ALEXICACON

REV. PATRIS

FR. CANDIDI

BROGNOLI.

In hoc oportet nos saluos fieri Act. 4

Reuerendi

P.F. CANDIDI BROGNOLI
Bergomensis
Ordinis Min: striet. obseru. Concionatoris, Sac. T. Lectoris Generalis:

ALEXICACON
Hoc est
Malorum Expulsiuum

Medium utiq. uerum, certum securum, atque Catholicum; à Christo D. traditũ; ab Apostolis, et Sanctis in praxim ductum; et ab Auctore huius operis Mundo patefactum.

In lucem prodit sumptibus Reuerendi D. D. Iulij Brognoli ac D. Bernardi Aquilinę.

AlexiKaKus. AlexiKaKus.

Suor Elisabetta Pieroni Monaca in S. Croce

In hoc oportet nos sanctos fieri Act. 4

Reuerendi

P. F. CANDIDI BROGNOLI

Bergomensis

Ordinis Min. striet. obseru. Concionatoris, Sac. T. Lectoris Generalis:

ALEXICACON

Hoc est

Malorum Expulsiuum

Medium utiq. uerum, certum securum, atque Catholicum; à Christo D. traditũ; ab Apostolis, et Sanctis in praxim ductum; et ab Auctore huius operis Mundo patefactum.

In lucem prodit sumptibus Reuerendi D. D. Iulij Brognoli, ac D. Bernardi Aquilinę.

or Elisabe[illegible] Monaca in S. Croce

ALEXICACON
HOC EST OPUS
DE MALEFICIIS,
AC MORBIS MALEFICIS.
DUOBUS TOMIS DISTRIBUTUM.

Quorum | Alter quatuor / Alter totidem | De eorum | Cognitione / Curatione | Disput. continet.

Quibus non solùm eorum causæ, sed curationes omnes, tàm reprobandæ, quàm amplectendæ exactè explicantur. Adductisque, & reprobatis Exorcistarum varijs erroribus, verus, certus, catholicus, & apostolicus eijciendi Dæmones, ab hominibus, & è rebus ad homines spectantibus: Deumque in cunctis necessitatibus propitium habendi modus traditur.

IN QUARUM CALCE QUÆ SINT PARTES EXORCISTÆ, quæue Medici, in eis cognoscendis, ac curandis, concluditur.

Opus à nemine hactenus attentatum, ne dum Exorcistis, ac Medicis necessarium; sed Theologis, Philosophis, Concionatoribus, Confessarijs, Parochis, Inquisitoribus, Iudicibus, Aenergumenis, Aegrotis, ac in quacumque necessitate constitutis, vtilissimum; omnibusque studiosis forè iucundissimum.

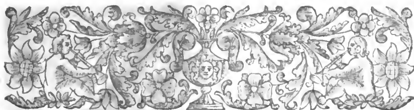
AUCTORE
R.P.F. CANDIDO BROGNOLO
BERGOMENSE
Ordinis Minorum Reformatorum Concionatore, ac S. Theologiæ Lectore Generali.

PRODIT QUINQUE INDICIBUS LOCUPLETATUM.

VENETIIS, Typis Io: Baptistæ Catanei, M.DC.LXVIII.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

SVMMO DEO OPTIMO MAXIMO

IESV CHRISTO

DVCI NOSTRO

Regi Regum, ac Domino Dominantium.

OMMVNE est ferè omnibus librorum Auctoribus, acTypographis sub tutela, ac patrocinio huiusce mundi Potentatuum sua opera, ac libros collocare, vt eos ab obtrectatorum calumnijs tueantur. At quibus sub auspicijs lucem subire poterit hoc opus,in quo de Dei voluntate omnia gubernante: de spirituum malignorum scientia; potentia, ac malitia: de maleficis, eorumque prauis operationibus: de rebus naturalibus instrumentaliter in maleficijs concurrentibus: de varijs morborum maleficorum Curationibus disputatur? Sub nullis vtiquè fęlicioribus auspicijs hoc, inquam, opus substernere potero, quàm tuis, ò Summe Deus, qui es voluntas omnipotens, virtus beneuolentissima, lumen æternum, incommutabilis ratio, summa Beatitudo: Qui es creans mentes ad te participandum, viuificans ad sentiendum, efficiens ad appetendum, dilatans ad capiendum, iustificans ad promerendum,accendens ad zelum, fęcundans ad fructum, dirigens ad æquitatem, formans ad beneuolentiam, moderans ad sapientiam, roborans ad virtutem, visitans ad consolationem, illuminans ad cognitionem; perpetuans ad immortalitatem, implens ad fęlicitatem, circundans ad securitatem: Qui es Deus Summus, Optimus, Maximus, Omnipotens, Sapientissimus, Misericordiosissimus, Iustissimus, Secretissimus, Pulcherrimus, & Fortissimus: Qui es stabilis, incomprehensibilis, inuisibilis omnia videns, immutabilis omnia mutans, immotus omnia mouens; immortalis, illocalis, interminus, incircumscriptus, infinitus, immensus, inæstimabilis, ineffabilis, inscru-

inſcrutabilis, indicibilis, & inueſtigabilis, metuendus, atque terribilis, honorandus, atque timendus, venerandus, atque reuerendus: Qui ſolus viuificas omnia, creaſti omnia, vbique es, & vbique totus ſemper præſens, verè vnus, nec in partes efficeris, quia totus totum tenes vniuerſum, totum imples, totum illuſtras, totum regis, & poſſides: quia (tu ſolus es potens Rex Regum, & Dominus Dominantium,) te-

1. ad Timoth. 6. v. 15. ſte Paulo Apoſtolo: (tu ſolus habes immortalitatem, & lucem inhabitas inacceſſibilem, quem nullus hominum vidit, ſed nec videre poteſt:) qui doces corda fidelium ſine ſtrepitu verborum: Qui attingis à fine, vſque ad finem fortiter, ac diſponis omnia ſuauiter: qui locis non diſtenderis, nec temporibus variaris. Cur ergo hoc opus mundi Potentatibus eſt innitendum, ſi omnes homines ſunt? (Homo) autem, ait

Iob c. 14. v. 1. Iob cap. 14. (breui viuens tempore repletur multis miſerijs, qui quaſi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra, & numquam in eodem ſtatu permanet?) Et ſi talis eſt, quo modo hoc opus ſua auctoritate, ac potentia tueri, ac protegere valebit? Si ergo, vt docet Pſal-

Pſ. 117. tes, (Bonum eſt confidere in Domino, quàm confidere in homine: Bonum eſt ſperare in Domino, quàm ſperare in Principibus,) mihi vtique conſultiſſimum erit, nedum hoc opus, ò mi Clementiſſimè Deus, tuo Diuino opitulante Numine confectum, ſed meipſum totum tuæ Diuinæ ſubſternere protectioni, vt ſub alis tuæ potentiæ ab aduerſarijs tum viſibilibus, tum inuiſibilibus, ac obtrectatoribus perſequentibus

Eccl. 2. v. 13. tuearis. (Tu enim protector meus es, ſicut & omnibus exquirentibus te in veritate:) nec vllus vnquam ex his, qui in te confidunt, inueni-

Geneſ. c. 15. v. 1. tur, qui intra ſe non audiat te dicentem: (Ego protector tuus ſum, & merces tua magna nimis.) Sed vbi, ò Deus meus, nos protegis? In omni loco; nam vbique laquei, vbique decipulæ, in quas minus cogitantes impingeremus, niſi eas tua protectio interdum detegeret, interdum verò, neſcientibus nobis præcideret. Et quando nos defendis?

1. Petri c. 5. In omni tempore; ſemper namque (Diabolus tanquam Leo rugiens circuit quærens quem deuoret,) à quo abſque dubio vigilantes, aut dormientes diſcerperemur, niſi tu, ò refugium noſtrum, nos vndequaque circundares. Et à quibus malis tuearis? Ab omnibus vtique tum mentis, tum corporis; nullumque; (niſi te adiuuante) peccatum, nullum, morbum, aut aduerſitatem euadimus. Sed quo protegimur (Certè reſpectu, ſeù ſcuto benignitatis tuæ: Nam vt Rex potentiſſimus nos quaſi in tuum cubiculum recipis, & ante oculos habes, vt à malis imminentibus tuearis. Abſcondis nos in abſcondito faciei tuæ, ideſt, reſpectu oculorum tuorum, qui vicem habent loci tutiſſimi à conturbatione hominum: Protegis nos in tabernaculo tuo à contradictione linguarum, ideò quaſi in adytis templi ſumus, licèt in medijs hoſtibus demoremur; & in die malorum protegis nos quaſi in abſcondito taber-

Pſal. 30 verſ. 3. naculi tui. Eſque nobis, iuxta Dauidis effatum, (in Deum protectorem, & in locum refugij, vt ſaluos nos facias.) Verè vita noſtra abſcon-

scondita est in te, quam veluti in sinu tuo gestas, ne ab aliquo irrumpente lædatur. Et quo alio nos protegis? Profectò nonnisi armis gratiæ tuæ, & gladio, quo pugnamus, lucis tuæ, ac donorum tuorum mirabilium. Creas enim super omnem locum Montis Syon, idest, Ecclesiæ tuæ, qui sumus nos, vbi inuocatus es, nubem gratiæ per diem, & fumum, vt ait Isaias cap. 4. & splendorem ignis per noctem (splendor enim sine fumo seruatus est in diem æternitatis) vt nullum sit tempus, in quo tua nos protectio amabilis derelinquat. Tibi ergo, Clementissimè Deus, tibi Benignissimè Iesu iuremeritò debetur hoc opus, in quo de tua Diuina protectione peragitur. Tuo conuenientissimè Nomini est dicandum, in quo de ipsius virtutibus, ac mirabilibus operibus, nedum in Dæmonibus profligandis, & eijciendis, ægrotis sanandis, debilibus roborandis, tribulatis subleuandis, sed nobis ipsis saluandis, & ab omni malo liberandis pertractatur. Hoc enim Nomen Iesu Pater tuus æternus tibi imposuit, Gabriel Angelus annunciauit, Virgo Mater aperuit. Quòd si omne, quod vocauit Adam animæ viuentis, ipsum est nomen eius, qui, videlicet, singulis rebus conuenientia nomina indidit, quantò magis quod vocauit Pater, à quo omnis sapientia promanat, ipsum erit nomen tuum, & tibi per omnia conueniet? Vocaris ergo Iesus, quod interpretatur Saluator, vel salus, quia tu Saluator, & salus nostra es; propter quam adoro te; propter hanc gratias ago, hanc expecto, hanc postulo, eam meis precibus, ac desiderijs exquiro. Vocaris, Iesus, seù Saluator, ò Fili Dei dulcissime, quia peccata destruxisti: quia cathenas, & vincula affectionum terrenarum, quibus vincti tenebamur, abstulisti: quia Diabolum, qui mortis habebat imperium, vicisti: quia cælum aperuisti: quia corda Hominis ad te traxisti: quia inferno spolia detraxisti: quia vniuersum mundum expugnasti: Vocaris Iesus, quia ab ignorantia, malitia, & infirmitate nos liberas, & sapientia, bonitate, ac fortitudine roboras. Tu enim factus es nobis sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio. Vocaris Iesus, quia hoc Nomen Sanctum tuum præcipuum nos liberandi à malis munus detegit, & vniuersa tua nomina comprehendit. Nam si tu es Iesus, & simul Emanuel, idest, nobiscum Deus, es qui velociter spolia detrahis, & festinas prædari: Es admirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis. Hoc tuum Sanctissimum Nomen est Sol iustitiæ refulgens omnibus timentibus eum, vt eos tanquam viatores, ac peregrinos in semitam rectam, ducat, & perducat in viam salutis æternæ. Estque veluti oleum effusum, ait D. Bern. oleum enim sicut lucet, pascit, & vngit, fouet ignem, nutrit carnem, lenit dolorem, est lux, cibus, & medicina: sic & hoc tuum Sanctissimum Nomen lucet prædicatum, pascit recogitatum, inuocatum lenit, & vngit. Hoc igitur sit huic meo Alexicacon tutamen, ac veluti scutum, seù vmbraculum die, noctuque, quo ab omnibus contrarietatibus protegatur: mihique sit lux in oculis men-

Bern. serm. de Iesu.

PROLOQVIUM

IN QVO TOTIVS OPERIS

Difficultas, Neceſſitas, Titulus, Subiectum, & Diuiſio explicantur.

§. I.

Difficultas.

1 VERE' dictum à Salomone Eccl. 1. *Cunctæ res difficiles: non poteſt eas homo explicare ſermone*. Quod etſi omnium ſcientiarum profeſſores agnoſcant; ſpeciali tamen experimento ab ijs comprobatur, qui de dæmonijs, ac maleficijs tractant; de quibus diſputare non vnius eſt ſcientiæ, ſed plurium; quarum vnaquæque hoc ſibi iuremeritò tanquam fundum, & hæreditatem propriam vendicat. Etenim opus eſt nunc vtramque Theologiam conſulere: modò recurrere ad Philoſophiam: ſæpè medicinam adire: aliàs quærere à Iuriſprudentia, quid ſentiat; & à qualibet mutuari, quæ ad rem faciunt. Quod ſine labore improbo omnia vincente, & ſine perenni ſtudio omnia perſcrutante fieri non poſſe, certum eſt. Quare arduum opus me aggredi, ſentio, in quod cum omnes illæ ſcientiæ confluant, omnium inuoluor difficultatibus.

2 Quaſnam putas patiuntur Theologi in eruenda, & enucleanda rerum ſupernaturalium notitia? quæ, quia ſunt ab omni materia defæcatæ, ingenij humani aciem fugiunt, & naturalis cognitionis conatus generoſiores prætergrediuntur: *Accedet homo ad cor altum*, ait Dauid Pſal. 63. *& exaltabitur Deus*. *Accedet* inquam, ad ſublimes Theologiæ ſpeculationes, & ſupra omnem mundi altitudinem eleuatus quaſi Aquila ponet in arduis nidum ſuum, vt diuina contempletur; *ſed exaltabitur Deus* magnus humanam vincens ſcientiam; & puſillus homo admiratione perculſus poſt iteratas, & ſedulas ſpiritus acceſſiones cogetur exclamare cum Paulo Roman. 11. *O altitudo diuitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei, quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius? quis enim cognouit ſenſum Domini?*

3 Nec minore cura fatigantur illi, quos morales vocant, in explicando iure poſitiuo, diuino, aut eccleſiaſtico. Cum enim de die in diem mundus in deteriora flagitia ruat, & ætas omnis homines ferat prædeceſſoribus nequiores, mox datura vitioſiorem progeniem, tanta eſt humanæ malitiæ ſubtilitas, & tot noui, atque inauditi peccandi modi, hoc præcipue ſæculo, in quod omnium vitiorum colluuies erupit, vt ſæpè bonum malum, & malum bonum appareat: quia bonum fæcibus apparentibus conſpurcatum, & malum concinnatum fucis, & adulterinis coloribus aliam ſui ſpeciem exhibēt; nec poſſint perſpicaciores, & lyncei Doctorum oculi ſine ſubtiliſſimo diſcretionis ſpiritu bonum defæcare, defucare malum, & iudicare inter lepram, & lepram.

4 Quid quæſo Philoſophi rerum naturalium acuti indagatores? Nonnè de illis eo clarius differere videntur, quò propiùs poſſunt eas contemplari, cum circumſcribantur naturæ cancellis? & tamen omnes ab initio naſcentis Philoſophiæ vſquè modò defecerunt ſcrutantes ſcrutinio, quandoquidem ne vnius quidem muſcę ſuis ſcrutationibus attingere, nec vnius ex celebrioribus illis diſputationibus, quæ inter eos circa cauſas, effectus, & principia naturalia ventilantur, certam, & infallibilem concluſionem tradere potuerunt; ita vt maneant omnia axiomata incerta, opiniones omnes probabiles, omnes quæſtiones inextrica-

trica-

tricabiles, etsi acriter in illarum resolutionibus assignandis subtili logomachia in scholis vsitata hactenus in inuicem decertarint.

5 Taceo de Medicis, qui solerti studio, longo labore, & multa experientia in curandis corporum morbis exercitati sæpius hæsitant, sæpissimè hallucinantur; nec valent intricatas medicinæ controuersias absoluere: *cum sit ars longa, vita breuis, occasio præceps, experimentum periculosum, iudicium difficile*: vt suo effato docuit illorum coryphæus Hippocrates. Quod ideò primum esse voluit in suis Selectis, seù Aphorismis; ne quis ad illam artem accedens aliquam sibi certitudinem polliceretur; sed etiam in limine hærens sciret, illam scientiam esse difficultatibus plenam, quæ in coniecturis præcipuè versatur.

6 Quid dicam de Iureconsultis, qui toti sunt in soluendis ciuilium quæstionum nodis, vt vnicuique reddant, quod suum est? Sed quam sint illi indissolubiles, testatur prodigiosa legum, statutorum, & sententiarum ius in diuersa trahentium multitudo, quæ talem parit confusionem, vt Iudicibus difficile sit, in tanta rationum pro vtraque parte pugnantium varietate circa quamlibet controuersiam definire, quid statuendum; nè iustitia periclitetur, aut pereat. Nec minus litigantibus periculosum, mouere quæstiones; cum vnaquæque in partem affirmatiuam, & negatiuam probabiliter agitari, & dirimi possit.

7 Si ergo tot difficultatibus inuoluuntur harum scientiarum sectatores, quid dicam de me, qui in hoc opere stadium ingredior illis commune, & omnium instituta ex parte complector? Nonnè fatendum est, me obrui tanta rerum difficilium multitudine, quæ sermone, aut calamo explicari non possunt? Et certè tales sunt, vt in ijs soluendis imparem me sentiam. Nec tamen mihi mens est, aliorum scripta vllo pacto carpere: Non enim sum melior patribus meis; neque quasi quemdam arbitrum sedere, qui libratis vtriusque opinionibus decernat, quænam dissentiant, & quæ consentiant: cum veritate non mihi tantum tribuo. Sat est, si clarè, & methodicè meam fero sententiam iuxta consilij mei rationem, quam, vt ingenue aperiam, sic accipe.

§. I I.

Necessitas.

8 Mota est inter Exorcistas, & Medicos non contemnenda controuersia, quam ortam esse ab inimico homine in agro Domini super seminante zizania, nemo non videt. Cum enim nihil sit illi antiquius, quàm diris afficere maleficijs, noxijs vexare infestationibus, & sæuæ tirannidi subiectos detinere mortales; ne de tot animarum, & corporum possessione deturbetur, & illi seruituti tyrannicæ per opportuna remedia subducantur; artibus suis circumuenit quosdam ex Medicis, & ex Exorcistis nonnulles, firmiter vtrisque persuadendo ad se tantum huiusmodi morborum maleficorum cognitionem, & curationem pertinere. Ex quo Medici plerique cum non mediocri laborantium detrimento omnia ferè mala hominibus obuiantia noxijs corporum dispositionibus, & rarissimè, vel nunquam diabolicis maleficijs attribuere consueuerunt; & ideò si quem fortè veneficio infectum vident, non Ecclesiastica potestate; sed virtute Medica curandum esse, existimant. Exorcistæ verò nonnulli falcem mittentes in messem alienam, maleficio vexatis varia vomitoria, potiones, lenimenta, suffitus, balnea, & alia huiusmodi temerè, & sine differentia proponunt cum maximo ægrotantium periculo.

Quare à viris cordatis rogatus vt vellem, 9
hanc dirimere controuersiam, quæ dissentientibus odij, inuidiæ, & rixarum: maleficiatis prolixioris vexationis: & dæmonibus imperij dilatandi occasionem præbet: Nullum alium aptiorem litis componendæ modum putaui, quàm si publico scripto demonstrarem: quænam sint in cognoscendis, & curandis maleficijs partes Exorcistæ, & Medici; vt sic pacato dissidio, & inita inter vtrosque concordia salubriùs oppressorum saluti cōsuleretur, ideo de diuina confidens gratia, vt aliquo modo par sim ferendo, varios consului Auctores, ex quibus diligenter selegi, quæ ad propositum facere videbantur. Et vt pro destruendis maleficijs, ac dęmonibus ab obsessis corporibus eijciendis inter tot varias exorcismorum formulas aliquid certi Exorcistis traderem, attentiùs, & maturiùs Exorcistarum Theologorum modernorum praxim oculis mentis, & corporis contemplans, egometquè meorum superiorum mandato pluries Romæ, Venetijs, Mediolani, Bergomi, alijsque Ciuitatibus, oppidis, & vicis super Energumenos, ac maleficiatos manus imponens, eosque in virtute Sanctissimi Nominis Iesu à quacumque dæmoniaca vexatione liberari comperiens, tum theorica edoctus, tum experientia instructus varios in veteri exorcizandi modo adinuenierrores, quibus reiectis, & posthabitis, faciliorem, certiorem, securiorem, ac magis sancto Euangelio consentaneam viam amplectens, ex omnibus prædictis has adornaui lucubrationes, quæ per diuturnum laborem diuino semper opitulante Numine, in istud opus excreuerunt.

§. III.

Titulus.

Hvic verò operi ALEXICACON nomen impono, quod malorum expulsorem significat, cū rectius illi conueniat, quàm 10
Apollini, aut Herculi, quos hoc Epigraphe, teste Pausania, cæca notauit antiquitas. Quid enim fecit imberbis ille Citharædus, vt hunc titulum demereretur, nisi per se, & per barbatum

batum suum filium Æsculapium mortales varia docere remedia, quibus corporis mala, vt sunt morbi, & venena propulsantur? Atquè ideò in Deorum numerum relatus est, & peculiari cultu ab antiquis Medicis honoratus, qui obseruantiæ ergo varia medicamina, præsertim illa, quibus venena curantur, alexicaca nominarunt. Sed nobiliori modo hoc præstat iste liber, qui opportunis remedijs maiora mala depellit, nempè, maleficia, quæ summa esse mala, quotidiano comperitur experimento.

His enim per Magos cœlum infici videtur, & astra obscurari, ignis attrahitur, turbatur aer, suscitantur venti, pluuiæ excitantur, lux obscuratur, tenebræ inducuntur, tempestates producuntur, fontes siccantur, mare agitatur, & terra motibus quatitur insolitis. His malefici solent pestem inducere, inferre famem, fructus perdere, pessundare fruges, messes aliò traducere, introducere sterilitatem, armenta perimere, disperdere greges, lac prægnantibus tollere, impedire conceptus, animalia incantare, & varios super bruta inducere morbos. His quid non operantur in hominibus ministri Sathanæ? Bona auferunt, honores tollunt, vires debilitant, sanitati nocent, sensibus illudunt, facultates naturales lędunt, membra distorquent, causant infirmitates, corpora agitant, mutant, transferunt, animam in passiones impellunt varias, viuentes dementant, & vexant, dormiētes somnis terrent, mortuos suscitare videntur: nec aliquid prætermittunt intentatum, quod libenter non exequantur in generis humani perniciem. Quidni ergò Alexicacus sit liber ingentia illa mala propulsans, quibus tota mundi machina laborat?

11 Sed quare semideus ille Ares, seu Hercules tot veterum præconijs celebratus, & è funebribus busticetis, in quibus viuus exarsit, trāslatus ad Cęlos, Alexicacus dictus est, nisi quia monstra toto orbe, robore inuicto, conquisita felici pugna, feliciore victoria, felicissimo triūpho profligasse antiqui asseuerarunt? Et quid iste liber se toto agit, nisi edocere, quomodo luctandum sit, *Non aduersus carnem, & sanguinem*, Anthæum Gigantem, Cacum flammiuomum, tricorporeum Geryonem, & crudeles Centauros; aut aduersus feroces bestias, serpentes ignitos, apros terribiles, Leones hyrcinos, Hydras colubris, & capitibus pullulantes, Ceruas aeripides, & tricipites Cerberos, quæ omnia monstra materia fragili, carne, nempè, & sanguine constant; & ità facilè lassantur, & superantur: *Sed aduersus principes, & potestates* virtute, & auctoritate præstantes, vt ait Apost. Eph. 6. *Aduersus mundi rectores tenebrarum harum*, quibus, cum sit subiecta materia sublunaris; speciali tamen in peccatores data est dominatio: *Contra spiritualia nequitiæ in cælestibus*, spiritus, nempè, incorporeos, & spirituales nequitias hominibus vafriores, quorum habitatio est, non in domibus luteis, sed in aeris regionibus. Quare Alexicacon liber iste nominandus, est, qui modum præscribendo, quo curantur maleficia, demonstrat, quomodo dæmon, qui in scripturis *malum* per antonomasiā vocatur, vt potè omniū malorum auctor propulsandus sit, tota erronum cohors fuganda; principes, & potestates humiliandi; rectores tenebrarum harum ab hominibus expellendi; spirituales nequitiæ coercendæ; & omnia mōstra cum suis monstruosis maleficiorum operibus in nihilum redigenda.

Vndè Parochis, Exorcistis, & alijs sacrosanctæ Ecclesiæ Ministris, quibus meum desudat ingenium, libenter offertur à me. Cum enim totam belli cōtineat rationem, & nouam, imò vetustissimam, nempè, apostolicam pugnādi, vincēdi, triumphandi de tot hostibus methodum ostendat; innumerosq. Exorcismariorum antiquorum scopulos, in quos facillimè, oportet, impingant Exorcistæ, nisi maxima polleāt doctrina, & sanctitate, aperiat, illis meritò offerendus est, qui vt alij Apollines, & Herculei dęmonibus toto orbe fugandis debent esse sēper intenti. Atq. ideò meritò Alexicachi expulsores malorum, & monstrorum domitores censendi. Nam etsi Christiani omnes, qui sub Crucis vexillo Deo militant, dæmonem, & inferni monstra debellare contendant; tamen hoc potiori ratione Parochis, & Exorcistis cōpetit, cum illi, vt milites *occulta pugna* iuxta D.Aug. in psal. 54. *manus cum hoste inserant*. Isti verò vt belli duces diuina, & ecclesiastica armati potestate teterrimum aduersarium soleant impetere, sternere, profligare publico certamine spectātibus Angelis, & hominibus. 12

§. IV.

Subiectum.

CVm autem ordo in omnibus, sed præcipuè in doctrina tradenda sit exactissimè seruandus, vt omnis erroris, & obscuritatis tollatur occasio, lubet breuiter præfari, quid sit maleficium iuxta ethimologiam, & essētiam; vt ex eo pateat, quo sensu de illo toto opere disputemus. 13

Si spectes ad nominis ethimologiam, à malefaciendo dicitur. Et dupliciter sumi potest. Vel generaliter, prout significat malum alicui illatum, quod iniustum, & voluntarium damnum importat (malum enim iustè illatum nō est malum simpliciter; sed respectiuè huic, aut illi; sicut nec illud, quod infertur inuoluntariè, & præter intentionem: ver. gr. cum Iudex ex imperitia malè iudicauit: vel è domo aliquid eiectum est, quod nocuit; quamuis quasi maleficium sit, vt habetur *Instit. de oblig. quæ ex quasi delicto*.) Et ità omne malefactum in genere dicitur maleficiū. & mali omnes Malefici, vt habetur 26. q. 5. *c. non liceat*, & *l. Congruit. ff. de off. Præs.* & *l. Ita vulneratur. ff. ad leg. Aquiliam*, & *l. si operis C. de pœnis*. Vel specialiter in quantū significat damnū iniustum alicui illatū à dęmone per hominē: vel homine instāte: Sic tribuitur omni actioni, quæ ab aliquo pactum expressum, vel tacitum cum dæmone habente eiusdem opera perficitur. Nisi enim intercedat pactum, & dęmon cōcurrat, nō magis dicitur

Approbatio Theologorum nostræ Religionis.

ALexicacon R.P.F. Candidi Brognoli à Sarnico Sacræ Theologiæ Lectoris Generalis, ac Sanctissimæ Inquisitionis Vicarij in tota Diœcesi Bergomensi: seu Opus de cognoscendis, ac curandis maleficijs, ac morbis maleficis: Iussu Reuerendissimi Patris Bonauenturæ Caballi Ordinis Minorum in Cismontana familia Obseruantium, & Reformatorum Commissarij Generalis: Nos eiusdem Ordinis, & instituti Prouinciæ Reformatæ Brixiæ subsignati Theologi recognouimus, ac censuimus, opus esse solerti elaboratum industria, rerum varietate, atque ordine singulari, & suo titulo apprimè dignum: Cum catholicum Herculem infernalium monstrorum domitorem, & Christianum Apollinem veneficorum depulsorem morborum vbique exhibeat; & nihil edoceat à sacris Orthodoxæ fidei Decretis alienum: aut à Christianis moribus deuium. Ideòque dignum, quod typis cedrinis procudatur. Quod testatum voluimus, ac debuimus die 5. Iulij anno reparatæ salutis 1666. In Conuentu Sanctæ Mariæ Pacis Alzani sub nostra manu, ac solito syngrapho

Frater Ioannes à Curtenoua Sacræ Theologiæ Lector generalis, ac Prouinciæ Pater.
Frater Leo ab Albenio Sacræ Theologiæ Lector, ac Minister Prouincialis Prouinciæ Reformatæ Brixiæ.

Facultas Reuerendissimi P. Commissarij Generalis.

Frater Bonauentura Caballus Ord. Min. Strict. Obseruantiæ Sac. Rituum Congreg. Consultor, & in hac Cismontana Familia Obseruant. & Reform. Commissarius Generalis, & Seruus. Dilecto Nobis in Christo Patri Fratri Candido Brognolo à Sarnico Prouinciæ nostræ Reform. Brixiæ Concionatori, Sac. Theologiæ Lectori Generali, ac Sanctissimæ Inquisitionis in tota Diœcesi Bergomensi Vicario. Salutem in Domino.

CVm iuxta Apostolicas, nostrique Ordinis Constitutiones reuisum, & approbatum fuerit quoddam Opus à te collectum, cuius titulus est (Opus de cognoscendis, & curandis maleficijs, ac morbis maleficis.) Tenore præsentium ad salutaris obedientiæ meritum, facultatem tibi impertimur, quatenus seruatis seruandis illud Typis mandare possis, & valeas. Vale in Domino, quem & pro Nobis exora. Dat. Romæ in Ara Cœli die 18. Septembris 1666.

Fr. Bonauentura Caballus Com. Gener.

Noi Reformatori dello Studio di Padoa.

HAuendo veduto per fede del Padre Inquisitore noi cinque libri intiolati, *Alexicacon, hoc est opus de Maleficijs, ac morbis Maleficis*, non esserui cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per attestato del Segretario nostro, niente contro Prencipi, e buoni costumi, concedemo licenza à Gio: Battista Catani di poterli stampare, osseruando gli ordini &c.
Dat. à 28. Luglio 1667.

Angelo Correr Cau. Procur. Reform.
Nicolò Sagredo Cau. Procur. Reform.

Angelo Nicolosi Segr.

SVMMARIVM

Breuissimè ostendens, quæ latissimè in toto hoc Opere pertractantur.

Tomo I. Disputatione I. Agitur.

De Dei { *Sapientia*, *Bonitate*, *Prouidentia*, *Potentia*, *Iustitia* } *in ordine ad mala vel* { *Prohibenda.* *Permittenda.* *Impedienda.* *Punienda.* }

Speculatiuè, & practicè pro Concionatoribus, ac Studiosis.

Disputatione II.

De Angelorum bonorum, & malorum { *Scientia.* *Potentia.* *Operatione.* }

Quid possint in { *Cælo.* *Terra.* *Limbo.* *Purgatorio.* *Inferno.* }

De eorum varijs apparitionibus, & terriculamentis.

Speculatiuè, & practicè pro Concionatoribus, & Studiosis.

Disputatione III.

De Magis, & Maleficis, eorumque operationibus.
De vitijs, ac virtutibus oppositis.
De omnibus scientijs prohibitis. De Magia naturali, ac de diabolica.
De maleficijs somniferis, Amatorijs, ac Hostilibus.
Speculatiuè, ac practicè pro Concionator. Confessarijs, & Exorcistis.

Disputatione IV.

De rebus naturalibus concurrentibus in Maleficijs: siuè animatis, siuè inanimatis.
De animatis tam rationabilibus, quàm irrationabilibus.
De inanimatis sacris, ac prophanis.
De abusu Sacramentorum, Sacramentalium, sacræ Scripturæ, ac Suppellectilis sacræ.
De Cabala pia, & sancta, ac de Cabala diabolica.
De Annulis, & imaginibus astronomicis.
Speculatiuè, ac practicè pro Concionat. Confessarijs, ac Studiosis.

Tomo II. Disputatione I.

De Curatione diabolica, magica, ac superstitiosa.
De pœnis canonicis, ac ciuilibus debitis huiusmodi Malefactoribus, Magis, ac Maleficis Viris, Mulieribus, ac pueris.
Qualificantur eorum delicta.
Patefit quando adsit obligatio eos denunciandi.
Latissimè de omnibus generibus, ac speciebus superstitionum.
Speculatiuè, & practicè pro Iudicibus, Inquisitoribus, Concionatoribus, Confessarijs, ac omnibus Studiosis.

Disputatione II.

De medicina, ac multis remedijs naturalibus in genere, & in specie.
De actione physica, sensibili, phantastica, ac intelligibili.
Quid possint in dæmones huiusmodi res naturales. Et qua actione in eos operentur.
Speculatiuè, & practicè pro Medicis, Exorcistis, ac Studiosis.

Disputatione III.

De Curatione morali, quæ fit per destructionem signorum maleficij.
Hæc ab omnibus alijs Doctoribus admittitur, & approbatur.
Sed ab Auctore magis contrarium probatur, ac suadetur.
Cuius positio rationibus, et exemplis comprobatur.
De maleficio facto in matrimonio quando sit perpetuum, vel temporale ad mentem aliorum Doctorum. Quando verò sit tale ad mentem Auctoris.
Speculatiuè, ac practicè pro Exorcistis, Confessarijs, ac Studiosis.

Disputatione IV.

De Curatione diuina, quæ est à Deo, & à potestate Ecclesiæ.
Latissimè de Ordine Exorcistatus.
De Virtutibus Fidei, Spei, seu fiduciæ in Deum, Charitatis, Fortitudinis, ac Prudentiæ in erroribus vitandis, ac rectis semitis eligendis.
De Ieiunio, ac de Oratione ad Deum, Christum, Mariam, & Sanctos.
De Dei Prouidentia, Bonitate, ac Veritate in ordine ad bona consequenda.
De modo vero, certo, securo, catholico, & apostolico eijciendi dæmonia, curandi infirmos, ab inimicis se tuendi, aliaque bona à Deo impetrandi.
Speculatiuè, & practicè pro Concionatoribus, Exorcistis, ac omnibus in Deum confidentibus.

HIC

HIC AVCTORES OMNES

PROBATÆ, VEL IMPROBATÆ FIDEI,

Theologi, Iurisconsulti, Medici, Philosophi, Physiologi, Historici, aliarumque scientiarum, atque artium Professores, qui huic operi suam quoquomodo operam subministrarunt, serie Alphabetica recensentur.

A.

Abbas Cassianus.
Abbas Panormitanus.
R. Abenezra.
Ada.
Adrianus Papa VI.
Ætius.
Ægidius Carlerius.
Ægidius de Coninch.
Ægidii Trullench.
Æsculapius Naldus.
Agapitus Vgonus Inquisit.
Albericus.
Albertus Gandinus.
S. Albertus Magnus.
Albinus Flaccus.
Alcazar.
Alciatus.
Alcuinus.
Alexander Albertinus.
Alexander Alensis D. irrefrag.
Alexander Aphrodisæus,
Alexander Calamato.
S. Alexander Papa I. Martir.
Alexander Papa II.
Alexander Papa VI.
Alexander Papa VII.
Alexander Trallianus.
Alexius Porrò.
Algazellus.
Allois Abbas.
Almainus.
Aloysius Bariola.
Alphonsus à Castro.
Alphonsus Mendoza.
Alphonsus Tostatus.
Amatus Lusitanus.
Ambrosius Calepinus.
S. Ambrosius Episcopus.
Ambrosius Lactantius.
Ambrosius Paræus Chirurgus.
S. Amphilochius Episcopus.
Amnianus.
Anna in Canticis.
Ananias Cannonista.
Anastasius Germon.
Anastasius Nicenus.
Annæus Robertus.
Andræas Cataneus.
Andræas Lauretanus.
Andræas de Vegas.
Angelus Raphael.
S. Anselmus Episcopus.
S. Antoninus Archiep.
Antoninus Diana.
S. Antonius Abbas.
Antonius Andræas.
Antonius de Butrio.
Antonius Gomez.
Antonius Hiquæus.
Antonius Mirandulanus.
Antonius Mizaldus.
Antonius Naldus.
S. Antonius à Padoua.
Antonius Perez.
Antonius Queuedo.
Antonius de Sousa.
Antonius Torquemada.
Appollonius Thyanæus.
Apulæus Platonicus.
Aquila.
Archidiaconus.
Archigenes.
Archimedes.
Aretas.
Aretinus.
Armilla.
Arnaldus.
Arnobius Rethor.
Arnoldus Carnotensis.
Arnulphus Lexouiensis.
Arnulphus Presbyter.
Arsenale Inquisitorum.
S. Athanasius Episcopus.
S. Audoenus Episc. Rhotomag.
Auerroes Medicus.
Augerius Ferrerius Medicus.
Augustinus Barbosa.
Augustin. Dotta de Saruiliano.
S. Augustinus Episc. Hipponẽsis.
Auicenna Medicus.
Aulus Gellius.
Aurelianus Cronista.
Azo.

B.

Balduinus.
Balthasar Paes.
Baptista Codroneus Medicus.
Baptista Porta.
Baptista Segna.
Barbatia.
S. Barnabas Ap.
Baretius de Baretijs.
Baronius Cardinalis.
Bartholomæus ab Angelo.
Bartholom. Castellus Medicus.
Bartholomæus Faius.
Bartholomæus Ledesmus.
Bartholomæus Mastrius.
Bartholomæus Sibillal.
Bartholomæus Spineus.
Bartholomeus Vgolinus.
Bartholus Iurista.
Basilius de Leon.
S. Basilius Magnus Episcopus.
Basinus Inquisitor.
Beda Venerabilis.
Belochius.
Benedictus Brigæus.
Benedictus Iustinianus.
Benedictus Pererius.
S. Bernardinus Senensis.
S. Bernardus Abbas.
Bernardus Aquilina.
Bernardus Botonus.
Bernardus Comensis.
Bernardus Luxembrugicus.
S. Birgitta.
S. Blasius.
Bochlesius.
Boetius.
Bonauentura Bellutus.
S. Bonauentura D. Seraphicus.
Bonifacius Papa VIII.
Bonifacius de Vitalinis.
Bongus.
Bordonus.
Breuiarium Romanum.
Buccaferrus.
Bucerus.
Burcardus.
Bursæus.
Bursus.
Billius.

C.

S. Cælestinus Papa.
Cælius Cripta.
Cælius Calcagninus.
Cælius Rodiginus.
Cedrenus.
Cesalpinus.

Cæsar

Cæſar Carena.
Cæſarius Ciſtercienſis.
Cæſar Eiſterbacenſis.
S. Caius Papa, & Martir.
Calpanius Poeta.
Campana.
Campanus.
Campegius.
Canus.
Capreolus.
Cardanus.
Carolus Bauius.
S. Carolus Boromeus.
Carolus de Graſſis.
Carolus Magnus.
Carolus Oliuerius.
Carolus Papa V.
Cartharius.
Caſſiodorus.
Cedrenus.
Celſus.
Chronicum Fratrum Minorum
S. Chryſoſtomus.
Chieza Hiſtoricus.
Cicero.
Cirillus de Montano.
Ciruelus Draconenſis.
Citharedus.
Claudianus Poeta.
Claudius Cæſar.
Claudius Gerardus.
Clauis Regia.
S. Clemens Alexandrinus.
S. Clemens Romanus Papa I.
Clemens Papa IV.
Clemen Papa VII.
Clemens Papa VIII.
Claodianus.
Concilium Agatenſe.
Concilium Ancyranum.
Concilium Antiochenum.
Concilium Antiſiodorenſe.
Concilium Arauſicanum.
Concilium Aurelianenſe I.
Concilium Bracarenſe II.
Concilium Carthaginenſe IV.
Concilium Florentinum.
Concilium Gangrenſe.
Concilium Gerundenſe.
Concilium Laodicenſe.
Concilium Lateranenſe.
Concilium Lugdunenſe.
Concilium Mediolanenſe.
Concilium Maguntinum.
Concilium Nicenum.
Concilium Pariſienſe.
Concilium Rhemenſe.
Concilium Romanum.
Concilium Tarraconenſe.
Concilium Toletanum V.
Concilium Toletanum VI.
Concilium Tridentinum.
Concilium Turonenſe.
Coccius Sabellicus.
Columella.
Coſmus Philiarcus.
Conimbricenſes.
Conradus Monachus.
Corduba.
Cornelius à Lapide.
Cornelius Centarius.
Cornelius Gemma.
Conradus Vuimpina.
S. Cornelius Papa, & Martir.
Creſpetus.
Crolandenſis Hiſtoricus.
Cromerus.
Cumanus Epiſc.
Cuſpinianus.
S. Cyprianus Epiſc. & Martyr.
S. Cyrillus Alexandrinus.
S. Cyrillus Hieroſolymitanus.

D.

S. Damaſcenus.
Damides.
S. Daniel Stylita.
Daniel Sennertus Medicus.
Decianus.
Decius.
Demetrius.
Democritus.
Deſiderius Gandonius.
Diagora.
S. Didacus.
Didacus Cantera.
Didimus.
Dinamius Patricius.
Diodorus.
S. Dionyſius Areopagita.
Dionyſius Carthuſianus.
Dioſcorides Medicus.
Directorium Inquiſitorum.
Diſarius Medicus.
Dominicus Bannes.
Dominicus Soto.
Dorothæus Hiſtoricus.
S. Drogo Hoſtienſis.
Duuarenus.
Durandus.

E.

Ecclesia.
Ecchius.
S. Eligius Nouiomenſis Epiſc.
Eliſæus Maſinus.
Enchiridion.
S. Ephrem Syrus.
Epicurus.
S. Epiphanius Epiſcopus.
Equitius Abbas.
S. Eraſmus Epiſcopus, & Martyr.
S. Euagrius Epiſc. Conſtantinop.
Euclides.
Euemerus Tegeatem.
Eugubinus.
Euonimus Medicus.
Euripides.
Euſebius de Montano.
S. Euſtachius Presbyter.
Euthimius Zigabonus.
Eutholomius Comes.
R. Ezra.

F.

Faber Fauentinus.
Fabius Orator.
Fabius Paulinus.
Fazellus.
Federicus Iametius Medicus.
Felinus.
Felix Malleolus.
Felix Scripturiſta.
Ferdinandus à Caſtro Palao.
Ferdinandus Caſtanneda.
Ferdinandus Salandus.
Firmilianus.
Florianus Canalis.
Florimundus de Raymundis.
Fonſeca Philoſophus.
Fortunatus.
S. Franciſcus Aſſiſiates Seraph.
Franciſcus Arias.
Franciſcus Bordonus.
Franciſcus Brunus.
Franciſcus Ceſpedes.
Franciſcus Feuardentius.
Franciſcus Longobardus.
Franciſcus Maria Guaccius.
Franciſcus Pegna.
Franciſcus Pelizzarius.
Franciſcus Ribera.
Franciſcus Robortel.
Franciſcus Sala.
Franciſcus Suarez.
Franciſcus Titelmanus.
Franciſcus Valeſius Medicus.
Franciſcus Valleriola Medicus
Franciſcus Victoria.
Freitas.
Fruſius.
Fulbertus.
S. Fulgentius Epiſc. Ruſpenſ.
Fulgoſus.
Fulgina Medicus.

G.

Gabriel Biel.
Gabriel Vaſquez.
Gaguinus.
Galatinus.
Galenus Medicus.
Garzonus.
Geminianus.
Genebrardus.
S. Germanus Epiſcopus.
Giges Medicus.
Gilhauſen.
Gloſſa Canonica.
Gloſſa Marginalis.
Gloſſa ordinaria.
Glycas Hiſtoricus.
Godefridus.
Graſſius.

Granadus.

Granadus.
Gratianus Canonista.
Gregorius Lopez.
S. Gregorius Magnus Papa I.
S. Gregorius Nazianzenus Episc.
S. Gregorius Taumaturgus.
S. Gregorius Nissenus.
Gregorius Papa VIII.
Gregorius Papa XV.
Gregorius Pictorius.
Gregorius Presbyter.
S. Gregorius Turonensis Episc.
Gregorius de Valentia.
Gregorius Venetus.
Gretzerus.
Grillandus.
Grilenzonius.
Guido Brianfonus.
Guido Medicus.
Guilhelmus Abbas.
Guilhelmus Durandus.
Guilhelmus Neburg. Episc.
Guilhelmus Parisiens. Episc.
Guilhelmus Philiarcus.
Guilhelmus Vorilon.
Gutierez.

H.

HAymo.
Haliacensis Cardinalis.
Hector Baetius.
Heliodorus Historicus.
Henricus de Firmaria.
Henricus à Gandauo D. solemnis.
Henriquez.
Heraclitus.
Hercules Pharmacopularis.
S. Hermas Discip. Pauli Apost.
Herodotus.
S. Hieronymus.
Hieronymus Cardanus.
Hieronymus de Ferraria.
Hieronymus Menghus.
Hieronymus Mercurialis.
Hieronymus Pacchius.
Hieronymus Phalatus.
Hieronymus Sauonarola.
S. Hilarion Abbas.
S. Hilarius Episcopus.
B. Hildegardes Virgo.
Hincmarus.
Hippocrates Medicus.
S. Hippolytus Martyr.
Hippolytus Marsilius.
Hippolytus Riminaldus.
Historia Ecclesiastica.
Hollenus.
Homerus.
Homobonus.
Honorius Papa III.
S. Honuphrius Cardinalis.
Hostiensis Cardinalis.
Hubertinus Iurista.
Hugo Cardinalis Floriacensis.
Hugo de S. Victore.

I.

IAcobus Aluarez.
Iacobus Billius.
S. Iacobus Diaconus.
Iacobus de Graffis.
Iacobus Menochius.
Iacobus Montanus.
Iacobus Pamelius.
Iacobus Simanchas.
Iacobus Sprenger.
Iacobus de Valentia.
Iamblicus.
Iametius Medicus.
Iansenius.
Iaquearius.
Ieremias Drexelius.
Ignatius Lupus.
S. Ignatius Martyr.
Innocentius Papa I.
Innocentius Papa III.
Innocentius Papa IV.
Innocentius Papa VII.
Innocentius Papa VIII.
Ioachim Abbas.
Ioannes de Anania.
Ioannes Andreas.
Ioannes Azorius.
Ioannes Bannus.
Ioannes Baffolus.
Ioannes Baptista Belhauerius.
Ioannes Baptista Camelus.
Ioannes Baptista Folengius.
Ioannes Baptista de Lezana.
Ioannes Baptista Posseuinus.
Ioannes Baptista Segna.
Ioannes Bondinus.
Ioannes Boetius.
Ioannes Calderinus.
Ioannes Carthagena.
Ioannes Cassianus.
Ioannes Capeaulle.
Ioannes Clinopæus.
S. Ioannes Chrysostomus.
S. Ioannes Damascenus.
Ioannes Diaconus.
Ioannes Dodo.
Ioannes D. Scotus Subtilis.
Ioannes Fantuzzius.
Ioannes Fernelius Medicus.
Ioannes Gailer.
Ioannes Galeacius.
Ioan. Gregorius Godelmannus.
Ioannes Grinellus.
Ioannes Gerson.
Ioannes de Horosco.
Ioannes de Imola.
Ioannes Langius.
Ioannes Lorinus.
Ioannes Maior.
Ioannes Maldonatus.
Ioannes Molinetus.
Ioannes Neapolitanus.
Ioannes Nider.
Ioannes Papa XXII.
Ioannes Franciscus Picus.
Ioannes à Royas.
Ioannes de Rupecissa Medicus
Ioannes Salas.
Ioannes Sanchez.
Ioannes Maria Scribonius.
Ioannes Tagautius.
Ioannes Turrecremata.
Ioannes Vigerius.
Ioannes de Vuax.
Ioannes Zanger.
Ioseph Angles.
Ioseph à Costa.
Ioseph Hebræus.
Ioseph Mascardus.
Iouianus Pontanus.
S. Irenæus Episc. Hispalensis.
Isaac Abbas.
Isidorus Abbas.
S. Isidorus Episcop. Lugdunensis.
Isigonus.
S. Iudas Thadæus.
S. Iuo Presbyter.
Iulianus Iurista.
Iulius Clarus.
Iulius Cæsar.
Iulius Papa II.
Iulius Papa III.
Iulius Paulus.
Iulius Scaliger.
Iulius Sirenius.
S. Iustinus Martyr.
S. Iustus Monachus.
Iustus Lipsius.
Iuuenalis.

K.

KImmi

L.

LActantius Firmianus.
Laertius.
Lambertus Bannes.
Landulphus Carthaginensis.
Landulphus Carthusianus.
Lapidarius.
Laurentius ab Anania.
S. Laurentius Iustinianus.
Laurentius Peyrinus.
Laurentius Portel.
Laurentius Surius.
Lazarius.
Lazarus de Lancellottis.
Lælius Zecchius.
S. Leo Papa.
Leonardus Lessius.
Leonardus Vairus.
Leonicus.

S. Leon-

S. Leontius Episc. Cæsariensis.
Leonus Spoletanus.
Leuinus Lemnius Ziricæus.
Lippomanus.
Leuius Historicus.
S. Linus Papa.
S. Lucas Euangelista.
Lucas Gauricus.
Lucius Papa III.
Lucretius Poeta.
Ludouicus Bannairolus.
Ludouicus Blosius.
Ludouicus Dulcis.
Ludouicus Frois.
Ludouicus Gilhansen.
Ludouicus Granatensis.
Ludouicus à Paramo.
Ludouicus Richeamus.
Ludouicus Romanus.
Luisius Legionensis.
Lullus.
Lycosthenes.
Lyndanus.

M.

MAcrobius.
Maguntinus.
Marcellinus Historicus.
Marcellinus de Pisc.
Marcellus Empiricus Medicus
Marchinus.
S. Marcus Euangelista.
Marcus à Lisbona.
Marcus Marolus.
Marianus à Monticulo.
Marianus Socimus.
Marsilius Ficinus Medicus.
Marsilius Iurista.
Martinus de Arles.
Martinus Beccanus.
Martinus Delrius.
Martinus Nauarrus.
Martinus Papa V.
Martinus Romanus.
Martinus Rulandus Medicus.
S. Martinus.
S. Matthæus.
Matthæus Stephanus.
Matthias Toringius.
Matthiolus Medicus.
Maximilianus ab Eynatem.
S. Maximus Episc. Taurinensis.
S. Martialis.
Mela.
Menander Poeta.
Mercado.
Mercurius Trimeg.
Mercurialis.
Mesues Medicus.
Metaphrastes.
Michael Medina.
Michael Montanus.
Michael Salonius.
Michius.
Milesius.
Missale Romanum.
Mytriades Pontus.
Molfesius.
Molina.
Munstreletus.

N.

NIcandrus.
Nicephorus.
Nicolaus Empiricus.
Nicolaus de Lira.
Nicolaus Monachus.
Nicolaus Morellius.
Nicolaus Myresius Medicus.
Nicolaus de Orbellis.
Nicolaus Remigius.
S. Nilus Abbas.
Nugnus.

O.

OCham.
Octauianus Medicus.
Oecumenius.
Ogglerius Medicus.
Olaus Magnus.
Orlandus de Ponte.
S. Optatus Episc. Mileuet.
Orphæus.
Oribatius Medicus.
Origenes.
Osbertus.
Osuardus.
Ouidius Poeta.

P.

PAcurius Phauorinus.
Pammachius.
Pandectarius.
Pandulphus.
Pannonimus.
Paraphrastes.
Paris de Puteo.
Paschasius Diaconus.
S. Paulinus Episcopus.
S. Paulus Apostolus.
Paulus Piacæsius.
Paulus Burgensis.
Paulus Carraria.
Paulus Diaconus.
Paulus Grillandus.
Paulus Layman.
Paulus Papa IV.
Paulus Papa V.
Paulus Sherlogus.
Pausania.
Pedraza.
Pelbartus.
Peltanus Perez.
Petrus Ancharanus.
Petrus Andræas.
Petrus de Albano.
Petrus de Aragonia.
Petrus Aureolus.
Petrus Ærodius.
Petrus Binsfeldius.
Petrus Breslayus.
Petrus Cluniacensis.
Petrus Canisius.
Petrus Damianus Card.
S. Petrus Gregorius Tolosanus.
S. Petrus Chrysologus Episc.
Petrus Ledesma.
Petrus Leloyherus.
Petrus Lombardus Episc.
Petrus Paludanus.
Petrus Rauzanus.
Petrus Tataretus.
Petrus Thyræus.
Philippus Faber Fauentinus.
Philippus Marchinus.
Philostratus.
Philo Hebræus.
Phlegon.
Picus Mirandulanus.
Pius Papa V.
Plato.
Plinius.
Plotinus.
Plutarcus.
S. Policarpus.
Policarpus Burchar.
Pomponatius.
Pomponius.
Pontificale Romanum.
Primasius.
Proclus.
S. Procopius.
B. Prosperus.
Prosper Farinacius.
S. Prosper Episc. Rheg.
Protagora.
Pueronus Abbas.

Q.

QVintillus Samonius Med.
Quintillus Mandos.
Quirinus Papa VI.

R.

RAbanus.
Rabbus Ægyptius.
Raphael de Turre.
Raymundus Episc. Cumanus.
Raytherius.
Raynutius.
Reginaldus.
Regius Bsaltes.
S. Rembertus Episc. Rhemensis.
S. Remigius Episc. Rhemensis.
Renodæus Medicus.

Reper-

Repertorium Inquisitorũ.
Ricardus de Mediauilla.
Ricardus de S. Victore.
Richelius.
Ricciardus.
Rituale Romanum.
Robertus Cardinalis.
Rodericus a Cunha.
Rodericus Sancius.
Rodriquez.
Roffensis.
Rondeletius Medicus.
Ronfæus.
Rodulphus Cupers.
Rupertus Abbas
Rupertus Tuitiensis.
Rupertus Rex.
Rusticus Treuirensis.

S.

SAbellicus.
Sabides Arabus.
Sabor.
Sayrus.
Salicetus Iurista.
Salonius.
Sanctarellus.
Sazomenus.
Scortia.
Sebastianus.
Seneca.
Serenus Abbas.
Serapion.
Seuerus Sulpitius.
Seuerinus Boetius.
Suetonius Tacitus.
Sibillanus.
Siffridus Presbyter.
Sigibertus.
Sigismundus Scaccia.
Syluester Prieras.
Simon de Muis.
Simeon Methaphrastes.
Simplicius.
Sixtus Papa V.

Socrates.
Solinus Medicus.
Speusippus Platonicus.
Staphylus.
Stephanus Eduensis Episc.
Stephanus Facundez.
Stephanus Papa.
Stobæus.
Summa Angelica.
Summa Corona.
Summa Rosella.

T.

TAbiena.
Tertulianus.
S. Theodoretus.
Theodoricus Abbas.
S. Theodorus Archimandrita
Theodorus Balsamon.
Theodorus Cyrenacius.
S. Theodorus Studita.
S. Theofanes Ep. & Martyr.
Theophilactus.
Theophilus Abbas.
Theophrastes.
Theoctoristus Monachus.
Thetel Theuetus.
Thimæus.
S. Thomas D. Angelicus.
Thomas de Argentina.
Thomas Bossius.
Thomas Caietanus Card.
Thomas Cantipratensis.
Thomas Garzonus.
Thomas de Kempis.
Thomas Phasellus.
Thomas Sanchez.
Thomas Valdensis.
Tibullus Poeta.
Timothæus.
Tiraquellus.
Titus Liuius.
Toletus.
Trallianus Medicus.
Troilus Maluetius.

Tullius.
Turreblanca.
Turrianus.

V.

VVadingus Hybernus.
Valentia.
Valerius Maximus.
Valerius Polidorus.
Valescus Tarantasius.
Valesius.
Varro.
Vasquez.
Vegetius.
Vera Crux.
Vgolinus.
Victoria.
Villalobus.
Villamuntius.
Villegas.
Vincentius Beluacensis.
Vincentius Bonardus.
Vincentius Carrarius.
B. Vincentius Ferrerius.
Vincentius Filliucius.
Virgilius.
Viualdus.
Vlpianus Vlricus.
Vmbertus Locatus.
Vrbanus Papa VIII.
Vualfridus Strabus.

X.

XEnophon.

Z.

ZAbarella Cardinalis.
Zaccarias Papa.
Zaccarias Vicecomes.
Zanardus.
Zanchinus.
Zonaras.

F I N I S.

c LOCA

LOCA
SACRÆ SCRIPTVRÆ
Quæ hoc Alexicacon explananantur.

Prior numerus tomum: secundus paginam: tertius numerum marginalem designant.

Ex Genesi.

1.28. ET dominamini piscibus maris, &c. 1.257.724
31. Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona, 1.26.71
3. 1. Cur præcepit vobis Deus, vt nō comederetis ex omni ligno Paradisi? to.1. pag. 57.182
3. Nequaquam morte moriemini. 1.ib.ib.
5. Scit Deus, quòd in quocumque die comederetis ex eo, &c. 1.ibi.ibi.
15. Inimicitias ponam inter te, & mulierem, &c. 2.286.845
6. 2. Videntes filij Dei filias hominum, &c. tom. 1.89.276
15 1. Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. epist. dedic.
6. Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam. 2.200.613
22.18. Et benedicentur in semine tuo omnes gentes. 2.358.1027
28.20. Si fuerit Dominus mecum, & custodierit me, &c. 2.270.791
32.26. Non dimittam te, nisi benedixeris mihi. 2.227.669

Ex Exodo.

8. 7. FEcerunt autem, & malefici per incātationes suas similiter. 1.259.732
10.13. Et Dominus induxit ventum vrentem tota die. 1.166.478
14. Quæ ascenderunt super vniuersam terram Ægypti. 1.ibi.ibi.
15. Operueruntq; vniuersam superficiem terræ. 1.ibi.ibi.
22.18 Maleficos non patieris viuere. 1.12.39. & 2.13.42.
29.45. Et habitabo in medio filiorum Israel, tom. 2.260.762
32.18. Deum, qui te genuit dereliquisti, &c. tom. 2.311.902
24. Tulerunt, & dederunt mihi. 1.169.486

Ex Leuitico.

19.26. NOn augurabimini, nec obseruabitis somnia. 1.215.623
20. 6. Anima, quæ declinauerit ad magos, & ariolos, &c. 1.12.39. & 2.42.157
27. Vir, siue mulier, in quibus pythonicus, &c. 1.12.39. & 2.14.45
24.14. Educ blasphemum extra castra, &c. tom. 1.194.564. & 2.14.46

Ex Numeris,

14. 9. NOlite rebelles esse contra Dominum. 2.216.650
25. 4. Tolle cunctos principes populi, &c. tom. 2.34.123

Ex Deuteronomio.

6. 6. ERuntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie in corde tuo, to.1. pag. 267.757
8.15. Et ductor tu' fuit in solitudine magna, atque terribili, &c. 2.209.638
13. 6. Si tibi voluerit persuadere frater tuus, &c. 2.31.109
18.10. Nec inueniatur in te, qui lustret filium suum, &c. 1.12.39
12 Omnia hæc abominabitur Dominus, &c. 2.14.45
14. Gentes istæ, quarum possidebis terrā, augures, & diuinos audiūt. 1.215.623

18.7.Da-

28. 7. Dabit Dominus inimicos tuos, qui cõsurgunt aduersum te. 2.376.1061
32. 6. Numquid non ipse est pater tuus, qui possedit te? 2.265.775
8. Constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Israel. 1.146.447
18. Deum, qui te genuit dereliquisti, &c. tom. 2.311.902
22. Ignis succensus est in furore meo, & ardebit, &c. 1.117.371

Ex Iosue.

10.12. SOl contra Gabaon nè mouearis. tom. 2.220.658
13. Stetit itaq; Sol in medio cæli. 2.ibi.ibi.
14. Non fuit antea, & postea tam longa dies. 2.ibi.ibi.

Ex Iudicibus.

2.19. POstquam autem mortuus esset Iudex, &c. 1.169.487
4. 4. Erat autem Debora Prophetis vxor Lapidoth. 2.288.852
5.20. De cælo dimicatum est contra eos, &c. tom. 2.ibi.ibi.

Ex 1. Regum.

2. 2. NOn est sanctus, vt est Dominus. tom. 2.261.761
3. Deus scientiarum Dñs est. 1.5.17
6. Deducit ad inferos, & reducit. tom. 1. pag. 113.354
30. Qui autem cõtemnunt me erunt ignobiles. 1.45.161
14.24. Maledictus vir, qui comederit panem, vsque ad vesperam. 2.266.760
16.14. Spiritus Dñi recessit à Saul. 2.116.383
14. Et exagitabat eum spiritus nequam. tom. 2.96.322
23. Recedebat enim ab eo spiritus malus. tom. 1.25.90. & 2.130.435
28.16. Quid interrogas me, cum Dominus recesserit à te? 1.111.345

Ex 3. Regum.

8.39. QVia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum. 1.67.217
14.16. Qui peccauit, & peccare fecit Israel. tom. 2.13.40
17. 6. Corui quoquè deferebant ei panem, &c. 2.212.642
20.42. Quia dimisisti virum dignum morte, &c. 2.34.123

Ex 4. Regum.

1. 3. NVnquid non est Deus in Israel? tom. 2.42.154
10. Si homo Dei sum, descendat ignis de cælo, &c. 2.272.799
18.22. In Domino Deo nostro habemus fiduciam. 2.227.669
19.14. Ascendit in domũ Dñi, &c. 2.ibi.ibi.
21.11. Quia fecit Manasses Rex Iuda abominationes, &c. 1.24.555

Ex 1. Paralipomenon.

28. 9. OMnia enim corda scrutatur Dominus, &c. 1.67.217

Ex 2. Paralipomenon.

20. 3. TOtum se contulit ad rogandum Dominum. 2.216.651
32. 7. Viriliter agite, & confortamini, &c. tom. 2.216.650

Ex Tobia.

2.16. VBi est spes tua? 2.219.656
4.19. Consilium semper à sapiente perquire. 2.282.832
20. Omni tempore benedic Deum. 2.ib.ib.
6.16. Audi me, & ostendã tibi, &c. 1.90.277
17. Hi namque, qui coniugium ita suscipiunt, &c. 2.ibi.892
12.10. Qui autem faciunt peccatum, & iniquitatem, &c. 1.196.527
18. Etenim cum essem vobiscum, &c. to. 1. pag. 110.342. & 2.122.402

Ex Iudith.

8. 9. HÆc itaq; cum audisset, quoniam Ozias permisisset, &c. 2.280.827
11. Et qui estis vos, qui tẽtatis Dñm. 2.ib.ib.
14. Sed quia patiens est Dñs, &c. 2.281.829
15. Non enim quasi homo, sic Deus comminabitur. 2.ibi.ibi.
16. Et in spiritu constituti humiliato seruientes illi. 2.ibi.ibi.
17. Vt secundùm voluntatem suam sic faciat nobiscum. 2.ibi.ibi.
20. Expectemus humiles consolationem eius, &c. 2.ibi.831
9. 8. Tenuit pedes corũ abyssus. 2.ibi.830
11. Erige brachium tuum, sicut ab initio. tom. 2.ibi.ibi.
17. Deus cælorum creator aquarum, &c. tom. 2.ibi.831
18. Memento Domine testamenti tui, &c. tom. 2.ibi.830
10. 4. Cui etiam Dominus contulit splendorem. 2.280.828
13. 7. Cõfirma me Domine Deus Israel, &c. tom. 2.281.831
17. Laudate Dominum Deum nostrum, &c. 2.ibi.ibi.
20. Viuit autem ipse Dñs, &c. 1.147.448
21. Confitemini illi omnes, quoniam bonus, &c. 2.281.831

Ex Esther.

13. 9. DOmine Rex omnipotens, &c. to. 2 pag. 191.592
10. Tu fecisti cælũ, & terram, &c. 2.ibi.ibi.

Ex Iob.

1.7. Circuiui terram, & perambulaui eam. tom. 1.65.212
16. Ignis Dei cecidit de cælo, & tactas oues &c. 1.76.234
3.5. Obſcurent eum tenebræ, & vmbræ mortis. 1.67.219
13.15. Etiamſi Deus occiderit me, &c. to.2. pag. 219.656
14. 1. Breui viuens tempore repletur multis miſerijs. epiſt.dedic.
17. 3. Pone me iuxta te, & cuiuſuis manus pugnet contra me. 2.224.662. & 373.1058.
22.13. Quid enim nouit Deus, &c. 2.228.669
30.17. Et qui me comedunt non dormiunt, to. 1.143.438
40. 2. Accinge ſicut vir lumbos tuos. tom.2. pag. 14.44
41.11. De naribus eius procedit fumus, &c. tom. 1.161.459
24. Non eſt poteſtas ſuper terram, quæ comparetur ei. 2.113.371
25. Ipſe eſt Rex ſuper vniuerſos filios ſuperbiæ. 1.123.382
42. 2. Scio, quia omnia potes, & nulla te latet cogitatio. 1.67.217
12. Et factæ ſunt ei quatuordecim millia ouium &c. 2.219.656

Ex libro Pſalmorum.

2. 6. Ego autem conſtitutus ſum Rex ab eo, &c. 1.164.471
4. 5. Et in cubilibus veſtris compungimini, tom. 1.144.441
5. 5. Quoniam non Deus volens iniquitatem tu es. 1.12.37. & 2.186.582.
6. Neque habitabit iuxta te malignus, &c. 1.12.37
13 Lætentur omnes, qui ſperant in te. to.2. pag. 218.655
6. 7. Lachrymis meis ſtratum meum rigabo. 1.144.441
10. 6. Pluet ſuper peccatores laqueos ignis, & ſulphur, &c. 2.124.415
13. 1. Corrupti ſunt, & abominabiles facti ſunt &c. 1.2.4
14. 1. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, &c. 2.21.70
15. 8. Prouidebam Dominum in conſpectu meo ſemper. 2.263.768
17. 9. Aſcendit fumus in ira eius. 1.161.459
26. Cum ſancto ſanctus eris, & cum viro innocente, &c. 1.176.515
21. 1. Deus meus, vt quid dereliquiſti me? tom. 2.371.1054
22. 1. Dominus regit me, & nihil mihi deerit. 2.259.759
4. Virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. 2.371.1052
23. 8. Quis eſt iſte Rex gloriæ? 1.62.201
24. 5. Dirige me in veritate tua, &c. tom.2. pag. 252.735
25. 1. In Domino ſperans non infirmabor. tom. 2.208.637
26. 1. Dominus illuminatio mea, & ſalus mea non timebo. 2.219.656
3. Si conſiſtant aduerſum me caſtra, &c. tom. 2.206.634
14. Expecta Dominum viriliter age, & cōfortetur &c. 2.227.669
30. 3. Eſto mihi in Deum protectorem, & in locum refugij &c. epiſt.ded.
6. In manus tuas commendo ſpiritum meum. 2.371.1053
25. Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum, &c. 2.209.637
31. 1. Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, &c. 2.79.278
32. 9. Quoniam ipſe dixit, & facta ſunt, &c. tom. 1.248.698
33. 9. Beatus vir, qui ſperat in eo. 2.213.644
18. Clamauerunt iuſti, & Dominus exaudiuit eos. 2.280.825
20. Multæ tribulationes iuſtorum, &c. to.2 pag. ibi.ibi.
23. Et non delinquent omnes, qui ſperant in eo. 2.206.633
36. 3. Spera in Domino, & fac bonitatem, &c. 2.213.644
5. Reuela Domino viam tuam, & ſpera in eo, &c. 2.215.648
37. 5. Quoniam iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum. 1.35.129
38. 1. Dixi cuſtodiam vias meas, &c. tom.2. pag. 227.669
39.18. Dominus ſolicitus eſt mei. 2.259.759
43:22. Nonne Deus requiret iſta? 1.67.217
49.15. Et inuoca me in die tribulationis eruā te, &c. 1.40.155. & 2.37.138
50. 1. Miſerere mei Deus ſecūdum magnam miſericordiam tuam. 2.196.601
54.11. Die, ac nocte circundabit eam ſuper muros eius iniquitas, &c. tom. 1. pag. 141.430
16. Veniat mors ſuper illos, & deſcendant in infernum viuentes. 2.272.799
23. Iacta ſuper Dominum curam tuam, & ipſe te enutriet. 2.212.642
57.11. Lætabitur iuſtus cum viderit vindictam &c. 2.271.796
58. 6. Intende ad viſitandas omnes gentes, &c. 2.272.799
59. 8. Lætabor, & partibor Sichimam. to.2. pag. 216.649
9. Meus eſt Galaad, & meus eſt Manaſſes, &c. 2.ibi.ibi.
63. 8. Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. 1.1.2
67.17. Mons in quo beneplacitum eſt Deo, &c. 2.12.37
18. Currus Dei decem millibus multiplex millia lætantium, &c. 1.110.342
68 .3. Veni in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit me. 2.377.1063
77.46. Et dedit erugini fructus eorum, & labores eorum locuſtæ. 1.80.250

49. Misit in eos iram indignationis suæ, &c. 1.61.197
78.10. Et innotescat in nationibus coram oculis nostris. 2.77.273
79.20. Et ostende faciem tuam, & salui erimus. 2.268.786
82.17. Imple facies eorum ignominia, &c. tom. 2.272.798
87.35. Neque prosanabo testamentū meum, &c. 1.13.40
90. 1. Qui habitat in adiutorio altissimi, &c. tom. 2.168.530
3. Quoniam ipse liberauit me de laqueo venantium, &c. 1.28.104
4. Scapulis suis obumbrauit tibi, &c. to.2. pag. 208.636
11. Angelis suis Deus mandauit de te, &c. 2.248.722
13. Super aspidem, & basiliscum ambulabis, &c. 1.126.352.& 2.109.638
14. Quoniam in me sperauit liberabo eum &c. 2.205.629
15. Clamabit ad me, & ego exaudiam eum &c. 2.264.770
16. Longitudinem dierum replebo eum, &c. 2.220.660
91.11. Et exaltabitur sicut vnicornis cornu meum, &c. 1.28.102
93.10. Qui docet hominem scientiam. to.1. pag. 5.18
95. 5. Quoniam omnes dij gentium dæmonia, &c. 2.11.33
103.1. Benedic anima mea Domino, &c. to.2. pag. 261.763
27. Draco iste, quem formasti ad illudendum ei, &c. 1.26.97
105.8. Et saluauit eos propter nomen suum, &c. 2.285.840
34. Non disperdiderunt gentes, quas dixit Dominus illis. 1.169.487
37. Et immolauerunt filios suos, & filias suas dæmonijs. 1.199.581
106.23. Qui descendunt mare in nauibus facientes operationem, &c. 1.66.214
108.7. Et oratio eius fiat in peccatum. to.2. pag. 274.808
110.10. Sanctum, & terribile nomen eius. tom. 2.261.763
115.17. Dirupisti Domine vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. tom.1. pag. 191.554
117.5. De tribulatione inuocaui Dominum, &c. 2.10.31
8. Bonum est confidere in Domino, &c. Epist.dedic.
118.35. Deduc me Domine in semitam mandatorum tuorum. 2.268.786
120. 1. Leuaui oculos meos in montes &c. tom. 2.227.669
127. 2. Labores manuum tuarum, quia manducabis, &c. 2.218.655
134.15. Simulacra gentium argentum, & aurum. 1.10.32
138.7. Quo ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam. 1.258.726
8. Si ascendero in cælum, tu illic es, &c. tom. 2.263.768
140.2. Dirigatur oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo. 2.124.415
144.3. Et magnitudinis eius non est finis. tom. 2.261.763
13. Fidelis Deus in omnibus vijs suis: & sanctus &c. 2.223.662
145.6. Qui fecit cælum, & terram, mare, & omnia, quæ in eis sunt. 2.262.765
8. Dominus soluit compeditos, Dominus illuminat cæcos. 1.191.555
148.14. Confessio eius super cælum, & terram, &c. 1.225.622
149.6. Exaltationes Dei in gutture eorum, &c. 2.290.857
7. Ad faciendam vindictam in nationibus, &c. 2.ibi.ibi.
8. Ad alligandes Reges eorum in compedibus, &c. 2.ibi.ibi.

Ex Prouerbijs Salomonis.

3.5. HAbe fiduciam in Domino ex toto corde tuo. 2.172.544
4.18. Iustorum autem semita, quasi lux splendescens. 1.6.19
5. 3. Et nitidius oleo guttur eius. 1.172.496
4. Nouissima autem illius amara, quasi absynthium, 1.173.497
21. Respicit Dominus vias hominis, &c. tom. 2.259.759
22. Iniquitates suæ capiunt impium, &c. tom. 2.11.33
6. 6. Vade ad formicam, ô piger. 2.79.278
12. 2. Qui autem confidit in cogitationibus suis, impiè agit. 2.259.760
15. 3. In omni loco oculi Domini contemplantur, &c. 2.259.759
19.25. Pestilente flagellato stultus sapientior erit, &c. 2.21.71
22.15. Stultitia colligata est in corde pueri. tom. 1.56.177
24.16. Septies in die cadit iustus, & resurget. tom. 1.25.91.& 2.190.591
28. 9. Qui declinat aures suas, ne audiat legem, &c. 2.263.769
26. Qui confidit in corde suo stultus est. tom. 2.259.760
30. 8. Mendicitatem, & diuitias, nè dederis mihi. 2.270.791
27. Regem locusta non habet. 1.162.463

Ex Ecclesiaste.

1. 8. CVnctæ res difficiles non potest homo eas explicare sermone. Proloq. 1.1.1
4.13. Melior est puer pauper, & sapiens, &c. tom. 1.63.204
5. 2. Multas curas sequuntur somnia. to.1. pag. 210.610
7.27. Et inueni amariorem morte mulierem, &c. 1.173.497

Ex Canticis Canticorum.

2.16. Dilectus meus mihi, & ego illi, &c. tom. 2.259.759
3. 3. Inuenerunt me vigiles, qui custodiunt Ciuitatem. 1.141.430
4.16. Surge Aquilo, & veni Auster, &c. to.2. pag. 310.900

Ex libro Sapientiæ.

1. 6. Benignus est enim spiritus Sapientiæ, &c. 2.285.832
2.21. Excæcauit enim illos malitia eorum. tom. 2.12.38
3. 1. Iustorum animæ in manu Dei sunt, &c. 1.112.350
4. 7. Iustus si morte præoccupatus fuerit, &c. 2.220.660
5. 7. Lassati sumus in via iniquitatis, & perditionis. 1.38.142
15. Spes impij, tanquam lanugo est. to.2. pag. 218.654
6. 8. Quoniam pusillum, & magnum ipse fecit. 2.258.757
7.17. Ipse enim dedit mihi horum, quæ sunt, scientiam veram. 1.5.18
18. Initium, & consummationem, & medietatem temporum. 1.ibi.ibi.
19. Anni cursus, & stellarum dispositiones. 1.ibi.ibi.
8. 1. Prouidentia eius attingit à fine, vsquè ad finem fortiter, &c. 2.259.759
9. 16. Quæ autem in cælis sunt, quis inuestigabit? 1.65.211

Ex Ecclesiastico.

1. 1. Omnis sapientia à Domino Deo est, &c. 1.5.17
2. Altitudinem cæli, & latitudinem terræ, &c. 1.64.210
10. Et effudit illam super omnia opera sua, &c. 1.5.17
2.11. Et scitote, quia nullus sperauir in Domino, &c. 2.213.653
13. Et protector est omnibus exquirentibus se in veritate. epist.ded. & to.2. pag. 283.832
11.14. Bona, & mala, vita, & mors, paupertas, & honestas, &c. 2.279.821
15.14. Deus ab initio constituit hominem, &c. 1.22.81
17. 5. Et disciplina intellectus repleuit illos. tom. 1.56.177
12. Et mandauit illis vnicuiquè de proximo suo. 2.160.525
23.37. Et nihil dulcius, quàm respicere in mandatis Domini. 2.282.832
24.11. Et omnium excellentium, & humilium corda, &c. 2.286.845
25. 3. Tres species odiuit anima mea, &c. tom. 1.63.204
32.24. Fili, sine consilio nihil facias, &c. to.2. pag. 228.669
33.15. Contra malum bonum est, & contra mortem vita. 1.21.75.& 2.187.585
34. 7. Multos errare fecerunt somnia. to.1. pag. 269.609
16. Qui timet Dominum, nihil trepidabit, &c. 1.30.111
19. Oculi Domini super timentes eum, &c. 1.ibi. & 2.259.758
37.15. Sed cum viro sancto assiduus esto &c. tom. 2.282.832
17. Et cor boni consilij statue tecum. to.2. pag. ibi.ibi.
18. Anima viri sancti enuntiat aliquando vera, &c. 2.ibi.ibi.
19. Et in his omnibus deprecare altissimum, &c. 2.ibi.ibi.
34. Propter crapulam multi obierunt. to.2 pag. 295.871
38. 1. Honora medicum propter necessitatem, &c. 2.111.367
9. Fili in tua necessitate nè despicias teipsum, &c. 2.214.646.279.822

Ex Isaia Propheta.

1.15. Et cum multiplicaueritis orationẽ, non exaudiam. 2.263.769
6.10. Excæca cor populi huius, & aures eius aggraua, &c. 2.12.38
8. 3. Voca nomen eius accelera, spolia detrahere, &c. 2.284.834
14.12. Quomodo cecidisti lucifer de cœlo? tom. 2.96.322
13. In cælum conscendam, super astra cæli exaltabo solium meum. 1.28.105. & 2.168.530.
22.22. Et dabo clauem domus Dauid super humerum eius. 1.160.459
28.15. Percussimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum. 1.162.462
32.18. Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis. 2.259.759
40.31. Qui autem sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, &c. 2.208.637
23. Annunciate, quæ ventura sunt in futurum. 1.69.226.& 208.601
42. 8. Ego Dominus, hoc est nomen meum. tom. 1.46.164
43.24. Veruntamen seruire me fecisti in peccatis tuis. 1.17.36
55. 7. Derelinquat impius viam suam, &c. tom. 1.191.555
9. Quia sicut exaltantur cæli à terra, &c. tom. 2.13.41
58. 5. Nunquid tale est ieiunium, quod elegi? 2.292.863
6. Nonnè hoc est magis ieiunium quod elegi? 2.ibi.ibi.
13. Dum non facis vias tuas, & non inueniatur voluntas tua, &c. 2.282.832
63. 1. Quis est iste, qui venit de Edom? to.1. pag. 62.201

Ex Ieremia.

1.14. AB Aquilone pandetur malum super omnes habitatores terræ. tom. 2.310.900
19. Et bellabunt aduersum te, & non prævalebunt, &c. 2.217.652
3. 1. Tu autem fornicata es cum amatoribus multis. 1.191.555
8. 4. Nunquid qui cadit, non resurget? to.1. pag. ibi. ibi.
21. Super contritione filię populi mei contritus sum, &c. 2.287.849
10. 2. Et à signis cæli nolite metuere, quæ timent gentes. 1.215.623
6. Magnus es tu, & magnũ nomen tuum in fortitudine. 2.284.836
17. 7. Benedictus vir, qui confidit in Domino, &c. 2.221.661
9. Prauum est cor hominis, & inscrutabile, &c. 1.67.217
17. Omnes, qui te derelinquunt, confundentur. 1.41.150
31.31. Ecce dies venient dicit Dominus, &c. tom. 1.167.479
33. 3. Clama ad me, & ego exaudiam te, &c. tom. 2.264.770
46.23. Multiplicati sunt super locustas. to.1. pag. 167.478
50.35. Gladius ad Chaldeos, ait Dominus, &c. 2.20.68

Ex Baruch.

1.17. ET non credimus diffidentes in eum, &c. 2.228.669
18. Et non fuimus subiectibiles illi, &c. tom. 2.ibi.ibi.
4. 4. Beati sumus Israel: quia quæ Deo placent, manifesta sunt nobis. 2. ibi.ibi.
6.42. Mulieres autem circumdatæ funibus in vijs sedent, &c. 1.225.650

Ex Ezechiele.

8. 3. ET emissa similitudo manus apprehendit me, &c. 1.102.313
18.17. Hic non morietur in iniquitate patris sui, &c. 2.23.76
21. Si autem impius egerit pænitentiam ab omnibus peccatis, &c. 2.240.700
27. Et cum auerterit se impius ab impietate sua, &c. 1.184.545
31. Proijcite à vobis omnes præuaricationes vestras, &c. 1.ibi.ibi.
28.12. Tu signaculum similitudinis plenus sapientia, &c. 1.55.173.& 2.167.527
14. Tu Cherub extentus, & protegens, &c tom. 1.32.121.& 160.459

Ex Daniele.

3.40. QVoniam non est confusio confidentibus in te. 2.221.661
52. Benedictus est Domine Deus Patrum nostrorum. 2.264.771
4.31. Igitur post finem dierum ego Nabuchodonosor, &c. 2.260.760
9.19. Nè moreris propter temetipsum Deus meus, &c. 2.252.735
2. 3. Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor, &c. 1.160.459
13.35. Erat enim cor eius fiduciam habens in Domino. 2.208.637
60. Et benedixerunt Deum, qui saluat sperantes in se. 2.221.661

Ex Osea Propheta.

4.12. SPiritus enim fornicationum decepit eos, &c. 1.138.424.& 2.178.558

Ex Ioele.

2.12. COnuertimini ad me in toto corde vestro, &c. 2.293.864.& 338.980

Ex Amos.

3. 6. SI erit malum in Ciuitate, quod Dominus non fecerit. 1.4.12

Ex Nahum.

3. 4. PRopter multitudinem fornicationum meretricis, &c. 1.225.650. & 2.178.558.

Ex Habacuch.

3.15. VIam fecisti in mari equis tuis, &c. 1.200.582

Ex Zacharia.

1. 8. ET ipse stabat inter myrtheta, quæ erant in profundo, &c. 1.62.201
6. 7. Ite perambulate terram, & perambulauerunt terram. 1.ibi.ibi.

Ex 1. Machabæorum.

3.18. FAcile est concludi multos in manu paucorum. 2.217.652

Ex 2. Machabæorum.

10.25. DEprecabantur Dominum caput terra aspergentes. 2.217.652

28. Primo autem solis ortu vtrique commiserunt, &c. 2.ibi.ibi.

29. Sed cum vehemens pugna esset, &c. tom. 2.ibi.ibi.

30. Ex quibus duo Machabæum medium habentes, &c. 2.ibi.ibi.

15.21. Extendens manus in cælum prodigia facientem Dominum inuocauit. t.2. pag. ibi.ibi.

Ex Matthæo.

3. 2. PEnitentiam agite: appropinquabit enim regnum cælorum. to.2. pag. 79.278

4. 9. Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me. 1.174.503

10. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies. 2.10.31

5.17. Nolite putare, quoniam veni soluere legem, &c. 1.12.40

36. Quia non potes vnum capillum album facere, aut nigrum. 1.248.697

6. 9. Pater noster, qui es in cælis, &c. to.2. pag. 261.764

6. Respicite volatilia cæli, quoniam non serunt, &c. 2.258.758

33. Quærite ergo primum regnum Dei, & iustitiam eius, &c. 2.274.809

7. 7. Petite, & dabitur vobis, quærite, & inuenietis. 2.10.30

12. Omnia ergo quæcumque vultis, vt faciant vobis homines, &c. 2.166.525

16. A fructibus eorum cognoscetis eos. tom. 1.69.225

16. Nunquid colligunt de spinis vuas, &c. tom. 2.45.166

21. Non omnis, qui dicit mihi Domine, &c. 2.21.70

22. Et in nomine tuo dæmonia eiecimus. tom. 2.285.838

8. 8. Domine non sum dignus, vt intres sub tectum meum, &c. 2.302.622

26. Tunc surgens imperauit ventis, & mari. 1.261.738

9. 4. Et cum vidisset Iesus cogitationes eorum, &c. 1.67.217

21. Si tetigero tantùm vestimentum eius salua ero. 2.203.622

28 Credite, quia hoc possum facere vobis? tom. 2.201.618

29. Secundùm fidem vestram fiat vobis? tom. 2.11.35.& 2.199.608.

10. 1. Dedit illis potestatem spirituum immundorum. 1.33.82.& 2.177.555

22. Qui autem perseuerauerit vsque in finem hic saluus erit. 2.227.669

29. Nonne duo passeres asse veneunt, &c. tom. 2.259.758

11.18. Venit enim Ioannes, neque manducans, neque bibens. 2.79.278

12.27. Et si ego in beelzebub eijcio dæmones. tom. 1.123.382.

34. Si quidem ex fructu arbor agnoscitur. tom. 2.72.248

13.58. Et non fecit ibi virtutes multas, &c. tom. 2.201.618

15.14. Duces cæcorum, cæcus autem si cæco ducatum præstet, &c. 2.133.446

22. Miserere mei Domine fili Dauid filia mea malè à dæmonio vexatur. to.2. pag. 203.623

16.19. Et tibi dabo claues regni cælorum. tom. 1.160.459.& 2.161.516

17.15. Domine miserere filio meo, quia lunaticus est, &c. 1.53.166.& 2.257.755

17. O generatio incredula, & peruersa, &c. 2.157.503

20. Si habueritis fidem sicut granum sinapis, &c. 2.201.617

21. Hoc autem genus non eijcitur nisi per orationem, &c. 2.292.863

18. 7. Væ mundo à scandalis. 2.13.40

19. De omni re quamcunque petierint, fiet illis. 2.264.770

21.22. Et omnia quæcunque petieritis in oratione credentes, &c. 2.ibi.ibi.

24.35. Cælum, & terra transibunt, verba autem mea non preteribunt. 2.157.503

25.34. Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum. 2.21.70

36. Infirmus eram, & visitastis me. to.2. pag. 137.468

28.18. Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra. 2.161.516

Ex Marco.

4.40. QVid timidi estis? nedùm habetis fidem? 1.30.110

6.12. Et exeuntes prædicabant, vt pœnitentiam agant. 2.304.893

7.34. Ephpheta, quod est adaperire. tom.2. pag. 154.495

8. 4. Vnde istos, quis poterit hic saturare panibus? &c. 2.212.642

23. Et expuens in oculos eius impositis manibus, &c. 2.214.646

9.22. Sed si quid potes adiuua nos misertus nostri. 2.257.755

23. Si potes credere omnia possibilia sunt credenti. 2.11.35

10.18. Nemo bonus, nisi vnus Deus. tom.2. pag. 261.761

51. Quid tibi vis faciam? 2.214.646

11.22. Habete fidem Dei. 2.264.771

23. Amen dico vobis, quia quicunque dixerit huic monti, &c. 2.219.657

24. Omnia, quæcunque orantes petitis, credite quia accipietis, &c. tom.2. pag. 264.770

16.17. Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur, &c. 1.23.82.& 2.209.638

18. Super ægros manus imponent, & bene habe-

habebunt. 2.213.645
20. Illi autem profecti, prędicauerunt vbiquè. 2.204.628

Ex Luca.

4.34. Sine, quid nobis, & tibi Iesu Nazarene? 2.254.746
35. Obmutesce, & exi ab eo. 2.ibi.ibi.
41. Exibant autem dæmonia à multis, &c. tom. 1.102.310.& 2.177.554
6. 36. Estote ergo misericordes, sicut, & Pater vester, &c. 2.166.525
8. 10. Vobis datum est nosce mysterium regni Dei, &c. 1.267.755
9. 1. Conuocatis autem duodecim Apostolis, &c. 2.155.495
10.17. Reuersi sunt autem septuaginta duo, &c. 2.156.500
19. Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpētes. 1.23.82.& 2.209.638
11.10. Omnis enim, qui petit, accipit, & qui quærit inuenit, &c. 2.260.762
14. Et erat eijciēs dæmonium, & illud erat mutum. 2.177.554
17. Omne regnum in se diuisum, desolabitur. 1.124.382
21. Cum fortis armatus custodit atrium suum. 1.149.353
24. Cum immundus spiritus exierit de homine, &c. 1.66.215
12. 7. Sed & capilli capitis vestri omnes numerati sunt. 2.259.758
27. Considerate lilia quomodo crescunt, &c. 2.ibi.ibi.
31. Veruntamen quærite primum regnum Dei, &c. 2.265.774
16.29. Habent Moysen, & Prophetas, &c. tom. 2.282.832
17. 6. Si habueritis fidem, sicut granum sinapis, &c. 2.224.663
1. Oportet semper orare, & non deficere. tom. 2.275.813
18. 2. Iudex quidam erat in quadam ciuitate, &c. ibi.ibi.
20. Mandata nosti? 2.282.832
19.15. Nolumus hunc regnare super nos. to.1 pag. 162.464
21.15. Ego enim dabo vobis os, & sapiētiam, cui non poterunt, &c. 1.267.755
24.36. Ego sum, nolite timere. 2.214.647
39. Quia spiritus, carnem, & ossa non habet, &c. 1.89.276

Ex Ioanne.

1. 3. Omnia per ipsum facta sunt, &c. tom. 1.16.58
3. 3. Nisi quis natus fuerit denuò non potest videre regnum Dei. 2.21.70
20. Omnis enim, qui malè agit, odit lucem, &c. 1.144.439
30. Illum oportet crescere, me autem minui. 2.79.278
4.49. Domine descende priusquam moriatur filius meus. 2.203.622
5. 6. Vis sanus fieri? 2.214.646
8. Surge tolle grabatum tuum, & ambula. 2.248.722
6. 5. Vbi ememus panes? 2.212.642
8.47. Qui ex Deo est, verba Dei audit. to. 1. pag. 93.286
9. 3. Neque hic peccauit, neque parentes eius, &c. 2.191.592
31. Scimus autem, quia peccatores Deus non audit. 2.263.769
10.11. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. 2.164.521
25. Opera, quæ ego facio in nomine patris mei, &c. 1.220.639
12.31. Nunc princeps huius mundi eijcietur foras. 1.27.102.& 2.167.529
13. 2. Cum diabolus iam misisset in cor, vt traderet eum Iudas. 1.83.260
14. 1. Creditis in Deum, & in me credite. tom. 2.199.610
13. Et quodcunque petieritis in nomine meo, hoc faciam. 1.26.93
15. 6. Si quis in me non manserit: mittetur foras, &c. 2.20.67
7. Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint. 2.225.663
24. Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, &c. 1.220.639
26. Cum autem venerit paraclitus, quem ego mittam vobis, &c. 2.121.401
17. 3. Hæc est autem vita æterna, vt cognoscant te, &c. 2.199.610
21.18. Pasce oues meas. 2.161.516

Ex Actib. Apostolorum.

1.24. Tu autem, qui corda nosti omnium &c. 1.67.217
2.21. Omnis quicunque inuocauerit nomen Domini, &c. 2.285.840
3. 6. Argentum, & aurum non est mihi, quod autem habeo, &c. 2.284.837
4.12. Nec enim aliud nomen est sub cęlo datum hominibus, &c. 2.157.500
5.41. Quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu, &c. 2.124.414
8.10. Hic est virtus Dei, quæ vocatur magna. 1.165.473
9. 6. Domine quid me vis facere? 2.227.669
10.38. Qui pertrāsijt benefaciendo, & sanando omues, &c. 2.341.963
17.18. Præcipio tibi in nomine Iesu Christi, exi ab ea. 1.102.310.& 2.284.837
16.27. Quamuis non longe sit ab vnoquoque nostrum. 2.263.768
28. In ipso enim viuimus, & mouemur, & sumus, &c. 1.17.59
19.15. Iesum noui, & Paulum scio: vos autem qui estis? 2.156.497
27.24. Ecce donauit tibi Deus omnes, qui nauigant tecum. 2.278.819

Ex Epist. ad Romanos.

1. 8. QVia fides vestra annuntiatur in vniuerso mundo. 2.199.608
16. Non enim erubesco Euangelium. to.2. pag. 310.900
20. Inuisibilia enim ipsius à creatura mundi, &c. 1.12.38. & 2.262.767
28. Et sicut non probauerunt Deum habere in notitia. 2.12.38
32. Quoniam qui talia agunt, digni sunt morte. 2.42.153
4.18. Qui contra spem in spem credidit. t.2 pag. 218.656
5. 5. Spes autem non confundit. tom. 2. pag. 217.653
7.15. Quod enim operor, non intelligo,&c. tom. 2.247.721
19. Non enim, quod volo bonum, hoc facio,&c. 2.ibi.ibi.
23. Video autem aliam legem in membris meis, &c. 2.ibi.ibi.
8.24. Spe enim salui facti sumus. tom.2. pag. 211.639
26. Similiter autem, & spiritus adiuuat infirmitatem, &c. 2.268.786
26. Nam quid oremus, sicut oportet, nescimus, &c. 2.276.814
27. Qui autem scrutatur corda, scit quid desideret spiritus, &c. 1.67.217
31. Si Deus pro nobis, quis contra nos? tom. 2.219.657
9.22. Quod si Deus volens ostendere iram, & notam facere, &c. 1.35.129
10.12. Nam idem Dominus omnium diues in omnes, &c. 2.260.762
14. Quomodo autem audient sine prædicante? 2.199.609
11.29. Sine pœnitentia enim sunt dona, & vocatio Dei. 1.57.181
33. O altitudo diuitiarũ sapientiæ,& scientiæ Dei, &c. 1.1.2
12. 1. Obsecro vos per misericordiam Dei, &c. 2.250.728
2. Et nolite conformari huic sæculo, &c. tom. 2.282.832
3. Non plus sapere, quàm oportet sapere, &c. 1.202.588.& 2.279.822
15. 4. Quæcumque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam. &c. 2.221.661

Ex 1.Epist. ad Corinthios.

2.11. QVæ sunt Dei nemo nouit, nisi spiritus Dei. 1.208.602.& 211.612
3. 9. Dei enim sumus adiutores, &c. 2.122.402
8. 1. Scientia inflat: charitas verò ædificat. tom. 2.57.182
10.13. Fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari,&c. 1.33.124
20. Nolo autem vos socios fieri dæmoniorum. 1.180.520
21. Non potestis calicem Domini bibere, &c. 2.303.888
32. Sine offensione estote Iudæis, & gentibus, &c. 2.12.39
11.31. Quod si nosmetipsos diiudicaremus, &c. 2.294.868
12. 8. Alij quidem per spiritum datur sermo sapientiæ, &c. 2.74.256
10. Alij datur operatio virtutum,&c. to.2. pag. 154.493
11. Hæc autem omnia operatur vnus, atque idem spiritus, &c. 1.8.25. & 2.203.624
13. 1. Si linguis hominum loquar, & Angelorum, &c. 1.62.200
2. Etsi habuero omnem fidem,ita vt mõtes transferam, &c. 2.201.619
11. Quando autem factus sum vir,euacuaui, &c. 2.14.44
13. Nunc autem manent, fides, spes, charitas, &c. 2.199.608
14.40. Omnia autem honestè, & secundùm ordinem fiant in vobis. 2.154.493

Ex 2. ad Corinthios.

6. 4. SEd in omnibus exhibeamus nosmetipsos,&c. 2.292.863
15. Quæ autem conuentio Christi ad Belial? 2.303.888
10. 5. Et in captiuitatem redigentes omnem intellectum, &c. 2.200.615
12. 3. Siuè in corpore, siuè extra corpus, nescio: Deus scit, &c. 2.131.439
9. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, &c. 2.124.414
14. Non enim quæro, quæ vestra sunt, sed vos. 2.226.666

Ad Galatas.

3. 1. QVis vos fascinauit non obedire veritati? 1.253.711
5. Ex operibus legis, an ex auditu fidei? 2.199.608
25. At vbi venit fides, &c. 2.ibi.ibi.
4.10. Dies obseruatis, & menses, & tempora, & annos, &c. 2.65.222
11. Timeo vos, ne fortè sinè causa laborauerim in vobis. 2.68.230
6.14. Mihi autem absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri, &c. 2.306.898

Ad Ephesios.

1.13. IN quo,& credentes signati estis spiritu promissionis sãcto. 1.182.524
3.12. In quo habemus fiduciam, & accessum in confidentia. 2.274.809
4. 5. Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma. 2.199.608
5.13. Omne enim,quod manifestatur,lumen est. 1.62.201

6.12. Quo-

6.12. Quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem. 1.3.11.& 2.163.520
16. In omnibus sumentes scutum fidei, &c. 2.324.935

Ad Philippenses.

1.23. COarctor autem è duobus desiderijs habens dissolui,&c. 2.271.795
2. 8. Humiliauit semetipsum factus obediēs vsque ad mortem. 1.28.103
9. Et donauit illi nomen, quod est super omne nomen. 2.157.500
13. Deus est enim, qui operatur in vobis, &c. 1.16.58
4.13. Omnia possum in eo, qui me confortat. 2.207.634

Ad Colossenses.

2. 3. IN quo sunt omnes thesauri sapiētię, & scientiæ absconditi. 2.260.761
14. Delens, quod aduersus nos erat chirographum decreti. 1.28.103
15. Et expolians principatus, & potestates, &c. 1.33.102
18. Nemo vos seducat volens in humilitate, &c. 1.193.560
3. 5. Mortificate ergo membra vestra, &c. tom. 2.282.831

Et 1. ad Thesalonicenses.

4. 3. HÆc est enim voluntas Dei sanctificatio vestra. 1.4.13.& 2.281.832
5.17. In omnibus gratias agite, &c. tom.2. pag. 282.ibi.
19. Spiritum nolite extinguere. 2.ibi.ibi.
20. Prophetias nolite spernere. 2.ibi.ibi.
22. Ab omni specie mala abstinete vos, tom. 2.ibi.ibi.
23. Vt integer spiritus vester, & anima, & corpus, &c. 1.82.257

Ex 1. ad Timothæum.

2. 1. OBsecro igitur primùm omnium fieri, &c. 2.292.862
6. 9. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem. 1.197.576
15. Beatus, & solus potens, Rex Regum. Epist. dedic.

Ex 2. ad Timothæum.

2.26. A Quo captiui tenentur ad ipsius voluntatem. 1.118.373
3. 1. Hoc autem scito, quòd in nouissimis diebus, &c. 1.198.579

Ad Titum.

1.16. COnfitentur se nosce Deum: factis autem negant. 1.2.5.& 2.261.765

Ad Hebræos.

4.12. VIuus est enim sermo Dei, & efficax, &c. 2.316.916
12. Et discretor cogitationum, & intentionum cordis. 1.67.217
13. Et non est vlla creatura inuisibilis in conspectu, &c. 2.316.916
10.36. Patientia enim vobis necessaria est, &c. 2.226.668
11. 1. Est autem fides sperandarum substantia rerum, &c. 2.200.616
6. Credere enim oportet accedentem ad Deum, &c. 2.199.610

Ex Iacobi Epistola.

1. 6. POstulet autem in fide nihil hæsitans &c. 2.202.620
17. Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est descēdens à Patre luminum. 1.43.159
5.14. Infirmatur quis in vobis? 2.213.645
16. Et orate pro inuicem, vt saluemini. tom. 2.278.819

Ex 1. Epistola Petri.

5. 8. TAnquam leo rugiens, circuit, quærens, quem deuoret. 1.65.212. & 2.352.1006.

Ex 2. Epistola Petri.

1.21. NOn enim voluntate humana allata est, &c. 1.69.227
2. 4. Si enim Deus Angelis peccantibus nō pepercit, &c. 129.403

Ex 1. Epistola Ioannis.

3. 8. IN hoc apparuit filius Dei, &c. to.1. pag. 23.82
14. Nos scimus, quoniam translati sumus, &c. 2.211.639
18. Filioli non diligamus verbo, neque lingua, &c. 2.166.525
21. Si cor nostrum non reprehenderit nos, &c. 2.263.769
23. Et hoc est mandatum eius, vt credamus, &c. 2.284.834
5.10. Qui credit in filium Dei: habet testimonium, &c. 2.200.614

14. Et hæc est fiducia, quam habemus ad eum. 2.265.774
14. Quia quodcunque petierimus, &c. tom. 2.272.801

Ex Apocalypsi.

1.13. ET vidi in medio septem candelabrorum, &c. 2.153.491
18. Et habeo claues mortis,& inferni. to.1 pag. 232.664
18. Fui mortuus,& ecce sum viuens. to.2. pag. 238.695
2.13. Et non negasti fidem meam. tom.2. pag. 199.608
5. 5. Ecce vicit leo de tribu Iuda radix Dauid. 2.311.902
8. Illos tenere citharas, phialas aureas odoramentorum, &c. 2.290.857
12. Dignus est agnus, qui occisus est accipere virtutem, &c. 2.284.834
7. 2. Et vidi alterum Angelum ascendentem ab ortu Solis, &c. 1.61.197
9. 1. Et vidi stellam de cælo cecidisse in terram. 1.159.457
11. Et habebant super se regem angelum abyssi. &c. 1.162.463
17. Et de ore eorum procedit ignis, & fumus, &c. 2.124.415
12. 7. Et factum est prælium magnum in cælo, &c. 2.284.835
13. 6. Et aperuit os suum in blasphemias ad Deum. 1.192.559
14. 9. Si quis adorauerit bestiam, & imaginē eius, &c. 2.124.415
18.23. Quia in veneficijs tuis errauerunt omnes gentes. 2.14.45
19.10. Vide ne feceris conseruus tuus sum, &c. 1.9.28
20. 1. Et vidi Angelum descendentem de cælo, &c. 1.232.664
10. Et diabolus, qui seducebat eos missus est in stagnum, &c. 2.124.414
22. 2. Et ex vtraque parte fluminis lignum vitæ, &c. 2.331.958

FINIS.

INDEX
PROPOSITIONVM PRÆDICABILIVM.

Prior numerus tomum: secundus paginam: tertius paragraphum marginalem indicant.

Abstinentia.

Abstinentia ab omni peccato mortali est necessaria ad impetrandū à Deo gratias, & fauores. tom. 2. pag. 292. num. marg. 863

Adoratio.

Adoratione homo Deum actu veneratur certa aliqua corporis inclinatione. 2.10.31

Ægrotus.

Ægrotus figuratus per Ioannem in Patmos relegatum. 2.257.754
Dispositio requisita in ægroto, vt sanitatem obtineat, est fiducia in Deum collocata. 2 ibi.755
Aegroti exercitium debet esse oratio, vt maximam in Deum fiduciam eliciat. 2:258.756

S. Ambrosius.

S. Ambrosius fuit protectus à suo Angelo Custode contra dæmonem. 1.30.109

Amor Dei, & proximi.

Nemo potest amare Deum, nisi amet proximum. 2.225.664
Amor Dei generatur ex fiducia in Deum collocata: quia fiducia habet pro obiecto bonitatem Dei. t. 2. p. 11. n. 35. 224.663

Amor profanus.

Amantes quomodo, iuxta Aristotelis effatum, modica similitudine in amatum transferantur. 1.84.263
Amatores mundi diabolo sunt subiecti. tom. 1. pag. 129.402
Amor proprius quos filios generet, demonstratur. tom. 1.198.579

Angelus.

Angeli boni virtute diuina malos coercent. tom. 1.32.120
Angelorum cognitio quomodo fiat. 1.59.189
Angeli, & Dæmones quomodo loquantur ad inuicem. 1.61.200
Scientia Angelorum quàm magna sit. 1.56.177
Angelus, qui fuit obuius Balaam an fuerit bonus, vel malus. 1.60.196
Angeli, & Dæmones licèt directè cogitationes hominum cognoscere nequeant; eas tamen indirectè cognoscere valent. 1.67.218
Angeli beati cognoscere possunt futura contingentia in Deo, & per Deum. 1.68.223
Angelorum apparitiones, operationes, & formæ ostenduntur. 1.110.342
Angeli animas, quas custodierunt in hac vita, comitantur in purgatorium, easque aliqua consolatione confortant. 1.113.355
Angeli alij sunt assistentes: alij ministrantes. to. 1. pag. 123.380. & seq.
Sunt vigiles, seù vigiliæ huius mundi. 1.141.430
Angelus Custos quomodo custodiat homines. Et quid operetur continuè pro eis. 1.146.448
Inter Angelum bonum, & malum est antithesis, seù opposita operatio. 1 147.449
Non habent nomina propria ratione personæ; sed

tantùm

tantùm ratione ordinum, & officiorum. tom. 2. pag. 229.672
Sunt mediatores Dei, & hominum. 2.287.849
Militis, ac Medici munere funguntur. ibi. Superiores varia exercent ministeria in obsequium hominum. 2.288.850
Inferiores in necessitatibus hominibus occurrunt. tom. 2.ibi.851

Anima.

Animæ creantur à Deo, licèt sciat plures earum esse damnandas. Et quare hoc faciat. tom. 1.22.74
Animæ purgatorij aliquando inde egrediuntur, & se hominibus manifestant. 1.114.360.& seq.
Animæ in inferno, ac purgatorio quomodo possint torqueri ab igne, cum sint spiritus: ac quomodo tristitia in eis caufetur. 2.124.415.130.438

Auarus.

Auari operationes, & anxietates describuntur. 1.197.576

Beatus.

Beati in Paradiso quare non possint peccare. tom. 1.16.56

S. Bernardinus.

S. Bernardinus ob fiduciam in Deo collocatam fuit præseruatus, ne à peste læderetur, licèt inseruiret peste infectis. 2.211.639

Blasphemus.

Blasphemi digni sunt, qui à toto populo lapidibus obruantur. 1.194.564

Bonitas Dei.

Bonitatis suæ Deus vult nos participes fieri. tom. 2.260.762
Ipsius meditatio fiduciam adauget. & num.764. & excitat ad impetrandum à Deo gratias, & fauores. 2.279.824
Bonitatem Dei considerans arguere debet suam malitiam, ac super omnia cor suum à vitijs purgare. 2.263.769

Bonum multiplex.

Bona spiritualia indistinctè, & absolutè à Deo petere possumus. 2.268.785
Bona temporalia conuenientia naturæ licitè peti possunt propter se, vt finis proximus immediatus; non vt finis vltimus. 2.269.788
Bona indifferentia petita cum moderatione honesta possunt absolutè peti. tom.2.ibi.num.791. Sinè verò moderata limitatione non sunt absolutè petenda. 2.270.793

Carolus V.

Carolus V. Imperator ob fiduciam in Deo collocatam illæsus seruatus fuit in bello, sicut & multi alij. 2.211.641

Charitas.

Charitas describitur. Quos effectus producat in suis possessoribus. 2.224.663
Nemo potest amare Deum, nisi & proximum amet ex charitate. 2.225.664

Conductor.

Conductor bonus prauum paulatim reuocat à malo, & reducit ad semitam rectam. Malus verò è conuerso. 1.178.515

Confessio sacramentalis.

Confessio sacramentalis liberat nedum à culpa mortali, & veniali; sed quandoque à pœna temporali. 2.301.887
Exemplis comprobatur. ibi. Est efficax contra dæmones. 2.ibi.886

Confidentia in Deum.

Confidentia in Deum quos fructus producere queat. 2.206.632
Collocata in hominibus est vt lanugo à vento ablata: vt spuma à procella dispersa. 2.218.654
Confidentia in Deum quomodo facilè acquiri possit. 2.221.661

Consilium.

Consilium semper à sapiente in re graui est perquirendum. 2.281.832
Consiliarius malus maximum proximo affert detrimentum. 2.33.119

Credentes.

Credentes à ij dicuntur habere maiorem fidem: alij minorem, non habitualem: sed actualem. 2.202.622.& seq.

Crux.

Crucis virtutes admirabiles recensentur contra dæmones, & alia mala auertenda. tom. 2. pag. 305.895.& seq.

Puer

Puer, & quidam Iudæus signo Crucis formato dæmonem fugarunt. ibi.num.897. *Ita & Asinus S.Reguli Episcopi Siluanectēsis impulsu Dei facto pede signo Crucis in terra dæmonem fugauit.* tom. 2 ibi.898

Crucis eleuatio facta ab ipso Iesu in pariete depicto in Sacello S.Mariæ Gratiarum Bergomi. tom. 2.306.899

Dæmon.

Dæmon peccatoribus semper malum sub specie boni proponit. 1.4.14

Dæmon comparatur cani catena ligato. Describitur. 1.26.97

Dæmon quomodo fuerit impeditus à Deo coram Moyse in tertio signo. 1.27.101

Nemini nocere potest, nisi Deus permittat. to.1. pag. 29.106

Est summè maleficus. Quam malignitatem exequitur in creaturas, quæ ei resistere non valent. Describuntur. 1.54.171.& seq.

Est causa omnium malorum. ibi.173

Modus, quem tenuit in decipiendo Euam, describitur. 1.57.183

Quid operari tentet in intellectum, voluntatem, & memoriam. 1.83.258

Quomodo se transformet in Angelum lucis. to.1. pag. 110.344

Quomodo torqueat damnatos, & ipse torqueatur. tom. 1.117.371

Superbia dæmonum eorum naturam deformat. tom. 1.127.395

Cur dæmon magis tentet bonos, quàm malos. to.1. pag. 147.in fine.

A minimis peccatis ad maxima gradatim ducit diabolus, & inde ad desperationem detrudit. tom. 1.177.513

Diabolus vt homines decipiat, & in errore detineat, quandoque supplet vicem alicuius Sancti. 2.49.177

Est simia Dei, quem tentat imitari in suis operibus. 2.65.220

Quare dæmon dicatur à Dionysio habere phantasiam proteruam, furorem irrationalem, & amentem concupiscentiam. 2.122.404.& 409

Vt æmulus Dei conturatus instituit quædam signa maleficij, quibus assistere promittit, sicut Deus Sacramentis. 2.141.475

Potestas dæmonum quomodo per passionem Christi sit sublata; maximè pro his, qui in Deum confidunt. 2.167.529

Relaxatur eius potestas respectu eorum, qui diffidunt de Deo. ibi.ibi.

Dæmones non habent nomina, nisi ratione ordinum, & officiorum, quæ exercent. 2.229.672

Dæmon ob odium in homines, eorum rebus nocere studet. 2.354.1011

Damnati.

Damnati quare non possint in inferno, vel extra elicere actus pænitentiæ. 1.16.57

Damnati quomodo à dæmonibus torqueantur. to.1. tom. 118.373.& seq.

Descriptiones.

Potentiæ dæmonis tom.1.p.54.num.171. *Excellentiæ hominis.* 1.55.174

Intellectus humani operantis p.58.num.186. *Vocis efficaciæ.* 1.248.699

Montis cadentis damna afferentis. 2.12.37

Dei, & dæmonis mores, & studia erga homines per antithesim. tom.1.p.54.num.168. & seq. *Solis, & omnium eius influxuum Deum repræsentantis.* 1.17.59

Describitur Mariæ Magdalenæ vanitas, eius conuersio, ac causa conuersionis. to.1. p.24. n.88. *Res sensibilis per antithesim ad dæmonem.* t.2. p.112.num.368. *Concha Marina.* 1.66.214

Mare, & omnia, quæ continentur in eo. ibi.

Scientia dæmonum, ac notitia rerum, qua pollent. tom. 1.65.211

Deuotio.

Deuotio reddit promptum voluntatis affectum ad aliquid efficiendum propter obsequium, honorem, & cultum Dei. 2.10.30

Deus.

Perfectiones Dei quænam sint. Epist. dedicat. *Quomodo nos protegat.* ibi. *Est omnium rerum principium, & finis.* 1.1.1

Deus ignorari non potest. ibi.num.2.3.& 4.

Eius diuina voluntas in quid primario tendat. t.1. pag. 4.13

A Deo est omnis sapientia. p.5.n.17. *Quam docet per Prædicatores.* 1.9.26

Deus omnia peccata odit. 1.12.37

Comparatur soli in communicando creaturis suum influxum. 1.17.59.& seq.

Summa dignatio Dei in concurrendo cum suis inimicis. ibi.

Deus multa mala permittit, ne tollat arbitrij libertatem. 1.20.74

Contrarietatem posuit Deus in rebus siuè naturalibus elementarijs, siue moralibus. Et quare. tom. 1.21.75

Dei gloria, eiusque attributa manifestantur ex permissione malorum. tom.1. par.22. num.81. & tom.2.pag.187.num.587

Deus sua misericordia iustitiam diuinam temperat. 1.25.91

Deus non omnia dæmoni permittit, quæ vult. to.1. pag. 26.95.& seq.

Potentia Dei immensa declaratur. 1.27.98

Dei misericordia est, cum punit peccatores in hac vita. 1.35.129

Inuocandus est Deus in omnibus necessitatibus, vt à malo nos liberet. t.1.p.41.num.149. *Est causa omnium bonorum.* 1.55.173

Est summè beneficus in hominem: quia præditus est bonitate ad volendum: sapientia ad inueniendum: potentia ad exequendum. tom.1.par.54. n.168. *Est supremus princeps mundi.* 1.141.430

Solus Deus intuetur cor, & cognoscit cogitationes hominum. 1.67.217
Est præsens in anima nostra, & in corpore illapsu generali, ac speciali. 1.83.258
Dei prouidentia omnibus hominibus Angelum custodem assignauit. 1.146.447
Dei misericordiam dæmon obscurare & deturpare contendit. 1.187.549
Deum suum Creatorem omnes creaturæ sentiunt, & illi obediunt. 1.261.738
Magnitudo potentiæ Dei manifestatur in statu naturæ, & in statu gratiæ. ibi.
Est artifex summus, qui manifestat ordinem suæ sapientiæ in omnibus suis operibus. 2.61.214
Pro fide parentum, vel dominorum liberat à malo eorum filios, vel seruos. 2.156.499
Non deserit peccatorem, nisi prius ab eo deseratur. 2.173.545
Solus Deus potest illabi animæ nostræ. t.1.pag.83. num.258.& 2.175.549
Non potest velle malum culpæ, licèt illud permittat. 2.186.582
Permittit mala, quia multa bona elicit. tom.2. pag. 187.586
Casus mirabilis refertur. ibi. 590
Permissio malorum manifestat opera Dei. to.2. pag. 191.592
Deus coercet dæmones & per seipsum, & per Angelos. 2.191.593.& seq.
Prouidentia Dei describitur, & latè demonstratur ab auibus desumpto argumento. 2.258.758
Ea prouidentia gubernat omnes, quæ singulos. t.2. pag. 259.759
Dei bonitas est consideranda ab amico Dei. tom.2. pag. 260.761
Vult Deus voluntate conditionata quod nobis maiori bono est. ibi.
Deum velle nos continuè malis affligi non constat; sed benè Deum velle nos vti remediis ad mala auertenda, & expellenda. 2.279.821.& seq.
Deus vult concedere beneficia, sed iuxta dispositionem diuinæ Prouidentiæ. tom. 2. num. 861.
Deus est placandus per pænitentiam. 2. 293.864
Varios peccatores difficulter à malo pœna Deus liberat. Et quare. 2.336.972
Deus tradidit homini inuisibiles custodes, vt nos ab inuisibilibus hostibus tueantur. 2.248.722
Deus à nobis adiurari potest, idest exorari. Et quomodo. 2.250.729

Diffidentia.

Diffidentes de Deo, ac sibi ipsis fidentes stulti sunt. Et quare. 2.259.760
Sunt valdè impij. t.2. p.ibi. num.765. *Plures fiducia carent.* 2.262.766
Diffidentia de Dei protectione ponit obicem diuinæ liberalitati. 2.168.531

Diuinatio.

Diuinatio est quædam diuinitatis imitatio, latè declaratur. 1.208. 601

Documenta.

Documenta quinque traduntur ad fortiter sustinendum, ac constanter in bono perseuerandum. 2.227.669
Documēta ad se tuendum à vexatione dæmonum. tom. 2.353.1008
Documenta pulcherrima pro tribulatis subleuandis. 2.364.1031.& seq.
Documenta vtilissima ad seipsum ab inimicis tuendum.
Exemplo comprobatur hoc nostro. tom.2. p.372. n.1054. 2.373.1057

Ecclesia.

Ecclesiæ splendor enitescit ex permissione malorum. 1.23.82
Ecclesiæ catholicæ Romanæ propria est Cabala pia, & sancta: quia illi soli à Deo reuelantur sacra mysteria. 1.267.755
Equus in bello describitur repræsentās peccatorem iniquum, & vindicatiuum. 1.199.582

Eucharistia.

Eucharistia quomodo cęteris emineat sacramētis. 1.264.745
Virtus ipsius contra dæmones. 2.302. 888

Excæcatio.

Excæcatio est pœna præcedentis peccati. to.2. pag. 12.38

Exemplum.

Exemplum malum Maiorum maximum affert damnum Reipublicæ Christianæ. 2.34.123
Exempla pulcherrima pro iniurijs condonandis, & à Deo obtinenda sua protectione contra inimicos. tom. 2.373.1057
Exempla scitu dignissima. t.2.p.188.num.590.& pag.209. & 212.643
Extasis quomodo causetur. 2.131.439

Fictiones cauendæ.

Illicitum est Ministro Ecclesiastico in suis ministerijs fictiones adhibere. 2.244.712
Non est fictio Angelos apparere in forma Iuuenum, & cum hominibus loqui, manducare, & alia opera exercere. 2.121.400
Nec fuit fictio, sed mysterium, Spiritum Sanctum apparere in forma columbæ, & in forma ignis. tom. 2.ibi.401

Fides

Fides Theologica.

Fides, ac fiducia in Deo collocata protegit ab insidijs diaboli. 1.30.109
Est scutum contra omnia aduersa. 1.ibi.111
Fundata est, ac confirmata per miracula à Christo facta. 1.220.638.& seq.
Fidei theologicæ obiectum, actus, & habitus describuntur. 2.199.608
Eius obiectum triplex declaratur. 2.ibi.609
Actus fidei p.200.num. 615. Fides theologica definitur. 2.200.615
Est fundamentum omnium virtutum ibi. Est duplex vniuersalis vna: altera particularis.n.617
Fides miraculorum, ac promissionum quænam sit. tom. 2.ibi.618.& seq.
Fides theologica potest esse maior in vno, quàm in alio. Et quomodo t.2.p.202.num.621. Credentium diuersitas. 2.202.622

Fiducia in Deum.

Fiducia in Deum collocata est vinculum, quo firmissimè deuincitur Dei erga homines beneuolentia. 2.11.35
Fiducia licèt principaliter diuinæ liberalitati, ac fidelitati innitatur; attamen de conscientiæ puritate emanare creditur. t.2.p.139. num.510. Proportionaliter augetur in voluntate, prout in intellectu augetur fides actualis. 2.203.630
Tollit hæsitationem maximè fiducia in miraculo operando. 2.ibi.631
Est veluti panoplia, seu omnis generis armatura; & virga mosayca, qua amici Dei in ipsum confidentes seipsos valent tueri ad omnibus rebus aduersis. 2.ibi.632
Præseruat à peccatis plurimis num.633. Non sinit facilè cadere in tentationes. 634. Liberat, ac præseruat à maleficijs, obsessionibus, ac molestijs diabolicis. 2.207.635
Defendit ab inimicis, ac persecutoribus visibilibus ibi.636.& 2.1057
Hac galea, lorica, & anchora firmata fuit Susanna, & Esther. 2.208.637
Liberat, ac præseruat à morsu brutorũ animalium & alijs periculis p.209. Liberat à peste p.211. num.639. Securos seruat in bello num.640
Famem tollere probant plura exempla miraculosa. 2.212.642
Infirmitates curat.645. Defendit à terremotu, aquarum submersione, grandine, alijsque periculis inopinatis. 2.214.647
Est asylum securissimum in omnibus necessitatibus ac periculis. 2.215.648
Victoriam reportare facit de inimicis.649.S.Scriptura probatur. 2.ibi.650
Neminem fallit, aut confundit.num.653. Maximam vitæ affert tranquillitatem. n.655.Exaltat homines etiam in hac vita. 2.218.656
Facit homines velut omnipotentes n.657. Creaturæ insensibiles obediunt ei,qui confidit in Deum. tom. 2.219.658
Dat vitam longam in præsenti sæculo, & beatitudinem in futuro. num.660.
Fiducia in Deum perfecta emanat ex contemplatione diuinæ Prouidentiæ. to.2.p.ibi. num.757. Augetur considerando Deum esse præsentem. num.768. Maxima enascitur ex consideratione veritatis Dei. 2.263.770
Fiducia, & perseuerantia sunt sibi inuicem coadiutrices. 2.277.815
Multi habent fidem speculatiuam, sed carent practica. 2.ibi.ibi.
Catholici omnes habent fidem habitualem, sed multi carent actuali quoad exercitium.2.ibi.ib.
Multi dicunt se fidem, ac fiduciam habere obtinendi sanitatem; sed illa non est fides, ac fiducia; sed desiderium naturale, aut spes multis dubijs inuoluta. 2.338.978

Filius.

Filij quandoque puniuntur a Deo pæna temporali ob peccata parentum. 2.254.746

Formica.

Formicæ alatæ aptissimè videntur repræsentare S.Ioan.Baptistam. 2.79.278

Fortitudo.

Fortitudo valdè necessaria est in bonis operibus exercendis; quæ includit patientiam,& perseuerantiam. 2.226.667

S.Franciscus.

Seraphicus S.Franciscus ob fiduciam in Deo collocatam in quadam usu pro omnibus in ea existentibus annonam sibi & illis per Angelum meruit exhiberi. 2.212.643

Gallus.

Gallus odio habetur à dæmone, qui somnolentos increpat, ac negantes arguit. to.2. pag. 83.293

Gratia.

Gratiæ gratis datæ quot, & quæ sint describuntur. 2.203.624
Distinguuntur à fide theologica. num. 625. Fuerunt in Christo; sed non fides theologica. ibi.

Gula.

Ad quæ peccata inducat gula.t.1.p.143 437.
Describitur. 1.197.576
Ingluuies quot morbos efficiat. 2.295.871

Habi-

Habitus vitiosus.

Habitus vitiosus est de difficili mobilis; ideò vitiosi, & habitualiter increduli, difficillimè obtinent à Deo id, quod petunt. 2.336.974

Homo.

Hominis maxima ingratitudo erga Deum, qui abnuitur Dei concursu. 1.17.63
Eius præstantia super creaturas inferiores describitur. 1.55.174
Est medium creaturarum: accedit spiritu ad Angelos: corpore ad bruta: anima ab vtrisque participat. 1.82.252
Homo talis est, quales sunt hi, quibus societate connectitur. 1.178.515
Homines aliqui sunt ita excæcati, quòd in suis necessitatibus spreto Deo ad dæmonem confugiunt. tom. 2.37.138
Natura scire desiderant, præcipuè quæ ad sui conseruationem spectant. 2.50.182
Quid sit homo quoad corpus; & quid erit post mortem. 2.153.491
Homo vix nascitur, quòd incipit tentari in parentibus. 2.175.548
Quia homo quotidiè peccat, quotidiè petere debet à Deo sibi dimitti. 2.267.781

Humilitas.

Humiles gaudent de afflictionibus, ac contemptibus: ac tristantur de honoribus: quia apprehendunt honores vt sibi disconuenientes: & contemptus vt sibi conuenientes. 2.124.414
Humilitas hominis desumitur ex consideratione suæ miseriæ. 2.153.491

Ieiunium.

Ieiunium efficax est ad leues culpas delendas, & in via Dei viriliter progrediendum. tom.2. n.867. Est sanitatis mater. 2.295.872
Est pharmacum efficax in abolendo peccato. to.2. pag. 296.873
Valet ad hostes inuisibiles expellendos, ac visibiles profligandos. 2.297.877

Iesus Christus.

Iesus cur ita vocetur: & epitteta eius enarrantur. Epist.dedicat.
Non venit soluere legem, sed adimplere. Et quomodo. 1.12.40
Per passionem suam sibi meruit illud nomen, in quo fiunt omnes gratiæ, & omnia miracula. t. 1. pag. 28.103.& seq.
Iesus, & Maria in oratione non sunt separandi. tom. 2.283.833
Eius gloria extenditur ad Angelos, homines, & dæmones. 2.284.834
Dæmones inuiti honorem huic nomini impendunt. tom. 2.ibi.835
Omnes Christi fideles per fidem in Nomine Iesu possunt dæmones eiicere. ibi.836. Multa miracula fiunt in Nomine Iesu. 2.285.839
Imago ipsius miraculosè mutata Bergomi in Sacello Iesu Conuentus S. Mariæ Gratiarum die 15. Septembris 1608. 2.306.899

Impius.

Impii suis impietatibus, & iniquitatibus capiuntur, & in illis moriuntur. 2.11.33

Ingratitudo.

Ingratitudinis refertur exemplum, & punitio ob eandem. 1.87.271

Inimicus.

Inimicis est ignoscendum pro amore Dei: quia qui peccata non dimittit, petit à Deo sibi peccata non dimitti. 2.267.781

Iniustitia.

Iniqui iniustitiam exercent in omnes cuiuslibet conditionis. 1.200.583

Instructiones.

Instructiones vtillimæ ad se tuendum ab inimicis, ac persecutoribus adducuntur, & exemplis comprobantur. 2.372.1054
Instructiones necessariæ pro infirmis ad obtinendam à Deo sanitatem. 2.365.1032

Inuidia.

Inuidia magis quàm à dæmone torquebatur Saul. 1.25.90
Inuidia suum possessorem in feram mutat naturam. 1.127.398
Suum genitorem opprimit. ibi. Inuidus quærit omnibus malefacere. 1.128.399

Inuocatio.

Inuocatione Nominis Dei actualiter homo vtitur ad auxilium ab eo petendum: vel ad ipsum laudandum. 2.10.31

S. Ioan. Baptista.

S. Ioan. Baptista aptissimè præfiguratur in fornacis alatis. 2.79.278

Iudex.

IVdicis æterni decreta ab Angelis manifestantur hominibus. 1.61.197

Iudicia Dei, & hominum sunt diuersa. 2.13.41

Iuramentum.

IVramentum falsum cum imprecatione sibi facta quid causauerit. vide verbo Confessio.

Iustus, Iustitia.

IVsti perferendo mala pęnæ solent declinare à malo culpæ, & facere bonum meritorium vitæ æternæ. 1.24.86

Iustitia reddit vnicuique quod suum est. tom.1. pag. 100.583

Liberum arbitrium.

LIberum arbitrium hominis viatoris non potest à dæmone cogi.

Peccator quantumuis in malo obduratus per liberum arbitrium (Spiritus sancti gratia præueniente) iterum ad Deum se conuertere potest. tom. 2.240.709

Locutio Angelorum.

QVomodo Angeli, & dęmones loquantur ad inuicem. 1.61.200

Malum.

MAlum facit appetere bonum, & ardentiùs quærere. 1.21.76

Ex malo multa bona, quæ prouenient, recensentur. tom. 1.ibi.78. & seq.

Mala sæpiùs permittuntur à Deo, vt per liberationem glorificetur nomen eius. 1.26.93

Mali obstinati quomodo possint conuenienter appellari diaboli. 1.174.500

Mala permittuntur à Deo ob profectum Bonorum. tom. 2.188.589

Ob malorum pęnam. ibi. 590

Mala pœnæ, quæ tantùm sunt ad exercitium virtutis sunt à Deo permittente, non iubente. to.2. pag. 295.869

Mala plura, ad quæ dęmon impellit sibi obsequentes recensentur. 1.340.983

Malitia.

MAlitiæ effectus describuntur à D.Bernardo. tom. 1.198.578

S. Maria Magdalena.

S. MAria Magdalena à quo motiuo, & inductiuo fuerit excitata, vt conuerteretur ad Christum. 1.24.88.89

Maria Virgo.

MAria Virgo liberat à dęmonis potestate quedam, qui Deo renunciauerat; sed B.Virgini noluerat renunciare. 1.176.509

Maria interpretatur Domina, quia dominatur dæmonibus. 2.286.845

Nomen eius inuocandum. ibi. Faciliùs quandoque impetratur inuocato nomine Mariæ, quàm nomine Filij. Et quare. 2.287.847

Matrimonium.

QVi matrimonium ineunt tantùm propter libidinem explendam, & in eo aliqua peccata carnalia committunt, quandoquè à Deo per dæmones puniuntur. 2.332.959

S.Matthæus Apostolus.

S. MAtthæus fecit mirabilia magna cōtra Zaroem, & Arphaxad magos in Æthiopia. 1.81.251

Mendacium.

MEndacium vnde ortum habuerit. tom. 1. pag. 57.182. in fine

Mendacium non fuit quando Angelus Raphael dixit Tobiæ iuniori: fumus piscis extricat omne genus dæmoniorum. 2.114.374

Mendacium factum cum imprecatione est valdè noxium. 2.301.887

Miraculum.

MIraculum tria continet, & quænam sint. tom. 2.201.618

Miracula, quæ fiunt ad propagandam fidem, vel confirmandam, in recipiente dispositionem non requirunt. 2.352.1007

Modus.

MOdus se tuendi ab inimicis, ac persecutoribus speculatiuè, & practicè repræsentatur. 2.372.1054. ac seq.

Mortui.

MOrtuis honos debitus, seu adhibitus recensetur. 1.205.593

Mulier.

MVlierum fragilitas, & inconstantia describitur. 1.171.495

Mulierum ignorantia, & in fide labilitas declaratur. 1.172.496

Earum malitia eruditissimè, ac latissimè describitur à D. Ioanne Chrysostomo, ac Secundo Philosopho. 1.173.497

Mundus.

MVndi vanitas transit sicut illusio à dæmone facta oculis intuentium. 1.76.242

Obstinatio.

OBstinati in malo sæpè cadunt in atheysmum, non credentes Deum esse, animamque esse immortalem. 1.194.565
Obstinatio in peccato reddit peccatorem quasi inhabilem ad pænitentiam faciendam. 1.197.574
Obstinati in malo inmeritò vocari possunt diaboli. 1.174.500
Obstinationis effectus describuntur. 1.197.577

Opera misericordiæ.

OPera misericordiæ sunt exercenda maximè cum ægrotis, ac tribulatis eos instruendo de modo, quo erga Deum se disponere valeant. tom. 2.364.1031

Oratio.

QVi petit à Deo aliquid confidēter facit Deum esse Deum. 2.260.762
Orans Deum fiducialiter, ipsum honorat. 2.261.763
Deus exigit ab orante, vt credat Deum esse veracem, ac fidelem in suis promissionibus. tom.2. pag. 264.771
Orantes tenētur habere notitiam promissionis Dei. tom. 2.ibi.772
Ignorantia inuincibilis dictarum promissionum excusat. 2.ibi.ibi.
Oratio vt petitio est, ex se est apta ad impetrandum. 2.265.773
Vt infallibilem consequatur effectum requiritur promissio. ibi. Quæ non est absoluta, sed conditionata. ibi. Nec impetrat, nisi conditione adimpleta. ibi.
Oratio impetratoria debet esse de re bona. tom.2, pag. ibi.774
Oratio dominicalis exponitur, ac declaratur. to.2. pag. ibi. 775.*& seq.*
Petere bona: vide verbo: Bona, *& verbo petere.*
In oratione longa perseuerantia non minuit; sed auget fiduciam. 2.278.817
Conditiones requisitæ, vt oratio impetret infallibiliter, assignantur. 2.265.773
Orare pro Fratribus est secundùm voluntatem Dei. 2.278.819
Oratio pro alio habet suum effectum, nisi ille sit incapax ad recipiendum. ibi.
Oratio Iudith ostenditur habuisse omnes conditiones ad impetrationem infallibilem requisitas. tom. 2.280.827.*& seq.*
Oratio ad Sanctos directa est actus bonus, & vtilis. 2.291.859
Orare possumus, seu adiurare, idest obsecrare per Deum ipsum. 2.252.735
Etiam per Christum. ibi. n.736. ac per Angelos, & Sanctos. 2.ibi.736.737
Oratio dicta est quasi oris ratio, quæ est actus, quo aliquid à Deo siue mente tantùm, siuè etiam verbo, & ore suppliciter petimus. 2.10.30
Orationi incumbere est magna felicitas, ac dignitas. ibi.

Otium.

OTium quantum sit damnosum constat ex casibus relatis. 1.85.264

Parochus.

PArochi, qui suas oues, idest parochianos à dæmonum insultibus non defendunt, sunt indigni nomine Pastoris. 2.164.521

Paruuli.

PAruuli quomodo à malo sint præseruandi à parentibus. 2.334.967

Passio Christi.

EX Passione Christi quot bona prouenerint. to.1. pag. 22.79
Passione Christi dæmonū potestas hominibus nocendi est ablata non absolutè pro omnibus, sed respectiuè pro aliquibus. 1.27.102

Patientia.

PAtientia facit superare omnia aduersa. tom.2. pag. 226.686

S. Paulus Apostolus.

S. Pauli Appstoli extasis quomodo facta sit. to.2. pag. 131.439

Peccatum.

PEccata carnalia sæpiùs ab hominibus committuntur à meretricibus per maleficia amatoria, ideò fugienda eorum colloquia, & aspectus. tom. 1.225.650.*& seq.*
Peccatum mortale transformat moraliter hominem in bestiam; cuius mores imitatur. Cur bestiæ non cognouerint Adam vt suum dominum post peccatum. 1.257.724
Peccatum maius est peccare per malitiam, quam per ignorantiā, vel infirmitatem. t.2.p.14.n.44.

Peccatum grauissimum incipit à minimo. to.1. p.177.n.513. Peccatum in hominibus ortum habuit à primo homine. 1.57.182

Peccata grauiora quandoque Deus punit per dæmones, etiam in hac vita. 1.25.89

Peccata etiam parua quandoque punit Deus. ibi. num.92.

Peccata minima sæpiùs trahũt ad maxima. Exemplum pulchrum adducitur. 1.84.262

Peccatorum tria sunt genera: ex infirmitate, seu fragilitate: ex ignorantia: & ex malitia. to.1. pag. 171.494

Peccator.

PEccatores, dum viuunt, semper ad Deum, (præueniente Spiritus sancti gratia) se conuertere possunt. 2.240.700

Peccatores nihil fiunt, cum peccant: quia peccatum nihil est. 1.18.67

Peccatores Deus eò acriùs punit, quò diutius pertulit. 1.38.140

Peccatorum variæ punitiones. t.1.p.39. num.142. Peccatorum mors pessima. 1.40.145

Peccatores obstinati sunt quasi similes diabolo. t. 1. pag. 63.204

Vocari possunt diaboli: quia diabolum imitantur impietate, iniquitate, iniustitia. t.1.p. 192.n.558. Peccator vindicatiuus comparatur equo parato in bello. 1.199.582

Peccatorum impietas sæpè tegitur sub specie pietatis, & religionis. 1.194.565

Peccator iniquus est in seipsum, & in alios. to.1. pag. 196.571

Maximos peccatores dæmon raro vexat in corpore vt securiùs eos acriùs puniat in inferno. to.2. pag. 169.534

Peccator non deseritur à Deo, nisi ipse priùs deserat Deum. 2.173.545

Perseuerantia.

PErseuerantia in oratione ad impetrationem infallibilem est necessaria. 2.275.812

Perseuerantia in oratione, ac bonis operibus est necessaria tribulatis. 2.340.982

Eruditè describitur à D.Bernardo. 2.227.669

Petitio.

PEtens à Deo aliquid confidenter facit Deum esse Deum. 2.260.762

Petitiones orationis dominicalis exponuntur. to.2. pag. 265.775

Petere à Deo singulare auxilium in omnibus rebus nostris est supernaturalem, eius prouidentiam recognoscere. 2.271.794

Petere mala pœnæ sibi, vel alteri non est extrinsecè malum. 2.ibi.795

Petere à Deo, vt damna temporalia, & mortem ipsam immittat homini perniciοso Reipublicæ: aut publico Ecclesiæ hosti non est malum. to.2. pag. 272.799

Petitio bonorum spiritualium habet infallibilem impetrationem. 2.272.861

Petitio bonorum temporalium, si vtilia sint ad salutem, habet infallibilem promissionem. 2.n.802 *Promissiones Dei recensentur.* 2.263.770

Petitio rei indifferentis non relatæ ad honestatem non habet impetrationem infallibilem. tom.2. pag. 274.807

Petens à Deo aliquam rem malam mortaliter peccat. 2.ibi.808

Petitio, vt impetret infallibiliter, debet esse ex fide theologica, ac confidentia inhæsitante. 2.ibi.809

Nec tantùm debet esse ratione bonitatis Dei; sed diuinæ etiam promissionis. 2.275.811.

Petitio facta Deo à tribulato, vt obtineat, debet esse salutaris. 2.335.971

S.Petrus Apostolus cur mergi cœperit videns ventum validum. 1.30.111

Phantasia.

PHantasia quomodo possit esse in dæmonibus. t.2. pag. 122.404

Pœna.

POEna inferni describuntur. 1.117.374 *Pœnæ inferni, ac purgatorij, quæ sunt corporales quomodo torqueant animas, ac dæmones, qui sunt puri spiritus incorporei.* 2.124.415

Pœna purgatorij qualis sit. 1.114.359

Pœnitentia.

Pœnitentia vera, ac sincera est necessaria ad Deum placandum. 2.293.864. & seq.

Pœnitentiæ sacramentalis virtus, quàm efficax sit ad obtinendam liberationem à malis affligentibus. 2.301.886

Pœnitentia, si vera sit, semper Deo est accepta tom. 1.191.555

Præcepta Dei.

PRæcepta Dei laciniosa veteris legis sunt soluta; sed moralia rata manent. 1.13.41

Prophetia.

PRophetia describitur, ac declaratur. tom.1. pag. 207.599

Prouidentia Dei.

DEmonstratur sumpto argumento ab auibus. tom. 2.258.758

Eius contemplatio maximam animæ quietem affert. 2.259.759

Iuuat ad obtinendas gratias salutares, quas petimus. 2.279.823

Pro-

Prouidentia diuina describitur. 2.258.757
Ex permissione malorum multa bona elicit. tom.2. pag. 22.80

Prudentia.

PRudentia describitur. Quinam sint eius effectus. 2.228.670
Prudentia declaratur. 1.207.609

Pueri.

QVare dicat Christus: nisi efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum? Hoc dixit: quia pueri à vitijs sunt immunes. 2.22.74

Regulæ.

REgula octo ad cognoscendam diuinam voluntatem. 2.281.832

Religio.

AEtus religionis, seu pietatis quinam sint. Religio græcè dicitur latria, siuè theosebia. t.2.p.10.n.31. Quomodo violentur. 2.ibi.32

Remedium.

REmedia preseruatiua ad mala auertenda assignantur. 2.350.1004

Reuelatio.

REuelationes Dei per quos fiant. 1.60.195
Reuelationum finis à Deo intentus quinam sit. 1.61.198
Reuelatio rerum altissimarum sub mysterijs abscoditarum vocatur Cabala pia, ac sancta. tom.1. pag. 266.753

Sacerdos.

SAcerdotum dignitas, ac potestas describitur. tom. 2.159.509

Sacra Scriptura.

SAcra Scripturæ efficacia, & effectus mirabiles describuntur. 1.265.748

Sacramenta.

SAcramentis nihil augustius, quorum effectus mirabiles describuntur. 1.262.741.& seq.

Sacrificium.

SAcrificio aliquid ab homine sacerdotali dignitate fulgente actu immolatur, ac consumitur. tom. 2.10.31

Sancti, ac Beati.

SAncti imitantur Angelos in charitate erga homines. 2.290.857
Dicuntur gladios habere ad nos tuendum contra inimicos. 2.ibi.ibi.
Phialas tenent, vt nobis benefaciant. ibi.
Sub Sanctorum forma sæpius apparent dæmones. tom. 1.112.349
Sancti, Beati, & Angeli quomodo à nobis adiuuari possint. 2.250.736

Saul.

SAulis vexatio non fuit ab atra bilis spiritu producta, vt dicerent Medici; sed à dæmone, qui pellebatur non vi citharæ, sed orationis Dauidis ei haram pulsantis. 2.130.432

Scandalum.

SCandalum comparatur monti cadenti, qui multa damna affert. 2.12.37. & seq.
Cur Deus maiori pœna multauerit Iezabelem, quàm Achab, etiamsi ipse vineam vsurpauerit. tom. 2.13.40
Scandalum Maiorum vide verbo Exemplum.

Sensus.

QVomodo sensus repugnet rationi: & caro spiritui aduersetur: seu pars animalis parti rationali. 2.247.721

Sidus comatum.

SIdus comatum quid præsignare possit. tom.2. pag. 71.246

SS. Simon. & Iudas.

SS. SImon Chananæus, & Iudas Zelotes fecerunt mirabilia in Nomine Iesu contra Magos Zaroem, & Arphaxad in Perside. tom.1. pag. 81.251

Simulatio.

SImulata æquitas est duplex iniquitas. tom.1. pag. 197.579

Societas.

SOcietas bona bonum facit. Societas mala malos facit eos, cum quibus fit. 1.178.515

Spes.

SPei obiectum, & definitio. 2.205.629

Superbia.

SVperbi fiunt similes Lucifero. 1.127.396

Nec non cuidam dęmoni, qui in Russia in forma Viduæ rumpebat brachia messoribus, nisi pronè statim illum adorarent. 1.143.436

Superbi gaudent de honoribus, & tristantur de irrisionibus sibi factis: quia apprehendunt honores, vt sibi conuenientes, & irrisiones vt disconuenientes. 2.124.414

Superstitio.

MVlti vt sanitatem consequantur modis superstitiosis vtuntur. 1.218.634

Quomodo magorum mira differant à miraculis sanctorum. 1.221.640

Superstitio vnde originem ducat. 2.45.165

Tentatio.

TEntationum diaboli modus varius. tom.1. pag. 60.192

Tentatio dęmonis quomodo in voluntatem hominis tendat, quam tamen non potest cogere. tom.1. pag. 86.268

Tentat hominibus mala inferre in corpore, & in bonis temporalibus; cum non potest in anima. tom. 1.128.401

Tentandi occasionem sumit diabolus ex varijs casibus. 2.349.1003

Vide verbo Dæmon.

Tolerantia.

MAli tolerantia facilem ad omne genus virtutum viam sternit. 1.24.87

Tristitia.

QVomodo causetur in damnatis, dæmonibus, & animabus purgatorij. 2.130.438

Vanitas.

VAna sanitatis obseruantia est à Christi fidelibus abominanda. 1.118.635

Multa, & magna dæmon offert; sed omnia sunt vanitas, & illusio. 1.78.242

Viatores.

VIatores possunt & bonum agere, & malum facere. 1.16.58

Vigilantia.

VIgilandum in oratione contra fures diabolicos. 1.224.646

Virtus.

VIrtus facit laudabilem eum, in quo est. to.2. pag. 198.605

Vitium.

VItus diuersis diuersi dæmones præsunt; & varios modos tenent. 1.138.424

Vitus remedia adhibenda, antequam fiant habitus: quia tum remedia sunt quasi inutilia.to.2. pag. 127.426

Voluntas.

VOluntas Dei per Angelos regulariter declaratur. 1.61.197

Voluntas licet possit à dæmone induci ad peccandum; non tamen potest cogi. 2.178.559

Voluntate signi vult Deus omnibus viatoribus benefacere, & eos à malo liberare. 2.335.971

Vox.

VOcis efficacia quos effectus valeat producere. 1.248.699

F I N I S.

ELENCHVS
CONCIONVM
PER TOTVM ANNVM OCCVRRENTIVM.

Tàm de Dominicis diebus, quàm de D. N. Iesu Christi solemnitatibus, ac de Sanctorum communi ostendens accuratè, quod singulis diebus ex hoc nostro Alexicacon Parochi, ac Verbi Dei Præcones Populo fideli audiendum proponant.

PROPRIVM DE TEMPORE.

DOMINICA 1. Aduentus. *Cælum, & terra transibunt, verba autem mea non transibūt. Lucæ 21. vers. 33.*
De veritate, ac fidelitate Dei in seruandis suis promissis. Vide tom. 2. pag. 263. 770. & sequentibus.

Dominica 2. Aduentus. *Cum audisset Ioannes in vinculis opera Christi. Matthæi 11. vers. 2.*
De patientia, & fortitudine in tribulationibus perferendis. to. 2. p. 226. n. 667. & seq. & num. 1032. & 1047.
Vel de operibus Christi. to. 2. p. 317. n. 921.

Dominica 3. Aduentus. *Et confessus est, & non negauit; & confessus est, quia non sum ego Christus. Ioan. 1. vers. 20.*
De vana existimatione fugienda in ministerijs suis obeundis. t. 2. p. 225. n. 664. & seq.
Dirigite viam Domini, sicut dixit Isaias. v. 23.
De necessaria præparatione ex parte nostra ad Christi gratiam, & beneficia recipienda. t. 2. p. 263. n. 768. p. 257. n. 755. & p. 317. num. 921.
Medius vestrum stetit, quem vos nescitis. v. 26.
De præsentia Dei. t. 2. p. 262. num. 767. Vide indicem præcedentem verbo *Deus*.

Dominica 4. Aduentus. *Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini, rectas facitat eius. Lucæ 3. vers. 4.*
De vijs Iustorum rectis, per quas ambulandum est. tom. 2. p. 281. num. 832.

Dominica infra octauam Natiuit. Domini. *Erant Ioseph, & Maria Mater Iesu mirantes super his, quæ dicebantur de illo. Lucæ 2. v. 33.*
De meditatione operum Christi, t. 1. p. 27. num. 102. & seq.
Hæc Vidua, &c. non discedebat de templo, ieiunijs, & obsecrationibus seruiens die, ac nocte. vers. 37.
De ieiunio cum oratione coniungendo. t. 2. p. 292. num. 863. & seq.

Dominica 1. post Epiphaniam. *Remansit puer Iesus in Hierusalem. Lucæ 2. vers. 43.*
De Parētum officio circa curam liberorum. t. 2. p. 156. n. 499. & pag. 254. 746.

Dominica 2. post Epiphaniam. *Dicit Mater Iesu ad eum. Vinum non habent. Ioan. 2. v. 4.* quomodo pro alijs orandum. to. 2. p. 278. num. 818. & seq.
Implete hydras aqua. Et impleuerunt vsque ad summum. vers. 7. Voluit Christus vt & ipsi apponerent aquam.
De necessaria cooperatione nostra ad Dei beneficia, & auxilia obtinenda. t. 2. p. 214. num. 646. & p. 257. & sequent. & p. 279.

Dominica 3. post Epiphaniam. *Sed vade ostende te Sacerdoti. Matthæi 8. vers. 4.*
De debito honore, ac reuerentia ordini Sacerdo-

cerdotali exhibenda. p.159.num.509.
Audiens autem Iesus miratus est: & sequentibus se dixit: Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Israel. vers.10.
De magnitudine fidei, ac confidentiæ in Deum. p.199.n.606. & seq.
Dominica 4.post Epiph. *Motus magnus factus est in mari, &c. Matthæi cap.8.vers.24.*
De tribulationibus Iustorum ad patientiæ virtutem exercendam.p.226.n.667.& seq.
Et suscitauerunt eum dicentes: Domine salua nos, perimus. vers.25.
De inuocando per orationem Christo in omni necessitate.p.284.n.834.& sequent.
Quid timidi estis modicæ fidei? vers.26.
De fiducia in Deum numquam deponenda. p.204.n.629.& p.277.n.816.
Tunc surgens, imperauit ventis, & mari.ibidem.
De potentia magna confidentium in Deum. pag.219.num.657.& seq.
Et facta est tranquillitas magna.
De Dei clementia, qui post procellas serenitatem affert. p.218.num.655.
Dominica 5. post Epiph. *Cum autem dormirent homines, venit inimicus eius. Matthæi 13.v.25*
De negligentia Christianorum meditando Dei bonitatem.& arguendo suam improbitatem p.260. n.761. & p.263.n.768. *& superseminauit zizania.*
De arte diaboli in tentando. t.1.p.82.n.287.
Inimicus homo hoc fecit. vers.28.
De resistantia nostra facienda diabolicis tentationibus. t.2.p.350. num.1004.
Dominica 6. post Epiph. *Simile est regnum cælorum grano sinapis. Matthæi 13.vers.31.*
De fidei virtute, excellentia, & effectibus. p.199.n.607. & seq.
Dominica Septuag. *Exijt primo mane conducere operarios in vineam suam. Mat.20. vers.1.*
De prouidentia, & benignitate Dei in procuranda hominũ salute. p.258.n.757.& seq.
Dominica Sexagesimæ. *Venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentes salui fiant. Lucæ 8. vers.12.*
De varijs diaboli tentationibus. tom.1. p.83. num.260. & seq.
De diffidentia. t.2.p.205. num.630.& seq.
Dominica Quinquagesimæ. *Cæcus multò magis clamabat: Fili Dauid, miserere mei. Luc.18.v.39*
De oratione efficaci, ac perseueranti. to.2. p.202.n.621.& seq.
Iesus autem interrogauit illum dicens: quid tibi vis faciam. vers.41.
De necessaria cooperatione liberi arbitrij ex parte ægroti adulti.p.214.n.646.
Dom 1. Quadragesi. *Ductus est Iesus à spiritu in desertũ, vt tẽtaretur à diabolo. Matthæi 4. v.1.*
De varijs tẽtationibus, ac molestijs quas dæmon solet hominib' inferre. t.1.p.86.n.268.
Cum ieiunasset quadraginta diebus, &c.v.2.
De ieiunij vtilitate.t.2.p.n.863.& seq.
Non in solo pane viuit homo; sed de omni verbo, quod procedit de ore Dei. v.4.
De perpetua,& infallibili Dei prouidẽtia circa suorum amicorum necessitates. tom.2. p.212.n.642.& 757.
Angelis suis Deus mandauit de te, & in manibus tollent te, &c. vers.6.
De custodia angelica. to.1.p.146.n.448.to.2. p.288.n.850.
Vade Sathana, scriptum est enim: Dominum Deum tuum adorabis, &c.vers.10.
De generali victoria omnium tentationum. t.2.350.n.1004.& seq.
Dominica 2. Quadrag. *Ecce apparuerũt illis Moyses, & Elias cum eo loquentes. Matth.17.v.3.*
De modo cognoscendi veras animas ab illusionibus diabolicis.t.2.p.171. n.541. & seq.
Dominica 3. Quadrag. *Erat Iesus ejiciens dæmonium. Lucæ 11.vers.14.*
De potestate dæmonis super corpora humana.to.1.p.94.n.289. & seq. Quomodo potestas dæmonis fuerit ligata per passionem Christi.t.1.p.27.n.102.& seq.
Dominica 4. Quadrag. *Cum subleuasset oculos Iesus, & vidisset, quia multitudo maxima venit ad eum, dicit ad Philippum: Vnde ememus panes, vt manducent hi? Ioan.6.vers.5.*
De prouidentia Dei erga illos, qui in eo suã constituunt fiduciam. t.2.p.212.n.642.
Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, vt vnusquisque modicum quid accipiat. vers.7.
Contra diffidentiam humanam circa Dei auxilium. t.2.p.261.n.765.
Dominica Passionis. *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi. Ioan.8. vers.46.*
De modo captiuandi intellectum veritati Dei. p.221.n.661. De veritate, ac fidelitate Dei in promissis seruandis. p.263.n.770.
Nonne benè dicimus, quia samaritanus es tu, & dæmonium habes? vers.48.
De contumelijs patiẽter ferẽdis.p.226.n.667
Iesus autem abscondit se, & exiuit de tẽplo.v.59
De non vlciscendo proprias iniurias. to.2. pag.372.num.1054.
Dominica Palmarũ. *Accepit Iesus panẽ, &c.& ait; accipite, & comedite, &c. Mat.26.*
De Santiss. Eucharistiæ Sacramẽto: quomodo defendat à dæmonibus.t.2. p.302.n.888.
Super Epist. Philipp.2. *Christus humiliauit semetipsum, factus obediens, &c.vers.8.*
De efficacia SS.Nom. Iesu.t.2.p.284.n.834.
Dominica Resurrectionis. *Iesum quæritis Crucifixum: surrexit, non est hic. Marci 16.v.6.*
De victoria Christi contra diabolũ: super illa verba. *Nũc princeps, &c.* t.1.p. 27.n.102.
Feria 2.Paschæ. *O stulti, & tardi corde ad credendum. Lucæ 24.vers.25.*
De fide vigorosa, ac perseueranti. t.2.p.202. num.621. & p.277.num.816.
Feria 3.Paschæ. *Stetit Iesus in medio Discipulorũ suorum, & dixit eis: Pax vobis. Lucæ 24.v.36.*
De pace, quæ consistit in dilectione Dei, & proximi. t.2.p. 224. num.663.& seq.
Conturbati verò, & conterriti, existimabant se spiritum videre. vers.37.
De varijs dæmonum apparitionibus. tom.1. pag.110.num. 342. & seq.
Dominica in Albis. *Cũ factus esset sero die illa. Ioan.20.vers.19.*
De spe, ac fiducia in Deum non deponenda. to.2.pag.277.num.815.

f Stetit

Stetit Iesus in medio eorum.
De præsentia Dei. t.2.p.262.n.767.& seq.
Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. n.23.
De Sacramentalis peccatorum confessionis necessitate, ac vtilitate ad se tuendum à dæmonibus. t.2.p.301.num.886.
Quia uidisti me Thoma, credidisti: Beati, qui non uiderunt, & crediderunt. n.29.
De fidei actualis merito, & efficacia. to.2. pag.201.num.617.& seqq.
Dominica 2. post Pascha. *Bonus Pastor animam suam dat pro ouibus suis. Ioan.10.uers.11.*
De cura, quam habere tenentur Parochi ouium suarum, defendendo eas à lupo infernali. t.2.p.163.n.520.& sequent.
Dominica 3. post Pascha. *Amen, amen dico uobis, quia plorabitis, & flebitis uos, mundus autem gaudebit. Ioan.16.uers.20.*
De afflictione Iustorum, & maximè Exorcistarum: ac de Fortitudine in perferendis aduersitatibus. t.2.p.226.n.667.
Dominica 4. post Pascha. *Cum uenerit ille, arguet mundum de peccato, & de iustitia, & de iudicio, etc. De iudicio autem, quia princeps huius mundi iam iudicatus est. Ioan.16.u.8.11.*
De potestate diaboli super animas credentium sublata per passionem Christi. to.2. p.167.num.528.& seq.
Dominica 5. post Pascha. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit uobis. Ioan.16.u.24.*
De orationis admirabili virtute, & vario effectu: ac de conditionibus bonæ orationi debitis, t.2.p.756.& seq.
Vsq.modo nõ petistis quicquã in nomine meo. n.24
De excellentia, & efficacia Sanctissimi Nominis Iesu ad orationis effectus consequendos. t.1.p.28.n.103.t.2.p.284.num.834.
Dominica intra octauam Ascensionis. *Et hec facient uobis, quia non nouerunt Patrem, neque me. Ioan.16.uers.3.*
De signis cognoscendi diuinam voluntatem. t.2.p.281.n.832.
Ignorantia de Deo, ac eius bonitate gladio verbi Dei ab hominibus est resecanda. t.2. p.316.num.916.
Dominica Pentecostes. *Non turbetur cor uestrum, neque formidet. Ioan.14.uers.27.*
De animi fortitudine, & patientia in rebus aduersis seruanda. to.2.p.226.n.667.& seq.
Venit princeps huius mundi, et in me non habet quicquam. uers.30.
De assidua diaboli circa cuiusque mortem vexatione. t.1.tota disp.2.p.2.
Loquebatur uarijs linguis Apostoli magnalia Dei. Act.2.
Monitum vtilissimum pro Missionarijs apostolicis. t.2.p.275.num.811.
Feria 2. post Pentec. *Sic Deus dilexit mundum, etc. ut omnis, qui credit in eum non pereat, sed habeat uitam æternam. Ioan.3.uers.16.*
De fide, ac fiducia, qua homo preseruatur à vitijs,& peccatis plurimis, ac æternam consequitur beatitudinem. t.2.p.206.n.633.
Feria 3. post Pentec. *Amen, amen dico uobis, qui non intrat per ostium in ouile ouium; sed ascêdit aliunde, ille fur est, et latro. Ioan.16.u.1.*
Non potest aliquod beneficium à Deo obtineri nisi per Christum; quia ipse omnia nobis meruit bona. t.2.p.273.n.806.
Dominica 1. post Pentec. *Estote misericordes, sicut et Pater uester misericors est. Luca 6.u.36*
De operibus misericordiæ exercendis. to.2. p.166.num.125.
Dominica 2. post Pentec. *Misit seruum suum dicere inuitatis, ut uenirent: quia parata sunt omnia. Luce 14.uers.17.*
De summa Dei benignitate, ex cuius parte nihil deest; quod ad nostram salutem spectet. t.2.p.260.num.761.& seq.
Dominica 3. post Pentec. *Erant appropinquantes ad Iesum publicani, et peccatores, ut audirent illum. Luce 15.uers.1.*
Bonus Sacerdos omnibus quamuis peccatoribus suum debet impendere auxilium. t.2. p.162.num.518.& 519.
Gaudium erit in cœlo super uno peccatore pænitentiam agente. n.7.
Peccator suam debet arguere malitiam, vt a Deo gratias obtinere valeat. t.2.p.263.n.769
Dominica 4. post Pentec. *Cum turba irruerent in Iesum, ut audirent uerbum Dei. Luce.5.u.1.*
Ægroti, ac in quacumque necessitate constituti per verbum Dei sunt disponẽdi ad fiduciam in Deo collocãdã. to.2.p.316.n.916.
Sed in uerbo tuo laxabo rete. uers. 5.
De fiducia in Deum circa difficilia. tom.2. p.280.num.827.
Dominica 5. post Pentec. *Ego autem dico uobis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Matthæi 5.uers.22.*
De ira, quæ aliquando est occasio, quòd aliquis à dæmone possideatur. to.2.p.173. num.545.& seqq.
Si offers munus tuum ad altare, etc. uade prius reconciliari fratri tuo. uers.23.
De offensis, & inimicis dimittendis pro amore Dei. t.2.p.372.num.1054.
Dominica 6. post Pentec. *Cum turba multa esset, etc. ait Iesus: Misereor super turbam. Marci 8.uers.1.et 2.*
De prouidentia Dei circa necessaria nobis cõmunicanda. t.p.212.n.642.& p.258.n.757
Quia ecce iam triduo sustinent me. n. 2.
De perseuerãtia in petendo, & benè operando. t.2.p.275.n.812.& sequent.
Vnde illos quis poterit hic saturare in solitud.ne? uers.4.
Contra diffidentiam, t.2.p.261.num.765.
Dominica 7. post Pent. *Attendite à falsis Prophetis, etc. A fructibus eorum cognoscetis eos. Matthæi 7.uers.15.et 16.*
De signis cognoscẽdi homines diabolicos. t.2. p.193.n.598. Ac de operibus maleficorum. p.178.num.557.
Dominica 8. post Pent. *Homo quidam erat diues etc. et ait ei: redde rationem uillicationis tuæ. Luce 16.uers.1.et 2.*
De ratione, quam Deo reddere debent Parochi, qui negligunt suorum Parochianorũ necessitatibus spiritualibus subuenire. t.2. p.163.n.520.

Domi-

Dominica 9. post Pentec. *Cum appropinquasset Iesus Hierusalem, videns ciuitatem, fleuit super eam. Lucæ 16. vers. 41.*

De flendis peccatis proprijs, & alienis, vt possimus à Deo consequi id, quod petimus. tom. 2. pag. 293. num. 864. & sequentibus.

Domus mea domus orationis est. vers. 46.

De orationis studio frequentando. t. 2. p. 258. num. 756. & sequent.

Dominica 10. post Pentec. *Duo homines ascenderunt in templum, &c. Qui se humiliat exaltabitur. Lucæ 18. vers. 10. & 14.*

Humilitas cum fiducia in Deum vnita exaltat homines etiam in hac vita. to. 2. p. 218. 656. & 657.

Dominica 11. post Pentec. *Adducunt ei surdum, & deprecabantur eum, vt imponat illi manum. Marci 7. vers. 32.*

De prompta in subleuandis proximorum necessitatibus. tom. 2. pag. 166. num. 525. & sequent.

Dominica 12. post Pentec. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. & proximum sicut teipsum. Lucæ 10. vers. 27.*

De charitate erga Deum, & proximum. t. 2. p. 224. num. 663. & seq.

Dominica 13. post Pentec. *Occurrerunt ei decem viri leprosi, qui steterunt à longè, & leuauerunt vocem. Lucæ 17. vers. 13.*

De fide explicita requisita in his, qui sanitatem à Deo obtinere cupiunt. tom. 2. p. 202. num. 622. & seq. & p. 213. num. 645.

Regressus est, cum magna voce magnificans Deum, & cecidit in faciem ante pedes Iesu, gratias agens, vers. 15.

De gratijs Deo agendis pro acceptis beneficijs. tom. 2. pag. 347. num. 1000.

Nonne decem mundati sunt, & nouem sunt? vers. 17.

De bono perseuerantiæ ad salutem necessario. tom. 2. pag. 275. num. 812. & sequentibus.

Dominica 14. post Pentec. *Ne soliciti sitis animæ vestræ, quid manducetis: neque corpori vestro, quid induamini. Matthæi 6. vers. 25.*

Contra curas, & sollicitudines huius vitæ auaris proprias. tom. 2. pag. 212. num. 642. & sequent.

Hæc omnia gentes inquirunt. Scit enim pater vester cælestis, quia his omnibus indigetis. vers. 32.

Contra diffidentiam de continua Dei prouidentia. t. 2. p. 261. n. 765.

Primùm quærite regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. vers. 33.

De ordine seruando in petitionibus nostris. tom. 2. pag. 265. num. 774. & seq.

Dominica 15. post Pentec. *Quam cum vidisset Dominus misericordia motus super eam, dixit illi: Noli flere. Lucæ 7. vers. 13.*

De misericordia obsessis, & ægrotis exemplo Christi ab Episcopis, & alijs prælatis exhibenda. p. 162. n. 518. & seq.

Dominica 16. post Pentec. *Ecce quidam homo hydropicus erat ante Iesum. Ipse vero apprehensum sanauit eum. Lucæ 14. vers. 2. & v. 4.*

De pietate, ac misericordia Domini N. Iesu Christi erga infirmos. p. 317. num. 921.

Dominica 17. post Pentec. *Diliges Dominum Deum tuũ ex toto corde tuo, &c. Mat. 22. v. 17.*

De Deo super omnia diligendo. p. 224. n. 663

Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum, sicut teipsum. vers. 39.

De dilectione proximi. p. 225. num. 664.

Dominica 18. post Pentec. *Ecce offerebant ei paralyticum iacentẽ in lecto. Matthæi 9. vers. 1.*

De cura proximorum, & charitate erga eos. t. 2. p. 166. num. 525.

Videns Iesus fidem illorũ, dixit Paralitico: confide fili. vers. 2.

De lege ordinaria Deus requirit in ægrotis adultis fidem, ac confidentiam, vt illis impertiat sanitatem. t. 2. p. 214. num. 646.

Dominica 19. post Pentec. *Rex cùm audisset iratus est, & missis exercitibus suis, perdidit homicidas illos. Matthæi 22. vers. 7.*

De pœnis, quibus Deus per dęmones punit peccatores. t. 1. p. 35. & seq. n. 129. & seqq.

Dominica 20. post Pentec. *Erat quidam Regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaum. Ioan. 4. vers. 46.*

Calamitates eos ad Deum adducunt, qui absque eis venturi non erant. t. 1. p. 25. n. 89. & sequent.

Rogabat eum, ut descenderet, & sanaret filium eius. uers. 47.

De cura parentum erga liberos. t. 2. p. 156. num. 499.

Domine descende, priusquàm moriatur filius meus uers. 49.

De perseuerantia in oratione. tom. 2. p. 275. num. 812.

Credidit homo sermoni, quem dixit ei Iesus, & abijt. uers. 50.

De modo captiuandi intellectum veritati verbi Dei. tom. 2. pag. 221. num. 661.

Dominica 21. post Pentec. *Misertus autem Dominus serui illius dimisit eum, & debitum dimisit ei. Matthæi 18. uers. 27.*

De misericordia Dei petentibus eam promptissima. tom. 2. pag. 260. num. 761. & 824.

Dominica 22. post Pentec. *Magister scimus, quia uerax es, & uiam Dei in ueritate doces. Matthæi 22. uers. 16.*

De veritate verbi Dei, ac fidelitate in suis promissis seruandis. p. 263. num. 770.

Dominica 23. post Pentec. *Si tetigero tantùm fimbriam uestimenti eius, salua ero. Mat. 9. u. 21.*

De fide, ac fiducia in Deum. p. 202. n. 622.

Dominica 24. post Pentec. *Cum uideritis abominationem desolationis, tunc qui in Iudea sunt, fugiant ad montes. Matthæi 24. u. 15. & 16.*

De modo fortiter sustinendi tribulationes. p. 226. n. 667. & seq.

De Dei bonitate infinita, qui vt in cunctis tribulationibus ad eum confugiamus, nos inuitat. p. 260. num. 761.

Cælum, & terra transibunt, uerba autem mea non præteribunt. uers. 35.

De infallibilitate verbi Dei. p. 263. num. 770.

IN SOLEMNITATIBVS IESV CHRISTI D.N.

IN die Natiuitatis Domini N.Iesu Christi. *Pastores loquebantur ad inuicem: Transeamus, &c. Et inuenerunt Mariam, & Ioseph, & Infantem positum in præsepio. Lucæ 2.v.15. & 16.*

Qui vult Deum inuenire, & ab eo, quod cupit obtinere, debet primò quærere gloriam Dei, & omnia adijcientur ei. p.265.n.774.

De bonis, quæ licitè sunt petenda. pag.268. num.785.

In festo S.Stephani Protomartyris. *Ecce ego mitto ad vos Prophetas, & sapientes, & scribas, & ex illis occidetis, & crucifigetis. Matth.23.vers.34.*

De persecutionibus Iustorum, ac de patientia eorum. p.226.num.667. & seq.

Cum autem Stephanus esset plenus Spiritu Sancto, intendēs in Cælum vidit gloriam Dei, & Iesum stantem à Dextris Dei. Act.7.vers.55.

De gratia, ac fide miraculorum.p.201.n.618

In festo S.Ioannis Euangelistæ. *Conuersus Petrus vidit illum Discipulum, quem diligebat Iesus. Ioan.21.vers.20.*

De amore Dei erga homines, qui cognoscitur ex prouidentia, ac bonitate eius infinita hominibus exhibita. p.258.n.757. & seq.

In festo Sanctorum Innocentium. *Angelus apparuit in somnis Ioseph dicens: Surge, & accipe puerum, & matrem eius, & fuge in Aegyptum. Matthæi 2.vers.13.*

De modo cognoscendi malos à bonis spiritibus. tom.1.p.110. n.342. & seq. & n.350. Ac de protectione Dei, qua tuetur ab inimicis eos, qui in illo suam constituunt fiduciam. t.2.p.216.n.649. & n.1057. & seq.

In die Circuncisionis Domini. *Postquam consummati sunt dies octo, vt circunderetur puer, vocatum est nomen eius Iesus. Lucæ 2.ver.21.*

De Sanctissimi Nominis Iesu virtute, & excellentia, t.1.p.28.n.103.t.2. p.284.n.834. & sequentibus.

In die Epiphaniæ Domini. *Apertis thesauris suis obtulerunt Magi Domino aurum, thus, & mirrham. Matthæi 2.vers.11.*

De adoratione, & humili oratione ad Deum effundenda. t.2.p.258.n.756. & seq.

In solemnitate Sanctæ Crucis. *Nunc princeps huius mundi eijcietur foras. Ioan.12. vers.31.*

Quomodo potestas dæmonis per passionem Christi fuerit sublata. to.1.p.27.n.102.t.2. p.168.num.530.

De mirabili crucis virtute contra dæmones. p.305.num.895.

In Die Ascensionis Domini. *Recumbentibus vndecim Discipulis, apparuit illis Iesus: & exprobrauit incredulitatem eorum, & duritiam cordis. Marci 16.vers.14.*

De fide miraculorum: an sit eadem cum fide catholica. t.2. p.201.n.618. & seqq.

Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient. vers.17.

De potestate à Christo tradita omnibus in se credentibus ad dæmones eijciendos. p.160.cum.514. & seq.& 519. & seq.

Linguis loquentur nouis. vers.7.

Quomodo, & quando possint homines loqui varijs linguis. t.2.175.num.811.

Serpentes tollent. vers.18.

Deus protegit in se confidentes à morsu, ac veneno brutorū animaliū. p.209. n.638.

Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. vers.18.

Fiducia in Deum quomodo liberat à veneno. ibi.

Super ægros manus imponent, & benè habebunt. vers.18.

Fiducia in Deum infirmitates curat. p.213. num.645. & seq.

In festo Sanctissimæ Trinitatis. *Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra. Matth.28. vers.18.*

De potentia Christi in dæmones eijciendo. ac cætera dona nobis conferendo. t.1.p.28. num.103.tom.2. p.284.num.834. & seq.

Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. vers. 19.

De efficacia Baptismi ad dæmones eijciendos. p.300.num.882.

In festo SS.Corporis Christi. *Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Ioan.6. vers.55.*

De Sacramenti Eucharistiæ efficacia ad dæmones expellendos. t.1.p.262. n.742.to.2. p.302.num.888.

COMMVNE SANCTORVM.

IN festiuitatibus Beatissimæ Virginis Mariæ *De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus. Matth.1.v.16.*

Maria dominatur dæmonibus. to.2. p.286. num.845.

Nomen eius inuocandum. ibi. ibi.

In festo Sanctorum Angelorum. *Angeli eorum semper vident faciem Patris, qui in cælis est. Matth.18.vers.10.*

De Angelica custodia: & de Angelorum ministerijs. t.1.tota disput.2.tom.2. p.288. num.850. & seq.

In festo Sanctorum Apostolorum. *Conuocatis duodecim Discipulis suis dedit illis potestatem spirituum immundorum, vt eijcerent eos. Matthæi 10.vers.1.*

De potestate Apostolis tradita à Christo ad dæmones eijciendos, ac miracula patranda. t.2.p.284.num.835. & seq.

De fide, quæ eis necessaria erat ad dæmones eijciendos, & miracula facienda pag. 199. num.606.

In festo vnius Martyris. *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem suam. Lucæ 14.vers.26.*

De fide actuali erga Christum, qua mediante reliquerunt omnia propter ipsum.p.202. num.620.

Qui vult venire post me abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Mat-

thæi 16.verſ.24.
De modo tribulationes pro Christo perierendi. p.226.num.667. & ſeq.
In feſto plurimorum Martyrum.
Cum audieritis prælia, & ſeditiones, nolite terreri. Lucæ 21.verſ.9.
De varijs dæmonum tentationibus. tom.1. p.83. num.258. & ſequent. De reſiſtentia eis ab hominibus facienda.t.2.p.323.n.945.
In feſto Confeſſoris Pontificis. *Ecce Sacerdos magnus, qui in diebus ſuis placuit Deo.* Eccleſia in Off. Sanctorum Confeſs.Pontif.
De miſericordia erga ſubditos afflictos exercenda ab Eiſcopis exemplo Sanctorum. p.159.n.509.& p.162.n.518.
In feſto Confeſſoris non Pontificis. *Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris. Lucæ. 12.verſ.35.*
De operibus miſericordiæ exercendis à Parochis. tom.2.162.num.519. & ſeq. à Religioſis præcipuè ab obſeſſis, p.165. nu. 524. & ſequent.
De oratione aſſidua, ac de conditionibus ad impetrationem infallibilem requiſitis. tom.2.p.258.num.756.& ſeq.
In feſto Sanctarum Virginum. *Simile eſt regnum cælorum decem Virginibus, quæ accipientes lampades ſuas exierunt obuiam ſponſo, & ſponſæ. Matth.25.v.1.*
De ieiunio, quo carnem ſuam ſpiritui ſubiecerunt; ac inimicos viſibiles vicerunt. tom.2.p.294.num.867.
In feſto Sanctarum mulierum non virginum. *Simile eſt regnum cælorum theſauro abſcondito in agro. Matth.13.verſ.44.*
Ex conſideratione theſauri terreni mentem eleuauerunt ad contemplationem theſauri cæleſtis, ac in Deo ſolo ſuam fiduciam collocarunt. De fiducia in Deo collocanda. t.2.p.218.num.655. & 660. De contemplanda Dei prouidentia, bonitate, ac fidelitate. p.258.num.757. & ſeq. Exemplum Iudith adduci poteſt, eiuſque orandi modus. p.280.num.827.
In feſto omnium Sanctorum. *Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Matth.5.verſ.3.*
Sancti in cælo regnantes dicuntur gladios habere ad nos tuendum.p.290. n.857.phialas tenere, vt nobis benefaciant. ibi.
An licitè nobis ſint orandi, n.857.& ſeq.
Cur velit Deus nos Sanctos orare. p.291. num.861.
Pro alijs diebus infra hebdomadas Quadrageſimæ. ſicut etiã pro diebus feſtis Sanctorum, ac Sanctarum prudens Concionator legat, quæ continentur in Indice propoſitionum prædicabilium, & ſi pro ſuo deſiderio ſufficientem materiam non inuenerit, ex alijs curet colligere Auctoribus.

Proteſtatio Auctoris ad Lectorem.

ADuerte Lector in relatione diuerſorum Caſuum quorundam Virorum, ac Mulierum, in quibus videtur eſſe aliquod ſpecimen ſanctitatis, ac perfectionis Chriſtianæ: vel etiam miraculoſæ operationis, & euentus ſupernaturalis: cum tamen ipſi adhuc ſint Viatores, & in ſtatu peccandi. Hæc omnia meis Lectoribus ita propono, vt nolim ab illis accipi tanquam ab Apoſtolica Sede examinata, atque approbata; ſed tanquam quæ a ſola ſuorum Auctorum fide pondus obtineant; atque adeo non aliter, quam humanam hiſtoriam ad aliorum exemplum relatam. Idcircò nec velle me venerationem aliquam vlli arrogare: vel famam, & opinionem ſanctitatis inducere, vel augere.

FINIS.

ALEXICACON

HOC EST

DE MALEFICIIS,

AC MORBIS MALEFICIS COGNOSCENDIS.

TOMVS PRIMVS.

Quatuor continens Disputationes, quibus eorum causæ exactè demonstrantur.

Quæ sunt	Deus. Dæmon. Maleficus. Res naturales.	Vt causa	Permissiua. Effectiua principalis. Effectiua ministerialis. Moralis.

QVARVM COGNITIO, QVA RATIONE AB EXORCISTIS, ET QVA A MEDICIS speculatiuè, & practicè habeatur, statuitur in fine.

AVCTORE

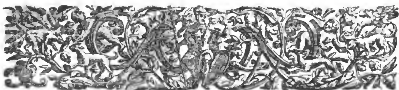
R.P.F. CANDIDO BROGNOLO BERGOMENSE,

Ordinis Minorum Concionatore, S. Theologiæ Lectore Generali.

VENETIIS, Apud Io: Baptistam Cataneum, M. DC. LXVIII.

Superiorum permissu, ac Priuilegio.

IN TOMVM PRIMVM

PRÆFATIO.

CVM exacta rerum omnium ſcientia ex perfecta cauſarum, & princi- 1
piorum cognitione ab hominibus comparetur; & nullus poſſit aliquid
ſcire, niſi prius illarum aſſequatur notitiam, vt docet Ariſtoteles 1. *Po-
ſter.* 1. Non poſſumus accuratius ſuſceptam de maleficiorum cognitio-
ne diſputationem abſoluere, quàm perquirendo illorum cauſas; vt ſic
opportunius agitata inter Exorciſtas, & Medicos controuerſia, ad quos
ſpectet illa cognoſcere, ſuis concluſionibus dirimatur. Quas certè dif-
ficile non erit adinuenire, ſi ſcrutemur: quid ſit maleficium, quod
præter ea, quæ dicta ſunt in Proloquio *num.* 13. *et* 14. poſſumus ſic defi-
nire: *Maleficium eſt praua operatio in corpore per virtutem dæmonis ex pacto tacito, vel expreſſo cum
homine inito, & rerum naturalium applicationem, atque eiuſdem hominis ad ſuam malitiam explen-
dam miniſterium, iuſto ſemper, etſi occulto Dei permittentis iudicio facta.*

Maleficiorũ cognitio ſumitur ex cauſarũ cognitione.

Quæ habetur ex maleficij definitione.

Ex qua definitione, quæ clarè, & diſtinctè complectitur omnia ad eius eſſentiam pertinen-
tia, colligitur, quatuor cauſas ad maleficia patranda concurrere, quamuis diuerſimodè, Deum,
Dæmonem, Veneficum, & Res naturales. Quarum cognitio cum potiſſimùm pertineat ad
Theologum Exorciſtam, vt totius huius primi tomi decurſu manifeſtè probabitur; ſequitur
ad ipſum præcipue, non ad Medicum ſpectare maleficiorum cognitionem.

Maleficij cauſæ quatuor ſunt Deus. Dæmon. Maleficus. Res naturales.

Hic autem tomus in quatuor diſputationes, ſeu libros iuxta quadruplicem illam cauſarum
ſeriem diuiditur, vt ſic omnibus pateat, Theologos circa maleficia iudicium ferre debere, non
Medicos, qui ſe vltrò in ijs dijudicandis ingerunt, eo quod opus maleficum ſemper naturæ
tribuant; eiuſque effectus referant principijs naturalibus: non tamen eadem permoti ratio-
ne. Nam ſi conditionem illorum, qui Theologis inſultantes, huiuſmodi iudicium ſibi arro-
gant, attentè conſideres, videbis eos quaſi ad quatuor claſſes reuocari, & Alios non admitte-
re primam cauſam, Deum: Alios ſecundam, Dæmonem: Alios tertiam, Maleficos: Alios 2
quartam, Res naturales, vt ſigna. Ideo probandum venit, Deum permittentem, Dæmonem
operantem, Maleficum cooperantem, & Res naturales vt ſigna ferè ſemper appoſitas, eſſe
cauſas maleficiorum: Illaſque diuinas permiſſiones, operationes dæmoniacas, maleficas
cooperationes, appoſitiones ſignorum theologici eſſe iudicij, non medici. Quod peculiari
diſputatione de vnaquaque cauſa demonſtrabitur.

Harũ cognitio ad Theologũ Exorciſtã non ad Medicum ſpectet, ipſius quoque eſt, indicare de maleficijs.

Diuiſio primi Tomi.

Nam	In Prima	De	Deo, vt cauſa permiſſiua	diſputatur.
	In Secunda		Dæmone, vt cauſa efficiente	
	In Tertia		Malefico, vt cauſa cooperante	
	In Quarta		Rebus naturalibus, vt ſunt cauſæ phyſicæ, vel morales	

DISPVTATIONIS PRIMÆ
DE DEO, VT CAVSA MALEFICIORVM.
DIVISIO.

Partes. — Capita. — Sectiones. — Articuli.

Deus maleficia

- 1. Antequam committantur.
  - 1. Non vult, nec docet.
    - 1. Immediatè.
      - Naturaliter. 1.
      - Supernaturaliter. 2.
    - 2. Mediatè.
      - Per Angelos. 1.
      - Per Homines. 2.
      - Per Mortuos. 3.
  - 2. Prohibet.
    - 1. Per semetipsum,
      - In veteri testamento. 1.
      - In nouo testamento. 2.
    - 2. Per suos deputatos,
      - Pontifices. 1.
      - Conciliorum Patres. 2.
      - Canonistas. 3.
      - Patres. 4.
      - Theologos. 5.
      - Principes. 6.
      - Philosophos. 7.
- 2. Dum committuntur.
  - 1. Quomodo permittat.
    - 1. Pro materiali,
      - Concurrendo cum omnibus creaturis. 1.
      - Cooperando cum qualibet creatura. 2.
    - 2. Pro Formali,
      - Non concurrendo simpliciter.
      - Non permittendo simpliciter.
  - 2. Quare permittat.
    - 1. Ex ordine rerum in vniuerso.
      - Quantum ad bonum substratum.
      - Quantum ad bonum oppositum.
      - Quantum ad bonum elicitum.
    - 2. Ex ordine rerum in finem. Ob
      - Gloriam Dei. 1.
      - Splendorem Ecclesiæ. 2.
      - Bonorum profectum. 3.
      - Malorum pœnam. 4.
  - 3. Quomodo impediat.
    - 1. Per semetipsum.
      - In toto. 1.
      - In parte. 2.
    - 2. Per Angelos.
      - Virtute naturali. 1.
      - Virtute supernaturali. 2.
- 3. Postquam commissa sunt, punit.
  - 1. Maleficos.
    - 1. Ordinariè.
      - Auctoritate publica. 1.
      - Auctoritate priuata. 2.
    - 2. Extraordinariè.
      - In Vita. 1.
      - In Morte. 2.
  - 2. Consulentes maleficos.
    - 1. Ad mala tollenda.
      - Publica. 1.
      - Priuata. 2.
    - 2. Ad bona consequenda.
      - Spiritualia. 1.
      - Temporalia. 2.

DISPV

DISPVTATIONIS PRIMÆ

DE DEO, VT CAVSA MALEFICIORVM.

SVMMARIA.

DEVS est omnium rerum principium, & finis. 1

Hunc esse negans Athæi quorum alij speculatiui, alij practici. 2

Vtrosque imitantur quidam Medici speculatiuè, & practicè. 6

Qui immeritò sibi maleficiorum cognitionem vsurpant. 11

Omnia, quæ in mundo fiût procedunt non à natura, aut fortunæ impetu; sed à Dei voluntate, vel Efficiente: vt Bona; vel Permittente: vt mala. 12

Ideò maleficia prodeunt non ab efficiente: quia Deus illa non operatur, nec mandat fieri.

Ergo à permittente, vt tota disputatione probatur; in qua ostenditur: Quomodo Deus se gerat permissiuè in illis.

Antequam committantur. Dum committantur. Postquam commissa sunt.	vt tribus Capitibus palam fiet.

Pars I. Antequam committantur.

Dæmon semper malum sub specie boni proponit peccatoribus, ac maleficis, quibus magicam artem commendat, vt operantem miros effectus naturales: ac procedentem à Deo. 14

Quare multi sub illo prætextu magiam addiscunt, cuius fætus sunt maleficia: quæ, vt tollatur larua diabolo, probatur duobus Capitibus, Deum illam non velle, nec docere; sed prohibere. 15

Caput I. Nec vult, nec docet.

Si ea Deus vult fieri, quæ docet facienda, sequitur velle magicas operationes, si magiam docet vt noluns magiæ defensores.

At falsum est, Deum magiam docere, vt toto capite probatur; ergo falsum est velle magicas operationes, & maleficia. 17

Ratio. Omnis sapientia à Domino Deo est, & cum illo fuit semper. Eccles. 1. At magia non est à Deo: quia illam non docet nec per se immediatè: Nec per alios mediatè. vt sequentibus sectionibus patefiet.

Sectio I. Immediatè.

Sicut duplex esse largitus est Deus homini: ita duplicem scientiam alteram naturalem, alteram supernaturalem communicatam vel per modum disciplinæ, & artis, vel per modum gratiæ particularis.

1. Naturalis communicata est primo modo Philosophis sublimioribus: Secundo modo Salomoni, & alijs.
2. Supernaturalis communicata est primo modo Iustis omnibus: secũdo modo Apostolis, et Theodicatis. 19

Quare si magia à Deo est, vel est naturalis; uel supernaturalis.

At neutra est horum. Non purè naturalis: Nec purè supernaturalis: ut sequentes articuli demonstrabunt.

Articulus I. Naturaliter.

Si considerentur magiæ opera potest dici naturalis, ac supernaturalis. Naturalis: quia omnia opera eius non sunt simulata; sed aliqua uera, quæ perficiuntur uel uirtute cælesti, ut probabile uidetur: uel uirtute terrestri, ut notum est. 20

Sed non est purè naturalis, etsi aliquando induatur naturalibus.

Quia	Effectus producit superantes causas naturales. Non operatur modo naturali. 20 Acquiritur modo extraordinario, & non naturali.

Idcò ut scientia naturalis à Deo non procedit.

Articulus II. Supernaturaliter.

Magica scient ia uidetur supernaturalis. 24

Si spectes
- *Opera.*
- *Professores.*
- *Modum operandi.*
- *Finem operationum.*

Iisdem rationibus probatur non esse supernaturalem, et ideò ut talem à Deo non procedere. 25

Sectio II. Mediatè.

Deus non seipso solùm; sed etiam per alios docet scientiam.

Per
- *Angelos, qui sunt in Cælo.*
- *Homines, qui uiuunt in Terra.*
- *Mortuos existentes in Inferis.*

Quarè tribus articulis examinandum: An ab his magia edoceatur.

Articulus I. Per Angelos.

Magi suam scientiam ab Angelis profectam probant ratione, et exemplo. 27

Angeli magorum præceptores non sunt boni, sed mali. 28

Probatur ex modo, quo coluntur, euocantur, coguntur, includuntur.

Ideò Magia non traditur à Deo per bonos Angelos.

Articulus II. Per Homines.

Datur magia licita, et honesta, quæ res naturales debito modo applicat. 29.*et seq.*

Diuiditur in naturalem, quæ est uel diuinatrix, uel operatrix; et in artificialem, quæ est uel Mathematica: uel præstigiatoria.

Magia maleficorum etsi in aliquo sit similis ijs omnibus; tamen ab omnibus differre probatur. 32

Ideò à Deo non uenit per homines.

Articulus III. Per Mortuos.

Magi iactant se animas euocare, à quibus suas discunt operationes magicas. At falsum est: quia neque Beatæ illas docent. Neque Purgatorij ignibus applicatæ. Neque Damnatæ inferno inclusæ.

Conclusio Capitis.

Ergo magia non est à Deo, et per consequens nec maleficia; sed à Dæmone. Vt probatur ratione multiplici: Gentilium confessione: Patrum consensu, ac scripturæ auctoritate. 36

Caput II. Prohibet.

Deus omnia peccata odit, et per consequens maleficia.

Quæ fieri prohibet per semetipsum: ac per suos Deputatos, ut duabus sectionibus comprobabitur. 37

Sectio I. Per semeipsum.

Deus suam nobis aperit uoluntatem in scripturis, maleficia prohibendo tum in Veteri tum in Nouo testamento, ut sequentes articuli patefacient. 38

Articulus I. In Veteri Testamento.

Deus prohibet in ueteri testamento accessum ad maleficos. 39

Puniri iubet.

Ipsemet punit. Ratio ex Philone.

Articulus II. In nouo testamento.

Magiæ, et maleficorum prohibitiones in nouo testamẽto non sunt irritæ; sed ratæ manẽt. 40.*et se.*

Probatur ex uerbis Legislatoris Matthæi 5.

Præcepta legis laciniosa sunt soluta. Moralia tamen rata manent; sed abbreuiata, et reducta ad duo præcepta dilectionis Dei, et proximi.

Ideò Legislator monet, maleficos ab Ecclesia segregandos in hoc sæculo, & in futuro puniendos igne, & sulphure.

Obiter contra non admittentes maleficia.

Sectio II. Per suos Deputatos.

Deus maleficia uetat, & puniri iubet per suos quasi per septem Angelos Apocalypticos in septem articulos distributos nempe Pontifices, Conciliorum Patres, Canonistas, Patres, Theologos, Principes, Philosophos. 44

Articulus I. Pontifices.

Pontifices uarias edidere Constitutiones contra maleficos: ut Clemens Romanus, Ioan. XXII. Innocẽtius VIII. Alexander VI. Adrianus VI. Leo X. Sixtus V. Vrbanus VIII. 45

Articulus II. Conciliorum Patres.

Patres contra maleficos uaria fecerunt Decreta in Concilijs Cartaginense, Ancyrano, Agathense, Antisiodorense, Parisiense, Leodicено, Maguntino, Mediolanense, Tridentino. 49

Articulus III. Canonistas.

Quorum auctoritas plurimi facienda. 47

Arti-

Articulus IV. Patres.

Qui in suis scriptis ualde detestantur maleficia. 48

Articulus V. Theologos.

Theologi omnes condemnant maleficos, & malefi-cia, siuè Scholastici: siuè Positiui: siuè Mora-les; qui de ijs latè disputant. 49

Articulus VI. Principes.

Hi maleficia uetant, & puniunt siuè sint Christia-ni, siuè Ethnici. 50

Articulus VII. Philosophos.

Isti damnant maleficia siuè Physici, siuè Medici. His omnibus concordat uox omnium populorũ. 52

Pars II. Dum Committuntur.

Hominis malitia, et excæcatio talis est: ut neque legibus coerceatur: neque pœnis terreatur; sed prouoluitur ad maleficia.
Illa Deus aliquando permittit, aliquando impedit, prout concursum suum dat, uel denegat. 53
Vtroque modo se gerit, dum Committuntur; ideò tribus Capitibus.

Ostenditur
Quomodo permittat.
Quarè permittat.
Quomodo impediat.

Caput I. Quomodo permittat.

Cum maleficia permittit Deus dando concursum suum, duo in quolibet considerandа, uidelicet actio substrata malitiæ, ac malitia ipsa. Ad actionem substratam concurrit; non autem ad malitiam. Vndè secundùm illos duos respectus dicitur maleficia permittere uel pro Materiali, uel pro Formali, ut duabus sectionibus patefiet.

Sectio I. Pro materiali.

Deus, cum sit causa uniuersalis omnium rerum, influit in totam substantiam, et effectum. Concurrendo omnibus creaturis. Cooperando cum qualibet causa secunda, ut sequentes articuli demonstrabunt. 55

Articulus I. Concurrendo cum omnibus creaturis.

Concurrit Deus tam intrinsecè, ut sine eius concursu nihil fieri possit in creaturis Cælestibus, Terrestribus, Inferis. 56

Articulus II. Cooperando cum qualibet causa secunda.

Cuilibet causæ secundæ operanti Deus cooperatur dando concursum Generalem, Indifferentem, ac Purum, ut Sol lumen. 59. et seq.
Ideo dicitur maleficia permittere pro materiali, in quantum illum concursum omnibus largitur.
Ratione cuius non debet dici maleficia uelle, nisi impropriè.

Sectio II. Pro Formali.

Deus maleficia pro formali dicitur permittere
Non concurrendo ad malitiam. 64
Non cohibendo malitiosam operationem.
Vt sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Non Concurrendo.

Deus, cum non concurrat ad malitiam, à quo denominantur maleficia, dicitur ea permittere non concurrendo. 65
Probatur ex Ioanne cap. 1.

Articulus II. Non Cohibendo.

Deus dicitur maleficia propriè permittere, quatenus non cohibet actionem malitiosam. 68
In permissione concurrunt Scientia Dei: Non velle: & quoddam velle. Et ita non est auctor, nec cooperatur maleficiorum. 69

Caput II. Quare Deus permittat maleficia.

Deus ea permittit propter bona indè prodeuntia.
Ex ordine rerum in Vniuerso, & in Finem, vt duabus sectionibus palam fiet. 70

Sectio I. Ex Ordine rerum in Vniuerso.

Malum per se Mundo perfectionem non infert; sed fœditatem. Occasionaliter tamen confert ad perfectionem eius accidentalem secundum ordinem, quem habet ad triplex bonum, Substratum, Oppositum, & Elicitum, vt sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Quantum ad Bonum substratum.

Bonum substratum malo est natura defectibilis, & libera.
Libertas est summum bonum naturæ intellectualis, ex qua procedunt plura bona, videlicet Virtutis actiones: Meritoria opera: Præmia, &c. 27. & seq.
Quare, ne tollatur illud bonum, ex quo tot bona prodeunt, permittenda sunt mala.
Non obstat, ex illa libertate sequi etiam mala: quia

quia totaliter non consumunt bona, nec sunt æquiparanda bono communi naturæ.

Articulus II. Quantum ad Bonum oppositum.

Ex malo, in quantum habet ordinem ad bonum oppositum, pulchritudo mundi consurgit, quia bonum ex malo clarius agnoscitur, & ardentius amatur. 75

Quare si mala non permitterentur, hoc decore privaretur.

Quia non agnosceretur vitij deformitas, ac pulchritudo virtutis, non vitaretur vitium, nec coleretur virtus.

Ex quibus multa mala inueherentur, ac multa bona tollerentur. Ideò præstat, mala permittere.

Articulus III. Quantum ad bonum elicitum.

Ex malo, prout ordinem habet ad bonum, quod ex illo procedit, exurgit decor Vniuersi, quia ex malo prodeunt bona naturalia, ac moralia. 78

Ideò permittendum, ne tot bonis Mundus priuaretur, quia absolutè melior est sine malis: Comparatiuè melior est cum malis.

Sectio II. Ex Ordine rerum in finem.

Prouidentia diuina ex per permissione malorum bona multa elicit, sine quibus ea non permitteret. 80

Quatuor principaliter numerantur quatuor articulis.

Articulus I. Ob Gloriam Dei.

In his permissionibus gloria Dei accedit. 81

Quia manifestantur Bonis, & Malis Dei Prouidentia, Sapientia, Misericordia, Bonitas, Iustitia, Clementia, ac Potentia.

Articulus II. Ob Splendorem Ecclesiæ.

Ex permissione maleficiorum patefit, quàm potens sit Ecclesia in suis Sacramentis, Rebus sacris, Benedictionibus, & Exorcismis. Et quàm potentes sint eius Ministri contra Dæmones. 82 *& seq.*

Articulus III. Ob Bonorum profectum.

Boni perferendo maleficia solent declinare à malo siuè culpæ: siuè pænæ, ac facere bonum, & crescere in virtute humilitatis, patientiæ, obedientiæ, ad charitatis. 86. *& seq.*

Probatur exemplo S. Mariæ Magdalenæ.

Articulus IV. Ob Malorum pænam.

Per permissionem maleficiorum mali à malis puniuntur, præcipuè Contumaces in Deum, Blasphematores, Irrisores Sacrorum, Direptores templorum, Immisericordes, ac Desperati. Vel vt resipiscant à suis sceleribus: Vel vt alijs sint exemplo. 89. *& seq.*

Probatur exemplo Saulis à dæmone obsessi.

Ex supradictis colligitur, quarè Deus permittat, maleficia ab alijs exerceri, nempe maleficis, & ab alijs sustineri nempè maleficiatis.

Alij exercent, ne illorum impediatur libertas.

Alij sustinent vel ob peccata propria mortalia, vel venialia: Vel ob peccata aliena. Vel sustinent vt promoueantur ad gratiã, & ad gloriam.

Vtrique agunt, & patiuntur; Vnde glorificatur Deus, & Ecclesia. Quare non mirandum si Peccatores ob mortalia: ac Iusti ob venialia maleficijs vexantur, ac Pueruli ipsi innocentes ob peccata, vel probationem parentum.

Caput III. Quomodo impediat.

In maleficiorum permissione datur potentia magna dæmoni; sed maior homini. Et quare. 94

Vtraque tamen coercetur à Deo: tum impediendo mala, quæ facere vellent: tum moderando illa, quæ ipsis permittuntur. Quod facit per seipsum, ac per Angelos, vt duabus sectionibus notum fiet.

Sectio I. Per seipsum.

Deus dæmoni, & maleficis non omnia permittit nec omnia denegat. Ratio permissionis, ac denegationis. 95

Vndè impedit vtrumque in toto, vel in parte, vt sequentes articuli manifestabunt.

Articulus I. In Toto.

Dæmon cani ligato comparatur.

Ligatur à Deo vel resistente: vel non cooperante positiue, aut negatiuè. 97

Hæc potestas cæpit ligari post Luciferi peccatum.

Probatur exemplo. Exodi 7.

Per passionem Christi totaliter ablata ob honorem Sanctissimi Nominis Iesu, non absolutè; sed respectiuè tantùm pro his, qui in Domino confidunt, & præcipuè in virtute huius Sanctissimi Nominis. 102. *& seq.*

Contra istos nihil potest dæmon.

Articulus II. In Parte.

Dæmon nihil potest sine licentia diuina.

Si aliud tentat, coercetur in quolibet maleficio à Deo moderante malitiam dæmoniacam, & ordinante malitiam humanam. 106

Cur

Cur maleficio afficiantur alij numquam, alij rarò, alij sæpè.
Numquam qui perfectam in Deo habent confidentiam.
Raro qui minorem in Deo habent fiduciam.
Sæpè qui minimam in Deo habent confidentiam, ac nimis timent dæmonis potentiam. 108
Probatur auctoritate Diuinæ scripturæ. 111
Auersi à Deo totaliter, ac de eo diffidentes expositi sũt maleficijs ad vota maleficorum, nisi Deus illos protegat ob aliquod bonum publicum, vel priuatum.

Sectio II. Per Angelos.

Angeli mandante Deo, maleficia vel impediunt, vel soluunt virtute naturali; vel supernaturali; vt sequentes articuli demonstrabunt. 113

Articulus I. Virtute naturali.

Difficile est determinare, quomodo Angelus vnus sit alio naturaliter fortior. An secundùm intellectum, vel voluntatem, vel virtutem aliam agendi. 114. & seq.
Resoluitur affirmatiuè, vnum alium cohibere.
Probatur auctoritate, ac ratione.

Articulus II. Virtute supernaturali.

Virtute diuina dæmones coercentur ab Angelis, à Sanctis & à Fidelibus. 120

Pars III. Postquam commissa sunt.

Tanta est maleficorum in peccando licentia, vt Prouidentia diuina nulla esse videatur. 125
Quæ tamen aliquando castigat post peracta peccata tum Maleficos: tum eorum Consultores, vt duobus Capitibus palam fiet.

Caput I. Maleficos punit.

Quàm graue peccatum sit maleficium, quod omnia peccata videtur comprehendere: nec vlla pæna condigna castigari potest. Ideò misericors Deus sic illos grauiter punit in hoc mundo siuè Ordinariè: siuè Extraordinariè, vt duobus Sectionibus manifestabitur. 126. & seq.

Sectio I. Ordinariè.

Ordinaria pæna multantur malefici, cum Diuina ordinatione per homines morte violenta puniũtur. 129
Solet enim Deus eos tolerare longo tempore, vt conuertantur, vel permittere incidere in manus hominum, qui in illos animaduertant auctoritate publica: vel priuata: vt sequentes articuli manifestabunt.

Articulus I. Auctoritate publica.

Ad puniendos maleficos tenentur Principes, ac Magistratus iure diuino, Ecclesiastico, & humano. 131
Iudices, si mali sunt, præualet contra eos dæmon, si boni, Deus illos protegit, & eis maleficos puniendos adducit: tum per se occulta prouidentia: tum per homines instinctu particulari: tum per dæmones coactione singulari. 132. & seq.
Principes ad idem tenentur.
Qui id præstiterit, meretur gratiã apud Deum, & gloriam apud homines, vt exemplis probatur.
Per vtrosque cum puniuntur malefici, conuertuntur plerique.

Articulus II. Auctoritate priuata.

Maleficos puniunt ij, qui vltorem gladium accipiunt, & ex odio, furore, aut alia occasione eos interficiunt. 137
Quod accidit sine Dei voluntate approbante; non tamen sine Dei prouidentia.
Ex eis alij mortem intentant maleficis incogitantes: vt qui occidunt delatos in nubibus, congregatos in arboribus, intromissos in cameras, transformatos in bestias. Vel qui dederunt occasionem eorum morti.
Alij cogitantes, & ex professo inimici, qui variè à maleficis vexati eos occidunt. Amici verò vel consulentes ipsos: vel Magi, & eandem artem profitentes in iudicio: vel extra iudicium pugna ludicra, vel funesta. 138
Quæ omnia varijs exemplis probantur.

Sectio II. Extraordinariè.

Deus non punit homines pæna extraordinaria, nisi crescente numero scelerum, & sceleratorũ. 140
Quare maleficos pœna extraordinaria castigat, cum nulla spes emendationis effulget, tunc Deus eos sathanæ tradit.
Qui illos vexat in Vita, & in Morte: vt sequentes articuli manifestant.

Articulus I. In Vita.

Sic puniuntur malefici, vt requiem nullam habeant die, ac nocte. Die; quia vitam ducunt infamem, indigentem, ac miserijs cumulatam. Nocte: quia vel ad sua maleficia explenda: vel vel ad suos conuentus persistunt. 142

Articulus II. In Morte.

Si mors peccatorum pessima, peior maleficorum: quia ipsis apparet diabolus horrende horribili morte eos absumens, vt probatur morte multorum maleficorum. Citòque quia immatura morte tolluntur. Confirmatur vtrumque exemplis. 146

Caput II.

DISPVTATIO I.

DE DEO, VT CAVSA MALEFICIORVM.

1 *Deus est omnium rerum principium, & finis.*

RINCIPIVM igitur disputationum nostrarum sumamus ab eo, qui principium, & finem non habet, quamuis sit principium summum, à quo omnia prodiere, Deo, nempè, optimo maximo. *Qui etsi ab initio*, vt ait Hugo Victorinus lib. 1. de Sacram. p. 3. c. 1. *Sic notitiam sui in homine temperauerit, vt sicut nunquam, quid esset totum, potuit comprehendi: sic quia esset, nunquam prorsus potuit ignorari*. A' quibusdam tamen non admittitur, qui non modo dubitant; sed etiam omnino negant, Deum esse; & ideò Athæi nominantur, quorum Alij speculatiui; Alij practici dici possunt.

Hunc esse, negãt Athei, quorum.

§. I.

Alij speculatiui.

PRimi sunt illi, qui tantis cæcitatis tenebris offunduntur, vt etiam ipsa reclamante natura, & vi eidem quasi de industria illata, quod, ipsa duce, & magistra, ignorare non possunt, hoc se nescire fatentur; quamuis, vt aptissimè dixit S. Paulinus Epist. 2. ad Seuerum Sulpitium: *Quod Deus est, hoc omnis anima videat: ad hoc mens nulla caliget: hoc etiam infidelium fides recipiat.*

2 Quæ anima Deum non videat, si intra seipsam circumferat spirituales oculos ad illa circumspicienda, quæ Diuinitatem intuentibus manifestant: cum signatum sit super eam lumen vultus Domini, vt loquitur Dauid *psal. 4.*? Quid est enim vultus ille, nisi iuxta Augustinum *in psal. 46.* demonstratio, qua vtique tanquam perspicuo, ac euidenti signo ipsi impresso, & in intimis eius essentiæ recessibus indito, Deus seipsum demonstrat, & manifestat? quæque non apparere solùm, nec tantùm resplendere asseritur, vt benè notat Chrysostomus; sed signari, ad denotandum, sic illam animis hominum inhærere, vt quasi impressa, & insculpta seipsam omnibus ostentet, & prodat: nec ab aliquo ignorari possit, nisi ab eo, qui oculos claudere, & malitiosa obstinatione seipsum excæcare voluerit? Ideò, vt anima in Dei notitiam deuenire possit, non indiget prodire foràs, & longiùs euagari; sed in seipsa consistere, seque attentius contemplari: quia, vt ait S. Athanasius or. contra Idola: *Diuinæ contemplationis vim, intelligentiamque possidet, ipsaque sibi ipsi vt via, & methodus quadam non aliunde; sed ex seipsa Verbi diuini scientiam, apprehensionemque haurit, & percipit.*

§. II.

3 QVæ mens caligat ad Dei notitiam; *cum insit illi facultas*, vt prosequitur idem Athanasius, *ex iis, quæ apparent, eius cognitionem addiscere, rerum natura veluti literis per ordinem, & harmoniam Dominum suum, conditoremque indicante, & altissima voce protestante: Bonus enim cum sit Deus, & hominum amans, curatorque animarum, quas condidit; sed tamen inuisibilis, & incomprehensibilis natura, & altior omnibus rebus creatis: ne homo in eo cognoscendo frustra laboraret, eò quòd ipse ex non ente ad essentiam prodierit: ille autem creatus non sit: ideò rerum naturam ita ratione instruxit, vt quamuis per naturam sit inuisibilis, ex operibus tamen cognosci possit: cum sæpe artifex, etiamsi in oculis non sit, ex operibus cognoscatur!* Hæc ille. Sic mundus manifestat eum, qui ipsum disposuit; factura suggerit illum, qui eam fecit; ipsa conditio ostendit, qui eam condidit, creatura indicat Creatorem. *Qui*, vt ait Mercurius Trimeg. in Pymandro cap. 5. *per singulas orbis particulas vbique splendet, atque adeò se notum præstat, vt non intelligere modò; sed manibus etiam ipsis, vt ita dicam, liceat attrectare.* Nam vndique nostris oculis eius obuersatur, seque obijcit, & inculcat imago; & nihil est in rerum natura, quod non aliquam præseferat Diuinitatis imaginem.

4 Quæ denique fides infidelium Deum non recipit? seù *quisquam hominum*, vt vtar verbis Arnobij lib. 1. contra Gentes, *non cum istius principij natione diem primæ natiuitatis intrauit, cui non sit ingenitum, non affixum; immò ipsis penè in genitalibus matris non impressum, non insitum, esse Regem, ac Dominum cunctorum, quæcumque sunt, moderatorem.* Quia, vt scribit Tullius lib. 1. de legibus. *Nulla gens est neque tam immansueta, neque tam fera, quæ non habeat sine doctrina anticipationem quamdam*

Deorum: & etiamsi ignoret, qualẽ habere Deũ deceat, tamen habendum sciat. Cum enim non instituto aliquo, aut more, aut lege sit opinio cõstituta, maneatq. ad vnũ omnium firma consensio, intelligi, necesse est, esse Deum, quoniã insitas eius, vel potiùs innatas cogitationes habemus. De quo autẽ omniũ natura consensit, id verũ esse, necesse est. Cui cõcinit Simplicius in Epictetum c.38.q.1. *Omnes homines tam barbari, quàm Græci*, inquit, *tàm infinito superiori tempore, tùm nunc, quamuis alij alijs rationibus, Deum esse censent; & natura, non homines modo, sed & bruta animantes, & stirpes, & lapides, & denique omnia, quæ sunt, pro sua quæque virili ad numen respiciunt.* Et tamen quod anima in seipsa videt, quod mens cernit in creaturis, quod fides in hominibꝰ intuetur, hoc Athei speculatiui se deprehendere non posse, aut nolle dixerunt, quales fuisse Diagoram, Milesium, Theodorũ, Cyrenaicum, Euemerum Tegetem, Protagoram, Euripidem, & alios, memorant; qui quantumuis philosophicas disciplinas profiterentur, tamen Dauide teste psal.13. *Corrupti sunt, & abominabiles facti in studijs suis.* Quia, vt rectissimè dixit S. Cyprianus lib. de Idolorum vanitate: *Hæc est summa delicti, nolle cognoscere, quem ignorare non possis.*

§. III.

5 *Alij Practici.* SEcundi sunt illi, qui iusto Dei in eos sæuiente iudicio, & inducente Impietate sathanica in impietatis baratrum, & stolidissimam, ac quouis malo grauiorem exitij voraginem corruerunt; vt si non habitu, actu saltem Deũ esse inficientur. Certum est enim, vt eruditè notauit Alexander Alen. 1.p.q.3.mem.2. *Hominem ignorare non posse Deum habitu, qui ipsi naturaliter inest impressus, quo in Diuina Maiestatis notitiam peruenire potest.* Et hoc præcipuè locum habet in ijs, qui litteras profitentur: *Quippe, vt semel dicam*, ait Clemens Alexand. lib. ad Gentes, *hominibus maximè autem ijs, qui versantur in doctrina, & litteris, instillatus quidam diuinus influxus, qua de causa vel inuiti fatentur, vnum esse Deum ab interitu alienum, & ingenitum.* Idem docet S. August. tract. 106. in Ioan. *Hæc est vis*, inquit, *vera Diuinitatis, vt creaturæ rationali iam ratione vtenti non omninò ac penitus possit abscondi.* Actu tamen Deum ignorare posse, præsertim si secũdùm inferiorem rationis partem, quæ in contemplandis creaturis versatur per peccatum; & secundùm superiorem per errorem à Deo auersus obscuretur; vt rectissimè asserit Athanasius l. co. supracit. *Humana namq. mens*, ait, *etsi ab initio vim sibi à Deo conditam habeat, qua Deum ipsum facilè cernere possit: si tamen corporalibus cõmercijs non immisceatur, neq. vllam ex rebus extraneis admixtam habeat cupiditatem; sed sibi tota adsit, vt à principio condita fuit: alias suo merito in summum Diuinorum proruit obliuionem, & ignorantiam, vt potè si corporalibus voluptatibus obruatur, carnalibusque concupiscentijs scateat, & clausis oculis, quibus Deum contemplari poterat, effictisq. sua imaginatione malis in ijs sese agitet, & moueat in eaque sola obtutum habeat, quæ sensibus occursant.* Quibus verbis indicat, eos lumen sibi à primordijs inditum amittere, qui exuperantibus eorum peccatis, per quæ oculus intellectus excæcatur, vsquè adeò obtunduntur, vt naturalis vis, qua ad veri Dei cognitionem suaptè ingenio submoueri poterant, per se minus sufficiens sit ad illam assequendam. Dum enim actibus frequẽtissimis repetitis cum ignorant, tandem in totalẽ ignorantiam cadunt, quæ eos in Athæismum detrudit, & in extremã deijcit impietatem: *Cum*, vt ait S. Theodoretus in psal.13. hæc verba Dauidis explicans: *Dixit insipiens in corde suo. Fundamentum, & radix impietatis vitæ corruptela sit. Cum enim seipsos intemperantia, atq. ferina vita addicunt, Dei memoriã à mente proijciunt.* Tales sunt illi iuxta Apostolum *ad Titum 1. & Roman. 1. qui confitentur se nosse Deũ factis autem negant*; & cum Deum cognoscant, non sicut Deum glorificant, aut gratias agunt; sed euanescunt in cogitationibus suis; & obscuratur insipiens cor eorum, dicentesque, se esse sapientes, stulti fiunt.

§. IV.

AD vtrosque proximè accedunt quidam, quos Athæos mixtos iure dixeris, qui Deum partim speculatiuè, partim practicè negant. Speculatiuè, qui alijs rebus speculandis intenti à diuinis cogitationibus mentem auertunt. Practicè; quia etsi exteriùs saltem rectum viuendi seruent institutum; Deũ tamen agnoscere, & debitis honoribus colere negligunt; quorum numero se inserunt quidam ex Medicis (anxiè dico, quia cogit veritas) quos vtroquè modo ad hoc athæismi genus deuenire experentia docet. (*Nec turbentur Medici deuoti, ac probi: nõ enim eos suggillo; sed veneror, & colo.*) 6 *Vtrosque imitãtur quidam Medici.*

Speculatiuè. Speculatiuè etenim eos ad athæismum paulatim declinare certum est; quia isti Medicis speculationibus semper occupati lapsu temporis insensibiliter Dei cognitionem amittunt.

Fatemur quidem, medicinæ scientiam, etsi prout est practica inter mechanicas artes numeretur, vt speculatiuam tamen in ordine artiũm liberalium, quas homines profitentur, nobilem tenere locum; nec tam humano studio partam, & longa experientia conquisitam esse, quam diuina institutione communicatam: cum à Deo ipso creata sit, & quasi cæleste munus exhibita orbis habitatoribus, vt monet Sapiens *Eccles.38* & cecinit Perisaluus Poeta de Medicina, his versibus.

Artem aliam Deus, & rerum natura repertrix
Instituere sacrum, qua languida corpora morbo
Exciperent quouis propria redditura saluti
Hæc sibi si placeat, placet ars, quæ digna polito
Ingenio sapiat, quorumquè humana sapit vis.

Quarè *sicut diuinitùs accepta est, ita diuinitùs exercetur*, ait Marsilius Ficinus *lib.1. ad Thom. Valer. Physicam.*

§. V.

QVod Ethnicorum disciplina commendat, cum non solùm illustrissimos Philosophos Platonem, Aristotelem, Democritum, Thymęum, & alios non ignobiles in hac arte scripsisse: Non solùm excellentissimos Principes, vt Hermetem, Mesue Regis Damasci nepotem, Auicennam Cordubæ Dominum, & Cybelem minoris vetustissimæ Phrygiæ Regis filiam: Non solùm potentissimos Reges, Saborem, & Gigem Medorum, Sapidem Arabum, Mythridatem Ponti, & Apim Ægyptiorum illam meditari, & exercere nequaquam dedignatos fuisse, commemorat; Sed etiam semidæos scientia medica excelluisse asserit, quales Æsculapium, & Herculem ferunt; quorum primus Medicinæ fuit peritissimus: secundus pharmaca multa aduersus venena, & serpentum morsus inuenit: Immò Deos ipsos cæteris eminentiores, Apollinem, nempè, & Mercurium, quos prisci, vt auctores, & fautores tam nobilis artis, & scientiæ hominibus proficuæ singulari honore prosequebantur. 7

§. VI.

IDipsum illustriori auctoritate, & commendatione Religio christiana confirmat. Quæ primò à diuinis

uinis scripturarum oraculis huius scientiæ professores colere docet, non impio, & sacrilego honore, vt Ethnici, qui aliàs Paeonem in medica arte doctissimum, à cuius nomine Paeonia herba nomen sumpsit, post obitum in Deorum numerum retulerunt; Et ne ociosius esset, constituerunt Deorum Medicum; Sed culto debito ijs, qui à Deo edocti, & lōgo studio exculti de vniuersis hominibus benè merentur. Tum Apostolos, & apostolicos viros veneratur tanquam à Domino missos in orbem, non ad tollendas solùm animarum infirmitates; sed etiam ad curandos corporum morbos iuxta insignem potestatem, & admirandam virtutem *Luca 9.* ipsis gratis exhibitam; atq. ab eis diuersimodè ore, tactu, vmbra applicatā ægrotantibus. Insu per Angelos huius artis opus exercentes, & ad curandos infirmos speciali gratia deputatos suscipit; vt Raphaelem vnū ex septem, qui astant ante Dominum, qui modò medicinę theoriam docet, dum virtutes piscis enumerat, siuè ad fugandos dęmones, siuè ad tollendam oculorum albuginem: Modò practicam exercet, dum vtrumq. Tobiā, & Saram sanat fumo cordis particulæ super prunas positæ, & vnctione felis oculis applicati. Deniq. Christum Dominum Æterni Patris filium adorat, cęcis visum, surdis auditum, claudis motum, leprosis munditiem, lāguētibus sanitatem, mortuis vitam verbo, tactū, luto, modisque admirandis restituentem tanquam humani generis Medicum, vt seipsum in Synagoga Nazaret *Luca 4. & Isaia 61.* verbis probat, & profitetur.

§. VII.

9 AT tamen, vt sunt hominum ingenia ad malum procliuia, & cuiusuis rei quantumuis bonæ datur vsus, & abusus; sępiùs euenit, medicinam diuinitùs institutam, & diuinitùs exercendam, artemq. sanctè traditam, & ab ijs, qui sanctitatis amantes sunt, piè administratam, à quibusdā ex eius professoribus non sancto, & pio, sed profano, & impio modo tractari: quia dum toti sunt naturæ operibus considerādis, & suiipsius, & naturę auctoris obliuiscuntur, atq. ità paulatim ad atheismum vltimum, & horrendum errantis, & excęcati ingenij præcipitium dilabūtur. Quis magis suiipsius obliuiscitur, quàm qui Animæ immortalitatem negat? Et tamen hoc faciūt quidam ex Medicis, vt Galenus, qui in hoc inferiori mūdo nihil putauit immortale, & diuinum contineri; à quo si huius assertionis causam sciscitéris, videbis nimiam naturalium operationum speculationem hunc illi errorem instillasse. Nam in libro, quem conscripsit: *Quod animi mores sequantur corporis temperamentā*, fatetur, persuadere sibi non posse, in homine aliquam partem immortalem esse, qualis à Platone rationalis statuitur: cum videat in phreneticis, & reliquis deliria patientibus lædi mērem mutato corporis temperamento; & mortem inferri extincto calore natiuo: quasi calor natiuus sit ipsius animæ substantia; alioquin ignorare se eius essentiam. Cuius sententiæ putat, fuisse Hippocratem; & ideò in anima præter huiusmodi calidum generationi, & corruptioni obnoxium, nihil immortale inspexit.

Ab his non dissentire videbatur quidam in tota ferè Lōbardia Medicis valdè notus hoc nostro æuo, qui in suis publicis prælectionibus animæ immortalitatem negare nō verebatur, suisque discipulis hunc instillare errorem, animam nempe, simul cum corpore interire; licet cuiusdam protestationis, seù potiùs inanis distinctionis, vt dicunt, concinnaret fuco, asserendo, videlicet, se hæc vt philosophum sentire; vt catholicum verò se quicquid Sancta Mater Ecclesia docet credendum credere: quasi verò duos haberet intellectus, vnum, quo opinioni erroneæ adhæreret: alterum, quo veritati catholicæ assentiret. Pari modo isti Deum negant, quia continua mentis occupatio circa physicas, & medicas operationes in humanis corporibus, in quibus rara, & insolita naturę prodigia visuntur, summā eius potentiæ, & virtutis opinionem inspirat, quæ eo magis crescit, quò in dies prodigiosiora cum animi stupore cernuntur. Vnde sensim sine sensu decrescit Diuinæ potentiæ fides; & semper decrescendo penitùs euanescit. Et è contra virtus naturæ quasi summa concipitur, ideò tanquam potentissimæ operatrici ea dantur, quæ à Deo omnipotente singulari prouidentia in salutem hominum perficiuntur; atque ita non Deus, sed Dea natura, vt mirabilium operatrix agnoscitur ab eius cultoribus, qui illam pro Deo substituere non verentur, quasi sūmum aliquod numen, à quo omnia mira procedunt.

§. VIII.

PRacticè verò se athæismi erroribus infectos testantur, cum in medicinæ praxi morbos omnes 10
Practice.
semper naturæ, numquam Deo tribuunt, vt videre est in morbis maleficis, in quibus dijudicandis, & curandis facile seipsos immiscent, & Theologos exorcistas, quibus infensi sunt, ab huiusmodi cognitione, & curatione longiùs arcent, quasi mittant falcē in messem alienam. Si enim rationem attendas, quare hanc sibi cognitionem, & curationem asciscant: videbis non esse aliam, nisi quia putant nullum extare morbum, qui à causa supernaturali, aut supernaturali agente procedat; sed omnes credunt à naturæ deficientis erroribus prouenire. Vnde maleficos morbos negant à Deo, Dæmone, aut malefico diabolica virtute operante inferri posse: Quia Deum negant; & Deum negantes, negant etiam extare Dæmones, & maleficos; cum ijsdem rationibus, quibus Deum à se abijciunt, Dęmones quoque, & maleficos reijcere, necesse sit. Sed illos ad peccantem, & ad prauas, noxiasque temperamenti, & corporis dispositiones referunt, & tanquam effectus naturales naturalibus remedijs tollendos esse contendunt: atque de facto suis pharmacis tollere nituntur. Quare sæpiùs Theologos irrident, qui Deo, Dæmoni, & maleficis tribuunt ea, quæ, vt aiunt, natura sola facit, & operatur, atque sacramenta, res sacras, benedictiones, exorcismos, totamque diuinam, & ecclesiasticam potestatem in talium morborum curationem applicant, quos isti Physici putant sola vi lapidis, herbæ, ossi, aut similium quisquiliarum sanari posse, & debere.

§. IX.

AT immeritò hanc morborum maleficorum cognitionem, & curationem quasi scientiæ medicæ opus sibi vendicant, & perperam vsurpant Theologorum Exorcistarum officium, cum falsissimo nituntur fundamento; nempe nullum extare Deum, Dæmonem, & maleficum; & ideò nullum morbum ad illos referendum esse; cuius falsitatem ostendere facile possem, si athæismi errores eruere, & Athæistarum dogmata veritatis arietibus destruere mens esset; sed quia illud instituti nostri ratio non patitur; paucosque esse Medicos putem, qui ea de causa sibi maleficorum morborū cognitionem tribuant, quòd Deum, & causam supernaturalem extare non credant; ideò ad Medicos illos, cæterosque sermonem conuertimus, qui ex diuinarum scripturarū auctoritate, vniuersalis Ecclesiæ oraculis, sacrorum Conciliorum canonibus, Sanctorum Patrum doctrina, Philosophorum consensu, moribus, & institutis omniū nationum, naturæ ipsius instinctu Deum nouerunt; & Dæmones, maleficosquè esse fatentur. 11
Medici immeritò sibi maleficiorum cognitionē vsurpant

12 Hoc enim immobili, & firmo posito fundamento dicimus, Deum morborum maleficorum causam esse, non efficientem, sed permissiuam.

Omnia, quæ in mundo fiunt, procedunt.

Constans est enim Theologorum sententia, omnia, quæ in modo fiunt, euenire non quodam fluctuantis naturæ impetu, aut fortuito causarum cocursu, vt aliàs censuerunt Democritus, Heraclitus, & Epicurus *de grege porci*, teste Lactantio *lib. 1. de ira Dei c. 9. & 10.* Sed infallibili Dei gubernantis voluntate.

A Dei Volũtate

Cum enim ad eum pertineat, non solùm res secundùm substantiam producere; sed etiam dirigere in suum finem iuxta diuinam rationem, in eo quasi in summo omnium principe constitutam, sequitur omnia eius imperio esse subiecta, nihilque fortuitum, aut casuale ab hominibus fieri posse, quod vel efficientis: vel permittentis eius voluntatis finibus non circumscribatur.

Efficiẽte, vt bona.

Efficit omnia bona, nec est aliquod bonum in rerum natura, quod tanquam manans è fonte riuulus ab eius incomprehensibili bonitate non oriatur: cum initium, incrementum, & consummationem det operibus bonis, quæ intantum bona sunt, inquantum ab eo sunt, atque sacris eius influxibus plus, minusuè participant.

Permittente: vt sunt mala.

Permittit aliqua mala, vt testatur Amos Propheta cap. 3. *Si erit malum in ciuitate, quod non fecerit Dominus;* quia ad iustitiam eius spectat inducere mala pęnæ, quibus impiorum petulantia coercetur: Et ad eius prouidẽtiam omnes singularum causarum defectus permittere; vt sunt mala culpæ, quæ ab hominibus perpetrantur. Nam sic disponit omnia suauiter, hoc est, vnumquodque secundùm conuenientem naturæ suæ modum, scilicet, naturalia naturaliter, & necessariò: libera verò liberè; libertati enim suarum actionum relinquendi sunt homines, qui à suæ creationis primordijs liberum arbitrium acceperunt: vt communis omnium Theologorum schola testatur.

Malefica procedunt nõ ab Efficiente.

Quare, cum maleficia, quæ dęmones, & eorum asseclæ quomodocunque nuncupentur, vel seipsis; vel rerum naturalium adminiculo in dies maltiosè operantur, inter bona connumerari nequeant; sed in malorum serie supremum locum teneant; non ad Dei voluntatem efficientem: sed ad permissiuam referenda sunt; & per consequens eorum causa non efficiens, sed permissiua dicendus est.

§. X.

Quia Deus illa Non operatur nec man intfieri.

13 ET certè, si eorum tantùm causa efficiens est, quæ ipso vel operante, vel mandante fiunt, vt omnis schola testatur, quis audebit asserere maleficas operationes ei tribui debere, cum eas nec per se faciat: nec ab alijs fieri velit? Quomodo enim per se maleficia facere, magicisque operationibus se immiscere poterit is, qui seipso summè bonus cum sit, bona nouit, mala non nouit notitia approbationis? idest, mala culpæ facere non nouit: quia cum sit bonus per essentiam, non potest vllo modo ad malum declinare. Ideò sicut non potest non esse beneficus, ità non potest esse maleficus, neque maleficia quoquomodo operari. Estò concursum suum non deneget, dum perficiuntur, hunc præstat, dum actionibus cooperatur humanis, prout physicæ sunt, non vt malitiosæ: quod postea latiùs explicabitur. Sed quomodo per alios fieri velle poterit, cum Diuina eius Voluntas in eo, & in nobis semper feratur in bonum tanquam in proprium obiectum? In seipso quid vult, nisi seipsum? Si enim est summum bonum, nec aliud datur maius bonum, seipsum necessario vult: nec aliud velle potest. Vndè citissimo impetu voluntas illa primariò, vt ait Scotus *in 1. sent.* tendit in supremam, & infinitam bonitatem, quæ totum eius implet affectum, & terminat amorem. In nobis quid aliud petit, quàm bonum? Et quid vult, quod non redoleat bonitatem? nam vt ait Paulus *1. Thessal. 4. Hæc est voluntas Dei sanctificatio nostra:* quæ omnia peccata excludit, & lato sinu complectitur virtutes, & opera bona, quibus homo per quotidiana gratiæ incrementa propiùs accedit ad summum bonum. Ideò ea non vult, quæ bonitati, & sanctitati aduersantur: vt sunt omnia peccata, & maleficia.

Sed à permittẽte, quomodo permissiuè se habeat. Antequã committantur. Dum cõmittũtur Postquã commissa sunt.

Quare, cum illa non faciat, nec fieri velit, sequitur, Eum maleficia permittere, vt totius disputationis contextu demonstrabitur, ostendendo: Quomodo vt causa permissiua se gerat antequam committantur: Dum committuntur: Et postquam commissa sunt. Nam antequam committantur, non vult, sed prohibet: Dum committuntur, permittit, vel impedit. Postquam commissa sunt, castigat, & punit; Quod tribus partibus palam fiet.

PARS PRIMA.

Antequam committantur.

Dæmon semper malũ sub specie boni proponit.

EA est humani generis hostis proditoria consuetudo, cum homines ad malum conatur impellere, numquam illud reuelata facie exhibere: sed semper contegere simulata boni specie, atque ementitis titulis adornare, vt sub specioso velamine amorem sui ingerat, non horrorem. Nouit enim, omnes malum fugere, bonum appetere; neminemque, vt monet philosophicum axioma 1. *Ethic.* in malum intendentem operari: Ideoque fucatum boni simulacrum, sub quo malum delitescit, intuentium oculis offerre solet, vt sic faciliùs desipientes decipiantur. 14

Peccatoribus.

Hoc videre licet in tanto peccantium numero, in quo nullus est, qui aliter in scelera prolabatur, quam sub vana, & fictitia larua boni apparenter conuenientis. Quid prima fronte speciosius, quàm cæteris præesse, bonis affluere, potiri delicijs, optatis perfrui voluptatibus, & lętam inter opiparas conuiuiorum mensas vitam ducere? Et tamen sub apparenti illo fuco miseri homines ad superbiam, auaritiam, luxuriam, gulam, cęteraque flagitia inuitantur, & propelluntur à dęmone, qui eadem arte quos prodigos vult, liberales esse suadet: quos optat iracundos, docet esse magnanimos: tenacitatem appellat parsimoniã: vindictam generositatis nomine cohonestat: & vitium virtutum coloribus adumbratum obtrudere non cessat ijs, qui in malorum abyssum pręcipites ruunt: vt benè admonet D. Gregor. lib. 10. Moral. c. 16. in c. 12. Iob.

Maleficis Quibus magicam scientia cõmẽdat

Eundem deceptorium morem obseruat, cũ Magos, Incantatores, & vniuersam Maleficorum turbam dementare, & ad maleficia incitare desiderat. Non enim maleficas proponit actiones tanquam maleficia; sed vt miras, & insolitas naturæ operationes ostentat. Neque artem, qua peraguntur, vult esse magicam; sed occultam scientiam, & dignam, quæ ab ijs, qui sublimiori spiritus acumine vigent, addiscatur. 15

Quam multi ad discunt.

tur. Vnde plures ex hominibus nimis creduli hanc artem perdiscere, & illas exercere operationes contendunt. Quis enim nolit, artem maleficij adipisci, quæ mira, & insolita docet? Quis non aueat modum scire, quo naturales producuntur effectus sua excellentia, & dignitate communem mortalium captum prætergredientes? Quis non quærat admiranda naturæ secreta, & abscondita eius penetrare mysteria? Immò artem illam tanquam è cœlo dilapsam amplectuntur, magicasque operationes, non vt à cacodæmone prodeuntes: sed vt à Deo bonorum omnium auctore profectas suscipiunt, & venerantur, qui eas se velle testatur, cum ipse modum doceat, quo fieri debent: Ita coram me se iactabat quidam Magus, de quo infra *disp. 3. num. 507. & n. 546.*

16 At iactationes has non modò fallaces, & falsas, sed Deo iniuriosas eleganter ostendit Origenes apud Euseb. *lib. 7. præpar. euang. cap. 9.* Nam si ars magica, mirabiliumque horum operum scientia ab eo tanquam à volente, & docente procedit (vt isti volunt) sequitur, eum maleficij esse auctorem, & causam: cum maleficium sit horrendus magiæ fetus, & magicarum artium abominanda propago, vt ostendimus supra *in Prologuio n. 14.* Quo quid iniuriosius Diuinæ Maiestati? Quapropter, vt homines isti Sathanę traditi discant, non blasphemare, detrahamus huic malo laruam, & ostendamus Deum maleficia non velle, sed prohibere: quod duobus capitibus explicabitur.

Cuius sũt maleficia quæ Deus nõ vult, nec docet sed prohibet.

CAPVT I.

Non vult, Nec docet.

Cũ Deus non velit magicas operationes, non vult maleficia. Neque à Deo Doctore procedunt.

17 SI ea Deus vult fieri, quæ ipse docet facienda, fatendum est, eum velle magicas operationes, & per consequens maleficia, si magicam scientiam docet, vt vaniloqui, & blasphemi isti Iactatores asseuerare non erubescunt. Sed quia falsissimum est, quod asserunt, falsum etiam est, quod infertur; Ideò vt Diuinæ Maiestatis honorem ab huiusmodi blasphemijs vindicemus, ostendamus toto hoc capite, scientiam illam perniciosam à Deo Doctore non procedere. Ex quo colligere licebit, nec eius operationes velle.

Omnis equidem Sapientia à Domino Deo est, & cum illo fuit semper, & est ante æuum, vt ait Sapiens Iesus Sirach *Ecclesiast. 1.* In quo enim erit, nisi in eo, qui est immensa omnium perfectionum abyssus? Nam si omnes, quæ in creaturis elucent, nobiliori modo in Creatore reperiuntur, cum scientia, siue certa cognitio sui, & aliorum vna ex primoribus inter creatas reputetur, asserendum est, eum certissimam, & clarissimam sui, & omnium, quæ sunt, & esse possunt, scientiam eminenter possidere, vt vnanimi consensu omnes fatentur Theologi, à quibus vocatur scientia simplicis intelligentiæ. Sed à quo erit, nisi ab eo, cuius scientia non est acquisita per species intelligibiles inhærentes, nec certis coercita limitibus, nec mutationi obnoxia, nec successione comparata, nec nuda, & inefficax; Sed essentialis, infinita, inuariabilis, vnica, & efficacissima? A quo enim ea, quæ sunt per participationem, quam ab illo, qui est per essentiam? *In eo autem fuit semper, & est ante æuum*: cum sit essentialiter Sapiens. Ideò sicut ab æterno essentiam habet, quæ successiones, & mutationes non admittit: ita ab æterno sapientia præditus est, quæ nullo clauditur termino. Sed ab eo est in tempore; cum, vt prosequitur Filius Sirach: *Effudit illam super omnia opera sua, & super omnem carnem secundùm datum suum.* Non tantùm, quia in tot proprietatibus, virtutibus, & operationibus varijs vniuscuiusque creaturæ voluit elucescere multiformem suam sapientiam; sed etiam quamlibet suo modo fecit eius esse participem secundùm mensuram donationis diuinæ, & propriæ capacitatis. De hac Scot. in 3. dist. 14. per totam.

Scientia Dei quomodo differt à scientia humana.

Quare omnis scientia, quæ in creaturis reperitur siue obscura, quæ in animantibus lucet: siue clara, quæ viget in hominibus: siue certa, quæ splendet in Angelis, ab immenso, & perenni illo fonte manare non cessat. *Deus scientiarum Dominus est*, ait Anna in Cantico *1. Regum c. 2.* Sed inter tot scientia vndique scientiarum flumina, quæ Diuina Sapientia effundit in homines, scientia magica sola fluere non comprobatur: neque enim illam edocet aut per se: aut per alios, Mediatè: aut Immediatè. Quod sequentes sectiones declarabunt.

Magiam nõ est à Deo, quia illã nõ docet. Nec per se immediatè, Nec per alios mediatè.

SECTIO I.

Immediatè.

SIcut Deus duplex esse hominibus contulit; ita duplicem scientiam largitus est; Naturalem vnam, Supernaturalem alteram. Prima se ad omnes rerum naturalium causas, effectus, & proprietates extendit. Secunda notitiam tradit eorum, quæ naturæ vires superant: vt sunt omnia, quæ gratiæ, & virtutis diuinæ auxilio fiunt. Vtraque vero à spiritu sapientiæ, communicatur immediatè, vel per modum disciplinæ, & artis: vel per modum gratiæ particularis. 18

Deus largitus est homini duplicem scientiã. Aliam Naturalem aliã supernaturalem.

§. I.

Naturalis cõmunicata est Primo modo Philosophis.

NAturalem primo modo antiquos Philosophos Platonem, Aristotelem, & similes docuit, qui quamuis acutissima ingenij acie cuncta lustrarent, & continuæ spiritus occupationi intenti sublimes voluerent animo cogitationes; atque diuersorum Auctorum libros non cessarent nocturna versare manu, versare diurna, vt rerum omnium etiam abditissimarum, quæ in orbe sunt, notitiam consequerentur; tamen solo spiritus acumine, continuo studio, & lectione non interpellata ad scientiarum apicem peruenire non potuerunt; sed particulari sapientiæ diuinæ thesauros naturæ absconditos reuelantis illustratione opus fuit, quæ virtutem intelligendi naturalem augeret, vt meritò dixerit Clemens Alexandrinus in stromat. *Dei dono Iudæis legem, philosophiam Gentibus communicatam fuisse.* Quod probat ex illo dicto Dauidis *psalm. 93.* *Qui docet hominem scientiam.* Secundo modo Salomonem erudiuit, vt de se ipso *Sapientiæ 7.* testatur dicens: *Ipse dedit mihi horum, quæ sunt, scientiam veram: vt sciam dispositionem orbis terrarum, & virtutes elementorum: Initium, & consummationem, & medietatem temporum, & cet. anni cursus, & stellarum dispositiones: Naturas animalium, & iras bestiarum, vim ventorum, & cogitationes hominum, differentias virgultorum, & virtutes radicum: & quæ-cumque*

Secundo modo Salomoni, & alijs.

cumque sunt absconsa, & improuisa didici: omnium enim Artifex docuit me sapientia. Ita etiam latè tradit Franciscus de Pitigianis in 3. Scoti dist. 14. q. 3. art. 3.

§. II.

19 *Supernaturalis communicata est. Primo modo Iustis omnibus.* SVpernaturalē verò hominibus tradit. Primo modo Iustis, qui diuina luce donati crescunt quotidiè in scentia Dei, hinc operante Diuino spiritu sapientiæ illos maiora, & maiora edocente: Illinc cooperante homine, qui toto conamine spiritus humani fertur in secreta cœlestia. Nam, vt rectè sapiens ait *Prouerb. 4. Iustorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit vsque ad perfectam diem.* Quamdiù enim in mortalis peregrinationis vijs, & rectis sanctuaris, & iustitiæ semitis ambulant in ænigmate, & non per speciem: tamdiù in lumine Dei lumen æternum contemplantur primò obscuriùs, tum clariùs, dein perspicacissimiè; sicut ij, qui ab obscura luce surgentis auroræ ad clarum lumen ascendentis solis; & ab illo ad splendorem meridianum stantis iubaris mundi progrediuntur. *Secundo modo Apostolis & Theodidactis.* Secundo modo Apostolis, & apostolicis viris, qui subitò diuina luce resperfi omnium scientiarum plenitudinem acceperunt. Tum Theodidactis omnibus qui sæcularium literarum prorsus expertes, diuinæ sapientiæ lumine naturalium, & supernaturalium rerum rationes subtiliùs, & profundiùs penetrarūt, quàm illi, qui longo tempore, & assiduo studio se se litteraria palestra exercitarunt: vt constat de S. Didaco, ac de Beato Ægidio socio Seraphici P. S. Francisci, ac de alijs pluribus hominibus idiotis, qui rerum diuinarum maximam à Deo receperunt cognitionem sine vllo disciplinæ, vel artis exercitio: vt habetur ex Chronicis Ordinis Minorum.

Ideò si magia à Deo est, Vel est Naturalis vel Supernaturalis. Neutra horū est. Non purè Naturalis, neque purè Supernaturalis. Quatè si scientia magica à diuina sapientia flueret, vel esset naturalis; vel supernaturalis; cùm nulla alia detur species, quæ à perenni illo fonte scaturiat, atque vno, aut altero modo suis professoribus communicatur; Vndè cum non sit neque omninò naturalis, neque omninò supranaturalis: neque vno, vel altero modo tradatur, sequitur, ab illa non procedere: vt sequentibus articulis enucleabimus.

ARTICVLVS I.

Naturaliter.

20 *Si considerentur magia opera potest dici Naturalis vel Supernaturalis.* CVm ex fructu arbor dignoscatur, vt monet Christus *Matthæi 12.* non possumus certiori modo iudicium ferre de scientia magica: An sit naturalis, quàm eius opera considerando. Si enim naturalia sunt, & communem naturæ facultatem non excedunt, quis negabit, naturalem esse scientiam? Si vero supernaturalia, & vires naturales excedentia deprehendantur, quis concedet esse naturalem? At vtrunquè in illa reperitur, itá vt magiam vtroquè possis vocitare nomine.

§. I.

Naturalis, quia eius opera. VIs naturalem? Certum est non omnia magorum opera esse simulata, & apparentia; sed aliqua vera, & naturalia. Sæpissime quidem nudam solùm repræsentant imaginem rerum; Illudunt enim sensibus, & fallunt spectantium oculos, qui nimis creduli, & superstitiosi rebus illis exteris admirandis facilè capiuntur. Quare, cum multa eorum opera falsa sint, vt potè ab impostoribus conficta, vel nimiùm credulis persuasa, & à Vulgi vanitate, & leuitate credita, plures totam scientiam magicam, vt vanam, falsam, & impostricem condemnarunt; inter quos Plinius multis in locis, præcipuè *lib. 30. cap. 2.* Sed Sæpe tealiter, & secundùm existentiam talia opera fieri, non est dubitandum; cum ex sacris litteris, & probatis historijs naturales, & veri effectus à Magis produci comprobētur. Possunt enim opera naturalia, hoc est, ex causis merè naturalibus, & non à substantijs separatis dependentia perficere duplici virtute: Cœlesti; aut Terrestri. His enim duobus modis illos operari, efferit Hermes Trismegistus apud Augustinum *lib. 8. de Ciuit. Dei. c. 23.* *Aliqua vera sūt. Qua profeciscuntur Virtute.*

§. II.

VIrtute cœlesti mira, & vera fieri posse videtur, & probatur, si Mercurium illum audire velimus ex duplici fundamento. Altero, quòd virtus cœlestis licèt non formaliter, tamen virtualiter, & eminenter est virtus omnium elementorum, & mixtorum, eorumque omnium efficaciam in seipsa complectitur. Altero, quòd multa fieri possunt plurium naturalium causarum concursu, quæ vnius solius vim, quamuis efficacem excedunt. Ex quibus infertur nil obstare, ex mente ipsius, in imagine, vel statua, vel annulo astrologico fabricatis, & compositis ad certam stellarum dispositionem, & influentiam inesse virtutem, & efficaciam ad aliquos effectus, ad quos producendos causarum multitudinem concurrere, necesse est. Et similiter adhibitis certis, & paucis seminibus, quæ sunt causæ naturales, sub certo astrorum situ, & concursu stellarum subitò opus exurgere posse, quod aliàs longiorem temporis moram, & plurium causarum concursum requireret. Si enim aliquæ causæ naturales conuertere possunt aliquam materiam in aurum, aut serpentem, quare influentia cœlestis opportune adhibita, omnium aliarum causarum vicem supplere non poterit? Quòd confirmatur ex historia à Damide, vt refert Cælius Cripta, Iarcham Indorum principem annulos septem stellarū septem nominibus præsignatos fabricasse, quibus opera mira edebat; eosque Apollonio Thyanæo dono datos, in eo iuuentæ nitorem longiùs conseruasse, cum diebus singulis singulos annulos gestaret secundùm dierum, & planetarum nomina. Sed quia vterquè tàm dator, quàm acceptor fuerunt Magorum antesignani, subiungamus annulum Gygis magici artificij egregium opus, quem gestatum vertebat intra digitum, cum nolebat videri; Naturalem enim fuisse, censet D. Gregor. Nazianz. *in Moneg.* Et annulos ferreos ad certam stellarum positionem fabrefactos, qui vulgò gestantur ad quasdam ægritudines depellendas. Nec imagines astronomicas reijciunt Philosophi nonnulli in curatione morborum, vt Marsilius Ficinus, qui illas numerat inter medicamenta, sicut Victoria *Relect. 12. de Magia*, non dubitandum esse, censet, aliquid insigne, & singulare, & præter communem ordinem naturæ, seù rerum contingere posse ad certum finum, & ordinem astrorum adhibitis paucis rebus naturalibus. Sed prædicta positio quoad id, quod astruit de imaginibus, & figuris astronomicis, à nobis vt superstitiosa, ac periculosa infra improbatur *d. 4. n. 782. & 786. & to. 2. d. 1. in fine ante conclus. num. 294. & sequent.* 21 *Vel calesti.*

Vir-

§. III.

Vel Terrestri.

22 Virtute autem terrestri mirabilia fieri certò afserere possumus. Esse enim in naturalibus terræ rebus virtutes admirandas, quas pauci hominum norunt: quia nec sensu possunt comprehendi, nec ratione aliqua inuestigari, quæ si vel natura, vel arte iungantur, insolita opera, & inusitatos effectus producere queunt: quis dubitat, cum hoc natura ipsa demonstret? Quot putas, sunt eius miracula? Si lapides spectes; magnes ferrum attrahit, & illud affricatum aliud allicit, Vndè pro miraculo refert August. 21. *de Ciuit. Dei cap.* 4. se vidisse annulum ferreum à magnete dependentem, & trahentem secundum, & illum tertium vsque ad certum numerum, quasi catena contexeretur. Lapis molaris, qui in Tigride reperitur delatus feras coercet, auctore Aristotele *lib. de mirabilib.* Montes duo sunt iuxta flumen Indum, quorum vnus ferrum attrahit, alter respuit. Si herbas, & arbores: Dictamum sagittas expellit è ceruis; Chelidonia visum restituit; herba pici feras aperit: frondes quercus serpentes necant; folia platani abigunt vespertiliones; fagus viperas percussas occidit; Erynchium capræ sumptum ore totum gregem sistit; ficus alligatos tauros mansuescere facit. Si aues: Galgulus visu sanat ictericum; Gallus gallinaceus terret Leonem; Aquilæ pennæ cæteris mixtæ illas absumunt; pauonis caro nescit putrescere. Si pisces: Remora flatibus agitatam nauem firmat; lepus marinus visu, aut tactu plures necat. Si animalia: Lupus raucedinem per visum ingerit; Hyenæ vmbra canes mutos reddit; torpedo icta manum, corpusque torpefacit; testudo, & struthiocamelus visu oua excludunt; lupinas fides si iungas agninis, istæ dissiliunt. Si homines: aniculæ lippientibus oculis pueros fascinant; menstruatæ visu speculum vitiant; lyncei homines vident abdita in terræ visceribus; plures osculo, & contactu morbos tollunt; septimus mas strumas, seù scrufulas sanat; vt ferè nihil sit in rerum natura, lapidum, herbarum, arborum, animantium, volatilium, piscium, quod aliqua speciali virtute non sit præditum quæ si agnosceretur, proculdubio per eius applicationem mirabilia fierent. De quibus integrum librum scripsit Aristoteles, qui inscribitur: *De admirandis auditionibus*, quanquam eum nonnulli ascribant Theoprasto. Plinius etiam *lib. 2. hist. natur.* Proclus *in lib. de sacrificio, & magia* S. Albertus Magnus *lib. 5. Mineralium tract. 2. c.* 11. & 17. Fracastorius *in lib. de sympathia*, & Ficinus *lib. 4. Theologia Platonis. c. 2.* multa prodiderunt. Si ergo tot sunt naturalium rerum virtutes occultæ mirabilium effectrices, quare negabimus, magos mira opera naturalia posse efficere, si illas planè perspectas habeant, & eas optimè sciant ad vsum accómodare?

§. IV.

Sed non purè naturalis.

23 At magorum scientia non esse purè naturalem, sed potiùs præternaturalem; & prodigiosam patet ex hoc, quod non viribus naturæ, & naturalibus causis, sed potestate aliqua immateriali, & virtute separata nituntur. Quamuis enim in suis operibus nonnumquam vtantur, seù potiùs abutantur facultate solùm naturali; tamen sæpissimè aliquos producunt effectus, qui per causas naturales effici nó possunt: sed necessariò ad causam, & naturam intellectualem, & ad aliquas substantias separatas, quæ occultè cum eis operantur, referendi sunt. ver. gr. Date responsa de occultis, puta, thesauris deperditis; statuas è ligno, aut altera materia compingere, eisque nullo extrinsecùs impellente motum imprimere progressiuum; arboribus, aut rebus inanimis loquelam tribuere, ita vt quæstiones de varijs rebus propositis soluant; indicare ea, quæ in remotissimis regionibus geruntur; ea, quæ clausa sunt, repente patefacere; se, & alios ex hominum conspectu subitò subducere; & alia huiusmodi peragere, quæ nisi ab intellectu proficisci nó possunt, & quidem humano, præstantiore, atque excellentiore. Quorum exempla plura narrat Philostratus *lib. 6. c.* 3.

Quia effectus producit superantes causas naturales.

Insuper non operantur modo naturali, scilicet, per causas naturales: cum enim volunt illa mira perficere, certis quibusdam vestimentis induuntur, ducunt lineas, describunt figuras, pingunt characteres, certas voces, & verba pronunciant, adhibent inuocationes, obtestationes, comminationes, sacrificia, prostrationes corporum, & alia huius generis, quæ per se nec vim habent naturalem illos producendi effectus; nec materiam præparandi ad illos producendos, aut recipiendos; vt docet Benedictus Pererius *lib. 1. de magia c. 4.*

Non operatur modo naturali.

Præterea neque illam scientiam acquirunt naturaliter, hoc est, per modum disciplinæ, & artis, tempè per speculationes, libros, & præceptores; sed quadam traditiua, quam qui habent, statim inusitatos illos effectus producunt: vt videre est in multis, qui cum sint penitùs ignari, & litterarum expertes; tamē illa operantur, quæ sublimioribus imbuti disciplinis nec tentare, nec cogitare quidem auderent. Quare cum illa magica nec naturaliter acquiratur, nec operetur per causas naturales; nec opera intra limites naturæ conclusa, sed excedentia producat, sequitur scientiam purè naturalem dici non posse, sed potiùs prodigiosam, & præternaturalem, & per consequens non fluere à sapiētia diuina vt naturales disciplinas edocente; vt latè probant D. Thom. *lib. 3. contra gentes c.* 104. Alph. à Castro *de iusta hæret. punit. à c.* 13. *vsque ad* 17. & *Angl. in 2. quæst. vnica de arte mag. ar. 2.*

Acquiritur modo extraordinario, & nō naturali.

Ideò vt scientia naturalis à Deo non procedit.

ARTICVLVS II.

Supernaturaliter.

Quid ergo scientiam hanc magicam supernaturalem vocabimus? Quidni, cum multa primo intuitu illud suadere videantur, opera, operans; operatio, finis? 24

Magica scientia videtur supernaturalis, si spectes.

§. I.

Si enim scientiarum magicarum spectes opera, similia videntur operationibus à gratijs gratis datis, quas vocant, procedentibus. Nam quid tribuitur scientijs magicis, nisi actiones mirabiles supra causas naturales edere? Et quid gratijs gratuitò datis, nisi opera perficere supra naturæ facultatem? Si ergo istæ sunt supranaturales, quare non illæ? Differre quidem videntur in hoc, quod aliquæ gratiæ dantur totam naturæ creatæ excedentes facultatem, etiam Angelorum, & Dæmonum; opera verò magiæ naturæ fines non prætergrediuntur. Attamen fatendum est, aliquas esse gratias, quæ angelicam, & dæmoniacam potestatem nó superant; vt sunt genera linguarum, & gratia sanitatum 1. *Corint.* 12. Cum boni, & mali spiritus omnes linguas norint, & morbos curare valeant, quarum actiones actionibus magicis poterunt comparari.

Opera.

2. Si

Professores. 2. Si professores harum scientiarum consideres, etiamsi sint perditis moribus, forsitan hanc gratiam à Domino acceperunt. Nam nihil prohibet, homines etiam pessimos talibus donari gratijs, cum ad publicum bonum, non ad particularem vtilitatem concedantur. Nonne operarij iniquitatis multas virtutes facere, vt dicitur Matthæi 7. v. 22. Charitate priuati montes transferre secundùm Paulum 1. *Cor.* 13. & scelerati quædam miracula edere possunt, quæ boni facere sæpè non possunt? vt affirmat D. August. *lib.* 83. *qq.* Quod exemplo Balaam, & Caiphæ confirmatur, qui ambo prophetauerunt, quamuis hic esset Simoniæ, auaritiæ, inuidiæ, aliorumque vitiorum sordibus inquinatus; ille ariolus, idolatra, & cultor dæmoniorum.

Modum. 3. Si modum attendas, quo operantur, nihil apparet, quod non redoleat sanctitatem. Orationi enim vacant: nomina Dei varia proferunt: Angelorum diuersorum implorant auxilium: Sanctos in Cælo regnantes inuocant: scripturæ sacræ verba adhibent: signo crucis multoties repetito vtuntur: & ijs, qui ad illos accedunt, iniungunt orationes, eleemosinas, peregrinationes, visitationes altarium, sacrosanctæ missæ celebrationes, & alia pia, & religiosa opera; ex quibus colligere licet, ab ijs nihil nisi sanctè fieri. Quæ omnia quidam Magus, cum ei ex mandato Reuerendissimi P. Inquisitoris cuiusdam Ciuitatis Lõbardiæ suadere contenderem, vt magicam detestaretur artem, obijciens mihi aiebat: *Quomodo suadebis mihi artem detestari magicam, si quicquid in ea geritur, totum redolet sanctitatem?*

Finem. 4. Denique si finem operum respicias, videtur optimus, & saluberrimus, nempè, hominem sanare longa infirmitate detentum, consolari mestos ob amicorum ægritudinem, certiorem facere de rebus perditis, iniuria passum subleuare, tollere impedimenta, quæ inter coniugatos generationi liberorum obstant, patientem deliria reducere ad sanam mentem, adducere pluuiam terræ arescenti, aut subducere nimis madidæ, tempestates sedare, & alia huiusmodi peragere, quæ bona esse quis neget? Sed esto magicis artibus eorum professores in malos fines vtantur, nonne etiã suis donis abutuntur, qui habent gratias gratis datas? Si enim mali sunt, vt dictum est, quare ad malum finem eis vti non poterunt?

§. II.

25 *Iisdem rationibus probatur, nõ esse supernaturalẽ nempè.* AT ijsdem rationibus scientiam magicam non esse supernaturalem, nisi impropriè ideòque nec à diuina procedere sapientia, probatur. Sicut ijsdem præfatus Magus conuictus, & confusus, sed non conuersus, confessusuè remansit.

Ex operibus. 1. Opera enim magica cum operibus gratiarum eadem non sunt. Non enim præstigia cum veris miraculis sunt confundenda. Sed esto sint similia in quibusdam ver. gr. in sanitatis restitutione: An sola illa opera faciunt similia? Sed quàm multa dissimilia? Tempestates ciunt, sterilitatem inducunt, pestes excitant, traducunt messes, greges perimunt, immittunt sciniphes, & bruchos, inducũt morbos, dolores, mortem ipsam, quæ nullo modo competunt gratijs gratis datis. Quam multa verò impossibilia? vt sunt illæ imprecationes, & minæ, quibus vtuntur. Imprecantur enim damna, & infortunia, & minantur, quod deponent sidera, cælum vertent, solem retrocedere facient, vt narrat Porphirius *Epist. ad Anebonũ Ægyptium apud Benedictum Pererium lib. 1. de magia cap.* 5. & varij summi Pont. qui varias contra huiusmodi operationes ediderunt const. de quibus infra num. 45.

Ex operantibus. 2. Operantes verò quinam? Mali, inquies. At per malos Deus miracula operatur? Esto edant aliquando propter reuerentiam Christi nominis, quod in ijs peragendis interponunt *Matthæi* 7. cum subest necessaria occasio ad dilatationem fidei, & Religionis amplificationem; non tamen hoc habitualiter habẽt: nam sublata necessitate, aut opportunitate nulla ad talia opera superest in eis facultas, vt docet Scotus *in 3. dist.* 25. & Aretin. ibi *d.* 13. *qu.* 2. *ar.* 8. Magi verò operantur ex habitu quandocumque volunt. Vndè constat, parem non esse rationem.

Ex modo operãdi. 3. Quid dicam de modo, quo agere consueuere? Orare videntur, sed dæmonem adiurant. Dei proferũt nomina, sed incognitæ significationis, vt ait idem Porphirius *loco citato*. Angelos vocant, sed malos. Sanctorum suorum implorant auxilium, sed spirituũ damnatorum. Scripturam sacram adhibent, sed detortam in sensus alienos. Signo crucis vtuntur, sed non, vt oportet, formato. Pia opera alijs imperant, sed vt maleficia tegant. In ijs enim quãta incongruitas, & dissonantia? Vim collocant, vt ait Pererius *lib.* 1. *cap.* 8., in verbis ignotis, falsis, apocriphis, absurdis, nihil cohærentibus: In certis diebus, & horis; ad certum stellarum situm; sub certo numero crucium, orationum, candelarum; & certa corporis positura: In tali carta, talis coloris, talis figuræ talibus characteribus impressa: In obseruãtijs superfluis, & indifferentibus radendi pilos, telam numquam lotam induendi, spargendi capillos, pedem vnum denudandi, & vestes discingendi; quibus omnibus ad suam operationem eliciendam opus esse, ita asserunt, vt si vnum desit, totus operantis conatus irritus, & superuacaneus euanescit: quasi verò gratuita Dei dona subijciantur humano artificio, & certis numeratis, & ridiculis obseruationibus: aut ad determinatũ tempus, occasionem, & ceremonias restringantur; ita vt si minimum deficiat, nihil fiat.

Ex fine operãdi. 4. Tandem quis horum finis? An gloria Dei, & salus animarum? Nequaquam: sed lucrum, curiositas, voluptas, vindicta, & huiusmodi vitia. Qui enim ad tales operarios accedunt, atquè eorũ opera expetunt, varijs passionibus ducuntur. Hic ditescere vult, & quærit pecunias, atquè diuitiarum copiam. Ille prodigiosa intueri desiderat, pugnantem Hectorem cum Achille, aut alia monstra portentosa: ex hoc dicitur hæc scientia prodigiosa ob varia prodigia, quæ operatur. Alius æstuantis libidinis facibus vritur. Alter furore, & indignatione contra inimicum percitus spirat minas, & cædes, quibus satisfacere volens Magus subdolus è suo depromit penu, & scientia magica sua maleficia, quibus Deũ nouis irritat sceleribus, & proximum varijs vexat malis. Quare ex his finibus probatur illa opera à gratia non oriri.

Quibus adde, dona Dei gratuita, seù gratias gratis datas non possideri per artem, & disciplinam ad præceptorum modum; quia, vt Paulus ait 1. *Cor.* 12. *omnes gratias operatur vnus, atquè idem spiritus diuidens singulis prout vult*. Quinimmò in nostra esset potestate acquirere gratias, sicquè gratis non communicarentur, & per consequens gratiæ non essent gratiæ. Magica verò scientia à Magis traditur suis discipulis, qui eorum præcepta secuti, eadem, quæ Magistri, operantur.

Ideo vt talem à Deo non procedere. Cum ergò nec naturalis, nec supernaturalis sit scientia: neque modo naturali, aut supernaturali cõparetur, asserendum est à sapientia diuina non procedere, quæ immediatè naturales, & supernaturales scientias modo vtroque superiùs explicato se ipsa edocere solet, quos vult spiritualibus fauoribus ampliare. Videamus ergo, an per alios mediatè illam tradat hominibus: quod sequens sectio declarabit.

SECTIO II.

Mediatè.

Deus nō seipso solo, sed etiā per alios docet scientiam.

Per Angelos, Homines Mortuos.

26 Diuina sapientia non se sola clamitat in plateis, vt loquitur Filius Dauid Salomon sapientissimus *Prouerb.* 1. mittit insuper seruos, & ancillas suas cum excelsa prædicatione vocare insipientes ad comedendum panem vitæ, & intellectus, & bibendum vinum mixtum aqua sapientiæ salutaris, quoties mortales erudit in lege Dei, & docet scientiam sanctorum per prædicatores, quorum alij sunt cælestes: alij terrestres: alij inferi, nempè, Angeli, homines, & mortui. Cum enim vbiquè dominetur, quotquot reperiuntur in cælo terra, inferis, creaturæ intellectu, & bona voluntate præditæ, diuinæ eius scholæ sunt alumnæ; & ijs ad libitum vtitur ad sublimem suam doctrinam omnibus propalandam. Quare si per alios scientiam magicam hominem edocet, vtique ministerio vel Angelorum; vel Hominum; vel Mortuorum. Quod, an verum sit, sequentes articuli elucidabunt.

ARTICVLVS I.

Per Angelos.

§. I.

Magi suā scientiam ab Angelis profitētam. Probant Ratione.

27 Nihil est, quod Magi, vt suam scientiam extollant, rantoperè iactitet, quàm eam esse effectum bonorum Angelorum, quos antonomasticè vocant spiritus. Estquè vetus impostura Platonicorum, Iamblici, Porphirij, Plotini, Procli, & Iuliani Apostatæ. Nec deest apparens ratio, quæ talibus iactationibus faueat. Si enim creduntur mali Angeli malis hominibus suum impendere obsequium: Si flectuntur precibus, & sacrificijs vt ad libitum, & votum impiorum mirabilia operentur: Si præstant sanitatem, & alia bona collata mortalibus, quare boni etiam suam virtutem non communicabunt; aut flecti se sinent; aut sanationes conferent, cum sint ad benefaciendum propensiores, & potentiores ad agendum? An non Raphael Angelus, vt rationi exemplum superaddatur, iuuenem Tobiā docuit mirabilem piscis ab eo capti virtutem, cuius cordis particula posita super carbones omne dæmoniorum genus fumo extricabat, & fel vnctos oculos sanabat ab albugine? Si vnus ex primoribus Angelis hæc charitatis ministeria exhibere non dedignatur, quare alij non idem præstabunt, illi præcipuè, qui sunt inferiorum ordinum?

Exemplo

§. II.

Angeli Magorū præceptores non sunt boni, sed mali.

28 Plausibile dictum, sed captiosum. Fateor, potentes esse Angelos, charitate flagrantes, ad benefaciendum propensos, suamque aliquando potentiam communicare, flecti precibus, & oblationibus bonorum operum, conferre sanitatem, & similia beneficentiæ officia exhibere mortalibus, cum Deo præcipiente mittuntur: vt latè docet D. Bonauent. *in 2. sent. d.* 10. *&* 11. & cōmuniter omnes Patres, & Theologi. Sed nego, bonos Angelos magorum esse præceptores, & cooperatores in operibus faciendis, quæ non fiunt per causas naturales. Malos esse concedo.

probatur ex modis quo Coluntur.

1. Quomodo enim coluntur illi spiritus à Magis? Adorationibus, sacrificijs, & summi honoris actibus, qui ad Diuinitatem solam pertinent: quod proprium solùm esse dæmonum, quis neget? Diuinam etenim æqualitatem, quam à primordio suæ creationis assequi non potuerunt, aliqua ex parte consequi cupiunt, homines decipiendo. Boni autem, absit, vt huiusmodi committerent crimen, qui, cum sint per gratiam impeccabiles, nec vnum minimum quidem defectum admittere valent: immò non solum tales honores sibi fieri non optant; sed vehementer auersantur: vndè *Apocal.* 19. vnus ex istis Ioannem prohibuit volentem eum adorare: *Vide, ne feceris*, inquit, *conseruus tuus sum, & fratrum tuorum habentium testimonium Iesu, Deum adora*. Vt benè obseruat etiam Ioseph Angles *in 2. q. de Arte mag. ar. 2. diff.* 5.

Euocantur.

2. Sed quomodo euocantur? Precibus, & orationibus inanibus, & ridiculis libamentis, & suffimentis, verbis barbaris, & nihil planè significantibus, quæ omnia ita obseruare necesse est, vt si quid omissum fuerit, numquam comparentes videbis. Sunt enim quædā (vt isti volunt) quibus auertuntur, & fugantur: quędam, quibus oblectantur, & alliciūtur: Hæc autem ridicula, & vana licet cadant in dęmones, qui talia demētatos homines docuere; Quis tamen in bonos Angelos cadere audeat asserere?

Cogūtur.

3. Quòd si spiritus illi euocati venire noluerint, vt crebrius fit, post iteratas inuocationes solent Magi illis minari quædam impossibilia; immò planè absurda, vt apud Eusebium *lib. 5. de præparat. euang.* docet Porphirius. Qui si adfuerint dicto obedientes, illis imperant, & cogere putant, ne indè discedant, eosquè includunt vel loco, vel vase, vel annulo, vel statua. At homines talem non habent potestatem, vt minis, coactione: & imperio vti possint in bonos Angelos: Secùs in dæmones, qui se cogi à Magis, simulant; cum tamen id voluntariè faciant, vt decepti homines tantam vim, atquè auctoritatem magicam admirantes, faciliùs dæmonum laqueis vinciantur.

Includūtur,

4. Quęris, quare euocentur, & includantur? Fortè ad Dei gloriam, & proximorum salutem? Immò ad inferendum alijs exitium, ad patranda adulteria, homicidia, furta, infanticidia; & inuehenda varia mala in orbē; à quibus omnibus Angeli boni abhorrent; nec talia perpetrantibus cooperari vllo modo possunt; sicut nec modo, quo peragūtur, multis, nempè, mendacijs, deceptionibus, fallacijs, quibus ipsi se immiscere non possunt, cum sint in gratia confirmati, ac in statu, quo peccare non possunt.

5. Denique spiritus magici omnia faciunt ad ostentationem, aut maleficium; ideò cum apparent, sæpissimè in regia se exhibent pompa coronis redimitos, vestibus aureis, & gemmatis amictos, longa aulicorum caterua stipatos, vt aliàs S. Martino; atquè ad varia flagitia hominibus inferenda solicitant, vt odium in totum genus humanum conceptum exsatient. Boni è contra numquam pompaticè procedunt; multo minus ad mala incitant; sed potiùs prouocant ad bona, quia charitate ducuntur erga nos, & zelo prò gloria Dei. Vt eruditè docet D. August. scribens *ad Fratres in Eremo*. Ex quibus omnibus euidentissimè patet, artes magicas à bonis Angelis nec doceri, nec practicari.

Ideò magia non traditur à Deo per bonos Angelos.

ARTICVLVS II.

Per Homines.

§. I.

Datur magia licita, & honesta, quæ res nat. debite modo applicat.

Certū est, magiā aliquā honestam, & licitā ab hominibus edoceri, quæ singulares virtutes in rebus naturalibus latitātes, mortalibus ignotas cognoscit, & applicat: agentia, & passiua suo loco, & tēpore cōponit; & sicut opus est, tēperat, effectusq. producit inusitatos, quorū ratio videtur incōprehēsibilis. Hoc enim nomē magiæ præcisè, & absolutè sumptū 29

signi-

significat; & in hac significatione primitùs vsurpatum pro arte, & facultate huiusmodi rerum effectrice, quæ pars est secretioris, & absconditioris philosophiæ; & pro exactiore arcanorum conditione, quæ cęlorum & siderum cursu, & influxu, sympathijs, & antipathijs rerum singularum obseruatis, debito modo res rebus applicat, & mirifica quædam hoc pacto perficit, quæ causarum ignaro præstigiosa, miraculosa, & auxilio dęmonum facta videntur: vt benè tradit Benedictus Pererius *lib. 1. de Magia c. 3.* Aristoteles, *lib. de admirandis auditionib.* S. Albertus Magnus, Plinius, Proclus, & alij supra relati *n. 22.*

Diuiditur in Naturalē, & Artificialē.

Hæc autem est duplex; Naturalis vna, Artificialis alia, prout effectus eius ascribuntur, vel insitæ rerum naturæ; vel humanæ industriæ. Et vtraq. rursum bifariam diuiditur. Nam Naturalis secatur in Diuinatricem, & Operatricem. Artificiosa in Mathematicam, & Præstigiatoriam; quarum præceptores innumeri sunt, tot nempè, quot de scientijs physicis, mathematicis, & medicis libros edidere. Videamus modò, an inter illas scientiæ magicæ locus detur.

§. I.

Naturalis est, vel Diuinatrix, vel Operatrix.

30 NAturalis circa occultas rerum naturalium virtutes effectrices rerum mirabilium versatur; & nunc abdita, & futura coniectat: nunc miros effectus producit, prout diuinatrix, aut operatrix est. Si abdita, & futura prædicit, hoc aliquando certò, aliquando coniecturaliter facit. Certò prædicit quæcumq. dependent à causis necessarijs, & ab alijs nequeunt impediri; vt sunt motus Cęlorum, Eclypses, coniunctiones astrorum, & huiusmodi. Coniecturaliter præscit ea, quæ non necessariò eueniunt; sed vt plurimùm; quia possunt ab alijs causis impediri, vt sunt pluuiæ, grandines, tonitrua, tempestates, & similia; vt latè describit Petrus Binsfeldius *Comment. super C. de Maleficis, & Mathem. not. 10.*

Si verò effectus producit varios, hoc semper via naturali, applicando actiua passiuis perficit. Et si quid producitur, numquam virtutis naturalis fines excedit, vt videre est in physicis, & medicis operationibus.

Quomodo differat magia diabolica à magia naturali siuè vt diuinatoria.

Quare magica scientia inter illas computari non debet, quamuis diuinatrix, & operatrix sit.

Si enim diuinat, nō ei sufficit, ea, quæ ex causis dependent infallibilibus, prædicere; sed vlteriùs progrediendo prænunciare se iactat ea, quæ sunt omninò liberè futura: vt sunt omnia, quæ absolutè à libera voluntate diuina, aut humana dependent; & quæ omninò, & propriè sunt futura contingentia: vt sunt mutationes Regnorum, gubernationes Prouinciarū, successiones Principum, actiones, & cogitationes futuræ hominis, quarum præcognitio vel Dei est: vel à Deo, vt ipsimet fatentur Gentiles Xenophon *lib. 4. de dictis, & fact. Socratis*, Apollonius Thyanæus *in orat. ad Domitianum*, Iulianus Apostata apud Ammianum, Pacuuius, & Phauorinus apud Aulum Gellium, *lib. 4. c. 5.* Sic præfatus Magus supra *num. 24.* cum Chiromantiæ, & Metoposcopiæ arte præditus esset, se per inspectionem linearum tum manuum, tum vultus, futura, quæ pendent à libero arbitrio, & à diuina Prouidentia posse certitudinaliter præscire, prætendebat: puta quam mortem, quæ pericula, quæ infortunia, & alia id generis quis esset subiturus. De quò errore cum rationibus à me fuerit conuictus, se illum abiuraturum paratum præstitit.

Siuè vt operatrix.

Si verò operatur, non se continet intra naturæ limites, nec causas naturales adhibet (etsi hoc faciat aliquando) sed ordinariè sola voce, & verbis vtitur, quæ cum ex se non habeant aliam vim, quàm significandi, vel quodammodo afficiendi auditum, non possunt esse causa tot prodigiorum, quę ab ipsis producuntur; vt supradictum est.

§. II.

Artificialis est, vel Mathematica, vel præstigiatoria.

ARtificiosa mira perficit per humanam industriā, siuè mathematicè, siuè pręstigiatoriè agat. Cū mathematice laborat, nihil efficit, quod rerum naturę repugnet; quinimmò indiget naturalium causarū subsidio, & debita loco, & tempore applicatione: 31
Nititur enim principijs geometricis, arithmeticis, & astronomicis, quibus res insolitas naturam imitantes producit: inter quas Antiqui apud Aulum Gellium *lib. 10. c. 12.* memorant, & pro certo confirmat Phauorinus Philosophus, Architę Pythagorici columbā ligneam libramentis suspensam, & aura spiritus inclusa, atquè occulta concitam, & volantem: Archimedis Sphęram tradit Cicero *lib. 1. Tusculan. disp. & lib. 2. de natura Deorum*, omnium cęlestium orbium conuersiones suis motibus clarissimè, perfectissimèq. repręsentantem: manum ferream naues onerarias ad se adducentem: specula naues comburantia, vt refert Zonaras in vita Anast. Imp. machinas Romanos Syracusā obsidentes propellentes: Leonis Imperatoris auiculas aureas cantātes: Seuerini Boetij metalla mugētia: Æneos angues sibilātes: aues simulatas dulcissimè cantilantes; homines æreos buccinantes. Et moderni iactāt triremem argenteam parisię sem, quā remiges eiusdem naturę impellebant, sistebant, & retroagebant: Aquilam Æneam Caroli V. volantem per aerem: hydraulica, & horologica artificia, quę intuentes rapiunt in stuporem. Cum pręstigiatoriè agit, ludicra, & deceptoria vocari potest. Eius enim effectus tales non sunt, quales extrinsecùs apparent: vt sunt ea, quę à circulatoribus, funambolis, & agyrtis, immò animalibus longo vsu edoctis fiunt. Nam in ijs omnibus nihil est, quòd naturam superet; cum huiusmodi pręstigia sola agilitate pedū, & manuum instrumentis adhoc confictis, & longa praxi, vsuque perficiantur. Etsi incantationibus patrari credantur, quod nō negamus aliquando pręstigiatorum malitia euenire, cum pręstigijs naturalibus dęmoniaca inducunt, vt sic spectantiū admirationem magis excitent.

§. III.

Magia maleficorum etsi in aliquo sit similis ijs omnibus: tamen ab omnibus differre probatur.

AT magica sciētia maiora tentat, & perficit. Sua 32
enim mathesi edit prodigia artificij; Statuas enim ligneas, æreas, aut ex simili materia conflatas mouere facit, & loqui; vt fertur de capite æneo apud Alb. Magnum, quod maxima spectantiū admiratione articulatè loquebatur; quod Guilhelmus Parisiensis, Medina, & alij credūt, humano factum esse artificio. Sed cum humana industria huc usque non pertingat: nec humana patiatur ratio, vt res inanimata vocē humanam ad libitum interrogantiū respondendo, emittat: quia hęc vitam, & respirationem in loquente, & perfectissimam vitalium organorum cooperationem & discursum quendam loquentis requirant; quę omnia huic capiti deficiebant; videtur potiùs dicendū, si caput loquebatur, ille in capite loquebatur, qui in statuis idolorum oracula fundebat, qui solus cacodęmon fuit. Notum enim est, simulacra voc's proprię expertia fuisse, vt habetur ps. 134. *Simulacra Gentiū argentum, & aurum, &c. os habent, & non loquentur, &c. neq. enim est spiritus in ore ipsorum.* Idem existimādum de vlmo quadam, quā memorat Philostratus *lib. 6. c. 5.* iussu Vespesionis, qui Princeps erat Gymnosophistarū apud Æthiopes, voce quidē clara, & distincta; sed tenui admodū, & quasi fęminea salutasse

Apol-

Apollonium; aliaque id generis plura arte magica fieri, narrat Pererius *lib. 1. de Magia*. Quod à virtute aliqua naturali habere non possunt: quia vel animatæ sunt: vel non, vt bene argumentatur D. Thoma *lib. 3. contra Gentes cap. 104*. Si animatæ sunt: vndè habent formam substãtialem, quæ est principium vitæ in omnibus viuentibus? vndè sensum, sine quo vita esse non potest? An à magico artificio? Sed semper remanent insensibiles, nec amittunt formam substantialem, quam priùs habebant. Manet enim æs, lignum, argentum, &c. ergo non recipiunt formam aliquam substantialem, quæ sit principium vitæ. Si verò inanimatæ, & insensibiles sunt: quomodo seipsas mouent: cum inanimata hoc facere non valeant, vt monet Philosophus *7. Physic.*? ergo ab aliquo motore extrinseco, & viuente; & non à virtute cælesti, aut naturali. Ità suis præstigijs ampliora, & portentosiora facit, quàm artificiosa præstigiatrix; Non enim agilitate pedum, & manuum, aut longo vsu solùm vtitur; sed illusionibus per mutationem obiecti, medij, & organi: vt infra explicatur *disp. 2. huius tomi n. 383*. ideoquè scientia prodigiosa, & portentosa nuncupari solet. Quare inter vtrasquè artificiosas scientias numeranda non est; alioquè loco seorsum reponenda.

Ideò à Deo per homines non edocetur. Et consequenter, cum nec naturalis, nec artificiosa sit scientia magica, certissimum est, illam à Diuina Sapientia per homines non edoceri; Et si qui sint, qui illam profiteantur, alio Doctore, & Magistro, quàm diuina Sapientia eos erudiri, necesse est.

ARTICVLVS III.

Per Mortuos.

33 *Magos iactant se animas euocare, à quibus suas discunt magicas operationes. At falsũ est quia Neq. Beatæ illas docent.* SI fides aliqua magicis iactationibus esset adhibenda, suam Magos scientiam à mortuis mutuari, crederemus; cum profiteantur, se eorum animas euocare posse; ex eis multa cognoscere, quæ sunt occultissima, & per eas effectus miros operari. Sed quàm verum sit, scrutandum est tantisper: Si enim mortuorum animæ necromanticis illis Doctoribus obediunt, & eorum operibus se immiscent: Vel hę sunt, quæ in cęlum receptæ æterna beatitudine perfruuntur: Vel quæ expiatorijs ignibus purgantur: Vel quæ æternis flammis addictæ pœnas æternas luunt. Quæ omnia explodere facile est.

Beati quidem ad iuuandos in suis necessitatibus mortales Deo mandante, & propria ducente bonitate, è cęlo in terram liberè descendere valent: vt sæpiùs plures Sanctos visos fuisse, Ecclesiastica refert Historia; & Patres, Ambrosius *serm. 90. de Passione S. Agnetis*. August. *lib. de cura pro mortuis c. 17.* Hieronym. *contra Vigilantium*. Gregorius *lib. 4. Dialog. c. 12.* Cęterisque Ecclesiæ Doctores in suis monumentis recensent. At inuocationibus, & euocationibus magicis adduci quis credat? Nam rationes, quæ ad falsum conuincunt de Angelis cęlestibus, eædem in Beatorum animabus locum habent. Et tamen tam impudens est perditorum hominum audacia, vt suas disciplinas omni digna execratione a Sanctis traditas ostentare non erubescant; suosquè libros nominibus Adæ, Abelis, Enoch, Abrahæ, Pauli, Cypriani, & aliorum mendaciter insignire, quasi auctores fuerint doctrinæ in eis contentæ.

§. I.

AN fortè Animæ, quæ sunt in Purgatorio manus præbent auxiliatrices ijs maleficiorum consarcinatoribus, & docent modum, quo opera malefica sunt concinnanda? Quasi vero aut isti imperium habeant super illas. Aut illæ exire e loco possint, in quo purgantur? Sed esto, peculiari gratia exeant; vt docet Aug. *lib. de cura pro mortuis c. 16.* An mala operari, & malis cooperari poterunt? Quis hoc audeat asserere? Animæ enim, quæ sanctæ sunt, & ad petenda viuorum suffragia, non ad damna cuiquam inferenda venire consueuerunt: vt benè tradit Petrus Thyręus *lib. 1. de apparit. spirituum.* 34 *Neq. purgatoriu ignibus applicatæ.*

Probabilius asseri posset de damnatis. Profitentur enim isti noui Mercurij petasati, puta, caducæi potentissimi ope se ex orco animas posse reuocare; eorum præsertim, qui flagitiosè vixerunt, aut violenta, aut mala morte periere. Nam illæ quasi in dęmonum conuersæ naturam, eorum malitiam in hominibus decipiendis conantur imitari. Hoc asserit inter Ethnicos Porphyrius lib. 2. de abstinentia animalium. *Tales*, inquit, *sunt animæ mortuorum, quæ vitijs repleta è corpore migrarunt: conflictantur enim etiam tunc ira, & concupiscentiæ perturbationibus, & in naturam conuersa dęmonum, similes illorum redduntur noxia, ac turbulenta in varias se vertunt formas, ac modo conspicuas se oculis præbent, modò recondunt, & ita eludunt aciem tum intuentium, tum etiã cogitantium*. Et alibi. *Praua anima, quæ corpus suum violenter reliquit expoliata ad hoc ipsum deinde admouet, ibique moras trahit. Vnde nonnunquam visæ sunt lamentari*. Idem confirmat inter Christianos Tertullianus *lib. de Anima*, vbi de inferis, & defunctorum euocatione disserit. *Publica iam litteratura*, inquit, *quæ animas etiam iusta ætate sopitas, etiam proba morte disiunctas, & promptu humationis dispunctas, euocaturam se ab inferorum incolatu pollicetur*.

§. I I.

NOn tamen credẽdum est, damnatorum animas, etiam dęmonibus adiuuantibus, exire posse ex teterrimo carcere, in quo in æternum iusta Dei sententia detrusæ sunt. Nam nulla vt indè possunt efferri, nisi mandante Deo, vt de pluribus refert D. Gregorius *in suis Dialogis varijs locis*. Quod fusiùs patet infra *disp. 2. huius, num. 375.* Non est tamen credibile, id concedere Necromantis; hi enim artem necromanticam per se infamem, & toties in scripturis reprobatam approbaret, fideque dignam redderet apud homines; & per consequens sibiipsi contradiceret; quo quid absurdius? 35 *Neq. damnatæ inferno inclusa.*

Quare, si quæ apparuisse circumferuntur Magorum, & Necromantorum ministerio, non illas, sed dęmones ipsas repræsentantes fuisse, existimandum est; quod alias prolixiùs suo loco explicabitur.

Conclusio Capitis.

ERgo (vt huic capiti finem tandem imponamus) nõ a diuina sapientia scientiæ magicæ prodiere, & consequenter maleficia: quia cũ maleficium sit species magiæ, sub qua cõtinetur tanquã inferius sub suo superiori, nemini in logicis mediocriter sciẽti est ignotũ, id dici antecedens, magia verò consequens: Sicut ergo à positione antecedentis ad positionem 36 *Ergò magia non est à Deo, sed à Dæmone.*

ſignificat; & in hac ſignificatione primitùs vſurpatum pro arte, & facultate huiuſmodi rerum effectrice, quæ pars eſt ſecretioris, & abſconditioris philoſophiæ; & pro exactiore arcanorum conditione, quæ cęlorum & ſiderum curſu, & influxu, ſympathijs, & antipathijs rerum ſingularum obſeruatis, debito modo res rebus applicat, & mirifica quædam hoc pacto perficit, quæ cauſarum ignaro præſtigioſa, miraculoſa, & auxilio dęmonum facta videntur: vt benè tradit Benedictus Pererius *lib. 1. de Magia c. 3.* Ariſtoteles, *lib. de admirandis auditionib.* S. Albertus Magnus, Plinius, Proclus, & alij ſupra relati *n. 22.*

Diuiditur in Naturalē, & Artificialē.

Hæc autem eſt duplex: Naturalis vna, Artificialis alia, prout effectus eius aſcribuntur, vel inſitæ rerum naturæ; vel humanæ induſtriæ. Et vtraq. rurſum bifariam diuiditur. Nam Naturalis ſecatur in Diuinatricem, & Operatricem. Artificioſa in Mathematicam, & Præſtigiatoriam; quarum præceptores innumeri ſunt, tot nempè, quot de ſcientijs phyſicis, mathematicis, & medicis libros edidere. Videamus modò, an inter illas ſcientiæ magicæ locus detur.

§. I.

Naturalis eſt, vel Diuinatrix, vel Operatrix.

30 NAturalis circa occultas rerum naturalium virtutes effectrices rerum mirabilium verſatur; & nunc abdita, & futura coniectat: nunc miros effectus producit, prout diuinatrix, aut operatrix eſt. Si abdita, & futura prædicit, hoc aliquandò certò, aliquando coniecturaliter facit. Certò prædicit quæcumq. dependent à cauſis neceſſarijs, & ab alijs nequeunt impediri; vt ſunt motus Cęlorum, Eclypſes, coniunctiones aſtrorum, & huiuſmodi. Coniecturaliter præſcit ea, quæ non neceſſariò eueniunt; ſed vt plurimùm; quia poſſunt ab alijs cauſis impediri, vt ſunt pluuiæ, grandines, tonitrua, tempeſtates, & ſimilia, vt latè deſcribit Petrus Bioſfeldius *Comment. ſuper C. de Maleficis, & Mathem. not. 10.*

Si verò effectus producit varios, hoc ſemper via naturali, applicando actiua paſſiuis perficit. Et ſi quid producitur, numquam virtutis naturalis fines excedit, vt videre eſt in phyſicis, & medicis operationibus.

Quomodo differat magia diabolica à magia naturali ſiuè vt diuinatoria.

Quare magica ſcientia inter illas computari non debet, quamuis diuinatrix, & operatrix ſit.

Si enim diuinat, nō ei ſufficit, ea, quæ ex cauſis dependent infallibilibus, prædicere; ſed vlteriùs progrediendo prænunciare ſe iactat ea, quæ ſunt omninò liberè futura: vt ſunt omnia, quæ abſolutè à libera voluntate diuina, aut humana dependent; & quæ omninò, & propriè ſunt futura contingentia: vt ſunt mutationes Regnorum, gubernationes Prouinciarū, ſucceſſiones Principum, actiones, & cogitationes futuræ hominis, quarum præcognitio vel Dei eſt: vel à Deo, vt ipſimet fatentur Gentiles Xenophon *lib. 4. de dictis, & fact. Socratis*, Apollonius Thyanæus *in orat. ad Domitianum*, Iulianus Apoſtata apud Ammianum, Pacuuius, & Phauorinus apud Aulum Gellium, *lib. 4. c. 5.* Sic præfatus Magus ſupra *num. 24.* cum Chiromantiæ, & Metopoſcopiæ arte præditus eſſet, ſe per inſpectionem linearum tum manuum, tum vultus, futura, quæ pendent à libero arbitrio, & à diuina Prouidentia poſſe certitudinaliter præſcire, prætendebat: puta quam mortem, quæ pericula, quæ infortunia, & alia id generis quis eſſet ſubiturus. De quò errore cum rationibus a me fuerit conuictus, ſe illum abiuraturum paratum præſtitit.

Siuè vt operatrix.

Si verò operatur, non ſe continet intra naturæ limites, nec cauſas naturales adhibet (etſi hoc faciat aliquando) ſed ordinariè ſola voce, & verbis vtitur, quæ cum ex ſe non habeant aliam vim, quam ſignificandi, vel quodammodo afficiendi auditum, non poſſunt eſſe cauſa tot prodigiorum, quę ab ipſis producuntur; vt ſupradictum eſt.

§. II.

Artificialis eſt, vel Mathematica, vel præſtigiatoria.

ARtificioſa mira perficit per humanam induſtriā, ſiuè mathematicè, ſiuè pręſtigiatoriè agat. Cū mathematicè laborat, nihil efficit, quod rerum naturę repugnet; quinimmò indiget naturalium cauſarū ſubſidio, & debita loco, & tempore applicatione: Nititur enim principijs geometricis, arithmeticis, & aſtronomicis, quibus res inſolitas naturam imitantes producit: inter quas Antiqui apud Aulum Gellium *lib. 10. c. 12.* memorant; & pro certo confirmat Phauorinus Philoſophus, Architę Pythagorici columbā ligneam libramentis ſuſpenſam, & aura ſpiritus incluſa, atquè occulta concitam, & volantem: Archimedis Sphęram tradit Cicero *lib. 1. Tuſculan. diſp. & lib. 2. de natura Deorum*, omnium cęleſtium orbium conuerſiones ſuis motibus clariſſimè, perfectiſſimèq. repręſentantem: manum ferream naues oneratas ad ſe adducentem: ſpecula naues comburentia, vt refert Zonaras in vita Anaſt. Imp. machinas Romanos Syracuſā obſidentes propellentes: Leonis Imperatoris auiculas aureas cantātes: Seuerini Boetij metalla mugētia: Æneos angues ſibillātes: aues ſimulatas dulciſſimè cantilantes; homines æreos buccinantes. Et moderni iactāt triremem argenteam pariſienſem, quā remiges eiuſdem naturę impellebant, ſiſtebant, & retroagebant: Aquilam Æneam Caroli V. volantem per aerem: hydraulica, & horologica artificia, quę intuentes rapiunt in ſtuporem. Cum pręſtigiatoriè agit, ludicra, & deceptoria vocari poteſt. Eius enim effectus tales non ſunt, quales extrinſecùs apparent: vt ſunt ea, quę à circulatoribus, funambolis, & agyrtis, immò animalibus longo vſu edoctis fiunt. Nam in ijs omnibus nihil eſt, quòd naturam ſuperet; cum huiuſmodi pręſtigia ſola agilitate pedū, & manuum inſtrumentis adhoc confictis, & longa praxi, vſuque perficiantur. Etſi incantationibus patrari credantur, quod nō negamus aliquando pręſtigiatorum malitia euenire, cum pręſtigijs naturalibus dęmoniaca inducunt, vt ſic ſpectantiū admirationem magis excitent.

31 (margin number beside the first line of §. II)

§. III.

Magia maleficorum eſt in aliquo ſit ſimilis ijs omnibus: tamen ab omnibus differre probatur.

32 AT magica ſciētia maiora tentat, & perficit. Sua enim matheſi edit prodigia artificij; Statuas enim ligneas, æreas, aut ex ſimili materia conflatas mouere facit, & loqui: vt fertur de capite æneo apud Alb. Magnum, quod maxima ſpectantiū admiratione articulatè loquebatur; quod Guilhelmus Pariſienſis, Medina, & alij credūt, humano factum eſſe artificio. Sed cum humana induſtria hucuſque non pertingat: nec humana patiatur ratio, vt res inanimata vocē humanam ad libitum interrogantiū reſpondendo, emittat: quia hęc vitam, & reſpirationem in loquente, & perfectiſſimam vitalium organorum cooperationem & diſcurſum quendam loquentis requirant: quę omnia huic capiti deficiebant; videtur potiùs dicendū, ſi caput loquebatur, illc in capite loquebatur, qui in ſtatuis idolorum oracula fundebat, qui ſolus cacodęmon fuit. Notum enim eſt, ſimulacra vocis proprię experta fuiſſe, vt habetur pſ. 134. *Simulacra Gentiū argentum, & aurum &c. os habent, & non loquentur, &c. neq. enim eſt ſpiritus in ore ipſorum.* Idem exiſtimādum de vlmo quadam, quā memorat Philoſtratus *lib. 6 c. 5.* iuſſu Veſpeſionis, qui Princeps erat Gymnoſophiſtarū apud Æthiopes, voce quidē clara, & diſtincta; ſed tenui admodū, & quaſi fęminea ſalutaſſe

Apol-

Apollonium; aliaque id generis plura arte magica fieri, narrat Pererius *lib. 1. de Magia*. Quod à virtute aliqua naturali habere non possunt: quia vel animatæ sunt: vel non, vt bene argumentatur D. Thoma *lib. 3. contra Gentes cap.* 104. Si animatæ sunt: vndè habent formam substãtialem, quæ est principium vitæ in omnibus viuentibus? vndè sensum, sine quo vita esse non potest? An à magico artificio? Sed semper remanent insensibiles, nec amittunt formam substantialem, quam priùs habebant. Manet enim æs, lignum, argentum, &c. ergo non recipiunt formam aliquam substantialem, quæ sit principium vitæ. Si verò inanimatæ, & insensibiles sunt: quomodo seipsas mouent: cum inanimata hoc facere non valeant, vt monet Philosophus *7. Physic.*? ergo ab aliquo motore extrinseco, & viuente; & non à virture cælesti, aut naturali. Ità suis præstigijs ampliora, & portentosiora facit, quàm artificiosa præstigiatrix; Non enim agilitate pedum, & manuum, aut longo vsu solùm vtitur; sed illusionibus per mutationem obiecti, medij, & organi: vt infra explicatur *disp. 2. huius tomi n.* 283. ideoquè scientia prodigiosa, & portentosa nuncupari solet. Quare inter vtrasquè artificiosas scientias numeranda non est; alioquo loco seorsum reponenda.

Ideò à Deo per homines non edocetur. Et consequenter, cum nec naturalis, nec artificiosa sit scientia magica, certissimum est, illam à Diuina Sapientia per homines non edoceri; Et si qui sint, qui illam profiteantur, alio Doctore, & Magistro, quàm diuina Sapientia eos erudiri, necesse est.

ARTICVLVS III.

Per Mortuos.

33 *Magi iactant se animas euocare, à quibus suas discunt magicas operationes. At falsũ est quia Neq. Beata illas docent.*

SI fides aliqua magicis iactationibus esset adhibenda, suam Magos scientiam à mortuis mutuari, crederemus; cum profiteantur, se eorum animas euocare posse; ex eis multa cognoscere, quæ sunt occultissima, & per eas effectus miros operari. Sed quàm verum sit, scrutandum est tantisper: Si enim mortuorum animæ necromanticis illis Doctoribus obediunt, & eorum operibus se immiscent: Vel hę sunt, quæ in cęlum receptæ æterna beatitudine perfruuntur: Vel quæ expiatorijs ignibus purgantur: Vel quæ æternis flammis addictæ pœnas æternas luunt. Quæ omnia explodere facile est.

Beati quidem ad iuuandos in suis necessitatibus mortales Deo mandante, & propria ducente bonitate, è cęlo in terram liberè descendere valent: vt sæpiùs plures Sanctos visos fuisse, Ecclesiastica refert Historia: & Patres, Ambrosius *serm. 90. de Passione S. Agnetis*. August. *lib de cura pro mortuis c.* 17. Hieronym. *contra Vigilantium*. Gregorius *lib. 4. Dialog. c.* 12. Cęterisque Ecclesiæ Doctores in suis monumentis recensent. At inuocationibus, & euocationibus magicis adduci quis credat? Nam rationes, quæ ad falsum conuincunt de Angelis cęlestibus, eædem in Beatorum animabus locum habent. Et tamen tam impudens est perditorum hominum audacia, vt suas disciplinas omni digna execratione a Sanctis traditas ostentare non erubescant; suosquè libros nominibus Adæ, Abelis, Enoch, Abrahæ, Pauli, Cypriani, & aliorum mendaciter insignire, quasi auctores fuerint doctrinæ in eis contentæ.

§. I.

AN fortè Animæ, quæ sunt in Purgatorio manus præbent auxiliatrices ijs maleficiorum consarcinatoribus, & docent modum, quo opera malefica sunt concinnanda? Quasi vero aut isti imperium habeant super illas: Aut illæ exire è loco possint, in quo purgantur? Sed esto, peculiari gratia exeant; vt docet Aug. *lib. de cura pro mortuis c.* 16. An mala operari, & malis cooperari poterunt? Quis hoc audeat asserere? Animæ enim, quæ sanctæ sunt, & ad petenda viuorum suffragia, non ad damna cuiquam inferenda venire consueuerunt: vt benè tradit Petrus Thyręus *lib. 1. de apparit. spirituum*. 34 *Neq. purgatorij ignibus applicatæ.*

Probabilius asseri posset de damnatis. Profitentur enim isti noui Mercurij petasati, puta, caducæi potentissimi ope se ex orco animas posse reuocare; eorum præsertim, qui flagitiosè vixerunt, aut violenta, aut mala morte periere. Nam illæ quasi in dęmonum conuersæ naturam, eorum malitiam in hominibus decipiendis conantur imitari. Hoc asserit inter Ethnicos Porphyrius lib. 2. de abstinentia animalium. *Tales*, inquit, *sunt animæ mortuorum, quæ vitijs oppleta è corpore migrarunt; consistantur enim etiam tunc ira, & concupiscentia perturbationibus, & in naturam conuersa dęmonum, similes illorum redduntur noxia, ac turbulenta in varias se vertunt formas, ac modò conspicuas se oculis prabent, modò recondunt, & ita eludunt aciem tam intuentium, tum etiã cogitantium*. Et alibi. *Praua anima, quæ corpus suum violenter reliquit expoliata ad hoc ipsum deinde admonet, ibique moras trahit. Vndè nonnunquam visa sunt lamentari*. Idem confirmat inter Christianos Tertullianus *lib. de Anima*, vbi de inferis, & defunctorum euocatione differit. *Publica iam litteratura*, inquit, *quæ animas etiam iusta ætate sopitas, etiam proba morte disiunctas, & prompta humatione dispunctas, euocaturam se ab inferorum incolatu pollicetur*.

§. II.

NOn tamen credẽdum est, damnatorum animas, etiam dęmonibus adiuuantibus, exire posse ex teterrimo carcere, in quo in æternum iusta Dei sententia detrusæ sunt. Nam nulla vi indè possunt efferri, nisi mandante Deo, vt de pluribus refert D. Gregorius *in suis Dialogis varijs locis*. Quod fusiùs patet infra *disp. 2. huius, num.* 375. Non est tamen credibile, id concedere Necromantis; hi enim artem necromanticam per se infamem, & toties in scripturis reprobatam approbaret, fideque dignam redderet apud homines; & per consequens sibiipsi contradiceret; quo quid absurdius? 35 *Neq. dãnata inferno inclusa.*

Quarè, si quæ apparuisse circumferuntur Magorum, & Necromantorum ministerio, non illas, sed dęmones ipsas repræsentantes fuisse, existimandum est: quod alias prolixiùs suo loco explicabitur.

Conclusio Capitis.

ERgo (vt huic capiti finem tandem imponamus) nõ a diuina sapientia scientiæ magicæ prodiere, & consequenter maleficia: quia cũ maleficium sit species magiæ, sub qua cõtinetur tanquã inferius sub suo superiori, nemini in logicis mediocriter sciẽti est ignotũ, id dici antecedens, magia verò consequens: Sicut ergo à positione antecedentis ad positionem 36 *Ergo magia non est à Deo, sed à Dæmone.*

consequentis tenet consequentia, posito, nempè, maleficio, poni magiam; sic à destructione consequentis ad destructionem antecedentis pariter valet consequentia: Si Deus non vult scientias magicas voluntate antecedenti, & approbatiua, pari modo non velle maleficia: Quod eò magis, ac magis ostendit, quò pluriès in diuina scriptura prohibet opera Maleficorum, minatur contra illos pęnam mortis, varia præbet remedia contra dęmoniacas vexationes, instituendo ordinem Exorcistatus, dando Apostolis, & Ecclesiæ potestatem dęmones eijciendi, fidem nobis, & alia spiritualia dona conferendo ad opera sathanica destruenda: non ergò maleficia sunt à Deo ea volente immediatè, vel mediatè; sed à demonibus, qui artis magicæ auctores sunt, non naturalis illius, quæ ex occultis rerum naturis, & causis, viribusquè proficiscitur; sed diabolicæ ab omni ratione, & veritate vacuæ, fallacis, & noxiæ, fraudibus, & maleficijs implicatæ, & propterea infamis, abominandæ, & ex vniuersa hominum societate eliminandæ.

Vt probatur — *Ratione multiplici.*

Hoc fatentur ipsi Gentiles, pro quibus vnus sufficiat Porphirius, qui lib. de Responsis sic ait: *Non solùm felicem connersationem suam, verùm etiam, quibus rebus gaudeant, & quibus alligentur Dij hominibus significarunt. Ad hæc quibus rebus cogantur, & quæ sibi afferenda sint, & quos dies vitare oporteat, & in quibus locis ipsi versentur, & omninò nihil est, quod ab ipsis Dijs homines non didicerint.* Hoc docent communiter Patres, inter quos Lactantius lib. 2. Diuinar. Instit. *Eorum*, ait, *inuenta sunt Astrologia, & Aruspicina, & Auguratio, & quæ dicuntur oracula. & Necromantia, & Ars magica; & quicquid præterea malorum exercent homines, vel palam, vel occultè.* Hoc deniquè afferunt scripturæ sacræ, quæ sæuerissimis legibus, & sub sæuerissimis pęnis omnem magiam prohibent; vt sequenti capite elucidabimus.

Gentilium cõfessione — *Patrum consensu* — *Scripturæ auctoritate.*

CAPVT II.

Prohibet.

37 SI Deus optimus maximus, *non Deus volens iniquitatem est*, vt monet Dauid psal 5. *Si non habitat iuxta eum malignus, nequè permanent iniusti ante oculos eius, si odit omnes operantes iniquitatem, perdit omnes, qui loquuntur mendacium, & virum sanguinum, atque dolosum abominatur*; non dubium est, omne maleficium summè habere exosum, vt testantur tot prohibitiones sub grauioribus pęnis mortalibus varijs modis propositæ tàm Per semetipsum, quàm Per suos deputatos; vt duabus sectionibus palam fiet.

Deus omnia peccata odit & per consequens maleficia. Quæ fieri prohibet Per semetipsũ. Per suos deputatos.

SECTIO I.

Per semetipsum.

38 QVoniam, dum huius corporis ergastulo noster clauditur spiritus, Deum non possumus oculis intueri corporeis, intellectu conspicere, voluntatemquè ipsius intelligere, nisi per res sensibiles teste Apostolo Roman. 1. *Inuisibilia ipsius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur.* Ideò suam nobis aperit voluntatem in scripturis sacris, vbi quædam prohibet; quædam præcipit; concedit aliqua, inde què nonnulla, vt testatur D. Gregorius *in moral.* Sanct, inquam, perfecta, concedit media, præcipit bona, ac prohibet mala; præcipuè magiam, & maleficia tum in Veteri, tum in Nouo testamento; vt sequentes articuli demonstrabunt.

Deus suã nobis aperit voluntatem in scripturis sacris maleficia prohibendo. — *In Veteri & nouo testamẽto.*

ARTICVLVS I.

In Veteri testamento.

AVdiamus illum cum maiestate loquentem in veteri testamento, in quo non solùm omnem Magorum, & Ariolorum consultationem prohibet; vt Leuitici 19. *Non declinetis ad Magos, nec ab Ariolis aliquid sciscitemini, vt polluamini per eos.* Sed insuper vltimo supplicio percuti iubet. Exodi 22. *Maleficos non patieris viuere.* Et Leuitici 20. *Vir, siuè mulier, in quibus pythonicus, vel diuinationis fuerit spiritus, morte moriantur, & lapidibus obruent eos.* Quinimmò vlteriùs ira excandescente diuina scipsum vltorem tanti sceleris profitetur: Leuitici eod. cap. 20. *Animam, quæ declinauerit ad Magos, & Ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi sui.* Quod iteratò inculcat Deuteronomij 18. *Nec inueniatur in te, qui lustret filium suum, aut filiam ducens per ignem: aut qui Ariolos sciscitetur, & obseruet somnia, atque augeria: nec sit Maleficus, & Incantator: neque qui pythones consulat, nec diuinos, &c. omnia enim hæc abominatur Dominus, & propter istiusmodi scelera delebit eos in introitu suo*; Ideò debitas scelerum pęnas vindiceDeo tulisse Saül, Ochoziam, & Manassem legimus 1. *Paralipom.* 10. 4. *Reg.* 1. & 2. *Paralipom.* 33. 39

In Veteri testamento prohibet accessum ad maleficos. Puniri iubet. Ipsemet punit.

Quod si subitæ illius vindictæ rationem quæris, audi Philonem in lib. de Specialibus legibus: *Non sinit noster Legislator procrastinari Veneficorum supplicium; sed absque mora vult exigi, quòd dilatio noxijs opportunitatem peccandi præbeat, cæteris metum afferat, existimantes, quicquid illorum vitæ accedit, suæ securitati decedere; Idcircò sicut viperas, scorpios, aliasquè venenosas bestias, prinsquam mordeat, aut sauciant, aut omninò se commoueant, siuè morarum ad primum aspectum occidimus, præcauendo naturalem earum malitiam prinsquam noceant. Eodem modo etiam homines plectendi sunt, qui cum sint animalia rationalia, nihilosetiùs à natiua mansuetudine in feroces mores degenerant, & pro delectamento habeant lędendi quotquot possunt licentiam.* Hæc Phil.

Ratio ex Philone.

ARTICVLVS II.

In Nouo testamento.

QVamuis in Nouo testamento magia, & malefi- 40 cia verbis non prohibeantur expressis; nihilominus implicitè in eo prohibita censentur. Huiusmodi enim prohibitiones: *Non declinetis ad Magos: Maleficos non patieris viuere*, & aliæ huiusmodi non sunt de iure positiuo legis veteris, sicut leges cęremoniales onerosæ; sed explicant ius diuinum, & naturale: vt subtiliter obseruat Suarez *de Religione lib. 2. de Superstitione c. 17.* ideò in nouo testamento non sunt irritæ; sed permanent adhuc in suo robore. Qua de re Christus Saluator mundi, ac Legislator Discipulos suos animaduertens dixit. *Matth. 5. Nolite putare, quoniam veni soluere legem, aut Prophetas: non veni soluere, sed adimplere.* Cum enim Apostoli audierint Dominum quædam noua præci-

Magia, ac maleficiorũ prohibitiones in nouo testamẽto nõ sunt irritæ. Sed ratæ manent. Pręcatur ex verbis

Legislatoris.

præcipientem, dubitare cæperunt: vtrum vellet legem ſoluere, & aliam nouam legem introducere; & quia hæc dubitatio voluebatur in cordibus eorum, præuidens hoc Dominus præoccupauit eos, ponens ſolutionem dicendo: *Nolite putare*, nec in errorem incidatis, *quoniam veni ſoluere legem. Non veni ſoluere*, ideſt caſſare legem: cum *pſal.* 88. per Prophetam dixerim: *Neq. prophanabo teſtamentum meum, & quæ procedunt à labijs meis non faciam irrita. Sed adimplere*, ideſt perfectè implere in meipſo, & in alijs eos docendo, quæ neceſſaria ſunt ad ſuum vltimum finem conſequendum.

§. I.

41 *Præcepta legis laciniosa sũt soluta.*

QVapropter concedamus quidem, circũciſionẽ, ſacrificia, purificationes, neomenias, cæremonias, vmbras, & tabernaculorum præcepta, quibus Hebræorum populus grauatus erat, fuiſſe per nouam legem irrita, & caſſa. Erant enim legis præcepta vniuerſa ſexcenta, & tredecim, affirmatiua ducenta, & quadraginta octo: Negatiua verò trecenta ſexaginta quinquè, vt obſeruat Abulenſis *in cap. 1. Ruth. q. 24.* Gulihelmus Pariſienſ. *lib. de fide, & lege c. 1.* Galatinus *lib. 11. cap. 4.* Rabbi Moyſes Ægyptius *lib. 3. perplexor. cap. 56.* & Paolos Burgenſis *2. par. Scrutiny diſt. 8. cap. 9.* idcircò immeritò lex vetus à D. Petro *Act. 15.* appellatur iugum graue: Sicut è conuerſo à Saluatore noſtro *Matt. 11.* iugum legis nouæ ſuaue dicitur, ac onus eius leue: quia eſt verbum abbreuiatum, teſtantibus Iſaia 10. & Paulo *Roman. 9.* Siuè vt Tertullianus legit *lib. 4. contra Marcionem cap. 1. & 16. deciſus ſermo*: quod ille ſic explicat; quia compendiatum eſt nouum teſtamentum, & à legis laciniosis oneribus expeditum.

Moralia tamen ratũ manẽt vt prædictũ.

Attamen moralia legis veteris præcepta non eſſe per legem nouam irrita, & caſſa, fatemur proculdubio: immò reſpectu horum non diſtingui duplex teſtamentum: vt ſæpè monet D. Auguſt. *lib. de ſpiritu, & litera cap. 14. & lib. 10. contra Fauſtum c. 2. & tract. 3. in Ioannem. & in pſal. 73.* Quod etiam docet S. Leo *de Ieiunio ſeptimi menſis ſerm. 7. & ſerm. 14. de paſſione*, vbi ait: *Quæ vtriqué teſtamento erant congrua, nulla eſſe cõmutatione variata*: Idcircò *abbreuiatus, atquè perfectus ſermo euangelicus dicitur*: vt ait Hieronymus, *quoniam pro cunctis laciniosa legis cæremonijs dedit præceptum breuiſſimum dilectionis, & fidei.* Sic etiam Scotus in 4. ſent. apertè docet, præcepta iudicialia veteris legis non manere in ſe, ſed in æquipollenti quantum ad finem: cæremonialia non manere in ſe, ſed in ſuis ſignificatis, quia vmbra tranſijt, & veritas ſucceſſit, moralia autem legalia manere iuxta verbum Chriſti non veni ſoluere legem, ſed adimplere: quia Decalogus ſimpliciter manet, ſed perfectiùs exponitur, quàm Iudæi intelligant.

§. II.

42 *Sed abbreuiata & reducta ad duo præcepta dilectionis Dei, & proximi.*

QVare omnia illa præcepta legis veteris: *Non declinetis ad Magos. Maleficos non patieris viuere*, & alia id generis ſupra relata, cum ſint moralia, non ſunt in nouo teſtamento ſoluta, & expedita; ſed abbreuiata tãtùm, & ad duo præcepta dilectionis Dei, & proximi reducta. Dum enim præcepit, vnum Deum ſuper omnia diligendũ toto corde, tota anima, tota mente, ac totis viribus: Proximũ verò ſicut ſeipſum quis non videat cõſequenter prohibere, ad maleficos accedere, qui docent, Deum abnegandum, dæmonem adorandum, Chriſtum blaſphemandum, Deiparam contemnendam, ſuſcepto Baptiſmatis ſacramento renunciandum; aliaque id generis facinora perperranda? Proximis vero innumera prope damna inferenda, quæ omnia ſunt penitus dilectioni Dei, & proximi oppoſita, atquè contraria? Propterea ipſemet Legislator: vt habetur *Apoc. 22.* admonet Epiſcopos, Rectoreſque Eccleſiarum, vt huiuſmodi hominum peſſimorum fæcem eijciant, & ſegregent ab Eccleſijs veluti canes indignos, & beſtiales dicens: *Ego ſum primus, & nouiſſimus, principium, & finis.* Deindè ſubdit: *Foris canes, & venefici, & impudici, & homicida, & idolis ſeruientes, & omnis, qui amat, & facit mendacium. Ego Ieſus miſi Angelum meũ teſtificari vobis hæc in Eccleſijs.* Volens autem vniuerſo terrarum orbi pœna ab eis ſoluendam in futuro ſæculo promulgare, capite antecedenti ait: *Timidis, & incredulis, & execratis, & homicidis, & veneficis, & idolatris, & omnibus mendacibus pars illorum erit in ſtagno ardentis igne, & ſulphure, quod eſt mors ſecunda.* Si autem ſupremus ipſe viuorum, ac mortuorũ Iudex pœnas indicit non ſpirituales temporales, nempè à fidelium congregatione ſegregationem, aliaſque formidabiliores, quibus Eccleſiarum prelati huiuſmodi maleficorum ſcelera compeſcere debent: tum æternales, quibus ob ſua opera peruerſa malefici percellentur in orco; quis apertè talia maleficorum crimina, vt prohibita iure naturali, ac diuino, cenſenda non aſſeueret: cum pœna culpam, & culpa alicuius præcepti tranſgreſſionem præſupponat.

Ideò Legislator monet Maleficos ab Eccleſia ſegregãdos in hoc ſæculo.

In futuro puniẽdos Pœna Ignis, Pœna ſulphuris.

Quid ad hæc noſtri ſæculi ſemi ſaducæi philoſophantes: qui (vt hæc obiter dicam) omnia ſuo cerebro metientes, putant, maleficia nil aliud eſſe, quàm ſomnia, fictiones, & meram phantaſiam eorũ qui maleficio imputant naturales effectus, quorum eſſentiæ ſunt occultæ? Ad quid ergo tot diuinæ prohibitiones, & punitiones, ſi maleficia non dantur? Anne ſomniabat Deus, cum hæc prohibebat; aut fingebat crimina, quæ eſſe non poſſunt? Seù phantaſia ductus pœnis afficiebat innoxios, cum maleficos occidi imperabat? Sed *Diuina auctoritati*, ait Auguſt. lib. 10. de Ciu. Dei c. 31. *humana cedat infirmitas*; cum ſacris potiùs inhærendum ſit dogmatibus, quàm philoſophicis; & plus tribuendum ſpiritus ſancti reuelationi, quàm erroneis humanæ rationis ſuggeſtionibus. 43

Obiter cõtra non admittẽtes maleficia.

SECTIO II.

Per ſuos.

AT non ſeipſo tantùm Deus inuehitur in maleficos, & odium, quo maleficia proſequitur, in ſacris litteris voluit eſſe teſtatum: Etiam ſuorum voce præconum, qui tanquã Angeli apocalyptici miſſi ſunt cum tuba, & excelſa prædicatione idem annunciat omnibus habitantibus in terra. Quis nolit auſcultare loquentem Deum per os Sanctorum? os, inquam, non ora; omnium enim vna eſt vox, vnus ſenſus, vnus conſenſus in prohibendis, & damnãdis maleficijs. (Parcat Lector, ſi hæc prolixiori ſtylo proſequimur;) quia hoc eſt, vt terreantur ad maleficia procliues, & confundantur humana æquè ac diuina auctoritate noui ſaducæi, atquè obſtruatur omne os loquentium iniqua. Quod per ſeptem articulos præſtabitur. 44

Deus maleficia vetat, & puniri iubet per ſuos quaſi per ſeptem Angelos apocalypticos Pontific. Cõc. Pat. Canon. Patres. Theolog. Princip. Philoſ.

ARTICVLVS I.

Pontifices.

Pontifices varias edidere Constit. contra Maleficos. Clemens Roman. Ioã. xxii. Inn. viii. Alex. vi. Leo x. Adr. vi. Greg. xv. Sixtus v. Vrb. viii.

45 PRimi sunt illi, quos etiam in Ecclesia ministros voluit esse primarios, quorum labia custodiunt scientiam; & ex quorum ore lex requirenda est. Hi enim varias aduersus maleficam prauitatem edidere Constitutiones. Clemens Romanus *lib. 2. Constit. Apostolicarum c. 8. & lib. 5. cap. 2.* iubet, de maleficio conuictos repelli, vitari, & capite damnari. Ioannes XXII. *in Constitut. super illius specula*: Excómunicatione, & alijs pænis eos ferit, tanquam dæmonis adoratores. Innocentius VIII. *in Constitut. summis desiderãtes*: meminit de incubis, de succubis, abortibus, segetum extinctione, coitus impedimentis, & alijs sceleribus, quæ explicat, & detestatur. Alexander VI. *in Const. cum acceperimus*: & Leo X. *in Constitut. Honestis petentiam*: Similiter condemnãt veneficos Galliæ Cisalpinæ. Adrianus VI. *in Cõstitutione Dudum vti nobis*: post enarratos illorum nefandos excessus pæna multari vult. Idem statuit Gregorius XV. *in Constitutione Omnipotẽtis Dei* aduersus maleficia, seù sortilegia committentes. Sed ante ipsum Sixtus V. Constitutionem edidit aduersus exercentes Astrologiæ iudiciariæ artem, & alia quæcumquè diuinationum, & incantationum genera, quæ incipit: *Cæli, & terra.* Quæ anno 1631. alia Constit. Vrbani VIII. quæ incipit *Inscrutabilis*: roborata fuit extensiuè ad alia cũ grauioribus pænis.

ARTICVLVS II.

Conciliorum Patres.

Patres varia cõtra Maleficos edidere decreta. In Conciliys Cartag. Ancyr. Agath. Antisio. Paris. Laodic. Mogunt. Mediol. Trident.

46 EAdem cæteri catholicæ Ecclesiæ Episcopi suis decretis in Concilijs Generalibus, & Prouincialibus statuunt; quos audire necesse est, nè tanquam Ethnici, & publicani à fidelium communione arceamur.

In Carthaginense IIII. trecentorum quatuordecim Episcop. *c. 89.* præcipit incantationibus seruientes à conuentibus ecclesiasticis separari. Et *cap. 9.* Exorcistas quotidiè energumenis manus imponere. Quod confirmat Ancyranum *lib. 6. cap. 7.* Idemquè statuit Agathense *lib. 8. in Decreto Iuonis.* Antisiodorense *cap. 4.* vetat ad sacrilegos aspicere. Parisiense diuina, & humana auctoritate puniendos esse, declarat. Mitto Laodicenum *cap. 36.* Moguntinum *cap. 101.* Mediolanense 1. & alia plura, quibus subiungo nouissimum Tridentinum *sess. 4.* præcipiens Episcopis coercere iuris, & arbitrij pænis torquentes verba sacræ scripturæ ad superstitiosas, impias, & diabolicas incantationes.

ARTICVLVS III.

Canonistas.

Canonis. auctoritas plurimi facienda.

47 POntificibus, & Episcopis tanquàm superioribus Angelis adhærent Canonistæ ipsorum interpretes, quorum auctoritas plurimi facienda est: cum ex decretis ecclesiasticis, sanctorumquè Doctorum testimonijs depromatur. Notæ sunt pontificiæ Sanctiones in Decretalibus consignatæ circa veneficia; præcipuè, vbi *de frigidis, & maleficiatis* agitur. Sic Gratianus *33. q. 1. c. Si per sortiarias,* hortatur maleficio laborantes ad remedia ab Ecclesia proposita confugere. *Et 26. q. 5.* & præcipuè *c. nec mirum.* Sic. S. Isidorus *lib. 8. Ethimolog. c. 8.* Necromanticorum, & Hydromanticorum ethimologiam aperit, Magorumquè describit facinora. Quibus astipulantur Archidiaconus, Bernardus de Botono, Ioan. à Turrecremata, S. Iuo Carnotensis in suo Decreto, Abbas Panormit. Burchardus, & alij omnes *in Rubric. & Titul. de Sortilegijs.*

ARTICVLVS IV.

Patres.

Patres Spiritu Sãcto inspiratè locuti sunt.

SEd iuber Ecclesiæ Patres audire: Quid ità detestantur in suis scriptis, quàm maleficia? vt S. Irenæus *lib. contra Valentinum*: Hieronymus *in vita Sancti Hilarionis*: Chrysostimus *de fato serm. 7.* & alij, quos longum esset recensere: Vnus sufficiat Augustinus, qui *in libris de Ciuit. Dei 8. cap. 19. 9. cap. 10. & 11. 18. cap. 16. 17. 18.* docet, omnia Magorum miracula doctrina, & opera dæmonum fieri, & mathematicam diuinatoriam magicam, ac alias eius generis artes vitandas esse à Christiano tanquam noxias, ac nugatorias. *Superstitiosumque,* ait lib. 2. de doctrina christiana, *quicquid institutum est ab hominibus ad colenda idola, aut creaturas: vel ad consultationes, & pacta quædam significationum cum dæmonibus placita, atque federata, qualia sunt molimina magicarum artium, ad quod genus pertinent omnes ligaturæ, atque remedia, quæ medicorum quoque disciplina condemnat: siuè in præcantationibus: siuè in quibusdam notis, quas characteres vocant: siuè in quibusdam rebus suspendendis, atque ligandis, & cæ.* Quæ sententia refertur etiam in corpore iuris 26 q. 5. *c. nec mirum.* 48

ARTICVLVS V.

Theologos.

Maleficos, & malefica condemnãt Theologi omnes. Scholast. Positiui. Sũmistæ.

PAtres sequuntur Theologi omnes, & voce vnanimi maleficia condemnant: Siuè scholastici: vt Alexander Alef. *2. par. q. 43.* D. Thomas *contra Gentiles lib. 3. cap. 1. & 2. 1. par. q. 114. & 2. 2. q. 92. & 93.* D. Bonauentura, Richardus, Maior, Scotus Durandus, Thomas de Argentina, Antonius Andreas, Guilhel. Vorillon, & communiter omnes *in 4. sent. d. 34.* Henricus Gandensis *quodlib. 5. q. 33.* Caietan. *tract. 12. co. 2.* ac S. Antoninus *par. 2. tit. 12. c. 1.* Siuè positiui: vt Alphonsus Tostatus, & alij omnes postillatores super caput 7. Exodi, vbi agitur de Magis Pharaonis, Alponsus à Castro *lib. 1. de iusta hæreticorum punit. c. 15.* Siuè Summistæ, vt Henriquez *lib. 12. de Matrim. c. 8.* Syluester *ver. Maleficium q. 7. & 8.* Tabiena *verb. Impedimentum 12. vers. 9.* Fumus *ver. Maleficium.* Angelus *in verb. superstitio,* Rosella *ver. impedimentum v. 13.* Iacobus de Graffijs *in decis. aureis cap. de maleficijs.* Lessius, Sanchez, Suarez, & communiter omnes qui de superstitione, etiã de maleficijs tractare consueuerunt, quorum naturam, speciem, grauitatem, pænas, & cætera latè explicant. 49

AR-

ARTICVLVS VI.

Principes.

Principes maleficia vetant, & puniunt.

50 ET quia ordioatiooe diuina *Prouer. 8.* Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt, multi sunt adhuc Principes, qui iure cæsareo, & imperialibus constitutionibus maleficia vetant, & puniunt.

Christiani.

In Codice enim Iustiniani de maleficis, & mathem. primò commendantur, ac præmio digni censentur, qui maleficos deferũt. *L. nullus.* Secundò ad illorum accusationem quilibet admittitur, sicut & in criminibus hæresis, & læsæ Maiestatis *L. Quicumquè.* Tertio suspecti nulla suffragante quæstioni subijci iubentur, confessi, vel conuicti equuleo torqueri, vngulisque sulcantibus lacerari *L. Quicumquè.* Et bestijs obijci. *L. Multi.* Etsi iam inualuerit consuetudo, vt igni comburendi tradantur, fortasse propter sexum fœmineum. Denique sub pœna capitis omnibus prohibetur, aruspices, ariolos, ac mathematicos consulere. *L. nemo.* Nec eis suffragatur dignitas personæ. Licèt enim de lege communi excusentur à tormentis personæ in dignitate constitutæ: vt Doctores, Equites aurei velleris, Decuriones, Capitanei militum, officiarij Principum, Rectores Ciuitatum, & similes dignitate fulgentes: vt docent Franciscus Brunus *de indicijs, & tortura 2 par. q. 3.* Marsilius *in pract. crimin. in §. Expedita à num. 27.* Iulius Clarus *lib. 5. sent. §. fin. pract. crimin. q. 64.* Excipiuntur tamen crimina maleficorum, vt extat *in tit. C. de malefic. & Mathemat. L. Etsi excepta.* Sicut etiam crimen læsæ Maiestatis. *L. Nullus. C. ad leg. Iulia Maiest.* Et proditio patriæ, Ciuitatum, aut Principum, & similium, *L. Desertorem, §. His, qui ad hostes. Et L. Proditores. ff. de re milit.*

Ethnici.

51 Nec mirum, Imperatores christianos has edidisse sanctiones contra maleficos, cum Ethnici etiam gladio vltore in illos ad suarum legum præscriptum animaduerterent. *Cur enim*, ait August. lib. 8. de Ciuit. Dei. cap. 19. *ista plectuntur seueritate legum, si opera sunt numinum colendorum?* An fortè istas leges Christiani instituerunt, quibus artes magicæ puniuntur, secundùm quem alium sensum, nisi quòd hæc maleficia perniciosa esse non est dubium? Vndè tempore ecclesiasticæ persecutionis sæpè sub hoc titulo Christiani gladio, igne, tormentis cruciabantur, quia insimulabantur magiæ, & incantationum. Sed de huiusmodi pœnis latissimè tom. 2. disp. 1. p. 1.

ARTICVLVS VII.

Philosophos.

Maleficia damnantur A Philosophis A Medicis.

52 DEnique concors est omnis melioris notæ Philosophorum senteotia, quos iuxta Clementem Alexandrinum Deus naturalem scientiam docuit, sicut & Medicorum, non solùm dari maleficia, quod antiqui Mercurius Trimegistus *in Pimandro*, Plato *lib. 11. de legibus*, Proclus, Apulæius, Porphirius, & alij plures ratione dictante concesserunt; sed etiã ab omnibus debere reprobari: vt suis scriptis testantur Ioannes Fernelius *de abditis rerum causis*, Baptista Codroncus *de morbis venef.* Daniel Sennertus *de morb. à venef. inductis*, & alij, quos supersedeo enumerare, cum secundùm Augustinum supra citatum *lib. 2. de doctrina christiana cap. 19.* Magicam artem Medicorum quoque disciplina condemnet.

His omnibus cõcordat vox omnium populorum.

Quare tot Sanctorum vocibus, quasi tubis angelicis excitata innumerabilis hominum vtriusque sexus multitudo varijs temporibus, & in diuersis mundi plagis maleficia execratur, & maleficos vltimo supplicio puniendos clamat, quorum vocem audiendam suadet effatum illud commune: *Vox populi vox Dei.*

PARS SECVNDA.

Dum committuntur.

ECce quibus modis homines à maleficijs auertere Deus satagit, sæuerioribus nempè edictis tum diuinis, tum ciuilibus, quæ iustas maleficis pœnas infligunt, non solùm temporalis ignis, qui citò reos redigit in fauillã; sed etiam æterni, cuius flamma cruciat, non soluit in cinerem; sed deuorat, & depascit corpora, & animas in inferno. Attamen excæcati homines nec legibus coercentur, nec terrentur pœnis; immò omni timore postposito suaue iugum Dominicæ legis confringunt, vt teterrimæ se subijciant tyrannidi diabolicæ seruitutis: Et potiùs seligunt illicitis vacare maleficijs, quàm operibus bonis. Quot enim maleficorum examina quotidiè deprehenduntur, qui incantationibus, veneficijs, & artibus magicis inandita mala committunt, quæ Deus aliquando fieri permittit: Aliquando impedit, prout concursum suum aut dat; aut denegat; Tunc enim Voluntas diuina permittit maleficia, quando tanquam causa vniuersalis concurrit, vt fiant: Tunc impedit, quando non concurrit; & vtroquè modo se gerit, dum committuntur: quod tribus capitibus explicabitur, ostendendo: Quomodo ea permittat: Quare permittat: & Quomodo impediat. 53

Hominis malitia talis est, vt neque legibus coerceantur, neq. pœnis terreantur. Sed prouoluntur ad maleficia. Ideò ostẽditur Quomodo permittãtur Quare permittantur. Quomodo impediantur.

CAPVT I.

Quomodo Deus maleficia permittat.

CUm Deus maleficia suum denegando concursum permittit, obseruandum est, maximam esse differentiam secundùm quod duo reperire datur in quolibet malo, seù maleficio: Alterum actionem substratam malitiæ, io qoaotum est ens, & quid positiuum: Alterum malitiam ipsam, & deformitatem, qua formaliter talis actio mala est, & mala vocatur. Nam ad actionem illam substratam coocurrit, non autem ad malitiam. Quare secundùm illos duos respectus videndum, quomodo Deus dicatur maleficia permittere Pro substrato, seù pro Materiali: & quomodo Pro per se significato, seù pro Formali. Quod sequentibus declarabitur. 54

In permissione maleficij duo concurrunt Actio substratu malitia Malitia ipsa, id est materiale, & formale peccati.

SE-

SECTIO I.

Pro materiali.

55 *Deus cũ ſit cauſa omniũ rerum vniuerſalis, influit in totã ſubſtãtiam, & effectum. Concurrendo cũ omnibus creaturis Cooperãdo cum qualibet cauſa ſecunda.*

MAla, ac maleficia, quæ in dies fieri conſpiciuntur, Deus dicitur permittere pro ſubſtrato, ſeù pro materiali, quatenus concurſum ſuum non denegat; ſed tribuit omnibus, cum ſcelerati, & malefici operantur, ſine quo operari non liceret. Cum enim ſit omnium rerum, quæ cæli ambitu continentur, cauſa vniuerſaliſſima, actualiſſima, & immediata, vt docet D. Bonauentura *in primo ſent. diſt. 45. ar. 1. q. 2.* & vniuerſi Thelogi, certum eſt, illum in totam ſubſtantiam, & totum effectum earum, etiã ſine cooperatione alterius cauſæ particularis, influere; Concurrendo cum omnibus creaturis: Cooperando cum qualibet cauſa ſecunda; vt duobus articulis patefiet.

ARTICVLVS I.

Concurrendo cum omnibus creaturis.

56 *Concurrit tã intrinſecè, vt ſine eius concurſu nihil fieri poſſit In Creaturis In Caleſtibus.*

DEus cum omnibus creaturis operãtibus cooperatur, & concurrit tam intrinſecè, & immediate, vt ſine concurſu illo nihil in vniuerſa mundi machina fieri poſſet, omneſquè creaturæ cæleſtes, terreſtres, & inferæ inani torpentes otio ne minimum quidem effectum producere valerent.

§. I.

ASſumamus pennas ſicut columbæ, & præpeti volatu aſcendamus in montem Domini ad cæleſtem contemplandam Ciuitatem, quam lætificat fluminis impetus: quid videbimus in Beatis eius ciuibus, qui inebriantur ab vbertate domus Dei, & potantur torrente voluptatis, niſi ſummam cum Deo vnionem per actus beatificos viſionis, amoris, & poſſeſſionis interminabilis, quibus ita Diuinæ Maieſtati adhærent, vt ab ea ſeparari per aliquod peccatum nequeant? Vnde putas, procedit illa impoſſibilitas ad peccandum? An fortè, quia non habent liberum arbitrium, vt poſſint velle bonum, & malum, & operari iuſtitiam, aut iniquitatem? Sed quis dubitat, illos libera præditos eſſe facultate, & per conſequens potentiam habere remotam ad peccandum? Non tamen peccant, nec peccare poſſunt vllo modo: quia eorum voluntas proximè præuenitur à cauſa ſuperiore, nempè, à voluntate diuina eam determinante ad vnum oppoſitum, nimirum, ad actum beatificum viſionis, & dilectionis diuinæ, ad quem Deus continuè concurrit, & agit; nec vult agere, & concurrere ad actum oppoſitum, ſcilicet, peccaminoſum, ideò non poſſunt ampliùs peccare: quia ceſſare non poſſunt ab ijs actibus beatificis: vt ſubtiliter probat Scotus *in 4. ſent. d. 49. q. 6.* ac D. Bonau. loco cit.

§. II.

DEſcendamus nunc in Infernum viuentes, ne mortui deueniamus in hunc locum tormentorum: Quàm horrenda dæmonum ſors, & quàm deplorandus ſtatus damnatorum, cum ſuper vtroſquè pluat Dominus laqueos, ignem, ſulphur, & ſpiritum procellarum; & turbati timore horribili deſperatæ ſalutis æterno torqueãtur ſupplicio, in quo poſiti quid agunt, quàm Deum vltorem ſcelerum continuis laceſcere conuitijs, & excreſcente ſuperba malitia, noua crimina veteribus addere: ita vt non poſſint, aut peccatorum fructuosè pœnitere: aut actũ meritorium elicere bonum? Quæris, cur illam im poſſibilitatem habeant ad pœnitendum, & benè merendum? Certè non ex priuatione liberi arbitrij, cum illa facultas in eis inſit, & per conſequens potentia remota ad vtrumquè, ſed ex defectu propinquæ. Operatiuum enim non eſt in potentia propinqua ad operandum, niſi quando nihil extrinſecum deficit, vt operetur. Extrinſecum autem principaliter requiſitum eſt diuina voluntas concurrens cum cauſa ſecunda ad omnem effectum, tamquam cauſa vniuerſalis, actualis, immediata, quæ ex decreto diuinæ Iuſtitiæ non vult cum illis concurrere ad actus pœnitentiæ, & dilectionis diuinæ: quia ſunt in termino, & extra omnem merendi ſtatum. Quarè de potentia Dei ordinata impoſſibile eſt eis peccata deflere: aut quid ſimile operari, quo poſſint ad Deum accedere, à quo finali ſententia irreuocabiliter ſunt ſeparati, & flammis æternis addicti: vt latè docet Scotus *loco citato*. 57 *Inferis.*

§. III.

REgrediamur ab his extremis in terrãm viuentium, quæ ab vtroquè aliquid participat, quia media eſt; poſſunt enim eius habitatores & conuerti, & peruerti, operari bona cum Beatis, & mala cum damnatis peragere: quia quòcumq. ſe vertant, vel bonum, vel malum; eò ſe Deus conuertit ſuo concurſu, à quo non determinantur ad vnum oppoſitorum, cum ad vtrumquè libero ſe poſſint ferre arbitrio; nec magis ad vnum compellantur, quàm ad aliud. Si ad bona ſe vertunt, operatur cum illis, & ſuo concurſu naturali, & ſupernaturali gratia, teſte Paulo Philipp. 2. *Deus eſt, qui operatur in vobis velle, & perficere pro bona voluntate*. Si ad mala, & maleficia ſe conuertant, omnibus ordinariè cooperatur, non gratiæ auxilio; ſed concurſus naturalis miniſterio. *Omnia enim* ſecundùm Ioannem cap. 1. *per ipſam facta ſunt*. Qualis autem ſit iſte concurſus, quem in maleficijs impartitur Deus, patebit in ſequenti articulo. 58 *Terreſtribus.*

ARTICVLVS II.

Cooperando cum qualibet cauſa ſecunda.

DEus maleficia pro materiali dicitur permittere, cum non impedit cauſam ſecundam ſuum actum phyſicum producentem, ei ſuum ſubtrahendo auxilium; ſed vnà cum ea cooperatur, ſuum illi impertiendo influxum, & concurſum Generalem, Indifferentem, & Purum. Vndè in malorum, ac male- 59 *Cuilibet cauſa ſecũda operante co*

peratur Deus sũe infu- xum im- pertiẽdo.

lesiciorum permissione rutilanti soli meritò comparatur. Sol, vt mundi oculus omnes eius partes è summo cælorum lustrat, cum omnibus generaliter lucem infundit, & calorem, quibus omnes sublunares creaturæ vegetant, sentiunt, generant, mouentur, & agunt; Deus, vt primum principium generalem suum concursum, & influxum omnibus creaturis impartitur: quia omnes ab illo dependent homines præcipuè in triplici dependentia, nempe, in esse, viuere, & operari. In esse, quia illud, quod est tale participatioè, est ab eo, quod est tale essentialiter, cum ergò omnes sint entia per participationem, quis neget, omnes dependere à Deo, qui est ens per essentiam? In viuere; quia, cum à Deo sint, propter Deum, & in Deo esse debent; sicut entia, quæ cum sint ab alio, sicut à causa efficiente, sunt propter aliud, sicut propter finem. In operari; quia com causæ secundæ in omnibus causæ primariæ subiectæ sint, ab illius actione dependent, sine qua ne minimum quidem digitum mouere possunt. *In eo enim*, ait Paulus Actuum 17. *viuimus, mouemur, & sumus*: Ex quo, per quem, & in quo sunt omnia. Quare, cum sic dependeant ab illo primo principio, necesse est, vt existentiam, vitam, & motum inueniantur ab eius concursu, qui ordinariè eis non denegatur; sed communicatur abundè, sicut & cæteris creaturis, dum quolibet momento cooperatur omnibus actionibus, quæ ab ijs quoquomodo fiunt. Vndè talis concursus verè dicitur generalis. Eodẽ enim concursu, quo Deus cooperatur cum cælestibus sphæris, vt moueantur: aere, vt agitetur: mare vt æstuet: terra, vt germinet: herbis, vt crescant: auibus, vt volent: piscibus, vt natent: animalibus, vt moueantur: eodem concurrit cum hominibus, vt operentur, siuè bonum, siuè malum; cum in ijs omnibus agat vt causa vniuersalissima.

§. I.

60 SOl omnibus sublunaribus æqualem confert lucem, quæ tamen pro diuersa rerum conditione varia operatur. Aliæ vegetant; aliæ crescunt: aliæ sentiunt: induratur lutum, liquescit cera, & huiusmodi. Deus æquali concursu cooperatur cum omnibus creaturis; quia ab illo, tanquam à primo principio dependent. Etenim *in omni ordine essentialiter vno, oportet, quòd omnia illius ordinis reducantur ad vnum aliquod, à quo dependeant secundùm rationem illius ordinis*, teste Arist. 10. Metaph. puta, secundùm rationem causalitatis; alioquin non esset ordo per se vnus. Quare, cum omnium entium sit ordo essentialis per se vnus, necesse est, in ipsis dari vnum ens, quo omnia secundùm realem ordinem essentialiter dependeant; quod aliud non est, quàm Deus Opt. Max. à quo omnia essentiam, vitam, & operationem sortiuntur mediante illius concursu, qui, vt ab illo tanquam à primo principio procedit, indifferens est, & indifferenter tribuitur omnibus hominibus; sed determinatur ab vnoquoq. iuxta proprias inclinationes: cum eodem concursu, quo quis brachia mouet, vt proximum percutiat, possit porrigere eleemosinam. Vnde quando concurrit cum Veneficis, non illos impellit ad maleficia peragenda suo concursu, quo, vt potè indifferenti vti possent ad bona præstanda, si malitia sua non excæcarentur.

Indifferentem.

§. II.

SOl deniquè puram rebus sensibilibus exhibet lucem, quæ etsi omnia illustret, & æqualiter diffundatur super amenas hortorum areolas, & lutuosas paludes, aut fætentes lacunas, non tamen sordescit. Deus purum largitur concursum mortalibus, quamuis enim ad mala, & maleficia peragenda a peccatoribus determinetur, non tamen infert, aut contrahit malitiam; quia ad actiones illas, inquantum sunt entia positiua, vt generalis causa concurrit: non verò inquantum malę sunt, & defectuosæ, vt mox dicemus. 61

Purum.

Quapropter concludendum est, Deum dici mala permittere, & maleficia, prout generalem, indifferentem, & purum illum concursum maleficis non denegat, per quem sic concurrendo non magis influit in maleficium, quàm in naturalem aliã hominis operationem, motum bestiæ, aut arboris alicuius augmentum. Attamen per hunc concursum generalem, indifferentem, & purum non est asserendum, nisi impropriè, Deum velle maleficia dicendo: Deus vult hunc vexari a dæmone: voluntas Dei est, vt talis persona sit maleficiata, ac vexetur a dæmone: hæc vexatio est à Deo, & similes locutiones quorundam spiritualium hominum, sed simplicium; sunt enim impropriæ hæ locutiones. Nam actiones, & passiones, & cuiuscumquè generis operationes attribuuntur causis proprijs, & immediatis, & non vniuersalibus: Combustio namque igni, & non cælo attribuitur, etsi cælum ad combustionem concurrat: Deus sua generali permissione, & concursu non vt causa particularis, & propria; sed vt causa vniuersalis, & indifferens concurrit ad maleficia, ideò ei attribui non debet talis vexatio. Sol, & homo concurrunt ad generationem hominis: non tamen homo dicitur filius solis. Deus, & Leo concurrunt ad generationem Leonis; non tamen est dicendum: Deus generat leonem, sed Leo. Denominatio enim actionis non fit à causa vniuersali, & indifferente, sed à causa propria, & particulari. 62

Ideò dicitur maleficia permittere pro materiali, inquantum illũ influxũ omnibus largitur. Ratione cuiustamen debet dici maleficia velle, nisi impropriè.

Ex quibus omnibus patet manifestè summa Dei dignatio, qui vt causa vniuersalis, indifferens, & pura, concurrere nõ detrectat cum coniuratis hostibus, & dęmonũ mancipijs in illis eisdem actibus, quibus Maiestatem suam tam grauiter offendunt. Maxima è contra hominis malitia, qui continuo Dei concurrentis beneficio existens, viuens, & operans, sine quo non posset nec moueri, nec viuere, nec existere, non veretur illo abuti ad peccata committenda; quibus suum benefactorem prouocat. De qua detestanda ingratitudine iustè conqueritur per Prophetam Isaiã *c. 43. Seruire me fecisti in peccatis tuis, præbuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis.* Quia non lubens, sed dolens cum peccatore materialiter concurrit. 63

SECTIO II.

Pro Formali.

64 QVamuis maleficia, ac mala pro substrato, seù materiali sumpta Deus dicatur permittere, cum qualibet creatura ad actum physicum, ac positiuum concurrendo, ac cuilibet causæ secundæ suum influxum, ac concursum generalem, indifferentem, & purum impertiendo; Attamen cum actio malefica a substrato malitiæ non denominetur; sed formaliter ab ipsa voluntatis malitia, ac deformitate

Deus maleficia pro formali dicitur propriè permittere Non concurrẽdo ad malitiam,

Non tribi bido malitiosam operationem. nomen sun at, Deus dici non potest propriè malefi- cia, ac mala permittere ad actum physicum, & materialem concurrendo, & cooperando; sed non Concurrendo ad malitiam, ac deformitatem: Nec cohibendo, ac impediendo actionem maleficam; vt duobus articulis ootum fiet.

ARTICVLVS I.

Non concurrendo.

65 *Deus eà non concurrat ad malitiam, à qua denominatur malefícia, dicitur ea permittere non concurrendo.*

SAnè non mirandum, quòd Deus dicatur concurrere ad maleficia pro materiali sumpta: cum illa actio malitiæ substrata sit ens reale, & quid positiuum, consequenter quid bonum nuncupandum. At maleficium pro formali sumptum nil aliud est, quàm deformis malitia, seù malitiosa deformitas. Quis autem nesciat, totam illam actionis peccaminosæ malitiam, cum non habeat causam efficientem, sed deficientem, vt loquitur Augustinus *lib. 12. de Ciuit. Dei cap. 9.* non posse procedere à Deo; cum ipse sit summe bonus: nec possit in aliquo deficere, nec malè operari, nam posse peccare, & posse deficere pro eodem à D. Augustino accipiuntur. Quam veritatem tanquam euidentem confitetur D. Paulus Roman. 9. dicens: *Numquid iniquitas apud Deum? Absit.* ac Dauid psalm. 5. *Quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.* Sed prouenire ab homine, qui natura fragilis, & conuertibilis ad bonum, & ad malum relicto bono praua sua voluntate ad malum fertur? vel à Dęmone, vt late probatur art. 2.

§. I.

66 LIcèt enim Deus concurrat ad actionem positiuam substratam malitiæ, non tamen potest dici simpliciter, ac propriè concurrere ad maleficia, seù ad quascumquè alias actiones malas: quia actio mala non denominatur formaliter à re positiua substrata; sed à malitia, & deformitate voluntatis, à qua procedit, quæ in ijs actibus humana est, vel diabolica, & non diuina. Ità non potest Deus dici simpliciter, ac propriè maleficia permittere concorrendo, ac influendo; sed non concurrendo, nec influendo ad malitiam, idest, non volendo malitiam, seù nullum faciendo actum volitionis respectu malitiæ. Ratio est: quia concurrendo, non permittit solùm id, ad quod concurrit; sed etiam illud vult. Si enim non vellet, non concurreret. Vndè quia concurrit ad actionem illam positiuam maleficij, illam vult: & quia vult, sequitur non simpliciter, ac propriè illam permittere: cum simplex permissio nullum habeat actum directum voluntatis efficacis. Non concurrere autem ad aliquid, idem est, quod illud non velle, seù nullum facere actum voluntatis respectu illius: sic non volendo, nec approbando illud propriè, ac simpliciter dicitur permittere. Quare cum Deus ad malitiam non concurrat, à qua denominatur actio, sequitur, quòd illam, quando fit, non vult, nec approbat; & cum non velit, nec approbet, simpliciter, ac propriè illam permittat. Quod eruditè docet etiam Franciscus Suarez pat. 2. tract. de Angelis lib. 8. cap. 20. num. 3. vbi loquens de demoniacis obsessionibus, ac vexationibus, quibus homines à dęmone affliguntur, ait: *Sicut facultas tentandi non est ex positiua Dei ordinatione; sed ex permissione: ita hæc potestas nocendi in ordine ad talem finem, (scilicet peccatum) tantùm est ex permissione diuina, supposita naturali potestate, quam dæmon ad nocendum habet: est enim in vtraque licentia eadem ratio.* Et infra exponens sententiam Diui Anselmi lib. 1. *Cur Deus homo cap. 7.* afferentis huiusmodi pęnas à dęmone inflictas nunquam fieri Deo iubente, sed tantùm permittente ait: *Quando pœna est tantùm ad probationem, & exercitium, licèt supponat generalem statum naturæ lapsæ, eam tamen non supponat proprium reatum talis pęna ex proprio, ac personali peccato contractum, non est à Deo volente, ac iubente, sed permittente: quia non habet intrinsecè illam æquitatem iustæ punitionis, & vindicationis.*

§. II.

HOc magis, ac magis probatur ex cap. 1. Ioan. vbi ait: *Sine ipso factum est nihil.* Quid enim significatur per illud *nihil*, nisi peccatum, ac malitia actionum, quæ fiunt sine Deo volente, & approbante, vt exponit Origenes *tom. 2.?* Quæ malitia, seù *peccatum nihil est*, idest, *non ens: quia si ens esset à Deo factum esset, qui omnium entium est causa prima, & generale principium; sed quia non est ens, à Deo factum non est. Et si factum est*, vt supponit Euangelista, *à dęmone, vel ab homine factum est, qui illud faciendo defecerant: cum facere sic entium, deficere non entium. Nec defecerant solùm; sed non entia facti sunt* (moraliter loquendo;) *quia qui peccat, facit non ens*, idest, *peccatum: & fit non ens*, idest, *peccator: quia peccatum in suo formali non est quid reale; sed deordinatio, deformitas, & pura priuatio ordinis, conformitatis, & rectitudinis ad suam regulam.* Vndè rectè S. August. ac D. Bonauent. in Ioan. cap. 1. sic legunt: *Sine ipso factum est nihil*, idest, *peccatum, quia peccatum nihil est: & nihil fiunt homines, cum peccant.* Quocirca à Sapiente Regina Hester *cap. 4.* vocantur non entia, cum dicit: *Ne tradas Domine sceptrum tuum his, qui non sunt.* Vnde & Veterus Poeta canit his versibus: 67 *Probatur ex Ioanne.*

Peccatum est difforme malum transgressio legis
Diuinæ, & etiàm dixeris, esse nihil.

Quare cum maleficia pro formali sumpta sint non entia, seù nihil, ac puræ priuationes rectitudinis, Deus dici non potest simpliciter, ac propriè illa permittere concurrendo, volendo, & approbando; sed non concurrendo, non volendo, non approbando per actum positiuum volitionis.

ARTICVLVS II.

Non Cohibendo.

VErùm cum nihil in rerum natura videatur euenire posse, quod illud Deus non velit, & si illud velit, quod etiam non approbet, & non cohibeat, noua oritur difficultas, ac ratio dubitandi: An Deus dicatur maleficia permittere, ea cohibendo: vel non cohibendo. 68 *Deus dicitur propriè malefícia permittere, quatenus non cohibet actionem malitiosam.*

Pro cuius difficultatis explicatione sciendum ex Scoto *in 1. sent. distinct. 47.* Guilhelmo Vorill. Tartareto, & alijs Scoti sectatoribus, In omni Dei permissione tria inuolui.

Primum

§. I.

In permissione concurrunt scientia Dei. PRimum est scientia: Deus enim prævidet, & scit, quòd fiunt mala, puta, maleficia; Si enim nesciret, non diceretur permittere. Sicut prælatus, dum ignorat, quod subditus malum facit, non dicitur permittere eum malum facere; sed cum scit, & non prohibet, nec impedit.

§. II.

Nō velle SEcundum est non velle, mala fieri, idest, non velle illa vel approbare: vel cohibere; & impedire. Nam actus diuinæ voluntatis Primò vel accipitur per modum volitionis; & sic dicitur volitio. Secundò aut per modum nolitionis, vt dicatur nolitio; & ambo sunt actus positiui ad modum duorum contrariorum in nobis; sed in Deo sunt vnicus actus voluntatis simplicis; & est ibi differentia tantùm ratione obiectorum. Tertiò vel accipitur, vt significetur per modum non volitionis. Et dicitur non volitio actus puræ negationis, nihil ponens. Vndè nolitio opponitur contrariè volitioni, sicut odium, & amor. Non volitio verò contradictoriè opponitur volitioni.

Ad propositum autem propriè loquendo Deus habet velle respectu bonorum; & habet nolle respectu malorum, quæ ex toto cohibet, & impedit, ne fiant. Sed habet non velle, idest, nullum habet actum volendi respectu malorum, quæ permittit. Vndè communius est non velle, quàm nolle: quia nolle est respectu malorum tantùm, quæ omnino cohibet, & impedit. Sed non velle est respectu tam malorum, quæ omnino cohibet, quàm eorum, quæ permittit: quia tam respectu illorum, quàm illorum nullum habet actum volendi. Idcircò quemadmodum album, & nigrum sunt contraria; sed album, & non album sunt contradictoria; Et non album communius est, quàm nigrum: quia omne nigrum est non album; sed non omne non album est nigrum: quia rubeum est non album, nec tamen est nigrum. Ità dicendum est de actibus diuinæ Voluntatis: Nam si Deus haberet simplex nolle, ne hoc malum, puta, maleficium fieret, nunquam posset fieri; quia illud cohiberet. Hoc autem nō habet respectu malorum, quæ euenire permittit; sed habet non velle, idest, non habet aut velle: aut nolle: vel dicamus sub alijs verbis: ea non approbat concurrendo ad formalitatem ipsorum, vt probatum est præcedenti articulo; nec cohibet, illa impediendo, ne eueniant; sic propriè dicitur permittere maleficia, licèt illa non velit fieri; idest licet illa non approbet per actum positiuum volitionis: nec cohibeat per actum positiuum nolitionis.

Quoddā velle reflexum. Tertium est quoddam velle, quo vult, se non velle mala fieri, nempè, aliquod velle diuinum reflexum super huiusmodi non velle.

Et ita illa permissio tria dicit in Deo: vnum in intellectu, videlicet, scientiam, & duo in voluntate, scilicet, non velle: & velle non velle, idest, velle non approbare, nec cohibere.

§. III.

EX quo patet euidenter, quòd cum in maleficiorum permissione in non concurrendo, & non cohibendo non reperiatur aliquod velle, vel nolle: & in concurrendo iunctum sit velle concurrere, Deus dicendus est simpliciter mala, & maleficia permittere, non quando concurrit; sed quando non concurrit, & non cohibet, seù non impedit actionem malitiosam, circa cuius malitiam nullum rectum habet actum volendi. 69

Quamobrem concludendum est, Deum mala permittendo, ut tot maleficia, quæ quotidiè Malefici patrant, nullo modo illorum esse auctorem, nec cooperatorem malitiæ; ideòque nec posse dici, nisi impropriè, Deum maleficia uelle, licet ea permittat. Sicut quando quis suffocatur in aquis: uel cadit in puteum: uel occiditur ab homine, non dicimus, Deum hæc uelle, aut operari, quamuis illa permittat concurrendo ad actionem physicam, vt causa uniuersalis; sed dicimus, hunc ex inaduertentia cecidisse: illum ex inertia fuisse suffocatum: alterum ex malitia inimici occisum: semper in causas secundas proximas, & particulares effectus reducentes. Sic uexationes diabolicæ non sunt Deo tribuendæ nisi permissiuè, quamuis Deus earum sit causa uniuersalis: cum potiùs per uoluntatem signi manifestetur Deus, quantum est ex parte sua, uelle oppositum, nempe, liberationem à maleficio, & à quacumque dęmoniaca uexatione: cum spiritualia tradiderit remedia, quibus huiusmodi destruuntur dęmoniacæ operationes, dęmones expellontur, & fideles eum fiducialiter inuocantes à quacumque uexatione dęmoniaca liberantur, ac præseruantur. Solùm ergo dęmonem, uel hominem mali causam esse nemini est ambigendum, qui talento optimo, nempè, generali, indifferenti, & puro illo concursu in suam perniciem abutitur; quamuis tam liberaliter illo donatus sit à Patre familias, vt eo utatur ad salutem: Et ideò tantò grauiùs esse plectendum, quantò ingratiùs suum benefactorem offendit.

Errat nō esse auctor nec cooperatorem maleficiorū.

CAPVT II.

Quare Deus maleficia permittat.

CVm ex maleficiorum permissione tot mala quotidie humano generi inferantur, quibus indistinctim videmus innocentes cum noxijs inuolui: cur Deus, qui est pijssimus, benignissimus, ac clementissimus non impedit, nec cohibet; sed permittit ea in dies hominibus inferri? Nonne satius esset, talem denegare permissionem, quàm illam concedere etiam limitatam? Respondet S. Bonau. *in 1. sent. dist. 47. q. 3.* hoc ordinatissimè fieri propter bona, quæ ex illa procedunt siue ex ordine rerum in Vniuerso: siue ex ordine rerum in finem: vt sequentes sectiones declarabunt. 70

Deus maleficia permittit ob bona indè prodeuntia Ex ordine rerum In Vniuerso, & In Fin.

✠

SECTIO I.

Ex ordine rerum in Vniuerso.

71 ET certè hoc exigere illum ordinem, patet ex eo, quod mala ad Vniuersi conferant complementum, inquantum illorum permissionem consequitur bonorum aggregatio, per quam rerum vniuersitas perficitur. Verum quidem est, malum neq. per se, neque per accidens facere ad perfectionem, & decorem essentialem Vniuersi; Illud enim per se confert ad perfectionem alicuius totius, quod est pars constituens ipsum; vel causa alicuius perfectionis in ipso. Et quia malum non est pars Vniuersi, cum non habeat naturam substantiæ, neque accidentis; sed priuationis tantùm; nec etiam per se causat aliquod bonum; ideò per se non potest conferre ad illius pulchritudinem; immò potiùs infert fœditatem, cum sit priuatio boni, & pulchri secundùm S. Dionysium. Quarè Deus, qui bonus, & summè perfectus meliora, & perfectiora facere consueuit, sine malis mundum creauit ab initio: & mundus ante peccatum erat in bonitate perfectus iuxta illud Genes. 1. *Vidit cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona*. Quod ratio ipsa docet: quia illud pulchrius, & melius est, quod minus malo miscetur, & potius in bono consistit. Veruntamen in confesso est, malum ad Vniuersi accidentalem perfectionem, & decorem occasionaliter conferre, inquantum coniungitur alicui bono, quod est de eius perfectione: vt patebit, si consideremus ordinem, quem habet ad triplex bonum Substratum, Oppositum, & Elicitum.

Malum per se mundo.

Perfectionem non infert. Fœditatem infert.

Tamen confert occasionaliter ad perfectionem eius accidentalem secundùm ordinem ad bonũ Substratum, Oppositũ Elicitũ.

ARTICVLVS I.

Quantum ad bonum Substratum.

72 PRimò enim malum, ac maleficium ordinatur ad bonum, quod ei substernitur, nempè, naturam defectibilem; quæ, vt talis est, Vniuersum decorat, & perficit. Quis enim neget, magnum accedere illi decorem ex eo, quòd sicut reperiuntur creaturæ liberæ natura defectibiles, nempè, homines, quibus, cum Deus dederit libertatem arbitrij, quo liberè possunt bonum, & malum agere, debuit permittere, vt, illis agentibus ex præscripto naturæ suæ, possent operari, ne illa libertate priuarentur: quia ad eius prouidentiam spectat, vt vnaquæque creatura naturæ suæ relinquatur, nec semper impediatur in suis officijs obeundis. *Prouidentia*, ait S Dionysius c. 4. de diuin. nomin. *non destruit naturam, sed conseruat*. Et Augustinus lib 7. de Ciuit. Dei c. 30. *Administratio vniuersitatis est, vt Deus sic res condetus administret, vt eas agere proprios motus sinat*.

Bonũ substratum male est natura defectibilis, & libera.

§. I.

73 HÆc autem libertas est summum bonum naturæ intellectualis, ex quo tanquam e fonte riuuli alia bona scaturiunt, omnes nempè virtutis actiones, & omnia opera meritoria, quæ à mundi exordio facta sunt, & fient vsque in finem. Cur enim actiones sunt virtutis; & quarè mercedem merentur temporalem, aut æternam; nisi quia liberæ factæ sunt: nisi quia homines suo arbitrio, & libertati relicti fuere? quia si fuissent amara necessitate compulsi ad illa peragenda, nec actiones virtuosæ essent: nec opera meritoria; cum virtus coacta non sit virtus, sed seruitus: Et operibus necessariò factis nulla debeatur remuneratio: vt eruditè docet D. Bonau. *in 2. dist. 25. ar. 2. q. 1.* Quantum ergò, putas, pulchritudinis confert Vniuerso illa libertas, ex qua tanta fluit bonorum abundantia, vt nec cogitatione comprehendi possit?

Libertas est summum bonũ naturæ intellectualis

Ex qua prodeũt plura bona.

Quarè si mala non permitterentur, tollerentur à mundo naturarum diuersitas, & ab homine libertas: Sublata libertate, bona liberè facta: Sublatis bonis, merita: Sublatis meritis, præmia, & remunerationes. Vt è contra, posita libertate sequuntur bona libera: ex bonis liberis procedunt merita, ex meritis honor, gloria, coronæ in hoc sæculo, & in futuro; Ideò necessarium fuit, vt diuina Prouidentia homines non cogeret, sed sineret vnumquemq. sponte ferri vel ad bonum; vel ad malum; ne si malum non permitteretur, & amouerentur naturæ defectibiles, subtraherentur tot gradus bonitatis, & pulchritudinis ab Vniuerso: vt benè testantur D. Bonau. *loco cit.* Guilhelmus Vorillon *ead. dist.* D. Bernardus *de lib arb.* Pelbartus *tom. 3. Rosar. ver. Permissio* §. 4. & communiter omnes Patres, & Theologi.

Ideò ne tollatur illud bonum, ex quo tot bona procedunt, permittẽda sũt mala.

§. II.

QVod si ex illa libertate sequantur etiam plura mala (quæ totaliter non consumunt bonum, in quo sunt tanquam in subiecto; sed graue damnum inferunt) non tamen æquiparanda sunt bono communi naturæ intellectualis, & rationalis, nempè libertati arbitrij, & electionis, ex quo tot particularia bona procedunt; Et ideò vt bonum illud naturæ conseruaretur, permittenda fuere mala: ac maleficia; quia bonum vniuersæ speciei præferendum est bono singularium, quod accidentalibus ijs malis imminuitur: *sicut maius, & diuinius est*, ait Aristoteles 1. Politic. c. 2. *bonum vnius ciuitatis acquirere, & conseruare cum præiudicio aliquorũ ciuiũ, quam ciuibus velle consulere cum damno vniuersæ Ciuitatis*. Sic in creatione animæ rationalis, quia naturæ ordo exigit in vniuerso, Conditorem naturæ appetitum naturæ adimplere; cum illa in fœtu hominis animam appetat rationalem, vt huiusmodi appetitui, qui est de perfectione ordinis Vniuersi fiat satis, in vltimo instanti perfectæ corporis organizationis Conditor naturæ creat animas, etsi cætum plures esse damnandas, certò sciat: quia bonum commune speciei bono priuato indiuiduorum est præferendum, vt tradit D. Bonauent. in 2. d. 32. a. 3. q. 2. Quare præstat, diuinam Prouidentiam mala, & maleficia ad meritum quorundam indiuiduorum permittere, quàm illa impediendo totius speciei libertatem vel impedire, vel retardare: cum mala permittendo, ab illis homines auocare studeat, & ad bona prouocare propositis præmijs, & supplicijs. Dignitas enim æterni præmij tanta est, vt abundè sufficiat adinflammandos affectus ad omnem virtutem, & sanctitatem: Pari modo supplicia æterna, si benè perpendantur, satis sunt ad sceleratos ab omnibus flagitijs deterrendos, vt benè monet Horatius *Epistol. lib. 1. epist. 17.* 74

Oderunt peccare boni virtutis amore
Oderunt peccare mali formidine pœna.

Nec obstat, quod ex illa libertate sequuntur mala, quia totaliter non consumat bona: Nec sunt æquiparãda bono cõmuni naturæ.

Sic Deus creat animas, licet sciat, plures esse damnandas.

AR-

ARTICVLVS II.

Quantum ad bonum oppositum.

Ex malo inquantum habet ordinem ad bonũ oppositum pulchritudo mũdi consurgit.
Quia bonum en malo.
Clariùs agnoscitur.

75 SEcundò malum habet ordinem ad id, quod est ei oppositum, nempè, bonum, in quo non parum auget pulchritudinem, & perfectionem Vniuersi, quæ ex illa oppositione consurgit, inquantum per eam bonum, & clariùs agnoscitur, & ardentiùs appetitur. Hanc enim Deus stabiliuit diuersitatem in hoc mundo, vt vnicuique rei contrarium aliquod siuè in naturalibus, siuè in moralibus assignatum videatur.

In naturalibus calor, & frigus: humidum, & siccum: tenebræ, & lux: ignis, & aqua: motus, & statio: vigiliæ, & somnus: sanitas, & infirmitas: tempos, & æternitas: immensitas, & circunscriptio: infinitum, & finitum: serenum, & tempestas admiranda varietate, & iusta ordinatione opponuntur.

In moralibus malum bono aduersatur, contemptus honori, penuria abundantiæ, ignominia gloriæ, paupertas copiæ rerum, corruptio integritati, tristitia gaudio, displicentia voluptati, & odium amori. Deinque virtutes, & vitia inter se mira contrarietate concertant, vt verè dictum sit à Sapiente *Eccles. 33. Contra malum bonum est, & contra vitam mors: sic & contra virum iustum peccator. Et sic intuere in omnia opera Altissimi. Duo contra duo: & vnum contra vnum.* Ex quibus oppositionibus sicut gratior, & pulchrior resplendet facies Vniuersi: ita boni pulchritudo ex mali deformitate clariùs patet intuentibus: vt monet philosophicum effatum lib. 2. de cælo, & mundo: *Opposita iuxta se opposita magis elucescunt.*

§. I.

Ardentiùs amatur.

76 NEc clariùs patet solùm intellectui; sed etiam ardentiùs appetitur à voluntate; Nam carentia boni, & indigentia ipsius auget appetitum, præcipuè quando quis caret aliquo modo eo, quod aliàs habuit. Quanta anxietate viator, vt alter Iob rursum post tenebras sperat lucem surgentis auroræ, & solis orientis? Aut quantis affectuum ardoribus infirmus exardet ad sanitatem toties concupitam? Non minori desiderio homo fertur in bonum, cum malo opprimitur. Malum enim ærumnis, anxietatibus, dispendijs, & afflictionibus plenum eum prouocat ad bonum commodis, consolationibus, & delicijs affluens ardentiori studio sectandum, & conquirendum, vt conquisitum inueniatur, retineatur inuentum, & retentum possideatur. Nec est ei aliquid pulchrius, aut gratius, quàm si post malum anxiè toleratum, tandem bono diù desiderato, solicitè conquisito, gaudenter inuento, & suauiter retento gaudere deliciosè possit.

Consideremus vnum, quem à spiritu immundo Deus permiserat obsideri, de quo *Matthæi 8. & Marci 5.* Ecce hic miser habitabat in monumentis, quo quid magis homini exosum? ita furijs agitabatur, quòd neque catenis quisquam poterat eum ligare, quoniam sæpè compedibus, & catenis vinctus dirupisset catenas, & compedes comminuisset; ità sæuus, quòd nemo poterat eum domare: nec poterat transire per viam illam. Hic videns Iesũ à longè cucurrit, adorauit eum, & clamans dæmon voce magna dixit: *quid mihi, & tibi Iesu fili Dei Altissimi. Adiuro te per Deum, ne me torqueas.* Sed ecce Saluator Mundi illius hominis miserans eum liberauit à dæmone; quem cum vidissent incolæ illius regionis sedentem, vestitum, & sanæ mentis prædicantem in decapoli, quanta sibi fecisset Iesus, obstupebant, & admirabantur omnes. Sed vnde hæc admiratio? Cur priùs non admirantur videntes eum furijs agitari, viuentem habitare cum mortuis, humanitate præditum bestialem præseferre sæuitiam, ac naturaliter ad bonum propensum seipsum lapidibus concidentẽ, sibique alia mala inferentem? Nonne hæc potiùs miranda? Cur igitur nonnisi, cum à dæmone liberum, quietum, sanum, pacificum, & tranquillum conspiciunt? Dicamus ergo, ex bono adeptio post tot mala perpessa hanc ortam admirationem. Quid mirabilius, quàm hominem insanę mentis illicò sanam possidere mentem? Quid gratius, ac iucundius, quàm sæuum, & crudelem, se totum mox exhibere mitem, humilem, pacificum, ac mansuetum: priùs Iesu præsentiam ægrè ferentem, & abhorrentem, ac de aduentu eius conquerentem; dehinc illius statim aspectum gaudenter appetentem, ac sequelam conquirentem? Vnde tam subitanea mutatio? Ex malo vtique recenter passo bonum oppositum ab eo cæpit clariùs agnosci, ardentiùs appeti, & suauiùs retineri, eoque dono meliùs, ac perfectiùs vti.

§. II.

Si mala non permitterentur, mũdus hoc decore priuaretur.
Ideò præstat, mala permittere.

SI ergo nullum daretur malum, cuius oppositione bonum tam clarè agnoscitur, tam ardenter amatur, quanto decore mundus priuaretur? Sic enim nec vitij deformitas, nec pulchritudo virtutis possent ab hominibus percipi; & per consequens nec vitari vitia, nec virtutes coli: quæ si deessent in mundo, quantis, putas, malis deturparetur? quanta bonorum seges, qua iam ditatur, & perficitur, illi deesset? Certe innumera: cum impossibile sit intellectu assequi opera omnia bona, quæ ex horrore vitij, & amore virtutis processere. Quare conueniens est à Deo mala, & maleficia permitti, ne mundus talem, & tantam bonorum patiatur iacturam, per quæ noua quotidiè recipit decoris, & perfectionis incrementa. 77

ARTICVLVS III.

Quantum ad bonum elicitum.

Ex malo prout ordinẽ habet ad bonũ, quod ex illo procedit, exurgit decor Vniuersi

TErtiò malum habet ordinem ad bonum, quod ex illo procedit: & sic confert ad decorem Vniuersi. Nam ex eo, quòd aliqui malè operantur, multa bona eliciuntur. *Nunquam,* ait Drexelius de conformat. Voluntatis lib. 1. cap. 2. §. 1. *Bonitas illa infinita tantam in Orbe malitiam permitteret, nisi maiora inde bona eliceret, & reperta ad perniciem verteret ad salutem. Permisit Deus fraternam inuidiam in Iosephum innocentem sæuire, sed quanto id bono permisit, non solùm parentum, & fratrum, sed totius Ægypti? Permisit Deus insontem Dauid ab impio Saule grauissimis iniurijs enagitari; sed Dauidis, totiusque Regni habebat bono maximo. Permisit Deus Danielem iniquissimè accusatum in Leonum voraginem præcipitari, sed grandi Danielis ipsius, & plurimorum bono.* Deus enim, vt ait S. August. in Enchyridion c. 11. & 17. *nullo modo sineret aliquo malum esse in suis operibus, nisi adeò omnipo-* 78

tens

Quia ex tens esset, & bonus, vt benefaceret etiam de malo.

malo pro cedunt Bona Naturalia. Vndè ex malis bonum producitur Naturale: vt patet ex eo, quòd sine corruptione vnius non potest esse alterius generatio: mors muscę est vita araneæ: & si non esset occisio ouis, aut alterius animalis, non esset vita Lupi, aut Leonis. Idem dicendum

Moralia de Morali. Nam si nulla esset culpa, nulla daretur pænitentia: si nulla esset pæna, nulla reperiretur patientia: Tolle calamitates, non erit fortitudo: tolle iniurias, non apparebit humilitas: tolle peccata, nullum erit bonum misericordię per remissionem; nullum bonorum iustitiæ per punitionem. Si aufers sæuitiam tyrannorum, vbi gloria martyrum? persecutiones peccatorum, vbi Iustorum merita? Si malum in mundo non erit, non erit humilitas, non temperantia, non misericordia, non iustitia punitiua; exulabunt ergo constantia, perseuerantia, longanimitas, quæ in illo ferendo præcipuè enitent; amandabuntur omnes virtutis actiones: vt charitatis, obedientiæ, resignationis, quæ in calamitatibus, & cæterorum bonorum priuatione, in infirmitatibus, & doloribus corporis, in angustijs, & vexationibus spiritus vel tolerandis, vel amouendis exercentur; cessabunt orationes publicæ, & priuatæ, eleemosinæ, & opera vtriusquè misericordiæ, ieiunia, abstinentiæ, mortificationes, castigationes voluntariæ ad hunc finem susceptæ. Deniquè non dabitur gratia, non gloria pro tot operibus bonis; & sic nec inspirationes, excitationes, & motus illi primi, quibus peccator afficitur; nec iustificationis miranda beneficia; nec augmenta gratiæ, quæ ex actionibus laboriosis circa mala procedunt; nec vltima Beatitudo, & corona iustitię, quæ reposita est pęnitentibus, & iustis patientibus. Quod attente considerans Iacobus Billius Anthol. sacr. cecinit.

Quis, bona quot nobis, quot morbus commoda secum
Afferat adueniens, commemorare queat?
Fastus abit, cadit ambitio, fugit ardor habendi:
Cum ludis fugiunt turpia verba procul.
Angitur ob noxas mens irrequieta priores
Nec liber sceleri cursus, vt ante datur.
Ergo (breue vt faciam) sic sano corpore viuo
Victurum, vt spondes, cum malè corpus habet.

§. I.

79 Vide ergò, quantam pateretur mundus iacturam ex defectu malorum: & è contra malis suppositis quanta bonorum aggregatione ditatur; atque ex eo collige, quam conueniens sit, mala permitti, quæ occasionaliter illi tanta conferunt bona, ex quibus eius decor, & pulchritudo ita consurgit, vt etiam etsi melior esset sine malo intensiuè: quia tunc esset magis simile summo bono, in quo nihil est mali; tamen melior est, & pulchrior extensiuè cum malo: quia clariùs bonus elucescit ex malo, & magis ipsum bonum probatur. Quare etsi absolutè mundus sine malis excedat mundum, qui nunc est; comparatiuè tamen mundus cum malis est melior: quia bona, quæ ex malis eliciuntur, præualent bonis, quæ corrumpuntur à malo.

Ideò permittēdū, ne tot bonis priuetur mūdus.

Qui absolutè melior est sine malis Comparatiuè melior est cum malis.

§. II.

Sed quamuis nulla alia subesset ratio huius assertionis, quàm sola D. N. Iesu Christi Passio, nonne plusquam sufficiens esset huic veritati stabiliendę? Quot enim bona ex illa, tanquam ex perenni fonte in totam Vniuersi machinam, & in omnes eius habitatores hactenus promanarunt, promanant indies, & promanabunt in sæculum sæculi? Mundus abundantissimè locupletatur, eumeius habitatores siuè cælestes Ecclesię triumphantis, siuè terrestres militantis, siuè inferi patientis tot gaudent gratiarum donis ex tam copiosa redemptione abundanter effluentibus, vt iure exclamare possimus cū D. Gregorio, immò cum tota Ecclesia: *O felix culpa, quæ talem, ac tantum meruit habere Redemptorem.* Quorum omnium orbis pateretur dispendium, si malum permissum non fuisset; Et ideò conuenientissimè ex ordine rerum in Vniuerso mala, & maleficia permittenda sunt, vt bonis illis verè magnis, verè immensis summam pulchritudinem, & consummatam perfectionem consequatur. Hanc veritatem confirmat Origen. apud Gloss. *Num.* 22. vbi plura adducit.

SECTIO II.

Ex ordine rerum in finem.

Simul etiam concedenda sunt ex ordine rerum in finem; cum ex tali concessione multa bona elicere soleat Diuina Prouidentia, sine quibus ea non concederet, inter quæ Gloria Dei, Ecclesiæ splendor, Bonorum profectus, & malorum pæna, vt potiora computantur: vt totidem articulis explicabitur. 80

Prouidētia diuina ex permissione malorū multa bona elicit

ARTICVLVS I.

Ob Gloriam Dei.

Magna equidèm gloria ex malorum, ac maleficiorum permissione Maiestati eius accedit. Quamuis enim in seipsa non possit augeri, cum sit infinita; tamen in nobis noua suscipit incrementa, cum magis ac magis diuinæ eius perfectiones oculis nostris manifestantur, vt in ijs permissionibus, in quibus pro palam fiunt. Prouidentia, quæ maleficia moderatur, & ordinat: *Dæmones enim* ait August. lib. 18. de Ciuit Dei cap. 18. *non omnia, quæ volunt facere possunt, nisi quantum illis diuina ordinatione conceditur.* Sapientia, quæ ex illis tot bona elicit, vt ipse Aug. asserat in Enchyrid. loc. cit. *Nullo modo sineret Deus aliquod malum esse in suis operibus, nisi sciret de malo elicere bonum.* Iustitia, quæ per illa delicta hominum castigat, vt testatur S. Leo sermone 19. de Passione; *Dignatur ait suos, aut corrigere disciplina, aut exercere patientia.* Misericordia, quæ maleficos *sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in interitum*, ait Apostolus Rom. 9. *vt ostenderet diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ.* Clementia, quæ tot iniurias patitur: Vndè S. Chrysost. illam admirans ait; *Quæ enim humana clementia diuinæ æquiparari potest.* Bonitas, quæ hominem liberum liberè agere sinit, vt monuit Iesus filius Sirach *Eccles. c.* 15. dicens: *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui.* Sed præcipuè Potentia, quæ attingit a fine, vsque ad finem fortiter: quæ talis est, quòd *solo Dei nomine inuocato* ait S. Gregorius Nazianz. or. 1. *dæmones contremiscunt.* Quid autem fortius, quàm fortes ipsos compescere, & sua potentia vim coercere eorum, qui principes, & potestates, mundique rectores vocitantur? Quod facit quoties aliquid dæmonibus permittit in maleficijs exequendis, legem poenn- 81

In his permissionibus gloria Dei accedit: quia manifestantur Prouidentia. Sapiētia Iustitia.

Misericordia.

Clementia.

Bonitas.

Potentia

ponendo, & statuendo modum, quibus tali permissione vti debeant; ita vt nihil aliud moliri possint; etsi nō deficiat animus ad maiora aggredienda: aut potentia ad perficienda, vt agnoscat vniuersa hominum multitudo, quàm potens sit ille, cuius ordinationi resistere nemo potest, & sub quo curuantur, qui portant orbem: Iob testante c. 9.

Bonis, & malis. Quàpropter talia permittendo euadit gloriosior eoram non solùm bonis; sed etiam malis; illis præcipuè, qui nihil aliud existere asseuerant, quàm quod oculis corporeis patet, negantes spiritus, dæmones, Angelos, Deum ipsum. Ipsa etenim illos conuincit experientia: quia, cum tot insolitos maleficiorum effectus, & portentosa dęmonum operationes vident, aliquid spirituale, magnum, & efficax supra corporalia confiteri coguntur. Nec potest efficaciùs Athæorum error conuinci, quàm malefica operatione; ità vt iure appellare possimus maleficiorum permissionem Athæismi confutationem, & Diuinæ occasionem glorię, cuius splendor sic inimicorum oculos perstringit, vt seipsam etiam inuitis obtrudat, & manifestet.

ARTICVLVS II.

Ob splendorem Ecclesiæ.

82 *Ex permissione maleficiorū patefit, quā potens sit Ecclesia in suis Sacramentis, Rebus sacris, Benedictionibus Exorcismis.*

SImilis splēdoris accessus fit Ecclesiæ sanctæ Dei, & eius ministris; ita enim omnibus patesit, qualis, & quanta sit Ecclesia, quæ Sacramenta administrat ita efficacia; res sacras adhibet tam sanctas; benedictionibus, & precationibus vtitur tali vi præditis, vt quod Medicorum turba cum suis compositionibus, euacationibus, & operationibus in tanta remediorum differentia facere non potest, vnius sacramenti, & sacræ precationis virtute perficiatur.

§. I.

NEc mirum: Nam cum sancta Ecclesia sit sponsa Christi, qui ipsius est caput, & sponsus, ipse per passionem, & mortem suam totam à dæmonibus nocendi hominibus sufficienter abstulit facultatem: vt dicitur *Ioan. 12. Nunc princeps huius mundi eycietur foras.* Quod testatur etiam Paulus ad Colos. 2. dicens *expolians principatus, & potestates:* Dæmones, nempè virtute ac potestate priuando, & expoliando, eorumque opera destruendo: vt habetur 1. Ioan. c. 3. *In hoc apparuit Filius Dei, vt dissoluat opera diaboli.* Quam potestatem dæmones eijciendi, eorumquè opera dissoluendi Christus suis Apostolis communicauit, cum eos ad prædicandum misit *Matthæi 10. Marci 3. & Lucæ 9. Tūc enim dedit illis potestatem spirituum immundorum, vt eycerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem.* Quam postea *Lucæ* 10. iam eis concessam manifestauit dicens: *Ecce dedi vobis potestatem calcandi super Serpentes, & scorpiones, & super omnem potestatem inimici.* Hanc verò toti contulit Ecclesiæ *Marci vlt.* dicens: *Signa autem eos, qui crediderint hæc sequentur. In nomine meo dæmonia eycient.* Vndè, quæ tantùm erat pulchra, vt Luna, electa vt Sol, quid mirum, si facta sit terribilis, vt castrorum acies ordinata?

§. II.

HAnc potestatem confert suis ministris ecclesiasticis in ordine exorcistatus. Nec ijs tantum, sed omnibus in nomine Iesu credentibus, ac confidentibus a Deo communicatur, vt ait Chrysostomus *in psal. 103. & 125.* cum hac tamen differentia. Quod Exorcistæ ex officio dæmonibus imperare valent; & præcepta nomine Iesu interposito ab eis facta, vim, & efficaciam habent ex opere operato dęmones expellendi, nisi ponatur obex vel ex parte ministri, vel obsessi, vt dicetur infra *tom. 2. d. 4 nu 104. & seq.* Inde S. Iustinus Martyr de virtute christianæ Religionis differens ait: *Nos, qui in Crucifixum credimus dæmonia cuncta, spiritusque malignos adiurantes sub potestate nostra eos habemus subditos.* Cæteri vero Christi fideles per fidem in Christi nomine, & opus operantis dęmones expellunt, & in fugam vertunt, eorumquè opera destruunt, ac dissoluunt: Ideò meritò Ecclesia hac potestate munita terribilis vt castrorum acies ordinata est dicenda. 83 *Quanta potentia eius ministri cōtra dæmones.*

84 Videas ergo quanti pariter faciendi sint eius ministri, qui per præcepta in Nomine Iesu facta maleficia soluunt dæmonesquè coercent? An aliqua in mundo potestas reperiri poterit huic æquiparanda? Reges potentissimi cum suis exercitibus, & innumera millium manu ab vno dæmone vertuntur in fugam. Tota dæmonum caterua ab vno Exorcista fugatur; imbecillis homoncio potentes spiritus ita subijcit, vt eos ad sordidissima, & abiectissima serenda deijciat; Atque ita omnibus innotescit, Ecclesiam esse Dei sponsam: quæ Diuina Potentia, quam à sponso accepit, & suis ministris communicat, inimicis inuitis, licèt & frementibus dominatur.

§. III.

HVius gloriæ splendorem inuidentes Dęmonis synagogæ per suos symmistas, quasi per alios Pharaonis Magos sæpissime attentarunt, maleficia curare, & liberare energumenos; sed quo exitu, nouit christianus orbis. Idem enim illis accidit, quod Septem Sceuæ filijs, qui Paulum exorcizando imitabantur, de quibus *Actuum* 19. nempe: Vanus labor, frustra adhibitis suis adiurationibus e cerebro confictis: Contemptus, insultante dæmone, & clamante; nihil sibi timendum ad illis: Confusio, ridentibus, & subsannantibus populis, qui assistebant: Et quod peius est, vulnera, ad quæ effugienda fugam arripere coacti sunt. Vnus pro omnibus sufficiat Lutherius huius sæculi Nouatorum antesignanus, qui illa omnia expertus est, cum ministrorum Ecclesiæ simia in sacrario Vuittembergensi dæmonem exorcismis è suo, puta Euangelio nouo depromptis voluit expellere. Etenim irrisiones, & insultus dæmoniacos, iterata, & repetita verbera, summas angustias, & alui profluuium perpessus suo malo didicit, non vsurpare ampliùs ea, quæ sunt catholicę potestatis, & ridiculum suis fautoribus auctoritatis Lutheranæ spectaculum præbuit, vt narrat Staphylus oculatus testis, tunc Lutheri sectator, postea Ecclesiæ catholicæ filius *in absoluta responsione contra Smidelinum.* 85 *Hic splēdor non reperitur in synagoga.* *Vt patet exemplo Lutherana.*

ARTICVLVS III.

Ob bonorum profectum.

Sancti perferendo maleficia solēt declinare à malo siuè Culpa, siuè Pœna

86 NEc minor est sanctorum profectus ex illa permissione procedens. Solent enim maleficia sanctè, & innocenter ferendo, implere omnem iustitiam, quę in duobus præcipuè consistit: Declinare mala, & Bona facere.

§. I.

PRimum certum est siuè culpas consideres: siuè pænas peccatis debitas. Nam quoad culpas eò diligentiori studio illas vitare contendunt, quò per maleficia in seipsis experiuntur, quanta, & quàm dira sit dæmonum tyrannis, qui corpora torquentes in animas acriùs sæuiunt; & ideò se à peccato custodiunt, ne ad seruitutem illam intollerabilem redigantur. Immò à minutioribus offensis satagunt abstinere, maiori conatu pijs operibus incumbendo. Quantum autem ad pænas peccatis, quorum culpæ per pænitentiam deletæ sunt, debitas, nullum est efficacius remedium Diuinam placandi Iustitiam, & satisfactorio opere soluendi, quæ ei debentur, quàm mala, & maleficia tolerare ad præscriptam virtutis, & ad diuinæ Voluntatis normam. *Datur talis potestas dæmonibus*, ait Chrysostomus hom. 41. in Act. Apost. *vt meliores, & modestiores boni efficiantur; & vt pænas peccatorum nostrorum hic dantes, puri ad Dei conspectum migremus.*

§. II.

Facere bonum, & crescere in virtute Timoris Dei Humilitatis Patiētia Obedientia Charitatis Zeli Cumuli gratiæ.

87 ÆQuè certum est, per hanc tolerantiam bona ab ipsis perfici, cum facilem ad omne genus virtutum viam sternat: Ad Dei timorem; quia cum se vident huiusmodi dęmonis exercitio subiectos ignorant, vtrum odio; an amore digni sint; & ità cum timore, & tremore salutem operantur: Ad humilitatem veram; Nam ipsis manifestatur, quàm exilis sit eorum in virtute profectus, & quàm misera humana conditio, quæ tot infirmitatibus obnoxia est: Ad patientiam, dum dolores corporis, & animi angustias æquo ferunt animo, non solùm volentes, sed & gaudentes pati pro Christi nomine: Ad obedientiam; quæ se ordinationi diuinæ, etsi repugnante carne, submittunt: Ad Charitatem; Nam quantò longiùs à sensibilibus recedūt, tantò propiùs accedunt ad spiritualia: & amorem proprium extinguentes, diuinum suscitant in semetipsis: Ad zelum, quo accenduntur ad frequentanda sacramenta, reuocantur ad res diuinas, & afficiuntur ad mysteria salutis: Deinque ad meritorum, & gratiæ Dei cumulum, qui in dies noua suscipit incrementa.

§. III.

Probatur exemplo B. Mariæ Magdalene

88 HAnc veritatem comprobare potest Sanctissima illa mulier, quæ fuit in ciuitate peccatrix Maria Magdalene: Videas hanc mulierem totam peccatis implicatam, criminibus obuolutam, mundanis deditam delicijs, concupiscentijs carnalibus addictam, luxuriæ inquinamenta solicitè conquirentem, cunctisque vanitatibus, vitijsque vniuersis incendentem. Hæc, vt cognouit, quod Iesus accubuisset in domo Simonis leprosi, statim amore currit saucia, pedes beatos vngere, lauare fletu, tergere comis, & ore lambere: nec sistit; sed ipsum Redemptorem, quoquò se vertit, pro suo posse sequitur: adstare non timet cruci: sepulcrho inhæret anxia: truces nec horret milites. Sed vndè tam vehemens in Christum amor? Quid Magdalenam traxit ab immundicijs ad puritatem? A carnalibus concupiscentijs ad charitatem diuinam? A mundanis delicijs ad veras consolationes, cęlestesque delectationes? Quid eam impulit, vt vitam illam desereret delicijs affluentem, Christumquè mundi Saluatorem toto suo corde, affectu, ac studio sequeretur? Scio, quòd dicent aliqui; Patrem superni luminis, cum Magdalenam aspexerit, flaminas in eas excitasse amoris, geluquè soluisse pectoris: *Pater enim*, ait S. August. tract. 26. in Ioannem cap. 6. *trahit ad filium eos, qui propterea credunt in Filium, quia eum cogitant Patrem habere Deum*, sed quia & ipse Christus trahit, reàte eodem Augustino, dicamus cum D. Gregorio hom. 33. in Euangelia: *Christus eam per misericordiam traxit intus, qui per mansuetudinem suscepit foris*. Verùm esto hæc fuerit causa attractiua: quodnam obiectum motiuum, & inductiuum, à quo, vt potè odibili, noxio, & pernicioso potuerit excitari, ac moueri, vt declinaret ab eo tanquam malo, vel causa mali, & bonum faceret tam honestum, vtile, ac delectabile? Dira vtique tyrannis diabolica, vexationes, torsiones, afflictiones, quibus à septem dęmonijs continuò afficiebatur, hæ fecerunt Magdalenam à malo declinare, ac bonum facere, vt causæ impulsiuæ inductiuæ, & excitatiuæ. Nonne hæc est illa Maria Magdalene, de qua D. Marcus *cap. 16.* ait: Christum septem dęmonia eiecisse?

Quæ ob liberationem à dęmonijs declinauit à malo, ac bonum fecit

§. IV.

AN fortasse dices cum Diuo Gregorio *loco supracitato* per septem dæmonia vniuersa vitia designari, ideòque septem dęmonia Mariam habuisse; quia vniuersis vitijs plena fuit? Sed esto verùm sit in sensu tropologico: Audiamus D. Lucam, qui in suo Euangelio c. 8. non loquitur in sensu morali, sed literali eiusque verba literaliter intelligenda sunt. Postquam enim præcedenti capite Mariæ Magdalene ingressum ad Christum in domo Farisæi, pedum ablutionem, tersionem, vnctionem, ac peccatorum remissionem enarrauit, illicò immediatè subiungit altero capite hæc verba: *Et factum est deinceps & ipse iter faciebat per Ciuitates, & Castella prędicans, & euangelizans regnum Dei; & duodecim cum illo, & mulieres aliquæ, quæ erant curatæ à spiritibus malignis, & infirmitatibus*. Ibi enim apertè non in sensu morali, sed literali loquitur de dęmonibus mulieres quasdam obsidentibus, quæ à Iesu liberatæ fuerunt. Quænam autem essent hæ mulieres, immediate subiungit. *Maria, quæ vocatur Magdalene, de qua septem dæmonia*, quorum caput fortasse erat Asmodæus illam ad carnalia inducens, *exierant, & Ioanna vxor Chusæ procuratoris Herodis, & Susanna, & aliæ multæ, quæ ministrabant ei de facultatibus suis*. Quasi dicat Euangelista: Vndè, putas, hæ mulieres viam peccati, ac vanitatum relinquerunt, ac Dominum Redemptorem tanto affectu secutæ ei de suis facultatibus ministrauerunt? Quia eas à dęmonum tyrannica obsessione, ac iniqua redemerat vexatione. Quid ergo mirum, si Deus maleficia, ac dæmoniacas vexationes permittat, cum faciant sanctos, ac iustos declinare à malo, ac proficere in bono?

A R-

ARTICVLVS IV.

Ob malorum pęnam.

Per maleficiorũ permissionem mali à malis puniũtur.

89 SEd in ijs permissionibus malorum pęna clariùs enitescit. Maleficia etenim exercentur ab ijs, qui se dæmoni deuouerunt, & nocent vt plurimùm ijs, qui suis peccatis iram Dei concitarunt. Cum solcat diuina Iustitia temporali castigatione in homines animaduertere in hac vita, ne in alia æternis ignibus illos addicere cogatur.

Quarè Malefico permittit maleficijs illos vexare; eiusquè ministerio vtitur, sicut Iudex carnificis opera, vt illorum scelera puniat. *Iure Deus*, ait Drexelius, *per hos*, idest maleficos, *punit, per quos tam vario offenditur*. Hinc nascentem ex superbia contumaciam, qua Deo, & parentibus non obeditur: Libidinem eorum, qui se in cęnoso carnis, & intemperantiæ luto coinquinant: Atroces in Deum, & Sanctos blasphemias: Imprecationes malas, & horribiles execrationes: Irrisiones sacrorum mysteriorum, & sacramentorum abusus: Direptionem templorum, & rerum sacrarum depilationes. Immisericordias in pauperes. Desperationes in aduersis, & his similia sæpè per maleficia vlciscitur; quia peccata sunt atrociora, quæ maiora scandala pariunt; vel vt resipiscant, & resipiscentes pęnas vitent æternas, paratus semper eos ad pęnitentiam recipere, etiamsi pactis, & conuentis diabolo se manciparint: Vel si in peccatis permaneant, ceteris sint exemplo sectandæ iustitiæ, & iniquitatis deserendæ.

Vel vt resipiscant

Vel aliys sint exemplo.

§. I.

probatur exemplo Saulis à dæmone obsessi.

90 HViusmodi punitiones, ac tormenta expertus est in seipso primus ille Rex Israel Saul, qui cum obedientiæ præceptum sibi à Samuele impositum fuerit transgressus, seque in malo præbuerit contumacem, à spiritu nequam exagitari cæpit, qui non tantùm in corpore eum affligebat; sed, quod peius est, inuidiæ stimulis ità cruciabat in mente, quòd leuius sibi videbatur dęmoniacas sustinere vexationes, quàm Dauidem benè habentem ab omnibus dilectũ, laudatum, & exaltatum intueri. Quod testatur Diuus Bernardus *de Domo interiori cap. 42.* dicens: *Saul Dauidis musica à morbo liberatus hastam in eum inuidia agitatus emisit; maluitque à spiritu nequam torqueri, quàm Dauidem omnibus carum cernere.* Quale enim remedium suo malo opportunius inuenire poterat, quàm præsentem habere Dauidem citharam percutientem, qua melodia, simul ipsius additis deuotis ad Deum precibus, vt notat Lyranus, refocillabatur, & leuiùs habebat? *Recedebat enim ab eo*, vt habetur 1. Regum 16. *Spiritus malus*. Nihilominùs, quòd Dauid ob virtutis suæ insignia ab omnibus honoraretur, laudibus extolleretur, ac præconijs exornaretur, tam ægre ferebat Saul, vt cunctorum oblitus beneficiorum nisus sit illum lancea configere cum pariete. Cuius inhumanitatem considerans Chrysostomus hom. 1. de Dauide, & Saule ait: *Crudelem illum, & inhumanum nihil horum flexit; sed ad hæc omnia cæcus, inuidia permittens animum, conatus est illum è medio tollere.* Quis autem non fateatur, hoc illi à iusto Iudice permissum in suorum pęnam peccatorum, vt qui à peccatis surgere non curabat, remedium quoquè repelleret, quo se a pæna, dęmone nempè obsidente eximeret, eiusque sathanicas euaderet vexationes? sicque cæteris saltem esset exemplo sectandæ pęnitentiæ, vitæq. prauæ, ac improbæ funditus relinquendæ: & ita ex illius punitione eliceret Deus aliorum correctiones.

§. II.

IN ijs tamẽ maleficiorum permissionibus Deus misericordia iustitiam temperat; Nec enim omnes reos punit (si eos pęniteat) nec omnes relinquit impunitos: Sic punit iustè, vt misericorditer saluet: Sic misericorditer parcit, vt obduratum puniat. Vnde S. August. lib. 1. de Ciu. Dei c. 12. *Si omnes remanerent in pęnis iustæ damnationis, in nullo appareret misericors gratia redimentis*: Rursum. *Si omnes à tenebris transferrentur in lucem, in nullo appareret seueritas vltionis.* Ideo perpolite Iacobus Billius *Anthol. sacr.* cecinit. 91

Iudicium humanum, quod falli sæpè necesse est
Non semper recipit regula iustitiæ
At Domini in cunctis æqua est, veraxque potestas
Aspectum cuius nulla remota latent
Talis laudetur Iudex, timeatur, ametur
Qui verè iustus permanet, atque bonus
Aduersos reuocans, conuersis cuncta remittens
Atque malis veniam dando, bonos faciens.
Non ergò audacter mens veri nescia culpet,
Quod placuit summi Iudicis arbitrio
Sed subdat sese iustè ignorantia Regi
Qui nunquam quæ sunt non bona velle potest.

Hæc, & similia ex maleficiorum permissione bona procedunt, quæ Deus sua Prouidentia elicit consequenter. Quapropter licet colligere iuxta duplicem illum ordinem rerum in Vniuerso, & in finem, quarè Deus alios maleficia exercere, alios maleficia perpeti permittit. Primi exercent: quia illorum libertatem impedire non vult. Secundi patiuntur: quia vel castigat peccata, aut propria, siue mortalia, siue venialia: aut aliena. Vel ad maiora prouocat, virtutes, nempè gratiam, & gloriam. Deniq. vtriq. agunt, & patiuntur: quia ex illorum actionibus, & passionibus bonis, & malis suam, & Ecclesiæ gloriam manifestat. Vnde mirandum non est, si non solùm nocentes, & peccatores; sed etiam innocentes, & iustos maleficia attingant, & vexent. Illi enim ob peccata mortalia rei sunt: Isti ob venialia: Cum nullus sit, qui quotidiè in illa non prolabatur, testante Sapiente Prouerb. 24. *Septies in die cadet iustus, & resurget.* quorum vnum solum sine iustitiæ diuinæ præiudicio morbis grauioribus; immo ipsa possessione dæmoniaca puniri potest: vt innotuit in Abbate Cassiano propter leuiculam iram *apud Cass. Coll. 7.* In Religioso ob tepiditatem, & distractionẽ *in vita S. Bernardi lib. 2. cap. 21.* Et in quadam Religiosa propter gulam præcipitem, & leuem *apud S. Gregor. lib. 1. Dialog. cap. 4.* 92

Ex his colligitur cur Deus permittat maleficia

A maleficis exerceri

A maleficis sustineri.

Adultis.

§. III.

IDem dicendum est de pueris, & infantulis, quibus potissimùm veneficia nocent; quia ætas illa imbecillior est ad resistendum, incautior ad cauendum, & incapacior ad accusandum, & reuelandum. Hoc enim sinit Deus; Vel vt parentes puniat, si mali sunt: aut vt probet, si boni, ait Aug. *lib. 21. de Ciu. Dei c. 14.* Vel vt infantem, si baptizatus sit, a peccatis præseruet, & ad cęlum rapiat, antequam malitia mutet intellectum eius. Si verò non sit baptizatus; Vel ne grauiorem ei damnationem imponat propter actualia peccata, quæ commissurus erat, si viueret: Vel vt peccatum originale puniat, propter quod solùm mortem merebatur. 93

Pueruli.

§. IV.

SEd quamuis in vtrisquè adultis, scilicet, & pueris peccata non repetirentur, aut merita; iustè tamen posset permittere, illos maleficijs affici non ad punitionem, aut remunerationem; sed ad suam gloriam; quę, cum maximum bonum sit, omni creaturarū malo anteponenda est, & nulli malo postponenda. (Quod maximè Exorcistis, & Parochis attendendum est; & obsessis, maleficiatis, & ægrotis ab ipsis insinuandum. Hoc probat dictum Christi Ioan. cap. 9. de illo cęco nato, dum Discipulis suis causam sciscitantibus, cur natus esset cæcus: videlicet, an propter peccata propria, vel parentum: Respondit: *Neque hic peccauit, neque parentes eius; sed vt manifestentur opera Dei in illo:* nempè omnipotentia Dei, eius sapientia, ac bonitas, dum Christus ab eo cæcitatem abstulit, ac perfectum illi visum contulit; vt benè explicat Euthymius Zigabonus *in Bibliotheca V.V. Patrum*. Quod magis, ac magis comprobauit ipse Christus *Ioan.* cap. 14. dicens: *Quodcumquè petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, vt glorificetur Pater in Filio. Si quid petieritis me in nomine meo hoc faciam.* Quasi dicat: Si in vestris infirmitatibus, tribulationibus, ac necessitatibus me inuocaueritis; exaudiam vos, quia sic Deus Pater eas vobis permittit, vt vobis inuocantibus me, nomen meum honoretur, ac glorificetur, dum ea, quæ iustè, ac fiducialiter petitis, gratiosè vobis conceduntur, ac liberaliter communicantur.

CAPVT III.

Quomodo Deus impediat maleficia.

In maleficiorum permissione datur potentia magna dæmoni, minor homini. Vterque coercetur à Deo, dum alia impedit, alia moderatur. Vel per Seipsum: Vel per Angelos.

94 IN ijs tamen maleficiorum permissionibus cauendum est, ne praua illa opinio in animum irrepat, omnimodam tùm dæmonibus, tùm maleficis tribui potestatem; ita vt possint laxatis habenis prorumpere in omne opus maleficum: aut quos volunt magicis artibus imperere. Quamuis enim malefici potestas liberior dęmonis potestate relinquatur; ampliorque illi, quàm huic concedatur permissio: quia dęmon valdè potens, & humano generi infensissimus: homo infirmus, & ad ardua aggredienda debilis; tamen vterquè coercetur à Deo, dum alia mala impedit: alia moderatur: impedit plurima, quæ attentare vellent: Moderatur permissa, quæ exercent. Quod facit tam per Seipsum, quàm per Angelos, vt sequentibus articulis palàm fiet.

SECTIO I.

Per Seipsum.

Deus Dęmoni, & maleficis nō omnia permittit: nō omnia denegat.

95 SI in aliqua Ciuitate prouidi Gubernatoris est, probos tueri, & ad honores, & opes euehere; & improbos non dare licentiam grassandi; sed eos coercere, ad virtutem compellere, ne pessimi quiquè impunè alijs iniurias inferant, & probi ciues ab eis iaceant oppressi, non est dubitandum ad iustam Dei Prouidentiam pertinere in hoc mundo, iniquorum impetus frangere, & inualescenti ponere fræna improbitati: cum non sit æquum, amicos eius vndequaque pati, & totas ferre vexationes ab improbis suscitatas; nec inimicos omnimodè sæuire, & totam posse implere malitiam; Ideò nec omnia permittit Dęmoni: nec omnia denegat. Si omnia permitteret, quis hominum à tali, & tanto inimico maneret illæsus, qui potentia armatus, & inuidia ardens totum citò perderet genus humanum; & vniuersum mundi ordinem susquè dequè verteret? *Cum constet*, vt benè docet S. Bernardinus serm. 6. de Miser. perfect. art. 2. cap. 3. *Dæmonem velle, quod peius potest, si eius potestas esset quoad omnia libera, & soluta, ineffabili modo sine omni ordine, & mensura subuerteret totum statum inferiorum.* Si verò Deus omnia denegaret, violentum videretur conatibus eius semper obicem ponere, & impedire penitus actiones illius, cui dedit liberi arbitrij facultatem. Quarè alia denegat: alia permittit.

Ratio permissionis denegationis.

Et idem præstat Maleficis, qui se diabolico ministerio mancipaiunt: cum nec illos omninò impediat; nec eis permittat omnia maleficia exequi, ad quæ Dęmonis suasione, & propria voluntate impelluntur. Non omninò impedit, ne voluntatis libertatem semel traditam impediat; sed sicut liberos creauit; itè liberè peccare sinit. Non omnia permittit, nè in profundum malorum seipsos præcipites dent, & in alios nimis desæuiant. Sępe impedit, & Aliquando permittit, vt sic appareat sapiens, & multiformis illa Prouidentia, quæ ità eorum malitiæ modum imponit, vt nequè omnia exequantur maleficia, quæ vellent: nec maiora faciant, quàm quæ permittuntur. Quod præstat; tùm maleficia attentata impediendo: tùm permissa moderando. Ijs enim duobus modis illorum frangere, & retardare vires consueuit In Toto, vel In Parte, vt sequentes articuli declarabunt. 96

Vade impedit vtrumq. In Toto In Parte.

ARTICVLVS I.

In Toto.

VIdisti rabidum canem ferreis innexum catenis: nunc insilit in prætereuntes; sed retinetur à catena: nunc incautos mordere tentat; sed virga prohibetur à domesticis, qui per iocum sæpiùs illum irritant clamoribus, & percussionibus, vt latrantem, spumantem, stridentem dentibus, & toto corpore irascentem, sed incassum videant. *Talis est dæmon*, qui secundùm Augustinum sermone 197. de tempore, *alligatus tanquam canis innexus catenis in domo Domini latrare potest, sollicitare potest, mordere omninò non potest, nisi, qui se illi mortifera securitate coniunxerit:* cum ad hoc creatus videatur, vt sit lusus Dei, & Sanctorum, teste Psalmista ps. 103. *Draco iste, quem formasti ad illudendum ei.* Quis non irrideat insilientem, sed impeditum? Ingenij vires acuit, rabiem excitat, vires exerit omnes, omnia molitur, & tentat, nunc dolis, & occultis tentationibus; nunc aperto marte, & publicis concertationibus, vt insolita maleficiorum genera inuehere possit in orbem; sed frendeat, & fremat, quantum voluerit, laborat, & laborabit in vanum. Quid enim agere poterit obsistente sibi virtute Diuina; vel non concurrente ad diabolicos conatus? cum vtroquè modo impediatur, & ligetur à Deo positiuè, & negatiuè. 97

Dæmon cani ligato comparatur.

An

§. I.

98 *Respondente positiuè.*

AN fortiùs, & strictiùs ligari potest, quàm Diuina virtute? Nam si in creaturis quanto aliquid est magis actuale, vnum, immobile, & vniuersale, eò causaliùs, & efficaciùs operatur: cum magis actuale minùs habeat de potentia, siuè possibilitate: magis vnum minùs dissipatas vires: magis immobile minùs instabilitatis, & debilitatis: magis vniuersale minùs de limitatione. Quàm potens erit Deus, qui est ens actualissimum, in quo nihil est de entitate, aut proprietate materiæ, ens vnum non solùm vnum, sed maximè vnum; imò, vt ait S. Bonauentura *in 1. sent.* omnimoda vnione vnitissimum: Ens immobile, quod aliquid recipere non valet: ens vniuersalissimum, in quo eminenter congregantur omnes virtutes actiuæ, & productiuæ rerum; & consequenter, quanta erit eius potentia? Certè summa, infinita, perfectissima, & talis, cui resistere nemo potest. Quid ergò canina Diaboli malitia proficiet in suis maleficijs, si ab illa impediatur: cum vniuersa potentia creata huic comparata sit radius ad orbem solarem, gutta ad oceanum, arenula ad totius terræ molem; imò aliquid minus, nec minus solùm, sed minimum: nec minimum tantùm, sed nihil? Nonne ridiculum se præbebit imbellis creatura, si velit obniti omnipotenti Deo, rumpere non catenam ferream; sed potentiam infinitam, & tentare impossibilia contra stimulum calcitrando?

§. II.

99 *Non cooperante negatiuè*

SEd non minùs frustrà laborabit, si Deus suum subtrahat concursum, vel ab eo: vel à rebus naturalibus, quibus vtitur in suis maleficijs concinnandis: cum enim omnes causæ secundæ à prima dependeant; & sine eius influxu nec operari, nec esse possint, si illa non influit, nullum possunt producere effectum, aut actionem externam admittere. Vnde si à Dæmone applicentur, quid illi manebit, nisi confusio? Ecce meditetur noua maleficia, vt hominibus noceat; intellectum habeat subtilissimum ad illa inuenienda: voluntatem ad exequenda propensissimam; virtutem maximam ad præparanda, & perficienda; sed nec intelligere, nec velle, nec agere quidquam poterit, si Deus non concurrat. At dimittatur liber in suis potentijs: inueniat intellectus: voluntas impellat: virtus exeat ab agente tàm subtili, tàm voluntario, tàm potente: tentet maleficia, ut solet, applicando actiua passiuis: ecce ignis, aer, aqua, terra, mineralia, omnia reptilia, uegetatiua, sensitiua propalàm sunt. Vtatur, abutatur eis, ut uoluerit. Quid post hæc? Operam perdet, & risum mouebit. Applicabit ignem, sed non comburet: Aerem, sed non aget: Aquam, sed non humectabit: Terram, sed nihil producet. Mineralia, sed uirtute carebunt: Cætera omnia, sed uiribus erunt destituta. Res de se alterabiles non concipient calorem, aut frigus, aut humidum, aut siccum, aut alias ceteras qualitates: si tàm ab actiuis, quàm à passiuis Deus suum subtraxerit concursum; atquè ita dupliciter illudetur à Deo non concurrente cum illo, uel rebus applicatis; nec poterit quantumuis minimum producere, etsi omnem moueat lapidem, & totam uerset industriam.

§. III.

HAnc autem dæmonis potestatem Deus alligare cæpit non quoad tentandum; sed quoad seducendum, & vexandum ab origine mundi immediatè post Luciferi peccatum. Nam sicut, cum superba eius mens propriæ excellentiæ cupiditate intumescens, à Deo auersa ad seipsam conuersa est, vtriusque sapientiæ supernaturalis practicæ, nempè, ac speculatiuæ iacturam fecit: quia practica, quæ est causa efficax amoris Dei, totaliter fuit ei ablata; & speculatiua multùm diminuta, cum in statu damnationis non nouerit tot mysteria supernaturalia, quot agnouisset, si in cognitione beata extitisset: vt docet Augustinus *lib. 9. de Ciuit. Dei cap. 21.* Sic ob superbiæ peccatum meritò cæpit à Deo cohiberi eius potestas, vt non posset ea omnia perficere, quæ vellet. Nam licet post peccatum integra remanserint eius naturalia quantum ad fundamentum, & quoad substantialia; non tamen quantum ad libertatem omnium operationum, & executionum earum. Quod perlucidè testatur Alexander Alensis par. 2. q. 100. mem. 2. ar. 2. *Licèt ex prima, ait, potestate sibi data possent dæmones super huiusmodi creaturas ex ordine naturali: tamen in pænam peccatorum eorum, & bonum hominum cohibetur eorum potestas.* 100 *Hæc potestas cæpit ligari post Luciferi peccatum.*

§. IV.

ITa dæmonem delusum legimus Exodi 7. & 8. Mittitur Moyses à Deo ad Pharaonem, datur ei virga miraculorum operatrix, vt suam cõfirmet missionem, stupente illo Principe, & tota eius Curia: nunc illà conuertit in colubrum: nunc aquas ad tactum eius mutat in sanguinem: aliàs è Nili flumine innumeras educit ranas; sed ecce eadem præstant Magi Pharaonis, concertantibus adhuc ipsis cum Moyse in tertio signo deficiunt, nec possunt Scinifes excitare. Quid tria illa prodigia Musayenturæ æmula, quam tres saltus ipsius canis Deo permittente, & catenam laxante longiorem, quam retrahit in tertio signo? Quo non se vertit Dæmon superbia inflatus propter præcedentia signa, quibus parem cum Deo, vt videbatur, potentiam ostentabat? Quid non tentat, vt Sciniphes possit producere, nunc reales, nunc apparentes, qui anteà produxerat ranas, virgasq. & aquas mutauerat in alteram formam? Sed nihil proficit, quia virtute diuina, siuè obsistente, siuè non concurrente impeditur, quam eius ministri coguntur fateri dicentes: *Digitus Dei hic est.* 101 *probatur exemplo*

§. V.

PEr passionem verò, crucem, ac mortem Iesu Christi ablata est sufficienter Dæmonibus huiusmodi nocendi hominibus facultas: vt Veritas testatur *Io. 12.* dicens: *Nunc iudicium est mundi: nunc princeps huius mundi eijcietur foras.* Quid est enim, per mortem Christi principem mundi eijci, nisi potestatem à Dæmone auferri, qui tenebrarum harum princeps nuncupatur. Quod probant sequentes Patres prædicta verba Christi exponentes S. Cyrillus Alexandrinus ait: *Habuit quidem priùs Dæmon per tyrannidem principatum in totum genus humanum, & dominatum crudeliter exercuit in omnes. Atqui virtute mortis Christi, & sanguinis confracta est illius potestas, & sublata potentia: & quos iniustè detinuit captiuos, iustè perdidit.* Hilarion Monachus in eadem 102 *Per passionem Christi totaliter ablata, sed respectiuè.*

D 2 verba

verba loquens in persona Christi ait: *Nunc morte mea fiet, vt dominatum in hominibus omninò amittat Diabolus, qui peccato primorum parentum in omnes acerbissimè principabatur.* Et subdit: *Quis igitur ad hanc mentionem non lætetur? non gratias agat continuè pro liberatore?* Ioannes Maldonatus in dicta verba: *Perindè,* inquit, *ac si dicat, deturbabitur de possessione sua, eijcietur ex arce sua. Eiectus foras dicitur, non quòd in mundo non sit, & in multis etiam non dominetur; sed quod quantum in Christo fuit, eiectus fuerit, ita vt si homines vellent, nihil prorsus in ipsos haberet potestatem.* Quod & Apostolus *ad Colos. cap.* 2. apertè docuit: *Expolians,* ait, *principatus, & potestates, traduxit cõfidenter palam triumphans illos in semetipso.* Hac de causa S. Ioannes ep. 1. sua canon. cap. 3. ait: *Apparuit Filius Dei, vt dissoluat opera diaboli.* Vnde S. Hieronymus super illud psal. 91. *Exaltabitur sicut vnicornis, &c.* ait: *Dominus in cornibus crucis ventilauit inimicos, ibi confudit diabolum, & omnem eius exercitum. Christus quidem erat crucifixus in corpore, & verè crucifigebat dæmones.* Et S. Leo in sermone de Passione Domini. *Claui illi, qui manus Domini, pedesq. transfoderant, perpetuis Diabolos fixere vulneribus; & sanctorum pœna membrorum inimicarum fuit interfectio potestatum.* Quod apertè testatur etiam August. *serm.* 197. *Venit Christus, & alligauit Diabolum.*

§. VI.

103 *Ob honorem SS. nominis Iesu.*

QVam efficaciam, ac virtutem dæmones cohibendi, ac religandi, eorumq. opera totaliter dissoluendi Deus Pater Sanctissimo Iesu Christi Nomini communicauit. Audiamus eius præconem Paulum Apost. ad Philippenses cap. 2. *Christus,* ait, *humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis.* Sed quid meruit Christus pro tàm difficili, exactaque obedientia, ac pro morte tàm dura, dira, ac ignominiosa? Scimus meruisse, delere *quod aduersus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis,* illudque tulisse vt ait Apost. ad Colos. 1. de medio, crucique affixisse, nobis donando omnia delicta, paradisi ianuam aperiendo, gratiamque ac gloriam obtinendo. Verùm quid tam difficili conflictu sibi ipsi acquisiuit? An erunt tot labores, ac dolores vani, ac vacui pro seipso? Dicamus ergo, præter sui corporis glorificationem, sibi meruisse nomen, *quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genuflectatur, cælestiũ, terrestrium, & infernorum; & omnis lingua confiteatur, quia Dominus noster Iesus Christus in gloria est Dei Patris.* Ideòque voluit Deus, quòd per huiusce Nominis Sanctissimi virtutem, & efficaciam hominibus Dæmones subijciantur, ab eisque confringantur, ac religentur. Quod benè experientes septuaginta duo discipuli *Lucæ* 10. reuersi sunt cum gaudio dicentes magistro suo: *Domine etiam in nomine tuo dæmonia subijciuntur nobis.* Et ipsemet Christus Ecclesiæ suæ sponsæ cum Dæmones eijciendi tradidit potestatem ait: *Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eijcient.* Vt significaret: quòd non per purum actum voluntatis humanum, puta, per dissensum voluntatis à dæmonis obsessione, & eius vexatione homines sunt præseruandi: aut liberandi, vt docere volunt quidam moderni Exorcistæ; sed per actum intellectus, & voluntatis prout per fidem, ac confidentiam eleuantur in Deum, ac nituntur virtute, & efficaciæ Sanctissimi nominis Iesu: vt infra latiùs docebimus *tom.* 2. *disp.* 4. vbi *de Prud. in exr. vet.*

§. VII.

QVarè proculdubio dicendum Dæmonis potestatem ante Christi aduentum tàm respectu animæ, quàm corporis pro illis duntaxat fuisse alligatam, atque penitùs ablatam, qui Deum, vt Creatorem, Conseruatorem, & Adiutorem suum fidelissimum in omnibus suis necessitatibus inuocabant, & agnoscebant, ad illumque toto corde, & fiducia in suis tribulationibus confugebant. Vt enim monuit Dauid *psal.* 90. & latè infra disp. vlt. vbi de fiducia in Deum: qui habitat in adiutorio Omnipotentis Dei, non in proprijs confidens viribus; sed totam suam spem constituens in Domino, hic permanet, & commoratur in defensione Dei altissimi; & liberabitur ab incursu, & dæmonio meridiano, cadent a latere eius mille, & decem millia à dextris eius: Super aspidem, & basiliscum ambulabit, & conculcabit infernalem leonem, & draconem. Cuius rationem reddit ipse Deus per eundem Prophetam dicens: *Quoniam in me sperauit, liberabo eum, protegam eum, quoniam cognouit nomen meum.* 104

Sed pro his, qui in Deo confidunt.

§. VIII.

SEd præcipuè post Christi passionem, ac mortem, per quam Sanctissimum Iesu nomen sibi acquisiuit, nemini est ambigendum, funditùs esse euersam dæmoniacam potestatem vt supra diximus, ac totaliter ablatam pro eis, qui in hoc Sanctissimo Nomine suam constituunt fiduciam: ac ità firmiter huic adhærent fundamento, ac propugnaculo, quòd sinè vlla hæsitatione credunt, ac confidunt, se huiusmodi auxilio, ac patrocinio fore à quacumque dæmoniaca deceptione, seductione, ac vexatione animæ, & corporis liberos, atque securos. Quod benè testatur S. Athanasius orat. 1. contra Arianos. *Omnes* ait, qui *legitimè in Christum fiduciam habent, pedibus conculcant eum, qui hæc verba dicebat* Isaiæ 14. *In Cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum.* Nam fides, ac fiducia inhæsitans in Sanctissimo Nomine Iesu collocata est remedium, vt ait ipsamet Veritas *Marci vlt.* quo Dæmones fugiunt à nobis, serpentes tolluntur, venena non nocent, & infirmitates recedunt. Vndè benè ait S. Petrus Rauennas; *Hoc est nomen, quod dedit cæcis visum, surdis auditum, claudis gressum, ac cursum, sermonem mutis, vitamque mortuis, & etiam totam diaboli potestatem de obsessis corporibus effugauit.* Idcirco Dæmon aduersus hoscè Christicolas, vt canis insurgere, latrare, ac sollicitare potest, vt eos inducat ad diffidentiam de diuina protectione, qua possit sibi via aperiri ad vexandum illos; sed vani erunt latratus, inanes sollicitationes, irritus omnis furor, & vacuus cunctus labor; quia ex promissione Dei, (cuius verba sunt ità vera, quòd potiùs cælum, & terra transibunt, quàm ipsa inania reddantur) assistet eis diuina protectio, & scuto circumdabit eos veritas eius, qua ab omni incursu, infestatione, ac vexatione dæmoniaca liberi, securi permanebunt, ac illęsi consistent per gratiam in conspectu Dei. Quod animaduertens etiam Iacobus Bilhus suis Anthol. cecinit his ver. 105

Præcipuè in virtute SS. nominis Christi.

Contra istos nihil potest dæmon.

Cum canis est mordax, hunc tu compesce catena
Irritus illius tum furor omnis erit.
Tum frustra sese huc vertet, se vertet & illuc
Dum tibi semper ab hoc cura sit esse procul
Sic Sathanam Christus tam duro compede vinxit
Iam nullum vt sano lædere dente queat.

Id

Id modo, dum quisque suum caueat, ne stultus ad illā Tendat & æterna sit sibi causa necis.

ARTICVLVS II.

In Parte.

106 QVòd si maleficia absolutè impedire nolit; sed aliqua permittat; adhuc in illa permissione Dæmonis cohibet potestatem; cum illam limitare solet. Certissimum est enim, Cacodæmonem quantalibet potentia præditum, & ductum malitia nullo modo posse hominibus in aliquo nocere sine permissione diuina. Nam quomodò sine illa in creaturas rationales sæuire poterit, qui sine illa ipsas ratione carentes attingere non audet, nec expulsus humanis corporibus in porcos intrare? Quod quidem obseruauit S. Athanasius in vita S. Antonij. *Si super porcos*, ait, *potestatem non habent, multò magis dominium nullum habent contra homines factos ad imaginem Dei*. Quarè nihil Dæmon attentare præsumit, nisi à Deo obtineat facultatem, quæ semper moderata conceditur à diuina Prouidentia: vt patet in Iob: *Ecce in manu tua est, veruntamen animam illius serua*. Vndè S. Augustinus *lib. 5. de Ciuit. Dei* apud Alensem par. 2. q. 43. a. 2. ait: *Dæmones non omnia, quæ volunt, facere possunt, nisi quantum illis diuina ordinatione conceditur, cuius plena iudicia nemo comprehendit, nemo reprehendit*. Et vt verbis proprijs ipsius Augustini vtar. *Firmissimè*, inquit *credendum est, omnipotentem Deum omnia posse facere, quæ voluerit, siuè vindicando, siuè præstando; nec Dæmones aliquid operari secundùm natura sua, potentiam: quia & ipsa angelica natura est, licet proprio sit vitio maligna: nisi quod ille permiserit, cuius iudicia occulta sunt multa, iniusta nulla.*

Dæmon nihil potest sine licentia diuina.

§. I.

107 QVòd si malitia impellente aliud moliatur præter id, quod concessum est, cohibetur a Deo, qui post concessam licentiam Dæmonibus, & maleficis non sinit tanquam spectator ociosus suos agere ad libitum motus; sed malitiam dæmoniacam, & humanam moderatur, & ordinat. Moderatur, ne plus valeat, quàm recta occultæ Prouidentiæ ratio exigit, per quam ei termini constituuntur, quos præterire non potest, vt valeat malè agere cum talibus loco, tempore, & circunstantijs contra tales, & determinatas personas: cū hisce tentationibus sic, aut sic intensis, & non vltra. Quam veritatem aliquoties expertus sum in diuersis Energumenis, dum enim Dæmon grauiter vexaret eos, Dæmonem interrogaui dicens: *Cur ingressus es corpus istius Creaturæ Dei?* Qui respondens ait: *Ingressus sum, vt eum occidam*. Ego autem subiunxi: *Cur hucusque non occidisti?* Qui respondit: *Non occidi, quia fui impeditus*. Ego verò addidi: A quo fuisti impeditus? Ipse autem: *Ego fui impeditus ab eo, qui me est potentior*. Ego autem præcepi, vt ipsemet pro sua confusione illius nomen explicaret, sed ipse dixit: *Nonne cognoscis Factorem tuum?* Ordinat insuper. Etenim si omnia, quæ sunt ab ipso, teste Apostolo *Roman. 13.* ordinata sunt: nullum malum, aut maleficium permittitur sine ordine, non solùm in finem bonum, de quo supra; sed etiam in seipso: quia peruersas hominum voluntates iam seipsis præparatas, & determinatas ad malum Deus sic dirigit; vt quamuis non causet in eis malitiam, nec operi malitioso cooperetur, vt dictum est; modum tamen imponat malitiæ, & permittat ad illud potiùs peccatum ferri, quàm ad aliud. Et cum in aliud fertur, potiùs cum tali circunstantia, quam cum altera. Et hoc est, quod vult August. lib. de Gratia & libero arb. cap. 21. cum dicit: *Existimo operari Deum in cordibus hominum ad inclinandas eorum voluntates quocumque voluerit, siuè ad bona pro sua misericordia, siuè ad mala pro meritis eorum, iudicio vtique suo, aliquando aperto, aliquando occulto, semper autem iusto*. Quare, etsi dæmonibus maleficia exercere permittat; tamen hoc ita temperate facit, & cum tali moderatione, & ordine, vt hostis ille ferox nihil exequi possit, nisi prout illi permittitur, & non prout vult; Ideo ligatus dicitur, non quod funibus, aut ferreis vinciatur cateois; sed quod ad placitum tentare non permittatur, vt docet August. lib. 20. de Ciuit. Dei c. 8. *Alligatio Diaboli est*, inquit, *non permittere exercere totam tentationem, quam potest, vel vi, vel dolo ad seducendos homines, in partem suam cogendo violenter, fraudolenterue fallendo*. Et ita Deus per seipsum maleficia impedit; ex quo dæmones, & malefici non possunt omnia mala peragere; sed illa solùm, quæ ab eo permittuntur; & eo modo, quo permittuntur.

Si aliud tentat coercetur à Deo. Moderāte malitiam dæmoniacā ordināte malitiā humanā

§. II.

SEd qua ratione permittantur aliqui sæpe malefficio affici, nonnulli raro, alij verò nunquam, hoc difficillimum est, determinare. Si tamen mihi fas sit pro ingenij mei paruitate, ac imbecillitate aliquid statuere: Præter ea, quæ supra de permissione diuina ex ordine rerum in Vniuerso, & in finem, hæc aliqua subijciam ex parte maleficiatorum. 108

Si enim maleficiandi sint catholici vtrique, ac boni christifideles, quibus impræsentiarum loquor, & ad quos hic meus dirigitur labor, Vel plenam, ac perfectam in Deo habent fiduciam, ac præcipuè in virtute Sanctissimi Nominis Iesu: vel in protectione Beatiss. Dei Genitricis Mariæ: vel suorum Custodum Angelorum: vel sancti alicuius, puta Sancti Francisci, aut D. Antonij a Padua, vel alterius Sancti, quorum meritis, ac intercessione firmiter, ac sine vlla dubitatione, se continuè à quacunque Dæmonis obsessione, vexatione, ac ministrorum eius infestatione securè defendendos, ac protegendos, credunt. Hi cum nihil timeant, nullumque in se neque minimum admittant timorem, liberi proculdubio ab omni dæmoniaco incursu, illæsique conseruantur: quia vbi nullus est timor, ibi maxima in Deo confidentia, quæ prouenit ea amore, & charitate in Deum, quæ foras mittit timorem. Vbi vero maxima in Deo confidentia, ibi firma, ac indubitata Dei protectio: vt latè probatur infra *tom. 2. disp. 4.* Ideoquè pro his in toto est alligata, imo totaliter ablata dæmonis potestas. (Hic loquimur de rationis vsum habentibus: Nam pro carentibus, eorum parentes, vel curam habentes supplere debent.)

Cur maleficio affic iantur Alij nunquam, Alij sæpè Alij raro Nūquam maleficio afficiuntur, qui in Deo perfectā habent fiduciam

§. III.

HAnc veritatem eruditè docet S. Bernardus in psal. 90. super illa verba qui habitat, etcæt. *Beatus*, ait, *planè qui sic habitat in adiutorio Altissimi: quia in protectione Dei Cæli commorabitur. Quid ei nocere poterit eorum, quæ sub Cælo sunt, quem* 109

probatur auctoritate.

Deus

Deus Cœli protegere, & conseruare voluerit? Porrò sub cœlo sunt quæcunque nocere possunt: sub cœlo sunt aereæ potestates: sub cœlo præsens sæculum nequam, & caro aduersus spiritum concupiscens. Optimè igitur est: In protectione Dei cœli commorabitur: vt nihil eorum, quæ sub cœlo sunt, timere possit quisquis protectionem eius habere meruerit. Hanc fidem in Christum maxime commendat etiam ille magnus Antonius relatus à Delrio lib. 6. Disquis. magic. cap. 2. sect. 3. dicens: *Magna dilectissimi aduersus Dæmonem arma sunt vita sincera, & intemerata in Deum fides.* Hanc docuit S. Hermam Pauli Discipulum eius Angelus Custos, qui sub forma Pastoris diù cum eo habitauit, vt ipse refert tom. 1. Bibliothecæ Veterum Patrum lib. 2 mandato 12. *Quicunque*, ait, *fide pleni sunt resistunt Diabolo, & ille recedit ab eis: quia non habet locum intrandi.* Cuius fidei virtutem in seipso expertus est S. Ambrosius Episcopus, cui, vt memorat S. Paulinus *in vita eius*, nullus vnquam Magus, aut maleficus nocere potuit ob firmissimam in Deum fiduciam. Mortua namque Iustina Imperatrice Arriana cum Innocentius Magus in quæstionem raperetur, inter tormenta fassus est, Angelum Ambrosij Custodem suum esse tortorem; nam viua Imperatrice eius iussu se nocte intempesta sub Templi tectum ascendisse, & sacrificasse dixit, vt Ambrosium infamem, inuisumque faceret Plebi; nihilominus amorem in hunc virum, & fidem catholicam magis ac magis effloruisse: Missos etiam à se Dæmones, qui Ambrosium necarent; sed ijs vltra ædium fores progredi non licuisse. En quibus excubijs Deus illos defendat, qui omnem in se solo collocant fiduciam! En quomodo potestas Dæmonis ligatur, & totaliter cohibetur pro his, qui firmiter in Christum credunt, ac in eius protectione suam collocant fiduciam!

Exemplo

§. IV.

110 SI autem debilem, ac imperfectam in Deo habeát fiduciam, timore, oportet, concutiantur, quo dubitent, se à Dæmone vexandos. Quò enim decrescit in eis confidentia, eò crescit, & augetur de Dæmone timor, ac tremor, & per consequens à Deo protectore magis derelinquuntur, atque tyrannidi diabolicę amplius subijciuntur, nisi pręseruentur ob aliquam aliam deuotionem. Quod eruditè docet Lactantius Firmianus *lib. 2. Diuin. Instit. Nocent*, ait, *dæmones quidem; sed ijs, à quibus timentur, quos manus Dei potens, & excelsa non protegit*: quasi dicat: Qui timent Dæmones, diffidunt de diuina protectione, & per consequens manus Dei illos non protegit: & tunc quid mirum, si Dęmones illis præualeant, ac noceant: eum deserente, ac recedente diuina protectione relaxentur eorum fręna, ac malefaciendi potestas non ità strictiori cohibeatur retinaculo? Propterea nos omnes admonet S. Thedorus Studita dicens: *Si dæmones nos viderint perduelles, cedent oppugnationi; sin verò formidolosos, aciem tendent.*

Sæpè, qui diffidūt de diuina protectione.

§. V.

111 QVam veritatem sæpiùs testantur diuinæ scripturæ. Videas Petrum, aliosque Discipulos existentes in nauicula *Ioan. 21.* cum ad hos venerit Iesus, putauerunt phantasma esse: & præ timore clamauerunt: statimque Iesus locutus est eis dicens: *Habete fiduciam: ego sum, nolite timere*: ac si diceret: Si fiduciam habebitis, illa foras mittet timorem. Quod audiens Petrus excusso omni timore misit se in mare, & ambulabat super aquas, vt veniret ad Iesum; sed videns ventum validum timuit; & cum cæpisset mergi clamauit dicens: *Domine saluum me fac.* Quem Iesus manu apprehendens ait illi: *Modicæ fidei, quare dubitasti?* quia modicam habuisti fiduciam, ideò non mirum, si dubitasti; quia dubium de damno, ac malo sustinendo prouenit ex diffidentia de diuina protectione: sic dixit aliàs Iesus Discipulis suis Matthæi 16. *Quid cogitatis intra vos modicę fidei, quia panes non habetis, & Marci 4. Quid timidi estis? nec dum habetis fidem?* Non enim loquebatur de fide habituali, quæ est vna ex tribus virtutibus theologicis: nec enim illa carebant Discipuli; sed de fide actuali, ac fiducia, qua quis credit, ac confidit in Dei protectione, quæ in aliquibus maior, in alijs minor reperitur; de qua fusiùs *to. 2. disp. 4. vbi de fiducia in Deum.* Quæ fiducia secundùm quòd maior, vel minor est, sic magis vel minùs foras mittit timorem. Quòd apertè docuit Filius Sirach *Ecclesiast. 24. Qui timet Dominum, nihil trepidabit, & non pauebit, quoniam ipse est spes eius. Timentis Dominum beata est anima eius. Ad quem respicit, & quis est fortitudo eius? Oculi Domini super timentes eum, protector potentiæ, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, & vmbraculum meridiani, deprecatio offensionis, & adiutorium casus, exaltans animam, & illuminans oculos, dans sanitatem, & vitam, & benedictionem.* Qui ergò magis de diuina confidunt protectione, minùs dęmoniacas timent vexationes; qui verò minùs in Domino confidunt, magis deijciuntur, ac dæmoniacas pertimescunt infestationes; ac per consequens iuxta eorum diffidentiam, ac timorem digni sunt vt à Deo relinquantur, ac diabolicæ saltem quoad corpus tradantur potestati. Vndè sapientissimè nos docet S. Leo serm. 1. quadrag. dicens: *Si nos erigimur, illi corruunt: Si nos conualescimus, illi infirmantur, remedia nostra eorum plagæ sunt: quia curatione nostrorum vulnerum vulnerantur.* Ergo à contrario sensu sequitur, vt nobis deiectis illi erigantur, nobis infirmantibus illi conualescant, & plagæ nostræ illorum sint remedia, & nostris vulneribus illorum vulnera curentur. Sic dixit Angelus Hermeti, vt habetur in Bibliot. Veterum P P. tom. 2. mand. 7. *Diabolum ne timeas; timeas enim Dominum, dominaberis illius; quia virtus in eo nulla est.* Et ibidem Mand. 12. *Nolite timere Diabolum, quia in vobis potestatem non habet.* Et paulò infra. *Minas illius in totum timere nolite, sine virtute enim sunt, sicut hominis mortui nerui.* Quid ergò mirum, si aliqui, licet boni Christifideles, varias sæpè patiantur Dæmonum obsessiones, vexationes, atquè infestationes, cum sint nimis timidi, ac consequenter modicę fidei, ac diffidentiæ magnæ; ideòque mereantur aliqualiter à Deo derelinqui quoad corpus, ac sub Dęmonis potestate affligi, atquè torqueri.

Probatur auctoritate diuinę scripturę.

§. VI.

SI verò maleficiandi sunt infideles, vel hæretici, 112
vel schismatici, aut pessimi Christiani; cum hi sint Dæmonum partiales, & asseclæ, eius præceptis, ac suasionibus obsequentes, dicere possumus; cum Dæmones procertò sciant, hos sui esse iuris, impræsentiarum eos rarò vexare in corpore, quos perfectè possident in anima in æternum simul cum corpore torquenda in orco, & affligenda: vt testatur etiam Leonar. Vairus *lib. 3. de Fascino c. 7.* Quam veritatem fassus est quidam dæmoniorum

Ratiò qui per peccatũ voluntariè dæmoni stant subiecti.

prin-

princeps nomine Beelzebub in Gallia apud Oppidum Laudunum, vt refert Bartholomęus Faius Regius in Senatu Parisiensi Consiliarius, ac Inquisitionum Præses in suo Energomenico. *Dum enim*, ait, *Bursius Billius Cathedralis Ecclesię Canonicus quãdam Nicolam Energumenam exorcizaret, pluribus Hareticis prasentibus, à pradicto damone, qui eam obsidebat, quasiuit Exorcista: Cur tot vafros Hareticis omissis simplicem catholicam adorsus esset? Plectores, respondit Demon, tibi morigeros?* Sunt tamen Deus dæmones iuata maleficorum, quibus seruire non dedignantur, vota, sæuire in eos, quibus ipsi affligendis, vel enecandis maleficia concinnarunt: nisi Deus prohibeat ob aliquod bonum publicum, vel priuatum. Nam huiusmodi peccatores licèt rarò à Dæmone vexentur in hac vita, vt magis torqueantur in alia; habet tamen potestatem Dæmon, vt illos torqueat; vt testatur August. *aduersus Manichęos* apud Alex. Alens p.3.q.100.m.5. ar.1. dicens: *Diabolus potestatem habet in eos, qui pręcepta Dei contemnunt.* Quare Deus maleficorum, ac Dæmonum potestatem non cohibet in toto; sed in parte tantùm, vel ne videatur in maleficis totaliter liberi arbitrij impedire facultatem; sed derelinquere in manu consilij sui: Vel quia maleficiandi, qui sunt iniqui, ac pessimi ob suam nimiam à Deo auersionem nullam in Deo fiduciam elicere queunt. Quarè sicut malefici non omnes homines suis afficere contendunt maleficijs: sic Dæmones non omnes suis affligere, ac torquere vexationibus permittũtur.

Hi tamẽ maleficijs expositi sunt ad maleficorum vota.

SECTIO II.

Per Angelos.

113 NEc solùm Deus seipso hoc præstat; sed etiam Angelorum ministerio, qui si ad Dei præceptum maleficis conatibus sua virtute resistant, non solùm tardiùs, & languidiùs ferri; immò euanescere certum est. Duplici enim virtute, qua pollent, illos aut impediunt, aut soluunt; præcipuè Spiritus illi beati, quibus Orbis cura commissa est, & hominum custodia demandata: vt eruditè docet Alexander Alens. *par.2.q.100 mem.2.a.9.* Etenim, cum omnis Dæmonum turba, quæ cælo deturbata est, non sit baratro conclusa, sed plures ex illis, vt post Petrum *in sua Canon.2.cap.2.* docet S Bonauentura *in 2.dist.6.ar.2.q.1.* in aere isto caliginoso vagentur, quorum studium quę est, ciere tempestates, excitare ventos, & turbare omnia inferiora; nec non mortales vel ad vitia impellere: vel varijs vexare calamitatibus per maleficia, & artes magicas, vi vtriusque virtutis Naturalis, & Diuinæ coercent: vt duobus articulis patefiet.

Angeli mandãte Deo maleficia Aut impediunt Aut soluunt.

Virtute naturali Virtute Diuina.

ARTICVLVS I.

Virtute Naturali.

114 PRopriam vnicuisquè subesse virtutem nemo dubitat; sed quomodò vnus Angelus alterum Dæmonem compescere, impedire, & expellere possit, non patet. Nam quoad naturam difficile est in vno maiorem deprætêdere virtutem, quam in alio: cum enim sint spirituales, & incorporeæ substantiæ, non est facile hominibus corporeis sensibus alligatis maioris, vel minoris potentiæ, & virtutis gradus eis assignare; & ideò difficillimum est, ostendere: quomodo vnus naturaliter sit alio potentior. Etenim talis est, aut secundùm intellectum: aut secundùm voluntatem: aut secundùm aliquam aliam virtutem agendi illi à Deo naturaliter inditam: vt benè dubitat P. Ioannes Marius Scribonius *in sua Theandria disp.15.q.6.* qui sequ. modo discurrit.

Difficile est determinare: quomodo Angelus vnus sit alio naturaliter fortior.

§. I.

SEcundùm intellectum quomodo potest esse maior capacitas à parte naturæ in intellectu vnius, quam in intellectu alterius, cum sint nudi, & puri spiritus? Etenim intellectus eorum nec adiuuatur, aut retardatur à sensibus, quia sensus non habent: nec ab obiecto, quia species inditas, & concreatas habent a principio suæ creationis: nec à facultate intelligendi, quia intelligunt sine discursu (vt ait ipse.) Vnde quomodo naturaliter vnus intellectus illorum est potentior, aut acutior alio? Dices: Deus nonnullis statim à principio instillauit maius donum scientiæ: aut ipsi per gratiam adepti sunt postea maius lumen cognitionis in obiecto beatifico, vndè plura cognoscere possunt: Respondeo plura cognoscere non statim est Dæmones expellere; immò actio intellectus creati nihil efficit extra intellectum cognoscentis. Quapropter cum simplex cognitio nihil efficiat extra intellectum, etiamsi vnus Angelus haberet maiorem scientiam naturaliter, quàm alius, non posset sola virtute intellectus Dæmonem expellere. 115

An secũdùm Intellectũ.

§. II.

NEc minor est difficultas ratione volũtatis: quia nulla voluntas creata quicquam ponit in effectu extra se per suum velle, cum sit actio immanens, quæ non transit ab agente in actum externum; sed semper remanet in ipso agente ad intra, vt ait Aristoteles 9 Metaph. *Actus agentium sunt in patiẽte benè disposito;* ita vt nulla causa agere possit absque accommodata passi ad agens aptitudine. Quęnam autem aptitudo potest esse passi exterioris ad voluntatem interiorem Angeli, vt per illam solam nunquam egredientem ad extra Angelus agere possit? Præterea si Angelus ageret per solam voluntatem extra se, ageret quantum vellet: quia si solùm velle sufficeret; & sola voluntas esset potentia satis efficax ad agendum extra se quicquid vellet, posset infinitum agere; quia posset infinitum velle: cum intellectus, & voluntas sint potentiæ illimitatæ. Et sicut quicquid potest esse, potest & intelligi (cum ens in tota sua latitudine sit obiectum intellectus) ità quicquid potest intelligi, potest & appeti. Quod primum consequens, cum sit falsum, falsum est etiam, quòd sola voluntate agat, & operetur extra se sinè adminiculo alterius virtutis. Ratio enim, cur non possit facere quicquid vult, est, quia eadem non est potentia faciendi, quę volendi: cum possit multa velle, quæ non potest efficere, quia potentia eius est terminata, & limitata, licèt illimitata, & indeterminata sit potentia voluntatis. Insuper si sola voluntate posset Angelus agere extra se, cum vnus æquè habeat voluntatem, sicut & alius, & æque indeterminatam & illimitatam, nunquam Bonus malum sola voluntate posset expellere: quia malus posset obstinatè velle ibi remanere. Et si voluntas de se sola esset efficax, nunquam à Bono posset extrudi: Non enim est voluntas angelica, sicut humana; cum hæc mutetur; illa pertinax sit in suo velle; & ideò cum æquè illimitata 116

An secũdùm Voluntatẽ.

Deus Cæli protegere, & conseruare voluerit? Porrò sub cælo sunt quæcunque nocere possunt: sub cælo sunt aereæ potestates: sub cælo præsens sæculum nequam, & caro aduersus spiritum concupiscens. Optimè igitur est: In protectione Dei cæli commorabitur: vt nihil eorum, quæ sub cælo sunt, timere possit quisquis protectionem eius habere meruerit. Hanc fidem in Christum maxime commendat etiam ille magnus Antonius relatus à Delrio lib.6. Disquis. magic. cap. 2. sect.3. dicens: *Magna dilectissimi aduersus Dæmonem arma sunt vita sincera, & intemerata in Deum fides.* Hanc docuit S. Hermam Pauli Discipulum eius Angelus Custos, qui sub forma Pastoris diù cum eo habitauit, vt ipse refert tom.1. Bibliothecæ Veterum Patrum lib.2 mandato 12. *Quicunque*, ait, *fide pleni sunt resistunt Diabolo, & ille recedit ab eis: quia non habet locum intrandi.* Cuius fidei virtutem in seipso expertus est S. Ambrosius Episcopus, cui, vt memorat S. Paulinus *in vita eius*, nullus vnquam Magus, aut maleficus nocere potuit ob firmissimam in Deum fiduciam. Mortua namque Iustina Imperatrice Arriana cum Innocentius Magus in quæstionem raperetur, inter tormenta fassus est, Angelum Ambrosij Custodem suum esse tortorem; nam viua Imperatrice eius iussu se nocte intempesta sub Templi tectum ascendisse, & sacrificasse dixit, vt Ambrosium infamem, inuisumque faceret Plebi; nihilominus amorem in hunc virum, & fidem catholicam magis ac magis effloruisse: Missos etiam à se Dæmones, qui Ambrosium necarent; sed ijs vltra ædium fores progredi non licuisse. En quibus excubijs Deus illos defendat, qui omnem in se solo collocant fiduciam! En quomodo potestas Dæmonis ligatur, & totaliter cohibetur pro his, qui firmiter in Christum credunt, ac in eius protectione suam collocant fiduciam!

Exemplo

§. IV.

110 SI autem debilem, ac imperfectam in Deo habeãt fiduciam, timore, oportet, concutiantur, quo dubitent, se à Dæmone vexandos. Quò enim decrescit in eis confidentia, eò crescit, & augetur de Dæmone timor, ac tremor, & per consequens à Deo protegente magis derelinquuntur, atque tyrannidi diabolicę ampliùs subijciuntur, nisi pręseruentur ob aliquam aliam deuotionem. Quod eruditè docet Lactantius Firmianus *lib.2. Diuin. Instit. Nocent*, ait, *dæmones quidem: sed ijs, à quibus timentur, quos manus Dei potens, & excelsa non protegit*: quasi dicat: Qui timent Dæmones, diffidunt de diuina protectione, & per consequens manus Dei illos non protegit: & tunc quid mirum, si Dęmones illis præualeant, ac noceant: cum deserente, ac recedente diuina protectione relaxentur eorum fręna, ac malefaciendi potestas non ità strictiori cohibeatur retinaculo? Propterea nos omnes admonet S. Thedorus Studita dicens: *Si dæmones nos viderint perduelles, cedunt oppugnationi: sin verò formidolosos, arcum tendunt.*

Sæpè, qui diffidũt de diuina protectione.

§. V.

111 QVam veritatem sæpiùs testantur diuinæ scripturæ. Videas Petrum, aliosque Discipulos existentes in nauicula *Ioan.21.* cum ad hos venerit Iesus, putauerunt phantasma esse: & præ timore clamauerunt: statimque Iesus locutus est eis dicens: *Habete fiduciam: ego sum, nolite timere*: ac si diceret: Si fiduciam habebitis, illa foras mittet timorem. Quod audiens Petrus excusso omni timore misit se in mare, & ambulabat super aquas, vt veniret ad Iesum; sed videns ventum validum timuit; & cum cæpisset mergi clamauit dicens: *Domine saluum me fac.* Quem Iesus manu apprehendens ait illi: *Modicæ fidei, quare dubitasti?* quia modicam habuisti fiduciam, ideò non mirum, si dubitasti: quia dubium de damno, ac malo sustinendo prouenit ex diffidentia de diuina protectione: sic dixit alias Iesus Discipulis suis Matthæi 16. *Quid cogitatis intra vos modicę fidei, quia panes non habetis, & Marci 4. Quid timidi estis? nec dum habetis fidem?* Non enim loquebatur de fide habituali, quæ est vna ex tribus virtutibus theologicis: nec enim ista carebant Discipuli; sed de fide actuali, ac fiducia, qua quis credit, ac confidit in Dei protectione, quæ in aliquibus maior, in alijs minor reperitur: de qua fusiùs *to.2. disp.4. vbi de fiducia in Deum.* Quæ fiducia secundùm quòd maior, vel minor est, sic magis vel minùs foras mittit timorem. Quòd apertè docuit Filius Sirach *Ecclesiast.24. Qui timet Dominum, nihil trepidabit, & non pauebit, quoniam ipse est spes eius. Timentis Dominum beata est anima eius. Ad quem respicit, & quis est fortitudo eius? Oculi Domini super timentes eum, protector potentiæ, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, & vmbraculum meridiani, deprecatio offensionis, & adiutorium casus, exaltans animam, & illuminans oculos, dans sanitatem, & vitam, & benedictionem.* Qui ergò magis de diuina confidunt protectione, minùs dęmoniacas timent vexationes: qui verò minùs in Domino confidunt, magis deijciuntur, ac dæmoniacas pertimescunt infestationes; ac per consequens iuxta eorum diffidentiam, ac timorem digni sunt vt à Deo relinquantur, ac diabolicæ saltem quoad corpus tradantur potestati. Vndè sapientissimè nos docet S. Leo serm. 1. quadrag. dicens: *Si nos erigimur, illi corruunt: Si nos conualescimus, illi infirmantur, remedia nostra eorum plagæ sunt: quia curationis nostrorum vulnerum vulnerantur.* Ergo a contrario sensu sequitur, vt nobis deiectis illi erigantur, nobis infirmantibus illi conualescant, & plagæ nostræ illorum sint remedia, & nostris vulneribus illorum vulnera curentur. Sic dixit Angelus Hermeti, vt habetur in Bibliot. Veterum P P. tom.1. mand.7. *Diabolum ne timeas: timens enim Dominum, dominaberis illius: quia virtus in eo nulla est.* Et ibidem Mand.12. *Nolite timere Diabolum, quia in vobis potestatem non habet.* Et paulò infra. *Minas illius in totum timere nolite, sine virtute enim sunt, sicut hominis mortui nerui.* Quid ergò mirum, si aliqui, licet boni Christifideles, varias sæpè patiantur Dæmonum obsessiones, vexationes, atque infestationes, cum sint nimis timidi, ac consequenter modicę fidei, ac diffidentiæ magnæ; ideòque mereantur aliqualiter à Deo derelinqui quoad corpus, ac sub Dęmonis potestate affligi, atquè torqueri.

probatur auctoritate diuinę scripturę.

§. VI.

SI verò maleficiandi sunt infideles, vel hæretici, vel schismatici, aut pessimi Christiani; cum hi sint Dæmonum partiales, & asseclæ, eius præceptis, ac suasionibus obsequentes, dicere possumus; cum Dæmones procertò sciant, hos sui esse iuris, impræsentiarum eos raro vexare in corpore, quos perfectè possident in anima in æternum simul cum corpore torquenda in orco, & affligenda: vt testatur etiam Leonar. Vairus *lib.3. de Fascino c.7.* Quam veritatem fassus est quidam dæmoniorum 112

Rarò qui per peccatũ voluntariò dęmoni stant subiecti.

prin-

princeps nomine Beelzebub in Gallia apud Oppidum Lauduoum, vt refert Bartholoioçus Faius Regius in Senatu Parisiensi Consiliarius, ac Inquisitionum Præses in suo Energumenico. *Dum enim, ait, Bursini Billius Cathedralis Ecclesiæ Canonicus quãdam Nicolam Energumenam exorcizaret, placibus Hereticis præsentibus, à prædicto dæmone, qui eam obsidebat, quæsiuit Exorcista: Cur tot vafris Hereticis omissis simplicem catholicam adorsus esset? Plectere, respondit Dæmon, tibi morigeros?* Sinit tamen Deus dæmones iuata maleficorum, quibus seruire noo dedignantur, vota, sæuire in eos, quibus ipsi affligendis, vel enecandis maleficia concinnatunt: nisi Deus prohibeat ob aliquod bonum publicum, vel priuatum. Nam huiusmodi peccatores licèt raró à Dæmone veaentur in hac vita, vt magis torqueantur in alia; habet tamen potestatem Dæmon, vt illos torqueat; vt testatur August. *aduersus Manichæos* apud Alea. Alens p.3.q.100.m.5. ar.1. dicens: *Diabolus potestatem habet in eos, qui præcepta Dei contemnunt.* Quare Deus maleficorum, ac Dæmonum potestatem non cohibet in toto; sed in parte tantùm, vel ne videatur in maleficis totaliter liberi arbitrij impedire facultatem; sed derelinquere in manu consilij sui: Vel quia maleficiandi, qui sunt iniqui, ac pessimi ob suam nimiam à Deo auersionem oullam in Deo fiduciam elicere queunt. Quare sicut malefici non omnes homines suis afficere contendunt maleficijs: sic Dæmones non omnes suis affligere, ac torquere vexatiooibus permittũtur.

Hi tamẽ maleficijs expositi sunt ad maleficorum vota.

SECTIO II.

Per Angelos.

113 NEc solùm Deus seipso hoc præstat; sed etiam Angelorum ministerio, qui si ad Dei præceptum maleficis conatibus sua virtute resistant, non solùm tardiùs, & languidiùs ferri; imnò euanescere certum est. Duplici enim virtute, qua pollent, illos aut impediunt, aut soluunt; præcipuè Spiritus illi beati, quibus Orbis cura commissa est, & hominum custodia demandata: vt erudite docet Alexander Alens. *par.2.q.*100 *mem.*2.*a.*9. Etenim, cum omnis Dæmonum turba, quæ cælo deturbata est, non sit baratro conclusa, sed plures ea illis, vt post Petrum *in sua Canon.*2.*cap.*2. docet S Bonauentura *in* 2.*dist.*6.*ar.*2.*q.*1. in aere isto caliginoso vagentur, quorum studium quæ est, ciere tempestates, eacitare ventos, & turbare omnia inferiora; nec non mortales vel ad vitia impellere: vel varijs vexare calamitatibus per maleficia, & artes magicas, vi vtriusquè virtutis Naturalis, & Diuinæ coercent: vt duobus articulis patefiet.

Angeli mandãte Deo maleficia Aut impediant Aut soluunt.

Virtute naturali Virtute Diuina.

ARTICVLVS I.

Virtute Naturali.

114 PRopriam vnicuisquè subesse virtutem nemo dubitat; sed quomodo vnus Angelus alterum Dæmonem compescere, impedire, & expellere possit, non patet. Nam quoad naturam difficile est in vno maiorem depræhẽdere virtutem, quàm in alio: cum enim sint spirituales, & incorporeæ substantiæ, non est facile hominibus corporeis sensibus alligatis maioris, vel minoris potentiæ, & virtutis gradus eis assignares & ideò difficillimum est, ostendere: quomodo vnus naturaliter sit alio potentior. Etenim talis est, aut secundùm intellectum: aut secundùm voluntatem: aut secundùm aliquam aliam virtutem agendi illi à Deo naturaliter inditam: vt benè dubitat P. Ioannes Marius Scribonius *in sua Theandria disp.*15.*q.*6. qui sequ. modo discurrit.

Difficile est determinare: quomodo Angelus vnus sit alio naturaliter fortior.

§. I.

SEcundùm intellectum quomodo potest esse maior capacitas à parte naturæ in intellectu vnius, quàm in intellectu alterius, cum sint nudi, & puri spiritus? Etenim intellectus eorum nec adiuuatur, aut retardatur à sensibus, quia sensus non habent: nec ab obiecto, quia species inditas, & concreatas habent a principio suæ creationis: nec a facultate intelligendi, quia intelligunt sine discursu (vt ait ipse.) Vnde quomodo naturaliter vnus intellectus illorum est potentior, aut acutior alio? Dices: Deus nonnullis statim à principio instillauit maius donum scientiæ: aut ipsi per gratiam adepti sunt postea maius lumen cognitionis in obiecto beatifico, vndè plura cognoscere possunt: Respondeo plura cognoscere non statim est Dæmones expellere; immò actio intellectus creati nihil efficit extra intellectum cognoscentis. Quapropter cum simplex cognitio nihil efficiat eatra intellectum, etiamsi vnus Angelus haberet maiorem scientiam naturaliter, quàm alius, non posset sola virtute intellectus Dæmonem expellere. 115

An secũdùm Intellectũ.

§. II.

NEc minor est difficultas ratione volũtatis: quia nulla voluntas creata quicquam ponit in effectu eatra se per suum velle, cum sit actio immanens, quæ non transit ab agente in actum eaternum; sed semper remanet in ipso agente ad intra, vt ait Aristoteles 9 Metaph. *Actus agentium sunt in patiẽte benè disposito:* ita vt nulla causa agere possit absque accommodata passi ad agens aptitudine. Quęnam autem aptitudo potest esse passi exterioris ad voluntatem interiorem Angeli, vt per illam solam nunquam egredientem ad eatra Angelus agere possit? Præterea si Angelus ageret per solam voluntatem eatra se, ageret quantum vellet: quia si solùm velle sufficeret; & sola voluntas esset potentia satis efficax ad agendum eatra se quicquid vellet, posset infinitum agere; quia posset infinitum velle: cum intellectus, & voluntas sint potentiæ illimitatæ. Et sicut quicquid potest esse, potest & intelligi (cum ens in tota sua latitudine sit obiectum intellectus) ità quicquid potest intelligi, potest & appeti. Quod primum consequens, cum sit falsum, falsum est etiam, quòd sola voluntate agat, & operetur eatra se sinè adminiculo alterius virtutis. Ratio enim, cur non possit facere quicquid vult, est, quia eadem non est potentia faciendi, quę volendi: cum possit multa velle, quæ non potest efficere, quia potentia eius est terminata, & limitata, licèt illimitata, & indeterminata sit potentia voluntatis. Insuper si sola voluntate posset Angelus agere extra se, cum vnus æquè habeat voluntatem, sicut & alius, & æque indeterminatam & illimitatam, nunquam Bonus malum sola volontate posset eapellere: quia malus posset obstinatè velle ibi remanere. Et si voluntas de se sola esset efficax, nunquam à Bono posset eatrudi: Non enim est voluntas angelica, sicut humana; cum hæc mutetur; illa pertinax sit in suo velle; & ideò cum æquè illimitata 116

An secũdùm Voluntatẽ.

mitata

mitata sit voluntatis vnius potētia, sicut & alterius, sequitur, Angelum sola voluntate Dæmonem expellere non posse.

§. III.

117 *An secūdùm virtutem aliam agendi.* QVare cum neque ratione intellectus, neque ratione voluntatis vnus Angelus alium expellere queat, dicendum, in eis præter huiusmodi potentias intellectiuas dari aliàm potentiam motricem executiuam, seù virtutem agendi naturalem distinctam ab intellectu, & voluntate, cuius actio non est immanens in ipso Angelo, sed transiens, ac constituens suum obiectum, nempè, motum in rerum natura, siuè in esse vero, & reali; supponitque existentiam rei motum subeuntis: vt sustinent Henricus Gandauensis *Quodlib. 13. q. 6.* Aureolus apud Capr. *in 5. d. 7. q. 1. a. 1.* Godephredus *Quod lib. 1. quæst. 4.* & alij apud Conimbricenses *in lib. 5. de Cælo cap. 5. quæst. 7.* Qua potentia Angelus non solùm potest mouere seipsum; sed etiam alia à seipso distincta, siuè spiritualia, siuè corporalia, ad quę huiusmodi potentia se extendit.

Hæc autem maior in Angelis assignatur, prout maioribus vel minoribus donis naturalibus à Deo fuerunt insigniti: vt benè docent Doctores mox citandi.

§. IV.

118 *Resoluitur affirmatiuè vnum alium cohibere.* PRopterea vnanimis est Theologorum sententia, vnum Angelum huiusmodi naturali virtute alio fortiorem esse; & sic per illam Bonum posse coercere, & expellere malum. Quod locum non habet in omnibus omninò Angelis; sed tantùm in superioribus respectu inferiorum. Superior enim in natura potest extrudere inferiorem: non autem inferior superiorem: vt Angelus infimæ Hierarchiæ non potest coercere, & expellere Dæmonem, qui fuit, vel fuisset ex suprema, vel media Hierarchia. *probatur auctoritate.* Hoc docet S. Augustinus *lib. 83. qq. q. 79.* S. Thomas *in 3. par. q. 43. ar. 2. ad. 3. & q. 109. ar. 2. & 3. de Potentia Dei q. 6. ar. 10.* Albertus Magnus, & Dionysius Carthus. *in Lucam c. 11.* Cassianus *collat. 8. cap. 14.* Ioannes à Turrecremata *in qq. euangel. q. 1. domin. 3. quadrag.* Franciscus Victoria *in Relect. de Arte magica nu. 22.* Ioseph Angles *in 5. sent. 1. par. q. de ead. materia ar. 5.* Benedictus Pererius *lib. 1. de magia c. 5.* ac Petrus Binsfeldius *de Confession. malefic. dub. 3. concl. 10.*

119 *Ratione.* Ratio est, quia rerum subordinatarum debent quoquè actiones adinuicem esse subordinatæ: vt patet in corporibus cælestibus, quorum motibus, & actionibus actiones, & motus corporum inferiorum quemadmodum & ipsa corpora subijciuntur. At cum inter Angelos alij alijs sint in naturalibus subordinati, vtique superiores super inferiores potestatem habere, nemini est ambigendum. Hinc Angeli tutelares, & custodes ordinis superioris potestate naturali, nedum supernaturali à suis valent clientibus arcere Dæmones inferioris potestatis: Et pręsides Prouinciarum frequenter impediunt, ne Dæmones inferiores nocumenta inferant certis locis, agris, fructibus arboribus cæteris bonis ad vsum hominis spectantibus, & ordinatis.

ARTICVLVS II.

Vitute Diuina.

120 *Virtute diuina dæmones coercentur.* IDeò dicendum, non naturali solùm virtute Angelos Dæmonibus imperare ad maleficia impedienda; sed etiam virtute diuina; qua cum omnes polleant, minimus inter illos totam Dæmonum cateruam in fugam vertere potest: quia per gratiam consummatam maior est illis data prælatio, quam præsidentia Luciferi, aut aliorum quorumcumquè, & hoc modo tàm superiores, quàm inferiores diabolicos impediunt conatus; vt probatur ex facto *Ab Angelis.* Sancti Michaelis (in cuius peruigilio hæc exaramus) *Qui*, vt refert S. Iudas in sua Canonica, *dum disputans altercaretur cum Diabolo de Moysi corpore, non est ausus iudicium inferre blasphemiæ sed dixit: Imperet tibi Deus.* Vbi vides, non virtute naturali, sed diuina illum cohibuisse, nempè, interpositione diuini nominis; atque ex parte Dei interposuisse imperium.

§. I.

QVòd si arguas, hunc Dæmonem fortasse fuisse Luciferum, qui Angelorum primus, & cæteris spiritibus eminentior natura fortior erat Michaele, ideò istum diuinam interposuisse auctoritatem, cum potentia naturali illi esset inferior. 121

Respondebimus sic supponi, Luciferum fuisse simpliciter Angelum primum, quod non liquet. Concedimus quidem fuisse primum inter rebelles spiritus. Negamus tamen, fuisse primum absoluiè omnium spirituum: cum scriptura Ezechielis 28. vocet eum Cherub. *Tu Cherub extentus, & protegens*, ex quo sequitur non fuisse simpliciter primum, cum ordo Cherubim, ex quo sua culpa cecidit, non sit supremus ordo, sed Seraphin; Et S. Augustinus *in lib. qq. veteris testam.* Principem multorum, non omnium: *Lucifer*, inquit, *erat quasi princeps multorum, inter quos clarior erat, quorum societate ad impium descendit certamen*. Sed quia intricata hęc quęstio variè agitatur, ne altercemur pro dęmone contra Angelum, concludamus, solitos spiritus beatos, cum tartareas potestates in maleficijs, & cæteris huiusmodi compescere volunt, vti diuina potestatę, & virtute supernaturali, qua illas ità coerceent, vt ligatæ videantur: Sic Raphal Archangelus iunioris Tobiæ ductor Asmodæū septem virorum homicidam in desertis superioris Ægypti religauit. Sic in Apocalypsi *c. 20.* Alius Angelus de Cælo descendens habens catenam in manu sua apprehendit Draconem, & ligauit eum, vt non seducat ampliùs gentes. Sic quotidiè in orbe Custodes Angeli solent impetus Dæmonum, & maleficorum impedire, vel retardare, ne quid attentent contra Dei voluntatem. Quod eruditè docet Rupertus Abbas super Iudicum caput. 5. *Angeli*, inquit, *manentes in ordine, & cursu suo pro hominibus pugnant, cum Dæmones in nos insurgentes fugant, & terrent. Suo enim ministerio*, ait, Beatus Laurentius Iustinianus de spirituali animę resurrect. *Dæmones arcent, ne ad libitum noceant. Quis quæso, nisi angelico esset fultus auxilio, tàm immanissimorum hostium valeret superare rabiem, effugere laqueos, tentationes vincere, fraudesquè detegere? Custodia siquidem sua vias nostras sapiunt, ne in petrā scandali spirituales animæ impingamus pedes.*

Quæ

§. II.

122 *A Sanctis* QVæ superna virtus, cum non solùm Angelis, sed etiam Sanctis à Deo concedatur, asserendum est, potentem illum hostem necessario cedere, si illorum æquè, ac Angelorum auxilium diabolicis machinationibus impediendis, aut soluendis interueniat. Quamuis enim tota hominum vis, vt potè inferior, dęmonum potestati æquiparari nequeat; tamen cum naturæ gratia accedit, superior euadit; ità vt Sanctorum minimus ope fretus Diuina vniuersas dęmonum cohortes procul expellere; nec non in nihilum redigere quicquid maleficis artibus tentare præsumunt, vt longa tot sęculorum in tot Sanctis experientia docuit.

123 Extat luculentum exemplum apud Vincentium Beluacensem lib. 12. cap. 11. Speculi histor. de Sancta Iustina, quam cum quidam Scholasticus nomine Agladius in Antiochia ardèter amasset, eam sibi vxorem petijt, quæ cum respondisset Christo cælesti Sponso se esse desponsatam, volebat eam per vim rapere; sed cum non potuisset iratus abijt ad Cyprianum Magum, & promisit ei duo talenta auri, & argenti, si Iustinam Virginem per maleficia caperet. Qui per magicas artes vocauit dæmonem, & ait illi: *Amo Virginem de Galileia, potes eam suadere, & adducere mihi.* Qui promisit ei dicens: *Accipe hoc medicamentum, & spurge circa domum, & ego superueniens paternum sensum ei inijciam, & statim obedies mihi.* Cumque Cyprianus ita fecisset, Sancta Virgo tertia noctis hora surgens ad orationem sensit impetum dæmonis, signauit se, & domum suam signo Crucis, & dæmonem exufflauit. Qui veniens ad Cyprianum confusus, & cur Virginem non adduxisset requisitus ait: *Vidi quoddam signum, & tabui.* Iterum per artem magicam alium dęmonem fortiorem vocauit, qui ex simili modo fecit, & similiter ei accidit; tandem vocauit ipsum diabolum patrem dæmonum, & ait illi: Quæ est infirmitas vestra? Victa est ab vna virgine omnis virtus, & gloria tua: Respondit ille: *Nunc adducam eam tibi ad desiderium corruptionis, tu tantùm paratus sis.* Tunc diabolus in specie virginis ad Iustinam intrauit, & sedens super lectum eius dixit: *Hodie missa sum à Christo ad te viuere tecum in castitate. Multum autem te video vexatam abstinentia.* Sancta Virgo dixit: *Merces autem multa, labor verò modicus.* Dixit ei Diabolus: *Deus in paradiso benedixit Adam, & Euam dicens: Crescite, & multiplicamini, &c. Puto ergo, quòd si in virginitate permanserimus, iudicium incidimus, quia verbum Dei contemnimus.* Tunc, Virgo turbata surrexit, & per spiritum sensit quis esset qui ei loquebatur, & signo crucis se signans diabolum exufflauit, qui sicut cera à facie ignis liquefactus non comparuit, sed vt famam Iustinæ pollueret, & Cyprianum; necnon Acladium deludens suam potentiam iactaret, ad Cyprianum venit sub forma Iustinæ, quem cum vellet osculari, Cyprianus putans eum esse Iustinam dixit: *Benè venisti Iustina omnium fæminarum decora.* At dæmon non ferens etiam nomen eius, sicut fumus euanuit. Vndè Cyprianus amplius anxiatus iterum dæmonem vocauit, qui Acladium apparenter mutauit in passerem, qui cum in altum volasset super lignum prope Iustinæ fenestram, mox vt Virgo eum vidit, non passer, sed Acladius tremens stetit angustiatus nimis, quia nec fugere poterat, nec descendere, nec salire, sed miserta eius Iustina ne caderet, & creparet, eum per scalam deponi fecit, & vt à tanta infamia cessaret, ne quasi maleficus iuxta leges periret, admonuit. Quare dæmon Cypriano confusus apparuit, qui dixit ei: *Et tu quoque victus es, sicut & cæteri tui subiecti? At quomodo victi estis ab vna Virgine Christiana? Dic mihi, quæ sit virtus victoriæ eius.* Qui respondit: *Dicere tibi non possum, vidi quoddam terribile signum, & tabui. Si autem virtutes illius signi vis discere, iura mihi per virtutes meas te numquam à me discedere:* Qui cum iurasset, ait ille: *Vidi signum Crucifixi, & tabui, & sicut cera à facie ignis fluxi.* Cui dixit Cyprianus: *Ergo Crucifixus maior te est?* Qui respondit: *Etiam maior est omnibus, quia per ipsum mundo miserturus est Deus; & siuè Angeli transgressores, siuè homines Dei desertores adducuntur ab Angelis ante faciem Christi Crucifixi, ibi sic accipiunt sententiam ignis inextinguibilis in æternum cruciandi.* Tunc Cyprianus ait: *Ego debeo festinare amicus fieri Crucifixi, ne talem pœnam incurram.* Ille respondit: *Iurasti mihi per virtutem, quam nemo peierare potest:* Cyprianus ait: *Contemno te, & omnes fumigantes virtutes tuas, sed & meipsum denego, meque consignans dico: Gloria tibi Christe: dæmon recede à me.* Abijt ergo diabolus confusus, ac Cyprianus ad Christum perfectissimè conuersus simul cum Iustina post multa tormenta perpessus ab Eutholomio Comite Orientis, quibus perferendis fortes, ac in fide constantes extiterunt, *tandem iussu Claudij Cæsaris Nicomediæ decollati sunt.* Hæc Beluacensis. Ex quo videas, quomodo canis ille infernalis non solùm Deo, & Angelis expositus est ad illudendum, sed etiam Ciuibus Sanctorum, & Domesticis Dei, qui illum non baculo, sed virtute diuina pęnitus deterrent à maleficijs exercendis.

§. III.

NEc tantùm Sanctis Dei virtus assistit ad Dæmones profligandos, immò etiam omnibus fidelibus: quia etsi maior dæmoni concedatur facultas 124 *A Fidelibus.*
nocendi malis, & pręcipuè insigniter sceleratis, qui se voluntariè per peccatum dæmoni coniungunt, vt notat Augustinus *serm. 197. de tempore*: à quibus diuina Iustitia debitas scelerum pęnas exigit; tamen non nisi temperatè, & restrictè permittitur ei contra bonos aliquid attentare: ità vt eis facilè sit, non solùm ferre patienter; sed & alacriter, vt maiora gratiarum dona Dei auxilio consequi mereantur. *Fidelis enim Deus est,* ait Paulus 1. Cor. 10. *qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis: sed faciet cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere.* Immò si in ipsis molestijs diabolicis toto corde; vera fide, ac firma fiducia ad Deum confugiunt, liberationem, ac euasionem petentes, præcipuè ob honorem Sanctissimi Nominis Iesu, ac per merita, & intercessionem Beatissimæ Virginis Mariæ, Sanctorum Angelorum, ac Beatorum eo modo, quo docebimus infra *tom. 2. disp. 4.* ab omnibus vexationibus diabolicis liberantur, illæsique, ac inoffensi permanent, ac conseruantur. Quare in omnium potestate est, se disponere ad eliciendos actus fidei, ac fiduciæ in Deum, vt docetur *tom. 2. d. 4. p. 2.* qua huic cani facillimè illudere valeant; vt multi fecerunt irritantes, irridentes, exprobrantes eius imbecillitatem, quæ talis est, vt nihil possit: vel si quid potest, non nisi concedente Deo, qui euenire mala non permittit, nisi vt maiora bona eliceat: vt supra *præcedenti cap.* demonstratum est.

PARS TERTIA.

Postquam commissa sunt.

Tāta est Maleficorum in peccando licentia, vt Prouidentia diuina nulla esse videatur Qua tamen aliquando castigat post perācta peccata

125 ETsi Magis, & Maleficis magna pro suo arbitratu peccandi licentia concedatur, & tanta, vt eorum plerique in omnia scelera præcipites laxatis ferantur habenis, quasi nulla sit Numinis prouidentia, quæ rerum humanarum curam gerat: aut si aliqua subindè appareat, eius vim scelerati effugere videantur. Tamen non ita quiescit, & latitat, quin sæpiùs grauibus supplicijs in eos animaduertēdo se prodat, suasq. iniurias iamdiù toleratas vleiscatur; vt omnes intelligant, Diuinam Prouidētiam excubare rebus humanis, eiusq. dispositiones ignotas, sed iustas neminem posse prætergredi, quin pro qualitate meritorum, aut supplicia referat, aut præmia.

Sed quia nō solum peccant, qui faciunt maleficia; sed etiam qui consentiunt facientibus; vt sunt illi, qui ad eos recurrere solent, & auxilium Dęmonis implorare nō erubescunt; ideò eorum iniquitates condignis castigationibus visitat. Quamuis enim præcipuam omnium peccatorum vindictam futuro sęculo reseruet, quādo iustitias iudicabit, & æquam faciet meritorum, aut demeritorum compensationem; tamen in hoc sæculo sæueriores immittendo pænas, testatur interdum, quàm grauiter Maiestatem eius offendāt, qui diabolicam opem, & ministrorum inferni operam quærunt, vt ex illis omnes reputent, grauia post hanc vitam eis manere tormenta, qui in ista tam atrociter a iustitia vindice puniuntur.

Tum Maleficos, Tum eorum Consultores.

At quia de pęnis hisce delictis à iure ciuili, & canonico statutis latè pertractatur *to.2. disp.1.* Ideò hanc veritatem probare libet in hac tertia disputationis parte exemplis potiùs, quàm alijs demonstrationibus, doctum Lectorem ad ea remittendo. Cum enim plus moueant exēpla iuxta commune effatum, clariùs iræ Dei magnitudinem declarabunt, quæ illos insequitur, qui maleficia vel operantur: vel quærunt, nempè Maleficos, & ipsos Consulentes; vt sequentia Capita palàm facient.

CAPVT I.

Puniente Maleficos.

Quā grauia peccatū sit maleficium, quod omnia peccata videtur comprehendere: nec vlla

126 SI criminis grauitas pęnæ grauitate commensuranda est, *Deuter.25.* vt iuxta mensuram delicti sit plagarum modus. *cap. Non afferamus 24. q. 1. cap. Sicut dignum de homic. & cap. Felicis de penis in 6. & L. perspiciendum ff. de pœnis. L. 1. §. Sed & qui ff. de abigeis.* Quæ pęna tam atrox poterit reperiri, quæ maleficij crimine, in quod omnia crimina concurrere videntur, non sit longè inferior? Nam quid peccant homines in Deum, aut proximum, quod Malefici non exequantur? Imnò quænam sunt illorum peccata, quæ horum scelera æquare aliquo modo possint?

§. I.

pœna cōdigna castigari potest.

DEum omnium Creatorem, & opificem vnum, & trinum contemnunt, abnegant, blasphemant, maledictionibus prosequuntur. Christo, eiusq. meritis, morti, passioni, æternæ hæreditatis iuri, prætioso eius sanguine acquisito, fidei catholicæ, baptismo, & Ecclesiasticis Sacramentis renunciant: crucem venerabilem conculcant; Sanctissimum Christi corpus in Eucharistia sumptum aliquando, & in ore retentum in terram nefariè expuunt, & calcibus præmunt; Beatissimam Virginem Deiparam, Sanctosque regnantes in cælis horrendis afficiunt contumelijs; atque ad antiquum humani generis aduersarium deficientes seipsos perpetuo eius seruitio deuouent; & vt strictiori vinculo ei deuinciantur, in damnatorum, mortisq. perpetuæ libro nigerrimo ad hoc parato, nomina, & syngrapha propria manu apponunt, stigma suscipiūt carni inustum, iureiurando mandatis eius se obstringūt; in pignus fidei datę capillos, vnges, & quod horribilius est, semen proprium offeruot. Insuper in forma, & specie fędissimi, & fæteotissimi hirci immutatum, vt Deum re, & verbis adorāt, ad eum candelas piceas accēsas in manibus tenentes complicatis genibus accedunt, turpissimumq. eius anum (proh pudor!) summa cum reuerentia ore sacrilego deosculantur. Deniq. vt Deum consulunt, frequenter inuocant, eiusque gloriam, honorem, & regnum omni studio promouere conantur: vt multis exemplis cōprobatur à Nicolao Remigio *de Dæmonolatr.* plur locis.

§. II.

NEc sibi ipsis meliores esse quis credat? Nam cōtumelia afficiunt propria corpora nunc adulteria cōmittendo: nunc se cū matribus, cum filiabus, & parentibus promiscuè commiscendo; sæpiùs stupris, sodomiā cum sexus eiusdem homine cōmissam superaddendo: sępissimè cum iumentis coeundo: & quod detestabilius est, cū dæmonibus succubis: aut incubis carnaliū peccatorū spurcitijs se inquinando, peccantes non tantum contra publicā honestatem, & sexum; sed etiam contra speciem, & genus, vt tradit Binsfellius *de Confess. Malefic concl. 5.* Animas vero idolatrijs, sacrilegijs, apostasijs, periurijs, blasphemijs, sortilegijs, maleficijs, alijsque scelerum sordibus inquinant; ità vt omnium facinorum tetræ colluuies, & abominandæ sentinæ videantur. 127

§. III.

SIbi ipsis nequam cui boni esse poterunt, & nō potiùs mali, cum fascinationibus, incantationibus, & alijs maleficiis omnes insequantur, morbos ignotos, & naturalibus remediis incurabiles immittant, inducāt famem, pestem, dissensiones, & publica mala, quibus complures pereunt; sed præcipuè infantes interficiant, opprimant, confodiant, è cæmeteriis exhumatos, & ex sepulchris erutos, & in Synagogam facinatiorum deportatos dæmoni offerant, capite, manibus, pedibus abscissis truncū decoquant, lixent, assent, comedant, & deuorent, pinguedinem detractā ad diuersa conficienda maleficia conseruent; & ne quid malitiæ desit, in animalia, ac vegetabilia, ipsaq. insensibilia sæuiant, & grassentur? 128

Quali ergo pęna scelerum omnium hoc epitome condignè puniri poterit; Etiamsi omnia tormentorum genera coacerues, quibus vnquam tyrannicus furor exarsit in somes; cum sic coaceruata vni ex his criminibus plectendo non sufficiant? Para virgas,

Iterne

ſterne aculeos, furcas erige, acue gladios, rogos accende, ignes excita, versa feruens oleum, liquatum plumbum infunde, exere singula tormentorum genera, vre, seca, vexa quantùm volueris, quantùm poteris, quid illa omnia ad transfugium ad dæmones, & magicam apostasiam, quæ vniuersa complectitur scelera, quibus singulis puniendis humana iustitia hæc omnia adhibere consueuit? Quare Diuina elucet misericordia non solùm cum maleficia tanta permittit; sed etiam cum illa in hac vita castigat, siuè Ordinariè puniat; siuè Extraordinariè; vt sequentes sectiones docebunt.

Ideò misericors Deus sic illos grauiter punit in hoc mundo siuè Ordinariè, siuè Extraordinariè.

SECTIO I.

Ordinariè.

129 Ordinariam criminum pœnam soluunt malefici, cum Diuina ordinatione per homines morte violenta multantur: Solet enim Deus eos longo tempore tolerare, vt conuertantur à vijs suis pessimis. Quod si id facere abnuerint, permittit incidere in manus hominum,vt sub acie gladij positi, & expositi flammis vrentibus, resipiscant.

Ordinaria pœna mulctantur Malefici, cū diuina ordinatione morte violenta puniuntur.

§. I.

PRimum docet Paulus *Roman. 9.* cum dicit: *Deus volens ostendere iram, & notum facere potentiam suam sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in interitum.* Nam etsi de omnibus peccatoribus hoc verum sit; tamen meliùs in insigniter sceleratis, vt sunt Malefici, comprobatur; in quibus sustinendis potentiam, iram, & misericordiam propalàm ostendit. Quæ potentia sustinere potest peccatores? *Peccatum sicut pondus immensum ità portantes aggrauat*, ait Chrysostomus homil. 19. in Matthæum, *vt nullus reperiatur in orbe, qui illud portare valeat, præter eum, qui portat omnia verbo virtutis suæ.* Cæli,etsi ære fusi videantur, vt ait *Iob 37.* inclinantur tamen sub Lucifero, & Angelis apostaticis. Mare ingentes naues sustinet; non sustinet Ægyptios,qui descenderunt in profundum quasi lapis, vt cantant hæbreæ mulieres *Exodi 15.* Terra, cui moles ædificiorum incumbit, dehiscit sub pedibus Core, Datan, & Abiron. *Num. 16.* Homines robustissimi,qui humeris maxima gerunt pondera, fatigantur sub sarcina peccatorum: *Iniquitates meę sicut onus graue grauatæ sunt super me*, ait robustissimus Dauid *psal. 37.* Solus omnipotès peccantes sustinet;sed quàm ægrè, testatur ipse, dum per Prophetam Ier. 23. de peccatoribus conqueritur: *Vos estis onus mihi, dicit Dominus.* Vbi Lyranus ait: *Onus importabile propter peccatorum vestrorum pondus.* Sed non minùs Diuina innotescit ira in illa tolerantia. Si enim quos diligit, castigat; quos odit peccare sinit. Et si castigatio primos si fortè segniùs in via Dei ambulent,ad exactiorem vitę rationem reuocat,prouocatq. ad feruentiùs percurrendas iustitiæ semitas. Tolerantia secundis est occasio vitæ laxioris; quia prosperitate excæcàte in noua peccata prolabūtur; deterioresq. indies euadunt,qui fortè disciplinam reciperent,si paterno pęnæ temporalis flagello corriperentur. *Vnde*, vt ait Bernardus, *tunc maximè Deus irascitur cum non irascitur*: Quod attentè considerans ille deuotus Poeta suis *Anthol. Sacr.* cecinit:

Solet Deus tolerare illos longo tempore, vt conuertantur.

Cum datur iniusto peccandi optata potestas
Vt mala mens praue quod cupit, efficiat
Ira Dei magna est, qua multos sic quoque punit
Vt quibus exultant criminibus, pereant.
Crescit enim occulto cum longe pœna reatu
Ausibus illicitis si nihil obstiterit.
Et magis errantes ne parcant flagra timendum est,
Quàm ne non fiat, quod voluisse nocet.

Quare D. Augustinus de vera Innocentia ait: *Diuina bonitas ideo irascitur in hoc saeculo, ne irascatur in futuro, & misericorditer temporalem exhibet seueritatem, ne aeternum vltionem inferat.* Et quia semper pax,& veritas obuiant sibi,misericordia, & iustitia se inuicem osculantur, vt habetur *psal. 84.* misericordiam testatur, dum sustinet in multa patientia reos: quia si ira omnem misericordiam excluderet, non exerceret patientiam; ergò cum patitur miseretur: & eò magis miseretur, quòd patientia illa non vna est; sed multa; atque ij, quos sustinet, ad maiorem deuenere miseriam. Quis enim miserior status, quàm esse vasa vitæ apta in interitum? Vasa, inquam, nihil aliud se totis continentia in potentijs spiritus, in facultatibus animæ, in membris corporis, quàm peccata,quæ iræ Dei causa sunt; quia Deum ad iram prouocant, materiamque ardendi præbent igni inextinguibili.

§. II.

SEcundum testatur experientia: Nam illi, qui virtutis amore non flectuntur, formidine pęnæ coercerti solent; & quos tempore longioris tolerãtiæ inspirationes,exhortationes,interiores motus,solicitationes bonorum; & Sanctorum exempla ad pænitentiam trahere non potuerunt, finalis sententiæ irreuocabilis ordo commouet. Quot enim obstinati homines,qui toto vitæ curriculo nunquam de salute cogitarunt, cum se vident morti adiudicatos, seriò recogitant omnes annos suos in amaritudine animæ,& in corde contrito; atq. ad Deum redeuntes, à quo fuerant semper auersi,finibus misericordiæ excipiuntur! Ideò Maleficos,quos ad pęnitentiam Deus miserãdo reuocare non potest,vocat irascendo. Permittit enim illos incidere in manus hominum, qui siuè Auctoritate Publica; siue Priuata illos gladijs, & ignibus adiudicant; vt sic pęnæ tantis sceleribus debitæ breuiori, & leuiori supplicio expientur: vt duobus articulis patefiet. 130

Permittere incidere in manus hominum.

Qui in illos animaduertunt, Auctoritate Publica, Auctoritate Priuata.

ARTICVLVS I.

Auctoritate Publica.

§. I.

NEmini dubium est, Ecclesiasticos, Politicosque Iudices Dei esse ministros, & administros Diuinæ iustitiæ,cum a Domino potestatem acceperint; propter quam Dij frequenter nuncupantur. Et primi quidem gladio spiritus,quod est verbū Dei. Secundi gladio materiali,vt monet Paulus *Rom. 13.* debent in sontes animaduertere; præcipuè in Maleficos. Ad quod tenentur speciali iure Diuino,ecclesiastico,humano, vt sic Christiana Respublica cõmuni peste liberetur,& publici hominū hostes igne, & ferro aboleantur, vt latè ostenditur infra *n. 2. disp. 1. n. 45. & sequ.* Ideò Deus suā libenter Iudicibus impertitur auxiliū,& iustitiā exercere,conatusq. maleficos eludere valeant, si ritè suo fungātur officio, vt exēplis probat Sprenger *in malleo malef. p. 2. q. 1.* Nam si excæcantur auaritia,trahantur ambitione, ferantur crudelitate,diuino destituūtur fauore, & diabolicis exponuntur incursibus: Immò si curiositate ducantur suas persoluūt pęnas,vt Iudex ille,de quo Cumanus Epis. & Syluester Prieras, qui volens experimentū facere, 131

Ad puniendos Maleficos tenentur Iudices Ecclesiastici, Politici Diuino Ecclesiastico Humano iure.

an ea, quæ vulgò de Magis circumferuntur, vera essent, facta conuentione cum muliercula, & egressus ex vrbe, intra cuius mœnia se quicquam posse facere subdola Maga negabat, vidit in agro dæmonem multa stipatum turba Magorum, qui eius iussu in Iudicem irruentes ità verberibus exceperunt, vt postea decimaquinta die cum alijs comitibus diem obierit.

Iudices, si mali sunt, præualet cōtra eos dæmon.

§. II.

132 QVod si pietatem, firmitatem fidei, confidentiam in Sanctissimo Nomine Iesu, & iustitiæ zelum præseferant, cum procedunt in Maleficos, Deus non tantùm consueuit illos sua luce perfundere, vt è tantis difficultatibus eruantur, quibus à dæmone communiter inuoluuntur, decernantque inter opacas litigiorum tenebras ab illo spiritu nequam excitatas, quid iustitiæ, & æquitati conueniat; sed etiam eis tanquam iustitiæ suæ administris Maleficos tradere immò quasi manu ducere puniendos. Cum enim neque Iudices de illis cogitant, nec sibi Malefici timent, secreta eorum scelera Diuinę ope potentiæ, & medijs extraordinarijs reuelantur, vt omnes sentiant inuisibiliter operantem eum, qui reddit vnicuiq. secundùm opera eius. Hoc testantur tot vtriusque sexus Malefici mandante vtroque tribunali ignibus adiudicati, quorum si capturam, processum, & condemnationem examines, clarè Deum perspicies operantem, qui etiam miracula facit, vt illi in Iudicum cognitionem deueniant.

Si boni sint, Deus illos protegit ad maleficos puniendos.

Quod toties accidit, quoties Eucharistia Sanctissima super prunas posita, aut Christi è cruce pendentis imago sagittis, gladijs, & lanceulis percussa sanguinem emisere; qui cohiberi non potuit, donec re patefacta sacrilegi traditi fuere iustitiæ ministris: vel cum perstitere immobiles, & ità Ecclesiæ, aut alijs sacris, profanisque locis conclusi, vt parentibus ianuis post gyros, & circuitus exitum nunquam inuenire potuerunt, Deo inuisibiles compedes injiciente, quoadusquè visibilibus, & ferreis irretiti ad tribunalia ducerentur: vt pluribus exemplis ostendit Delrius *lib. 3. Disquis. Mag. p. 1. & lib. 5. per totum, & in malleo malefic.* sparsim.

Tam per se occulta prouidentia.

§. III.

133 SIc suo spiritu homines vrget ad Magos in flagranti delicto repertos, aut maleficia exercere deprehensos in iudicio accusandos, & deferendos nulla habita sanguinis, consanguinitatis, affinitatis, & amicitiæ ratione. Quo in genere laudem meretur Rusticus Treuirensis relatus a Sprengero *in suo malleo par. 2. q. 1. cap. 13.* qui cum filiolam octennem Magam comperisset, eò quòd post aquam in scrobem effusam, & bacillo turbatam aliquorum verborum submurmurando prolatorum virtute, pluuiam dedisset in condictum horti locum, atquè ab ea tacere nescia didicisset, hoc, & similia à Matre fuisse edoctam, post dies aliquot inuitatum se ad nuptias simulans, vtramquè nuptiali modo exornatam currui imposuit, & in vicinum oppidum deductas tradidit Iudici, vltimo supplicio crimina expiaturas.

Tum per homines instinctu particulari.

§. IV.

IMmò ipsummet cogit dæmonem vilissima sua mancipia prodere, & quasi ducere ad magistratus capitali sententia punienda. Quod ille lubens exequitur, cùm de hominum miserijs, calamitate, & interitu gaudeat. Sic cuidam Opilioni, vt habetur *in Chron. Fratr. Min. S. Franc. p. 2. lib. 4. cap. 19.* postquam dæmonis arte multa perfecerat mira, tandem ei sub forma mercatoris apparuit dæmon nonnullas tradens vaccas, vt eas ad nundinas duceret vendendas, debitam illi, si venderet, promittens soluere mercedem. At vix peruenit ad locum, quòd ecce vaccarum verus dominus, à quo fuerant furtim a dęmone sublatæ, qui illis agnitis vt furem apud Iudicem accusauit ductorem, qui cùm mercatorem, à quo eas acceperat, vt de veritate testaretur, non inuenisset, ipse de delicto conuictus morte damnatus pro seruitutis mercede à dæmone suo Domino turcam recepit. 134

Tam per dæmones coactione singulari

Nec ipse solus dæmon; sed & Magos aliquando vrget, deregere contubernales, crimina propalare, & indicare secreta stigmata, ac facinora, quibus Magi deprehendi possunt. Sic hoc nostro æuo cum quidam malefici, vt felicis recordationis Sanctiss. Vrbanum VIII. è medio tollerent, licèt incassum, maleficia concinnassent, vnus ex illis totum patefecit crimen, contubernalesque detexit, qui omnes pęnas tanto sceleri debitas Romæ publicè soluerunt. Aliquando ità excæcat, vt ipsi quasi vltrò se prodant in Iudicum ferè oculis maleficia exercentes: Sicut ille, qui Venetijs damnatorum in triremibus animas promissa libertate, & decem aureis pro vnaquaquè numeratis emebat, emptasquè addicebat dæmoni consentientibus venditoribus, qui proprio sanguine notato chirographo venditionem ratificabant; & postea ab emptore certo veneno necabantur; vt refert Villamontius supplicij eius spectator *lib. 1. Itinerarij cap. 33.*

§. V.

DEnique illi in more positum est, infallibilem promittere liberationem, si eos in manu Iudicum deuenire contigat. Vndè eò libentiùs se iudicio exponunt, quò promissionibus cōfidunt diabolicis: vt Eudo famosus ille Magus, qui damnatus in Concilio Rhemensi, cum duceretur ad mortem, sæpiùs terram pede proterens dicebat, quasi eam compellaret: *Terra findere.* Teste Guilhelmo Neuberg. *lib. 1. hist. Angl. cap. 18.* Quare Iudicibus summopere cauendum est, ne huiusmodi humani generis pestes punire negligant, aut dissimulent. Cum enim sint à Deo constituti ad vindictam malorum: & gladium acceperint ad peccata publica, priuataquè vlciscenda, vt habetur *ex L. Congruit. de off. Præsidis*, seuerioribus pœnis in illos animaduertere debent; cum eorum scelera directè, & immediatè Diuinam offendant Maiestatem, & Dei optimi Maximi indignationem prouocent, vt iustè nobis irascatur. Si secùs faxint, & nimis lenes, remissos, & negligentes se præbeant, sciant se apud Deum conscios esse eiusdem delicti, & apud homines fautores magorum haberi: vt latè probat Delrius *Disquis. Magic. Anacephalaeosi monit. 3.* tenerique ad restaurationem damnorum, quæ per eorum conniuentiam, aut negligentiam subditi patiuntur: vt habetur *c. 1. de off. Iudic. delegat.* & D.D. ibidem *L. Congruit. de off. Præsidis.* 135

Eadem

§. VI.

Principes ad idem tenentur. Quid præstiterit meretur. Gratiam apud Deum, & Laudem apud homines.

136 EAdem Principes manet obligatio, qui cum Diuinam Maiestatem repræsentent, Diuinas iniurias non negligere, aut remittere; sed vlcisci debent, vt thronus eorum à Domino stabiliatur. Vnde qui zelo ducti Diaboli partiarios in virga ferrea regunt, & debitas de magis, & maleficis pęnas sumunt, apud Deum gratiam, & apud homines laudem consequuntur. Sic Iehu, dum zelum exercet pro Domino, & Sacerdotes Baal insignitet magos ad vnum trucidat; atquè Iezabelem veneficijs, & abominationibus famosam pręcipitat de fenestra, eapositquè canibus deuorandam, regno potitur vsquè ad quartam generationem longiori tempore illud possessurus, si eodem zelo vitulos aureos Ieroboam abstulisset. Sic anno 1383. Allobrogum Comites (dum castrum Oui Neapoli obsideret Dux Andegauensium) rogatus à prædicto Duce; an oblatio cuiusdam Magi esset acceptanda, qui arcem tradere paratus erat eadem arte, qua illam in manu Caroli Pacifici dederat, petijt, magum ad se mitti, qui cum venisset, eademquè spopondisset, carnifici traditum capite feriri iussit, numquam se commissurum, protestatus, vt tam strenuis militibus, & belli ducibus exprobraretur, Carolum sine infamia, & artibus vetitis debellare non potuisse; sed sibi spem in Deo, & Dei virtute collocatam esse.

Per vtrosque cum puniūtur Malefici conuertūtur plerique.

Atque ijs, & similibus modis operarij iniquitatis meritas sceleratio pænas recipiunt, qui aliquandò squalore carceris fracti: vel viso rogo perterriti pijs Confessariorum monitis acquiescunt; & dęmoni renunciantes ad Deum conuertuntur, à quo singulari infinitæ clementiæ beneficio, temporali igne expiati ignibus æternis eripiuntur: vt latiùs manifestabitur infra *tom. 2. d. 1. n. 71. vers. Tertio.*

ARTICVLVS II.

Auctoritate Priuata.

Malefici puniunt hi, qui vltorem gladium accipiunt, & ex odio, furore, aut alia occasione interficiūt.

137 PRiuata auctoritate magorum, & maleficorum scelera vlciscuntur hi omnes, qui non gladio publico, cùm non sint Magistratus: sed vltore gladio, ira, & furore commoti, vt personæ priuatæ vtuntur. Quod etsi Deo volente non fiat, qui omne homicidium prohibet; non tamen sine eius prouidentia euenire, compertum est. Cum enim sic dirigat humanas voluntates, quæ proprio impetu feruntur in malum, vt quamuis non det illis malitiam; attamen det illis ordinem, sicut superiùs demonstrauimus: permittit sæpiùs, plures sæuire in maleficos, vt per illos scelera eorum puniat, sicut alias per Philistæos, Babylonios, alienigenasquè nationes ob desertæ Religionis, & cultus diuini neglecti crimen vindictam sumebat de Iudæis. Eorum autem alij incogitantes: alij cogitantes maleficis cruciatus, vulnera, & mortem ipsam inferunt.

§. I.

Alij incogitantes.

PRimi sunt illi, qui nihil minùs cogitantes, quàm de huiusmodi hominum colluuie aliquos ex ijs occidunt, siuè delatos in nubibus: siuè in arboribus congregatos: siuè intromissos in cameras: siue aliena forma transformatos. Vualones duo, vt refert Delrius *Disquis. magic. lib. 5. sect. 3. anno 1587.* ad pontem Nuleti prope Caletum, dum stant in presidio sub vesperam, vident sub nigram nubem aduolare, & in ea sibi audire videntur confusas multorum voces: Vnus ex eis audacior librat archubuziam in nubem, & ecce ea ea ante pedes mulier nuda femur traiecta duplici vulnere cadit. Alius ab eodem relatus bombardam gerens, & deambulans extra municipium obsidetur a coruis, & picis obstrepentibus in arbore prope viam, sclopum collimat, & deplodit, vnam percutit certo ictu, quæ de ramo, vt videbatur, decidebat, reperit solam clauem ferream de cingulo muliebri collapsam, carpit, agnoscit, domum petit eius, ad quam pertinebat; inuenit matrem familias glande latus ictam. Alij similiter feles, & cattos in arbore congregatos, & clamantes: aut ingressos in cameras, & saltitantes vident. Alij obuios habent lupos, & feras similes, quæ illus inuadere tentant: ij sclopum laxant, aut ense spiculis, & hastis feriunt inuadentes, & statim pro fele, aut lupo homo, aut mulier, puta, maga, aut malefica in eisdem partibus sauciata, in quibus fera vulnerata fuit, iacere deprehenditur.

His iungendi, qui sagarum mysteria ignorantes, eorum morti sępiùs occasionem præbuerunt. Ægrotat paterfamilias, vt refert Auctor Dęmonom. *lib. 3. cap. 2.* longaquè infirmitate detentus, & doloris impatiens quærit quoquomodo sanitatem; adducitur Magus, qui negat se posse morbum tollere, nisi transferat in filium adhuc lactantem, assentitur genitor: interea nutrix de salute infantis solicita fugit, & nutricium inter vlnas baiulando aliò asportat; sanatur ægrotus, sed non comparente puero Magus substituitur, eadem infirmitate correptus interficitur à dæmone.

§. II.

Alij cogitātes, & ex professo Inimici qui variè à maleficis vexati illos occidunt.

SEcundi sunt illi tùm inimici, tùm amici, qui de magis vindictam sumpsere. Inimici tot sunt, quot homines in vniuerso: Nam cum manus eorum sint contra eos, acriùs prosequuntur qui grauem ab illis patiuntur iniuriam. Hic videt suos agros depopulatos, segetes grandine percussas, armenta quotidiè pereuntia arte vicinæ maleficæ: Ille conqueritur, domum incendio conflagrare, & opes omnes flammis absumi maleficio magi cuiusdam sibi noti. Alius videt dilectum vnigenitum longo languore tabescentem, quem malis artibus saga immisit. Villa cum circumiacentibus agris tempestate horribili quatitur: Prouincia tota peste deuastatur. Regnum patitur sterilitatem in omnibus finibus suis: auctores tot maleficorum diligenter quęruntur, & inueniuntur. Quis possit iustum dolorem non sentire, aut reprimere exurgentem iram? Ideò tales gladio perimunt, tradunt ignibus, suffocant flammis, præcipitant ex tectis, lapidibus obruunt, suspendunt arboribus, raptant per saxa, tribulos, sentes, atquè diuerso mortis genere afficiunt, vt priuatas, publicasquè iniurias vlciscantur.

Amici consultores ipsos.

Quid dicendum de amicis? Annè beneuolentiùs se erga illos gerunt? Audi signa amicitiæ. Consulentes illos accedunt varijs de causis; sed præcipuè vt incognita, aut futura addiscant. Ea est enim hominum mens, velle scire quæ ventura sunt; ideòquè a pseudoprophetis, qui se omnia præscire profitentur, sciscitantur, quæ sit eorum sors, ita tamen, vt ab eis spectent prospera omnia, Iudæorum more, qui veros Dei Prophetas compellabant ijs verbis Isaię 30. *Dicite nobis placentia*. Si secùs, infausta omnia minantur, pro remuneratione accipiunt

ictus,

ictus, vulnera, mortem. Et ne antiqua referamus exempla, Petrus Leonus Spoletanus occasionem mortis Laurentio Mediceo, & sibi ipsi præcipitationem in puteum præbuit. Astrologus quidam futuram mortem prædicens Ioanni Galeacio Duci Mediolanensi, & sibi longiorem pollicens, eius iussu strangulatur. Lucas Gauricus Ioannem Bentiuolum Bononia expellendum prędicit, mandante violento Principe, ex alta trochlea suspensus fune quinquies quassatur, alijquè multi egregiè vapulant, præcipitantur, & pugionibus confodiuntur.

§. III.

139 SEd quis posset credere, Magos Magis insidiari eiusdem domini mancipia, & similis artes professores? Attamen hoc videas in iudicijs, in quibus maleficus contubernales accusat; eisquè confrontatus coram conuincit de maleficijs; Et extra iudicia, dum certant inter se aliquandò ludicra, aliquandò funesta pugna: Ludicra ex inuidia: Si enim figulus figulo inuidet, & fabrus fabro, cur non magus mago? Vt Pragæ accidit in Curia Vuenaseslai Imperatoris Zythone præstigiatore insigni cum Bauaricis ludionibus contendente, quis eorum ludibria artis maiora spectantium oculis explicaret. Funesta ex odio, & ferali inimicitia, cum alter alterum conatur impedire, nec à proposito desistere vult. Cuius rei duo exempla notatu digna subijciam ex Delrio *lib. 2. Disquis. magic. quæst. 30. sect. 1.* qui auctores citat, ex quibus illa mutuatus est.

Magos, & eundem artē profitentes.

Quæ omnium varijs exemplis probantur.

In Diuersorio publico quidam Germaniæ præstigiator hospitis famulum petentibus reliquis conuiuis decollauit; cum autem rursus vellet ei caput imponere, animaduertit adesse alium magum, qui eum impediebat: rogat iteratò, ne hoc faciat, repulsam passus in mensa lilium crescere facit, cui cum caput, & flores amputasset, concidit absquè capite de mensa magus, qui impedierat, & alter imposito priùs capite famulo, ex vrbe aufugit, ne propter homicidium à Magistratu puniretur. Simile quid accidit in Anglicanæ Reginæ aula, dum magi iucundum exhibituri spectaculum paciscuntur singularem necessitatem vna in re sibi inuicem parendi. Prior iubet alterum per fenestram respicere, quod dum facit, ecce ceruina ex capite cornua enascuntur: cornutus post sannas, & ludibria tolerata euanescentibus cornibus atrocem meditatur vindictam: Pingit carbone hominis in pariete effigiem, quam subire alteri imperat, qui mortem sibi cernens imminentem, horrore percussus rogat, & deprecatur, ne faciat: vrget alius conuenta, subit ergò coactus, paries dat locum ingredienti; sed ingressus nusquam postea comparuit occisus à dæmone, qui corpus alicubi in speluncam, aut locum desertum asportauit. Sic lupus lupum deuorat, ne infestantium greges numerus multiplicetur, & eo modo iuxta Dei permissionem hominum hostes ab hominibus castigantur.

SECTIO II.

Extraordinariè.

140 PRæter ordinaria diuinæ Iustitię maleficos puniētis acta, alia dantur extraordinaria, cum miseros, & perditos homines, in quibus nulla spes emendationis effulget, tradit puniendos non ampliùs hominibus, sed dęmonibus, qui tamquam teterrimi, & sæuissimi carnifices sententiam contra eos latam executioni demandant. Certum est enim, Deum seriùs vindictam de peccatoribus sumere; nequè ad illam deuenire, nisi quasi coactum, excrescente nimis scelerum, & sceleratorū numero.

Deus nō punit homines pęna extraordinaria. Nisi crescēte numero

§. I.

SIngula scelera grauiter Maiestatem eius offendunt; sed quia misericors est, non statim punit delinquentes; sed dissimulat peccata hominum propter pænitentiam, ait Sapiens *Sap. 11.* Imò quāuis multiplicata reiterentur; tamen tolerat, donec ad certum numerum æterni eius consilij decreto præfixum, & determinatum peruenere; quem si accedentibus nouis sceleribus prætergredi contingat, iusta de illis exigit supplicia, eò grauiora, quo tardiùs inferūtur: vt testatur D. Greg. *li. 25. Mor. c. 2.* dicens: *Peccatorem cunctò sequitur districtior sententia, quantò peccanti et magna est patientia prorogata: quia diuina seueritas eò iniquum acriùs punit, quò diutiùs pertulit.* Quarè cum magorum scelus quodlibet sit in vno multiplex quædam colluuies, & repullulascens hydra scelerum, quò magis humana excrescente malitia augetur, eò citiùs mensuram implet, & iram diuinam prouocat ad hunc cumulum iniquitatum accumulatis pænis castigandum.

scelerum

§. II.

SCeleratorum verò turba multiplicatur, & cancertis instar insensibiliter serpit, cum atrociora 141
flagitia in omnium oculis per peccata impunita manent. Cum enim exempla plus moueant, quàm verba, fatendum est, praua impiorum opera esse cæteris irritamenta malorum. Nam si fortè aliqua reuerentia tenentur humana, nè publicè peccare audeant: cum vident scelera manere sinè vltione, tunc postposito omni timore fiunt deteriores: quia & aliorum exemplo, & propria inclinatione feruntur in præceps. Ideò ne maleficorum horrendæ abominationes alijs sint incentiua peccati, si semper impune exercerentur, Deus grauiores maleficis pænas immittit, vt stulto pereunte sapiens astutior fiat; & sublatis de medio impijs reliqui ab huiusmodi sceleribus deterreantur.

Scelerutorum.

Quarè illos tradit manibus dæmonum puniendos, ne diutiùs viuendo tolerati maiora aggrauatis maleficijs supplicia sibi accersant; & damna facto, & exemplo maiora proximis, & Reipublicæ vniuersæ inferant; qui potestate accepta ità in illos sæuiunt In Vita, & In Morte, vt iure dixeris, maleficos esse omnium miserorum miserrimum genus: quod sequentes articuli comprobabunt.

Ideò cum nulla spes effulget emēdationis, eū Deus eos furbana tradit, qui illos vexant In Vita In Morte

ARTICVLVS I.

In Vita.

AVdiamus peccatores pristinæ vitæ calamitates, & labores anxiè toleratos quandiù vitali vescebantur aura, in inferno cum eiulatu deflentes: 142
Lassati sumus aiunt Sap. 5. *in via iniquitatis, & perditionis, & ambulauimus vias difficiles.* Et meritò: seruiebant enim Dijs alienis, qui non dabant eis requiem die, ac nocte. Nam hac iusta animaduersione punitur peccator apud Ieremiam *cap. 16.* vt qui Deo viuo, & vero cum summa requie seruire renuit,

Sic malefici puniuntur in vita, vt nullā habeant requiem Die Nocte.

remit, dæmoni diro, & crudeli tyranno seruire cogatur. Quod clariùs patebit in maleficis, si eorum diurnos, atquè nocturnos labores consideremus.

§. I.

Die quia vitam ducunt Indigentem.

QVis labor diurnus, vitam ducere omnibus bonis destitutam, & affluentem malis, vt potè indigentem, infamem, & miserijs cumulatam?

Indigentia maleficorum comes est indiuidua. Nam etsi Deus ille alienus, cui seruiunt, montes aureos polliceatur; possitquè illos ditare, cum nouerint thesauros absconditos in terra, & in mari; tamen non prestat, quod promittit; vel quia non potest: vel quia non vult, Deo obsistente, & auaritia eius impediente; vnde hoc hominum genere nihil egenius. Si diuites sunt, depauperantur. Si pauperes, nunquam ditantur. Quòd si ab eo importunè diuitias petant, raro paucas, & veras accipiunt: vt plurimum apparentes, quæ repositæ in arcam in fimum, folia sicca, & huiusmodi quisquilias conuersæ reperiuntur. Quod multis exemplis

Exẽplis probatur

confirmat Remigius testis oculatus *lib. 1. Dæmonolatria cap. 4.* quorum sequentia referam: Sennel armentaria Duzæ 1. Kalend. Octobr. 1586. accepta à dæmone, vt sibi videbatur, pecunia, gestiens domum properè redijt, eam vt numeret: sed excusso sacco, nihil nisi testas, & carbones reperit. Catarina Metensis Duzæ pridie Non. Nouemb. 1586. Succerdam. Ioanna à Banno 3. Non. Iulij 1585. cum nummum aureum charta inuolutum in via reperisset, vt dæmon euentum prædixerat, atquè eum marito cupidè ostentaret, aduertit tandem non sine pudore pro auro nactam se calculum ferrugineum, qui etiam contactu primo facilè in frustra dissiliret. Alij arborum folia, fimum equinum: Alij cornuum frusta, ac cætera huiusmodi vilissima pro nummis adinuenerunt. Omnia hęc ille ex actis iudiciarijs se iudice exceptis, cuius exempla libens vsurpo, quia fide publica Notariorum, qui iudicijs interfuere, sunt contestata. Quandoquè vana inueniendorum thesaurorum spe oblectantur, quos cum quærere incipiunt, aut metu exanimantur: aut pręfocantur à dæmone; vel à terra absorbentur, quorum exẽpla plura referuntur à Theueto *L. prima C. de Thesauris* & à Cedreno *lib. 8. Cosmogr. c. 1.* Aut cum laborare permittuntur instigante dęmone deprehenduntur à Iudicibus.

§. II.

VEl modos addiscunt præstigiosos, & periculis expositos, quibus paupertati subueniant. Sic mendicus quidam, qui puerum morbosum, & fascijs inuolutum summa cum defatigatione humeris gestabat, comprehensus, fassus est, non puerum; sed dæmonem fuisse, qui sibi promisisset, omnes se ad eleemosinas ei conferendas pellecturum quandiù sic circonferretur. Alius similis mercis baiulus dæmonem in figura homoncionis suis omnibus membris aptissimè formatis in cauea inclusum circumostentans similiter præstigium confessus est. Mulier Esligensis anno 1546. ventrem gerebat totam faciẽ obtegentem, & tumescentem in decem palmos; in quo a circunstantibus lectum audiebantur galli cantantes, gallinæ coccinantes, anseres strepentes, balantes oues, latrantes canes, grunnientes porci, præstigium etiam à Matre confictum lucri causa falsa est. Alia in Burgmbreyssia, vt narrat Gerson *lib. de examinat. doctr. lit. O. in fine*, asserebat, se vnam de quinquè fęminabus à Deo compassiuè missis ad redimendas animas de inferno, peccata occulta manifestabat, extases patiebatur; & sub specie deuotionis, & reuelationum fingebat mirabilia; tandem post multos deceptos, cum torqueretur, veritatem confessa est, omnia prędicta se cupiditatis occasione finxisse, vt nutriri posset hoc modo, & paupertati suæ subuenire. Quarè dæmon non solùm promistas diuitias non elargitur; sed quod peius est, vitam aufert, cum sic miseros tradit in manus Iudicum: aut squalidos, inopes, egentesque relinquit.

§. III.

AN infamia similis poterit reperiri ea, qua labo- 143 *Infamet.*
rant hæc mundi repudia, & peripsemata, cum peioris sint ipsis carnificibus conditionis? Illi ministri sunt iustitiæ, & quamuis ad commune hominum consortium non admittantur; tamen nulli timori sunt, nisi malis; cum sciant omnes, nihil eos nisi iussos à magistratibus attentare posse: nec potestatem habere aliam, quàm iustas Iudicum Sententias in reos latas executioni demandandi: Illi verò ministri sunt sathanæ, quorum non solùm conuersationem; sed etiam occursum omnes ita horrent, vt si fortè eos habent obuios, statim solo visu fascinari, imò siderati ingenti terrore corripiuntur: cum credant, neminem quantumuis innocentem, & iustum tutum esse à maleficijs. Quarè alios videas vertere facies: alios declinare à via: alios retrocedere, & fugere, ne videant, aut offendant illos misantropos.

§. IV.

SEd heù quàm magnis inuoluuntur miserijs. Si è 144 *Miserijs cumulatam.*
suis latebris aliquandò, exigente necessitate, foras prorumpunt in publicum, non audent neque oculos eleuare: aut rectà homines aspicere; sed capite demisso procedentes, & semper aliqoid submurmurantes vultu apparent ferociore, qui efferatam illorum barbariem intuentibus apertè testatur: pallor faciem, tremor membra, timor animum occupant; obuersatur semper eorum oculis, & menti facinorum memoria: horrent conspectum eorum, quibus nocuere; nec possunt Iudicum, & Magistratuum minimorum etiam iustitiæ ministrorum conspectum sustinere. Quoties enim eos aduentantes prospiciunt, statim se ad furcam, aut rogos mittendos arbitrantur. Si verò domi clausi remanent, quod ferè semper consueuerunt; quia latebras amãt, & lucem oderunt, ne veniant opera eorum ad lucem, cruciantur à dæmone in mente, & in corpore. Mens enim furijs continuè agitatur: corpus sępissimè vapulat ex contusione membrorum deformatum, squalidum, ac languidum apparet exercitio nusquam interrupto: solent semper voluere in animo modos, quibus nocere possint, præscriptumquè à Sathana homicidiorum, infanticidiorum, & id generis scelerum numerum adimplere; minis, & maledictionibus insectari eos, de quibus vlcisci desiderant: conficere venena, pharmaca, vnctiones, pulueres: & maleficia concinnare. Qua diurna vita quid laboriosius?

§. V.

Nocte Quia perfistunt, Vel ad sua maleficia explendu, Vel ad suos Conuentus.

145 NEquè nocturna felicior est. Dum enim cæteri in suis lectulis quiescentes blandos capiunt somnos, membraquè defessa sopore reficiunt, lucifugæ istæ noctuæ errant, vt suos pulueres imminitant, infantes furto auferant, suspensos eruant è patibulis, educant è fossis sepultos in cęmeterijs, aut quid simile diabolicum moliantur. Quòd si à suis magisterulis vocentur ad nefarios cætus, quos noctis silentio celebrare consueuerunt, obedire, necesse est. De quo labore dicetur aliàs, cum de illis erit sermo, vt sunt causa maleficiorum. An requies aliqua poterit reperiri in talibus exercitijs diurnis, nocturnisquè, & non potiùs labor ingens, & molestia summa?

ARTICVLVS II.

In Morte.

Si mors peccatorum pessima, Peior maleficiorũ, quia diabolus ipsis apparet.

146 MOrtem peccatorum pessimam esse docet Psalmographus Psaltes *psal 33.* Qualis ergò erit magorum, & maleficorum mors, quæ vitam tam abiectam, infamem, & miserâ terminat, nisi abiectionis, infamiæ, & miseriæ consumatio? Ijs enim horrendè, & citò apparet Diuinæ executor sententiæ, vt dicitur *Sapientia 6.*

§. I.

Horrẽdè terribili morte eos absumẽs

probatur multorũ maleficarũ morte

HOrrendè: quia horrenda morte eo operante, vel solicitante necantur. Alij sub vltore gladio cadunt: Alij vrentibus flammis concremantur: Alij sub populi ferocientis indignatione pereunt, vt dictum est. Sic Zoroaster Magiæ inuentor tandem à dęmone, quem importuniùs solicitabat, igne succensus, & fulgure tactus interijt. Simon Magus in aerem subleuatus, & ex eo præcipitatus fractis cruribus cum ignominia, & dolore exhalat animam. Cynopes, Prochorus, Zaroes, Arphaxat nobiles magi exitu infelici extinguuntur *apud Abdiam lib.6.* Duo magi volentes Christianorum machinas incantare, primi illis interficiuntur, vt narrat Guilhelmus Tyrius *lib.8.belli sacri cap.* 15. Alius, dum omnes ad vnum miliare serpentes in quandam foueam cogere nititur, ab vno ingenti, & annoso in eum insiliente necatur. Anus Saga apud Polidorum Virgilium coram omnibus à dęmone abripitur. Zito famosus Vuenceslai præstigiator ad extremum ab eo in corpore, & anima de medio hominum tollitur, teste Dubrauio *lib.23.hist. Bohem.* Faustus nobilis magus in Germania tandem à cacodęmone lecto extractus strangulatur, inuersa in tergum facie, domoquè tota concussa, & penè euersa. Alius relatus à Pico *lib.5.de Praenot.* dum curioso Principi pollicetur, se Troiæ expugnationem, & Achillis cum Hectore certameo exhibiturum, à dæmone viuus ablatus nusquam ampliùs comparuit. Pluresquè alij quantuncunquè reniteutes, gementes, vociferantes, & auxilium implorantes ab eo sub forma nigerrimi Æthiopis apparente arripiuntur, ad muros alliduntur, in frusta discerpuntur, violenter rapiuntur, & per aera spectantibus, & stupentibus omnibus, qui aderant, tandiùquè raptatos aspicientibus, quandiù naturali oculorum acie subsequi poterant, secum aliùc asportantur.

§. II.

Citò quia immatura morte tolluntur.

CItò apparet; dum immatura, & inexpectata morte tolluntur. Nam etsi dæmon longam sępiùs vitam promittat, tamen miseros deceptos sæpiùs conuenit, mouet de pacto, transactum tempus conuentionis initæ testatur, & quicquid opponant in contrarium, præfocat; cadauerquè raptatum vel asportat; vel contusionibus, membrorumquè contorsionibus deformatum deserit. Et vt scias inuisibili potentia dæmonis infelicia hæc mancipia ita constringi, vt nequè possint pœnas effugere debitas, nec vitare infernalis carnificis manus, multi ex eis vltrò sibi mortem inferunt, cum audiunt, sibi ab eo parari necem, vt desperatione præueniant horrendam hanc asportationem: Sicut Palumbus 147

Confirmatur exemplis

pręsbiter fecit, vt Vincentius Beluacens. *lib.25. hist. cap.29.* & S. Antonin. *par.2. summa hist. tit.16. cap.7. §.4.* referunt, qui temporibus Henrici tertij Romæ magicam artem exercebat. Ad eum enim, cum semel iuuenis locuples, & nobilis accessisset, qui spoosalitium annulum Veneris statuę ludendo inseruerant, & ab eo tempore illudebatur à dæmone quoties cum vxore, quam recenter desponderat, congredi conabatur, dedit ei compositam epistolam dicens: vade tali hora noctis ad compitum, vbi quatuor viæ conueniunt, & stans considera omnes pręterenntes; sed caue, ne loquaris, eique trade epistolam, qui alios subsequetur. Fecit ille, quod iussum fuerat, viditquè tacitùs multos vtriusque sexus prætereuntes lætos, tristes, equites, pedites; & inter illos mulierem in habitu meretricio veste ita tenui, vt penè nuda appareret virgam gerentem auream, mulam inequitantem, gestusquè exequentem impudicos: Vltimum Dominum turbæ ex asse smaragdis, & vnionibus superbo terribiles in eum oculos exacuentem, & perquirentem causas viæ. Huic epistolam offert, quam cum legisset dęmon brachijs in cælum eleuatis exclamauit: *Deus omnipotens quandiu patieris nequitias Palumbi presbiteri*: nec mora satellites misit, qui annulum extorquerent à Venere reluctante. Quod cũ didicisset Palumbus, ex clamore illo ad Deum directo intellexit, sibi pręsignari finem dierum: quocircà omnibus mẽbris vltro truncatis miserabili pœna defunctus est, confessus coram populo Romano inaudita flagitia. Sic anno Domini 1667. dum hoc opus Venetijs erat sub examine, vt typis ederetur, quæsiui à quodam Presbitero Concine illius Doctoris Magi de quo infra num. 507. & 520. an adhuc viueret ille Doctor Iurisperitus, qui putabatur, Magus, qui respondit: *Puto, quòd adhuc viuat, sed sum diù illum non vidi, quia semper manet clausus cathenis vinctus, nudus, totus pilosus, totaliter mente captus: Cum enim quadam die cum aliquibus suis socijs extra Vrbem profectus ad dæmones conuocandos circulum faceret necromanticum, aliquem commisit errorem contra artem suam, ex quo dæmones in eum insurrexerunt, ne fustibus ita ceciderunt in toto corpore, & maximè in capite, vt semimortuus à socijs in domum suam vix asportari potuerit, ex quibus percussionibus totaliter amisit nedum vsum rationis, sed etiam sensuum interiorum, ita vt quocunque animali irrationali peior euaserit:* Hæc ille, quod pluties illi prædixeram, cum mense continuo quotidiè, vt ad sanam mentem rediret, rogabam, & obsecrabam. Hæc sunt ordinaria, & extraordinaria diuinæ Iustitiæ acta, quæ perficiuntur tùm ab Hominibus: tùm à dæmonibus, ex quibus colligere licet, non sic permitti scelera maleficiorum, quin subindè pœnis insolitis, & horribilibus supplicijs ira vindice puniantur.

CA-

CAPVT II.

Consulentes Maleficos.

148 *Qui maleficos cõsulunt, & ad illos accedunt, puniuntur: qui sunt Vel Infedeles, Idololatræ, Hęretici*

SI æquitati consonum est, vt eiusdem sceleris conscij, simili pœna plectantur, vt habetur *L. In bemus. §. œconomus c. de sacrosanct. Eccles.* iustum est maleficorum Consultores, qui socij sunt criminis, etiam participes esse punitionis; suoque malo discere, quàm grauiter supremum Numen offendant, qui ad dæmonem, suosque ministros recurrere non verentur. Infideles sunt, si talem eius oraculis, & responsis fidem adhibeant, quasi verax sit, & omnisciens, omniaque putent ex eius nutu pendere: hoc est enim concupitam ei tribuere Diuinitatem. Idololatræ, si eum sacrificijs, oblationibus, atq. alijs supremi cultus honoribus prosequantur, creaturæ deferentes quod ad solum Creatorem pertinet. Hæretici, si Deum confitentes, aut ipsum putant non sufficientet posse ipsorum necessitatibus subuenire: aut non abundè consulere, & prouidere hominibus; cum illos malis concuti sinit; nec bona confert, quibus carere videntur. Malefici, si quoquomodo cum operarijs sathanæ pactum ineunt, aut operationibus ipsorum. Denique inobedientes Deo, & Ecclesiæ, si contra tot prohibitiones superiùs allatas *nu. 39. & sequent.* aliquo pacto diabolicam opem implorant; Ideò iustam Dei merentur iram, cum ad eius hostem accedunt: siuè vt Mala tollat: siuè vt Bona conferat; quod sequentibus sectionibus demonstrabitur.

Malefici Inobediẽtes Quoquomodo ad illos accedant, hoc est Vel vt à Malis liberentur Vel vt Bona cõsequãtur

SECTIO I.

Ad mala tollenda.

149 *Dũ malis premimur ad Deũ confugiẽdum.*

SI malis vndiquè premimur in hoc mundo tùm publicis, tùm priuatis, à quo auxilium expectare debemus, nisi ab eo, qui est refugium nostrum, & virtus, adiutor in tribulationibus, quæ inuenerunt nos nimis? Ipse enim solatur afflictos, laborantes reficit, sanat ægrotos, pereuntes saluat, soluit compeditos, elisos erigit, peregrinantibus vehiculum, naufragantibus portum, lassis requiem æstuantibus vmbraculum, languentibus vires prębet, tempestates quietat, pestes sedat, famem pellit, bella pacat, dissidia componit, obsidiones soluit, calamitates aufert, tribulationes tollit, & cuncta dissipat maleficia; Ideò ad ipsum recurendum esse toties scripturę docent, ipsaquè conuincit ratio. Nam si omnia mala eo permittente eueniant, certum est, ne vllum minimum quidèm sine diuino eius nutu auferri posse. Quare ab eo pendet, illa immittere, & emittere, cum ipse solus occidat, & viuere faciat; percutiat, & sanet: mortificet, & viuificet: deducat ad inferos, & reducat; sicut sæpiùs Prophetę testantur.

150 *Quare illi, qui ad dæmonẽ cõfugiũt spe vana deluduntur. Grauiter Deum offendunt.*

Quam lugenda est ergò hominum excęcatio, qui cum se malis obrui sentiunt, confugiunt ad dæmonem, a quo liberationem sperant; sed iusto Dei iudicio vana spe deluduntur. Neque enim æquum est, vt qui Deum derelinquentes, Maiestatem eius, virtutemquè abnegant, & proterunt, assequi permittantur ea, quæ a coniurato eius hoste expectant, in cuius clientelam se conferunt: *Domine* ait Propheta Ieremias cap. 17. *omnes, qui te derelinquunt, confundentur, recedentes à te, in terra scribentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viuentium Dominum.* Quod si illa assequantur aliquandò, grauioribus inuoluuntur malis. Dæmon enim mercator est tenacissimus, qui nullam vult pati iacturam; nec aliquid sibi deperire lubens sustinet. Ideo cum rogantes ab aliquo malo liberat: vel malum temporale in alios transfert: vel in atrociora mala spiritualia ipsos præcipitat; quod clariùs patebit, si modũ, quo mala siuè Publica, siue Priuata tollere cõsueuit, duobus articulis subsequentibus consideremus.

Grauioribus malis se inuoluunt Quoquomodo accedant Siuè pro malis Publicis, Siuè pro malis Priuatis

ARTICVLVS I.

Publica.

TOt publicis exagitantur calamitatibus status omnes politici, vt si eas enumerare quis velit, longum opus texere, necesse sit. Ideo breuitatis causa totam probationem ad solum bellum reuocemus. Cum enim cuncta mala complectatur, ex illo colligere facile erit, quid de cæteris sentiendum sit. Conficitur verò vel prælijs, vel obsidionibus, in quibus si dęmonis auxilium peti contingat, grauem Deo inferri iniuriam nemo non videt: cum eius sit euertere acies, panorem immittere, perturbare ordines, fugare exercitus, obsidiones soluere, dare victoriam, & totum bellum perficere prout vult; vt potè qui Deus Sabaoth, & Dominus exercituum vocitetur. Et ideò, etsi aliquandò exitus pugnæ det in manus dæmonis, cui permittit suã exercere potestatem in eos, quos in conflictu, peccatis profligatorum id exigentibus, perire statuit; tamen vt plurimum talem non concedit facultatem; sed recurrentes ad dæmones stragibus varijs expugnat, donec omninò consumentur. 151

Cum publica mala sint innumera hoc in solo Bello quod omnium complectitur demonstratur.

§. I.

NOtum est Saul exemplum *1. Regum c. 28.* vt videas manum Dei inuisibiliter percutientem eos, qui ope dæmonis victoria potiri volunt, dum trepidans ob ingentes Philistinorum copias Pythonissam accedit. Et ecce irruentibus inimicis fugatur Israel, fortiores exercitus gladio pereunt, occiduntur eius filij, & ipse desperatione correptus proprio ense seipsum confodit. Huic affine Maxentij factum, qui ad gerendum bellum contra Constantinum se comparans, etsi omnem locum, & ciuitatem Romam ingenti armatorum multitudine vltra centum millia muniuisset; tamen machinis præstigiarum magis confidebat, ait Eusebius *in vita Constantini lib. 1. cap. 31.* quàm robore exercitus, aut beneuolentia subiectorum. Vndè confidentia vana delusus, & à Constantino territus, fugatusquè cum equo, & armis insignibus in fluuium Tyberim se dedit præcipitem, cuius vorticibus deuoratus miserè perijt; corpus dein extractum ab vrinatoribus, & sectum caput, summæque hastæ affixum illustria fuere Constantinianæ victoriæ monumenta, & notissima signa diuinæ vindictæ subitò felici cõgressione consumentis, quicquid instruxerat malefici sceleris longa molitio. Ita Henricus Rex Suetiæ magicis artibus supra modũ deditus post plures victorias reportatas, tandè ab Ostane superatus. Federicus Stuphius, qui se Federicum secundum mentiebatur; cum ex magica pecunia parasset exercitũ ab Rudolpho Hasburgensi victus, captus, & concrematus. Hadingus a magis instructus; sed à Curetibus profligatus, 152

Infelici exitu prœliorum.

varijsquè eladibus affectus, & victus mæroris magnitudine seipsum suspendio publice necari iussit. Illustria sunt exempla vindicis iræ Dei in eos, qui freti vana spe fallacijs Demoniorum, & responsis maleficorum innixi seipsos prælio commisere.

§. II.

153 *Obsidionum eum fiunt ope demonũ.* NEc feliciorem belli exitum sortiuntur, qui in obsidionibus magica incantatione, demoniisquè maleficio pro annis vtuntur, Ferdinandus, vt narrat Iouianus Pontans *lib. 5. de bello Neapolit.* arcta obsidione premebat quandam arcem ab Andegauensibus occupatam; & defectu aquarum propè ad deditionem compulerat; obsessi magicis artibus imbres elicere ausi sunt: nam Crucifixi imaginem maledictis prosecuti in mare execrabundi immiserunt, cælo, mari, terrisquè tempestatem imprecati, & asino præ foribus Ecclesiæ constituto cecinere funestum carmen, & posteà iniectam Eucharistiam in os eius viuum eodẽ loco humauere. Ijs horrẽdis sacris via dũ perfectis aer obnubescere incæpit, mare agitari, dies medius offundi tenebris, & pluuia prorumpere è nubibus, imbresquè tàm validi, vt saxa, torrentesquè vndèquaquè prolapsos diffunderent; & ita Rex, qui in sola siti potiundi oppidi spem collocauerat, obsidionem soluere coactus est. Andegauenses posteà Regno Neapolitano penitus expulsi horrendi illius sceleris pænas luerunt.

§. III.

154 *Vitantiũ pericula belli per incantamonem.* QVid dicam de ijs, qui belli pericula ope magica euadere tentarunt? Nonne illorum liberatio fuit aut mortis, aut exitij causa vel sibi, vel ijs, quos habuere cariores?

Itá Gremozilao Bohemiæ Duci contra Vratislaum Ducem Lucentium ad bellum procedenti saga iusserat, vt primùm qui obuius fieret, occideret, atquè vtrasquè aures abscissas in pera reconderet: moxquè gladio inter priores equi pedes cruce in terra facta, & deosculata fugam maturaret, aliter eum periturum populiquè partem cum eo interituram prædixit. Quod dum facit, effugit incolumis, sed domi vxorem, quam valdè amabat interemptam carentem auribus, pectusquè confossam reperit, vt refert Æneas Syluius *in hist. Bohem.*

Confidentium incantatis armis. Eadem sors illos manet, qui, vt se reddant in bellis, & certaminibus inuulnerabiles, arma certo ritu incantant: Vel ferunt interulam lineam horrendis imaginibus inscriptam, quam vocant camisciam inferni: Vel filacterijs, hoc est conseruatorijs vtuntur, (de quibus omnibus latè infra *tom. 2. disp. 1. nu. 170. & 188.*) Hos namquè videas audacter se committere periculo, & pugnis miscere, atque dilabi è manibus inimicorum; sed tandem deseri à dæmone, præcipuè quando sunt in statu pessimo lethalis culpæ: vt Germanis hæreticis Gallia inuadentibus, & à Duce Guisio strenuè debellatis accidit. Sic quendam Satellitum ducem salodiensem agnoui, qui cum huiusmodi interula esset amictus, vt vulgo fatebatur, pluries ab hostibus suis tormentorum bellicorum iaxatis in eum rotis igneis globulis percussus, virtute diabolica seruatus est illæsus; sed tandem anno Domini 1644. cum denuò inimici eius ipsum inuasissent, in eumquè scloppulos suos laxassent, sed incassùm, cum adhuc illæsus permaneret, securi eum percussere, cuius ictibus mortem cum vita commutauit: quia pactum cum dæmone non erat de præseruatione à securi; sed duntaxat à bellici tormenti igneis globulis. Deniquè diuinæ Iustitiæ iram sustinere coguntur omnes illi, qui in publicis calamitatibus pestis grassantis exundantium imbrium siccitatis nimiæ, & id generis à dæmone auxilium petere non reformidant, vt tot testantur historiæ, quas hic referre longum esset, & tædiosum.

ARTICVLVS II.

Priuata.

CVm orbis vniuersus pluribus conquatiatur malis; nec sit in eo status aliquis, qui diuersis calamitatibus non sit obnoxius: An eorum quilibet, qui in mundo versantur, ab illis liber erit, cum testetur Iob 14. Hominem natum ex muliere, & breui viuentem tempore repleri multis miserijs? Hoc sibi satis experientia comprobat; Nemo enim adeò felix est in hac vita, qui molestijs, & doloribus externis, & internis nõ subijciatur, à quibus se liberare nequit, nisi ad eum confugiat, qui dixit psal 49. *Inuoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me.* 155 *Vt in publicis, seù in priuatis malis ad Deũ confugiendum.*

Qui secus facit Quòd si alium quærat liberatorem, opemquè postulet ab alio homine, puta, parentibus, cognatis, amicis, incassum laborabit, quia *Vana salus hominis* vt ait Psalmista psal. 19. Si verò confugiat ad dæmonem, à Deo plectetur, & dæmone, à Deo puniente, & a dæmone illudente.

§. I.

Punitur à Deo PVnit Deus transfugas illos: vt in Rege Ochoziæ patet 4. *Regum* 1. qui cum cecidisset per cancellos cœnaculi sui in Samaria misit ad consulendum Beelzebub Deum Acharon: an posset conualescere, & ab infirmitate, qua detinebatur, liberari, mandante Angelo, Helias mortem Regi minatur, nuncios alloquens, & post vltricibus flammis consũptos duos quinquagenarios cum suis militibus, ipsi Regi sententiam mortis à Deo vltore pronunciat his verbis: *Hec dicit Dominus, quia misisti nuncios ad consulendum Beelzebub Deum Acharon, quasi non esset Deus in Israel, à quo posses interrogare sermonem: Ideò de lectulo, super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris.* Quod factum est. Grauiora scelera videbis in Manasse. Nam præter idololatriam introductam in Israel, aliaquè mala, quæ 4. *Regum* referuntur, magiæ operam dabat, sciscitabatur responsa ab Ariolis, obseruabat auguria, & pythones, aruspicesquè multiplicabat, vt faceret malum coram Domino, & irritaret eum. Audi iam seueriores pænas non solùm impio Regi; sed vniuerso Regno intentatas: *Quia fecit Manasses Rex Iuda*, ait Dominus 4. Reg. 21. *abominationes istas pessimas super omnia, quæ fecerunt Amorrhæi ante eũ, & peccare fecit etiam Iudam in immunditijs suis; propterea hec dicit Dominus Deus Israel, Ecce ego inducam mala super Ierusalem, & Iudam, vt quicunquè audierit, tinnient ambæ aures eius, & extendam super Ierusalem funiculum Samariæ, & pondus domus Iacob, & delebo Ierusalem, sicut deleri solent tabulæ, & delens vertam, & ducam crebrius stylum super faciem eius.* *exemplis comprobatur.* Regis autem peccatum tàm ipse, quàm posteri eius luerunt, ita vt placari Deus non potuerit pietate Iosiæ, vt dicitur 4. *Regum c.* 23.

Nec

§. II.

NEc minùs exitialis fuit Magorum consultatio Numæ Pompilio, Tullo Hostilio, Neroni, Valeriano, Licinio, & Iuliano Apostatæ inter Ethnicos; & inter Christianos Heraclio, alijsque Græcis, Ferrãdo Flandrensi Comiti, Guilhelmo Iuliacensi, Federico Austriaco, Venceslao Bohemo, & alijs, qui horrore præsentiæ dęmonum correpti, & spectris perculsi paucis post diebus obierunt: aut crebras perpessi calamitates ob vanam in dęmoniacis responsis confidentiam miserrimo exitio periere. Quos recensent Plutarchus in Numa, Dionysius, & Liuius *lib*. 1. Plinius *lib*. 30. *Nat. hist. c.* 1. Petrarcha lib. 4. rer. memorand. c. 1. 2. & 3. Suetonius, Nicephorus, Claudianus, & alij. Neque priuatis solùm impunè cessit; sed etiã regnis vniuersis. Cur enim Chananæorũ populi suis sedibus pulsi fuere, & omninò deleri ab Israelitis? Cur excisa vrbs Niniue? Cur tot minæ intentatæ Ierusalem à Prophetis? Nonnè ob magicas consultationes, & operationes maleficas, vt dicitur *Deut*. 18. *Nahum* 3. *& Michea* 5.?

§. III.

157 QVòd si aliquandò non puniuntur à Deo Magorum, & Maleficorum Consultores; tamen semper à dęmone illuduntur, qui lucrum aliquod sibi ex ijs comparare, & animæ, corporiquè nocere studet: cum eius odium in homines nunquam impleri, aut remitti possit. Si enim non permittatur ea facere, quæ rogãt homines; sed impediatur à Deo, tunc saltem peccatum hoc præcedentibus addit; & ità animæ nocet, cui mortem assiduè inferre molitur, etiamsi non detur corpus interimere: Vel in desperationem ægros, & in necessitate positos conatur adducere, vt sic corpora cum animabus miserè pereãt. Si verò permittatur malum auferre, ità est eius liberalitas, vt boni nihil vlli hominum præstet, nisi cum æquali damno. Quarè cum virũ morbo liberat, transfert in mulierem: Si senem sanat, adolescentem percutit: Si à Patre aufert languorem, filio illum tribuit. Si fortem Magus non transtulerit in alium, ipsemet necatur: vel ingens vitæ discrimen subit. Vndè plures ex ijs in seipsos, vel in liberos coacti sunt, morbos transferre, quia non poterant in alios: Sicut illi accidit, de quo Auctor Dęmon. *lib*. 3. *c*. 2. qui, cum quartana grauissimè vexaretur, nec suadente Mago vellet, vel inimicis, vel seruo dare, consensit in Magũ ipsum transferri, qui febre oppressus interijt. Aliàs morbos tollit, sed cum maiori damno: vt in Virgine obsessa patet apud Greg. *lib*. 1. *Mor*. *c*. 9. quæ opera Magorum ab vno dęmone liberata; à septem, vel sex dæmonũ millibus vni succedentibus vexata fuit. Sæpiùs tollit ad tempus, quo elapso grauior morbi vis redit, vt quotidiana docet experientia. Si verò sanat absolutè, alia infert mala cognatis, amicis, vel bonis externis. Cum enim semper nocere velit, certò tenẽdum, nullis blandirijs, aut cultu placari, aut deliniri posse; & tunc grauiora hominibus damna moliri, cum se amicum, & beneuolum fingit, hostis est, homicida est. Ideò in omnibus etiam cum dona, & bona confert, timendus est: nec aliquod cum ipso, vel eius ministris commercium inire licet sine summo vtriusque salutis corporalis, & spiritualis discrimine, vt latè probabitur *tom*. 2.

SECTIO II.

Ad Bona consequenda.

158 SIcut omnia malorum genera homines exhorrent, ita ardentissimo desiderio bona appetunt; immo nihil appetunt naturaliter, nisi sub ratione boni. Ad hoc enim facultas appetendi eis data est, vt ferantur in suum bonum, & debitam consequantur perfectionem, quæ ita inexplebilis est, quandiù in hoc mundo versantur, vt quamuis sibi diuersa cõquirendo sensim congeriem bonorum struant, qua imaginantur se fore beatos; tamen nemo illorum in hac vita suas sistit appetitiones; sed semper ad alia, & alia se extendit; atque obtenta augeri exoptat. Hinc est, quod is, qui congessit honores, quærit diuitias, quibus obtentis sectatur voluptates, & omnium molestiarum vacuitatem: Deinde in singulis eorum appetit crescere, & se miserum putat, cum ad suæ concupiscentiæ voluptatem non peruenit. Nam agitur ardenti, & nunquam quiescenti studio, bona appetita consequendi. Quod ità augetur in hominibus, vt plures omnibus modis viam sibi parent ad ea obtinenda, quæ appetitum exsatiant. Et cum vident labore humano iuxta communem Dei prouidentiam illa acquiri non posse, flectere si nequeũt Superos, Acheronta mouere, atque à dæmonibus illa requirere consueuerunt; sed quo exitu siuè Spiritualia: siuè Temporalia petant, sequentes articuli declarabunt.

Plures bona appetunt summo desiderio

Ideò toti sunt in illis acquirẽdis

Augẽdis

Si illa à Deo nõ accipiũt, à dæmone exquirunt, sed exitu infelici.

Siue petant Spiritualia Siue petant Temporalia.

ARTICVLVS I.

Spiritualia.

159 SPiritualia bona sectantur plures ex ijs, qui se diuinis ministerijs addixerunt; non illa quibus homo fit indies Deo gratior; sed quibus apud homines honoratior euadit. Nam diuinæ incrementa gratiæ, & solidarum virtutum, humilitatis, patientiæ, charitatis, obedientiæ, & huiusmodi progressum non quærunt; sed gratuita dona prophetiæ, reuelationum, extasum, & mirabilium operationum, per quæ Sancti honorem, & gloriam etiam nolentes consequuntur. Nihil enim est, quod homines reuereantur impensiùs, quàm sanctitatem, quæ si in aliquo signis, & prodigijs elucet; statim ab omnibus colitur, & habetur in pretio. Et quia *omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, & descendens à Patre luminum*, vt monet S. Iacobus in epist. canon. c. 1. multi spirituales, quos vocant, spiritu superbiæ ducti, cum illa dona à liberaliter largiente Deo non obtinent, à dęmone impetrare contendunt, vt sic videantur ab hominibus. Quorum optatis satisfacere volens Angelus ille tenebrarum, mira in eis operatur. Alij simulato spiritu prophetico, quo agitari quędam futura prænunciant: Alij iactant suas reuelationes circa fidei mysteria: Alij extases patiuntur tales, vt nulla vi neque defixis sub vngues acubus ad se redire compelli possint. Alij tolluntur in aera: Alij stigmata ostentant: Plures miracula operari videntur, pręcipuè circa ægrotorum sanationes.

Non gratias que eunt, vt fiãt Deo acceptabiliores, sed Signa Prophetias, Reuelationes, Extases, quibus fiãt apud populum honoratiores,

Quę cum à Deo nõ obtineãt, à dęmone exquirunt.

§. I.

Hæc falsa esse probatur ac puniũtur à Iustitia Diuina Ecclesiastica Ciuili. Exẽplis declaratur.

SEd hæc omnia tandem falsa comprobantur, atquè à Iustitia diuina, ecclesiastica, & ciuili cum digna animaduersione puniuntur. Balaam, & Prophetæ Baal nobiles magi gladio cadunt. Maximilla, & Quintilla prophetissæ Montani suspendio necantur. Maneti viuo pellis ex corticatione tollitur. Begardi, Dulcinistæ, Beguinæ, & Lollardi ignibus cremantur. Illuminati eodem supplicio plectuntur in Hispania. Munzerus, & plures Anabaptistæ vario mortis genere tolluntur de medio, vt refert Delrius *lib. 4. Disquis. Mag. c. 1. q. 3. sect. 2. & 3.* sicuti tot prophetantes fanatici, & impudentissimi Sycophantæ, qui ex omnium sectarum hodiè Ecclesiam infestantium fœtida colluuie prodeuntes tanta de Ecclesia mox adimplenda prædixere, quæ ætas, euentusquè falsa, & ex cerebro conficta comprobarunt. Et inter catholicos plures perpetuo carceri, vel ignibus adiudicantur, inter quos in nouo orbe Franciscus à Cruce, doctus Theologus, ac Theologiæ professor catholicus, ac pius diù habitus, qui in Peruuia à muliercula quadam prophetante deceptus, se Regem, Pontificem, Legislatorem, & Redemptorem futurum iactitabat: Sanctitatem super Angelos, & Sanctos sibi concessam, & vnionem hypostaticam oblatam; sed non admissam fuisse, dicebat: miracula innumera, & magna se fecisse asserebat; multa prophetabat erronea, in quibus obstinatè persistens flammis adiudicatus, post promissi à dęmone cælestis ignis in Inquisitores grassaturi frustra aduentum expectatum in cineres redactus est: vt narrat Ioseph à Costa *de Nouiss. tempor. lib. 2. cap. 11.*

In veteri verò orbe Hieronymus Sauonarola post prophetias tantas de Ecclesiæ reformatione, de conuersione Turcarum, & Maurorum, de prosperitate Florentinorum statim adimplendas, quas falsas esse, euentus coarguit, Apostolico iudicio condemnatus, concrematus est.

§. II.

160 HOs viros insigniter deceptos sequuntur mulierculæ pariter deceptæ Virgo Cæsaraugustana, quæ anno 1585. pseudostigmata Christi ostentabat, raptusque frequentes ex pacto cum dęmone inito patiebatur. Magdalena à Cruce famosa Saga Cordubensis, quæ totam Hispaniam tanto tempore sua ficta sanctitate, prę dictionibus, reuelationibus, & miraculis falsis dementauit. Et Candensis Virgo longo tempore pietatis operibus vacans, quæ superbiæ spiritu inflata se parem Virgini Deiparæ credidit, nec aliud deesse, quàm fęcunditatem virginitati coniunctam: quam gratiam cum diù petijsset, & obtinuisset, vt ipsa putabat, vtero intumescente, & adueniente partus tempore acutis doloribus toleratis pro prole humana copiosam vermium horridorum, villosorum, & fętentium multitudinem effudit.

Quamplures aliæ simili exitu etiam hoc nostro æuo varijs Italiæ vrbibus suam fictam comprobarunt sanctitatem; inter quas de vnica tantùm quædam referam, cuius operationum fui testis oculatus, eiusquè acta iudiciaria post illius condemnationem diligenter perlegi. Hæc Catharina nomine à Valletellina anno Domini 1642. cum iam ab aliquibus annis ad Vallemcommunicam Brixiẽsis Dięcesis transmigrasset, se varias, ac quotidianas dęmoniorum sibi sub varijs formis apparentium, & ab oratione retrahere tentantium habere visiones, quam plures à Deo recipere reuelationes; cum Christo infante quotidiè conuersari, ac colloqui, qui vnà cum illa alternatim *Aue Maria* recitabat, post Sacratissimi Corporis Christi sumptionem extasim pati, aliaquè huiusmodi mira se operari iactitabat; præcipuè asserebat se duodecim annorum spatio non alio cibo, aut potu nutritam fuisse, nec posse impræsentiarum nutriri, quàm augustissimo corporis Christi Sacramento; quod ter, aut quater in hebdomada sumebat. Hæc ab omnibus tum Secularibus, tum Religiosis, etiam doctis, & pijs suspiciebatur, vt sancta: beatos ac felices se credentes, qui eam poterant videre, alloqui, eiusq. se commendare orationibus. Quamplures diuersorum oppidum obnixè precabantur, vt ad suos pertransiret lares, ibiquè suam figeret habitationem, existimantes sub protectione huius nouellæ Sanctæ sibi omnia prospera euentura. Ipsemet Brixiensis felicis memoriæ Vincentius Iustinianus Prælatus doctus, pius, ac deuotus illam ad se venire iussit, quæ magno nobilium tàm virorum, quàm mulierum comitatu, armatorum custodia Brixiam profecta, subitò accurrit innumerabilis populorum multitudo, qui eam venerabantur profundè, & si non poterant illius vestes tangere, saltem coronas suas, rosariaquè porrigebant; vt aliquid sanctitatis illius per contactum in se reciperent, ac genuflexi benedictionem suppliciter petebant, quæ oblita, quòd mulier esset, magno fastu eos dextera manu eleuata benedicebat. At Episcopus vir vtiq. prudẽtia, ac sapiẽtia exornatus, vt eam vidit post aliquas interrogationes, ex consilio etiam aliquorũ piorum Theologorũ illam ad locũ; vndè discesserat, remeare præcepit. Quarè cum sequenti anno meorum superiorum mãdato pro concione habenda tempore quadragesimali in ea Parochia, vbi prædicta tunc temporis morabatur, fuerim destinatus; & in domo eiusdem probi viri, apud quem ipsa diuersabatur aliquot dies fuerim hospitatus, vix in eam oculos conieci, quod ex oculorum motibus, ex corporis gestu, incessu, capitis circumuolutione: deindè ex verbis eius inconstantibus, vanis, mendacibus, non benè sonantibus: tandem ex ficta, & apparenti duntaxat humilitate, alijsquè pluribus indicijs mulierem illam fictionibus tantummodo esse refertam comprehendi; quod rei probauit euentus. Nam cum Parochus, me sic suadente, aliquot dies eam, vt probaret, a sumptione sacratissimi corporis Christi prohibuisset, timens subdola mulier nomen Sanctitatis amittere, secum detulit ad Ecclesiam particulam hostiæ non consecratæ, qua, dum Parochus nonnullis alijs Christifidelibus eucharisticum panem ministrabat, posita sibi in ore super linguam, annuit alteri mulieri sibi proximæ, vt videret, quid hoc esset? Quæ respondens, esse particulam sacramenti. Illico ficta Sancta subiunxit, sibi ab Angelo Dei huiusmodi hostiæ particulam administratam esse in contemptum Parochi eam communicare prohibentis. Quæ res vbi delata fuit ad Reuerendiss. P. Inquisitorem, informatione habita, & formato processu, varijs delictis obnoxia inuenta est, ficta dun taxat, & simulata sanctitate refulgens, prædictaquè omnia non nisi esse figmenta: vt clariùs infra *disputat. sequenti num.* 289. quosdam in humeris, & lateribus impressos habens charateres, qui postea euanuerunt, quorum simulacra ponuntur *disput. 3. nu. 525.* vt de hæresi suspecta decennio carceribus condemnata est, quibusdam alijs pænitentijs iniunctis eo tẽpore adimplendis. Ex his videas quomodo Deus non patitur has illusiones, ac fictiones diù perseuerare; sed tandem absconditam impietatem vtriquè magistratui puniendam reuelat, & exponit. Quorum enim ipse non est auctor, iustus est vltor.

AR-

ARTICVLVS II.

Temporalia.

Ostenditur miseria fors illorũ, qui à dæmone postularunt.

161 TEmporalia bona appetunt illi, qui de mundo sunt, & de mundo loquuntur, & quos mundus audit, vt honores, diuitias, voluptates; quæ etsi vera bona non sint, tamen vt bona reputantur, & per fas, & per nefas conquirunt, non humana tan tùm industria; sed etiam ope diabolica. At quàm infeliciter, exitus sæpiùs demonstrauit.

§. I.

Honores

HOnores si tandem mundanos assequuntur, anxietates, indigationes, æmulationes, occasionesquè continuas timendi, appetendi, solicitandi, & vindicandi inueniunt. Nullum enim mare maioribus agitatur motibus, quam ambitiosi animus: Nullæ culpæ grauiores tùm propter exemplũ, tùm propter damnum, quàm magistratuum: Nulla maior peccandi licentia, & impunitas: Nullum munus laboriosius: Nullus status ita curis expositus, quàm eorum, qui sunt in dignitatibus constituti. Quòd si arte magica ad illas ascendunt, vt fieri potest: cur enim illæ artes non poterunt, quod ambitio, simonia, & similes corruptelę vt plurimùm assequuntur? Iram Dei super se inducunt, nisi seriò resipiscant: vt Theophilus, qui post Vicedomini dignitatem auxilio dæmonis recuperatam cõtinuis lacrymis errorem suum diluere non cessauit, quousquè Sanctissima Deipara opitulante in gratiam diuinam redijt. Sed non semper permittit Deus, ambitiosos ijs artibus ad honores peruenire; imo sæpiùs dæmoni illudendos tradit, qui inani temporalis principatus Ecclesiasticæ pręfecturæ, aut similis dignitatis spe eos pascens, tandem ex prætensis honoribus in summam præcipitat ignominiam. Sic Stuphius fictus Imperator Federicum se simulans viuus concrematus est. Baro de Rais Britannus apud Monstreletum *lib.2.hist.cap.*248. similiter deceptus, vulgi fabula fuit: Plures ea magis pro regalibus ornamentis coronam papyraceam, sceptrum ligneum in palum efformatum, vestem pice illitam, dæmonumq. figuris variegatam, illustre palatium rogum, nempe, flammis coruscantibus ardentem, aliquos nobiles, scilicet, abiectos carnifices, & tot stipatores, quot spectatores suorum suppliciorum consecuti sunt; vt verissimum sit, quod ait Dominus 1. Regum c.2. *Qui me contemnunt, erunt ignobiles.*

§. II.

Diuitias

162 IIsdem periculis se exponunt diuitiarum studiosi. Cum enim laboribus, curis, molestijs, innumerisque peccatis diuitiæ acquirantur, & conseruentur, non dubium est, suos tandem possessores desiderijs vanis, & nociuis irretitos demergere in interitum, vt Paulus docet 1. *ad Timotheum c.*3. Quòd si arte dæmoniaca coaceruantur, citiùs eos ad extremam adigunt indigentiam. Etenim dæmonis diuites depauperantur, pauperes nunquam ditescunt; & vt plurimùm illuduntur fictitijs nummis, qui nihil aliud sunt, quàm fimus, calculi ferruginei, & cornuum frusta, vt diximus supra *nu.*142. Aut thesauris absconditis in arcis, & scrinijs omni nummismatum aureorum, argenteorum, æreorum genere refertis; sed qui à nigerrimo cane incubante, terribiliquè latratu accedentes arcente solerti vigilia in penetralibus terræ custodiuntur; Quos si cupiditate metum pellente quis tollere tentet, statim ruente terra in specu tumulatur: Sicut Mago Germanico Græculo Marciano Priori Margulliox, & pluribus alijs accidit, vt supra dictum est *loc.cit.*

§. III.

Voluptates.

NEc melior fortuna versat eos, qui blandicijs 163
voluptatum deliniti magicis artibus dæmonem euocant, vt optatis thalamis potiantur, & mulieres, quas depereunt, in sui amorem pelliciant. Quantis enim modis vexentur à dæmone quis valeat enumerare. Nam aliquando se offert sub specie lepidæ, & liberalis formæ puellæ, quæ vultu, gestu, ornatu inuitat ad horrendos amplexus, qui corpus eneruant, animum brutescere faciunt, rationis lumen extinguunt, mærorem inferunt, & surdo flagello miserum vexant hominem: aliquando sub eadem forma assumit bestiæ cadauer. Et sic delusit militem, de quo Guilhelmus Paris. *par. vlt. de Vniuer.* qui, cum se formosa virgine potitum putaret, inuenit se in amplexu cadaueris bellini tabæ solutı fœdissimè iacentem. Alias mulieres adamatas repræsentat etiam defunctas, vt amatores impuros ad desperationem adducat: sicut cadauere assumpto puellę Phillinnũ nominatę cum Macate se commiscuit, qui a spectro se videns delusum, nec ignominiam ferre valens, paulò post manus sibi consciuit, vt prolixiùs narrat Phlegon *lib. de mirib.* Alias mulierem mentitus, & se amore captum iuuenis alicuius formosi simulans, venereorum cupidine allicit, & voluptatibus explet, vt possit deuorare. Quod fassa est, vrgente Apollonio, lamia, quę Menippo nubere volebat, vt narrat Philostratus *lib.4.cap.*1. Sæpiùs sub eadem larua se hominibus offerens, miseros enecat, cum ad explendam libidinem se præparat, vt accidisse narrat Sifridus præsbiter *in Chronico anno* 1260. Adolescenti cuidam in Misnia, qui vt suis potiretur amoribus, in locum ædium solitarium deductum à mago, dum manum porrigit dæmoni sese offerenti sub imagine puellæ, quam adamabat, ab eo parietibus illiditur, & miserabilem in modum necatur, cadauere tanto impetu in magum proiecto, vt semianimis longo tẽpore iacuerit.

Ex quibus omnibus apertè colligitur, Deum sic magicas, maleficasque operationes permittere, vt tamen sæpissimè acuat diram iram in lanceam, zelumque accendat contra maleficos, & eorum Consultores, quos varijs pœnis affectos publico exponit spectaculo, vt cæteri eorum exemplo discant, omne commercium cum dæmone, & eius fœderatis tanquam detestandum, & noxium, vitare, & abominari.

Conclusio Disputationis primę.

Ex dictis colligitur Ad Theologum, non ad Medicũ spectare maleficiorum cognitionẽ

HIs fusiùs enarratis, quibus constat, Deum 164
permittere maleficia modo diuinæ bonitati conuenienti, & ob rationes legitimas, superest, vt præsenti disputationi colophonem imponamus, concludendo; Ad Theologos Exorcistas, non ad Medicos spectare morborum maleficorum cognitionem, inquantum sunt à tali causa permissiua. Ad quam conclusionem asserendam euidenti ratione compellimur, quæ talis est: Ad illum spectat maleficiorum cognitio, ad quem spectat, illorum causam cognoscere, sed ad Theologum, non ad Me-

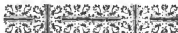
dicum

in quantum à Deo sunt vt causa permissiua. Quia ad Theologum spectat cognoscere.

dicum spectat cognoscere causam morborum maleficiorum permissiuam, ergò ad Theologum, non ad Medicum spectat illorum cognitio. Quis non concedat, cognitionem alicuius rei pertinere non posse ad alium, quàm ad illum, cuius est causas eius cognoscere, cum, sicut initio disputationis probatum est, perfecta rei cognitio ex perfecta causæ notitia dependeat; nullusquè valeat perfectam illam notitiam assequi, qui eius causas, & principia, imò effectus, passiones, operationes, & essentialia coomitantia perfectè non norit? Sed quis non fateatur, cognitionem causæ permissiuę maleficiorum, quæ depromi debet, non ex Hippocratis Aphorismis, assertis Galeni, aut alijs Medicorum placitis; sed ex sacris litteris, definitionibus Ecclesiæ, & Theologiæ scientiæ dogmatibus non ad Medicum pertinere; Sed ad Theologum, cuius partes sunt: Disputare de Deo maleficia non volente, sed prohibente, & permittente: de rationibus, quare permittit: de medijs, quibus impedit, & alijs huiusmodi, quorum notitia necessaria est morbis illis dignoscendis inquantum ab illa causa procedunt: Iudicare, an ad pœnam; an ad probationem; an ad alium finem Deus permiserit euenire alicui. Deoiquè maleficio effectos ritè disponere vel ad emendationem si ob peccata illis morbis puniri, dignoscat. Vel ad constantiam, si virtutes probare iudicet; sed præcipuè ad actus fidei, & confidentię in magnitudine diuinę Bonitatis, & Clementiæ, in virtute Sanctissimi Nominis Iesu, persuadendo ægroto, Deum quantum est ex parte sua semper paratissimum esse, omnibus benefacere, inuocantibus eum suum impertiri auxilium, velle maleficia destruere, & à quacumquè dæmoniaca vexatione liberare, si etiam ipse maleficiatus ritè se disponat, & firmiter credat, & absquè vlla hæsitatione sanitatem se obtinere, confidat. In quib. omnib. Medicus se immiscere non debet, si intra Medicinæ theoricæ, & practicæ cancellos velit se continere. Quare, cum iudicium Theologi in morbis maleficis dignoscendis requiratur, illum conuenire debent maleficijs affecti, cum ad eum pertineat, maleficiorum causam agnoscere, de illa iudicare, & conuenientia adhibere remedia, vt Deo auspice pristinæ sanitati restituatur. Et ad illum ijs morbis affectos Medici mittere tenentur, nisi ingenti se scelere, & reatu contaminare velint. Scelus est, Deo, Ecclesiæ, & eius ministris iniuriosos esse, vt sunt ipsi quoties hanc sibi assumunt prouinciam curandi morbos maleficos. Nam quæ maior iniuria inferri Deo potest, quàm eius gloriam tollere, quæ etsi in omnium malorum permissionibus appareat, precipuè tamen in maleficijs elucet: cum ex huiusmodi malis prouidentia, sapientia, misericordia, cæteræquè eius perfectiones clarius manifestentur, vt dictum est, & per consequens Diuinæ Maiestati externa gloria maior ex illis accedat? Ideò scelus est, hanc ei gloriam velle detrahere, cuius se zelotem esse in scripturis tàm sæpè testatur, præcipuè Isaię 42. *Ego Dominus, & hoc est nomen meum, & gloriam meam alteri non dabo.* Quod faciunt quicumquè obsessiones, & maleficia, ex quibus ipse glorificatur, non admittunt; sed ad causas naturales referunt. Quæ grauior offensa Ecclesiæ Sanctæ Dei, cuius auctoritas maximè manifestatur, dum virtute sacramentorum, rerum sacrarum applicatione, & benedictionum, exorcismorumq. efficacia cohibentur dęmones, pelluntur morbi, soluuntur maleficia, sanantur ægroti, & tot prodigia in sanandis energumenis, & maleficio affectis perficiuntur? Nam sic detrahitur ei summum decus, quo super iudaicas, & hæreticas synagogas extollitur. Quod damnum maius ministris eius infertur, quàm ipsorum potestatem eis eripere velle; quę maximè manifestatur; dum dæmonibus imperantes, superbiam eorum calcant, virtutem eneruant, malitiam fręnant, & opera dissoluunt? Sic enim videmus Apostolos gaudentes ad Christum accedere, eò quòd ipsis spiritus inuisibiles subijciebatur. Nec immeritò. Quæ enim dignitas maior, quàm Angelis quamuis malis tamen natura, scientia, & potentia eminentissimis imperare? quam tollere conantur illi, qui maleficia negant, contumeliam superaddentes sacris scriptoribus, Pontificibus Summis, Doctoribus Ecclesiæ, immò vtriusqnè iuris professoribus, pluribus Medicis, & omnium nationum Christianarum hominibus, qui communi consensu maleficia esse docent, & illorum curationem ad Ecclesiam, & Ecclesiasticos ministros pertinere asseuerant.

Maleficiorum causam permissiuam.

Sed nec minor est reatus, quem sibi assiscunt. 165
Si enim cuilibet culpæ æqualis pęna debetur, cogitent, qualiter affici debeant illi, qui tam ingentis sceleris se reos constituunt apud Deum, cuius vindicem manum aliquoties sentiunt in hoc mundo, vt de seipso fatetur Baptista Codróeus insignis Medicus Imolensis *in suis libris de morbis veneficis, & veneficijs.* Etenim, cum Medicorum more tales morbos nequè verisimiliter esse, crederet, placuit vindici Deo, in hanc eius incredulitatem animaduertere, & in eius filia, quæ vt lepida ardentiùs à Patre amabatur, eum punire. Nam permisit, illam iteratis vicibus venefico morbo vexari, à quo liberari non potuit, quicquid ipse, cuius res agebatur, suis pharmacis obniteretur e contra; donec repertis pluries signis maleficis, & sacro igne combustis; validioribusquè vt ipse ait, per Exorcistam peritum adhibitis auxilijs, Dei beneficio absquè vllo remedio naturali conualuit. *Quod quidem veneficium,* subiungit ille lib. 1. cap. 8. *fortasse Deus permisit, vt in mea puella experirer, quod in alijs parum credebam veritatis habere:* Ex quo castigatus à Deo medicam incredulitatem deposuit, & christianam credulitatem assumpsit, vt pluribus ipse declarat. Ideò Medicorum est, vt hęc scelera, & pænas ijs debitas deuitare possint, maleficio affectos Theologis Exorcistis consignare; & sic dare gloriam Deo, cuius opera reuelare, & confiteri honorificum esse, Raphael, quem Angelum Medicum possumus nominare, *capite* 1. vtriq. Tobiæ contestatur.

DISPV.

DISPVT. II. DE DÆMONE DIVISIO.

	Partes.	Capita.	Sectiones.	Articuli.	
Disputatio II. De Dęmone, vt causa maleficiorum.	1. Eius scientia.	1. Ex parte subiecti.	1. Innata.	Cita.	1.
				Perfecta.	2.
				Firma.	3.
			2. Acquisita.	Speculatiua.	1.
				Practica.	2.
			3. Communicata.	Ab Angelis.	1.
				A Dęmonibus.	2.
		2. Ex parte obiecti.	1. Præteriti.	Secundùm species vniuersales.	1.
				Secundùm species immobiles.	2.
			2. Præsentis.	Corporalis.	1.
				Spiritualis.	2.
			3. Futuri.	Falsi.	1.
				Veri.	2.
	2. Eius potentia.	1. In infimas creaturas.	1. Existentes.	Elementa.	1.
				Mixta.	2.
			2. Vegetantes.	Realiter.	2.
				Apparenter.	2.
			3. Sentientes.	Imperfectas.	1.
				Perfectas.	2.
		2. In medias creaturas.	1. In Spiritum.	In Intellectum.	1.
				In Voluntatem.	2.
				In Memoriam.	3.
			2. In Animam.	Vegetatiuam.	2.
				Sensitiuam.	2.
			3. In Corpora.	Quoad Substantiam.	1.
				Quoad Quātitatem.	2.
				Quoad Qualitatem.	3.
				Quoad Relationem.	4.
				Quoad Actionem.	5.
				Quoad Passionem.	6.
				Quoad Vbi.	7.
				Quoad Situm.	8.
				Quoad Quando.	9.
				Quoad Habitum.	10.
		3. In Superas creatur.	1. Beatos.	Angelos.	1.
				Sanctos.	2.
			2. Patientes.	Pueros limbi.	1.
				Animas Purgatorij.	2.
			3. Damnatos.	Dęmones.	1.
				Homines.	2.
	3. Eius malitia.	1. Omnes volunt maleficia.	1. Superiores.	Imperando.	1.
				Cogendo.	2.
			2. Inferiores.	Superbiendo.	1.
				Inuidendo.	2.
		2. Omni loco volunt maleficia.	1. Publico.	Igne.	1.
				Aere.	2.
				Aqua.	3.
				Terra.	4.
			2. Priuato.	Sacro.	1.
				Prophano.	2.
		3. Omnibus modis volūt malefacere	1. Inchoantes maleficia.	Apertè.	1.
				Occultè.	2.
				Mixtim.	3.
			2. Continuātes maleficia	Die.	1.
				Nocte.	2.
			3. Perficientes maleficia.	In omnibus.	1.
				In Singulis.	2.

DISP V.

DISPVTATIONIS SECVNDÆ

De Dæmone, vt causa Maleficiorum.

SVMMARIA.

DEVS in homines est summè beneficus,
Qui scit, potest, & vult omnibus benefacere. n.168.
Quia habet prudentiam ad inueniendum: potentiam ad exequendum: bonitatem ad volendum; Ideò causa efficiens est omnium bonorum.
Dæmon in homines est summe maleficus,
Quia maleficia incohat ineunte mundo: ea prosequitur in omnibus locis mundi: & consumat in omnibus habitantibus mundum. Ideò causa est efficiens omnium maleficiorum. 170.
Quare tribus partibus tractatur:
In prima de Dæmonum scientia in adinueniendis maleficijs.
In secunda de eorum potentia in illis exequendis.
In tertia de illorum praua voluntate in eis appetendis.

Partis I. De Dæmonis scientia in adinueniendis.

SVMMARIA.

Dæmon ab initio suæ creationis à Deo acceperat Sapientiam speculatiuam, & practicam, & vtramque magnam. 173.
Practica per peccatum totaliter est ablata.
Speculatiua per peccatum multùm est diminuta.
Ideò sola scientia naturalis remansit intacta; quæ inferior est sapientia supernaturali; sed superior, & maior omni scientia humana: vtcunque consideretur,
Siuè Ex parte Subiecti. Caput 1.
Siuè Ex parte Obiecti. Caput 2.

Caput I. Ex parte Subiecti.

Homo cæteris animantibus est præstantior.

1. Relatione ad prototypum.	*4. Loquendi facultate.*	*7. Societate.*
2. Corpore.	*5. Vita.*	*8. Potentia præcipue intelligendi.*
3. Anima.	*6. Dominio.*	

Per quam acquirit scientiam ex propria speculatione; ex longitudine experientiæ: & ex Magisterio aliorum. 174.
Sed inferior est Dæmonibus, quibus cedit.
In scientia Innata, Acquisita, & Communicata, quæ est in eis, vt docetur tribus sequentibus sectionibus.

Sectio I. Innata.

Diabolus est verè Dæmon, idest, sciens. 175.
Homo est æqualis Dæmoni in hoc, quia est intellectu præditus. Sed est inferior Dæmone, quia ab initio intellectus Hominis est vt tabula rasa; sed intellectus Dæmonis est omnium rerum informatus; ex quo differunt in scientia, quæ in Homine est Tarda, Imperfecta, & Mobilis: Sed in Dæmone est Cita, Perfecta, & Immobilis, vt tribus articulis patefiet.

Articulus I. Cita.

Homo incipit scire, cum incipit ratione vti. 176.
Cum non vtatur in vtero matris per nouem menses: Nec extra vterum per infantiam.
Vix vtatur in pueritia.
Parumque vtatur in adolescentia.
Angelus autem citam habet scientiam,
Quia ab initio recepit diuinum lumen, species concreatas omnium rerum: & exercitium liberum intellectionis.
Ideò soli comparatur. 177.

Articulus II. Perfecta.

Homo in pleno intellectus exercitio habet scientiam exiguam: quia non omnes habet scientias: nou duas perfectas: nec vnam summè perfectam. Habet opinionem ferè; quia latent illum essentiæ rerum; earumque differentiæ; atque externis accidentibus innititur.
Patiturque errorem ordinarium ex parte Obiecti: Medij: Speciei: Sensus: Phantasiæ: Intellectus:

ctus: Modi cognoscendi. 178.

Angelus nihil horum patitur; sed eminet suæ amplitudine scientiæ, quæ omnia nouit: Siuè præstantissimo modo sciendi omnia intrinsecè, ac distinctè. 179.

Articulus III. Firma.

Hominũ scientia effluit per diuturnã ab actu sciendi cessationem: per perturbationem phantasiæ: ac per nimiam sensuum petulantiam. 180.

Dæmonis scientia nihil tale sustinet: quia intellectus non cessat ab intellectione: nec sensui, aut corpori est alligatus; sed permanet semper; nec deperdi potest, nisi per potentiam Dei absolutam. 181.

Conclusio Sectionis.

Ab initio Dæmon scientia inflatus Magiam docuit. Homo didicit: Ex homine Deus fieri volens morsu ponui.

Cum Doctor fallax formam propriam exuit, induit alienam Maleficus serpentinam assumpsit exuuiam. 182.

Doctrinam tradidit Deo multipliciter iniuriosam. Homini, generique humano perniciosissimam. 183.

Discipula verò curiosa videndo pomum. Malè credula credens Dæmoni. Decepta sibi, ac posteris mortem inducens doctrinam amplexa est. 184.

Sectio II. Acquisita.

Datur in Homine scientia acquisita ex experientia, per nouorum singularium speculationem: ac per practicam nouorum effectuum notitiam.

Multò magis in Dæmone, qui cognitione illum in vtraque præcedit tàm speculatiua, quàm practica, vt sequentes articuli demonstrabunt. 185.

Articulus I. Speculatiua.

Homo cum difficultate scientiam acquirit in generali ob corruptionem in sensu: & in speciali ob speculationem cuiusque obiecti. 186.

Angelus facilè: quia scientia innata est donatus: a sensu, & corpore est liber; & facilè intelligens, & actu eliciens.

Ideò crescit scientia ex notitia singularium contingentium. quæ fit secundum Scotum per acquisitionem specierum singularium. Secundùm verò D.Bonauent. per applicationem vniuersalium.

Vtcunque fiat, per illam proficit in cognitione speculatiua, experimentali, & acquisita. 188.

Articulus II. Practica.

Homo experimentis crescit in scientia practica.

Dæmon magis crescit: quia experientia Dæmonis magis est certa, vniuersalis, & longa. 189.

Hominis verò incerta, particularis, & breuis.

Ideò magnitudo eius explicari difficilè potest. 190.

Conclusio Sectionis Secundæ.

Hac scientia experimentali vtitur Dæmon ad magicas artes in totum mundum inuehendas. Per hanc enim didicit mala, quæ afferuntur Hominibus: Hominum inclinationes; & modum, quo se gerere debeat. 191.

Hac instructus in totum mundum quærit auditores curiosos, auaros, &c. tentat vt serpens variè, ac pollicetur omnia, ipsam quoque Diuinitatem.

Et sic Homines decipit, ad se trahit, excultisque magia vtitur ad maleficia. 192.

Sectio III. Communicata.

Homo acquirit scientiam à seipso, & ab alijs.

Idem accidit Dæmonibus, qui eam acquirunt communicatam ab Angelis bonis, & malis, vt duobus articulis notum fiet. 193.

Articulus I. Ab Angelis.

Boni, & mali Angeli dissimiles sunt in voluntate; sed similes in intellectuali natura. 194

Boni docent: Mali docentur: cum Boni malis reuelant mysteria alijs annuncianda, ac mandata executioni mandanda. 195.

In quibus reuelationibus, si finem spectes, apparet Dei Sapientiæ dispositio: Si verò modum attendas, apparet Dei Prouidentia ordo. 198.

Articulus II. A Dæmonibus.

Homo à Doctioribus instruitur discendo: ab æqualiter doctis illum.natur conferendo.

Dæmon à Superioribus edocetur: & cum æqualibus confert, & communicat.

Magna similitudo inter vtrorumq. locutionẽ. 200.

Sicut inter Angelos superior inferiorem loquendo compellat: & inferior superiorem, & æqualis æqualem:

Ita inter Dæmones. Vnde vnus alium instruit, & sic in scientia proficiunt. 201.

Conclusio Sectionis Tertiæ.

Per illam scientiam communicatam superiores Dæmones inferiores docent noua maleficiorum genera: Inferiores verò consulunt superiores in dubijs occasionibus.

Ita

Ita astutiores facti imperium diabolicum dilatant per maiorem numerum peccantium, & Magorum, & maleficiorum. 202.

Caput II. Ex parte Obiecti.

Quò forma est spiritualior, eò est capacior.
Ideò Homo capacior est in cognitione rebus inanimis, plantis, animalibus.
Dæmon Homine, cum eius se extendat ad Præterita, Præsentia, & Futura, vt sequentes Sectiones demonstrabunt. 203.

Sectio I. Præteriti.

Obliuio, prout opponitur recordationi cadit in Dæmones, qui sic stulti dicuntur ab Ecclesiaste.
Prout verò dicit specierum deletionem eadere non potest in illos.
Quia intellectus species habet vniuersales, & firmas, vt sequentibus articulis explicabitur. 204

Articulus I. Secundum species vniuersales.

Prodigiosa est memoria Hominis, quæ omnium species recipit per quinque sensus continuè. Receptas conseruat inconfusè. Conseruatas exhibet promptè. 205.
Prodigiosior memoria dæmoniaca: quæ est sinus capacissimus omnium rerum: Thesaurus immensus omnia conseruans: Promptuarium immensum omnia exhibens: Quia species Hominis sunt paucæ, & exiles. Dæmonis verò multæ, & magnæ. 206.

Articulus II. Secundùm species immobiles.

Species in Dæmonibus receptæ indelebiles sunt.
Hoc requirit Dæmonis status, memoriæ qualitas, specierum natura.
Ideò præterita tenet vniuersaliter, & firmiter. 207

Sectio II. Præsentis.

Homo cæcutit circa præsentia corporalia, & spiritualia.
Dæmon cognitionem possidet corporalium, & spiritualium: vt duobus sequentibus articulis patefiet. 209.

Articulus I. Corporalis.

Quæ in mundo sunt obuia Homo difficilè cognoscit.
Solus Dæmon altitudinem Cæli, latitudinem terræ, profundum abyssi dimensus est: vt diffusè ex Eccles. 1. probatur. 210

Articulus II. Spiritualis.

Anima patet Dæmonibus in suis operationibus vegetatiuis, sensitiuis, & rationalibus, vt sunt cogitationes, & affectiones. 216.
Deus solus cognoscit cogitationes quatuor modis. 217.
Angeli, & dæmones directè eas non cognoscunt. Indirectè eas cognoscunt.
More Medicorum in corporibus, ipsi in spiritualibus ferè omnia norunt ex antecedentibus, concomitantibus, subsequentibus, propter colligationem intellectus, & imaginationis: voluntatis, & appetitus. 218.
Si non cognoscunt, hoc procedit ex Diuina voluntate: vel ex Inaduertentia: vel ex Excæcatione. 219.

Sectio III. Futuri.

Diabolus totus fuit ab initio in futuris prædicendis
Per Idolorum Sacerdotes, vates, aruspices, cæterosque
Per Mulieres Pythonissas, & Sagas.
Per statuas, tripodes, & arbores.
Ex quibus communiter falsa prædicunt.
Aliquando etiam vera: vt sequentes articuli demonstrabunt. 220.

Articulus I. Falsi.

Falsitas oraculorum ipsis Ethnicis comprobata.
Ambiguitas in responsis ordinaria.
Ratio falsitatis, ambiguitatis est ignorantia futurorum. 222.
Futura contingentia, quæ causam habent necessariam noscunt certitudinaliter.
Quæ vt plurimùm habent determinatam noscunt minus certè.
Quæ verò habent indeterminatam noscunt coniecturaliter. 223.
Ideò certam non habent cognitionem eorum, quæ dependent à voluntate humana, quod solius Dei est, vel à voluntate Diuina, vt sunt gubernationes Regnorum.

Articulus II. Veri.

Si vera aliquando prænunciant, hoc non est ex cognitione futurorum, quam habeant. 224.

Sed vel ex
- *Reuelatione Prophetarum, & eorum, quæ nouerunt.*
- *Reuelatione ipsis facta per Angelos.* 225.
- *Aliena doctrina, & præparatione causarum.*
- *Acumine intellectus, qui res humanas nouit.*
- *Multa, & longa experientia.* 226.

In his tamen sæpè hallucinantur coniectando.

Quia Deus multa agit præter naturæ ordinem.

Homo verò contra facit, quàm antea facere statuerat.

Non tamen cessant prædicere futura etiam mentiendo, vt sibi arrogent quandam Deitatis speciem. 227.

Infirment testimonia Prophetarum.

Et capiant, ac decipiant faciliùs curiosos. 228.

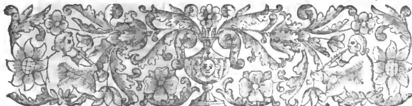
Conclusio primæ partis.

Si ergo Dæmones vigent triplici acumine, & scientiam habent innatam, acquisitam, & communicatam, quæ se extendit ad præterita, præsentia, & futura. 229.

Nihil mirum, si tam sagaces sunt, & acuti in adinueniendis varijs maleficiorum generibus, quibus tot, tantaque & tam mira operantur, quæ in secunda Disputationis parte examinantur.

DISPV-

DISPVTATIO II.

DE DÆMONE, VT CAVSA MALEFICIORVM.

166 *Aliqui Medici negant esse dæmones.*

EXPEDITIS ijs, quæ ad Deum, vt causam maleficiorum permissiuam, spectant, aggredimur modò de ijs, quæ ad Dæmonem tanquam causam eorum efficientem pertinent, disputare; quia illam non admittunt quidam ex Medicis, quos nouos saducæos verè dixeris, nihil in orbe agnoscentes, quàm quod oculis corporeis exhibetur. Illi etenim, si non Deum, saltem dæmones, & maleficos dari negant; atque dæmoniacas, & maleficas operationes, quæ in obsessionibus, & maleficijs visuntur, non ad spiritus inuisibiles, & eorum asseclas; sed ad causas naturales, præcedentium Medicorum more, referre consueuerunt.

Hoc de sui temporis Medicis testatur Origenes, cum *tract. in Matth. c. 17.* hæc verba Patris auxilium à Christo postulantis pro filij lunatici curatione elucidat: *Domine miserere filio meo, quia lunaticus est, & malè patitur. Medici loquuntur, quæ volunt; quia nec immundum spiritum arbitrantur: sed corporalem aliquam passionem. Et dicunt, humida moueri in capite secundùm aliquam compassionem ad lumen lunare, quod humidam habet naturam. Nos autem, qui Euangelio credimus, dicimus hanc compassionem immundum spiritum operari. Obseruat enim quadam schismata Lunæ, & sic operatur, vt ab obseruatione Lunæ pati homines, mentiatur; & per hoc culpabilem Dei creaturam ostendat.* Hæc ille.

§. I.

167 SImilis erroris notam illis inurit Psellus platonicæ sectæ philosophus, qui in *libro de Dæmonibus* refert, se familiariter conuersatum cum quodam Marco vitam solitariam agente in Chersoneso Græciæ contermina, & multa cum illo de dæmonum natura contulisse, vt poté qui priùs magicis studijs adhæserat, & abiuratis postea erroribus, christianas amplexus fuerat disciplinas. Nam in illo libro loquens de dæmonum mirandis operationibus, quæ in arrepticijs cernuntur, huic Marco obijcit in hunc modum: *Sed ego*, inquit, *à Marce recentiora quædam sapere nos Medicorum Sectatores adducunt, asserentes, passiones huiusmodi non esse effectus dæmonum; sed humorum, vaporumque malè se habentium. Itaque pharmacis, & diætis, & non carminibus incantantium, expiationibusque curare, hæc aggredi solent. Tunc Marcus respondit: Nihil mirum est, hæc Medicos dicere, qui nihil nouerint præter sensum; sed corporibus tantùm incubuerint cognoscendis. Illis fortasse decebat malorum humorum putare incommoda, capitis somniferum grauitatem, atræ bilis angustias, phrenesis deliramenta, quæ linimentis, potionibus, vel euacuationibus, vel emplastris sedare consueuerunt. Inspirationes autem, occupationesquè, quibus, qui obsessus est, agere nihil potest, non intellectu, non phantasia, non sensu; aliud verò est, quod mouet, atque ducit, dicitquè insuper quæ non nouerit occupatus; & futura nonnunquam prædicit: quo inquam pacto dicemus, has esse errationes materiæ motiones?* Ita Marcus.

§. II.

IN hoc etiam modernos sugillat Binsfeldius Episcopus Azorensis, & Treuirēsis suffraganeus eruditissimus in Theologia. Nam in *suo tractatu de Confessionib. malefic. prælud.* 1. sic ait: *A Philosophorum, & antiquorum Medicorum falsa, & impia opinione non videntur nostris temporibus etiam aliqui physici esse aliení, qui ferè omnia, quæ dæmonum operatione circa hominem aguntur, vt contingit in energumenis obsessis, maleficis, & incantatoribus, referunt in humores melancholicos, complexionem corruptam, perturbatam phantasiam, aliasquè causas naturales; & fortasse etiam cum superioribus animo verò sentiunt, nequè esse dæmones, neq. infernum; sed omnia simul cum corpore interire, licèt verecundia, & timore impediti non produnt. Quam impiam doctrinam aliqui etiam Itali, & physici ex philosophia quorundam Ethnicorum hauserunt nostris temporibus.* Sic ille. Quapropter non verentur tales maleficiorum cognitionem sibi arrogare, cum puros esse morbos naturales credant; nec à dæmonibus posse procedere, quos non esse nisi in opinione vulgi sibi persuadent; maiorem fidem adhibentes Democriti, Alexandri, Simplicij, Auerrois, & Aristotelis commentis, atque Simoniacorum Dositeanorum,

alio-

aliorumquè Ethnicorum, & Hæreticorum erroribus, quàm cælestibus Christi, & Apostolorum oraculis, ac certissimis Ecclesię, Conciliorum, & Patrum dogmatibus, quibus nos Sanctissimis disciplinis eruditi adhærentes dicimus; Extare dæmones, & eos malis, & maleficijs hominibus inferendis, continuè inuigilare.

§. III.

168 ET certè dissimiles sunt Dei, & dæmonis mores, & varia vtriusquè studia erga homines. Deus varijs illos prosequitur beneficijs, bonisquè innumeris mundum replet vniuersum; cum nihil ei desit eorum, quæ requiruntur in summo benefactore, vt velit, sciat, & possit benefacere; quia præditus est bonitate ad volendum: Sapientia ad inueniendum: & potentiâ ad exequendum, cum sit infinitè potens, perfectè sapiens, & summè bonus: & vt bonus velit; vt sapiens sciat: vt potens valeat bona facere ad suam voluntatem.

Deus in homines summè beneficus qui omnibus bene facere Scit Potest Vult

Quid non vult, vt benefaciat, cum sit summè bonus, immò summum bonum omnia bona continens, & complectens, omnia efficiens; & conseruans, omnia trahens, & terminans: Quia in eo omnium entium perfectiones præexistunt: ab eo omnes creaturæ dependent in esse, & operari: ad illud omnia tendunt; idquè appetunt suo modo, vt principium, quo creantur: vt auxilium, quo conseruantur: vt terminum, quo quietantur? Quarè innata boni naturam, quæ est sui ipsius diffusiua, vt docet D.Dionys. *de diu.nom.c.3.* vellet seipsum summè diffundere, & totum se communicare; sed quia nihil ad extra reperitur capax infinitę illius communicationis, & diffusionis, se tantùm effundit per varia bona creaturis collata, quantum vnaquæquè disposita est diuinæ communicationi maiori, vel minori recipiendæ.

Quia habet Bonitatem ad volendū.

169 Quid non inuenit, vt diuersimodè sua testetur beneficientiam; cum simplici, & inuariabili suæmet essentiæ intuitu inueniat diuersa bonorum genera, varias gratiarum species, multiplices donorum modos, quæ eis loco, & tempore, & circunstantijs confert opportunis, prout in varijs ordinibus constitutæ nobiliorem, aut demissiorem locum occupant?

Prudentiam ad inueniendum.

Quid non exequitur, vt facto probet bonam, & beneplacentem voluntatem; notasquè faciat in populis adinuentiones suas; cum nihil impossibile, sed omnia possibilia, immò facilia sint; eò quod potentia eius infinita materia præexistente non indigeat: non operetur in tempore: non vtatur alterius adminiculo; sed momentanea operatione vocet ea, quæ non sunt, tanquam ea, quæ sunt; & insimul res velit, & faciat. Vndè in creaturis magna, & multa operatur; & tam magna, & multa, vt illorum magnitudinem, & multitudinem nec ipsę creaturæ explicare possint, quę capere possunt.

Potentiā ad exequendū.

§. IV.

170 DÆmon è contra non cessat malefacere, & vltra ordinaria mala, quibus orbis opprimitur, innumera inuehere maleficia. Quod tàm obstinatè prę stat, vt totas malitię vires, vniuersos scientiæ astus, omnes potentiæ neruos intendat operibus maleficis inchoandis, prosequendis, & consumandis; vt nouis calamitatibus extera bona dissipet; nouis infirmitatibus afficiat corpora; & nouis iniquitatibus animas deducat ad interitum.

Dæmon in homines summè maleficus.

Inchoat maleficia ineunte mundo in ipso Paradiso, in quo malis omnibus aditum præbuit. Cum suis cuniculis primos parentes gratia, & immortalitate donatos à felici statu deiecit in mortem, quæ in omnes homines pertransijt; & in peccatum primum, quod transfusum in posteros fons est cænosus, & fætidus eorum omnium, quæ postea commissa sunt, & committentur in finem. Sed quomodo illa mala tum culpæ, tum pœnæ introduxit nisi per maleficiũ primò in orbe visum, cũ vel apparentem serpentis formam induens: vel loquens occultè per verum, & naturalem serpentem, Euam blandissimis deceptam promissis ad vetitum pomum edendum induxit?

Qui maleficia inchoat ineunte mūdo.

Prosequitur in omnibus mundi locis creaturas inficere maleficijs, quorum vim nulla effugere potest. 171
Non ignis ardore, qui tepescit: Non aer puritate, quæ corrumpitur: Non terra stabilitate, quæ mouetur: Non venti impetu, qui cohibetur: Non mare agitatione, quæ pacatur: Non fluuij cursu, qui præpeditur: Non herbæ viriditate, quæ arescit: Non arbores humore, qui desiccatur: Non animalia ferocitate, quę mitescit: Non aues volatu, qui retardatur: Non corpora compage, quę destruitur: Non membra suis nexibus, quæ dissoluuntur: Non intestina suis claustris, quæ aperiuntur: Non ossa suis medullis, quę penetrantur: Non viscera suis recessibus, qui patent: Non potentiæ sua efficacia, quæ impeditur: Non organa suis meatibus, quę obstruuntur: Non sensus sua viuacitate, cui illuditur: Non spiritus sua subtilitate, quæ obtunditur: Non anima suis actionibus, quæ varijs obuoluuntur obstaculis; quia nihil est in tota rerum amplitudine tàm distans, quò illa non perueniant: tàm intimum, quod non penetrent: tàm velox, quod non assequantur: tàm subtile, quod non attingant: tam efficax, quod non eneruent: tàm altum, quod non deprimant: tàm graue, quod non attollant: tàm forte, quod non infirment: tàm vnitum, quod non dissoluant: tàm integrum, quod non diuidant: & tàm difficile, quod non exequantur.

Prosequitur in omnibus mundi locis.

§. V.

DEniquè consummat opera malefica in tot malef- 172
icorum millibus, qui se totos eius ministerio deuouerunt; & in tanta hominum multitudine, qui maleficijs vexantur. Sic enim & ministros habet, & subditos. Ministros, qui in nullo sibi complacent, quàm in malis, ad eius præscriptum perpetrandis, cum teste Paulo 2. *Timoth.3.* captiui tenentur ad ipsius voluntatem. Subditos, qui vt pristinam assequantur sanitatem, summo illi honore, & varijs summissionibus exhibitis, suam necessitatem, & eius in subueniendo potentiam ad eum recurrentes, profitentur; ita vt si non æqualem, saltem similem cum Deo auctoritatem habere videatur.

Consummat in omnibus habitantibus mūdum.

Quarè sicut Deus causa est omnium bonorum, quæ in mundo sunt; ità dęmon causa est efficiens omnium maleficiorum, & architectus eorum eximius, eò ad malefaciendum, & nocendum promptior, quò scientia, potentia, & malitia astutius scit, potest, & vult maleficia operari, sicut tota hac disputatione probabimus: In qua Primò de eius scientia in eis adinueniendis. Secundò de eius potentia in exequendis. Tertiò de eius malitia in appetendis, & procurandis, tribus partibus tractabitur; vt illa causa efficiente maleficiorum plenè cognita, faciliùs ad vltimum definire possimus, ad quem maleficiorum effectum, & morborum cognitio spectet: Medicum, vel Theologum Exorcistam.

Quia habet scientiam ad inueniendā, Potentiā ad exequendā. Malitiā ad appetendā. Ideò omniū maleficiorū causa est efficiens.

PARS

PARS PRIMA.

De ſcientia Dæmonis circa maleficia.

Dæmon ab initio ſuæ creationis ac ceperat Sapientiam Speculatiuã Practicã. Practica totaliter eſt ablata per peccatũ. Speculatiua multum diminuta. Sola naturalis remanſit integra. Quæ inferior eſt ſupernaturali ſapientia. Superior omni ſcientia creata Ex parte Subiecti. Obiecti.

173 MAGNA, & eminenti Sapientia donatum fuiſſe dæmonem in fauſtis ſuæ creationis primordijs teſtatur Ezechiel *c.28.* cum illum alloquitur dicens: *Tu ſignaculum ſimilitudinis plenus ſapientia, & perfectus decore*. Sicut enim per eximiam donorum varietatem, qua inter creaturas, vt ſol inter aſtra, eminebat, decorè induerat eum Dominus, ità repleuerat Sapientia ſupernaturali Speculatiua, qua Diuinam Maieſtatis gloriam, & varia ſupernorum operum myſteria cognoſceret: Practica, qua Deum ſuper omnia amaret, & ei inſeparabiliter adhærere poſſet, ſed ſuperba eius mens propriæ excellentiæ cupiditate intumeſcens, vtriuſquè iacturam fecit, cum à Deo auerſa ad ſeipſam conuerſa eſt. Nam practica ei totaliter eſt ablata; cum ſit cauſa efficax amoris Dei. Speculatiua verò diminuta; cum in ſtatu damnationis non nouerit tot myſteria ſupernaturalia, quot agnouiſſet, ſi in cognitione beata extitiſſet: vt docet Auguſt. *9. de Ciuit. Dei c.21.* Quare cum non poſſideat ampliùs ſapientiam, quæ Dei ſapida eſt ſcientia, ſola ſcientia naturalis integra remanſit in illo, ſicut & cetera dona naturę. *Dæmones*, inquit D. Dionyſius cap.4. de diu.nom. *non omnino exortes boni ſunt, quia & ſunt, & viuunt, & intelligunt; eſtquè in eis quidam deſiderij motus*. Quæ quamuis ſapientiæ ſupernaturali comparata multis partibus ſit inferior; tamen longo interuallo ſuperior eſt omni creata ſcientia, quæ in hominibus reperitur, ſiuè illam Ex parte ſubiecti: ſiuè Ex parte obiecti conſideres: vt ſequentib. capitib. demonſtrabitur.

CAPVT I.

Ex parte ſubiecti.

Homo cæteris animãtibus præſtantior. Præcipuè intelligẽdi facultate, per quam ac

174 FAteor, eximiam eſſe hominis ſcientiam, & maximam cognitionis ipſius naturali perfectionem, per quam cæteris præſtantior eſt animantibus. Sicut enim inter illa præeminet in relatione ad prototypon, quia factus eſt ad imaginem Dei: corporis compoſitione, cui ſtatura recta, & os ſublime datum eſt, cælumquè tueri iuſſum, & erectos ad ſidera tollere vultus: In anima, quæ ſeparata adhuc viuit: In loquendi facultate, qua ſingulos cum conſilio, & iudicio effert ſermones: In vita, quia capax eſt non ſolùm præſentis; ſed etiam æternæ. In dominio, cum ei data ſit poteſtas in omnia, quæ mouentur in mundo: Et in ſocietate, quam ſolus indiuiduam retinet, cum ſint aliorum ſodalitia vaga. Ita illis naturæ excellentia præeminet, eò quòd cętera rationis expertia, ipſe verò mentis, rationiſque compos, & potentia intellectiua ſit præditus, per quam Nunc attente conſiderat omnia, quæ ſunt rerum natura, quarum ſpecies acquirit; acquiſitas retinet: retentas profert è memoria, tanquam ex promptuario expeditiſsimo. Nunc variarum rerum cognitionem ex longitudine experientiæ adipiſcitur, quæ eò maior, quò certior eſt, & efficacior intellectui informando. Nunc plura diſtincte, & citò addiſcit à Magiſtris; ad quorum notitiam niſi confuse, & maximo cum labore peruenire non poſſet. Quorum triplici illo modo informatus valde magnarum rerum omnium cognitionem attingit; vt teſtantur tot Viri doctiſsimi, quos vere naturę genios poſſumus appellare: vt pote qui tàm perfecta, & vniuerſali rerum naturalium notitia pollent, vt nihil ipſos latere videatur. Sed quid tota hæc humana ſcientia diabolicæ comparata? Quæ, vt colligitur ex Magiſtro Sent. in 2. triplex eſt: Innata, Acquiſita, Communicata; Ob quam homo dæmoni cedat, neceſſe eſt, vt ſequentes ſectiones declarabunt.

quirit ſcientia Propria ſpeculatione, Longitudine experientia Magiſterio aliorum. Sed inferior eſt dæmonibus quibus cedit In ſcientia Innata, Acquiſita, Communicata.

SECTIO I.

Innata.

Diabol' vere dæmon, id eſt, ſciẽs.

QVid habet homo naturalis ſcientiæ, vt poſsit contendere cum dæmone, qui iuxta nominis ethymologiam vere ſciẽs dicitur? (Id enim ſonat verbum illud *dæmon*) eo quod rerum omnium cognitione ita eſt informatus, vt totus ſciens, aut vniuerſa ſcientia videatur. Nam etſi aliquo modo poſsint æquiparari in eo, quod vterquè intellectu prędıtus poteſt omnium entium finitorum ac determinatorum notitiam aſſequi ſine aliqua limitatione, tamen in hoc differunt, quòd in ſuis conſiderati primordijs, ille vacuum habet intellectum omnium rerum ſpecie, cum ſit tanquam tabula raſa omnium formarum capax, ſed omnium expers, teſte Ariſt. *3. de Anima*: iſte plenum omnium rerum formis, & imaginibus, quę à Deo creante cum eo concreatæ ſunt. Vndè homo tarda, Angelus cita, homo imperfecta, Angelus perfecta: Homo mobili, Angelus immobili ſcientia potiantur, quod totidem articulis declarabimus. 175

Quia ſcientia In Homine Tarda, Imperfecta Mobilis. In Dæmone Cita Perfecta Firma.

ARTICVLVS I.

Cità.

§. I.

Tarda ſcientia hominis. Ea non vtitur In vtero Extra vterum, in infantia Parũ in pueritia.

ET quidem ſi tunc homo incipit ſcire, quando incipit ratione vti, nonne tarda eſt eius ſcientia, cum non habeat rationis vſum, niſi ſerius? Quamuis enim anima rationalis intellectu, & voluntate prædita ab initio corpus eius informet; tamen ita carneæ moli immergitur, vt niſi poſt plures annos non poſſit emergere. Vnde ſiuè materni vteri repagulis ſit incluſus, ſiuè excluſus, non differt ab animantibus; quia deterioris videtur eſſe conditionis; quia illa recenter nata ſciunt quærere neceſſaria: hic verò ſuper faciem terrę proiectus adminiculis indiget alienis; & iuxta ſe poſitis mammis nouerit potius flere, quam ſugere. Quod ſi inuoluta illa anima incipiat tandem ſe ab ijs carneis inuolucris expedire tantiſper per aliquos rationales actus, tam longo tempore præpeditur, vt parum, unimò fere nihil iudicij, & rationis appareat in ſuis moribus, 176

ribus, iuxta sapientis illud dictum Prou. 22. *Stultitia colligata est in corde pueri.*

§. II.

177 EX opposito cita est, & velociter prorumpens dæmonis scientia; ad quam non studio, vel disciplina per temporis interualla profecit; sed percepit diuinitùs ab exordio suæ creationis. Etenim eo ipso tempore, quo conditus est, recepit à Deo modum intelligendi nobilissimum per influentiam diuini luminis impressi in speciebus, & similitudinibus rerum omnium in eius intellectu concreatis, vt testatur D. Bonau. *in 2. d. 3. ar. 2. q. 1.* Scotus *ibi q. 10.* & cæteri Theologi. Et ideò iuremeritò Soli illum possumus comparare. Sicut enim statimac exit in oriente paret vsquè ad occidentem, & eodem tempore incipit oriri, & lucere; nec datur aliquod spatium inter ortum ipsius, & proditionem actus lucidi, qui est lux dispersa per totū hemisphærium: Ità Angelus eodem momento, quo cæpit esse, cæpit & intelligere, & scire; nec aliquod interuallum reperire datur inter momentum creationis intellectus, & momentum, quo cæpit actu intelligere: cum vnum aliud consequatur. Quare cum absoluta rationalis creaturæ perfectio, quoad naturā spectat, in absoluta animi virium exercitatione consistat, & intelligentiæ, & amoris actus maximam in illa præstantiam præseferat: eiusquè defectus deforme vitium censeatur, quis non videt, quantùm homo sit dæmone inferior; cum ille longo tempore sit expers, iste statim compos scientiæ: vt verè de eo dicere possimus illud Ecclesiastici 17. & *Disciplina intellectus repleuit illos: creauit illis scientiam spiritus, sensu impleuit cor illorum, & mala, & bona ostendit illis, &c. addidit illis disciplinam, &c. magnalia honores eius vidit oculus illorum.*

Angeli scientia cita, quia ab initio recepit Diuinū lumen, species concreatas rerum.

Exercitium liberum intellectionis.

ARTICVLVS II.

Perfecta.

§. I.

178 SEd demus homini plenam sui ipsius potestatem; vires eius suam incipiant assequi perfectionem; & omnia habere in promptu, quibus promtus suas valeant exercere operationes: intelligentia eius, quæ est prima animæ vis, & facultas non ampliùs ijs vacet ornamentis, quæ eius excellentiam plurimùm augent; sed varijs rerum formis, & imaginibus, quæ scientiam pariant, informetur: An scientia illa dæmoniacæ erit æquiparanda in perfectione? Quis vnquam hoc dixerit, si consideret, qualis sit intellectiua dæmonis acies, & quanta humanæ mentis imbecillitas? Homo exiguam de rebus assequitur cognitionem, plus ignorat, quàm sciat; si aliqua scientia est peritissimus, in alijs est imperitus; quòd si duobus vacat, neutram capit; si multis, in omnibus cæcutit; vt sit verissimum triuiale illud: *De quolibet aliquid, de toto nihil.* Sed & eorum, quæ scit in vna sola disciplina quàm debilis cognitio? Illum latent non essentiæ solùm; sed ipsæ quoquè propriæ rerum differentiæ: externis tantùm accidentibus innititur. Et ea, quæ nouit, probabili tantùm ratione nouit; nequè scit ex caussis, sed effectibus. Quare in omnibus ferè plus opinionis habet, quàm scientiæ; Immò errorem sæpissimè patitur in ijs, quæ nosse se, putat: non dico solùm in spiritualibus; sed etiam in sensibilibus: qui suboritur, vt docet Arist. *3. de Anima* ex parte Obiecti, quando propter similitudines aliud pro alio sumendo, decipitur: Medij, cum radius visualis, aut species sensibilis immutatur: Speciei, quando repræsentat res aliter, quàm sint; aut esse, quæ non sunt: Sensus, quando læsus est, aut aliqua praua infectus dispositione: Phantasiæ, cum organa deprauata sunt: & in suis functionibus præpedita: Intellectus cognoscentis, cum vnum ad aliud ordinat componendo, & diuidendo, vel errat circa differentias rerum: Modi cognoscendi, quandò fallitur circa principia demonstrationis; aut nescit falsam à vera discernere propositionem.

Homo in pleno intellectus exercitio

Scientiā exiguam

Omnium ferè Errorem ordinarium.

§. II.

AT nihil horum contingit in intellectu angelico, qui generoso volatu fertur in rerum cognitionem absquè vlla deceptione. Quare siue amplitudine scientiæ, siuè præstantia modi sciendi cæteris antecellit; Omnium enim rerum naturalium notitiam, eamquè perfectam attingit, cum illam hauriat non ex effectibus, aut experimentis; sed ex proprijs cuiusquè rei causis, & principijs per claram, & ostensiuam demonstrationem. Nec est aliquid tàm sublime in essentia, tàm efficax in operatione, tàm insigne in proprietatibus, quod eius cognitionem prætergrediatur: omnia assequitur supera, media, ima, quæ capacissimo sui intellectus sinu complectitur; nec tamen ea confusè; sed distinctè, & perspicuo considerat intuitu: vt testantur Alexand. Alens. *3. p. q. 24.* D. Bonau. Scotus, ac cæteris Theologi *in 2. sent.* 179

Angelus nihil horum patitur, sed eminet Amplitudine scientia Præstantissimo modo sciendi

ARTICVLVS III.

Firma.

§. I.

DEniquè dæmonis scientia firmitate, & immobilitate hominis scientiam superat. Humana facilè effluit, immò omninò amittitur Modò per diuturnam ab actu sciendi cessationem. Nam sicut assidua exercitatione habitus scientifici acquiruntur; sic & longa deperduntur cessatione: Vndè non recordantur senes eorum, quæ in iuuentute didicere: nec homines grauioribus occupati negotijs, quibus gerendis omninodè mens auertitur, speculatiuarum disputationum, quæ aliàs in schola probè callebant. Aliquando perturbatione phantasiæ, & peruersione sensuū interiorum: vt sæpè accidit litteratissimis, in quibus post diuturni morbi agitationem eorum memoria effluit, quæ anteà optimè nouerant. Communiter propter nimiam sensuum petulantiam: vt experiuntur voluptatibus dediti. Torpet enim spiritus, & mens hebescit propter crassiores spiritus, qui illam præoccupant, & puriores scientiarum species confundunt, & delent: Sicut halitus, qui expolitam speculi superficiem ita inficiunt, vt imagines subducantur. 180

Humanā scientia effluit, et deperditur.

Nihil

§. II.

181 *Dæmonũ ſcientia nihil tamẽ ſaſtinet, Sed permanet ſemper, nec deperdi poteſt Niſi per potentiã Dei abſolutum.*

NIhil autem horum dæmoniaca patitur, cum intellectus dæmonis nec ceſſet ab intellectione: nec retardetur à ſenſu: nec impediatur à corpore, quia corporeis vinculis abſolutus; nullumquè cum ſenſibus habens commercium, conſummata, & perpetua contemplatione ſuis actibus intentus perſeuerat. Vndè ſicut naturaliter illam ſcientiam non acquiſiuit; ità nequè naturaliter poteſt amittere. Si enim habitus ſunt difficilè mobiles à ſubiecto, habitus illi ſcientifici infuſi intellectui angelico non poſſunt deperdi, cum non habeant cauſas naturales ipſorum corruptiuas, vt inf. n. 44. niſi Deus obſcuret intellectum; aut inditas ſubſtrahat ſpecies, quod non facit: *ſine pænitentia enim ſunt dona, & vocatio Dei*, vt teſtatur Apoſt. *ad Roman.* 11.

Concluſio Sectionis primæ.

182 *Dæmon ab initio magiam docuit Adum, & Euã.*

QVapropter ex innata illa ſcientia tàm cita, tàm perfecta, & tàm firma Angelus ille peſſimus intumeſcens; quia iuxta apoſtolicum effatum 1. Cor. 8. *ſcientia inflat*, hominem docere voluit ab initio, quem nouerat ſcientia inferiorem. Et homo de ſua tarda, imperfecta, & parum firma ſcientia conſcius ſpontaneum ſe præbuit diſcipulum huic magiſtro ab ipſis mundi incunabulis. Sed quam, putas, illi doctrinam tradidit, niſi magicam, arteſque ſuperſtitioſas, & maleficas? Si enim *magia*, vt communiter definitur, *eſt ars, & facultas diabolica efficiens mira, & inſolita ratione quadam incognita, & occulta; ſed fallaciter, & noxiè*. Nonnè tunc magiam Adam, & Euam edocere ſtuduit cum illis tradidit artem, qua ex hominibus Dij fierent vetitum pomum manducando? *Qui voluerunt fieri Dij.* Nam quid mirandum magis, & inſolitum, quàm hominem Deum fieri? Quid tam fallax, quàm velle perſuadere, morſu vnius pomi talem poſſe fieri tranſmutationem? Quid tàm noxium, quàm diuinitatem promittere, & vniuerſam morte afficere poſteritatem?

§. I.

Doctor Fallax Maleficus.

SEd iuuat, doctorem intueri, & auſcultare doctrinam; ideoquè adire paradiſum voluptatis, vbi primò cathedram poſuit. Doctor Fallax eſt; Propriam enim formam exuit, induit alienam; quia malitiæ contegendæ ſtudet verſipellis ille hoſtis; & aptis vtitur inſtrumentis ad effectum cautiùs aſſequendum; aſtutiſſimo, ſcilicet, animante vero illius ſimulacro, qui nunquam tentationis caput ſinit emergere, ne dignoſcatur. Maleficus eſt, & ideò ſerpentinum potiùs aſſumit exuuium, quàm alterius, quia animal noxium eſt, reptile, & vitæ hominum inſidians. Ex cortice dignoſce venenum intus latens, quod ſimul cum verbis infundit: vt quibus Deus promiſit vitam, æternam inferat mortem. *Eius doctrina Deo iniurioſa.* Doctrina verò, quam Serpentino ſibilo in aures auſcultantis inſtillat, Deo iniurioſa, & homini pernicioſiſſima eſt; ſed fallacijs contecta, & plena maleficijs. Non audet pro palam Deum erroris inſimulare, ne iniurioſa blaſphemia diſcipulam terreat; ſed interrogatiuè quaſi tentando Doctrinam cautè explicat Geneſ. c. 3. *Cur præcepit vobis*, inquit, *vt non comederetis ex omni ligno paradiſi?* Ecce mendacium impudens docentis: Pro eo, quod dixerat Deus, *tantùm de ligno ſcientiæ boni, & mali ne comedas*, ſubiungit, *ex omni ligno paradiſi* obſerua modo multiplicem blaſphemiam. Probat, Deum eſſe inuidum, qui eos ex illo velit bono priuare: *Scit Deus, quòd ſi comederetis ex eo, aperientur oculi veſtri*, vt bene docet Rupertus Abb. *lib. 3. de Trinit. & operib. eius cap. 7.* dicens: *Hoc vtique volebat ſatelles, quod claritatem omnis Sapientiæ, diuinitatem quoque, & omnium ſcientiam Deus inuidens homini, tale lignum interdixit*. Arguit eum eſſe mendacem: *Nequaquam moriemini*. Deorum inducit pluralitatem; & infinitatem illi detrahit, dum fingit, creaturam Creatori poſſe æquiparari: *Eritis ſicut Dij*. Denique diuinam includit Sapientiam intra metas intellectus creati: *Scientes bonum, & malum*, ita vt nullum proferat verbum, in quo diuinam non laceſſat Maieſtatem.

§. II.

SIc tegere conatur malum ex illa doctrina toti humano generi impẽdens duplici prætextu, ſubinnuendo, ſcilicet, metum pœnæ, cum dicit: *Nequaquam moriemini*: & bona pollicendo, cum addit; 183 *Homini pernicioſa.* *Eritis ſicut Dij ſcientes bonum, & malum*. Sed ne fallacia in vtroquè poſſit deprehendi, ſic ambiguè loquitur, vt verba eius in duplici ſenſu ſumere liceat. Illud (*non ex omni ligno*) poteſt, inquit Toſtatus, interpretari, *ex non omni ligno*, vt mendax mentiri non videretur: ac ſi ex vniuerſali faceret particularem *Nequaquam moriemini*, ſenſum duplicem capit, *nunquam moriemini, & non moriemini ſubitò*. *Aperientur oculi veſtri*, vel ad cognitionem: vel ad propriam videndam ignominiam. *Scientes bonum, & malum*, bonum per priuationem, malum per experientiam. *Eritis ſicut Dij*, vel vt Deus verus: vel Angeli: vel vt dæmones, qui omnes Dij appellantur; & ſic arte veteratoria malum boni apparentia contegit, vt cautius decipiat.

§. III.

VIdiſti Doctorem, audiſti Doctrinam, conſidera Diſcipulam maleficiatam, Euam nempe, 184 *Diſcipula Curioſa Malè credula Decepta.* curioſam, & male credulam mulierem, quæ decepta ſe patitur ab hoſte tàm vili, & ſub tàm horribili ſpecie: credítquè ſe vnius pomi morſu Deum poſſe fieri; vnde his maleficis artibus decepta manum extendit ad fructum prohibitum, carpit, guſtat, offert Marito, & ianuam aperit malis omnibus, quæ in totam eius poſteritatem inundarunt. Ideo meritò illam arguit Iacobus Bill. *anthol. ſac.* his verſibus:

Eua parens, quonam tua mens abſceſſerat, anguis
Aeris peſtifero cum patuere tua?
Quis furor, vt vetitu legeres ex arbore pomum,
Quod generi tàm multa malèa tuo?
Vos Eua ſoboles, vos Eua audite nepotes,
Quæ fuit, & vobis, & mihi cauſa necis.
Anguis aditus omnes præcludite: nanquè parenti
Obfuit, huic facilem quod dedit ipſa fidem.

Quod ijs fallacijs, & maleficijs fallax, & maleficos dæmon prætendebat; qui ideo mendax, & homicida ab initio vocatur à Chriſto. *Ioan.* 8. Ex illo fonte cætera prodiere maleficia. Quod enim præſtitit in omnibus ſeculis, quam quod initio peregit? vt patebit clariùs, ſi eius acquiſitam ſcientiam conſideremus, quæ dedit progreſſum maleficijs, ſicut innata principium.

SECTIO II.

Acquisita.

Dæmon excedit hominē in scientia acquisita Speculatiua. Practica.

185 PRæter scientiam illam innatam, certum est dari etiam in dæmonibus acquisitam ex longitudine experientiæ, secundùm quam multa cognoscunt, Tum per nouorum singularium speculationem: Tum per practicam variorum effectuum, & euentuum notitiam. Si enim hæc in homine reperiuntur, cur non etiam in dæmone, qui illum in vtraquè cogoitione multis præcedit parasangis?

ARTICVLVS I.

Speculatiua.

Homo cū difficultate scientiam acquirit. In generali. Ob corruptionē in sensu.

186 MIrandum sanè, quomodo humana scientia quotidiana suscipiat incrementa per acquisitionem specierum, per quas homo singularium rerum assequitur cognitionem. Quanto enim corporis, & animæ labore comparetur, norunt qui litteris sedulò vacant. Corpus vigilijs, studijs, & exercitationibus scholasticis fatigatur continuis: Anima aggrauatur à corpore, quod corrumpitur, ait Sapiens *Sap.9.* Et intellectus multa cogitans deprimitur ab inhabitatione terrena, & à phantasmatibus varijs, quæ ità eum auertunt, & impediunt, vt vix, ac ne vix quidem etiam integris sensibus, & sano corpore liceat ei aliquid speculari.

§. I.

In speciali. Ob speculationē cuiusque obiecti.

SEd vacet ab ijs fatigationibus, & liberè incumbat cognitioni obiecti alicuius: vide, quæ requirantur: Primò species eius sensibilis appellere debet ad sensum externum: indè ad internum progredi, vt fiat species phantastica, seù phantasma, cū nihil recipiatur in intellectu, nisi in se, vel in suo simili fuerit priùs in sensu, vt ait Arist. *in lib. de sensu, & sensibili.* Vlteriùs procedere ad intellectum agētem, qui suo lumine speciem illam illustrat; & depurando à conditionibus indiuiduantibus eleuat, transfertq. de ordine sensibilium, & materialium ad ordinem intelligibilium, & spiritualium, producendo speciem intelligibilem, in qua communis natura differentijs exuta indiuidualibus repræsentatur. Denique perueniet ad intellectum possibilem, qui etsi ab agente non distinguatur realiter, secundum Scot. in 2.d.16. vel nec etiam formaliter, vt dicit D.Bon. *in 2.d.24 a.2.q.4.* Sed dicat tantùm quandam differentiam ratione suæ operationis; tamen cum illo in vnam completam operationem, vel actum intelligēdi inseparabiliter conuenit, vt recipiat speciem intelligibilem ab intellectu agente: informatus specie intelligibili intellectionem producat, productamq. intellectionem, quæ est actio immanens, in se recipiat. Quòd si vnius obiecti species, qua eius cognitio comparatur tantis sinuationibus, & meatibus accedit ad intellectum, quàm difficile erit homini vniuersalem inserere scientiam, quæ ex tot tantarumq. rerum notitia plena consurgit? Et tamen magna fit in dies intellectui humano nouæ cognitionis accessio: Concipit omnium rerum genera, gradus naturarum, & rationes vniuersales a singularibus, à materia sensibili, a loco, & tempore abstractas, easque per se côtemplatur: Inquirit rerum causas, effectus, & proprietates, & de omnibus iudicat: Fingit animo, quod lubet, & alios in mente meditatur mūdos, atq. ijs conceptionibus, inquisitionibus, & fictionibus varijs, mirum, ad quam scientiæ perfectionem attingat, vt videmus in vnaquaq. professione, in qua plures Docti sunt in admirationem.

§. II.

Angelus facilè scientiā acquirit quia scientia innata donatus. A sensu & corpore liber.

QVòd si homo, quamuis tot impedimentis præpeditus, talem acquirit scientiam, quid de Angelo statuendum est, cum scientia non inserta' sed innata donatus expeditè operetur, & intelligat? Nec enim carnea massa circundatur, nec organis alligatur corporalibus, nec auertitur à sensibus, nec recurrit ad phantasmata, nec laborat in ijs ab omni materia resecandis; nec incumbit in eis transformandis, & transmutandis, vt ex sensibilibus fiant intelligibilia; sed sicut intellectu agente omnium rerum species assequitur, abstrahit, & elicit; ita passibili illas abstractas imprimit, & impressas indelebiliter conseruat; Quæ, quia nullo necessitudinis vinculo cum phātasmatibus copulantur, sunt magis luminosæ, & vniuersales, quam species intelligibiles abstractæ ab hominibus; ideòque nobiliorem, & excellentiorem generant cognitionem. Etenim intellectus innatis omniū rerum vniuersalium speciebus illustratus promptiùs suos elicit actus, & eliciē- *Facilè intelligens, & actus eliciens.* do proficit in scientias quæ magis, ac magis augetur ex facili, & continua rerum notitia, nouisque experimento contingentium effectuum. Siquidem certum est, dæmones multa scire, cum res in esse proueniūt, quæ nesciebant antequā euenirent; quia species eorum intelligibiles non ducunt in cognitionem rerū, nisi vt habent esse determinatum. Vndè tunc futura contingentia incipiant esse illis nota, cum iam præsentialiter determinantur per esse; nam antea erant ignota, cum esse nondum habebant, vt docent Alex. Alens. *3.p.q.24.* Angelus *in 2.d.4. q 6.* & communiter omnes Theologi *in 2. sent.*

Ideò crescit scientia ex notitia singularium contingentium.

§. III.

Quot sit secundum Scotum.

188 SI autem quæras, quomodo singularia cognoscant: An per species innatas, an per acquisitas non est facile determinare. Scotus namque *in 2. sent. d. 3. q. 11.* putat, Angelos siuè bonos, siuè malos in rerum singularium notitia per species quasdam à rebus ipsis acceptas posse proficere; quia etsi omnium quidditatum species habeant concreatas, per quas necessaria, & naturalia, puta, distincta obiecta, & distinctas essentias rerum agnoscere queunt; nō tamen species omnium singularium contingentium; ideòq. necessarium esse, ab ipsis singularibus per intellectū agentem species abstrahere; easq. recipere in intellectu possibili, vt ad illorum notitiam perueniant; cum per quidditates vniuersales res singularis contingens cognosci non possit. At D. Bon. *in 2.d. eadē p.2.a.2.q.1.* asserit vtroique tam bonos, quàm malos posse quidè recipere nouas species ex rebus de nouo creatis, si Deus aliquas perduceret; non tamen ex singularibus iam existentibus, & productis; atque ideò eos necessaria cognoscere per species innatas vniuersalium; Singularia verò, & côtingentia per eandem specierum applicationem, atq. appropriationē; eò quòd vnica species, quæ naturam specificā immediatè repræsentat, refert etiam mediatè omnia illius naturæ indiuidua possibilia, & omnia accidentia, quæ indiuiduis naturaliter contingere possunt.

Per acquisitionem specierum singularium. Secundum D. Bonau. per applicationem vniuersaliū.

poſſunt ver. gr. ſpecies vniuerſalis, quæ humanam naturam immediatè repræſentat, ſimiliter referri omnia ſingularia illius naturæ, omnes, ſcilicet, homines. Quarè ad hoc vt cognoſcant ſingularia, non requiri ſpeciem ſingularem abſtractam; ſed ſufficere applicationem vniuerſalis ſpeciei: quæ tunc fit, cum Angelus conſiderando, & aſpectum dirigendo ſuper huiuſmodi ſpeciem, eam ſingularibus appropriat, & appropriando componit; atque eo modo eius prodocit notitiam, non per vnam conuerſionem tantùm; ſed per tot conuerſiones, quot ſunt ea, quorum notitiam vult acquirere.

Vtcunq. fiat, per illam proficit in cognitione. Speculatiua, Experimentali, Acquiſita.

Nihilominus quomodocunque intelligant ſingularia, & contingentia ſiuè per acquiſitionem ſpecierum illa repræſentantium: ſiuè per applicationem vniuerſalium, quas illi appropriant, certum eſt, eos noua ſingularia, & contingentia agnoſcere, & per conſequens proficere io cognitione. Cum enim ſingularia quotidiè in mundo producantur, quotidiè etiam augetur eorum cognitio ſpeculatiua, experimentalis, & acquiſita, quæ concreatæ, & innatæ coniuncta miram cõfert dęmoni ſcientiam, qoi ideò in omnibus eminet facultatibus, quas homines profitentur; nec eſt aliquis etſi peritiſſimus in theologicis, philoſophicis, ac liberalibus ſcientijs, cæteriſque artibus inferioris notæ, qui illi poſſit æquiparari, cum omnes vincat rerum cognitarum vniuerſalitate, ſicut omnibus præit nobilitate naturæ, eminentia ſpiritus, & ſubtilitate intelligentiæ.

ARTICVLVS II.

Practica.

§. I.

Homo experimentis creſcit in ſcientia practica.

189 IDem aſſerendum eſt de practica eius ſcientia, quæ ex varijs rerum effectibus procedit. Solent enim peritiores quique in quauis facultate ea, quæ theoricè, & ſpeculatiuè norunt, in praxim reducere: vt fieri videmus quotidiè ab his, qui phyſicas, mathematicas, & medicas ſcientias profitentur; & ſic applicatione quarundam ſingularium virtutum, quæ ſunt in rebus naturalibus, quæque plurimas latent, agentia; & patientia ſuo loco, & tempore; atque vt opus eſt, inuicem componere, & temperare ad inuſitatos effectus producendos. Quibus experimentis, qois valet explicare, quantam aſſequantur rerum cognitionem, cum cogantur omnes fateri, nec ſpeculatiuam ſcientiam ſine practica, nec practicam ſine ſpeculatiua ſuam poſſe attingere perfectionem? Quæ ſi ſimul in vno cohæreant, peritiſſimum euadere in ſua facultate. Ideò aſſerendum eſt, dæmonem creſcere quotidie in ſcientia, quia practicè experitur, quæ ſpeculatioè cognoſcit. Et eò magis quò eius experientia & vniuerſalior, & certior, & longior eſt humana.

Dæmon magis ſuga eius experientia. Certior Vniuerſalior, Longior.

Experientia hominis Incerta.

Quàm ſæpè hallucinantur homines in ſuis practicis operationibus, & experimentis; quia occultas rerum naturalium vires ignorant; vel illas debitè applicare neſciunt, vt quotidie accidit in ſcientiarum candidatis, qui poſt ſtudia ſub doctiſsimis Magiſtris, etiam ſub felici exitu conſummata, non norunt cum totis ſuis ſpeculationibus illa reducere in praxim, quæ neophyti practici ſciunt facili negotio exequi; vt videre eſt io recenti Medico, & pharmacopola. Sed quamuis omnia perſpecta habeant, norint practicare, & ſpeculari: hoc in vna, aut altera ſcientia locum habet; nec enim humani vis ingenij talis eſt, vt ad omnium ſcientiarum theoriam, & practicam æqualiter ſe poſſit extendere. Detur tamen hoc per impoſsibile: quam breuis eſt illa experientia, quę tam citò euaneſcit, & tàm breui vita terminatur.

Particularis.

Breuis

§. II.

190 AT dęmon, ſicut ea, quæ nouit, certò cognoſcit, ità quę reducit in praxim, certiſsimo euentu operatur, cum omnium naturalium vires perſpectas habeat, & perfectiſsimè ſciat illas applicare, temperare, miſcere debitis loco, tempore, circunſtantijs, vt deſideratum aſſequatur effectum. Quod illi commune eſt in omnibus facultatibus, quas acutiſsimi amplitudine ingenij in ſeipſo complectitur, non ad ſęculum vnum, aut alterum; ſed ad omnem ſæculorum ſeriem, ad quam eius experientia, ſicut vita, protenditur, vt docet magiſter ſent. in 2. quem communiter ſequuntur omnes Theologi. Quarè facile eſt iudicare, quantum creſcat in ſcientia practica æquè ac ſpeculatiua. Fingamus aliquem in vna facultate, qui viuat neſtoreos annos; vel eò ampliùs mille, vel duo mille, quo tempore aſsiduè, & ſedulò incumbat ſpeculationibus: vacet practicis: & nihil intactum relinquat in vtroque, quod intelligere, & exequi non moliatur. Deus bone, quale prodigium ſcientiæ humanæ? Quid ergo credendum eſt de dęmone, qui æuiternitate donatus vitam viuit longiſsimam, & per tot annorum curriculum certis euentibus, & demonſtrationibus ad omnium ſcientiarum theoricarum, & practicarum cognitionem peruenire perhibetur.

Concluſio Sectionis ſecundæ.

§. I.

191 CErte impoſsibile eſt, ſcientiæ eius acquiſitę magnitudinem explicare, qua ab initio mundi vſque modo vtitur ad maleficia per magicas artes in vniuerſas nationes inuehenda:

Hac ſcientia experimentali vtitur dæmon ad magicas artes in totum mundum inuehendas.

Per illam enim experimento didicit: Primò quanta, & quàm grauia mala inferantur hominibus. Nam etſi creaturis nocere cupiat vniuerſis; tamen maiori ardet deſiderio, hominem ad vltimum exitium perducendi, quem vt videt varijs oppreſſum calamitatibus, morbis, & anguſtijs, totam acuit ingenij aciem in adinueniendis diuerſis maleficiorum modis, quibus noua mala veteribus addat. Tùm exploratas habet hominum inclinationes, affectiones, deſideria, appetitus, machinas, quibus fortiores conuelluntur; & artes, quibus deijciuntur imbecilliores; quæ ad malum inducentia; & quæ retrahentia; & ſic pro diuerſa illorum cognitione variè eos ſollicitat, aggreditur, impugnat, & ſuperat. Inſuper experitur, quomodo ſeipſum transformare debet nunc in Angelum lucis: nunc tenebrarum, modò terrendo, modò conſolando, aliquandò minitando, aliquandò pollicendo prout ſperat, ſe victoriam reportaturum: vt clarè docet Auguſtinus *lib. Solilog. cap. 27.*

§. II.

192 HIs inſtructus experimentis circuit totum mundum quærens quem deuoret; Et ſi fortè Euam aliquam curioſè aſpicientem, & ardenter prohibitum appetentem primum reperit; Si, inquam, offendat quempiam ea hominibus vel curioſè tentantem aliquid elicere ex diuerſa herbarum, & mineralium applicatione; vel ſectantem abſconditas ſcientias; vel ira percitum contra inimicos: vel diuitias, honores, voluptates anxiè deſiderantem: ſtatim aſſumit ſerpentis formam aſtutus præſtigiator, & vt ſerpens repit, ſerpit, ſpiris ſe complicat, voluitur, & tranat, vt decipere poſſit incautos. Statim timorem conatur depellere: *Nequaquam moriemini*. Tùm montes pollicetur aureos, & ſcientiam oſtentat ſublimem *ſcientes bonum, & malum*. Denique vitam curis, & ſolicitudinibus vacuam, alienam à malis, bonis omnibus affluentem, beatam, & Diuinæ ſimilem: *Eritis ſicut Dij*, conuerſantes cum Dijs, & Dijs ſimiles, omnia ſcientes, omnia operantes, omnia ad libitum conſequentes.

Hac instructus totum mūdum quærit curioſos auditores.

Tēnat vt ſerpens.

Pollicet omnia

Ipſam diuinitatē

Quæ etſi præſtare non poſſit; tamen ijs pollicitationibus ad ſuam trahit voluntatem miſeros illos, qui, vt ſcientiam aſſequantur occultam, potitis gaudeant delicijs, & diuitias expectatas acquirant, voluntarios ſe exhibent ſeruos infenſo huic hoſti; qui poſteà omnibus magicis artibus excultos, & maleficiorum executores conſtituros, ad innumera compellit mala toto orbi inferenda, vt conceptum in totum genus humanum odium quodammodo exſatiet. Sic in omnibus populis ſeſe Doctorem exhibet fallacem, & malefaciendi auidum: Sic doctrinam tradit fraudolentem, & noxiam: Sic docet excæcatos homines, qui curioſitate, odio, amore, appetitu vario ducti per fas, & nefas optatis perfrui deſiderant. Huic progreſſui addit cumulum, vt patebit, ſi tertiam eius ſcientiam conſideremus, quæ eſt

Sic homines decipit, ad ſe trahit.

Excultiſque magicis vtitur ad maleficia.

SECTIO III.

Communicata.

193 NOn ſolùm ſeipſo ſcientiam acquirit homo, & ſuis ſtudijs ad maiorem progreditur rerum cognitionem; ſed etiam aliorum inſtructione, qui illum citò clarè, & methodicè edocent ea, quæ non niſi tarde obſcurè, & confusè poſſet addiſcere. Hinc tot magiſteria, & diſcipulatus in vnaquaquè profeſſione. Idem accidit dęmonibus, qui præter ſcientiam innatam, & acquiſitam, nouam poſſident tum à bonis, tum à malis Angelis communicatam: vt ſequentibus articulis palam fiet.

Sicut homo acquirit ſcientiā à ſeipſo, & ab alijs; ità dæmones eam acquirūt Communicatam Ab Angelis, A Dæmonibus.

ARTICVLVS I.

Ab Angelis.

194 ETſi maximum ſit inter vtroſquè diſſidiū ob diſſentientes voluntates, quę illis rectæ ſunt, & ad Deum conuerſæ, in iſtis diſtortę, & auerſæ à Deo; tamen inter ſe conueniunt in vno, nempè, in ſimilitudine intellectualis naturæ, quæ in omnibus eadem eſt; immò boni malis colluntur, cum ea Diuinæ præcepto Maieſtatis aliqua illis reuelant; & tunc alij docent, alij docentur; & iſti diſcunt, quę ab alijs reuelantur: Diſcenteſquè creſcunt in ſcientiæ cognitione ab ijs, quæ manifeſtantur a Docentibus. Ità Auguſt. lib. 2. ſuper Geneſ. cap. 17. *Spiritus mali*, inquit, *quædam vera de temporalibus rebus noſcere permittuntur partim ſubtilitate ſenſus, partim experientia temporum, partim à ſanctis Angelis, quod ipſi ab omnipotente Deo diſcunt iuſſu eius reuelantibus*. Quod ait etiam D. Bernardinus lib. 1. ſerm. 10. de cultu latriæ: *Dæmones*, inquit, *lis nonnulla reuelant aliena doctrina, cum iuſto Dei iudicio permittente addiſcunt aliquid ab Angelis bonis.*

Boni, & mali Angeli diſſimiles in voluntate, ſimiles in intellectu. lluntura Boni docent, mali docentur, cum boni malis reuelant.

§. I.

REuelationes autem illæ omnes ad duo capita reuocantur. Vel enim manifeſtantur myſteria: Vel mandata notificantur: vt patet illuſtribus exemplis in ſcriptura relatis.

195 Quoad myſteria communis eſt Sanctorum Patrum ſententia, Deum per ſe ipſum immediatè non apparere; aut reuelare ſecreta; ſed per ſpirituum bonorum miniſterium, qui ideò Angeli vocitantur, quia tanquam Diuinitatis legati mittuntur ſignificandis eius voluntatibus, vel dæmonibus; vel hominibus. Cuius duplicis miniſterij vſum videmus in vno Balaam, qui ab vtriſquè aliàs diuina didicit ſecreta: *Numer. 22.* Aduerte, illum antequam diſcedat domo, inſtructum à dæmone. Solicitatur à Regis Moabitis miniſtris, vt illum conueniat: Negat ſe profecturum, niſi poſt conſultum Dominum, quod iteratò repetit, cum in procinctu eſt ſacrificandi. An putas, verum Deum intelligebat? Non; ſed dęmonē vt ſentit Procopius apud Gloſſā, & Liranus refert ex mente aliorum. Quod conijcere licet ex eo, quod homo erat perditiſſimus, ariolus, idolatra, & augurijs deditus, maximumquè habens cum dæmonibus commercium, ad quos euocandos impia offerebat ſacrificia, profanis ritibus adhibitis: vt habetur *2. Petri c. 2. epiſt. Iudæ, & Apoc. c. 2.* Quare idem dæmon Dei perſonam ſuſtinens; ideòque Deus in hoc loco vocatus, ei ſuggeſſit myſteria, quæ de Chriſto: de ſtella oriunda ex Iacob: de vaſtatione Gentilium, & felicitate Iudæorum prophetauit, vt plures exiſtimant *apud Toſtatum q. 5. in 22. Numer.* Hæc autem è ſeipſo non acceperat; cum impoſſibile ſit dæmoni, diuina penetrare ſecreta, & cognitione ſublimia aſſequi myſteria, quæ in imo Dei pectoris latent; ſed ab Angelo, qui iuſſus à Deo hęc omnia illi manifeſtauerat.

Vel myſteria, aliàs annunciando.

§. II.

NEc quenquam mouere debet: infidelem idolatram, & diuinatorem Magum à Deo reuelationem accepiſſe, cum Sybillę antiquę, Pharao, & Nabuchodonoſor Reges ſimili gratia donati fuerint. Neque Deo, & dæmoni eandem attribui apparitionem, cum multa Deo tribuantur, quæ per hos ſpiritus peraguntur. Nequè factam eſſe miniſterio dæmonum reuelationem; cum conueniens videatur, vt ſicut iuſtis per Angelos ſuam manifeſtat voluntatem; ità per dæmones eandem notificet impijs, & peccatoribus. Conſidera modò Balaam accedentem ad Balaac: Ecce occurrit ei in via Angelus bonus, qui illum primò detinet, poſteà dimittit; ſed diuerſus ab eo, qui ei ante diſceſſum apparuerat. Patet ex ijs, quæ in occurſu facta narrantur. Si enim idem erat, quarè modò ſe opponit illi eunti ad Balaac? Imò vult illum occidere, *quia peruerſa eſt via tua, mihiquè contraria* cum 196

ante

ante discessum facultatem ei fecisset illum adeundi Regem? Insuper quomodo mandat, nè aliud dicat, quàm quod ipse est ei præcepturus (loquens in futuro) & non potiùs quæ præceperat (in præterito) cum idem mandatum dederit posteà, quod fuerat ei ante impositum? Quare dicendum est, duos fuisse Angelos eandem reuelationem annunciantes. Primum malum, qui illam à Deo acceperat non immediatè, sed mediatè per Bonum. Secundum verò bonum Angelum, qui immediatè illuminatus à Deo, primò per dæmonem, postea per seipsum diuinam huic Prophetę intimauit voluntatem. Sic testatur P. Thyr. *de appar. dæm.*

§. III.

197 *Vel mandatu executioni mandanda.*

QVantùm ad mandata non est dubitandum, illa hominibus denunciari per dæmones ab Angelis instructos; ea præcipuè, quæ peccatorum punitiones spectant. Sicut enim sententia Iudicum à Ministris humanæ iustitiæ lictoribus intimatur; sic cum agitur in tribunali diuinæ Iustitiæ de supplicio ab aliquo peccatore sumendo, æterni Iudicis decretum ab Angelis notificatur dæmonibus, qui illud postea executioni demandant, vt patet *Apoc. 7.* vbi *Angelus habens signum Dei viui*, quem bonum esse, certum est, *clamat quatuor Angelis, quibus datum est nocere terræ, & mari, & arboribus*: quod quatuor esse dæmones communiter D.D. asserunt, nè cuiquam nocumentum inferant, quoadusquè signati sint serui Dei. Sic cum in pharaonicam obdurationē Deus tot plagis animaduertebat, voluntas eius per Angelos declarabatur; qui iuxta imperata exequebantur ea, quę referuntur in Exodo. Dæmones enim fuisse plagarum Ægyptiacarum executores testatur Dauid psal. 77. *Misit in eos iram indignationis suæ, indignationem, & iram, & tribulationem, immissiones per Angelos malos.*

§. IV.

198 *In his reuelationibus. Si finem spectes apparet sapiētia Dei dispositio.*

IN quibus reuelationibus, si finem spectes, miram deprehendes Sapientiæ dispositionem: Si modum, admirabilem Prouidentiæ ordinem.

Finis est adimpletio Diuinæ voluntatis, quæ à Deo Angelis manifestata, per Angelos dæmonibus reuelatur: vel ad confusionem; vel ad executionem. Ad confusionem: cum reuelantur mysteria pro salute hominum adimplenda: Vel Sanctorum gloria, iustitia, sanctitas, vt rubore suffundantur, videntes Deum tot mirabilia operari pro hominibus, quos summo odio prosequuntur; & homines diuitia gratia adiutos sedes obtinere gloriosas, è quibus ignominiosè fuere depulsi. Ad executionem, cum ab Angelis reuelantibus præcepta diuina, etiam inuiti, & rebelles tanquam ministri punctualiter adimplere compelluntur. Quid verò Sapientius, quàm bonitatis effectus dæmonibus patefacere, quibus sua se culpa indignos reddidere: Et inimicorum opera exequi, quæ Deus perfici desiderat? Nam quomodo admirabilis illa Sapientia apparet in sancto Patriarcha Ioseph, quem odio, & inimicitia Fratrum addictum morti, & deuotum diris, per ipsum illud odium, ipsasmetquè inimicitias è carceribus sustulit ad palatia, è seruitute euexit ad imperium; ex ignominia vocauit ad gloriam, & coronas: Eodem modo in quotidianis commendatur ordinationibus circa iustos, quos diuersis à dæmone permittit vrgeri tentationibus, & crescente patientia, & charitate, abundantiori gratia in hoc sęculo perfundantur; & in futuro gloriam mereantur ampliorem. Quam permissionem significat Angelis, qui illam postea dæmonibus annunciant, vt ad diuinæ voluntatis præscriptum adimpleatur.

§. V.

MOdus verò si attendatur, suauem spirat Prouidentiæ ineffabilis ordinem. Non enim fiunt hæ reuelationes per mentis illustrationem, sicut accidit in Prophetis; sed sola, & nuda prædictione, eo modo, quo quis alteri suam reuelat voluntatem: & ideo non sunt opera gratiæ perficientis, & eleuantis naturam; sed misericordiæ, aut iustitiæ. Misericordiæ, si ordinentur ad bonum eius, cui fit reuelatio, & prædictio: Iustitiæ, si punitionem alicuius spectent. Quare summa Dei prouidentia in hoc enitet, quod secreta cælestia aliter reuelantur amicis, aliter inimicis. Illorum enim, qui sunt in gratia, perficitur, & eleuatur intellectus per reuelationem: Istorum vero, qui sunt in statu damnationis, intellectus nihil tale patitur, sed nudam recipit prædictionem rei reuelatæ. Quod confirmat D. Thom. *in 2. d. 7 q. 2. a. 5. ad 3.* cum ait: *Reuelationem a superioribus Angelis dæmonibus factam non esse per modum illuminationis, ita vt lumen intellectuale eorum vigoretur per applicationem claritatis luminis angelici, sed per modum locutionis; cum illis cognitiua quadam exponuntur modo, quo priùs non exponebant.* 199 *Si modū attēdas, manifestatur Dei prouidentiæ ordo.*

ARTICVLVS II.

A Dæmonibus.

HOs cælestes pedagogos infernales æmulantur, superiores, nempe, dæmones, qui inferiores minus eruditos multa edocent. Cum enim sint inæquales & conditione, & scientia, in qua alter alteri præstat, vnus alium instruit tanquam Magister Discipulum; imo etsi æquales, plura sibi inuicem communicant. Neque enim quoad naturalia peioris sunt conditionis hominibus, qui a Doctioribus varias recipiunt instructiones; & cum æqualiter Doctis frequenter conferunt de his, quæ didicere. 200 *Dæmon à superioribus docetur. Cū æqualibus cōfert, ac communicat.*

§. I.

INter vtrosque autem magna est in loquendo conuenientia. Nam vt homo interiores mentis conceptus soli Deo peruios, & nulli alteri perspectos per locutionem externam declarat iis, quos alloquitur; & ad illos declarādos vtitur rebus, quæ in illo ab aliis dignoscantur, puta, vocibus, & signis sensibilibus, per quæ annunciat ea, quę aliter ab iis sciri non possent; Ita dæmon per locutionem internam mentis cogitationes manifestat alteri dæmoni, qui eas seipso non posset cognoscere; cum solius Dei sit, mentes intueri; atque illas exprimit per ea, quę vnus de alio naturaliter valet agnoscere; cum hac tamen differentia: quod homo sensibilibus signis vtitur, Angelus insensibilibus: Homo indiget medio, per quod locutio deferatur ad audientem, Angelus nullo; quia locutio eius est actio spiritualis, & intellectualis: Homo cum tempore loquitur, Angelus in instanti: Deniq. hominis locutio mouet auditum actione, quę est per necessita- *Magna similitudo inter vtrorūq. locutionem.*

tem

tem naturæ aereum impellendo vsquè ad aures auscultantis; Angeli locutio tota dependet ex voluntate loquentis; & tria tantùm exigit, vt perficiatur, nempè, Conuersionem luminis angelicæ intelligentiæ super speciem, de qua vult loqui: Voluntatem manifestandi alteri Angelo suum conceptum, seù intentionem cogitationis, vt vocat D. Basilius: & Innuitionem luminis intelligentiæ ad rem, quam vult manifestare, quę aliàs nutus nuncupatur. Quare sicut homo postquam verbum aliquod actu intelligendo, & cogitando in mente formauit, potest etiam in imaginatione formare signum, & voce proferre sonum, qui est expressio, & manifestatio illius verbi in mente concepti; ità Angelus post verbum aliquod intelligendo, & cogitando in mente formatum, eadem mente formare potest, & format intelligibile signum, per quod illud verbum alteri Angelo exprimit, & manifestat. Et sic vnus alteri loquitur; talis enim signi intelligibilis formatio, & per tale signum intellectionis, & cogitationis expressio locutio Angelorum dicitur: vt docet D. Bonauent. *in 2. dist. 10. a. 3.* & Glossa confirmat *in illud Pauli 1. Cor. 13. Si linguis hominum loquar, & Angelorum*, dicens: Angelos loqui aliquibus nutibus, aut signis non sensibilibus; sed intelligibilibus.

§. II.

201 QVod cum frequentissimè faciant dæmones *Non lingua opus habentes*, vt ait D. Damasc. *lib. de fide Orthod. c. 3.* Verùm citra sermonis adminiculum cogitationes suas, & consilia inter se communicantes, quis neget illos in cognitione proficere ex his, quæ ab alijs didicerunt? Idem enim de illis asserere licet, quod de Angelis, inter quos mutuam videmus communicationem, qua superior inferiorem, inferior superiorem, æqualis æqualem loquendo compellat. Sic Superior Angelus, qui Zachariæ 1. & 6. *& ipse stabat inter myrtheta* equo insiliens ruso, alios mittit inferiores Angelos sedentes in equis varijs, & rufis: *Ite*, inquit, *perambulate terram*; quia superioris est, cum agitur de mysterijs Diuinæ Prouidentiæ, seù de rationibus diuinorum operum, inferiores instruere; cum ipse plura cognoscat in Deo. Vndè illos dicitur illuminare, inquantum veritatem manifestat, qua eorum perficitur intellectus. Sic Angeli isti inferiores missi post terræ perambulationem visa narrant Superiori, & dicunt: *Perambulauimus terram, & ecce omnis terra habitatur, & quiescit.* Non per modum illuminationis; inferior enim superiorem illuminare non potest; sed per modum cuiusdam significationis, per quam conceptus suos exprimunt. Sic æquales mutuò quærunt *apud Isaiam c. 63. & Psal. 23. Quis iste, qui venit de Edom? Et quis est iste Rex gloriæ?* Vnus enim alterum illuminat, inquantum illuminatio omnem significat agnitæ veritatis manifestationem, iuxta illud Pauli *Ephes. 5. Omne, quod manifestatur lumen est.* Sic deniquè omnes qualiscunquè sint ordinis superi, medij, inferi, suas cogitationes, & occulta cordium ex libero vniuscuiusquè arbitrio dependentia alijs patefaciunt, quæ in eorum notitiam venire non possent, nisi ipsi manifestarent. Quare si spiritus illi beati de omnibus loquuntur in inuicem, & loquentes se mutuò instruunt per illam conceptuum significationem, non dubium est, quin idem dæmones præstent, vt rebus suis consulant.

Inter Angelos vnus alium loquendo cõpellat.

Superior inferiorẽ.

Inferior superiorem.

Æqualis æqualem.

Omnesq. suas cogitationes alijs patefaciunt.

Inter dæmones vnus alium instruit, sic proficiũt in scientia.

Conclusio Sectionis Tertiæ.

HInc est, quòd superiores inferiores docent varios tentandi modos, diuersa maleficiorum genera, nouas artes occultas, & magicas, quas ipsi posteà homines edocent. Inferiores superiores consulunt, & ab eis sciscitantur, quid facto opus sit in dubijs occasionibus, vt in futuris contingentibus, in quibus cognitio connaturalis, aut acquisita non sufficit. Omnes verò suas inuentiones in inuicem communicant ad imperium diabolicum longè, lateque propagandum. Nequè suo fraudantur intento. Etenim per illam communicationem peiores, & callidiores facti, plures suæ subijciunt dominationi; cum nullus ferè sit, qui crebris tentationum machinis ab ipsis adhibitis exagitatus non cedat libenter; immò omnes ferè eant in occursum; & nulla expectata tentatione vltrò se prædant. Quod testatur non solùm prodigiosa illa peccantium multitudo, qui se vltroneè diabolicæ mancipant seruituti; sed etiam numerosis exercitus magorum, ariolorum, veneficorum, incantantium, sagarum, strigarum, lamiarum, pythonissarum, & aliorum maleficorum, qui strictiori vinculo subiectionis, & secretiori obsequij singularis pacto sese dæmonibus deuouerunt. Ex quibus omnibus dęmoniacum conflatur imperium; ad quod tuendum, protogandum, & conseruandum maligni spiritus omnes intendunt neruos ingenij, qui cum triplici acumine scientiæ vigeant, ex speciebus sibi concreatis, ex longitudine experientiæ, & ex aliorum reuelatione, vt dictum est, nouas quotidiè excogitant artes magicas, nouos fallendi modos, noua genera maleficiorum, per quæ totum mundum malis exagitant infinitis. 202

Ideò per illam scientiam communicatam Superiores docẽt inferiores. Inferiores consulunt superiores circa nouum maleficiorũ genera.

Ità instructores facti imperium diabolum dilatant.

CAPVT II.

Ex parte obiecti.

TAnta est spiritus humani capacitas, & tam magna ingenij amplitudo, vt nullis limitibus circumscribatur. Nam si eo angustior, & minus capax est aliqua forma, quò magis est materialis; eò verò capacior, & amplior, quò est eleuatior, & spiritualior, quis non videat, spiritum hominis quoad capacitatem ad plura se extendere, vt se perficiat, quam cætera sensibilia, quæ in mundo sunt; cum sit spiritualis forma minus materiæ alligata? Res inanimæ, vt saxa, earumquè formę, quia maximè materiales sunt in se quietæ, & mortuæ manent; nec aliquid extra se ad suam perfectionem acquirendam moliuntur. Plantæ, quarum forma est magis eleuata, suum quærunt, attrahunt, immutant, & distribuunt alimentum; sed quale sit, nec norunt, nec sentiunt. Animalia, quia forma eorum nobilior est, proficua, & noxia cognoscunt; atquè illa inquirunt; aut reijciunt; Verùm tota eorum notitia strictis limitibus continetur; ad sensibilia enim, & corporalia solùm se extendit. At homo anima rationali, seù mente præditus capacitatem habet non limitatam; sed illimitatam, quæ se ad omne intelligibile extendit; quia intellectus hominis, vt subtiliter tradit Scotus *in Proleg. sent.* habet naturalem inclinationem ad recipiendam cuiusquè obiecti cognitionem; & quodlibet obiectum siuè creatum, siuè increatum: siuè sit ens reale, siuè ens rationis, potest esse terminatiuũ nostri intelle- 203

Homo est capacior in cognitione.

Rebus inanimis.

Plantis.

Animalibus.

tellectus, quatenus actus ipsius terminatur ad huiusmodi obiectuio, illudquè cognoscit non per propriam speciem ipsius; sed per speciem ab altero impressam. Vndè eius capacitas in cognoscendo est aliquo modo infinita; non tamen tanta, ac intelligentia separatorum spirituum, Angelorum, scilicet, & dæmonum, qui cum sint formæ simplices, & magis eleuatæ supra omnem materiam, quàm homines, qui corporibus alligari plus ab ea dependent, non solùm habet vim intelligendi maiorem, triplici acumine subtilem, vt superiori capite demonstratum est; sed etiam ampliorem capacitatem, qua se extendunt ad omnia obiecta Præterita, Præsentia, & Futura, vt tondè sectionibus explicabitur.

Dæmon capacior homine cũ eius scientia se extendit ad Præterita, Præsẽtia, Futura.

SECTIO I.

Præteriti.

204 QVid preteritorum spirituales illas mentes effugere potest? Fateor, in illas cadere obliuionem, prout opponitur recordationi, inquantum ipsorum intelligentia actione sua non conuertitur super ea, quorum reminisci tenentur. Nam beneficiorum sibi a Deo collatorum, ea odio, quo eum prosequuntur, recordari nolunt; & suæ salutis immemores detrectant ea actualiter recolere, quæ ad illam quoquo modo conducunt. Sic enim præcipites feruntur ad malum plena, & totali animi conuersione, vt inhabiles omninò sint, & incapaces salutiferæ alicuius recordationis, quæ si fortè in mentem veniret, statim à sua malitia reppelleretur. Quare in hoc stulti dicuntur à Glossa super illud Ecclesiast. 4. *Melior est puer pauper, & Sapiens Rege sene, & stulto*. Quod exponitur de dæmone, qui alibi à sapiente eadem fatuitatis nota inuritur, cum dicit Ecclef. 25. *Tres species odiuit anima mea, pauperem superbum, diuitem mendacem, & senem fatuum, & insensatum*. Cui enim conueniunt tres illæ notæ, quàm illi, qui *pauper* est, omnibus gratiæ donis spoliatus; sed in tantum superbus, vt diuinam appetat similitudinem? *Diues*, & omnia regna mundi promittens; sed mendax, qui nihil promissorum valet exhibere? *Senex*, cum ab initio mundi formatus vitam viuat longissimam; sed *fatuus, & insensatus*, vt qui ab eo tempore ne vnius quidem boni à Deo accepti memoriam recolere, & ad illud intelligentia se conuertere voluerit; sed inhabilis permansit propter suam in malo obstinationem, & malitiam ad qualiscunque boni recordationem?

Obliuio, prout opponitur recordationi cadit in dæmones.

Ideò stulti dicuntur ab Ecclesiaste.

At obliuio, quæ homini accidit per specierum deletionem, in dæmonibus reperiri non potest; cum memoria eorum intellectiua post lapsum tot speciebus intelligibilibus informata sit, quot à Deo receperat ante lapsum. Quamuis enim in eis non sit memoria specierum sensibilium conseruatrix; quia potentias non habent sensitiuas, & per consequens nec species sensibiles, & phantasticas, quas recipere, & conseruare valeant, tamen in illis reperitur memoria intellectiua, in qua non tantùm species innatæ; sed etiam ea contingentibus per intellectum agentem acquisitæ conseruantur tàm Vniuersaliter; vt omnes insint: tàm Firmiter, vt nec deleantur, nec naturaliter deleri possint.

Obliuio prout dicit specierum deletionem nõ potest cadere in illos. Quia intellectus habet species Vniuersaliter, & Firmiter.

ARTICVLVS I.

Secundùm species vniuersales.

§. I.

PRodigiosum sanè diuinæ potentiæ opus memoria hominis, quæ omnium rerum species recipit, receptas conseruat, & conseruatas exhibet ad eius placitum. Quis enim sinus capax tot, & tàm varijs speciebus recipiendis, quæ continuo quasi fluxu per quinquè exteriores sensus, tanquam per longos quinque atriorum ductus in sensum communem influunt: inde ad intellectum progrediuntur; & deinceps recipiuntur in illa capacissima potentia, in qua omnia visa, audita, olfacta, gustata, & tacta; omnes phantasiæ, imaginationes, & sensationes; omnia intellecta, volita, & amata; omnia, quæ excitarunt amorem, odium, desiderium, & cæteras animi passiones: omnes actiones, cogitationes, verba, colloquia, conferentiæ: omnia denique quæ vnquam in sensum, & mentem toto vitæ eius curriculo venerunt cum suis circunstantijs, proprietatibus, accidentibus, formis, figuris, & alijs adiacentibus, quasi in amplissimo palatio indifferenter admittuntur? Quis thesaurus immensus continens opes, & diuitias infinitas, nempe, tàm varias species, quæ in eo repositæ sic conseruantur, vt vnicuique sua particularis statio assignata esse videatur? Etenim vna aliam non impedit, nec cum alia miscetur, nec quoquomodo minuitur; sed separata, & distincta manet cum suis circunstantijs, quasi omnibus indiuiduis miro ordine collocata; ita tamen vt aliæ alijs firmiùs inhæreant, prout profundiùs imprimuntur, & sæpiùs renouantur. Quale promptuarium omnia exhibens, ex quo species illæ depromuntur ad libitum tam cito, vt statim ac aliqua sermocinando, vel ratiocinando indiger homo, nulla interposita mora exhibeatur, quamuis ab eo tempore, quo primùm introducta est, nunquam fortasse fuerit auocata? 205

Memoria hominis prodigiosa, quæ omnium species recipit continuè per quinquè sensus.

Receptas cõseruat incõfusè.

Conseruatas exhibet promptè.

§. II.

SEd mirabilius opus angelica memoria quæ ea natura sua sinus est capacissimus omnia recipiens, thesaurus immensus omnia conseruans, promptuarium indeficiens omnia exhibens, quæ à mundi primordijs vsque modò vel intellectu assecuti sunt dæmones; vel aliorum relatu didicerunt; quorum numerum, magnitudinem, excellentiam, claritatem, certitudinem infinitam propemodum esse, quis ibit inficias? Miramur homines eminentioris litteraturæ, qui per totam vitam oleum, & operam impenderunt in comparanda omnium scientiarum, & artium notitia, in euoluendis omnium disciplinarum libris, in consulendis Doctoribus, in vnaquaque professione celebrioribus; eò quòd post tàm longa studia, lectiones continuas, sedulas conferentias; speculationes ordinarias, & publicas, priuatasque exercitationes scholasticas mentem gerere videntur omnium rerum cognitione refertam; quam si explicare contingat in suis discursibus, tanta, & tam magna e suo penu depromunt, de quacunquè re scitentur, vt auscultantes rapiant in stuporem. Et tamen quid totus ille scientiarum cumulus diabolicæ scientiæ comparatus, nisi arcula ad montem; 206

Prodigiosior memoria dæmoniaca, quæ est sinus capacissimus omnium, Thesaurus omnia conseruans, Prõptuarium omnia exhibens.

Quia species hominis. Pauca. Exiles. dæmones species Multa. Magna.

tem; Cum Docti isti diuersas quidem rerum species in mente teneant; sed paucas, & exiles: dæmones vero multas, & magnas possideant; sed tam multas, vt omnium rerum multitudine exequent; cum nulla res specifica in tota mundi vniuersitate reperiatur, qualiscunque sit, cuius species in intellectu eorum non sit congenita, aut acquisita; tam magnas, vt maiores specificè dari non possint; cum vniuscuiusque rei specificæ essentiam, causas, principia, effectus, antecedentia, concomitantia, consequentia, vnaquæque clarissimè, & perfectissimè repræsentent. Hoc testantur D. August. *super Genes. c. 1. & 4.* D. Bonau. *in 2. d. 3. ar. 2. q. 1.* Scotus *ibi quæst. 10.* ac D. Thom. *1. p. q. 55. ar. 2.*

ARTICVLVS II.

Secundùm species immobiles.

Species in dæmonibus recepta indelebiles sunt. Hoc requirit.

207 SEd nè putes in tanta specierum numero, quæ per tot sæcula vel innatæ, vel comparatæ fuerunt à dæmonibus, aliquam posse effluere; aut quoquomodo præterlabi ex eorum memoria; cum omnes indelebiliter fixæ inhæreant, quando semel sunt receptę.

Hoc dæmonum status, memoriæ qualitas, & specierum natura requirunt.

§. I.

Dæmonũ status.

DÆmones enim non sunt obnoxij corruptioni; sed incorruptione donati; Ideò species, & habitus in eis semel recepti nunquam deleri possunt naturaliter; cum iuxta philosophicum effatum 4. de Anima tex. 4. *Quicquid recipitur, per modum recipientis recipiatur.* Vt constat in cælo, in quo accidentia sunt ipsi naturæ connata, quia subiectum est incorruptibile. Et certè nullum accidens in aliquo subiecto corrumpi potest, nisi per subtractionem virtutis conseruatiuæ; aut per introductionem accidentis incompossibilis cum primo accidente: aut per aliquam corruptionem factam circa subiectum. Quæ tria in dæmonibus locum non habent, in quibus virtus conseruatiua subtrahi non potest, cum ab aliqua virtute creata exteriori non dependeat: species sibi inuicem in eadem potentia non repugnent; cum, qua ratione plures simul esse possunt; eadem possunt esse simul in numero quantùmcunquè magno: Et potentiæ corruptione aliqua dissolui nequeant.

§. II.

Memoria qualitas.

208 MEmoria insuper organo corporeo non est alligata; & ideo nec senescere: nec corrumpi potest. Cum enim virtutes animę, vt fatetur Arist. *lib. 3. de Anima*, non deteriorentur; neque potentia sensitiua vnquam inueterascat ratione sui; sed solùm ratione organi, cui annexa est; vndè Senex si haberet oculum iuuenis, æquè perspicuè prospiceret, ac ipse iuuenis, sequitur, memoriam dæmoniacam nec debilitari; nec in conseruando posse deficere; cum ab omni organo corporeo sit libera, & longè sensitiua vegetior.

§. III.

Specierũ natura.

SPecies denique naturaliter insitæ sunt indelebiles. Quod enim naturale est, est pariter indelebile: nec solùm insitæ; sed & aliæ, quas incorruptibiles esse patet, eò quod omne, quod corrumpitur: aut corrumpitur, quia habet contrarium: aut quia componitur ex contrarijs: aut quia est in aliquo ex contrarijs composito: quæ omnia, cum non reperiantur in illis speciebus rerum cognitarum, sequitur deleri non posse; sed profundè, & inseparabiliter inhærescentes in memoria dæmonum permanere.

Ideò præterita tenent. Vniuersaliter. Firmiter.

Quanta ergo illorum scientia, qui præterita memoria tenent tam vniuersaliter, vt omnium recordentur: tàm firmiter, vt nullius obliuisci possit!

SECTIO II.

Præsentis.

Homo cęcutit circa. Præsẽtia Spiritualia. Corporalia. Dæmon cognitionem possidet. Corporalium. Spiritualium.

SIcut obliuio circa præterita non cadit in intellectum dæmonum; sic nec ignorantia circa præsentia, in quibus, mirum est, quantùm homo cæcutiat. Nam etsi acutissimo sit ingenio, & maxima rerum cognitione præditus; tamen multa sunt, quorum causas diligentissimè inuestigatas reperire non potest: Spiritualia sua subtilitate aciem eius fugiũt: Corporalia illum sua quantitate retundunt; & vtraque etiam quotidiana intellectionis eius superant facultatem. Non sic dæmones, qui tam Corporalium, quàm Spiritualium notitiam possident: vt sequentibus articulis palam fiet. 209

ARTICVLVS I.

Corporalis.

Quæ in mundo sunt obuia homine difficilè cognoscit. Solus dæmon dimensus est. Altitudinem cęle

ARduum, & operosum est etiam, quæ de mundo videntur minus difficilia, magisque obuia, perfectè cognoscere. Nam, vt ait Sapiens Iesus filius Sirach Ecclesiast. 1. *Altitudinem cæli, latitudinem terræ, & profundum abyssi quis dimensus est,* nisi dæmon, qui e summo cælorum in profundum illius abyssi depulsus vniuersas orbis partes dimensus est: vt ei alias argutè respondit vnus ex heremi accolis? 210

Cælorum cognitio maximæ difficultatis, & laboris est hominibus; cum tanta altitudine nos superent; & tàm longè distent à mortalibus, quibus per vnicum sensum, oculos nempè corporales patent; quos toties falli contingit vel propter tantam interualli longinquitatem; vel summam velocitatem cęlestis motus: vel prauam affectionem medij, aut potentiæ visiuæ: vel vitium instrumentorum astronomicorum. Vndè tanta opinionum varietas inter Philosophos, quorum omnium facilè Princeps Aristoteles *lib. 2. de cælo* fatetur ingenuè, se rerum cælestium non scientiam exquisitam; sed opinabilem notitiam tenere; & cogi se sæpiùs probabilibus dumtaxat argumentis, & coniecturis vti; quia manifestis, certisque rationibus destituitur.

At

§. I.

211 AT facilis est illa cęlorum cognitio dæmoni, qui suo subtilissimo intellectus acumine quocumque excellentissimo Astronomo perfectiùs illos globos metitur, ac considerat; ideòquè perfecte, & absque vllo dubio cognoscit, quę sit cęlorum natura, magnitudo, ordo, differentia, varietas, numerus. An cælum sit natura quædam simplex, an composita ex materia, & forma. Vtrum materia cęlestis, & terrestris sit eadem, an diuersa. Sitnè cælum animatum, an inanimum. Num sua vi moueatur à seipso, an extrinsecùs ab Angelo assistente. Vndè iudicari debent eorum dignitatis præstantia. Quarè non omnes eodem motu circumaguntur; sed alij vno, alij pluribus, alij paucioribus. Quæ sit vis, & potentia singularum stellarum in elementa, metalla, stirpes, & animantes. quinam effluxus, & effectus dimanant ex varijs astris ad diuersas, & dissitas mundi regiones. Quantus sit stellarum numerus. Quarè planetæ interdum sunt terræ viciniores: interdum remotiores: nunc stationarij: nunc directi: nunc retrogradi; & quis eorum motus in eccentricis, & epyciclis. Vndè illæ maculæ in sole animaduersæ, quę tamen non eundem retinent situm; sed assiduè locum mutant; & nunc pauciores, nunc plures apparent; Et an corpori solari inhæreant; an circum illud vt paruæ stellæ in epyciclis moueantur. Vndè quatuor stellæ paruæ, quæ circa sidus Iouis notatæ sunt; & nunc ipsum sequuntur, nunc antecedunt, nunc omnes, nunc alię non apparent. Quare Sidus Veneris crescit, & decrescit instar Lunæ; curuatur enim in cornua, dimidiatur, & impletur; & aliquando fit multò altius, sole, aliquando multò demissius. Quare corpus Lunæ veluti spongiosum, & floccis quibusdam constans varijs locis intercisum: An detur sphæra aere superior, vbi vigeat ignis elementaris. Quæ sint ventorum aerem ventilantium origo, progressus, & defectus. Quomodo fulgura, fulmina, & tonitrua formentur; atquè tanto fragore perstrepant: Liquescant nubes, & deferantur: Generentur grandines, niues, procellæ, tempestates, & aliæ meteoricæ aeris impressiones, quæ omnia hominibus, vt plurimùm sunt incognita. Nam *quæ in cęlis sunt*, ait Sapiens *Sap. 9. quis inuestigabit?* Sed dæmoni notissima, vt potè scientia perfecta prædito, cuius primas partes Astrologia, siuè notitia rerum cælestium sibi vendicat, cum sit natura eius omnium præstantissima, & vsu, & possessione nobilissima.

§. II.

212 PAri indagine omnia terrestria rimatur, & nouit. Nam *difficilè æstimamus*, ait Sapiens in eodem loco, *quę in terra sunt, & quæ in prospectu sunt inuenimus cum labore*. Ipse verò facile cognoscit, quia latitudinem terræ dimensus est, & dimetitur quotidiè: vt fatetur apud Iob 1. *Circuiui terram, & perambulaui eam*; sed sicut monet Petrus, 1. *Petr. c. 5. tamquam leo rugiens circuit quærens, quem deuoret*. Dimetiendo verò videt totam elementi huius magnitudinem, circumferentiam, situm, cuncta naturæ miracula incompertæ rationis; in naturæ maiestate penitùs abdita contemplatur; & creaturas omnes considerat, quæ sunt, & mouentur super faciem terræ. Cur in diuersis terris harum quædam sunt

Latitudinem terræ.

calidæ, aliæ frigidæ, lentę, friabiles, leues, ponderosæ, pingues, macræ, pullę, giluæ, flauæ, albicantes, rubescentes, varij saporis, & odoris, varijsque rebus gignendis accommodatæ. Qomodo sub eodem climate alia loca sunt deserta, alia fertilissima; non omnium omnino rerum; sed quarundam, quæ potiùs crescunt in vno solo, quam in alio; & transplantatæ nonnisi renitente natura oriuntur, & maxima adhibita cura, quasi dimidiata tantùm virtute fruuntur. Vnde tot virtutes in saxis, lapidibus, montibus, vet.gr. in Magnete, quæ ferrum attrahit, & acum nauticam sua vi tacta eatenus agitat, quoad illa directò spectet Septentrionem. Vndè tot pretiosæ radices, & infinita florum, herbarum, arborum varietas; atquè proprietates insidentes aliquando in flore, aliquando in folijs, alias in radice, nunc in trunco, sæpe in corticibus, fibris, capillamentis, & medullis. Quæ sit in culicibus, muscis, vermiculis, apibus, scinyphibus, & insectis alijs velocitas, motus, sensuum acrimonia, & multiplex sagacitas, organorum dispositio, subtilitas, virtus ad totius animalculi completam formam, & functiones congruentes; Hæc enim non sunt interiùs confusa, & vniformia, sed discreta, & impermixta, diuersi temperamenti, facultatis, vius, formæ, connexionis, situs; sed tenuitatis inuisibilis, humanæ industriæ incomprehensibilis.

Quæ in auibus colorum pigmenta, pennarum pulchritudo, vocum diuersitas, acuta, & longe penetrans vocalitas in exiguo corpusculo. Quæ in singulis animantibus vis, qua locis congruentibus, figura, & colore accommodis formantur, & crescunt ossa, cornua, dentes, vngues, pili, crustæ, cutis, glabra, sed magis qua tot iura peraguntur, cum applicantur in morborum curationibus. Denique quomodo humana corpora formentur, cum tanta ossium diuersitate, varietate musculorum, neruorum nexibus, arteriarum ductibus, subtilitate membranarum, interna medullarum sinuatione, sanguinis abundantia; calore continuè humidum depascente, & distributione spirituum vitalium, & animalium. Insuper qua ratione crescant, & vegetentur alimenti transmutatione in succum optimum, & chyli in sanguinem purum, in semen prolificum, & lac varie concoctum ad conseruationem indiuidui, vel speciei propagationem. Præterea qualiter sentiant, moueantur, operentur; præcipue tria principalia viscera, cerebrum, cor, & hepar, quæ per totum corpus extenduntur, & in singulis eius partibus quodammodo existunt, atque sensum, motum, pulsum, & nutritionem perficiunt. Ijs adde, vt Augustini verbis vtar lib. 14. de Ciuit. Dei cap. 24. *Quarè hominum quorundam natura multum cæteris dispares, & ipsa raritate mirabiles, quædam, vt volunt, de corpore suo facientium, quæ alij nullo modo possunt, & audita vix credunt. v.g. ad libitum flere: sudare: extra se rapi: aures mouere, vel ambas simul, vel singulas: cæsariem deponere, & reuocare ad frontem: algere in sole: calescere in vmbra: voluptate perfici inter flagella: fugare serpentes: solo tactu, afflatu, osculo varia curare vulnera: & alia id generis peragere*. Quæ omnia ignorant homines etiam doctiores, à quibus si petas tot prodigiorum naturalium rationes, statim confugiunt ad qualitates occultas, quas, mirum est, quomodo deprehenderunt, si sint occultæ: aut si occultæ sint, quomodo sciunt, hæc mira ab his fieri. Dæmones autem apprimè callent, & sua sagacitate inueniunt.

§. III.

213 SVperest ima mundi pars duplex, nempè, abyssus terræ, marisque mortalibus impenetrabilis, & inuisa. *Nam profundum abyssi quis dimensus est*, quis, inquam, *nouit ea, quæ in terra penetrabilibus latent?* Cur fossilia non vno loco omnia produci, sed diuersis diuersa? Alibi enim saxum gigni, alibi cretam, alij rubricam: Qua via metalla gignantur, ferrum, æs, plumbum, stannum, argentum, & aurum? Quomodo formentur gemmæ tot colorum varietate fulgentes, & tam diuersis præditæ virtutibus? Vndè tam variegata diuersitas sita in marmoreis, iaspideis, porphiriticis, & alabastrinis lapidibus? Vnde tot fontium perenni cursu scaturientium origo, & cum tàm diuerso motu, & differentibus effectibus? Alij calidi, alij frigidissimi sunt, qui interpellatim fluunt; quia fluxum, & refluxum maris imitantur: qui cum sint gelidi, immersas faces extinguunt, & extinctas accedunt, vt in Dodone: qui comburunt expansas vestes super aquas frigidas, vt in Illyrijs: qui lignum conuertunt in petram durissimam: qui liquidum bitumen fundunt, & cætera: Vndè pluribus locis flammæ continuò erumpentes; præcipuè in montium summitatibus; qui quamuis continua ferè niue tegantur, & rigeant glacie numquam dissoluta; tamen fumant, & ardent igne perpetuo è terræ visceribus prorumpente, vt in Vulcano, & Vesuuio; in quibus quale alimentum, quæ materia, quam depascitur?

Profundū abyssi.

§. IV.

214 QVis pariter penetrauit profundum abyssi Maris? In quod, vt ait Dauid psal. 106. *qui descendunt in nauibus facientes operationem in aquis multis, viderunt opera Domini, & mirabilia eius in profundo.* Vident quidem vniuersi maris salsedinem contra naturam illius elementi, sed causam non penetrant. Videot continuum fluxum, & refluxum inundàntium aquarum non fortuito impetu; sed cursu; & æstu ordinato; & tamen causam assignare non valent. Vident fæcunditatem prorsus admirabilem; eamquè varijs locis variam; Non enim in quauis parte maris quæuis genera piscium reperiuntur; sed quædam in Australi: quædam in Septentrionali; Et hæc cum tanta diuersitate, vt natura in eis ludere videatur. Etenim nihil fere est in terra vel rerum naturalium, vel artificiatarum, quæ illa non imitetur in aquis. Mare suas habet stellas, arbores, herbas, reptilia, aues, equos, lupos, animalia, pisces volantes, & natantes; quin suos homines, & mulieres, tritones, & syrenes; imò suos monachos rasos, & mitratos episcopos, vt non solùm cum terra varietate, & multiplicitate contendere; sed etiam illam superare videatur. In quibus omnibus quantæ sint innatæ virtutes, vnus restatur Semipedalis pisciculus Echeneis, seù Remora vocitatus limacæ magnę similis, qui adhærendo solùm absquè vllo labore nauem ingentem, licèt ventorum vi, cursu feratur citatissimo, stare cogit (quicquid sentiat in contrarium Leonar. Vairus de Fascino) vt prætoria nauis Antonij Actiaco bello experta est; quorum omnium causas nesciunt, quamuis oculis pateant. Videot denique innumerabilem ibi specierum, & formarum multitudinem, quarum singulæ omnes partes internas, & externas decentissime formatas habent. Quæ structuræ elegantia non solùm cernitur in piscibus; sed in ipsis etiam testis, quibus Conchæ teguntur, & inuoluuntur; Harum enim pulchritudo est diuinæ artis specimen admirabile. *Tot ibi colorum differentia*, ait Plinius lib. 9. cap. 33. *tot figuræ planis, concauis, longis, lunatis, in orbem circumactis, dimidio orbe cæsis, in dorsum elatis, leuibus, rugatis, denticulatis, striatis, vertice muricatim intorto, margine in mucronem emisso, foris effuso, intus replicato, iam distinctione virgulata, crinita, crispa, canaliculatim, pectinatim diuisa, imbricatim vndata, cancellatim reticulata, in obliquum, in rectum expansa, densata, porrecta, sinuata, breui nodo ligatis, toto latere connexis, ad plausum apertis, ad buccinam recurua; nitor & paritas in plerisque incredibilis, omnia vincens aues, & argenti metalla, visi longissimo æuo non obsolescens.* Hactenus Plinius. Sed vnde fit illa varietas, nesciunt; præsertim cum fiat absque semine informi, & elemento seminales omnium rationes in se continente.

§. V.

AT illa omnia dæmones vident; cum præcipue in locis marinis habitent, vt ait Iob c. 40. 215
loquens de Behemot ipsorum principe, quem, dicit, dormire in secreto calami, & locis humentibus, atquè circumdari à salicibus torrentis. Et Christus confirmat *Lucæ* 11. cum asserit: *Spiritum immundum ambulare per loca inaquosa, vt quærat requiem.* Atque ità omnia terræ, & maris profunda norunt, diuitias in mari immersas, auri atquè argenti fodinas, vnionum, & gemmarum latibula, & thesauros absconditos. Cum enim sint incorpores interpositione corporum non impediuntur; sed celeritate motus, & acrimonia sensus omnium corporalium obiectorum notitiam assequuntur, dum altitudinem aeris, latitudinem terræ, & profundum maris dimetiri contingit.

ARTICVLVS II.

Spiritualis.

QVidni corporalia perspecta habeant dæmones, 216
cum etiam spiritualia oculis eorum pateant. Animæ, scilicet, quę cum sint spiritus corporibus alligati a solutis spiritibus faciliùs & in seipsis, & suis operationibus agnoscuntur? Et quidem in anima vegetante arborum, virgultorum, herbarum, florum latentes rationes, & totius formæ structuram considerant. In sentiente occultam fabricæ corporeæ dispositionem; Cuiusque animantis rationem sensuum, imaginationum, appetituum, instinctuum, morum, & virium omnium cum suis obiectis, instrumentis, actionibus, & peculiaribus operandi modis. In rationali non solùm structuræ corporis, & sensuum rationes, sed etiam facultates intelligendi, volendi, & recordandi, per quas totum mundum, & res omnes corporeas in seipsa fingit, omnibus vtitur, vel fruitur ad suum commodum; omnes retinet; & cum opus est, in vsum profert. Insuper eius operationes etiamsi occultæ sint, & spirituales, a dæmonibus facile conspiciuntur, quia vt censent Scotus in 2. d. 9. q. 2. ad 1. & in 4. d. 10. q. 9. ad 3. Durandus, & Ocham, spiritus spiritualia queunt agnoscere, vt sunt cogitationes, & affectiones cordis; sed eo modo, quo mox explicabitur.

Anima patet dæmonibus in operationibus Vegetatiuis, Sensitiuis, Rationalibus.

Vt sunt Cogitationes, & Affectiones.

Verum

§. I.

217 VErum namque est, Deum esse scrutatorem cordium, vt sacræ inculcant scripturæ Ieremię 7. *Prauum est cor hominis, & inscrutabile, quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor, & probans renes*. 1. Paralipom. cap. 28. *Omnia enim corda scrutatur Dominus, & vniuersas mentium cogitationes intelligit*. 3. Reg. 8. *Tu nosti solus cor omnium filiorum hominum*. Psal. 43. *Nonne Deus requiret ista? ipse enim nouit abscondita cordis*. Iob. 42. *Scio, quia omnia potes, & nulla te latet cogitatio*. Matthæi 9. *Et cum vidisset Iesus cogitationes eorum*. Actuum 1. *Tu Domine, qui corda nosti omnium*. Roman. 8. *Qui autem scrutatur corda, scit, quid desideret spiritus*. Et Hebræorum 4. *Discretor est cogitationum, & intentionum cordis, & non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius*. Immò fatemur, hoc illi soli conuenire præcipuè quatuor de causis. 1. quia ipse solus eas vniuersaliter, & simul expedibiliter nouit: 2. Solus cognoscit eas vt Iudex: 3. Soli cognoscere competit ex propria perfectione: 4. Soli sibi ipsi vsque ad vniuersale iudicium eorũ reseruat cognitionem. Et ideò Angelos, & dæmones naturaliter non posse directè cognoscere cogitationes, & affectiones, quæ à voluntatis libertate dependent, prout solis intellectus, & voluntatis terminis continentur. Quia sicut Deus voluntati creaturæ rationalis largitus est dominium, cui nulla potentia præsidet nisi diuina; sic eius cognitioni dedit conscientiæ secretum, cuius profunda non penetrat, nisi diuina sapientia. Quod docent plures ex Patribus. Aug. *lib. de Ecclesiast. dogm. cap.* 80. *& lib. 2. Retract. cap.* 30. Hieron. *in 9. Matth.* Ambros. *in 1. ad Cor. c. 2. & lib. 1. de off. c.* 14. Chrysost. *lib. 1. c.* 19. S. Cyrillus Alex. *lib. 2. in Ioan. c.* 19. D. Bonau. *in 2. d. 8.* & communiter Theologi.

Deus solus cognoscit cogitationes cordis. Quatuor modis.

§. II.

218 AT tamen in hoc conueniunt, Angelos aliquo modo cognoscere: aliquo modo non cognoscere cogitationes, & affectiones illas, quamuis in assignando modo varijs concertent inter se altercationibus, quibus omissis, asserimus: Illos viribus naturæ de facto non cognoscere futuras cogitationes; neq. præsentes quoad omnes earum circumstantias: neq. quoad respectum singularem, quem habent ad obiecta singularia: neque quantùm ad affirmationem, & negationem; verum assentiant, vel dissentiant: & in quem finem dirigantur: neque liberas prout sunt in intellectu, & voluntate. Tamen posse venire in earum notitiam prout sunt in effectu, vel interno, vel externo; Nam per actum, & effectum externum, vt per locutionem, & operationem, signa faciei, & immutationem vultus; præterea per actum interiorem; nempè, motus phantasiæ, & appetitus, qui exurgunt in parte inferiori animæ absque voluntatis deliberatione non solùm Angeli boni, & mali; sed etiam homines possunt volita, & cogitata cognoscere. Sicut peritus Medicus, ait S. Bon. loc. cit. ex pulsu, & vultu nouit animi habitudines: vt hominem morti esse propinquum, tristari, amare, alijsquè passionibus agitari. Quarè vtroquè modo indirectè illa cognoscunt scientia non certa; sed coniecturali: vt idem August. docet lib. 2. de Genes. ad lit. c. 17. & lib. de Diuinat. c. 5. *Dæmones*, ait, *aliquando hominum dispositiones non solùm voce prolatas; verùm etiam cogitatione conceptas, cum signa quædam ex animo exprimuntur in corpore, tota facilitate perdiscunt*. Idipsum tradit D. Hieron. in cap. 15. Matth. explicans illa verba: *De corde exeunt cogitationes &c. Non debemus*, inquit, *opinari Dæmonem occulta cordis rimari, sed ex corporis habitu, & gestibus æstimare quid versemur intrinsecus*.

Angeli, & dæmones directè eas non cognoscũt.

Indirectè cognoscunt.

More Medicorum in corporibus. Ipsi in spiritualibus ferè omnia norunt.

§. III.

219 SEd inhærendo comparationi à Seraphico Doctore allatæ addere possumus, quòd sicut solent Medici tribus potissimùm signis ægritudinem interiorem corporis deprehendere, Dignosticis, Cognosticis, & Prognosticis. Prognosticis cognoscunt futura, vt ex diuersis antecessionibus febrem obuenturam. Dignosticis latentia sub cute vlcera, & vitia in intimo pectore existentia: Cognosticis ea, quę iam passus est æger ex diuersis corporum dispositionibus. Sic & dæmones cum acutiore mentis acie polleant, ex signis antecedentibus, concomitantibus, & subsequentibus deprehendunt penè omnia, quę versantur in intellectu. Cum enim intellectus humanus ita strictè in hac vita sit sensibus alligatus, vt nihil sinè illis possit intelligere; vixque quicquam cogitare, quin fiat aliqua mutatio in sensu saltem interiori: Et voluntas sic appetitui coniuncta, vt eius operationes in eum redundent coniunctione quasi inseparabili: dæmones, qui rimantur omnes nutus nostros, omnes phantasmatis, & imaginationis species, omnia spectra memoriæ, omnes motus appetitus, indè possunt experiri, quæ recipimus, quæquè recipimus. Antecedentia saltem cognoscunt ex hominis phantasmate. Subsequentia ex memoria, seù reminiscentia sensitiua, aut aliquo alio nutu. Concomitantia autem, seù præsentia licet non possint ex viuacitate intellectus cooperire; ex affectibus tamen, aut signis affectus conantur perscrutari. Quod sæpè assequuntur propter subtilem, & acutam intellectus notitiam, quo clarè colligationes sensus, & intellectus; atq. appetitus, & voluntatis in cogitationibus, & affectionibus efformandis agnoscunt. Quamuis sæpissimè non veniant in talem cognitionem cogitationũ, vel quia speciali Dei prouidentia eis occultantur: vel quia ipsi ex inaduertentia eas non obseruant: vel quia inuidia, ira, & malitia obcæcantur, vt non videant quæ alias videre possent. *Obscurent illos tenebræ, & vmbra mortis*, ait Iob. 3. Quę tenebrę nihil aliud sunt, quàm ignorantia secundum Gregor. 4. *Moral. c.* 10. & vmbra mortis, quam obliuio.

Ex Antecedentibus. Concomitantibus Subsequentibus.

Propter colligationem Intellectus, & imaginationis. Voluntatis, & appetitus.

Si nõ id agnoscũt, procedit Ex diuina volũtate. Inaduertentia. Excæcatione.

SECTIO III.

Futuri.

220 VLteriùs adhuc progreditur dæmonis intellectiua facultas. Non enim solùm ad præterita, & præsentia se extendit, sed etiam ad futura; In quibus prædicendis ab initio totus fuit. Hinc tot in orbe oracula futurorum prænuncia, quæ ab illo edebantur. Aliquandò per idolorum Sacerdotes, vates, aruspices, & cæteros idolorum ministros insigniter magia inbutos. Aliàs per mulieres pythonico spiritu afflatas, & horribili commotas agitatione, quando ex obscura aliqua scrobe per loca pudenda, & fætida responsa dabant. Sæpè per statuas, tripodes, quercus, vlmos, & arbores fatidicas Dijs consecratas, ex quibus voces prodibant humanæ similes: vt dodonea quercus apud Antiquos famosa testatur. Sed illa, communiter Falsa: aliquando Vera: vt sequentibus articulis demonstrabitur.

Diabolus totus fuit ab initio in futuris prædicendis. Varys modis. Ex quibus Communiter falsa. Aliquando vera prædicebat.

ARTICVLVS I.

Falsi.

221 FAlsitas, & ambiguitas oraculorum, prophetiarum, & prædictionum, quæ à dæmone fiunt, experimento comprobata est in nobilissimo, & clarissimo apud Græcos futurorum præcone Apolline Delphico, quem in suis diuinationibus sæpissimè mentitum fuisse, fatetur Porphirius lib. de oraculis. *Exquisitam*, ait, *futurorum cognitionem non hominibus modò, sed multis etiam Deorum incomprehensibilem esse. Vnde interrogati mentiuntur nonnumquã, sed non spontè; soleat enim præmonere, se tunc verã respondere non posse; homines tamen ex amentia perseuerant vrgere, & cogere eos, vt respondeant.* Demùm de concludit; *Manifestum*, inquit, *iam fecimus, vndè falsitas ad Deorum oracula subrepat.* Hæc ex Porphirio Eusebius *lib. 6. de præpar. euang. cap. 4.* qui *lib. 5. c. 10.* refert, Oenomaum quendam apud Græcos tum philosophia, tum eloquentia nobilem responsis Apollinis sæpè delusum diligenter collegisse quam plurima eius oracula; eaque vt vana, futilia, & falsa confutasse.

Falsitas oraculorum ipsis Ethnicis comprobata.

Ambiguitas verò sentiebatur, cum res ipsi erat nõ cum ignaris, & simplicibus, quibus audacter, & palam mentiebatur; sed cum prudentioribus, & doctioribus, qui fucum facilè deprehendere poterant. Nam tum exili sono ità perplexè, obscurè, & ambiguè respondebat, vt, aut vix intelligeretur; aut in vtramque partem responsa interpretari poterant; atque ità quomodocunque res accideret, laudem consequebatur, si pro consultoris voto; si in contra, prætexebat ignorantiam, atque stuporem interrogãtis, qui mentem respondentis non intellexerat; vt patet in responso Cræso Regi reddito:

Ambiguitas in responsis ordinaria.

Perdet Cræsus Halym transgressus maxima regna.

Per quod siuè vinceret, siue victus esset, semper veritatem dixisse videbatur.

§. I.

222 RAtio ipsius falsitatis, & ambiguitatis, quæ adhuc in iinis prædictionibus maleficis semper continuatur, est dæmonum ignorantia, qui etsi possint præuidere, & præscire futura, quæ ex causis necessarijs oriuntur; non tamen contingentia, quæ causam habent indeterminatam. Et quidem non est ambigendum, vt eruditè docet D. Bonau. *in 2. dist. 7. q. 4.* quin futura illa, quæ habent causam determinatam, & infallibilem ad eorum esse producendum, certitudinaliter agnoscant. ver. gr. Cælorum motus, planetarum ortus, & occasus, Solis, & Lunæ eclypses, in quibus est determinato, & omnis impedimenti remotio. Cum enim huiusmodi futura habeant in suis causis necessariò determinatis esse determinatum, infallibile, & necessarium, necessariò ab eis cognosci possunt iuxta Philosophum 2. Metaph. *Sicut res se habet ad esse, ità ad cognosci.* Nam si hæc norunt homines ingenij acumine, & solertia illis inferiores, quid spiritus illi clariorem, & certiorem nacti causarum notitiam? Quòd si futura illa habent causam, vt plurimum determinatam, & infallibilem; sed fallibilem aliquoties ob multiplex impedimentum, quod eis accidere potest, illa etiam cognoscunt quatenus rerum superiorum, & inferiorum naturas apprimè callent; non tamen certitudinaliter, sicut priora. Sed neque de vtrisque certam omnimodè habent sciẽtiam, si comparentur ad causam superiorem, Prouidentiam, nempè, diuinam; quia ignorant, an causæ talium futurorum sint à superiore impediendæ, vt de facto contigit temporibus Iosue, Ezechiæ, & Christi Domini, cum sol stetit, retrocessit, & obscuratus est.

Ratio falsitatis, & ambiguitatis ignorantia futurorum.

Futura contingentia cognoscunt.

Alia certitudinaliter.

Alia minus certè.

§. II.

AT futura contingentia, quæ causam habent indeterminatam, & fallibilem, certitudinaliter præscire non possunt: vt sunt omnia, quæ dependent à voluntate humana, quæ indeterminata, & fallibilis est. Indeterminata, quia potest moueri ad opposita: Fallibilis, quia volenti aliquid perficere, multa possunt occurrere impedimenta. Quare non datur eis in earum cognitionem certam deuenire; immo ne ipsis quidem beatis mentibus, & spiritibus angelicis, qui liquidò cernunt, & clarissimè vident Deum; possidentque perfectissimam cunctarum rerum naturalium scientiam. Nam certò scire futura non queunt, nisi in Deo: vel per Deũ. In Deo, qui cum sit speculum voluntarium ea manifestat illis prout vult. Per Deum verò reuelantem, & singularem notitiam impertientem pro libito suæ voluntatis. Ratio huius rei est, quia cognitio creaturæ pendet ex re; quando igitur res incerta est, & in se, & in sua causa, creatura non potest eam certitudinaliter nosse, aut præscire. Diuina autem cognitio non pendet ex re; sed omnia, quæ nouit, secundum modum suæ veritatis nouit. Et quia veritas eius est certissima, certissimè cognoscit futura contingentia; Et sicut certissimè nouit, certissimè potest illa reuelare. Ideoque hæc præcognitio futurorum vel Dei est, vel a Deo. Quam veritatem prçter mox citandos Patres, Gentiles ipsi fatentur: vt Xenophon *lib. 4. de Dict. & fact. Socrat.* Apollonius Thyanæus *in Orat. ad Domitianum*. Iulianus Apostata *apud Ammianum lib. 5.* Pacuuius, & Phauorinus *apud Aulum Gellium lib. 14. c. 5.* qui docent, cogitationes soli Diuinæ Naturæ perspectas cæteros latere. 223

Alia coniecturaliter.

§. III.

QVòd si illa, quæ ex humani arbitrij libertate dependent, cognitionem dæmonum fugiunt, quantò magis ea, quæ absolutè pendent ex diuina voluntate; cuiusmodi sunt supernaturalia mysteria, nec non gubernationes Regnorum, mutationes rerum publicarum, & Principum consilia, quorum corda, cum in manu eius sint, commutat vt libet. Sicut enim ea, quæ sunt in homine, nemo videt nisi spiritus hominis; sic neque ea, quæ Dei sunt, nisi spiritus Dei; vel cui voluerit Deus reuelare, vt ait D. Paul. *1. Corinth. 2.* Testantur Patres, Athanas. *in lib. quæst. Sacra Script. ad Antiochum principem q. 27.* Damascen. *lib. 2. fidei orthod. cap. 4. & lib. 3. cap. 16.* Origen. *lib. 4. Periarc. cap. 2.* Tertull. *lib. Apolog. contra gent.* D. August. *lib. de Diuinat. dæmonum, & lib. 2. super Genes. cap. 17. & lib. 5. & 9. de Ciuit. Dei.* B. Isidorus *lib. de summo Bono cap. 12.* B. Gregor. *lib. 28. Moral. cap. 6. &* S. Thomas *lib. 3. contra gentes c. 154. & q. 16. de malo a. 7.* ac Theologi omnes in 2.

AR-

ARTICVLVS II.

Veri.

Si vera aliquando dæmones prænunciat. Hoc prouenit Ex reuelatione prophetarum.

224 INter tot falsa, quæ dæmon effutit circa futura contingentia, si aliqua vera prænunciat, non prouenit ex aliqua cognitione, quam de illis habeat, cum in solo Deo reperiatur, aut in ijs, qui ab illo sunt edocti, & inspirati; sed ex pluribus alijs causis.

Aliquando ex vaticinijs Prophetarum, & à reuelationibus factis Sanctis Dei futura diuinat, & præscit. Cum enim accuratiùs perpendat, quid vaticinia illa prædicunt, & prædicant, ex veris sæpè futura callet, non cognitione propria, sed suffurata, vt loquitur Tertullianus *in Apologetico cap. 22. Disputationes*, inquit, *etiam Dei, & nunc Prophetis concionantibus excerpunt, & nunc lectionibus resonantibus carpunt. Ita & hinc sumentes quasdam temporis sortes æmulantur diuinitatem, dum furantur diuinationem.* Hoc pacto tàm multa de fidei arcanis, Christi ortu, & miraculis, idolatriæ euersione, & similibus olim prędixere Poetæ, & Philosophi, vel quia libros Prophetarum legerant: vel quia ab illorum doctrina, ministerio dæmonum futura præcognouerant.

§. I.

Ex reuelatione facta per Angelos.

225 ALiàs ex reuelatione particulari ipsi facta per Angelos, vt docet August. *lib. de Diuin. dæmon. cap. 6.* Isidorus *lib. 3. de Summo bono cap. 13.* & S. Bernardinus *lib. 1 serm. 10. de idolatriæ cultu.* Iusto enim iudicio permittitur aliquid scire, quod potest alijs manifestare, antequam illud executioni demandet. Nam hac sæpè dolosa cautela vtitur, vt ante prædicat, tale quid euenturum, quod antea se facturum proposuit. Sic poterat prædicere, filios Iob certa die perituros, decipiendum Achab, Exercitum eius profligandum, pestem cessaturam, morbum, aliaquè mala, quæ Deo permittente, & ipso efficiente regnis, prouincijs, ciuitatibus, & hominibus accidere solent.

Ex aliena doctrina.

Aliquoties ex aliena doctrina, nempè, ex Clandestinis Concilijs, verbis, scriptis, & signis huiusmodi; sicut ex pręparatione causarum, aliarumquè rerum, quæ ad gerendum aliquid debent concurrere, ex quibus tum publicas, tum priuatas hominum deliberationes non solùm præsentes; sed etiam futuras solertissime coniectando addiscere potest, tùm alijs reuelare. Et sic consueuit ob incomparabilem sui motus celeritatem, quæ in longinquis locis; remotisquè regionibus geruntur, ea referre ijs, qui longissimè absunt: vt Apollonio Thyanæo, cui Ephæsi prædicanti mortem Domitiani annunciauit ea ipsa hora, qua Imperator ille necabatur. Quarè exclamando: *Percute tyrannum*, statim populo propalauit, à quo fatidicus reputatus est.

Ex acumine intellectus.

Sæpè ex acumine intellectus, quando considerat, ad quid affectio inclinetur humana; vel quę sint illam impellentia, aut retrahentia. Optime enim nouit appetitus sensitiui dispositionem, & causas, quæ illam inducere possunt. Hinc est, quòd vera sæpiùs de actibus humanis pręnunciat, eo quod voluntas secundùm dictam dispositionem mouetur; & plures sint, qui illius inordinatos motus sequuntur, quàm qui resistant. Adde, quod ex externis operibus intelligit, quæ sit interior dispositio iuxta illud Christi Domini *Matthæi 7. A fructibus eorum cognoscetis eos*; atquè ita ex signis, quæ tàm interiùs, quàm exteriùs apparent, occultas hominum cogitationes tum præsentes, tum futuras conijciendo perspectas habet.

§. II.

Ex ingenio, & multa experientia. In his tamen sæpè hallucinatur coniectando.

226 SÆpissimè ex multa experientia tot millium annorum incredibili mentis solertia, & perfecta rerum omniū naturalium absolutaque scientia, quæ eum ad præsciendā, & prænoscenda futura callidissimum, & sagacissimum faciunt.

In his tamen omnibus aliquando hallucinatur; quia Deus multa solet agere præter communem naturæ ordinem, & generalem, ordinariamquè prouidentiam. Dæmon ipse exequi non potest, prohibente, & impediente Deo ea, quæ ante facere constituerat, vt latè ostensum est supra *d. 1. n. 97.* Homo facit, quàm antea facere cogitauerat, facturusque erat suo ingenio, & arbitratu: vel diuinitus gratia Dei incitatus: vel seipso permotus, & suo mutatus arbitrio, quod, cum liberum mutabile, & flexibile sit ad omnia, nonnunquam extraordinaria quadam ratione operatur.

Non tamen cessat prędicere futura etiā mentiendo. Vt sibi arroget quandā deitatis speciem.

Nec tamen cessat, futura prædicere, & mendacibus responsis homines dementare versipellis ille veterator.

Primo, vt sibi arroget quandam diuinitatis speciem, vt docet S. Bernardinus *loco cit. de idol. cult.* Tale enim est superbi illius spiritus genium, in omnibus Dei æmulum se præbere; præcipue, vt ait Tertullianus *in Apolog. loco cit. n. 55.* cum diuinandi munus assumit, quia præcognitio futurorum solius Dei est, qui omnia videt in sua æternitate, quæ, cum sit simplex, toti tempori coexistit, & ipsum concludit; ideoque vnico intuitu fertur in præterita, præsentia, & futura tanquam præsentia. Quare cù dæmon futura nititur prædicere; tunc vere diuinam affectatur similitudinem; & quærit Deus reputari: ita Isaiæ 41. *Annunciate, quæ ventura sunt in futurum & sciemus, quia Dij estis vos.*

§. III.

Infirmet testimonia Prophetarū.

227 SEcundo ad infirmandum prophetarum fortissimū testimonium, ex quibus christianæ fidei veritas comprobatur. Nam prophetia, quæ est futurorum a libertate arbitrij pendentium prædictio, manifestum est signum diuinitatis. Quare non poterat meliùs illa veritas comprobari, quàm per Prophetas, qui suis prędictionibus mysteria longo tempore antequam fierent, Orbi manifestarunt. Non enim poterant seipsis ad illorum peruenire cognitionem, quæ omnem mortalium facultatem longè excedit, & vim intelligendi infinitam postulat; sed inspiratione mentis illius infinitæ, cui vi propria hæc pręnotio competit; vt testatur Petrus epist. 2. cap. 1. *Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed Spiritu Sancto inspirati locuti sunt Sancti Dei homines.* Vnde tot diuinitatis testimonijs illa fides stabilita est, quot prophetiæ eius mysteria annunciantes in vtraque lege naturali, & scripta præcessere. Ideoque testimonia illa irritare volens dæmon, & ipse prædicere futura conatur, vt diabolica, & falsa prophetia diuinam, & veram aut omnino destruat: aut dubiam reddat.

§. IV.

Capiat, & decipiat facilius curiosos.

228 TErtiò ad capiendas curiosorum animas, qui maximè expetunt, futura prænoscere, vt colligitur ex D. Iustino *in Apolog. contra Gentes*, & Augustino *lib. 4. de Trinit. cap. 17.* Sunt enim multi nouarum, & innouatarum rerum, atquè adeò incomprehensibilium auidissimi, quibus non tàm cordi est, vera nosse, quàm videri vulgo ea scire, quæ summi Philosophiæ Antistites nescire se confitentur. Vndè ad intelligendum habetes, & infirmi ad iudicandum se facilè credulos exhibent dæmoniacis prædictionibus, præcipuè cum ea audiunt, quæ audire volunt, atque ideò à dæmone facilius capiuntur, & decipiuntur; quia seipsos in laqueos præcipites dant, a quibus se liberare nec possunt, nec volunt; quia placent, & delectant; vt verè dicatur à S. Cypriano tract. 4. de Vanitate Idolorum: *Nequissimi spiritus*, inquit, *sub statuis, & imaginibus consecratis delitescunt. Hi afflatu suo Vatum pectora inspirant, extorum fibras animant, auium volatus gubernant, sortes regunt, oracula efficiunt, falsa veris semper inuoluunt; vt ad cultum sui cogant: Nec aliud illis studium est, quàm à Deo homines auocare, & ad superstitionem sui ab intellectu veræ Religionis auertere; cum sint ipsi pœnales, quærere sibi ad pœnam comites, quos ad crimen suum fecerint errore participes.*

Conclusio primæ partis.

SI ergo dæmon triplici scientiæ acumine viget, 229
quæ tripliciter extenditur ad omnia præterita, præsentia, & futura, quid non poterit in adinueniendis maleficijs, & varijs artibus, quibus innumera inducit mala? Cú enim perspicacissimè agnoscat cælorum motus, stellarum influentias, planetarum coniunctiones, elementorum mixtiones, virtutes lapidum, operationes metallorum, qualitates mixtorum, herbarum vires, animalium proprietates, hominum temperamenta, occultas, & admirandas rerum omnium facultates, eorumque inter se sympathiam, vel anthipatiam: Insuper quomodo inuicem applicari, & temperari debeant: Quo tempore opus sit ad tempestiuè operandum: Quid prætensos effectus impedire, retardare, vel iuuare possit: Præterea seligere materiam, cui naturalis insit facultas alterandi, frigefaciendi, calefaciendi, nec non aperiendi, obstruendi, diuidendi, trahendi, euacuandi, & vrendi: Denique quid mixtis, plantis, animantibus, hominibus obesse, vel prodesse possit, & alterationes, morbos, cruciatus, mortem ipsam, aut alia quæuis nocumenta inferre, quid mirum, si spiritus tàm sagax, & subtilis in maleficiorum inuentionibus tot, tanta, & tàm mira operatur, quæ sequenti parte videbimus.

PAR

PARTIS SECVNDÆ

De Dæmonum potentia in exequendis Maleficijs.

SVMMARIA.

ÆMONES sicut scientia, ita & potentia Hominibus eminent. 230.

Potentia magna pollent, vt probatur ex Iob, D.Gregorio, & Glossa.

Hac potestate miros producunt effectus: alios veros mediatè, vel immediatè: alios apparentes.

Vtroque modo sua exequuntur maleficia in omnes creaturas Infimas, Medias, & Superas: vt tribus Capitibus palam fiet.

Caput I. In Creaturas infimas.

Respectu nostrorum corporum æqualis est potestas naturalis Angelorũ, & Dæmonum: quia vtrisque materia inferior subiecta est secundùm ordinis exigentiam: vt docet August.lib.83.qq.lib. de Gen.ad lit.& lib.2.de Trinit. 231.

Ideò per illam potentiam vel realem, vel apparentem multa possunt facere in creatura, quæ habet vel esse Simplex: vel Vegetatiuum: vel Sensitiuum: vt tribus Sectionibus explicabitur.

Sectio I. Existentes.

Quid non possunt in eis vel per motum localem, vel per alterationem, & applicationem causarum. 232.

Quid possint in Elementa, & Mixta duobus articulis declaratur.

Articulus I. Elementa.

Sicut intelligentiæ immediatè mouent orbes cælestes: Sic Dæmones elementa, scilicet, Ignem, Aerem, Aquam, & Terram, in quibus mira operantur. 234.

Articulus II. Mixta.

Per applicationem causarum naturalium Dæmones aliorum agentium actiones possunt impedire indirectè, vel per causam contrariam, vel per motum aeris: ac producere, vt patet in transmutatione metallorum. 238.

An Chymica operatio aurum verum producere possit. 239.

Quæ sint operationes in Elementis, & Mixtis. 242

Sectio II. Vegetantes.

In Vegetantibus mira producunt Dæmones duobus modis: nempè Realiter, & Apparenter: vt sequentes articuli demonstrabunt. 243.

Articulus I. Reales.

Realiter varia operantur; sed hoc modo vel illa perdunt, vel transmutant, vel producunt. 244.

Articulus II. Apparentes.

Effectus apparentes producunt: tribuendo vel esse, vel motum; vel loquelam. 248.

Sectio III. Sentientes.

Horum præstigiosam formam induunt variam: cum Homines Sanctos tentare volunt; vt Eremitas; Vel apparent in cœtu Magorum, & Maleficorum. 249.

Alias vitæ in eis operationes edunt siuè in Imperfectas, siuè in Perfectas, vt sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Imperfectas.

Imperfecta sententia producere possunt.

Hinc sæpè procedunt tot insecta producta per applicationem, vel deducta per motum localem. Tot reptilia, vt serpentes miræ magnitudinis, ac monstra horrida. 250.

Articulus II. Perfectas.

Per applicationem non possunt eas producere. 252.

Per motum localem possunt eas deferre, mouere, educere, retinere, velocitatem præstare, membra discerpere, & præcipitare. Non possunt tamen veram loquelam, aut intelligentiam tribuere.

Caput II. In Creaturas medias.

Homo est medium creaturarum in spiritu secundùm potentias; in Anima secundùm facultates; in corpore secundùm membra.

Spiritu accedit ad Angelos: Corpore accedit ad Bruta. 257.

Anima ab vtrisque participat.

Dæmon in eum habet duplicem potestatem, scilicet naturalem, & moralem: Secundùm quam maleficijs

leficijs tentat multa in Spiritum, in Animam, & in Corpus: vt tribus sect. patefiet.

Sectio I. In Spiritum.

Deus solus potest in animam illabi illapsu generali, & speciali. 258.
Dæmon non potest in animam illabi, vt Deus.
Nec esse in corpore vt anima. 259.
Potest tamen intellectum illustrare mouendo cogitationes: mouere voluntatē excitando affectus: iuuare memoriam per motum specierum, vt tribus articulis palam fiet.

Articulus I. In Intellectum.

In intellectum cogitationes immittit Deus, vt causa principalis, Dæmon verò vt excitans. 260.
Dæmonis est officium prauas immittere cogitationes duplici via, videlicet per sensum, & per appetitum. Varij casus referuntur. 261.
Neutro modo potest impellere ad cogitationes prauas. 264.
An possit immittere scientiam, declaratur.

Articulus II. In Voluntatem.

Non potest Dæmon illam mouere, vt principium intrinsecum, sed vt principium extrinsecum. 268.
Potest voluntatis affectus mouere tripliciter, videlicet, per illecebras affectus sensitiui: per immissionem cogitationum, & per boni delectabilis obiectionem.
Non tamen ei necessitatem imponere potest, cum semper libera maneat. 269.

Articulus III. In Memoriam.

Potest Dæmon memoriam iuuare, ac debilitare. 270.
Si ergo non potest illabi animæ, sufficienter in eius potentijs operari non potest, nec ad peccatum impellere reluctantes.

Sectio II. In Animam.

Quæ est pars inferior continens virtutes duas, videlicet Vegetatiuam vnam, cuius facultates sunt nutrire, augere, ac generare. 272.
Aliam sensitiuam exteriorem, cuius sunt quinque sensus: & interiorem, cuius sunt quinque facultates.
In vtraque operatur Dæmon, vt duobus articulis explicatur.

Articulus I. Vegetatiuam.

Potentias vegetatiuas Dæmon vel impedit, vel iuuat, vt vult: vel sibi promittitur.
Nutritiuam vel impedit multis modis, sed præcipuè soluendo stomachum, vndè procedunt morbi, vel caninam famem immittendo.
Vel aliquando iuuat multipliciter; sed præcipuè duobus modis: videlicet tollendo superfluitates à stomacho, vel chylum bonum faciendo. 274.
Vel tandem conseruat personam, ita vt homo sine cibo viuat; quod duobus modis facit.
Augmentatiuam item iuuat, & impedit; ita vt nascantur vel Gigantes, vel Pygmæi. Siuè in copula viri, & mulieris; siuè Dæmonis incubi, vel succubi. 276.
Generatiuam rarò iuuat, sæpè impedit.
Interuenit in copula humana etiam licita varijs modis impediendo, in his præcipuè, qui sunt libidinosi. 277.
Habet copulam cum hominibus vt succubus: cum mulieribus, vt incubus, ac filij ex illa copula nasci possunt. 279.

Articulus I. Sensitiuam.

Operatur Dæmon in eius potentijs apprehensiuis, & appetitiuis.
In apprehensiuis tum exterioribus, tum interioribus siuè vigilantium, siuè dormientium; siuè extasim, & soporem patientium. 283.
In appetitiuis Dæmon excitat passiones in vtroque appetitu, scilicet Concupiscibili, & Irascibili. 288.

Sectio III. In Corpora.

Dæmon in corpora sæuit interiùs, & exteriùs varijs modis, qui ad decem prædicamenta reuocantur. 289.

Articulus I. Quoad Substantiam.

Dæmon dicitur transmutare homines in bruta. 290
Quæ transmutatio verè fieri videtur, quia transmutati vt bestiæ apparent, operantur, & patiuntur. 291.
Attamen impossibilis est tum ex parte transmutantis, tum ex parte transmutati. Quare quæ apparet præstigiosa est.
Adducitur opinio Menghi circa vulnera Sagis inflicta, cum non adsunt, ac ratione confutatur. 296.

Articulus II. Quoad Quantitatem.

Circa quantitatem Dæmon facit, vt idem corpus in duobus locis eodem tempore appareat, & corpus vnum alind penetrare videatur.
Sed vtrumque præstigiosum esse probatur. 299.

Articulus III. Quoad Qualitatem.

Alterationes varias Dæmon efficit in corpore, qualitas

litates vel amouendo, vel introducendo, quæ sunt innumeræ; sed ad solos morbos reuocantur, quæ causat septem modis, scilicet,
Phantasiæ fascinatione.
Permutatione humorum. 301.
Virium dissolutione.
Organorum corruptione. 302.
Contractione membrorum.
Impulsu in varia pericula. 303.
Morte ipsa.

Articulus IV. Quoad Relationem.

Extraordinariam potest dæmon facere relationem, per quam homo sibi, & alijs similis, & dissimilis fit. Seni iuuentam reddendo. 304.
Hoc natura, & ars possunt; ideò potest & dæmon.
Exemplo lepido probatur de Faustiniano patre S. Clementis Papæ quoad figurā apparenter transmutato in Simonem Magum.

Articulus V. Quoad Actionem.

Multiplex est dæmonis operatio in corporibus; sed præcipue est possessio in Energumenis; in quibus insunt, & operantur. 307.
Qualis sit illa existentia, & operatio; & quàm admirabilis.

Articulus VI. Quoad Passionem.

Tot passiones fiunt in corpore ope Dæmonis, quot actiones; sed maius aliquid in passione: dum ex passibili viuente, vel mortuo reddit impassibile. 311.

Articulus VII. Quoad Vbi.

Dæmon transfert corpora de loco ad locum. 313.
Vel spiritualiter, seu phantasticè; cuius phantasticæ translationis modus assignatur à Mengo; sed refellitur ratione sumpta ab ipsius phantasiæ definitione. 316.
Vel verè, ac Realiter. Quam translationem realem probant Pontifices, Patres, Theologi, Iurisperiti, Medici, Scriptores, Magi, Malefici, Sagæ, Curiosi maleficorum imitatores, Conuentuum Magorum Spectatores, Deducti, ac derelicti à Dæmone, Mensæ, ac Suppellectiles inuentæ, Clamores, & Soni auditi. 321.
Obstare videtur cap. Episcopi 26.q.5. 325.
Soluitur obiectio.
Repugnare videtur quidā modernus Auctor. 326.
Eius positio improbatur ratione, & auctoritate. 327.
Excusatur aliquo modo: & auctoritates eius explicantur. 330.

Articulus VIII. Quoad Situm.

Cum Dæmones possint corpora mouere, dare etiam possunt situm ad libitum vel naturalem, vt stet, sedeat, cubet: Vel non naturalem affectus certo modo partibus siue in ordine ad locum, vt niti eum manibus: & pedes in cælum versos habere. 334.
Siuè in ordine inter se, vt caput in pectore habere.
Vtrumque vt plurimùm præstigiosè.
Et in membro: vt membra mutare genitalia, & sic sexum transmutare. Exemplum modernum adducitur. 335.

Articulus IX. Quoad Quando.

Possunt facere Dæmones, vt quæ non sunt amplius incipiant esse. 336.
Quod faciunt in animantibus imperfectis, & perfectis: & in Hominibus mortuis.
Aliquandò præstigiosè: aliquando verè. Et quomodo. 337.

Articulus X. Quoad Habitum.

Dæmones corporibus habitum dant, cum illa faciunt visibilia variè. Tollunt verò, cum illa faciunt inuisibilia. 338.

Caput III. In Creaturas superas.

Superbia eorum, qui Deum oderunt, ascendit semper. 340.
Hoc patet in Dæmonibus, qui potestatem suam exercere tentant nedum in creaturas infimas, & medias, sed etiam in superas siuè Beatas: siuè Patientes: siuè Damnatas; videlicet Paradisi, Purgatorij, & Inferni; vt tribus sectionibus explicabimus.

Sectio I. Beatas.

Beati alij sunt Angeli: alij Sancti. 341.
Occasione suscitationis Samuelis quæritur.
An aliquid possint Dæmones super Angelos, & Sanctos duobus sequentibus articulis.

Articulus I. Angelos.

Angeli apparent sæpiùs. In quibus apparitionibus attenditur
Conditio apparentis.
Numerus apparentium, & apparitionum.
Modus apparendi.
Operationes, quas exercent. 342.
Persona, cui apparent.
Tempus, quo apparent.
Forma apparentis.
Locus, vbi apparent.
Finis apparitionis.

Has Dæmones facere non possunt, sed illas iisdem modis transfigurantes se in Angelos lucis imitantur, cum dissimilitudine tamen. 343.

Articulus II. Sanctos.

Absit, nè vt dæmoniaca Sanctos posse euocari dicamus. 346.
Quid de Samuele sentiendum, siuè falsus, siuè verus apparuerit. 347
Sub forma Sãctorũ Dæmones apparere possunt. 350

Sectio II. Patientes.

Nihil coinquinatum intrat in regnum cælorũ. 351.
Præter damnatos labe mortale infectos, excluduntur etiam inquinati peccato originali, vt pueri limbi: ac peccato veniali, vt animæ purgatorij.
De vtrisque quæritur, an possint euocari, ac torqueri, quod duobus articulis præstatur.

Articulus I. Pueros Limbi.

In peccato duo dantur, scilicet auersio à Deo, & conuersio ad Creaturam. 352.
Auersioni respondet pęna damni.
Conuersioni respondet pęna sensus. 353.
Quid sit pęna damni in pueris Limbi: qui an à Dęmonibus illùc deducantur, detineantur, & educantur, disputatur.

Articulus II. Animas Purgatorij.

Certum aliquid de illis stabiliri potest. 355.
In Purgatorium deducuntur vel à bono, vel à malo Angelo; sed diuerso fine.
Deductæ à Dæmonibus spectantur, irridentur, ac torquentur secundùm aliquos. 358.
Educuntur aliquo modo. Probatur rationibus, & exemplis. 360.
Dæmones sępiùs fingunt, se esse animas Defunctorum; varijs de causis. 362.
Quando apparent, quomodo dignoscantur dęmones ab animabus. 363.
Animæ apparent per seipsas assumptis corporibus, non proprijs; sed alienis vel phantasticis, vel elementarijs.
Vtrumque probat Scotus cum suis asseclis. 366.
Animæ ex mente Soti, Suarez, & Peltani mouentur per aliorum ministerium, nempè Angelorum, vel dęmonum. 367.

Sectio III. Damnatos.

Infernus dæmonum regnum longum, latum, profundum.
In eo dominatur Lucifer Dæmonibus, ac Hominibus damnatis. 369.
Et super vtrosquè potestatem exercet, quod probatur duobus sequentibus articulis.

Articulus I. Dæmones.

Dęmones in inferno torquent alios vt carnifices: & ipsi torquentur vt rei duplici pęna, nempè damni, & sensus. 371.
Vtriusquè modus declaratur.

Articulus II. Homines damnatos.

Plenam in eos exercent Dęmones potestatem, dum deducuntur, retinentur, & educuntur reuersuri in infernum. 373.

Conclusio Secundæ Partis.

Si ergo Dæmones tanta possunt in Creaturas infimas, medias, & superas, non mirum, si peragunt maleficia. Mirandum, quòd non maiora, & plura operentur. Quod tribuendum non Homini, in quo duplex est dispositio ad maleficia. Sed Deo benefacienti. 378.

PARS

PARS SECVNDA.

De Potentia Dęmonis in exequendis maleficijs.

230 *Quanta sit potentia dæmonis.* QVemadmodum dæmones peritissimos quosque scientiæ, & cognitionis præstantia superant; ità fortioribus potentiæ, & virtutis robore superemineant; cum teste Iob *cap.41.* Non sit potestas, quæ comparetur eorum potentiæ super terram. Neque enim superueniente peccato imminuta est; sed post peccatum integra remansit; & eadem, quæ à Creatore summo in eorum primordijs naturæ angelicæ indita erat: vt docet Gregorius illa verba explicans lib.34. Moral.cap.16. *Potestas dæmonis*, inquit, *super terram cunctis eminentior perhibetur: quia etsi actionis suæ meritò infra homines cecidit, omne tamen humanum genus naturæ angelicæ conditionem non transcendit*. Quod ibi Glossa confirmat: *Omnia dæmon humana superat, etsi meritis Sanctorum subiaceat; quamuis enim internæ felicitatis beatitudinem perdidit, naturæ tamen magnitudinem non amisit, cuius adhuc viribus humana omnia superat.*

Per hanc producũt affectus. Hanc autem naturalem potentiam nacti, si Deus annuat, & quoad executionem non impediat varios operantur effectus: Alios veros: Alios apparentes. *Veros,* Veros, cum vires ipsorum non superant; quos producunt actione: altera immediata, quæ immediatè ab eis proficiscitur, videlicet, per motum localem, quo corpora mouentur secundùm locum: altera mediata, quæ motionem localem ab ipsis factam consequitur, nempè, per applicationem causarum naturalium, & compositionem agentium cum passiuis. *Apparẽtes.* Apparẽtes, cum effectus vires supergrediuntur; vel non permittuntur à Deo. Tunc enim perstringunt oculos, & sensibus illudunt spectantium, vanam obijciendo imaginem, quæ effectum desideratum repræsentat; & ità ad præstigia confugiunt, ne eorum impotentia detegatur: atque vtroque modo varia maleficia operentur, *Et varia maleficia in Creaturas Infimas, Medias, Superas.* exequuntur, quæ per scientiam adinuenerunt, cum potestatem iactitent se habere in omnes creaturas vasta mundi amplitudine comprehensas Infimas, Medias, Superas: vt triplici capite declarabitur.

CAPVT I.

In Creaturas infimas.

231 *Æqualis potentia naturalis Angelorum, & Dæmonũ in res corporeas* COmmunis est Doctorum omnium sententia, æqualem esse tàm Angelorum, quàm dæmonum respectu rerum corporearum, & materialium à natura inditam potestatem; quia horum inferiorum materia tum bonis, tum malis subiecta est. Hoc enim naturalis rerum ordo exigit, vt inferiora superioribus subiaceant; & quæ ex natura sua conditionis sunt humilioris, pareant eis, quæ nobiliorem sunt sortitæ naturam, & sublimioris operationis altiorem gradum obtinent. Quarè cum natura corporalis sit infra spiritualem, tanquam quid imperfectius sub perfectiori, æquum est, vt illi subdatur. Vtrumque docet S. Augustinus, à quo cæteri mutuati sunt, *lib 83.qq.q.79.* Vbi asserit, quascunque res, quæ oculis corporalibus parent, angelico subijci principatui: *Vnaquæque res visibilis in hoc mundo*, inquit, *habet potestatem angelicam sibi præpositam*. Quod repetit *lib. 3. super Genes. ad lit.* Ideòque non solum ratione præditas; sed etiam ea carentes: vt sunt omnes illæ, quæ infimum locum tenent in hac creaturarum serie, cælum, elementa, mixta, plantas, animalia angelico, ait, subdita esse imperio. Idem de dęmonibus quoad sublunaria docet *lib. 3. de Trinit.c.4.* in hæc verba: *Mali Angeli præponuntur potestate rebus visibilibus, & illis vtuntur priuato iure aliquando*. Quod priuatum ius non est aliud, quàm potestas naturæ secundùm Alex.Alens. *par.2.q.512. mem.2.ar.2.*

In hac dæmones mira operantur, siuè Existentes, siuè Vegetantes, siuè Sentientibus. Quarè multa facere possunt siuè realiter, siuè apparenter præter solitum naturæ cursum, omnem artis conatum, & humani captum ingenij in omnibus inferioribus sublunaribus, quæ aliquo esse gaudent, siuè Simplici, siuè Vegetatiuo, siuè Sensitiuo, vt tribus sectionibus manifestum fiet.

SECTIO I.

Existentes.

§. I.

232 *Quid nõ possunt dæmones in res existẽtes* MVlta dixi, non omnia. Neque enim putandum, dæmones ita naturæ inferiori dominari, vt ea peragere possint, quæ lubet: vt benè docet August. lib.3.de Trinit.c.8. *Non ideò putandum est*, inquit, *istis transgressoribus Angelis ad nutum seruire hanc visibilium rerum materiam; sed Deo potius, à quo hæc potestas datur, quantum in sublimi, & spiritali sede incommutabilis iudicat*. Nam certum est, dum vtuntur motu locali, qui est immediata eorum operatio transiens, non posse, vt ait S. Thomas *q. 16. de Malo. ar.8.* & *lib.3.contra Gentes cap.* 108. destruere, aut subuertere vniuersum; quia *Per motum localem.* pars non potest plus toto; Cum ergo sint partes vniuersi, non habent vim, & potestatem in illud. Nec peruertere eius ordinem, & leges à summo opifice positas infringere; cum ordo sit eius bonum. Nec perturbare, vel suis locis commouere principales eius partes, ex quibus eius constat integritas; aut earum tollere connexionem, & subordinationem, & per consequens conseruationem, quæ est ordinis, & connexionis causa, & finis. Nec cælum sistere; aut eius motum agere in contrarias partes. Nec totum elementum aliquod ex vno loco in alium transferre. Nec vacuum introducere: cum tollat connexionem, & subordinationem omnium partium mundi. Nec causare infinitum vllum actu. Neque corpus quantalibet velocitate mouere in instanti. Neque cum corpora distant, efficere, vt vnum in aliud agat; quia mouens, & mobile debent esse simul. Neque illud transferre ab vno extremo ad aliud, non transmisso medio. Neque vt duo corpora sint simul in eodem loco: vel vnum simul in duobus locis: vel vt vnum penetret dimensionem alterius: vt latè docet Firmilianus epist. 5. ad D. Cyprianum, & D.Thom.q.9.disputat.q.56.a.10.

§. II.

Per alterationem & applicationem causarũ.

SI verò alteratione, & varia actiuorum cum passiuis applicatione vtantur, non possunt aut aliquid creare ex nihilo, cum sit infinitæ virtutis, & dęmonis motus, & operatio non possint in nihilo recipi: Aut ex quolibet facere quodlibet: Aut quouis instrumento, vel causa quemlibet effectum gignere: Aut formam aliquam substantialem, vel accidentalem immediatè producere: Aut producere sine præuijs alterationibus, & dispositionibus: Aut producere in instanti, & quantumlibet paruo tempore: Aut quamlibet rem naturalem immediatè in quamlibet aliam transmutare etiam adhibendo causas naturales: Aut peruertere, & immutare ordinem, qui est inter formas, & dispositiones rerum naturalium, vt possint posteriores inducere, non introductis prioribus: Aut extremas, non inductis medijs. Deniquè directè impedire, ne agens naturale habens omnia requisita ad agendum non agat. Quamuis indirectè impedire possit: vt ponendo aliquid inter agens, & passum, vt latè docent Alex. Alens. 2. par. q. 45. D. Bonau. S. Thom. ac communiter Theologi in 2. Ijs exceptis multa, & mira perficere possunt vtroquè modo in omnibus creaturis inferioribus, quæ esse Simplex habent: vt sunt Elementa, & Mixta; quod sequentes articuli docebunt.

Quid possunt In Elemẽta In Mixta

ARTICVLVS I.

Elementa.

234 SIcut Intelligentiæ non per media aliqua instrumenta; sed immediata operatione orbes cælestes mouent; Sic dæmones elementa omnia secundùm partem immediatè mouere possunt, in singulis talia operando, quæ fidem superare videntur. Ignis, qui sua leuitate sursum fertur, & semper tendit in altum, quasi in suum centrum, nec in hac mundi parte inferiori hærere vult, nisi materiæ inhæreat, vi diabolica ex sublimioribus aeris partibus dimittitur, & mittitur in certas domos, possessiones, animalia, quæ suis flammis resoluit in cinerem: vt accidit Iob 1. *Cecidit ignis de cælo, & tactas oues, puerosquè consumpsit.*

Dæmones mouent elemẽta

Ignem

§. I.

Aquam.

AQua perenni scaturigine in fontibus defluens: Riui e montium Supercilijs ruentes in proximas valles: Torrentes concitatiore cursu in ima vndequaquè prolapsi: Fluuij validiore impetu pergentes in mare virtuti dæmoniacæ cedere coguntur. Nam antiqui fontes venis exsiccatis fluere desinunt, & noui recenter è saxis educti terras diluere incipiunt. Riui cessant: Torrentes pereunt: Amnes sistunt: Flumina pelluntur in caput; ità vt retrò fluere videantur. Quod accidisse temporibus Heronianis, refert Plinius *lib. 2. c. 103.* Vel apertis meatibus, nouisquè aquis additis prosilientes è canalibus suis vicinas terras occupant: arena valles implent; arbores radicitus euellunt; domos, pontes ædificia diruunt, & innumeros aquis præfocant: vt hoc nostro æuo anno 1634. accidit Valli communicæ Brixiensis Diæcesis. Annoquè 1646. Vallibrembanæ, ac Serianæ Territorij Bergomensis; quas vastationes, ac ruinas ope dæmoniaca factas esse, ex aquarum inundantium repentino impetu, alijsque circunstantijs, facile suspicari potuit. Deniquè in paludosis locis; & lacunis, & alijs receptaculis aqua crebro corrumpitur, lethalesquè vapores emittit, ex quibus aeris corruptio, morbi pestes, plurium mors, & multa sine numero mala oriuntur.

§. II.

TErra, quæ suo librato pondere in medio orbis pendula, & immobilis consistit vi diabolica 235 *Terram.*
Aliquandò magnis motibus, si non tota, tamen in suis partibus concutitur; vel immisso vehementi quopiam spiritu in cauernas, & subterraneos meatus; vel agitato vehementissimè aere, qui in eis concluditur. Sic enim in varijs regionibus excitantur terremotus, quibus ædificia susquè dequè corruunt, & suis ruinis plurimos inuoluunt. Aliàs diuersis hiatibus viscera pandit, & dehiscens non domos solùm; sed integras ciuitates cum suis habitatoribus absorbet, & deuorat. Sæpè montes demitti, colles extolli, rupes scindi, saxa agitari sentit. Nunc nimio calore aduritur; nunc diluitur crebrioribus aquis: modò constringitur frigore: modò spiritu in visceribus intercluso dilatatur, variosquè patitur motus à dæmone, qui illam circuit, & perambulat.

§. III.

AEr, qui imbecillem ad resistendum, ad recipiendum vero qualitates diuersas facilem vim 236 *Aerem.*
habet, maiores experitur virtutis diabolicæ effectus, quasi hæc vacua mundi pars, quæ à iusto, & vindice Deo pro domicilio aliquibus dæmonibus assignata est, teneatur ab eis pro regno, & imperio. Ibi excitare possunt fulgura, tonitrua, & similia meteora, quæ postquam longo fragore, & horrendo strepitu terruere mortales, in agros, vel alia loca ad libitum immittuntur. Ibi formant grandines, quæ e summo aere in loca inferiora vibratæ, arbusta, fruteta, & omnia vegetantia floribus, & folijs spoliata, varièquè percussa arescere faciunt. Condensant nubes calidis fætas vaporibus, & ignibus micantes. Concitant horribiles tempestates, & procellas, quæ aerem turbant, fluctus maris agitant, & terram tremere faciunt. Ibi nunc fræna laxant ventis, & nimbis, qui insanis flatibus vastant agros, euellunt arbores, turres deijciunt; & quicquid infetiùs eminet; vt patet *Iob cap. 41.* cuius filios, & filias cadentis domus ruinis oppressere. Nunc erumpentes reuocant, & tacentia ponere flabra cogunt; imò modò placidos; modò vehementiores dant; vel omnino vinciunt, & retinent, ne flatus emittant; vt videtur *Apocal. 7.* Vbi quatuor Angeli super terræ angulos positi ventos impediunt nè spirent super terram: quos esse dæmones Clemens Roman. *lib. 4. Recognit.* Hieronym. *in 7. Isaia,* August. *lib. 5. contra Iulianum cap. 3.* & Strabus *in Apocalypsim* censuere. Ibi excitant tenebras, cum volunt, & vbi volunt; ità vt dies media noctem videat, cum facilè sit obscurissimas nubes adunare, quas lucida solis acies penetrare non valet, illas ex vaporibus, fumisquè in sublime elatis cogunt, & condensant; & cum lubet, soluunt in imbres, & pluuias. Ibi cometas crinitos, & caudatos, serpentes ignitos, capras salientes, dracones volantes, & alia variæ formæ phænomina accendunt, quæ aspicientibus terrorem, & horrorem incutere solent.

lent. Ibi emittunt pluuiam, non aquæ solùm; sed etiam sanguinis, frumenti, ranarum, bouum, & vitulorum, similiaquè præstant prodigia motu vaporum, quos ex terra, aqua, mineralibus aluminosis, & nitro commixtis excitant, vel valido vehementioris venti spiritu. De quibus latè *26. q. 5. can. Nec mirum, & L. multi, verbo. Elementa turbare*. Quibus leg. accedit Constitutio Innocentij VIII. quæ incipit: *Summis desiderantes*, & communis omnium D.D. Sententia.

§. IV.

Alia mirapossūt agere motu locali

237 DEniquè sicut eodem motu locali corpora ex vno loco in alium transferre possunt, pari modo res præsentes è conspectu hominum subducere, subitò aliò traducere, & eadem arte immobilia mouere, atquè efficere, vt statuæ, vel aliæ res inanimatæ ambulent, & incedant more hominum: vt factū est in Tripodibus lapideis, & pincernis æreis, qui apud Iarcham Gymnosophistarum Principem Apollonio præsente, vt refert Philostratus *apud Pererium de Magia lib. 5. cap. 4.* in conuiuio per se mouebantur, & more famulorum ministrantium mensis potula & fercula quæuis suo loco & tempore præbebant. Quare nemo mirabitur, si considerct, quanta sit virtus dęmonum motiua, quæ in superioribus maior est, in inferioribus minor.

ARTICVLVS II.

Mixta.

Dæmones per applicationē causarū naturaliū aliorū agentiū actiones impediunt.

238 NIhilò minus egregia operantur per aliā actionem, quæ motuio localem consequitur, nempe, per rerum alterationes, seù mutationes, aut actiones causarum naturalium, quas inuicem applicant, & temperant. Sunt namquè singulares quędam virtutes effectrices incredibilium operum, vt posteà explicabitur suo loco, quæ etsi hominibus occultę sint; tamen dęmonibus sunt notissimę, per quas possunt aliorum agentium actiones, aut omninò impedire, aut producere citiùs. Impediunt verò dupliciter, indirectè, & mediatè: Aut adhibendo causam contrariam, quę alicuius causę vim impediat; vt adamantem, ne magnes ferrum attrahat: Aut celeriter, & violenter mouendo aerem interiectum, quo impeditur actio naturalis, ne se in obiectum insinuet: quomodo solemus moto aere abigere fumum, ne noceat oculis. Sic aliàs eorum opera factum est, nè difflueret aqua, quam Tuscia Vestalis cribro portabat in testimonium castitatis, & flamma Iouis Apameni templum absumeret, aut exureret capillos serui Tullij.

Indirectè, vel per causam contrariam; Vel mouendo aerem.

§. I.

Vel producunt citiùs.

239 SEd illa operatio præcipuè in mixtis enitet, in quibus si agens tardiùs suum producat effectum, citius properabit, modò dęmon suam adhibeat operam. Et hoc modo non dubium est, quin inter opera per applicationem facta non sit annumeranda metallorum transmutatio. Nam si arte Chymica tot mira homines operantur, quid ille non poterit? Certum est enim, Chymicam, quæ est physiologię fœtus, posse vnum metalium facere simillimum alteri: ferrum æri, & æs auro, & argento; Idquè clariùs apparet in gemmis. Extrahere id, quod in alio potentia continetur, per vim ignis, & ad perfectionem adducere. Ex metallis, gemmis, & plantis spiritus subtilissimos educere. Metalla depurare, segregare, & perficere, Conflare lapides, & transmutare viles in nobiliores, aquam elicere, vegetare ignem, multasquè facere compositiones, & separationes alias vtiles, & lucrosas. Aurum potabilem reddere, quo nihil vtilius ad sanandum, ad alendum, & ad vitam prorogandam. Deniquè ex aspersis pulueris aurei quibusdam ramentis aurum multiplicare; vel ex non auro aurum producere. Quamuis enim hæc vltima Chymica operatio à quibusdam denegetur; nullam tamen rationem philosophicam, vel necessariam, vel admodum probabilem afferunt, qua demonstretur, rationem chymicam efficiendi verum aurum esse impossibilem: quod non est huius loci examinare.

An Chymica operatio aurū verū producere possit.

§. II.

ATtamen, vt hoc obiter dicamus. Vndè repu- 240
gnat talis trasmutatio? An ex parte materiæ? Sed apta est alterari, corrumpi, & perduci ad formam præstantiorem. An ex parte modi? Sed fit per decoctionem naturalem ignis, qui decoctionem naturalem caloris naturalis proximè imitatur. Etenim si obijcias, nihil eorum, quæ fiunt a natura, posse fieri ab arte, hoc falsum est; cum multa animalia, aliæquè res opera, & ministerio artis non secùs generentur, ac a sola natura. An quia aurum naturale producitur virtute caloris cælestis, chymicum vero efficitur a calore igneo, qui cum multum inter se differant, non possunt eundem effectum producere? At similiter falsum est, duos illos calores specie distingui: & experientia docet, quędam animalia vtroquè calore similiter generari: vt videtur in Cayro Ægypti, vbi ex ouorum multis centurijs in furnis collocatis solo calore ignis pulli excluduntur: vt refert Iulius Scaliger *in suis Exercitationibus contra Cardanum exercit. 23.* Vel vt narrat Vinc. Beluacensis *Specul. natur. lib. 16. cap. 168.* huiusmodi oua stercore inuoluunt, & sabulo cooperiunt: sicquè debito tempore sine fotu gallinæ complentur, & eis extractis testę finduntur, & pulli prodeunt.

§. III.

ET vt hoc addamus, nonnè multarum rerum
causę naturales latent; de quarum numero il- 241
la esse potest? Nonne calor ignis vim habet transformandi metalla per varias alterationes? Et calor natiuus cibum transmutat in carnem? Nonnè ars gignere potest vespas, scarbæos, crabrones ex cadaueribus, & stercore animalium? imò & scorpiones, ex herba, quæ basilicus dicitur, quæ viuentia sunt excellentiora metallis? Nonnè aurum ex auripigmento fieri posse, & factum fuisse sua ætate testatur Plinius *lib. 33. cap. 4.*? Nonnè fornax in pullis Cayri edendis vteri supplet vicem? Cur non etiā terra in auro edendo? Nonnè videmus vermiculos multos mutari in volatilia, vt potè muscas? Et tamen reptile, & volatile plusquam specie diferunt. Nonnè ars, sicut natura, exhibet sal, bitumen, atramentum? Deniquè nonnè in Scotia ex putridis nauium fragmentis gignuntur anates? Si tàm mirabilem effectum aqua exhibet, quid ignis, cuius maior est vis in agendo? Cur ergo alia transmutatio, quæ facilior ipsis, fieri non poterit? Quòd si hominea studio, & industria ad illam trasmutationem per-

uenire

uenire non possunt, quamuis innumeri in ea strenuè, sed frustra laborauerint; non tamen sequitur, fieri omninò non posse. Multi errarunt, quia facilè peccatur in ijs, quæ ab ignis operatione dependent; sed aliqui non errarunt, qui de facto verum aurum effecerunt: vt videre est apud Delrium, qui hæc fusè prosequitur *lib. 1. c. 5. q. 1. Disquis. magic.*

§. IV.

SEd demus, nullum adhuc chymicum huiusmodi effectum producere potuisse; attamen hunc efficere poterit dæmon per applicationem naturalium agentium. Si enim per illam res inanimatas, & animalia imperfecta quæcumquè ex putrefactione nascentia teste Scoto *in 2. dist. 7.* producere, & virgas in serpentes commutare potest; vt accidit coram Pharaone. (Nam veras virgas fuisse, statim declarabitur) multò faciliùs poterit metallum vnum in aliud eadem applicatione commutare; quia longè minor est metallorum differentia, quàm inanimi, & animati. Poterit ergo materiam nummismatum, scilicet, corpus metallicum producere applicando actiua passiuis per modum naturalis, & artificiosæ productionis; cum possit producere infecta viuentia, quæ metallis omnibus sunt perfectiora: Quod etiamsi possit, vel non facit: vel facere non permittitur. Si hoc ei liceret, suo arbitratu quosquè vellet, ditare posset; & sic potentissima illecebra homines ad se adigere. Nam quid non mortalia pectora cogit auri sacra fames? Ouid.

§. V.

242 HIs operationibus physicis circa res inanimatas annectendæ sunt apparentes, & præstigiosæ, quæ a dęmonibus fiunt, cum sensibus illudunt, & cuiuslibet rei figuras repræsentant modo, quo infra explicabitur. Nam sicut periti pictores, & sculptores varias rerum figuras ex materijs sibi subiectis effingunt; & interdum tales, vt à naturalibus nihil differre videantur: quod vuæ Zeuzis ab auibus appetitæ, & rostro petitæ probant, teste Plinio *lib. 35. cap. 10.* Ità dæmones ex aere condensato, vel alia quauis materia exhibere valent cuiuslibet rei formas, palatia mira arte fabricata, aulas magnificè ornatas, hortos pulcherrimè virentes scrinia auro, & argento repleta, nummos ad oculum sinceros, magnam vini copiam, dapes delicatissime conditas, pretiosa ornamenta, variegatas vestes, vniones, margaritas, & immensas diuitias; Sed pro palatio Scrobem, aut cauernam: pro aula tuguriolum: pro hortis sentes, & vepres, pro auro fimum equinum; pro argento calculum ferrugineum: pro nummis folia desiccata: pro vino, & dapibus fumum: pro ornamentis, & vnionibus meras quisquilias reperiri comprobant, qui huiusmodi illusionibus delectantur.

Quas operationes apparentes efficiant

In Elementis

Mixtis.

SECTIO II.

Vegetantes.

243 QVàm grata terræ facies cum primùm summus Mundi Conditor pulsis inundantium aquarũ molestijs, quæ totam ab initio operuerant, iussit aridam apparere, & germinare herbam virentem, & facientem semen suum, lignumquè pomiferum fructus iuxta genus suum producens! Statim namquè deposita lugubri veste, hilari induta est, & tam iucunda circumdata varietate, vt nihil gratius spectantium oculis offerri possit. Quam potentiam cacodæmones æmulari conantur, dum sua vi operantur plures effectus in Vegetabilibus alios Reales: alios Apparentes, vt sequentes articuli comprobabunt.

Dæmones in Vegetātib. miros producunt effectus Alios Reales, Alios Apparentes.

ARTICVLVS I.

Reales.

REales quidem producunt, vel per motum localem: vel per alterationem, vt supradictum est de ijs, quæ fiunt in creaturis inanimatis. 244

Reales producunt.

§. I.

PRimò modo facillimè trãsferre possunt ab oriẽte in occidentem, & è quauis alia mundi parte in quamuis aliam herbas, flores, fructus, & arbores: imò messes, & fructus alienos pellicere, & aliò traducere, vt exemplis confirmat D. August. *lib. 8. de Ciuit. Dei cap. 19.* vbi adducit illud Virgilij *8. Eclog.*

Atquè Satas aliò vidi traducere messes.

Sed faciliùs solent illa perdere ad inducendam sterilitatem; quod varijs præstant modis. Nam ventos vel excitant vehementiores, qui ex arboribus fructus præcoces decutiunt: ipsas arbores eradicant; segetes solo æquant: arbusta, legumina, virgulta, flores campestres, montanos, hortenses prosternunt; vel eos ità compescunt, vt non ampliùs aerem ventilent; sed stent immoti; vndè statim putrescere incipiunt omnia, & pestilente qualitate concepta emori. Inducunt grandines variæ magnitudinis, quæ in floribus, folijs, fructibus nihil intactum relinquunt. Gelu educunt, quo vruntur omnia, cũ florere incipiunt. Tempestates ciunt, quæ segetibus, vineis, & arboribus frugiferis grauia inferunt damna. Nubes nunc continent, ne pluuiam immittant, & eccè omnia arida deficiente succo, & materia pingui, quæ è terra madida educitur: modò laxant, & soluunt in insolitos imbres, qui non sensim è sublimi stillant, nec in minutissimas guttas dissecti, & velut cribrati blando illapsu terras aspergunt; sed simul & confertim præcipitant; vndè liquescit pinguis, & oleosa materia, ex qua vegetantia nutriuntur, quæ nimia humiditate putrescunt. Vnde Ouidius *lib. 3. de amore* cecinit.

Res Perdẽdo

Carmine læsa Ceres sterilem vanescit in herbam
Deficiunt læsi carmine fontis aquæ.
Ilicibus glandes, cantataquè vitibus vua
Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

Hoc enim causant dæmones à maleficis inuocati huiusmodi carmina, seù verba ex initio cum dęmone pacto recitantibus. Deniquè diuersas locustarum, bruchorum, murium, erucarum, & similium animalculorum species emittunt, quæ agros depopulantur, & vastant; atquè sata, olera, fructus, ipsaquè interdum gramina, radicesquè omnes absumũt. Quod testatur supra allegatus Pontifex Innoc. VIII. quem sequuntur Theologi Aug. *lib. 8. de Ciuit. Dei c. 19.* Isidorus *lib. 8. Ethymolog. c. 9.* S. Thom. *in 5 d. 7. & 8.* Syluest. *in summ. verb. maleficium.* Alph. à Castr. *lib. 2. de iusta heret. punit. c. 15.* Iaquerius *in flag. Fascinar.* & alij alibi. Consentiunt Iurisperiti

bar-

Bartolus, Angel. Azo. Salycetus, Godefr. *in L. Eorum C. de malef. & Mathem*, Bonifacius de Vitalinis in tract. de maleficijs *in §. de sortileg.* Ioan. ab Anan. *in c. 3. de sortileg.* Paul. Grilli *lib. 3. q. 6.* Petrus Greg. Tolosan. *in syntagm. iuris vniuersi c. 11. n. 12.* & alij apud Binsfel. *Com. de malef. & mathem. in L. Eorum. q. 4.*

§. I I.

245 *Transmutādo.* DIfficiliùs plantas, virgulta, & arbores transformant in aliud. Nec tamen illa deest malignis spiritibus potestas; vt patet ex transmutatione virgarum in serpentes facta à Magis Pharaonis. Scio, plures ex Patribus scriptis suis prodidisse, prodigia illa magica non fuisse veros, & naturales effectus; sed tantùm apparentes, & simulatos. Vt Rabanus *super Exo. 7.* Rauclinus *de verbo mirifico*, & alij. Veruntamen solidior, & probabilior opinio est, hos serpentes fuisse naturales; ijsdem enim verbis Scriptura *Exodi 7.* memorat virgam Aaron, & virgas magorum fuisse conuersas in serpentes; Ergo si ille Aaron fuit verus serpens, pariter & illi magorum veri erant serpentes. Insuper nonnè virgas Magorum deuorauit virga Moyses, seù Serpens vnus alios Serpentes? Si ergo non fuere veri serpentes, quomodo deuorauit? Sed cur fraudem Moyses non detexit? Nec enim verisimile est, Deum in re tàm graui illum decipi passum fuisse. Denique cur non potuere Magi sciniphes producere in tertio signo, si veros sciniphes producere non conabantur? Nonnè ex illo conatu intelligitur verè, & non in specie tantùm eos duo priora signa fecisse? Asserendum ergo, veros fuisse serpentes, sicut illos simpliciter serpentes vocat Scriptura, cui hæc opinio magis congruit, quam etiam tenent Augustinus *lib. 3. de Trinit. cap. 7. & 8. & lib. 83. qq. q. 79.* S. Theodoretus *in quæst. Super Exodum q. 18.* D. Thom. *in 24. Matthæi, & p. par. q. 110. ar. 4.* D. Bonauent. *in 2. sent. dist. 7. p. 2. ar. 2. q. 2.* Lyranus, Tostatus, Burgensis, & alij recentiores.

§. III.

246 *Producendo.* NEquè putandum est, hoc factum fuisse per suppositionem verorum serpentum, & subtractionem virgarum tàm subtiliter, & subitò à dæmone factam, vt non aduerterent Ægyptij; atquè ità virgas in dracones conuersas dici, non rei veritate, sed opinione hominum; quia vera, & realis fuit conuersio, vt putant isti Doctores, per quam ex veris virgis veri serpentes prodierunt. Sunt enim animalia insecta, & imperfecta, quæ diabolus ex putridis virgis breui tempore producere potuit, applicando illis inuisibiliter quædam agentia naturalia nobis incognita ad illum effectum eliciendum potentissima, & efficacissima, & exiguo tempore peragendo, quæ solis calor moltis diebus perfecisset. Nequè tamen eadem est Moysis, & Magorum operatio. Ille enim miracula, Illi miranda faciebant. Transmutant virgas in serpentes; sed Moysis serpens alios deuorat. Aquas mutant in Sanguinem; sed rursus non possunt, vt Moyses, sanguinem in aquas mutare. Producunt ranas; sed illas auferre non possunt. Maiora efficiunt animalia; sed deficiunt in minoribus, nec possunt facere sciniphes, aut se ab vlceribus liberare. Quarè tantò illustrior est Moysis victoria, quantò humilior hostium prostratio, qui cogente veritate, se victos esse fatentur, dum dicunt: *Digitus Dei hic est*.

§. IV.

SEcundo modo per alterationem, & applicationem causarum naturalium possunt dæmones producere flores, fructus, plantas, & arbores. Sicut 247 *Vel per alterationem* enim Agricola mediante semine iacto, terra germinante, & aqua irrigante, segetes crescere facit: Sic dæmon adhibendo causas naturales florum, & plantarum productrices, varios flores, & diuersas plantas educit, non immediatè, sed præuijs alterationibus materiæ ante dispositæ. Nam inter formas, & dispositiones ad formam ordo in rebus naturalibus datur, quem ipsi peruertere non possunt; & hoc formæ sunt nobiliores, eò plures, & difficiliores præparationes requirunt. *In rebus varias dispositiones inducendo* Ideoque dispositiones ad formam plantæ necessarias, & breui tempore introductas præmittunt; & sic plantas, arbuscula, & arbores è sinu terræ sursum protrudere, radicibus firmare, ne ventorum flatu deijciantur, vestire duris corticibus, stipitem sursum vehere, diuidere in ramos, fibris ligare, religare in nodos, frondibus ornare, & onerare fructibus solent. Sicut videmus sæpiùs hortulanos fructus colligere solito maturiores, & citiùs, quàm anni statio, & tempus patiantur; quia particulari adhibita diligentia varia applicant, quæ retardantem naturam, & non satis properantes arbores vrgent ad vltimum conatum producendum: quæ omnia citiùs, & expeditiùs posse facere dæmones in comperto est.

ARTICVLVS II.

Apparentes.

SEd non semper in vegetantibus reales producunt 248 effectus; sed sæpissimè apparentes tantùm eliciunt, cum solitis vtuntur præstigijs, quibus homines fallunt. *Dæmones sæpiùs producunt effectus apparentes* Sic paucarum horarum spatio arbusculam è mensa excrescere, arbores frondiferas, & fructiferas germinare, & flores omnis coloris, odoris, & formæ enasci faciunt; atquè hortum amenissimum mox oculis spectantium exhibent, in quo herbæ vario decore terram vestiunt; consita omnium arborum genera poma ostentant; virgulta multiplici nexu vias sæpiunt: *Rebus tribuendo Esse* flores suis formis continuis, dissectis, cornutis, caudatis, alatis, rostratis, diffusis, suis folijs simplicibus, triplicibus, quadruplicibus, multiplicibus conuolutis replicatis crispantibus explanatis fimbriatis: suis coloribus candidis, flauis, sanguineis, purpureis, hyacinthinis, pallescentibus, rubescētibus, auratis, virgatis, stellatis, gēmatis, oculos pascunt, & odoratum delectant spectantium. Deniquè singulæ partes ad elegantiam dispositæ, & mira varietate inter se conformatæ, ità vt nulla arte possit quid melius, & accommodatius inueniri, in admirationem rapiunt. Sed hortos Tantali vides mox tabescentes, arescentes, euanescentes: quia cuncta fumus, illusio, & præstigium.

Eodem modo plantis, & arboribus motum, & lo- *Motum* quelam tribuere visi sunt aliquandò; non quòd more hominum inanimata loqui possint; sed quia sermones articulatos, & humanis similes maligni spi- *Loquelā* ritus in aere formant; vt confirmatur narratione Philostrati, relati à Benedicto Pererio *lib. 1. de Magia cap. 4.* qui asserit, arborem vlmum humana voce salutasse Apollonium iussu Vespesionis Gymnosophistarum Principis, cum apud illum diuersaretur. Nec mirum si in arboribus præstigia peragant,

cum

cum primum præstigium, quo totum perijt humanum genus in arbore scientiæ boni,& mali sint operati.

SECTIO III.

Sentientes.

Dæmones sentientium præstigiosam formam varìam induunt.

249 SEntientium alia sunt imperfecta, vt insecta, & reptilia: alia perfecta, vt volatilia, & terrestria animalia, & in vtraquè dæmones potestatem exercent. Nam præstigijs assueti formas illorum præstigiosè induunt, cum variè se transformant, & diuersorum animalium assumunt simulacra: vt sæpè fecerunt cum impauidos Christi Athletas circumeuntes, vt ait Paulus *Hebraeor.* 11. in melotis, & pellibus caprinis, egentes, angustiatos, afflictos, quibus dignus non erat mundus, in solitudinibus errantes, in montibus, speluncis, & cauernis terræ ijs terriculamentis, & vanis phantasmatibus à proposito deterreri conati sunt: vt Antonios, Pachomios, Hilariones, cæterosquè eremi accolas, quos sæpiùs circundabant personatorum dæmonum exercitus, lugendo, nescio, an ridiculo spectaculo. Quis non lugeat infelicem horum spirituum sortem, qui seipsos deploranda metamorphosi transfigurant in porcos, asinos, & id generis animalia bruta? Quis non rideat, spiritus natura super creaturas omnes elatos degeneri fœtidate reformatos? Videas vespertiliones, muscas, sciniphes, coruos, vultures crocitantes, aues fuligine horridas capite in rostrum acuminato, pedibus aduncis, vnguibus firmis, & acutis, collo oblongo, oculis scintilantibus, & importuno volatu circunquaquè aerem infestare. Videas Satyros tripudiare, pilosos saltare, onocentauros sibillare, girare serpentes, coaxare ranas, simias ludere, & gesticulari; atquè insectorum vermiculorum, & scarabæorum diuersissimas formas, quibus terra scatet vndiquè perstrepere, & personare. Videas leones rugientes, vlulantes lupos, equos hinnientes, mugientes boues, asinos rudentes, latrantes canes, oues balantes, grunientes porcos, capras salientes, & bruta huiusmodi horribili fragore reboantia, & tot hostes in deformi proceritate; vel statura pygmea Sanctos illos aggredientes rostro, rictu, dentibus, calceis, vngulis, cauda spiculata, proboscide; sed frustra, cum nec vestem solùm tangere liceat prohibente illo, cuius nomen inuocatum laruatas has phalanges statim in fugam conuertit.

Cum apparent in cætu maleficorũ.

Nec meliori pompa inter amicos procedunt; cum ex sagarum vniformi confessione discamus, in conuentibus diabolicis, vbi se videndos præbent sub aliqua sensibili specie, non alia, quàm felum, vitulorum, & caprarum apparere; principemquè inter ipsos dignam assumere sua dignitate formam, hirci, nempè, aspectu fœdi, atri, horridi, & fœtentis; vt suo loco dicemus. His præstigijs adde veras, & reales operationes tàm circa Animalia Imperfecta quàm circa Perfecta, quas sequentes articuli repræsentabunt.

ARTICVLVS I.

Imperfectas.

§. I.

Producunt dæmones imperfecta sentientia Insecta producta per alterationé.

IMperfectorum productio per applicationem rerum actiuarum cum passiuis nullo negotio fit à dæmonibus, vt docet August. *lib. 3. de Trinit. c. 7.* Inde tot examina locustarum, bruchorum, muscarum, erucarum, limacum, vermium, murium, ranarum, bufonum, & similium bestiolarum, quæ ipsis operantibus statim nascuntur. Cum enim ex putrefactione naturaliter prodeant, nemini dubium est, quin etiam sæpiùs actione dæmoniaca producantur. Præcipuè cum illi hominum hostes in aliquam regionem sterilitatem, & famem inducere volunt; Nam confestim erumpunt illæ agrorum pestes, quorum in terram se abdunt, & germina, radicesquè corrodunt. Aliæ in ipsis leguminibus natæ totam medullam absumunt, toto cortice exteriùs apparente relicto: Aliæ repentè super olera quicquid viride est, depascunt: Aliæ agmine facto per aerem volitant, & in agros se demittunt, in quibus omnia deuastant, & depopulantur. Quia, licet illarum productio præter communem naturæ ordinem facta quantum ad producentem, & mouentem agentia naturalia ad suum effectum mirabilis sit; tamen supposita productione, nihil mirum si noxia sunt agris, cum id conueniat ipsarum naturæ. Indigent enim nutrimento aliquo, etsi imperfectiora sint, & ex putredine orta; vel vt loquitur Aristoteles 7. *Metaph. tex.* 23. quasi à casu. Iden præcipitanter feruntur in id, quod sibi ex natura conuenit, fructus, nempè, adhuc teneros, & folia recenter nata, quæ maximo hominum damno contaminant, & depascunt.

Per motum localem.

Hæc autem Deo permittente, & dæmone operante communiter accidunt, qui à se productos illos infestantium bestiolarum exercitus ducit, & cõgregat per motum localem, quò vult; dimittitquè, vt dux suos milites, in certas regiones, & prouincias; immò pellit in singularem quendam agrum, prout Diuinæ decreto Iustitiæ varijs pænis homines afficiendi sunt. Ità alias Ægyptiorum vastauit agros; Israelitarum agris pepercit, vt dicitur psal. 77. *Et dedit erugini fructus eorum, & labores eorum locustæ.* Nam à dæmonibus has agrorum vastationes factas fuisse, testatur Idem subiungens: *Immissiones per Angelos malos.* Et confirmant S. Augustinus, & Cassiodorus in illa verba.

§. II.

Reptilia serpentes miræ magnitudinis.

251 QVæ omnia locũ habent in serpentibus, & alijs insolitis monstris, cum quibus potiùs, quàm alijs feris serpentis antiqui familiaritatem ineunt, non natura; sed permissione diuina ob fraudem, qua primi parentes fuere delusi super serpentis imagine: vt censet S. Augustinus *lib. 11. de Genes. ad lit. cap.* 28. Videas aliquando eductos e latebris miræ magitudinis angues fero trahentes corpus immensum, sibilantes, & exceptantes trifidam linguam, squamimis horrescentes, tumidum corpus plicantes, & cogentes in orbem, quærentes quem mortifero veneno inficiant: quales Babylonicum & Epidauricum literæ sacræ, & profanæ describunt

Alt-

Aliquando monstra horrenda tecta corio lacertæ, oculis scintillantibus, lingua flammea, mammis prætumidis, bifidis brachijs, cauda nodosa, & aculeata, ore hiante, & præacutis dentibus armato venenosum trahere spiritum ex imo, quo omnis vicinia infestatur. Huius rei exemplum refert Vincentius Belluac. Specul. Histor. lib. 9. cap. 74.

Monstra horrida.

Erant duo Magi Zaroes, & Arphaxath apud Aethiopes in Ciuitate, quæ dicitur Nadabis ludificantes populum, & Regem eius nomine Aegyptum, dicentes se esse Deos, qui inter alia mira, quæ faciebant, imperabant serpentibus, vt percuterent, & ipsi cantando curabant; ideoque curare putabantur, quia à læsione cessabant, curam ergo hominum Deus gerens, Matthæum Apostolum contra hos misit. Qui ingressus Vrbem cæpit detegere præstigia eorum. Tradit ante autem illo venit, qui dixit Magos illos cum singulis draconibus aduenire. Erant autem dracones galeati, flatusque eorum flammifero ardore emanabat, sulphureas spargebant auras naribus, quorum ardor homines interficiebat. Tunc consignans se Apostolus cæpit exire securus. Mox autem vt venerunt ambo dracones ante pedes Apostoli obdormierunt. Et ait Apostolus Magis: Vbi est ars vestra? si potestis excitare eos. Ego nisi rogassem Dominum Iesum Christum, omnem furorem, quem in me exercuistis, in vos retorqueret. Conabantur illi arte magica excitare eos, nec poterant omninò. Tunc Apostolus conuersus ad dracones ait: In nomine, & virtute Iesu Christi adiuro te spiritus, cui omnes dracones in potestate dedit, vt excites eos, & cum mansuetudine redire facias ad locum suum, ita vt nullum lædant. Ad hanc vocem eleuantes caput serpentes ire cæperunt, & apertis portis egressi Vrbem nusquam comparuerunt. Magi verò Zaroes, & Arphaxath à facie Matthæi Apostoli aufugentes de Aethiopia in Persidem profecti sunt.

Simon autem Cananæus, & Iudas Zelotes Apostoli Iesu Christi cum per reuelationem Spiritus Sancti regionem Persidis fuissent ingressi, inuenerunt ibi dictos duos Magos, cum quibus varijs habitis certaminibus coram Vuaradac Rege Babyloniorum, de quibus Beluacensis loco citato cap. 78. tandem c. 80. ait, quòd *illi Magi irati contra Apostolos fecerunt multitudinem serpentium, vt in eos sæuirent: Sed Apostoli venientes impleuerunt pallia sua de serpentibus, & miserunt in Magos dicentes: In nomine Domini nostri Iesu Christi non moriemini, sed morsibus eorum attrectati mugitum dabitis dolorum vestrorum. Quod & factum est. Cæperuntque Magi vlulare sicut lupi. Rex autem & omnes dicebant Apostolis: Permittite eos, vt moriantur ab eis. At illi responderunt: Nos missi sumus à morte ad vitam reducere, non à vita in mortem præcipitare. Oratione autem facta dixerunt serpentibus: In nomine Domini nostri Iesu Christi ad loca vestra redite, & omne venenum, quod in his Magis effudistis, vobiscum auferte. Maiores autem cruciatus passi, cum vniuersi serpentes iterum morsibus edebant carnes eorum, vt venena sua tollerent, sugentes sanguinem eorum: vndè per triduum nec edere, nec bibere, nec dormire illis possibile fuit, sed sola vociferatio doloribus exorta incessabilis extitit, donec ab Apostolis corporali sanitati restituti sunt.*

Quid autem communiter sunt hæ noxiæ serpentum productiones, quam diaboli opera, qui serpens antiquus dictus, & monstrum horrendum infame ingens serpentibus, & monstris delectatur! quamuis sæpiùs cum apparent, meræ sunt illusiones: Sicut enim realiter hæc potest producere, ita apparenter repræsentare.

ARTICVLVS II.

Perfectas.

252 EX imperfectis ad perfecta deueniamus, quæ per applicationem agentium ad passibilia, certum est, dæmones non posse producere. Licèt namque virtute propria queant in materiam veras inducere formas artificiales; non tamen naturales, quæ non producuntur nisi à Conditore naturæ, vel ab ipsa natura operante per modum naturæ. Et quidem si *nihil dat, quod non habet*, teste Aristot. 7. *Metaphys.* quomodo dabunt naturalem corporibus formam, qui nec genere, nec specie conueniunt cum corporibus? Insuper corpora indigent semine ad hanc productionem apto; quia præparatio materiæ ad formas animantium perfectorum dependet à virtute seminali ex formatrice, quæ non tantùm primarum qualitatum mixturam recipit; sed prætereà exigit perfecti animantis cooperationem, vt aliquod animal perfectè formetur, sicut docent Philosophi.

Dæmones non possunt res perfectas producere per applicationē.

§. I.

253 SEd quamuis animalia non possint producere per applicationem; tamen per motum localem multa possunt in illis operari; cùm ex suo ordine naturali illi subiecta sint, sicut alia materia inferiorum. verb. gr. Ea deferre ex vno loco in alium, quo modo sæpiùs visi sunt dracones, vituli, boues per aera volantes. Mouere mirabili quadam ratione, ità vt agant ea, quæ sine intelligentia, & rationis vsu minimè fieri posse videantur. vt patuit aliàs in serpente Epidauro Romam aduecto; sed quasi volente, intelligente, & dante quædam signa rationis, & diuinitatis apud Philostratum *lib. 5. cap. 15.* Educere ex cauea, & adigere in quem volunt locum: vt lupos ex syluis in certum ouile, & gregem; vnde nonnisi graui illata strage reuertuntur. Velocitatem, aut tarditatem eis in cursu tribuere: vt fiebat in Circensibus equis secundùm Arnobium *lib. 1.* Hieronymum *in vita Hilarionis*, & Cassiodorum *lib. 3. epist. 51.* Retinere immobilia; ità vt nec retrocedere, nec vlterius progredi possint quouis stimulo incitata. Vel currentia incitare tàm validè, vt sequentes illa assequi non possint: quod sæpiùs accidit in venatione ferarum, & leporum. Hoc apertè vidi Anno 1647. Romæ in equulo cuiusdam Numularij, quem emerat ad trahendum currum, in quo licèt nullus appareret defectus, nihilominus ac si cæcus esset, caput allidebat parietibus, vel alteri rei sibi obuiæ, quando auriga

Tamen per motū localem possunt Eas Deferre, Mouere. Educere, Velocitatem, aut tarditatem tribuere. Retinere

impellebat, vt progrederetur, ille se retrahebat, ita vt nec stimulus, nec virga illum vrgeret, nec habena cohiberet, quare illius Dominus suspicans, quòd fortasse esset maleficio affectus, me rogauit, vt viderem quid esset, quòd talia insolita operaretur. Cum ergo ad illius domum accessissem, præcepi, vt coram me extra stabulum adduceretur equus, deinde omnia illa præstiti, quæ tradidi in Manuali Exorcist. par. 3. numer. 767. ac sequent. ac traduntur infra tom. 2. disput. 4. ac statim equus à quacunque molestia diabolica liber euasit, habenæque, ac stimulo, alijsque ab auriga instrumentis adhibitis obedientiam præstitit. Spiritus etiam, & humores in corporibus ad diuersas inferendas infirmitates concitare solent. Partium compages, & connexiones disiungere, atque distrahere, vnde acerbissimi sequuntur cruciatus. Denique sobite corpora, eaque præfocare, præcipitare, discerpere, & varijs modis trahere in interitum; vt factum est in grege porcorum apud Gerasenos. *Matth. 5.*

Membra discerpere, & præcipitare.

§. II.

254 MAior est difficultas; An suis operationibus possint illis tribuere loquelam, & intelligentiam, quam soli homini competere, omnes fatentur. Et certè non desunt exempla locutionum ope diabolica simulatarum in animalibus apud Gentiles. Nam geminæ columbæ Dodonis, sicut & quercus illa famosa *apud Sophoclem in Trachino, & Lucianum in Micyllo*, Equus Achillis *apud Homerum Illyad. 19.* Canis Simonis Magi *apud Clement. Rom. in Itinerario* loquaces introducuntur. Sicut opere angelico Asina Balaam *Numer. 22.* Ita rationis, prudentiæ, & prouidentiæ vestigia reperiuntur in multis animalibus non solùm ordinariæ, quæ cernitur in leonibus, ceruis, arundinibus, & alijs auibus, in piscibus, & omnibus ferè animalibus, quæ tàm solerter norunt, noxia fugere, commoda quærere, pericula deuitare, vario astu sequentes deludere, pullos educare, & id generis alia, quæ animam rationis compotem redolent; sed etiam extraordinariè in canibus, & equis circulatorum, qui aptissimis suis motibus, & gesticulationibus insolitis loco, tempore, rebus personis accommodatis videntur audire, discernere, & ratiocinari: vt patet de illo Elephante hoc nostro æuo ducto per Italiam, qui pugnabat ense, laxabat rotas, & alia huiusmodi præstabat ad nutum, & ad præcepta Domini sui, ex quibus videbatur intelligere, ac ratione vti.

§. III.

255 HÆc autem solo instinctu naturali fieri posse quis asserat? cum concedendum sit, hęc mira ab agitante, & gesticulante dęmone posse peragi; Non quòd loquelam, aut intelligentiam tribuere possit eis conuenientem eo modo, quo in hominibus reperiuntur; sed quia voces formantur ab eo, vel in corpore, vel extra corpus. In corpore quando apta sunt organa, & viuentia instrumenta, qualia sunt in Picis, coruis, Psitacis, & huiusmodi loquacibus brutis. Extra corpus, quando viuens proprijs organis caret vt asini, equi, boues. Locutio in primis est actio vitalis ipsius animalis, quo tanquàm organo dæmon vtitur. In secundis verò tota tribuitur Angelo verba formanti in aere, qui medium est, & instrumentum vocis formandæ, cuius respectu intellectualis est: cum prima nesciant, quid dicant: secunda nesciant, quid dicatur; & ideò ab humana locutione ab homine ratione vtente mediante lingua, alijsquè organis huic muneri à natura dicatis, formata, omninò differt.

Non possunt loquelam, aut intelligentiã tribuere.

§. IV.

ITà actiones illæ ordinariæ animalium non à prudentia; sed ab instinctu naturali prodeunt; cum 256
prudentia, quæ ex Aristotele 6. Ethic. *est habitus faciēs nos promptos ad eligendum media alicui fini proportionata*, non detur in brutis, quæ in suis actibus nec media, nec finem cognoscere possunt; atque ideò casu, & fortuitò operantur; quamuis instinctum naturæ particularem sequendo, finem generalem speciei consequantur, quem Deus vnicuique indidit; sed qui ab vnoquoque ignoratur. Extraordinariè verò dęmoni agitanti debent assignari, qui per illa bruta eas peragit actiones, quas ipsa facerent, si ratione, & intelligentia prædita essent; Vnde à dæmone ex instituto: A brutis fortuitò producuntur. Nec alio modo ijs cooperantur, quàm instrumenta, quæ ab artifice applicantur operibus artificiosè fabrefaciendis.

CAPVT II.

In Creaturas Medias.

VErè medium tenere locum in admiranda omnium creaturarum serie homines comproban- 257
tur, si compositionem eorum consideres. Constant enim spiritu suis potentijs intellectus, voluntatis, & memoriæ prædito, qui est superior Animæ pars: Anima suis facultatibus apprehensiuis, & appetitiuis ornata, quæ est pars inferior: Corpore suis membris instructo, quod est infimum in illa mirabili structura: Spiritu accedunt ad Angelos ab omni materia defæcatos, cum idem habeant esse, & operari. Corpore deuoluuntur ad bruta in materia, & carne immersa, cum illarum instar vegetent, sentiant, moueantur. Anima ab vtroque extremo participant, cũ in organis eius corporis spirituales, & sensibiles insimul edant operationes. Ideòquè tenentur omnes inferiora deserere, quærere superiora, vt iuxta apostolicam Pauli doctrinam 1. ad Tess. 5. *Integer spiritus vester, & anima, & corpus sine querela in aduentu D. N.*

Homo est medium creaturarum.

Accedit Spiritu ad Angelos, Corpore ad Bruta.

Anima ab vtrisque participat.

D. N. Iesu Christi seruatur. Nam dæmones toto conatu illos à superioribus auertere, & ad inferiora trahere contendunt, atquè ita ad ipsum infernum, duplicem in illos exercendo potestatem: naturalem vnam: moralem alteram. Naturalis est, quam à natura sortiuntur, quæ, cum in eis sit nobilior, perfectior, & eleuatior rebus omnibus corporeis, illos euchit super homines, qui corporei sunt, & materiæ sensibili alligati. Moralis illa, quam homines eis voluntariè concessere, quando libertate reiecta filiali, semetipsos tradiderunt tyrannicæ eorum seruituti. Vnde duplici illa potestate armati quid non moliuntur suis maleficijs, vt ipsis noceant; præcipuè si per peccata ab ipsis captiui teneantur? Nam permissione diuina ea, quæ volunt, liberiùs exequuntur in eorum Spiritum, Animam, & Corpus: vt tribus sectionibus declarabitur.

In eum dæmones habent duplicē potestatē Naturalem, Moralē. Secundā quā maleficijs teneant multa In Spiritum Animā, Corpus.

SECTIO I.

In Spiritum.

§. I.

258 SI vera esset Priscillianistarum opinio, qui putabant, à malo Deo, seù dæmone corporibus animas disseminari, vt refert Seuerus Sulpitius *lib. 2. Sacra Historia*, non dubium est, quin dæmones in illas omnimodam haberent potestatem. Sed quia catholicè scimus, animas non à malo Deo, qui esse non potest, sed à bono; non ab Angelis, sed ab ipso summo Opifice; non ante corpora, sed in corpore; non ex traduce, sed ex nihilo creari, infundi, ac corpori vniri; ideò dicimus, solum Deum Animæ humanæ posse illabi. Ipse enim solus est intimus menti humanæ, & solus ea superior: vt benè docet S. Bonauent. *in 2 d. 8. par. 2. a. 1. quæst. 2.* Quare solus illam implet, & in ea intimè operatur, intellectum illustrando, voluntatem mouendo, & memoriam excitando suis illapsibus: Vel generali, qui est intima eius præsentia ad creaturas, dum illas mouet ad operationes liberas, aut naturales. Vel Speciali, qui est concursus eius ad opera supernaturalia, & meritoria, atquè ad vltimam dispositionem ad gratiam.

Deus solus potest illabi in Animā.

Illapsu, Vel Generali, Vel Speciali.

§. II.

259 DÆmon verò, etsi corpus humanum subintrare, & vexare queat; non tamen illabi in animam vt Deus: aut existere, vt Anima. Non illabi, quod solius est Factoris, vt docet August. lib. de Ecclesiast. Dogmat. cap. 81. tom. 3. *Dæmones*, inquit, *per energicam operationem non credimus substantialiter illabi animæ; sed applicatione, & oppressione vniri. illabi autem menti, illi soli possibile est, qui eam creauit, qui natura subsistens incorporeus capax est suæ facturæ.* Non existere, vt Anima; Etsi enim sint simul in corpore; non tamen eodem modo: Sed Anima per modum informantis: Dæmon verò per modum assistentis, siuè obsidentis. Anima simul cum corpore, in corpore, & in essentia corporis, vt essentia est; Dæmon simul cum corpore, & in corpore; sed non in essentia corporis, vt essentia est. Quid ergo dices? Potest operari spiritus ille nequam in spiritu humano, qui est pars animæ superior? Certè in triplicem eius potentiam, Intellectum, Voluntatem, & Memoriam virtutem exercet. Potest enim primum instruere, secundam allicere, tertiam mouere, excitando cogitationes: prouocando affectus: procurando, accommodando; aut commouendo, & perturbando species: vt tribus art. ostendemus.

Dæmon nō potest illabi in animā vt Deus.

Nec esse in corpore, vt Anima.

Potest tamen in triplicē eius potentiam.

Intellectum, Voluntatem, Memoriam.

ARTICVLVS I.

In Intellectum.

§. I.

SOlius Dei est, vt principaliter agentis, & efficientis in intellectum cogitationes immittere, & illas in eius intimis generare; quia solus sufficientem habet virtutem respectu talis effectus: vt docet D. Bonau. *loco cit.* Dæmon verò non potest illum producere; quia si illi esset possibilis, mentem humanam semper in malum impelleret; & sic homo nunquam à prauis cogitationibus desistere valeret; quod falsum est. At quamuis non queat vt causa principaliter agens cogitationes immittere, hoc tamen potest vt causa excitans, & impellens; cùm respectu talis effectus sufficiente virtute præditus sit. Immo sicut Angelorum hæc quasi propria sunt munia, in homines sanctos, & optimos immittere cogitationes, & virtutes excitare; Ita dæmonum hoc singulare officium, mortiferis suggestionibus, (quæ nihil aliud sunt, quam prauæ cogitationum immissiones) ad vitia vrgere, vt patet in Iuda, qui suggerente, & impellente dæmone Christum tradidit. *Ioan. 13. Cum diabolus misisset in cor, vt traderet eum Iudas.* Nam mittere in cor nihil est aliud, quàm cogitationes instillare. Et experimur ipsi quotidie tot noxios cogitatus, quibus incitante dæmone prouocamur ad malum; quia indefesso, & continuo studio spiritui nostro insidiatur. 260

Deus tātùm immittit principaliter cogitationes in Intellectū.

Dæmon eas immittit vt excitās.

§. II.

DVplici autem via intellectum adoritur, sensus, nempe, & appetitus; cum tota eius interior operatio circa vtrumque versari videatur. 261

Duplici modo.

Ex parte sensus suas illusiones tanquam per fenestras immittit: quia *cum nihil sit in intellectu, quod priùs non fuerit in sensu*, teste Aristot. lib. de sensu, & sensibilibus, quandiù spiritus in ergastulo corporis retrusus manet, hostis primò species rerum affingit exterioribus sēsibus, & obtrudit oculis spectra, & obijcit in phantasmate, in quo tanquam speculo omnium rerum similitudines repræsentantur. Vnde idem nobis accidit, quod ei, qui ante oculos speculum habet ita potentiæ visiuæ alligatum, vt eos aliò contorquere non possit. Nam sicut iste non se potest impedire, quin videat imagines in speculo repræsentatas; ita cum phantasma sit tanquam speculū potentiæ cogitatiuæ semper alligatum, quod assiduè menti nostræ obuersatur, & in eo diuersæ rerum formæ, & species obijciuntur, prout assiduè ab exterioribus sensibus, vel ab alia causa subministrantes repræsentantur, non potest fieri, quin spiritus illud consideret, & contueatur, cum in tenebroso carnis ergastulo nihil videat: vel si quid videt, alio non possit cernere lumine, quam sibi vtriusque sensus ope subministrato. Et ita ex obiectis speciebus sequitur cognitio in intellectum per quemcunque sensum immissa: vt benè testatur etiam S. Bernardinus lib. 3. serm. 5. cap. 4.

Per sensus.

Cuius veritatis etsi plura exempla referre possem 262

Exẽplo comprobatur. eorum, qui huiusmodi tentationibus diabolicis vexati ad me confugerunt, vt sibi opportuna remedia adhiberem, vnicum tantùm referam sciru dignum. Anno Domini 1664. Venetijs Adolescentula annum ætatis quartumdecimum agens filia cuiusdam viri vtique sicut fortunæ bonis ditati, ita morum grauitate, prudentia alijsque bonis qualitatibus ornati, hæc cum sui effigiem in speculo magno in cubiculo existente contemplaretur, & aliqualem complacentiam de sua pulchritudine haberet, sæpiùs huiusmodi operationem repetebat, tandem dæmon in speculo apparuit sub specie Iuuenis pulcherrimi effigiem illius amplectentis, & osculantis, cuius facti cum ipsa magnam perciperet delectationem se totam in tali contemplatione addicebat, quare dæmon seipsum ei patefecit dicens se esse dæmonem Deorum principem, qui eam valdè amore prosequebatur, sed si & ipsa vellet ei placere, opus erat, vt crederet non esse alium Deum, quàm ipsum dæmonem, nec crederet in Christum, cæteraque fidei dogmata abnegaret, quæ omnia absque vlla animi aduertentia, ac consideratione adimpleuit, prout sibi versipellis insinuarat; sed interim superueniens ipsius mater mulier vtique prudens atque deuota eam interrogauit, cur tandiù se detineret in contemplatione illius speculi, & quænam essent illa verba, quæ versus speculum submurmurabat, cui licèt difficulter ob secretum dæmoni promissũ, tamen tacere nescia omnia patefecit, quare mater illam reprehendit, abscondit speculum, & admonuit, ne amplius talia præstaret. Tunc filia in tantum incidit mærorem, & tristitiam, quòd die, noctuque lacrymis, ac fletibus detinebatur, nec poterat præ dolore somnum, vel cibum capere dicens, se fidem negasse, nec amplius credere in Deum, ac sub dæmonis potestate totaliter existere, ac propterea nihil sibi manere, quàm infernum; accurrerunt amici, & consanguinei alij dicentes esse humorem melancholicum, alij humores matricales; ideoque accitus fuit Medicus omnium Medicorum Venetijs existentium quoad ætatem facilè princeps, qui statim multis pharmacis adhibitis, emissione sanguinis sępiùs repetita, cibi maxima abstinentia adolescentulæ indicta, vt humorem compesceret peccantem, omnia præstitit incassum; ita vt adolescentula, quæ priùs vnicum habebat seductorem torquentem in anima, cæpit habere duos tortores affligentes vnum intrinsecùs in spiritu, nempè dæmonem, alterum extrinsecùs in corpore, scilicet Medicum, qui ad talem, ac tantam eam perduxerat debilitatem, vt vix posset in lectulo dimoueri. Tandem cum Medicus adhuc repetere vellet medicamina, ac sanguinis emissionem, Confessarius dictæ filiæ eius Genitori consuluit, vt me aduocaret, ad quam vt vix accessi, agnoui in ea esse dæmonem talia operantem, ideoque Medicum esse admonendum, vt saltem quinque dies, vel sex expectaret, donec meam functionem exercerem, propterea præcepi, vt cibis delicatis, ac vino generoso reficeretur, sequenti die eam feci e lecto surgere, tertia die ad Parochialem Ecclesiam, quæ propè eorum palatium extat, accedere, ac Sanctissimis Sacramentis Confessionis, & Cõmunionis refici, quarta die operi Manuali incumbere, sicut & sequentibus diebus: quotidie orationi iugiter esse intentam, actus fidei, spei, & charitatis eliciendo, & contemptus in dæmonem proferendo. Transacta autem quinta die venit Medicus, cui practice ostendi præsentibus eius Genitoribus, nec non patruo, eiusque vxore pijs, atque deuotis, eam esse à dæmone obsessam, idcirco non corporalibus, sed spiritualibus remedijs esse liberandam, ac roborandam. Itaquè Medicus cessauit eam inuisere, ego verò meum prosecutus munus per exercitium diuersorum actuũ theologicorum, Sacramentorum frequentiam, voluntariam ipsius præsentationem coram Reuerendissimo P. Inquisitore S. Off. ad quem accessit nomine ipsius prædictus eius Patruus, qui misso R.P. Commissario omnia præstitit coram me, quæ necessaria æstimabantur; tandem per obiurgationes frequenter à me dæmoni factas, ac præcepta in Nomine Iesu sæpiùs repetita, continuam Patris, ac Matris ipsius sollicitudinem, ac diligentiam in ea ad executionem præceptorum meorum impellenda, perfectè sanitati restituta est.

Ex quo videas, quomodo versipellis dæmon per sensus tanquam per fenestras deceptionem immiserat in intellectum illam ad Deum, eiusque fidem catholicam abnegandum inducendo.

§. III.

SImiliter ex parte appetitus sensitiui Diabolus facilè potest cooperari, determinatum cordis motum, humores singulares, & passiones varias excitando, quæ causa sunt, quòd homo aliquid imaginetur, & cogitet; Nam ex illis passionibus in appetitu excitatis subsequitur, intentionem sensibilem, seù speciem ad principium apprehensiuum deductam magis ab homine percipi: quia, vt ait Philosophus lib. de somno, & vigilia cap.2. *Amantes modica similitudine in rei amata apprehensionem mouentur; & illud, quod proponitur imaginationi, iudicant prosequendum.* Nam illud homini aliqua passione detento videtur esse bonum, ad quod per passionem inclinatur. Hinc est, quòd multi operante dæmone varijs cogitationibus ita torquentur, vt vix die, noctuque conquiescant: illi præcipuè, qui alicuius effrænatæ passionis furijs agitantur: ita enim cogitationibus rei amatæ ver.gr. addicti sunt, vt si parumper auerti contingat, reuertantur citiùs in idipsum. 263 *Per appetitum.*

Hoc experientia comprobatum est in quodam Presbytero Bergomensi, qui ab omnibus simplicibus, & ignaris suspiciebatur vt sanctus, hic præ nimio amore, quo diuersas suas filias spirituales adolescentulas etiam satis pulchras prosequebatur, in plures pro lapsus est errores, de quibus conuictus, ac sponte confessus anno Domini 1662. in aula Palatij Episcopalis coram Eminent. ac Reuerendissimo D. D. Cardinali Gregorio Barbadico Episcopo Bergomi, ac Reuerendissimo Patre Inquisitore generali S. Officij, assistente Excell. D. Vicario Prætorio, ac cæteris, ad quos spectat, præsentibus vocatis Presbyteris multis, & aliquibus omnium Religionem Regularibus condemnatus est, prout infra. Quorum errorum, vt alij discant eos euitare, summarium hic subijciam ex actis publicis Sanctæ Inquisitionis extractum.

Art.I. *Conuentus, ac Congregationes faciebat mulierum secretò, ne ad aures Superiorum notitia perueniret, à quibus vocari posset.*

Art.II. *Sæpiùs solus cum sola clauso ostio manebat.*

Art.III. *Docebat modum orandi passiuè, idest, manere genuflexum non eliciendo aliquem actum intellectus, vel voluntatis, scilicet actus theologicos Fidei, Spei, Charitatis, vel morales, etiam meritorios, qui fiunt per intellectum, ac voluntatem.*

Art.IV. *Prohibebat meditari Passionem Christi.*

Art.V. *Dixit, quòd quærere humilitatem, patientiam, aliasque virtutes est impedimentum in via Dei, ac murus, qui separat à Deo.*

Art.VI. *Dixit, quòd anima à Deo ad se tracta non indiget aliquo genere mortificationum.*

Art.VII. *Dixit, non esse resistendum diabolicis tentationibus.*

Art.VIII. *Docuit quandam Salutationem Angelicam.*

Art.IX. *Laudauit Pelaginos Valcamonicæ eo tempore, quo sciebat aliquos eorum esse carceribus mancipatos Brixiæ, ac fuisse in manibus eorum inuentum librum continentem propositiones hæreticales, & erroneas.*

Art.X. *Dixit, quòd securi erant de sua salute illi, qui obediebant eius præceptis, & obseruabant ipsius documenta.*

Art.XI. *Prohibuit suis Sectatoribus confiteri peccata Regularibus; & aliquibus præcepit, vt ei soli confiterentur.*

Art.XII. *Dixit, quod tactus carnales inter hominem, & mulierem non sunt peccatum in illis, qui ad perfectionem peruenerunt.*

Art.XIII. *Præcipiebat suis filiabus spiritualibus, vt aliæ emitterent tria vota, scilicet, obedientiæ, paupertatis, & castitatis, aliæ duo, aliæ vnum.*

Art.XIV. *Conuersans cum mulieribus prædictis solus cum sola tactus carnales committebat.*

Art.XV. *Dixit se numquam tetigisse, aut osculatum fuisse aliquam mulierem vetulam.*

Prædictus Presbyter à Superioribus in Tribunali S.Inquisitionis

Primò, *fuit condemnatus ad clausum manendum in aliquo Monasterio per triennium cum obligatione recitandi semel in hebdomada Vesperas mortuorum, ac tertiam partem Rosarij.*

Secundò, *fuit exilio demandatus à sua patria absque limitatione temporis, ita quòd non possit ei appropinquare spatio decem milliarium, reseruando Sancto Officio facultatem alterandi huiusmodi pœnitentias.*

Tertiò, *fuit ei præceptum impositum seuerè non ampliùs faciendi huiusmodi congregationes, nec assumendi directionem personarum, ac præcipuè mulierum.*

Quartò, *fuit condemnatus ad abiurandum tanquam vehementer suspectus de hæresi, & specialiter abiurauit articulum septimum, & duodecimum.*

Mulieres verò eius filiæ spirituales, ac sectatrices, quæ erant circiter 24. nulla fuerunt publicè pœna multatæ, quia cum mihi onus formandi inquisitionem contra prædictum Presbyterum fuisset impositum, tempus gratiæ proposui eas inuitans ad sponte comparendum, quę spontè coram me comparuerunt deponentes contra se, & alios id, ad quod per leges tenebantur, ideoque liberæ à quacunque pænitentia publica euaserunt.

Videas modò benignè Lector, quibus decipulis dæmon capiat incautos, eorumque intellectum per appetitum effrænatum in errores inducat detestabiles.

§. IV.

264 *Neutro modo potest impellere ad cogitationes prauas*

AT licèt vtraque via, nempe per sensus, & appetitum sensitiuum possit dæmon in intellectum cogitationes introducere; non tamen valet eum compellere ad cogitationes malas simpliciter: quia voluntas potest imperare intellectui, vt aliò se conuertat, nempe ad contemplationem Diuinorum, quibus intellectus non facilè à prauis cogitationibus per spiritum nequam immissis distrahitur. Sic enim experimur in nobis, quòd nonnumquam apertis oculis prætereuntes vel non videmus, vel videre non attendimus propter fortem imaginationem, vel spiritus attentionem. Quare non facilè dæmoniacæ suggestiones obtruduntur ijs, qui in bonis occupantur; sed ociosis, qui prauæ cogitationi obuersanti inhærent.

In hoc est laudanda quædam Adolescentula Diœcesis Bergomensis, quæ nuper hoc anno 1664. habitum tertij Ordinis Sancti Francisci suscepit, cui aliquoties dæmon apparuit modò diurno, modò nocturno tempore sub specie nunc vnius Iuuenis etiam consanguinei, nunc alterius, qui eam diligebat, tentans, ac eam alliciens ad carnaliter peccandum, ac coeundum, plures actus immundos in conspectu eius gerens; sed ipsa semper stabilis, & inconcussa mansit in fide, ac fiducia in Deum eum inuocans, ac dæmonem contemnens, qui tandem illam grauiter percussit, ac lacerauit in mamillis, pectore, cruribus, quę hoc anno mense Nouembris Bergomi ad me confugit omnia prædicta enarrans coram suo Confessario, quam sacris benedictionibus muniui, ac documenta, quibus facilè huiusmodi dæmonem Asmodæum in fugam verteret, ac de eo victoriam referret, tradidi. Quam veritatem etiam in me ipso sæpiùs expertus, præcipuè anno 1648. Dum enim Paduæ in Conuentu S. Caroli occupatus essem in componendo, & scribendo Manuale Exorcistarum, ac præsertim doctrinam de fide, ac fiducia in Deum collocanda, vt typis ederem contra diabolicas phalanges, serpens infernalis me suis stimulis vrgebat, vt oculum dexterum mihi eruerem, ac deinde Deum magna fide, ac fiducia deprecarer, vt illum mihi restitueret; quòd si vera esset illa doctrina, quam scribebam, vtique Deus illum restitueret, sic postea huiusmodi miraculū pro testimonio meæ doctrinæ referre valerem; ac de hac re ita vehementer meos sensus exagitabat internos, vt quoties manu scalprum librarium sumebam, toties huiusmodi renouabat tentationem: ac si nollem dictum oculum eruere, saltem acumine gladioli pupillam illius oculi leuiter tangerem. Ego autem virtute Sanctissimi Nominis Iesu huiusmodi diabolicas technas tanquam fumum diuino fauente Nomine disperdebam.

§. V.

266 *An possit immittere scientiam.*

MAiora adhuc aggreditur in intellectu. Non enim solùm cogitationes excitat; sed etiā scientiam infundere simulat, & æmulatur: vt videmus in Idiotis, qui arte dæmoniaca statim fiunt periti. Potest enim versipellis Doctor artes, & scientias aliquas suos edocere fideles, si Deus permittat, non tantùm voce sensibili, cum visibiliter apparet, & loquitur; sed etiam interna suggestione, locutione, & manifestatione sui conceptus. Nam nihil illi facilius, quàm tùm exteriùs velocissimè formatis simulacris in aere ita phantasiæ proponere spe-

spectanda ea, quæ docere vult, vt spiritus, quasi in speculo vno intuitu cuncta conspiciat. Tùm interiùs spiritum sensitiuum expurgare ab humoribus densioribus, & expeditiora reddere interni sensus organa, vndè expeditior nascitur intellectio. Insuper apta ad hoc tribuere pharmaca, & adhibere medicamenta agentium naturalium, & sic velocissimè ingerere, quæ interiùs vult à discipulis concipi, & retineri: vt sæpè accidit in Anabaptistis hæreticis, & ordinariè in Magis, & maleficis, qui in instanti ab illo accipiunt ea, quę successiuè, & in tempore forent addiscenda. Sic in vita S. Norberti cap.27. apud Surium 6.Iun. legitur, Idiotam quendam Sacrę Scripturæ subitò peritissimum reddidisse. De his legendus Delrius Disq. Mag. *lib.2. quæst. 24. ver. Quintò.*

§. VI.

267 Omnis tamen illa cognitio non illuminatio, nec purgatio intellectus; sed potiùs illusio, & infectio dicenda est. Non enim tendit ad Deum; sed malum finem respicit. Nequè solùm tenebras mentibus offundit humanis; sed etiam non rarò à recto mentis statu deijcere solet. Spiritus enim illi excitati imbecilles sunt, & impuri, miserosquè homines non doctos faciunt, sed fanaticos. Ideò si semel hos discipulos tenebrarum ad veram lucem venire contingat, statim tota hæc profana peritia, & scientia diabolica euanescit; pristinæque ignorantiæ docti illi subitanei restituuntur: vt experimento probant, qui relicta magia, & hæresi catholicam veritatem amplectuntur. Hoc contigisse incomperto est Romæ anno Domini 1647., dum ibi cōmemorarer, peruenit illùc quidam puer annos circiter octo ętatis habens cum suo Magistro Religioso cuiusdam Religionis, quos ego vidi: qui quidem puer publicas theses proposuit disputandas continentes totam philosophiam, ac theologiam vniuersam D. Thomę quas dicauit Summo Pontifici felicis recordat. Innocentio X. easque publicè defendit in Ecclesia Mineruæ pręsentibus multis Cardinalibus, Episcopis, Prælatis, Theologis, Religiosis, ac cuiuslibet conditionis, ac status hominibus, qui omnes huiusmodi puerum vt prodigiosum admirabantur, post quarum defensionem multis à Cardinalibus donarijs acceptis vnà cum suo Magistro è Roma honorificè discessit. At cum Lauretum peruenisset, & quidam Prælati in magnam Ecclesiam Lauretanam eum adduxissent, obseruarunt, quòd nec aqua benedicta frontem absterſit, nec signo crucis christianorum more se muniuit, ac tandem dum in sanctissimam ædiculam Beatissimæ Virginis introducere vellent, illicò Dæmon illum se possidentem prodidit, voces clamorosas emittendo; Magister verò illius aufugit, qui cum à Ministris Sanctę Inquisitionis quæreretur, seipsum voluntariè ex alta turri pręcipitem dedit. Puer verò dæmoni abrenuncians totam illam scientiam à demone infusam amisit, ac pristinę ignorantiæ restitutus in quodam Conuentu piorum Religiosorum inclusus sub magistro catholico, ac pio educatus vitam in melius commutauit. Ex quo patet, quòd illius pueri scientia in publica Ecclesiæ Mineruę patefacta non fuit habitus acquisitus, vel infusus, sed potiùs dæmonis illusio, seù fanatica conspersio, atque infectio. Contra quam vanitatem fusè scripsit Ciruelus *lib. de superst. par.3. c.1.* ac Ioan. Baptista Segnius *de opuscul. cap.8.*

ARTICVLVS II.

In Voluntatem.

§. I.

At in Voluntatem dæmon non tàm liberam assecutus est potestatem. Non enim potest illam mouere tanquam principium intrinsecum, quod solius Dei est illam creantis: sed tanquam principium extrinsecum. Quod contingit tripliciter. Primò per illecebras appetitus sensitiui. Tanta est enim illius cum voluntate connexio, vt potentia concupiscibilis pars voluntatis videatur. Vndè difficile est, vnam ab alia secernere in delectationibus sensitiuis, & determinare: an voluntas consenserit, an non. Secundò per excitationem cogitationum. Quamuis enim intellectus, & voluntas sint distinctæ potentię distinctos habentes actus; tamen ita sunt connexę, vt vna agente, alia similiter agere videatur; cum semper ad actum voluntatis concurrat intellectus, ex cuius cognitione mouetur ad volendum. Tertiò per boni delectabilis, & apparentis obiectionem. Obiectum enim mouet potentiam; & potentia sine obiecto moueri non potest. Quare cum dæmon valeat mouere appetitum sensitiuum per motionem sanguinis, spirituum, & humorum: cogitationes immittere per irritationem sensus, & appetitus sensitiui: & obiectare speciem boni delectabilis, & conuenientis per ministerium sensuū, & phantasiæ, potest etiam mouere voluntatem, & affectiones excitare, non efficienter, & principaliter agendo: sed subministrando ea, quibus tanquam lenocinijs demulceri valet. Quod testatur D. August. *lib. 83. qq. loquens de dæmone. Serpit, inquit, hoc malum per omnes aditus sensibiles, dat sese figuris, accommodat coloribus, odoribus se subijcit, infundit saporibus. Quod nihil aliud est, quàm ex his illecebris delectationem in animo prouocare.* Quare sicut in materialibus ille dicitur ignem accendere, qui pabulum igni ministrat, & ei aliquid combustibile applicat; ita in spiritualibus dæmon dicitur malas accendere in voluntate affectiones, cum sensui, appetitui, & concupiscentiæ, seù peruersæ libidini pabulum offert obiectorum carnalium, & terrenarum affectionum; ferueręquè facit sanguinem; aut humores mouet, vt voluntas ad concupiscentiam prouocetur. Hoc probauit in seipso Bergomi anno Domini 1657. quidam Iuuenis Mercator ætatis annum agens circiter 22. qui vexabatur à spiritu succubo, qui mihi enarrauit, iam ab aliquot mensibus sibi noctu in cubiculo dum in lectulo stratus expergefactus iaceret, dæmonem apparuisse sub specie cuiusdam adolescentulæ pulcherrimæ, quam ipse amore prosequebatur, quam videns exclamauit, sed dæmon ei statim silentium indixit, asserens se esse Adolescentulam, quam ipse amabat, illucque migrasse, quia à matre fuerat percussa alapa, idcirco se indignatam è domo aufugisse, & accessisse ad inuisendum suum dilectum. Ipse autem benè nouit illum non fuisse Teresiam, sed dæmonem aliquem familiarem, nihilominus post diuersas collocutiones, & aliquos amplexus secum concubuit, ac post concubitum eum admonuit se non esse Adolescentulam, sed dæmonem ipsius amatorem, qui die, noctuque ei vt socium se præberet, ac coiret, sic aliquot menses prosecutus est, donec à Deo per meum ministerium totaliter liber euasit, ac de pec-

catis

268 *Nō potest mouere voluntatem dæmon vt principiū intrinsecum, sed vt extrinsecum, et hoc per Illecebras affectus sensitiui, Immissionem cogitationū, Delectabilis obiectionem.*

earis suis pęnitentiam egit. En quibus pedicis dæmon Iuuenem traheret in nassam.

§. I I.

269 His tamen artibus non valet dæmon voluntati necessitatem imponere. Siue enim excitatis imaginarijs illusionibus: siuè passionibus inflamatis: siuè obiectis amabilibus, aut odibilibus propositis, semper libera manet, & sui actus domina. Euicerit dæmon sensum vtrumquè internum, & externum, nondum rationem perstringit. Sed esto rationem occupauerit per obiecta in potentia cogitatiua repræsentata, adhuc voluntarem cogere non potest. Mænia vrbis, & portas occupauit, nondum inuasit arcem. Ostentat afforis delicias, & diuitias, remanens præforibus sensuum non peruertit mentem. Actu alliciuo demulcet voluntatem, non tamen extorquet actum eius elicitiuum; Nam eius est facultatis elicere, vel non elicere; consentire, aut dissentire. Potest quideio moueri simplici apprehensione; non autem cogi plena determinatione. Semper sui iuris est, & liberè potest respuere, quæ sensus, & ratio dictant: quæ appetitus, & concupiscentia offerunt: quæ dæmon & eius ministri repręsentant. Nam nihil est tam in potestate voluntatis, quàm ipsa voluntas: vt benè dixit Augustinus *lib. 1. de Retract. cap. 22.*

Non tamen ei potest necessitatē imponere cū semper libera maneat.

ARTICVLVS III.

In Memoriam.

§. I.

270 DEniquè in memoriam intellectiuam dęmon suam conatur exercere virtutem, eam vel fortem: vel debilem reddendo; non quidem immediatè operando scilicet in illa, aut altera; sed mediatè scilicet operando in memoria sensitiua. Nanquè pro statu isto istæ potentiæ sensitiuæ subseruiunt intellectiuis, vt intellectus nil actu intelligere valeat, nisi phantasia phantasietur circa phātasma tali obiecto intellecto accomodatum. Phantasia autem ad hoc vt operetur, indiget speciebus phantasticis. Hę autem in memoria sensitiua veluti in quodam penu conseruantur, ex quo promuntur, quando ijs operari volumus. Et quò promptiores hæ ex penu sensitiuo promuntur, eò faciliùs, & promptiùs etiam memoria intellectiua suas correspondentes spirituales imagines depromit; ac sic promptè præteritorum aliàs à nobis cognitorum recordamur. Si ergo dæmon vult memoriam sensitiuam fortem reddere speciebus vel recipiendis; vel retinendis, reddit illam ampliorem, & tenaciorem vtroquè modo; quo vtitur in suis operationibus, scilicet, motu locali, & applicatione agentium naturalium. Nam vel impedimenta motu locali tollit, scilicet, humiditatem nimiam, propter quam species cōcreditas fluere, & dilabi, necesse est. Vel applicatione iuuantium remediorum moderatam siccitatem inducit, ob quam imagines rerum profundiùs imprimuntur, & impressæ longiùs remanent.

Potest dæmon memoriā iuuare, ac debilitare.

§. II.

His adde dispositionē organi, quod ita adaptat, vel aptius sit ad recipiendum, & retinendum. Talem puto fuisse memoriam Athalidæ apud Laertium lib. 8. *in vita Pythagoræ.* Talem Apollonij Tyanæi, quam laudat Suidas. 271

Quod si illam potentiam debilitare, aut omninò tollere desiderat, contrarijs vtitur modis, & sic intentum consequitur. Talis fortasse fuit obliuio Simonis Thuruaij Angli, de quo Delrius lib. 2. Disq. Mag. qu. 24. Hic cum esset dialecticus acutissimus, & artium liberalium Parisijs professor magni nominis, plenior scientia, quæ inflat, quàm charitate, quę ædificat, temerè in Scholis, & palam non est veritus iactitare, se scire totam Christi legem, & improbando eam posse annihilare, sed ita subita obliuione percussus fuit, vt priuatum litterarum oblitus nec Dominicam orationem pronunciare, nec alphabetum legere sciret. Quod factum esse, Deo sic volente, nemini est ambigendum.

Cum tamen non possit dęmon spiritui humano illabi, nec sufficienter in illius potentijs operari, quàuis sit ipse spiritus, sequitur, eum non posse homines reluctantes ad peccatum impellere: aut in peccato detinere. Vnde si sagæ, Magi, & malefici pręcipites feruntur ad maleficia, hęc lubenter faciunt. Voluptates, deliciæ, diuitiæ, res omnes sensibiles promissæ, vel oblatę eos incitare possunt, cogere non possunt. Si obstinato animo perseuerant in maleficijs perpetrandis, voluntariè perseuerant. Suggestiones, consilia, pacta, & alia huiusmodi obstinationem possunt fouere, non causare. Pæniteant serò, Deo reconciliabuntur etiam renitente diabolo. Plus enim potens est Deus in benefaciendo, quàm dæmon in maleficiendo. Et plus paratus est Deus benefaciens homines in gloriam introducere, quàm dæmon malefaciens detrudere in gehennam.

Cū tamē non possit illabi animæ, nec potest efficienter in eius potentijs operari: nec ad peccatū impellere voluntates

SECTIO II.

In Animam.

QVamuis vnica sit hominis Anima, duæ tamen solent assignari eius portiones, scilicet, Superior, quam spiritum vocamus, in qua tres illę potentiæ resident nullo organo corporali alligatæ, de quibus locuti sumus. Et Inferior, quam nominamus Animam, quæ dicitur ab animando, in qua virtutes vegetatiuæ, & sensitiuæ continentur. Et ità, sicut vegetatiua triplici ornata est facultate: nutriendi: augendi: & generandi: Sic sensitiua tum apprehensiuis exterioribus, & interioribus: tum appetitiuis concupiscibilibus, & irascibilibus prædita est; in quibus omnibus dæmon diuersa agere potest, si à Domino concedatur, vel locali, vel applicatiua operatione: vt duobus articulis palam fiet. 272

Anima dicitur ab animando, quæ duas continet vires Vegitatiuam Sensitiuam In vtraque operatur dæmon.

ARTICVLVS I.

Vegetatiuam.

ET primo quidem potentias vegetatiuas adoritur, quarum actus, aut impedit, aut iuuat. 273

Quoad

Quoad Nutritiuam.

§. I.

Nutritiuam impedit varijs modis.

IMpedit nutritiuam, non ſolùm è beſtiarum rumis, & nutricum mammis lac eliciendo, mulgendo, & exſiccando, ex quo ſænum marceſcere, neceſſe eſt; ſed etiam cibi in ventriculo recepri ſoluendo digeſtionem. Nam ſtomacho relaxatn, eius viribus in aſtrictione ſitis diſſolutis concoctio reliquorum ciborum impeditur, qui ſemicocti, & ſemicrudi ſtomacho excidunt. Vndè oritur cruditas morborum omnium Mater, vt ait Galenus *lib. 1. de cibis boni, aut mali ſucci*: quæ quamuis ordinariè procedat, vel ex nimia ciborum quantitate, vt docet Franciſcus Valeriola *locorum communium lib. 2. c. 6.* vel ex eorum qualitate contumaci: vel ex varietate ſimul aſſumpta, teſte Diſario Medico *apud Macrobium lib. 7. Saturnal. c. 4.* & Socrate: vel ex eo, quòd iuſtum deeſt interuallum ad perfectam concoctionem; Extraordinariè tamen diabolica operatione cauſatur. Vbi verò introducta eſt, Chylus, aut ſuccus, qui ex cibis conficitur, eſt crudus, ſeù malignè à ſtomacho confectus, & inquinatus potiùs, quàm concoctus: Ex illo chylo non poteſt in Epate ſanguinis officina confici probus ſanguis; ſed vitioſus, quia ſecunda concoctio, vt aiunt Medici, non poteſt emendare primam: Ex vitioſo ſanguine non fit proba nutritio; ſed neceſſe eſt, vitioſum exiſtere corporis temperamentum, & morbis obnoxium: Nam tertia concoctio, quæ in poris minutiſſinus toto corpore agitur, vbi ſanguis parti cuilibet aleodæ aſſignatur, & vltimò diſponitur ad eius formam ſuſcipiendam, non poteſt emendare ſecundam. Hac ratione per cruditatem totius corporis temperamentum ſenſim mutatur, & deprauatur. Venæ per totum corpus impuro, & multis humoribus prauis permixto ſanguine replentur, qui tractu temporis putreſcunt; & tandem data occaſione per laborem, æſtum, frigus, ventum, &c. io graues, periculoſas, & mortales febres accenduntur. Fumi in caput emittuntur, vndè nebulæ, tuſſes, aſthmata, aliaque pulmonis mala; Viſcera prauis humoribus, & materia febrili replentur, dum partim in bilioſos; partim in flegmaticos ſuccos cibi conuertuntur. Denique in ventriculo obſtructiones, inflationes, tormina, morſus, lancinationes cauſantur; atq. ità corporis, & animi functionibus læſis, quotidiè vita decreſcit, tabeſcunt artus ex defectu nutritionis; & tandem longa inædia miſer homo perire cogitur. Nec hic ſiſtit dæmoniacæ virus malitiæ: Sepiùs enim caninam famem inducit, quę qualicumque ciborum multitudine compeſci non poteſt; immò quò largiùs manducatur, & bibitur, eò magis eſuritur, & ſititur, toto corpore interna pallente, & ſitum æthiopicæ cutis obducente, donec omninò deficiat. Quorum omnium plures ſæpiſſimè varijs temporibus huiuſmodi moleſtijs affecti ad me confugerunt, qui diuino ſuffulti auxilio à quacuoque diabolica vexatiooe liberi remanſerunt. Huius rei teſtes oculati fueruot parentes, ac conſanguinei cuiuſdam Pueri, qui aono Domini 1665. mēſe Iulij, dum Venetijs exiſterem, fame canina, vel lupina ita afficiebatur, quòd licèt à mane vſque ad veſperas inceſſanter manducaſſet, nunquam ſaturari poterat; ſed continua macie extenuebantr. Maternus Auus D. Filippus Braſius meus familiaris pręſentibus pueri parentibus, ac conſanguineis hæc mihi enarrauit: quare illis à me benè inſtructis in fide, ac confidentia in Deum, ac poteſtate à Deo, & ab Eccleſia mihi tradita, præcepi dæmoni, ne puerum fame afficeret; deinde admonui Auum, vt ipſe puerum interrogaret: an eſuriret, vel non: qui ſtatim reſpoodit: minimè. Deinde latino idiomate præcepi dæmoni, vt iterum puerum fame vexaret, & immediatè monui Auum, vt idiomate vulgari puerum interrogaret, vt ſupra, & ipſe illicò, reſpondit iuxta præceptum à me dæmoni factum: quas interrogationes negatiuè oppoſitas ſepties, vel decies repetij, & Puer ſemper, reſpondit Auo interrogaoti, prout ego dæmoni præceperam. Tandem præcepi dæmoni, ne vllam amplius operationem in puero exerceret, qui Deo fauente perfectę ſanitati reſtitutus eſt.

Præcipuè ſoluendo ſtomachum, vndè morbi.

Caninā famem immittendo.

Alij ita à dæmone affecti ſunt, quòd ſprero cibo naturali ad nutritiooem apto, terra, carbone, corio, & ſimilibus ad outritionem ineptis veſcuntur, eaque magno deſiderio inquirunt. Sic aono 1658. quidam homo Diæceſis Bergomenſis annos natus 35. toto corpore pallens, varioſque in ſtomacho, ac cæteris corporis membris dolores ferens coram me à ſua Vxore ductus fuit, quæ mihi aſſeruit, eum nolle cibos aptos ad nutritionem ſumere, ſed terram, & carbonem, ideoque ſpatio vnius menſis magnam carbonis ſportam manducaſſe; quod etiam ipſe affirmabat dicens, ſe maiori guſto carbonem, ac terram manducare, quàm cibos lautos; qui fauente Deo ab huioſmodi dæmonis vexatione liber euaſit. Sic quædam Adoleſcentula quindecim annos nata ex parentibus diuitibus Bergomatibus maiori guſtu manducabat corium cathedrarum, quam lautos cibos.

Eandem nutritiuam minuit multipliciter Præcipuè Tollendo ſuperfluitates à ſtomacho chylum bonum faciedo.

Quòd ſi nutritionem iuuare deſiderat, nec pote- 274
ſtas, nec induſtria, nec varia pharmaca digeſtioni proficua illi deſunt, vt hinc cruditatem è ſtomacho, putredinem è venis, obſtructiones viſcerum, ſuperfluitates iuncturarum, & totius corporis humores ſuperuacaneos tollere valeat: Illinc ex cibis chylum facere naturæ conuenientem: ex chylo probum ſanguinem; ex booo ſanguine bonam totius corporis nutritionem; ex bona nutritione bonum temperamentum, & debitam humorum proportionem, atquè ſymmetriam, tàm ſecundum qualitatem, quam ſecundùm quantitatem, ex quibus longæuitas, & extrema ſenectus procedunt. Quod vidi apertè adimpleri Venetijs anno 1662. in quadam Adoleſceotula vidua à dæmone obſeſſa, quæ nullo alio cibo veſcebatur, quàm ouis putridis, quorum quotidie comedebat pluſquam ſeptuaginta, & ita conſeruabatur pinguis, atque robuſta. Sed ſtatim ac coram me fuit adducta præcepi dæmoni, ne vllam amplius operationem in ea exerceret: ſic immediatè non amplius oua putrida, ſed cibos ordinarios, quibus alij familiæ ſuæ veſcebantur, comedere cępit, ac tandem à dæmone libera permanſit.

Alio modo dæmon adiuuit nutritionē in quodam Homine Bergomēſi à Gandino, qui mihi enarrauit ſe biennio à dæmone varijs tormentis in corpore fuiſſe vexatum, ſed præcipuè ſe ab hominum conſortio aufugere coactum, in nemoribus ſe abſcondere compelli, ita vt menſe Nouembris anni 1665. quadam noctc è domo ſuo aufugiſſe, ac ſe abſcondiſſe in quadam ſpecu in nemore ſupra Gandinum ſito, nemine ſciente, vbi manſit ſexdecim diebus ſine vllo cibo, ac toto illo tempore bis tantùm bibiſſe parum aquæ io fundo cuiuſdam Ciſternæ, in quam deſcendebat noctu tempore obſcuriori manibus, ac pedibus ad ſimilitudinem pecudum per nemus progrediens, die verò ſemper abſconditus manebat in illo ſpecu; tandem diuino auxilio ſuffultus cæpit ſe eſſe hominem cognoſcere, ac reci-

tauit

tauit coronam D.N.Iesu Christi, cuius adiutorio ad se reuersus domum suam petijt, ac manducauit. Iterum autem anno 1667. huc illucque per nemora discurrebat, ac diebus 24. sine cibo, ac potu absconditus permansit, in quodam specu tandem inuentus à suis filijs coram me ductus, ac in fide, ac confidentia in Deum instructus facto dæmoni præcepto de egressu, à dæmoniaca tyrannide liber discessit. Ex quo manifestè apparuit, dæmonem in eo nutritionem iuuasse, cum tot diebus manserit sine cibo.

Sed circa hanc facultatem iuuandam progreditur in vlteriùs, præcipuè in sagis, & mulierculis, quibus vtitur ad incautos sub specie pietatis decipiendos. Sexum enim fæmineum, vt potè imbecilliorem dæmoniacis operibus aptiorem esse, docet experientia. Nam sibi somnia fingit, quæ credit vera; quia passionibus admodum acribus, & vehementibus abundant. Citiùs imaginatur, & ægriùs, ac seriùs ab imaginatione recedit; cum sit naturæ humidioris, & viscosioris, & humidum facilè commoueatur, & varias recipiat figuras. Dæmoniacas suggestiones vt plurimùm habet pro diuinis, & eò magis, quò talibus suggestionibus, visionibus, & reuelationibus famam aucupatur, & nomen. Præterea mulieres sunt vagæ, garrulæ, criminatrices, cerebrosæ, auaræ, lasciuæ, & laudis appetentissimæ, ideòquè eis quasi instrumentis Cacodæmon vtitur in suis fallacijs concinnandis.

275 *Conseruat personam ita vt homo sine cibo viuat duobus modis.*

Inter ea verò, quæ in eis operatur, vt pro sanctis ab omnibus reputentur, efficit, vt aliæ multorum mensium mediam ferant: aliæ nihil omnino manducent, nec alio cibo vtantur, quàm Sanctissimo Sacramento; quòd si semel recipere omiserint, videntur velle exhalare animam: si sumpserint, vegetiores, & alacriores apparēt corpore benè sano, forti, nec vlla macie tentato, etiamsi ieiunæ persistant, nec aliud cibi prægustent; quarè suspiciuntur, & laudatur à pluribus, præsertim ab alijs mulierculis, vel sacerdotibus simplicioribus, qui vana illa specie decepti non aduertunt vitiligatoris antiqui præstigia, quem, certum est, sagas illas dupliciter nutrire posse.

Primo modo Per humorem flegmaticum.

Primò interiùs in corpore: Vel per humorem flegmaticum crudum, lentum, atquè viscosum, quo naturalis calor (præsertim si debilior sit) vtitur, donec totus absumatur; qui humor, aut à morbo præcedente residuus, aut ab alia causa procedens, aut à dæmone causatus sufficiens est pabulum calori illi, & consequenter vitæ aliquo tempore sine alio cibo prorogandę. Vel per materiam aliquam subtilem, & pituitosam ex summa cerebri humectatione prouenientem, quæ à capite descendit in stomacum, & interea cædit, & seruit corpori in alimentum. His enim duobus modis, aut vno ea ijs toto eo tempore, quo saga à cibis abstinet, quicquid expiratur, vel diffluit à corpore continuo ab hoc humore in alimentum conuerso restituitur. Nec alio alimento opus est, quandiù vterquè hic humor durat. Sic reperti sunt plures abstemij ab omni cibo, & potu naturaliter. Vndè non mirum si operatione diabolica quidam sunt non manducantes, nequè bibentes; cum ei facilè sit prauas illas corporis affectiones excitare, quæ pabulum cædunt, & conuertuntur.

Vel Per materiam subtilem

Secundo modo Exteriùs eis præbendo cibos delicatissimos.

Secundò exteriùs prębendo prętensis illis sanctis, aut cibos delicatissimos, qui semel in die, vel rariùs accepti sufficiunt ad vitam conseruandam: vt sunt confectiones ex rebus succulentis elicitæ; aut pharmaca, & radices, quæ gestatæ longo tempore famem repellunt: vt fertur de herba scythica, & alia hyppicè nominata, quæ teste Matthiolo per duodenos, & ampliùs dies famem, sitimquè tollunt. Quem effectum etiam apud Indos habere herbam Coca tradunt, qui de ijs Nationibus scripsere. Hęc autem inuisibiliter potest nutritor subdolus administrare; & nutrix fallaces ab eo accipere, alijs vel dormientibus, vel non aduertentibus. Sic creditur fecisse cū illa ficta beata, de qua supra *disp.* 1. *n.* 160.

Nam fassa est in iudicio, se antequam Ecclesiam peteret ad sacram sumendam Eucharistiam, domi priùs benè manducasse, ac bibisse: quis autem illi cibos subministrasset, tacuit. Tali modo conseruabatur illa, de qua narrat B. Prosper infra to. 5. disp. 4. par. 3. vbi de Eucharistia.

Quoad Augumentatiuam.

§. II.

Sic augmentatiua facultas potestati diabolicę subdita est; eamque vt pręcedentem vel impedire, vel iuuare potest. Et certe si naturali virtute Gigantes, & Pygmęi nascuntur, quare non vi diabolica, cum dæmones per motum localem omnia possint (si a Deo sinantur) quę naturaliter fieri queunt? Hoc clare probaretur, si vera esset quorundam Patrum opinio Clementis Alex. Iustini *in vtraque Apologia,* Tertull. *lib. de Habitu muliebri.* Ambrosij *lib. 1. de Noe, & Arca cap. 4.* & aliorum, qui censuerunt Gigantes ante diluuium ex dæmonum, & mulierum concubitu generatos fuisse, de quibus dicitur Genesis 6. *Videntes filij Dei filias hominum, quòd essent pulchræ, sumpserunt sibi vxores*: sed quia spirituales Angelos esse, Scriptura sacra testatur Psal. 103. *Qui facit Angelos spiritus.* Et Lucæ 24. *Spiritus carnem, & ossa non habet.* Nec non Ecclesiæ sententia definiuit in simbolo Nyceno, vbi Deum creatorem visibilium & inuisibilium pronunciat: Et in Conc. Later. sub Innocentio III. cuius verba habentur *in c. Firmiter credimus de summa Trinit. Creator omnium visibilium, & inuisibilium: & spiritualium, & corporalium, qui sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis vtramque de nihilo condidit creaturam, spiritualem, & corporalem; angelicam videlicet, & mundanam: ac deinde humanam quasi communem ex spiritu, & corpore constitutam.* Consentitque communis Doctorum sententia. Dicendum est, dæmones per seipsos Gigantes, aut pigmęi generare non posse; Esse tamen in eorum potestate (si à Deo sinantur) vt illi, qui generantur, vel communem staturam excedant, vel ad illam non perueniant, vt sic gigantes; vel pygmæi procreentur. Nam possunt suis artificijs tam viris, quam mulieribus maiorem voluptatem afferre, & illam augendo, semen abundantius, crassius, calidius, & spiritibus affluentius elicere; præsertim si vterque sint calidioris, & robustioris naturæ, multoque abundantes semine, ex quo corpora procerioris staturæ formantur. Sicut è contra, ablata voluptate calorem, & crassitudinem spiritus seminalis dissipare, semenq. liquare, & frigefacere, ex quo filij nascuntur pumiliones. Quę si operari valet in copula viri, & mulieris, idem præstare potest, cum rem veneream habet, vel vt succubus cum viris: vel vt incubus cum mulieribus: vt patebit, si modum attendamus, quo circa facultatem generatiuam in copula tum humana, tum diabolica operatur.

276 *Augmentatiuam Vel Impedit, Vel Iuuat. Ita vt nascantur, Vel Gigantes, Vel Pygmæi.*

Siuè in copula viri, & mulieris.

Vel dæmonis incubi, & mulieris

Quoad Generatiuam.

§. III.

277 *Generatiuã varò iuuãt.* CErtum est in copula humana etiam licita dæmones quandoque interuenire, & suis maleficijs generationem rarò iuuare: at cum hoc faciunt, malo fine faciunt. Quod facilè credendum est de quadam muliere vxore cuiusdam Sutoris Bergomatis, quæ anno Domini 1654. ad me confugit dolens de sua miseria, & paupertate, quia aliquoties pepererat vno partu duos filios, sic breui tempore viginti quatuor filios pepererat, quos cum modicas vnà cum marito possideret facultates, nisi cum maxima difficultate enutrire poterat. Quæsiui ab ea, an aliquem dolorem, vel grauitatem in corpore sentiret, respondit se in summitate vnius coxæ propè matricem sentire veluti pilam grauem. Præcepi dæmoni, si fortasse ipse causaret talem grauitatem, illicò discederet ab eo loco, qui immediatè se prodidit mutando se de loco ad locum. Propterea post debitam instructionem in fide, dęmoni à me facto pręcepto de discessu, statim à tali molestia libera permansit; nec amplius geminos concepit filios. Sæpissimè verò impedire, & alterare solet. Quod ipsos posse, ratio clarè manifestat. Potestas enim eorum maior est omni potestate creata; Si ergo opere humano potest aliquis fieri potens, vel impotens ad carnalem copulam, quare non diabolico? Sic varijs modis ei impedimenta ponere consueuerunt. Aliquando enim efficiunt phantasmate, seù spectro interiecto; aut aliquo alio medio interposito, ne corpora mutuò appropinquare valeant. Aliquando vnum alteri exosum reddunt, imaginationem turbãdo. Et quamuis separati se ament ardentissimè; tamen statim ac sunt in prospectu, alter alterum vel fugit, vel aggreditur calce, pugnis, vnguibus, morsu; quasi hostem infensissimum. Aliàs efficiunt, vt personæ, corpora, & generationis organa appareãt horribilis formæ, vel fęditatis intolerandæ: Sępè spiritus vitales intercipiunt, & sic impediunt seminis decisionem: vel si non impediunt, illud exsiccant, & subtrahunt. Sępissimè ligant, coarctant, abscondunt, retrahunt, & adimunt: vel de facto, vel apparenter instrumenta generationi dicata, alijsque modis, quos videre est apud Casistas. Potestatem exercent circa vim, & actum potentię generatiuæ; quia actus ille fędus cum sit; & vt plurimùm coniungantur homines libidinosè, ideò plus dæmonibus permittitur in eo, quàm in alijs. Quod monet sapienter Raphael, dum Tobiam compellat metuentem, ne idipsum sibi eueniret, quod alijs septem viris iunioris Saræ, quos Asmodęus interfecerat non in conuiuio, sed in lecto. *Audi me*, inquit, *c.6.* (vtinam etiam omnes audirent coniugati) *& ostẽdam tibi, qui sunt, quibus praualere potest dæmonium. Hi sunt namquè qui coniugium ita suscipiunt, vt Deum à se, & à sua mente excludant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem dęmonium super eos.* Horum omnium plures prædictis maleficijs affecti varijs temporibus ad me confugerunt, qui etiam diuino fauente auxilio ab huiusmodi dęmoniacis vexationibus liberi euaserunt. Sed de his latè *infrà disp.3.huius tomi n.657. & sequentibus.*

Sæpè impediunt.

Interueniunt in copula humana etiam licita.

Varijs modis.

In his præcipuè qui sunt libidinosi.

278 *Habent copulam* Similiter certum est, dęmones cum Maleficis rem veneream habere. Nam etsi incorporei sint, & puri spiritus, possunt tamen corpus ex aere, vel alia materia compactum formare, calefacere, mouere, & per illud copulam exercere: sicut omnium Doctorum sententia, & omnium sæculorum experientia comprobatur; ità vt illud negare impudentiæ videatur, ait S. August. *lib.15. de Ciuit. Dei cap.23.* Insuper ad libitum sexum ementiri queunt; & nunc se viris sub specie fæminæ subijcere: nunc fęminis sub specie viri superiacere, atquè ita modò se incubos, modò se succubos exhibere: vt memorat etiam Innocentius VIII. *in Bulla contra maleficos, quæ incipit: Summis desiderantes.* Quamuis inter illos sexus discretio non reperiatur, ea qua vtraquè copula aliqua proles suscipi potest; Nõ quòd virtute propria, & ex propria substantia, sicut homines, & animalia generare, aut concipere possint: Ex seipsis enim semine proprio carent, quod est substantiæ corporeæ viuentis pars, & residuum cibi concocti, & optimè digesti; ideò illud aliundè mutuãtur, prout variè incumbunt; aut succumbunt.

Si incumbunt vt viri, procurant semen, aut quod homines emisere pollutionem patientes: aut quod ipsi succubendo ex hominibus susceperunt. Susceptum verò his duobus modis ea, qua sunt, agilitate, deferunt. Delatum in suo calore prolifico quantumuis sit subtilis, & ardens, ac facilè dissipabilis, conseruant; & conseruatum in momento, quo mulier ad concipiendum apta est, matrici infundunt: muliebrique semini commiscent: ea qua commiatione in fæmineo vtero facta aliqua proles nasci potest, vt benè affirmant Arnobius *lib.5. contra Gentes*, Alexander Alens. *p.1.q.78.* D. Bonau. D. Thom. Scotus, Durandus, Gabriel, & Paludanus *in 2.d.8.* Martinus de Arles, Franciscus Valesius Medicus, & Delrius *lib.2. disquis. mag. q.15.* Quæ proles si sequatur, dęmon incubus genitor dicendus nõ est; quia generare præsupponit animam vegetatiuam, & nutritiuam, quam ille non habet; & sic operationes eiusdem animę habere nequit. *Nam cuius non est potentia, eius etiam nec est actus*, ait Arist. *lib. de somno, & vigil. & 9. Metaph.* Neq. proles filius, aut filia dęmonis nominanda est: sed eius hominis, cuius semini abusus est dęmon: vt rectè obseruat D. Thomas *quodlibeto 5. a.8. ad 6.* Quia verè generat sibi simile, & speciem propagat propriam, non aliam. Sic susceptos, & natos fuisse antiquos Semideos, Merlinum, Lutherum, pluresquè alios, dicunt. 279 *Cum mulieribus, vt incub*

Quòd si succumbunt, & possint in assumpto corpore semen in corpus organicum cõmutare, vt perficiatur tota corporis fabrica: supplere continuã animæ vegetantis in fætu alendo operationem: & alia id generis præstare, quæ matres faciunt, poterunt etiam succubæ concipere. Quòd si non possunt omnia illa peragere, vt probabile est; nec etiam concipere poterunt. Ideò dicendum est, filios ex matre succuba natos, vel suppositiτios alterius fęminę partus: vel proles ementitas esse censendos: vt patet in puerulis, qui ex succuba, vt dicitur, nati, vagiones vocantur, semper vagientes, lacte insaturabiles, macilenti, & ponderosissimi: Nam post aliquot annos euanescunt. 280 *Cum hominibus, vt succubi.*

Quæ omnia etsi vera sint, & ex ordinario Sagarũ, & maleficorum cum dæmone coitu possibilis sit generatio secundùm Theologorum placita eo modo, quo diximus; tamen communiter non fit; cum dęmon non homines generare; sed horrendis spurcitijs fædare contendat, vt animas certiore inuoluat exitio, & corpora iniuria afficiat fædiore, vt ex sequentibus exemplis planè constat.

In primis anno Domini 1649. Venetijs quidam ex mãdato Illustrissimi, ac Reuerendissimi D.D. Nuncij Apostolici me rogauit, vt exorcizarem quamdam mulierem obsessam, quę sequenti die me inuisit ad ianuam Conuentus Sancti Bonauenturæ induta habitum

habitum

bitum sororum tertij Ordinis Sancti Francisci, sed valdè lautum, vanum, & exuberantem, quæ pariter obnixè me rogauit, vt illam à dęmoniacis vexationibus liberarem, erat mulier satis pulchra, triginta quinque circiter ætatis annos habens, sed admodum vana; Nam mihi quærenti: quas vexationes dęmon illi inferret, respondit: Sunt circiter decem, & octo anni, quibus dęmon sub forma viri abutitur carnaliter corpore meo, etiam dum viuebat maritus meus, tunc enim illi in lectulo soporem granem immittebat, & interim ipse me carnaliter cognoscebat, sicut quotidie facit, cum quo veluti cum proprio marito ego semper conuersor, ac loquor, qui ad Deum blasphemandum me inducit, me sępiùs defert noctu extra domum ad concumbendum cum viris Magis, & maleficis. Quam cum exorcizare cæpissem in eius habitatione, ex verbis ipsius planè agnoui illam habere cum dęmone commercium, nec tantùm implicitum, sed explicitum consensum dęmoni præstasse. Nam inprimis mihi dixit ex parte dęmonis sui Amasij, quòd si volebam illam à Dęmone liberare, seruare deberem modum exorcizandi antiquum, faciendo illas interrogationes, quas tradit Rituale Romanum, & Flagellum dęmonum Hieronymi Menghi, deinde quærerem à dęmone signa maleficij, quę in quodam cranio humano facta erant, & tandem iecur illius piscis inuestigarem, quo vsus fuit Tobias iunior, qui illud posuit super carbones viuos ad dęmonem expellendum è Sara vxore sua: addidit autem, si hæc, & alia, quæ dęmon præstanda indicaret, ipse tandem recederet, & liberam eam relinqueret. Cui respondi, mihi opus non esse instrui à diabolo de modo, quo à viris, ac mulieribus fidelibus, ac Dei amicis est expellendus. Interim ipsa, quæ cum illo dęmone familiaritatem habebat, illi diceret, vt ipse, qui est spiritus, ac faciliter maria peruagari, ac perlustrare potest, vadat ad capiendum illum piscem, ac Venetias deferat ad forum piscarium, ad vendendum, quod postea, si mihi utilem, ac decens iudicatum fuerit, ibo ad sumendum illud iecur, & de illo faciam quicquid iuxta catholicam praxim mihi opportunum videbitur. At ipsa subridens tacuit rogans, vt iterum eam inuiserem, cum ab ea fuerim vocatus. Cui varia dedi monita de pęnitentia agenda, & de alijs remedijs spiritualibus adhibendis, vt è diabolica potestate, qua in anima, & in corpore detinebatur, se eriperet. Cum autem altera vice ab ea fuerim vocatus in domum cuiusdam Pictoris, vbi ipsa morabatur, ancilla illius Pictoris Mulier simplex, ac timens Deum me admonuit, vt cauerem, quia illa erat Saga, quæ se vngebat, ac deinde nuda à dęmone extra domum ferebatur; cum ergo ad cubiculum illius peruenissem, interrogaui, si monita mea adimplesset, quæ respondit, dęmonem sibi obstitisse, ac noluisse, quòd ea adimpleret. Ex quo aperte agnoui illam cum dęmone incubo commercium habere, nec me quæsiuisse, vt a dęmone liberaretur, sed vt me in perditionem trahere conaretur; sed illam sua fefellit opinio.

281 Anno verò 1650. cum Bergomum reuersus essem, me vocauit mediante suo Confessario quædam Adolescentula, quæ mihi enarrauit, se a spiritu incubo sub forma cuiusdam Religiosi, quem diligebat, aliquandiù singulis noctibus comprimi, nec posse ab eius violentia liberari, quamuis fortiter restitisset, ac multas pro tali liberatione pœnitentias egisset. Ego autem instruxi eam ad actus fidei, ac confidentiæ in Deum eliciendos, aliaque præstanda, quæ traduntur *in Manuali Exorcist. part. 3.* nec non *tom 2. huius operis disputat. 4. numer. 920. & sequentibus*, ac maximè præcepi, vt ipsamet dæmonem incubum detestaretur, opprobrijsque, ac contumelijs acriter illum insectaretur; Ego verò post actus fidei ab ea elicitos, cubiculum, ac cubile, illamque sacris benedictionibus muniui, necnon præcepi, vt in eodem cubiculo, lampade accensa, in alio lectulo manerent duæ aliæ eiusdem Congregationis mulieres ætate graues, ac maturæ, animo inuictæ, ac intrepidæ, quarum dum vna dormiebat, altera genuflexa super lectulum vigilaret, & obseruaret Sororem a Dęmone vexatam, si aliquem motum ore, vel oculis, vel corpore vnquam gereret, & tunc sine mora, excitata socia dęmoni In Nomine Iesu præciperet, vt recederet, ac Iuuenem vexatam traheret super terram, ac tres simul genuflexæ recitantes psalmum *Miserere mei & cæt.* disciplinam facerent, deinde Litanias Beatissimæ Virginis recitarent. Ante ergo mediam noctem sequentem prædictis obseruatis venit Dęmon incubus, sed non visus à muliere vigilante cæpit comprimere Amasiam, quæ compressa aliquos motus ore, ac facie egit, ac vocem tenuem lamentabilem emisit; tunc mulier vigilans excitata socia, metu procul ambo acceperunt Adolescentulam vexatam, vt traherent è lectulo super terram, sed dæmon fortiter illam tenebat, illæ trahebant, sed dęmonis violentiam superare nequibant: tandem una earum memor moniti à me sibi dati: In Nomine Iesu dęmoni pręcepit, vt recederet, qui statim aufugit, ipsæ vero tres statim adimpleuerunt, quæ sibi à me fuerant imposita. Sequenti autem die ego profectus ad domum earum, auditis, quæ sibi euenerant, iterum animum adieci, & excitaui eas ad fortiter contra dęmonem dimicandum, ac demùm sacris benedictionibus vexatam, nec non cubiculum, ac cubile muniui, præcepta dęmoni imposui, ne amplius ad illam accedere auderet. Quare sequenti nocte venit adhuc dęmon, sed ingressus ostium non est ausus ad lectulum accedere, quem vidit Adolescentula habentem formam illius Religiosi, quem diligebat, sed ipsa inuocans nomen Iesu illum in fugam vertit: Ego vero iterum innouaui monita, vt supra. Tertia verò nocte venit adhuc dæmon, sed inuisibiliter aliquos duntaxat leues strepitus in cubiculo gerens; tandem totaliter eam deseruit, ac ipsa diuino fauente auxilio imposterum perfectè libera permansit.

Tandem anno 1664. dum Venetijs moram traherem, ad me accessit quidam Canonicus Vicarius Generalis cuiusdam Episcopatus terræ firmæ cōsilium petens pro sequenti casu. In quodam Monasterio quarundam Monialiū est quædam Monialis ieiunijs, & abstinentijs valdè dedita iuxta tamen suam propriam voluntatem, & non secūdum Maiorum beneplacitum: Insuper valdè curiosa tenendi, & legendi libros profanos tractantes de transmutationibus factis à Circe Maga, alijsque Magis; nec non à Dijs antiquorum Gentilium de hominibus in bestias, in aues, in serpentes, in spiritus, & huiusmodi. Obseruata ab antiquo humani generis hoste inclinatione prædictæ Religiosæ quadam nocte ei apparuit sub specie Iuuenis pulcherrimi, illique admiranti de tali apparitione dixit: *noli timere soror mea carissima: nonne tu es illa Monialis, quæ maximopere diligis ieiunium, eique te toto animo dicasti? Scias ergo, quòd ego sum Angelus, qui vocor ieiunium, & veni ad te, vt tibi gratias referam, ac pari amore tibi correspondeam; aliàs eram filius cuiusdam Regis, at cum in mea adolescentia, in qua etiam me nunc contemplaris, valdè diligerem ieiunium, eique toto pectore me dedissem, pater meus hoc agrè ferens me acriter reprehendebat, ego verò nihili faciens ipsius reprehensiones in mea persistebam voluntate, quare* 282

ipse contra me indignatus, ac furore repletus me è domo eiecit: at Dij, quos colebam, huiusmodi non ferentes contemptum mihi illatum, me collegerunt, & in Angelum transmutarunt, nomenque mihi impositum est Iouinum, cum hoc priuilegio, vt, quandocunque mihi libuerit, assumam meam pristinam formam adolescentis, sicuti me vides, qui nunquam senescam, agilitate sum praditus, ita vt in tempore imperceptibili ex vna ad alteram mundi partem me transfero, inuisibiliter vado, & praecurro, visibilem dumtaxat meis amatoribus me exhibeo, propterea, cum à Dijs fuerim admonitus te amorem tuum in me collocasse, nunc ad te veni, vt tibi gratias agam vnà tecum maneam, ac tibi in omnibus ad tuum beneplacitum inseruiam, idcircò cum longum iter hac nocte, vt ad te peruenirem, fuerim executus, tecum hac nocte in lectulo tuo quiescam, si tibi libuerit: nec timeas meā societatem, quia amator sum castitatis, ac pudicitia. Ex huiusmodi locutione, ac discursu Monialis valdè læta, & illecta cum exultatione illum secum in lectulo recepit; sed ipse illam non tetigit prima nocte, secunda nocte cœpit in signum gratitudinis, & amoris eam amplecti, & osculari, tandem cum ea die, noctuque coire non cessauit, monens, ne vmquam Confessario, vel alteri creaturæ hoc patefaceret, ei iugiter inseruiebat, per monasterium, ac per hortum assiduè comitabatur, fidum socium, ac seruum se illi præbens; tandem anno 1664. cum Iubilæum fuerit publicatum dicta Monialis tacta dolore cordis intrinsecùs totum factum Confessario manifestauit, qui ei persuasit, vt extra Confessionem res gestas Reuerendissimo Vicario generali illius Episcopatus notas faceret, vt ipse opportuna valeret remedia ei adhibere, vt ab huiusmodi dæmonis commercio liberari posset. Qui postea Venetias petens me inuisit in Conuentu S. Bonauenturæ à me quærens, quodnam securum remedium esset adhibendum, quem adhortatus fui, vt meum Manuale legeret, ac maximè tertiam partem cap. 4. art. 4. vbi *de dæmone obsistente*, eique enarraui casum supra relatum de illa, quæ fuerat à dæmone incubo an. 1650. totaliter liberata.

Ex supradictis exemplis facilè colligi potest, quomodo dæmon sæpiùs sexum mentitur, nunc se viris sub specie fœminæ subijciendo, vt patet ex exemplo relato num. 110., & alijs infra describendis: nunc se fœminis sub specie viri superaddendo, vt ex dictis constat; atque ita se modo incubum, modò se succubum exhibere, vt sic homines tandem in perditionem ducat.

ARTICVLVS II.

Sensitiuam.

283 Vegetatiuæ animæ sensitiua succedit, quæ pariter in omnibus suis facultatibus siuè apprehensiuis, siuè appetitiuis dæmonum subditur potestati. *Operatur dæmon in potentijs sensitiuis*

Quoad sensus apprehensiuos.

§. I.

In apprehensiuis. IN apprehensiuis enim sensibus tum exterioribus, tum interioribus quid non operatur, siue homines vigilent: siuè dormiant; siuè extra se rapiantur in extasim extraordinario somno?

Cum vigilant, vtrique sensui spiritus illi nequam illudere solent externo, & interno.

Exterioribus. Externo quidem visus, auditus, gustus, odoratus, & tactus illusio duobus modis accidit. Primò cum extrinsecus varia sensibilia obijciuntur non vera, hoc est, non talia, qualia videntur; sed solę illorum imagines, & simulacra. *Vigilantium.* Vel propter variationem aliquam ex parte obiecti apparentem: vt contingere solet cum candela adipe serpentino compacta exponitur, ex cuius luce paleæ videntur serpentes. Vel propter prauam aliquam affectionem organo illatam, vt cum externa rubra videntur ab eo, cuius oculos humor sanguineus inficit. Vel per mutationem factam in medio: vt cum baculus partim immersus in aquam tortuosus videtur: aut propter interpositam nubem tres Soles apparent. Vel per impedimentum in eo positum, quo virtus sensitiua præpeditur, ne sensibile percipiat: aut species sensibilis non perueniat ad sensum. Secundò cum intrinsecùs commouent spiritus, quorum commotione sensus exteriores variè affecti turbantur, nè rectè iudicent de suis obiectis: quod videmus sensibus phreneticorum accidere, qui propter viui imaginatiuam vehementer affectam putant se videre quæ non sunt. Sic anno Domini 1666. mense Septembris Bergomi quædam mulier nobilis, quæ diù fuerat à dæmone obsessa, à quo varia sustinuerat tormenta, sed Deo fauente medijs meis instructionibus, ac præceptis dæmoni factis tandem fuerat a diabolica tyranoide liberata, mihi enarrauit, quòd, licèt nullo amplius à dæmone afficeretur dolore, veruntamen quando ambulabat siuè in domo, siuè extra domum sibi videbatur post se ambulare quinque, vel sex mulieres omnino sibi similes vna immediatè post aliam, acsi simul essent colligatæ, sed cum post se eas aspicere vellet, se retrahebant, & abscondebant. Sic aliàs quidam Vir mihi aiebat sibi videri caput suum esse tympanum; ego autem vt illum ab huiusmodi remouerem errore, cœpi percutere illius caput, ac crines trahere, ac conquerenti mecum de tali operatione dicebam: non caput tuum, sed tympanum tundo, non crines, sed tympani funes traho. Quis autem non iudicet has meras esse sensus illusiones? Atquè ità vtroquè modo sensibus illudunt. Aut ostendendo præsens, quod non est, & aliter quàm est: Aut abscondendo quod præsens est. Quod in suis operationibus communiter faciunt, quando nec motus localis, nec applicatio causarum naturalium iuuant ad prætensum effectum consequendum, tunc enim solent confugere ad præstigia, & circulatorias deceptiones; Vndè malefici, & maleficiati putant se videre res pulcherrimas, audire sonos, cibos gustare, quæ reuera nec vident, nec audiunt, nec gustant, nisi per illam sensuum illusionem; vt eruditè tradit D. Bonau. *in 2. dist. 8. p. 2. a. 1. q. 3.*

Non dissimili operatione internis sensibus illudunt: imaginatiuè præcipuè, & phantasiæ, quam etsi nouæ speciei impressione immutare non possint, 284 *Interioribus.* & per consequens efficere, vt qui nunquam vidit colores externos, elegantiam tabellæ pictæ discernat: aut qui non audiuit, iudicet de musicæ sono. Possunt tamen potentias illas decipere, & turbare: Vel corpus formando phantasticum, quod oculis obijciant: Vel species eorum, quæ homo vidit aliquando, confundendo, & ex illa cognitione formando nouas species eorum, quæ nunquam vidit: Vel spiritus animales, qui interiorum sensuum functionibus peragendis inseruiunt, mouendo: Vel in corpore concitando motiones, & affectiones varias; atquè ità ex illis formationibus, concitationibus, commixtionibus, & agitationibus specierum, assumptis etiam vaporibus instituto accommodatis efficere, vt homo videat: aut se videre credat ea, quæ nec sunt nec visa: nec audita vnquam fuere. Hac arte vtitur in suis prætensis apparitionibus, &

reue-

reuelationibus, in quibus seipsum, & secreta diuersa Magis, & maleficis manifestat: vt docet August. *lib. de cura pro mortuis ag. n. cap. 12.*

285 Quod si vigilantes talem sensuum illusionem à dæmonibus patiuntur, quid dormientes: cum praui illi architecti in somno liberiùs, quàm in vigilia operentur? Nam negari non potest, quòd sicut somnia vera procedunt (nec enim de falsis agimus) Modò à Deo immittente, suamque voluntatem, & secreta mysteria reuelante: vt accidit Abrahæ, Iacob, Danieli, Ioseph, Paulo, & alijs; Modo à vehementi aliquando animæ affectu, & concitata perturbatione, ver.gr. amoris, metus, odij, & iræ: vt experiuntur, qui amant, timent, oderunt, & irascuntur; Modo à praua corporis affectione, quæ in eis præualet: vt quando flaua, aut atra bilis incalescit, pituitus humor abundat, redundat sanguis, aliudue corruptum mouetur, & iactatur: vt sentiunt cholerici, sanguinei, pituitosi, & malancholici. Sic etiam crebrò à dæmonibus proueniunt; quod ea sacris literis colligitur: *Leuit. 19. Deuteron. 18. & 2. Paralipom. 33.* in quibus obseruatio somniorum tanquam a Deo exosa prohibetur, magique & arioli extremo damnantur supplicio. Patet etiam ex antiqua dæmonum praxi, qui hoc modo gentibus illudebant. Nam cum infirmi diuersis morborum generibus vexati templa illorum remedijs quærendis adibant, Æsculapius, Serapis, & Amphiaraus, qui Dij vulgò existimabantur, in somnijs apparentes singulis morborum curationes præscribebant: vt Pausanias in *Baeot.*, & Strabo *lib. 6.* testantur. Denique ex moderna experientia: Nam dæmones maleficis, & Magis dormientibus inspirare, & ingerere somnia solent: aut ad occultam rerum demonstrationem; possunt enim ex certis causis naturales effectus necessariò euenturos, sicut præterita, & præsentia cognoscere, & illis, quibus occulta sunt, per somnium indicare: aut ad passionum, agitatis, turbatisque humoribus, & spiritibus, perturbationem, ut inflammentur ad libidinem, odium, vindictam, cæterosque animi prauos affectus. Nam semper diabolicæ potestati calliditas, calliditati malitia coniuncta est; qua agitati quaquauersum hominibus nocere desiderant; ijs præsertim, qui somnijs fidem habent; & ex ipsis actiones humanas vel suas, vel aliorum cognoscere, & dirigere volunt. Horum etenim mentes superstitionibus imbutas erroribus implicant, qui omnes demergunt in interitum.

Sed nec sufficit ijs præstigiatoribus vtrique sensui in vigilia, & somno illudere, aliud moliuntur magis arduum. Nam vsum sensus nunc tollunt omnino, nunc ad tempus. Primò modo, cum illos ita ligant, & obstruunt, vt infecti nec videre, nec audire, nec loqui possint: Sicut ille qui *Luca 11.* cæcus, surdus, & mutus factus à dæmone à Christo dæmonem eijciente, sanatus est. Quod vi propria, & virtute rerum naturalium in confesso est, eos facilè posse perficere. Quorum etiam plures ad me confugerunt, ac liberi recesserunt. De vnico puero referam sex annis nato ex parentibus nobilibus, iamdiù capite laborante, ac loquela ab aliquot diebus priuato, qui anno Domini 1666. die 22. Augusti coram me ductus fuit, at cum ipse adhuc perfecto rationis vsu careret, instructo in fide, ac confidentia in Deo eius Ductore, præcepi dæmoni, vt sine mora recederet ab eius capite, lingua, ac toto corpore, quo præcepto formato, statim puer idiomate paterno clamare cæpit dicens: *Fugge il Baù, Fugge il Baù* digito ostendens dæmonem fugientem: sic à quacunque dæmoniaca vexatione liber remansit.

Patientium. Obstructionem totalem sensuum

Extasim

Secundo modo, cum efficiunt, ne actu quis sentiat, quod natura sensibile est: vt Magis, & maleficis accidit, dum suas diabolicas extases patiuntur. Obstruunt enim meatus, quibus à cerebro spiritus sensitiui se ad exteriores sensus penetrant: vel eosdem spiritus ab exterioribus sensibus ad internos attrahunt; ibique retinent, ne ad exteriorum organa descendere possint. Sic exteriorum sensuum munia impediuntur propter nimiam internarum virium applicationem, & spirituum sensibilium ad interni sensus organa confluxum; ita vt corpus viuum extasim patientis speciem mortui præseferat, nec videat, nec audiat, nec sentiat quicquam eorum, quæ coram dicuntur; aut aguntur, non aculeos, non ictus, non ignem adhibitum; sed in terram collapsum sine sensu, sine motu videatur exanime, quasi extincto illo, reuera anima esset à corpore separata. Tales patiuntur extases Magi, malefici, & Sagæ, cæterique sathanæ ministri, qui etsi in vno loco immobiliter maneant; tamen aliquando se varia loca peragrasse, ibique diuersa peregisse arbitrantur, quicquid in contrarium asserant circumstantes. Talem extasim, puto, patiebatur mulier illa, de qua supra *disput. 1. num. 160.* præcipuè post sacratissimi corporis Christi sumptionem; sed fictam fuisse, nec à Deo procedere, aliquoties probaui. Quare dum populo concionem habebam, prædicta extatica in medio Ecclesiæ, vbi videretur ab omnibus procumbebat ita sensibus destituta, quod verbum Dei numquam audiebat; quin potius cæteros audientes ab attentione reuocabat. De qua re a quibusdam admonitus, memor verbi D. N. Iesu Christi *Ioan. 8. Qui ex Deo est, verba Dei audit: vos autem non auditis, quia ex Deo non estis*: præcepi illi extaticæ, ne ampliùs in medio Ecclesiæ permaneret, ostendens illam extasim non esse à Deo, sed à dæmone, vt Dei verbum impediret. Deus enim qui præcepit audire verbum suum, non potest contradicere sibi, producendo actū oppositum, vt causa particularis.

Huic extasi adde somnum insolitum inductum pariter a dæmonibus, aut per ipsos immediatè: aut 287
ope pharmacorum narcoticorum, quæ consopiendi vim habent naturalem: vt opium, solanum, & similia, quibus turbantur humores, obstruuntur neruorum origines, impeditur sensatio, sensus stupefit, & sopor altus concitatur. Sic enim naturaliter sopor per quadraginta septem, aut sexaginta septem annos in homines irruere potest si verum est: quod refertur de Cretensi Epimenide à Pausania. Quid dæmone operante, & apta adhibente remedia? nonne eò longiùs, & profundiùs, & insensibiliùs soporabuntur, quò agentia naturalia, & somnificus hic architectus extraordinarius efficaciùs agent? Hoc testari potest anno 1657. quædam adolescentula Bergomensis annos nata 17. in qua per annum integrum ita sopor altus concitabatur; quòd die noctuque profundè dormiebat, ac difficulter poterat à somno expergefieri, ita quod nec cibum appetere, nec nisi coactè illum sumere vellet, ad quam vocatus à parentibus accedens à dæmone talè somnum excitari, & causari planè agnoui, ac coram me genuflexam modò dormire, nunc vigilare eam faciebat dæmon, prout præceptis ad hoc illum cogebam, quæ tandem in fide ac fiducia in Deum benè instructa perfectæ sanitati restituta est.

Soporem.

His duobus modis, extatico, & somnolento spiritus inferi surdos, ac mutos reddunt magos, maleficos, & sagas, cum à ministris iustitiæ torturæ subijciuntur. Neque enim audiunt Iudicum interrogationes; nec ad interrogata respondere valent; Immò tunc videntur esse ita sensibus destituti, vt flagella non sentiant validissima, nec pedum vstulationes, nec distractionem membrorum, nec cæteros

ros cruciatus si adhibeantur, vt ex ore eorum eliciatur veritas. Quod plures innocentiæ miraculo contestatæ tribuunt: cum potius virtuti dæmoniacæ, & obstinatæ malitiæ assignandum sit, vt infra *tom. 2 d. 3. n. 140. & sequentibus*.

Quoad facultates appetitiuas.

§. II.

288 *In appetitiuas excitant passiones.* Deniquè Cacodæmones, ne quid intactum in anima relinquatur, vtriusque appetitus concupiscibilis, & irascibilis varias excitant passiones duabus vijs, extera vna, interna altera. Exteriùs obijciunt species rerum, quæ ad passionis amoris, odij, timoris, & huiusmodi excitandas plurimùm valent. Nam illæ receptæ in sensu exteriori deuoluuntur ad interiorem, qui apprehensa tali specie facilè appetitum mouet, sicut intellectus voluntatem. *In vtroque appetitu* Interiùs verò phantasmata mouent ad similes res repræsentandas: Vel excitant, & accendunt humores, qui sunt talium passionum materia, sanguinem, nempè melancholiam, atramquè bilem. Et *Concupiscibili.* sic appetitus sensitiuus immutatur, qui, cum sit virtus in corpore, potest ad aliquid appetendum ac- *Irascibili.* cendi, & incitari. Nam bile inflammata homo ad iram promptior est, sanguine accenso, proclivior ad luxuriam; melancholia perturbata pronior ad odiũ, & vindictam. Cumquè appetitus ille libertate careat, & coactione quadam in obiectum suum impellatur, possunt hostes ij coniurati, homines in malum aliquod impellere necessariò, inquantum sensitiuus hic appetitus non potest obiecta illa non appetere. Nihilominus non semper suum consequuntur intentum, quamuis sic excitent, & moueant illam facultatem; quia concupiscibilis sunt potentię per participationem rationales, idest subsunt rationi, à qua possunt gubernari; & cui à natura aptæ sunt obedire. Quare possunt omnes ab illis incitationibus dissentire per rationem; & motus illi peccati omnes expertes sunt: imo semina gloriæ, & maioris meriti, cum voluntas fortiter eis non consentiendo renititur. Impijs autem, & sceleratis, quales sunt Magi, & malefici crebram nocorum maleficiorum ansam subministrant. Illi enim tanquam subditi à suis magistris incitantur, agitantur noua rabie; & atrociora mala meditantur, quæ postea nepere consummant, odia, rixas, & dissentiones suscitando: vt videbimus inferius, cum de maleficijs amoris, & odij tractabitur.

SECTIO III.

In Corpora.

289 *Dęmon sæuit in corpora variis modis.* Quantis miserum hominem machinis implacabilis eius hostis oppugnat? Nunc in bona, eius extera, quæ fortunæ vocantur, eum omnibus spoliando, impetum facit. Modo aggreditur spiritum praua suggerendo: vel impediendo, nè rectum sequatur: Sæpiùs grassatur in animam, quam artibus circumuenit, & potentia prostrat. Sæpissimè sæuit in corpus; sed tot, tantisquè modis, *Qui ad decem Prædicamenta reuocatur.* vt si totam rerum omnium, quæ sunt, aut fingi possunt, seriem decem philosophicis prædicamentis contentam consideres, inuenies in vnoquoque malis affici singularibus à potenti, & solertissimo veteratore, qui tot nocendi artibus in grauem hominis ruinam instructus, si non perficere, saltem tentare non cessat omnes nocumentorum modos: vt sequentes articuli notum facient.

ARTICVLVS I.

Quoad substantiam.

290 *Fingit homines transmutare in bruta.* Nonnè in primo Prædicamento summam nititur ostentare potentiam, cum homines in bruta trasmutare videtur: vt apparet in Magis, ac maleficis, quos in lupos, feles, bufones, & id generis animalia trasmutare simulat. Hic enim potentiam vult æmulari diuinam, qua vxore Loth in salis statuam conuersam, ac Nabochodonosor in bouem saltem quoad imaginationem, ac mores versum sacræ paginæ repræsentant.

§. I.

Qua trãsmutatio verè fieri videtur. Tales autem mutationes reales esse videntur, eò quòd homines sic transmutati, velut bestiæ apparere, operari, & pati videntur. Apparitionem illusoriam esse, nemo audebit asserere, si obseruet, eis, quos trasformare nititur, veras ferarum pelles, & exuuias lupotum, leonum, & huiusmodi aptissimè circundare: membra membris, caput capiti, brachia brachijs, pedes pedibus, os ori circumponere: tum operatione, & virtute sua ita illos efferare, vt figura, & temperamento veluti mutatis, naturam humanam in belluinam transijsse probabile videatur. *Quia transmutati vt bestiæ.* Etenim illi statim more ferarum incedunt, manibusquè pro pedibus vtentes tanta cursitant velocitate, vt à nemine assequi possint: Quod testatur experientia in Lycantrophis. Et sicut in bestiam transfiguratos se credunt; ità videntibus bestiæ reputantur, qui quocumquè latuatos illos pertransire contingit, lupi, aut alterius animalis impressa terræ vestigia deprehendunt. *Apparēt*

291 *Operantur.* Confirmatur ampliùs ex eo, quòd more belluarum operari appatent. Si enim operari sequitur esse iuxta Philosophum 2. *Metaph.* & ex irrationabilibus operibus, & bruta animalia dignoscuntur, quis illos non verè esse bestias, credat; cum ferarum inste homines inuadant, mulieres iugulent, pueros interficiant, eorum comedant cerebellum, carnes deuorent, accedentes mordeant, & dentibus, vnguibus, totoquè corporis nisu impetum faciant in eos, quos cursu assequi possunt; vt sæpius clamorosis experimentis in varijs regionibus comprobatum est.

§. II.

292 *Patiuntur.* Actionem sequitur passio, & sicut in corpore illo assumpto vt bestiæ agunt, etiam vt bestię aliquando patiuntur. Nam si ab insequentibus vulnerentur, in illis postea membris humanis saucij inueniuntur, quæ in ferino corpore ictum accepisse creduntur. Quod sæpè probauit euentus, cum fele, & bufone hastæ, aut gladij cuspide in collo, ventre, pedibus, aut altero membro perforaris, cæsim, punctimque illata eadem vulnera in malefico reperta sunt. Quæ omnia signa videntur non apparentis, sed veræ trausmutationis.

Nec exempla desunt, quæ idem probare videntur, non petita ex Poetarum fabulis, qua Vlyssis socios in porcus, & Diomedis familiares in aues, aliof-

aliosque in diuersa ferarum genera transmutatos fingunt; sed ex varijs historijs desumpta, quibus lubens supersedeo, cum in vtriusque mundi noui, & veteris regionibus plures in feras transformari, sicut Arcades in veteri, Nicaraguanos, Quatrutemallanos in nouo passim Auctores referant; & præcipuè P.Chieza Histor.Peru.par.1.c.105.& 110.

293 Pluta sæpè refert Vincentius Beluacen. speculo hist. quorum vnicum memorabile referam ex libro 4. de Nectabano Rege Ægypti inter Ægyptios Mago celeberrimo.

Hic cum à suis Dijs, seu potius dæmonibus fuisset admonitus se ab inimicis suis vincendum, & capiendum, nisi fuga consuleret, mox raso capite, & barba, collectis omnibus, quæ sibi preciosa erant appulit Macedoniæ, vbi amictus veste linea se astrologum professus vna sua peritiæ cum magna admiratione commendabat, quod cum ad aures Olympiadis Reginæ peruenisset tempore, quo Rex Philippus eius vir aberat causa belli, cæpit eius peritiam consulere. Nactabanus autem pulchritudinem Reginæ admiratus amore eius captus est. Cumque acriùs vultum Reginæ intueretur, ait illa, cur ita me intuendo defigeris: cui ille, recordor oraculi illius, quod apud Aegyptum à Dijs acceperam, quòd oportet te misceri Deo, geniturumque filium vltorem omnium, si qua Philippus in te audebit: tunc illa: cui Deo ad thorum debeor; respondit: Hammoni Deo Libiæ; ergo para te ad huius nuptias, vt reginam decet. Videbis autem & in somnio nuptias tibi cum Deo futuras. Igitur Nactabanus quærit herbas ad immittendum somnium necessarias, quibus in succum pressis effigiat ex cera corpusculum fæminæ, cui nomen Reginæ ascribit, lectulumque ei fabricat, cui illa effigies supponitur, & lucernis iuxta accensis succum herbarum potentium superfudit, carmenque indicit efficax, & secretum, quo effectum est, vt quicquid simulacro cereo loquebatur, id etiam fieri sibi Regina nunciaret. Fecit ergo eam somniare, quòd Hammoni miscebatur, & de eo grauida fiebat. Quod cum illa retulisset Nectabano, ille respondit, huius somni effectus citò subsequetur: quapropter secus cubiculum tuum secretò mihi lectum parari iubeto, vt si fortè aliquis repentinus surgeret metus, possim tibi esse spes subsidij, quod ita factum est. Tunc Magus ad Reginam, præcursor tibi aduenict Deus, draco scilicet reptabundus, quo viso, iubegredi iube omnes, & eum te lecto collocaneris, explora vultum illius, quem in somno vidisti. Tunc Magus prouidit ex arte vellus Arietis molumnum simul cum cornibus decerptis, & amictum candidum; fecit ex scientia reliquum corpus veluti draconem vespera aduenientem ad fæminam. Quo illa viso, cunctos egredi iussit, deditque se mox lectulo, & operto capite solo oculos ad superuenientum opinati Dei curiosè intendit. At ille sceptro deposito, ascensoque lectulo nuptias egit; post accepit accipitrem sacratum, & monet eum ire ad Philippum, cui per noctem in somnio persistens illum mandatis instruxit. Excitatus autem Philippus aduocans somniorum interpretes ait. vidi per quietem Deum quendam formosum, & canitie capitis cæsariatum, arietisque cornibus insignitum superuenisse Olimpiadi coniungi mex, seque illi miscuisse, quibus peractis hæc verba addiderat, excepisti ò mulier ex me filium vindicem. Ad hæc interpres, quod signari virginali fæminæ vidisti, scito, quòd illa conceperit, nemo enim vas vacuum consignat, quoniam Deum capite arietino testaris, eundemque canum, Deus est Libiæ Hammon nomine. Hanc interpretationem non æquo animo Philippus accepit. Redijt ergo festinata re bellica Macedoniam. Cui cum Regina diffidentiùs occurraret, astu dissimulans indignationem ait: me quidem clam res gesta non est, scio tamen me nunquam alicuius popularis amori seruisse, enimuero Dei Deorum pulcherrimi: atque his dictis animum mulieris instaurauit. Deinde tam Philippo efferuescente, coniugem acriùs increpante, quòd conceptus ille non ex Deo foret, hæc Nectabanus audiuit. Cum ergo conuiuium celebre regium pararetur, ob reuersionem Philippi, nec ille frontem explicaret, statim Nectabanus se reformat in illum draconis seductiorem istum, tricliniumque penetrat reptabundus specie spectabilis, tum maiestate totius corporis, tum etiam sibillorum acumine adeo terribili, vt parietes etiam, ac fundamenta domus quati viderentur. Cæteris ergo terrore concussis, & Olimpias quo fidem faceret diuino Numini, manum protendit ad bestiam, & draco caput in sinum mulieris extendit, & omne agmen in spheram mansuetus colligis, & promptum osculum mulieri porrexit. Sicque deinde vertit se in Aquilam, & volatu discessit, tunc ex admiratione exhilaratus Philippus ait: patuit o coniux, argumentum diuini circa te cultus, sed cuius Dei nescio, vel Iouis ex Aquila, vel Hammonis ex dracone. Ad hæc mulier se Hammonem esse professus est, cum primùm mecum conuenire dignatus est. Hæc Beluacensis loco citato ex Eusebio historico.

§. III.

Quamuis autem dæmones huiusmodi apparentes transmutationes operari queant: attamen certum est non posse speciem perfectam in aliam perfectam, & organicam ope dæmonis transmutare: nec ferinam animam humanum corpus informare: aut corpus humanum ab anima ferina informari. Multò minus simul eum corpore immutari. Et impossibilis est talis transmutatio tàm ex parte transmutantis, quàm transmutati. Transmutans dæmon imbellis est huic effectui producendo. Nam nulla forma substantialis potest alicui materiæ velut illius forma vniri, nisi à solo agente, qui potest illam producere; sed dæmon non potest formam substantialem producere: ergo nec potest illam materiæ vnire: alias sic vniendo, videretur ipsu compositum ex materia, & forma producere: quod fieri non posse, liquet ex eo, quòd agens non potest aliquod compositum producere, cuius nec materiam, nec formam producere valet. Quare ille solus potest animam à corpore separatam iterum corpori vnire, qui solus animam, & corpus producere queit. Et si hoc posset dæmon, factor, & creator esset illius hominis, quod nefas est dicere. In illa etenim transmutatione, si realis esset, & fieret totius in totum, homo desineret esse, atquè desinendo moreretur, quando inciperet esse bestia. Ideòquè cum bestia rediret ad naturam hominis, homo denuò

294 *Attamē impossibilis est.*

Tum ex parte transmutantis.

denuò à dæmone crearetur, quod omnem eius potentiam, vt potè limitatum prætergreditur.

§. IV.

295 *Tum ex parte transmutati.* SEd si transmutatum consideres, quomodo talis poterit fieri in homine metamorphosis, vt eius anima bestiæ corpus informet: cum tantæ sit nobilitatis, vt præter humanum, & organicum corpus nullum aliud informare possit? Nam si quælibet forma substantialis certas in materia exigit dispositiones, vt illam informare, atquè informando ei suum esse tribuere valeat; quid fieri poterit, vt belluina humanum, humana belluinum corpus informet: cum neutra in assumpto corpore dispositiones conuenientes, & organizationem propriam non inueniat?

His philosophicis rationibus ecclesiasticæ sententiæ accedit auctoritas, quæ *c. Episcopi 26. q. 5.* Anathematis mucrone percutit talium transformationum assertores: *Quisquis credit, posse fieri aliquam creaturam aut in melius, aut in deterius commutari, aut transformari in aliam speciem, vel in aliam similitudinem, nisi ab ipso Creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta sunt, proculdubio infidelis est, & pagano deterior.* Quod auctoritate D. Augustini *lib. 18. de Ciuit. Dei cap. 17. & 18* comprobatur, cum quo asserendum est, omnes illas magorum, ac maleficorum transmutationes illusorias, deceptrices, & apparentes tantùm esse, non veras. Quod etiam docet Chrisost. *hom. 28. in Matth.* D. Bonau. *in 2. d. 7. p. 2. a. 2. q. 1. & 2.* S. Thom. *1. par. q. 114.* ceteraque scholasticorum turba.

Quare quæ apparet, præstigiosa est. Quòd si huiusmodi homines se putant transformatos in bestias, & ab alijs tales reperiuntur: Illi ex humorum vitio, & atræ bilis excessu: Isti ex illusione, & præstigio sensibus facto peccant. Nec pellis circumpositio talem transmutationem causare potest.

Si sæuiunt in homines, & pecora: Aliquando hoc dæmon seipso præstat in assumpto aereo corpore, quod creditur ab homine factum interea absente, & in abdito loco latitante, grauiquè sopore immerso: aliquando in proprio corpore malefici, & licantrophi perturbatis humoribus, ex quibus desiderium greges inuadendi, & lacerandi, odiumquè in homines excitantur.

Si patiuntur, nihil mirum cum adest maleficus: nec enim habet impenetrabile corpus. Cum autem abest, hoc agit dæmon in eius corpore vero, quod in apparēte patitur. Vulnerat enim verum in eisdem locis, & membris, in quibus vulnera excipit substitutum:

§. V.

296 *Opinio Menghi adducitur circa vulnera inflicta cum non adsunt.* NEc audiendus est in hoc loco Hieronymus Mēghus à Viadana, qui in suo Compendio Artis exorcistæ *lib. 2. cap. 10. in fine*, modum explicans, quo striges, & malefici vulnera suscipiunt, cum non adsunt, dum lupis, felibus, bufonibus, & alijs id generis animalibus, sub quorum figuris apparent, vulnera infliguntur, ait: (vt vtar verbis eius.) *Li demonij sicome assumono gli huomini in effigie di gatti, ò lupi col moto locale: così parimente ponno pigliare le bastonate, & ferite di quelli huomini date à quei gatti, ò lupi, & subito portandole per l'aria, introdurle ne gli corpi di quelle donne stādo elle nelle loro case: ne crederò che di questo alcuno dubiti, sendo cosa facile al demonio, quando tatti sapranno, che à questo modo anco sogliono queste scelerate streghe indurre lesioni dolori, & punture nei corpi humani, quando li piace: perche si dipingono, ò fanno alcuna imagine, che vogliono maleficiare, & fatturare, & offendendo quella con punture, ferite, ouero altre lesioni con animo di offendere il figurato, & imaginato, il diauolo con il patto, che tiene con esso loro, pigliando (come habbiamo detto) quelle ferite, l'introduce nel corpo di quel fatturato, nei proprij luoghi, oue la Maga hà offeso l'imagine.* Hæc Menghus.

297 *Ratione improbatur.* At quis mediocriter in philosophicis scientijs versatus huiusmodi non rideat vanitatem? Quid enim est percussio nisi relatio realis, quæ vt actiua fundatur in percutiente, seù vulnerante, & terminatur ad percussum, seu vulneratum: vt passiua verò fundatur in percusso, seù vulnerato, & terminatur ad percutientem, seù vulnerantem: vno autem istorum terminorum destructo, destruitur relatio: quia *relatiua* ex Philosopho *sicut posita se ponunt, sic perempta se perimunt.* Sicut fundamentum relationis ad aliud non refertur, quàm ad suum terminum: ità terminus non ad aliud, quàm ad suum fundamentum. Relatio verò non refertur: quia *Relationis non est relatio*, ex 4. *Physic. context. 117. & 5. Physic. cap. 10.* Dum ergo quis percutit dæmonem felis, lupi, aut alterius animalis formam præseferentem, saga aut malefico absente; tunc illa percussio, seù vulneratio actiua fundatur in homine percutiente, seù vulnerante, & terminantur ad dæmonem sub illa specie animalis apparentem; sed deponente dæmone illam præstigiosam formam, in qua non verè, & realiter; sed apparenter tantùm vulnera acceperat, forma animalis, quæ erat saltem apparentes fundamentum percussionis, aut vulneris destruitur: destructo autem fundamento destruitur terminus relationis, nec ampliùs manet relatio; idest, vulneratio, aut vulnus.

Nec est dicendū quod maneat aliquid absolutum in illo corpore aereo, dæmon enim cum sit spiritus simplex, & indiuisibilis non potest vulnerari, aut percuti: sic corpora illa cum non sint vera, ac realia; sed tantùm apparentia, & aerea; qui illa verberant, aerem, & nebulas diuerberant. Si ergo illæ percussiones, & vulnera non sunt; nec dæmon potest illa de vno in alium terminum transferre: quia nullius entis nulla potest esse actio realis.

Sed esto, illa animalia vera essent animalia, & vera, ac realia reciperent in se vulnera, adhuc non possēt à dæmone per aerem deferri, & in aliud corpus introduci: quia cum sint relationes reales, non sunt entia absoluta; sed respectiua, quæ non possunt separari à suo fundamento, & termino. Sed si aliqua vulnera in corpora sagarum, ac maleficorum, vel maleficio afficiendorum à dæmone introducuntur, non sunt eadem numero vulnera, quæ à percutiente illis animalibus fuere inflicta; sed diuersa: nec referuntur ad hominem illa animalia percutientem; sed ad dæmonem illa vulnera infligentem. 298

Idem prorsus fatendum de illis punctionibus, ac vulneribus à strigibus, ac maleficis illis imaginibus inflictis. Nam de similibus idem est iudicium; & *vbi eadem ratio, ibi idem ius esse debet. L. illud ff. ad L. Aquiliam cum similibus.* Quoquomodo autem vulnerentur, sufficit nobis scire, quòd sagæ, ac malefici verè, ac realiter in animalia transformari nequeunt.

Quarè hinc abeant istæ transmutationes à nugiuendulis assertæ; quibus vxoris Loth, aut Nabuchodonosor transmutationes suffragari non possunt: cum factæ fuerint, non operatione dæmonis; sed virtute Dei, cui nihil est impossibile. Et an vltima

fuerit

fuerit vera, vel apparens, incertum est inter Auctores pro vtraquè parte contradictoriè inter se digladiantes. Nam Lyranus, & Dionys. Carthusian. referunt, Iosephum sensisse, illũ verè mutatum esse in bouem, testante sacra pagina: *Fanum sicut bos comedet*. Sed Medina *lib. 5. de recta fide in Deum c. 7.* existimat, hanc mutationem non fuisse veram, sed simulatam tantùm, & apparentem. Idem sentiunt Dorothæus, & Epiphanius, D. Thom. verò *lib. 3. de regimine Principum*, & Hieronymus ad illa verba: *sensus meus redditus est mihi*: & alij quos videre licèt apud Stephanum Facundex *in 1. Præcept. Decalogi lib. 1. c. 41. n. 15.* asserunt, Nabuchodonosor non formam amisisse, sed mentem: Quam sententiam, & ego libenter amplector.

ARTICVLVS II.

Quoad Quantitatem.

§. I.

299 TEntat adhuc artifex versipellis mirabilium operum productionem in corporum quantitate. Videt diuina potentia plures ex Sanctis eodem tempore in diuersis locis apparuisse: Insuper ad compeditos soluendos loca clausa, & carceres obseratos penetrasse, vt plures testantur historiæ. Idem in suis vult factitare, quasi parem cum Deo virtutem sit assecutus. Collocare enim illum posse vnum, & idem corpus in duobus locis distinctis, ità vt idem homo in vtroquè eodem tempore videatur, probatur experientia. Missis enim, quæ de Simone Mago, & Silenæ eius meretrice referuntur a Clemente *lib. 2. Recognit. & lib. 4. Constit. Apostolicarum*: de Apollonio à Philostrato: de Pythagora in duabus vrbibus viso ab Origene *lib. 6. contra Celsum*. Berengarium insignem sui temporis Magum, & hæreticorum sacramentariorum coryphæum eadem nocte Romæ fuisse, & in Ecclesia Turonensi lectionem decantasse, tradunt Historici illius temporis: vt Nangiacus in *Chronico*. Nec plura addenda sunt, quandoquidem hæc quotidiè præstare simulat in Magis. Solemne est enim dęmoni, vt dicetur postea, generales celebrare congregationes; in quibus maxima hominum, & mulierum conueniente multitudine, si aliquis ex Magis propter leuissimum aliquod superueniens impedimentum comparere non possit, excusatur ab illo; sed ne priuetur participatione sacramentorum infernalium: quamuis domi remaneat, non tamen desinit in cętu diabolico comparere, vbi ludit, cantat, comedit, saltat, & alia peragit à Magis fieri consueta; ita vt eadem nocte remaneat in lecto, & in cętu comparere videatur: vt altàs patuit in mulierculis illis conuiuentibus, & tamen domi dormientibus, de quibus agitur *in vita S. Germani*: Sic Magos ope dęmonis ædes penetrare, etiamsi clausæ sint ianuæ: vel per tenues rimas in cubicula irrepere; immò per quasuis angustias nullo negotio viam sibi parare. Experientia quoque ipsa testari videtur. Nam ab illo illusoriè contrahuntur, & diminuuntur in pusilla animalia, v. gr. in feles, mures, locustas, & alia minutiora: tum introducuntur in ædes, carceres, cameras, & loca secretiora, ita vt duo corpora in vno, & eodem loco penetratiuè collocari videantur.

Circa quantitatem dæmon mirabilia opera producit. Ostendit quòd idē corpus sit in duobus locis eodem tempore.

Et quod vnum corpus aliud penetrare videatur.

§. II.

SEd hæc omnia, vt superiora, meræ sunt præstigiæ. Certum est enim ex principijs physicis, quodlibet corpus suo loco contineri: nec naturaliter posse vnum, & idem corpus simul esse in duobus locis; quod ità obstinatè asserunt moderni sacramentarij, vt neque per diuinam potentiam id fieri posse velint, quamuis falsò. Insuper suis ita circumscribi dimensionibus corporalibus, vt aliud iuxta naturæ suæ leges penetrare non valeat. Ideòquè dęmonē non posse sic mutare corporis quantitatem, vt vnum in duobus locis, vel duo in vno loco collocentur; cum nihil ei liceat agere, quam quod naturæ ordo patitur. Vnde sequitur, Magos in duobus locis visos in vno vere, & realiter esse; in alio phantasticè, & apparenter, dęmone ipsos repræsentante, & postea per mentis excessum exhibente omnia, quæ in Conuentu sathanico fiunt: vt pluriès sagæ coram Iudicibus confessæ sunt. Similiter Magos per has rimas in cubicula non introire; sed per fenestras, & portas, quas præcedens dęmon latenter aperit, & claudit: sed tàm subtiliter, vt dormientes in cubiculo non euigilent: sicut eadem fassos fuisse, refert Grillandus *lib. 2. de sortilegijs c. 8.* Vel si verè cattis, & similibus patet aditus per has rimulas, non magos esse; sed dęmones, qui sub tali forma ingrediuntur, & illa operantur, quæ Magi se operari credunt, dum eadem in eorum imaginatione operatione diabolica effinguntur. 300

Sed vtrũquè præstigiosum probatur

ARTICVLVS III.

Quoad Qualitatem.

EFficacior est dęmonis virtus in qualitatibus corporis, vel amouendis: vel introducendis cum vtrumque sit illi facillimum. Quod probant omnes alterationes in corporibus virtute diabolica factæ, quæ cum sint innumeræ, eas ad solos morbos reuocemus ab illo variè illatos: quicquid in contrarium dicant Auicenna, Galenus, & alij putantes, ex naturalibus causis semper oriri; quasi verò Saul, & Iob in veteri testamento: Cæcus, & mutus epilepticus, seù lunaricus, & mulier conuulsa in nouo non fuerint à dęmone, vt ab efficienti causa, varijs infirmitatibus diuexati. Idemquè nos docet quotidiana experientia in tot vtriusquè sexus personis, quæ maleficio aliquo affectæ patiuntur febres varias, languores summos, morbos graues, cęcitatem, surditatem, dementiam, deliramenta, dentium stridorem, melancholiam, lepram, paralysim, epilepsiam, apoplexiam, stuporem, & conuulsionem membrorum, obstructiones, & intemperies, modò mitiores, modò validiores, emaciationem corporis; deniquè mortem ipsam. 301

Alterationes varias dęmon efficit in corpore. Qualitates Amouendo. Vel Introducendo. Quę sũt innumerę ad solos morbos reuocantur.

Quod septemplici modo peragit, vt se opponat septem donorum Spiritus sancti distributionibus. 302

Primò phantasiæ fascinatione, ex qua horrendæ procedunt infirmitates: cum omnes extraordinarij effectus, qui in energumenorum corpore constituuntur, & a dęmonibus causantur, huic perturbatæ potentiæ ab incredulis, qui possessiones reales negant, assignentur. Tam enim potens est in homine agitando, vt eius effectus omnem naturæ virtutem prętergredi videantur.

Quod causat septem modis. Phantasię fascinatione.

Secundò motu, & perturbatione humorum; excitat enim atram bilem, quam adauget admotis causis exurentibus, vel detento ipso humore, ne expurgetur; fulgines in cerebrum, & internos sensuum meatus propellit; noxia excremēta coaceruat ad iunctu-

Humorũ per turbatione.

ras, spirituosam ex ipso sanguine substantiam e aputgat à crassitie materiæ; & ea inficit spiritus vitales, atq. diuersas infert noxas. Vndè *si aliquem melancholia morbo dęmon afficere velit*, inquit, Codr. Medicus timoratus, & doctus lib. 3. c. 2. de morbis veneficis, *melancholicum succum auget; vel iam genitum, aut auctum commouet in cerebrum; atq. in internorũ sensuum sedes vapores atros defert. Quòd si apoplexiam, catochum, & alios similes affectus excitare statuerit, crassos succos ad cerebrum defert, quibus venas cerebri, vel eius ventres, vel neruorũ origines obstruit. Si cęcitatem; excrementa ad oculos traducit; vel etiã humorem aqueum chrystallinum oppositum agitat, vel crassefacit, vt spiritus visiui permeare non possint. Simili ratione surditatem infert: vel excrementa aceruando; vel retinendo aerem congenitum quominus moueatur*. Hæc Codroncus.

Virium dissolutione. Tertiò virium, & potentiarum debilitatione, dissolutione, & destructione. Nam si integræ, sua exequuntur munia, non dubium est, quin ad illa pręstanda reddantur ineptæ, si debilitentur, dissoluantur, aut destruãtur: vt cum cæcitatem vult inferre, neruos visorios ita cõprimit, quominus species visiua per eos recipiatur. Sic cum surditatem, neruum auditorium, quominus suum valeat exequi munus.

Organorum corruptione. Quartò corruptione organorum, quibus sensus sũt alligati. Nam sic eos, vel hebetat: vel noxiè afficit. Cum enim non possit corpus ritè operari, nisi illis mediantibus, tunc à dæmone eis corruptis non solùm desinunt, suas exequi functiones; sed omninò fatigantur, franguntur, languescunt, & pereunt.

Contractione membrorum. Quintò contractione, & distractione membrorum, vndè maximi excitantur dolores. Nãm si parturiẽtes tanta patiuntur, quid maleficijs affecti, cum membra contrahantur, & distrahantur tam atrociter, vt in equuleo torqueri videantur.

Impulsu in varia pericula. Sextò impulsu in varia pericula: nunc in ignem, vt flammis consumantur: nunc in aquam, vt suffocentur: nunc in præcipitia, vt collidantur, aut aliàs miserè pereant, cuius impulsiones *Marci 9.* luculentum habemus exemplum.

303 *Morte ipsa.* Septimò ipsa morte, quam variè infert; atquè ijs modis diuersimodè corporibus detrimenta procurat, illa alterando per qualitates noxias, quas immittit, pluribusque, vel paucioribus vtitur, prout nocere desiderat, vt patet in septem viris Saræ à dæmone occisis, vt habetur Tobiæ cap. 6.

Probatur exẽplo. Horum septem modorum varia passim in hoc toto opere referuntur exempla; vnicum tamen hic referam de vltimo modo, cuius fui testis ocularis. Anno Domini 1645. in territorio Bergomensi quidam Iuuenis annos natus circiter 25. fuerat maleficio affectus ità quòd non poterat ampliùs manducare, bibere, nec alias naturales exercere operationes, immò nec penè loqui, ac respirare; ad me accessit vigilia S. Laurentij, quem cum cæpissem sacris munire benedictionibus, illicò dæmon totius mali se prodidit auctorẽ, cuius motibus, & agitationibus per ecclesiastica præcepta confractis, ac depressis, iuueni, vt sua alicui Confessario confiteretur peccata, ac sequenti die sacram sumeret Eucharistiam, postea Brixiam peteret ad quendam peritum, & famosũ Exorcistam, persuasi (nondũ enim ego dæmoniacos exorcizare, sed duntaxat maleficio affectos sacris benedictionibus ad maleficia tollenda ordinatis munire, consueueram). At ipse cum se à dæmone obsessum comperisset, repentè in quandam vetulam maleficij, & obsessionis causam constituit, cuius mala opera benè nouerat; ac domum profectus dixit amicis suis ac domesticis, se ab illa vetula fuisse ità malè affectum, ac optimè nosse, alios ab ea olim ità fuisse affectos, ideòquè se velle eam Sanctissimæ Inquisitionis deferre tribunali. Interim rogauit Superiorem Conuentus, vt ea nocte vnà cum quodam socio suo fidelissimo illum reciperet in Conuentum. Quo obtento, (nec loco pepercit crudelitas diabolica) post quartam noctis horam, dum in cubiculo maneret expergefactus, ostio, ac fenestra apertis, vidit illam muliereulam cubiculum ingredientem, & super lectulũ ascendentem, à qua miser ille in collo fuit manibus comprehensus, vt penè suffocari videretur. Quam toto conatu à se depellere nitebatur, interim, eam cõuicijs afficiendo, & tanta vi ab ea se eximere contẽdendo, quòd lectum, quo decumbebat, cõfregit, omnia hæc socio audiente licèt neminem vidente. Nec semel hoc factum est; sed post dimidiam horam illum in altero lectulo vnà cum socio decumbentem iterum est aggressa, quem conabatur extrahere è lecto; sed socius amplexus illum detinebat, vim magnam, ac motum contra se fieri persentiens; sed neminem aspiciens. Ex quo euenit, quòd caput ipsius miseri, & collũ ità fuere tumefacta, vt totaliter fuerit deformatus, & tanquam phreneticus agitaretur, spumaret ore, dentibus fremeret, solo collideret, ac præcipitem se dare vellet. Quarè mane me præsente corã multis testibus omnia narrauit, prius eius gutture, ac lingua munitis signo crucis; cõtinueq. voces emittebat raucas, & truncas, conquerendo se de illa vetula, ac dicendo hæc verba: *me affligit illa mulier* (illius proprium nomen enunciando) nec vult cessare, donec me mortuum videat: quod factum est hora eiusdem diei nona, qua expirauit. Et fuit à quibusdã obseruatum, mulierem illam eo mane non fuisse visam more solito missæ sacrificio interesse, nec Ecclesiam adijsse; nisi post prandium quando miser ille iã spiritum exhalauerat. Nemini autem est abigendum, quin hoc facinus patratum fuerit vel ab illa vetula ope dæmonis mediante; vel à dæmone sub illius vetulæ figura, ea sic consentiente, ac præcipiente, ne illam denunciaret. Quod magis, ac magis confirmauit mors neptis ipsius vetulæ, quæ posteà immediatè ante completum mensem quadã insolita infirmitate è medio sublata est per maleficium, vt suspicabatur, ab eadem vetula patratum: quia cum prædicta Adolescentula ardenter pręfatum diligeret Iuuenem, dolens de morte illius, enarrauerat, maleficiũ ab auuncula sua per bucellam iuueni traditam factũ esse. Immò ipsamet vetula mortis illius cooperatricem seipsam patefecit, dum postea prædicti Iuuenis socio, qui omnium, quæ euenerant testis fuerat oculatus, & auritus, nisi taceret, similem se mortem inflicturam minata est, Cuius euentus testis fui ocularis vna cum nõnullis alijs pijs Religiosis. Neq. hoc negabunt, nisi strigarum fautores; vel eorundem criminum participantes.

ARTICVLVS IV.
Quoad Relationem.
§. I.

Potest insuper dæmon extraordinariam in homine facere relationem: seni iuuentam reddendo. Eo enim ipso quòd erit sic renouatus, ad alios homines se habebit vt dissimiliter similis, & similiter dissimilis. Similis iuuenibus, quia iuuentam recipiet: Viris, quia maturitate, & virtute virili donatus erit. Senibus, quia prouectioris erit ætatis. Dissimilis a iuuenibus, quia pueritię, & adolescentiæ ætas longè prætergredietur: A viris, quia ætatem attinget senũ, inter quos erit meritò cõnumerãdus: A Senibus, quia non sustinebit incõmoda senectutis; sed vultu, facie, totoq. corporis habitu adolescentem exhibebit; vel alium omninò sibi dissimilẽ similem repręsentabit. 304

Dęmon extraordinariã potest facere relationem per quã homo sibi & alijs similis, & dissimilis fit.

De

Probatur exemplo.

De qua re luculentum exemplum refert Vincentius Beluacensis Specul. hist. lib. 9. cap. 35. de Faustiniano Ciue nobilissimo Romano patre Sancti Clementis Papæ Niceæ, & Aquilæ Discipulorum S. Petri Apostoli, qui profectus Athenas ad quærendum Mathidiam vxorem suam, quæ vnà cum duobus filijs Fausto, & Faustino, qui postea vocati sunt alter Niceta, alter Aquila, iter direxerat: cum autem Faustinianus nullibi inuenisset dictam suam vxorem cum suis filijs, mansit in Vrbe Laodiceę: & factus est discipulus Simonis Magi, donec S. Petrus vnà cum S. Clemente, inuenta Mathidia eius matre, ac cognitis Clementis fratribus Niceta, & Aquila omnes Laodiceam perrexerunt, vbi inuento, ac cognito etiam Faustiniano eorum Patre cuncti admiratione stupefacti post amplexus, & oscula simul lætitia pleni filij, qui Christiani erant cum patre pagano qui paratum se præbuit fidem catholicam recipere, disputare cœperunt, sed vtar verbis S. Clementis relatis a Beluacense loco citato.

Post disputationem autem cum iam domi essemus præparantes ad edendum, ingressus quidam nunciat Appionem cum Anubione nuper venisse ab Antiochia, & hospitari cum Simone Mago. Quod audiens pater gauisus est, & ait Petro: Si permittis volo ire, & salutare Appionē, & Anubionem, quia valdè amici mei sunt; fortassis autem Anubionem suadere potero disputare cum Clemente de Genesi. Permitto, inquit Petrus, & laudo, quòd amicos colis. Considera tamen, quòd per prouidentiam Dei omnia tibi ex sententia concurrunt. Ecce enim non solùm affectio tibi propria, Deo testante, reparata est, sed etiam amicorum præsentia procurat; & pater inquit, verè aduerto ita esse vt dicis. Abijt ergo ad Anubionem. Nos autem cum Petro positi per totam noctem interrogando de diuersis quæstionibus, & discendo ab eo delectatione ipsa doctrinæ peruigiles mansimus. Et cum iam aurorescceret, Petrus intuens me, & fratres meos ait: Miror quod visum sit Patri vestro. Cum hoc diceret, superuenit Pater, & inuenit Petrum de se nobis loquentem: cumquè nos salutasset, satisfacere cœpit, & causam exponere, ob quam foris mansisset. Nos autem ad eum respicientes expauimus, vultum in eo Symonis videntes, vocem tamen patris nostri audiebamus. Cumque refugeremus eum, & execraremur, stupebat, quòd tam austerè erga eum ageremus, & barbarè. Petrus autem, qui vultum eius naturalem solus videbat, ait ad nos: Cur execramini patrem vestrum? Cui nos vnà cum Matre respondimus: Hic nobis videtur Symon vocem habens patris nostri. Et Petrus: Vobis quidem vox eius, quæ maleficijs mutata non est, sola nota est. Mihi autem etiam vultus eius notus est, qui alijs arte Sÿmonis mutatus apparet. Ecce autem vnus ex his, qui Antiochiam præcesserant, regressus ait ad Petrum: Domine mi, Symon apud Antiochiam multa prodigia faciens nihil aliud populo persuadet, nisi quòd ad odium tui pertinent, magum te nominans, & homicidam, ita vt desiderent si te vsquam inuenire queant, etiam carnes tuas deuorare. Hos ergo videntes commotam Ciuitatem considerabamus quid fieri oporteret. Superuenit autem Cornelius Centurio missus à Cæsare ad præsidem Cæsareæ publici negotij gratia. Hunc accersientes clam causam exposuimus, & vt iuuaret, si quid posset, rogabamus. Qui ait, Cæsar maleficos per prouincias inquiri iussit, & perimi, ex quibus plurimi iam perempti sunt: Ego autem diuulgabo me ad hoc missum à Cæsare, vt istum Magum capiam, vt cum socijs suis puniatur, & sic metu compulsus fugabitur. Igitur hoc audiens Symon descendens ex Antiochia huc venit, sicut audiuimus. Cumquè hoc ille dixisset Petrus respiciēs ad patrem nostrum ait: A Symone Mago transformatus est vultus tuus, sicut apparet. Putans enim, quòd à Cæsare quæreretur, ad pœnam territus fugit, & vultum suum tibi imposuit, si fortè pro ipso capi, & ad mortem duci possis, vt filijs tuis tristitiam moueret. Hoc audiens pater cum lachrymis se infelicem exclamare cœpit. Mater quoque sparsis, & laceratis crinibus plangebat, & nos stupentes quasi amentes eramus. Anubion autem venit ad nos indicans nobis Symonem fugisse per noctem versus Iudæam. Dicam, inquit, quomodo res gesta est. Vbi venit Faustinianus ad salutandum nos, contigit, vt ipsa hora circumstaremus Symonem dicentem, quòd fugere vellet ipsa nocte, eò quod quosdam venire audisset, qui ex præcepto Imperatoris eum comprehenderent. Omnem furorem vellet conuertere in Faustinianum. Tantùm, inquit, vos facite eum cænare vobiscum, & ego quoddam vnguentum componam, quo cænatus perungat faciem suam, & ex eo vultum meum habere videatur. Vos autem herbæ cuiusdam succo faciem perungimini priùs, vt non fallamini in miratione vultus eius. Volo enim vt comprehendatur ab his, qui me quærunt, & luctum habeant filij eius, qui me derelicto confugerunt ad Petrum. Ego autē Anubion timui tunc Faustiniano indicare hoc; sed nec ipse Symon spatium nobis dedit, vt possemus ei secretiùs loqui, & consilium Symonis aperire. Interea Symon nocte Iudæam petens fugit cum Appione, & Athenodoro. Ego autem simulaui inæqualitatem corporis, vt domi remanens facerem hunc velociùs ad vos redire, si fortè possit aliquo modo occultari apud vos, ne ab his, qui Symonem quærunt comprehensus gratis pereat. Flentibus ergo patre, ac matre, ac omnibus pro his, quæ acciderant, Petrus miseratione commotus ait: audi Faustiniane, cum nobis prius aliquid vtilitatis contulerit error iste transformationis, tunc ego veram tibi vultus tui imaginem reddam. Præcede nos Antiochiam, & in loco publico stans denuncia pœnitentiam tuam, & dic: Ego Symon denuncio vobis, & confiteor me fefelisse omnia de Petro; neque enim seductor est, neque Magus, neque homicida; sed omnia dixi furore commotus. Obsecro igitur vos ego, qui dudum causas odij vobis dederam contra eum, vt nihil tale de eo sentiatis; sed ipsi credatis vt prædicatori verè à Deo misso, & veri Prophetæ discipulo; etsi etiam ego ipse post hoc veniens ad vos aliquid dicere contra eū tentauero, ne credatis mihi. Cum autem videris populum ex sermone tuo conuerti, & depositis odijs recipere desiderium nostri, manda mihi, & statim veniam, vultumque proprium, qui tuis omnibus notus est, tibi reddam. Profectus est igitur pater meus cum Matre, & duobus fratribus meis, &

quibusdam ex familiaribus. Interea dum Petrus populum quotidiè doceret, & virtutes multas faceret post dies decem venit quidam missus à patre annuncians Faustinianum omnia præstitisse, ac euenisse, prout statuerat, ac prædixerat Petrus, idcircò rogat, vt velociter venias, & vinentem eum occupes, ne occidatur à populo, similiter & crescenti erga tui desiderium Ciuitati appareas. Quibus cognitis Petrus profectus est à Laodocia, vt veniret Antiochiam, cui occurrit Faustinianus. Eadem autem die ad uesperas restituta est in Faustiniano facies propria, & recessit ab eo respectus, seu relatio, idest similitudo Symonis Magi. Audiens autem Symon uultum suum in eo ad Petri gloriam profecisse festinus præuenit Petrum, & capit occultè per amicos suos amplius derogare, quàm fecerat. Tunc omnes expuentes in faciem eius expulerunt eum de Ciuitate dicentes: Reus es mortis tuæ, & si vltra locuturus contra Petrũ huc tibi credideris esse ueniendum. Omnis autem Antiochiæ populus audiens uenire Petrum, occurrit ei, & nobiles, ac maiores natu cinere aspersi capita pœnitentiam agentes, quòd contra prædicationem eius per Magum Symonẽ suscepissent.

Hæc Clemens. Nemini autem est ambigendum prædictam transmutationem factam in vultu Faustiniani à Symone Mago ope dæmoniaca fuisse operatam; non enim illæ res à Symone appositæ sufficientes videntur ad huiusmodi transmutationem perficiendam, sicut nec ad senis iuuentam reparandã.

§. II.

POsse autem etiam naturaliter talem in homine fieri mutationem, probaretur facilè, Si Apollonij, Rhodij, Æschyli, Pherecidis, Simonidis, & Lycophronis poeticis inuentionibus credendum esset. Statim nanquè nobis proponerent Iasonem à Medæa recoctum, & lacti nutrices reiuuenescentes; Sed quia hæ metamorphoses fictæ, & incredibiles sunt; ideò efficaciores quærendæ sunt probationes huiusmodi renouationis, vel mutationis, quam impossibilem esse, ratio ipsa suadere videtur. Nam vnde putas, vita nostra quotidie deperit, & tandem morte soluitur, nisi quia cõsumitur indies humidum radicale, in quo illa consistit? cuius consumptionis causæ sunt annorum multiplicatio, & nutritio alimenti; Nequè enim continua cibi nutritione tantum reparari potest, quantum deperit; immò per illam nutritionem diminuitur; quia *omne agens agendo repatitur 1. de generat. tex. 46.* Si ergo posset illud humidum radicale in aliquo restaurari, nonnè homo in primam rediret iuuentutem? Nam sic reficerentur illa, quæ veterascebant, vt succus melior sufficeretur: tolleretur nimia senectutis ariditas, & rediret primi genium indiuidui temperamentum.

305 *Hoc præstare potest natura.* Hoc autem à natura perfici posse certum est. Nam plura exempla suppetunt quorundam, qui vires resumpserunt, & habitum iuuenilem denuo induerunt, etiamsi essent centenarij. Et quidem si renouatur, teste Dauide *psal. 102.* aquilæ iuuentus, & serpentis senecta, cum illa ponit veteris pennas, ille antiquum deponit exuuium, quare non poterit idem accidere homini, sicut de facto euenit nobili Petruiano ab historicis Indicis toties decantato, qui ter ex sene iuuenis factus est; & ter exarescens ter refloruit spatio trecentorum annorum, quibus vixit: vt referunt Petrus Maffæius *hist. Indica lib. 11.* & Ferdinandus Castanneda *lib. 8.*? Nec illi solùm accidit; sed alijs pluribus, qui posita canitie, pulsa macie reiecto pallore, situ, & squallore senectæ, viderunt in seipsis naturæ benefacio dentes renatos, comas denigratas, rugas suppletas, sulcos cutis adæquatos, atquè primam agilitatem, & iuuentam restitutam; quos referunt Torquemada *Dialogo primo horti floridi*, Valescus Tarentasius *lib. 6.* & Delrius *lib. 2. Disquisit. magic. q. 23.*

§. III.

QVòd si natura hoc potest seipsa præstare, nonne arte iuuari poterit, adhibitis efficacioribus remedijs, quibus humidum radicale restauretur? Nam hoc causis naturalibus non est impossibile, satis, sufficienterquè probat lignum vitæ, cuius fructus ad aliquot annorum millia vitam in hominibus protraxisset. Hanc enim vim illi naturalem fuisse, docent D. Thom. 1. *par. q. 97. a. 5.* & Scotus *in 2. dist. 19. q. 1.* post Strabonem, Hugonem à S. Victore, & alios. Si ergo in rerum natura darentur aliquæ causæ æqualis virtutis nonne possent eundem effectum producere? Et certè dari, non esset negandum, si liceret Indicis relationibus fidem adhibere, quæ duos fontes celebres, alterum in Insula Bonica, alterum in Lucaya reperiri testantur, talis efficaciæ, vt aquarum virture incolæ vtriusquè regionis senectutem exuant, & induant iuuentutem. 306 *Idem ab arte iuuari potest.*

Sed esto vna causa sola huic effectui non sufficiat; nonnè plures poterunt illum producere, si arte medica componantur? Quis namquè neget, esse mineralia, arbores, herbas, aquas, & id generis naturalia, quæ si ritè adhibeantur, noxia à corpore repellere, & proficuam temperaturam introducere; atquè ita vitam prorogare possint? Quare cum talem senis in iuuenem mutationem & natura operetur, & ars præstare queat, non dubium est, quin sit possibilis dæmoni: cum illa omnia possit peragere, quæ à natura fiunt; & in praxim reducere scientiam, quam habet, ignotam quidem Medicis, ipsi verò notissimam de ratione restaurandi humidum radicale, cum apprimè norit virtutes, & proprietates cuiuslibet rei naturalis, modumquè, quo vnaquæquè opportunè applicari debet. *Potest igitur & dæmon idem operari.*

ARTICVLVS V.

Quoad Actionem.

ETsi multipliciter dæmones agant in corpora, & varia in eis operentur; tamen illorum actio clariùs patet in Energumenis, in quibus debent inesse, & operari, vt eorum corpora possideri dicantur. Quod dum faciunt quis non miretur & existentiam, & operationem, quæ omnem naturæ conatum videatur superare? 307 *Multiplex est dæmonũ operatio in corporibus, sed præcipuè est possessio in energumenis.*

§. I.

EXistentia talis est, vt plures in vno corpore insint. Nam gaudent societate. Et quamuis inter se sæpiùs dissideant; tamen idem volunt, conantur, & moliuntur, quando hominem possident: cum vnum sit consentiens studium, vna concors voluntas, nempè, illum vexare, immò aliquoties integra legio, quæ 6666. dæmonibus constans in vno corpo- *In his existunt.*

corpore reperitur, vt probatur ex dæmoniaco *Lucæ* 8. & dicto Christi asserentis *Luce* 11. immundum spiritum suis sedibus expulsum septem alios spiritus nequiores se, per quos multitudo dæmonum intelligitur, assumere, atquè in domum reuerti, ex qua exierat. Hi autem spiritus non insunt, vt accidentia suis subiectis; nam sunt substantiæ perfectæ: Nec vt partes suis totis, & compositis; quia partes corporis, aut animæ non sunt: Nec vtriusque nec alterius vices supplere possunt, si idem homo viuus perseuerat: Nequè totum quoddam, & absolutum in aliquo supposito concurrentibus duabus perfectis naturis in vnam hypostasim; hoc enim soli Christo Domino conuenit. Sed vt motores rebus motis: nam corpora mouent: sed ita vt nullum istis dent nouum esse; nec propriè vnum quid cum obsessis constituant.

Qualis sit existentia.

Et sic existentes aliquando totum corpus hominis occupant; sic vt anima, quę tamen alias habet operationes, & arctius, quam dæmon, corpori iungitur: Aliquando membrum aliquod, caput, brachia, tibia, pectus, & huiusmodi partes singulares, in quibus suas sedes ponunt. Aliquando in summa, & imperceptibili hominis particula, in qua latent, cum sint spiritus corporis expertes, nec tamen ità insunt in illis, vt semper in eadem parte permaneat; cum sępè mutent stationes, & nunc plures possideant, nunc pauciores.

§. II.

308 NEc minori admiratione digna est operatio. Nã vel omnes, & singuli inducunt & causant mala, quæ homo patitur; quia corpora non ad leuamen, sed ad cruciatum ingrediuntur: nec aliam capiunt voluptatem in carneo illo domicilio, quàm quæ ex hominis vexatione consurgit; & ideò omnes, vt potè inimici implacabiles miserum hominem torquēt, ex quo augeri malum, necesse est. Si enim malum est, ab vno torqueri, vexari à pluribus erit pessimum. Vel singuli propria habent tormenta, quibus eandem partem afficiunt, officijs sic inter se distributis, vt vni vnum, alteri aliud malum procurandi cura demandata sit; & ità alius contrahat, alius retrahat vnum, & idem membrum: alius paralysim; alius stuporem causet, & sic de cęteris. Vel singuli certa quædam, & determinata loca occupant, in quibus pro libito tyrannidem exercent; ita vt vnus caput, alter brachia, ille pectus, iste ventrem, hic intestina torqueat. Vel si in vno resident membro, illius est tormenta afferre carni, huius ossibus, illius neruis, alterius venis, alterius medullis, prout cuiquè singulæ sunt prouinciæ designatę. Hac politia diabolica constituta, quid non agunt in misero corpore, quod illis sicut alia materia corporalis ad nutum paret? Oculos perlucidos, & transparentes distorquent, ore spumam emittunt, linguam mouent præter voluntatem obsessi; atquè illam incredibili oris hiatu aut contorquent; aut inflant; emittunt: barbaras edunt voces, & horribiles vlulatus: strident dentibus, latrant more canum, voces edunt more vulpium, leporum, aliorumquè animalium terrestrium: Cantant more auiũ, picę, gallinæ, corui, cornicis, aliorumquè volatilium: rident, lugent, saltant, aliasquè gesticulationes exercent: quandoquè gulam in tumorem attollunt, fauces ita constringunt, vt miseri strangulari videantur: caput vna cum facie insigni rubore perfundunt; suffundunt cutem totam flauo, seù citrino colore: cæcitatem, surditatem, & morbos inducunt varios: appetitum deijciunt, vt nec cibum sumere, nec sumptum continere valeat: partes interiores aut insolita palpitatione: aut crebris punctu ris commouent: exteriùs quasi formicæ sub cutę repentes permeant, distorquent membra; & corpora nunc tollunt in aera: nunc inflexibilia reddunt: modò in terra voluitant: modò ad parietes allidunt: sæpissime horribili motu agitant, ita vt neque multorum hominum viribus, nequè ferreis nexibus contineri possint. De quibus omnibus passim plura extant exempla in Euangelijs de dæmoniacis ad Christum adductis, ab eoque à dæmone liberatis: & praxis quotidie docet.

In illis operãtur

Qualis sit operatio.

Quàm admirabilis.

§. III.

QVarum operationum nonnullæ à dæmone siuè intra corpus; siuè extra existente exerceri valent. Potest enim extra manens sic torquere 309 arreptitios (dummodo sint infra sphæram suæ actiuitatis) eos cogendo cadere in ignem, vel aquam: sicut illum, de quo *Matthæi* 17 *&* *Marci* 9. Mouere ex impetu ad discurrendum huc, illucquè vt dicitur de quodam arreptitio *Luca* 8. qui ruptis vinculis agebatur à demonio in desertum. Inducere, vt se torqueant: vt ille se concidebat lapidibus *Marci* 5. Aliaquè huiusmodi opera in eis exercere: sicut *Actuum* 19. de arreptitio, qui inualuit contra duos, ita vt nudi, & vulnerati fugerent de manibus eius. Quæ omnia possunt fieri à dęmone extra corpus manente per solam applicationem virtutis motiuæ ad impellendum; licèt meliùs, & vt plurimum fiant existente dæmone intra corpus, quia meliùs potest illud sibi coaptare ad mouendum, quàm si extra manserit: sicut in prędictis euenisse credendum est.

Alia exercere potest extra corpus dæmone existente.

Aliæ verò sunt operationes, ad quas regulariter, dæmon est intra corpus, vt loqui. Multa enim arreptitij loquuntur, quę constat eos non dicere; sed dęmones per illos: cum sæpè ipsi non se intelligant. Ad hoc autem necesse est, vt sentit Tostatus, dęmonem esse in corpore, quia locutio fit per motum organorum interiorum, quę à dęmone mouentur non solùm prout est in corpore; imò pręcipuè prout est in ventre: quia principale inter locutionis organa est pulmo, qui mouetur, & aerem concitat ad refrigerandum cor, & ibi subtiliatur aer, vt fit conueniens materia ad voces articulatas: nam aer exterior manens sic grossus est quidem conueniens ad sonos faciendos, sed non ad voces perfectas formandas: Cum ergo principium vocis sit in pulmone, necesse est, quando dæmones per arreptitios loquuntur, sint in pulmone, sicquè sint in ventre. Quis ergo dæmonem per hominem loquentem esse in corpore eius audeat negare? Nonne 1. *Regum c.* 28. Saul abstulit magos, & ariolos de terra, & interfecit eos, qui habebant pythones in ventre? & tamen pythones sunt dæmones illi, qui loquuntur per hominem, vt testatur S. Lucas *Actuum* 16. *Factum est euntibus nobis ad orationem, puellam quandam habentem spiritum pythonem obuiare nobis, quę magnum quæstum præstabat dominis suis diuinando. Hæc subsecuta Paulum clamabat dicens: isti homines serui Dei excelsi sunt, qui annunciant vobis viam salutis.* Sic & illi, in quibus dæmon loquitur, dicuntur habere spiritum pythonem, quem quidem habere in ventre haud dubium est.

Alia in corpore tantùm existẽte.

Sed

§. IV.

310 SEd quid dicam? Non solùm regulatiter quando per homines loquuntur, sunt in corpore; verùm etiam si nunquam loquantur. Ad quid enim Christus, cum aliquem sanabat arreptitium, de corpore exire dæmoni præcepisset, nisi in corpore fuisset? Hunc namquè modum loquendi, *Exi ab homine spiritus immunde* non ad operationem dæmoniacam; sed ad personam dæmonis in corpore existentis, & operantis dirigi planè constat. Quarum locutionum formulæ extant *Matth.* 8. *Marci* 5. *Lucæ* 8. Vnde non solùm verum est de spiritibus loquentibus: vt dicitur *Marci* 1. *& Luca* 4. Scilicet, *exibant dæmonia à multis clamantia, & dicentia: tu es filius Dei, & Actuum* 16. dixit S.Paulus spiritui: *Pracipio tibi in nomine Iesu exire ab ea*, & dicitur, quod exijt eadem hora. Sed etiam de spiritibus non loquentibus: sic patet *Marci* 9. de illo dæmone, qui allidebat puerum, & cogebat spumare, & projiciebat in ignem, & in aquam, & tamen non loquebatur, quia erat spiritus mutus, & surdus, sicut Christus dixit illi: *Exi ab eo, & amplius ne introeas in eum*. Poteratnè clariùs Christus explicare, ac demonstrare, dæmonem esse in corpore secundùm suam substantiam, & existentiam? Si enim tantùm in corpore suam habuisset operationem, cum possit operari in corpore, etiam manendo extra corpus, Christus tantummodo præcepisset dæmoni, ne ampliùs noceret homini: nec vsus fuisset illo verbo: *Exi ab homine, nec introeas*: quæ verba ex vi propria respiciunt dæmonis substaotiam & existeotiam, & non puram operationem: cum dæmon possit manere in corpora difinitiuè, & nullam efficere sensibilem operationem. Sic generaliter quandocumquè agitur de sanatione arreptitiorum dicitur, quòd eijciuntur dæmonia: vt habetur *Matthai* 10. *Dedit Discipulis potestatem spirituum immundorum, vt eijcerent eos*; qui neotiquam eijci dicerentur, nisi priùs intra corpus existentiam haberent. Cui veritati se subscribit Tostatus *q.* 113. *in Matthæum c.* 8. Scotus *in* 2. *d.* 2. *q.* 5. *&* 6. Ioseph Angles *ibi q.* 3. *diffic.* 2. cum tota Scotistarum Schola.

ARTICVLVS VI.

Quoad Passionem.

311 INter multiplices hos malorum vortices, quibus actione dæmoniaca corpus obruitur, illud etiam pati, necesse est: vndè tot passiones sunt, quot actiones, per quas aliquid dæmones in eo operantur. Nam ex passibili impassibile faciunt, quicquid exteriùs applicetur, vel accidat. Quid tam efficax in soluenda membrorum compage, quàm ignis, qui suo ardore omnia comburit, liquat, & redigit in fauillam? & tamen cacodæmonis ope malefici aliquando in medijs rogis illæsi manent; & non solùm non consumuntur, sed nec minimum patiuntur ne vnius quidem capilli dispendium. Ita Simon magus inter flammarum vndique volitantium ardores volutatus non vrebatur: vt referunt D.Clemens Romanus *lib.* 2. *Recognit. & lib.* 4. *Constit. Apostol.* & Anastasius Nicænus *quæst.* 23. *in Sacr. Scripturam*. Quid tam violentum corpori torquendo, quàm equulei, pedum vstulationes, diræ membrorum distractiones, & alia huiusmodi tormenta, quę à Iudicibus adhibentur, vt à reis pertinacibus veritatem extorqueant? Et tamen sagæ quandoquè illa non sentiunt, eorumquè sæuitiam sæpiùs eludunt. Quid tàm validum ad membra laceranda, & comminuenda, quàm gladij, secures, & arma? Attamen gladiorum acies sic non raròo retunditur, vt nec leui vulnere malefici cutem perstringere queat: ferri vis coercetur, dum securi addicitur, & sclopporum grandines eius carnem vulneribus aperire non possunt. Quos autem modos seruet dæmon in his peragendis, explicatur infra *tom.* 2. *disp.* 1. *n.* 140.

Tot passiones sunt in corpore ope dæmonis, quot actiones.

Ex passibili reddit impassibile. Sinè illud sit viuens.

Nedum potestas dęmonis in corpore viuente 312
exercetur; adhuc persentitur in mortuo, in quo prę-ter ea, quæ potest in alijs rebus corporalibus, solet mira operari, & efficere, vt flammis appositum non reducatur in cinerem; vel sub die expositum, putredinem non admittat, atquè diù seruetur incorruptum. Quod etiam procedere potest, vel ex temperameoto: vel ex vnguentis adhibitis: vel ex loci qualitate; atquè alijs huiusmodi naturalibus causis: vt tradunt Cælius Rhodiginus *lib.* 26. *c.* 24. Herodotus *lib.* 2. *hist.* & Diodorus *lib.* 1. *Bibliot.* Atquè ita Magi, & malefici in corpore, carne, & sanguine compacto non passibiles; sed impassibiles homines ope dæmoois esse videntur.

Sinè mortuum.

ARTICVLVS VII.

Quoad Vbi.

CVm inferiora Angelis tùm bonis, tùm malis pareant quoad motum localem; nullumque sit 313
corpus, quod dæmon quadam impulsus impressione loco mouere nequeant; Certum est, in multis de loco in locum transferendis plenam exercere potestatem. Quod clarè patet in Magis, & maleficis, in quibus duplicem cernimus translationem. Nam sicut Deus per Angelos Prophetas transfert de loco io locum: Aliquando spiritualiter, vt de seipso restatur Ezechiel cap. 8. *Et emissa similitudo manus apprehendit me cincinno capitis mei, & eleuauit me spiritus inter terram, & cælum: & adduxit me in Ierusalem in visione Dei*. Aliquando corporaliter; vt videre est in Abacuc è Palestina in Babyloniam, & Philippo ex deserto io Azotum deportatis: ità dæmon, qui Dei simia est, in suis vtrumquè transferendi modum imitari conatur.

Transfert corpora de loco in locum.

§. I.

SPiritaliter & imaginariè transferri Magos ad nocturna conuenticula, quæ varijs in locis, & di- 314
uersi anni temporibus solemniter à dæmonibus celebrantur, certissimum est. Cum sæpiùs experientia comprobatum sit, plures ex illis, qui se ad huiusmodi conuentus redire iactitabant, nedum se loco mouisse. Ex quo colligitur, ea, quæ à se verè, & realiter visa, & facta asserebant, in extasi diabolica & sensuum abstractione ipsis imaginariè fuisse repræsentata. Nihil enim est tam facilè huic præstigiatori, quàm sensibus externis, internisquè vinctis, & perturbata phantasia, corporisquè, & animi viribus læsis per simulacra, imagines, & phantasmata proposito accommodata homines vehementi somno consopitos deludere; ità vt transferri per aera, conuentui interesse diabolico, choreas celebrare epulari, gaudere, coire, & ludere cum cæteris putent: etsi nequè ex lecto exierint, neqnè ex loco, in quo corpore iacent, se mouerint; totumque fuerit imaginatione transactum.

§. 1. Vel spiritualiter, & imaginariè.

Hioc

315 *Curas imaginariæ trāſlationis modus adduci-tur à Mengho.* Hinc facillimè deducitur quàm hallucinetur Hieronymus Menghus in: huiuſce imaginariæ tranſlationis modū aſſignando. Notum eſt enim apud Exorciſtas, qui ferè omnes doctrinæ Menghi ſunt ſtudioſi, ac ſectatores, ipſum *in ſuo Compendio Artis Exorciſticæ lib. 2. cap. 14.* indubitanter aſſerere.

Che quando i malefici, e le ſtreghe vogliono andare imaginariamente à quei giuochi notturni, & à quelle loro ſcommunicate congregationi, ſi conſacrano con certe parole al demonio, il che fatto incontinente egli pigliando le fantaſie di ciaſcuna di loro, le conduce per quei luoghi, à quali elleno deſiderano andare, & in quelle conſolationi, che ſi ſogliono fare in quei luoghi, laſciando i corpi loro ſenza alcuno ſentimento, & coprendoli con l'ombra ſua, talmente che niuno gli può vedere. Et quando il demonio vede nelle fantaſie loro, ch'hanno adempiuto tutto quello, che deſiderauano, ſenza mouere dalle loro fantaſie quello, che hanno veduto, per opera diabolica riduce quelle imaginationi, e le congionge con i loro proprij moti, & corpi leuando l'ombra ſua di ſopra à quei corpi; oue che incontinente poſſono eſſere veduti. Et quantonque ſtiano iti vagando con le fantaſie, è loro imaginationi, nondimeno i loro corpi mai ſi ſono partiti da quei luoghi inſieme con le loro anime. Et queſta attione ſolamente vien fatta con l'idolo di quelle coſe, che il dæmonio ha preſentato alla fantaſia di queſti ſuoi ſeguaci. Hæc Menghus.

316 *Sua refellitur ratione ſumpta ab ipſius phantaſiæ definitione.* Quem modum ſi attentè, ac medullitùs contemplari aggrediamur, facili negotio à pertè à veritate declinate conſpicimus. *Phantaſiam enim*, ſi ſumatur pro principio motus, puta phantaſticandi, ſeù imaginandi, nil aliud eſt, quam *facultas animæ, qua percipimus obiecta iam ſenſata ab externis ſenſibus etiam poſtquam ſenſata ſunt, licet actū non ſentiantur.* Hæc autem facultas ſeù potentia, cum conſtet ex realitate animæ, & organo phantaſtico, licèt in morte, cum deſtruitur compoſitum, ſeparetur ab anima, & anima exiſtat ſine phantaſia: attamen pro ſtatu iſto, dum anima corpori eſt vnita, non poteſt phantaſia ſeparari ad anima, neque à corpore nedum per potentiam dæmoniacam; ſed neque per potentiam diuinam: quia implicat contradictionem, quòd ſit, & ſeparata exiſtat à ſuis partibus eſſentialibus, ex quibus conſtat. Si enim poſſet ſeparari à corpore, poſſet etiam ſeparari ab organo phantaſtico: etſi poſſet pro ſtatu iſto ſeparari ab anima, poſſet ſeparari à realitate animæ. Hoc autem eſt impoſſibile: quia non poteſt conſiſtere ſine realitate animæ, & organo, ex quibus duobus conſtat. Aliter ſi poſſet ſeparari, vt ait Mengus, etiam realitas animæ ex qua conſtat, poſſet ſeparari ab anima: quod eſt falſum: quia anima, cum ſit ſimplex, indiuiſibilis, & vna in eſſentia in ſe, & in ſuis potentijs, ac realitatibus (vt latè probant Auguſt. *ſerm. de tempore, & tract. 15. in Ioan & 10. Confeſſ. cap 14.* D. Bernardus *ſerm. 11. in Cantic.* & Scotus *in 2. diſt. 16. q. vnica cum ſchola noſtra*) & eius potentiæ, ac realitates ab ea, & inter ſe tantùm formaliter diſtinguantur, ſequitur eas ab anima nullo modo ſeparari poſſe.

317 Sed eſto etiā cū illuſtriſſimis Thomiſtis potentiæ ab anima, & inter ſe realiter diſtinguerentur, adhuc phantaſia ab anima ſeparari nequit: quia etiam ſecundùm ipſos potentię per ſe dependent ab anima in operando, tamquam à principio principali. Ita Conimbr. *2. de Anima c. 3. q. 4.* Zabarel. *de facultate animæ cap. 4.* Fonſ. *5. Metaph. cap. 5. q. 1. Sect. 5.* Suarez. *diſput. 18. met. ſect. 3.* Auerſa *q. 47. ſect. 1.* Run. *tract. de potentijs in gener. q. 1.* & alij plures relati à Bartholomæo Meſtrio, & Bonauentura Belluto *in Ariſt. ſtag. libros de Anima diſput. 2. q. 1.* Nec perciperet obiecta iam ſenſata ab externis ſenſibus, vt pote ab ipſis ſeparata; ſed reciperet ab ipſiſmet obiectis externis ſenſibilibus, quod non eſt ſui muneris; ſed potentiarum ſenſitiuarum externarum. Non enim potentiæ internæ poſſunt aliquod percipere obiectum, niſi priùs à potentijs ſenſitiuis externis percipiatur. Cum ergo repugnet à parte rei, phantaſiā ab anima ſeparari, ſequitur, fieri non poſſe per potentiam Dei; quomodo ergo audeat aſſerere Menghus, poſſe dæmonē ſtrigarum phantaſias aſſumere, atque illùc, quò ipſæ proficiſci cupiunt, deferre, & iterum animæ vnire? niſi aſtruere fortaſſe velit, dęmonem maiorem habere potentiā ipſo Deo? quod dicere eſſet hęreſis.

Sed cur non dixit Menghus, dæmonem etiam poſſe accipere ſtrigarum potentias ſenſitiuas exteriores, viſiuam, auditiuam, olfactiuam, guſtatiuam, & tactiuam, eaſquè deferre ad nocturnos ludos, vt omnia percipiant delectabilia, quibus poſtquam fuerint plenè affectæ, eas iterum animabus, & corporibus vnire, ſicut de phantaſia aſſeruit? quod fieri poſſe faciliùs appareret; cum huiuſmodi potentiæ ab obiectis exterioribus ſpecies ſuſcipiant immediatè. An forſitam hoc tacuit, quia huiuſmodi potentiæ ſine anima, & corpore eſſe nequeūt? Sed & phantaſia, & imaginatiua eadem ratione ab anima, & corpore ſeparari non valent. 318

Si vero phantaſia, ſiue imaginatiua ſumatur pro actu phantaſticandi, & imaginandi, & vt realiter diſtinguitur ab anima, eum ſic accepta ex Ariſtotele *2. de Anima c. vlt.* ſit motus à ſenſu ſecundùm actum factus, adhuc manifeſtum apparet, per potentiam dæmoniacam ab anima, & corpore ſeparari non poſſe: quia motus huiuſmodi fit per ipſam animæ potentiam à ſenſu externo, prout ab eo obiecta percipit ſenſata. Si autem phantaſia, ſiuè imaginatiua ab anima, & corpore ſeparari poſſet, ſic poſſet ſeparari à ſenſu, cum ſenſus non ſit ſine anima, & corpore: exindè ſequeretur, quòd poſſet actu obiecta percipere à ſenſu ſine ſenſu, quod implicat contradictionem. Idem prorſus fatendum de idolo, ſeù ſpecie phantaſtica, de qua dicit Menghus in fine: *& queſta attione ſolamente vien fatta con l'idolo di quelle coſe, che il demonio hà preſentate alla fantaſia di queſti ſuoi ſeguaci.* Nam ad idolum, ſeù ſpeciem phantaſticam non pertinet recipere ſpecies ſenſibiles ex obiectis exterioribus. Idcircò nullo modo poteſt dæmon ſtrigarum phantaſias, quomodocumque ſumantur, ab anima & corpore ſeparare, & ad conuentus ducere nocturnos, vt ait Menghus, niſi maior quàm Deo, facultas dęmoni aſcribatur. 319

Dicendum ergo, cum ſtriges, ac Magi imaginariè, ſeù phantaſticè ad nocturna transferuntur conuenticula, imaginatiuam, ſiuè phantaſiam ab anima, & corpore non ſeparari, neque ad conuentus illos deferri diabolicos; Sed ſenſibus externis, interniſquè vinctis, & perturbata phantaſia dæmonem in phantaſia ſimulacra, & ſpecies phantaſticas, quas aliàs à ſenſibus externis perceperant, mouere, ea repreſentantes, quæ fiunt in illis conuenticulis, vt ſupra dixi, illaſquè vnire, & componere; ità quod in imaginatiua, ac phantaſia ea, quæ ſunt abſentia ſicut præſentia ſibi videantur, puta ſpecies eorum, quæ quandoquè in illis conuenticulis viderunt; vel ſpiritus animales, qui interiorum ſenſuum functionibus peragendis inſeruiunt mouendo: vel in cor- 320 *Verus modus aſſignatur.*

pore

pore eacitando motiones, & affectiones varias; atquè ità ex illis formationibus, concirationibus, commixtionibus, & agitationibus specierum, assumptis etiam vaporibus instituto accommodatis, efficere, vt striges videant, aut se videre credant ea, quæ fiunt in illis conuenticulis sathanicis, licèt à sua propria domo, & lectulo non dimoueantur, nec recedant.

§. II.

321 SEd non semper imaginariè transferuntur: cum etiam compertum sit illos reuera corporaliter deferri ad sathanicos conuenticulos. Nam quid potest huic corporeæ translationi obstare? An corporis resistentia, & grauitas? An motus velocitas? An defectus corporis mouentis? Sed si corpus graue est, longè maior est dæmonis virtus facili negotio illud deferentis. Si velox est motus, & spatio breui confectus, hoc tribuendum est vi naturæ angelicæ, quæ subitò ab vno extremo fertur ad aliud. Si corpus mouens proprium dæmoni deficit, assumit aereum; & nunc se transformat in hominē: nunc in hircum, vel aliud animal: & sagas vnguento sathanico delibutas, atquè arundini veræ, vel scoparum baculo inequitantes asportat; non quòd vtrumquè necessarium sit: cum sine baculo, aut vnctione eas facillimè posset transferre; sed quia ea pacto sic dæmon, & maleficæ conuenerunt.

§. Vel verè, & realiter.

322 Hoc testantur Patres, qui Simonem Magum inspectante Nerone in aera sublatum, sed orante Petro deturbatum fuisse, referunt D. Clemens Papa *lib. 6. Constitutionum Apostol.* Cyrillus Hyerosolomit. *Cathechesi 6* Arnob. *lib. 2 contra Gentes*. S. Maximus Taurinensis *in serm. 5. de Natali Apostolorum*, & Epiphanius *lib. 1. contra hæresim*. Idemquè de Hermogene, & Phileto alij asserunt, qui iussu S. Iacobi Apostoli per aerem à dæmone deuecti sunt manibus post terga reuinctis. Id Theologi testantur Thomas, Scotus, Bonau. Dorand. & cæteri.

De hac translatione vea li testantur Patres.

Sed potissimùm de translatione vera, & reali ad sathanicos conuētus loquitur, & huiusmodi congregationes diabolicas insectatur Adrianus VI. *Constitut. Dudum*. Vbi postquam Innocentius VIII. mandauerat primò Inquisitoribus Alemaniæ, & Iulius II. Inquisitori Cremonensi, vt contra Magos, ac maleficos procederent, ac condignis pænis in eos animaduerterent, ipse Adrianus Pontifex omnibus Inquisitoribus Lombardiæ mandat, vt officium Inquisitionis exerceant contra prædictam sectam personarum, quæ à fide catholica deuiantes, fidem ipsam, quam in sacri susceptione baptismatis abnegantes sacram crucem pedibus conculcantes, & opprobria super eam perpetrantes, &c. inueniuntur: eosquè puniant secundùm modum contra alios hæreticos à iure, & sacris canonibus statutum. Hæc autem secta, vt testatur Bartholomæus Spineus Sacri Palatij magister *quæst. de strigibus c. 15. post med. vers. Vnde patet. fol. mihi 67.* non est, nisi secta strigum, quæ nefanda à prædictis Pontificibus memorata faciunt non nisi pro magna parte in cursu: etiam ibi sectam faciunt; & conuentum, & non alibi, nec alio tempore; ideò sequitur, quod Pontifex supponit, & determinat, non illusoriè; sed verè, & realiter hæc in cursu fieri, & perpetrari. Quam etiam sectam Clemens VII. per Breue, quod directum est Reuerendissimo Episcopo Polensi, Gubernatoriquè Bononiæ mandans eidem, vt contra quosdam Mirandulanos eiusdem sectæ præstet omnem fauorem Domino Inquisitori Parmensi, & incipit: *Accepimus non sine animi*, appellat expressè hæresim strigiatus. Cum ergo ex prædictis concludatur, quòd prædicta crimina non committuntur à prædictis hominibus illusoriè; sed verè, oportet, quòd non in somnis vadant, aut deportentur ad cursum; sed verè, & realiter.

Sed præcipuè, qua Sagæ feruntur ad nocturnos ludos, realem esse probant Pontifices.

Hāc veritatem fatemur etiam S. Albertus Magnus *apud Cantipratensem lib. 2. c. 57. par. 19.* D. Hippolitus Martyr *lib. de consummat. sæculi*. Abulensis *in 4. cap. Matthæi, quæst. 47.* Petrus Damianus *epist. 4. c. 17.* Alphons. à Castro *lib. 1. de iusta hæretic. punit. cap. 16,* Sixtus Senensis *lib. 5. Biblioth. annot. 73.* Ioan. Beetzius Carmelita *in 1. præcept. exposit. 5. cap. 4.* Crespetus *de odio sathanæ discurs. 15. lib. 1.* & fere omnes Patres. *Patres.*

§. III.

HOc Doctores Theologi omnium nationum vniformi consensu agnoscunt, & docent, Ciruelus *de superstitione par. 2. c. 1.* Ioannes Dodo: *in Apolog. contra Fratrem Samuelem*, Guilhelmus Parisiensis *par. vlt. de Vniuerso cap. 23.* Syluester Prier. *in verbo Hæresis n. 3.* Francisc. de Victoria *Relect. de arte magica n. 32.* Caietan. 2. 2. *q. 95. art. 3.* Ioseph Angles *in 2. quæst. vnica de arte magica artic. 4. difficul. 5.* Petrus Binsf. *de Cōfession. malefic. conclus. 11.* Ananias *lib. 4. de natura dæmonum*, Grilenzonius *consil. 117. num. 3.* latissimè Iacobus Spreoger *in Malleo malefic.* Bartholom. Spineus Sacri Palatij Magister *quæst. de strigib. à cap. 5. vsquè ad 33. & Apologia prima, secunda, & tertia de lamijs contra Ponzinibium* Nicolaus Iaquerius *lib. fascinar.* Sebastianus Michael. *in Pneumalog.* Alexand. Alensis 2. *par. q. 122. membro* 10. §. 14. Stephan. Facundex *in 1. præcept. Decalogi lib. 1. c. 41. nu. 2. & 9.* vbi ait: *Quòd sagæ ad loca remotissima ferantur, & iterum in domum propriam breuissimo temporis spatio traducantur tam certis testimonijs, ac tam euidenti rerum experientia comprobatum est, vt id negare sit prorsus insanire.* Penna *in Director. Inquisitor par. 2. comment.* 68. Ferdinandus à Castro Palao *pr. p. tract. 4. disput. 8. punct. 16. §. 5. n. 2.* Basinus *de artibus magic. proposit.* 9. Delrius *disquisit. mag. lib. 2. q. 16. & lib. 5. sect. 16. vers. De translatione corporali fol. mihi* 724. & quotquot de maleficio tractant. *Theologi*

Hoc asseuerant omnes Iurisconsulti Turrecremata *in cap. Episcopi 26. q. 5.* Remigius *lib. 1. Dæmonolatriæ c. 14. 24. & 29.* Grillandus de Sortilegijs *quæst.* 6. Farinacius *de Hæresi quæst. 185. §. 8. num. 152.* Cęsar Carena *tract. de officio S. Inquisitionis par. 2. tit. 12. §. 2. num. 5.* vbi sic ait: *Circa corpora hominum, & animalium possunt dæmones illa celerrimè de loco ad locum transferre, prout accidit communiter in strigibus, seù lamijs, quas dæmones verè, & realiter ad nocturnos conuentus transferunt. Quidquid enim aliqui dixerint, quod translatio hæc sit tantummodo imaginaria: attamen opinio hæc falsa est, & reipublicę perniciosa: Nam licèt negari nequeat, quin translatio hęc aliquando sit imaginaria: attamen negari non potest, quòd etiam aliquando realis sit.* Hæc Carena *loco cit.* vbi plures adducit Doctores; Grilenzonius *consil 117. num. 3.* Felin. *in c. sicut suis. de Simon.* & alij. *Iurisperiti.*

Hoc recentiores Medici affirmant, vt Ronssæus *lib. 2. de morbis venef. c. 8. & lib. 3. c. 8.* Cesalpinus *inuest. dæmon. c. 2.* Codronc. *de morb. venef.* & alij. *Medici.*

Hoc testantur gentium scriptores, cum narrant tot transportationes Phytagoræ, Empedoclis, Apollonij Thyanæi, & aliorum ab vna vrbe in aliam longè distantem delatorum. *Scriptores.*

Hoc

§. IV.

323 HOc omnes Magi, Malefici, & Sagæ eadem penitùs referentes vnanimiter confitentur: nec in minutissimis circumstantijs circa diem, locum, horam, delationem, reditum, & occursum aliorum in itinere discrepant; atque in hac confessione persistunt etiam in ipso rogo, vbi fictio nihil proficit. Sic fassus est mihi ille magus, de quo infra *disput. sequenti num.* 517. *&* 546. qui pluries, & varijs locis se prædictis a diabolo delatum adstitisse conuenticulis, mihi enarrauit: neque is erat hebes, nec mente captus, nec atrabili vel aliquo alio morbo affectus, sed vir sanæ mentis, non ignarus, sed vtriusquè iuris doctor; nec ioco, sed seriò retulit: quinimmò mihi dixit: *Nos Magi, & Necromantæ, si quandoquè ad nocturnos conuentus ire nolumus, tunc, vt nostra docet ars, circulos facimus necromanticos cum quibusdam adorationibus dæmoni exhibitis; & tunc ab huiusmodi gressu excusamur; dæmonquè noster nostras supplet vices. Sic sæpiùs, aiebat, ego, cum peruolare renuerem, per tales circulos factos in camera mea, vel alibi, dæmoni honorem exhibendo, debitum persoluebam.*

Magi malefici, & Sagæ.

Qui pariter mihi indixit loca, vbi huiusmodi sathanici conuentus celebrabantur Venetijs, Bergomi, Taruisij: asseruitque se fuisse delatum diuersis temporibus ad conuentus ferè omnium Ciuitatum ditionis Venetæ, nec non Galliam, Germaniam, Batauiam, & alias Prouincias mediante suo Magistello perlustrasse.

Hæc sæpiùs videmus enarrari fere à cunctis magis, maleficis, & sagis cum ad manus iudicum deueniunt: vt varijs constat exemplis passim relatis à Remigio, Binsfeldio, & Delrio, qui contra magos, ac maleficos Iudicum munere pefuncti sunt. Si enim hęc contingerent nuda duntaxat imaginatione, & delirio mulierculatum insaniæ morbo laborantium, fieri non posset, vt tot maleficæ omnibus sæculis à diuersis, remotisquè locis incarceratæ perpetuò in eisdem depositionibus, & confessionibus consentirent. Quamuis enim melancholici incredibilia sibi persuadere soleant; eorum tamen deliramenta non sunt vniformia; immò ità diuersa, vt vix multis sæculis duo reperti fuerint, qui eisdem delirijs laborarent. Quare falsissimum est, maleficas melancholia obrutas narrare tantùm fabulas, & imaginationes.

§. V.

324 HOc experti sunt multi, qui quamuis Magi, aut Malefici non essent, tamen Magos, ac Maleficos obseruantes, vt solent hi, qui curiositate ducuntur, & videntes ipsos inunctos subitò transferri, voluerunt eandem tentare aleam. Hi namquè statim rapti fuere, & delati in dissita loca, vbi cætus maleficarum celebrabantur, è quibus post celebratas cum illis orgias iterum ab eodem vectore deportati post reditum omnia, quæ fuerunt ab ipsis visa, retulerunt, diligenter notantes loca omnia, flumina, montes, agros, arbores, sepes, & domos; atquè discernentes personas, conuiuas ibi ludentes, saltantes, epulantes, accumbentes in mensis, ministrantes, & cæteros omnes, quamuis antea loca illa, vel personas nunquam vidissent, quæ sola fieri posse imaginatione, quis credat?

Curiosi maleficorum imitatores.

Hoc asserunt ij, qui nocturnos, & diurnos illos cætus viderunt: vt accidit aliquandò eis, qui ad tales congregationes à maleficis deducti fuere, quando rei nouitate obstupefacti, & maximo terrore perterriti, inclamato Sanctissimo Nomine Iesu, & implorato diuino auxilio (vti quibus sinistri, inauspicatiquè aliquid imminet) omnia subitò euanescere compererunt, sagis a suis dæmonibus celerrime asportatis, & hircis vix anhelitum ducentibus domum redire coactis.

Conuentuum magorũ spectatores.

Hoc probant illi, qui sæpiùs nudi reperti fuere inter dumeta, & loca horrida; vel à demone deducti, eò quod dum deportarentur, nomen Dei inuocauerant: aut auditus fuerat à vectore campanarum pulsus, quo ad orationem populus conuocatur, ac Religiosi ad matutinum officium recitandum congregantur: Vel à sagis eos deportantibus præcipitati, vt casus violentia excæcarentur, ne arcana furialium huiusmodi feriarum patefacerent, qui speciali Dei miserantis prouidentia præseruati proprios lares ab illis locis dissitos repetentes, omnibus testabantur, quæ ipsis acciderant.

Deducti, & derelicti à dæmone.

Hoc ostendunt mensæ repertæ, & suppellex argentea à sagis delata, atquè a dominis postea agnita in ijs locis, vbi horrendi ij conuentus celebrabantur, quando nonnumquam cætu subito dissoluto quisque in propria remeare coactus est. Insuper vestigia in terra impressa alia humana maleficorum, & sagarum; alia bouina, & caprina dæmonum caprinis, bubulisquè pedibus apparentium.

Mensæ, & supellectiles inuentę.

Deniquè clamores perstrepentium, cantus saltantium, soni tibicinantium eminus auditi à vicinis locorum, vbi bacchanalia illa, & orgiæ diabolicæ fieri consueuerunt. Quorum omnium plura exempla referuntur à Petro Binsf. *tract. de Confess. malefic. priori quæst. parte, conclus.* 12. & Delrio *disquis. magic. lib.* 2. *q.* 16. ex varijs auctoribus desumpta. Quæ omnia clarè, & apertè testantur, non solo imaginario motu; sed corporali, reali, & physico ad conuentus sathanicos maleficos, sagasque deferri.

Clamores cantus, & soni auditi.

§. VI.

AT contra hanc nostram positionem obstare videtur cap. *Episcopi* deductum ex Concilio Ancyrano, vel, vt alij vocant, Anquirensi, vel Anquirano: Vbi prima fronte decretum esse videtur: hæc omnia fieri in strigibus illusionibus dæmonum. Vndè cum solùm in phantasia ea patiantur, mens illarum hæc non in animo; sed in corpore postea opinatur euenire. 325

Obstare videtur cap. Episcopi 26. *q.* 5.

Cæterùm, vt docent Simanchas *de catholic. instit. titul.* 26. *num.* 9. Suarez *tom.* 1. *de Relig. lib.* 2. *de Superstit. cap.* 16. *num.* 27. Alphons à Castro *lib.* 2. *de iusta hæretic. punitione cap.* 16. Nicolaus Iaquerius hæreticæ prauitatis Inquisitor *in flagello hæreticorum fascinariorum cap.* 7. Spineus *lib. de strigibus cap.* 21. *cum sequentibus*, Syluester *in verbo Hæresis* 3. Paulus Grillandus Iurisconsultus Romæ causarum criminalium Auditor *in tract. de sortilegijs q.* 77. pro qua sentent. citat Augustinum Bottam de

Soluitur obiectio.

Sauiliano, & Ioannem Grassum Doctores iuris in quibusdam consilijs, & responsis, Petrus Binsfel. *de Confessionib. malefic. in solut. argum.* Delrius *lib. 5. Disquisit. magic. sect. 16.* Turrecremata *in dicto capite Episcop. 26. q. 5. ar. 3.* Concilium Ancyranum, & caput *Episcopi 26. q. 5.* non loquuntur de strigibus; sed de quibusdam mulieribus hæreticis, quæ credebant, dari aliquam Deam Dianam, quę ex muliere fuerit in Deam conuersa, & veram potestatem haberet, vt ipsæ illius virtute per aera equitando ad illius obsequium vocarentur, ferrenturquè, vt Herodiadi inseruirent; & quòd creaturas mutare posset, & transformare ex vna substantia in aliam, quæ omnia hæretica sunt. Nequè Patres illi Concilij Ancyrani negant, fieri posse ea, quę sępè à dæmonibus cum lamijs perpetrantur. Vndè huiusmodi credulitas ibi magis damnatur; quàm opus transferendi striges corporaliter de loco ad locum dęmonum naturali virtute ex pacto cum illis inito.

§. VII.

326 *Repugnare videtur. Modernus Auctor.* Deniquè huic nostræ positioni repugnare videtur quidam Auctor, qui tractans de obligatione ad crimina Officio S. Inquisitionis denuncianda lib. 4. dubl. 9. art. 2. diffic. 1. vt probet Confessarium non debere cogere pænitentem, qui iuit ad ludum dæmonis, vt denunciet Inquisitori consocios, quos illuc, asserit, conuenisse secum, relicta prædictorum Pontificum, & tot Auctorum catholicorum probatissimorum opinione, vt minus probabili, asserentium, sagas aliquando verè, & realiter ad conuentus deferri diabolicos, vt probabiliorem approbat, & amplectitur quorundam Auctorum, nempè Lutheri, Melanchthonis, Agrippæ, Vuieri hęreticorum, Godelmanni, Duareni, Alciati, & aliorum, & pręcipuè Francisci Ponzinibij strigarum apertè fautorum, ac defensorum opinionem, qui aiunt, strigas non deferri corporaliter; sed tantùm illusiuè, & imaginariè, & consequenter illas minimè videre realiter; sed tantùm illusiuè. Insuper addit, eundem Ponzinibium *in tit. de lamijs num. 13.* asseuerare, quòd licet alij testes affirmarent, dictas mulieres se vnxisse, & ad dictum locum pergisse, nihil tamen probarent, quia ipsi quoquè delusi fuissent, vbi allegat textum *in cap. Qui sine Saluatore 26. q. 2. & cap. Nec mirum eadem causa q. 5.* Prædictus autem Auctor, vt Ponzinibij, cæterorumque sententiam magis roboret, adducit auctoritatem Ferdinandi a Castro Palao *tract. 4. disput. 8. punct. 16. §. 5. num. 2.* Farinacij *de Heresi q. 185. §. 8. num. 152. circa finem & quæst. 188. §. 4. num. 76. vers. Imò ex Depositionibus.* Pelbarti *in Rosario Theol. tom. 2. verbo dęmones 5. §. 81.* & Arsco. Inquisit. *par. 10. admon. 141.*

Eius positio reprobatur Verùm quicquid sit de obligatione ad huiusmodi consocios denunciandos, disputatur infra *tom. 2. disp. 1. num. 104.* Pro nunc sufficiat diligentissimè animaduertere, dictam opinionem Ponzinibij, ac cæterorum Auctorum esse falsam, magnamquè diuino Numini iniuriam, animabus perniciem, euidentissimum Christianæ Reipublicę detrimentum afferre. Vetat enim, ne strigarum tot, & tàm ne- *Ratione.* fandissima, ac perniciosissima crimina eradicentur, pænisquè debitis expurgentur. Si enim deferuntur striges ad nocturnos conuentus duntaxat imaginariè, & illusiuè, consequenter illæ vnctiones, adorationes, prostrationes genuflexiones ibi dæmonibus exhibitæ, illæ comessationes, ac saltationes tantummodo imaginariè: illi cum dæmonibus incubis, vel succubis concubitus nefarij, quibus ibi coinquinantur tantùm imaginarij: pulueres, qui in fine ludi à dæmone magis, ac strigibus tum ad malefaciendum, tum ad sanandum, vt ipsimet magi fatentur, distributi, solummodò imaginarij; ideòquè, & maleficia, pacta cum dæmone inita, cæteraquè ab ipsis crimina patrata imaginaria erunt. Non enim videtur maior ratio de hoc sagarum crimine, quàm de reliquis. Sicut hoc ex mente Ponzinibij, ac cæterorum huiusce opinionis sectatorum tantummodo imaginariè in sagis operatur dæmon: cur etiam reliqua nefaria crimina imaginariè duntaxat, ac illusiuè operari non poterit? *Vbi enim eadem ratio, ibi idem ius esse debet L. illud ff. ad legem Aquiliam, cum similibus.* Nonnè etiam in alijs criminibus à sagis, ac maleficis patratis, vtut sint, & cuiuscumquè generis intuentium oculos, sensusquè reliquos poterit dæmon illudere; ità quòd, dum ipse malum operatur, puta aliquem occidit, greges perdit, tempestates ciet, vel aliud scelus committit, oculis adstantium ostendere maleficum, ac sagam tale committere crimen, interim in phantasia sagæ, ac malefici tales mouere, & vnire species mediante alio dæmone, quibus sibi videantur talia perpetrare crimina? Etsi hoc esset verum, cuncta, quæ de strigibus tum ipsemet modernus Auctor, tum quilibet alius Doctor differit, essent imaginaria, & non realia. Si autem duntaxat imaginaria, & illusoria, quomodo tot pænis tum canonicis, tum ciuilibus dignè, iustèquè possent tales multari criminosi? Qua ratione possent pręallegati Pontifices contra maleficos incubos, & succubos, alijs innumeris criminibus obnoxios in suis constitutionibus tam acriter animaduertere, Principesquè eos diræ mortis pæna dignos adiudicare, si omnia eorum opera essent imaginaria tantùm, & illusoria? Pro nihilo enim pænæ non assignantur: quia *non entium nulla sunt qualitates L. fin. ff pro soc.* vt ipsemet Auctor allegatus adducit *loco cit.* Quo quid absurdius, & perniciosius?

Quarè iuremeritò à Bartholomæo Spineo Sacri Palatij Magistro reprehenditur Ponzinibius: quia, *Autoritate.* cum sit purus legista vult materiam Theologicam ità discutere, vt præclarissimis sapientibus tum Philosophis, tum Canonistis, nec non, & Theologis profundissimis, quales sunt communiter Domini Inquisitores hæreticæ prauitatis se opponat. Vndè *tract. de pręeminentia sacrę Theologiæ super alias scientias in proemio* modò illum nimis temerarium vocat: nunc cæcum, & ignorantem appellat: aliquando ipsius insolentiam, & insaniam exhorret: tandem *Apologia 3. contra ipsum cap. 4.* illum de hæresi vehementer suspectum; nec non hæreticorum fautorem, defensorem, ac pro modulo suo Sanctissimi officij fidei impeditorem condemnat. sic Delrius etiam illum appellat sæpiùs *lib. 2. disquisit. magic. q. 16. & lib. 5. sect. 16.* Sic Leonardus Lessius *lib. 2. de iust. & iure cap. 44. de magia dub. 3. num. 15.* ipsius, & aliorum sectatorum opinionem falsam esse, ac Reipublicæ perniciosam apertissimè docet. Quis ergò huiusmodi opinionem teneri velit, nisi in fide catholica nutet, & se apertum magorum, ac maleficorum fautorem prodat?

Hunc

§. VIII.

329 *Excusatur ali qualiter.* Hinc præcitatus Auctor, ne tali macularetur labe, subiunxit, dicens: *Verum sciendum, non esse improbabilem sententiam asserentium, dictas maleficas à dæmonibus interdum deferri corporaliter*, & probat per duo exempla relata à Grillando *in titul. de sortileg. quæst. 7. n. 21. 26 & 27.* quasi non sit alia auctoritas, qua probari valeat: quasi nihil sint tot auctoritates Patrum, Theologorum, Iuristarum, Medicorum, Historicorum, & aliorum supra allegatę, quæ omnes testantur, priorem, quam sequitur Ponzinibius, & approbat præfatus Auctor, esse falsam, Deo iniuriosam, ac Reipulicæ catholicæ perniciosam. Albertinusque *de agnoscendis assertionibus catholic. quæst. 24. n. 24.* vocat nostram sententiam communem Theol. & veram, vt est reuera.

330 *Refelluntur auctoritates ab eo adducta.* Satius ergo fuisset, Deo gratius, ac Reipublicę catholicę vtilius, si relicta opinione Pōzinibij, & aliorum iniquorum hominum, communem Doctorum catholicorum fuisset amplexus, quia auctoritates, quas allegat nil faciunt ad propositum. Primò enim ille canon: *Qui sine Saluatore 26. q. 2. & cap. Nec mirum, eadem causa quæst. 5.* à Ponzinibio relata, vt ait præfatus Auctor, nullo modo nostrę repugnant sententiæ: quia in primo ibi tantùm dicitur: Magos, & diuinos, qui magicas sectantur curationes, cæteraq. opera diabolica, esse à dęmonibus deceptos, aliosquè decipere quotidiè, non quia ad nocturnos conuentus ducantur illusiuè tantùm, & imaginariè, cum de hac translatione ibi non loquatur; sed quia per has scientias magicas vanas, & perniciosas sagę, & magi, si non se correxerint, ad æternam tendūt perditionem; suæquè perditionis alios faciunt esse participes. *Sic in cap. Nec mirum* nihil agitur de huiusmodi ad sathanicos ludos translatione; sed tantùm dicitur: quæ magorum præstigijs fiunt, non vera esse sed phantastica: & rectè: quia vt dictum est supra *disput. 1. n. 20.* & infra *disput. 3. huius tomi n. 640. & sequent.* Magi aliquando quædam operantur vera, & realia: aliquando quædam præstigiosa; quando ergo præstigijs vtuntur; tunc non vera; sed apparentia tantùm, & phantastica repræsentant.

331 Doctores vero illi à præfato Auctore citati, nempe Ferdinandus à Castro Palao, & Farinacius non sunt rectè allegati: Non enim dicunt maleficos, & Sagas ad nocturnos ludos deferri tantummodo imaginariè, & illusoriè, vt ait Ponzinibius; sed apertissimè astruunt, sagas & maleficos aliquando ad sathanicos conuentus deferri verè, & realiter: aliquando tantùm imaginariè, & illusiuè. Sic Elisæus Masinus in Arsenal. Inquisitor. non negat sagas, & maleficos deferri corporaliter; immò supponit, ibi deductos esse uerè, & realiter: sed ait, dum sagæ, & malefici in illis morantur sathanicis orgijs, a dæmone illusi multa uidere, uel existimāt uidere uana, & ficta.

332 Quod uerò adducit ex Pelbarto totum falsum est, & malè intellectum; Nam Pelbartus loquitur de illis mulierculis hæreticis, de quibus extat *caput Episcopi 26. q. 5.* de quo supra; quæ credebant se equitare cum Diana: sic ait Pelbartus, eas fuisse deceptas. Non autem loquitur de sagis, quæ ad ludos diabolicos trāsferuntur: ut paret cuilibet legenti, & benè intelligenti. Velle autem extendere hunc canonem ad lamias nostras, primò lamijs ipsis infructuosum est, ut latè probatur infra *tomo 2. disput. 1. num. 73.* Secundò perniciosum Reipublicæ Christianæ. Nam docet experientia, sagas illo prætextu impunitas; vel minus quàm oportet, punitas dimitti: nec fidei Inquisitores inter Catholicos vllum maius impedimentum experiuntur, quàm Legistas quosdam falsa opinione imbutos ab hoc canone, definire, hæc cuncta, quę de sagis astruuntur, esse illusoria, nec ideò grauem mereri pœnam: vt latè infra demonstratur *tom. 2. disput. 1. n. 115.* Qua de re conquæruntur scriptores ferè omnes pij, catholici, & docti, præcipue Nicolaus Remigius *in dæmonolatr.* Ludouicus Richeamus *lib. trium discursuum.* Petrus Leloyhetus *lib. 2. de spectr.* Spineus Sacri Palatij Magister *Apolog. contra Ponzinib.* Cresperus *lib. de odio Sathanæ 1. discurs. 2.* vbi testatur iam Francisci 1. tempore in Francia delatum numerum sagarum maiorem centum millibus; sed plurima cum accessione adauctum postea Iudicum conniuentia, & magnatum clandestino fauore. Causam autem gliscentis mali, ait, esse Iudicum perfidiam deceptorum scriptis eorum, qui maleficorum, ac sagarum opera esse meras illusiones, astruunt, & docent. Tertiò assertoribus ipsis valdè periculosum tum, quia, vt ex Esaiæ verbis *c. 47.* infra citandis *tom. 2. disp. 1. n. 124.* Babylonicam sortem in vltionem sibi consciscunt, qui Babylonis scelus defendunt, ac protegunt: vt latiùs infra *loco cit.*

Quare, solo illo Canone *Episcopi* niti, & verba vrgere, non sententiam; nec ad ipsa quidem verba 333
satis attendere, totamque Canonis seriem, sed frustulatim eum discerpere, nec explicationem Theologorum, & Canonistarum doctissimorum admittere; nec Iudicium suum communi omnium Europæ Catholicorum Sæcularis, & Ecclesiastici fori Tribunalium praxi, rerumquè iudicatarum auctoritati submittere; sed vnū malle Vverium reprobatæ religionis hominem, aut alterum Ponzinibium apertum magorum, maleficorum, & sagarum fautorem, ac defensorem sequi; & cum scandalo audientium publicè ista iactare, ac typis edere, quid aliud est, quàm Tribunalia omnia Catholicæ inscitiæ, iniustitiæ, credulitatisuè damnare? quàm maleficis, & eorum sceleribus habenas permittere ad nocendum? quàm Reipublicæ, & humano generi toti, & Deo Optimo Maximo tali conniuentia, patrociniumque teterrimæ apostasiæ atrocissimam iniuriam inferre?

ARTICVLVS VIII.

Quoad Situm.

SI dæmones corpus ad libitum mouere possunt, 334 *Dæmones possunt corporibus dare situm ad libitum.*
consequenter talem situm possunt ei dare, quem lubet, & ideò facere, vt stet, sedeat, cubet, inclinetur, aliasquè habeat positiones naturales, imm͂ò non naturales, secundùm quas certo quodam modo habet partes affectas siuè in ordine ad locum siuè in ordine inter se. Primo modo facere possunt, vt quis conuersis ad cælum vestigijs manibus nitatur: aut alia simili insolita forma sedeat, vel ambulet. Secundo modo mutare membrorum situm: vt caput apponere in pectore, aliaquè monstruosa fœditate totam corporis connexionem perturbare.

Sed quia hæc præstigiosa, & illusoria sunt, addamus aliud verum, & naturale, nempè, membra 335 *Quod sæpè operātur præstigiosè.*
generationi à natura dicata tali situ disponere, vt sexus fœmineus in virilem commutetur. Nam ex fęminis plures viros factos, certum est. Neget qui

Precipuè eum mutant mẽbra genitalia.

voluerit, Lapithæ Cænei, Hypermnestræ, Siproetæ Cretensis, & Leucippi mutationes, quos dono Deorum ex fæmineo seau ad virilem transisse, referunt Gentiles. Certè non negandum Phaetusam vaorem Pithæi, & Anamisiam vaorem Gorgyppi apud Hippocratem *lib.6. Epidem.par.*8. Mulierem Spoletanam, de qua Titus Liuius *lib.* 24. Puerum Smirnensem, & alium Cassinensem Arescunrem Argium, Cossitium Tisdritanum à Plinio *lib.7.c.4.* & Aulo Gellio *lib. 9.Noct.c.4.* relatos, & alios plures antiquitùs ea fæminis in viros abijsse, de quibus Augustinus *lib.3.de Ciuit.Dei cap vltimo.* Idemquè accidisse recentiori euentu in vrbibus Caietæ, Salerni, Beneueoti, Vitriaci, & Ezgueyræ Lusitaniæ mulieribus, quarum aliæ io initio pubertatis: aliæ in die nuptiarum: aliæ longo tempore post in marium numerum eruperunt, mutatoquè habitu inter mares habitæ sunt: vt testatur Iouianus Pontanus Neapolit. *in hist.neapolis.* Fulgosus *lib. 1.exemplorum cap.6.* Antonius Torquemada *dialogo* 1. Amatus Lusitanus *cent. 2.Curat.39.* Michael Montanus *lib. 1. Experiment.c.21.* Coccius Sabellicus *lib. 9.Exemplorum*, & alij de quibus Delrius *lib. 2. disquis.mag. quæst.22.* Quare si hoc natura potest, vt asseritur à tot Auctoribus; cur non poterunt dæmones, qui causas naiorales norunt, per quas fœmina in virum abire potest? Vel etiam vt volunt alij, vir fieri fæmina: cum talis mutatio virilis sexus in fæmineum Tiresiæ acciderit. Quæ etiam io leporibus, & Hyenis conspicitur? Quę mutationes si fierent: prima non esset per productionem noui membri; sed per inclusi, & absconditi eductionem. Altera noo per membri ablationem, & vuluę absconditæ productionem; sed per membri retractionem, & inclusionem, & vuluæ aperitionem. Cuius veritatis vnicum referam exemplum de quadam muliere innupta ætatis suæ annum quadragesimum agente à suo Confessario missa, ac mihi litteris commendata, quæ mihi enarrauit se diù à dæmone incubo esse vexatam, cum quo sub forma cuiusdam Presbiteri, à quo ardeoter diligebatur, sibi appareote carnaliter die noctuque commiscebatur, quam vt ad maiora facinora induceret, sub vuluam, vt ipsa mihi asseruit, dæmon à biennio ei emergere fecit membrum virile longum, & grossum sicut maiorem manuum digitum: quod se intus aliquando retrahebat, & abscondebat, ita vt extra nihil appareret. Ea hospitari feci aliquot diebus in domo cuiusdam Sororis Tertij ordinis S.Francisci, quo tempore nullam passa est vexationem interim cum à me spiritualibus documentis, salutaribus monitis, ac sacris benedictionibus fuerit munita, totaliter à dæmone libera discessit.

ARTICVLVS IX.

Quoad Quando.

336 *Possunt facere dæmones.*

NEquè deest dæmonibus potestas in corpora circa esse in tempore, cui se subesse, & subijci aliquando demonstrant in hoc, quòd secundùm variam Lunæ dispositionem maleficio affecti magis, vel minùs vexantur. Nam etsi spiritus illi nequam molesti esse omni tempore valeant; nequè dependeant ab aliqua temporis differentia, vt potè agentia libera, & rationalia, quibus vires, & nocendi libido non desunt; nec accidit fatigatio ex actuum frequentatione: tamen potiùs in vno, quàm in alio tempore obsessos, & maleficiatos torquere solent: vt patet in Lunatico *Matthæi* 4.& 17. & alijs pluribus, quos vel in plenilunio, vel decrescente luna molestant.

§. I.

Vt quæ amplius non sunt esse incipiant.

ALiàs se supra tempus esse simulant in hoc, quòd corpora, quæ fuerunt, nec sunt amplius, iterum esse in præsenti fingunt, dum illa reuocare videntur ad esse pristinum, ex quo ceciderant per non esse. Quod facilè præstant in animantibus ea putrefactione ortis. Norunt enim vim caloris necessariam, & alia requisita, vt mortua iterum reuiuiscant: sicut naturaliter euenire videtur in muscis, si submersæ in aqua reponantur in cineribus tepidis. Et apibus, si succo nepetæ perfundantur. Difficiliùs in animantibus perfectis, quæ tamen ab eis vitæ reddi videntur; si credendum est strigibus asserentibus, bouea, & arietes ab ipsis occisos, elissos, & comestos iterum à dæmonibus suscitari; quod magis credibile apparet: cum mustellę catulos, leones, leunculos, pellicani pullos, voce, & sanguine fuso ex mortuis vitæ reddi videantur. Difficillimè in hominibus; Nam etsi illos perfectè resuscitare non posse feratur; & ideò reijcientes suscitationes Admeti, Glauci, Tyndaræi, Eri Armeni, Gabinij, & aliorum factę ope Æsculapij, Apollonij Tyanæi, & Simoois Magi: tamen eos apparenter resuscitare posse ad tempus, videtur, non esse denegandum; sicut euenit curioso commensali Cornelij Agrippæ, qui à dæmone strangulatus iterum ab illo suscitatus est; ita vt post suscitationem per plateas Louanij ambulauerit aliquoties. Iterumq. puero à patre interfecto Dalhemij in Lotharingia anno 1581. Sed postea à dæmone vino præstito per annum integrum: vt narrat Nicolaus Remig. *lib.2. Dæmonolatr.c.1.*

Quod præstant in animãtibus imperfectis. Perfectis.

Hominibus mortuis.

§. II.

337 *Aliquãdo præstigiosè.*

SEd hæc omnia mera esse præstigia quis neget, cũ à priuatione ad habitum naturaliter non detur regressus? Quod si animal aliquod imperfectum suscitatur à dæmone, non est idem numero animal, licèt sit materia eadem. Noua enim anima ea potentia materiæ educitur, quæ veterem materiam nondum corruptam denuo informat. *Impossibile enim est*, inquit Aristoteles *lib.2.de Generat. & corrupt.* cui se subscribit Petrus Tatar. *generabile pluries generari, siue successiuè quia corruptum naturaliter non potest idem in numero redire. Nam materia non est amplius in potentia ad formam corruptam, quia nulla est potentia ad preterita.* Vndè si perfecta visa sunt reuiuiscere: Vel mortua non erant; sed immota, & sopita: vt pulli, & catuli pellicani, mustellæ, & leonis: Vel si mortua erant, appareoter, non realiter vitæ redduntur. Requirunt enim perfectiores quasdam organorum dispositiones, quæ nisi naturalis seminis virtute fieri non possunt. Si homines ex mortuis ad viuos rediere, idem asserendum est: Vel mors simulata erat: vt in apopleticis, sideratis, vel attonitis, qui ità sensu, & motu priuantur, vt reputentur pro mortuis: Vel si vera erat, corpus illud denuò suscitatum, aut est aereum, & loco veri corporis substitutum; aut verè mortuum; sed assumptum à dæmone, qui illud mouet, viuentisquè opera, & gestus imitatur. Non enim dęmonum; sed Dei solius est, idem numero reproducere, quod morte perierat; & ea, quæ alias fuerunt, nec sunt, iterum ad esse reuocare. Quod testatur D.Dionysius *cap.6.de diuinis nominibus.* Ambros,

Aliquãdo verè.

Quomodo fiat.

brof. Lactantius, & alij Patres Durandus *in 4. d. 43. q. 3.* Marsilius *ibidem q. 20.* Capreolus, & Sotus *dist. ead. & quæst.* Soncinas *5. Metaphis.* Suarez *in 3. par. q. 53. sect. 6.* Bannes, & communiter recentiores Theologi.

ARTICVLVS X.

Quoad Habitum.

§. I.

338 HAbitum dęmones vel dant, vel tollunt corporibus, cum maleficos visibiles alio, & alio modo: aut omninò inuisibiles reddunt. Quantis autem, & quàm varijs modis Proteus infernalis suos transformet, explicare quis valeat, non reali mutatione; sed apparenti facta in corpore per diuersimodam illusionem, & mutationem obiecti, medij, & organi, vt supra dictũ est *n. 278. & seq.?* Simon Magus vt Glycas *p. 2.* & Anastasius Nicenus *q. 23. in sacram Scripturam* referunt: Facies aliquando binas habebat: fiebat serpens: in columnam conuertebatur, atque in alias formas migrabat; cum à Cæsare perquireretur, terrore percussus fugisse dicitur, altera sua forma relicta, vt patet supra art. 4. Apollonius Thyanęus sub varijs simulacris se videndum præbebat. Zito Bohemus teste Dubrauio *lib. 23.* nunc in sua, nunc in aliena facie, staturaque: item in purpura, & serico, & confestim in lana, & panno sordido se offerebat. Et nihil frequentiùs circulatorie, quàm diuerso pręstigio se ostendere, nunc mares; nunc fęminas; modò sub regali habitu: modò sub pannosis vestibus: aliquando in ornamento ecclesiastico, aliquando in veste profana.

Dæmones habitum dant corporibus.

Cum illa faciũt visibilia variè.

§. II.

339 SEd sępiùs suos reddunt inuisibiles: Vel sensuum vires obnubilando, ne sensus obiecta percipiat: Vel obiectum ipsum occultando, eiusque loco substituendo rem aliam: Vel vim oculorum impediendo: Vel condensando aerem intermedium, & nubem opponendo: Vel celeriter obiectum offerendo, & transferendo. Atquè ita quamuis nequeant efficere, vt corpus quantum, & coloratum verè reddatur inuisibile oculis sanis, & non præstigiatis; tamen facère possunt, vt per accidens tunc actu non videatur, cum præsens est, etiamsi reuera visibile permaneat. Sic fraude dęmonum Domitiani oculis se subtraxit Apollonius apud Philostratum; atquè ijsdem technis membra aliqua ab homine, puta, virilia, brachium, manus sępiùs ablata videntur, quia non videntur.

Habitũ tollunt à corporibus, cum illa reddunt inuisibilia.

Quanta ergo dęmonum potestas in creaturas medias; cum nihil sit in homine, quod permittente Deo, illorum vim possit effugere? Non intellectus, non memoria in spiritu. Non facultates, nutritiua, augmentatiua, generatiua: non potentiæ apprehensiuæ sensuum tam exteriorum, quàm interiorum: non appetitiuæ concupiscibilis, aut irascibilis in Anima. Non singula corporis membra, ossa, nerui, medullæ, & intima penetralia. Quare non mirum est, si tot maleficijs homines molestent, & vexent, cum tam potentes sint in totum hominem.

CAPVT III.

In Creaturas Superas.

QVàm aptè genium dęmonum describit Regius Psaltes, cum dicit *Psal. 73. Superbiam eorum, qui te oderunt, ascendit semper.* Nam quacumque felici, vel infelici sorte versentur, semper alta petere, & in corde suo ascensiones nequiter disponere consueuerunt. Si subleuantis manus Dei beneficio super omnes mundi creaturas naturæ pręstantia, & donorum magnitudine extolluntur, statim volunt conscendere super astra Dei; & eodem ferè momento, quo esse incipiunt, feruntur in altum; atquè propria excellentia tumidi, similes esse volunt Altissimo. Si verò in brachio forti, & extento diuinæ Iustitiæ deijciuntur in præceps, & è summo cælorum deturbantur in profundum inferni, quamuis infra omnia creata deiecti humilientur sub potenti manu Dei; tamen ambitioso conatu ex profundo emergere moliuntur. Et iterum ad summum dominationis peruenire. *Qui non cognouerunt*, ait Ioannes Apoc. c. 2. *altitudines sathanę* Ideòque non subesse, sed præesse desiderant, & omnes creaturas suæ subijcere ditioni. Quare non eis sufficit, super inferas, & medias suam exercere potestatem: vt vidimus; sed insuper tentant, illam extendere ad Superas, siuè Beatas, siuè Patientes, siuè Damnatas; vt totidem sectionibus explicabimus. 340

Quia superbia dęmonũ ascendit semper.

Potestatem suã exercere tentant etiam in creaturas Beatas Patiẽtes Damnatas.

SECTIO I.

Beatas.

BEati habitant in domo Domini in supremo cælorum, scilicet, Empireo. Nam etsi vniuersa mundi moles domus Domini dici possit, cum tota, quælibet eius partes infinita eius essentia, potentia summa, & præsentia gloriosa impleantur; tamen cælestis eius pars hoc titulo cohonestatur: quia seipsam, suamquè gloriam in ea exhibet beatis eius habitatoribus, qui duplicis sunt ordinis. Alij puri spiritus, Angeli, scilicet, qui in diuersas distincti Hierarchias Dei laudant Maiestatem. Alij Angelorum consortes, Animę, videlicet, sanctę, quæ expectantes beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei, cum iteratò corporibus suis immortalitate donatis coniungentur; Deum collaudant in sæcula sæculorum. Quamuis autem Beatitudine perfruantur, quæ ab extero agente perturbari nequit; tamen beata illorum sors non omninò videtur illos eximere à potestate aliqua dæmoniaca: vt apparet in Samuele à Pytonissa suscitato *1. Regum c. 28.* cuius suscitatio ansam præbet examinandi: An aliqui dæmones possint super vtrosquè Beatos Angelos, scilicet, & sanctos; adhoc saltem, vt illos possint euocare, & efficere, vt hominibus appareant; quod sequentes articuli declarabunt. 341

Beati

Alij Angeli,

Alij Sancti.

Occasione suscitationis Samuelis quæritur: An aliquid possint dæmones super Angelos super Sãctos.

ARTICVLVS I.

Angelos.

342 *Angeli apparēt sæpiùs, in quibus apparitionibus attendi-tur.* ANgelos hominibus visibiliter adesse, atquè in spectabili forma sese visendos exhibere probatur certissimo scripturarum testimonio, quæ in vtroquè testamento angelicarum apparitionum mētione faciunt, in quibus iuxta nouenarium ipsorum numerum nouem obseruanda veniunt.

§. I.

Appari-tionis condi-tio. 1. SI enim apparentium conditionem spectes. Ex pluribus ordinibus spiritus illi beati rebus humanis interfunt. Nam etsi videant semper faciem Patris, & in visea Dei contemplatione, atquè beatifica fruitione continuò occupentur; tamen illos esse administratorios spiritus in ministerium missos propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis, clamat Paulus *Hebræor.1.* Et sic videmus, non solùm mitti inferioris ordinis Angelos ad ordinaria munia obeunda, & Archangelos ad secretiora Dei consilia patefacienda; sed etiā aliquando superiores: vt seraphin ad polluta Prophetæ labia purganda. Et insuper Michaelem, Gabrielem, & Raphaelem, quos esse ex principibus primis, ipsi sua sè voce declarant. Neque talis missio eorum minuit dignitatem; sed illustrat: cum hac ratione angelica potestas, & charitas demonstretur.

Nume-rus. 2. Si numerum. Sæpè vnus; modò plures: aliquandò multi sese spectandos præbent: Vnus communiter Patriarchis apparet, cū de mysterijs adimplendis; vel secretis reuelandis agitur. Plures veniunt in domos Abrahæ, & Loth, Vni informando: alteri liberando de Sodomitarum incendio. Multi in summitate Montis Synai legem promulgant iuxta illud Dauidicum ps. 67. *Currus Dei decem millibus multiplex millia lætantium, Dominus in eis in Syna in sancto.*

Modus. 3. Si Modum. Duplex esse solet. Vel enim mouent phantasmata, ac species in phantasia existentes, & accommodant, vt imaginem, ac formam sui, puta iuuenum splendentium repræsentent; colorantquè ad libitum ad significandum id, quod pretendunt. Vel corpora assumunt peregrina ex inferioribus elementis compacta, & ipsorum visui accomodata, quibus coniunguntur, non vt eorum formæ; sed vt motores, ea tandiù agitantes, & retinentes quoad sua munia expleuerint.

Opera-tiones. 4. Si operationes. In illis corporibus assumptis loquuntur, ambulant, comedunt, sonos formant, loca mutant, itineris se socios præbent, & alia huiusmodi munera exercent vt infra *to.2.d.2.n.399.* Non tamen famem patiuntur, aut fatigationem. Et dum hæc omnia operantur, nihil de suo exercitio remittunt; neque felices esse desinunt; sed omnia peragunt, ad quæ vel natura, vel gratia destinati sunt.

Persona, quibus apparēt. 5. Si personas. Pluribus apparent, cuiusuis nationis, status, sexus, ætatis. Exhibent enim se spectandos Iudæis: vt Zachariæ Ioannis Baptistæ Patri. Gentilibus, vt Centurioni. Nobilibus, vt Gedeoni. Ignobilibus, vt Agar. Viris, vt Iosepho. Mulieribus, vt Magdalenæ. Hominibus prouectæ ætatis, vt Abrahamo. Iuuenibus, vt Danieli. Incarceratis, vt Petro. Peregrinantibus, vt Iacob. Persecutoribus, vt Heliodoro.

6. Si tempus. Nunc clara die, nunc nocte apparent. Die vigilantibus vt Loth, Manue, Iosue, & alijs. Nocte dormientibus, vt Iosepho. Aliquando breui tempore, vt Danieli. Aliquando pluribus diebus vt Tobiæ, & Hermæ Pauli Discipulo sicut à diuina Prouidentia ordinatur. Quarè recedens Raphael vtriquè Tobiæ dixit: *Cum essem vobiscum per voluntatem Dei eram, & tempus est, vt reuertar ad eum, qui misit me.* Angelus verò custos, qui sub pastorali habitu Hermæ apparuit, illi dixit: *Missus sum ab illo Venerabili Nuntio, vt habitem tecum reliquos dies vitę tuæ*, vt habetur tom. 2. Bibl.V.P. *Tempus.*

7. Si formam. Viri schema, ooo mulieris assumunt. Et nunc hoc, nunc aliud prout requirit officiorum diuersitas. In veste fulgenti Machabæis. Optimis operimentis adornati Heliodoro. In armis aureis hastam vibrantes, Machabæo. Induti lineis, & scriptoris atramentarium habentes in lumbis, Ezechieli. In habitu peregrini Loth. In veste candida Apostolis. In niueis vestimentis, & fulgenti aspectu Magdalenæ, & militibus sepulchri. *Forma.*

8. Si locum. Omni loco videntur. In templo à Zacharia. Inter priuatos parietes à Gedeone. Ruri à Iacob. In fornace accensa à pueris Babylonijs. In carceribus à Petro. In sepulchris à Magdalena. In deserto ab Agar. In vrbibus, itineribus, lectis, mensis, & conuersatione ordinaria à Tobia, & Herma. Nec est locus aliquis, quo missi non se libenter manifestent. *Locus.*

9. Denique si finem consideres. Apparent, vel vt Dei consilia hominibus innotescant; vel vt eius decreta executioni mandentur, quæ spectant aliquando ad singularis hominis consolationem: Aliàs vnius nationis conuersionem: sæpè vnius vrbis liberationem: Sæpiùs vnius Prouinciæ, aut Regni regimen: Sæpissimè totius urbis salutem. *Finis.*

§. II.

HAs autem apparitiones quoquomodo operadæmonum fieri; Vel Angelos vi dæmoniaca, & malefica euocari posse, ne suspicandum quidem. Nam etsi plures ex spiritibus beatis, et potè qui ordinis sunt inferioris, cedant potentia, & vi naturali dęmonibus, qui ex superioribus ordinibus cecidere, & ità minus potentes à potentioribus euocari posse videantur; tamen potentiam illam naturalem maiores dæmones in minores Angelos exercere non possunt: cum isti gratiæ Dei beneficio, & felicis gloriæ statu potentiores sint, vt superiùs diximus disp.1.n.150. 343 *Nos dæmones causare non possunt.*

Quare dæmones, qui potentissimi haberi volunt, ne suam in cælestes spiritus impotentiam fateri cogantur, eorum sæpiùs formam assumunt. Et cum sint Angeli tenebrarum, transfigurant se in Angelos lucis: vt ait Paulus 2.*Corint.11.* Vt sic aliquid super illos, si non verè, saltem apparenter posse videantur.

Sic illos imitantur in suis apparitionibus. Nam omnes se spectandos exhibent, non solùm qui eorundem cum Angelis, & Archangelis ordinum fuere: verùm & qui ob præstantiora naturæ, & gratiæ dona superioribus ordinibus ascripti erant. Omnes hanc conditionem subeunt, vel affectant: & nunc vnus, nunc plures, nunc multi apparent, prout status, ratio, & superiorum mandata requirunt. Omnes, cum proprias formas non habeant, eadem, qua Angeli potestate peregrinam assumunt, & deponunt, atquè ea vtuntur ad sua officia peragenda, vel in sensibus operando: vel externum effingendo simu- 344 *Sed illos imitātur transfigurantes se in Angelos lucis.*

simulacrum. Omnes in corporibus assumptis, comedere bibere, loqui, moueri comprobantur. Omnibus se manifestant, non solùm Magis, maleficis, & peccatoribus, alijsque insigniter sceleratis; imò bonis, & sanctis, cum ipsi Sancto Sanctorum Christo Domino visibiliter (vt conijcere licet) apparere non erubuerint. Omni tempore videntur; sed potiùs nocturno, quàm diurno; Cum enim principes sint tenebrarum, tenebras amant; etsi aliquoties plena luce meridiana sese manifesteot. Omni loco similiter se obtrudunt; nec est aliquis tam sacer, in quem non penetrent: cum sæpius iuxta altaria, & penetralibus Ecclesiarum, locisque sacrosanctioribus visi fuerint: vt latius infra pat. 3.

§. III.

345 *Dissimiles sunt. Forma.* SEd dissimiles sunt. Primò forma. Nam Angelis vna est forma, scilicet, humana, & quidem visibilis: dæmonibus verò nunc humana virorum, mulierum, & puerorum; sed difformis: nunc bestialis volatilium, reptilium, & animantium: nunc monstruosa centaurorum, chimerarum, & aliorum portentorum: vt sequenti parte declarabitur.

Fine. Secundò fine. Angelorum etenim finis est Dei gloria, & mortalium salus, ad quem semper in suis discursibus collimant: Dæmonum verò Dei contemptus, cuius honorem vsurpare contendunt, & summum nocendi hominibus studium, cui vacant etiam medijs, quæ speciem pietatis, & religionis præseferre videntur; sed quæ falsa, superstitiosa, & malesuada admixta habent. Denique effectu:

Effectu. Angeli enim metum initio incutiunt, vt Gedeoni, Manue, & Sanctissimę Virgini accidit; sed eum postea pace, charitate, & iucunditate maxima compensant: Dæmones delectant initio, & præsentes lætitiam afferunt; sed absentes contristant, miserumque hominem turbatione, timore, & confusione plenum definunt.

His, & alijs dissimilitudinibus solent viri spirituales bonorum, & malorum spirituum apparitiones discernere, ne externa tenebricosi spiritus in forma Angeli lucis apparitione decepti in errores incidant, in quos sæpiùs sanctorum multitudo prolapsa est, & quotidie magorum, & maleficorum turba prolabitur, nempe, in detestanda peccata, horrendas abominationes, hæreses varias, & vltimam desperationem. Quare Sapienter dilectus Domini Discipulus *epist. 1. cap. 4.* monet, probandos esse spiritus, si ex Deo sint.

ARTICVLVS II.

Sanctos.

346 *Nequaquam Sancti euocari possunt à dæmonibus.* ABsit, vt dicamus Sanctos deterioris factos esse conditionis dæmonibus: vt isti vbique toto orbe vagentur, sæpiùsque hominibus appareant: illi verò vsque ad diem Iudicij in cælo quasi in custodia teneantur inclusi: nec eis fas sit apparere mortalibus; cum Sacra Scriptura, Oniam Sacerdotem, & Ieremiam Prophetam Iudæ Machabæo Moysem, & Heliam Apostolis per visum se obtulisse, testetur *2. Machab. c. 15. & Matthæi 17.* Et sæpiùs plures sanctos visos fuisse, ecclesiastica ferat historia. Et Patres; Ambrosius *serm. 90. de Passione S. Agnetis.* August. *lib. de cura pro mortuis cap. 17.* Hieronym. *contra Vigilantium;* Gregor. *lib. 4. Dialog. c. 12.* Cæterique Ecclesiæ Doctores in suis monumentis recenseant. Sic Sanctorum Regina Beata Virgo Iacobo Apostolo, Gregorio Thaumaturgo: Damasceno, Cyrillo Alex. Ioanni Patricio, Liberio, Ruperto, & pluribus alijs apparuit. S.S. Petrus, & Paulus Constantino, & Iustiniano. S. Iacobus Carolo Magno. S.S. Philippus, & Ioannes Teodosio, Imperatoribus. Geruasius, & Prothasius Ambrosio. S.S. Iuuenalis, & Eleutherius Probo. S. Agnes Constantiæ, & alij fere omnes sancti pluribus, quos longum, & tædiosum esset recensere: cum in tanta testium, & exemplorum luce cęcutire proteruæ sit obstinationis.

§. I.

SEd an Sancti, beata sorte non obstante, possint à dęmonibus, vel à maleficis eorum ministris 347 *Quid de Samuele sentiendum.* euocari, quamuis certa conclusio dari possit: tamen, quia Samuelis apparitio à Pythonissa *1. Regum c. 26.* facta negotium facessit; & probare videtur, dæmones quandam in Beatas Animas potestatem exercere; ideò videndum prius: quid sacri Doctores sentiant, quorum alij fictum: alij verum Samuelem apparuisse opinantur.

Dæmonem laruatum, ac subditicium, non ipsam Samuelis animam volunt Tertull. *lib. de Anima c. 33.* Cyrillus *lib. de adorat. Spiritu.* Auctor libri de mirabilibus Sacræ Script. *lib. 2. q. 2. apud August.* & plures alij: quia indignum videtur, mulierem pythonissam magica, & dæmoniaca arte Sanctissimum virum suscitare potuisse; ipsumque Sanctum diuinę legis zelatorem insigni sagæ cooperari voluisse: aut permisisse se adorari, multominus dixisse mendacium, vt patet in eius responso: *Cras mecum eris.* Nec enim in limbo; sed in inferno die sequenti fuisse Saulem, communiter asseritur.

At verum fuisse Samuelis animam pręter hebraicos scriptores, Rabbinos, & Iosephum *lib. 6. Antiquit.* Iustinus Martyr. *contra Tryphonem*, & Augustinus *lib. de cura pro mortuis cap. 15.* constanter asserunt, quos sequuntur Tostatus, Lyranus, & recentiores. Illa etenim opinio magis consentanea est Sacræ Scripturæ, quæ semper vocat illum, qui surrexit, Samuelem; & verum fuisse Samuelem asserit *Ecclesiast. 26.* cum dicit de illo: *Et post hoc dormiuit, & notum fecit Regi, & ostendit illi finem vitæ suę, & exaltauit vocem suam de terra in prophetia.* Cum, scilicet, prædixit Sauli, eum die crastino moriturum. Nec ijs verbis aliquid opponi potest à contra sentientibus, si librum illum pro canonico recipiunt, vt Sacrosancta facit Ecclesia. Consentanea insuper est huiusmodi opinio Samuelis oraculo, qui sicut viuens principium regni Saul prænunciauerat; ita mortuus finem prædixit. *Quid interrogas me*, inquit 1. Reg. c. 28. *faciet enim tibi Dominus, sicut locutus est in manu mea: & scindet regnum de manu tua.* Nam quis antea regni scissionem prædixerat, nisi Samuel? Ideò idem qui ante prædixerat, idem postea apparuit. Consentanea prædictioni eorum, quæ ventura erant. Non enim solùm prophetiam veterem confirmauit; sed nouam addidit, qua mortem Saul, & filiorum eius, atque israelitici exercitus fugam prænunciauit, dicendo: *Cras autem tu, & filij tui mecum eritis: sed & castra Israel tradet Dominus in manus Phylistym.* Quę certissimè euenere, vt fuerant prædicta. Ideòque ad *Siuè Falsus, siue Verus apparuerit* istam prædictionem, necesse fuit, interuenire propheticam reuelationem, quæ dæmoni fieri non debuit; sed quæ tunc vero Samueli facta est. Quare verus Samuel apparuit, non dæmon, qui prophetare non potest.

Nec

§. II.

349 NEc multum vrgent, quæ in contrarium opponuntur. Cum dixit Samuel Sauli; *Cras mecum eritis*, ad similem mortis conditionem. Vel ad loci, & habitationis viciniam respexit: quia die sequenti: & mori, & in locum gehennæ, qui non distabat à limbo, deuenire debebat. Cum adorari se passus est, non de latria; sed de dulia, & reuerentia humana hoc intelligendum est. Sic namquè adorationis verbum sæpiùs in scriptura sumitur. Cum apparuit, non potestati magicæ tribuendum est, quasi dæmones, aut eum coegerint, aut suaserint venire; vtrumque enim falsò asseritur. Cogere impossibile: quia iustus erat, & in Abrahæ sinu residens, quò eorum potestas non pertingebat. Suadere inutile; nec enim consensisset: aut si consensisset, Deus non ei immisisset spiritum propheticum, cùm per mortem ablata fuisset ei prophetia. Sed tribuendum diuinæ voluntati: quæ Samuelem apparere ordinauit, vt impius Rex corriperetur, & ad pænitentiam metu denunciatę mortis prouocaretur.

§. III.

350 AT quicquid sit in hac quæstione, quam problematicam putat Augustinus *lib. de cura pro mortuis cap.* 10. licèt aliter videatur asserere cap. 15. Ex hac historia patet, inferendum non esse, animas Sanctorum à dæmonibus, & maleficis euocari. Si enim non verus, sed falsus fuit Samuel, inde colligitur solùm, dæmonem Sanctorum figuram assumere; sicut formam Angelorum. Nec negandum, à spiritibus illis nequam hoc præstare, vt sub amictu sanctitatis decipiant. Si autem non falsus; sed verus fuit Samuel puta anima eius, non magiæ; sed Deo apparitio tribuenda est, qui sæpiùs per suos Prophetas respondet, cum dæmonis Prophetæ consuluntur. Ita per Balaam prædixit futuram Iudæorum prosperitatem, cum ariolus ille dæmoni sacrificaret. Et per Heliam mortem Ochoziæ, cum eius nuncij mittebantur ad consulendum Deum Acharon. Quarè non Pythonissam Samuel allocutus est, quasi vi, & imperio malefico euocatus; sed Saulem, cui, vt testi diuinæ iustitiæ in eo adimplendæ: & vitæ, & regni iacturam, sic exigentibus peccatis ab eo commissis, particulari Dei ordinatione prænunciauit.

Sub forma Sanctorum apparere possunt dæmones

Concludendum ergo, nec animas Beatorum diabolicis se immiscere operibus; nec illas dæmones, aut eorum ministros posse euocare: quia, vt monet Sapiens cap. 3. *Iustorum animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum mortis*. Vndè si è cælo in terram aliquando deueniunt, propria bonitate, & voluntatis diuinæ mandato ducuntur ad Dei gloriam, & hominum salutem, vt supra de Angelis dictum est. Sæpiùs tamen dæmon apparet aliquibus, maximè Mulierculis ab ipso dæmone obsessis nunc sub forma Iesu Christi, nunc sub forma B. Virginis, vel alicuius, vt constat ex sequentibus. In primis anno Domini 1664. Bergomi ad me confugit quædam Adolescentula à Leuato à dæmone obsessa, quę mihi enarrauit, sibi lectulo decumbenti, à quo non poterat se expedire, apparuisse Christum primò sub specie infantis cum Matre in Ægyptum fugientis. Secundò sub forma Crucifixi, qui ei dixit, quòd genuflexa rogaret Patrem suum, vt confiteretur peccata sua, quibus obnoxius erat, quod tamen non fecerat. Tertiò apparuit sub forma Christi resurgentis à sepulcro. Sed huiusmodi apparitiones, non est dubitandum, fuisse technas diaboli, vt eam in aliquem induceret errorem. Sic quędam alia adolescentula anno 1666. Bergomi coram suo Parocho, ac Confessario mihi enarrauit, sibi dæmonem apparuisse semel sub forma B. Virginis Mariæ dicentis se venisse, vt eam à dæmone liberaret: cui dixit: *si tu es Beata Virgo, doce me facere voluntatem Dei*, qui ei respondit: *Vade ad Ministros Sanctę Ecclesiæ, qui hoc te docebunt*. Alia vice apparuit sub specie Sancti Francisci. Bis sub forma Angeli Custodis dicentis, quòd ipse eam à dæmone liberaturus erat. Bergomi verò illi apparuit sub specie Sanctissimę Trinitatis ea forma, qua demonstratur à Pictoribus, & dixit Christus se venisse, vt eam à dæmone liberaret, quod tamen rei non probauit euentus. Ex quo clarè innotescit, dæmonem sæpiùs se transfigurare in Angelum lucis, ac formas varias assumere nunc Dei, nunc Angelorum, nunc Sanctorum, vt sub specie boni homines, ac maximè mulierculas facilè credulas in errores inducat detestabiles.

SECTIO II.

Patientes.

SI æternę Beatitudinis aditus non patet, nisi mundis corde; & nihil coinquinatum intrat in regnum cælorum, vt aliàs audiuim à Ioanne in Apocalypsi c. 21. Non solùm ab eo arcentur, qui flammis adiudicantur ęternis ob peccata actualia mortalia, quorum sordibus inquinantur; sed etiam qui originalis labe infecti, aut venialis peccati maculis minus puri à felici illo ingressu, vel in æternum: vel ad tempus excluduntur. Primi sunt pueri, qui ante susceptam sacri baptismatis gratiam ex hoc mundo migrarunt. Cum enim solo originali crimine rei sint, nec cęlum ingredi possunt: quia sunt coinquinati; nec ad infernum detrudi debent: quia propria voluntate non sunt iniqui; ideòquè in tertio loco inclusi remanent, qui puerorum limbus communiter à Doctoribus vocitatur. 351

Præter damnatos labe mortali infectos, excluduntur à Beatitudine Pueri Limbi

Secundi sunt Iusti, qui aut propter peccata venialia: aut propter pænas peccatis actualibus, quorum culpę remissæ sunt, debitas, diuinæ Iustitiæ sunt obstricti. Neque enim pro leuibus culpis: vt vt sunt humanarum actionum defectus quotidiani, cum a rectitudinis linea exorbitant, aut declinant, amandandi sunt in infernum. Neque admittendi in Paradisum ob maculas contractas, quibus spiritualis pulchritudo minuitur. Neque ob pænas facilè expiabiles diuina visione priuandi; ideò in Purgatorio detinentur, vbi tales pænę expiantur, manentquè reclusi, quoadusquè reddant vniuersum debitum: vt subtiliter docet Scotus *in 4. d. 21. q. 1.*

Animę Purgatorij donec pęna remissa sūt

An autem super vtrosque dæmoniaca se extendat potestas, qua vel euocentur; vel torqueantur, non facilè est definire. Si quid tamen in re incerta asserendum venit, sequentes articuli declarabunt.

De vtrisque quæritur An possint euocari, vel torqueri.

ARTICVLVS I.

Pueros Limbi.

SIcut in peccato duo deformia reperiuntur: Alterum auersio à Deo: Alterum conuersio ad creaturam: 352

tuitam: ità à Deo duplex pœna peccatoribus infligitur; vna damni: altera sensus, quarum illa auersioni: hæc verò conuersioni respondet; sed cum hoc discrimine, quòd omnes, qui propria voluntate mortaliter peccantes sine vera pænitentia moriuntur, vt iustam subeant scelerum pœnam, in æternum separantur à Deo, & ignibus adiudicantur æternis. Qui verò non propria; sed aliena voluntate peccarunt: vt sunt pueri absque baptismali gratia decedentes sola damni pœna puniuntur in Limbo, quam leuissimam esse, nec vllam in' eis causare tristitiam euidentissimis rationibus probat Scotus *in 2. d.33. ad 4. princ. & in corp. quæst.*

353 *Quaeritur an illuc à dæmonibus Deducantur.* Quomodo autem illuc deducantur, detineantur, aut educantur, incertum est.

Deduci non ab Angelis; sed à dæmonibus tanquam à ministris, & executoribus Diuinæ Iustitiæ putat Sotus *in 4. dist. 45. q. 1. a. 3.* Et quidem probabiliter. Si enim Iustorum animæ à corporibus solutæ suscipiuntur ab Angelis, qui eas deducunt in sinum Abrahæ, & Paradisum exultationis: vt videtur in Lazaro: quia Dei amicorum notam, gratiam, nempè, eos ab inimicis discernentem gerunt, nonnè à dæmonibus suscipi debent animæ peccatorum; atque in locum à diuina Iustitia assignatum deduci; cum Dei sint inimici, & inimicorum nota, peccato scilicet, inusti sint. Nam etsi hi pueri actualia peccata non admiserint; originali tamen labe inficiuntur, & insignia dæmonis gestant. Ideòque separandi ab amicis Dei, & in locum particularem segregandi; quem cum ignorent, ab aliquo iudicari necesse est. A quo verò nisi à dæmone ministro iustitiæ, cuius charactere insigniuntur?

Detineantur. Detineri verò in illo loco, & in illa detentione nihil in sensibus pati, concors est Theologorum sententia. Nam etsi pæna damni afficiantur; tamen à pæna sensus omnino sunt liberi. Vnde neque infernali igne torquentur: neque vexantur à dæmonibus. Esto eos deducant infernales illi satellites: non tamen in eos sæuiunt, nec vllam inferunt molestiam, quæ cum sit quoddam supplicium inferni, non debet esse nisi in ijs, qui propria voluntate peccarunt.

354 *Educantur.* Educi autem eos ex hoc ergastulo, quamuis negat Tostatus *in 25. Matthæi q. 754.* tamen probabile censet Thyreus de locis infestis *par. 1. cap. 4. num. 8. & sequen.* non vniuersim, sed particulariter, vt iusto Dei iudicio terreant, & affligant, vel crudeles homicidas, qui eis in tenera adhuc, & immatura ætate vitam eripuerunt: Vel parentes, qui ipsos plus æquo amantes, Deum offenderunt grauiter: aut eos procrearunt per nefandam libidinem. Nam defunctorum animæ viuentes molestat non solùm ob defunctorum delicta; sed etiam ob viuentiū demerita. An autem factum sit aliquando, etsi factum est, an ductore dæmone, & cooperatore, nouit ille, qui, vt ait Anna 1. Regum 2. *deducit ad inferos, & reducit.*

ARTICVLVS II.

Animas Purgatorij.

355 *Animæ in Purgatorio Deducantur.* Certius aliquid possumus assignare circa animas, quæ expiatorio igne torquentur, siuè deductas, siuè detentas, siuè eductas consideremus.

§. I.

Deducuntur ad locum expiationis, vel extraordinarium, qui est aliquando ille idem, in quo culpæ leues, & negligentiæ commissæ fuere: aliquando diuersus, vt. gr. Balnea, flumina, cauernæ, terræ, maris insulæ, montium cacumina prout à iusto Iudice ordinatur. Vel ordinarium subterraneum, nempè, terræ receptaculum in eius visceribus situm, & damnatorum gehennæ proximum quod purgandis ijs erroribus leuioribus: nec non & pænis debitis nondum solutis pro peccatis mortalibus quoad culpam iam dimissis à Diuina Prouidentia deputatum esse, docent communiter Theologi.

Ad hunc deducuntur ab Angelo siuè bono, siue malo; sed diuerso fine. Bonus enim qui fuit indiuiduus vitæ transactæ custos, & testis, animam non deserit; sed ad Purgatorij locum comitatur, vt solent amici alios amicos, qui ad supplicia rapiuntur; & quandiù in eo permanet, illam sua consolatione confortat: quod testatur S. Anselmus *in Elucidario: Dum ibi sunt positi, ait, apparent eis Angeli, vel aly Sancti, in quorum honore aliquid egerunt in hac vita, & aut auram, aut suauè odorem, aut aliquod solamen eis impendunt vsque dum liberati introibunt in illam aulam, quæ non recipit vllam maculam.* Malus verò, vt fremens hostis sua præda frustratus post tot tentationes, insidias, & insultus, quibus eam subuertere conatus est, socium se adhibet, vt illam, quam ad æternos cruciatus trahere non potuit, saltem temporarios ferentem videat. Sicquè ex illis tormentis aliquam hauriat voluptatem, vt piè credi posse dicit Gabriel Biel *in Canone missæ lect. 55.* *Vel à Bono Angelo, Vel à Malo. Sed diuerso fine.*

§. II.

Quid verò in expiatorijs illis locis constitutæ animæ à dæmonibus patiantur, id potius meditatione, quam certa assertione definiendum est. Conueniunt in hoc ferè omnes D.D. & præcipuè Theologi *in 4. dist. 21* Purgatorium Inferno damnatorum esse coniunctum: nec aliquam inter vtrumquè receptaculum dari loci intercapedinem, puta, muri, aut terræ molis; eodemquè animas hinc, & inde constitutas igne torqueri; solumquè differre in hoc, quòd illæ cruciatus ferant temporales: istę æternos, illę euadendi aliquando spem habeant; istę desperatione continua agitentur ob æternam penarum diuturnitatem, illæ consolationem in suis angustijs ab Angelis sumant: istæ rabiem sentiant cruciantem ab insultantibus dęmonibus. Tamen discrepant in hoc, quòd dæmones animarum Purgatorij alii spectatores: alii irrisores: alii tortores esse volunt. 356 *Deducta à dæmonibus.*

§. III.

Spectare illarum pænas, & cruciatus, asserunt quidam; sed nihil attentare posse, quod eis molestiam ferat; cum indecens sit, animas Dei amicas, & sponsas tormenta ab implacabilibus hostibus, & diris carnificibus sustinere; nec æquum, vt quę per totum vitę curriculum inter periculosa certamina oppugnantes vixerunt, victos calcarunt, calcatos duxerunt in triumphum post bellum confectum, post victorias reportatas, post triumphos peractos non solùm debitam non assequi coronam, quæ in aliud tempus differtur; sed egregios pugiles 357 *Secundũ aliquos Spectantur.*

 subdi

subdi hosti, victores nobiles victo, ouantes generosos prostrato, gloriosos triumphatores tyranno superato; imò tradi diro carnifici, tortori crudeli, hosti ira, & odio percito, vt in eos sæuiat, & suam explicet, & ostendat ferocitatem.

358 *Irridentur.* Sed alij aliter sentientes dicunt, dæmones non spectatores tantùm esse; sed etiam irrisores, vt Franciscus Arrias *de imitatione Christi tr.4. ex D. Thoma in 4. dist. 20. q. 1. a. 1.* Nam etsi ab omnipotenti Deo non sit eis datum, has torquere animas, à quibus toties in vita, & præcipuè in morte superati fuerunt; tamen ob viciniam Purgatorij Inferno adiacentis, malignos, & crudeles spiritus omnia inferre mala, quæ sibi à Deo permittuntur: nunc horribilibus spectris terrendo: nunc gaudium simulando de eorum tormentis: nunc insectando scommatibus: nunc prosequendo irrisionibus varijs, quæ non possunt non maximum afferre doloris augmentum. Quid enim tam intolerandum, quam dæmonem toties prostratum, & conculcatum sustinere tot modis insultantem?

§. IV.

359 *Torquentur.* AT secundùm alios, insultibus addere tormenta permittuntur. Neque enim inconueniens, aut parum æquum putant, animas, quamuis Dei filias, & regni cælestis hęredes ab eis torqueri; præsertim cum nihil aliud tortoribus liceat, quàm quod iusto Dei iudicio conceditur. Fauet ratio. Nam si iusti in hac vita dæmoniacæ traduntur potestati, vt temporaliter puniantur, cur non in alia, vt temporalem similiter perferant cruciatum? Etsi Deus, cum illos ante mortem in manus dæmonis dat, vt suæ iustitiæ satisfaciat, amare non desinit; quare post mortem sine amoris præiudicio; imò cum maximo amoris indicio non poterit eosdem ad tempus tradere Sathanæ, non vt sæuienti inimico, aut crudeli tortori; sed vt suæ iustitiæ ministro, & executori latæ sententiæ, quam per omnia, & in omnibus æquam, & rectam esse, nemo dubitat? Sic enim delinquentem filium quamuis dilectum, & bonorum hęredem Pater & ipse diligens, atque hęreditatem parans per domesticum seruum condigna animaduersione castigat. Nec desunt exempla, quæ idem suadent apud Bedam *lib. 3. histor. Anglic. c. 19.* Dionys. Carthus. *de quatuor Nouiss. cap. 47.* Thomam Cantipatr. *lib. 2. Apum c. 16.* Speculum Exempl. *dist. 3. cap. 16.* Guilhelmum *in vita S. Bernardi lib. 2. c. 10.* qui diuersas apparitiones referunt, ex quibus constat, animas in Purgatorio plura a dæmonibus pati.

Quod si B. Birgittam audiamus, facilè hæc opinio cum præcedenti poterit conciliari. Docet enim *lib. 4. Reuelat. c. 8.* Purgatorij locum in duas quasi partes distingui: vnam altiorem: alteram profundiorem. In prima detineri Iustorum animas, quæ perseuerantes in iustitia, & sanctitate omnibus diebus suis diem vltimum obiere; non tamen sine quibusdam leuioribus culpis, quas expiare, necesse sit. In secunda animas eorum, qui post grauia commissa scelera, & vitam in varijs iniquitatibus traductam, beneficio confessionis in morte diuinam gratiam assequuntur. Atque ad illam partem primam non accedere dæmones; secùs in secundam. Idemque Beata Ioanna Magdalena sibi reuelatum asserit, vt in vita eius cap. 17. legitur; & vt pium verisimile, & rationi consonum recipit Franciscus Arias *de imitat. Christi tract. 4. cap. 9.*

§. V.

NEc putes ita in ijs receptaculis animas detineri, vt nunquam ad nos redire liceat. Certissimum est enim, eas aliquando educi. Nam etsi 360 *Educuntur aliquando.*
secundùm legem ordinariam neque ad nos exeant: neque vllum habeant nobiscum commercium; tamen secundùm diuinam permissionem, & dispensationem extraordinariam nihil vetat, quominùs ad nos reuertantur, vt docet Augustinus *lib. de cura pro mortuis c. 16.* Alij, inquit, *sunt fines rerum humanarum: alij diuinarum.* Animæ, quæ secundùm naturalem cognitionem suas sedes non relinquunt, secundùm secretam Diuinæ Sapientiæ dispositionem, & ordinem aliquando inde egrediuntur, & se hominibus offerunt.

Probatur Rationibus. Hoc decet diuinam permittere Maiestatem. Illę namque apparitiones ostendunt diuinæ Potentiæ amplitudinem, quæ non solùm viuis; sed etiam mortuis dominatur: Ineffabilem diuinæ Prouidentię ordinem, quæ rebus nostris per parentes, amicos, & notos varia dantes monita consulit: Tremendæ iustitiæ rigorem, quę loca varia assignauit, vbi sontes indesinenter cruciantur, expiantur leuiarum culparum rei, iusti æterna beatitudine donantur. Docent sanctorum communionem, quæ inter vtrosque tum militantis, tum triumphantis, aut patientis Ecclesiæ sanctos intercedit; Nam etsi varius sit eorum status; tamen eadem ligãtur compagine charitatis, per quam viuentes in suis necessitatibus à mortuis solamen expectantes, & mortui suis precibus illud à summo obtinent Benefactore. Manifestant: quæ sit animarum, & corporum conditio, & has non simul interire cum corpore; sed corporis soluto ergastulo aliã viuere vitam, atque ad angelicas mentes accedere sine corpore subsistentes: illorum verò nõ esse impossibilem resurrectionem, cuius quædam adumbratio est spiritus apparitio. Hortantur ad cultum Deo exhibendum: ad corpora condigno honore prosequenda; & ad persoluenda pietatis officia in solamen pænarum, quas patiuntur. Mandata Dei ad nos perferunt: rationem vitæ obseruandam edocent: mala ceruicibus impendentia repellunt: sanitatem restituunt; aut modum assignant, quo deperdita recuperari possunt. Denique suis apparitionibus fidem nostram fulciunt, vt credamus dari Paradisum Purgatorium, Infernum; animas de suo statu post mortem esse securas, & nostro bono solicitas: nosque suis precibus iuuare apud Altissimum: & orationibus, ieiunijs, & eleemosinis nostris iuuari; & alia id generis dogmata, quæ egregiè ministrantur, dum ad nos redire permittuntur: vt bene admonet Petrus Thyræus *lib. 1. de apparit. spirituum.*

§. VI.

SIc Animæ plures visæ in expiatorijs Purgatorij 361
Exẽplis. ignibus: Paschasij, nempè, Apostlicæ sedis Diaconi in Thermis angularibus à Germano Capuano apud Gregor. *lib. 4. Dialog. c. 39.* Domini Balneorum centum cellentium in ipsis suis balneis à Presbytero conterraneo apud eundem *lib. 4. c. 55.* Sancti Seuerini Coloniensis Episcopi in flumine à suo Clerico apud Petrum Damianum *epist. 13. ad Desiderium Abb.* Militum in Vuomartienti campo apparentiũ apud Chronicum Hirsagiense circa annum Domini 1098. Sic Iustus Monachus Fratri apparens, se grauia pertulisse supplicia, à quibus fuerat liberatus, narrauit, vt refert Gregor. *lib. 4. Dialog. cap. 55.* Duæ Moniales egredi visæ è templo quotidiè, donec pro eis oblatum fuit Sacrificium Missæ *lib. 2. cap. 23.*

Vita-

Vitaliana à S. Martino interrogata, tum benedicta, postea liberata à pœnis Purgatorij multis apparuit apud Gregorium Turonensem *lib. de Gloria Confessorum cap. 5.* Sic Soror Sancti Malachiæ eidem Episcopo teste Diuo Bernardo *in eius vita*. Frater quidam Cisterciensis eidem Bernardo, apud Guilhel. Abb. *lib. 1. cap. 10. vita eius*. Mater S. Elisabet filiæ Regis Vngariæ eidem Sanctæ apud Iacobum Montanum *cap. 23. eius vitæ*. Arnulphus Presbyter Sancto Remberto Episcopo Bremensi apud Surium *tom. 5.* Simon quidam nobilis Teuto Sanctæ Lutgardæ apud Thomam Cantipratensem *in vita eius lib. 5.* Et hoc nostro æuo nonne multæ huiusmodi feruntur, factæ apparitiones, inter quas vnicam referam, quam quidam Religiosus Sacerdos ex nostris coram Adm. Reu. Ministro suo Prouinciali sic ab eo iussus ipsamet die talis apparitionis mihi enarrauit. Anno Domini 1648. calendis Ianuarij in quodam Conuentu Fratrum nostrorum manè valdè diluculo, dum hic Sacerdos fenestra aperta rutilante aurora vigilans maneret in cubiculo, ei apparuit quidam Sacerdos aliàs ipsius condiscipulus, qui iam ante quinque menses in eodem Conuentu è vita migrauerat, qui super lectulum sedens dixit illi, quòd Deum pro eo suppliciter exoraret: quia magnos patiebatur cruciatus: qui respondens ei dixit: quòd eo mane libenter pro illo offerret sacrificium, nisi pro alio Sacerdote iam nuper defuncto offerre teneretur: quo audito euanuit ab oculis eius. Quare sequenti nocte ex præcepto admodum Reuerendi Ministri Prouincialis, qui tunc aderat, ego dormiui in illo cubiculo, sed ante dormitionem facta oratione, per præcepta tribus vicibus intimaui in Nomine Iesu Animæ illius defuncti, si suffragijs indigebat, mihi appareret, & suam exponeret indigentiam, quam vtique Reuerendo Prouinciali patefacerem, qui statim omnia adimplere promiserat; Si verò erat dæmon, qui apparuerat, præcepi in Nomine Iesu, vt causam talis apparitionis mihi explicaret; sed nec dæmon, nec Anima cuiuslibet mihi apparuit, ac dormiui securus, nec amplius in illo cubiculo vllæ factæ fuerunt apparitiones. An tamen vera esset anima illius Religiosi, vel dæmon, vt in errorem aliquem induceret illum Sacerdotem, incertum est. Hoc certum est, quòd plures alijs apparuere suffragiorum auxilia postulantes, quibus è Purgatorij ignibus liberarentur.

Sed quid opus est, tot exempla congerere, cum hæ apparitiones fieri quotidie deprehendantur?

§. VII.

362 NEquè est denegandum, quin sæpè dæmones permittente Deo hominibus appareant, fingentes se esse animas defunctorum, puta animam alicuius scelerati hominis: Vel vt inducant homines in illam hæresim, quæ asserit, animas sceleratorum hominum post mortem in dæmones, & in quæcumquè animalia bruta suis meritis congrua conuerti. De qua Augustinus *lib. de Hæresibus cap. 86.* Vel vt se aspicientes homines errore aliquo decipiant: puta, animam alicuius maximi peccatoris, qui absquè peccatorum confessione, vel vllo doloris ac contritionis actu interno, & externo signo è viuis ad mortuos migrauit, esse in tuto saluationis loco, viuentibus persuadeant: sic mortuos in peccato mortali pæna gehennæ æterna non puniri credant. Sic anno Domini 1667. Venetijs, dum accessissem ad exorcizandam quandam mulierem, dæmon ex ore eius clamabat se esse animam cuiusdam viri nobilis mortui, quem proprio nomine, ac cognomine publicabat dicens, se condemnatum fuisse in infernum, quia operarijs mercedem negabat, pauperes despiciebat, debita non soluebat, Deum blasphemabat, ac multa alia peccata grauissima patrarat, sed conuersam fuisse in dæmonem, & missum à suo Principe ad possidendam hanc mulierem: hæc & alia dicebat versipellis, vt maritum eius, & alios in aliquem induceret errorem. Vel si mortui sunt Sancti diuina iam Beatitudine perfruentes, eos infament dicentes, magnos in Purgatorio pro delictis suis sustinere cruciatus: ita eruditè docet Augustinus *lib. 10. de Ciuit. Dei cap. 11. à medio* Chrysostomus *homil. 29. in Matth.* D. Thom. *1. par. quæst. 117. art. 4. ad 2.* Sanchez *tom. 1. Decalogi lib. 2. cap. 38. num. 23.* Syluester verbo *maleficium quæst. 4. dicto 5.* Victoria *de Magia quæst. 4. num. 17.* Sotus *lib. 8. de iustitia quæst. 2. artic. 2. colum. 4. versiculo: Sed rogas.* Ciruelo *de superstit. par. 3. cap. 8.* Pedraza *in summa in 1. præcepto* §. 10. Delrius *lib. 5. Disquis. Magic. quæst. 26. sect. 3. & 7.* & Stephanus Facundez *part. 1. in 1. præceptum Decalogi cap. 36. num. 10.*

Dæmones sæpiùs fingunt, se esse animas defunctorũ varijs de causis.

Et quamuis bona consulant, perantquè suffragia fieri; aut aliquid restitui, efficiunt gratia postea faciliùs decipiendi: vt benè docet Pedraza, Victoria ibidem, & Thyræus *de spirituum apparitionibus cap. 16. num. 9.*

§. VIII.

EX his autem apparitionibus mali à bonis spiritibus dignoscuntur. Nequè enim boni iudicandi sunt: Aut quia forma se exhibent pulchra, & amabili, cum dæmones se transfigurent in Angelos lucis, & Sanctorum formas assumant, vt dictum est. Aut quia bona consulunt, vel expetunt; his enim technis suam malitiam contegunt. Aut quia in locis sacris conspiciuntur: *Astant enim inter filios Dei, Iob 1.* Aut quia plena luce apparent, cum sint dæmones meridiani homines infestantes. Aut quia bonis, & sanctis viris se manifestant: Quoties enim ijs artibus eos deludere tentarunt? Neque illi mali: quia Vel malis, & peruersis sese videndos præbent, cum Angelus ipse sanctus accedat ad impios: Vel grauem de mortalibus sumant vindictam: quia hoc Sancti sæpiùs præstitere: Vel terrorem immittant ijs, quibus apparent: cum hoc etiam soleant Angeli. Ideòque magna cautela in talibus vtendum est. Nam absque particulari Dei dono nemo potest in ijs esse tutus: cum discretio spirituum sit gratuita Dei gratia teste Paulo *1. Corinth. 13.* Vide infra tom. 2. disp. 4. n. 545. 363

Quomodo quando appareat, dignoscatur dæmo nes ab animab.

Non sunt ergo petendæ huiusmodi apparitiones: quia sufficit nobis doctrina sacræ scripturæ, & sanctæ Matris Ecclesiæ, qua contenti esse debemus: quia in apparitionibus plus periculi quàm commodi esse potest. Vndè si quandoque eueniant, ne error capiat, de illis docti, æquè ac pij viri consulendi sunt. 364

In ijs namquè consultoribus doctrina pietati debet accedere, ne omnia vel reijciantur: vel recipiantur: quia Doctus impius omnia reijcit; cum nemini credat, nisi sibi ipsi. Pius ignorans omnia recipit: quia omnia credit. Sit ergo Consultor doctus pariter, & pius, vt circa apparitiones certum iudicium ferre possit.

§. IX.

Appares per seipsas.

365 CVm autem animæ Purgatorij ergastulo dedncuntur, quomodo appareant: An verè per seipsas: An repræsentatiuè per Angelos, & dæmones, non facilè est definire.

Per seipsas apparere aliquando, non alicuius Angeli siuè boni, siuè mali ministerio testatur Augustinus *lib. de cura pro mortuis cap 15. exemplo* Moysis, & Samuelis. Aliquando alieno videri ministerio, patet ex eo, quòd idem spiritus eodem tempore in dissitis, & diuersis locis fuisse, eodem Augustino teste probatur, in quibus idem per seipsum esse non poterat.

Assumptis corporibus, Vel proprys, Vel alienis.

Quòd si apparent ipsæmet Animæ, cum puri sint spiritus ab omni visibili quantitate semoti, necesse est, vel propria resumere corpora: vel assumere aliena. Corpora propria resumere posse, demonstratur exemplo eorum, qui in morte Christi in Vrbe Ierosolyma multis apparuerant. Hi enim in proprio visi fuere corpore; nec illud posteà deposuere; sed Christo ascendente euexerunt ad cęlos. At illud non fieri, probatur experientia; cum eiusmodi spirituum apparentium corpora tempore apparitionis è sepulchris non eruantur. Si enim eruerentur: Vel ab eis denuò viuificarentur, & sic verè resurgerent. Etsi iterum deponerentur in tumulo, iterum eis mori contingeret. Vel mouerentur solo motu locali, vt nauis remige; sed nequè illud fit, cum non exeant à sepulchris; nec aliquando facilè fit, ea resumere: quia sunt diffluentia, tabida, varijs locis dispersa, aut enim in puluerem dissoluta: vndè corpora aliena sumere fatendum est.

Si alienis, Vel Phantasticis, vel Elementarys.

366 Sed quomodo? An apparentia solùm, seù imaginaria, ac phantastica: An elementaria, & realia? Certè vtrumquè præstare possunt, si sequi volumus, vt fas est, mentem subtilissimi Scoti cum suis asseclis. Nam imaginaria ac phantastica corpora assumere, & apparere, dicuntur, cum formas aliquas alienas menti nostræ, seù imaginationi indunt, puta, efformant species, & imagines quasdam in phantasia hominis, quæ repræsentent corpus, cui erant coniunctæ in vita: quia vt tradit Scotus *in 4. d. 45. q. 1.* & Fauentinus *adaers. impios Atheos disp. 1. c. 12. nu. 293.* Anima separata potest mouere spiritus, & phantasmata existentia in imaginatione alterius, & formare imaginem totius coniuncti scilicet sui ipsius, & corporis, & illas imagines colorare ad libitum, ad significandum dolorem, vel lætitiam, quam habent. Et hæ apparitiones maximè fieri solent in somnis.

Vtramq. probat Scotus cum suis asseclis.

Elementaria verò, ac realia corpora assumunt, cum elementa ab eis condensantur, & ex eis condensatis corpora suis vsibus apta componuntur; quòd vtiquè præstare possunt: quia vt docet Scotus in 4. ac validissimis rationibus probat d 10. q. 7. & d. 49. q. 14. cum Henrico, Aureolo, Capreolo, Fauent. & alijs, Anima separata, cum sit spiritus intellectualis à materia seiunctus per se subsistens sicut Angelus, non solùm sui, sed aliarum rerum sibi externarum motricem dicitur habere potentiam; ideò cum egreditur ad viuos, posse sibi corpora formare aerea, sicut Angeli, & dæmones.

§. V.

Ex mente Soti, Suarez, Peltani.

367 VErùm ex sententia aliorum, nempè, Dominici à Soto *in 4. dist. 45. q. 1. a. 3.* Suarez *in 3. p. q. 45. disput. 32. sect. 2.* & Peltani *de Purgatorio cap. 5.* videtur, eam non posse vi propria talia corpora extrinseca mouere: Nam caret organis corporeis, quæ illi ad mouendum corpus erant necessaria, quando erat in corpore; nequè tantam habet scientiam, & potestatem, quantam Angeli, & dęmones, qui sibi aerea corpora fingunt, cum opus est. Quare, cum non possint Animæ ex horum D.D. mente sua vi propria, aut aliena assumere corpora, dicendum est, illa corpora, in quibus apparent, vel ope diuina, vel angelica, vel diabolica efformari. Deus enim qualitatem aliquam illi largiri potest, quæ defectum suppleat; quod eò probabilius: quia ficta illa corpora non suo arbitratu, sed Dei voluntati, & imperio subsunt. Aut Angelus aliquis hoc præstat Dei mandato; cum enim sibi corpus parare possit, cur non alij? quod de Custode pręcipuè credendum est. Aut dæmon, si hoc à Deo liceat, cum ei æquè ac Angelo talis aerea compositio facilis sit; quod tamen non est verisimile, eo modo fieri.

Moacnsur. Per aliorum ministeriū, nempè Angelorum, Cacodęmonum.

Vtut sit, in assumptis illis corporibus apparent, quæ ab eis non eodem modo mouentur, quo propria corpora, dum viuebant. Proprijs vtebantur vt formæ, & vitam, sensum, atquè organicum motum imprimebant. Alienis autem, vt motorex tantùm, qui illa circumferunt, deponunt, agitant absquè vitali aliqua operatione; nec ideo nobis illudunt. Nam quando apparent, non ad nos redeunt, vt sint tales, quales cernuntur; sed vt hisce corporibus, quasi notis se agnoscendos præbeant. Ad illud autem corpus effictum sufficit, quòd in ea appareat forma, qua ab alijs quibuscumquè distinguatur ille, qui apparet; & ij, quibus apparet, in ipsius notitiam perueniant. Aliàs negandum erit, Deū aliquando sub aliquibus symbolis ab hominibus visum. Quod tamen toties scriptura testatur, quæ rerum similitudines ipsarum rerum nominibus appellat: vt latè Scotus in 3. d. 9. q. 1. Arretinus ibi ar. 2. 368

Quare si ad Dei gloriam, hominum salutem, vel propriam vtilitatem Animas in Purgatorio constitutas Mortali cuidam apparere conueniat, non decet à dæmonibus deduci: aut si verè seipsas exhibeant, ab eis corpore aereo indui, aut repræsentari; quamuis secundùm quorundam opinionem eas vexare possint, vt supradictum est. Non enim omnimodam habent super illos potestatem: sed determinatam talibus pænis, tali loco, & cum tali intensione infligendi. Ideoque non licere eas educere, aut efficere, vt alijs appareant. Quare, cum se videndas exhibent, vel verè diuina potentia: vel seipsis, vel ministerio Angelorum repręsentatiuè fieri, asserendum est.

SECTIO III.

Damnatas.

DEscendamus modò lugentes ad inferos, vt loca horrentia, & fęra tormenti visitemus, in quibus dæmones plenam exercent potestatem super eos, qui iuxta Iudicis æterni sententiam in ea detrusi sunt. Infernus enim domus est Sathanę, & regnum eius Longum: quia à principio paratum dæmoni, & angelis eius, non solùm sæculorum à mundi exordio ad finem inter se succedentium longitudinem exequat; sed etiam ad incomprehensibilem æternitatem, quæ sæculis superueniet, protenditur, & principium habens numquam finem habebit. Latum: quia tam magnam continet damnatorum multitudinem, vt cogitatione concipi non possit, 369

Infernus est dæmonum regnum Longum, Latum,

possit, nempè, quotquot a principio ad consummationem mundi, omni tempore, omni loco, in omnibus nationibus, quæ sub cęlo sunt in actuali mortali peccato moriuntur, quorum immensum esse numerum, nemo non nouit. *Profundum.* Profundum quia in centro mundi, quasi sentina positum tale est, vt animæ, quæ semel in illud præcipites dantur, numquam nisi Deo aliquando disponente, vt dicetur infra, exire possunt; sed gregatim colligatæ pænas patiuntur sempiternas. *In eo dominatur Lucifer, & potestatem exercet In Dęmonibus, In damnatis hominibus.* In illo autem regno maledictionis Lucifer quasi Princeps dominatur: Tum in dæmones, quasi status infernalis officiarios, & ministros: Tum in homines, tanquam in subditos: vt sequentibus articulis declarabitur.

ARTICVLVS I.

Dæmones.

370 *Dęmones in Inferno* QVàm horrenda dæmonum conditio, qui ex Angelis lucis facti Angeli tenebrarum, & è súmo cęlorum vertice in profundissimum inferni Chaos deturbati torquentur, & torquent.

§. I.

Torquēt alios, vt carnifices. TOrquent alios tanquam truces Diuinæ Iustitiæ carnifices, qui tum in Inferno, tum extra homines varijs modis vexare non cessant. In inferno vbi maximam habent sæuiendi facultatem, Deus bone, quantis, & quàm varijs modis miseras damnatorum Animas affligunt? Cum nullum tormentum tam atrox, tam dirum, tam horrendum concipi possit, quod infernalibus valeat æquiparari, vt benè animaduertit Augustinus *lib. de Triplici habitat. Mala*, ait, *inferni, vt sunt, dicere, vel cogitare nemo potest; peiora valdè sunt, quàm cogitantur,* De quibus latè Vasquez in primam par. D. Thomæ *tom. 2. disp. 243.* Suarez *de Angelis lib. 8. cap. 14.* Ideo Iacobus Billius *Anthol. sacr.* de Sathanæ aduersus hominem crudelitate cecinit:

Saeuitiam horrendam Sathanæ tui nosse licebit,
Quoquè suos tractet perfidus ille modo?
Is sibi proponat dira feritate Tyrannum
Atquè homines præter qui nihil ora geras.
Namquè cadaueribus velut hic, quos morte subegit,
Alligat, vt miseris sit mora longa necis.
Sic atri quoquè Rex Erebi, quos arripit, ad res
Fluxas, & fragili forte, ligare solet.

Extra autem infernum, etsi minor sit eorum potestas, quot mala, quot calamitates, quot tribulationes orbi, & eius habitatoribus inferunt, vt conceptum odium in genus humanum exsatient?

§. II.

371 *Torquentur vt rei duplice pœna Damni,* TOrquentur verò duplici pæna graui supra modum, & aspera, priuatione, scilicet, diuinę visionis, & pæna sensus. Priuatio eò magis illos affligit, quò cęteris creaturis, & natura, & ministerio Deo contemplando aptiores erant. Natura enim acutiore mentis acie, subtiliore spiritus acumine, nobiliore intelligendi modo prediti: Ministerio diuinis laudibus decantandis, & supremæ Dei Maiestati deseruiēdę destinati semper videre faciem Patris, & ante Dominum astare debebant.

Et Sēsus Sed non minore cruciantur pæna sensus, quam Glossa *in cap. 3. Epist. can. D. Iacobi* vocat ignem infernalem, quem dæmones vbiquè portare secum, asserit. Quid autem sit ignis iste, explicat Richardus *in 2. sent. dist. 7.* dicens: verba illa Glossę non esse intelligenda de tormento ignis materialis inferni; sed alijs pænis, quas nunc etiam habent dæmones, & earum complementum habebunt post iudicium; quæ nil aliud sunt, quàm flammæ vitiorum, iræ, inuidiæ, dolor mentis, desperatio, & huiusmodi, quæ etiam dicuntur pænæ infernales, quia ibi perfectè habentur. Quod confirmat D. Gregor. *lib. 2. moral.* dicens: *Immundi spiritus licèt adhuc non receperint infernalis complementum supplicij, quia sunt in statu demerendi pœnæ complementum vsquè ad iudicium: veruntamen iam habent, quod est principalissimum in pœna, scilicet, carentiam visionis Dei, & alias graues pęnas. Post iudicium verò extremum igne etiam punientur materiali,* eo modo, quo mox dicam; de quo Moyses, aut per Moysem Deus loquens dicit Deuteron. 32. *Ignis succensus est in furore meo, & ardebit vsquè ad inferni nouissima, deuorabitquè terram cum germine suo, & montium fundamenta comburet.* Quibus verbis eius causam, durationem, & actionem aptè describit. Nam si causam efficientem, & auctorem quæris: *Furor est Domini*, idest, voluntas, & firmum propositum puniendi, non vulgari modo; sed prorsus horribili, & inaudito, qualem furor suggerere solet: Non quòd furor, ira, & huiusmodi passiones in eo repetiantur; sed quia voluntas eius tranquilla, & rationalis; acerrima tamen, efficax, & potentissima in puniendis suis inimicis omnem furorem æquat, & superat. Si durationem: *Deuorat vsquè ad inferni nouissima*, idest, in æternum. Nam si nouissima inferni esse non possunt, quia perseuerat in perpetuum; nec nouissima erunt illius ignis semper deuorantis: quia semper quod deuoretur, inuenit, nec vnquam ad nouissima inferni deueniri potest. Si actionem verò. *Deuorat terram cum germine suo*, idest, omnia, quæ in terra sunt, à terra gignuntur, & crescunt, repunt, & mouentur super terram: Homines præcipuè peccatores, qui terreni habitatores dicuntur, quia terræ cogitatione, & affectu semper inhærent. *Et montium fundamenta comburet*, idest, dæmones instar montium superbia inflatos, & tumidos, quorum potentias intimas, quæ sunt quasi ipsorum fundamenta, penetrabit, & pæna afficiet quatuor modis: vt docet Scotus *in 4. d. 50. q. 1.*

Primo detinendo, seù alligando non quidem pro- 372
pria, & naturali virtute; sed diuina, inquantum est instrumentum Diuinæ Iustitiæ iudicantis, & suas iniurias vlciscentis. *Modus exponitur, quo puniuntur pęna sensus.*

Secundo impediendo ab executione propriæ voluntatis, ne operentur secundùm quod volunt, sicut hominem detentum in carcere; aut vinculis constrictum pati dicimus, quia non potest ire, quò vult.

Tertio sobiugando, siuè subdendo: quia cum dęmones, qui nati sunt Deo frui, considerant, se infimis rebus subditos, maxima pena torquentur. Est enim voluntati, quæ substantia est spiritualis, contrarium, rei corporali, pura, igni submitti, à qua libera esse debet.

Quarto inimicando: quia cum apprehēdunt ignem illum, vt instrumentum Diuinæ Iustitiæ vindicantis, sibi esse noxium, & per consequens inimicum, & cognoscunt non posse se diuertere à tali consideratione, quia Deus non concurrit, interiori tristitia anxietatem, & afflictionem durissimam sustinent. Atquè vtroquè modo, siuè inferno conclusi teneantur, siuè mandante Lucifero exeant ex horribilibus illis latebris, in assumptis corporibus se mortalibus visendos præbent, vt supradictum est.

AR-

ARTICVLVS II.

Homines damnatos.

373 *Dæmones plenam potestatem exercent in damnatos*

Dam in infernū

Si iuxta Apostolicam Pauli doctrinam *2. ad Timoth. 2. Peccatores à dæmone captiui tenentur ad ipsius voluntatem*: Quid expectandum damnatis à tam diro Tyranno, quàm infausta omnia, cum eius voluntas implacabili mortalium odio continuè ardeat? Ideoquè eos iuxta Dei ordinationem torquet, dum deducuntur, retinentur, & educuntur iterum reuersuri in infernale regnum.

§. I.

Deducuntur.

Statim namquè ac Animæ è corporibus egressæ tenebricosis illis carceribus à Christo prolata sententia adiudicantur, statim à furijs infernalibus rapiuntur. Quam veritatem inter multa exempla, quæ referri possent, vnico comprobabo relato ex lib. Scalę Cęli à Pelbarto *stellary sui lib. 12. par. vlt.* de quodam Clerico, qui cum totus libidini esset intentus, nec aliud bonum opus ageret, nisi quòd quotidie officium Beatissimæ Virginis deuotè recitabat, quadam die dum ad suam cum meretrice libidinem explendam pergeret, ex quodam ponte in rapidum cecidit fluuium, cuius aquis submersus mortali peccato maculatus perijt. Ex quo repentè dæmones animam eius, vt ad flammas gehennales deferrent, arripuerunt. At Beatissima Virgo prohibuit, illos cogens, animam illam ante Iudicis tribunal præsentare. Ipsi è contra asserebant esse sui iuris, eò quòd ex hoc mundo in mortali peccato existens decessisset. At Iudex ob honorem B. Virginis iussit animam corpori vniri, ac peccatorum suorum pænitentiam agere. Vbi videas, quòd dæmones illico, vt animæ peccatorum mortalium maculis conspurcatæ à corpore discedunt eas, vt diuinæ Iustitiæ ministri arripiunt, & ad gehennam æterno igne vstulandas deducunt. Quod post Magistrum sent. in 2. d. 6. docuit etiam Franciscus Garcia loquens de Iudicio finali, quando damnati ab æterno Iudice amandabuntur ad inferos *disp. 182. nu. 17.* super illa verba *Matthæi 13. Colligite primum Zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum, &c.* sic ait, *Vix personabit hæc vox, cum dehiscente terra in longissimos cuniculos ingenti strepitu inferni messores sa-titus, & funibus præparatis, sicut serpentes in fasces redigent, & deferent comburendos. Sinite me, quia sum Cęsar, quare Pompeio me alligatis? Auferte me ab isto fasciculo.* Hæc ille. Quare non mirum, si dæmones eas inuadunt; & vt loquitur Cyrillus Alex. ac latè Suarez de Angelis cap. 2. lib. 8. de pænis Angelorum, qui peccauerunt, cap. 20. n. 1. In terrarum opaca deducunt, & aperta tellure solidissimis compedibus reuinctas in terram tenebrosam, & fuliginosam, in infimas carcerum, inferorum partes, in horrendas erebi custodias deijciunt: vt etiam colligere licet ex euangelico Regis præcepto, qui dixit Ministris: Ligatis manibus, & pedibus mittite eum in tenebras exteriores, qui sine veste nuptiali regiam intrare præsumpserit.

§. II.

374 Illuc deductæ, quid non patiuntur? Ignem inextinguibilem, frigus intolerabile, vermes immortales, fætores intolerabiles, palpabiles tenebras, flagella cædentia, horrendas visiones, densissimum fumum, continuum fletum, stridorem dentium, membrorum torsiones, planctus nunquam intermissos, perpetuos vlulatus, blasphemias, maledictiones, immunditias, putrefactiones, sulphura, & inextricabiles malorum nexus: vt testantur D. Gregor. *homil. 129. in Euang.* August. *lib. Medit.* & in serm. ad Eremitas: D. Bernardus *lib. de interiori domo cap. 36.* ac passim ferè omnes Patres. Quæ omnia ità firmiter impijs adhærebunt, vt nulla arte valeant illa a se excutere: atque seipsos vel ad breuissimum tempus ab eis euoluere: Quia laborabunt in æternum, & viuent adhuc in finem: vt ait Dauid *psal. 48.* Vnde de quodam pænarum loco loquens Claudianus Poeta varias recensendo afflictiones, quas ibi sustinent damnati lib. 2. contra Ruffinum, ait. *Retinentur.*

Est locus infaustis, quo conciliantur in vnum
Cocytus, Phlegethonquè vadis inamanus vterquè
Alueus: hic voluit lacrimas, hic igne redundat
Torrens per geminos flammis vicinior amnes
Porrigitur, solidoquè rigens adamante sinistrum
Proluit igne latus, dextra cocytus fundit
Æquora, triste gemens, & fletu concita plangit.
Huc post emeritam mortalia sæcula vitam
Deueniunt, vbi nulla manent discrimina fati
Nullus honor, vnoquè exutum nomine Regem
Perturbat plebeius egens.

§. III.

Educuntur quidem aliquando ex illo baratro; sed non ad libitum. Quare diues epulo *Luc. 16.* non audebat rogare Abraham, vt permitteretur ad suos ire; sed vt mitteretur Lazarus. Cum autem exeunt, hoc fit ad Dei beneplacitum, cui non sufficit tot exhortationes, & comminationes vtriusquè testamenti: tot scripta, & exempla Sanctorum, tot prædicationes, & inspirationes adhibere ad impios è cœnoso vitiorum volutabro ad vitam meliorem reuocandos; sed insuper, ne qua neglecta videatur ratio, eorum salutem promouendi, non imagines tantùm pænarum; sed ipsas quoque pœnas oculis obijcit. 375 *Educuntur reuersuri.*

Tunc deduci, exhiberi, & reduci à dæmonibus certum est. Deducuntur velut incarcerati à custodibus, cum è foueis prodeuntes coram Iudicibus ligati comparere iubentur. Sic visus Theodoricus Rex Arrianus inter Ioannem Pontificem, & Simmacum Patricium vinctis deduci manibus, & detrudi a nigris dæmonibus in ollam Vulcani, vt refert Gregorius *lib. 4. Dialog. c. 30.* Monialis in Ecclesia S. Laurentij Romæ ante altare per medium secari apud eundem *lib. 4. c. 55.* Pandulphus princeps Capuanus ferreis nexibus vinctus, & in cœnoso, ac fætido lacu vsquè ad guttur demissus, atquè restibus a duobus spiritibus nigerrimis in profundum subinde demissus, iterumque extractus, vt fertur *in Chronico Cassinensi lib. 2. cap. 62.* & alij plures diuersis sæculis apparuerunt diabolis stipantibus, & torquentibus in forma bufonum oculis, capiti, & humeris insidentium, serpentum membra varijs nexibus implicantium, horribilium monstrorum miseros deferentium, vt ijs exterioribus spectris indiuidua dæmonum, & damnatorum societas, inseparabilisque connexio deprehendatur.

§. IV.

Exhibentur aliquando verè in proprio corpore, quod ex sepulchro resumitur, & ope dæmo-

niaca

niaca mouetur. Certum est enim spiritus nequam in illorum corpora aliquid posse, qui dum viuerent eis fidele obsequium præstiterunt; & in quorum animas crudelem exercent carnificinam. Hinc putris ille odor, & fœtor intolerabilis, quo locus perfunditur, vbi apparent, proditque ex fœtidis illis cadaueribus: Et sepulcra visa sæpius vacua. Aliquando in corpore ex aere compacto forma horrida, oculis scintillantibus, ore hiante, lingua tumida, latere cincto, velut ignitis fascijs membris ardentibus, & corpore ex omnibus juncturis flammas emittente. Et cum vtroque modo exhibentur, horribili voce, terribili boatu, crebrisque vlulatibus sua mortalibus tormenta contestantur: non vt eorum suffragia expetant: aut cum ipsis mitiùs agatur: vel à pœnis illis aliquando absoluantur: aut vt esse desinant; sciunt enim in damnatis nullam esse spem reliquam nè leuioris quidem supplicij: igneum æternum sibi esse paratum, à quo numquam sunt egressuri; nequè desinere vmquam posse. Sed vt testentur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum.

§. V.

377 DEniquè, ijsdem vectoribus reducuntur in infernum, à quo nulla est redemptio. Nequè enim, quandiù apud nos sunt, apparitiones illæ possunt eis supplicij esse leuamen, quasi ex locis illis subterraneis egressi à grauitate pœnarum paululum respirent: aut solarium aliquod hauriant ex hominum conuersatione; imò sunt pœnarum incrementa. Sic namquè suo se ore accusare, propriaque voce suas iniquitates, tormenta, & damnationem æternam apud illos prodere coguntur, qui forte apparenti aliqua sanctitate decepti eos in sinum Beatorum receptos credebant; cum sæpè accidat, multos laudari, vbi non sunt, & cruciari, vbi sunt. Ideòquè refugiunt egredi è suis ergastulis, nè essentiali pœnæ accidentalis illa diffamatio superaddatur: aut si quandoq. egrediuntur, ad illa protinus redire festinant. Confirmatur exemplo relato à Discipulo *in speculo exempl.* de quadam Moniali, ab omnibus vt sancta venerata, quæ triginta dies post mortem Abbatissæ apparuit inter dæmones consistens, flammis circundata, ac voce dolente dicens: se perpetuo igni infernali esse addictam: ac peccata, ob quæ damnata erat, propalauit.

Conclusio secundæ partis.

SI ergo dæmones tanta potentia super infimas, medias, & inferas creaturas præditi sunt, vt hac 378
parte secunda demonstratum est, mirandum, quod non plura exerceant maleficia, quibus orbis incolas opprimant. Nam cum sagaces sint ad inueniendum; & ad exequendum potentes, quis illis obsistere poterit, cum nullus reperiatur super terram, qui possit ei robore, & fortitudine comparari? Imo quis sic euadere queat illorum vim, quæ cum ad omnes terrenas, & inferas creaturas extendatur, infestat præcipue homines ob duplicem dispositionem, quæ eos veneficijs reddit obnoxios? Prima est corporis: omnes enim aut corpora habent molliora, & laxiora, vnde morbis, qui ex aeris intemperie, & causis externis procedere solent, faciliùs corripiuntur: Aut duriora ex cutis densitate, & ideò à causis internis promptiùs redduntur. Secunda est animæ, cum peccatis, & potissimùm grauissimis labefactantur, quibus vniuersum ferè hominum genus inuoluitur; & propterea citius malis externis, & internis afficitur, teste August. aduersus Manichæos *apud Alex. Alens. 3. p. q. 100. m. 5. a. 1.* Quare omnes recipiendis impressionibus maleficis præparati videntur; nec est aliqua ætas, aut temperamentum, non status, aut conditio immunis ab vna, aut altera præparatione, cum vtraque in pluribus reperiatur. Et tamen respectiuè ad multitudinem hominum paucos ijs morbis affectos videmus; quod diuinæ Bonitati ascribendum esse iure merito credendum est. Hæc enim tum potentes inimicos cohibet, ne ad libitum sæuiant in omnes, qui in eorum iura incidunt; circa quos, velut circa rem suæ potestati subiectam, tum in anima, tum in corpore, tum in rebus exteris efficere possent, quę vellent, nisi coercerentur, cum scientia, & potentia præditi sint, vt sciant, & possint malefacere: nec desit praua voluntas, qua illud velint, & optent: vt sequenti parte iuxta ordinem initio disputationis propositum declarabitur.

PAR-

De praua Dęmonum voluntate in volendis maleficijs.

SVMMARIA.

D maleficia perficienda Dæmoni necessaria est voluntas, quæ vtatur scientia inuentrice, & potentia executrice. 379.

Voluntas malefaciendi in dæmone datur, quæ est contraria Diuinæ, cuius est benefacere, ideò dæmones maleficia, volunt omnes, omni loco, & omnibus modis: vt indicat Paulus ad Ephes.c.6. ac tribus capitibus palam fiet.

Caput I. Omnes volunt maleficia.

Boni Angeli officijs charitatis vacant: quia beneuoli.
Siuè Assistentes: siuè Ministrantes. 380.
Probatur ex Tobia, Daniele, Paulo.
Mali Angeli maleficia volunt: quia sunt maleuoli, siuè Superiores: siuè inferiores: vt sequentes sectiones demonstrabunt. 381.

Sectio I. Superiores.

Ordo inter dæmones datur, quo alij præsunt; alij subyciuntur.
Probatur ex Diuina Scriptura: ex Patribus: & Ratione. 382.
Qui præsunt subiectis, hoc faciunt vel moraliter Imperando: vel physicè Cogendo: vt duobus articulis patefiet.

Articulus I. Imperando.

Societas dæmonum regnum repræsentat, in quo alij imperant: alij obediunt. 383.
Mirum, quomodo inferiores obediant superioribus, qui superbi, ac rebelles sunt.
Inuiti obediunt, ex quo in eis non datur ordo formalis, & subordinatus: sed ordo materialis, & imperfectus. 384.
Voluntarij obediunt ex fœdere inito, more latronum, & Hæreticorum.
Ideò inter illos Belli duces, & præcipientes, & Milites obedientes.

Articulus II. Cogendo.

Dæmones superiores vi naturali cogere possunt inferiores. 385.
Obstare videntur coactioni dæmoniacæ Dictum Christi Lucæ 11. & Ratio à natura eorū petita.
Non obstat dictum Christi, quod dupliciter explicatur. 386.
Ideò confirmat ratio contraria.
Superiores per potentiam motiuam possunt expellere inferiores, eosque ligare. 387.
Inferiores, cum obediunt vel coguntur à superioribus: vel cogi se simulant. 388.
Omnes vniuersa maleficiorum ministeria obeunt siuè Superiores ex odio Hominis: siuè Inferiores ex eodem odio, & exemplo Superiorum: & se Magis, & Sagis subyciunt.

Sectio II. Inferiores.

Dæmones inferiores omnia obeunt officia ducti exemplo superiorum; nec non ex propria inclinatione. 391.
Superbia est quasi incentiuum ministerij.
Inuidia est quasi subsequens impulsiuum. 392.
Vtraque laborant, & ideò malefacere volunt, Lucifer superbiendo: Dæmones cæteri inuidendo: vt sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Superbiendo.

Natura Superbiæ qualis sit secundùm Platonicos: & qualis secundùm Christianos. 393.
Superbia Luciferi ex Isaia: ac dæmonum ex Hugone Victorino. 395.
Ex superbia maleficis seruiunt, & cooperantur.
Quia eos pro Dijs habent: & alios solicitant ad cultum diuinum eis exhibendum. 396.
Et sic non habent aut superiorem: aut consortem.

Articulus II. Inuidendo.

Naturæ inuidiæ qualis sit. 398.
Ob inuidiam dæmones tristantur de bono Hominis, ac de suo malo proprio, ac gaudent de malis illatis, ac de bonis ablatis.
Ex inuidia oritur in eis odium in Deum, & in Homines. 401.
Ex superbia, inuidia, & odio dæmones Maleficis seruiunt.

Caput II. Omni loco volunt Maleficia.

Dæmones rectores mundi tenebrarum harum.
Eorum potestas in mundo alia ficta: alia vera in Christianos, in Gentiles, & Iudæos. 402.
Ratio potestatis.
Ob potestatem malefaciunt in omni loco Publico, & Priuato: vt sequentibus sectionibus notum fiet.

SE-

Sectio I. Publico.

Locus proprius dæmonum est infernus. Tamen in omni loco vagantur; & vbique nocent in Igne, Aere, Aqua, Terra, vt sequentes articuli patefacient. 403.

Articulus I. Igne.

Dæmones ignei quinam sint. Et quare ita dicti. 404.
Non contuntur Maleficis.

Articulus II. Aere.

Dæmones aerei.
Aer eis conuenit propter caliginem, ac velocitatem. 405.
Cooperantur Maleficis. Et quomodo.

Articulus III. Aqua.

Dæmones aquatici, qui in forma Hominum, ac Mulierum illudunt Hominibus, & Maleficis. Loquuntur cum vtrisque, ac sollicitant ad carnalia. 406.

Articulus IV. Terra.

Dæmones terrestres sunt varij; videlicet Syluestres, Campenses, Solitarij, Montenses, Compitales, Domestici, Subterranei. 407.
Quorum ostenduntur Nomina, Apparitiones, illusiones, Officia, Maleficia.

Sectio II. Priuato.

Cum Dæmones loca priuata occupant, infestant sacra, & profana: vt duobus articulis demonstrabitur. 409.

Articulus I. Sacro.

Sacra loca dicuntur quæ dedicata sunt Deo: vt Ecclesiæ, & oratoria. Vel Sanctis viuentibus: vt Monasteria, & Eremitoria: Vel mortuis: vt Cœmeteria.
Quæ omnibus à Dæmonibus malefacientibus infestantur. 410.
Exemplis comprobatur. 411.

Articulus II. Profano.

In profanis locis Dæmones nocent, terrent, & illudunt. 415.

Vt sunt:
Loca memorabili cæde clara.
Pagi à sceleratis habitati.
Castra, & arces, vbi Homines occisi.
Loca publica vsui deputata.
Vasta, & ampla ædificia.
Domus particularium.
Loca impiorum, & sceleratorum.

Caput III. Omnibus modis volunt malefacere.

Dæmones omnibus modis maleficia exercent: quià Nequitiæ sunt. 418.
Spirituales nequitiæ.
Nequitiæ spirituales in cælestibus.
Probatur ex initio, dum inchoant: ex progressu, dum continuant: & ex consummatione, dum perficiunt, vt tribus sectionibus aperietur.

Sectio I. Maleficia inchoantes.

Milites hostes aggrediuntur vel aperto Marte, vel occulta pugna, vel mixto certamine. 419.
Sic Dæmones adoriuntur Homines vel Apertè, vel Occultè, vel Mixtè, vt sequentes articuli demonstrabunt.

Articulus I. Apertè.

Dæmones æmulatores Angelorum se exhibent in forma humana, vel ferina, vel monstruosa, non phantastica; sed corporali.
Si in forma humana, aut enim vero corpore, idest cadauere, aut cum apparente ex aere formato sub specie vel Viri cuiuscunque conditionis, vel Mulieris procacis. 420.
In qua specie aliquid apparet monstruosum.
Si in ferina apparent, aut cum vera, vel apparenti, vel Volatilium, vel Aquatilium, vel Reptilium, vel aliorum brutorum animalium; nunquam tamen in specie Agni, vel Columbæ, vel ouium. 421.
Si in monstruosa: tunc vel Centaurorum, vel Chimærarum, vel Gorgonum, aut Harpiarum.
In quibus cum maleficis conuersantur, colloquuntur, aut cooperantur. Et quomodo. 423.

Articulus II. Occultè.

Facilis est accessus occultus ad Homines; siuè velint animam vitijs oppugnare, siuè corpus morbis afficere, siuè bona extera dissipare. 424.
Animam ad vitia trahunt: quia vnicuique vitio præest Dæmon superior, & sub vnoquoque alij de eodem vitio tentantes. Ac tentant occultè tum accedentes, tum recedentes. Et vnumquemque iuxta inclinationes suas. 425.
Corpus verò morbis afficiunt varijs modis ita destinati; idcircò occultè accedunt ad corpus, morantur in corpore, & recedunt à corpore. 426.
Bona autem extera dissipant iuxta distinctionem offi-

officiorum, secundùm quam malefaciunt in aere, frugibus, gregibus, & animalibus.

Articulus III. Mixtim.

Mixtus accessus fit partim occultè, partim apertè. 427.

Signis externis accessum testantur, vt voluntati Diuinæ, ac diabolicæ faciant satis.

Signa alia interioribus, & exterioribus sensibus percipiuntur.

Prima sunt apparitiones imaginariæ, quæ accidũt vigilantibus, ac dormientibus. 428.

Secunda, quæ percipiuntur sensu.

Visus, vndè mos cruce signare os.

Auditus, vt lenes, vel magni tumultus.

Odoratus, vt fœtor Dæmonum, & Sagarum.

Gustus, vt esculenta, & poculenta maleficia.

Tactus, vt varia sensibilia. 429.

Sectio II. Continuantes Maleficia.

Mundus est Ciuitas; cuius vigiles sunt Boni Angeli benefacientes, ac dæmones malefacientes, quia maleficia continuant die, ac nocte, vt sequentibus articulis demonstrabitur. 430.

Articulus I. Die.

Dæmones diurni alij mites, alij tetrici, seù truculenti. 431.

Mites alij illudentes, qui dicuntur sagittæ volantes per diem, incursus, ac dæmonia meridiana.

Alij terrentes, qui non apparent, sed terrent modo inuisibili, vel visibili. 433.

Vel apparent in forma Homocionũ, vel Fæmellarũ in fodinis, & in domibus particularium. 434.

Truculenti Homines vexant modo Vel visibili sub diuersa forma: Vel sensibili per signa externa, puta, per ventos, lapides, tegulas. Vel spirituali per tentationes varias, præcipuè in meridie. 436

Articulus II. Nocte.

Dæmones nocturni molestant homines per se. 438.

1. *Illudendo, vt apud Aquilonares.*
2. *Terrẽdo de nocte per spectra, vel tumultus.* 439.
3. *Vexando animas vigilantium, vel dormientium tentationibus occultis, aut prouocationibus externis. Corpora verò diuersimodè; Bonaque extera varijs modis.* 441.

Per maleficos autem vexant diurno tempore intra parietes domesticos in operibus magicis, & in publicis conuentibus.

Sectio III. Perficientes Maleficia.

Dæmones mali, & mala voluntate semper malefacere volunt. 445.

Phantasia proterua.

Concupiscentia amenti.

Irascibili furiosa.

Maleficia perficere tentant in omnibus, & singulis: vt sequentibus articulis patefacient.

Articulus I. In Omnibus.

Dæmones insurgunt in Deum, à quo percutiuntur. In Angelos, qui eis resistunt. Et in Homines, qui ab eis superantur, vt viribus impares. Quod vt faciliùs assequantur, ad instar bonorum Angelorum cuiq. Regno, Prouinciæ, ac Patriæ alij præficiuntur: alij subyciuntur. 447.

Vt omnes homines maleficiis infectentur varijs.

Sed præcipuè peste, bello, fame; quæ tàm per seipsos, quàm per maleficos inducunt.

Alijsque malis, quæ si non sæpiùs accidunt, hoc est miserationis Diuinæ parcentis; non diabolicæ voluntatis malignantis.

Articulus II. In Singulis.

Si maleuoli sunt dæmones contra omnes homines, etiam singulos oderunt.

Magna dignitas animæ cuiusq. habere Angelum custodem. 448.

Maior dignatio Angeli hoc exercere ministerium.

Maxima beneficentia Dei, Angelũ cuiq. deputare

Magna inuidia, Maius odium, Maxima malitia Principis tenebrarum cuique homini dæmonem deputantis. 449.

Quæ sit diuersitas in exercitijs.

Angeli Custodis protegentis; ac dæmonis aduersarij impugnantis.

Ad maleficia in singulis perficienda concurrunt Dæmon Prouinciæ, Dæmon Malefici, ac Dæmon maleficiandi.

Quare boni præ malis obnoxij sint maleficijs, quibus Anima, Corpus, & Bona extera pereunt.

Conclusio tertiæ partis.

Misera ergo Hominum conditio, qui semper luctantur.

Aduersus | *Principes, & Potestates.* *Mundi Rectores tenebrarum.* *Spiritualia nequitiæ in cælestibus.*

At fidendum in Dei Potentia, Sapientia, ac Bonitate, qui potentiam diabolicam vel impedit: vel moderatur.

Conclusio totius Disputationis secundæ.

Dæmon est causa efficax maleficiorum, quæ vt procedunt à tali causa non sunt de consideratione Medici; sed Theologi Exorcistæ. Ratio suadet. 450

Ideò Medicus non debet iudicare de Maleficijs: quia hæc fines scientiæ medicæ transcendunt. Secùs faciens uel alienum assumit officium, uel suum non benè administrat.

Hoc est munus Exorcistarum. Quod sacrilegè sibi usurpant, qui talia moliuntur sine iure uel ordinario, uel extraordinario. 451.

Medici physicis remedijs contendentes sanare morbos à causa supernaturali prodeuntes, incassum laborant, perdunt nomen, & famã, ac iniurijs afficiũt tales ægrotos in bonis fortunæ, & corporis.

Comprobatur exemplis.

Quare Medici uexatos à spiritibus immundis, & maleficijs affectos Ecclesiæ Ministris curandos remittere debent.

PARS

PARS TERTIA.

De praua dæmonum voluntate in volendis maleficijs.

Ad maleficia perficienda scientiæ, & potentiæ voluntas debet accedere.

379 SI ad plenam ardui alicuius operis consummationem non solum scientia ad inueniendum, & potentia ad exequendum necessaria sunt; sed etiam supponenda est operantis determinata voluntas, quæ vtramquè tam inuentricem scientiam, quàm executricem potentiam applicare efficaciter velit. Non sufficit dęmoni ad maleficiorum executionem sublimi scientia, & potentia eminenti pollere, vt duabus præcedentibus partibus latè prosecuti sumus; sed etiam opus est ei determinatam habere voluntatem, quæ vtráque vtatur, vt insimul sciat, possit, & velit malefacere.

Demonũ voluntas ad maleficia prona ob cõtrarietatem ad Diuinã.

Hanc autem illi non deesse nemo negabit, qui eius genium tantisper norit. Si enim voluntas eius directè contraria, & ex diametro opposita est diuinæ voluntati: sicut Diuina semper fertur in bonum, ita vt nullo modo possit declinare ad malum; sic diabolica ita semper inclinatur ad malum, vt nullo pacto flecti queat ab bonum morale, aut meritorium, cum illa sit determinatè bona; ista inflexibiliter mala, & in malo obfirmata in eternum. Vnde si Summa bonitas Diuinæ voluntatis continuè vult hominibus benefacere, nunquam malefacere: Maxima diabolicæ voluntatis malitia continuè vult illis malefacere, nunquam benefacere. Et eò magis vult, quód in sua prauitate nullis finibus circunscribitur. Nam quamuis scientia, & potentiã eius ad tot, & tanta se extendant obiecta, vt vidimus; tamen vtraquè certis limitibus coercetur; nequè enim omnia scit, & potest. At praua eius voluntas nullis repagulis clauditur, & per omnia mala ita appetendo vagatur, vt illa omnia facere semper velit, & nunquam ab illo actu prauo desistat. Quæ prauitas tanta, cum in omnium dæmonum voluntate reperiatur, non mirum, si Omnes, Omni loco, & Omnibus modis maleficijs cõcinnandis intenti sunt, vt tribus capitibus demonstrabimus. Quæ tria complectitur Diuus Paulus ad Ephes. scribens *cap. 6.* cum dicit; *Non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem; sed aduersus Principes, & Potestates, aduersus mundi Rectores tenebrarum harum contra spiritualia nequitiæ in cælestibus.*

Ideo maleficia exercent Omnes Omni loco Omnibus modis.

CAPVT I.

Omnes volunt malefacere.

Angeli charitatis officijs intenti.

380 QVis neget omnes dęmones vacare maleficijs, cum ipsi principes, & potestates aduersus nos colluctentur? Boni Angeli continuis charitatis officijs homines prosequuntur; modisquè omnibus salutem illorum promouere conantur; quia beneuoli sunt; nec est aliquis in tanta spirituum cælestium multitudine, qui in varijs ministerijs satagere non deprehendatur, vt bonis spiritualibus, in hoc, & futuro sæculo repleantur. Nam quamuis aliqui opinentur, innumeras Angelorum cohortes, quæ tribus Hierarchijs, & nouem ordinibus distinguuntur, diuidi in duas quasi partes: Aliam assistentium, qui semper ante Dominum astant canendis eius laudibus sine intermissione intenti: Aliam ministrantium, qui adimplendis Diuinæ Prouidentiæ mandatis circa totius orbis, & præcipuè salutis hominum œconomiam sedulò vacant. Tamen fatendum est, etiam assistentes extera quandoque exercere ministeria: cum Raphaelem vnum ex septem, qui astant ante Dominum, vt ipse loquitur *apud Tobiam c. 12.* & Michaelem vnum de principibus primis, vt ait Daniel *cap. 10.* missos esse legamus. Paulusquè *Hebræor. 1.* vniuersali termino omnes includente, nullum excludente, asserat: *Omnes sunt administratory spiritus in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis.* Ita sentiunt Alex. Alens. Pręposítus. Altisiodoren *lib. 2. suç summę*, Scotus, & Gabriel videlicet, omnes administrare mediate: vel immediatè.

Eis officijs vacant Assistentes, Ministrãtes.

Si Angeli, quia beneuoli, omnes benefaciunt, nonne dęmones, siue Principatus, siuè Potestates, siuè Dominationes, aut quocumque alio nomine nuncupentur, cum sint maleuoli, omnes malefaciunt? 381
Vndè sicut illi promptissimi se exhibent ad bona conferenda; ita & isti ad mala inferenda: cum istorum vltronea malitia voluntariam illorum charitatem contraria imitatione in omnibus æmuletur. Pugnat miles, si Dux arenam descendit: Inferiores dęmones certamen ineunt, si præliantur superiores, qui Principum, & Potestatum nominibus insigniuntur: Nullus eximitur à pugna, nemo ergo vacat à maleficijs perficiendis, quibus nos infectantur: omnes hostes, omnes maleuoli, & malum facientes, vt hominem perdant; in cuius ruinam vnanimi omnium voluntatum assensu conspirare non cessant. Vnde tam Superiores, quàm Inferiores maleficijs incumbunt; vt sequentibus sectionibus declarabitur.

Dęmones omnes maleficijs vacant Superiores, Inferiores.

SECTIO I.

Superiores.

CVm de quolibet ordine à Lucifero seducti aliqui Angeli ceciderint; vt expresfè traditur 382
ab Hugone de S. Victore *in libro de Sacramentis*, ac Theologis, vt Alexand. Alens. 3. p. q. 100. m. 3. & cæteris mox citandis, sapientissimè Deus ordinauit, vt etiam eis Lucifer præesset, & tanquam diro tyranno cęteri illi maneant subiecti; ac inter illos sit prælationis ordo. Quod clarè fides docet: *Iob 41. Ipse est Rex super omnes filios superbiæ, & Matth. 12. & Luc. 11. in Beelzebub principe dęmoniorum eijcit dæmonia. Et ad Eph. 6. Non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem; sed aduersus principes, & potestates.* Et ratio est: quia congruit, naturæ dęmonum. Nam sicut naturæ inferiores sunt subordinatæ superioribus; ita actiones inferiorum actionibus superiorum subiectæ esse debent. Diuinæ etiam congruit sapientiæ: quia cum ex sua conditione à Deo data sit eis tanquam tortoribus, & executoribus diuinæ iustitiæ, vis administratiua, & vni quidem potentiori, & alteri minus potentiori Deus ordinauit, vt minus potens, & sapiens magis potentibus, & sapientibus subesset in ministrando;

Ordo datur inter dęmones quo Alij Præsunt, Alij subsunt.

ita vt alter præsideat: alter subijciatur. Hoc communiter docent Patres: vt Augustinus *lib. 83. qq. q. 79.* & Cassianus *collat. 8. cap. 24.* quos sequuntur Theologi: D. Bonauentura *in 2. d. 6. q. vlt.* D. Thom. *1. par. q. 109. ar. 1. & 2.* Alexander Alen. *q. 37.* Durandus *in 2. quæst. 3. d. 6.* & Ioseph Angles *in 2. d. 6. diffic. 4.*

Superiores dæmones alij præsunt Imperando, aut Cogendo.

Illi autem, qui tanquam principes prælatione aliqua pollent suam in subditos potestatem exercent in executione maleficiorum dupliciter, vel moraliter, vel physicè Imperando, aut Cogendo; quod sequentes articuli declarabunt.

ARTICVLVS I.

Imperando.

Societas dæmonũ regnum repræsentat, in qua

Alij imperant, Alij obediunt.

383 TAnta est inter illos ex nequitia, & iniquitate concordia, vt Christus Dominus societatem eorum regnum vocare non dubitauerit *Lucæ 11. Omne regnum in se diuisum desolabitur, si autem Sathanas in seipsum diuisus est, quomodo stabit regnum eius?* Sicut enim in regno, aut statu quouis politico dispar est regnicolarum conditio, iuxta quam alij præsident, & ea ordinant, quæ commune bonum spectare iudicantur: vt sunt Primores, & Magistratus. Alij obediunt, & ea obseruant, quæ ordinata sunt, vt turba Mercatorum, artificum, & aliorum inferioris notæ, qui in populo connumerantur. Ita in regno dæmoniaco quidam imperant, qui Principes, & Potestates dicuntur: quidam imperata exequuntur; vt sunt omnes inferiores spiritus, qui libentissimè se subijciunt imperio, & gubernationi eorum, quos potentiores viribus, & artibus callidiores perspiciunt ad propriam nequitiam exequendã.

§. I.

Quomodo dæmones superioribus ordinib⁹ obediant qui superbi sũt & Deo obedire noluerũt

QVod equidem mirandum esse ipsa ratio dictat. Si enim sunt superbissimi spiritus singularis excellentiæ affatim cupidi, quomodo alij spiritus sibi præsidere patiuntur? An inuiti, an voluntarij obtemperant? Si inuiti, quare omnes insimul non mouentur ad rebellionem, & resistere non contendunt ei, qui imperat? Nam vel illi impares sunt, vel pares. Si impares, & præualere non possunt contra eum, hoc est, quia solus omnes, & singulos potentia superat. At illud verisimile non est; imò à ratione alienum, vnum tot, & tam multa fortissimorum spirituum millia viribus excedere, cum in rebus eiusdem generis indiuiduum vnum reperiri non possit, quod omnia alia simul coniuncta naturali perfectione, & potentia vincat. Si pares, cum æque ac ille superbia intumescant, & principatum affectent, quare omnes ex eadem causa communi impetu insultantes non eum deijciunt à suo principatu? Ideò se ei voluntarios seruos exhibere fatendum est. At si voluntarij sunt, & sponte alteri subijciuntur, quare diuinæ Maiestatis imperium detrectarunt, & modo detrectant; præsertim cum naturali lumine perspectum habeant, omnes insimul resistere non posse huic supremæ, & infinitæ potentiæ? Anne tyrannicam alterius dæmonis ipsorum similis dominationem præferre volunt Dei imperio, cui seruire regnare est? Maximè. Et dæmonis potiùs, quam Deo, & inuiti, & voluntarij obediunt.

§. II.

INuiti, Non enim vt boni Angeli suis superioribus spontè, & alacriter se submittunt; sed tanquam praua mancipia duris dominis, & imbecilliores serui potentiori tyranno. 384

Inuiti obediunt

Ex quo non est ordo inter eos.

Quare si aliqua adhuc ordinum ex quibus exciderunt, habetur ratio, illa non est vera, & propria subordinatio: Nam ei deest formalis ordinis ratio, atquè perfectio, quę per media subordinata in vnũ, vltimumquè finem dirigitur; sed ordinatio quædam imperfecta, seù materialis, vt vocant, distinctio duntaxat: vt Iobus cap. 9. docet, cum infernum vocat *terram miseriæ, & tenebrarum, vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat*: vt testatur D. Bonau. *in 2. d. 6. ar. 3. q. 1.* Ioseph Angles *in 2. q. vnica de dæmon. ar. 2.*

Voluntarij obediunt ex fœdere.

Voluntarij tamen sunt, & voluntariè ijs subijciuntur, quos vident natura nobiliores, præstantiores potentia, & malitia subtiliores. Est enim indiuidua impiorum proprietas, & mos frequenter vsitatus, ei libenter se submittere, quem potentiorem esse cognoscunt. Sic latrones in nemoribus latitantes, & prætereuntibus ponentes insidias vnum ex ipsis, quem norunt in arte furandi peritiorem, sibi caput constituunt, cui voluntarium exhibent famulatum. Sic Hæretici non rarò inter se discordes, imo perpetua, & implacabili pugna dissidentes, pacem aliquam ineunt, fœderatiquè sæpiùs coniunguntur: sed illi, vt prætereuntem spoliam Mercatorum: isti, vt catholicam Ecclesiam, communibus armis impugnent: vt testatur Guilhel. Paris. *2. par. c. 14. & 15. de Vniu.*

Quare dæmones latronibus, & Hæreticis nequiores percutiunt fœdus insimul, & constituunt ordines inter se, ita vt alter præsit, alter obediat, non ex amore; sed ex ingenita odio, & inuidia virulenta, qua feruntur in hominem. Nam vt faciliùs eum oppugnare, & expugnare valeant, ex innumerabili illa multitudine fortissimum constant exercitum, in quo, nè post conatus irritos confusi abire cogantur, alios constituunt summos belli duces: alios subalternos officiarios stabiliunt: reliquos quasi gregarios iubent Superiorum obedire mandatis. Nec cunctantur isti in omnibus obtemperare.

Quare, cum in maleficiorum executione plurium opera requiratur, qui primas inter illos obtinent, statim decernunt, quid facto opus sit; quod alij lubenter executioni demandant: nec resistere audent ex communi concordia, & societate inter eos inita, imo lubentes, & volentes annuere consueuerunt ex propria malefaciendi inclinatione, cui imperata perficiendo satisfaciunt. Ita docent Alexander Alen. *p. 3. q. 37. m. 5.* Bonauentura *loco citato.* Ioseph Angles *in 2. d. 6. & 7. diffi. 4. concl. 2.*

ARTICVLVS II.

Cogendo.

NEc solùm imperãdo Principatus, & Potestates cęteris inferni ministris dominantur; sed etiam cogendo; quod ex naturalibus viribus suis possunt: quia vbicumque sunt res subordinatæ, oportet, quòd etiam actiones sibi inuicem subordinentur, sicut patet in rebus corporalibus, in quibus naturali ordine corporum inferiorum actiones, & motus actionibus, & motibus cælestibus subduntur. Cum ergo 385

Superiores vt naturali possunt cogere inferiores

illa

illa subordinatio inter dæmones reperiatur secundùm quam aliqui in naturalibus præeminent: vt sunt illi, qui magis accedunt ad perfectionem primi, & summi principij; sequitur illos habere potestatem in inferiores, qui eis morem gerere coguntur; quia possunt illos virtute naturali alligare, expellere, & detrudere in aliquem locum, vt docent August. *loco cit. & lib. 21. de Ciuit. Dei.* Dionysius Carthus. *in Luca 11.* D. Thomas *3. par. q. 43. a. 2. ad 3.* & cæteri Theologi.

§. I.

Obstare videtur dictum Christi, & ratio à natura dęmonũ petita.

QVod certè difficultate non caret. Obstare enim videtur Saluatoris nostri *Matthæi 12. & Lucę 11.* argumentatio, qua docet: Sathanam in seipsum diuisum non esse: nec dæmonem alium expellere, alias regnum eius non posset subsistere, quod tanquam certũ supponendo, cōcludit ex eo, se virtute Beelzebub non expellere dæmonia, quę conclusio vera non esset, nisi assumptum, ex quo deducitur, veritatem vtiquè contineret.

386 *Non obstat dictũ Christi, quod dupliciter explicatur.*

Attamen constans est Doctorum sententia, vbi *de Superstit.* dæmonem alium pellere ex vno loco in alium: vel alicui loco, annulo, aut imagini alligare posse. Ipsi Iudæi hoc se sentire testantur, dum Christo objiciunt, eum in Beelzebub principe dæmoniorum ejicere dæmonia. Quod fortè probat ipsum Christi silentium, qui huic respondens objectioni, non negat Beelzebub alium dæmonem pellere posse. Negat solùm, se principem dæmoniorum habere, & in eius nomine dæmonia ejicere. Neque huic doctrinæ obstat, quod supra allatum est: Regnum dæmonis non posse subsistere, si alter alterum pellat, modò rectè hæc verba intelligantur. Loquitur enim Christus Vel de perfecta ejectione dæmonis ab homine tàm ex corpore, quà ex Anima, quia numquam dæmon, ab alio dæmone ita propulsatur, vt ex eius potestate subtrahatur omninò ille, qui tandiu ei subiacuit, ac vsus est eius auxilio. Quia si vnus è corpore alium ejicit, non expellit ex anima, vt sic illibatam teneatur possessionem: Nouit enim corpus in eorum dominium reducendum, si anima sit ipsorum iuris. Vel de expulsione nata ex odio dæmonis, & studio euertendi imperium, quod habet in homine: Nam eo modo vnus alterum nec expellit, nec ligat; Quod si facit, non alio fine, quàm vt maleficium minus maiori soluat; & sic hominem suis nascibus magis implicet, regnumquè suum in illo fortiùs, & perenniùs stabiliat.

§. II.

387 *Non obstat ratio contraria.*

NEc deest illis potentia motiua ab intellectu, & voluntate distincta, per quam superiores coercent inferiores: Aut illos expellendo ex aliquo loco, si enim habent potestatem mouendi localiter animas, quare eadem ratione non poterunt idem præstare super dæmones inferiores? Aut alligando loco, & annulo: non quòd corpus virtute tanta polleat, vt substantiam incorpoream valeat detinere; sed quia alia substantia superior suam virtutem applicat, per quam ibi detinetur. Vndè si ligans absit, potest ligatus discedere; & potest iterum ad eundem locum ab alio retrahi, & cogi ad manendum; & ille paret, non quòd semper sit præsens ver. gr. annulo, aut imagini; sed dicitur ligatus, quia vocatus à possessore subitò adest, nec indiget multo tempore, vbicumquè sit, vt redire queat: cum facillimè cognoscere possit, quid rerum agatur apud annuli possessorem, vt late Azorius *Instit. moral. lib. 9. cap. 26.* & ego *tom. 2. disp. 1. num. 300.*

388 *Inferiores obediendo, Vel Coguntur, Vel Cogi se simulant.*

Atque ita principes, & potestates, cum maleficia operantur, non solùm imperant; sed etiam cogunt inferiores ad ea percipienda, quæ ipsi iubent: vel ad discedendum; vel ad remouendum, quasi vi externa pellantur; aut ferreis compedibus deuinciantur, sed certè sæpiùs cogi se simulant: cum iubente principe subditus obedire soleat, nec retractet imperium, nisi ad modicum tempus, vt sic maleficus suam virtutem post superatam eius resistentiam, stupens, & admirans, strictiùs diabolicę se addicet seruituti. Cur autem inferiores dæmones non se submittant, cum etiam principes, & superiores non renuant vilia exercere ministeria? Nam quamuis naturæ dignitas grauiora, & altiora poscęret exercitia; non tamen attendunt, quid facere ipsos deceat; potiusque volunt suæ libidini facere satis, quam suæ dignitati: cum studium nocendi tale sit, & voluntas malefaciendi tam magna, vt etiam ad minima officia se lubentes dimittant. Ita videmus hos spiritus natura nobiles, dignitate præstantes, affectu superbissimos, principatu hominum potentissimos, quamuis sublimioribus naturæ donis præeant, annosę, pannosæ, & contemptibili vetulæ, miserrimæque sagę dicto obedire, quibus nihil abiectius, nihil horribilius in hoc mundo.

§. III.

389 *Alle, ...tur opinio asseueratium, Exorcistam posse constituere dæmones superiores, qui expellãt inferiores. Improbatur.*

EX quibus omnibus colligitur, nulla ratione fulciri positionem dicentium, Exorcistam in nomine Christi posse constituere aliquem dæmonem Principem in corpore vexato, qui ad imperium eius ejiciat dæmones vexantes illud corpus; nec posse dici Exorcistã in virtute Beelzebub ejicere dęmonia: quam positionem sequuntur Syluester Prierias *tract. pro Exorcistarum instruct.* Zacharias *in compend. Artis exorcist. doctrina 2.* Hieronymus Menghus *in compend. Artis exorcist. lib. 1. c. 4. & in Fuste dæmonum cap. 6.* & alij, quos citat noster Lupus *in Comment. Edicti S. Inquisit. par. 3. lib. 16. dist. 8. a. 1. diffic. 2.*

Quidquid autem sit de Exorcista, an habeat istam facultatem; & a quo receperit. An à Deo, vel ab Ecclesia; vel eam sibi propria auctoritate asciscat, disputatur infra *tomo 2. num. 690. & sequent.* vbi de Prudentia in erroribus vitandis. Nunc examinare sufficiat: an ratione dictæ dæmonum prelationis, & ambitionis aucat vnus dæmon super alios dæmones causa ejiciendi eos è corporibus obsessis ab Exorcista assumere principatum: quod est fundamentum, & basis prędictorum Auctorum positionis.

390 *Eorum... met ...tionibus.*

Dico ergo, cum ordo inter dæmones sit latronum, & hæreticorum more, vt supra dixi; qui licet inter se non rarò sint discordes, imò perpetua, & implacabili pugna dissidentes, nihilominus pacem aliquam ineunt; fœderatiquè sæpiùs coniunguntur, quem sapientiorem, ac fortiorem nouerunt, sibi caput constituentes, cui voluntarium exhibent famulatum. Sed quo fine? non vtiquè alio, nisi vt illi prætereuntem Mercatorem spolient; isti, vt catholicam fidem communibus armis oppugnēt. Sic dæmones licet inter se habeant priuatas inimicitias, quibus ad inuicem pugnant; ità quòd vnus conatur aduersus alterũ, vnusq. aueat cęteris dominari: attamen insimul percutiunt fœdus, & constituunt ordines inter se, vt alter præsit, & alter obediat, non ex amore; sed ex ingenti odio, & inuidia virulenta, qua feruntur in hominem; nec præesse affectant,

fectant, vt homini bonum aliquod prestent; vel beneficium aliquod impendant: cum hoc renuant omnes toto cælo; ac optimè nouerint regnum ipsorum subsistere non posse, si alter alterum pellat: vt benè docet Pelbartus *in Rosario Theol.* allegatus à nostro Lupo *vbi supra*. Quomodo ergo dæmones principatum ab Exorcista sibi oblatum super alios dæmones eijciendos affectabunt, si hoc expresè ipsorum statui politico, ac regni dæmoniaci conseruationi repugnat?

Esto quandoquè dæmones superiores è corporibus obsessis expellant inferiores; si faciunt hoc, non alio fine faciunt, quàm vt maleficium minus maiori soluant maleficio, ab hominequè malefico adorationes, oblationes, cæteraquè obsequia sibi exhibita recipiant. Nullo tamen pacto vnus alteri preesse cupit, nec vnus super alterum principatum affectat, vt homini prodesse queat, sed duntaxat vt malefaciat, ei damnum paret, & ad exitium perducat, vt docet Tostatus quæst. 61. in cap. 12. Match. vers. *Dicendum igitur*. Sed de his latius tonto e. *disput. 4. num. 690. & sequentibus*.

SECTIO II.

Inferiores.

351 *Inferiores obediunt in ministerijs Superiorum exẽplo Proprio inclinatione.* QVòd si principes, & potestates, qui inter illos primas obtinent, sic magicis ministerijs se immiscent, quid inferiores facere debent, qui naturæ præstantia illis cedunt? Nonne humiliora exercere ministeria, & quicquid iniungitur quantumuis contemptibile protinus adimplere tenentur? Nec immeritò, cum tali superiorum exemplo permoti propriaquè ducti inclinatione nil in maleficijs concinandis desinant; & vltrò officia gerenda qualiacumquè suscipiant. Plus amant humiliari, quàm non nocere; nec vile aliquod officium exercere abnuunt, modò noceant. Ideò Magis, & maleficis prompto seruiunt animo, eisquè tanquam dominis obsequium exhibere se simulant, vt alij tam promptos, & alacres seruos nacti nequiora, & peiora in homines moliantur.

352 *Superbia est incentiuũ ministerij Inuidia subsequens impulsiuum.* Quòd si quæras, quid superbientes spiritus ad exhibenda vilia, & continua ministeria impellere possit, duo sunt, quæ teste D. Bonau. *in 2. dist. 21. ar. 1.* mentem dæmonum possident: superbia, videlicet, & inuidia. Superbia est quasi incentiuum ministerij: Inuidia quasi subsequens impulsiuum; & vna alteri ita coniungitur, vt inseparabiliter in quolibet dæmone vtraquè reperiatur; cum æquum sit, subditos superioris insignia ferre, & ingenium referre. Vis scire, quę sint Luciferi insignia, & quale eius ingenium, audi Ioannem *in Apoc. c. 12.* dicentem: A se visum draconem magnum, & rursum mirabili mulieri sole vestitæ stellis coronatæ, & lunam calcanti, insidias ponentem. Quem Luciferum esse Doctores omnes affirmant. *Magnum* superbia ingenti; quia Dei similitudinem appetijt. *Rufum* inuidia, qua homines pellere cælo nititur; ideò cęteri dæmones tument superbia, & inuidia ardent; atque ob inuidiam serpentibus, & basiliscis: ob superbiam leonibus, & draconibus comparantur *psal. 90. super aspidem, & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem, & draconem*. Quare vtraque ducti volunt semper malefacere: vt sequentes articuli declarabunt.

ARTICVLVS I.

Superbiendo.

EA est superbiæ indiuidua, & innata proprietas semper amare excellentia, & nullum, aut 353 *Natura superbiens* superiorem, aut consortem sustinere posse. Quod eminenter in dęmones cadere videbimus, si vacet eorum naturam inuestigare. Platonici apud Aug. *lib. 9. de Ciuit. Dei cap. 8.* asserebant: *Dæmones esse genere animalia, natura pulcherrima, mente rationalia, animo passiua, corpore aerea, & tempore æterna.* *Natura dæmonũ secundũ Platonicos.* In qua descriptione vox: *Genere* ponitur, quia sunt de prædicamento substantiæ. *Natura pulcherrima*: Nam quoad substantiam suæ naturæ non sunt bonis Angelis deformiores. *Animo passiua*: quia irritari iniurijs, obsequijs, donisque placari, gaudere honoribus, & passionibus sensualitatis affici putabant. *Corpore aerea*: creatos namquè credebant ex sublimiori materia, quæ oculis non ità sensibiliter pateat. *Tempore æterna*: non natura, sed gratuito Dei beneficio.

§. I.

VErùm nostræ religionis homines aliter naturam dæmoniacam suis coloribus adumbrant, pro 354 *Secundũ Patres.* quibus vnus sufficiat Damascenus, qui *lib. 2. de fide orthod. cap. 3.* dicit: *dæmonem esse substantiam incorpoream à Deo creatam semper mobilem, arbitrio liberam, immortalitate donatam, per peccatum à suo Creatore auersam, & ab eius facie deiectam in tenebras exteriores.* *Substantia* dicitur loco generis: Nam esse substantiam commune est spiritibus, & corporibus. *Incorporea seù immaterialis*; quia non habet intrinsecam habitudinem ad materiam, vt res corporea, quæ ex materia, & forma componitur. Licèt enim habeat esse existentiæ distinctum ab essentia, & per consequens ex esse, & essentia; ex potentia & actu componatur; tamen simplex est, & immaterialis omnem materiam physicalem, quantitatem continuam, & qualitates alterabiles excludens: *Creata à Deo*, vt esse eius principiatum, & dependens denotetur. *Semper mobilis* non tantùm quia est in passiua potentia tempore imperceptibili de loco ad locum seipsam mouendi: Verùm etiam varias rerum contingentium notitias recipiendi in intellectu possibili, diuersosquè actus successiuè producendi: cum non sit purus actus, sicut Deus. *Arbitrio libera*: Nam pollet intellectu, quo discernere potest verum à falso, bonum à malo, iustum ab iniusto: & voluntate, qua actus etiam oppositos successiuè elicere valet. *Immortalitate, non natura; sed Dei gratia donata*; quia suo principio quasi ex quodam dono gratiæ à physica corruptione est aliena, vt pote physicali materia carens, quæ est subiectum, & principium corruptionis. *A suo Creatore auersa*: Ad differentiam bonorum Angelorum, quorum voluntas ab initio per actum dilectionis, & conformationis ad eum conuersa est. *Et ab eius facie deiecta in tenebras exteriores* in quibus superbientes spiritus pœnas soluunt æternas.

§. II.

VBi vides, prestantia illa naturæ sublimis dona superbiæ macula conspurcari, qua intumescens 395

Superbia Luciferi.

scens Lucifer statum ac agnouit suam pulchritudinem, propria auctoritate principatum appetijt, cum dixit *apud Isaiam cap. 14. In cælum conscendam super astra Dei exaltabo solium meum, similis ero altissimo.* Quæ verba exponens Hieronymus, per *cælum* culmen principatus intelligit: Per *astra* cæteros Angelos, super quos exaltari voluit: Per *similitudinem verò altissimi*, Similitudinem in principatu super omnia. *Superbus enim ille Angelus*, ait D. August. *lib. 14. de Ciuit. Dei cap. 11. per eandem superbiam à Deo ad semetipsum conuersus est, & quodam quasi tyrannico fastu gaudere subditis, quam esse subditum, elegit.*

Superbia dæmonũ cæterorum.

Quo ambiente vitio cæteri Angeli minores infecti fuere, & à Deo per superbiam auersi, cum omnes in eadem malitia, seù Luciferi superbia consenserunt: vt docet Hugo de S. Victore; quatenus sine meritis voluerunt esse beati; sine ministerio, & obsequio quiescere: & sine limite propriam implere voluntatem. Vndè omnes è suis sedibus expulsi, & è summo cælo deturbati in profundum infernum præcipites dati sunt.

§. III.

396 NEc tamen horrendo illo casu deplorabiliquè damno meliores effecti, adhùc diuinam similitudinem æmulantur; & pro Dijs haberi volunt.

Dæmones seruiunt maleficis per superbiam 1. Quia maleficis eos pro Dijs habeat.

Ideò intolerabilis superbiæ stimulis agitati non dedignantur Magis, & maleficis seruire, eisquè ad nutum obtemperare: quia sic illis seruire consueuerunt, vt tamen honorem, & cultum, qui Diuinam decet Maiestatem, sibi tribui ab eis perorptent; vt sic nec superiorem habeant, nec consortem. Non Superiorem Deum, contra quem ea, qua possunt ratione insurgunt, & si possibile esset, è medio tollerent. Non æqualem hominem, quem à Dei fide, obsequio, & amore auersum sibi ipsis ita subijciunt, vt ab eo tanquam Dij adorentur. Quare Chrysostomus *in psalmum 13.* meritò existimat, demonem esse insipientem illum, de quo Propheta: *Dixit insipiens in corde suo, non est Deus. Primus* inquit, *insipiens diabolus, qui insipientia fuit primus seminator, qui primus parit Deorum multitudinem: Eritis sicut Dij, voluit esse Deo æqualis, dicens: Ponam thronum meum super nubes, & ero similis altissimo, fastabit, Deus, & posuit, altissimus erubescat Deum, quem iam negauerat. Vbi diligenter, quæso, attendo, quàm solers, & astutus fuit diaboli accusator Propheta. Dixit insipiens in corde suo, non ait, dicit; sed dixit. Semel ausus est, & dixit: Et quoniam eam dixisset, eiectus est e cælis tanquam superbus insurrector, non amplius per se dicere ausus est; & Deum semel negans, Deum expertus est, ex alto deturbatus, & in imo ab hominibus conculcatus, non amplius ausus est dicere: Non est Deus; scit enim, quid passus sit. Non dixit insipiens: sed dixit insipiens in corde suo. In quolibet, qui eadem cognoscit, & non discrepat ab eius moribus, & est impius.* Ha-

397 ctenus Chrysost. Ex quo colligitur, dæmones semel Deum negasse, quotidie negare; sed semel per seipsos, quotidiè per eos, qui cor eorum dici possunt: vt sunt Magi, & malefici, qui sic ad illorum obsequium afficiuntur, vt non solùm ipsi seruire studeant, sed quasi inferni præcones alios à Deo auertere, & ad dæmones adducere conentur, tanquam ad Deos omnipotentes, qui mortales accedens ad ipsos in morbis sanare, in necessitatibus auxiliari, in periculis eruere, & bonis omnibus replere possit. Quapropter superbi hi spiritus libenter illis cooperantur, & obsequuntur, qui ipsos, tanquam

2. Quia alios sollicitant ad similem cultum eis exhibendum.

Deos venerantur, & colunt; aliosquè inducunt ad similem cultum exhibendum. Sic enim Deum iniuria afficientes, & hominem suę subijcientes dominationi nec superiorem, nec consortem habere videntur. Hoc sæpiùs mihi fassus est ille Magus, de quo supra *num. 323.* affirmans se, aliosque Magos, ac maleficos dæmonẽ, vt Deum adorasse. Quando verò non potest dæmon homines cogere ad honorem, ac cultum Deo debitum sibi exhibendum, saltem nominibus excellentioribus appellari studet. Sic anno Domini 1664. Venetijs cum a quodam paupere rogatus fuissem, vt eius vxorem a dæmone obsessam, à quo multis cruciatibus afficiebatur, exorcizarem, & à tyrannide diabolica diuino auxilio liberassem, mihi enarrauit, illum dæmonem asserere se esse spiritum nobilissimum ea Græcia originem habentem, ideircò velle ab eis se appellari titulo Illustrissimi Domini, ac suppliciter tanquam potentissimum exorari, vt à vexationibus cessaret, aliter maiora damna se illis illaturum minabatur. Quod vt ego audiui, præcepi, vt illum contemnerent, multis opprobrijs, calumnijs, ac vilissimis nominibus afficerent, eumque pedibus conculcaui. Sic tandem mulier in fide roborata, ac benè disposita ab eius tyrannide libera permansit. De his legendi sunt D. Hieron. *in Ezechielem 18.* August. *10. super Genes. ad lit. c. 14.* D. Anselm. *lib. de casu Diaboli cap. 4.* D. Isidorus *lib. de summo bono*. S. S. Basilius, Ambrosius, Gregor. & Bernardus relati a Ioseph Angl. *in 2. dist. 6 quæst. 2. pag. 128.*

ARTICVLVS II.

Inuidendo.

§. I.

SVperbiam sequitur inuidia, *quæ teste* Alano de complanctu naturæ, *est erronea cæcitatis abyssus,* 398

Natura inuidia.

mentis infernus, contentionis stimulus, corruptionis aculeus, vitiorum monstrum, radix malorum omnium, & seminarium delictorum: Cuius motus sunt humanæ tranquillitatis hostes, mundanæ tentationis satellites, animi laborantis vigiles, inimici, alienæ felicitatis excubiæ, cui aliena prosperitas aduersa, aliena aduersitas prospera, quæ in aliena gratulatione tristatur, in aliena tristitia gratulatur, suas in aliena paupertate diuitias, suam paupertatem in alienis diuitijs metitur. Quæ vt describunt S. Cyprianus *in serm. de Liuore*, & S. Petrus Chrysol. si semel alicuius animum inuaserit, statim color eius offuscatur, oculi deprimuntur, mens accenditur, membra frigescunt; fit vultus minax, toruus aspectus, apparetquè pallor in facie, in labijs tremor, stridor in dentibus, & in gestibus effrænata sęuitia, vt putetur totum hominem in ferinam degenerasse naturam. Sic Ouidius *lib. 2. fab. 15.* inuidiam describens, cecinit:

Pallor in ore sedet, macies in corpore toto
Nusquam recta acies, liuent rubigine dentes
Pectora felle virent, lingua est suffusa veneno.
Risus abest, nisi quem visi fecere dolores.
Nec fruitur somno vigilantibus excita curis.
Sed videt ingratos, intabescitquè videndo
Successus hominum carpitque & carpitur, vna
Suppliciumque suum est.

Vnde Iacobus Billius Poeta inuidum increpando *anthol. sacr.* aduersum eum scripsit:

Ob tua, quàm grauiter plecteris crimina tandem
Inuide, cum bona te nunc aliena premant?
O miserum! cuius dolor est aliena voluptas:
Quoquè alius gaudet, ringeris ipse bono.
Vulneribus quanam arte tuis afferre medelam
Quis valeat, cum tu vulnera tecta geras?
Sit, licèt iniustus liuor, nil iustius ille est.
Namquè premens alios, opprimit ante patrem.

§. II.

399 *Dæmones ob inuidiam tristātur de bono hominis, & suo malo.* QVid ergo operatur in dæmonibus, qui cum superbia summa laborent, dira ardent inuidia, qua tristantur de bonis, & gaudent de malis, quæ hominibus eueniunt! Contristantur de alieno bono; proprium etiam malum suspirant, vident se è supremo cælorum vertice in infimum barathrum deiectos, hominesque suas occupare sedes; Ideoquè graue est illis, ex tam fulgenti solio ad tam tetrum detrudi abyssum; atque alium in cæno, & luto volutatū erui, & ad tam sublimem eleuari locum. *Considerans*, vt inquit Ambrosios *lib de Paradiso cap. 12. quòd ipsi, qui superiores sunt natura, in hec secularia, & mundana cecidere: homo autem inferioris naturę sperat æterna, hoc est, quod inuident dicentes: Iste inferior adipiscetur, quod nos seruare non potuimus: Iste de terris migrabit ad calos, cum nos de calo lapsi in terram simus. Nos spiritus adeò sublimes deijci, & alium è terra sordibus concretum in locum nostrum suscipi patiuntur? Persamus, an pereat.* Quare instant, vt sibi similes factos ad supplicij sui consortium nos trahant; & cum se videat spe deiectos regni æterni potiundi, nec homines potiri volunt: Memoria enim præteritorum bonorum, inquantum sunt amissa, causat in illis tristitiam: & inquantum ab alijs occupantur, inuidiam: vt latè docet Scotus in 4. d. 6. q. 1. Tatar. ibi. *Ex inuidia*, ait, *quam dæmon habet erga hominem, nititur omni hora, & omnibus modis ad decipiendum hominem. Vnde ista inuidia est in dæmone, eò quòd cognoscit, quòd homines occupabunt circa eu, quæ ipsi occupassent, si non peccassent.* Hinc Scotus ibi addit, *quòd si Diabolus baptizaret aliquem, talis esset rebaptizandus, quia sine certa reuelatione Dei non est ei credendum, quod malus Angelus verè baptizasset, tum quia Deus non administrat sacramenta per exclusos finaliter à salute, tum quia si non esset arctatus de præcepto diuino ad oppositum, supponendum est semper ipsum fraudolenter agere, nec completè facere ea, quæ essent necessaria ad salutem Baptizati propter inimicitiam, quam habet ad salutem hominum ex inuidia procedentem.* Quòd expressè manifestauit quidam dæmon, quem, vt refert Dionysius Carthusianus, vidit Sancta Birgitta associantem quandam animam damnatam ante tribunal Maiestatis Dei hęc verba horrenda proferentem: *Quamuis possem saluari, non vellem, ne tantam consolationem, & gaudium de me haberes.* Ex huiusmodi autem inuidia quam dęmon habet erga hominem, ei in anima, in corpore, ac bonis externis damna inferre studet.

§. III.

400 *Gaudēt de malis illatis, & bonis ablatis.* QVòd si non solùm bonis eum priuare; sed etiam malis vexare in anima, corpore, aut exterioribus facultatibus permittuntur, tunc ex duplici motiuo boni ablati, & mali illati maximam videntur haurire voluptatem. Quæ tamen non est vera voluptas; sed apparens, & omni amaritudine respersa. Ratio est: quia gaudium illud non est ex apprehensione simpliciter conuenientis; sed quod videtur sibi conueniens. Videtur autem sibi conueniens, & delectabile, potestatem habere in eos, qui Dei præcepta contemnunt. Vnde D. August. *aduers. Manichaos* apud Alex. Alc. *p. 3. q. 100. m. 1. ar. 2.* dicit: *Diabolus potestatem habet in eos, qui præcepta Dei contemnunt. Et de hac infelice potestate lætatur.* Sed tale gaudium dæmonibus in pænam cedit: vt D. August. *super Gen.* (vt refert Alexand.) affirmat dicens: *Pœna est diabolo, vt in potestate habeat peccatores.* Et indè maior est pæna; quia de tam infelici potestate lætantur. Ex hac apparenti lætitia ducti non cessant malefacere hominibus, nisi cum diuina potestate coerciti non possunt contra stimulum calcitrare.

Ex inuidia etenim oritur odium, cum inuidus alterius ruinam expetit absquè vllo fructu, & emolumento. Qui enim desiderat casum alterius sine aliqua vtilitate, non mouetur ex amore commoditatis propriæ; sed ex odio felicitatis alienæ. Et sic liuore flagrantes spiritus illi nequam mouentur ad malefaciendum ex odio, quo Deum, & homines prosequuntur. Deum oderunt, qui eos de cælo deiecit, & homines in eorum locum sufficere decreuit. Vnde rabie perciti, cum eum lædere non valeant, competitorem saltem opprimere statuunt: Vt canes, qui cum non possint mordere hominem, dentes saltem infigunt in lapidem: Aut nouerca, quæ, dum nihil audet in virum, debaccatur in privignum: Vel priuatus, qui, cum non possit offendere Regem, eius statuam dente, vel manu lacerat. Quod lapide descripsit Iacob. Bill. *Anthol. sacr.* his vers. 401 *Ex inuidia oritur odiū in Deū, & homines.*

Dic mihi, cur tantis odijs nos perfidus hostis
Exagitat, bellis tam grauibusquè? petis
Causam odij, tantiquè cupis cognoscere belli?
Hoc odio Summi Numinis ipse facit.
Exitium in nostri generis tam impetu cæco
Quod nequeat supero bella mouere Patri
Vt si quis Regem nequeat cum lædere, Regis
Arreptam statuam dente, manuque petat.

§. IV.

HOminem verò oderunt ex humani generis siuè publica, siuè priuata felicitate. Publica, dum vident Deum angelica relicta natura nobiliori naturam minus nobilem, & multis partibus inferiorem in vnitatem Diuinæ Hypostasis assumpsisse; atquè illam in cælum euectam super omnes Angelorum choros collocatam? Priuata, dum considerant singulos homines Deum diligentes, & à Deo vicissim dilectos diuina opitulante gratia ad eas sedes ascendere, ex quibus iusto iudicio sunt eiecti. Quare, vt odium possint exsaturare, vbiquè ponunt laqueos, struunt insidias, bellum mouent, vt hominem malis oppressum ad sua castra perducant. Quod quidem si consequuntur, præclaros se putant agere triumphos. Si assequi desperant, pro lucro habent, cum vel corpori, vel fortunæ bonis damna inferunt: & sic ob illata mala voluptatem saltem apparentem percipiunt; sicut quotidiè videmus fieri ab ijs, qui continuè odia fouent. Nam si quoquomodo inimicis nocere queunt, summopere gaudent, illorumque miseriam suum solamen arbitrantur licèt gaudium sit tantùm apparens, & omni amaritudine respersum: vt benè probant D. August. & Alexan. Alens. loco citato.

Quarè cum perpetuis inuidiæ facibus spiritus illi infelices vrantur, & succrescentibus ardeant iratum

Demones ex superbia, inuidia, & odio seruiunt

rum flammis suiipsius carnifices, non mirum est, si continuò volunt malefacere, nec ab hoc incæpto desistunt aliquando; Ideòque Magis, maleficisquè ad superiorum imperium lubentes seruiunt. Cum enim isti nil aliud moliantur, quam mala inferre, & auferre bona, libentissimè eis famulantur. Nam famulantibus calcaria adhibent superbia, inuidia, & odium, tria monstra vitiorum, quæ secretis eos vngulis discerpunt, lacerant, & excruciant. Nec aliquando satiantur, nisi cum communis hostis, nempe, mortalis homo innumeris obrutus malis diabolica, aut malefica opera immissis ad extremam deuenit miseriam, & in æternam damnationem deturbatur.

CAPVT II.

Omni loco volunt malefacere.

Demones in omni loco maleficiu exercēt, quia Rectores mundi.

402 TAnta est depravatæ dæmonum voluntatis malitiā, vt eis non sit satis in omnes insurgere, sed etiam studeant ponere insidias, & peragere maleficia in omni loco; & ideò omnes mundi partes occupant, nec est aliquis in eo angulus, qui non inficiatur diabolica potestate.

Quod facili negotio assequuntur; cum rectè Paulo: Rectores sint mundi, non simpliciter; sed tenebrarum harum: *Est nobis colluctatio* inquit, *aduersus mundi rectores tenebrarum harum. Ne fortè* ait August. *in psal. 54. cum dixisset mundi: intelligeres, dæmones esse rectores cæli, & terræ: mundi dixit, tenebrarum harum: mundi dixit, amatorum mundi: mundi dixit, impiorum, & iniquorum: mundi dixit, de quo in Euangelio dicit: & mundus eum non cognouit.*

Potestas dęmonū in mūdo Alia Ficta, Alia Vera.

Quibus verbis fictam remouent, & veram astruit potestatem in hoc mundo. Ficta est illa, quæ a Carpocratianis, & Manichæis fingebatur, asserentibus; Dæmones verè principes, & dominos mundi, vt factores, nempè, omnium sensibilium, quæ ab eis, non à Deo creata esse volebant, vt referunt S. Irenæus *lib. 3. c. 54.* & S. Aug. *lib. de Heresibus c. 46.* Vera est illa, quæ secundùm August. extenditur ad amatores mundi, ad impios, & iniquos, & ad eos, qui Deum non cognouerunt. Quos omnes Euangelista tenebrarum nomine comprehendit.

In Christianos,

Primi sunt Christiani peccatores, qui mundi, & eorum, quæ in mundo sunt, nempe, vtriusque concupiscentiæ, carnis, & oculorum, atquè superbiæ vitæ amatores tyrannidi sathanicę sunt subiecti; etsi aliàs Christi gratia filialem sint assecuti libertatem: vt sępiùs scripturę testantur.

In Gentiles.

Secundi sunt Gentiles: Qui, vt interpretatur S. Cyrillus Alex. *lib. 10. in Ioan. c. 40.* & S. Greg. Nazian. *in orat. de calamitate animæ suæ*, propter idololatriam impij, propter nefanda scelera iniqui, dęmones tanquam Deos, & mundi summos opifices coluerunt, iuxta illud Dauidicum *psal. 95. omnes Dy gentium dæmonia.*

In Iudæos.

Tertij Iudæi, qui dicuntur mundus eum non cognoscens, Christum, nempe, vt verba sequentia indicant: *In propria venit, & sui eum non receperunt.* Per suos enim, Iudæos intelligi, asserunt August. *tract. 2. in Ioan.* Cyrillus *lib. 1. in eundem cap. 11* & Gregor. *lib. 14. Moral. c. 19.*

Ratio potestatis. Ideò malefaciūt In omni loco Publico, ac Priuato.

Quibus omnibus dęmones generaliter dominantur, non solùm ob propria cuiquè populo scelera; sed etiam ob commune originis peccatū, quod a parente primo transfusum in posteros omnes inficit, eosq. diabolicę subijcit potestati. Cū ergo generalem in omnes dominationem sint assecuti, & omnibus noceant, omnia mundi loca occupare, & in omnibus siuè Publicis, siuè Priuatis maleficia exercere conantur: vt sequentes sectiones demonstrabūt.

SECTIO I.

Publico.

CErtum est dæmones è cælo pulsos, & in infer- 403 num præcipites datos horrendis ijs carceribus detineri, vt docet Petrus *2. cap. 2. Deus Angelis peccantibus non pepercit; sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos.* Æquum enim est, vt qui ambitioso supercilio in cæli supremum verticem oculos attollere, & ad sedes Dei cōscendere attentarunt, iusto Dei iudicio in profundiorem mundi sentinam deturbentur, vbi in nouissimo die omnes igneis constricti vinculis suarum pœnarum complementum habebunt, vt tradit D. Bonau. *in 2. dist. 6. a. 2. q. 2.*

Dęmonū locus proprius est infernus

Vagātur tamen in omni loco huius aeris caliginosi, vbiq. nocere tentant. Igne, Aere, Aqua Terra

Non tamen in mundi centro ita addicti sunt, quin vniuersas eius partes peragrare possint in hoc aere caliginoso; quibus sicut & infernus omnibus est communis: vt sentiunt Alex. Alens. *p. 3. q. 100. m. 5. ar. 4.* S. Bonau. *loco cit.* B. Gregor. *lib. 8. & 13. Moralium* explicans locum illum *2. Petr. 2. Deus Angelis peccantibus &c.* cum hac tamen differentia, quòd aliqui eorum ordinatè manent in inferno ad torquendum eos, qui flammis gehennalibus sunt deputati. Alij remanent in hoc aere caliginoso propter nostrum exercitium, & vtilitatē. Hinc nullus est locus, qui eorum malitia non sit infestus: non Ignis, non Aer, non Aqua, non Terra: vt sequentes articuli ex Trithemij doctrina *lib. 9. q. ad Maximilianum Cæsarem q. 5.* declarabunt.

ARTICVLVS I.

Igne.

Dęmones ignei & quare

PRimi sunt ignei, qui circa Superiorem aeris re- 404 gionem sunt vagantes, qui ideò ignei vocantur a Marco apud Psellum: vel ætherei ab eodem, non quòd in æthere, vel cęlo vertentur, vbi sol, & stellę lucent. Certum est enim nullum illic circumuagari, vt asserit August. *lib. de Agone christiano cap. 3.* sed quia in superiore aeris regione, quæ calida est, sunt peruagantes.

Non conueniunt maleficijs.

Et hi nullum cum hominibus, & maleficis habent in terra commercium, ait Trithemius, quia demorātes in regione illa propter subtilitatem suam non possunt corpus aereum induere; quæ ratio non satisfacit; cum enim omnes spiritus corporis sint expertes, quarè isti æque ac alij corpus alienum sibi formare, & assumere non poterunt? Ideò credendum est, istos (si qui sint) sua cum maleficia habere consortia.

§. I.

Dęmones aerei

SEcundi sunt aerei, quòd in aere nobis propinquo 405 commorentur. Hos Plato *in Phædro* agnoscit, & facit auctores magices; sed clariùs, & certiùs Paulus describit, cum *ad Eph. 2.* dæmonem vocat principem potestatis aeris huius, spiritus, qui nunc operatur in filios diffidentiæ. Princeps est potestatis aeris huius, quia media illa regio magis caliginosa ei pro domicilio assignata est.

Aer eorū locus proprius duplicitèr.

Nam, vt notat D. Bon. *loc. cit. 41.* propter caliginē eius culpæ cōuenit: propter mobilitatē, & subtilitatem eius celeritati. Scimus, ait Greg. *2. Mor. quòd immundi spiritus, qui cælo æthereo lapsi sunt, in hoc cælo, terræquè medio vagantur.* Quare in aere, permittente Deo, suam exercent

Operatio profriaeorũ cum maleficis, quia Deo diffidunt, & fidunt dæmoni; quia ipsis fiqui sunt fily diffidentiæ dimplicitier. virtutem, tonitrua, fulgura, & tempestates excitando in perniciem hominum. Operantur verò in filios diffidentiæ, magos vtique & maleficos, qui verè filij diffidentiæ appellantur: quia fidem abnegarunt; quia Deo diffidunt, & fidunt dæmoni; quia ipsis fidendum non est, quicquid alliciendo promittant, & hoc concurrendo ad maleficia. *Mouentur namque dæmones illi aerei*, ait Trithemius *more hominum affectionibus passionum, superbia maximè, & inuidia, tanganturque passionibus continuis, habent & violentum omninò, furiosamque morem turbationibus plenũ. Vndè vehementer perturbati repentinas vt plurimùm machinantur insidias. Non vno consistunt loco. Cum in assumptis corporibus apparent, partim latere volũt: partim inferunt violentiam: Nec vnam omnes formam habent; sed plurimas, easque sæpiùs mutant secundùm varietatem affectionum, quibus occurrunt, vel impulsi perturbatione ad accendum: vel maleficarum incantationibus euocati. Malefica autem horum dæmonum operatione suffulte tantò sunt ad malefaciendam potentiores, quantò superiorem ex eorum ordine fuerint assecuta.*

ARTICVLVS III.

Aqua.

406 TErtij sunt aquatici, qui ira pleni, turbati, inquieti, & fraudolenti in mari tempestates concitantes, nauigia in profundum demergentes, & in aquis homines suffocantes, mare, flumina, lacus, & omnia loca humida, & paludosa inhabitant, vt Christus insinuat *Luca* 11.

Aquatici dæmones.

§. I.

Apparent in forma Hominũ, vel muliereum. CVm autem se visendos præbent, aliquando virile schema assumunt, & hos Neptunos, Nereos, Proteos, Phorcos, Glaucos, Palemones, Achelouos, Eridanos, Alpheos, Tritonesque appellauit antiqua Gentilitas. Aliquando in sexu apparẽt fœmineo, quos Naiades, Nereides, Nymphasque aquarum vocare consueuit. Vndè visi sunt sæpiùs in specie mulierum circa fontes chorizantes, & capillos more fæminarum explicantes.

Illudunt hominib. variè. Et hi varias ludificationes exercẽt, multa in aquis operantes, quiqus homines decipiuntur. Sic alias in lacum Paliscorum (qui hodie Nephta dicitur) demergebant eos, qui falso iuramento aliquid confirmabant, vti referunt Arist. Diod. & Macrobius. In Alesino agro Caroniæ dicto fõtes natura trãquilli aquas ad harmoniæ modos, quasi exultabundas insonantibus tibijs eleuabant. In territorio Cracouiensi in infesto lacu incolas ab omni piscatione prohibebant, terribili strepitu, & sonitu edito, spectrisq. plurimis apparentibus, vt narrat Cromerus *lib. 9. de rebus Pol.* Vindæ in Liuonia referente Michaele ab Isselt circa annum 1585. *Comm. rer. in orb. gest.* lacus, qui ab istis infestabatur, vltra modum vicinos affligebat, nisi singulis annis sanguis insanti in eum mitteretur. Apud Aquilonares populos spectra plurima circa amnes, & lacus circumspiciuntur, quæ incautos ad aquas prouocant, vt eos suffocare possint: vt fatuos quasdam ignes in iisdem locis ad interitum præreruntes imitare suo periculo multi experiuntur.

§. II.

Loquuntur cum eis. ILludentes verò aliquando commercium cum hominibus ineunt, & cum eis colloquuntur. Fuere etenim dæmones aquatici, qui pastoribus Peloponesijs prope paludem nunciarunt, Syracusas à Sarracenis occupatas fuisse, & solo æquatas eodem die, quo captæ fuere: quòd diuulgata ab alio in alium Fama, cum ad Adriani Patricij Nauarchi aures peruenisset, accitis pastoribus, diligenterq. interrogatis, comperit, quæ audierat, illorum verbis confirmata; cumque vellet ipse suis auribus ea percipere, dæmones percunctatus, audiuit, iam captas esse Syracusas: vt narrat Fazellus *decad. 2. rerum sicular. lib. 6.*

Ad carnalia eos follicitant. Neque colloquuntur solùm; sed etiam ad peccata præcipuè carnalia incitant; Ideò eamq. loca humida affectare videntur, quòd signa sint eorum, quibus delectantur, & afficiuntur luxuria, nempè, & nefarijs carnis operibus. Sicut enim rebus, ita rerum signis delectantur, & in lubricis locis habitaones ad lubrica scelera, molliorem q. vitam sequendam mortales excitant; atque spurcitias carnales sub forma succubarum cum eis sæpiùs opere complent.

ARTICVLVS IV.

Terra.

QVarti sunt terrestres, qui varias terræ partes incolunt: Alij versantur in syluis, & nemoribus: 407
Alij patulis degunt in campis: Alij in desertis, & solitudinibus commorantur: Alij in speluncis, & cauernis montium: Alij in viarum compitis: Alij in domibus: Alij in concauitatibus, & specubus subterraneis moram faciunt, qui omnes non vno ducuntur affectu, sed vario; quoniam alij sunt alijs minus deprauati, quanquam omnes sint malis perturbationibus pleni.

Dæmones terrestres plures.

§. I.

Syluestres. SYluestres in nemoribus, & locis amenis degentes, sese in veste candida in forma puellarũ, aut matronarum ostentant; & nunc venatoribus ponunt insidias: vel nunc inter armenta versantur, gregesque omnium custodiunt cum opilionibus, & armentarijs, qui vt simpliciores, hebetiores, & ocio abundantes in eatum cognitionem veniunt, faciliusq. se decipi ab eis patiuntur. Talis Diana cum sodalibus, & syluarum Nymphis, quæ Oriades, Dryades, Hamadryades, & Napeæ dicebantur. Sic ab huiusmodi dæmonibus deceptus fuit opilio ille, de quo habetur in Chron. Fr. Min. *p. 2. lib. 4. c. 18. 19. ib. 20.* qui post varia mira ope dæmonis patrata, tandem vt fur laqueo est suspensus, de quo sup. *disp. 1. a. 134.*

§. II.

Campestres. CAmpenses varia se forma exhibent, inter quos Hecate triuiorũ, & quadriuiorum præses triplici facie, dextra equi, sinistra canis, media fœminæ ab antiquis colebatur, quasi spectrorũ immittens terriculamenta. Terrã motu insolito quatiunt, the darũque fulgore, & canibus vlulantibus, & latrantibus terrorẽ excitant. Sunt & alij plures, qui vel aberrare faciunt à via de nocte itinerantes: vel homines luctari compellunt, vt ille Temesius Polite à Brutiis occisi animã se fingens *apud Pausan. in Eliac. & Strab. lib. 6.* Vel scelerum sunt vltores, Alastores dicti, vel illusionibus viatores territant: vel futurorum prædictionibus audientes in admirationem sui rapiũt; aut diuersa inferunt nocumenta. Tales sunt qui Lamiæ, Sphinges, Harpyæ, Aquili, Sumanes, Typhi, Triptes, & communiter Feæ, Furiæ, aut similibus appellationibus denominantur.

Soli-

§. III.

Solitarij SOlitarij, & eremicolæ desertas, & inultas solitudines infestant. Hinc est, quòd Hieronymus eremum dixit monstruosorum animalium feracem. Quod insinuare videtur Isa. *c.* 34. cum desertas Idumæorum ciuitates, docet, futura domicilia Lamiarũ, Onocentaurorum, pilosorum, & dęmoniorum. Hos Veteres Satyros, Syluanos, Faunos, Asinipedes, Onoscedes, siuè Onoscelides, Ægypaces, seù Capripedes appellarunt. Quorum princeps Faunus, aut Pan terribiles, ac inopinatos sonos edebat; cęteri tripudijs, saltationibus, & choreis erant intenti. Sic sæpius visi in Atlante mõte, vt scribit Plinius *lib.* 5. *c.* 1. auditi, vt refert Mela *c.* 34. *v.* 14. hodieque videri, & audiri confirmat Schaliget *lib.* 3. *Georg.* Aliquando habitu horrendo cernuntur: ita Gordianus spectatę fidei homo, cum Arretium petens, familiari comitatu ambo ab itinere longiùs aberrassent, tandemquè labore fessi ad occasum solis inter nemora, & deuia loca vocem hominis procul audiuissent, illam secuti trium hominum conspiciunt imagines vltra humanum modum demissis tunicis in veste lugubri, funestaque barba, capite summisso, & horribili facie, vt refert Alexander ab Alex. *lib.* 2. *Gen. dier.*

§. IV.

Montenses. MOntenses in speluncis, & cauernis sedes habent, hyatus terræ efficiunt, ventos flammiuolos suscitant, & fundamenta ædificiorum concutiunt: & noctibus aliquando de montibus turbatim egressi mirandas, stupendasq. in campis ducunt choreas: vel in militum confertorum specie se ostendunt: Cohortes, acies, castra militaria struunt: procedunt ad prælium: hastiludia exercent: & quasi vnius ducis metuentes imperium ad signum subitò euanescunt, & ad sua diuerticula reuertuntur. Sic visi à Polonis arcem Pomeranorum obsidentibus, vt narrat Cromerus *lib.* 5. *Hist. Polon.* A pluribus propè Vvormatiam anno 1068. in Bohemia, cum hæreses grassarentur: vt narrat Nider *lib. vlt. Formicarij, & alibi sæpiùs.* Interdum inter eos fistularum, & variorum instrumentorum auditur sonus apud Plinium *lib.* 5. *c.* 1. & Solinum Polihist. *c.* 37. Sed nonnunquam defunctorũ animas mentiuntur; & nihil magis quærunt, quam metum, & admirationem incutere. Vndè quandoq. simpliciores quosdam in sua ducunt mõtium latibula, & stupenda mirãtibus ostendunt, quasi sint ibi Beatorum sedes. Ex quibus ludibrijs natæ sunt fabulę de monte Veneris, spelunca Sybillę, Mõte Albarum fęminarum, Specu Nursini, quò plures introducti palatia, areas, hortos, montes, prata, vineas, diuitias immensas, & alia se vidisse post reditum proclamabant.

Compitales. Compitales vias, & quædam loca obsident, & viatoribus insidias struunt, non vt vexent; sed vt irrideant: vt postea declarabimus, cum de diurnis dæmonibus sermo erit.

§. V.

408 *Domestici.* DOmestici, seù familiares sunt, qui in occultis ædibus habitant, lares ab antiquis vocitati, à recentioribus italico idiomate *Foletti* nuncupati: quia insanias sæpiùs, & vesanias varias exercere consueuerunt. Hi crebiùs in forma apparent virunculorum, & fęmellarum breuitudine, & specie pygmei, vel pumilionis: vel etiam serui staturæ mediocris, & domestica ferè cũcta ministeria obire, equos curare, domum verrere, ligna ferre, aquam comportare, & similia in vsum rei familiaris, & domesticæ præstare solent. Hi ęrga iuuenes, & adolescentulas fingunt se affici amore, vt trahant ad peccata; ideoq. etiam quandoque fiunt incubi, & succubi; seruiunt illis, acsi essent famuli; citissime associant illos, & obsecundant in omnibus eorum inclinationem naturalem: aliquando reuelant secreta: colludunt cum illis; permittunt se aliquandò videri, aliquando nõ, sed tantùm audire: vocant, & vocantur: non impediunt spiritualia exercitia apparenter; sed ipsi non se intromittunt: associant vsque ad Ecclesiam: sed vt plurimùm non ingrediuntur: Obediunt præceptis dilectorum; sed etiam volunt obediri: & quando volunt percutiunt: frangunt vasa, & alias causant molestias: Indignantur aliquando propter zelotipiam; vel quia non fit voluntas eorum, & tunc multa afferunt damna, vt suo malo annis præteritis hoc nostro æuo experti sunt quidam in territorio, seù Prouincia Carnorum, vt mihi enarrauit quidam Sacerdos morum grauitate, doctrina, ac dignitate Ecclesiastica præfulgens, qui fuit testis oculatus: Cum quidam dęmon certam puellam prosequeretur amore, vellentque parentes eam impedire, ne cum dęmone sub forma adolescentis apparente colloqueretur, ipse propter zelotipiam indignatus non solùm parentibus; sed etiam vicinis multa attulit damna.

Hi autem ex seipsis non recedunt nisi cum crescit barba, & adolescentulæ nubunt, vel senescunt. Sic in Prouincia nostra Bergomensi similis dęmon quendam ex nostris prosecutus est Clericum varijs molestijs illum nocte afficiendo, multa vana, & inutilia exercendo, donec Sacerdotali ordine fuit insignitus. Hæc & alia id generis solent exercere munia, de quibus latiùs infra, cum de diurnis, & nocturnis dęmonibus disputabitur.

§. VI.

DEnique subterranei habitatores concauitatum, & metallicarum fodinarum affectione sunt pessimi. *Subterranei.* Vix enim aliquam inueniàs specum, quæ spectrorum nomine non sit infamis. Illa, quæ Corona rosacea appellatur, quamuis argento diues, derelicta est, quia Annebergius dæmon operarios flatu interficiebat. Alia Georgiana dicta, in qua Snebergius dęmon alter nigro vestitus cucullo similiter derelicta est, vt narrat Georgius Agricola *cap. de Animant. subterran.* In Salinis Bottinensibus, & profundissimis specubus audiuntur nonnunquam canum, gallorum, & aliorum animalium assimilatæ voces, quas esse mali, & incommodi alicuius imminentis portẽtum vulgo habetur, ait Cromerus *lib.* 1. *Polonię sua.* Eodem affectu incubant thesauris, quos auaritia mortalium abscondit in terra: & ne rursus in vsum perueniant hominum, eos subducunt, furantur, custodiunt; & quandoque de loco ad locũ asportant, apparentes sub forma nigri, & horridi canis: aut mulieris corpore semianguineo: vt Sartori illi in cryptam Augustæ Rauracorum ingresso, de quo Stumphius *in Chron. Heluet.* Quamuis inter istos aliqui sint minus furiosi, & perturbati, qui demorari cõ hominibus delectantur, eorumq. sunt imitatores: Nam quasi lætitia gestientes rident, & multa facere videntur, nihil interim efficientes. Nani apparent vestiti more metallicorum, & illis innoxij sunt, vt postea dicemus. Ex quibus constat, nullum esse in tota mundi machina locum, qui à dæmonibus maleficiorum consarcinatoribus non infestetur.

SECTIO II.

Priuato.

409 QVandoquidem praua dæmonum voluntas sic ab hominibus auersa est, vt non solùm oderint humanum genus; sed etiam singulos homines auersentur, non eis sufficit publica mundi loca ignea, aerea, aquea, & terrestria occupare; sed insuper ad suam malitiam exsatiandam volunt priuata propemodum omnia infestare, siuè sacra, siuè profana: vt sic non amplius eminus vniuersis; sed cominus singulis nocere valeant: quod sequentes articuli demonstrabunt.

Cum dæmones loca priuata occupant Infestãt Sacra, & Profana

ARTICVLVS I.

Sacro.

410 SAcra vocantur loca quæcumque Deo, Religiosisque viuentibus, & mortuis dicata sunt. Deo consecrantur Ecclesiæ. Religiosis viuentibus monasteria, & eremitoria: Mortuis cæmeteria, in quibus omnibus dæmones introducti hominibus malefacere satagunt,

§. I.

MVlta sunt in Ecclesijs, vt Augustissimum Eucharistiæ Sacramentum, Sanctorum imagines, & reliquiæ, vasa sacra, & res sacratæ, quarum vsus in sacramentorum administratione habetur, quę nequam hi spiritus oderunt cane peius, & angue. Et tamen tanta est illorum malitia, vt illa penetrare non vereantur. Antequam Basilica S. Petri coloniensis consecraretur, auditi sunt horrendis vocibus clamare, quòd sedibus suis pellerentur, vt Sigibertus refert anno 871. Sic Ecclesia Alexandrina, quæ olim famosissimum Idoli fanum fuerat, quamuis Christo consecrata a Theophilo Alexandrino, infestationes tamen dæmonum sustinuit, donec in eam illatę sunt reliquiæ Sanctorum Marci, Cyri, & Ioannis: vt docent eorum acta in posteriori Concilio Nyceno cognita, & a S. Io: Damasceno comprobata. Ita in templa singulis diebus ingrediuntur: aliquoties, vt inuisibiliter fideles ab oratione, & pietatis exercitijs aueitant, & ad oscitantiam, garrulitatem, immodestiam, obscenos cogitatus, aspectus impudicos, aliaquè scelera prouocent. Aliquoties, vt visibiliter noceant. Sic Gennadio Constantinopolitano oranti ad altare spectrum dæmoniacum apparuit, quod ille crucis signo fugauit; cumquè recederet, humana voce locutum est; *Abeo, & te viuente requiescam reuersurus post obitum tuum, & modis omnibus euersurus Ecclesiam*.

Ecclesiæ. Probatur exẽplis antiquis.

§. II.

411 SImiles infestationes aliàs Taruisij sustinuit Ecclesia Fratrum nostrorum Sanctissimi Iesu Nomini dicata, vt à pluribus vitæ probatæ Religiosis audiui, inter quas vnicam referam, de qua anno Domini 1648. Frater Angelus à Padua ordinis nostri, & instituti Prouinciæ Reformatę S. Antonij Religiosus ætatis suę annorum 74. senili prudentia ornatus merito sanctę obedientię ab Admodum Reuer. P. Athanasio à Schledo dictæ Prouinciæ Ministro benemerito suffultus, medio iuramento mihi sequentia narrauit.

Similes.

Anno circiter 1607. ait, dum in Conuentu prædictæ urbis morarer, Sacristę muneri addictus circa mediam noctem in Ecclesia existens orationis gratia genuflexus super sepulchri lapidem, quod est in medio Ecclesiæ ante maioris altaris cancellos quendam ictum triplicem sub lapide sepulchri audiui uehementem ad instar soni campanæ resonantem. At ego in Domino confisus, nequè formidine ulla deiectus ter calepodio eundem percussi lapidem, nec ab oratione recessi: sed eccè post pusillum temporis spatium secundò eundem triplicem ictum, sed uehementiorem, cui adhuc ter calepodio eundem repercussi lapidem: sed ecce tertiò nouum triplicem ictum, sed uehementissimum, ex quo statim cæpi totus pauere, ac contremiscere, sudoremquè emittere, procumbens super terram ardentiori affectu Deum suppliciter exorabam, ac uultus meus hærebat terrę. At tunc audiui quendam mihi in aure dicentem: Frater Angele noli hic manere; sed lumen accende, & perge ad cellam tuam; quod cum renuerem, iterum eadem uerba repetyt. Ex quo immediatè lumine accenso ad cellam meā perrexi.

Sic Bassani oppidi diœcesis Vicentinę in Ecclesia Fratrorum nostrorum cuidam Religioso eiusdem Prouinciæ Reformatæ, vitæ probitate, humilitate, chatitate, cæteris virtutibus moralibus fulgenti, dum in Ecclesia orationi semper intentus sedulus, deuotusquè permaneret, astutus pręstigiator, vt eum a Dei colloquio, quo iugiter fruebatur, remoueret, apparuit aliquando sub specie vrsi nigri quasi eum deuoraturi; aliàs sub forma tauri canes affixos ad aures habentis; sed illum non tangentis, qui bonus Religiosus, inuocato Sanctissimo Nomine Iesu (vt ipsemet mihi enarrauit) & in virtute ipsius ei pręcipiens, vt discederet, statim euanescebat.

Idem sanctis omnibus accidit, qui supplicantes, prædicantes, & sacrificantes in templis varias sustinuere à dæmonibus persecutiones.

§. III.

QVanta verò patiantur Religiosi, qui spreto mũdo, & sæcularibus pompis se Deo totos mãciparunt; & vt liberiùs eius vacent seruitio ab importuno humani consortij tumultu secedẽtes vel in monasteria se abdiderũt, vel recesserunt in solitudines, ex quibus duo Cataphractorum Dei militum conflantur exercitus, Cænobitarum vtiquè, & Eremitarum, norunt vtriquè vario experimento, quanta vtraquè illa loca à dæmonibus infestentur. Cęnobitæ, vt refert Cassianus *collat. 7. cap. 23.* ita frequenter, & atrociter ab illis suo tempore vexabantur, vt non auderent pariter omnes noctibus obdormire; sed vicissim alijs degustantibus somnum, alios vigilias celebrantes psalmis, orationibus, lectionibus inhęsisse. Maximas quoquè ab ijs sustinuisse molestias Monachos S. Gregorij in Monasterio ab ipso ædificato narrat Ioannes Diaconus *in vita eius cap. 89.* Et hoc præcipuè experti sunt omnes Ecclesiæ Religiosi in initijs sancti cuiusquè instituti. Nullum enim est, quod non fuerit variè ab infenso illo hoste cribratum, qui monasteria strepitibus apparitionibus, & spectris infestare conabatur; 412

Monasteria.

batur, vt patet ex omnium Religiosorum ordinum historijs,

§. IV.

NEc tantùm in initio, verùm etiam sæpiùs in progressu hoc nostro æuo in ijs præcipuè monasterijs, in quibus antiquus hostis magis vigere conspicit primi instituti regularem obseruantiam, similibus infestationibus, ac molestijs Religiosos afficere consueuit. Quorum nonnulli hic silentio non sunt prætereundi nostræ Religionis, & instituti, qui in Conuentu S. Bonauenturæ de Bassano diuersimodè à dæmonibus fuere diuexati. Inprimis referam, quæ anno Domini 1648. Frater Gregorius à Conilìano Clericus professus in Conuentu Sanctissimi Nominis Iesu Taruisij sic ab Adm. Reuer. præfato Ministro Prouinciali iussus, ac merito S. Obedientiæ munitus de seipso mihi enarrauit.

Ego Frat. Gregorius anno Domini 1645. die 10. Aprilis cum nouitius essem in Conuentu S. Bonauenturæ de Bassano diebus circiter duodecim ante completum nouitiatus annum, dum post matutinum ad loca irem communia, vidi duos ascendentes scalam, qua à choro pergitur ad Nouitiatum, quorum alter Tertiarius Conuentus prædicti: alter verò meus Genitor mihi videbatur. Qui Tertiarij specimen præseferebat, ad me accessit, verbisquè blandis cæpit me rogare, vt ad xistum, seù porticum ibi proximum permearem, vbi erat pater meus me alloqui maximoperè desiderans. Et licèt imprimis renuerem, tandem eius annui petitioni: sic vnà cum eo candelam accensam manibus gestante ad patrem meum prætensum transmeaui: quò vt peruenimus Tertiarius simulatus me solum cum patre meo prætenso dereliquit, dicens: excusatum me habeatis: quia cum ante matutinum somnum capere non potuerim, necesse habeo membris defessis aliquam tradere quietem. Sic deposito candelabro recessit. Et ecce qui formam Patris mei præseferebat, mecum cæpit sic alloqui hisce verbis: Peruenistinè iam ad anni probationis finem? Vtiquè respondi, perueni diuino opitulante Numine. At ille subdolus tanquam nimis meæ zelator conscientiæ subiunxit: Confessusnè es generaliter omnia sua peccata? Si enim rectè, attentè, ac diligenter tuam examinasti conscientiam, obnoxium te inueneris restitutioni pecuniarum, quas in domo mea multas consumpsisti. Sed ego ab eo quærens, quomodo, & circa quod huiusmodi pecunias consumpsissem, ipse omnia mihi distinctè, & apertè explanauit. Cui respondi: Confido in Deo meo, cum omnia mea delicta fuerim confessus, iam mihi illa pro sua pietate, ac benignitate cuncta dimisisse. At ille obstinatus addidit. Non sufficit tibi confessio: sed necessaria est satisfactio: nec potes alio modo mihi satisfacere, nisi habitu religionis dimittas denuò in domum meam reuertendo, & mihi tot annis inseruiendo, donec omnia mihi debita persoluas: Idcirco nolo vllo pacto professionem emittas. Quem, sic pertinacem, & obstinatum videns, indignatione repletus dixi ei: Velis, nolis, Deo fauente, professionem emittam: & si tibi vis satisfieri, ab eo, qui potest, satisfactionem quære: quia cum ad hoc sim impotens, de hoc amplius nec cogito, nec curo. Sed ille ira, ac furore percitus addidit: Procertò scias, cum ab hoc Conuentu egredieris, vt ad alium pergas, te inopinatum comprehendam in via, & scio, quid faciam. Quibus auditis maxima animi molestia, ac perturbatione refertus ab eo discessi, meamquè cellam petij. Mane autem facto omnia, quæ mihi euenerant Reuerendo P. Guardiano, qui & Magistri Nouitiorum munere fungebatur, distinctè enarraui; qui aduersus Tertiarium indignatus, illum ad se accersit, acriterquè reprehendit, minitans, è Religione illum expulsurum, tum quia hominem sæcularem in Conuentum absquè licentia eius intromisisses: tum quòd nocturno tempore me Nouitium allocuturum perduxisset: qui cum horum omnium ignarus esset, genuflexus lachrymabatur, Deum contestans, se nec vidisse talem hominem, nec me Nouitium allocutum esse; cuius verbis P. Guardianus non acquiescens, Ianitorem Conuentus ad se vocauit, quærens ab eo, vbi esset ille homo, & cur absquè licentia in Conuentum admisisset. Qui respondit: Hominem illum nec in Conuentum recepi, nec illum vidi: immò per quendam Nuncium, qui dudum hinc discessit, significauit mihi, quòd hùc hoc sero facilè perueniet. Quod audiens P. Guardianus apertè agnouit, dæmonem versipellem; imò non vnum, sed plures sub illis formis apparuisse, vt Nouitium è Religione extraherent, & à bono incæpto reuocarent: Magìs magisquè quod eodem tempore Conilìani euenit, id approbauit. Nam eadem nocte in somnis quidam homo apparuit Patri meo dicens, nè Bassanum peteres: quia filius eius Nouitius egressus erat à Religione, & à Conuentu aufugerat: fratresquè ignorabant, quò se diuertisset. Ac sequenti mane mulier quædam in Ecclesiâ Sancti Rochi, dum Mater mea sacro interesset, ei dixit: Mihi valde displicet, quòd filius tuus Nouitius à Conuentu Bassani, vbi morabatur, aufugerit, nec sciunt Fratres, quò abierit. Quæ omnia Patri meo annuncians, visis in somnis conformia esse agnouit. Sic illicò domo egressus Bassanum petijt, vbi hostis infensissimi astus, technæ, & insidiæ, quibus me excipere tentabat, apertè, ac manifestè agnitæ fuere; Deusquè, qui nouit nequissimi ignea tela extinguere, fuit à nobis glorificatus, & benedictus in sæcula. Hæc ille.

§. V.

NOnnulla alia spectra in eodem nouitiatus dormitorio sæpiùs audiebantur, à quibus Noui- 413
tij magnis afficiebantur molestijs. Qua de causa anno 1648. ab Adm. Reu. P. Athanasio præfato Ministro Prouinciali iussus illùc appuli; & post plenam de huiusmodi actis habitam notitiam, pridiè Calendas Maij cógregatis omnibus Nouitijs coram Superiore, ac eorum Magistro, eos sigillatim de his, quæ à dęmonibus patiebantur, examinaui. Quorum alter dixit, singulis noctibus se in cella sua quendam audire rumorem, deindè dęmonem coopertoria à lecto auferentem, corporis membra discoopetientem, ac tandem illum aggredientem, & quasi comprimentem, qui ei videbatur, vt veruex, aut hircus. Idem singulis noctibus eueniebat duobus alijs Nouitijs, vt ipsi asseruere. Sed vni apparebat etiam sub forma hominis atri, & proceræ staturæ. Quare

re sequenti die conuocatis omnibus coram Superiore, qui tunc erat Magister Nouitiorum, & prius more meo in Dei fiducia instructis, in Choro deuotè maioribus litanijs cum alijs orationibus recitatis, processionaliter incedentes, nonnullis factis dæmoni præceptis, diuino opitulante Numine nullam amplius in illo Nouitiatus dormitorio à dæmonibus passi sunt molestiam: vt postea à diuersis illius Monasterij Religiosis certior factus fui.

Eremitoria Eremitæ dæmoniacis insultibus magis expositi horribiles passi sunt tentationes apparente diabolo sub varijs formis Leonum, Pardorum, Luporum, vultu, voce, boatu, cornibus, calcibus minitantium: vt videtur in vita S. Antonij, Hilarionis, & omnium ferè Anachoretarum; sed clarius in Christo, qui vt desertum subijt, à dæmone tentatus est, donec omni consummata tentatione confusus recessit.

§. VI.

414 *Cœmeteria.* NEquè viuos tantùm persequitur; etiam in mortuos aciem dirigit, & cum animæ è carnis ergastulo liberæ vel in cœlum, vel in infernum receptæ sunt, corpora in cæmeterijs humata adoritur, vt illis abuti possit. Hinc ritus cæmeteria consecrandi, vt per orationem, & verbum Dei omnis facultas in mortuorum corpora ijs spiritibus auferatur.

Nam quamuis frustra sæuire tentent in ea corpora, quorum animæ de illis sæpiùs triumpharunt: quique sancti spiritus viua templa fuerunt; imò eorum cineribus torquentur; tamen aliquid possunt in ea, quorum animas tormentis vexant æternis, vt confirmatur exemplo Valentini viri lubrici, & cunctis leuitatibus occupati. Nam referente D. Greg. *lib. 4. Dialog. cap. 53.* post eius sepulturam nocte media factæ sunt voces in Ecclesia S. Syri Martyris, vbi sepultus fuerat, quasi violenter expelleretur: Accurrentes custodes vident duos teterrimos spiritus, qui eum ligatum pedibus foras trahebant. Quam visionem confirmauit euentus, cum mane facto sepulcrum aperientes corpus eius non inuenerunt. Quod antiquos non latuit. Illi enim Eurynomium credebant à Pausania phocaicis descriptum longis, ac prominulis dentibus, corpore liuido, ac cadauerosо, vulpina pelle vestitum, qui mortuorum cadaueribus vescebatur, eaquè ad ossa vsquè deuorabat. Et huc referendi spiritus vocati Erinnyes, siuè Eumenides similiter mortuos fatigantes, vt verum sit, nullum esse locum tàm sanctum, qui à malitioso cacodæmone non inficiatur.

ARTICVLVS II.

Profano.

415 *In profanis locis Nocent, Terrent, Illudūt.* MAiora attentat in profanis locis, in quibus liberiorem exercet potestatem nocendo, terrendo, & illudendo, alijsquè vexando modis, de quibus postea. Et quamuis nulla propemodum sint, quæ ab eis non inficiantur; quędam tamen sunt, quæ frequentiùs eorum molestias sustinent, vt:

§. I.

Vt sunt Prœliorū campi. LOca memorabili, & crudeli cæde clara. Hoc nomine Marathonius campus, vbi aliquot millia ex belli exercitu ceciderunt spectris horrendus. Hoc Vuormatiensis, cuius spectra describit longiori oratione Trithemius. Hoc Basiliensis iuxta mœnia vrbis, vbi, Ludouicus Franciæ Delphinus contra Suetios pugnauit.

Pagi à sceleratis habitati. Pagi à sceleratis habitati. Sic fundus barbilianus propter incolarum scelera à dæmone in forma ferocientis tauri infestabatur: & omnes oues infecta batur: nunc gregum, & armentorum custodibus molestias afferebat: modò habitatores vexabat, ita vt multi solum vertere coacti fuerint, vt refert Ioànes Diaconus *in vita D. Gregory lib. 4. c. 93.* Ita pagus, Camon vulgo dictus, quasi caput montium non procul ab Oppido Rioga dirè vexatus à spiritu, qui primò à nemine visus cœpit iactare lapides, & pulsare fores: mox sub humana specie responsa reddere, furta prodere, plures infamare, & excitare discordias, paulatim horrea, domosquè incendio consumere, donec à sacerdotibus profligatus recessit, vt narrat Sigibertus *ad annum 858.*

Castra, vbi homines occisi. Castra, & arces, vbi homines occisi. Kcrope castrum vnum ex ijs, quos Moschus Polono cessit, in quo multi Germani à Moschouitis occisi fuerunt, ità à cacodæmonibus cum sua vicinia infestabatur, vt palam, & in conspectu omnium Luna splendente in equis sedentes, effusis habenis, circum mœnia magno impetu currentes, & interdum more Moschorum vestiti integros currus onustos fermento omnibus inspicientibus in vicinum lacum conijcerent. Hæc Isselt *anno 86. Hist.* Similiter sterlingi arx in Scotia mons dolorosus dicebatur, quia spiritus gementes, & clamantes nocte audiebantur teste Boetho *lib. 4. Hist. Scotorum.*

§. II.

Loca publica. LOca publico vsui deputata; vt balnea, in quibus referente S. Greg. Nisseno *in vita S. Gregory Neocæsariensis*, spectra tanta afferebant mala, vt nemo illorum, qui nocte intrasset, viuus egrederetur. Quare post occasum solis nemini patebat aditus: nec vllus vnquam dæmonis homicidæ vim euasit præter dicti Gregorij Neocæsar. Diaconum, qui signo crucis munitus nihil passus est. Ita officina purpuraria à dominis deserta ob dæmonis infestationes à S. Parthenio purgata est, vt narrat Metaphrastes *in vita eius.*

Ampla ædificia, & palatia. Vasta, & ampla ædificia, palatiaquè magnatum, quorum quædam deserta, quòd spectris essent horrida: quædam habitata cum continuo incolarum terrore, nunc clara luce, nunc intempesta nocte molestias sustinentium. Ità post mortem Cæsaris Caligolę nulla nox sine terrore trāsigebatur in eius palatio, donec tandem incendio consumptum est. Custodesque hortorum Lamiarum vmbris inquietabantur, vt narrat Suetonius, qui idem accidisse, refert, in palatijs Neronis post occisam matrem: & Othonis post Galbam interemptum.

Domus particulares. Domus particularium: vt Hesterij cuiusdam viri Tribunitij, in qua spirituum malignorum vim noxiam perpeti cogebantur: non homines tantùm; sed & animalia, vt refert Aug. *lib. 22. de Ciuit. Dei cap. 8.* Simile patiebantur infestæ à spiritibus ædes Athenienses, in quibus vmbra ingens, & macilenta catenarum stridore, quibus vincta videbatur, habitatores expulerat: apud Plinium *lib. 7. Epist. epistola ad Suram*, & Fulgosum *lib. 1. cap. 6.* Nec caruerunt spectris ædes Dionis, vt in Diona refert Plutarcus. Alexandri ab Alex. vt ipsè narrat *lib. 5. Genial. dier. cap. 23.* Et aliorum plurium, quos longum, & superuacaneum esset, recensere; cum hoc quotidiana experientia doceat.

§. III.

416 DE vno tamen referam, quo Parentij vrbis Venetorum in Istria quædam infestabatur domus quod testis oculatus Frater Angelus a Padua supra relatus *num.411.* à præfato Ministro Prouinciali iussus, ac merito Sanctæ obedientiæ cohonestatus mihi enarrauit.

Dum anno Domini 1627. ait, Religionem nostram gubernante Reuerendissimo Patre Bernardino à Senis Ministro Generali à Regno Candiæ Venetias versus iter haberem, portum obtinuimus Parentij, vbi à Mercatore benefactore, & amico meo receptus in quodam palatio hospitatus fui, lecto, mensa, ac reliqua supellectili lautè ornato; post cænam sero facto ibi solus permansi. Verùm antequam lectulo procumberem, Deum suppliciter exoraui, vt ab aduersis periculis me defenderet. Sed ecce timor vehemens me obruit; nihilominus ab animo omnem pusillanimitatem, ac deiectionem expellens, maioriquè affectu Deum deprecans, ac Diui Antonij de Padua, aliorumquè Sanctorum intercessionem implorans super lectum sedi; positoquè ad collum funiculo, quo cingebar, & ad dexteram corona, seu rosario circunducto, somno totaliter à me recedente hora circiter tertia noctis quendam in imo scalæ rumorem, dehinc magno strepitu ascendere aliquem audiui; & quoniis scalæ gradu, qui erant facilè viginti, gemitum magnum, ac lamentum emittentem. At vbi ad scalæ summitatem peruenit, videbatur mihi veluti homo caluus, alba veste indutus Sacerdotali albæ non absimile, saccum velut duos sextarios alicuius rei continentem deferens super humeros, quem lectulo appropinquantem attentè aspiciebã, & timore perculsus sudorem continuè emittebam: sic ipse me intuebatur, & gemebat, suspiriaquè emittebat, tandem saccum in terram proiciens, qui argenteis nummismatibus videbatur plenus, accessit ad mensam, & ex his, quæ sero nobis ante supererant, manducare se finxit, nuces, aliaquè ad suis instar frangere ostendebat: interim crater argenteus, qui erat super mensam, nullo eum tangente, seipso eleuabatur in aere; & modò sursum modò deorsum ferebatur. Deindè continuo quadrantis horæ spatio me intuens attentè persistebat: postea resumpto sacco scalam iterum descendit maximum, vt causare solet terræmotus, rumorem efficiens: & vt ad gradum scalæ vltimum descendit, saccum quasi pecunijs plenum maximo in terram strepitu proiecit. Post verò tres horas, quibus numquam somnum capere, ac lassis membris quietem dare potui, iterum illum ascendentem scalam audiui; sed non tàm magno strepitu, vt priùs, iterumquè saccum deposuit vt antea, suspiria, gemitusquè foris emittendo, denuo quadrantis horæ spatio me aspexit; cui cum tremens nihil dicerem, saccum iterum assumpsit, ac scalam descendens, illum vt priùs; sed cum minori strepitu proiecit. Post hæc autem somnum cæpi, ac defessis membris quietem tradere studui: propè enim erat aurora, cum esset mensis Maij. Orto verò iam sole, omnibusquè è lectulo surrectis, domus illius Domino in altera moranti domo, quæ mihi euenerant, cuncta per ordinem narraui, qui mihi dixit: nonnullis ante diebus in eadem domo quosdam nobiles aduenas hospitatos esse, qui tam grandes audiere strepitus, quòd perterrefacti per ciuitatem hùc illùc aufugerunt, quorum aliqui percussiones, verbera, & ictus recepere. Præterea mihi enarrauit, quòd iam à duobus annis ibi mortuus erat Presbyter dominæ auunculus maximoperè auarus, qui multas coacernauerat pecunias, quas vbi reposuisset, ignorabant. Quibus ego dixi, si subter scalam perquirerent, facilè adinuenissent. Quicquid autem postea euenisset, ego ignoro, quia immediatè discessi, nec ampliùs illuc sum regressus?

Quod spectrum, facilius est, credere, dæmonem fuisse propter rationes supra relatas *num.362. & sequentibus*, quàm animam illius Presbyteri; si enim anima fuisset, se manducare non finxisset, nec illos aduenas verberibus excepisset, sicut ibi per illud spectrum factum fuit.

Deniquè loca, vbi sedes suas habent, qui in 417
grauibus versantur peccatis, præcipuè iis, quibus pietatis, iustitiæ, charitatis, & honestatis iura violantur; vbi innocentis sanguinis effusi versantur rei, & crudeles homicidæ, in quibus dæmones vel propria ducti voluntate: vel vt Dei ministri, & carnifices scelera perpetrata vindicant, & castigant, lætitiæ signa exhibentes, & denigra mortalium conditione ob illa commissa triumphantes, quasi hæc loca sint sui iuris, in quibus magnam accepere diaboli nocendi facultatem, quam etiam in variis mundi partibus tàm publicis, quàm priuatis tanquam eius rectores exercent, secundùm quod sibi à Deo est permissum.

Loca, vbi Deus grauiter offensus.

CAPVT III.

Omnibus modis volunt malefacere.

ARgutè admodum respondit aliàs dæmon vni ex 418
Eremi incolis eum interroganti, quis esset? *Mille modis artifex vocor*, ait. Nam si omnes spiritus nequam vbiquè malefaciunt: Omnes, quia *principes, & potestates*: Vbiquè quia *rectores mundi tenebrarum harum*: Omnibus etiam modis conantur malefacere; quia sunt *spiritualia nequitiæ; seù spirituales nequitiæ in cælestibus*; vt tertio loco addit Paulus Apostolus. *Nequitia sunt*; quia malitia eorum nihil virtutis informis, aut formaræ, theologicæ, aut politicæ secum patitur; cum sint omnino corrupti secundùm rationem, & appetitum voluntatis in omnibus, in quibus ad bonum ordinari debent, quare nihil cogitant, aut volunt, quod malum non sit, aut non tendat in malum. Sed *Spirituales sunt nequitiæ*, non carne, & corpore constantes, aut sensibili modo intelligentes, aut grossiori modo suos dolos concinnantes, vt homines; sed substantiæ ab omni quantitate liberæ, spiritu, & intelligentia pura donatæ: & subtilissima acutissimi ingenii acie præditæ; atque fallacias tam subtiliter construentes, vt illas euadere, aut eludere mortalibus difficile sit: imò sine Dei gratia impossibile. Deniquè *in cælestibus* malefacientes: Vel quia in cælo, aere: puta caliginoso versantur, qui cælo dicitur secundum vsitatam scripturæ phrasim.

Dæmones omnibus modis maleficia exercēt: quia spirituales nequitia in cælestibus.

Ex qua regione supera, cælesti, & aerea quot tentationibus mortales in terra constitutos adoriuntur,

tur, tot spicula venenata eiaculantur: Vel quia pro cælestibus pugnant suis maleficiis. Si enim acrior est pugna, cum pro rebus magni momenti inter decertantes initur, quàm furiosum putas esse certamen dæmonum contra homines, qui pro cælestibus bellum gerunt, non vt, si vicerint, aliquid rerum cælestium consequantur, sed vt nobis cæli aditum occludant, ex quo ipsi exclusi sunt, & in infernum detrahant æternis ignibus vstulandos? Quare modis omnibus conantur malefacere, vt tertio isto capite videbimus, si consideremus maleficiorum initium, progressum, & consummationem, examinando tribus sectionibus modos, quibus ea Inchoant, Continuant, & Perficiunt.

Illa Inchoando, Continuando, Consummando.

SECTIO I.

Inchoantes Maleficia.

419 *Dæmones inchoant maleficia Apertè, Occultè, Mixtim.* QVemadmodum solent milites, vel aperto marte, vel occulta pugna, vel mixto certamine hostes aggredi: ut uirtute, aut dolo, aut utroquè possint reportare uictoriam: Ita dæmones cum malefacere cupiunt, ijs tribus modis homines aggredi consueuerunt: & nunc apertè: nunc occultè: nunc mixtim ad illos accedere prout se sperant consequi posse quod optant. Apertè, cum sub uisibili forma sese maleficis, aut maleficiandis uisendos exhibent. Occultè, cum nullo sensibili dato signo aduentus sui inuisibilis operantur in corpore, & anima damna utriquè uariè illata. Mixtim, cum modo inuisibili operantes auditu, uel tactu, aut aliquo perceptibili signo se produnt. Quæ tria tribus articulis explicabuntur.

ARTICVLVS I.

Apertè.

420 *Dum accedunt apertè, In forma Humana, Ferina, Mõstruosa.* CVm mali Angeli bonorum sint æmulatores, sicut isti in assumptis corporibus sæpiùs hominibus adsunt; ità illi in externa se specie exhibent, humana, ferina, monstruosa; non phantastico solùm modo, de quo non loquimur impræsentiarum; sed corporali figura, quæ incorporeum spiritum suaptè natura inuisibilem visibiliter corporeis oculis quoquomodo repræsentat.

§. I.

In humana *Vera* HVmano si accedit sub schemate, corpus aut verum est, & verè ex carne, ossibusque compactum: aut apparens, & coaptatum ex elementis. Aliquando enim cadauer assumunt humanum, & illud mouent motu non vitali, sed locali tantùm atque ità temperant, vt sensum tactus omninò fallant. Hoc presertim faciunt, cum nondum valdè dissolutum est corpus hominis recenter mortui. Nam quamuis inde mortuis corporibus pro mollitie, & facilitate mouendorum membrorum rigor generalis succedat: quia suaui, & vitali tepore hinc deficiente, augetur frigiditas, quæ illum inducit, & causat; tamen defectum caloris supplere possunt: & sic illũ imitando simulare, vt vitales omnes actiones exteriùs referant. Ita teste Cæsario Monacho Eisterbacensi *lib. 12. Miraculorum cap. 3.* Dæmon cuiusdam Principis Germani mortui corpus anno integro priusquam sepeliretur, ità gestauit, vt illud informare videretur. Quòd si recenter mortuis cadaueribus abuti non liceat, alia assumunt tabe defluentia, quæ sic tempore certo regunt, vt actiones omnes ab hominibus fieri solitas imitentur, quiuis sæpiùs tactu frigida, & horrida deprehendantur, quia calorem illum nolunt: aut Deo obsistente, non possunt simulare. Si narrat Alexander ab Alex. *lib. 2. cap. 9 Genial. dierum*, spectrum cubile subiens glacie frigidius deprehensum est ab ijs, qui in eo iacebant. His cadaueribus induti dæmones ad vtriusquè sexus maleficos accedunt, & cum ijs commiscentur, siuè succubos, siuè incubos agant: vt testatur graueolens fætor cadauerum putridorum fætori similis, qui in hoc hominum genere cernitur. Sic fætebat ille Magus, de quo infra *d. 3. n. 577.* Sic illa mulier de qua *disp. 1. num. 160. & d. 4. n. 325. huius tomi*.

Apparente. Aliquando ex elementis efformatum corpus assumunt. Non enim deest illis industria, qua possint partes aereas, aqueas, & terrestres nubium, vaporum, & exhalationum insimul commiscere, & ita condensare, vt carnis mollitiem, ossis duritiem, & suauem calorem, quæ in corporis tactu percipiuntur, cæterasquè qualitates referant: non veras, quæ à corpore viuo, & anima informante procedunt; sed simulatas, & vitales proximè adumbrantes, quæ non requirunt animam informantem; sed perfici queunt a substantia intellectuali in corpore eius opera ossium, & carnium similitudinem non modò visibilem, sed palpabilem, & solidam exhibente. Eodem modo sæpiùs Magis, & maleficis seipsos manifestant. Facilè enim est, corpora fingere elementaria; sed cum hac differentia: quòd primo modo apparẽtes in vero cadauere aliud corpus subire non possunt: cum repugnet corporis rationi; & nequeant dimensiones quantitatiuæ sine miraculo sese inuicem penetrare. Secus vero in corpore elementari, quod faciliter dilatatur, spissatur, & rarescit: quia ex materia aerea compingitur.

§. II.

Quamcumque forma QVouis autẽ corpore vero, vel apparenti seipsos manifestent, possunt illam formam induere, quam volunt, nisi à Maiestate diuina prohibeantur. Cum volunt insigniter fallere, Christi in cruce pendentis, vel purpura, & diademate ornati, aut splendentis Angeli speciem assumunt, vt tradit Rodericus Sancius *par. 3. hist. Hispan. c. 2.* Vt plurimùm se visendos præbent, vt viri breuiori, aut proceri statura. Nam aliquàdo gigantes fingunt: aliquando nanos: nunc agazonem agentem asinum: nunc clericum hæreticum: aliàs messorem; pharmacopolam, nautam simulant: sæpiùs in specie nigerrimi æthiopis oculis scintillantibus, barba prolixa, & picem scintillante, vultu tetro, & horrido, naribus fumum sulphureum fundentibus: aut alia simili forma instituto maximè accommodata se offerunt. Vel occurrunt sub forma muliebri, vt comptæ, & illecebrosæ, atque calamistratæ puellæ, vultu procaci, gestibusquè impudicis, & varijs artibus ad inhonesta scelera pellicientis. Vel induunt formam pueri quinquagenarij, sed nigri, & deformis. His modis sese Magis, maleficis, & maleficorum consultoribus repræsentant, & cum eis loquuntur, paciscuntur, commerciaquè exercent, vt testantur Surius *tom. 3. Iun. 7.* M. Marulus *lib. 5. c. 7.* Sabellicus *lib. 10. Exempl. c. 3.* & Sozomenus.

Sed difformi. In quibus (quæ Dei bonitas est) quamuis pulcherrimam hominis similitudinem conentur efformare,

mare; tamen in iis aliquid semper deprehenditur insolitæ notæ, & deformis prauitatis, quod dæmonem arguit. Nam sese ostendunt in corpore, uel nigro squallido fætente; uel formidabili, naribus deformiter simis, aut aquilis; oculis flammantibus, & ualdè abditis, uno, uel utroque pede corneo, & bifido, statura nimis procera, aut breui, uoce stridula, subsibilante, uel confusa, debili, & obscura, ut semper aliquid adsit, quo detegatur impietas; ne quam mortales ignorantiæ iustam excusationem prætexant, si fucata forma se decipi patiantur.

§. III.

421 *2. Apparent in forma ferina. Vera.* HVmana non contenti figura, ferinam induere sæpissimè ipsis in more positum est. In quo ab Angelis differunt, qui unam, & eandem humanam dico, & quidem uirilem formam regulariter assumunt. Nam aliquando uera corpora belluarum agitant, in quibus extraordinaria operantur, ut docet Hieronymus *in vita S. Hilarionis*. *Cum enim ad eum* inquit *animalia quotidie pertraherentur, in ijs Bactrus camelus enormis magnitudinis, qui iam multos obtriuerat, à triginta, & eò ampliùs viris solidissimis funibus ligatus cum clamore adductus est, sanguinei erant oculi, spumabat os, volubilis lingua turgebat, & super omnem terrorem rugitus personabat immanis. Iussit igitur eum dimitti senex; statim verò & qui duxerant, & qui cum sene erant vsque ad vnum diffugere: porrò ille solus perrexit obuiam, & sermone Syro: Non me, inquit, terres diabole tanta mole corporis; & in vulpecula, & in camelo vnus, atque idem es. Et interim porrecta stabat manu, ad quem dum furens, & quasi eum deuoratura bellua peruenisset, statim corruit; submissumque caput terra coæquauit, mirantibus cunctis, qui aderant, post tantam ferociam, tantam subitò mansuetudinem. Docebat autem senex, hominum causa diabolum etiam iumenta corripere: & tanto eum in odio, vt non solùm ipsos; sed etiam ea, quæ ipsorum essent cuperet interire.* Hactenus Hieron.

§. IV.

422 *Fictitia.* ALiquando verò fictitia formant corpora: & sic apparent, vt gallus gallinaceus magnus, & ferox, vultur, aut coruus nigerrimus: vt merula, aut alia auis importuna. Aliàs fiunt vulpecula, lupus, leo, taurus, aut ferociens animal. Sæpe draco, serpens, musculus, mustella, vespertilio, scorpio, aut musca videntur. Vt plurimùm etiam vt canis nigerrimi pilo, & horrendo latratu, vlulatuque terrent.

Sic anno Domini 1665. mense Martij dum tempore quadragesimali concinnabar in quodam oppido Brixiensi coram me ducta fuit Adolescentula paupercula annorum duodecim, quæ præsente eius matre mihi enarrauit, quod iam à bimestri, dum in quodam nemore lignis colligendis incumbebat, obuiam sibi venit quidam canis niger staturæ eminentis, qui eleuatis pedibus anterioribus eam amplexus est, quo facto nimis perterrita quasi semimortua in terram cecidit, ac postea nisi difficulter potuit domum suam petere, ex quo tempore semper male se habuit, sæpiùsque sensuum operatione destituta in terram cadebat. His a me auditis, facta imprimis probatione, an esset à dæmone obsessa, ac manifestè cognita eius obsessione, priùs in fide, ac confidentia in Deum instructa, ac bene disposita, tandem, in Nomine Iesu dæmoni præcepi, vt ab ea recederet, qui statim sub eadem forma canis, qua ingressus erat, aufugit, vt ipsa statim cum gaudio manifestauit dicens: *En fugit, en fugit ille canis, qui me oppresserat, sed foris stat extra ostium me aspiciens.* Ego autem illius manum dexteram tenens in fide, ac confidentia in Deum roboratam, ac præcepi, vt ipsamet dæmoni suam exprobraret imbecillitatem, ac opprobrijs illum impeteret, ac præciperet, vt longiùs abiret, nec amplius ad illam accedere auderet, qui sine vlla mora in fugam versus est: ipsa vero gaudio plena ad domum suam vnà cum matre sua est reuersa.

Ordinariè autem vt hircus fœdus aspectu, & fætore intolerabilis, sed more hominum rectà incedens. Sic enim in sagarum conuentibus se videndum, & adorandum præbere omnes omnium nationum magi, maleficique vno ore fatentur. Et meritò nulla aptior forma reperiri potest, quæ dæmonis genium clarius indicet. Est enim animal vultu truculentum, barba difforme, cornibus terribile, fætore graue, salacitate spurcissimum: quibus proprietatibus tùm dæmonum, tùm maleficorum mores designari quis non videt? Quam formam tamen deponunt, & aliam sumunt viri, vel mulieris prout maleficis inseruiendo expedire putant.

Hic tamen à nonnullis obseruatum est, vt tradit Petrus Thyræus *lib. 1. de appari. spirituum c. 9.* nunquam dæmones formis columbæ, agni, aut ouium vsos fuisse: non quia non possint illas, sicut alias inducere; sed quia vel non permittuntur, vel nolunt: Siquidem aut Deus prohibet, illas figuras assumere, in quibus ipse hominibus apparere dignatus est: aut ipsi tali eum odio prosequuntur, vt ne communem quidem cum eo similitudinem habere velint: aut quia illas figuras detestantur, quæ sunt animalium innoxiorum carentium dolo, & nullum damnum inferentium; vt sunt columbæ, & oues; easque amant, in quibus vitia repræsentantur, quæ ipsi diligunt, & ad quæ homines solicitare consueuerunt. *Nunquam in forma Aut Columbæ. Aut Agni. Aut Ouis.*

§. V.

PRogrediuntur vlterius, & semotis humanis, belluinisque speciebus, alias ignotas, & monstruosas effingunt: Chimærarum, Centaurorum, Gorgonum, Harpyarum, Eumenidum, & mille aliorum portentorum. Facilè enim est ipsis talia corpora ex aere conglutinare, qui etsi nec colorem, nec figuram habeat, dum in sua raritate manet; condensatus tamen, & figurari, & colorari potest: præcipuè si terrei, & aquei vapores accedant, qui vtpote crassiores solidiùs condensantur. Vndè corpora sic assumpta neque veram formam, aut organizationem completam habent, vt Physici loquuntur; sed solam effigiem, quæ potiùs artificialis est, quàm naturalis. Neque propriè in ijs loquuntur, cum locutio vera sit operatio corporis actu vitam habentis, & anima rationali informati; quale non est corpus illud assumptum; sed tantùm impropriè, inquantum sonum humanis vocibus similem in aere producunt: non secùs, ac si quis summo artificio in tuba sonum vocis humanæ instar redderet. In quo sensu loqui dicuntur etiam in rebus sensu, & voce carentibus, puta arboribus, aut tripode, vt supradictum est *disp. 1. n. 31. & 32.* Neque exercent operationes potentiæ vegetantis, aut generantis; sed tantùm actiones animæ, inquantum motrix est corporis. 423 *3. Apparent in forma monstrosa.*

S Sic

Sic vt monstrum apparuit cuidam Homini Bergomati anno Domini 1657. qui cum totam noctem Natiuitatis Domini in ludo alearum consumpsisset, ac totius suæ pecuniæ iacturam fecisset, cum esset miser, ac pauper domum reuersus desperatione ductus Dęmonem vocauit, vt veniret, & secum illum asportaret: & ecce Dęmon venit sub forma monstri nigerrimi, illumque aggressus, secum per per aerem deferebat, ac suffocare tentabat, sed vxor eius accepta aqua benedicta, ad Deumque clamans impediuit eum; veruntamen à Dęmone continuè in gutture, ac cæteris corporis membris valdè torquebatur; tandem sępiùs rogatus sequenti die ego ad eum accessi, & ex lecto surgere præcepi, & sine mora ad Conuentum nostrum progredi, vbi in quodam Oratorio genuflexus post varios contritionis actus elicitos, ac Dęmoni renunciationem factam, tandem dęmon visibiliter sub forma monstri in fugam versus est.

Anno verò 1666. die 15. Maij cum ducta fuerit coram me quædam Adolescentula Dięcesis Bergomensis, quæ varia tormenta ferebat in capite, stomaco, ac reliquo corpore, ac sępiùs exanimis in terram cadebat, post aliquas breues instructiones ei factas coram matre sua, recitata priùs oratione ad Dominum Iesum Christum directa, deinde actu detestationis contra dęmonem elicito, facto à me præcepto Dęmonis expulsiuo, in vltimo instanti illius præcepti apparuit ei Iesus Christus Crucifixus, qui Dęmonem eiecit, à qua visus fuit veluti monstrum nigrum cornutum velociter ab ea fugiens: vt ipsa statim hilari vultu mihi restata est.

Hisce apertè modis in triplici illa forma dęmones apparere magis, & maleficis, cum quibus colloquuntur, sermone vt plurimùm inter regionis illius incolas vsitato; itá tamen, vt si velint, ab illis, non autem à circumstantibus videantur, aut audiantur, quod naturaliter facere possunt; testantur Olaus Magnus *lib.3.* Petrus Cluniacensis *lib. de miraculis*, Hugo Floriacensis *in Chron.* Cyrillus *in vita S. Daniel*, Ioannes Nidetius *lib. vlt. Formicarij*, Metaphr. apud Surium *mense Maij*, Petrus Damianus *in vita S. Romualdi*, Gaguinus *lib.* 10. *Hist. Franc.* & Torquemada *dial.3.* Quare sępiùs accidit, vt ab illis visi, & auditi, ab alijs pęnitùs non perspiciantur, quamuis nec semper ita latere velint; sed sæpiùs præsentibus, & audientibus cęteris sese exhibeant, & colloquantur.

ARTICVLVS II.

Occultè.

424 Facilia est huiusmodi accessus dęmonibus. Cum enim sint natura incorporei, inuisibiliter operari possunt, cum animæ corpori, & bonis exteris nocere volunt; atquè in ijs occulte perficere maleficia, quæ non omnia ab omnibus concinnantur; sed singula ab ijs, qui vnicuiquè specialiter deputati sunt. Nam innumera dęmonum turba, quæ ferè vniuersas mundi partes peruagatur, vt homines vexet, non confuso impetu, turmatimque illos adoritur; sed distinctis conaribus, & ordinatim impugnat; atque in plures ordines, quasi in diuersas acies exercitum consiat potentia, ordine, & numero formidandum.

Dum accedunt occultè, diuisis officijs, nocent.

§. I.

ALij animam vitijs oppugnant, ij, nempè, qui eis præsunt: Cum cuilibet vitio, vt docet Magister sentent. *in 2. dist. 6.* summus ex dęmonibus præsideat. Lucifer, qui inter spiritus infernales primarium locum tenet, superbiæ quasi omnium peccatorum capiti præesse dicitur: Mammon auaritiæ: Asmodęus luxuriæ: Sathan iræ: Beelzebub gulæ: Leuiathan inuidiæ: Beelfegor accidiæ, & sic de cęteris.

Alij animę.

Fauet scriptura, quæ apud Prophetam Oseam incentores libidinum, atque luxuriæ quosdam spiritus commemorat, cum *cap.4.* dicit: *Spiritus fornicationis decepit eos.* Et idem ab Abbate Sereno apud Cassianum *in Collat. collat. 7. c. 32.* asseritur. Non tamen putandum est, vt notat Glossa *in c. 51. in Isaie*: cuique vitio vnum solum præsidere, ita vt vnus, & idem fornicationis spiritus seducat eum, qui in Italia fornicatur, & eum, qui in Gallia, aut in alijs locis in idem peccatum prolabitur: Neque vnum esse duntaxat spiritum auaritiæ, qui in diuersis locis diuersos homines exagitet, atque ita de cęteria; sed potiùs fornicationis esse supremum vnum spiritum, cui tanquam primario innumeri quasi officiarij pareant: omnique studio ad illud peccatum homines inducere nitantur. Similiter gulæ principem esse, multosque eius imperio subditos, qui diuersos ad huiusmodi peccatum solicitare non cessant; inter quos illi in præsidentia altiorem gradum obtinent, qui scientiæ acumine, & obstinatiori malitia alijs antecellunt. Ita testantur Alex. Alens. *3. p. q. 37. m. 3.* Iuseph Angl. *in 2. d. 6. & 7. diffic. 4. concl. 3.*

§. II.

HI autem cum accedunt, & recedunt, tam occultè sua exercent maleficia, vt non sentiantur. 425
Non enim accedentes videmus, aut recedentes: operantes verò sentimus, quandiù durat interna tentatio, qua solicitamur ad vitia. Nam quisque eorum, vt est prauus, & subdolus spiritus secretò insidiatur, & tentat modo cuilibet conuenienti. Non enim omnibus indifferenter adhibet æstus libidinis, aut illecebras gulæ ingerit, aut apponit incitamenta luxuriæ, aut virus infundit inuidiæ. Neque omnes indistinctim mærore conturbat, fallit gaudio, metu opprimit, admiratione seducit; sed omnium discutit consuetudines, ventilat curas, scrutatur affectus, & causas quærit nocendi, vbi quemque viderit occupari. Cautè perlustrat complexiones, naturas, affectus, vt sic occultiùs, & secretiùs operetur, & singulorum inclinationibus opportunas, affinesque tentationes accommodet: quod optimè docet Greg. *lib. 29. mor. in illud Iob. Per quam viam spargitur lux, diuiditur æstus super terram. Priùs* ait, *complexionem vniuscuiusque antiquus aduersarius prospicit, tunc tentationis laqueos apponit. Alius namq; lętis, alius tristibus, alius timidis, alius elatis moribus existit. Quò ergo aduersarius occultus facilè capiat, vicinas complexionibus deceptiones parat. Quia etenim lętitia voluptas iuxta est, lętis moribus luxuriā proponit. Et quia tristitia in iram facilè labitur, tristibus poculum discordia porrigit; quia timidi supplicia formidant, pauentibus terrorem intentat; & quia elatos extolli laudibus conspicit, eos ad quęcumq; voluerit, blandis fauoribus trahit. Singulis igitur hominibus vitijs conuenientibus insidiatur.* Hactenus Gregorius. Similibus ferè verbis id testantur S. Isidorus

Iuxta cuiusque mores.

de summo bono lib. 1. *c.* 3. S. Leo *serm.* 7. *de Natiuit. Domini.* S. August. *serm.* 9. *de tempore, & lib. solilog. c.* 17. S. Chrisost. *hom.* 6. *super Matthaeum c.* 3. D. Basilius *ho.* 21. *in aliqua sacrae scripturae loca* S. Ephrem Syrus *hom. de superbia*, ac S. Bernardinus *de Inspirationum varietate serm.* 2. *c.* 4.

§. III.

426 ALij varijs infirmitatibus corpora afficere student iuxta distributam vnicuiquè curam, morbum aliquem singularem inferendi. Vt enim asserit Petrus Thyreus *par.* 3. *de daemoniacis cap.* 14. Verum quidem est, omnes & singulos afferre mala, quae miser homo patitur, tum vires eius mutando: tum alio, & alio tempore ad vexandum incumbendo; Veruntamen certa quaedam singulis esse proposita, & vni haec, alteri alia mala procurandi prouinciam demandatam; imò loca certa singulis assignata, in quibus suam exerceant tyrannidem; & per consequens vnum aliquem superioris ordinis inuigilantem, vt alij suis officijs benè fungantur. Quare alius paralysim, alius opilepsiam: alius apoplexiam inserit: qui inducit caecitatem: qui surditatem: qui membrorum stuporem, & conuulsionem, caeterosquè morbos; licèt vnus, & idem spiritus omnes praedictos possit, imò saepiùs inducere consueuerit. In quo siuè vnus sit, siuè plures, se gerunt more peritissimi Medici, qui antequam remedia adhibeat, pulsum explorat infirmi, membra contrectat, lateribus manum admouet, linguam inspicit, oculorum colorem attendit, omniaquè alia, aut sanitatis, aut morbi indicia perscrutatur. Nam eadem maleficijs inferendis obseruant, quae isti in remedijs adhibendis, quod ita latenter praestant, vt impereeptibiles sint eorum accessus, more recessus: putentque aegroti infirmitatem non à daemone, sed ab aliqua naturali causa, sed incognita procedentem: ideoquè remedia nequaquam quaerunt spiritualia.

Alij corpori.

Alij bonis externis.

Alij bonis exteriùs dissipandis inuigilant iuxta officiorum distributionem. Sunt enim, qui tempestates, fulgura, tonitrua, aliasquè aeris intemperies excitare: qui fruges, nuces, fructus, arboresq. disperdere: greges, & armenta perimere: insania respergere; iacturamquè bonorum omnium procurare debent. Quod occultis, secretisquè modis eos peragere experientia ipsa testatur. Quare verè diuinus dicitur à Paulo modus, quo luctandum est contra spirituales nequitias, daemones, nempè, qui, cum sint spiritus, spirituali modo, subtili, imperceptibili, & consequenter occulto suas exercent nequitias, & solita operantur maleficia; sed omnia praedicta vana, & irrita euadunt, si à Deo illa peragere non permittantur.

ARTICVLVS III.

Mixtim.

427 HOc tertio modo accedunt ad homines, cum partim apertè, partim occultè procedunt. Occultè, quia praesentes non sunt in aliqua sensibili forma hominis, bestiae, aut monstri. Apertè, quia praesentiam suam sensibili signo attestantur; non quòd abigantur, aut astringantur ad eam externis signis significandam; sed forsitan, quia sic diuinae Prouidentiae ratio postulat. Cum enim ad illos accedant, qui ob suam nimiam de diuina protectione diffidentiam ipsis quasi ostium pandunt, iusto Dei iudicio permittitur daemonio, sensibiliter in eos intrare, vt ipsi priùs carnifices suos conspiciant, quàm eorum tyrannidem experiantur: Vel quia forsitan voluntatis suae propensionem, ex qua illud procedere videtur, sequi optant. Volunt namquè Dei, & Angelorum mores contraria aemulatione sectari: vt quemadmodum illi adueniunt suo operationes suas externis quibusdam, magnisquè argumentis testantur, & indicant; ita nequam spiritus suam praesentiam velint innotescere sensibili aliquo modo; ne in hac re ipsi videantur inferiores; cum hac tamen differentia, quòd illi cupiunt omnes quieto esse animo, ad quos diuertunt: hi turbatum volunt, & territum: vndè terriculamenta, & perturbantia adhibent signa, antequam miseros homines inuadant.

Quare aliquo signo externo accessum testantur.

§. I.

428 POrrò, cum accedendo similiter vtuntur sensibilibus, alia interioribus, alia exterioribus sensibus percipiuntur. Prima sunt apparitiones imaginariae, quae vigilantibus, & dormientibus contingunt. Solet enim daemon species varias commouere in imaginatione eorum, quos maleficijs vexare desiderat; ita vt se ab eo agitari molestia affici, aut etiam occidi, & iugulari putant; quod postea magno suo detrimento, & calamitate experiuntur.

Quae sint illa signa proposita sensibus 1. Alia interioribus.

Hae autem accidunt in vigilia; cum homines nihil minus cogitantes subito terrore corripiuntur. Imaginatio etenim, cum sit corporalis potentia, quae alias phantasia dicitur, inter cognoscitiuas media, nempè, sensum, cui superior est; & intellectum, cui inferior, diabolicae operationi obnoxia est; atquè in ea species intentionales, quas vocant, rerum existentium, aut fictitiarum simulacra, ad libitum mouet, & accommodat; quibus ea, quae ipse exhibere desiderat, repraesentantur.

Vigilantium.

Quare, cum aliquem maleficio afficere vult, imaginarias commouet formas, quibus tanquam horribilibus spectris terrorem immittere consueuit: quod plures sibi euenisse mihi contestati sunt. Istae verò in somno haud raro contingunt. Obscura enim falsa, & horrenda immittit somnia. Nam cum in dormientibus ea potentia animae, quae est rationis particeps sopita maneat; illa autem, in qua est feeditas quaedam, atquè agrestis immanitas, cum sit potu, atquè pastu obstupefacta, naturali propensione immoderatè iactatur, dum omnia visa objectantur à mente, & ratione vacua. Quòd si ijs naturalibus dispositionibus virtus accedat diabolica, quid non patitur miser homo phantasticis, & imaginarijs visionibus? quasi tot furijs agitatur. Timor attus occupans, pallor dispersus per totum corpus, clamores insoliti, vlulatus lamentabiles, sudor per omnes poros emissus, longa suspiria ex imo pectore educta, horrendi fremitus, violenta membrorum agitatio, totumquè corpus efferum testantur. Qualia signa experiuntur ij, qui aliquo maleficio tangi incipiunt; daemonesquè suae operationis primordia contestantur.

Dormientium.

§. II.

429 Secunda sunt illa, quæ quinquè externis sensibus percipiuntur, quibus dæmon conuenienti vnicuique modo se præsentem exhibet, cum accedit ad aliquem.

2. Alia exterioribus. Visus.

1. Visus obseruat sæpiùs muscas, aut araneas os ingredientes, aliaquè ramenta, aut pilos minutiores, qui oculis obuersantur, & in fauces se ingerunt, vt fecit illi, de quo infra tom. 2. d. 4. num. 546. Vnde quidam profectam hinc volunt consuetudinem, quæ apud Catholicos viget, quando oscitant, os signo crucis munire, quasi hac crucis signatione dæmonum in corpora ingressus prohibeatur.

Auditus

2. Auditus percipit leues strepitus, magnos tumultus, simulatos incessus, cachinnos, & risus, suspiria, & gemitus, clamores, & voces, & alia, quæ sub aurium sensum cadunt, atquè à spiritibus excitantur. Non quòd verè strepant, tumultuentur, incedant, rideant, suspirent, gemant, & vociferentur: quia vox animalium rationalium est, cum affectum, aut conceptum significant: & clamor sine voce nullo modo esse possit: Nequè enim aliud est, quàm intensa vox. Gemitus, & suspiria ad eos pertinent in quibus affectus reperiuntur, & partes, quibus vox ad sui formationem indiget. Risus potentiam sequitur; quam asserunt, affectum quendam esse rationalis animalis. Quis verò spiritus animalia dixerit? Cantus, & concentus à sono, qui fistulis, organis, alijsquè musicis instrumentis excitatur, non differt, ideòquè præter sonum omnia illa sunt simulata. Ad sonum verò edendum non indigent ore, lingua, palato, labijs, dentibus, quæ in voce articulata requiruntur, non pulmone, arteria, gutture, gurgulione, quę ad alias non ità articulatas voces necessaria sunt; cum paucioribus indigeat nempè, duorum corporum collisione, quam illos peragere posse nemo negabit. Et sic aerem ita collidere, constringere, dirumpere, allidere, & temperare, vt quos velint sonos, edere valeant, quibus aduentum annunciant.

Harum operationum aliqua exempla referam eorum, qui varijs temporibus ad me confugerunt. Anno Domini 1658. mense Octobris Bergomi ad me confugit quædam Vidua paupercula, quæ mihi enarrauit, se, cum sola in suo cubiculo permaneret, audire voces Magorum, & maleficorum dicentium, se velle concumbere cum ea, quorum alij dicebant, non consentiet, quia timet Deum, alij è contra dicebant, vtiquè consentiet, & si non consentiet, vim inferemus, & tandem sibi videbatur super lectum aliquem ascendere, sic maximo correpta timore iacebat, nec somnum capere poterat, quam admonui, huiusmodi esse diaboli technas, vt eam tandem ad aliquod peccatum patrãdum induceret; idcirco non timeret, sed Deum laudaret, ac corde, & ore diceret, se Deum amare super omnia toto corde, tota mente, ac totis viribus, eique pro beneficijs acceptis gratias ageret, idque sæpè, ac sæpiùs repeteret, donec huiusmodi terriculamenta euanescerent. Hoc enim remedium est potissimum contra huiusmodi technas diabolicas.

Alię plures personæ vtriusque sexus similes voces, ac strepitus audientes accesserunt, quæ medijs benedictionibus, ac monitis salutaribus ab eis liberæ exiuerunt.

§. III.

3. Odoratus sępiùs fętoré sustinet intolerabilem qui in omnibus dęmoniacis operibus ferè interuenit, vestesquè astantium, domos, aerem, & circumstantia loca sic replet, vt longo tempore duret. Quare dæmonum fęderati, vt sunt Magi, & malefici, vt plurimum fætent; atquę è vestibus, ore, & corpore graueolentia emittunt non ferenda, quia cum dęmone familiariter conuersantur, qui fętoribus, & putridibus aerem inficere solet, quotięs se præbet visibilem, vt omnes historiæ contestantur. *Odoratus.*

4. Gustus malè sæpiùs afficitur, quando vna cum cibo, aut potu in os hominis latentes dæmones ingrediuntur, & mox in corpora ingressi magna tyrannidis exempla dant, vt suo damno sensit Virgo illa, de qua Gregorius *lib. 1. Dialogorum c. 4.* narrat, eam cum lactuca dæmonem latitantem hausisse, à quo statim possessa est. Quarè ordinariè solent Magi, & malefici pomum, aut quid simile edendum præberę ijs, quos maleficio inficere conantur. *Gustus.*

De hac rę exemplum apertum mihi ante oculos se præbuit Bergomi anno 1659. dum quædam mulier ad me confugiens, vt à quadam liberaretur infirmitate, mihi enarrauit, iam ab aliquot mensibus sibi à quadam Muliere fuisse datum pomum, quod vt vix manducauit, statim in stomacho vehementes percepisse tortiones, quibus incessanter affligebatur: Quare post diligentes in fide, ac fiducia in Deum à me ei factas instructiones, tandem facto à me dæmoni præcepto, vt destrueret omne maleficium, quod patrauerat, illicò pomum illud euomuit, quod licet tanto tempore in bolos diuisum in stomacho mansisset, nondum tamen corruptum, sed integrum in sua propria forma permanebat; ideoque mulier illa perfectam sanitatem consecuta læta recessit.

5. Deniquè Tactus varia sentit signa dæmoniacæ operationis, cum illi tenebriones modo hominum aures vellicant: aliquando è lecto detrahunt: aliàs crines abradunt: modò accubare cum eis tentant in eodem lecto: nunc propulsant, & prostrant renitentes: nunc fustibus excipiunt: modò allidunt ad angulos; aliquando præcipites agunt; sæpiùs vibrones, & verbera infigunt, alijsque malis dormientes, & vigilantes molestant, antequam morbos inferant, aut ipsam mortem. *Tactus.*

Hic vnicum referam exemplum de quodam Sacerdote vtriusque iuris Doctore cuiusdam Comitis ex Valletellina filio, qui consulto Bergomum adueniens ad me accessit anno 1654. vt auxilium aliquod contra dæmonum infestationes reciperet. Qui mihi enarrauit, quòd iam ab annis circiter duobus dęmones cum saxis singulis noctibus impetebãt, rumores ita magnos excitabant, quòd nedum in suo palatio moram facere, sed neç in tota Valle habitarę poterat. Accesserunt duo boni Religiosi, qui se iactauerunt se nullum dæmonum timorem habere, ideoque secum nocte in eodem cubiculo permansuros: annuit Doctor, quòd fuisset hoc sibi gratissimum: steterunt vtrique in eodem cubiculo; sed ecce ante mediam noctem rumores, terremotus magni; post rumores lapidum fumigantium iactus, & contra Doctorem, & contra illos Religiosos, qui tanto timore fuerunt correpti, quòd nec loqui valerent, nec se de lectulo dimouere auderent, quinimmo vnus illorum præ timore in febrim incidit, alter verò in alui profluuium prolapsus tanto rubore perfusi fuere, quòd mane valde diluculo insaluta-

to

to Hospite egressi suo itinere processerunt. His à me auditis illum docui remedia spiritualia, quibus facilè posset huiusmodi dæmoniacas infestationes superare, qui tandem lætus ad suam patriam remeauit.

Hæc autem præstare possunt dæmones vel per assumpta corpora: vel vi, & potestate ipsis innata more hominum, qui aut fuste, gladio, hasta, & huiusmodi instrumentis vtuntur in vulneribus infligendis: aut opera concitati aeris, cuius vi deijciuntur ædes, concitantur maria, arbores radicitus euelluntur: aut robore naturali corporibus neruosis indito. Si enim his tribus modis tanta homines moliuntur, quid dæmones, qui ita mixtim accedentes ad malefaciendum ex parte latitant, & ex parte se produnt, dum sua maleficia partim occulte, partim aperte incipiunt in hominibus concinnare?

SECTIO II.

Continuantes maleficia.

430 SCitè quidam mundum hunc vrbi compararunt, cuius mœnia cæli altitudine prominentia, latitudine solidissima, stabilitate perpetua. Regiones, regna, & imperia varia inter se diuersitate distincta. Aquarum profluuia, flumina sinuosis anfractibus omnes eius partes inundantia. Ædificia, ciuitates, oppida, castra, quæ vario situ nunc in montium cacuminibus: nunc in amenis vallibus: nunc ad aquarum fluenta visuntur. Plateæ, camporum vasta amplitudo vineis, pratis, syluis, nemoribus, & sepibus variegatæ. Ciues, omnes omninò homines, qui terram incolunt, qualem se esse profitebatur ille Philosophus, qui interrogatus: quinam esset? Respondit, se esse cosmopolitam. Magistratus, Reges supremi, qui in diuersis regnis, Rempublicam administrant. Princeps, Summus Deus Optimus Maximus, qui illam potentia condidit, sapientia regit, & bonitate conseruat.

Mundus ciuitas.

Nec tam nobili ciuitati desunt vigiles die, noctuque excubias agentes, angeli, nempe boni, qui tanquam sexaginta fortes ad bella doctissimi hostes arcent, tum illam tutantur, & solicitè prouident, ne quid detrimenti, ac ruinæ patiatur; & publicam curam gerunt, vt Respublica vniuersa omni bonorum genere affluat. Ideòque vigiles a Sponsa Christi per antonomasiam vocantur *Cantic. 3. Inuenerunt me vigiles, qui custodiunt ciuitatem.*

Vigiles Angeli dæmones arcent.

Sed & alij reperiuntur, qui & ipsi excubias agunt, noctes ducunt insomnes, & dies integros impendunt, non vt custodiant, defendant, & foueant; sed vt disperdant, dissipent, & conterant ciuitatem, & eius habitatores. Nam sicut illi, cum sint excellenter beneuoli, bonis omnibus illos cumulare non cessant; ita isti, cum sint insigniter maleuoli, imò ipsa malitia, eos maleficijs student die, noctuquè vexare; & ideò vrbem continuò circundant, & visitant, vt monet Propheta *psal. 54. Die, ac nocte circundabit eam super muros eius iniquitas, & labor in medio eius, & iniustitia.* Sed vt faciliùs noceant, solent tempus nocturnum, diurnumquè præcidere, & suam cuiquè partem tribuere, vt alij sint diurni, qui tota die vniuersas mundi plagas lustrant: alij nocturni, qui, dum noctis tenebræ totam terræ faciem operiunt, vbique peruagantur; & sic continuè malefaciunt: vt docet Dauid *psal. 90.* cum dicit: Eos, qui in protectione Dei sunt, non timere a timore nocturno, à sagitta volante in die, a negotio perambulante in tenebris, ab incursu, & dæmonio meridiano. Quod clariùs constabit, si duobus articulis illos Vigiles Diurnos pariter, & Nocturnos, attentiùs consideremus.

Dæmones alij Diurni alij Nocturni.

ARTICVLVS I.

Die.

431 SAgittam per diem volantem, incursum, & dæmonium meridianum duo esse spirituum damnatorum genera vult Paraphrastes Chaldeus in eum locum. Et quidem diurnorum dæmonum molestantium, & maleficia concinnantium alij sunt mites, alij truculenti, & vtrorumquè meminit Cassianus *coll. 7. c. 32.*

Diurni Alij Mites. Alij truculenti.

§. I.

MItes sunt in duplici differentia: Illudentes vni: Terrentes alteri.

Mites Alij Terrentes. Alij Illudentes

Illudentes esse quosdam ex illis docet Collector ille Serenus Abbas apud Cassianum *loco cit.* dicens; *Nonnullos immundorum spirituum ità seductores, & seculatores esse manifestum est: vt certa quadam loca, seù vias iugiter obsidentes nequaquam tormentis eorum, quos prætereuntes potuerint decipere, delectantur; sed de risu tantummodo, & illusione contenti, fatigare eos potiùs studeant, quàm nocere.*

Hos incursum, & dæmonium meridianum possumus appellare, idest incurrentes dæmones; cum illud *incursu, & dæmonio* ex vi idiotismi sumatur pro incursu dæmonij, vt Aquila, & Symmacus vertunt. Incursus vocantur, quia peregrinantibus solent vltro occurrere, præsertim cum a via deuij nesciunt, quo se vertant. Illis enim aliquando viam ostendunt bonam, per quam ambulent. Aliquando simulantes se esse ductores in maiores errores inducunt, & in loca obsita dumis, aquis intercepta; montibus prærupta, vallibus distita conducunt: vbi larua deposita, risu, cachinnisque errantem hominem prouocant ad impatientiam. Nam etsi non æque delectentur mortalium tormentis, ac alij crudeliores; tamen ficti illi risus testantur, eos ob illorum molestias aliquam sumere delectationem. Cum certum sit, omnes omninò dæmones propensissimam habere voluntatem ad omnia mala hominibus inferenda, eò quod illos summo, & hostili odio prosequuntur. Nec ob aliam caùsam eos non facere mala, quæ vellent, & possent, nisi quia non permittuntur a Domino. Si enim liceret, omnes ad vnum necarent; *cum constet* vt ait S. Bernardinus *ser. 6. de Misericordiæ perfectione ar. 2. c. 3. dæmonem velle, quod potius potest, cuius potestas si esset quoad omnia libera, & soluta, ineffabili modo sine omni ordine, & mensura subuerteret totum statum inferiorum.* Et ideo, cum aliud non conceditur, homines decipere satagunt, vt deceptos saltem irrideant. Meridiani verò dicuntur vel a loco: vel à tempore, quo apparere solent. Locus desertum est, quod Hebræis situm est ad meridiem, vnde in scriptura sacra meridies, & desertum pro eodem vsurpantur. Amant enim Syluarum solitudinem, & desertorum habitationem, vbi vagantur ad libitum: vt ante monuimus. Tempus est meridies, cum incalescente sole viatores vmbras quærunt, vel ad hospitia festinant, vt matutinos itineris labores aliqua refectione solentur.

Illudentes dicti Incursus

Et dæmonium meridianũ.

Vtriusq

§. II.

432 *Exemplo probantur.* VTriusquè apparitionis exempla habemus in vita S. Pauli Anachoretarum principis, quem cum quæreret Antonius alter Eremi cultorum antesignanus; & iam longiùs a monasterio progressus vastam illam solitudinem, quæ adusta solis ardoribus horridum Monachis præbebat habitaculum, circumquaquè lustraret, latibulaquè diligens explorator perscrutaretur, vt illum inueniret: cuius videndi incredibili ardebat desiderio, post labores itineris, & solis radios diù perpessos, cum nullus reperiretur, à quo posset percunctari, vbinam Paulus habitaret; neque vlla humani vestigij signa videret, duo monstra habuit obuia: Primum conspexit, Hieronymo teste *in vita eius*, hominem equo mixtum, cui Poetarum opinio Hippocentauri nomen dedit: Secundum homonculum aduncis naribus, fronte cornibus asperata, cuius extrema pars corporis in caprarum pedes desinebat. Obstupuit primò intuitu S. Senex, præstigiaquè dæmoniaca suspicatus, salutari se crucis signo munijt; & quinam essent, contestatos interrogauit. Illud nihil humanæ referens vocis, stridulo sono emisso penulcum animal in desertum aufugit: Istud humana voce se eremi accolam professus est, & vnum ex his, quos cæca Gentilitas pro Dijs habuit, Faunosquè, & Satyros nominauit; atquè via indigitata dilapsus citò, velocique gradu in densiorem syluam prorumpens ampliùs non comparuit.

§. III.

433 *Alij terrentes.* TErrentes, quasi volantes sagittæ; sed nullum ferientes nihil aliud noxium hominibus inferunt, quàm terrorem: quod dupliciter faciunt, prout sæpiùs se prodere nolunt; aut seipsos manifestant.

1. Modo inuisibili. Cum latent, terrorem excitant. Aliquando intrinseca operatione, vt asserebant Antiqui à Fauno, & Pan factitari: Illi namquè terribiles, & inopinatos sonos: Huic immissiones terriculamentorum tribuebant, putabantquè viso Fauno, mente attonitos, audito Pan territos homines subsistere etiam nihil minus cogitantes. Vnde manauit prouerbium: In eos, qui subito timore absque vlla causa externa sensibili corripiuntur, dicimus namquè *panore panico* eos vexari: vt sæpiùs accidit in maximis hominum turbis, quos videas aliquando omnium terrore inopinanter dissolui, *Pan suos edente sonos*. Aliquando extrinsecè quædam peragendo, quibus videntur nocere velle, etsi de facto non noceant: vt spiritus ille, qui referente Guilhelmo Parisiense anno 1447. Pictaui in Parochia S. Pauli cyathos, & vitramenta frangebat iniectis lapidibus: neminem tamen lædere consueuerat. Atquè ita terrent eos, quos sic lapidibus, gladijs, & tegulis impetunt, vt ille Doctor, de quo supra num. 429. vel circa quos extraordinariè tumultuantur. Quis enim in ijs impauidus poterit permanere?

§. IV.

434 *2. Modo visibili.* QVod si visibiliter cum hominibus conuersari velint, assumunt viriunculi, aut femellæ speciem, & sic communiter nominantur, quia plerumquè apparent nani tres dodrantes longi. Putant quidem plures, homonciones illos medium esse genus animantium, sub humana tamen forma inter bruta, & homines, qui occultis quibusdam locis latitent, sed tamen hominum aspectibus quandoquè se offerant. At si tales sunt in rerum natura, vbi quæso degunt, & sua habent domicilia? Nam quomodo inter homines versari dicuntur; & tamen nullus vspiam locus repertus, in quo degere soliti sint. Præterea qua ratione genus suum conseruant, aut propagant, ne intercidat? Non enim sunt immortales. Si verò more animalium, hominumquè occidant, & alij succedant in eorum locum, quomodo nullus vnquam mortuus, aut aliquis in eorum locum suffectus apparuit? Deindè qua ratione victitant, & vitam sustentant? An more brutorum fœno pascuntur; At hoc absurdum. An cibo vescuntur humano? At deest in desertis talis cibus. Fortè aere viuunt? Sed quis hoc asserat? Deniquè an æternæ vitæ participes sunt; an verò vna cum corpore animus eorum extinguitur? Non primum; cum medijs à Christo Domino institutis, & ad consequendam salutem necessarijs non vtantur. Non secundum: cum humanam referant formam, & multa agant, quæ sine ratione fieri non possunt. Quare asserendum est, homonciones illos veros esse dæmones sub hac forma latitantes, vt illudendo homines terreant.

§. V.

TAles videntur in metallicis fodinis: vt refert Gregorius Agricola *cap. de animant. subter.* Illi enim vestiti more metallicorum, idest, vittato indusio, & corio circa lumbos dependente, interdum glareis lacessunt operarios: quod sine timore alios perpeti, vix credi potest. Rarissimè tamen eos lædunt, nisi cachinno, vel maledicto lacessiti. Tales ijs mitiores in domibus habitant, domesticaque munia obeunt: nec alicui noxij sunt, nisi ab illo prouocentur. Hos lares Antiqui nominabant, & quasi Deos Penates vario cultu prosequebantur; quamuis antiquissimus scriptor Tertullianus *Apolog. c. 13.* obijciat: Quòd indignè eos tractarint, & in supellectili rationem haberent, ac proinde ab ijs oppignorarentur, aut venderentur prout cætera instrumenta domestica. Inter illos mira narrantur de vno Hudechin, lingua saxonica nominato, quòd pileatum significat, à pileo, quo caput opertus erat. Hic in diœcesi Hildesheimensi in saxonia videbatur hominum conuersatione plurimùm delectari, quibus nunc sub humana specie in habitu rustico sese exhibebat: nunc inuisibiliter illudebat principes: viros admonebat de rebus magnis: alijs sua obsequia non negabat: in culina frequens inueniebatur coquis ministrare. Cum quidam longiùs profecturus ipsi vxorem satis procacem commendasset per iocum, officio illo strenuè functus, qui libidinis causa vxorem petebant, aliquoties impediuit: Neminem nisi prius læsus iniurijs afficiebat, læsus non parcebat. Itaquè cum in dicti Præsulis culina puerulus quidam assidua conuersatione ipsi familiarior factus eundem contumelijs afficeret: principio culinæ præfectum admonuit, vt insolentiam pueri coerceret; At vbi nihil profecit, inuentum in culina dormientem puerum, primùm suffocat: mox in frusta diuidit; tandem igni appositum coquit; nec hac vindicta contentus, multis alijs modis culinæ præfectum, & plerosquè alios ex aulicis vexat, vt pluribus prosequitur Trithemius *in histor. monast. Hersfeldensis circa annum Domini* 1132. Tandem ab eius loci Episcopo Bernardo per ecclesiasticos exorcismos Prouincia excedere compulsus est. De his legendus Ioan. Lorin. in psal. 90. ad illa ver. *à dæm. Meridiano*. 435

§. VI.

Trucu-lentes ho-minem vexãtes.

436 TErri, seù truculentes, dum nocent homini, diuersimodè se gerunt.

Sæpiùs in corpore visibili seipsos manifestant, vt docet Abbas Sirenus apud Cassianum *collat. 7. c. 32. Alios, inquit ita esse furori, & truculentiæ deditos, est manifestam: vt non sint contenti, hominum tantummodo corpora, quos supplenerint, atroci dilaceratione vexare; sed etiam irruere super homines transeuntes, & affligere illos seuissima cæde festinent: quales illi in euangelio Matthæi 8. describuntur, ob quorum metum per viam illam transire iam nullus audebat: Aut à Propheta Isaia 34. designantur, qui onocentauri, qui pilosi, qui sirenæ, qui lamia, qui vlulæ, qui struthiones, qui Ericij, qui aspis, basiliscus, leo, scorpius: quæ vocabula non casu, aut fortuitò indita illis debemus accipere: sed significatione istarum ferarum, quæ apud nos sunt vel minus noxia, vel magis perniciosa illorum rabiee, feritatesquè distingui.* Hæc ille. De quibus nominibus late noster Ignatius Lupus in Edictum Sanctæ Inquisitionis par. 3.

Illos verò sagittas volantes per diem possumus nominare: seù vt explicat Chaldæus Paraphrastes, *sagittas Angeli mortis interdiù emissas, quæ latenter, & palam homines sauciunt:* quia vi aperta, & dolosis machinationibus nocent. Insuper dæmonia meridiana; quia meridiei potissimum tempore varia inferunt damna, pestilentè afflant luē, aut alias vexationes immittunt. Quare Gentiles *Pan* dæmonum meridianorum primum tum maxime iracundum, & formidabilem credebant. Et in Russia orientali sub meridiē solitus erat vnus ex illis messis tempore rura deambulare habitu viduæ lugentis, operariis brachia, & crura frangere, nisi protinus viso spectro in terram proni venerarentur.

§. VII.

Sensibi-liter.

437 SEd non semper visibili forma apparent; sed suam præsentiam diuersis nocumentis satis, superquè testantur. Quod probatur ex illa ruina domus, in qua filii Iob epulabantur facta à dæmone non seipsum visibili forma prodente; sed ventum à meridionali plaga flantem suscitante, idquè tempore meridiano, nempè illis prandentibus, qui omnes ad vnum oppressi sunt. Et eodem modo alia domus inficiebatur ab illis, de qua mentio habetur in vita Teodori Siceorum Archimandritæ. Cum enim prandebant domestici, lapides à spiritibos in mensas iaciebantur: aut murium, & serpentum tanta intrabat multitudo, vt præ formidine exire compellerentur.

Spiritua-liter.

Vt plurimùm nocent non corporibus modò; sed etiam animabus: nec modo sensibili, sed spirituali tentatione. Nam homines tempestate meridiana acriùs, crudeliusque insectantur, & velut ad paratam prædam accurrunt, vt eos suæ subijciant seruituti, cum sint sibi distenti, saturitate graues, & crapula onerati. Nam eos comedunt, mordent, deuorant: Vnde vertit Hieronymus: *A morsu insanientis meridie.* Atquè diuersis peccatorum stimulis vrgent, maximè maledicentiæ, luxuriç, & acediç. His enim tribus vitijs, quasi sagittis volantibus Ioabi isti spirituales miseros Absolones conficiunt. Etenim quis ad maledicendum promptior, quàm qui linguam sentit lubricam? Si enim sobrius illam continere non potest, quid diceret ventre pleno? labilem ligabit? Nonne statim soluta, & madida lingit adulando, attrahit mentiendo, mordet detrahendo, mouet rixas, seminat discordias, & vno ictu multos percutit, & interficit? Quis ad luxuriam proclivior, quam satur homo; cum semper saturitati iuncta sit luxuria, & vicina sint ventri genitalia, proque membrorum ordine sit ordo vitiorum? Quis ad opus remissior, quàm qui ciborum pondere præfocatur? Ingrauescente etenim ventre spiritus deijcitur, mens torpet, corpus ignauũ iacet, totusque homo ociatur; Ideo dęmon facilius meridie sæuit, cum illo tempore homines non solùm non resistant eius insultibus; sed seipsos vltrò offerant enecandos; quamuis à mane ad vesperam totius diei curriculo non cesset malefacere, & quotidiana exercere maleficia, vt singulis diebus, immo in qualibet hora, & momento in homines grassari possit.

ARTICVLVS II.

Nocte.

438 *Dęmo-nes no-cturni.*

SVmma est hominum infelicitas, coniuratis hostibus circundari, qui diurno tempore illos aggrediuntur: & nocturno, dum sopor omnes occupat, requiescere non sinunt. Hoc deplorat Iob cum *cap. 30.* calamitatem suam tristi elegia describit, & insectantium dæmonum naturam repræsentat dicens: *Qui me comedunt, non dormiunt.* Et hoc omnes experiuntur mortales, sancti præcipuè, qui noctis tempore grauiores sustinent tentationes ab insultantibus Sathanæ ministris, qui nec dormiunt vnquam; nec alios somnum capere permittunt; sed excitatos molestant tùm illusionibus, tùm terroribus, tùm vexationibus. His enim tribus modis dæmon, vt timor nocturnus, & negotium in tenebris ambulans inquietum se præbet.

§. I.

1. Illu-dentes.

ILlusionum varij sunt modi, quorum exemplum habemus in ijs dæmonibus, qui aquilonares populos nocturnos viatores, & armentorum excubijs intentos portentis diuersi generis, & concentu mirifico circumfundunt. Quem nocturnum monstrorum ludum incolæ vocant *Choream Elnarum.* Illorumque vestigia manè interdum in herba turida interdù ceù igne exusta deprehendunt, vt narrat Olaus Magnus *lib. 3. cap. 1. hist. gent. septentr.*

439 *2. Ter-rentes.*

Terriculamenta etsi omnibus dęmonibus communia sint, qui ideo vocantur vmbræ, laruæ, spectra, manes, lemures, empusæ, & phantasmata nocturna; tamen propriè causantur ab his, quos Marcus apud Psellum, & Trithemius Lucifugos appellant, propterea quod lucem maximè horrent, & detestantur: quia nec diebus vnquam apparent: nec alio modo corpus assumunt, quam nocte pro libito illud effingentes. Vnde dæmonem Antiqui vocabant *Hecatem* cùm meridie: *Empusam* cùm nocte sentiebatur. Quæ empusa fiebat bos, vipera, planta, lapis, musca, bellua, fæmina cruribus æreis, æneis, aureis, asininis: deniquè quicquid volebat, quicquid cupiebat.

Quare nocte ter-rent.

Hi verò lucifugæ omni loco sacro, & profano, omni tempore festo, & profesto, omnes homines bonos, & malos, & omnibus modis, quæ visu, auditu, & tactu percipiunt, terrere ita solent, vt nocte solùm illa terriculamenta robur habeant. Vndè

dè appropinquante sole, & gallo canente euanescunt. Nec tempus opportunius ad terrores datur; quia ipsę tenebræ seipsis terrent. Somnia tristia, quæ vt plurimum accedunt, terrorem augent: plures naturali propriç imaginationis imbecillitate, pauore concutiuntur; quod si excitentur tumultus, aut spectra obijciantur horrenda, quis non timeat hostes tali tempore tumultuantes? quia vtraque cum nocte coniuncta magis mortales percellunt. Quare tempus hoc deligunt, vt suo instituto maximè conueniens. Præterea principes, & potestates sunt tenebrarum *Ephes. 6.* In tenebris exterioribus habitant *Matthæi 8.* Et in tenebris libentiùs operantur. Cum enim iuxta Domini dictum *Ioannis 3. Omnis, qui malè agit odit lucem, & non venit ad lucem vt non arguantur opera eius*, sicut maleficijs exercendis sunt semper intenti; ita diem fugiunt, noctèque gaudent, quæ sua obscuritate maleficas operationes velat, & tegit, ne ab hominibus videantur. Insuper, cum se exhibent sub varijs spectris, vt plurimum apparent nigricantes, vnde & vmbræ dicuntur. Quibus apparitionibus noctem inseruire constat, cum illa efficiat, vt omnia propemodum nigra videantur. Ad hæc plerumque his spiritibus sufficit, tumultus edere absquè eo, quòd in forma aliqua conspiciantur. At tumultibus non seruit dici lumen; & quamuis nec per se nox seruiat, efficit tamen, vt propter luminum ipsius silentium faciliùs percipiantur. Rursus cum hominum conspectum in omnibus fugiant, nec velint ab ipsis deprehendi, quid opportunius noctis tenebris: cum iuxta Philosophum visus nisi in illustratum obiectum feratur? Denique facilè est, excitare tumultus in nocte: difficiliùs sub spectabili forma exhibere, ideò faciliùs eligunt, difficiliùs omittunt; & potiùs de nocte, quàm die sua maleficia operantur.

Tales dæmones fuisse facile est credendum eos, qui varia terriculamenta nocturno tempore efficiebant in Oppido Clararum territorij Brixiensis in domo cuiusdam Viduæ relictæ à quodam perillustri D. iam valde diuite. Dum enim anno 1657. tempore quadragesimali pro Concione habẽda ibi moram facerem, ipsa mihi enarrauit, quòd statim post mortem ipsius mariti singulis noctibus continuo scxentio rumores audiuit, sicut & cæteri eius domestici: & imprimis aliquem ambulantem in aula inferiori, ac si proprius esset maritus iam defunctus, nunc scalam ascendentem suo more solito, deinde in suo cubiculo commorantem, scrinia, capsas, fenestras aperientem, ac claudentem, pręterea in quodam solario, quod ædificare incæperat, nec compleuerat, saxa, ligna, & alia huiusmodi magno strepitu commouentem. Pari modo sub varijs vmbrarum formis nunc seruis suis, nunc colonis apparere asserebat. An esset verè anima ipsius mariti, quæ ibi ad purganda aliqua peccata leuia pro aliquo tempore esse addicta: vel dæmones fingẽtes se esse animam mariti, vt vxorem ipsius aliosque domesticos terrerent, posset vtrumq. sinè errore sustineri. Quicquid sit à prædicta Vidua rogatus vt à talibus terriculamentis domum liberarem, priùs ipsa, cæterisque in fide, ac fiducia in Deum ritè instructis; ipsis præsentibus totam domum perlustrasui, ac factis datis tum præceptis dæmonibus, tum intimationibus animæ defunctæ, sacris benedictionibus munium iuxta ordinem a me traditum tomo 2. disp. 4. in fine: sic nullus amplius rumor in tali domo imposterum est auditus.

§. II.

440 *Quomodo terrẽt*

CVm ergo nox quasi proprium schema dæmonum sit, dum illius tempore terrorem excitare volunt, nunc spectris, nunc tumultibus, nunc vtrisquè simul vtuntur. Spectra exhibent varia, senis macie, & squallore confecti: gigantis staturæ proceris: hominis horribili facie, capillo nigro, barba hirsuta, & veste lugubri: bruti alicuius, & feri animalis, leonis, tauri, vrsi, serpentis: portentosi alicuius monstri ore lampades ardentes emittente, crinibus incendia spargentibus, naribus fumum emittentibus quasi fornacis ardentis, & toto corpore glomeratas squammas spirante. Tumultus excitant diuersos, modò leues, modò horrisonos. Simulant se incedere, risum edere, promere suspiria, gemitum trahere ex imo pectore. Cantant, loquuntur, vociferant. Audias, vt plurimùm vasorum collisionem, armorum sonitus, strepitus pugnantium, eiulatum flentium, clamorem pauidorum, catenarum stridorem, malleorum percussiones, fragorem tonitruum, maris æstuantis murmur, diuersorum animalium rugitus, & id generis sonos, qui auribus viuentium non sine magno terrore percipiuntur: quia in noctis silentio acutius perstrepunt Deo omnia permittente, vel ob pœnam peccatorum: vel ob bonorum exercitium: vel ob aliam causam occultam.

§. III.

441 *3. Vexantes.*

AT non contenti terriculamentis, vexationes sępiùs graues inferunt animabus, corporibus, & bonis exteris. Quare pro eo, quod habemus in nostra Vulgata. *A negotio perambulante in tenebris*, alij legunt: *A peste, ab excidio, a vastatione:* Vel vt Chaldæus: *A morte in tenebris deambulante. Lucifugarum etenim illorum*, vt ait Trithemius, *genus est imperscrutabile, ac penitus tenebrosum, passionibus frigidis agitatum, malitiosum, inquietum, & perturbatum, quod occurrentes homines violenter comprimit, nocturnis horis, sæpiùsquè Deo permittente, aut flatu quosdam interficit, aut contactu*

Et primo animas vexant tùm vigilantium, tùm dormientium. Si vigilant homines, impuras illis immittunt cogitationes, quæ faciliùs in mente exurgunt, dum silentium tenent omnia, & nox obiecta velat externa: Sic enim eorum mens minus ad extra distrahitur, & interiori conatu res speculatur, quæ à spiritibus nequam obijciuntur; præsertim cum post longiorem somnum refectis viribus corporis caro deliciosè accubans carnales immunditias quærit; Et ita homo a dæmone, & à seipso agitatus maiori impetu ad impura, & obscena prouoluitur. Vnde Sapienter Dauid stertentibus in lecto verbo, & exemplo suadet pœnitentiam, dum dicit psalmo 4. *In cubilibus vestris compungimini*, & psal. 6. *Lachrymis meis stratum meum rigabo.* Si verò homines dormiunt, obscena immittunt somnia: Phantasiam namquè varijs speciebus turpibus informant & impuris imaginibus replent: Dehinc calefaciunt ebullientem sanguinem: Deinde excitant alios humores: Deniquè (quod peius est) corpora pollutionibus fœdant, quibus omnibus commotus homo optat euigilans, aut consentit in ea, quæ in somno illi representata fuerunt. Quare non sine causa in publicis precibus, quas incipiente nocte fundere solet Ecclesia, Deum precatur his verbis Ambrosij.

Pro-

Procul recedant somnia
Et noctium Phantasmata,
Hostemquè nostrum comprime
Ne polluantur corpora.

Etenim hostis ille non est alius, quàm dæmon incubus, quem amore improbo fœminarum ardere, virosque ad concubitus impuros, & alias impudicas actiones prouocare censet Augustinus *lib. 15. de Ciuit. cap. 23.* & alij Patres: Non quòd venereis delectetur; sed quia gaudet, Deum sic grauiter offendi, & genus humanum ita fœde contaminari.

§. IV.

442 *Tentationibus exteris.* His occultis tentationibus, quibus homines ad illa peccata solicitant, externas addunt prouocationes: sæpiùs enim adolescentis personam induunt: aut se formant in mulierem procacem, vt homines, & mulieres ad stuprum, adulterium, nefandosque congressus præcipitent. Sic Bonnæ apud Coloniam Agrippinam filiam a patre, quoties domo egrediebatur, solatio inclusam vnus ex illis in forma iuuenis constuprauit; eaque aliò missa, illam dæmon repetiuit à Patre, cuius pectus stomachabundus tam violenter percussit, vt post sanguinis vomitum tertia die expirauerit. Ita Prumiæ in Eiflia cum vir quidam puellam solicitasset, vt ad se intempesta nocte libidinis implendæ causa veniret, venit dæmon in eius forma, perfectoque fœdo concubitu, miserum irrisit, seipsum quis esset manifestando. Vtrumq. narrat exemplo Cæsarius *c. 8.* posterius *c. 10. lib. 3.* Nec opus est pluribus recensiti ea confirmares, cum hoc summo nostro malo frequens experientia doceat.

§. V.

443 *2. In corpore.* INter spirituales vexationes etiam corporales miscent, varijs modis homines in corpore molestando. Parum est, amputare capillos, aures vellicare lecti operimenta tollere, culcitram subtrahere, lapidum iactu somnum interrumpere, vel etiam e proprio lecto exturbare, vt sæpiùs sensit Otho post Galbam occisum: Deteriora aggrediuntur nunc fauces constringunt ita strictè, vt miseri clamare nequeant; etsi omni vt contra enitantur; nunc quasi pondus grauitans pectori inhærent, vt spiritum, & pulsum prohibeant: nunc semiuiuos post longam luctam in terram prosternunt: alias fustibus excipiunt tàm grauiter, vt plagarum vestigia postridie appareant, ne sibi illusum fuisse credatur: aliàs ex lecto protrusos extra domum asportant, & nudos pauidos, flagellatosquè in plateis, & campis deserunt: alias particulas carnis è corpore detrahunt, & in aduersam partem brachia, aut tibias contorquent: aliquando membra vstulant, vel per vrticas, & res non formaliter, sed virtute calidas: vel per ardentes carbones, titiones, & res alias, quæ ignem concipere, & fouere possunt: aliquando incurabiles morbos, aut etiam mortem ipsam inferunt, vt supra diximus. Quorum omnium tot sunt exempla, vt si ad probationem adducerentur, omnes fere historiæ recensendæ forent. Vnum sufficiat ex libro Tobiæ desumptum, Asmodæi viros omnes iugulantis de nocte, qui ad Saram quamuis vxorem intrabant. Nam septem occis, pluribus erat necem allaturus, si à Raphaele Angelo in desertis superioris Ægypti non fuisset religatus.

§. VI.

DEniquè grassantur in bona extera, ne quid relinquant intactum. Cum enim domos infestant non hominibus modo; sed animalibus etiam molesti sunt: vtensilia frangunt, vasa dirumpunt, telas scindunt, arcas sera obfirmatas diuidunt in frusta, vestes lacerant, vinum, oleum, liquores fundunt, dispergunt legumina, & lapides. Sic anno Domini 1644. die 20. Martij actum est in territorio Brixiensi, vici nomen reticebo, quia charitas dictat. Vitam sum agebant cum sene quodam presbytero duæ mulieres viduæ ambæ, quarum vna alterius mater erat: ambæ satis læsæ famæ: sero vicini audierunt velut multorum cantus, saltationes, cachinnationes, & alia huiusmodi. Mane facto cum neminem ampliùs audirent, nec viderent, domum ingressi, ecce tota domus euersa, ac desolata inuenta est, vinum effusum, vtensilia fracta, vasa disrupta, vestes laceræ, lateres comminuti, contrita ligna, cæteraque dispersa, vel perfracta: Mulieres vero ambæ faciem totam habentes laceram: senex vero semimortuus iacebat, qui post biduum è vita migrauit, mulieres autem e vico expulsæ sunt. Sæpissime etiam flammis omnia consummando homines ad extremam redigunt paupertatem. Hoc ex supra allatis exemplis, & experientia ipsa tam clarè patet, vt non alia egeat probatione. Quare dæmon vere negotium est ambulans in tenebris, immò ruina, exitium, exterminium omnibus hominibus formidandum: cum nunquam cesset à maleficijs; sed die, nocteque sine intermissione vt vigil pessimus toti homini noceat; & omnibus, quæ ad eum pertinent, non tantùm per se; sed etiam per suos maleficos, qui diurno, nocturnoque tempore mortales persequuntur. 444 *3. In bona extera.*

SECTIO III.

Perficientes maleficia.

QVàm graphicè prauam dæmonum voluntatem in perficiendis maleficijs S. Dionys. Areopagita describit, cum dicit *cap. 4. de diuinis nomin. In eis esse phantasiam proteruam, amentem concupiscentiam, & irascibilem furiosam.* Certum est enim, peccati maculam eorum voluntati sic inseparabiliter adhærere, vt obstinati in malefaciendo permaneant: vnde actus omnes, qui ex illa deliberata voluntate procedunt, semper mali sunt. Et licet possint dæmones, vt ait Scotus *in 2. d. 7.* quem sequitur Angles ibi *dist. 6. & 7. q. 2. dub. 6.* secundùm naturam suam habere actum bonum moraliter: vel saltem ex genere non deformatum aliqua circumstantia: vt odium pœnarum ex amore sui; quia in eis remanserunt naturalia integra. Veruntamen de facto omnes eorum actus mali sunt. Hoc enim est maximè probabile propter eorum obstinatam, & vehementem malitiam. Ita sustinet Angles loco citato post D. Thomam *1. p. q. 64. ar. 2.* Ratio est: quia cum sint in odio intensissimo, & perpetuo Dei, & proximi, non habent actum aliquem bonum, & voluntas eorum actui malo semper est intenta; ideo non cessat aliquando à suis operationibus, præcipuè in ordine ad hominem, cuius perniciem semper appetit, sequitur eos a peccato, & à malo non cessare, & aut volendo, quod in se malum est: aut quod est malum ex circumstantia. 445 *In dæmonibus est Phantasia proterua. Concupiscentia amens. Irascibilis furiosa.*

Cum phantasia proterua: non quod talis potentia organo corporali ligata in eis reperiatur; sed quòd totam intentionem, & cunctas operationes ad homines decipiendos, & vexandos proteruè, idest, superba ferocitate, & crudelitate dirigere, studiosè conentur. *Cum concupiscibili amente*: quia etsi non sint cognitionis expertes; tamen sine fræno, & retinaculo rationis, quasi vehementi cursu concitati ad quælibet nociua seipsos præcipitare solent. *Cum irascibili furiosa*: eò quòd contra omnia bona impetuosè irascuntur, non ex ignorantia; sed ex peruersissimo prauæ voluntatis appetitu.

Per quas maleficia operantur. In Omnibus. In Singulis.

Hac phantastica proteruia, amenti concupiscibili, & irascibili furiosa ducti, homines suis maleficijs adoriuntur tanto impetu, vt illa in Omnibus, & Singulis indiscriminatim perficere contendant; Sicut sequentibus articulis breuiter declaratur.

ARTICVLVS I.

In Omnibus.

Dæmones insurgunt. In Deũ In Angelos. In Homines.

446 SI tanta fuit in cęlo dæmonum audacia, vt à primordijs creationis diuinam assequendo æqualitatem in Deum insurgere cum Angelis, qui soli rebellioni adhærere nolebant, prælium committere, omnesque cælestes accolas suis factionibus inuoluere conati fuerint; quid non attentabunt in miseros terræ incolas natura inferiores, viribus impares, conditione imbecilliores? An poterit obsistere spiritui caro infirma? substantiæ immateriali corporea massa? Intellectui subtilissimo hebes ingenium? Inuisibili hosti luteum plasma? Cælesti virtuti terrena vanitas? Potenti Angelo homo putredo, & vermis? Impar congressus; ideo certus huic videtur casus: illi certa victoria, vt nostro experimento (heù nimis lugendo) didicimus.

§. I.

VIdent post suam è cælo expulsionem coniurati generis nostri aduersarij radices malitiæ, scelerum capita, immemores mortis, principes vitiorum, homines ad Dei imaginem factos pudicitia ornatos, temperantia compositos, charitate insignitos, immortalitate vestitos, diuina gratia circumdatos habitantes in Paradiso, odoriferis stipatos malis, fulcitos floribus, coronatos gloria, & honore, & constitutos super opera manuum plasmatoris: Inuident statim, fortunatis insidiantur, sibi nihil timentibus; astu, & dolis aggrediuntur incautos, quos è summo felicitatis fastigio deturbatos, in vnum omnium calamitatum baratrum præcipites agunt. Nec cessant calamitosos grauioribus obruere malis, vt in vltimum eos perducant exitium.

§. II.

Quod vt faciliùs assequãtur.

447 ATque, vt hoc faciliùs assequantur, admirabilem Prouidentiæ diuinæ ordinem contrariò fine audent æmulari. Deus, qui numero, pondere, & mensura agit vniuersa, eam in mundo statuit politiam, vt inferiora medijs superioribus ad suos fines dirigantur, & humana angelico regantur ministerio. Hinc est quod vnicuique Regno, & imperio (idem de prouincijs dici potest) vnum ex cælestibus spiritibus præfecit in custodem, sicut testatur scriptura Deuteronom. 32. *Constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Dei*. Quos Angelos omnes Doctores interpretantur; & S. Isidorus *lib. 1. de summo bono cap. 12. Singulę*, inquit, *gentes præpositos Angelos habere creduntur: omnes homines Angelos habere probantur*. Quod confirmatur exemplis Angeli Iudæorum, & Angeli Persarum apud Danielem cap. 10. Ex quo colligitur singulis quibusque nationibus spiritus angelicos esse deputatos; quorum partes sunt, mala auertere, bona aduehere; & in omnibus vtriusque populi sibi commissi salutem procurare.

Ad instar bonorum Angelorum.

Cuique Regno. Cuique Prouinciæ. Cuique Patriæ. Alij Præficiuntur Alij Subijciuntur.

Idem factitatur à Lucifero, qui singulis regnis vnum ex primoribus diabolus subtiliorem scientia, & malitia insigniorem hostem, & exterminatorem destinauit, sub quo distributis officijs alij mandatis eius obtemperantes militant. Quibus ex officio incumbit, morem populi probè nosse, callere nocendi artes, scire perfectissimè, quibus vijs mala inferantur, & bona auferantur, & illa omni conamine executioni demandare, quæ vel à principibus dęmonibus efficiuntur: vel ipsi sua sagacitate nouerunt in cuiusque populi perniciem fieri debere: vt benè testatur Petrus Binsfeld. *de Confess. Malefic. prælud. 10. & 17.* & egomet intellexi ab illo Mago relato infra *disp. 3. num. 90.* qui mihi enarrauit: dęmoniorum principem illius ciuitatis, vbi ipse morabatur, vocari Beelzebub, & sub potestate sua habere triginta millia dęmonum, qui omnes ad maleficia concinnanda intenti erant. Vndè nihil aliud & cognitione, & opere perficiunt, quam homines frequentibus vexare maleficijs, præcipuè tria horrenda mala pestis, belli, & famis introducere, quibus prouincias, regna, imperia, totumq. orbem, & omnes eius habitatores absumunt. Nam quis enumerare valeat strages, ruinas, exterminia, publicas calamitates, quæ ex illis oriuntur; Et homines omnis sexus, omnis ætatis, omnis conditionis, quos diuerso mortis genere de medio tollunt? Quibus adde omnia mala particularia, quæ singulos affligunt, prodeuntque ab illis humanæ naturæ hostibus, superbia tumidis, inuidentia liuidis, fallacia callidis, natura noxijs, malitia sæuissimis, crudelitate atterrimis, qui quantum possunt, omnes mundi habitatores vltrò citroq. sęua, & improbissima tyrannide per se & suos Ministros opprimere non cessant: Quorum malorum varia exempla adducit Petrus Binsfeldius sparsim toto *tract. de Confess. Malefic.*

Vt omnes homines varijs infestentur maleficijs.

ARTICVLVS II.

In Singulis.

QVòd si voluntate tam praua feruntur in omnes homines, quid ipsos, putas, singulis velle, nisi extremum exitium, ad quod vnumquemq. suis maleficijs occultis, & publicis pertrahere omni studio conantur, eò libentiùs, quòd adhuc æmulatores existunt diuinæ Prouidentiæ in ordinibus circa singulos homines constitutis. 448

Dæmones singulos homines oderunt.

§. I.

Magna dignitas animæ habere custodem

MAgna dignitas animarum, ait Hieronymus in Matt. 13. *vt vnaquęq. habeat ab ortu natiuitatis in custodia sui Angelum deputatum*; Cuius est, vt docet Ecclesia, & cõmuniter Patres affirmant, hominẽ custodire in omnibus vijs eius, nẽpè, corrigere errantem, docere ignorantem, protegere periclitantem, illuminare perplexum, ducere peregrinantem,

exci-

excitare torpentem, vrgere pigritantem, animare pusillanimem, saluare pereuntem, & omnibus bonis replere inopem, & mendicum.

Maior dignatio Angeli fungi hoc officio.

Maior dignatio Angelorum, qui natura intelligentiæ, potentia, & officio sublimes non dedignantur hæc subire ministeria, & sese hominis exhibere tutores, actores, & præsides. Quod iuxta D. Bernardum, magnam vnicuiquè mortalium debet inferre reuerentiam, afferre deuotionem, conferre fiduciam: Reuerentiam pro præsentia: Deuotionem pro beneuolentia: fiduciam pro custodia.

Maxima Dei beneficentia Angelū cuiq. deputare.

Sed Maxima Dei beneficientia, qui nullius indigens, omnibus affluens, & fons inexhaustus bonorum omnium cum sit, tam misero homini vanitati subiecti tales, & tantos Angelos præfecit, & eis mandauit, vt custodiant eum in omnibus vijs suis: vt vere dicendum sit in omni loco cum clarissimâ heroina Iudith: cap. 13. *Viuit ipse Dominus, quoniam custodiuit me Angelus eius, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc reuertentem, & non permisit me Dominus ancillam suam coinquinari sed sine pollutione peccati reuocauit me vobis gaudentem in victoria sua, in euasione mea, & in liberatione vestra*: Quam veritatem testantur D. August. *in Solilog. cap.* 27. Chrysost. *hom. 60. in Matthaeum, & hom. 3. in epist. ad Thessalon.* Basilius *lib. 3. contra Eunomium*. Origen. *hom. 5. in Num. & hom. 35. in Lucam*. Gregor. Nyssenus *in lib. de vita Moysis*. Bernard. *ser. 11. super Psalmum qui habitat in verb. vers. Angelis suis mandauit de te*. Hilarius; Theophylactus, Oecumenius, Hieronymus, & alij communiter *in c. 18. Matthæi*. Cassianus *in Coll. coll. 8. cap. 17.* S. Bonau. com Magistro seot. & omnibus D.D. *in 2. dist. 11.* S. Thomas 1. *par. quæst.* 113. & latissimè Franciscus Feuardentius *in appendice ad libros Alph. Castrensis de hæres. lib. 2. in ver. Angeli hæres. 3. Si quis dicit*.

§. II.

Magna inuidia Maius odium Maxima malitia principis tenebrarum cuique homini dæmonem deputantis Diuersimode exercitus Angeli protegentis dæmonis impugnantis.

449 AT magna inuidia, maius odium, maxima malitia principis tenebrarum, qui cuilibet hominum dæmonem ad eum tentandum, seducendum, & perdendum deputauit, vt tradunt D. Gregorius Nyssenus *lib. de vita Moysis*, Chrysost. seù Auctor libri imperfecti *hom. 40. in Matthaeum*, Lactantius Firm. *lib. 2. de Orig. erroris cap. 15.* Cassian. D. Bonau. cum Magistro, cæterisque Theologis *loco cit.* Hic enim spiritus nequam in omnibus spiritui bono aduersatur. Iste sollicitat hominem ad bonum: Ille impellit ad malum. Iste salutaria inspirat consilia: Ille noxia suggerit. Iste mente excitat: Ille excæcat. Iste intellectum illustrat: Ille tenebris offundit. Iste à peccato reuocat: Ille in peccato detinet. Iste ducit, & dirigit: Ille seducit, & decipit. Iste feruorem immittit: Ille teporem. Iste media omnia adhibet, vt hominem ad Paradisum deducat: Ille omnibus vijs vtitur, vt deijciat in infernum. Denique boni Angeli solent non solùm per seipsos hominis suæ curæ concrediti salutem procurare; sed etiam per alios, puta, Angelos, & sanctos viuentes, ac mortuos, qui suis orationibus, inspirationibus, & instructionibus eis opitulantur; Ità mali Angeli consueuerunt illos in damnationem æternam adducere tam per suas tentationes, fallacias, & seductiones quotidianas, quàm per malignas operationes tum dæmonum, tum maleficorum, cæterorumque ministrorum sathanæ, qui assensu vnanimi in eos conspirare non cessant.

§. III.

Ad maleficia perficienda concurrunt Dæmon prouinciæ, Dæmon malefici, Dæmon maleficiandi.

QVare eò faciliùs in singulis suis perficiunt maleficia, quò plures coniunctis viribus vnumquemque aggrediuntur. Malefico etenim operante aliquod malificium contra aliquem singularem, statim malefici, & maleficiandi dæmones vniuntur in eo perficiendo, & applicando, vt suum sortiatur effectum. Quare non mirandum, si plures videamus maleficijs affectos, cum dæmones, siuè qui prouincijs, & locis præfecti sunt: siuè qui maleficis obtemperant: Siuè qui vnicuique sunt destinati, nihil aliud moliantur, quàm omnes, & singulos per varia perdere maleficia, vt tradit etiam Binsfeldius *de Confess. malef.* Vnde plures vim non effugiunt maleficæ potestatis non homines, & mulieres: non pueri, & puellæ: non senes, & iuuenes: non diuites, & pauperes: non domini, aut subditi: non mali, aut boni: non ipsi pueruli innocentes. Imminò sæpiùs boni si de diuina protectione sint diffidentes, maleficijs magis sunt subiecti, quàm mali, cuius rationem reddit D. Gregor. *lib. 24. Moral. c. 7. Hostis noster, ait, quantò magis nos sibi rebellare conspicit, tantò ampliùs expugnare contendit: eos autem pulsare negligit, quos quieto iure possidere se sentit*. Licèt enim maiorem in malos, quàm in bonos habeat potestatem; illam tamen non reducit ad actum, eos sæpiùs vexando in corpore, ne fortè per talem corporalem vexationem à peccato recedant: vt latè sup. *d. 1. a. 89. & sequent.*

Quare boni præ malis sint obnoxij maleficijs.

Conclusio Tertiæ Partis.

TAlis ergo est hominum status, luctari semper cum dæmonibus, quorum prauam voluntatem experiuntur in hoc: Quòd principes, & potestates, siuè Superiores imperando, cogendo, siuè inferiores superbiendo, & inuidendo illos persequuntur. Quòd rectores mundi, & tenebrarum harum in omni loco publico igneo, aereo, aqueo, terreo: Et priuato aut sacro, aut profano eis insidiantur. Quòd spiritualia nequitiæ in cœlestibus eos modis omnibus insectantur, accedentes ad eis malefaciendum, apertè, occultè, vtroquè modo, continuantes maleficia die, ac nocte: perficientes in omnes, & singulos, ità vt perire necesse sit, si propria esset virtute certandum. Quis enim non obrueretur tot, tantis, & taliter sæuientibus inimicis? At non nostris viribus, sed Dei fidendum est, vt suadet idem Paulus in eo loco: *Confortamini*, inquit, *in domino, & in potentia virtutis eius, induite vos armaturam Dei, vt possitis stare aduersus insidias diaboli*. Quia etsi semper nocere velit, non semper permittitur: & cum permittitur, non plus noxæ, quàm saluti nostræ conueniat. Vt optimè docet D. Gregor. *lib. 2. Moral.* cuius verbis tertiam istius Disputationis partem absoluimus. *Sathanæ*, inquit, *semper voluntas iniqua est, sed nunquam potestas iniusta: quia à semetipso voluntatem habet: sed à Domino potestatem. Quod enim inique ipse facere appetit, hoc Deus non nisi iustè fieri permittit. Ille igitur formidari non debet, qui nihil nisi permissus valet.*

Conclusio Disputationis Secundæ.

§. I.

Dæmon est causa efficax maleficiorum.

Quæ vt procedūt à tali causa nō sunt de consideratione Medici, sed Theologi Exorcistæ. Ratio fauet.

450 VIdes beneuole lector (vt tandem receptui canamus) quàm efficax causa maleficiorum sit humani generis hostis, quem in adinueniendis, exequendis, & procurandis infinitis penè modis, quibus illa in hominum perniciem à suis clientulis perficiuntur scientia magna, potentia ingenti, & implacabili malitia pollere, fusè demonstratum est. Restat definire, ad quem cognitio huiusmodi maleficiorum, vt à tali causa procedunt, pertineat, Theologum Exorcistam, an Medicum, quod ex supra relatis in fauorem Theologi certissima conclusione fieri potest. Si enim ad illum spectat dignoscere maleficia, ad quem spectat causas eorum agnoscere, eò quòd nemo perfectam alicuius rei cognitionem assequi potest, qui primò non sit causarum, & principiorum eius perfectam notitiam consecutus; sequitur ad Theologum pertinere, non ad Medicum de illis, vt à dęmone operante tanquam ab efficienti causa proueniunt: cum eius sit disputationes inire; & ex eis certas conclusiones ad sacrarum literarum, & ecclesiasticorum dogmatum normam elicere circa Angelorum bonorum, & malorum naturam, scientiam, potentiam, locutionem, motum, ordines, ministeria, operationes, & similia, quæ nosse, necesse est: vt quęnam sit dęmonis virtus in maleficijs perficiendis, & quo pacto ab illo causentur, agnosci queat.

Ideo Medicus non debet iudicare de maleficijs, quia hæc scientiæ medicæ fines transcēdunt.

Ideoque Medicum se in ijs diiudicandis immiscere non posse, nec debere; cum certum sit, hæc omnia transcendere scientiæ medicæ fines, quæ propria principia à Philosophia naturali desumens, morborum causas siuè externas, siuè internas à rebus sensibilibus; non autem ab insensibilibus disquirendo venatur; & per consequens maleficiorum causas qua parte proficiscuntur à dęmone, non agnoscit: cum sic non habeant causam sensibilem, quæ naturaliter cognosci valeat; sed insensibilem, cuius cognitio ex supernaturali, & diuina reuelatione, non autem ex humana philosophia, petenda est.

Quòd si suæ professionis terminos pretergrediēs, id attentare audeat; aut alienum non ritè assumet officium: aut suum non benè administrat.

§. II.

Hoc munus est Exorcistarum.

451 EXorcistarum, & ecclesiasticorum virorum est eijcere dęmones, serpentes, & scorpiones calcare, & dissoluere omnem virtutem inimici iuxta potestatem traditam a Domino Matth. 10. Marci 3. & Lucæ 9. declaratam c. 10. & ab Ecclesia communicatam in ordine exorcistatus. Vnde dęmones eijciunt, cum illos è corporibus energumenorum expellunt: *Serpentes, & scorpiones calcant*, vt ait S. Titus apud Glossam, *cum spiritus inuisibiles serpentum more insidiātes, & quasi scorpiones aculeato ictu pungentes, ab ijs, quos obsident, aufugere compellunt.* Omnem soluunt virtutem inimici, cum maleficiorum, sortilegiorum, incantationum, veneficiorum, & magicorum operum vires diuina virtute coercuant, & annihilant.

Quod sacrilegè sibi vsurpant, qui talia moliuntur sine iure vel ordinario, vel extraordinario.

Hoc officium sacrilega vsurpatione sibi vendicāt, qui sine ordinario, vel extraordinario iure talia moliuntur. Ordinarium ijs solis competit, qui ad sacros ordines promouentur vel saltem sunt in gradu Exorcistarum. Extraordinarium illis, qui peculiari gratia, & dono Dei, puta, fide in nomine Iesu Christi insigniti hoc priuilegio vtuntur: quod tale ostendere debent: si de hoc à suis superioribus requirantur.

Videant modò audaciores illi, qui in possessionū, & maleficiorum operibus soluendis se ingerunt, quo iure id aggrediantur. An ordinario? Sed tunc non Medicum agent, sed Exorcistam. An extraordinario? Neque hoc modo Medici munus obibunt, sed viri priuilegium à Domino habētis, cuius specimen aliquod dare debēt; & sic non suo, sed alterius, nempè, aut Exorcistæ, aut viri tali gratia donati fungetur officio, sed caueant, ne propter vsurpationis sacrilegæ peccatum idem ipsis contingat, quod filijs Sceuæ, de quibus supra mentionem fecimus.

§. III.

Medici physicis remedijs contendētes, sanare morbos à causa supernaturale prodeuntes. Incassū laborant

MEdicorum verò officium est, physicorum remediorum adminiculo ægrotis sanitatem restituere, qui morbo à naturali causa procedente vexantur: Aliàs si prodeūtes à causa pręternaturali & libera curare contendunt, quales sunt ij, qui ex maleficio oriuntur, quantumuis sedula cura, labore improbo, studio nunquam intermisso, selectioribus, & efficacioribus pharmacis repetitis huic curationi inuigilent, nihil tamen proficiunt; sed oleum, & operam perdunt: quia naturalibus, & corporeis remedijs præternaturalem, & liberam causam tollere conantur. Atquè vt sensibiliter pateat, offeramus vni ex Medicis illis vsurpatoribus mulierem, quæ annis 18. habebat spiritum infirmitatis, & erat inclinata, nec omninò poterat sursum respicere, vt narrat Lucas *cap.* 13. Pertentet, quantum voluerit in cognitionem huius ægritudinis deuenire: consulat suos Auctores: componat pharmaca, præbeat potiones, emplastra adhibeat, vnctiones, & linimenta partibus languentibus apponat, & nihil relinquat intactum ex his, quæ ad huiusmodi curandas infirmitates quoquomodò iuuare posse censuerit. Quid post tot curas, labores, & expensas? Idem morbus, eadem infirmitas, idem inclinati corporis status in muliere. Petis: Quare? Hoc audiamus à summo Medico, qui corpora, & animas curat, causasquè morborum tùm sensibiles, tùm insensibiles nouit. Hic enim murmuranti Archisinagogę, eò quòd die sabbati sanitatem contulisset, respondit: *Hanc autem filiam Abrahę, quam alligauit Sathanas decem, & octo annis non oportuit solui à vinculo isto die Sabbati?* Ligauerat ergo illam Sathanas; ideoquè non à Medico: sed ab illo solui debebat, qui teste Ioanne *1. Ioan. c. 3.* venit in hunc mundum, vt solueret opera diaboli. 452

§. IV.

Perdunt nomen, & famā

NEquè solùm operam perdunt; sed etiam nomen, & famam. Dum enim tales morbos remedijs naturalibus curare nituntur, apud homines ignorantiæ labem incurrunt; quia ijs obsistente dæmone frustra applicatis, randem comperitur morbum dæmoniacum esse, quem isti naturalem putabant; & Medicum cum suis calculis, & aphorismis fuisse hallucinatum. Quod confirmatur exemplo à Ioanne Fernelio Medico excellentissimo *lib. 2. de abditis rerum causis cap.* 16. relato de quodam, qui cum à dæmone vexaretur, à Medicis febrire, ac delirare simpliciter existimabatur. 453

Huic

Iniuria afficiunt ægrotos huiusmodi in bonis Fortunæ, & Corporis

Huic summo dedecori adde iniuriam duplicem, quà tales ægrotos afficiunt: Aliā in bonis fortunæ: Alia in bonis corporis. Ægrotos namquè, qui se ijs longis, sed varijs curationibus exponunt, maximas expensas facere, necesse est. Ex quo post rei familiaris iacturam inutiliter factam, morbo paupertatem superinducunt. Et dum ab vnius ægritudinis grauamine liberari desiderant, duplici se malo constringi, & torqueri absque remedio persentiunt non sine iustis ipsorum querelis in eos, quos putant suæ calamitatis auctores. Idem enim illis euenit, quod mulieri euangelicæ per annos duodecim fluxum sanguinis patienti: quæ, vt refertur *Lucæ* 8. post omnem substantiam in Medicos erogatam, à nullo sanari potuit, nisi a Christo. Insuper maximos pari dolores conuenit illos, qui talibus curationibus exponuntur, dum per pharmaca, pyriases, fomenta, emplastra, enchrista, strigmenta, malagmata, amuleta, trochiscos, syrupos, theriacas, electuaria, aliaquè remedia vexantur vsquè ad internecionem, sed incassum ridente dæmone, dum flet ægrotus, Medicus vanè laborat, & spectatores alteri compatiuntur, alterum subsannant, vt luculento exemplo Idem Fernelius confirmat de iuuene equestris familiæ, *qui corporis concussione*, inquit, *& quasi conuulsione ex temporũ interuallis laborabat cum nunc solum sinistrum brachium, nunc dexterum: interdum etiam digitum vnum: aliàs crus alterum: aliàs vtrumquè: alias corporis truncum tanta celeritate agitaret, vix vt à ministris quatuor decumbens cohiberetur, caput inconcussum tenebat, lingua, & locutio libera, mens sana, omnesquè sensus integri, vel in conuulsionis ferocia: decies ad minimum quotidiè corripiebatur; in cæteris sanus, sed labore confractus, non epilepsia iudicari poterat, si mentis, sensuumquè læsio accessisset. Peritissimi quiquè Medici adhibiti conuulsionem epilepsiæ finitimam à maligno, vitiosatoquè vapore spinæ dorsi impactio censuerunt, qui vapor in eos neruos irrueret, qui à spina in artus quaquauersum, non autem in cerebrum disseminarentur. Varia fuere adhibita remedia, quæ tamen nihil profuerunt; sed mense tertio primum deprehensus dæmon quidam totius mali auctor voce, insuetisque verbis, ac frequentijs tum latinis, tum græcis (quamquam ignarus græcæ linguæ laborans esset) se prodens, ac multa assidentium, maximequè Medicorum secreta detegens, ridens, quòd multa periclitati temere essent; quod irritis pharmacis corpus hoc pene iugulassent.* Hactenùs Fernelius.

Quare Medici vexatos à dæmonibus, & maleficijs affectos Ecclesiæ ministris curandos remittere debēt.

Quare satius esset, si Medici alienum non vsurparent officium, & suum ritè exequerentur. Quod fiet, si vexatos a spiritibus immūdis, & maleficijs affectos ipsis oblatos statim Theologis Exorcistis, alijsq. Ecclesiæ Sanctæ Ministris curandos remmittant: cum illorum sit, remedijs supernaturalibus, & diuina virtute dæmonem latenter operantem expellere. Quem constat toti humanæ, & physicæ potentiæ resistere facilè posse. Dum enim vi humana contra illum agitur, *quasi fortis armatus custodit atrium suum*, vt ait Christus *Lucæ* 11. cum verò Diuina vis adhibetur, velociter exire cogitur, quia *fortior eo superueniens vincit eum, vniuersa arma eius aufert, in quibus confidebat, spolia eius distribuit*, & se victorem, & triumphatorem infernalium potestatum ostendit.

DISPV-

DISPVT. III. DE MALEFICIS, VT CAVSA MALEFICIORVM DIVISIO.

	Partes.	Capita.	Sectiones.	Articuli.	
Malefici.	1. Quinam sint.	1. Superiores.	1. Inuisibiles.	Ordinis supremi.	1.
				Ordinis infimi.	2.
			2. Visibiles.	Omnis conditionis.	1.
				Omnis sexus.	2.
		2. Inferiores.	1. Viri.	Gentiles.	1.
				Iudæi.	2.
				Christiani.	3.
			2. Mulieres.	Sexu fragiles.	1.
				Fide labiles.	2.
				Malitia insignes.	3.
	2. Quales sint.	Homines diabolici.	1. Fœdere.	Expresso.	1.
				Tacito.	2.
			2. Societate.	Publica.	1.
				Priuata.	2.
			3. Ministerio.	Infami.	1.
				Intolerabili.	2.
				Continuo.	3.
		Diaboli humanati.	1. Impietate.	In Deum.	1.
				In Christum.	2.
				In Sanctos.	3.
			2. Iniquitate.	In seipsos.	1.
				In suos.	2.
			3. Iniustitia.	In viuentes.	1.
				In mortuos.	2.
	3. Quanti sint.	Quoad speculatiuam.	1. Diuinatricem.	Explicitam.	1.
				Implicitam.	2.
			2. Obseruatricem.	Artium.	1.
				Sanitatum.	2.
				Euentuum.	3.
		Quoad practicam.	1. Magicam.	Veram.	1.
				Apparentem.	2.
			2. Maleficam.	Somniferam.	1.
				Amatoriam.	2.
				Hostilem.	3.

DISPVTAT. TERTIÆ.

De Maleficis, vt ſunt cauſa maleficiorum.

SVMMARIA.

VIDAM Medici aſſerunt, quæ de maleficis dicuntur, eſſe meras illuſiones.

Cuius opinionis fuit Hippocrates; qui excuſatur à Codronco. 454

Sed dicta excuſatio refellitur.

Viſio Locuſtarum à Ioanne Apocal. 9. *deſcripta Maleficis adaptatur; quorum repræſentantur Perſonæ, Mores, & Operationes: ſeù Quinam: Quales, ac Quanti ſint tribus partibus huius diſputationis.*

Ex quibus oſtenditur, illos ad maleficia verè cum Dæmone concurrere, & operari; & ideò eorum cauſas efficientes miniſteriales eſſe.

Pars I. Quinam ſint Malefici.

More Principum Dæmon conatur imperij fines dilatare, & dominari. 458.

In Cælo Angelis per perſuaſiones. 459.
In Inferis Dæmonibus per tormenta.
In Terra Hominibus per maleficia.

Quinam ſint Malefici.

Latè vocantur Magi, Venefici, Incantatores, Sortilegi, Sortiarij, Sagæ, Lamiæ, Striges, Pharmaceutriæ. 460.

Propriè qui fœderantur cum Dæmone ad mala alijs inferenda.

Ex pacto vel expreſſo, vel tacito, ſic exigente dæmonis ſuperbia, Hominiſque malitia. 461.

Ideò Maleficorum turma vocantur fœderatorum dæmonis exercitus.

In quo alij ſunt Duces, & Superiores. Alij ſunt Milites, & Inferiores: vt duobus capitibus palam fiet.

Caput I. Superiores.

Locuſtæ terreſtres ducem non habent more auium, & animalium. 463.

Infernales Luciferum ducem ſequuntur; Qui eſt Abaddon, Apollyon, Exterminator, & Rex ſuper omnes filios ſuperbiæ.

Malitia maleficorum dæmonem in Regem agnoſcendo. 464.

Politica Luciferi in Maleficorum regimine; Quibus duces ſubalternos præficit alios Inuiſibiles: alios Viſibiles: vt ſequentes ſectiones patefacient.

Sectio I. Inuiſibiles.

Dæmones ſunt Maleficorum duces, quibus imperant, vt Domini, & obſequuntur, vt Miniſtri. 465.

Aſſignatur inſuper ratio ſuſcepti ab eis huiuſmodi ducatus.

Ex parte
- *Dei, ad grauiorem eius offenſam.*
- *Dæmonis ad ſuam impotentiam tegendam.* 466.
- *Hominis ad eum arctiùs illaqueandum.*

Cui ſe immiſcent cuiuſcunque ſint ordinis ſupremi; vel infimi, vt duobus articulis patefiet.

Articulus I. Ordinis Supremi.

Deus præter Angelos ordinis inferioris deputat Archangelos, Principatus, & alios ſpiritus ſuperiorum ordinum ijs, quos præficit in Eccleſia. 467.

Idem facit dæmon primarijs Maleficis primarios dæmones deputando in directores. 468.

Qui durè, & inconſtanter ſe gerunt erga illos. Probatur ex Porphyrio.

Articulus II. Ordinis infimi.

Maleficorum ductores, & præſides non ſunt Angeli medij, vt putant Platonici. Probatur ex Scriptura, ac Patribus. 469.

Sed mali dæmones à Lucifero deputati: Qui ſecundùm quoſdam illos poſſident: vel obſident. Secundùm nos eis adſunt, & miniſtrant in multis, quæ referuntur. 470.

Sectio

Sectio II. Visibiles.

In Ecclesiæ regno dantur Caput inuisibile, & visibile: ac Ministri inuisibiles, ac visibiles. 471.
Idem in regno dæmonis, in quo ad regimen maleficorum præter dæmones inuisibiles constituuntur in duces homines visibiles omnis Conditionis, & Sexus: vt duobus articulis ostendetur.

Articulus I. Omnis Conditionis.

Dæmon in duces Maleficorum eligit eos, qui pollent potentia, vt Reges: scientia, vt Philosophos: malitia, vt impios. Et quare. 472.

Articulus II. Omnis Sexus.

Inter viros, & mulieres Maleficorum duces vna est Regina Luciferi vxor; quæ cęteris ampliorem habet honorem, & potestatem.
Per illam iuxta gradum cęteri consequuntur honorem in congressibus publicis, & priuatis, ac potestatem in dęmones, sed coactam: & in maleficos, sed simulatam. 475.

Caput II. Inferiores.

Grauis Aegypto plaga locustarum, Exod. c. 10. 478.
Grauior orbi plaga Maleficorum; qui vexant non Aegyptum, sed Orbem: non herbas, sed Homines: non aliquando, sed semper.
Et quasi milites innumerabiles colliguntur tum ex viris: tum ex mulieribus; vt sequentes sectiones demonstrabunt.

Sectio I. Viri.

Regia Christi dignitas titulo triplici lingua exarato declaratur. 479.
Potestas dæmonis triplici nomine, quo insignitur à Ioanne.

Abaddon	*Hæbraicè.*
Apollyon	*Græcè.*
Exterminans	*Latinè.*

Quia se extendit ad tres illas præcipuè nationes cum Deo specialiter fęderatas, nempè Gentilem, Iudaicam, & Christianam: vt sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Gentiles.

Gentiles, qui & Græci à Paulo vocitantur, Magiæ dediti. 480.
Probatur in Chaldæis, Aegyptijs, Græcis, & Romanis.
Quomodo dilatata in omnes orbis nationes per Medicos, Sacerdotes, Philosophos. Ex Plinio.
Quare dilatata, ex D. Paulo. 481.

Articulus II. Iudæi.

Magiæ, & idololatriæ Iudęi insimul dediti, quæ sunt duæ superstitionis species. 485.

Dum	*Errant in deserto per 40. annos.* 486.
	Pugnant in Terra promissa contra Chananæos. 487.
	Regnant in Iudęa, & in Israel. 488.
	Seruiunt in captiuitatibus Assyriaca, Babylonica, ac Romana. 489.

Articulus III. Christiani.

Inter Christianos duo genera Hominum magicas artes exercent 490.
Qui fide carent, nempè hæretici: quod probatur varijs exemplis, & ratione. 491.
Et qui fidem habent mortuam, scilicet, impij. 493.
Quod probatur ex moribus ipsorum.

Sectio II. Mulieres.

Mulieres magicis artibus viris addictiores.
Probatur ex Historijs, Iure, & experientia. 494.
Assignantur rationes tribus articulis.

Quia	*Sexu fragiles.*
	Fide labiles.
	Malitia insignes.

Articulus I. Sexu fragiles.

Fragilitas sexus feminei probatur.

Ex statu	*Spiritus, intellectus, nempe, & voluntatis.*	*Mulierum.*
	Animæ, & eius passionū.	
	Corporis, & temperamento.	

Quare citiùs à diabolo decipiuntur. 495.

Articulus II. Fide labiles.

Mulieres ad credendum pronæ: quia sunt ignorantes, & curiosæ: Ideò faciliter inducuntur ad maleficia, 496.
His dæmon vtitur ad magicas artes disseminandas: quia illas alijs mulierculis suadent facillimè, & efficaciter.
Exemplo moderno comprobatur.

Articulus III. Malitia insignes.

Malitia mulierū probatur ex scriptura, ac ratione.
Quomodo illas inducat ad maleficia. 497.

Pars II. Quales sint Malefici.

Difficile est mores Magorum, & Maleficorum agnoscere.

Ex

Ex Ioannis visione colligitur illos esse Homines diabolicos, prout relationem habent ad dæmonem, cui seruiunt: ac esse diabolos humanatos prout referuntur ad alios, quos impugnant: vt duobus capitibus palam fiet. 499.

Caput I. Homines diabolici.

Magi, & malefici sunt Homines diabolici: quia more diaboli semper malum volunt, & faciunt: & in malo volendo, & faciendo perseuerant. 500.

Ad quod astringuntur triplici nexu.	*Fœdere.*	
	Societate.	*vt tribus.*
Sectionibus patefiet.	*Ministerio.*	

Sectio I. Fœdere.

Ex fœdere maleficus semper compellitur ad malum & ad illud faciendum tenetur. 501.

Datur verum pactum inter vtrumque non obstante diuersitate naturarum: ac impossibilitate promissorum. 502.

Probatur veritas pacti Pontificum sanctionibus, consensu Theologorum, ac Iuris peritorum: nec non confessione magorum, ac maleficorum.

Quod est vel Expressum, vel Tacitum, vt sequentes articuli demonstrabunt.

Articulus I. Expresso.

Pactum expressum variè initur, verbo, nutu, scripto. 504.

Et fit vel in præsentia, vel in absentia Dæmonis.

In præsentia dæmonis apparentis, vel visibiliter in forma aliqua.

Quadrupliciter, videlicet.	*Remotis arbitris.*
	Mago conscio, sed absente.
	Præsente mago. 505.
	Coram omnibus magis.

Vel sensibiliter in voce, aut signo.

In absentia dæmonis coram vno Mago, vel pluribus. 510.

Quænam sit pacti expressi practica.

Quoad	*Pactum ineuntes, & promissiones.*
	Formam pacti, & eius obseruationem.
	Ratificationem pacti modò exhibitam, modò dilatam. 511.

Articulus II. Tacito.

Pactum tacitum duplici modo contrahitur, cum quis ad aliquem effectum superstitiosis vtitur signis, quæ vel non habent vim illum producendi: vel coniunguntur cum rebus naturalibus illa vi præditis. 512.

A scientibus contrahitur cum peccato mortali: ab ignorantibus, cum veniali; sed quandoque etiam cum mortali. 513.

Vitanda sunt omnia illa pacta expressa, & tacita: quia mala in seipsis: fallacia in promissis: noxia in effectibus.

Sectio II. Societate.

Societas humana impellit Homines vel ad bonum, si fit cum bonis: vel ad malum, si fiat cum malis; & ita transformat vel in bonos, vel in malos. 515.

Diabolica magos, & maleficos in diabolos transformat. Quæ est vel Publica: vel Priuata: vt sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Publica.

Publicè malefici dæmonibus conueniunt in cœtibus generalibus; & diabolicos induunt mores: vt probatur ex illorum accessu, statione, & recessu. 516.

Quæ tria prolixiùs describuntur in suis circumstantiis.

Articulus II. Priuata.

Malefici priuatim familiares dæmonibus apparentibus, vel visibiliter: vel inuisibiliter. 520.

Ex illa familiaritate dæmones fiunt, dum semper faciunt malum corde cogitando: ore loquendo; opere operando. 521.

Sectio III. Ministerio.

Si quales sunt domini, tales serui, malefici sunt diaboli, quia diabolorum; à quibus seruili nota inscribuntur. 524.

More	*Tyrannorum*	*Dominorum temporalium.*
	Legali	*Iudæorum.*
	Spirituali.	*Spiritus sancti.*

Describitur	*Pars corporis, in qua inuruntur.* 525.
	Forma varia, quæ imprimitur. 526.
	Effectus, qui inde sequitur.

Et ipsi exhibent seruitutem Infamem, intolerabilem, & Continuam; vt tribus articulis patefiet

Articulus I. Infami.

Serui debēt suis dominis obsequia tria scilicet, personæ reuerentiam: Ministerijs fidelitatem: Mandatis obedientiam, quæ quomodo honorabilia, vel contemptibilia. 527.

Hæc tria sunt infamia apud seruos maleficos.

Quia exhibent reuerentiam vili dæmoni in forma hirci apparenti, & modo alienissimo, ridiculo, & horribili.

Præstant fidelitatem medio iuramento præstito, concepta forma verborum, & oblatione annua.

Seruant obedientiam in mandatis contemptibilibus, & horribilibus. 530.

Articulus II. Intolerabili.

Seruitus dæmonis intolerabilis est maleficis, si adsint exercitys publicis, & sint obedientes, octo eorum prætensæ beatitudines infelices sunt, quæ suns. 531.

1. *Portari per aera.*	5. *Saltare.*
2. *Videre Luciferi pompam.*	6. *Conuersare cum extraneis.*
3. *Colloqui cum dæmonibus.*	7. *Epulari.*
4. *Cantare.*	8. *Coire.*

Si verò adsint priuatis: cruciantur variè, nempè.
Natura propensa ad misericordiam.
Conscientiæ stimulis. 539.
Terrore externo Iudicum.
Si autem absint à dictis exercitys, & mandata publica, aut priuata detrectent, à dæmone coguntur lenocinys, minis, verberibus, ac pœnis ad illa exequenda. 540.
Puniuntur ob errata siuè commissa, siuè omissa: vera vel, ficta. 541.
Impelluntur ad malum maius exequendum vel in alys: vel in suis: vel in seipsis: siuè vnus sit maleficus, siuè plures.

Articulus III. Continuo.

Dæmon sibi addictos elabi non sinit; sed retinet sub omni positos potestate. 544.
1. *Diabolica, dum volunt conuerti ad Deum.*
2. *Humana; dum inter manus sunt Iudicum.*
3. *Diuina, postquam ad Deum conuersi sunt.*

Si enim sub dæmonis potestate velint conuerti, obstat ipse promissis, minis, verberibus. Suadet non amplius superesse misericordiæ locum. Quo errore extenuatur diuina gratia. 545.
Extollitur dæmonis potestas: Tollitur humana libertas, et inducitur desperatio. Tandem detinet illos in errore, suadendo silentium, et sic desperati moriuntur. 546.
Probatur exemplo cuiusdam neuterici, cuius insolitæ actiones enarrantur.
Modus obseruatus ab Auctore ad cognoscendam illius simulatam pœnitentiam adducitur. 547.
Si verò sub potestate Iudicum, et Magistratuum sint, hortatur ad silentium extra tormenta, et in tormentis, nec non ad desperationem, siuè velint, siuè nolint conuerti. 551.
Ideò admonendi sunt, semper esse locũ pœnitentiæ.

Siuè ex parte
- *Pacti, quod nullum est.*
- *Liberi arbitry, quod est variabile vsque in finem.*
- *Dei, qui est pyssimus.*

Si tandem sint in potestate Dei, post conuersionem terrent visibiliter varys apparitionibus, ac inuisibiliser magnis tentationibus.
Probatur exemplo puerorum conuersorum, ac maleficorum condemnatorum. 556.

Caput II. Diaboli humanati.

Malefici, vt Iudas, diaboli sunt non natura; sed imitatione.

Quia illum referunt
- *Impietate*
- *Iniquisate*
- *Iniustitia.*

vt tribus sectionibus patefit 558

Sectio I. Impietate.

Primus diaboli impetus fit in Deum, contra quem impiè se extollit ab initio. Et modò, dum aperit os suum, vt ait Ioannes, in blasphemias ad Deum.

Blasphemando
- *Nomen eius.*
- *Et sabernaculum eius.*
- *Et eos, qui in cęlo habitant.* 559

Quam impietatem malefici imitantur insurgendo in Deum, in Christum, et in Sanctos, vt tribus articulis notum fiet.

Articulus I. In Deum.

Pietas, & religio maleficorum damnata à D. Paulo Colosſ. 2. quia est ficta pietas iniquam vitam tegens, & vera impiesas, quæ coniunctas habet idololatriam, hæresim, blasphemias, & atheysmum. 560.

Articulus II. In Christum.

Sub simili pietatis larua malefici Christum variè honorant actibus exterioribus; sed variè inhonorant diuersis sacrificys, quæ recensentur. 566.

Articulus III. In Sanctos.

Simili impietate insurgunt in Mariam Virginem, & in Sanctos, quos.
1. *Insectantur blasphemys, ludibrys, & sortilegys.* 568.
2. *Infamia eos afficiunt, morbum singularem vnicuique assignando, aly ignem sacrum: aly dolores capitis: aly choleram: aly strumas, &c.*
3. *Honorant cæremonÿs superstitiosis, & ridiculis.* 569.

Sectio II. Iniquitate.

Secundus diaboli impetus fit in seipsum, & in suos; quos culpis, ac pœnis inuoluit.
Hunc imitantur malefici, dum iniqui sunt vtroque modo in seipsos, & in suos: vt sequentes articuli demonstrabunt. 571.

Articulus I. In Seipsos.

Iniqui sunt in seipsos, qui iniquitatem faciunt, ait Raphael Archangelus. Iniqui ergo malefici in seipsos, qui tot iniquitatibus sunt obnoxy præter supra enumeratas, præcipuè. 572. et seq.

Su-

Superbiæ Maledicentiæ Obstinatione.
Luxuriæ Gulę Malitiæ diligenti.
Hypocrisi Auaritiæ Insigni crudelitati.
Quæ omnia symbolis mysticis in apocalypticis locustis à Ioanne designantur.

Articulus II. In Suos.

Magna necessitas sanguinis in Hominibus, & in Feris.

Hanc violant malefici suos faciēdo participes suarum

1. *Culparum, dum illorum maleficorum cętui aggregare contendunt: vel imperio, si subditi, vel persuasionibus si liberi.* 580.
Vnde sortilegia hæreditaria.
2. *Pœnarum, dum eis venena propinant, & infirmitates immittunt, in compensationem mali commissi, & experimentum fidelitatis. Vnde parentum cędes apud eos frequentes.* 581.

Pars III. Iniustitia.

Tertius dæmonis impetus fertur in homines. 582.

Hunc imitantur malefici per equos designati, dum infestantur variè viuentes, & mortuos, vt sequentes articuli patefacient.

Articulus I. In Viuentes.

Iustitia reddit vnicuique quod suum est.
Superiori reuerentiam, & obedientiam.
Aequali consilium, & auxilium.
Inferiori custodiam. & disciplinam. 583.

Iniusti malefici, qui omnibus illa negant obsequia, nocendo

Viris — *Prælatis, Sacerdotibus, Primatibus, Belli ducibus, Militibus, Magistratibus, Iudicibus, Doctoribus, Medicis, Artificibus.*
Mulieribus vxoratis, prægnantibus, parturientibus, lactantibus. 591.
Pueris, & Puellis, quos variè vexant.
Omnibus diuersis calamitatibus affectis.

Articulus II. In Mortuos.

Honor antiquitùs, & modò semper habetur Mortuis efferendis è domo, Condiendis sepulcro, Sepultis in cæmeterio. 593.

Hunc malefici violant cadauera extrahendo à Sepulturis.

Quod probat mos antiquus, & modernus ipsorum. 594.

Nec non adhibendo ad maleficia horrendis modis.

Qui enumerantur, ac confirmantur historijs. 595.

Pars III. Quanti sint.

Facile est definire, quanti sint malefici virtute, & potentia: cum quæcunque possunt dæmones, vt plurimùm possint, & ipsi: Et superiùs quanta sit potētia dæmonis late demōstratū fuerit. 597.

Quia tamen illa regula non est vsquequaque vera, aperitur in hac tertia parte, quanti sint in scientia quoad Speculatiuam, & quanti in potentia quoad Practicam duobus sequent. Cap.

Caput I. Quoad Speculatiuam.

Tota scientia speculatiua maleficorum continetur duabus speciebus superstitiosis, scilicet Diuinatione, & Vana obseruantia.

Ideò alia est Diuinatrix; alia Obseruatrix: vt duabus sectionibus palam fiet. 598.

Sectio I. Diuinatricem.

Tripliciter acquiritur rerum occultarum, & futurarum cognitio, videlicet Per Prophetiam, quæ est à Dei illustratione. Per coniectationem, quæ est ab obseruatione humana. Et per Diuinationem, quæ est à dæmonis impulsu. 599. & seq.

Et quia hęc vltima fundatur in pacto expresso, aut tacito dæmonis, diuiditur duobus articulis in Explicitam, & Implicitam.

Articulus I. Explicitam.

Explicita diuinatio fundatur in pacto explicito; & fit vel conceptis verbis, & formulis: vel signis determinatis, & factis. 603. & seq.

Plures complectitur modos, sicut plures sunt modi diabolicæ inuocationis, qui reuocantur ad septem, cum dæmon respondet.

Per	*Idola.*	*Hostias immolatas.*
	Idolorum Sacerdotes.	*Somnia illicita.*
	Vates, & Pythones.	*Mortuos suscitatos.*
	Figuras, & Symbola.	*Seu capita mortuorū*

Qui omnes spectant dæmonomantiam. vel Necromantiam.

Articulus III. Implicitam.

Implicita diuinatio in pacto fundatur implicito, & tacitam continet inuocationem dæmonis. Diuiditur verò in Augurium, & Sortilegium.

Augurium est, quod capitur ex dispositione quarundam rerum, cum medijs debitis notitia soli Deo reseruata quæritur. 613. & seq.

Primò autem hæc dispositio considerat motum, situm, & numerum, voces, cantus, & sonos, figuras, colores, & lineamenta.

Secundò petitur ex astris, igne, aere, aqua, terra, mixtis, herbis, & plantis, piscibus, auibus, quadrupedibus, hominibus, & eorum membris. Vndè prodigiosæ Diuinorum turbæ.

Tertio exercetur iustè rarissimè. Licitè sępè: Illicitè sæpissimè, prout signa sunt: vel diuina: vel naturalia: vel diabolica.

Ideò prohibita omni iure: quia
Deo iniuriosa.
Homini noxia. 618. & se.
Dæmoni grata.
Exercenti damnosa.

 Sorti-

Sortilegium verò est, quod sortium vsu perficitur; cum aliquid eo fine agitur, vt ex eius euentu aliquid occultum innotescat. Quæ sortes varijs modis dictæ sunt Vel diuisoriæ: Vel consultoriæ: Vel diuinatoriæ. Quorum natura explicatur. 626.

Sectio II. Obseruatricem.

Obseruatrix scientia Maleficorum meritò obseruantia vana vocatur; quæ non differt aliquando à Magia superstitiosa, à diuinatione, à Magia speciali, & à Maleficio.

Etiamsi species superstitionis ipsa constituatur, 631.

Reducitur autem ad tres species obseruantiæ, scilicet.

Artium.
Sanitatum.
Euentuum. — *vt tribus articulis declarabitur.*

Articulus I. Artium.

Homines naturaliter scire desiderant.

Dæmon sub scientiæ specie decepit non solùm primos, sed & posteros homines. 632. & seq.

Ad eam acquirendam extraordinariè admonuit, & per suos Magos tradit,

Artem Notoriam. Paulinam. Angelicam. — *quæ est* — *Vana. Superstitiosa. Sacrilega.*

Articulus II. Sanitatum.

Cum sanitas sit in summo pretio apud homines, ad illam tuendam, & infirmitates sanandas docet per Magos, quomodo sint adhibenda signa alia spiritualia: alia naturalia; sed vana, ridicula, & superstitiosa. Ideòque prohibita. 634.

Articulus III. Euentuum.

Superstitio humana ex omnibus rebus omina sumit: vt probatur exemplo Romanorum, Græcorum, Aegyptiorum, Syrorum, & omnium nationum.

Sed omnia illa vana esse, ac superstitiosa ostendunt SS.P.P. Augustinus, Chrysostomus, & alij. Ratioque ipsa dictat. Ideò prohibita. 635.

Caput II. Quoad Practicam.

Practica magica ipsis magis detestanda, dum suas operationes non magiæ superstitiosę; sed naturali tribuunt.

At perperam: cum omnes procedant à superstitiosa, quæ duplicem finem habet, alterum, ostentationem, & commodum suum, aut alienum: alterum, damnum alijs inferendum.

Et sic nominatur primo modo magia specialis. Secundo modo dicitur maleficium.

Ideò tota practica maleficorum vel est magica: vel malefica: vt probabitur sequentibus sectionibus.

Sectio I. Magicam.

Tanta est vis magica, vt interdum eius opera miracula vocentur. 638.

Hoc probari videtur magorum iactationibus, ac Aegyptiorum exemplo.

Non tamen sunt miracula, quæ vim superant dæmoniacam, ac malefica. Sed mira, quorum alia sunt Vera: alia Apparentia: vt duobus articulis explicabitur. 639.

Articulus I. Veram.

Si malefici omnia possunt, vt plurimùm, quæcumque possunt dæmones, certum est, eos posse mira perficere, quę differunt. 640.

Primò ab operibus miraculosis à Sanctis peractis, si considerentur.

Vel opera ipsa: quia illa omnem naturæ vim excedunt in tribus. Ista non excedunt.

Vel operantes, qui differunt actione, modo agendi, ac fine.

Secundò ab operibus miris à natura productis, à quibus discernuntur, si considerentur, Vel opus naturalem facultatem excedent: Vel actio producta in rem distantem: Vel effectus procedens à rebus vanis. 641.

In ijs discernendis duo extrema sunt vitanda; Neque enim omnia sunt acceptanda vt effectus naturales: neque consideranda vt effectus magici. 642.

Articulus II. Apparentem.

Magi circulatores meritò appellantur qui dæmonem imitantes præstigijs vtuntur in suis actionibus, cum non inuantur à motu locali, vel applicatione rerum naturalium. 643.

Hæ præstigiosæ actiones discernuntur, quia fiunt sine soliditate, stabilitate, vel vtilitate: imò cum spectantium damno: quia illos inducunt ad infidelitatem, scelera, & magiam. 644.

Sectio II. Maleficam.

Malefici ad maleficia concurrunt cum dæmone, cui illorum accedente consensu plura licent.

Sed dæmon vt causa efficiens, & propria. 645.

Maleficus vt causa moralis, seù ministerialis, & remota.

Quod libenter præstant: quia incitantur.

A — *Dæmone Hominum exitium procurante.*
Malitia propria ad idem propellente.
Alienis sollicitationibus impiorum.

Omnia verò reuocantur in tribus articulis ad maleficia. — *Somnifera. Amatoria. Hostilia.*

Articulus I. Somniferam.

Paratos nos esse conuenit, & vigilare contra dæmonem furem nocturnum: & maleficos Noctambulones. 646.

Quorum insidiæ ad somnum diabolicum inducendum.

Difficiliter vitantur: quia ope dæmonis in cameras ingrediuntur.

Faciliter concinnantur: quia vtuntur remedijs naturalibus, ac diabolicis. 648.

Crebrò adhibentur, vt sibi faueant, & alijs noceant; nisi orationibus præueniantur.

Articulus II. Amatoriam.

Dæmon non solùm in bona externa, & corpora grassatur; sed etiam in animam, quam impellit ad libidinem, & amorem impurum, cum malefici philtris, & amatorijs poculis aliquem ad amandum excitare volunt. 650.

Hoc testantur Scriptura, Patres, Theologi, Canonistæ, Iurisperiti, Philosophi, Poetæ, malefici, & experientia ipsa.

Quod faciunt vel intra, vel extra corpus diuersimodè.

Et sic Homines prouocant ad perturbationes, infamias, & mortem ipsam. Vt historijs comprobatur. 651.

Ita tamen quòd non possint humanam voluntatem determinare, si vtuntur naturalibus: vel cogere, si vtuntur diabolicis. 653.

Articulus III. Hostilem.

Sicut hostes omnibus vijs nocent; ita dæmon generis humani hostis per varia maleficia hostilia, quæ nocent vel Animæ vel Corpori: vel Bonis fortunæ.

Et hoc denouendo: ligando, abortum faciendo, lac exsiccando, vel toxicando. 655. & seq.

Conclusio Disputationis.

Malefici ergo veluti spirituales locostæ totum mundum suis maleficijs infestant.

Ideo sunt causa efficiens maleficiorum. 664.

Quæ cum proueniant ab ipsis tanquam à causis insensibilibus.

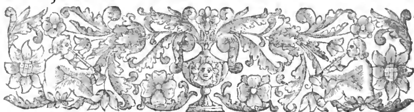
Non ad medicum pertinere eorum cognitionem, statuitur.

Constat ex operandi modo medici ignoto, ac potestate à medicis aliena.

Ad Theologos ergo Exorcistas spectare concluditur; ad quos medici mittere debent maleficio affectos.

DISPV-

DISPVTATIO III.

DE MALEFICIS,

Vt ſunt cauſa Maleficiorum.

454 BSOLVIMVS hactenus ſuperno opitulante Numine de Deo, & de Dæmone, altero vt cauſa permiſſiua, altero vt cauſa efficiente maleficiorum, diſputare. Modò ex ordine nobis propoſito ad ea ferimur, quæ maleficium vt cauſam efficientem, & operantem ſpectant; quam admittere nolunt quidam ex Medicis, qui etſi ſpiritus inuiſibiles in rerum natura dari putent; dæmoneſque mirabilium operatores agnoſcant; ſentiunt tamen, non eſſe Maleficos, & ea omnia, quæ ab illis in morborum immiſſionibus, aut curationibus fieri dicuntur, meras eſſe illuſiones, ſomnia, imaginationes; atquè ideò omnes poſſeſſiones, obſeſſiones, & maleficia, quæ a rudi plebecula occultas cauſas ignorante demonibus, quaſi operationum inſolitarum artificibus tribuuntur, nihil aliud eſſe, aſſerunt, quàm naturæ malignantis effectus ob prauos humores, & corruptam complexionem.

Quidam Medici aſſerūt, quæ de maleficiis dicuntur, eſſe meras illuſiones.

§. I.

TAlis fuit Hippocrates Medicorum facilè princeps, qui apertè dæmonum meminit *lib. de morbis Virginum, & lib. de ſacro morbo.* In quo etiam de Magis, & Maleficis loquitur. Cenſuit tamen, tum dæmones morbos non immittere: tum Maleficos in ſuis operationibus nihil aliud agere, quàm homines de facili credulos decipere, & illuſionibus circumuenire.

Huiuſce opinionis fuit Hippocrates.

Primum impugnatur a Codronco *de morbis maleficis lib. 1. cap. 7.* qui probare contendit, illum docuiſſe dæmones maleficiorum eſſe cauſas ex celebri præcepto in Prognoſticis ab eo Medicis tradito: *Vt ſi quid diuinum*, ait ille, *in morbis habetur, illius etiam ediſcant prouidentiam*. Quibus verbis indicat, huiuſmodi morbos cauſam habere procreantem, & ſanantem extra naturam. Idem confirmat ex eiuſdem Hippocratis verbis, qui *in libro de Natura muliebri* ſcribit: *Hominibus morborum cauſam eſt Numen: ſiuè quid diuinum; & ideo oportere ex Diis, ſeù ex Numine inuocare*. In his enim duobus locis per illud, *Numen ſeù quid diuinum*, Deum non intelligi aſſerit, & probat ex Galeni ſententia in 1. Prognoſticorum, vbi profitetur oſtendere, Hippocratem nullo modo ſuo libro cauſam morborum in Deum referre. Vndè concludit, intelligi demones morborum maleficorum auctores.

Excuſatur à Codronco.

§. II.

AT nequè demones *per illud quid diuinum* intelligendos eſſe contra Codroncum probatur ex Galeno, quem probè Hippocratem intellexiſſe, ſenſumque horum verborum penetraſſe concedendum eſt: cum iuxta ipſius Codronchi ſententiam reliquos omnes ſuperiores Medicos (Hippocrate excepto) & ingenij magnitudine, & doctrina, & diligentia facilè ſuperauerit. Hic verò *in lib. Prognoſtic. per diuinum* intelligit aeris conſtitutionem. Nam reiectis duabus opinionibus circa illud *diuinum* a Medicis excogitatis: Altera illorum, qui putabant morbos ob peccata, & ſcelera à Deo immitti: Vbi Moyſen, Prophetas, & Euangeliſtas tanquam ſine ratione, vel demonſtratione loquentes carpit. Altera eo- 455

Eius excuſatio refellitur.

rum,

rum, qui dies decretorios, quibus morbi solui solent, ad causam diuinam referebant; quia incognita est, & inopinabilis. Tandem propriam affert opinionem, & dicit: Nomine, *Diuini*, Hippocratem intellexisse aeris ambientis conditionem, vndè morbi publicè vagantes oriuntur, de quibus egit *in lib. Epidem. & in 3. lib. de Aphorism.* Quasi ob id diuina appelletur aeris conditio, vel quia sublimior est: Vel quia à cæli motu fit. Vel quia vitari nequeunt morbi ex aeris conditione procedentes. Aliter verò illud *Diuinum* exponunt Marsilius Ficinus, Franciscus Valeriola, & Hieronymus Mercurialis, qui videntes non reperiri Hippocratem alijs in locis vsum esse hac voce *Diuini* pro aeris constitutione, dixetunt, per *Diuinum* in morbis ab Hippocrate appellari quod in aere quidem est, sed à cælo causatur: *qualitas*, scilicet, *secreta, & malefica*. Quam explicationem doctissimi illi viri ex testimonijs eiusdem Hippocratis, & Auicennæ confirmant. Quare ex his duobus locis non probatur, Hippocratem putasse dæmones maleficos morbos immittere, cum per illud *Diuinum, aut Numen*, iuxta Galenum aliosquè Doctores supra memoratos non intelligantur dæmones, sed qualitas illa secreta: aut aer, quem alias cælum, & rem cælestem appellat, vt interpretatur Galenus *in 1. Epidem.* Nec verisimile est, Hippocratem huius fuisse opinionis: quia vt Codroncus ipse fatetur dæmonum facultatem ignorauit. Si enim illorum potentiam ignorauit, quomodo potuit eis tales operationes maleficas assignare? Quod etiam ex eo colligitur, quòd *lib. de sacro morbo*, de Magis, & de maleficis disserens, in eos inuehitur, qui Deum, seu Deos malorū esse auctores existimabant. Siuè enim Dei vnitatem agnouerit: siuè Deorum, (qui alij non sunt, quàm dæmones) pluralitatem admiserit, numquam, teste Galeno, morborum causam in Deum, aut dæmones refundit.

§. III.

456 SEcundum apertè patet ex lib. *de morbo sacro*, vbi Hippocrates de malefic is loquens ait, *Si enim & lunam abolere, & solem obscurare, tempestatemquè & serenitatem facere, pluuias item, siccitates, & alia huiusmodi omnia se scire profitentur: siue ex sacrorum mysterijs; seu alia quadam professione, aut meditatione hanc potentiam tallent, qui talia studia habent, impy sanè videntur.* Nam per illa verba: *Siuè ex alia professione, aut meditatione*, magicam, & dæmoniacam indicat. Postea refert instrumenta, quibus vtebantur in morborum curationibus. *Expiant*, inquit, *morbo correptos sanguine, ab hominibusquè intoxicatos: Expiamenta verò terra occultant, vel in mare proyciunt, vel ad montes deferunt.* Insuper addit verba obscura, cæterasque superstitiones ab istis adhibitas: *Proponentes ys (hominibus nempè) lustrationes, & purificationes, cum verba ipsorum magna ex parte se ad Deū, et dæmonium extendat.* At illa omnia meras putauit esse deceptiones, & illusiones. Post enim relatas maleficorum iactationes, subdit: *Talia dicentes, & excogitantes amplius quid se scire simulant, & homines decipiunt, proponentes ys &c.* Et sic magica opera reijcit, vt quæ mirifica cum sint, & naturam ipsam superent, ad principia physica referri non possunt.

Hunc suum antesignanum maxima Medicorum pars sequitur, qui iurantes in verba Magistri, nolunt admittere maleficos. Quibus respondemus certissimum esse, extare homines maleficos, qui in suis operationibus non naturalibus causis, aut industriæ, & artificio hominum, sed immateriali quapiam, & separata virtute nituntur. Quod ex sacræ scripturæ oraculis, Ecclesiæ sensu, Patrum testimonijs, Theologorum doctrina, Philosophorum placitis, deniquè omnium ætatum memoria, atquè continuis in orbe experimētis ita compertum est, vt illud probare velle sit lucerna accensa meridiano solis radios illustrare.

§. IV.

QVare hoc posito fundamento. Esse maleficos: ostendamus, quid sint, sciant, & possint, non suis, sed dæmoniacis suffulti viribus. Quæ omnia aptissimè ab Euāgelista Ioanne sub nobili symbolo repræsentantur. Nam inter sacras visiones huic dilecto Christi Discipulo exhibitas, illa, quę *Apocal. 9.* describitur, videtur peculiare aliquod continere mysterium proposito nostro accōmodatū. *Vidit stellā de cælo in terram cadentem, & puteum abyssi claue referantem, & quo inter densissimas fumi, quasi fornacis magnæ tenebras solem, & aerem obuoluentes prodibant locustæ similes equis paratis in prælium, sed faciem humanam repræsentantes, capite corona aurea redimito, & capillicio muliebri ornato, ore dentibus leoninis horrescente, corpore lorica ferrea contecto, & alis perstrepentibus ad modum curruum instructo; deniquè cauda scorpionum more aculeata. His tanquam Rex præerat Angelus abyssi Hebraicè vocatus Abaddon, Græcè Apollyon, Latinè exterminans: sub cuius imperio poterant quidem illos, quorum frontibus signum Dei viui non erat inscriptum, cruciare; sed non occidere homines, aut lædere arbores, fœnum, & aliud viride super terram.* 457 *Visio locustarū apocalypticarū maleficis adaptatur.*

Scio, hæc variè à varijs adaptari. Sed liceat modo sub ijs externis inuolucris, signifiquè symbolicis totam Veneficorum vim in maleficijs concinnandis exponere.

Certum est enim, vt maleficium aliquod perficiatur, præter diuinam permissionem, & diaboli operationem, requiri liberam hominis ex malitia in illud consentientis voluntatem, sine qua opus malum etiam à Deo permissum, & à dæmone consummatum maleficium dici non potest. Ex quo tentationes, morbi, calamitates, cæteraquè mala, quibus dæmon *Ad maleficiū perfectionē requiritur maleficorū consensus*

dæmon seipso Sanctos insequitur, non maleficio, sed opera diabolica vocitantur; & sancti ijs malis affecti haud maleficiati, sed vexati dicuntur. Ideò ad perfectionem operis malefici non sufficit, Deum illud permittere aut dæmonem id producere; sed necesse est, hominem Veneficum libero arbitrio, malitioso consensu, & voluntate determinata ad illud concurrere, vt ex permissione diuina, operatione diabolica, & humana cooperatione eius consurgat integritas.

Ideòque sunt causa illius efficiens, & cooperans

Propterea examinatur Quinam sint, Quales sint, Quanti sint.

Quare sicut Deus est causa permittens, & dæmon causa efficiens maleficiorum, vt duabus præcedentibus disputationibus latè demonstratum est: ita Veneficus est causa cooperans, & efficiens, vt tertia ista disputatione demonstrandum venit. Quod aptiùs fieri non potest, quam tribus partibus considerando: Quinam sint: Quales sint: Quanti sint Venefici. In prima personæ: in secunda mores: in tertia operationes quasi oculis subijcientur: cum hęc omnia suis coloribus adũbrata in hac mystica visione cernantur.

PARS PRIMA.

Quinam sint Malefici.

Mos Principum dilatare imperij fines.

458 SOlent Principes, qui gloriantur præesse & prodesse non curant, effrænatos superbiæ motus, inexplebiles æstus cupiditatis, & fastuosos ambitiouis impetus in omnibus sequi, quibus sic eorum mens agitatur, vt nihil aliud aut meditari, aut moliri consueuerint, quàm angustos imperij fines longè, latèquè protendere. Nequè enim felicitatem suam intelligunt, quæ illos ad honoris fastigium euexit, innumerosquè ipsis subiecit populos: quia non quid possideant, sed quid non possideant, attendunt. Ideò cogunt consilium, pecunias coaceruant, milites conducunt, instruunt exercitus, & continuis bellis vicinos lacessunt, vt illorum ditionibus potiantur. Et quia eò acrior est cupiditas, quò illam amplioris rei spes accendit: quia non vndè venerit, respicit, sed quò tendat; priores illę victoriæ augent eorum animos, & tanquam calcaria lateribus adhibita vrgent currentes ad noua prælia conficienda, quibus exteras nationes, dissitosquè populos suæ subijciant dominationi.

Idem in Lucifero qui dominari vult.

Simili ambitionis conatu Lucifer, qui mundi princeps nominatur omnibus eius partibus superis, inferis, medijs ab initio imperare tentauit; omnemquè adhibuit industriam in agendo, celeritatem in conficiendo, consilium in prouidendo, fortitudinem in prælian do, vt eorum accolis Angelis, Dæmonibus, Hominibus præesse posset.

§. I.

ATtolle in cęlum oculos, & considera creationis eius primordia. Nonne quasi stella lucida suos vndiquè diffundit radios? 459

Angelus in cęlo per persuasiones

Si enim, vt ait Daniel 12. *Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti; & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates*: quid princeps ille *Cherub extentus, & protegens* ab Ezechiele cap. 28. nominatus, *positus in monte sancto Dei in medio lapidum ignitorum, omni lapide prætioso opertus, plenus sapientia, perfectus decore, & paradisi delicijs gaudens?* An non cæteris eminet creatis naturæ excellentia, officij dignitate, prærogatiua donorum, & gratiarum præeminentia, qui Deũ ipsum opificem tanquam signaculum similitudinis, & expressissimum exemplar referre videtur. Sed ecce superbiæ tenebris obscuratur, dum intumescente ambitiosa eius mente in cæteros Angelos, quasi in subditos imperium exercere conatur. Nam cum alios suis persuasionibus delinitos expugnat, alios resistentes impugnat, prælio memorabili ipse à pugnante Michaele expugnatus deijcitur. Cadit stella splendida nempè Lucifer à luce in tenebras, à gratia in peccatũ, à pulchritudine in deformitatem, à gloria in ignominiam, & cadendo tertiam stellarum partem, idest, maximum Angelorum numerum secum trahit è summo cælorum vertice in imum terræ centrum; è firmamenti delicijs in æternos inferni cruciatus; è sublimioribus Paradisi sedibus in sordidissimas abyssalis putei lacunas.

Dæmonibus in inferno per tormenta

Vbi æternis vinculis, & rudentibus igneis sub caligine reseruatus maximã in illos exercet potestatem, qui non seruantes legem Dei; sed derelinquentes Deum suum mortali peccato conspurcati in fætentissimum, & teterrimum illum carcerem cum eo detrusi gehennali pæna torquentur. Quid aliud significat clauis putei abyssi huic stellæ data, quam plenitudinem potestatis Lucifero concessam? Nam pari symbolo Isaias supremum Christi principatum super omnem Ecclesiam repręsentat cap. 22. *Dabo clauem domus Dauid super humerum eius, aperiet, et non erit qui claudat, et claudet, et non erit qui aperiat.* Et sine symbolo, cum capite 9. dicit: *Et factus est principatus super humerum eius.* Sic Christus vicarium tradens Petro, & successoribus eius potestatem, non alio nomine, quàm clauis denotat Matthæi 16. *Tibi dabo claues regni cælorum.* Hac fretus potestate Princeps tenebrarum dæmones, & damnatos vexat, & torquet; nec maiorem videtur haurire voluptatem, licèt omni amaritudine sit respersa, quam cum illis grauiora infert tormenta. Sed quia in cælo, & in inferis effrænatos superbię appetitus exsatiare non potest, aliud meditatur imperium, & quærit in terra, vnde eis aliquo pacto satisfaciat.

Apetit

§. II.

Hominibus in terra per maleficia.

APerit puteum abyssalem, ex quo emittit fumum ascendentem tanquam fumum fornacis magnæ solem, & aerem obscurantem. Quid fumus ille, nisi scientiam magicam, veneficia, incantationes, sortilegia, maleficia, & id generis dæmoniacas artes designat, quæ nõ aliunde sumpsere exordium, quam à Deo permittente: *Ascendit namque fumus in ira eius psal.17.* à dæmone operante; *De cuius naribus procedit fumus*, ait Iob *cap.41.* & à Principibus tenebrarum cooperantibus: Ascendens fumus è puteo solem, & aerem obscurat: quia scientiæ magicæ, & maleficæ ex inferno prodeuntes Ecclesiam, quæ miro lucis incremento in suis primordijs quasi aurora consurgens: in suis processibus quasi pulchra luna: in suis plenitudinibus quasi sol electus, & fulgens splendorem emittit; atquè cælestis eius doctrinæ puritatem, quæ rectè aeri sereno comparatur, obscura caligine inuoluunt: sed tandem æternæ veritatis spiculo percussæ deficientes quemadmodum fumus deficiunt.

Deniquè ascendente fumo exeunt locustæ in terram, & ex magicis, maleficijsque artibus per dæmones disseminatis prodeunt in mundum magorum, maleficorum, veneficorum, incantatorum, sortilegorum, sortiariorum, sagarum, strigum, & lamiarum examina locustarum turmis aptissimè comparata, quæ tanquam instructæ acies equestrem componunt exercitum, per quem dæmon totius mundi, & omnium eius habitatorum plena, & absoluta dominatione pòtiri conatur.

§. III.

460 HI namque omnes, etsi varijs nominibus insigniantur, prout sunt variæ eorum studia: tamen in hoc vno conueniunt, quòd maleficijs exercendis, quibus ope dæmonum alijs damnum paratur, operam nauant. Magi vocantur ob abstrusam rerum naturalium, & effectuum mirabilium notitiam, quam præseferunt. Venefici, quia veneno homines, & animalia inficere, & interficere consueuerunt. Incantatores, quia verbis,& carminibus opera magica perficiunt. Sortilegi ob sortilegium, quod vniuersaliter acceptum omnes diabolicas artes complectitur. Sortiarij ob sortes immissas in creaturas. Sagæ à satis agendo, aut sagiendo: quia in officio satis, & nimis agunt, nimiaquè scire desiderant. Striges ab aue Poetarum fabulosa, quæ nocturno tempore infantes necare, & rapere, eorumquè sanguinem sugere, & absorbere dicitur. Lamiæ à bestia monstruosa, quæ fœtus dilaniare creditur. Pharmaceutriæ, quia pharmacea siuè noxia, siuè proficua ægrotis propinare solent. Et communiori vocabulo Malefici à malefaciendo, eò quòd studio, operatione, & conatu malis inferendis insudant: nec aliud norunt, quàm impellente, & operante dæmone maleficijs, non homines solum; sed & alias creaturas, quæ ad homines spectant, inficere, ac diuexare.

Quinam sint malefici. Latè qui vocantur Magi. Venefici. Incantatores. Sortilegi Sortiarij Sagæ. Striges. Lamiæ. Pharmaceutriæ. Malefici

Propriè tamen malefici dicendi sunt illi, qui ad malum alteri inferendum cum dæmone fœderantur. Certum namquè est, omnia opera malefica fieri ex pacto tacito, vel expresso, quo homo auxilium à dæmone poscẽs dæmon ex condicto tenetur concurrere quotiescũquè maleficæ artis adminiculo aliquod opus perficiendum est. Immò omnes magicæ, & maleficæ operationes huic pacto velut basi innituntur. Nec alio modo suum sortiuntur effectum, nisi iuxta illud ab homine inuocante, & dæmone concurrente producantur. Et quicumquè magicis artibus vacant, intantum malefica operantur, inquantum cum dæmone concurrunt ex conuentione, sine qua mali esse possunt, malefici esse non possunt.

Propriè qui fœderantur cum dæmone ad malum alteri inferendũ.

§. IV.

HOc exigit summa dæmonis superbia, qui in suis actionibus contrario fine diuinorum æmulator est operum. Deus in sũmo redemptionis humanæ beneficio sic salutem hominum operari diguatur, vt quotidiano illorum vtatur ministerio, voluntatemquè requirat humanam siuè in sacramentorum administratione, quibus peccata delentur, & confertur gratia: siuè in verbi diuini prædicatione, per quam dissipantur errorum tenebræ,& lux veritatis splendescit. Nã etsi de potestate absoluta nõ sit externis ijs sacramentorum,& hominum adminiculis alligatus;& per seipsum immediatè: aut mediatè per Angelos instruere, & sanctificare possit homines; tamen non mediantibus Angelis, sed hominibus salutem nostram operari disposuit; vt sic suauiori, & conuenientiori modo tum Diuinæ ipsius Sapientiæ: tum humanæ mortalium infirmitati prouideretur, vt eruditè docet Scotus in 4.d.6.q.1. Quem morem imitari desiderans antiquus Diuinitatis æmulus, quamuis per seipsum diabolicæ malitiæ virus effundere possit in homines, vt quotidiè facit, cum illos externis, internisque persecutionibus impetere non cessat; tamen hominum opera vti vult, & per eos alijs nocere desiderat. 461

Hoc exigente superbia dæmonis

Ideoquè si aliquem ex ijs suæ voluntari obsequentem inuenit, statim commũni suffragio cũ eo paciscitur, varias inferre calamitates, alter volendo, alter operando, vt sic sacrilego ritu, quod Deus in salutem humani generis facit, ipse in eius perditionem præstare æquali potentia videatur.

§. V.

Hoc attentante malitia hominis.

462 HOc etiam audet humana malitia, cum homines cæca cupiditate bonorum, diuitiarum, & voluptatum ducti, aut similis effrenatę passionis furijs agitati à Deo omnium bonorum fonte indeficiente recedere; & ad dæmonem malorum omnium auctorem accedere non perhorrescunt. Neque hoc scelere contenti, cum eo quamuis hoste infensissimo indiuiduam societatē inire contendunt, quam pactis, & conuentionibus fulcire non dubitant, vt diuturnius firma consistat. De quo gloriantur apud Isaiam cap. 28. *Percussimus fœdus cum morte, et cum inferno fecimus pactum*. Nam etsi verba illa de omnibus peccatoribus intelligi possint, qui per peccatum à Deo auertuntur, & conuertuntur ad creaturam, atque ita horrendæ infernarum potestatum tyrannidi vltro se tradunt: tamen maleficis præcipuè applicantur à Ioanne XXII. *in Extrauag. super specula contra Magos, et magicas superstitiones* Sixto V. *in Bulla Cœli, et terræ Creator contra Astrologos*. D. Thoma 2. 2. *q. 95. a. 4.* & recentioribus Theologis: quia inter dæmonis mancipia illi strictiore fœdere sese diabolicæ seruituti addixerunt.

Ideò ex eis dæmonis fœderatorū malefici dici possunt.

Quare illi soli malefici dicendi sunt, qui pacto, & conuentione aliqua cum dæmone fœderantur, vt eius ope alteri damnum pariant, quales sunt illi, qui se speciali fœdere sathanæ deuouerunt, eo quòd illi soli in maleficis operationibus cum eo vnanimi voluntate conspirant. Vnde locusticæ illæ turmæ ex tanta varietate magorum, & maleficorum diuersi generis, malitiæ, & operationis compactæ dæmonis fœderatorum exercitus iure appellari possunt, in quo Alij sunt Superiores, & duces: Alij inferiores, & milites: vt sequentes capituli declarabunt.

In quo Alij Superiores, Alij Inferiores.

CAPVT I.

Superiores.

Locustę terrestres ducem non habent.

463 QVàm vaga, & soluta est terrestrium locustarum societas, quæ contra in cæterorum irrationalium more nullum caput agnoscit. Inter aues, quæ turmatim per aeris spatia conglomerato volatu feruntur vna cęteris viam pandit, vt testatur experientia in ciconiarum, & gruum examinibus. Inter animalia vnum cateruam præit: quod videtur in certis rapidi fluminis, aut profundi stagni vada pertranseuntibus; atque in ouibus, & capris: Illas enim aries, has hircus præcedit: Sola locusta nullum ducem sequitur; sed per prata sine ordine saltitando discurrit, vt monet Sapiens Prouerb. 30. *Regem locusta non habet, sed egreditur vniuersa per turmas suas.*

§. I.

AT strictior est infernalium locustarum, nempè maleficorum societas. Hi etenim Regem habent, vt testatur Ioannes: *Et habebant*, inquit, *super se Regem Angelum abyssi, cui nomen Hebraicè Abaddon: Graecè Apollyon: Latinè Exterminans*. Luciferum, scilicet, vt censent communiter Expositores, Verè omnia exterminantem: cum nihil in mundo relinquat intactum in bonis naturalibus, aut moralibus, quod suis maleficijs corrumpere, destruere, & annihilare non tentet. Verè Angelum abyssi, Christi Domini, qui Angelus testamenti vocatur, hostem infensissimum, cum quo ab initio graues gerit inimicitias: vt sicut ille omnium hominum salutem exoptat, ita non cesset iste illorum procurare perditionem. Verè Regem super maleficos. Æquitati enim consentaneum est, vt qui nolunt Deum sustinere regnantem, cogantur ferre dæmonem sæuientem, qui vt ait Iob 41. v. 25. *est Rex super vniuersos filios superbiæ*.

Secus infernales quibus præest Lucifer

§. II.

MIramur stupidam Iudæorum malitiam, qui Christum à Patre missum, vt regnaret in domo Iacob, & sederet in throno Dauid, Regem agnoscere noluerunt dicentes *Luca 19. Nolumus, hunc regnare super nos*: vt seipsos cæsareæ submitterent potestati, per quam Sacerdotium sublatum, regnum euersum, & gens destructa funditùs periere; sed admiratione maiore dignum, videre homines ita salutis immemores, & nequitia excæcatos, vt pro mitissimo Domino crudelem tyrannum, pro beneuolo Principe dirum carnificem, pro amico pijssimo infensissimum hostem, pro Deo Optimo Maximo cacodæmonem, draconem magnum, serpentem antiquum, & leonem rugientem in dominatorem recipere, non reformident. Qui dum nouos sibi subijcere subditos: aut super veteres suam potestatem, sertam tectam conseruare parat, alios suæ nequitiæ, & malitiæ ministros eligit, quasi duces subalternos, qui sua auctoritate innumeram magorum, & maleficorum turbam regere possint, ne deficiente politico regimine, dissolutus exercitus destruatur; sed vt arctiùs firmus subsistat, & maiori impetu feratur in Hostes. Hi verò Inuisibiles sunt, & Visibiles: vt sequentes sectiones patefacient. 464

Malitia maleficorum dæmonem in Regē eligendi

Politico dæmones in maleficorum regimine illis præficiendo Duces Alios Inuisibiles Alios Visibiles.

SECTIO I.

Inuisibiles.

INuisibiles veneficorum duces sunt dæmones; quorum opera coalescunt, conseruantur, & augentur. Hi namque continuis solicitationibus homines vrgere non cessant, vt se magorum, & maleficorum addicant conuenticulis, magicisque artibus vacent, quibus se fore beatos pollicentur. Quòd si hoc semel in eorum animos inducere possunt, sic se deinceps cum eis gerunt, vt se dominos, & duces exhibeant. Nam quamuis inuocati aliquando se vltrò visibiles prębeant, tamen vt plurimū adesse nolunt, nisi diuersis supplicationibus, & obsecrationibus euocentur. Cum præsentes adsunt, à suis clientibus supremi cultus honores, vt sunt adorationes, prostrationes, & humiliationes extorquēt. 465

Dæmones maleficorū duces, quibus imperāt, & obsequuntur

Et

Et cum mandata quantumcunque difficilia, prout varia sese offert occasio, illis imponunt; promptam exigunt obedientiam: nec tamen aliquoties dedignantur austerum deponere supercilium, & complicatis superbiæ alis sese dimittere ad diuersa ministeria etiam vilia, prout à suis fœderatis rogantur.

466 Quæ omnia eo libentiùs præstant, quòd eo modo. 1. Deum grauiori afficiunt iniuria: cum homines ad eius obsequium natos ità suæ subijciunt potestati, vt ab eis pro summo Numine colantur. 2. Sibi ipsis consulunt: Cum enim sæpissimè fallacijs vtantur, dum mira promittunt, & pauca exhibent: vel quia non permittuntur à Deo: vel quia naturalem eorum superant potestatem; hoc prætextu quasi velo suam contegentes impotentiam, malefico se tunc nolle obsequi simulant, quasi eos inuocando aliqua omiserit ex ijs, quæ magica arte præscribuntur. Sicquè maleficus defectum non dæmoni, quem potentissimum credit; sed sibi imputat, eò quòd ritus ad dęmoniacam euocationem necessarios adamussim non obseruauerit: quos si obseruasset, infallibiliter (vt putat) optatum consecutus esset effectum: 3. Tandem arctioribus vinculis hominem sathanicæ seruituti innexum detinent, qui videt hinc se pactis, & conuentionibus vtrinque firmatis teneri; nec fas esse, fidem irritam facere: aut promissa solemniter data reuocare: illinc dęmonem suam seruare fidem, & iuxta conuenta promptum se exhibere fœderatum in omnibus, in quibus suam operam exquirit. Et ità dæmones modò imperando: modò obsequendo se libentissimè maleficorum, & magorum cateruis conducendis immiscent, cuiuscunquè sit ordinis siuè Supremi: siuè Infimi: vt sequentes articuli demonstrabunt.

Et quare.

Cuiuscũque sint Ordinis Supremi vel Infimi.

ARTICVLVS I.

Ordinis Supremi.

§. I.

467 Diuina Prouidentia, quæ vasto sinu cuncta complectitur, non solùm cuilibet hominum specialem Angelum ex infimo tertiæ Hierarchiæ ordine in custodem deputat, vt supra *disp. 2. num. 324.* de mente Patrum docuimus; sed etiam aliquos ex superioribus ordinibus destinat his, quos ad nobiliora vocat ministeria, & ad superiores euehit Ecclesiæ dignitates. Æquum enim est, vt qui ardua spiritu diuino vocante aggrediuntur, sublimiorum spirituum præsidio fulciantur. Quare Archangeli, Principatus, & Potestates præficiuntur ijs, quos in grege dominico Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo: Vel præfectos primarios in sacris Religionibus, quibus illa, quasi varietate circundatur; vt sensibiliter factum videmus in Sancta Francisca Romana, quæ diuina fauente gratia visibili Angeli Custodis aspectu fruebatur. Dum enim in viduitate Domino obsequens priuatam in domo sua vitam ageret, splendenti Angelo vbiquè comitata incedebat; sed facta religiosæ Congregationis mater splendidissimum Archangelum ductorem habebat, qui externis signis augustioribus suam dignitatem amplioribus testabatur.

Deus superiores Angelos deputat in directione Ecclesiæ Prælatorum.

§. II.

Idem sectatur Dæmon in suorum fœderatorum directione, cum potentiores diabolos nobilioribus maleficis assignat. Quis etenim neget, potentiorem fuisse Simoni Mago, Apollonio Thyanæo, alijsquè magiæ proceribus dęmonem assignatum, quàm reliquæ maleficorum turbæ? Quomodo Magus Mago quandoque resisteret; vel morbo, aut ipsa morte afficeret obnitentem, dissolueretque maleficia ab ipso facta, si non ei Superior dæmon adesset, qui alterius dęmonem cogeret obedire? Et quidem hæc sathanica politica videtur requirere, vt qui ex magis ad altiores gradus euehuntur, à Superioribus regantur dæmonibus, qui illos defendant, erudiant, & hortentur. Defendant contra aduersariorum violentiam, nè ab eis opprimantur. Erudiant ad concinnanda maleficia, quæ tenentur exequi. Hortentur ad mala inferenda iuxta ordinem sibi præscriptum, vt tradit Binsfeld. *de Confess. Malefic. præludi 17.* 468

Dæmon superiores diabolos præficit directioni maleficorum primariorũ

In quibus quàm variè, & inconstanter se gerant, notat ipse Porphirius *in Epist. ad Anebonum Aegyptium*, quam Eusebius *lib. 5. de Præparat. Euangel. cap. 6.* scriptis suis inseruit. Nam, vt euocentur, & auxilium ferant: Volunt magnum inuocaturum multis ante diebus se ab omni Venere continere: & tamen eius iussu homines alliciunt, & incitant ad turpes, & nefandas libidines: Iubent ab esu carnium abstinere: & tamen nidore, & sanguine cæsorum animalium maximè oblectantur. Prohibent ei, qui mortuum tetigerit, accedere ad operationes magicas: & tamen in eis hominum, & animalium cadaueribus vtuntur vt plurimùm. Præcipiunt magis, & eorum consultoribus seruare iustitiam, & nequitiam fugere; ipsi tamen iubente mago multa iniqua, & flagitiosa patrare, aliosquè ab ea patranda sollicitare non cessant. Nolunt nisi sub certis cęli constellationibus, & quibusdam lapidibus, herbis, figuris, aut alijs signis adhibitis comparere: quasi rebus sensibilibus cęlestibus, aut terrestribus alliciantur, cogantur, aut subiaceant: & tamen se cęli, & terræ dominos profitentur. Deniquè exigunt supremos diuini cultus honores, & tanquam Dij agnosci, & obsecrari desiderant: & tamen adsint ad nutum magorum modò vltronei: modò coacti; & die, noctuquè in varijs exercitijs circa res viles, contemptibiles, & ignominiosas famulantur. Quæ omnia soluere volens Iamblicus in libro, quem conscripsit de Mysterijs Ægyptiorum, maioribus se inuoluit difficultatibus, & incredibiliora, atquè absurdiora proponit: cum hæc potiùs ad dæmoniacam prauorum spirituum inconstantiam referenda sint, qui hominibus cæcis præsidentes varijs eos modis deludere vt plurimùm delectantur: Vt experimento comprobent, quantùm intersit inter diuinam, & diabolicam seruitutem, suoque malo discant, nihil diuina salubrius, nihil intollerabilius dæmoniaca, quæ subditos non dirigit, sed præcipitat, non solatur, sed vexat: non bonis replet, sed malis opprimit inauditis.

Qui in illis inconstanter se gerunt.

✠✠
✠

ARTICVLVS II.

Ordinis Infimi.

§. I.

469 *Malefi- corū doctores nō sunt Angeli medy, vt putant Platonici.*

VAno Platonicorum commento vtuntur Malefici, vt magicæ scientiæ detestandam originem tanquam struma dibapha contegant. Aiunt enim, vt tradit Agrippa *lib. 3. cap. 16.* Præter bonos Angelos, & malos dęmones, dari Angelos; Alios cęlestes, qui stellis, & animabus illarum præsunt: Alios elementares, igneos, aereos, aquaticos, & terrenos; non quòd elementa inhabitent (vt ante docuimus de dęmonibus) sed quia ex illis componuntur. Illos verò Magorum, & Maleficorum esse doctores, & ductores, quos ideò bono spiritu duci asserunt: Sed quia Scripturæ sacræ, & Ecclesiæ doctrina nullos dęmones nisi malos agnoscit, vt probat Augustinus *lib. 8. de Ciuit. Dei cap. 13. & 14.* Dicamus, illos Maleficis præesse, & a Lucifero vnicuique deputari statim atque professione publica, vel priuata sese seruos addicere sempiternos; vt illorum confessione probatur apud Grillandum *tract. de Sortilegys cap. 7.*

Sed dæmones à Lucifero deputati

Quomodo eis adhæreant.

Hi verò deputati maleficis inseparabiliter adhærent. Vndè quidam occasionem sumpsere asserendi, illos si non possideri, saltem obsideri à dęmonibus; quod probant hac regula à Doctoribus tradita, qua obsessi dignoscuntur, si ea, quæ humana industria nequeunt cognosci, aut perfici, ipsi annuncient, & operentur. Nam vtrumquè hoc dæmonis mancipia facere, experientia ipsa demonstrat. Insuper probatur exemplo puellæ (cuius in Apostolicis actibus cap. 16. Lucas meminit) spiritum pythonem habentis, & magnum quæstum facientis diuinando. Hanc etenim verè à dæmone fuisse obsessam, inde colligitur; quòd in nomine Domini Iesu Christi Paulum, & Barnabam ab eadem spiritum eiecisse, referatur. Hoc verò si in diuinatrice locum habet, quid in malefico, qui tot mira præter naturæ vires operatur? At quamuis hoc de quibusdam asseri possit: non tamen de omnibus verificatur; quia in ipsis non deprehendimus argumenta, quæ dęmones in hominibus sedes suas habere demonstrent: nec eos pro obsessis habemus, cum nec vinculis cōstringantur: nec onerentur catenis, nec impunes relinquantur, quando alijs vel mortem, vel damnum inferunt, vt obsessi, de quibus nullus vnquam Iudex supplicium sumpsit.

§. II.

470 *Quanam eis exhibeant officia in sua deputatione.*

QVarè dicendum est, illos dæmonibus deputatis associari; non quod semper eis adhæreant: sed quia ità separantur, vt semper parati sint, illis debita exhibere ministeria, quæ ad magorum, & maleficorum officium pertinent, vt sunt: Ipsis intimare diem, noctem, & horam, quibus accedendum est ad conuenticula generalia iuxta conuētiones initio factas, vt interea se præparare valeant. Ad ianuam stare in forma hircorum expectantium tempore condicto eos, quos antea voce humana vocauerunt, quandiù vnguento ab ipsis præstito in quibusdam partibus corporis liniuntur. Sedentes velocissimo, & citissimo cursu per aera deferre ad locum congregationis, suauiterque deponere equitantes. Cum illis choreas ducere, epulari, & in succubos, aut incubos transmutati coire, horrendasquè exercere spurcitias. Puluetes, vnctiones, & id generis signa ipsis distribuere. Absoluto conuentu eadem via, qua antea domum eos referre. Docere, qualiter pulueres, & vnctiones prædictæ applicandæ, & inijciendæ sint. Adesse, cum venena conficiuntur, fodiuntur cadauera, lixantur carnes, & similia opera perficiuntur. Monere de his, quæ Iudices, aut aduersarij contra ipsos moliuntur; etsi aliquoties Deo cogente illos prodant, vt diximus. Obsequi ad nutum, & proposito signo conuentionis exitium à malefico optatum in alijs operari. Denique in omnibus presto esse, in quibus eorum opera requiritur: & nunc inuisibili modo facienda suggerere: nunc sensibili modo sine alia visione loqui; nunc in visibili corpore apparere, variasquè induere formas, vt fidelis ductoris, & custodis munera implere deprehendantur, vt sic vicissim mutuam à malefico exigant fidelitatem; vt rite describit Binsfeldius *loc. cit.* & alij *in malleo malefic. varijs locis.*

SECTIO II.

Visibiles.

CVm infernalis simia Deum in omnibus æmuletur, non mirum, si præter duces inuisibiles, quos locustico maleficorum exercitui præficit, alios visibiles constituat. Nam sicut in Ecclesia Sancta Dei Christus, vt Rex auctoritate paterna, & propria dominatur, Propheta testante *psalmo. 2. Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem Sanctum eius.* Et ipse est inuisibile caput a Patre datum super omnem Ecclesiam, vt asserit Paulus *Ephes. 1.* Sub quo inuisibiles potestatis, Angeli inuisibiliter varia obeunt ministeria; & tamen prętet caput illud inuisibile, datur aliud caput visibile, nempè Summus Pontifex, sub quo constituti sunt visibiles duces, Prælati, scilicet, & Episcopi, qui iuxta constitutas diæceses suam exercent auctoritatem, vt sic Monarchia ecclesiastica decentiùs, & ordinatiùs administretur: Ità in regno dæmonis, in quo Lucifer non regio more, sed tyrannico fastu libera vtitur potestate, prętet dæmones vtriusque ordinis supremi, & infimi, quos inuisibiles rectores, & ductores turmarum maleficarum deputauit, alios posuit visibiles duces, homines, scilicet, vt visibile sathanæ corpus visibili capiti subsit; & ex hominibus compactus exercitus tamquam ex errantibus, & inconstantibus locustis in vnum coactus ab humanis ductoribus ad eius placitum regatur. Et ideò ex hominibus duces seligit omnis conditionis, & sexus: vt sequentes articuli commonstrabunt. 471

In regno Christi præter duces inuisibiles dantur alij visibiles.

Ità in regno Dæmonis.

Qui sunt omnis cōditionis, & omnis sexus.

ARTICVLVS I.

Omnis Conditionis.

ETsi omnis hominum conditio diabolicis apta sit ministerijs, omnesquè indistinctim magni, & parui, diuites, & pauperes, nobiles, & ignobiles, docti, & ignorantes, honorati & contemptibiles in magorum societatem admittantur, & possint ad malefica munia euehi: illi tamen præ cæteris seliguntur in duces, qui vel auctoritate potentiæ, 472

Lucifer duces eligit eos, qui pollent.

tiæ, vel scientię eminentia, vel præstantia malitię sunt insignes.

§. I.

Potentiá vt Principes. QVid non exequitur suprema potestas, quæ à nemine coercetur? Omnia facto molitur scelera. *Quamuis*, ait Gregorius in moralib. *quolibet in loco positi cogitando, loquendo, agendo peccemus; tunc tamen per tria hæc animus effrænatiùs rapitur, cum mundi huius prosperitate sublenatur.* Nam cum præire potestate se cæteros conspicit: & cum auctoritate à nullo resistitur, licentiùs per abrupta disfrænatur. Cumquè facere quodlibet licet, iuste sibi omnia æstimat licere, quæ libet. Insuper alijs omnia suadet suo exemplo facinora. Tales enim sunt hominum mores Superiores siuè in bonis, siuè in malis imitari. Vnde prudentissimè Claudianus Poeta cecinit.

Regis ad exemplum totus componitur orbis

Et Prouerbium rectè habet: *Secundum rectorem Ciuitatis, ità & habitatores eius.* Ideo dæmon Imperatores, Reges, Principes, & Magnates huius sæculi sectatores habere desiderat, vt illorum fretus auctoritate omnia possit in orbe: Quales fuere Numa Pompilius, Tullus Hostilius, Nero, Valerianus, Iulianus Apostata, Licinius Imperatores: Manasses Iudeæ; Vvenceslaus Bohemiæ, Henricus Sueuiæ, Muleasses Tuneti Reges; Leopoldus Austriæ, Ferrandus Flandriæ, Gulhelmus Iuliaci Comites, pluresquè alij principes relati à Plutarcho in Numa, Dionysio, & Liuio *lib.* 1. Plinio *lib.* 30. *Natural. hist. cap.* 1. Suetonio, Nicephoro, Claudiano, Paulo Iouio, Boetho *lib.* 8. *&* Petrarcha *lib.* 4. *rerum memorandarum cap.* 1. 2. *&* 3. qui omnes magia, & maleficijs imbuti innumeros ijsdem artibus sathanico exercitui adiecere; inter quos non occultè solùm in nocturnis conuenticulis; sed propalam in publicis conuentibus se tanquam potentiores dominari gloriabantur.

§. II.

473 *Scientia vt Philosophos.* HOs docti sequuntur, qui non armata manu, sed acuta lingua, & acutiore ingenij acie ceteros ad maleficia trahunt; & ideò à dæmone duces constituuntur. Necessariam etenim esse scientiam in duce, vt seipsum, & alios regere possit, nemo est qui ambigat. Vnde sicut Deus repellentes scientiam repellit à Sacerdotio; vt testatur Propheta Osea cap. 4. & Reges à principatu, & officijs arcent, quos ignorantia facit indignos. Et è contra ad Magisteria subleuant eos, qui obstinato studio, aut longa experientia in negotijs administrãdis peritiores euaserunt. Ita Lucifer quos videt doctos in suis subditis, hos cæteris præficit, eosquè modò inducit in aulas principum: modò in scholas literatorum introducit: modò impellit ad diuersas peregrinationes, vt vbique omnes alliciant, & trahant ad dæmoniacam seruitutem.

Huiusmodi fuere Zoroastres, quem alij Chaldæum, alij Bactrianum, alij Pamphylium, alij Armenum faciunt. Et fortè omnes verè; cum huiusmodi nominis plures magiæ deditos varijs temporibus, & diuersis in locis repertos fuisse possibile est. Hic, inquam, quem filium Noe in scriptura Cham appellatum, volunt Hugo Victorinus *lib.* 6. *eruditionis disdacalica cap.* 5. & Petrus Comestor Auctor hist. scholasticæ *Genes.* 28. bis vicies centum milia versuum de arte magica conscripsit, ab Aristotele Hermippo explanata, & consignata posteritati. Pythagoras, & post eum Empedocles, Democritus, & Plato ad illam artem discendam exilijs veriùs, vt ait Plinius *lib.* 30. *c.* 1. quàm peregrinationibus susceptis diuersas orbis partes peragrarunt. Idem præstitit Simon Magus, qui Apostolorum temporibus tanta in admiratione fuit apud Samaritanos, vt teste Luca *Actuum* 8. de eo diceretur. *Hic est virtus Dei, quæ vocatur magna.* Neque apud illos modò; sed etiam apud Romanos principes, qui magicis eius præstigijs attoniti honores ei diuinos tribuerunt, dedicatis statuis cum hac inscriptione *Simoni Deo Sancto*: vt narrant S. Iustinus Martyr. *Apolog.* 2. S. Irenæus *lib.* 1. *contra Valentinum*, Tertullianus *in Apologeticis*, & Eusebius *lib.* 2. *histor. Ecclesiast.* Verùm omnes eius artis fama celebres longè superauit Apollonius Thyanæus, qui penè per totum orbem Magię addiscendæ, & docendæ studio peruagatus tanta sui admiratione hominum animos impleuit, vt à multis & viuus, & mortuus pro numine coleretur. Quod probat exemplum Alexandri Seueri Imperatoris Romani habentis in suo larario imagines Christi, Abrahæ, Apollonij; eo quod hos tres, vt refert Lampridius, maximè omnium miraretur. Denique tales fuere Plotinus, Porphirius, Iamblicus, Proclus, Apulæius, cæterique phytagoricæ, & platonicæ sectæ discipuli; Brachmanæ Indorum, quorum princeps Hiearchas; Gymnasophistæ apud Æthiopes; inter quos Vespasion, vt celebris nominatur, qui magiam studiosissimè coluerunt, pugnacissimè defenderunt, & impensissimè tanquam clarissimam, & vtilissimam prædicarunt. A quibus nihil dissentire videbatur ille insignis magus, de quo supra *disput.* 1. *n.* 24. *ac* 147. locutus sum, qui eam vt sanctissimam, vtilissimam, ac præclarissimam nominabat.

§. III.

AT sceleratis potiùs quàm doctis dæmon vtitur in maleficorum regimine. Quamuis enim 474 *Malitia vt impios* magus, & maleficus in hoc conueniant, quòd vterque operatur ex pacto cum dæmone initu; tamen hoc interest inter eos, vt benè obseruat Petrus Binsf. *Comment. in C. de malef. & Mathem. L. Multi.* quod ille libris, & aliorum instructione suam artem addiscat: iste à dæmone, etsi aliquando aliorum persuasione seducatur. Ille dæmonem eredit cogendo euocare; & se eo putat potentiorem: iste inuocet, se tanquam inferiorem humiliando. Ille operetur ad delectationem, ostentationem, & ludum: Ille ad aliorum perniciem, & detrimentum. Ille non expresse Deo, Sanctorumquè communioni renunciet, nisi in summo malitiæ sit gradu: sicut erat ille Magus, de quo sæpè locutus sum, qui in montibus Gemensibus, vt ipse mihi narrauit, & fassus est Illi Reuerendissimo Inquisitori, cuius tribunali spontè comparuerat, se coram dæmoniorum, præsentibus testibus nouem Magis Deum abnegasse, cęteraque ad pacta explicita cum dæmone ineunda requisita, perfecisse: Iste verò semper expresse talem faciat renunciationem. Quare regulariter magus à malefico in malitia superatur. Et ideò sicut docti magicis artibus à cacodęmone præficiuntur: ita scelerati maleficis operationibus. Æquum enim est, vt qui sceleratis præesse debent, omnes scelerum grauitate, malitiæ magnitudine vincant. Quod testantur horrenda, & abominanda crimina, nempe abnegatio Dei, idololatria, præuaricatio, apostasia, hæresis, sortilegium, diuinatio, incantatio, blasphemię, peccatum nefandum, incestus, adul-

teria,

teria, cum altero diuersæ speciei, & generis concubitus, homicidia, infanticidia, animalium, frugumquè perditio, & destructio, & alia propemodum infinita scelera quę Rei à Iustitia deprehensi confitentur, in quibus sic voluntariè perseuerant, vt ab eis recedere nullo modo velint; quia dæmonum more excæcati, & indurati ad Deum per salutarem pænitentiam non nisi cum maxima difficultate se conuertere valent.

ARTICVLVS II.

Omnis Sexus.

§. I.

475 SIcut ex viris, & mulieribus maleficus conflatur exercitus: ità vtriusque dantur Superiores, qui Regum, Principum, & Primatum nomine insigniuntur. Inter quos primaria eminet maga, quę à Lucifero in vxorem ducitur, & Regina cursus vocatur, vt suis depositionibus magi confirmant. Hæc prę cęteris honoratur ab omnibus. Nam si ad nocturnos conuentus proficiscendum est, non sola vehitur ab vno dęmone; vt cæteri malefici; sed multis dæmonibus, & maleficis comitata procedit; ita vt cæteri sæpiùs non aliter moneantur, quàm à vocibus pręteruolantis comitatus Sagarum Reginę, vt refert Delrius *lib. 2. Disquis. mag. quæst. 9 & 16.* Dum ad locum destinatum deuenitur, primarium occupat locum, & regali ornata apparatu, corona aurea caput cingente, vestibus gemmatis, & vnionibus, fibulisquè pretiosis perlucentibus, atquè id generis ornamentis decorata ad latus Luciferi, seù Beelzebub tunc pro modico tempore regio etiam vestitu apparentis sedet; vbi ab omnibus maximis corporis prostrationibus salutatur. Deniquè quandiù celebratur conuentus plenam exercet potestatem in cæteros, quibus ea, quæ vult, præcipit; & in signum potestatis regiæ virgam gerit ad modum sceptri, qua coria bouum percutit, in quibus collecta, & coniecta sunt ossa eorum, quos elixos, aut assos magi comederunt; ad cuius contactum statim suscitari videtur, aliaque mira prę cęteris operatur: vt quæ maiorem accepit à dęmone auctoritatem; sicut idem testatur Auctor *loco cit. quæst. 30. sect. 1.*

Inter maleficorum Duces eminet Regina, cuius describitur Honor, Potestas

§. II.

476 HVic assident cæteri duces magi, & magæ, prout in altiori dignitatum gradu constituuntur; quos Ioannes de Vaux Magus stabuleosis recitat, apud eundem Delrium *lib. 5. in appendice 1.* ex verbis Petri orani vnius ex Iudicibus illius famosi magi. Asserit enim in ijs conuentibus post adorationes genibus submissis factas extrui mensas epulis, & cibis: & primę mensę honoratiores cum vxoribus (quos brauos homines appellari dicebat) accumbere maiora subsellia Beelzebob, Leuiathan, & Astarot occupare: Secundis, & tertijs mensis plures alios dęmones interesse sine nomine relicta forma hirci in forma viri, aut muliere, atquè hominibus, & mulieribus in saltationibus, epulis, & scortationibus admisceri.. Ita in priuatis colloquijs dęmonem sępiùs cum illis de rebus agendis conferre, & eos frequentiùs in concilium cogere, vt suam voluntatem explicent, quam ab illis notificari cęteris iubet.

Post illā cæteri duces consequuntur Honorē In congressibus Publicis Priuatis

§. III.

SIcut honore pręeminent, ita auctoritate. Illorum etenim est tum dęmonibus, tum maleficis mandare, quę conducunt ad status sathanici conseruationem, & amplificationem; atquè ad inferenda hominibus, & creaturis mala. In cuius rei symbolum locustæ à Ioanne visę coronas gerebant aureas, & capillitium muliebre. Capita namquè magorum, & maleficorum sunt indiscriminatim viri, & mulieres dominationem in vtrosquè dęmones, & maleficos habentes per coronam designatam, sed apparentem. 477

Dominationem, sed coactam, vel simulatam.

Certum est enim obedientiam à dęmonibus ipsis exhibitam, vel coactam esse; vel simulatam. Coacta est, cum inferiores ipsis in aliquo obsequuntur, vrgente dæmone superiore, qui maiori potentia à natura donatus auctoritatem exercet in illos, cogitquè parere in omnibus, quæ à malefico præcipiuntur.

In demones.

Tunc enim inferior morem gerere tenetur huic superiori, cum quo magus pactum habet; & respectu cuius verba, & coniurationes non coactionis, sed inuocationis vim, & signorum rationem habent. Simulata est, quando non coacti, sed vltronei suum auxilium præstant. Nam hoc modo simulant se cogi ijs inuocationibus, & coniurationibus; vt sic apparentibus obsequijs clientulos in sua perfidia contineant. Quod etiam assequuntur; quia de facto putant magi se eos inuocationibus cogere, sed manunc decipiuntur. Non enim aut ipsi tanta virtute pollent: aut hæ coniurationes tantæ sunt efficacię, vt nolentes adigere valeant; sed sæpiùs euocati non obediunt defectu non voluntatis, sed potestatis: quia non permittuntur à Deo maleficis voluntatibus cooperari; vt docet Petrus Binsfel. *Comment. in C. de malef. & Mathem. L. Multi.*

Idem dicendum est de cæteris maleficis, qui vel coactè, vel simulatè obediunt. Coactè cum eorum dæmon dæmone magi præsidentis inferior est. Simulatè, cum ea præstant, quasi alijs imperantibus, quæ sua voluntate facere desiderant. Quare corona illa locustica non aurea, sed aurata à Ioanne dicitur, quia tota potentia malefica non solidis; sed apparentibus tantum innititur fundamentis.

In Maleficos.

CAPVT II.

Inferiores.

HOrrenda sanè plaga, Ægyptus percussa: cum, vt refertur *Exodi* 10. ingrauescente semper duro corde Pharaonis, nec credente tot ante actis prodigijs dux populi hebræi manum extendit ad virgam mirabilium operatricem. *Statim namquè Dominus induxit ventum vrentem tota die, & nocte, & manè facto locustas suscitauit, quæ ascenderunt super vniuersam terram Ægypti, sederunt in cunctis finibus Ægyptiorum innumerabiles, quales ante illud tempus non fuerunt, nec postea futuræ erant; operueruntquè vniuersam superficiem terræ vastantes omnia.* 478

Innumerabiles locustæ in Ægypto.

Sed horribiliori plaga orbis afficitur per locustas mysticas, magos, scilicet, & maleficos, impellente, & sollicitante dæmone ascendentes ex puteo inferni. Illæ enim Ægyptum vastant: Istæ totum

Innumerabiles malefici in orbe.

orbem.

orbem. Illæ deuorant herbas, terræ fructus, & cuncta virentia: Istæ non herbas solùm; sed creaturas omnes. Illę semel affligunt Ægyptios; statim namquè rogante Moyse à vento vehementissimo deferuntur in mare: Istæ semper vexant homines. Ab initio enim sæculorum veteribus pereuntibus noua oriuntur examina: Nequè aut ecclesiastica, aut laica potestate per gladios, ignes, & pyras accensas de medio penitus tolli possunt: cum ex mortuorum cineribus aliæ multiplicato numero rediuiuæ appareant.

Earum autem eò grauior est cruciatus, quò istarum numerus illarum numerum superat: *Multiplicati sunt*, ait Ieremias cap. 46. *super locustas, & non est eis numerus*. Malefici namquè, qui tanquam milites equestrem dæmonum exercitum componunt, recenseri non possunt, cum ex omnibus terræ nationibus plures quotidiè huic sectę ascribantur tum Viri, tum Mulieres, vt sequentes sectiones manifestabunt.

Sinè Viri Sinè Mulieres.

SECTIO I.

Viri.

479 QVærunt sacri Doctores, cur Christo in cruce pendenti titulus hebraicis, græcis, & latinis verbis exaratus affixus fuit? Et respondent; positum fuisse ad declarandam regiam eius dignitatem; vt videre licet in Bibliotheca Homiliarum; & Sermonum Priscorum Ecclesiæ Patrum *tom. 2 par.* 2. quæ dignitas, quamuis ad omnes mundi nationes se extendat; pręcipuè tamen in tribus primarijs, Iudaica, Gentili, Christiana per tres has linguas designatis elucescit.

Titulus triplici lingua exaratus in cruce Christi potestatem ass[i]gnat. Triplex nomen demonis eius multitudinē Saper

Non secus Lucifer velut Antichristus tribus vult nominibus appellari, vt refert Ioannes Hebraicè Abaddon, Gręcè Apollyon, Latinè Exterminans, vt suam ostentet dominationem, quæ in omnes omnino populos protenditur; sed præcipuè in his tribus elucet, ex quibus continua sęculorum serie maximam magorum, & maleficorum multitudinem educit, vt hos habeat fęderatos, quos videt speciali fędere Deo esse coniunctos.

Gentiles

Deus initio renascentis mundi cum omnium gentium hominibus fędus init sempiternum, dum statuit pactum cum Noe de mundo aquis diluuij non ampliùs dissipando; & in signum initi fęderis, & pacti stabiliti ponit arcum in nubibus cęli *Genesis cap 9.*

Iudaeos.

Progredientibus sęculis aliud fędus specialius contrahit cum Iudęis, stipulante primo Patre Abraham nonagenario, & circumcisionem in signum pro se, suisquè posteris acceptante *Genesis cap.* 17. Deinde mediante Moyse in deserto Synai sanguine fęderis populum aspergente, describente conditiones pacti in volumine, & reponente illud in arca fęderis ad memoriale sempiternum in generationes eorum.

Christianos.

Deniquè in plenitudine temporum specialissimum, & pręcedentibus figuratum fędus cum omnibus christianis percutit, mediatore Christo Domino precioso suo sanguine in ara crucis fuso, illud confirmante, sicut per Prophetam Ieremiam pręditum erat cap. 31. *Ecce dies venient dicit Dominus, & feriam domui Israel, & domui Iuda fędus nouum non secundùm pactum, quod pepigi cum Patribus eorum &c.* Ideò dęmon, vt maiori Deum afficiat iniuria hos diuinitatis fęderatos sibi deuincire, & cum eis pacisci vult; vt per illos ipsos, qui Diuinę Maiestati obsequi, & seruire tenentur ex fędere, bellum Deo, & hominibus inferat; quòd ex parte assequitur. Nam quis magorum, & maleficorum turmas numerare valeat, quę ex Gentilibus, Iudęis, & Christianis prodiere? cum innumeras esse certum sit: sicut totidem articulis declarabitur.

Ex quibus maleficos educit.

ARTICVLVS I.

Gentiles.

§. I.

ET vt à Gentilibus, quos Gręcos sæpiùs Doctor gentium in Epist. ad Rom. vocat, incipiamus. Floruisse apud ipsos Magiam, maleficiasquè artes, nemo non nescit. Cum enim damnatę illę scientię ab ipso mundi exordio originem habuissent dęmone illas edocente; & iam succedentibus sęculis per filios Dei filiabus hominum permixtos propagarentur, non potuerunt perire diluuio vastante; sed à Cham insculptę tāquam perpetuum sacrilegiorum, ac scelerum seminarium ad posteros transmissę fuerunt: vt putat Abbas Serenus apud Cassianum *collat. 8. cap. 21.* Nam statim post diluuium Chaldęi supra mortales omnes magicis scientijs dediti fuere, vt putè studiosi Zoroastris discipuli, qui magię auctor dicitur, & apud illos natus magię reos fecit. Quotquot enim diuinationi, & artibus magicis vacant, Chaldęi nuncupantur, quasi ex illis defluxerit nomen in omnes, qui illas profitentur. Hos imitati sunt Ægyptij, apud quos tempore Moysis, hoc est plusquam trecentum annis ante bellum Troianum magia clara, & celebris erat, & eius professores sapientię, & diuinę cuiusdam virtutis auctoritate, atquè existimatione florebant. Nec licebat aliquem sacerdotio, aut publica dignitate fungi, qui in illis non esset initiatus. Quid de Gręcis dicam? Nonnè circa belli Troiani tempora celebris erat fama magię; vt Homerus indicat non obscurè in Vlyssis erroribus describendis? Quid enim aliud agitur Protheis mutationibus, Syrenum cantibus, transmutationibus Cyrcę, & euocationibus inferorum? Sed pręcipuè apud Thessalas vrbes, & Colchos magna celebritate vigebat; ex quo magi nomen Thessali, sicut Chaldęi sortiti sunt. Ab ijs Romanos rerum dominos has artes superstitiosas mutuatos esse, produnt Auctores, easquè cum honore receptas tanquam proprias commendasse sacrorum Antistibus, Regum moderatoribus, Philosophis, & literatis: Ita vt nihil ferè attentaretur à summis Imperatoribus, & Senatu, Populoquè Romano, quin priùs magi, Augures, & Aruspices, quorum consilio omnia moderabantur, suo calculo suffragati fuissent. Taceo cæteras nationes, vt minus celebres; cum ex ijs nobilioribus liquidò pateat, Gentilium multitudinem magiæ fuisse deditissimam.

480 *Gentiles magia, et maleficijs dediti.*

Vt patet in praecipuis mundi nationibus.

§. II.

QVòd si quæras quomodo artes omnium vanissimæ, & fraudolentissimæ totum terrarum orbem tot sæculis impleuerint, audi Plinium rationem assignantem lib. 30. cap. 1. *Auctoritatem ei maximam* inquit de magia loquens, *fuisse nemo miretur, quandoquidem sola artium tres alias imperiosissimas humanæ mentis complexa in vnam se redi-* 481

Magia dilatata in omnes nationes

redegit. Natum primò è medicina nemo dubitat, ac specie salutari irrepsisse velut altiorem, sanctioremquè, quàm medicinam. Ità blandissimis, desideratissimisquè promissis addidisse vires religionis, ad quos maximè etiam nunc caligat genus humanum. Atquè vt hoc quoquè suggesserit, miscuisse artes Mathematicas nullo non auido futura de sese sciendi, atquè ea è cælo verissimè peti credente. Ità possessis hominum sensibus triplici vinculo in tãtum fastigium adoleuit, vt hodièquè etiam in magna parte gentium praeualeat; & in oriente Regum Regibus imperet. Hæc Plinius. Ex cuius verbis colligitur, magicis artibus Medicos initium, Sacerdotes progressum, Philosophos consummationem apud omnes gentium nationes dedisse. Et rectè.

§. III.

482 *Per Medicos.* MEdici namquè cum solerti studio occultas naturæ vires, proprietatesquè herbarum, radicum, mineralium, animalium, & omnium, quę in mundo sunt, in vsum generis humani perquirerent, & aduersis rebus inter se applicatis illas explorando venarentur, quò magis in secretiora naturæ abscondita penetrabant, eò vlteriùs progrediebantur, vt nouæ secreta ex illis experimentis expiscarentur. Quam occasionem nactus peruigil, & subdolus hominum hostis ijs practicis experimentis se immiscebat; & crescente auiditate sciendi occultissima mysteria in Medicis sese patentiùs manifestabat, donec apertè vltrò citroque factis conuentionibus suas artes edoceret, per quas noui eius discipuli stupentibus omnibus mira in ægrotorum sanitate restituenda operabantur: qui postea facti magistri alios eadem secreta addiscendi ductos curiositate seducebant.

483 *Per Sacerdotes* Sacerdotes, qui Medicorum more lucro, & pecunijs inhiabant facillimè in maleficia prolabebantur. Cum enim se viderent titulo religionis, & sacerdotalis ministerij apud populum honoratos esse, maiorem se aucupaturos famam putabant, si præter consuetos ritus, & cęremonias in sacrificiorum oblationibus, & alijs pseudoreligiosi cultus Deorum actionibus adhibitas, mira, & inusitata operarentur, quibus se Dijs immortalibus gratos, Laribus patrijs acceptabiles, & in publicis, priuatisquè calamitatibus auertendis apud Numen cuiuslibet regionis potentes esse, testarentur. Sic enim, & honoratiores, & acceptabiliores apud populos fore. Ideòquè maxima contentione magicis scientijs addiscendis vacare solebant, vt sic in templis noui honoris, & lucri accessus fieret.

484 *Per Philosophos* Nec minori solicitudine illas Philosophi conquirebant, qui scientijs humanioribus acquirendis intenti, celebrioresquè magistros in vnaquaquè professione toto orbe sectantes, si quem forte solito doctiorem nanciscebantur, statim se suis disciplinis excolendos tradebant. Et quia magicarum professores occulta naturæ subtiliùs penetrare videbantur, plures ad eos confluebant discipuli, quibus sub scientiæ naturales velamine artis dæmoniacæ præcepta tradebantur. Nam certum est ex mera, & naturali magia natam esse fallacem, & adulteram, vt docet Philo, ità scribens de eius origine: *Ex hac*, inquit, *adulterata, & deprauata descendunt, quas proprio maximè vocabulo malas artes dicimus, circulatorum, ariolorumquè studio, mulierum, mancipiorumquè nequissimorum expiationes, & lustrationes profitentium, mutationesquè amoris in odium: aut ex aduerso odij in amorem per quasdam passiones amatorias, & incantamenta idonea: atquè ijs dolis circumueniunt homines, & ingentium malorum, atquè ruinarum sunt causa non priuatis modò hominibus, aut familijs; sed ciuitatibus, regnis, & prouincijs.* Hæc Philo.

Sed non mirum si Gentiles attendebant spiritibus, & doctrinis dæmoniorum. *Quare dilatata* Qui enim inter illos Deum cognoscebant, non illum tanquam Deum glorificabant; sed euanescebant in cogitationibus suis, & obscuratum erat insipiens cor eorum: dicentesquè se esse sapientes, stulti fiebant, & gloriam Dei incorruptibilis transferebant in dæmones, & creaturas corruptibiles; vt docet Paulus *Rom.* 1. Cæteri verò Deum non cognoscentes; sed idola colentes, ambulabant, vt testatur idem Apostolus *Ephs.* 4. in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati à via Dei per ignorantiam, quæ erat in ipsis propter cæcitatem cordis eorum: & sic facillimè præstigijs magicis, & maleficis à Sathana decipiebantur.

ARTICVLVS II.

Iudæi.

§. I.

MIrandum verò, quomodo Iudæi, qui Deum vnum colebant, audiebant Prophetas, & 485 *Iudæi magiæ, idololatriæ dediti, quæ sunt connexæ superstitionis species. Dum*
legem obseruabant tam strictè, sub tot tantisquè pęnis omnes Ariolorum sciscitationes, & consultationes prohibentem; atquè præcipientem magos cæterosquè pythonico spiritu afflatos interfici, in hanc deuenire potuisse excæcationem, vt Deo, lege, Prophetisquè posthabitis, magicas, & maleficas artes sectarentur. Et tamen nulla ferè sub cęlo datur natio ità procliuis ad opera magica, cum nulla propensior sit ad idololatriam: vt sacræ scripturę docent. Sunt namquè ità connexæ idololatria, & magia, quę sunt duæ superstitionis species, vt vna alteram comitetur; & in hoc tantummodo differant, quòd illa publicè, & expresè, ista tacitè, & implicitè cultum Deo debitum transferat in creaturas. Quarè nil mirum si Iudæi idololatræ, etiam magi sint, siuè illos consideres errantes: siuè pugnantes: siuè regnantes: siuè sentientes. In his etenim quatuor statibus, qui totum reipublicę iudaicę decursum continent, vtroquè vitio inquinatos deprehendes.

§. II.

ERrant in vastis Arabiæ desertæ solitudinibus 486 *Errant.*
per quadraginta annos post egresũ ex Ægypto, in qua tãquam in famosissima totius orbis schola vtramquè scientiam superstitiosam didicerant. Vbi namquè idololatria celebrior, quàm in illo regno, cuius incolę non solùm more cæterarum nationum dæmones pro Dijs habebant: sed etiam venerabantur boues, canes, feles: imò quod peius est, cepes, & allia? Ideò à ludente Poeta derisi.

O Sanctas gentes, quibus hac nascuntur in hortis Numina.

Vbi etiam magia honoratior, quàm apud illos: cum omnes sacerdotij, & magistratus spirituales, & temporales dignitates occuparet, & in scholis omnes publicorum professorum cathedras teneret. Quarè, vt periti in vtraquè arte discipuli nedum fere pedem emiserant è sathanica illa schola, cum

statum

statim doctrinæ, quam imbuerant, specimen ediderunt, dum pro Deo adorauerunt vitulum conflatilem non sine ope dęmoniaca fabricatum, vt indicare putant aliqui; hæc Aaronis sese excusantis verba, eum dixit *Exodi 32. Aurum tulerunt, & dederunt mihi, & proieci illud in ignem, egressusque est hic vitulus*. Ex qua idololatria tàm insigni in reliquas operationes magicas prolapsos esse, quis dubitat? Si enim publicè, cur non priuatim Dæmonem pro Deo coluerunt? Neque Deus per Moysen tàm graues pęnas aduersus magos constituisset: nec tàm seuerè eorum interdixisset consuetudinem, & congressum, nisi iam ex tunc ars malefica nota fuisset, & celebris.

§. III.

487 *Pugnant* DVm pugnant nihilò meliores effecti; sed peiores in deteriora prolapsi sunt. Nam ingressi terram solemni Deo iuramento promissam, & tanto hominum labore quæsitam, statim Ægyptiacis superstitionibus Chananæas superaddiderunt: vt docet Dauid *psal. 105. Non disperdiderunt gentes quas dixit Dominus illis: & commixti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum: & seruierunt sculptilibus eorum: & factum est illis in scandalum*. Si Ægyptiorum seruitus tam fuit illis noxia, quid Chananæorum societas conubijs firmata vtrinquè celebratis? In terra Ægypti didicerant superstitiosa dominorum opera, qui illos tyrannica potestate vexabant; quid non faciunt in terra Chanaan illecebrosarum mulierum blanditijs delinitι? Nec ab illis tot publicis calamitatibus à Deo immissis poterant auerti, dum sæpius hostibus varijs in pœnam traditi Madianitis, Philisthæis, Moabitis; sæpiùs liberati ab Othoniel, Aod, Gedeone, Sampsone, alijsquè Iudicibus. *Post eorum mortem multò faciebant peiora, quàm fecerant patres eorum*, vt dicitur *Iudicum cu p. 2.* Ea quo magi, arioli, pythones frequentissimi erant inter illos; Et ita multiplicati vt statu aristocratico in monarchicum mutato coactus fuerit primus Monarcha Saul publico edicto reos varijs supplicijs, diraquè morte multare, & sic ens eradere de terra. Quod tamen non est omninò assecutus, vt probat mulier pythonissa, quæ *1. Regum cap. 28.* illi Samuelem suscitare tentauit.

§. IV.

488 *Regnant* REgnantes superstitiosiores euaduot. Quid enim præcipiunt magicæ disciplinæ, quod ab excæcato illo populo non fuerit perpetratum? Latet magia sub Dauide. Emergere incipit sub Salomone; erescit indies sub Roboam; tum quasi torrens inundans dilatatur per vtrumquè regnum Israel, & Iuda. Israel erigit vitulos aureos antiquo Patrum more, & publica admissa idololatria publicas recipit magiæ operationes: Vbiquè Sacerdotes Baal insignes magi. Vbique pythonico spiritu agitati. Vbiquè arioli, diuinatores, incantatores, malefici, cæteriquè inferni ministri sub omnibus ferè Regibus: Ex quibus vnus sufficiat Achab a Iezabel famosissima maga eius vxore dementatus. Cuius si regnum consideres, quid videbis, nisi patriæ religionis exercitium? Quod à Iehù tantisper interruptum; sed postea renouatum perseuerauit in finem, donec a Salmanasar Rege Samaritinum illud regnum penitùs euersum est. Iuda easdem didicit à vicinis contubernalibus abominationes; Et quamuis in sua Metropoli augustissimum Dei templum omnium oculis expositum Iudæos prouocaret ad eius cultum; tamen loci illius sacrosancti aspectus auertere incolas non potuit à superstitiosis idololatriæ, & magiæ exercitijs. Missis enim cæteris Regum regnis, vnius Manasse regnum ostendit, Samariam à Ierusalem superatam, quæ eo tempore non nisi à Magis aruspicibus, pythonibus, & ariolantibus ciuibus habitabatur, donec à Nabuchodonosor templo, vrbe, & regno euersis, vel gladio occisi fuere: vel translati in Babyloniam.

§. V.

DEniquè pauci illi, quos reliquias vtriusque populi vocare licet, dum seruiunt. Alij inter Assyrios sub Salmanasar: Alij inter Babylonios 489 *Seruiunt* sub Nabucodonosor neque generali suæ gentis calamitate, neque continuis ferè Prophetarum exortationibus ab idololatria, & magia auocabantur; sed superstitiosorum parentum facti imitatores; atque alienigenarum gentium exemplo pernoti vtroquè flagitio coinquinabantur. Nec destitere dæmonem, & publicè, & priuatim colere etiam postquam Dei Regum Babyloniorum corda flectentis beneficio in patrium regnum redire, & restaurato templo auitam sequi religionem licuit. Statim namquè plures eorum tanquam sues lotæ redierunt ad volutabrum, sequè grauioribus abominationibus fœdarunt. Præcipuè cum græcis Regibus subacti, Græcorum summam idololatriam, & propria inclinatione, & edictorum regiorum iussionibus æmulati sunt. Tunc enim magia longè, lateque regnum illud permeauit, cum publico, & priuato cultu, sic dæmon agnosceretur, vt nullus se simpliciter Iudæum, & veri Dei adoratorem pro palam confiteri auderet: vt dicitur in libris Machabæorum. Sed post Christi ortum, dum continua seruitute toto orbe opprimuntur, nulli fuere insigniores magi, qui dum Romanis Imperatoribus, cæterisquè Persarum, aliarumquè Nationum Regibus mira promittunt, horribiles contra Ecclesiam persecutiones suscitarunt ita Ecclesiasticæ testantur historiæ. Quarè verè innumerabilis est locustarum numerus inter Iudæos quoquomodo considerentur.

ARTICVLVS III.

Christiani.

§. I.

ESto Gentiles, ac Iudæi magicas amplectentur disciplinas, maleficasquè exerceant operationes: quia illi Deum nullo pacto nouerunt: 490 *Inter* Isti obscure nouerunt, & vtrique extorres sunt à *Christianos magi* fide, charitate, & gratia Dei, quibus resisti- *eas, &* tur diabolicis tentationibus, poterit inter Chri- *maleficas artes* stianos tanta reperiri excæcatio, vt ex eis ali- *exercent* qui ijs malis artibus imbuantur? Cum Chri-

Y ſti

sti cultores sint, à quo princeps mundi eiectus est, diaboli opera dissoluta, fides, gratia, & dona spiritualia hominibus data, quæ illos de potestate tenebrarum erutos transferunt in regnum filij dilectionis Dei. O quàm magna dæmonis potentia, qui inter Iudæos Abaddon, inter Gentiles Apollyon, Exterminator est inter Christianos, (idest, extra terminum vitæ æternæ se, & alios ponens, vt explicat Sanctus Antonius à Padua *serm.* 24. Ex quibus duæ prodeunt magorum, & maleficorum acies. Alia eorum, qui fide carent: vt sunt hæretici. Alia eorum, qui fidem habent mortuam: vt sunt plures impij catholici. Cum enim fides sit scutum, quo christianus homo potest omnia tela inimici ignea extinguere, vt ait Paulus *Ephes.* 6. Si aut nulla, aut mortua est; quomodo se poterit tueri contra insultantem hostem, qui illa validissimè contorquet, & vibrat?

§. II.

491 *Heretici* HÆresim magia sequitur, sicut vmbra corpus, & illam iuuat in suis opinionibus stabiliendis: vndè merito à Tertulliano *lib. posteriore de Anima c.* 33. *Auctrix hæreticarũ opinionum* vocatur. Quod experientia docet in primoribus Hæreticis, & Hæresiarchis, qui magi etiam fuere; vel maxima cum magis habuere commercia; vt idem notauit *lib. præscriptionum aduersus Hæreticos cap* 43. *& lib. priore de Anima cap.* 57. *Simon Magus Samaritanus Hæreticorum princeps subnixus ope dæmonum*, ait S. Iustinus Martyr eius conterraneus Apologia 2. *& fretus magicis artibus in hac vrbe regia* (idest Roma) *Deus est habitus, & quasi Deus honoratus. Menandrum etiam æquè Samaritanum huius Simonis discipulum instructum viribus dæmoniacis; profectum Antiochiam multos arte magica decepisse cognouimus. Marcus*, ait S. Irenæus lib. 1. cap 21. *Magicæ impostura peritissimus, per quam & viros multos, & non paucas fœminas seducens ad se conuertit. Magia*, subiungit S. Epiphanius *de Carpocratianis hær.* loquens *apud ipsos excogitata est, incantationesque diuersas ad omnem machinationem inuenerunt, ad amorem, & ad illectamenta. Priscillianum Gnosticarum abominationum assertorem, conuictum fuisse maleficij, & confessum se magicis vacasse doctrinis*, scribit Seuerus Sulpitius *in sacr. histor. lib* 2. Eumquè Zoroastris Magi studiosissimum vocat Hieronymus *Epistola ad Ctesiphontem contra Pelagianos*. Mahumetes Turcarum legislator magus fuit: vt testantur Zonaras *tom.* 3. & Paulus Diaconus *lib.* 18. *histor.* Berengarium Sacramentariorum Hæreticorum principem magia nobilem fuisse supra commemorauimus. Idem testantur de Basilide Sanctus Theodoretus. De Buda Sanctus Cyrillus. De Montano Eusebius. De Massiliano, & Euthyche Theodoretus, & alij. Et vt ad nostra tempora deueniamus, Lutherus ab insidente in eius humeris dæmone per Imperatorem Maximilianum viso agitatus, fatetur se intimam cum eo contraxisse societatem *lib. de Angel. miss.* Idemque testatur ipse de Carolstadio *lib. contra ipsum*; De Oecolompadio *lib. eodem de miss. Ang.* De Anabaptistis *lib. contra ipsos*. Hoc asserit de seipso Zumglius, dum libro, quem vocat *Subsidium de re Eucharistica*, se vnum eucharisticum errorem a dæmone mutuatum fuisse fatetur. Idipsum ex varijs Auctoribus probari posset de Dauid Georgio, Osiandro, Ioanne Chnopæo, Bucero, Campano, atquè alijs pluribus, si hæc veritas non ipsa experientia comprobaretur. Hoc enim satis apertè expertus sum, dum cum illo mago, de quo infra *numer.* 507. & 546. per mensem, & amplius ex mandato Reuerendissimi Patris Inquisitoris quotidiè disputans, vt a suis erroribus reuocarem, mihi asseuerauit, antequam se dæmoni deuoueret, artem magicam profitendo, priùs per annum cum multis hæreticis Magis, & Maleficis conuersatum, quorum aliqui erant Lutherani: alij Anabaptistæ: quidam Caluinistæ: alteri Manichæi: sed primores Athæi; eorumque libris, ac doctrinæ operam nauasse: tandem Deum abnegasse, cæteraque huiusmodi diabolicæ professioni necessaria præstitisse. Quare non mirum, si cuncti malefici, ac magi sint hæretici: aut eorum facta manifestam sapiant hæresim: vt habetur *ex cap. Accusat. L.* 6. §. *sanè.* extr. de Hæret. Hoc qui negat, rerum experientiam impugnat. Quid enim aliud arguit, Deo abrenunciare, pacta cum dæmonibus inire, diabolos adorare, Dei Genitricem blasphemijs lacerare, mysterijs nostræ salutis abuti, corpus Christi conculcare, aliaque nefandissima scelera in Deum, Sanctosque committere? quæ omnia aut hæreses sunt: aut manifestam sapiunt hæresim. Propterea in huiusmodi crimine in foro fori, sicut in hæresi, socius contra socium admittitur in testem *ex cap. in fidei fauorem in* 6. & Petro Binsfel. *de Confess. Malefic. memb.* 2. *conclus.* 1. *ratione* 9. & communi omnium sententia.

§. III.

FAuet ratio. Nam necesse est, Hæreticos, nisi ad Catholicam Religionem reuertantur, vel incidere in Athæismum: vel declinare in magicas artes. Cum enim duæ sint potissimum causæ, quæ homines ad aliquam hæreticam sectam impellunt: Altera superbia spiritus, quæ nihil credit, nisi quod oculis cernit, & cuncta suo metitur ingenio: Altera curiositas, quæ nouitatem amat, quando in ea secta, quam ardenter amplexi sunt, pro luce tenebras comperiunt, tunc desperatione inueniendæ veritatis ardor ille tepescit: torpor in tedium vertitur; & tædium aut mutat ad nihil credendum, vt faciunt Athæi: aut impellit ad discendas, & exercendas magicas artes; vt sic superbiæ, & curiositatis spiritui fiat satis. Quod videmus in tot regnis, in quibus, dum hæreses temporis diuturnitate expirant, artes exurgunt magicæ; & pro Hæreticis in sua iam opinione marcescentibus magi, maleficique nascuntur. Sic Danæus Caluinianus minister, teste Crespeto *de odio Sathanæ lib.* 1. *discurs.* 15. fatetur, Strygum conuentum Genuæ prope summum Diui Petri Templum calumnijs, & spurcitijs profanatum celebrari; & in ea Vrbe Iudicum sententia plusquam quingentas personas morte damnatas. 492

§. IV.

IIs adde, catholicos impios plures, quorum fides mutat, & multitudine, atque grauitate scelerum opprimitur. Nam cum eius virtute cuncta diaboli consilia, conatus, ac vires omnes refringantur, tanquam à panoplia, seù omnis generis armatura à Christo nostræ militiæ duce tradita, fit, vt inermis homo sine ea diabolicis pateat iaculis, 493 *Impij.*

& facilè

& facilè in eius potestatem deueniat. Quæ est ratio, quare multi ministerijs sese addicant diabolicis; & solerti studio prohibitas artes addiscant? quia nempè infidelitate laborant, de Deo totaliter diffidunt, & effrænatæ concupiscentiæ stimulis agitantur. Vndè Deo derelicto, & cultu eius abnegato ad dæmonis castra confluunt. Si enim illorum mores consideres, inuenies, tales transfugas, vel vilis plebeculæ fæcem: vel sceleratorum, & facinorosorum hominum esse colluuiem: vt clariùs patebit, cum de illorum moribus parte secunda tractabitur.

SECTIO II.

Mulieres.

494 *Mulieres viris magicis, & maleficis artibus addictiores.* SI copiosus videtur locustarum mysticarum exercitus ob tantam virorum multitudinem ex Gentilibus, Iudæis, & Christianis collectam, copiosissimus apparebit, si numerum mulierum ex omnibus nationibus confluentium attendas. Nam multis partibus virorum numerum superat. Quod probat rerum magistra experientia: Ex quinquaginta etenim artem veneficam exercentibus vix vnum masculum reperire licet. Et si attendas, quid Historici, quid Poetæ, quid Doctores de dæmoniacis ministris tractantes referant, comperies illos de viris pauca, de mulieribus multa narrare. Cum nihil apud illos frequentiùs audiatur, quàm nomina Sagarum, Magarum, Sortiarum, Lamiarum, Strigum, Veneficarum, Incantatricum, Excantatricum, Sortilegarum, Empusarum, Pharmaceutriarum; quæ quamuis diuersa; tamen totam illarum naturam explicare non posse, putat Syluester Prieras. Et quidem in iure faciliùs latrocinium in homine, veneficium in fœmina reperiri supponitur. Sicquè Plinius memoriæ prodidit, fæminarum scientiam in veneficiis præualere; pluresquè mulieres, quàm viros hac peste corripi.

Ob Infirmitatem Ignorantiam. Malitiã. Quòd si causas requiras? Licèt plures à Doctoribus Mallei malef. *1. par. quæst. 6.* Ioanne Turrecremata *26. q. 5 can. Episcopi.* Alphonso Castrense *lib. 1. de iusta hæreticorum punitione*: Paulo Grillando *lib. 2. de sortilegijs quæst. 7. num. 31.* Martino Arles *in tractatu de Superstitionibus*, & alijs assignentur; nihilominus sicut tres in genere traduntur communiter à Theologis omnium delictorum, quæ in mundo fiunt, nempè infirmitas, ignorantia, & malitia: Ità hæ tres in mulieribus magis locum habent, quæ ad veneficia viris faciliùs prolabuntur: quia Sexu fragiles: Fide labiles: Nequitia insignes: vt sequentibus articulis declarabitur.

ARTICVLVS I.

Sexu fragiles.

495 *Fragilitas sexus fæminei probatur Ex spiritu.* VTrumquè sexum masculinum, & fæmininum fragilem esse in comperto est: sed hunc alterum fragilitate vincere, quis ambigat? Muliebris spiritus nec tanta pollet ingenij virtute, nec æquali voluntatis firmitate, quam virilis. Comprobatur satis ingenij hominum virtus in illa cognitionis amplitudine, quam vel scientia, vel experientia assequuntur. Voluntatis firmitas in illa constanti, & perseuerante inclinatione, quę eos ducit ad bonum. Vtraque minor est in mulieribus, quæ etsi acumine ingenij vigeant; minus tamen habent iudicij; minusquè ratiocinatione valent. Vndè ad scientias comparandas communiter ineptæ censentur; sic quamuis ardenter aliquid velint, non tamen constanter. Hinc immerito sunt remotæ ab omnibus officijs publicis: ac priuatis: vt habetur *L. 2. ff. de regulis iuris:* nec possunt esse Iudices. *L. cum prætor. §. non autem ff. de iudic.* nisi in casibus, de quibus in Glos. 15. q. 3. §. 1. nec possunt esse testes in testamento. *L. in testamento. §. mulier. ff. de testamen.* nec multa alia sicut viri, exercere: de quibus late Summistæ, ac Legistæ sparsim: Ratio est, quia fæminæ sunt falsæ, fragiles, & corruptibiles. *L. qui testamento §. mulier. ff. de testamen.* Anima earum infirma est in sensibus, & appetitibus: quicquid in sensum mulierum cadit, hoc amplectuntur, vt verum: phantasias putant reuelationes: somnia visiones credunt: imaginationes, tot oracula reputant; indè tanta pertinacia in suis opinionibus. Citiùs mentem moueas e suo loco, quam mulieres è sua sententia. Nec enim perseuerant in his, quæ intelligunt; sed obstinatiùs tuentur, quod primo apprehendunt. Passiones vtriusquè appetitus effrænatæ numquam medium tenent; sed semper ad extrema feruntur. *Ex Anima.* Aut ardenter amant: aut summe oderunt; odiumquè in amorem; amorem in odium facili negotio mutant. Cum irascuntur, æstuant ad modum fornacis ardentis. Cum desiderant aliquid, impatientes sunt, donec fruantur optatis. Si tristantur, citò cadunt in desperationem. Si impediuntur in aliquo, non possunt se expedire; sed pusillanimitate deijciuntur. Si abominantur, vindictas parant extremas, quia sunt animo implacabiles. Denique si corporis temperamentum attendas, frigidius, & mollius est, & facilè impressiones recipiens. *Ex Corpore.* Nam quoad albentem illam lituram exteriùs apparentem, nix est ipurcissimum fimum contegens. Quare, cum sint ità naturæ fragiles, ob quam fragilitatem vasa infirmiora a Diuo Petro vocantur *1. Petri c. 3.* faciliùs decipiuntur à dæmone, qui naturales earum inclinationes explorans, illa solet offerre, quæ iudicat ab eis appeti; vt ità delinitas in suam pertrahat voluntatem, suæ seruituti asciscat, & ad quæuis maleficia concinnanda semper paratas efficiat. Quod aperte describit Cicero *Rhetor. nouorum lib. 4.* loquens de mulieribus impudicis sui temporis, quorũ aliquę quandoque mortis pæna multatæ fuere. *Maiores nostri, ait, si quam vnius peccati damnabant mulierem, simplici iudicio multorum maleficiorum conuictam putabant. Quo pacto? Quoniam quam impudicam iudicarent, eam veneficij quoquè damnatam existimabant. Quid ità? necesse est, eam, quæ suum corpus addixerit cupiditati, timere permultos. Quos? istos, virum, parentes, ad quos videt sui dedecoris infamiam pertinere. Quid postea? eos, quos tantoperè timeat, necesse est, quoquomodo possit, veneficio petat. Cur? quam nulla potest honesta ratio retinere, quam magnitudo peccati facit timidam, intemperantia audacem, natura faciat, necesse est, inconsideratam.*

ARTICVLVS II.

Fide labiles.

496 CVm mulieres scientia, & experientia careant, & vt plurimùm ignorantia laborent, pronæ sunt ad credendum ea, quæ dicuntur. Insuper solent curiosiùs scrutari, & inquirere de omnibus, quæ oculis obuersantur: vel instillantur auribus. Et cum aliquid apparenter verum proponitur, facilè acquiescunt. Quam credulitatem curiositati coniunctam aduertens dęmon, & defectum agnoscens, illas ementitis prætextibus, speciosisque fallacijs aggreditur frequentiùs, quàm viros; vt videtur in prima tentatione, in qua Eua seducta est, non Adam, ait Paulus 1. *ad Timotheum c. 2.* Et cum credulitas, & curiositas maximè sint dispositiones ad artes superstitiosas, & maleficas, mulieres credulæ, & curiosæ ad illas facilè dęmone sollicitante feruntur. Insuper ea facilè effutiunt, quæ credunt; erroresq. suos pro oraculis venditant, quia lubricam habent linguam; & propter illam lubricitatem tacere nesciunt. Quorum summam lubricitatem, & leuitatem ostendit illud, quod Ciceroni tribuitur:

Mulieres facilè credũt

Decipiũtur.

Decipiũt

Crede ratem ventis, animam ne crede puellis.
Namquè est fœminea tutior aura fide.
Quid leuius pluma? puluis. Quid puluere? ventus.
Quid vento? mulier. Quid muliere? nihil.

Vnde a dæmone potiùs assumuntur in ministerijs maleficis; quia per mulierem vnam, aut alteram plures decipi videmus: dum aliæ citò consortibus reuelant, si quas norunt artes: aliæ facilè persuadentur. Nec mulieres solùm; sed etiam viri. Quis enim non credat mulieri loquenti, & blandienti: *cum nitidius oleo sit guttur eius*, ait Sapiens Prou. 5. lingua pungendo delectet, & vox cantui Syrenarum assimiletur. Ob quam causam non permittit Paulus mulieri docere, ne ipsa decepta alios decipiat. *Quia semel*, ait Theophilactus in hunc locum, *mulier virum edocuit, & cuncta peruertit.* Idcircò nequaquam hanc habere vult docendi de cætero potestatem; quod etiam confirmat Augustinus *in quæst. ex vtroque testamento*, ac lege sancitum est. *L. cum prater §. non autem ff. de iudic.* Est namque mulier natura leuior, & facilè fallitur.

Hoc optime agnoscens dęmon toto suo conatu contendebat in suam nassam trahere, ac in suam sequelam ascribere quandam Adolescentulam in territorio Bergomensi existentem, quæ die 23. Februarij anni 1666. Bergomi à Reuerendissimo P. Inquisitore S. Officij ad me missa fuit examinanda. Hæc coram suo Parocho, ac Confessario medio suo iuramento fassa est mihi, prout sequitur, sed lingua sua materna.

Ego N. N. pro quiete conscientiæ meæ, ac confusione Diaboli notum facio Paternitati vestræ, qualiter cum essem annorum circiter nouem, nec adhuc perfecto iudicio prædita, dum in quodam prato ad pascendas oues sola morabar, dæmon mihi apparuit sub forma cuiusdam Adolescentis mei conterranei, quem diligebam, & verè credebam esse talem, & non dæmonem, qui mihi dedit quandam pecuniam, & ad peccandum secum carnaliter induxit, cui etiam promisi, quod etiam imposterum concumberem cum eo. Cognoui autem postea illum fuisse dæmonem, quia sæpius nocte, ac die mihi apparebat nudus sub forma illius dicens, vt seruarem promissa facta ei in prato, & tamen ille Iuuenis sub cuius forma apparebat, tunc aberat ab illo vico. Sæpè etiam mihi apparebat sub specie vnius Presbyteri, nunc alterius Sacerdotis semper me sollicitans ad carnaliter peccandum; sed diuina ope adiuta illi fortiter resistebam. Aliàs apparuit sub forma cuiusdam Parochi, qui dedit mihi cultellum dicens: Si imposterum ad me accederet ille Iuuenis tentans me ad carnaliter peccandum, potiùs quàm peccare, debere me interimere illum cultellum infigendo in cor meum. Insuper diuersimodè sub forma illius Iuuenis me spreuit, ac contempsit, nunc me percutiendo, nunc capillos è capite abscindendo, modò vulnera in corpus meum infligendo. Quadam autem nocte, dum orabam, apparuit mihi dictus dæmon sub forma dicti Iuuenis, qui in cubiculo magnum accendit ignem, ac dicebat se velle me in illum proijcere ignem, nisi carnalibus spurcitijs consensum præstarem: Ego autem accepto Crucifixo, Diuino fauente auxilio, ei restiti; vndè mihi visum fuit, obuiam habere quandam molem, quæ in terram cecidit, quam illicò pedibus meis conculcaui simul præcipiens ei In Nomine Iesu, vt discederet; mihi autem videbatur conculcare vtrem plenum aqua, quæ mouebatur, ac clamare cæpit voce magna dicens: Sine me abire maledicta: non enim amplius hic reuertar; *cuius vocem audierunt etiam Mater mea, ac fratres mei. Et statim mihi abscidit calceamina, & fregit illum vtrem, totumque cubiculum stercore fœtidissimo repleuit ita abundè, quòd totum solum altitudine quatuor digitorum cooperiebat; quod notum fuit omnibus viciniæ nostræ. Amplius dictus dæmon præter varias apparitiones, quæ mihi faciebat nunc sub forma Sanctissimæ Trinitatis, nunc Christi Crucifixi, nunc Angeli Custodis, modò B. Mariæ, modò vnius Religiosi, modo alterius, tandem sub forma illius Iuuenis mihi suadere conatus est, licet incassum, vt tria adimplerem, & obseruarem. Primum, vt negarem fidem catholicam cum omnibus spectantibus ad eam. Secundum, quòd non crederem Mariam Matrem Christi esse Virginem. Tertium, quòd non crederem Sacerdotes habere potestatem absoluendi à peccatis. Si autem hæc obseruarem, nec vlli vnquam, & maximè Confessarijs hæc patefacerem, mihi promisit, magnam pecuniarum quantitatem traditurum, me valdè diuitem facturum, & edocturum modum, & artem, quibus possem mortem hominibus inferre, patrare maleficia, vindictam sumere de inimicis, & alia huiusmodi, quæ dęmonis asseclæ præstare consueścunt. Sed Deo fauente nulli horum præstiti consensum, nec quidquam eorum adimpleui, quæ ipse me patrare instigabat.* En quomodo dæmon versipellis tentabat dictam Adolescentulam, vt natura fragilem inducere in errores, & in strigarum cætum numerare!

ARTICVLVS III.

Malitia insignes.

497 NOn esse nequitiam super nequitiam mulieris, docet Sapiens Iesus Filius Sirach *Eccl. 25.* & eorum vitia extrema testantur. Superbia tument, vanitate inflantur, ambitione ardent. Ideoque non se submittere, sed dominari; non leges accipere, sed dare; non obsequi, sed præesse volunt: vt quotidiè vxorati experiuntur. Auaritia flagrant insatiabili; vt docet Cicero *lib. 2. Rethoric.* Et si habent, ijs vtuntur tanquam cooperatricibus malitiæ. Luxuriæ ardor nunquam tepescit. Cor venereis stimulis lacessitur. Mens lasciuire non cessat. Et corpus nihil appetit præter delicias, & voluptates. Ita implacabilis est; ideò plus placet Sapienti, *commorari Leoni, & Draconi, quàm habitare cum muliere nequam.* Malignitas semper fallacijs armata. *Inueni*, ait Sapiens Eccl. 7. *Amariorem morte mulierem, quæ laqueus est venatorum, sagena cor eius, vincula sunt manus illius,* & Prouerb. 5. *Nouissima*, inquit, *illius amara, quasi absynthium, & lingua eius acuta quasi gladius biceps. Pedes eius descendunt in mortem, & ad inferos gressus eius penetrant. Per semitam vitæ non ambulant. Vagi sunt gressus eius, & inuestigabiles.* Vndè Chrysostomus *sermone de decollatione sancti Ioannis Baptistæ*, ait. *Ego quidem existimo, nullam esse in hoc mundo bestiam comparabilem mulieri malæ. Quid inter quadrupedia animalia leone sæuius? Sed nihil hac ferocius. Quid in Serpentibus Dracone acrius? Neque hoc quidem cum muliere mala conferri potest. Nam leo, & draco in malo inferiores sunt. Danielem leones in lacu veriti sunt: iustum verò illum Naboth Iezabel maga interfecit. Cetus Ionam in ventre custodiuit: Dalida Sampsonem circumuentum illecebris, raso etiam capite deformatum alienigenis tradidit. Ioannem Baptistam in deserto viuentem dracones, & aspides corruca subditi feritate tremuerunt: Herodias verò eidem caput abscidit; & tanti viri mortem in pretium saltationis accepit. O malum summum, & acutissimum diaboli telum mulier:* quæ, vt idem ait super Matthæum cap. 19. *alijs est malum boni colore depictum, domesticum periculum, delectabile detrimentum, desiderabilis calamitas, naturalis tentatio, ineffugabilis pœna, præcipitium patens, ac venenum inspicientibus compositum, & insanabile.* Vnde Tibullus *lib. 3. Eleg. 4.*

Malitia mulie-bris probatur Ex Scriptura, Et Ratione.

Ah? crudele genus, nec fidum fœmina nomen
Ah? pereat, didicit fallere si qua virum.

Sic interrogatus Secundus Philosophus, quid esset mulier. Respondit: *Hominis confusio, insatiabilis bestia, continua solicitudo, indesinens pugna, quotidianum damnum, solitudinis impedimentum, viri incontinentis naufragium, adulterij vas, perniciosum prælium, animal pessimum, pondus grauissimum, aspis insanabilis, humanum mancipium.*

498 Quare cum tales sint mulieres malæ, vt nequitiam suam exatient, citiùs feruntur ad maleficia. Si libidinosæ: & præ verecundia neue sibi infamiæ nota inuratur, sua desideria explere non audeant. Si bonorum cupiditate flagrant: nec alio modo possint ditescere. Si iniuria aliqua sint affectæ. Si derelictæ ab amasijs, quibus corporis copiam fecerunt sub spe, & pollicitationibus futuri coniugij. Si simili aliqua cupiditate ducuntur, dæmon data opportunitate offert desiderij potiundi modum, & auxilium pollicetur. Et illæ oblata facillimè accipiant propter acres suas passiones, viresque imbecilles. Nec solùm malarum artium discipulæ; sed etiam magistræ esse desiderant, vt dæmoniaci exercitus inferiorum militum numerum adaugeant.

Mulieres malæ ira impelluntur ad malefica.

PARS SECVNDA.

Quales sint.

ETsi difficile admodum sit, Veneficorum mores describere ob ingentem eorum varietatem, quæ talis est, vt omnem numerum prætergrediatur. 499 Attamen ex ijs, quæ dilectus Domini Discipulus Locustis apocalypticis tribuit, illos in generali deprehendere possumus. Si enim ex puteo abyssi prodeunt. Si inter nebulas fumi infernalis feruntur in aera: Si duce Angelo abyssali vagantur in orbe: Si coronas aureas, muliebres capillos, dentes leonum, alas perstrepentes, loricas ferreas, & caudas aculeatas habent: Quis non videt naturalibus locustis hæc conuenire non posse? Ideòquè apprimè quadrare mysticis magis, nempè, & maleficis, quorum mores non humani, sed diabolici ijs symbolis designantur; iuxta quos si illos consideres, non homines videbis, sed dæmones: vt Ioannes indicat, cũ dicit: locustas facies habuisse tanquã facies hominis. Nã quid facies, nisi mores designat? cum vultus corporis externus internas animi propensiones tanquam per lucidum speculum repræsentet. Vnde solemus illum in facie attente considerare, cuius genium agnoscere desideramus: si angusta, si lata, si rotunda, quadrata, demissa, vt ex signis exterioribus discamus indocilem, indiscretum, iracundum, verecundum, sapientem, & totam interioris hominis constitutionem. Quarè, vt ostendatur maleficos homines natura, moribus esse dæmones, non humanam simpliciter habere faciem; sed similem humanæ a Ioanne dicuntur; cum sint secundùm mores & Homines diabolici: & diaboli humanari prout in duplici relatione considerantur, quantùm ad dæmonem, cui seruiunt: & ad alios, quos impugnant: vt sequentia capita latiùs declarabunt.

Ex Ioanne colliguntur mores maleficorum.

Qui illi Homines diabolici Diaboli humanati.

CAPVT I.

Homines diabolici.

500 SI ad maleficia perficienda, quibus totus vexatur orbis, indissolubili nexu, & indiuidua cooperatione dæmon, & maleficus concurrere debent, quis dubitat, maximam inter ipsos intercedere necessitudinem, per quam insimul malitiæ æqualis glutino coniunguntur? Quomodo enim tam dissitę potestates, quales sunt diabolica, & humana in vno effectu producendo vnanimiter copularentur, nisi maxima inter eos esset copula voluntatis idem volentis, vel nolentis? Sed quomodo voluntate vnirentur, nisi idem ambo vellent, aut respuerent? Nam

Magi, & malefici sunt homines diabolici Quia malũ faciunt, & in malo perseuerant.

si vnus

si vnus aliquid vellet, & alter nollet, statim dissensio contractam solueret vnionem. Deniquè quomodo idem vellent, aut respuerent, nisi malefici semper malum vellent? Nam cum dæmonis praua voluntas ab initio sit ita corrupta, vt bonum nullo modo velit, & malum semper optet; ideòquè malus simpliciter vocitetur à Christo, necesse est, malefici voluntatem ferri semper ad malum, & numquam velle bonum; atquè ita simpliciter malum esse, malum velle, & malum operari. Quòd si dæmon ab initio ex Angelo diabolus fieri cæpit, quia cæpit facere malum, & modò diabolus perseuerat, quia perseuerat in malo, nonne dicemus, maleficos non natura; sed malitia esse diabolos, seu diabolicos homines; quia malum [illegible]iunt, & in malo faciendo perseuerant? eò magis quòd ad illud peragendum triplici vinculo astringuntur: Fœdere, Societate, Ministerio: vt tres sequentes sectiones liquidù comprobabunt.

Ad quod tenentur Fœdere, Societate, Ministerio.

SECTIO I.

Fœdere.

§. I.

501 *Ex fœdere malefici tenentur semper ad malum.* CVm fædus initum inter dæmonem, & maleficum maleficij fundamentum sit, quo reciprocis promissionibus stipulantur, maleficus mala velle, & dæmon mala operari, non dubium est ex vi detestandi huiusmodi pacti, dæmonem Veneficum impellere semper ad malum; quod modis omnibus procurare non cessat; vt sic obligationi ex pacto nascenti fiat satis. Nam certum est inter vtrumque *Datur pactum inter dæmonem, & maleficum.* pactum verum intercedere posse, quicquid in contrarium asserat Ioan: Vuierus eorum patronus, qui inter alias futiles rationes probare contendit, dæmonem, & hominem pacisci non posse ob naturarum diuersitatem, & impossibilitatem promissorum, cum nulla sit inter vtrumquè communio; & eorum, quæ dari, fierinè non possunt, nec de iure, nec naturaliter vlla sit penitus obligatio. *Non obstante* Bellas rationes, & dignas elucidari, si tamen inepto huic homini respondendum sit.

502 *1. Diuersitate naturarum* Ergo pacta maleficorum rescindere conatur ex parte pactizantium propter naturę diuersitatem: quia homo corporeus, dæmon spiritualis; qui consequenter, cum sit spiritus carnem, & ossa non habens, non potest extensa manu firmare, aut recipere stipulationem iuxta cæremonias in pactis stabiliendis solitas obseruari.

§. II.

SEd facilè hæc aranearum tela leuiculo motu soluitur, si, quid sit pactum, consideremus. Definitur autem: *Duorum, vel plurium in idem placitum consensus. L. 1. ff. de pactis*, & dicitur à pactione, idest, pacis actu. Vndè pacisci est actus concordiæ ad illam conseruandam directus, qui voluntatis consensu contrahitur: vt notat Abb. Panormit. *in cap. 1. de pactis*. Quare cum dæmon, & maleficus in idem consentiant, vere pactum inter illos interuenit; cum ad eius validitatem requiratur tantùm mutuus ille consensus ex conuentione datus. Manuum autem extensio non tam requiritur ad essentiam contractus, & pacti, quàm ad eius expressionem, & manifestationem, vt consensus nostet alijs, cum quibus pacisci, & consentire volumus, innotescat. Aliàs si disparitas naturarum argueret impossibilitatem contractus, & pacti; & aliud præter mutuum illum consensum ad eius essentiam requireretur, nullum daretur pactum inter Deum, & hominem; & tamen ex scripturis supra *num. 29. huius disput.* retulimus, Deum habuisse pactum cum Noe, Abraham, & reliquis Patriarchis. Etsi maior sit disparitas inter Deum, & hominem, quàm inter dæmonem, & hominem. In Deo enim nulla compositio est admittenda: In Angelo verò bono, aut malo, licet compositio physica ex materia, & forma non reperiatur; tamen alia datur metaphysica ex actu, & potentia. Si ergo, non obstante maiori disparitate, Deus cum homine pacisci potest; cur Angelus idem non poterit cum homine? Et ità, aut illa ratio nil probat: aut mentiuntur scripturæ, cum Deum hominibus fœderatum repræsentant. Ideò sufficit, quòd inter ineuntes pactum adsit similitudo, & communicatio quantùm ad intellectum, & voluntatem, quarum potentiarum actus concurrunt ad pactum. Et consequenter certum est, verè pactum dari inter Angelum, & hominem; sicut, scriptura teste, verum datur inter Deum, & hominem. Præsertim cum spiritualis creatura, vt dæmon nobiscum visibiliter conuersando, & sonum vocalem articulatum, & quasi humanum edendo possit pactum exprimere, & conuenire cum homine.

§. III.

NEc aliquid euincit secunda ratio ex parte pactorum desumpta, eò quòd maleficus honores, diuitias voluptates petit ab eo, qui non potest dare: & dæmon promittit illa omnia, quæ non potest exhibere. Vndè cum errore, & dolo, & in finem perniciosum pacta illa confingantur, sequitur, nullam iure naturali, aut positiuo inducere obligationem. 503 *Impossibilitate promissorũ.* Dicimus enim, pactum à Doctoribus distingui in vtile, & validum, & in inutile, & inualidum, seù nullum. *L. Iuris gentium §. Pactorum, & § si ob maleficium. ff. de Pactis, & L. Pacta, quæ contra C. eodem titul. & in Regul. Quæ contra ius. de Regul. iuris in 6.* confirmant Ioan. Baptista Caccialup. *in tract. de pactis q. 6.* Baldus *in tract. de ead. materia, & in d. L. Iuris gentium*. Bartolus, Albericus, Iason, & alij in *d. §. si ob malefic.* Et illam rationem nihil aliud probare, quàm pactum inter dęmonem, & maleficum initum esse inualidum, turpe, nullum, repudiandum, & rescindendum; eò quòd nullam inducat obligationem, quod libenter concedimus tàm iure canonico, quàm ciuili. Immò addimus, non solùm hominem non teneri ad huiusmodi pacti obseruationem; sed teneri non obseruare; cum sit contra legem diuinam, & humanam, & contra bonos mores. Non tamen ideò sequitur, quòd non sit pactum, etiamsi sit inualidum, ex malitia, & calliditate dęmonis interpositum, vt miserum hominem faciliùs decipiat. Sic enim Christo Domino ausus est, pacti conditionem offerre, dum ex summitate montis omnia regna mundi, eorumquè gloriam ostendens dixit *Matthæi 4. Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me*. In quibus verbis quis non videat formam contractus innominati, quæ secundùm Doctores hæc est: *Do, vt des, facio, vt facias. Do, vt facias. Facio, vt des ff. de Præscriptis verbis: & in factum actionib. L. Naturalis meus, & L. hoc iure ff. de Donationibus. L. Labeo scribit: si mihi Bibliothecam. L. iuris gentium ff. de Pactis.* Baldus *in tract. de Pactis, à n. 20.* Ioan. Baptista *loco cit.* Glossa,

Lib. & cęteri

& cęteri DD. ibidem. Angelus, Syluester, Aurea Armilla, & omnes Summistæ in verb. *Contractus?* Et ità eodem modo cum malefici paciscitur, quo modo cum Christo pacisci conabatur. *Dabo tibi omnia regna mundi*, dicebat Domino; *si adoraueris me*. Et miseris hominibus: *Liberabo te à tali periculo, tribulatione, & paupertate. Dabo tibi diuitias, voluptates, honores, si Deo renunciaueris.* Quæ quamuis non possit tribuere; non tamen impedit, quin sit pactum saltem inualidum.

Quare astruamus hanc veritatem, verè pactum inter dæmonem, & hominem interuenire, in quam consentiunt Summi Pontifices Ioan. XXII. *in Extr. super illius specula*, & Sixtus V. *Const. quæ incipit: Cæli, & terræ Creator.* Theologi, Iurisconsulti, & Medici. Probatque vnanimis omnium magorum, & maleficorum confessio, qui non dormientes; sed vigilantes tale pactum cum dęmone solutis sensibus inierunt, vt perturbatę phantasiæ sit, contrarium asserere ei, quod tot, tantisquè testimonijs comprobatur. Hoc autem pactum duplex est: Aliud Expressum: Aliud Tacitum, prout leges, & Iurisconsulti pactum diuidunt, *L. Labeo. L. Item, quia conuentiones ff. de Pactis*, & vtroque modo a maleficis contrahitur: vt sequentes articuli declarabunt.

Quod duplex sit. Expressũ Tacitum

ARTICVLVS I.

Expresso.

504 PActum expressum initur, quando consensus per verba, nutus, & signa, vel scripta exprimitur; atquè illud vt plurimùm sequitur professio, qua malefici Deo abrenunciant, & dęmoni in seruitutem se tradunt: Aliquando in eius præsentia: Aliquando in absentia.

Pactum expressũ initur variè.

In præsentia fit expressè demoni, vel in forma visibili hominis, hyrci, aut alteriùs bestiæ apparenti, vel non apparenti quidem visibiliter; sed suam præsentiam voce, vel signo sensibili testanti. Vtroque enim modo se præsentem exhibet, vt ex diuersis exemplis colligitur.

Aliquando in prę sentia dæmonis

§. I.

CVm apparet in forma visibili pactum initur, & professio emittitur quadrifariè. Primo modo remotis arbitris, cum nullus interuenit præter dæmonem, & hominem paciscentes. Homo concupiscentiæ stimulis agitatus: aut spirans minarum, & cædis: aut ad diuitias insatiabili auiditate anhelans; aut afflictione quadam oppressus aliorum consortia fugit, quærit solitaria loca amica mæroribus; voluit animo modus vel liberandi se ab opprimente malo: vel bonum desideratum consequendi: & tristitia, pusillanimitate, desperationequè deiectus, paratus est quidlibet agere, vt optatis perfrui possit. Adest dæmon, vel inuocatus, vel lubens in forma hominis fuligine atrati, & causas sciscitatur mæroris, quas vbi didicit, suam ei operam offert, auxilium pollicetur, & montes aureos promittit, modo se eius ministerio addicere velit. Acceptat excæcatus homo conditionem; cum offerente paciscitur, & professionem emittit, Deo, Sanctis, & Sacramentis renunciando; dæmonemquè agnoscendo in magistrum, & Dominum per homagium, quod in corporis, & animæ traditione consistit; & sic vt plurimùm sine alià solemnitate pactum initur expressum.

Visibiliter apparentis 4. modis.

1. Remotis arbitris.

§. II.

SEcundo conscio mago, sed absente. Consueuerunt enim malefici cum literis commendatitijs ad dæmonem mittere accedentes candidatos, 505
quæ eorum votum, & statum exprimunt. Has tempore designato, & loco condicto dæmoni visibiliter apparenti præsentant, quibus lectis paciscuntur, vt supra. Et hoc modo magorum consultores eum sæpiùs adeunt: vt adolescens ille infimæ sortis Protherij Senatorij ordinis viri filiam deperiens. Et nobilis Romanus a Presbytero Palumbo missus, vt annulum incogitanter Veneris statuæ digito insertum, & à diabolo ablatum recuperaret; de quibus supra *disp. 1. num. 147.*

2. Conscio mago, sed absente.

§. III.

TErtio in præsentia magi; aut aliorum maleficorum, qui quasi patroni, & testes vocati pactum, & professionem faciunt solemniorem. Hi 506
nouitium maleficum antea diligenter instructum de modo, quo se in detestanda illa actione gerere debet, Cacodæmoni præsentant, supplices rogant, vt eum in suam societatem ascribere dignetur; & spondent, eum se fidelem exhibiturum in eius obsequio. Idipsum testatur inferni neophitus, qui post sponsiones, & pacta profitetur, se Christo renunciare libenter; & sic à Principe tenebrarum in numerum suorum admittitur. Hoc satis indicat eius mos, quando coram testibus fidelitatem, & homagium exigit ab ijs, qui ad illum accedunt, non vt magiæ, aut maleficijs vacent; sed vt honores, diuitias, & id generis bona consequantur: sicut probat historia nota Theophili, qui Ecclesiæ œconomia pulsus restitui cupiens, mediatore mago Iudæo, dæmonem adijt, & coram eo, post pacta, & conuentiones, Christo, & Sanctissimæ Deiparæ renunciauit. Si enim hoc requirit ab ipsis, quid a maleficis, qui speciali iure eius ministerio addicuntur? vt probatur exemplo Germani cuiusdam, & Theodori Maillotij apud Nicolaum Remigium *lib. 1. Dæmonolatriæ cap. 9.*

3. Præsente mago.

§. IV.

HOc modo cum dęmone pactum inijt ille magus Anno 1638. vt infra *num. 546.* in quadam 507
montium Geuuensium specu, quò profectus erat vnà cum nouem alijs magis; sed cunctis hæreticis, cum quibus tunc in quadam Vrbe studiorum gratia continuè morabatur. Postquam ad condictum peruenerunt locum, ecce Beelzebub dęmoniorum princeps sub forma humana, oculis scintillantibus, hyrcina barba, cornuta fronte, aduncis manibus, pedibus asininis, seù bubulis, voce subtili, rauca, sed horribili; super magnum lapidem sedés, ad cuius conspectum procubuerunt omnes candelas piceas accensas in manibus tenentes, eum submissè adorantes, & podicem eius fædum osculantes. Tunc magorum eorum primus surgens, sedente dæmone, cæterisque magis vnà cum nouitio genuflexis, vti arbiter cæpit loqui, dæmoni annuendo, & exponendo, se nouum huc adduxisse discipulum, sapientem vtriusquè legis Doctorem, nec non Theologum, iam benè instructum, forcquè fidelissimum, quem ei præsentauit, cæteris rogantibus magis, vt eum inter suos asseclas ascribere dignaretur. Tunc auer-

Exemplum adducitur modernũ

m

ni princeps de hoc neophito gauisus dixit: vt suas exponeret petitiones, qui omni Dei timore posthabito: *Peto*, inquit, *vt mihi aliquem indices thesaurum; modumquè illum adinueniendi, ac possidendi aperias: nec prestigijs, aut alijs terbaie, ac rebus apparentibus me fallas, sed veram aurum, & argentum mihi tradas. Deìn artem me doceas, inuisibiliter eundi, ac permeandi quò me duxerit voluptas, & impalerit concupiscentia. Preterea demones à me vocati, meis annuere votis, facere facta non detrectent, ac me citissimè transferant quocumquè fuxerim; aliaquè prestent, prout mihi videbitur opportunum.* Hæc omnia promisit dæmon facilè exhibiturum, dummodo & ipse Deum abnegaret, ac firmiter crederet, nullum esse Deum pręter dæmonem, cæteris fidei, articulis, sacramentis, sacramentalibusque renunciaret, toto tempore vitæ suæ Religiosos, cæterosquè ecclesiasticos, ac præcipuè sacerdotes contemneret, & irrideret, omnesquè ecclesiasticas cæremonias, ac functiones nihili haberet, ac flocci faceret, sua peccata numquam confitendo, & quod peius est, ipsam sacramentalem confessionem, vt sacerdotum nassam, aut dolum, quo simplices, & idiotas decipere conantur, existimando. Spopondit nouitius omnia præstiturum, præter primum. *Nullum enim*, inquit, *esse numen prater demonem, credere, repugnat menti meę; quia ratio contrarium mihi dictat.* Tunc magorum eorum princeps, qui apud ipsos vt episcopus habebatur, & arbitri munere fungebatur, addidit, sic neophitum allocutus: *Si non vis credere; nullum esse Deum, nisi demonem, sicut ego credo; credas saltem, oportet, duos esse Deos: vnum rerum inuisibilium, ac spiritualium creatorem: alterum demonem rerum inuisibilium, ac corporalium conditorem:* Tunc nouitius dixit: *Hoc facilius mihi suadebo.* Sic abnegato Christo Redemptore, Beatissima Virgine Deipara, fidei articulis, sacramentis, cunctisquè ecclesiasticis functionibus, ac cæremonijs renunciatis, fidelitatem dæmoni promittens, cæterisquè ad pactum explicitum ineundum, & professionem emittendam requisitis per arbitrum peractis, sed prius reuerenter iterum dæmonis osculato podice, de his omnibus somarum fuit chyrographum propria ipsius nouelli magi manu scriptũ, & obsignatum, eiquè à dæmoniorum principe pręscriptus fuit Martinetus, seù Martinellus, vt in omnibus prestò ei obsequeretur, qui cum alijs magorum pręditorum Martinellis amplo, & pretioso plaustro formato à quatuor albis dromedarijs euecto illud magi cuncti ingressi per aerem discurrentes, citissimè ante solis occasum ad Vrbem, quam incolebant perducti fuere. Hæc ille non ioco, sed seriò mihi enarrauit. Reuerendissimo tamen Inquisitori, cuius tribunali spontè comparuerat, omnia prædicta non corde, sed ore duntaxat enunciasse coram me asseuerauit, ità ex documentis à Petro de Abano in suis scriptis traditis instructus: omnesquè prædictos errores abiuraturum lubentissimè se paratum exhibuit, qui, vtinam, verè pęnituerit pro animę suę salute.

§. V.

508 *3. Prasentibus omnibus maleficis.* QVartò in solemnibus omnium magorum congregationibus, quę diuersis temporibus celebrantur modo, quo statim dicemus; in quibus dæmon sublimi throno multis stiparus nobilibus in forma regia apparens, illos admittit in suos, qui ab alijs maleficis pręsentantur. Nam coram vniuersa illa multitudine solemniter pactum ineunt, dum illi homagium dæmoni præstant. Istæ maleficis diuitias, & honores pollicetur; & sic fœderati in magorum, & maleficorum album referuntur. Quæ pluribus exemplis probat Grillandus *tract. de Sortileg. cap. 7.* Petrus Binsf. *tract. de Confess. malefic. prælud. 6.* & Auctores Mallei malef. varijs locis.

§. VI.

CVm verò non apparet in forma visibili, sæpiùs sensibili aliquo signo suam pręsentiam contestatur, puta, voce, aut similibus: de quo illustre habemus exemplum apud Cæsarium *libro illustrium miraculorum, & mirabilium, qua scripsit circa annum 1222. per modum dialogi lib. seù dist. 2. cap. 12.* 509 *Sensibiliter appa rentis.* Nobilis cuiusdam Leodiensis, qui post dissipatam amplam hæreditatem breui ad summam redactus paupertatem voluntario exilio patriam, & exteras petere terras statuerat, tolerabilius iudicans mendicare inter ignotos extraneos, quàm inter domesticos notos. Ille enim à Villico mago deceptus, qui meliora sperare iubebat, si suæ voluntati morem gereret; cum eo nocturno tempore profectus est in locum nemorosum, & paludibus obsitum: Ibi Villicus cum aliquo cępit habere sermonem, qui audiebatur, sed non videbatur; de quo Iuuenis ille stupefactus petijt ab eo, cum quo loqueretur. Magus ei silentium indicit; sed tandem secundò, & tertiò importunè interrogatus respondit, se cum dæmone loqui, cui ipsum præsentabat. Dæmon interea deuotionem, & fidelitatem poscit à Iuuene, & iubet, vt si quid consequi velit, Deo renunciet, diuitias, & honores ampliores prioribus pollicendo. Assentitur miser: iterum petit ab eo, vt renunciet Sanctissimæ eius Matri: hic hęret nobilis, & facere renuit. Sollicitatur à Villico, vt qui maius fecerat, renunciando Creatori, minus facere renunciando creaturæ, non vereretur. Sed ipse magis in suo permanet proposito, negans se id vmquam facturum, etiamsi toto tempore vitæ ostiatim ei esset mendicandum. Itaquè re infecta redeunt maximo peccati pondere grauati, villicus suadendo, Nobili consentiendo, qui postea meritis Sanctissimę Virginis illo scelere liberatus, honestissimum nactus est matrimonium, quo mediante sub nomine dotis bona amissa recuperauit. Hęc fusius narrare placuit, vt videas dęmonis loquentis; sed non apparentis cęremoniosum pactum; & eò magis pijssimam Sanctissimę Dei Genitricis misericordiam, quę etiam inimicantis pium propositum noluit esse sine mercede.

§. VII.

AT pactum illud diabolicum pręsente dęmone non semper initur. Aliquoties enim fit in 510 *Aliquãdo in absentia dęmonũ.* eius absentia coram deputatis, qui eius nomine cum nouo malefico certis conditionibus contrahunt pollicentur optata, & professionem admittunt; totumquè à dęmone ratificari faciunt. Hunc externum pacti apparatum describit vnus ex illis *in Malleo malefic. par. 2. q. 1. c. 2. oportet primò*, ait ille, *vt dominica die, antequam aqua benedicta consecretur, futurus schola malefica discipulus cum magistris, à quibus seductus est, Ecclesiam ingrediatur; & ibi coram ipsis Christum, fidem, baptisma, & Ecclesiam abneget; tum homagium prastet magisterulo, seù paruo Magistro* (sic enim dæmonem vocant) *Deinde bibat ex vtre liquidum humorem confectum ex*

carne

carne infantili in lebete assi, donec fiat potabilis. Quo facto sentit se imagines huius artis concipere; & præcipuos huius sectæ ritus retinere. Sicquè fit conscius secretorum, & magister declaratur. Quod pactum diabolus ratam habet, quamuis ipsi in propria persona factum non fuerit; omniaquè in illo contenta perinde adimplere nititur, acsi fuissent ei promissa.

§. VIII.

511 *Praxis pacti expressi.* IN huiusmodi autem pactis expressis; quoquo modo fiant in absentia; vel in præsentia dæmonis, obseruanda sunt quædam, quæ ab ipso practicantur. Nam primò se talem exhibet homini, qualem se homo ipsi. Si se homo totum tradit dæmoni, & plura se facturum spondet in eius honorem: plura etiam dæmon illi promittit, ei plura condonat. Si verò parcus sit homo in suis promissionibus; dæmon etiam minus liberalis est in suis donis. Ideò non omnibus omnia promittit; sed certa quædam iuxta conditiones vltro, citròquè factus: A paruis tamen inchoando, vt ad maiora perueniat. Præterea cum diffidat de hominum promissionibus; non solùm consensum verbo expressum; sed etiam scriptura formatum, & propria malefici manu obsignatum exigit, reseruatquè in traditæ fidei testimonium: vt ostendunt exempla Theophili supra memorati apud Metaphrastem: Adolescentis à Sancto Basilio liberati apud Amphilochium *in vita eius*: & illius Legisdoctoris de quo supra *num.57.* Multorumque, quos videre licet apud Historicos. Denique sæpiùs non statim ac pactum initur, extorquet professionis iuramentum; sed in aliud tempus differt: Vel quia nouitium videt in aggressu difficilem ad consensum, cum incredibili sagacitate veniat in cognitionem eorum, quæ in corde latent per ea, quæ cernuntur exterius; ideòquè ne illum exasperet: vel à se his professionibus amoueat, blandè susceptum demulcet, pauca ab eo exigit, paulatimque ad maiora promittenda disponit. Vel quia experiri vult nouitij statum. Cum enim nouerit, aliquos ore solo, non corde: alios corde, & ore insimul fidem abnegare, certos annos designat emittendæ professioni, intra quos toto tempore malefici nouitiatus ex operibus, & conuersatione mentem eius explorat. Nam si illum agnoscit posteà minus voluntarium; paratumquè confugere ad Diuinæ misericordiæ asylum, temporalibus afflictionibus fatigatum quasi ore solo, non corde adhærentem, à se amouere, & in desperationem inducere conatur.

ARTICVLVS II.

Tacito.

512 *Pactum tacitum dupliciter contrahitur* ALiud pactum dicitur tacitum; contrahiturquè quando aliquis superstitiosis vtitur signis, & aliquid agere contendit per causas, quæ neque diuino præcepto; neque ecclesiastica institutione; neque virtute naturali vim habent, illud perficiendi: Vel quando huiusmodi causæ tanquam necessariæ alijs adiunguntur, quæ talem effectum producere possunt, vt explicat Nauarrus *in Manuali Confess. cap.11. num.25.* & latiùs manifestabitur infra suo loco *tom.2. disp.1. par.2.* Hoc autem initur, vel cum peccato: vel absquè peccato mortali, prout hæc superstitiosa à scientibus: vel ignorantibus peraguntur.

§. I.

SCientes sunt illi, qui ex magorum, & maleficorum libris: aut ex sermonibus: vel actionum imitatione his signis vtuntur, ver.gr. Laborat quis graui morbo, remedium quærens incidit in librum maleficum ad eius curationem superstitiosa, & superuacanea assignantem: hoc malefico remedio vtitur, & sic tacitè cum dæmone paciscitur; quia opera dæmoniaca probat, & in praxim adducit, in quo mortale crimen adducitur: vt sentiunt communiter omnes D.D. cum nullo modo liceat directè, vel indirectè aliquam cum prauis spiritibus contrahere societatem. Secùs si remedium aliquod naturale ex his libris, sermonibus, aut operibus expiscatur: vt solent ministri Sathanæ naturalibus operationibus contegere magicas. Tunc enim ab omni pacto alienus foret; non tamen esset alienus à peccato, si liber esset prohibitus: vt latiùs explicabitur infra *tom.2. d.1.* Eodem modo tacito contrahunt illi, qui ducti curiositate maleficos in suis actibus imitantur. Videt quis vxorem intempestè noctis silentio è latere assurgentem, & seipsam quodam vnguento linientem foras erumpere, & longiùs asportari: surgit seipsum vngit eisdem corporis partibus, & sic defertur à dæmone in cœtum maleficorum. Quis dubitat, illum tacite consensisse in opus diaboli, cum huic vnguento talem vim inesse crediderit; & propter tacitum hunc consensum dæmonem ei auxilium præstitisse: vt benè docet etiam Petrus Binsf. *de Confess. malef. prælud.6.* Ioannes Gerson, & alij *in Malleo malef.* *A scientibus.*

§. II.

IGnorantes sunt illi, qui magica signa non norunt; nec sciunt illa esse mala: aut à dæmone instituta. Sumit quis præ manibus librum superstitiosum, & magicum, quem putat compositum à summo Philosopho: aut perito Medico: bona fide legit diuersa remedia varijs infirmitatibus curandis assignata; eademquè simplici fide ijs vtitur. Vel de suis rebus cum alijs conferens aliquid simile accipit, quod nullum præsefert prima fronte malum à viris, quos pro fidelibus, & probis habet; & postea optatum videt effectum ex illa superstitiosa operatione prodeuntem, tacitè consensisse censetur. Quòd si idiota sit, nequè hoc scire tenetur, vel nullum, vel leuissimum est peccatum. Si verò admonitus cessare non vult; tunc deficiente ignorantia oritur scelus: vel si sciens malum, & prohibitum esse, nihilominus in his perseuerat. Et vtroquè modo plures paciscuntur, qui tamen non putant, aut aduertunt. Et per hæc tacita, & secreta pacta dæmon sæpiùs homines perducit ad publica, & expressa. Incipiunt enim esse malefici primò ignorantes: tum scientes, deindè volentes; atquè ijs quasi gradibus pedetentim descendunt in omnium malorum baratrum, à quò postea reuocare gradum, hoc opus, hic labor. Quod sapienter animaduertit S Ioa. Chrisost. *homil.87. in Matth. sup. 27.* *A minimis*, inquit, *ad maxima gradatim ducit diabolus; & indè ad desperationem detrudit.* 513 *Ab ignorantib.*

Z Quare

§. III.

514 *Vitanda illa scelera.* QVarè fœdera illa qualiacumquè sint omnes, quibus salus cordi est, solicitè vitare debent. Si enim apud homines scelus est ingens cũ hostibus fœderari, quale crimen pactum inire cum dæmone contra Deum, homines, & creaturas? Præterea vana sunt, & fallacia; Hostis enim noster numquam fidem seruat; nec vllo promissio putat se aliquam contrahere posse obligationem. Promittit multa; sed illa non exhibet: vel quia non potest: vel quia non permittitur. Si aliquid facit eorum, quæ pollicetur, hoc est, ne vt perfidus ab omnibus deseratur; & vt miseros homines detineat strictioribus vinculis irretitos. Idcòque totum illud, fucus, fumus, simulatio est. Denique noxia, & perniciosa sunt, vt potè quæ mortem semper animæ, sæpiùs corpori in hoc mundo, & certissimè vtrique in alio afferunt: vt longa sæculorum diuersorum experientia docuit in tot excæcatis maleficis, qui fœderibus illis confidentes miserè perierunt.

SECTIO II.

Societate.

515 *Societas hominũ bonos facit, aut malos.* QVi hominem animal rationale, & sociale esse dixerunt, eius genium optimè nouerunt. Ipsi etenim ità insitus est a natura, teste Arist. *1. Ethic. cap. 7.* societatis, & communionis appetitus, vt ea hominum cętu eliminandi sint, & cum feris in syluas amandandi, qui aliorum congressus ferre non possunt. Sed multum interest, cui se iungat in socium. Nam nulla res magis animum eius vel ad virtutem prouocat: vel inclinat ad vitia, quàm bonorum, aut malorum conuersatio. Conductor bonus prauum paulatim reuocat ad recti semitam: & mores bonos sensim sine sensu transfundit in eum, qui sibi familiaritate coniungitur. Nam *bonus*, inquit D. Chrysost. super Matth. *sic malo coniungitur, vt aut parem reddat: aut citò à se amoueat: cum amicitia sociorum pares, aut quærat, aut faciat.* E contra cum malus bono societate copulatur, verbo, & facto illum impellit ad malum; Non enim ex eius consortio melioratur; sed alium quasi contactu nefando contaminat. Et cum ipse sua malitia non mutetur, eum peruertit, qui sibi coniunctus est; quia assidua conuersatio ad imitationem blandiente vi trahit, & rigidum virtutis propositum paulatim eneruat. Quare talis est homo, quales sunt hi, quibus societate connectitur; Bonus, si cum illis conuersatur, qui eum meliorem facturi sunt; & eos admittat, quos ipse potest facere meliores: Malus, si se socium præbet ijs, qui peruersi cum sint, eum peiorem reddere possunt; & eos recipit in socios, quos non potest facere bonos. Vndè natum prouerbium: *Cum bono bonus eris, & cum peruerso peruerteris.* A Regio Propheta approbatum *psal. 17.* *Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris. Et cum electo electus eris, & cum peruerso peruerteris.*

Societas dęmonũ homines facit diabolos. Si ergo tanta vis est societatis humanæ, quantam, putas, vim esse societatis diabolicæ ad eos homines transformandos moraliter in dæmones, qui intima cum eis familiaritate copulantur? Nam maior energia in verbis, efficacia in exemplis, & potentia in solicitationibus dæmoniacis, quàm in humanis reperiuntur. Et ideò quis neget, maleficos esse verè homines diabolicos, qui vltra fœdus initum, indiuiduam cum eis contrahunt societatem, tum Publicam; tum Priuatam: vt sequentibus articulis declarabitur. *Tum Publica. Tum Priuata.*

ARTICVLVS I.

Publica.

SOlemne est tenebrarum principi diuersis anni temporibus, varijsquè locis congregationes, seù conuenticula celebrare, in quibus ingens magorum, & maleficorum vtriusquè sexus multitudo conuenit, qui dæmonibus visibili specie apparentibus familiarissimè conuntur: vt testantur Torrecremata *in cap. Episcopi 26. quæst. 5.* Guilhelm. Parisiens. *vltima part. de Vniuerso cap. 21.* Alphon. Castrensis *lib. 1. de iusta hæreticorum punitione à cap. 14.* Franciscus Victoria *in Relect. de arte magica a numer. 22.* Thomas Caietan. 2. 2. *quæst. 95. super artic. 3.* D. Thomæ: & cæteri Doctores supra relati *disput. precedent. numer. 332.* Ex qua familiaritate paulatim mores diabolicos imbuuntur, & ad dæmoniaca scelera pertrahuntur: vt suadere est, si accedentes, stantes, & recedentes consideres.

§. I.

DVm accedunt ad nefandos illos cætus, quisque suum dęmonem socium habet, qui illum ad destinatum locum ducit, & vehit sub varia forma, canis, tauri, equi, & vt plurimùm hirci. Nec enim maligni spiritus dedignantur, non solùm se præbere ductores; sed etiam vectores, tamquam oneraria ijs, qui ex pacto, vel ex curiositate ijs cætibus adesse tenentur: aut volunt. Ex qua vectatione tum familiaritas, tum fiducia, tum complacentia generantur. Quid magis familiaritatem conciliari potest inter hominem, & dæmonem, quam videre spiritum inuisibilem sub visibili specie; immò sub diuersa forma brutorum apparentem, vt in eis equitans homo ad loca dissita perferatur? Quid fiduciam, quàm tolli in aera, & pennatorum more regiones peruagare; atque ex altissimis locis in terram innoxio casu, qualis solet esse auium, & lapsu placido, quietoue deponi; incolumesque demitti? Quid complacentiam, quàm suauiter equitando breuissimo tempore varia loca lustrare, & in momento vasta terræ spatia quasi volando emetiri. 516 *Familiaritas maleficorũ cum dæmonibus in Cętu generali Probatur ex eorum.*

§. II.

EX tam familiari fida, & complacenti societate oritur morum imitatio, iuxta id, quod dicere solebat Menander Poeta: *Cum sapientibus consuetudinem habens, & ipse euadet sapiens. Cum malis consuetudinem habens, & ipse euades malus: corrumpunt enim mores bonos consuetudines malæ.* Ad quid enim accedunt ad ista conuenticula quotquot malefica labe respersi sunt, nisi vt perpetrata à se facinora referant, & de nouis perpetrandis deliberare possint? Nam sicut solent heri a villicis exigere diligenter, & seriò expendere rationes eorum, quæ per illos in bonorum administratione gesta sunt: ità dæmon ab illis exquirit, quid a nupero conuenticulo omni sceleris *1. Accessu.*

com-

commiserint; eosque qui se flagitiores, & nequiores ab eo tempore fuisse probauerint, honoribus, applausuque prosequi. Illos verò, qui nihil noui afferunt, pessimè habere; atque eorum increpata segnitie castigare. Vndè omnes, qui ad illa comitia proficiscuntur, maximè soliciti sunt, ne ad illa veniant imparati. Ideoquè nouis antea facinoribus se obstringunt, & horribilia crimina attentant, quo infernali exactori gratiores esse, & se dignos talis domini seruos exhibere possint: vt latè docet Binsfeld. & exemplis comprobat *tract. de Confess. malefic. prælud.9.*

§. III.

517 2. Statione. DVm autem illæ Orgiæ celebrantur, quàm sint dæmonibus familiares, ostendunt eorum actus. Etenim post præstitos summi cultus honores primario dæmoni, cum cæteris ludunt, saliant, cantant, epulantur, choreas agunt, & nefandis modis concumbentes spurcitias exercent horrendas. Ex quo fit, vt cum omni securitate quasi homines diabolici omnia scelera præstent. Nam sic exulat omnis timor, quo tanquam fræno homines coercentur, ne præcipiti cursu ruant in omne peccatum, dum vel alios homines reuerentur, quorum præsentiam solicitè vitare contendunt: vel dæmones malorum tortores, pœnasque sibi præparatas horrent: vel Deum peccantium seuerum iudicem cum tremore sustinent. Quomodo Deum timeant vltorem, qui ijs conuenticulis adsunt, cum vident eius inimicum, omnesque ipsius sequaces tanta, & tam atrocia in Diuinam Maiestatem attentare; nec tamen pœnas luere; immò nouis iniurijs eum impunè lacessere? Vndè credunt potiorem esse dæmonis potentiam; nec à diuina, eiusquè permissione pendere: aut Deum tot crimina punire non posse: vel non curare: vel nolle: aut dæmones pœnas æternas non subire, eiusque sectatores non esse damnatos. Ideò audaciùs peccant in cælum, arctiùsquè se potentissimo dæmoni astringunt, vt qui Deo præualere videatur.

Quomodo horreant dæmones, quos deposita priori forma hirci, vel canis, vel tauri, vel equi sentiunt hilares, amicos, & socios beneuolos sub forma visibili, & grata comptorum adolescentium, & lasciuientium, pellaciumque puellarum? An putant illos vexari tormentis, inimicitiasque cum hominibus gerere, quos vident versare saltatorios orbes, ridere, cantare, epulari, coire, & gaudere cum ipsis; atque ad omnia officia, & obsequia exhibenda se demonstrare paratos?

Quomodo homines reuerentur, qui tàm copiosum virorum, mulierumque eidem diabolico ministerio mancipatorum cœtum conspiciunt? Equidem timore corriperetur eorum quiuis quantumuis sceleratus, si sciret se solum esse Dei inimicum; & se solum crederet diabolo astrictum: nec auderet hoc alteri etiam mussitando reuelare; multo minùs alios inducere ad simile facinus. At cum se nouit in tam solemni, & delectabili societate connumerari non solùm non timet iuxtà illud D. Bernardi *lib. de Consider. Vbi omnes sordent, vnus minimè fortè sentitur;* sed etiam se esse sodalem dæmonis ouanter gloriatur; atque iactabundus cognatos, amicos, & notos solicitat ad illos cœtus frequentandos, vt ijsdem bonis, & voluptatibus perfruantur. Quare ablato timore omni diuino, diabolico, & humano, peiores euadunt: vt prudenter ratiocinatur Spineus *q. de strigib. cap. 20.*

§. IV.

INsuper seipsos ad flagitia inuicem hortantur, & trahunt, mutuòque se in eis fouent. Hortantur superiores eos, quos in sceleribus perpetrandis segniores, & timidiores deprehendunt; & propter eam, quam præseferunt excellentiam, potentiam, & beneuolentiam, eos ad omnia facinora tametsi execrabilia inducunt. Nec audent alij eorum solicitationibus refragari; imò mandatis obtemperant, quò gratiores dæmonibus, & ministris infernalibus facti ad ampliores dignitatum gradus euehantur. Trahunt æquales alios, crescente malitia propter multitudinem, dum omnes quasi in vnum facinus verbo, & exemplo coniurant. Ità vt quilibet non solùm propriorum; sed etiam totius multitudinis scelerum, quibus consentit, reatibus teneatur obnoxius; & lubentiùs feratur in illa, quæ à tot, tantisquè omnis conditionis hominibus conspicit attentari. Quis enim in tam numeroso cœtu conetur contra ictum fluuij? Quare eò magis diffunditur malitiæ virus, quò plures in eadem facinora conspirant: sicut in agentium naturalium actione teste Aristot. *1. de generatione, eò fortior est virtus in agendo, quò agentia inter se arctius vniuntur.* Deniquè alij alios fouent carbonum ignitorum more, qui acriùs ferueſcunt, dum coguntur in vnum, suumquè calorem mutuò communicant. Nam multi grauissima crimina, quæ ab eis perpetrantur, committere renuerent, si soli ad illa allicerentur; quæ tamen aliorum hortatu, exemplo, & societate fidentiùs admittunt. Nequè solùm in eis exequendis aliquam sentiunt repugnantiam, quinimmò maxima voluptate fruuntur. Si enim omnis boni possessio minùs est iucunda sine consortio, absquè dubio ex tanto cantantium chorizantium, & saltantium numero delectantur; præsertim vilissimi homines, quorum desiderium ex aspectu personarum illustrium, quæ apparere solent in magnifico apparatu magis accenditur; ità vt nihil tàm habeant in optatis, quàm talia repetere sæpiùs, atquè frequentiùs tam gratis cætibus adesse: *cum homo aptus sit*, teste Aristotele, *ad cœtus, societatemquè natura.* Quare nihil mirum, si publica magorum, & dæmonum societate homines humanitatem exuant, moresquè induant dæmoniacos facti dæmonibus similes, & familiares.

§. V.

ADhuc familiaritas augetur in istis, dum ex infernalibus comitijs reuertuntur. Ijsdem namque vectoribus ad proprios lares remeant, quibus fuerunt transportati, qui, vt se maleficis præbeant obsequentiores, cautè obseruant, nè quid in eorum absentia domestici deprehendant, quo possint in cognitionem deuenire eorum, quæ à suis clientulis fiunt. 519 3. Recessus. Illa etenim omnia obeunt, quæ ipsi malefici facerent, si præsentes essent. Quod præsertim locum habet in fœminis; cum enim auolant ex lecto geniali ad conuentus illos sathanicos, ne quid soliti pensi, & nocturnæ consuetudinis desideretur: Vel maritis somnum arctiorem per incantationes inducunt, ex quo non possunt facilè excitari: Vel personas quasdam adumbrant, quæ vxoris locum tenent, si fortè contingat maritum interea expergisci.

Insuper vxorũ vicẽ earũ aliquando gerunt, & cum maritis concumbunt, vt sic zelotypiã eorum fallant;

vt exemplis probat Remigius *lib. 1. c. 12.* Si enim dæmon, cum sagę, & malefici solùm imaginariè, & phantasticè vadunt ad ludos, eorum supplet vices, illos in conuentibus repræsentando, & omnia peragendo, quæ ipsi acsi adessent, facere tenerentur, nè ab alijs negligentiæ nota arguantur: quidni etiam in lectis eorum figuram assumens, quæ ipsi, dum adsunt, pręstare consueuerant, poterit adimplere? Quod cum facit, non esse eundem dęmonem, cum eo, qui ad conuentum sagam ducit, sed alium dæmonem, puta illum, qui à Lucifero datus est marito ad tentandum eum, nemini est ambigendum: cum idem dæmon simul, & semel non possit esse in duobus locis.

Ideò cum malefici se tam obsequentes, & fideles socios nactos esse perspiciunt, qui sic solicitè rebus suis consulunt, eos ardentiori prosequuntur amore; & feruentiùs ea exequi volunt, quæ in conuentibus fuerunt ipsis imperata.

Nam dum celebrantur, consultare solent de diuersis malis inferendis; omnibusquè sigillatim assignant, quid ab vnoquoquè præstandum sit: alteri de segetibus pelliciendis, & labefactandis: alteri de immittendis in arbores bruchis, & infestis vermibus: alteri de fascinando pecore: alteri de spargendis venenis, & sic de cæteris: vt tradunt Grillandus *de sortilegijs*, Nicolaus Remigius *in sua dæmonolatria*, Petrus Binsf. *tract. de Confess. malef.* Franciscus Maria Guaccius *in compendio malef.* & Auctores Mallei malefic. Quæ omnia libenter exequuntur postquam domum reuersi vident secum benè agi à suis ductoribus, à quibus efferati, & quasi rabie accensi relinquuntur, quo scilicet, sint ad mortalium perniciem instructiores, & paratiores, cui vni rei incumbunt, quasi homines, qui omni humanitate, (si quæ illos fortè adhuc tangit) deposita in diabolicam transisse naturam ex diabolica societate videntur.

ARTICVLVS II.

Priuata.

§. I.

520 *Malefici priuatim dæmonibus familiares.* FAcilè est ex publicis actibus colligere, quid secretò malefici moliantur. Non enim generalem solùm ineunt in propatulo cum dæmonibus familiaritatem, quæ ex publica societate consurgit; sed etiam singularem, quæ ex consortio quotidiano cum vnoquoquè dæmone generatur. Nam vt supra monui, de Luciferi mandato vnus ex illis in socium, & fidum comitem cuilibet assignatur, qui se ducem, hortatorem, & cooperatorem ad malefici votum in omnibus exhibet, vocaturquè Martinettus, vel Martinellus: ab alijs Magistellus: à nostris sagis, & maleficis Amasius nuncupatur. Vndè tanta, & tam stricta societas inter ipsos interuenit, vt nec dæmon sine mago aliquid audeat attentare: nec magus sine dæmone aliquid velit, aut possit efficere. Et quidem si omnes, qui peccati mortalis labe se inficiunt, commercia ineunt cum dæmonibus, si longo tempore in cænoso illo statu perseuerant, eorum socij euadunt, testante Paulo *1. Corinth. c. 10.* cum ait: *Nolo socios vos fieri dæmoniorum*. Quid dicendum de magis, & maleficis, quibus tanquam strictiori vinculo sathanæ fœderatis dęmones nunc inuisibili, modò visibili pręsentia semper assistunt; & cum eis familiariter conuersantur, colloquuntur, & coeunt? Quę omnia se exercere mihi enarrauit magus ille, de quo supra num. 507. ac de locutione dęmonum testes fuerunt auriti anno Domini 1648. mense Ianuarij Reuerendissimus P. F. Carolus à Velitris Inquisitor Generalis Sancti Officij Taruisij, nec non eius socius Laicus. Cum enim dictus magus, de quo mihi curæ erat, spontè, sed fictè Tribunali Sancti officij pręsentatus moraretur in domo Sacrę Inquisitionis sub cubiculo P. Inquisitoris, ac die vna mihi protestatus fuisset se velle mihi ostendere potentiam suam, ac per circulos necromantię se conuocaturum triginta millia dæmonum sub ipsius dominio existentium, (vti ipse se iactitabat) ego verò ex aduerso ipsi permisissem, Deo fauente, me accessurum sequenti die, & ostensurum potentiam Dei, ac Sanctissimi Nominis Iesu virtutem, cuius inuocatione, vi, & efficacia profligassem, ad nihilum redegissem omnem dęmoniacam potentiam, omnesque phalanges diabolicas in fugam vertissem, sequenti nocte fuerunt auditę à P. Inquisitore, & ab eius socio varię locutiones factę à dęmonibus cum dicto mago solo in cubiculo existente, quę videbantur locutiones multorum perstrepentium, Deum blasphemantium, ira frementium, ac dicentium se velle me de medio tollere, sicut bis tentarunt illa nocte, sed incassum, cum singulis vicibus à cella, in qua iacebam confusione referti à Deo me protegente in fugam versi fuerint. Ex quo rumore, ac strepitu P. Inquisitor, eiusque socius maximo fuerunt metu affecti, ac terrore perculsi, nec ausi sunt ad ianuam cubiculi, vbi iacebat magus, accedere, donec ego perueni, ac diuina fretus protectione ad cubiculum magi accessi, eique exprobaui dęmonum imbecillitatem, ac miseriam. Ex quo facilè colligere potuimus, quomodo familiariter dæmones cum mago visibiliter loquebantur, ac conuersabantur. Idipsum testatus est mihi Frater adultus ipsius, se sępissimè audisse voces multorum loquentium cum dicto mago solo existente in cubiculo, vel in stabulo domus suę, cachinnantium, ac Deum blasphemantium, quod sibi maximam afferebat afflictionem, ac timorem.

§. II.

AT non diabolus stat à dexteris vniuscuiusque quasi socius indiuiduos, qui eum quoad mores transformat in dęmonem, duo suis solicitationibus numquam interpellatis sic illum impellit ad maleficia, vt nihil corde, ore, & opere moliatur, quàm adimplere id, ad quod a suo magistro est inductus? 521 *Ex illa familiaritate dæmones fiunt, dū semper malum faciunt. 1. Corde*

Quid voluit in animo maleficus talem habens symmistam, quàm modos, quibus possit perficere maleficia, ad quæ, vel propria voluntate: vel ex præscripto superiorum: vel ex imperio dæmonis inducitur?

Vult ipse nocere proprio ductu ijs, à quibus se accepisse putat iniuriam. Petit ab aliquo eleemosynam, à quo iubetur in aliam horam, vt redeat, quòd tunc forte domesticis non sit erogandi ocium. Rixatur cum alio, qui cæteris audientibus illum sortilegij insimulat. Obsequium exhibet alteri sub spe pinguioris mercedis, quàm posteà accipit ieiuniorem. Vapulat ab aliquo, qui eum verberibus vrget ad tollendum maleficium, & soluendas incantationes. Negligitur ad epula communia; vel publicas hilaritates, vt solet hoc hominum genus ab omnibus reijci. Conijcitur mulietcula in vincula ob sortilegij suspicionem, qua pridem laborabat, à quibus Iu-

dicis

dicis sententia liber abire permittitur; quod pertinaci silentio omnia quæstionum tormenta ferendo superauit. Hæc & singula alta mente reposita voluena prius quiescere non potest, quam odij explendi aliquam rationem tutam, ac facilem malefaciendo inuenerit; cum sit hæc hominum colluuies plus quàm dici potest, procliuis ad vindictam. Insuper præscripta à superioribus maleficia adimplere peroptat. Certus enim homicidiorum, infanticidiorum, incendiorum, ac malorũ numerus ei est assignatus, quem implere studere debet, si omissi pęnas officij vitare desiderat; Et ideò secum animo reputat, quibus modis satisfacere possit iam rigidis exactoribus. Præterea dęmon assiduos perdendi homines tot occasiones arripit, quot illi a diuino Numine permittuntur. Et quia videt plura sibi licere, si maleficus in optata scelera consentiat, quàm si ipse solus ea attentet; ideò illum tot precibus, & blanditijs lenocinatur, tum intentatis minis, ac immisso verberum metu, vrgere non cessat. Cumque maleficus nihil audeat blandienti, aut minitanti comiti denegare: vt se exhibeat obsequentem, etiam coactus ad opera malefica se accingit; atque ideò continuè meditatur, quibus vijs sibi superioribus, & dęmoni satisfaciat. Quare nihil aliud cogitando quis non videat hominem parum, aut nihil distare à dæmone, qui nihil aliud nouit, nisi malefacere, & ad maleficia solicitare?

§. III.

522 SEd parum esset, nocendi modos cogitatione conquirere, nisi ea abundantia cordis os loqueretur.
Ore.

Cor enim maleficorum irarum, & indignationis æstu dilatatum per os minas, & imprecationes effundit. Audias indignabundos infortunia minantes ijs, à quibus sunt iniuria lacessiti, quam vlcisci omni via desiderant: Vel maledictionibus insectantes illos, à quibus tulere repulsam; vt sunt ij, qui facultate præditi ad erogandum nescientes eos esse magos, eleemosynam, & stipem postulatam denegant; Sed quia imbecillitatis propriæ conscij nouerunt has minas, & imprecationes nihil aliud esse, quàm verba, quæ aerem feriunt, & à vento tolluntur, sodalem dęmonem obtundere non cessant, vt optatum malum inferat, quod lubentissimè facturum se recipit, modò ipsi consentiant. Immò si ira, & indignatione tumentes rationes exquirere negligant, quibus pro libidine iniurias vlciscantur; statim adest dęmon, qui acriter illos aggreditur, & increpat ignauiam, suam offert operam, seque paratum protestatur ad quamcunque vindictæ occasionem; imbelles esse eos ostendens, qui hanc in animo ægritudinem tandiù residere patiuntur. Quod facto confirmat, varias immittendo calamitates, & morbos in eos, in quos minæ, & imprecationes coniectæ fuere: vt multis exemplis confirmat Nicolaus Remigius *à c. 11. lib. 2. vsque ad finem*. Et tunc ex minis præcedentibus oritur indicium ad maleficium, quando fuerint præsertim factæ ab eo, qui consueuit eas exequi: vt docent Albertus Gandinus in *tract. de maleficijs in tit. de indicijs dubitatis*. Hippolytus Marsilius *in pract. crim. §. diligenter, à n. 85.* Baldus *in L. Metum. C. Quod metus causa*. Franciscus Brunus. *de indicijs, & tort. par. 1. q. 3.* Decius *in consil. 189. num. 17.* & alij multi, quos allegant Iulius Clarus *lib. 5. sentent. §. fin. pract. crim. q. 21. num. 37.* & Iacobus Menochius *lib. 1. de præsumptionib. q. 89. à num. 60.*

§. IV.

DEniquè opere complent scelera siuè voluntaria: siuè imperata, & innumera exequuntur 523
Opere.

mala in aliorum perniciem hortatore, atque cooperatore dęmone socio, qui in obsequendo diligentissimus est, si quando ad nocendum ab eis asciscitur. Raiò enim ab illo aliquid postulant, quod simulac dictum est, factum non sit. Quarè ad omnem male agendi occasionem assiduos, non homines putes; sed dęmones in forma humana hominibus insidiantes, vt pereant. Quod ex nefanda societate procedit, quam priuatim cum diabolo contraxerunt. Ideò vtramquè societatem publicam, & priuatam, vt Deo valdè iniuriosam, Reipublicæ Christianæ maximè perniciosam, tot malorum, tantorumquè criminum effectricem maximoperè detestantur, & in eius sectatores acriùs animaduertunt Ioannes XXII. *in Extrauagant. super illius specula.* Innocentius VIII. *Constitut. Summis desiderantes.* Alexander VI. *Constitut. Cum acceperimus.* Leo X. *Constitut. Honestis petentium votis*, & Adrianus VI. *Constitut. Dudum vti nobis.*

SECTIO III.

Ministerio.

§. I.

SI *Regis ad exemplum totus componitur orbis*. Et 524
Si tales

tales sunt serui, quales esse domini consueuerunt: vt habet vetus parœmia: quis maleficos non concedat esse diabolicos homines, qui ministri dęmonum, eosquè tanquam dominos omnibus seruitutis officijs colunt, & prosequuntur? Nam quamuis se eis imperare glorientur; tamen vana, & vacua est illa gloriatio, cum de facto illis seruiant, & tanquam eorum captiui teneantur. Sic ille magus, de quo supra *num. 57.* gloriabatur, se ratione liberi arbitrij, ac sceptię magicæ super dęmonea plenum habere dominium, ideòque ab eis decipi non posse; sed bene illos decipere, & annulo, vel alteri loco alligare, aliaquè pro voto suo eis præcipere valere; quæ omnia adamussim tenentur adimplere. A quo errore, vt illum reuocarem, oculis mentis obijciebam adorationes, prostrationes, ac submissiones in omnibus suis magicis operibus priùs dęmoni exhibitas, quibus non se dominum, sed vt diaboli seruum, & miserum mancipium profitebatur.
seruiqualee sunt domini, malefici sunt diaboli quia diabolorũ serui.

§. II,

PRoptereà dęmonibus satis non est, maleficos diserta verborum stipulatione nectere, & expressis conuentionibus obligare; sed illis præterea, vt captiui teneantur, characterem imprimere solent, vnguibus suis notas inscribendo, quæ seruitutem testeotur. In quo consuetudinem imitantur dominorum, qui parum humani; imò inhumani, & crudelitate nobiles notis, velut tesseris seruos insignire non verentur; vt sic iniusti faciliùs deprehendantur, si fortè se in fugam dantes heri domum deseruerint: vel morem in lege præscriptum, quo auris perforari iubebatur seru, qui post septenos famu-
A quib. seruili nota inuruntur Quard.

famulatus annos concessæ libertati renuncians, perpetuæ se seruituti addicebat: vel spiritus sancti admirabilem operationem, qui omnipotentis signa virtutis apponit ijs, quos è seruili conditione erutos, & in diuinæ filiationis libertatem euectos; atque salutaribus sacri Baptismatis aquis dealbatos, quasi oues pascuæ Dei introducit in caulas Ecclesiæ, & in numerum reducit dominici gregis; Illos enim inscribit in suos, vt sic à seruis, & hircis fœtentibus signo sacrato discernantur. *Signati estis*, ait Paulus *Ephes. 1. spiritu promissionis sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ in diem redemptionis*. Hanc veritatem confirmant S. Irenæus *lib. 1. cap. 24.* Tertullianus *lib. 1. de præscript. aduersus hæretic.* Nicolaus Remigius *lib. 1. dæmonol. cap. 5.* Delrius *lib. 2. magic. disquisit. quæst. 4.* Niderius *lib. 5. Formicary*, Binsf. Sprenger, & alij in Malleo malefic.

§. III.

525 *Qua parte corporis.* EX quo à pluribus creditur signum sathanicum à dæmone apponi in ea parte corporis, quæ in confirmationis ab Antistite initiali fuit chrismate delibuta ad abolenda christianæ dignitatis monumenta, & contraria symbola adhibenda, quasi è fronte chrisma eradicare contenderet per impressionem diabolici characteris. Quod confirmat maleficorum fides, qui hanc eradicationem talem effectum habere putant. Et ideò se à tam misero, & infelici statu per veram pœnitentiam non posse resipiscere; neque rupto fœdere, & abolito charactere sathanico seriò ad Deum conuerti credunt. Aut si aliquando Dei miserentis ope è lutuosa illa scelerum colluuie emergere datur, iterum sacris Baptismatis aquis ablui; & confirmationis charismate inungi petunt; vt testatur Remigius loco citato. At sine fundamento talia asseruntur. Hæc enim credere, superstitiosum esse, quis dubitat? Certissimum namquè est, sacrum Christi characterem animæ indelebiliter inhærere: vt omnis schola Theologorũ docet, cum insit in subiecto, quod corruptioni obnoxium non est; neque à contraria qualitate expelli potest; Dæmonemquè hanc deletionis opinionem falsissimam suis mancipijs suggerere, vt sic strictiùs in diabolica seruitute contineantur. Sicut etiam in confesso, hoc signum non semper apponi in fronte; sed in alijs etiam corporis membris sub axillis, palpebris, labijs, humeris, mammis, sedesina, aut muliebribus locis, prout signanti dæmoni placet. Sic anno Domini 1643. dum Brixiæ quædam mulier carceribus esset mancipata vt suspecta de hæresi, in eius lateribus inuenta fuere quædam stigmata, & præcipuè in tergo quatuor literæ I. V. m. l. quæ notę omnes postea euanuerunt, & postea die deletæ apparuere: De qua supra *disput. 1. num. 160.*

§. IV.

526 *Qua forma, & effectu.* HÆ autem dæmoniacæ tesseræ in corporibus maleficorum deprehenduntur, sicut cicatrices in leue callum obductæ non eiusdem formæ; sed variæ: vt, puta, vestigijs leporis, pedis bufonis, felis, gliris, araneæ, aut insectorum huiusmodi. At ità exangues, & sensu labefactæ, vt ne admissa quidem acus altissimè: aut ferrum vel quantùm fieri potest adactum dolorem faciat, aut sanguinis minimum eliciat. Si verò locus maculæ proximus leuiter etiam vulneretur, statim sese largus indè cruor effundit, & maleficus, qui antea stupore percussus videbatur, ingentem ex dolore clamorem edere cogitur. Vndè ex similibus notis Iudices vt plurimùm ad maleficium indicium sumere consueuerunt: vt tradunt Lambertus Danæus in Dialogo de Sortiarijs, & Ioannes Bodinus *lib. 2. c. 4. & lib. 4. c. 4.* relati à Petro Binsfeldio *in fine Comment. in Titul. C. de malef. & Mathem.*

Quare seruili hac nota inustos verè diabolorum seruos, & consequenter diabolicos homines possumus appellare, qui tanquam serui Infamem, Intolerabilem, & Continuam dæmonibus exhibent seruitutem: vt sequentes articuli declarabunt. *Ex quo malefici ei exhibent seruitutem. Infamẽ. Intolerabilem. Continuam.*

ARTICVLVS I.

Infami.

QVi dominis, superioribus lege clientali, aut seruili debitos præstant honores, personæ reuerentiam, ministerijs fidelitatem, & mandatis obedientiam exhibere tenentur. Quæ tria obsequia eò sunt honoratiora, quò circa res gloriosiores versantur. Et è contra eò ignominiosiora, quò res viliores, & contemptibiliores respiciunt. Hinc est, quòd ministerium diabolis exhibitum, meritò infame censetur, cum nullum aliud vilius: aut contemptibilius hoc triplici titulo reperiatur. 527 *Malefici infamem exhibent dæmonibus.*

§. I.

QVid vilius dæmone teterrimo diuinæ iustitiæ carnifice, coniurato humani generis hoste, mortis auctore, raptore vitæ, incentore vitiorum, malorum inuentore, & dirissimo gehennæ infernalis tortore? Et tamen malefici hunc pro beneuolo domino, principe potentissimo, benefactore optimo, immò Deo summo habent: & reuerentur more indignissimo: vti solent omnia alia facere. Nam quoties conuentus suos agunt, solent timidi, ac trementes suo vniuscuiusque ordine ad illum accedere, dum in sella aliqua, & suggestu vultuosus, ac fastuosus eminet: vt exemplis probat Binsfel. *tract. de Confession. malef.* Deinde in seruitutis, & obsequij signum se pronos, ac venerabundos ad pedes eius abiicere: & complicatis genibus supplices: nunc auersas manus in morem obtestantium componentes, sed post terga inuersas: modò stantes obuerso tergo; interdum cruribus in altum iactis: sæpiùs capite in anteriorem partem prono, sed resupinato, ita vt mentum ad cælum feratur; vt alijs placet candelas piceas tenentes in manibus, alijsquè gestibus ridiculis, & obscenis tanquam symbolis demissum, obsequentemque animum profiteri: vt tradit, & figuris describit Guaccius *in suo Compendio maleficor.* Dæmon namquè, qui alias in varijs formis hominis, aut ferarum apparet, in nocturnis conuentibus prodit in publicum eo habitu, qui maximè eius ingenium, moresquè demonstrat, nempè sub forma hirci, sub qua se colendum exponit, & homagium seuerissimè exigit. Sed quale? Taliter personatus terga accedentibus vertit, & quod horribilius est, oblato fœdissimo ano, in eo osculari vult; quod ipsi deuotissimè præstant. An datur aliquid fœdius, quàm hirci obtutu truci, forma horridi, cornibus contortis, barba prolixa, & villis temerè pendentibus obscenissimi, fœtore graueolentia, & libidinosa obscenitate intolerandi hircinum podicem osculari, eique os, & labra infigere? Cum nihil 528 *1. Reuerentiam. Modo Alieno. Ridiculo. Horribili.*

ad

ad deformitatem, fœditatem, & horrorem comparatum ab eo ampliùs elegi queat; & tamen hoc cultu, cui accedere debet mens prona, & religiosa, vult à seruis agnosci. Cuius signum est, vt notat Stephanus Facundex *in 1. præceptum Decalogi c. 35. num. 5.* pædor, miseria; squalor, & horridus vultus eorum, qui ipsi sunt obstricti. Quis hæc credat, si hominum maleficorum confessio vbiuis non faceret fidem?

§. II.

529 EX eo collige, quo ritu tali domino fidelitatem testentur. Post abnegatam etenim fidem, vt statim dicam, & pactum initum, vt antea dictum est, medio iuramento, diserta verborum stipulatione, conceptaque formula, dæmone præeunte, & malefico repetente, se eius seruitio obligant; & in tesseram fidelitatis aliquid offerunt, non tantùm ea die, qua maleficorum turbæ ascribuntur; sed etiam singulis annis; vt externo dono internam demonstrent animi dispositionem ad ea perficienda, quæ ab illo; seu ab eius officiarijs imperantur. Quod vbi dies venit, pendere tenentur dæmoni illud punctualiter, seu ad vnguem exigenti, more principum, & dominorum temporalium, qui annuis operarum, aut pensionum operibus se volunt agnosci ab ijs, quibus res suas vtendas, fruendasque concesserunt. Sic a locupletioribus buculum, veruecem, & id generis animalia postulat, quæ gratiora sunt ei, cum nigra offeruntur: quia is color ad mali naturam pertinet. Et consentaneum est, illum ea referre, quæ malorum omnium auctori deuouentur. Ex quo fortè cæca manauit antiquitatis consuetudo, Dijs, manibusquè non nisi atras victimas cædere; vt refert Alexander ab Alex. *Genialium dierum lib. 5. cap. 22.* Ab alijs verò, qui tenuioris sunt fortunæ alia exigit: gallinas, pullos gallinaceos iuxta vniuscuiusquè facultatem. Vel si talia in promptu non sunt, auriculas, crines è capite demptos; immo ipsas festucas, modò reuerenti animo offerantur, quæ si non suppetunt, ab ipso dæmone antea accipiuntur: cum non dona, sed offerentium animos respiciat. Vnde ille magus, de quo supra num. 506. mihi sciscitanti: quid ipse dæmoni obtulisset in tesseram fidelitatis? Respondit, menstrua mulierum offerre consueueram, quæ ei, vt dona gratissima, videbantur: sed iterum quærenti vndè accepisset & a quo? Respondit: A strigibus sumebam, quorum maximus est numerus in hac nostra Ciuitate; quæ in aliquo vase conseruabam, ac tempore debito mecum deferebam offerenda, prout a meo Magistello fueram instructus. Præterea omnia supradicta de adorationis more, de candelis, de osculis & alijs huiusmodi supra relatis vera esse, ac visu, ore & opere se cōprobasse, mihi testatus est: à quo cum quærerē: An domi haberet illas piceas candelas: vel quonam sumeret; vel quis subministraret? Est vnus, inquit, dæmon in quolibet Conuentu sub se alios habens dęmones inferiores, cui curæ est, omnia ad illas orgias celebrandas necessaria in promptu habere, ac cuilibet iuxta gradum suum distribuere.

2. Fidelitatem. Iuramēto medio Cōcepta forma verborū Oblatione annua

§. III.

NEquè dæmon solùm in annuam oblationem à magis, & maleficiis illa munera exigit; sed etiam in multam, si quid peccetur ab eis in debitam fidelitatem: vt si quis a nocturnis conuenticulis absit: aut tardiùs adsit: aut aliud quid minus ex dæmonis sententia admiserit; tunc eum necesse est, talibus muneribus pœnas luere; & sese ab ijs redimere; alias non desunt morbi, vulnera, & insignia nocumenta, quorum metu dici nequit, quantum pauor diligentiam, studium, & celeritatem exerceat in istis persoluendis. Ex quo patet, quàm dira sit illa fidelitas, quæ læsa huiusmodi nugis resarcitur. Hæc pluribus edocet exemplis Remigius *in sua demonolatria lib. 2. cap. 11.*

Nec honoratior est obedientia dęmoniacis mandatis præstita. Quid namquè contemptibilius, insuper & horribilius, quam quæ a Lucifero præcipiuntur, nempè, fruges perdere: excitare tempestates; incendiis domus consumere; morbos immittere; veneno animalia, & homines tollere; & inducere priuatas, publicasque calamitates? Ad hoc venena conficere: contrectare serpentes, bufonum virus exprimere; conterere horribiles vermes: humanum miscere sanguinem, & semen menstruum; liquores abominandos extrahere, infantes occidere, eorum membra discerpere, coquere, lixare; mortuos exhumare, cadauera ex patibulis tollere, & ex illis elicere sua pharmaca; vnctiones, & pulueres; in spargendis illis super olera, arbores, bestias, & homines, die noctuque incumbere; semper ad aliorum occursum pauere, trepidare, & ferè exanimari, torquente intus conscientia, & extra despicientibus, ac fugientibus singulis eorum conspectum? Quæ abominanda crimina Pontificum Patrumquè decretis, legibus, rationum firmamentis, proprijs maleficorum confessionibus, Iudicum testimoniis, plurimis experimentis, exemplisquè à Petro Binsfeldiam *in tractatu de maleficorum Confessionibus*, quàm *in Commentario in tit. Cod. de malef. & Mathem.* declarantur, demonstrantur, & vsque ad satietatem omnium oculis subiciuntur, idipsum a Delrio *in toto suo opere disquis. magic.* ab Auctoribus Mallei malef. Francisco Maria Guaccio *in Compend. malefic.* & ab aliis, qui de magis, & maleficis pertractant.

530 *3. Obedientium in mandatis Contemptibilib. Horribilibus.*

ARTICVLVS II.

Intolerabili.

CVm iuxta philosophicum axioma contrariorum fines inter se opponantur, & institutorum oppositorum euentus deceat esse contrarios: sicut Christi iugum suaue est, & onus leue ijs, qui illud subire festinant, cum ab ipso inuitati requiem quærunt animabus suis; ità inclementissima, & intoleranda est dæmonis Sarcina humeris eorum, qui se totos ad eius arbitrium comparararunt, siuè publicis intersint comitijs: siue priuatis exercitijs incumbant. Vtraque enim ministeria plena esse laboribus, anxietatibus, & vexationibus varijs ipsimet, qui eas sustinent, ingenue confitentur quoquo modo se illis præbeant, vel obedientes: Vel inobedientes.

531 *Seruitus dæmonis est intolerabilis.*

§. I.

SI imperata exequuntur, statisquè horis, & condicto loco conuenticulis intersint generalibus, quid non patiuntur miseri, qui merito talea cætus ludos vocant: vt testatur Grillandus? Nam vere totum illud, quod in eis agitur, ludus, & illusio est;

Sine publicis cætibus ad sint, quorum octo beatitudines miserā sūt

ex

Nempè. ea quo nullam hauriunt voluptatem; quinimmò molestias summas.

1. Portari per aerem. Portantur, ac reportantur à vectore velocissimo; breuissimoquè tempore magna dissitorum locorum spatia per aera volitando conficiunt: vt restantur Summi Pontifices, Patres, Theologi, Iurisperiti, & alij relati supra *disp. 2. num. 322. & sequent.* Sic ille Magus, de quo supra *num. 507.* & infra *num. 546. & sequent.* se à dæmonibus delatum Angliam, Galliam, Germaniam, Tridentum, Bergomum, Brixiam, Veronam, ac plura aliarum ciuitatum conuenticula vnà cum alijs magis visitasse, non ioco, aut fictè, sed seriò mihi enarrauit. At quis non videat, hoc cum periculo casus, & præcipitij, collisionis corporis, & discerptionis membrorum in frusta: si nomen Christi etiam inaduertentes pronunciauerint: Si visis terræ profunditatibus timore correpti incogitanter signum crucis formauerint; si pulsetur campana noctè conuocans Religiosos ad matutinum officium recitandum; vel manè populum ad orationem Deo offerendam: aut quid insolitum simile euenerit: cacutiente vectore suum onus in aquarum vortices: vel in arenria saxa, vbi corporis laxata compage, membrisquè solutis perire: aut longo ea fractura languore confici, necesse est: vt exemplis probat Binsfeldius *tract. de Confess. malefic. par. 1. quæst. conclus. 12.*

§. II.

532 *2. Videre Luciferi pompam.* VIdent dæmonem pompaticè prodeuntem, & multa stipatum caterua, auro, gemmisquè fulgentem; sed postea se exhibentem in forma hirci graueolentis, & fetidi, cui supplices oscula tenentur infigere in ea parte, quam supra memorauimus *num. 525.* Tum se transformantem in varias animalium, aut hominum formas; Modò se in breuissimam molem contrahendo; modò in amplissimam ea portigendo. Demq. migrantem ad aspicientium terrorem in immane aliquod monstrum vastitate, & forma non absimili dolio, hiante ore, patulis rictibus, dentibus prominentioribus, & acutissimis, oculis scintillantibus, naribus fumo permiatas flammas euomentibus, teste Remigio *lib. 1. dæmonol. c. 20.* vt ea ijs transformationibus varijs satis colligere liceat; pompam illam esse ridiculam, & meras præstigias.

533 *3. Colloqui cum dæmone* Colloquuntur cum dæmonibus, qui sine lingua, sine palato, sine pulmonum, laterum, & faucium organis quouis idiomate sermones miscent. At iuxta magorum confessiones ab eodem Remigio relatas, vultu demisso, vti solent pudibundi, & sceleris alicuius conscii, voce exili, debili, & obscura: aut qualem emittunt illi, qui os in dolium, aut restem rimosam insertum habent. Nequè enim tam feliciter naturam exprimunt, quin aliquid semper intersit inter humanam, & diabolicam loquelam. Insuper nihil aliud ab eis audias, quàm sermones de rebus obscenis, venenis, maleficiis, variisquè malis inferendis; Quo colloquio quid insulsius, & ingratius.

§. III.

534 *4. Cantare.* CAntant cum illis. Omnium enim maleficorum confessionibus cætus nocturni cantionibus varijs perstrepunt; Sed Chorybanthum, aut bacchantium orgiarum more: cum illic misceantur, & turbentur omnia: hinc intercinentibus rancide, & composito ad litui morem clangore dæmonibus: illinc maleficis clamore, sibilo, plausu, vociferatione, & vlulatu furiosorum more tumultuantibus, sonis inconditis, ac surdis, & discrepantibus cantilenis iniucundis, & etiam ridiculis, quales solent esse remigantium celeusmata, cum procellæ, tempestatesque ingruunt: aut optatus à longè portus conspicitur, & salutatur, vt nihil ingratius auribus esse queat: vt testatur idem Remigius *loco citato*.

535 *5. Saltare.* Saltant, & choreas agunt; sed quasi furiosæ mænades fanatico furore agitatę. Nam ordine semper præpostero tripudiant, circulari choro, & viro in læuam progrediente, atquè obuersis inuicem saltatoribus, ne se rectà, atquè ex aduerso intuentes, facilè agnoscantur, & postea deferantur ab aliquo loquace apud Iudices: canente interea ex turba quodam ad tibiam, seù fistulam, si illa nouerint: aut baculum vel contum, quem fortè humi repertum buccæ admouet: vel certe equi caluariam pro lyra pulsante, & digitis concrepante; cæteraquè turba tripudiante; sed tam laboriosè, vt postea pro lassitudine integrum biduum sit decumbendum: vt refert Idem Remigius *lib. 1. dæmonolatria cap. 17.*

§. IV.

536 *6. Conuersari cum extraneis.* COnuersantur cum hominibus variæ nationis, conditionis, & sexus; videntque cætus ex honoratioribus collectos. At isti vultu, & forma sunt personati: vt testatur Binsfeldius *tract. de Confess. malefic. memb. 2. concl. 7. dub. 2.* Nam etsi malefici per summam etiam execrationem iureiurando se obstringant, non proditturos se iudicio eiusdem facinoris socios; & religiosissimè caueant, si quando in manus Iudicum eos incidere contingat, ne illos prodant, nec adhibitis exquisitissimis tormentis violare iusiurandum audeant; semper silentij fidem obseruent. Attamen quia plures ex illis aliquando tormentorum vi ad inuitam confessionem adducuntur, solicitè prospiciunt, nè ab alijs aspectu, aut nomine dignoscantur; ideò nequè operta facie prodeunt; nequè sese vmquam nominatim appellant; sed larua aliqua reguntur ipsis ad eum vsum adaptata: vel reticulo, velo: aut alio simili integumento, locupletiores maximè, & fortuna insigniores: quam veritatem etiam mihi testatus est præfatus magus num. 507. ac de illa Muliere relata *disp. 2 num. 280.* se eam vidisse noctu nudam sibi laruam applicantem, ac extra fenestram peruolantem mihi enarrauit quædam mulier simplex, quæ ei inseruiebat: de qua ibi. Vndè à Longobardis maschæ, aut mascharæ vocitantur, & cum euocantur publicè ad comessandum, saltandum, aut aliud quidpiam factitandum, hoc fit non nomine proprio, sed patriæ, vrbis, pagi, aut viculi aliquo alio nomine addito, vbi plures sunt, ad vnum maleficum ab alio dignoscendo: vt Bergomum è Roma, Bergomum è Verona; Brixia è Venetijs, Brixia è Tridento; Palatiolum è Milano: Palatiolum è Brixia, è Bergomo: Vel è conuersò, vt mihi enarrauit de quibusdam prædictus magus: nempe vice nominis proprij personæ imponit nomen ciuitatis remotæ; ver. gr. strigum Brixiensium alia vocitatur Roma: alia Bononia: altera Ferraria; altera Verona, Parma, Placentia, cum nomine propriæ ciuitatis, vallis, oppidi, pagi aut viculi: puta à Brixia à Valle Communica; à Palatiolo, à Breno, à Burmio, & sic de cæteris. Idem de alijs sagis, & maleficis aliarum diæcesum: quod verisimilius est, cum non sit oppidum, pagus, aut viculus ita paruus, vbi huius dæmoniacæ fæcis plures non existant, quæ si vnico nomine vocitarentur, facillimè adinuicem confunderen-

ren-

rentur. Vnde cum aliquem vocant magum, aut maleficum sic dicunt: Tridentum è Bergomo, vel è conuersò Bergomum è Tridento: Roma è Brixia huc accedite: vt refert idem Remigius *lib.1. cap.17. dæmonol.* Quare tot personati homines non nisi ridiculum exhibent spectaculum, quale bacchanalium tempore videtur in vrbibus.

§. V.

557 *7. Epulari.* MEnsas struunt, & conuiuia parant dæmones. Malefici vero epulantur, eduntque appositos cibos omnis generis. At vel apparentes: vel malè conditos. Vt enim constat ex eorum confessionibus his cibis non expletur fames, nec sedatur sitis; sed post epulas tanta est cibi, potusquè auiditas, quanta fuerat antea: ex quo illas mera esse somnia, similiaquè hortis Tantali: aut Hesperidum pomis. Aut si veri cibi apponuntur, ita viles insuaues, & illiberales sunt, siuè eorum apparatus oculis, siuè odor naribus percipiatur, vt sumpti confestim præ molestia reijciantur, & latranti, atquè famelico ventri nauseam pariant. Cum nihil aliud sint, quàm morticinarum pecudum carnes, & similia hominum mensis insueta cibaria. Ex quibus exulat sal ex diuino præscripto sacrificijs antiquis adhibitum, & modò sacri Baptismatis aquis. Nequè enim apponitur in dæmoniacis comessationibus, sicut nec panis, nisi quàm parcissime. Fercula verò sunt vasa fictilia, sed fœtida fœdo abaco imposita, fœdèquè oblata conuiuantibus: vt testatur Guaccius *in suo Compendio malefic.* & Remigius *lib. 1. c. 16. dæmonol.*

§. VI.

558 *8. Coire.* DEniquè viri cum succubis, mulieres cum incubis dæmonibus coeunt; laxatisquè concupiscentiæ habenis, prodigiosis libidinibus indistinctim se polluunt: vt tenent cum Innocentio VIII. in Bulla de hac re edita, & plurimis SS. Patribus Alexander Halens. *1. par. q. 78.* D. Thom. D. Bonau. Scotus, Durandus, Gabriel Dionys. Carthus. *in 2. dist. 8.* Guilhelm. Paris. *de Vniuerso part. vlt. cap. 23.* Abulens. *in 6. Genesis quæst. 6. & in 7. Exodi q. 12.* Alphhons. à Castro *lib. 1. de iusta hæreticorum punitione cap 16.* Caietan. *in 2. 2. quæst. 99. artic. 3.* Sixtus Senensis *lib. 5. sanct. biblioth. anno 73.* Bartholom. Medin. *in 2. quæst. 72. artic. 2.* Sprenger, & Henricus Institor, *in Malleo*, Ioannes Niderius *in formicario*, Holleous *in Præceptorio*, Syluester Prieras *lib. de strigimag. & Dæmon. admirand.* Franciscus Picus *Dialogo Strix.* Iaquerius *in Flagel. hæretic.* Ioseph Angles *in 2. quæst. de Magia*, Bernardus Commensis *in disputatione post Lucernam Inquisitorum*. Vlricus Molitor *in Dialogo habito cum Sigismundo Archiduce Austriæ cap. 5.* Basinus *lib. de Magicis Artib.* Cresperus *de odio Sathanæ in homines*, Victoria *Relect. de Magia*, Binsfeld. *par. 1. de Confess. malefic. quæst. 1. conclus. 5.* & Delrius *lib. 2. quæst. 15. disquis. magic.* Ex iuristis Martinus de Arles *tract. de superstit. à numer. 85.* Paulus Grillandus *lib. 2. de Sortileg. quæst. 7.* Iacobus Simancas *in pract. cap. 21.* Remigius *lib. 1. dæmonolatria c. 6.* & locorum omnium acta de hac re iudiciaria. Verùm ille coitus frigidus, iniucundus, ingratus, & molestissimus est: vt sagæ, & omnes malefici vno ore fatentur. Sentiunt enim corpora dæmoniaca ità gelida, vt nulla glacies eorum frigori valeat comparari, manus marmoreas duras, & rigentes, semen, & excrementum destitutum calore, & frigidum, podicem, & quæ putantur virilia sine scroto, ac coleis in tantam vastitatem turgentia, vt sine dolore maximo, & largo cruore contineri non possint. Vndè mulieres à suis dæmonibus perinuitè comprimuntur, nec nisi obluctantes coeunt. Viri coguntur, re imperfecta relinquere succubas ob summam frigiditatem; & omnes à tali concubitu sic fatigati discedunt, vt postea decumbendum sit; quorum omnium exempla plura à præcitato Remigio *eodem loco* referuntur. Quod ità esse, testatus est mihi etiam ille magus, de quo sæpiùs supra. A quo mihi sciscitanti: *Cur Magi, & Sagæ, cum in illis conuenticulis omnes essent nudi, potiùs ad inuicem non commiscerentur, præcipuè cum ibi essent multæ mulieres etiam nobiles, & iuuenes?* Responsum fuit, hoc dæmones prohibere. Volunt enim, vt vnusquisquè cum suo dæmone concumbat; viri cum succubis: mulieres cum incubis. Immò Magis, & Sagis persuadent, maximum crimen esse homines misceri cum mulieribus. At cum dæmonibus, maximum meritum, insignem virtutem, & opus omni laude dignissimum: cum ipsi sint spiritus angelici natura nobilissimi, & illustrissimi. Ex his autem omnibus videas octo maleficorum beatitudines (quibus in cætibus publicis gaudent) esse summas miserias: nec delectare: sed torquere eos, qui ad illas possidendas à dæmonibus euocantur.

§. VII.

NOn se implicant minoribus molestijs, & angoribus, dum particularibus incumbunt exercitijs, quibus dæmoni maleficia perficienda imponenti obsequuntur. Neque enim tot scelera in personarum innoxiarum morte: aut terræ fructuum perditione perpetrata vident, quàm eo modo, quo rerum trucium, & acerbarum spectacula cernuntur ab ijs, qui necessitate officij, aut simili alia causa compulsi adesse tenentur. Cum non omnem deposuerint misericordiæ sensum, quem ipsa humanitas ingerit ferocioribus: nec omnes conscientiæ stimulos, qui sceleratiores pungere consueuerunt, dum plus videntur esse securi: (nisi fortassè in atheysmum declinauerint) nec omnem deprehensionis metum, qui reos semper exagitat, & ita ad omnem occasionem pauere facit, vt à sonitu folij prætervolantis terreantur. Quarè numquam pacatam, ac tranquillam mentem sentiunt, qui vndiquè à passionibus amoris, odij, iræ, inuidiæ, & id generis vehementioribus agitantur, quaquauersum tot premuntur angustijs, ac tormentis, & malis vrgentur insolitis in vita, & in morte vt disput. ri. probatum est à num. 140. & sequentibus. 559 *Quod etiam in priuatis cætibus locũ habet.*

§. VIII.

QVod si imperata abnuunt, & detrectant, vel publica: vel priuata, post minas, & verbera, nouis semper afficiuntur iniurijs in pœnam admissi sceleris, & officij omissi. Ità enim dæmon à suis mancipijs exigit muneris vnicuiquè impositi rationes; vt nihil relinquat impunitum, si quid fortè ab eis erratum: aut omissum sit. Nam cum imponit aliqua maleficia, quæ difficiliora videntur in executione: aut à mente suorum magis aliena, illos primò blanda oratione, maximisquè promissis lenocinando permouere tentat. Quod si hoc modo se vinci non 560 *§. 2. Sinè ab sint, & mãdata detrectẽt Publica: vel Priu. Ad illa cõpellẽdo Promissis autminis*

finant, minis vtitur, terroremquè iniicit de vxoris, & liberorum nece, longa infirmitate, aut alia simili noxa mittenda, vt sic eorum mentes, aut spe, & cupiditate: aut metu, & formidine compellantur. Insuper, vt efficaciùs flectat reluctantes, illos inducit in præsentis periculi occasiones, in quibus miseri nihil audent amplius vrgenti postulata denegare; cuius tyrannidis exemplum refert Remigius *lib. 1. cap 13. demonolatria* de quodam Cunino Gugnotio anno 1586. qui cum fortè per aerem deportaretur à diabolo, & super fluuium Mosellam consisteret, loco, vt videbatur, vorticibus admodùm horrendo, non destitit sæuus subuector minas interponere de eo deijciendo, & mergendo, quoad fidem dedisset, se conterraneum, cum quo gerebat inimicitias, veneno sublaturum. Quod posteà per maximas eius efflagitationes præstare coactus est.

§. IX.

541 *Pœnis ca stigando Errata 1. Commissa.* Minas sequuntur pœnæ, quibus seuerè animaduertit in eos, qui præcepta sua negatiua transgrediuntur, committendo id, quod dæmon eorum patronus prohibuit adimplere, ad quorum obseruationem tenentur ex ipsius præscripto semper, & ad semper: puta, si iniurias, & offensas sibi illatas vel timore, vel amore alicuius condonant, ac remittunt: Si nomen Domini Nostri Iesu Christi inconsideratè, ac fortuitò pronunciant: Vel signo crucis sanctissimæ se muniunt, ne fortè a circunstantibus, vt hæretici, aut pessimi christiani reputentur: Vel sacram Eucharistiam, aut Crucifixi imaginem adorant; Beatissimæque Virginis Deiparæ, ac Sanctorum figuras venerantur: Vel morbos eius iussu missos sanare ipso inconsulto præsumunt: Vel audent sine licentia soluere maleficia: Vel alios à malo dehortantur: Vel apud Iudices commissa crimina, aut maleficij conscios etiam distorti vi tormentorum contra sui iuramenti vim produnt, & id generis quamplurima perpetrant errata, quæ luere necesse est. Nam vt plurimùm eos ægritudinibus intrinsecis, & extrinsecis torquet, & affligit. Aliquando colaphis, pugnis, & calcibus illos aggreditur, vt liuida testantur vestigia, quæ in membris apparent. Sæpiùs in os, & vultum inuolat, & vnguibus dilaniata relinquit: vt obseruare facilè est in sagarum facie, quæ semper fœda videtur, & lacera; sic anno 1644. quodam mane in territorio Brixiensi duæ mulieres mater, & filia apud vulgum vt striges diffamatæ inuentæ fuerunt nudæ faciem habentes laceram, & sanguine fœdatam, vt latiùs supra narratum est *disput. 2 numer.* 444. Nonnunquam ab eo vapulant penè ad interitum; ità vt intercepto præ verberum atrocitate spiritu quasi exanimentur: cum ferreæ sint ei manus, quibus seù malleo caput ità contundit, vt attrectantibus exossatum videri possit. Alias longas, & acutas infirmitates immittit, à quibus conualescere est impossibile, si priùs a languente malefico arctis obtestationibus promissum non sit, so ea fideliter perfecturum, quæ sibi fuerint imposita.

§. X.

At nè putes infernalem exactorem sola commissa castigate; cùm tàm durum sit eius imperium, vt omissa etiam sine eorum culpa punite consueuerit. Cum enim eis non tantùm præcepta tradiderit negatiua; sed etiam affirmatiua, ad quorum obseruantiam tenentur loco, & tempore, si illa quandoquè non adimplere contingat, eos impunè non abire, nemo est qui ambigat. 542 *2. Omissa.* Etenim si illo mandante eius ministri maleficio aliquem vexare moliuntur, omnesquè adhibent conatus; vt illum perdant, & enecent; & tamen frustra laborent, obsistente virtute diuini Numinis, cuius tutelæ quotidianis se precationibus homo ille commendauit: vel vt de iniurijs sibi illatis aliquo magno malo vindictam sumant; & tamen timore aliquo præpediti non vlciscuntur: tunc dæmon non cessat incuriam hanc acriter arguere, & irritam illam molitionem assiduè incusare, quasi ex eorum culpa procedat; & concupita præda frustatus cumulatiorem exigere; quam illi cum damno rei familiaris, aut filiorum, aut proprio pensare tenentur. Hortatur maleficam, vt buculam vicinæ venenata potione, quam ipse porrigit, interimat; illa detrectat hoc facere, vt quæ ab alia sibi metuat; quid faciet, vt hac necessitate se liberet, & Magistellum suum placatum habeat? Vitulus, quem vnicum alit in stabulo, illo ipso veneno tollendus est. Alteri maleficæ venenum præbet, vt vicini perdat infantem; quod illa non potest; quia diuina protectione contra maleficas artes munitus est: reponendus est alius eius loco infans, & proprius à saga restituendus; Siquidem minister sathanæ in se admittere coguntur ex lege maleficis lata, quod frustra in alijs perficere tentarunt. Quòd si plures sagæ maleficium irritum attentarunt, contentio forte dirimitur, quem commune malum recidere debeat. Illa vero in quam cadit sortitio, præ omnibus noxam pendere tenetur, vel suo; vel filiorum damno; quæ medicatam potionem ipsis alacri animo propinat: aut si immisericors mater esse nolit, totam haurit, & deglutit.

§. XI.

Aliam omissionem sæpiùs punire consueuit dæmon in eis, qui festinanter ad nocturnos conuentus accedere negligunt: vel frequentiùs ab illis solent abesse. 553 Tenentur enim ex dæmonis præscripto semel saltem in hebdomada ad illos accedere. Vndè in Lotharingia, striges conueniunt noctibus, quæ præcedunt feriam quintam, & diem dominicum teste Remigio *lib. 1. cap. 14.* Et apud alios nocte, quæ præcedit feriam tertiam, vt ait Delrius *lib. 2. q. 16. disq. mag.* In Italia verò frequentant noctem, quæ feriam sextam præcedit, vt refert Cumanus in Lucerna: idquè vè circa noctis medium, vt ait Sebastianus Michaelis *schol. 7.* Idem asseuerauit mihi Magus supra relatus num. 507. qui dixit statim post tertiam noctis horam adesse Martinellos, & tunc immediatè omnes maleficos, & sagas illùc permeare, In hoc tamen Magi excipiuntur, ait ille, ob scientiæ magicæ eminentiam. Cum enim illum interrogassem: an ipse etiam singulis hebdomadibus ad illos dæmoniacos accederet con-

conuentus: respondit, quandoquè se accessisse; & subiunxit: *Nos enim magi non tenemur semper ad illos accedere cœtus; sed cum vocati sumus à magistello; si tunc nolumus; tunc illicò circulum facimus necromanticum, quibusdam admurmuratis verbis, nominibus aliquorum dæmoniorum inuocatis, & factis dæmoniorum principi nonnullis adorationibus, tunc à tali progressu, & laborioso exercitio excusamur. Malefici autem, & sagæ cum scientia careant magica illis conuentibus, cum celebrantur, semper adesse tenentur; nisi habeant causam veram; & excusabilem, quæ legitimè eos excusare possit. Vndè eos qui tardiùs, aut infrequentiùs accedunt, domi remanentes, ægritudinibus grauibus afficit, menteque & corpore torquet non nocte solùm celebrationis; sed etiam diebus sequentibus, in quibus omnia, quæ agunt, euanescere videntur. & in deteriùs ire quoadusque modo iurciurando promittunt, se amplius non defuturos indictis comitijs.*

Neque hæc solùm commissa, aut omissa dæmon vendicat tam grauibus pœnis. Insuper causas fingit, vt culpæ, contumaciæ, aut segnitiei imputare aliquid possit, quod plectat, & puniat, vt numquam cum illo ne vnius quidem momenti pax constare possit. Quæ omnia pluribus probat Remigius *lib. 3. dæmonolatriæ cap. 13.* Quarè verè dæmoniacos homines; immò dæmonibus peiores esse maleficos, nemo negabit, qui tali, & tantæ intolerabilis ministerij sarcinæ subijciuntur.

ARTICVLVS III.

Continuo.

544 ADeò obstinatè homines seruituti sathanicæ per peccatum addictos dæmon tuetur, ac retinet, vt non facilè è manibus suis eos eripi patiatur; cum ità sint pertinaces, vt quod semel corripuerunt, vix, ac nè vix quidèm sibi elabi permittant. Sed eò magis quasi iure proprio in seruos sempiternos vendicat eos, qui pactis, & conuentionibus vtrinquè firmatis se se eius ministerio deuouerunt. Siue enim dæmoniacæ, siuè humanæ, siuè diuinæ subdantur potestati, semper in eos sæuit, & in suo famulatu etiam inuitos retinere conatur.

Dæmon suos retinere conatur sub quacumquè sint potestate. Diaboli Iudicis Dei.

§. I.

§. 1. Si sub eius potestate volunt conuerti 1. Variè obstat.

SI sub ipsius diaboli potestate positi, tum intolerandæ eius tyrannidis tædio: tum scelerum conscientia: tum metu grauioris supplicij, quod eos certissimè manet, si illorum scelera innotescant; optent iugum inclementis, & iniustæ seruitutis excurrere; pristinamque filiorum Dei assequi libertatem, cui antea renunciarunt; statimac eorum animum subit talis cogitatio, sedulò obstat, ne faciant; omnibusque modis contendit, ne ab ipsis deseratur, propositis fœdere, pactis, & conuentionibus iureiurando obfirmatis; quæ frangere non liceat; sed seruare necesse sit, quoad vixerint eorum vim tam solerter, obstinatè, & efficaciter repræsentando minis, promissionibus, precibusquè insuper adhibitis, vt plures ex illis in eum errorem prolabantur: Quòd quemadmodum more militari transfugis negatum est postliminium, *L. Desertorem. §. is, qui ad hostes. ff. de re militari.* Sic & ijs, qui semel à Deo ad humani generis hostem desciuerint, præclusus sit omnis aditus misericordiæ Dei; ita vt à partibus, in quas semel transierint, nunquam discedere liceat.

2. Suadet, non dari pænitentiæ locum.

§. II.

QVo errore quid noxius spiritui humano instillari potest? Sic enim extenuatur, & minuitur, imo tollitur omninò diuina potentia, ac bonitas, quæ parcendo maximè, & miserando manifestatur, dum vbi abundauit delictum, superabundare facit & gratiam, per quam homo quàtumlibet impius à dæmone recedere, quamcumquè fidem, obedientiamq. ei præstiterit, & ad Deum quamuis innumeris lacessitum iniurijs accedere potest, si ad cor rediens serio pæniteat, vt ipsemet Deus per Ezechielem Prophetam spondet dicens cap. 18. *Projicite à vobis omnes prævaricationes vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor nouum, & spiritum nouum, & quare moriemini? quia nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus, reuertimini, & viuite.* Sic extollitur potentia, & malitia dæmonis, qui eò maiorem apud eos videtur habere virtutem ad perdendum, quàm Christus ad saluandum: quasi verò tota eius vis Diuinæ comparata non sit aliud quàm ventus, & fumus, qui momentaneè dissipatur in auras, cum maleficus diuino adiutus præsidio fortiter ei resistit in fide, vt docet Petrus, & S. Cyprianus *tract. 4. de idolorum vanitate: Dæmones, ait, vel exiliunt statim, vel euanescant gradatim, prout fides patientis adiuuat, aut gratia curantis aspirat.* Sic tollitur humana libertas, quæ etsi peccatorum nexibus, & pactionum vinculis quasi ligata infirmior sit; tamen facta ope diuina potentior, nexus, & vincula illa staminea in momento disrumpit, atquè à malo auersa ad bonum conuertitur, cui adhæret in finem, vt testatur Ezechiel loco cit. *Cum auerterit se impius* (per actum liberi arbitrij) *ab impietate sua, quam operatus est* (omnia sua peccata detestando) *& fecerit iudicium, & iustitiam* (idest seruauerit, & custodierit omnia præcepta Dei, & iustè vixerit) *ipse animam suam viuificabit.* (nempè gratia, qua Deo gratus euadet, & fiet dignus vita æterna. Sic maleficis inducitur desperatio, qui omnem salutis viam sibi præclusam videntes, quid aliud expectare possunt, quàm æternos gehennæ infernalis cruciatus, & ineuitabilem damnationem?

545

§. III.

HIc autem error eò magis in eorum animis serpit, quòd imperante dæmone alto silentio tegitur. Sicut enim perditis moribus adolescens, qui ingenuam aliquam adolescentulam deperit, quam seductam corrumpere nititur, omni laborat industria, & precibus summis contendit, ne suas solicitationes quouis modo parentibus patefaciat; ità diabolus in occulto, & ab hominum sensibus alieno scelere maleficos, quos in æternum suis laqueis irretitos vult perdere, ligatos silentio tenet; eisquè imperat, ne scelestissimas suggestiones, iniqua consilia, & callidissimos decipiendi modos vlli mortalium extra suam societatem reuelent; vt sic intricatus homo se expedire non possit; quod facilè assequeretur, si interiores animi sensum docto, & pio directori manifestaret. 546

3. Detinet immò illo silentio.

Huiusce veritatis exemplum luculentum habemus in illo Mago, de quo supra num. 507. qui cum à dæmone, cuius pedicis irretitus erat anno 1647. quadam nocte ita malè fuisset affectus, vt penè suffocaretur, orationibus, & supplicationibus ad Deum

Probatur exemple cuiusdæ magi.

à Matre sua directis, è dæmonis faucibus ereptus, contra ipsum indignabundus se ad Deum conuertere, eiusquè diuinum implorare statuit auxilium. Propterea tum parentum suasionibus, tum Admodum Reu. P. Vicarij Sanctæ Inquisitionis efficacibus hortationibus, vt in loco tuto à dæmonum insultibus tueretur, in ædibus Sancti Officij apud præfatum Vicarium: vt amicus illius se recepit. Ibi receptus, vt per veram confessionem sacramentalem Deo reconciliari valeret: ad hoc munus præstandum Confessarius nostræ Religionis Theologus doctus, & pius accitus fuit; qui cum illum ad confessionem tunc non ritè dispositum comperisset, suis eruditis, ac deuotis monumentis conatus est illum disponere; eiquè suadere, vt suam diligenti examine perquireret conscientiam post biduum in confessione sacramentali aperiendam. Sed ecce illicò dæmon omnes eius occupauit sensus, cæpitquè lingua eius loqui dicens, ac pluries repetens: *Ego ego sum diabolus: ego ego sum diabolus, & istius hominis dominus, & possessor: hic non debet, nec potest, nec ego permittam eum sua confiteri peccata. Ex fœdere enim mecum inito mihi est obstrictus; estquè mei iuris; Nam coram me solemniter est professus in omnibus mihi obtemperare; nec vnquam se veram praestiturum confessionem, nec à me vllo tempore recessurum,* Exinde Pater ille primò perterritus, dein in Domino cõfortatus petij à dęmone: ecquid ibi ageret? Respondit omniũ malorum inuentor, vitiorumquè incentor. *Hic homo cum sit nequam pessimus diù cum hæreticis conuersatus, multos apud se retinens libros hæreticorum, semper ad malum intentus, ne tot mala faciat, ad quot eius malitia, & peruersitas impelleret, maneo hic, vt custodiam illum.* O quam custos peruigil, qui ad omnium malorum baratrum induxerat, iactitat se illum custodire à malo; Hęc, & alia dixit versipellis hostis. At cessante Sacerdote loqui de his, quæ saluti animæ illius expediebant, & ad alia indifferentia sermonem suum conuertens, non ampliùs dæmon loquebatur in eo, nec ab vsu, & actu sensuum, ac potentiarum impediebat. Verùm cum denuò alias ille Pater exorcismis dæmonem coniuraret, ne confessionem illius impediret: Magus indesinenter dissoluebatur in risus, & cachinnos; & vultu, ore, pugnisquè se velle Exorcistam impetere ostendebat; illum subsannando, & floccifaciendo; ita vt funditùs insanire videretur. Sed à tali functione cessante sacerdote, cessabat, & magus à talibus nugis, cachinnis, & vesanijs; & sacerdotem seriò, ac mature vt homo doctus, & prudens alloquebatur; asserebatquè, se ex corde sua detestari crimina. At cum eadem ore etiam detestari, ac sacramentaliter confiteri; vel socios criminum suorum, ac complices patefacere vellet; statim cor sibi ligari, ac constringi sentiebat: Deinde maxima vi, ac vehementi impetu dilatari, & ad risum, cachinnosque prouocari, à quibus nullo modo se poterat cohibere; quinimmò ad sacerdotem ipsum pœnitentiam suadentem contemnendum, floccifaciendum, ac conuicijs prosequendum sese inclinari, moueri, & quasi impelli fatebatur: Nihilquè sibi iucundius, ac delectabilius videri, quàm omnes Religiosos, & Ecclesiasticos, ecclesiasticas sanctiones, functiones, ritus, & cæremonia nihili habere, & paruipendere. Quod non semel; sed toties, quoties ad aliquem actum saluti animæ suæ expedientem eliciendum erat inductus: præcipuè cum ab eodem Sacerdote persuasus errores suos coram admodum Reuerendo Vicario Sanctissimæ Inquisitionis abiurare ordiretur, repentè in risus, & cachinnos prorumpebat, & licèt vim vi repellere tentaret, & genuflexus scribere, aliosque actus bonos producere conaretur; attamen indesinenter à dæmone arripiebatur, proijcendo atramentarium, magnoquè impetu illinc recedens alibi aufugiebat. Quis autem hæc à dæmone inducente, & impellente, malo ipsius habitu, pessimaquè consuetudine fauente, ne à iure suo iste suus assecla vnquam recederet, procedere non asseueret? Non quòd illum dæmon eo modo possideret in corpore, quo energumenos, quorum corpora possidet, vt torqueat, ac pœnis continuis, vel intercepti affıciat, nullam in animam habens iuridictionem; sed in illo, sicut & in omnibus sagis, & maleficis erat dæmon semper assistens, vt animæ illius, & corporis dominus, & possessor; & cum necessitas vrgebat, operabatur modò in corpore cor eius ligando, stringendo, dilatando, ad varias & inter se oppositas passiones successiuè excitando: modò guttur ipsius, os, linguam, oculos, labia, cæteraquè corporis membra variè mouendo: nunc potentias sensitiuas internas, & externas varijs obiectis afficiendo, prout opportunum sibi videbatur: nec alio fine, quam ad illum suis laqueis irretitum, suoquè graui, diro, & duro iugo sathannico subiectum, & ligatum detinendum in perpetuas æternitates in orco flammis inextinguibilibus vstulandum.

Cuius insolitæ actiones enarrantur.

§. IV.

SEd videas alios dęmonis modos sub silentio suos detinendi asseclas prioribus non minùs callidos 547
absconditos, & deteriores. Parcat Lector, si hæc prolixiùs scribo; quia cum rarò ad manus perueniant illiusmodi casus, necesse duco, latiùs describere, vt ex hoc exemplum sumant Exorcistæ, & Theologi, quid faciendum, cum talia eueniunt. Eodem ergo anno cum Roma Bergomum versus peruenirem, in quadam Ciuitate parum distante ab Vrbe, quam præfatus incolebat Magus diebus aliquot moram agens, ab Admodum Reu. P. Ministro illius Prouinciæ Reformatæ, nec non ab eodem Patre Theologo de quo supra, tunc ibi commorante rogatus fui, vt de prædicto homine iurisperito sic male affecto mihi curæ esset, quem Religiosi Exorcistæ a dęmone obsessum, Medici verò insanum existimabant. Coram me igitur præsentato, prius solus cum solo de varijs rebus discurrere orsus, ex verbis ipsius, ac discursu illum non stultum, aut mente captum, vt Medici fatebantur, sed sanæ mentis, doctum, solertem, & sagacem aperte noui. Accitis autem prædictu Theologo, ac quodam nobili iurisperito eius comite, dęmonem exorcismis coniurare cæpi; Sed ecce adhuc, vt supra, exorcismis non, vt solet in dęmoniacis, torquebatur dęmon; sed ipse magus potius risus, & cachinnos effundebat, pugnisquè me percutere minabatur. Qua re perspecta, & admonitus de pactis ab eo cum dęmone initis: & quòd octennio dęmoni inseruisset, artique magicæ addictus fuisset, alijs medijs vtendum, necessarium duxi. Quare tum ab eo quæsitus, tum ab illo nobili iurisperito ipsius comite: tum à prædictis Patribus rogatus, vt curam illius susciperem: illùc profectus, vbi ipse morabatur, tradita mihi in vtroquè foro à Reuerendissimo P. Inquisitore, qui tunc aderat, in ipsum facultate in Conuentu Fratrum nostrorum præsentibus Adm. Reu. P. Ministro Prouinciali, & quodam Patre Deffinitore, & præfato nobili eius comite, priùs inuocato diuino auxilio, facto in Nomine Domini nostri Iesu Christi dęmonibus præcepto, ne vllo modo potentias eius siuè externas, siue internas impedirem,

Modus obseruatus ab Auctore ad cognoscendam illius fictionem.

direrent, vt liberè, & absque vllo impedimento ad omnia interrogata respondere posset, quęsiui ab eo: quonam fine ad Religiosos nostros confugisset; & præcipuè me aduocare fecisset: & quid à me peteret? Respondit. *Vt sciam: an sim maleficio affectus, aut energumenus: vel quonam laborem ægritudine. Sentio enim me cor habere ligatum, & constrictum, & quendam deperire adolescentem; vt vix videre aspicare possim; & tamen nollem illius affici amore: hoc autem ex maleficio prouenire suspicor. Si ergo noueris me maleficio affectum, quare, vt tuis remedijs mihi conferas sanitatem.* Ex cuius verbis cum planè nouissem, illum non propter dolorem offensæ Dei: nec propter Dei amorem: sed vt alter Antiochus propter corporalis flagelli euasionem à dæmone velle recedere, & ad ministros Ecclesiæ confugisse: dixi ei: Eo modo, quo minister Christi, & Ecclesiæ promittere potest per sacramenta, vel sacramentalia, aut alias functiones, & ritus Ecclesiasticos, sic ego, vt minister Christi, & Ecclesiæ auctoritate sancti euangelij innixus, diuina clementia fretus, ac Sanctissimi Nominis Domini nostri Iesu Christi virtute, & efficacia confisus, si maleficio affectus eris, tibi promitto sanitatem in nomine Christi, si hæc tria obseruaueris. Primum: obedias mihi in omnibus, quæcumquè imperauero tibi siuè spiritualia, siuè corporalia. Secundum: totius vitę tuæ cogitationes, verba, & opera quo meliùs poteris, præcipuè à tempore, quo cum hæreticis conuersatus es, & cum dęmonibus societatem habuisti vsquè ad horam hanc mihi aperias. Tertium: vt credas rationibus, & auctoritatibus, quibus veritatem euangelicam tibi persuadere contendam: & si aliquid habueris in contrarium, mihi exponas, vt possim omnes tuas soluere dubitationes. Hæc omnia promisit adimplere coram prædictis Patribus, & Iurisperito. Quarè ne ampliùs in risus, & cachinnos erumperet, ac me subsannaret: immediatè præcepi, vt sequentem faceret protestationem.

§. V.

548

Ego N. N. quotiescumquè aliquem actum, aut operationem saluti animæ meæ expedientem elicere, aut perficere volo, maxima vi, & impetu ad risum moueri expertus, ità quòd à quocumquè bono opere me reuocari, & omnia remedia spiritualia animæ, & corpori salubria respuere, sentio; ideò hic genuflexus coram Deo meo Creatore, ac Redemptore, ac te, Pater spiritualis, protestor toto corde, tota anima mea, ac totis viribus meis, imposterum ab hoc præsenti momento incipiendo, quotiescumquè ridebo: vel aliquem actum præstabo despicientiam, ac contemptum redolentem, nunc pro tunc ridere intendo in contemptum, ac ludibrium Beelzebub principis dæmoniorum (hoc enim nomine vocitabatur dæmon ille, cui se deuouerat: idest: vir, seù Deus muscarum, nempè animarum peccantium, quæ reliquerunt verum sponsum Christum) *cunctorumque ipsius asseclarum ob eorum maximam stultitiam commissam, dum Deum suum ob maximam suam superbiam dereliquerunt, & obliti sunt Domini creatoris sui seipsos obnoxios reddentes pœnæ æternæ. Pariter ridere intendo ob lætitiam, qua deberem affici ob confidentiam à me conceptam, quòd Deus ob immensam suam clementiam, ac bonitatem omnia mea peccata sit mihi condonaturus, quę quoties ridebo, intendo toto corde toties, imò semper detestari, eo quòd sint offensa Dei mei Creatoris, & Redemptoris, qui super omnia amari debet. Proindè vos ò diaboli me inducite, monete, & impellite ad ridendum, vt lubet; quia semper intendo, hoc fiat in contemptum vestrum, & in salutem animæ meæ,* 549

Hoc proposito coram nobis quamuis remissè peracto, illicò risus in mærorem conuersus est: nec imposterum, cum de rebus animæ salutaribus agebatur, ridere; sed maximo affici mærore, ac melancholia visus est. Idcircò rogatis cæteris, vt foras egrederentur; solus cum solo mansi; ac de omnibus, quæ patrauerat, ac sibi euenerant interrogaui: de pactis cum dęmone initis, de professione coram dæmone emissa, de promissis, de socijs, de libris hęreticorum, de martinello suo, de progressu ad ludos diabolicos, de omnibus, quæ in illis à Magis, Maleficis, Strigibus, & Dæmonibus exercentur, de voluptatibus, ac delectationibus à dæmone obtentis, ac cæteris breuiter, quæ octennio illo, quo dæmoni inseruierat, operatus erat, quæ licèt cum aliqua difficultate, omnia tamen mihi enarrauit. Quarè iussi vt postera die, veniret, vt in Ecclesia nostræ Religionis missam audiret, & sacramentali confessioni initium daret. Promisit omnia: sed dæmon in corpus eius rigorem, & stuporem quendam immisit, vt videretur sibi corpus habere gelidum, durum, & terreum: quod ex lectulo suo dimoueri non poterat. Ego post biduum illum inuisi, arguens, quòd tempore condicto non venisset: qui dixit: *Excusatum me habeas, quia è lecto surgere non possum, nec me dimouere ab hoc loco: nihilominùs sic maneo lætus, & contentus, sine vllo afficior dolore.* Tunc facto dæmonibus præcepto, ne illum impedirent, è lectulo surrexit, & ad conuentum perrexit. At cum peccata confiteri vellet, nullum nec minimum quidem doloris, ac compunctionis ostendebat indicium; quod sæpiùs per mensem euenit, dum etiam in ædibus sancti officij apud Reuerendissimum P. Inquisitorem a me fuit iterum introductus, quo tempore nunc paratum se præbebat ad confitendum peccata sua, & dicebat, se dolere ex corde, sed dolorem extrinsecùs ostendere nequire: sed vix incæperat genuflectere, quòd actionem inanem, à ratione alienam peragere videbatur: modo nullius peccati mortalis se conscium asserebat: modò vix incępta interrogatione, surgebat, & se nullius criminis esse memorem dicebat: sæpiùs cum salutaribus exhortationibus illum ad confessionem disponere contenderem, intercæpto sermone discedebat, ac si festinanter ab aliquo foris vocaretur; quod etiam sæpiùs coram Reuerendissimo Patre Inquisitore peregit. Tandem cum de artis magicæ diabolicę professione, dæmonum inuocatione, & cæteris id generis criminibus, vt se argueret suaderem: respondit; non posse se accusare de tali opere; quia opus est illustre, & sanctum, nec vlla reprehensione dignum; seque conscientiam puram, nullo crimine coinquinatam, nec vlli vitio obnoxiam habere, cum omnia, quæ patrauerat, licita, iusta, ac sancta essent, asseuerauit. Ex quo se apertum manifestauit hæreticum. Vnde si aliquando antea pęnitendi aliquod formauerat propositum, à dęmone illicò ad oppositum mouebatur; quia eius pęnitentia, ac propositum pęnitendi non erat propter offensam Dei, quæ sibi displiceret; sed propter euasionem corporalis flagelli, quo affligebatur in corde, vt sæpiùs ipsemet mihi asseruit, dicens: *Non quæro à te, vt meam per confessionem purifices conscientiam; quia nos magi, & necromantes omnes securi sumus de salute nostra, nec*

tuis

te eos illico impetere volentem: aut alia efferata forma minitantem; eòque oculos vertunt, & intento digito demonstrant: vt pluribus exemplis probat Remigius *loco citato*.

§. X.

554 *Terroribus.* QVòd si diuersis præstigijs iterato, & grauiter interminando, ne se, conscios uè suos prodant, præuidet ipsos minùs linguam temperaturos, acriùs, & maiori cum studio, ac importunitate vrget ad id quantulum superest vitæ sua manu præscindendum, vt scelestissimam vitam interitu sempiterno tandem abrumpant. Nam ad carcerem sæpiùs aduolat, significat, adesse carnificem, Iudices indignatos, & crudeles repræsentat, equuleus, & torturas parari monet; nullumquè forè dolorum modum, quos tolerare ne obstinatissimus quidem possit: tam horrenda scelera ab his commissa, vt supplicia grauiora effugere impossibile sit; eosquè securi percutiendos, forcipibus candentibus inurendos, & igni viuos tradendos esse. Dehin tormentorum, & flammarum, quarum cruciatibus interficiendi sunt, horrorem, dedecus, & infamiam aliquando ub oculos ponit; nec in sua positum esse potestate eos eripere, quod summoperè cuperet. Vnicum esse remedium, spontanea, & voluntaria morte hæc tormenta peruertere, horribilem mortem fugere, & se dolori, ignominiæ, publicoquè exemplo subducere. Tum consilium dat, quomodo vim sibi afferre debeant, & manu sua vitam exhauriri: vt pluribus exemplis probat Remigius loco citato.

555 *Violenta.* Deniquè persuasos aliquando adiuuat, & rem totam ita vrget, atquè approperat, vt eius facinoris molitionem subita, repentinaquè mors sequatur; nec vllum satis promptum remedium ab occurrentibus, aut impedimentum contra afferri possit. Quarè plures in vinculis reperiuntur extincti, quorum cadauera vel leui vulnere impresso: vel collo fasciola putrido stamine intertexta religato: vel contusione minima iacent; quia operi dæmon manus admouit, sine quo tanta celeritate, & facilitate perire non poterant. Quæ quidem molitur, vt quos viuos flagitijs eos defunctos supplicij indesinenter exerceat: vt refert idem Remigius *in sua dæmonolatria*.

§. XI.

Ideò admonendi sunt, semper esse locũ pænitentiæ.

AT sub quacumque potestate siuè humana, siuè diabolica existant magi, ne huiusmodi erroris tenebris obruantur, & in desperationis baratrum prolabantur, admonendi sunt; quoscumquè etiam a diabolo deceptos cum gratia Dei semper posse, dum sunt in via, per pænitentiam redire ad gratiam, diaboli iugum rumpere, & tam fædam societatem relinquere etiam quocumquè tempore. Siuè Deum respiciant: siuè liberum arbitrium attendant: siuè considerent pactum cum dæmone initum. Si enim pactum formident: Nonnè prorsus est inutile, inualidum, turpe, nullum, ac repudiandum? ideòquè non solùm non teneri ad illius obseruationem; immo teneri, illud non seruare, cum sit contra legem diuinam, & humanam, & contra bonos mores, vt supra dixi. Si actum voluntatis, ac liberi arbitrij, quo se dæmoni deuouerunt, vt irreuocabilem, & immutabilem spectent: quid mutabilius, & variabilius hominis voluntate, ac libero arbitrio, dum anima corpori est vnita? Voluntas enim, quæ est pars liberi arbitrij, libera est, & ex hoc quod libera est, libere vult; sicut ergo liberè potuit velle malum, ità liberè potest velle bonum, & declinare à malo: *Liberum enim arbitrium* (puta viatoris) *est facultas rationis, qua bonum eligitur gratia assistente, vel malum eadem desistente*: Quam veritatem testantur diuinæ scripturę: Ezechielis 18. *Proijcite à vobis* (per actum liberi arbitrij) *omnes prævaricationes vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor nouum: & spiritum nouum: & quare moriemini domus Israel? Quia nolo mortem morientis, dicit Dominus Deus, reuertimini, & viuite*, & c. 33. *Impietas impij non nocebit ei, in quacumquè die conuersus fuerit*: & Ierem. 8: *Nunquid qui cadit, non adijciet vt resurgat? & qui auersus est, non reuertetur? Quare ergo auersus est populus iste in Hierusalem auersione contentiosa? apprehenderunt mendacium, & noluerunt reuerti*. Non est ergo, quòd se excusent ex actu liberi arbitrij, cum hoc sit fulcimentum, quo semper a dæmoniacis pactis, ac promissis se reuocare possunt, & ad Deum conuerti, peccata priora detestando quantum in se est, & proponendo ab eis se cauere in futurum. Sed tandem Deum fortasse timebunt, qui ipsis apostatis ob eorum scelera nefanda, & nimis abominanda crimina veniam impertire non velit? At quis non agnoscat, Deum esse pijssimum, ac clementissimum, cui proprium est misereri semper, & parcere: qui ipsos etiam obstinatos peccatores ad pænitentiam vocat eisque suam impertiri gratiam, pollicetur. Ieremiæ 3. *Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tamen reuertere ad me dicit Dominus, & ego suscipiam te*, & Isaiæ 55. *Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius, & ad Deum nostrum quoniam multus est ad ignoscendum*. Quod probant etiam scripturæ, quæ attestantur, Dominum soluere, & rumpere vincula peccatorum, vt Dauid in psalmo 11. *Dirupisti Domine vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis*. Et iterum psal. 145. *Dominus soluit compeditos, Dominus illuminat cæcos*. Quicumque ergo à diabolo decipitur: aut deceptus est, & sub tam dura seruitute agit, quamtamcumquè fidem infideli addixerit; obedientiamquè præstiterit, redeat ad cor, frangat perfidiam, pæniteat, inuocet Deum, cælestis curiæ Reginam, desolatorum aduocatam B. Virginem, Angelum custodem, & Sanctos: resistat aduersario in fide, & vincet. Tantò autem faciliùs tàm abominabilis status relinquitur, quantò citiùs deseritur. Optimum autem consilium est, vt homo quàm primùm se delusum cognoscat, ingemiscat, peccatum confiteatur docto, bono, ac prudenti Confessario, & fidei nostræ armis fortiter se muniat contra aduersarium, eiusque insultus forti, & constanti animo repellat; sicque a se auferet pertinaciam in malo, quę veræ ad Deum conuersioni opponi, & aduersari solet.

Siuè ex parte pacti, quod nullum est.

Siuè ex parte liberi arbitrij, quod est variabile vsquè in finem.

Siuè ex parte Dei, qui est pijssimus.

§. XII.

QVa pertinacia illos tanquam suos adoritur, qui diuini Pastoris benignitate è diris faucibus erepti, finibus ipsius recipiuntur, & ad Ecclesię ouile reuocati denuo cælesti pabulo recreantur. Ita enim prædę tenax est lupus infernalis, vt illos varijs molestijs fatigare non cesset. 556

§. 3. Si sub Dei potestate Torret visibiliter, & inuisibiliter

Quod prçcipuè in ijs cernitur, qui à parentibus sortilegis in tenera adhuc ætate malis artibus initiati, si fortè disciplinæ christianæ legibus informentur: suoquè errore agnito resipiscant à diaboli laqueis, & in filialem iustorum libertatem à Christo

Domi-

Domino vindicentur, non facilè possunt tam sanctis informari institutis, neque ad diuinæ legis adamussim vitam ita rectè dirigere, quin in eis ius aliquod semper dęmon sibi retineat. Neque enim ei sufficit, internis, & spiritualibus tentationibus eos vexare continuè; sed insuper consueuit varijs eos terrere apparitionibus, die, noctuque oculis obuersari diuersa specie, sæpiùs rapere, in altum tollere, de loco in locum asportare; constituere in locis periculo plenis, verberibus excipere, maiora, & grauiora peracturus, si ei concederetur; ita vt ij, qui eorum curam gerunt, nisi vix adhibitis iteratò remedijs ecclesiasticis eum in fugam vertere, & à furiosis eius insultibus vexatos liberare valeant vt luculento exemplo probat Delrius *Disquisit. magic. lib. 6. sect. 3.*

557 *In maleficis condemnatis.* Quod sagis omnibus cum sit notissimum, solent illæ, quæ adiurato dæmone, scelerumque confessione peracta conuertuntur ad Deum, summis precibus efflagitare à Iudicibus, nè mortem, & meritas pęnas longiùs trahant, se paratas esse, ignes, & tormenta æquo animo sustinere, tantùm ne differantur; neque enim ipsis libetum vmquam futurum, etiamsi à vinculis absoluerentur, vt resipiscerent, & se reciperent ad meliorem frugem, ob importunissimas dæmonis solicitationes, & molestias, quas non possent diffugere, quandiu in vita manerent; nec eas essent ferendo sufficientes, potiusque ipsis esse citò scelestissimam vitam temporalibus flammis extinguere, & in cælestem pergere patriam, quàm viuentes adhuc ineuitabiliter reincidere in Sathanæ manus, & mitti in ignem sempiternum, vt pluribus exemplis probat citatus Remigius *lib. 2. dæmonol.* Ex quibus apertè colligitur, quam misera sit maleficorum sors, qui tàm infame, intolerabile, & continuum dæmonibus ministerium exhibent, eosque verè esse diabolicos homines, qui huiusmodi fæderibus, Societatibus, & ministerijs diabolo copulantur.

CAPVT II.

Diaboli humanati.

558 *Malefici diaboli sunt non natura, sed malitia: quia diabolum referunt Impietate. Iniquitate. Iniustitia.* QVod Christus de Iuda, hoc de maleficis omnibus asserere licet. Hunc Dominus vocat diabolum ob insignem malitiam, cum loquens cum discipulis suis Io. 6. v. 70. traditorem ijs verbis designauit: *Vnus ex vobis diabolus est.* Et nos eadem ratione hos possumus diabolos appellare. Nam etsi natura sint homines; tamen malitia diaboli sunt. Quarè si homines sunt diabolici, quia triplici nexu fœderis, societatis, & ministerij, vt ante vidimus, eis copulantur: diaboli sunt humanati: quia diabolum malignantem tripliciter referunt Impietate, Iniquitate, & Iniustitia: vt tribus sectionibus explicabitur.

SECTIO I.

Impietate.

559 *1. impetus diaboli fuit impiè extollentis fuit ab initio, & modò.* PRimus malignantis diaboli impetus fuit ab ortu sui casus factus in Deum, quem in primum omnium rerum principium, supremam omnium effectuum causam, & vltimum creaturarum finem, à quo omnia procedunt: quem omnia referunt: & ad quem omnia tendunt, supremi cultus honore pietatis virtus docet esse prosequendum. Paulò enim postquam ab omnipotenti Dei manu fuit creatus, & in cæli delicijs collocatus, ac gratia decoratus, insurgere præsumpsit in eum, cui se, suaque tribuere tenebatur. Neque enim voluit illi esse subiectus; sed quandam in cæteris independenter præsidendo diuinam appetijt æqualitatem: vt benè sentiunt D. Bonau. *in 2. d. 5. q. 2.* Scotus *ibi d. 6. q. 2.* post D. Ansel. *l. de casu diaboli* D. Hieronym. *super Ezech. 18.* Isidorum *lib. de summo bono.* Basilium *homil. quod Deus non auctor mali* Ambr. Greg. & Bernard. relat. à Ioseph. Angl. *in 2. d. 5. q. 2.* Ideòque impius factus à primo illo insultu vsque modo non cessat, nec cessabit in æternum impietatis flammas euomere. *Aperuit*, ait Io. Apoc. 13. *os suum in blasphemias ad Deum, blasphemare nomen eius, & tabernaculum eius, & eos, qui in cælo habitant.*

In Deum. Blasphemat Deum, cum primùm orbi apparere incipit: In Cælo, dum æqualitatem diuinam quærens, Deum negat, & eũ nec nominare dignatur. Non enim dicit, vt benè notat Chrysostomus: *Similis ero Deo: sed altissimo.* *Erubescebat*, inquit, *eum nominare, quem iam negauerat.* In terra, dum primos orbis incolas alloquitur lingua serpentina, Deum facit inuidum, & maleuolum, Deorumque pluralitatem inducit: vt notaui supra *dispu. 2. num. 17.* Et modò, dum in terra vagatur: aut in eius visceribus tenetur inclusus, quid aliud agit, quàm Deum, quem summo odio prosequitur, continuis lacessere iniurijs?

In Christum. Blasphemat tabernaculum eius, sanctissimam, nempè, Christi humanitatem, quę est augustissimum tabernaculum Dei cum hominibus, in quo inhabitat cum eis, & ipsi populus eius sunt, & ipse Deus cum eis est eorum Deus: vt testatur Ioannes *Apocal. 21.* Si enim audet in deserto varijs eum vrgere tentationibus; & modò experiri potentiam: modò suadere præcipitium: modò ab illo summum adorationis honorem exigere; quid facit ab eo tempore, quo se videt, & sentit omnipotenti eius virtute toto orbe fugatum, & æternis vinculis indissolubiliter religatum? Nonne qualibet oblata explendi odij facultate in eum furit, omnesque, qui eum adorant, insectatur.

In Sanctos. Blasphemat in Sanctos, qui in cælo habitant, Sanctos, scilicet, quos aliàs militantes diuersis prælijs fatigare, & in suam subijcere potestatem frustra conatus est. Nunc ludibrijs, & maledictionibus insequitur triumphantes. Debitum namque ipsis honorem imminuere satagit: cum immortalem eorum gloriam auferre non potest. Ideòque impius per excellentiam vocitatur.

Quã impietatem in his tribus malefici imitantur. Quam impietatem imitantes malefici tanquam locustæ mysticæ Angeli huius exterminatoris sectantur vestigia, dum insurgunt in Deum: Christum: & Sanctos: vt sequentibus articulis notum fiet.

ARTICVLVS I.

In Deum.

§. I.

560 *Religio, seù pietas maleficorum damnata à Paulo: Quia.* QVàm aptè Paulus ad Colosſ. ſcribit *capite* 2. Chriſtianos monet, ne ſe patiantur à ſimulata maleficorum, & ſagarum impietate ſeduci. *Nemo*, inquit cap. 2. *vos ſeducat, volens in humilitate, & religione Angelorum.* Non enim hic damnat duliæ coltum, qui à fidelibus humiliter, & religiosè angelicis ſpiritibus exhibetur; cum æquum ſit, illos ſpecialiùs reuereri, quos ſcimus à Patre eſſe præpoſitos nobis tanquam tutores, & actores, diuinæ prouidentiæ in ſaluris hominum diſpenſatione miniſtros. Sed introductam Coloſſis religionem falſam à quibuſdam hæreticis prohiber, qui recurrendum eſſe docebant, non ad Chriſtum, quem negabant eſſe caput Eccleſiæ à Deo conſtitutum: vt ſequentia Pauli verba demonſtrant cap. 2. *Fruſtra inflatus ſenſu carnis ſuo. & non tenens caput, ex quo totum corpus per nexus, & coniunctiones ſubminiſtratum, & conſtructum creſcit in augmentum Dei.* Sed ad Angelos tanqoam humanæ ſalutis auctores. Cum eoim iſti dogmatizantes eſſent ioſigniter magi, reiecta chriſtiana religione, tentabaot introducere magicas diſciplinas, quarum auctores Angelos non bonos, ſed malos ſpecialibus, & ſummis humiliationibus, proſtrationibus, & adorationibus venerabantur; & ab alijs venerandos eſſe, ccoſebant: vt eruditè docet S. Ioan. Chryſoſt. *homil. 7. ſuper dicta verba.*

561 *1. Ficta pietas.* Et certè inter omnes, qui aliqua io Deom religione ducuntur, nullom eſt hominum genus, quod magis pietarem præſeferre videatur hac ſecta magorum, & præcipue ſagarum. Has videas Eccleſias frequentiùs viſitare, ſacris miſſæ ſacrificijs primas intereſſe, aras omnes ſuppliciter adire; proſtrare ſe ſuper pauimento pluries oſculato; aqua luſtrali ſeipſas aſpergere, & illam effundere copiosè per cęmeteria; recedere ab ædibus ſacris vltimas, atquè adeò inuitas: refferis precarijs eſſe ſemper inſtructas: precationes oè in via quidem iotermittere; ſolemnia ieiunia rigidiſſimè celebrare; ſuis incantationibus intermiſcere votiuas preces, peregrinationes ſacras, eleemoſynas, inſtructiones ſanctas; atquè id generis alia præſtare, quę propenſum ad pietatem, & religionem animum indicare videntur. Quare ad ſimpliciores, & minus cautos tot ſanctitatis indicijs commendantur, qui ſecum benè agi putant, ſi largis eleemoſynis orationes Sanctarum tot meritis cumulatarum demereri valeant.

§. II.

562 *2. Vera impietas qua iunctas habet.* AT ſummopere cauenda eſt talis pietas, quæ ficta, ſimulataque cum ſit, ſceleſtiſſimam vitam ſolet obtegere; cum nihil magi, & ſagæ adeò exoſum habeant, quàm honores, cultoſquè diuinos, quos ementita animi homilitare, & corporis proſtratione; laruatiſquè religionis actibus exteriùs profitentur. Et verè quæ maior impietas reperiri poteſt, quàm à Deo recedere, & accedere ad dęmonem per idololatriam, hæreſim, blaſphemias, & athæyſmum, vt iſti faciunt?

Idololatriam. Hæc ſunt enim magorum, & ſagarum primordia cum maleficis, & magicis artibus initiantur, Deo abnegato, dæmonem pro Deo agnoſcere, cui ſe totos pactis expreſſis, ſponſionibus formatis mancipant. Vouent ſolemniter illibatam fidelitatem, & promptam eius mandatis obedientiam. Iurant ſuper magno quodam libro; vel vt alij voluot, ſuper circulo in terram ſculpto; eò quòd circulus ſit diuinatis ſymbolom, & terra ſcabellum pedum Domini, quaſi credant, eum, cui ſe iuramento aſtringunt, eſſe dominum cæli, & terræ. Iorant, inquam, ſe numquam ad Deum redituros; aut pręcepta eius ſeruaturos. Denique homagium præſtant, & in eius teſſeram ſua omnia ei conſecrant; atquè in ſacrificium quaſi Deo ſummo offerunt bona ſpiritualia, fidem, baptiſma, & ius hæreditatis æternæ, cui renunciant: Corporalia, ſanguinem, ſemen, carnis particulam, capillos, vel etiam proprios filios: Fortunæ, fruſtum veſtis; verueces, capras, oues, gallinas, & ſimilia, vt dictum eſt ſupra; quæ ſingulis annis, menſibus, vel hebdomadis iterare promittunt, prout ſe arctiùs aſtringunt diabolicæ ſeruituti. Quis autem eos idololatriam committere neget? Nonne & populus Hebræorum idololatriam commiſit, quando coram vitulo luſit, choreas duxit, edit, & bibit? vt habetur *Exodi* 32. Quid aliud malefici in nocturnis ſuis conuentibus coram dęmone faciunt? ipſum certis diabolicis ritibus adorant, honorant, ludunt, choreas ducunt, edunt, & bibunt. Quamuis enim non ſit vera, & propria idololatria, cum malefici eum adorantes veram non habent opinionem ſupremæ excellentiæ, & diuinitatis in dęmone, quæ ad veram idololatriam eſt neceſſaria, quia tamen habent affectum reuerentiæ, vt ſubtiliter obſeruat Suarez *de Religione lib. 2. de ſuperſtitione cap. 4.* Vel per adulationem, vel diabolicum timorem, dæmoni diuinum volunt exhibere honorem, eique ſe ſubmittere tanquam Numini, licet agnoſcant, non eſſe verum Numen: ideo ad idololatriam reducitur, quæ ex genere ſuo grauiſſimum eſt peccatum; cum honorem diuinum, & diuinitatem ipſam quantum in ſe eſt, transferat ad creaturam: vt latius explicabitur *tom. 2. diſp. 1. num. 27.*

§. III.

QVo magis autem io diabolica ſeruiture perſeuerant, eò grauioribus errorum tenebris inuoluuntur. Plures enim viſis in maleficiorum executiooe tot effectibus miris poteſtatis ſathanicæ, nugas putant, aſſerere tam potentem ſpiritum à Dei permiſſione pendere in ſuis operationibus, ſic vt nihil aut attentare; aut perficere poſſit ſine illa: ſicut ex conuerſatione familiari hoc ſibi in animum inducunt, falſum eſſe dęmones cruciatibus vexari continuis, quaſi verò qui iam acribus torquentur pœnis, non poſſint ridere, ſaltare, cantare epulari, coire, vt iſti faciunt: & conſequenter ſomnia putant, eos, qui iſtis adhærent, fore damnandos; ſimileſquè hæreticas opiniones ſibi perſuadent, quibus cumulata in Deum malitia indies augetur, creſcit. Quarè ſi Inquiſitores, vel cęteri Iudices, ad quos ſpectat eos examinare in foro exteriori. Et Confeſſarij io foro ſacramenti pœnitentiæ, diligenter eorum perſcrutabuntur actiones, & operationes, & ſubtiliùs perquireot: an voluntate tantùm conſenſerint: vel etiam intellectu huiuſmodi erroribus aſſenſum præſtiterint, & adhæſerint, inuenient vtiquè omnes 563 *Hæreſim.*

maleficos, & magos vel esse hæreticos: vel saltem eorum facta sapere manifestam hæresim, vt lex ipsamet statuit *c. Accusat. extr. de Hæreticis l. 6. § sané:* & latiùs tradidi supra *huius disp. n. 491. in fine.*

§. IV.

564 *Blasphemias.* EX quo nihil mirum, si in horrendas prorumpunt blasphemias modò auferendo à Deo potentiam; modò bonitatem, sapientiam, prouidentiam, cæterasq. eius perfectiones: modo ei tribuendo ea, quæ diuinam eius Maiestatem dedecent, gloriamque conspurcant. Sic ille Magus, de quo supra *num. 507. & 546.* singulis ferè noctibus à parentibus, alijsque audiebatur, horrendas in Deum euomere blasphemias, ridere, ac cachinnare, acsi Deum paruipenderet, ac subsannaret: vt Frater ipsius non puer, sed iuuenis maturæ ætatis, non leuis, & vanus, sed morum grauitate ornatus mihi enarrauit; quod ipsemet magus postea mihi de hoc ab eo sciscitanti affirmauit, dicens, se huiusmodi blasphemias vomere, ira, & rabie percitus: quia cum ab illa vehementi passione amoris, qua cor suum in quendam adolescentem nimis accendebatur, se expedire nequiret, per blasphemias, & conuicia in Deum iacta: illam ferre leuiùs quasi sibi videbatur. Hinc iure meritò lege diuina blasphemus lapidibus obruitur, & morte plectitur *Leuit. 24. Educ blasphemum extra castra, & ponant omnes, qui audierunt manus suas super caput eius, & lapidet eum populus vniuersus. Et ad filios Israel loqueris: Homo, qui maledixerit Deo suo, portabit peccatum suum, & qui blasphemauerit nomen Domini, morte moriatur, lapidibus opprimet eum omnis multitudo populi.* Quanta autem sit blasphemia maleficorum in Deum, Beatissimamque Virginem Mariam nemo est qui ignoret, nisi tam felix sit, quod de hoc infelicissimo hominum genere nihil vnquam audierit: vt testatur Binsfeldius *Comment. in Tit. C. de malefic. & mathemat. L. nemo. q. 1. concl. 2.*

§. V.

565 *Atheysmum.* INsuper in athæysmum omnium errorum colluuiem, & malorum sentinam prolabuntur, credentes, nullum esse Deum; nullam, præter hanc, quã hoc mundo sentiunt homines felicitatem; nullum esse infernum; nullos dæmones, qui vt ministri diuinæ iustitiæ scelera improborum post hanc vitam puniant; Animam rationalem esse corpoream, & animalem, & mortalem. Demum quicquid de Religione dicitur, & statuitur, esse figmentum ad terrendum homines ignauos, vt à sceleribus cohibeantur; vera tamen nil aliud esse solidum, nisi illud Epicuri, *ede, bibe, lude, post mortem nulla voluptas:* Quid autem erroribus his grauius, quid irrationabilius, & perniciosius inueniri potest? Et tamen hoc etiam nostro æuo multi magi, & malefici, eò tandem se præcipitant, vt hisce vesanijs, & abominandis dogmis adhæreant, & firmiter consentiant: de quorum numero erant nonnulli ex illis Magis, cum quibus domesticè conuersabatur ille nouellus magus supra relatus numero præcedenti: vt sæpiùs ipsemet mihi enarrauit. Quare maiori impietate in Deum ferri non possunt; quam tamen humilis, & religiosæ pietatis specie tegere modis omnibus contendunt: vt sic debitas pœnas cautiùs effugiant, securiùs stragem perficiant maleficia, & insidiosiùs alios in sua tendicula, laqueosque allicientes inducant.

ARTICVLVS II.

In Christum.

§. I.

SVb simili pietatis larua impiè Christum Dominum inhonorant, cui tamen externos honores deferre videntur. Nam signum crucis frequenter formant, dum suas precationes emittunt: vel tradunt amuleta, & filtra, vel infirmis remedia adhibent, vel quid sinistri aut vident, aut audiunt. In ijs enim, & similibus euentibus videas eos crebriùs salutari signo frontem terere, & alios consignare: In compitis viarum, vbi cruces erectæ sunt, profundis reuerẽtijs, & genuflexionibus addere preces aliquas breuiores, aut longiores; & cum solemni pompa Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in publicis processionibus defertur, numquam omittere illud prosequi extraordinarijs humiliationibus, quas in locis lutosis, aut saxis plenis præstant, tardiùs alios insequentes; quasi se indignos reputent ad tantum accedere Dominum, & cum cæteris purioribus, & sanctioribus se immiscere; sed de facto, vt ab alijs videantur. Ijs visis simulatæ religionis actibus, quis non credat, tales sincero cultus honore, & amore feruenti colere Christum Dominum, & cæteras christianæ disciplinæ partes adimplere? 566 *Sub simili pietatis larua Christũ fictè honorant.*

Et tamen nullum tam infestè oderunt, quàm Christum. Nam quomodo eum possent colere, aut amare, qui ipsorum principem, & magistrum dæmonem, cuius partes mordicus tuentur, e cælo deiecit, & ex animabus, & corporibus quotidie expellit? Qui decertantem toties vicit, victum prostrauit, conculcauit prostratum, & conculcatum in triumphum adduxit? Qui eius potentiam fregit, euertit regnum, tyrannidem abstulit, fallacias reuelauit, & imbellem omnibus proposuit ad illudendum ei? Denique qui destruxit mortem, deleuit peccatum, abstulit mala, soluit pœnas, calamitates abegit ab ipso in mundum introductas? vt Paulus testatur *ad Galat. 3. ad Philippen. 2. & ad Colloss. 2.* & Ioannes *epist. 1. sua canon. c. 3.* Et quod semel fecit, quotidie facere non cessat per sacramẽta, & sacramentalia summo hominum bono, summo dæmonum malo, & damno, qui propter tot iacturas à Christo perpessas rabie perciti nihil intentatum relinquunt, vt aliqua eum iniuria afficere possint. *Variè inhonorant*

§. II.

QVod malefici sectatores libenter imitantur, cum in dæmonis clientelam se tradunt; Christo Domino nostro solemniter renunciant, eius obedientiæ se subtrahunt, verbum eius irridentes iurant, se numquam eius præcepta obseruaturos: aut ad eum redituros: fidem abnegant: christianismum deserunt: hæreditatis æternæ ius à se abijciunt: sacrum missæ sacrificium contraria imitatione in suis cœtibus ludendo repræsentant: cæteras singunt ecclesiasticas cæremonias: sacramentorum gratiam despiciunt: crucem Domini conculcant, & erectam euertunt: imagines Christi sputis, & luto conspurcant, varijs iniurijs affectas dilacerant, & in frusta concidunt: oleo sancto, Baptismatis, & extremæ vnctionis, aut confirmationis balsamo suas statuas inũgũt, labijs voctis eos osculãtur, 567 *Varijs modis.*

quos

quos in ſui amorem pellicere volunt; ſanctiſſimam Eucharistiam in Eccleſijs cum alijs communicantibus receptam in partes diuidunt, minuunt in puluerem, veocnis admiſcent, & ſuis amaſijs tradunt; aut characteribus magicis humano ſanguine inſcriptam, & exaratam domi ad maleficia reſeruant; aut animalibus ſacro priùs oleo delibutis deuorandam tradunt, & in os ingerunt: aut in ſuum cętum delatam irriſoriè circunferunt, pugionibus perforant, & in ignes inijciunt. Aquam luſtralem ſpargunt, & in eam mingere, & fæces exonerare non verentur. Sal benedictum, cereos, reſque omnes Eccleſiaſtico ritu conſecratas, & cultui dicatas diuino diſperdunt, & diſſipant. Tandem omnes in ſeipſis chriſtianiſmi notas certis cæremonijs extirpare, eradere, & penitùs abolere conantur. Nam poſt diabolicas abnegationes, & renunciationes, vt ſe totos dæmonibus coniungant, abominandum ſuſcipiunt noui baptiſmatis lauacrum, quo ab illis tinguntur, negato priore nomine nouum in nouæ illius mortiferę regenerationis teſſeram aſſumunt: Alios ſathanici baptiſmi ſuſceptores, ſeù patrinos, & matrinas cæteris abnegatis, eligunt: Dæmonis characterem modò huic, modo illi corporis membro impreſſum gerere geſtiunt; & ſe de numero chriſtianorum deleri, atquè in mancipiorum dæmonis album referri poſtulant, vt ſe non homines, non chriſtianos; ſed diabolos humanatos tot diabolicis actibus multipliciter profiteantur. Quos poſtea per totius vitæ curriculum iterare non ceſſant, creſcente eorum malitia, & nouos iniuriarum, & blaſphemiarum modos ſuppeditante, quibus Chriſtum, & omnes, qui chriſtiana profeſſione cenſentur, inſequi perſeuerant, vt latè tradunt Innocent. VIII. *in Bulla: Summis deſiderantes*. Petrus Binfeld. *de Confeſs. malef.* ſæpiùs. Auctores Mallei; Paulus Grill. *tract. de ſortil.* Delrius, & alij plures ſparſim.

ARTICVLVS III.

In Sanctos.

§. I.

568 NOn diſſimili impietate Sanctos in cælo regnantes, & præcipuè Sanctiſſimam Deiparam, vt pote Reginam in eis triumphantem inſectantur. Nam dum ſimulatè eos colere videntur, verè contumelijs afficere ſtudent: vt patet in tot blaſphemijs, quas ſacrilego ore euomere non ceſſant: Iniurijs, quibus eorum memoriam dehoneſtant: Contumelijs, quas imaginibus eos repræſentantibus, & ſacris iconibus inferunt: Ludibrijs, cum quibus venerandas eorum reliquias ſpargunt, in loca obſcena proijciunt: aut dum ſuas incantationes conficiunt, rebus aliis vilibus, & obſcenis immiſcent: Cæteriſq. verbis, & factis diabolicis ſe coniuratos eorum gloriæ inimicos oſtendunt. Sed acerbiore, & implacabiliore odio Sanctiſſimæ Virginis, cuius nec nomen audire, nec virginitatis illibatæ, & immaculatæ titulos pati poſſunt. Vnde ſi de ea quoquomodo ſermo incidat, & de eius rebus, aut gloria ſit neceſſario loquendum, non alio modo eam deſignant, quàm dedignando, & per ſummam contumeliam rufam, aut extenſam vocando.

Simili impietate inſurgunt in Sanctos: Quos inhonorãt effectiuè.

§. II.

ET tamen huic apertè impietati audent ſuperinducere pietatis velamen; cum vocati ab ijs, qui diutina infirmitate detinentur, quæ ab illis immiſſa eſt: vel à caſu ſuperinducta; rogatique, vt ſi quid ſciunt ad ſalutem proficere poſſe, edant, & communicent; ſtatim in Sanctorum aliquem cauſam reiiciunt: vt pluribus deſcribit Remigius *lib. 3. dæmonol. cap. 1.* Vnicuiquè etenim aſſignant morbum ſingularem: Alii ignem ſacrum: Alii dolores capitis: Alteri cholicam: Alteri ſtrumas; & ſic de cæteris. Et eos, qui huiuſmodi detinentur infirmitatibus ob Sanctum contemptum, non ritè cultum, aut aliqua ratione læſum, neceſſario ad illum recurrere debere, docent; pluresquè his doloribus conflictatos conualuiſſe narrant, ſtatimac tali Sancto vota nuncuparunt, ac perſoluerunt. Et verè tàm pium, & tam miſericordem eſſe, vt illum numquam aliquis fruſtra à ſe vocatum ſentiat; ideòquè ad eius ædem neceſſariam eſſe profectionem cum ſilentio perficiendam; mittendumquè aliquem, qui ſe ea gratia ad eius ſiſtat altare; tabulam appendat; ſtatuam veneretur; cereos duodecim, aut aliquo certo determinato numero circum accendi curet; totquè miſſarum à Sacerdotibus loci offerendarum pretium ſoluat; in vigilia talis feſtiuitatis nocturnas agat excubias; tranſuerſas ægri dimenſiones, longitudinem, puta, latitudinem, & graſſitiem ex filo cera linito per feneſtram deiiciendas ferat; conceptis tot precibus, nempè recitatione dominicæ orationis toties reiteratæ morbum capiet: cæmeterium tot vicibus luſtret; & vnicuique cruci candelam apponat; aut aliquod monetæ genus perſoluat; ea ſcintillantibus cereis figuram crucis ad aræ maioris gradus ducat; tot egentibus talem denariorum ſummam eroget; aliaſque id generis cæremonias ab ipſis iniunctas obſeruet. Ad quæ omnia perficienda etſi plures inueniantur, qui eam peregrinationem ex conducto ſuſciperent; quia tamen ea omnia debitè exequi non norunt, ipſi ſuas grandi mercede locant operas; & eodem tempore, quo hæc Sancto irato à maleficis perſoluuntur, incipit ægrotus meliùs ſe habere, donec omnibus peractis integra reſtituitur valetudo, non Sancto adiuuante; ſed malefico tollente ſua maleficia, qui poſteà largam accipit de tanto miraculo remunerationem, vt infra *tom. 2. diſputat. 1. num. 56.* 569

Honorãt apparenter cęremoniys Superſtitioſis.

§. III.

NEquè ſolùm ſuperſtitioſis vtuntur cæremoniis; ſed multoties ridiculas adhibent; ritibus tamen religionis palliatas. Cum enim in Cælitum aliquem morbum reiiciunt, pro expiatione ſordes, illuuies, & excrementa in eorum templa volunt circunferri. Cuius abominationis intolerabilis lepidum refert exemplum Remigius *lib. 3. cap. 4. dæmonol.* de quodam Deſiderio Financio ruſtico, qui, vt ſe vlciſceretur de alio, cum quo gerebat inimicitias, vmbræ inſtar eum de equo tãta vi deturbauit, vt altero crure prorſus debilitaretur. Poſteà miſertus, hominẽ tot doloribus ſatis multatum; remediũq. ſciſcitanti pollicitus & certũ, & præſens, præcepit infirmo, vt ſi vellet cõualeſcere, e nouem ſtabulis diuerſis fimum equinum precario conquireret, quantum ſatis eſſet complendo ſacco, quo tum crus, cum 570

Ridiculis.

labefactaretur, erat indutum; cumquè pro donario appenderet Diuo Benedicto, cuius celebris erat Ecclesia in quodam germano oppido Berchel. Quæ omnia suadent malefici, non quòd illa ad sanationem quidquam profutura credant; sed vt eo commento & suam artem tegant, & iniuriosè se gerant contra Sanctos, in eorum ecclesias talia comportando, & inferendo.

Et quare. Sic hominibus imponunt isti; sed præcipuè Sagæ cum maxima Sanctorum iniuria, qui etsi potentissima sua intercessione apud Deum mala auertere, & bona impetrare posse, certissimum sit, non tamen vllo pacto communicant operibus tenebrarum; & curationibus magicis. Neque honoris gratia, aut mediationis titulo vocantur ab istis; sed vt intercessionis eorum prætextu sua maleficia faciliùs, & occultiùs aut mittere, aut tollere valeant; atquè ità ex maleficis artibus lucrum facere ampliùs, & copiosius. Quid verò iniuriosius actitari potest, quam sub nomine Sancti cum summa impietate diabolicas exercere abominationes?

SECTIO II.

Iniquitate.

571 *Secundus diaboli impetus fertur. In Seipsum, & In Dæmones.* SEcundus dæmonis impetus est ille, quo semetipsum, aliosque dæmones eiusdem culpæ, & pœnæ nexibus implicitos deiecit e cælo in terram, a gratia in peccatum, à Sedibus Paradisi in imas Erebi latebras. Neque enim sibi soli ob superbientis animi motus iniquus fuit; sed etiam alijs, quos eiusdem criminis conscios, & consimilis pœnæ fecit esse participes. Cum æquitati esset consentaneum, vt quos æqualis culpa inquinauerat, par etiam pœna astringeret: vt habetur *L. Iubemus §. Oeconomus. C. de Sacrosanctis Eccles. & c. 1. de offic. delegat. cum suis concord.* Et qui nequaquam dispari erant iniquitate polluti, nequaquam tormento cruciarentur dispari, quatenus simul damnatio contereret, quos similis elatio subleuauerat, & eò atrociùs puniretur in tormento, quò altiùs in peccato ambitiosis, tumidisque eleuabantur insultibus: *Cum pœna debeat commensurari ad delictum, & vbi maius delictum, ibi maior pœna requiratur c. non afferamus 24 q. 1. & L. Sancimus. C. de pœnis.* *Vtrumq. imitantur malefici.* In quo suos clientes magos, & maleficos habent imitatores, qui in Deum impij, in Seipsos, & Suos iniqui sunt, dum semetipsos, & sibi coniunctos culpis, & pœnis inuoluunt; vt sequentes articuli declarabunt.

ARTICVLVS I.

In Seipsos.

§. I.

572 *Iniqui in seipsos malefici, qui seipsos inquinant.* CErtissima est vnius ex primoribus Angelis vtrùque Tobiam alloquentis aurea sententia Tobiæ 12. *Eos, qui faciunt peccatum, & iniquitatem, hostes esse animæ suæ.* Nam quæ maior hostilitas ea, quam homo in seipsum exercet, cum per peccatum ex innocente fit reus, ex diuite pauper, ex glorioso contemptibilis, ex pulchro deformis, ex amico inimicus, ex iusto iniustus, & ex filio Dei gloriosæ æternitatis candidato, immarcescibilis hæreditatis participe, & angelicæ Beatitudinis consorte, seruus dæmonis, interminabili damnationi obnoxius, horrendis deputatus tormentis, inextinguibilibus flammis destinatus, in quibus fit misero mors sine morte, finis sine fine, defectus sine defectu: quia & mors semper viuit, & finis semper incipit, & deficere defectus nescit? An æquus in seipsum, & non potiùs iniquus, qui seipsum sic, & culpis, & pœnis inuoluit? Quàm ergo iniqui malefici, & sumpsius inimici, qui in maleficorum executione dæmoni ministrando innumeris se inquinant sceleribus, quorum præcipua à dilecto Christi Discipulo in apocalypticis locustis mysticè designantur?

§. II.

573 *1. Superbia.* QVid corona aurea pellucens in capite designat, quàm intollerabilem eorum superbiam, cuius vanis afflatibus ita tumescunt, vt more dæmonum nulli subesse, & omnibus præesse quærant? Non enim volunt se summo Dei imperio subijcere; non se submittere humanæ Principum dominationi: non aliorum ductus, & consilia sequi. Si quid ijs submissionibus præstant, hoc inuiti faciunt. Sed fastu diabolico dæmonibus, hominibus, & creaturis imperare cauent, nihilque est, quod ità frequenter iactent, quàm suam amplam, & latam dominationem in potentissimos spiritus, qui eis ad nutum obsequuntur. Sic ille magus vt supra dixi num. 546. pluries mihi dixit se ratione suæ scientiæ magicę per liberum arbitrium super dæmones plenam habere dominationem, posseque illos annulo, vel alteri instrumento, aut loco alligare, eos decipere pro voto suo: E conuersò ab eis se decipi, aut cogi nullo modo posse. Putant similiter in omnis conditionis homines potestatem habere, quibus morbos inferre, & auferre possunt In creaturas quaslibet, quæ eis in omnibus parent. Sed aurata est corona, seu auro similis, *non aurea* ait Ioannes, idest, non vera, & solida: sed phantastica, & imaginaria dominatio: cum verè dæmoni tanquam vilia mancipia seruiant: vt sæpiùs exprobraui illi mago; nec in homines, aut creaturas tantillum moliri audeant, etiam auxilio freti dæmonis, quam à Deo permittente concedatur. Quare prędictis, cæterisquè superbis, vt suæ superbię vanitatem, ac leuitatem agnoscant, status sui miseriam ob oculos ponit Simon Nanquerius sequentibus versibus scitu, & memoria dignis:

Quid iuuat ò homines tanto turgescere fastu?
Non certè heroes, semideique sumus.
Nostra ne de limo terræ processit origo?
Solus ab ætherea spiritus arce venit.
Nonnè caro ex terra est, diuersis subdita fatis:
Ossa quoquè ex illo cuncta creata loco?
Et fortes neruis rugosa pelle voluti?
Denique terrestri viscere totus homo est.
Concipitur fœda primorum sorde parentum,
Nascitur & nudus, plorat & ortus humi.
O miser interitus secreta mente reuoluas.
Carne quid humana vilius esse potest?
Cum veniant omnè dulces ex arbore fructus,
Plurima cum valeant bruta liquore bono.
Cerne, quid emittant nares, cunctique meatus.
Cordibus assidua sorde fluente tua.
Inspice quàm fragilis, quā pauper, quàmq. misellus
Viuat, tuta dies non tibi nulla datur.
Aspice vel prorsus, quid sit nisi putre cadauer,
Quod tandem minimis vermibus esca datur.

Quid

§. III.

574 *2. Luxuria.* QVid autem capilli muliebres in capite coronatum, quàm luxuriam præfigurant, quæ inseparabiliter superbiæ iuncta est, atquè in Magis, & maleficis insigniter eminet? Nouit namquè dæmon, vehementissimum esse carnis ardorem, & animum; quem semel occupauit, non nisi ægrè eius æstibus liberari. Quod confirmat Augustinus *lib. Confessionum* dicens: *Ex voluntate peruersa facta est libido; & dum seruitur libidini, facta est consuetudo. Dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas.* Ideò vt homines carne, & sanguine compaginatos ad se efficaciùs pertrahat; pertractos diutiùs detineat; & detentos certiùs ad tartara perducat, solet delinire, & vincire corporeis voluptatibus, quibus anima cælestibus destituta, & demersa terrenis, quasi clauis quibusdam suffigitur diabolicæ seruituti. Quarè statim ac aliquis maleficorum cætibus aggregatur, illicò se voluptatibus nefandis inquinat; atquè in eis deinceps cum dæmonibus succubis, & incubis; extra verò cętus cum alijs maleficis viris, ac mulieribus volutatur. Hac de re malefici, & sagæ semper fętent; & fætor eorum non absimilis est à putore canino.

§. IV.

575 *3. Hypocrisis.* QVid verò humana facie in corpore monstruoso exprimit, quàm insignem hypocrisim, qua cautiùs illorum occultatur improbitas, & malitia longè latèquè grassatur? Nulla enim re frequentiùs suam scenam instruunt, quàm simulata specie sanctitatis, quæ minus coniectura, & suspicionibus coarguitur. Ecquis eos erroris insimulet, qui tam bellè, atquè apposite Sancti personam adumbrant; & apprimè cæteros sanctitatis actus imitantur? Sed quis non facilè capiatur tot ementitis tesseris vitæ innoxiæ, quæ in eorum verbis, & operibus quotidianæ consuetudinis apparent? Vndè August. *super psal. 63.* inmeritò duplicem vocat iniquitatem dicens: *Simulata æquitas non est æquitas, sed iniquitas duplex: quia iniquitas est, & simulatio.* Quare dęmon suos satagit in hypocrisi, quàm maxime potest, eruditos habere, præcipue sagas, vt per eas aucupum more in suas pedicas, & tendiculas plures inducere queat.

§. V.

576 *4. Maledicentia.* SEd quid in facie humana dentes leonum ex ore prominentes designant, quàm execrandam eorum in blasphemando, maledicendo, & imprecando rabiem, cum suas iniurias vlcisci volunt: aut maleficiorum sibi à superioribus præscriptorum numerum adimplere? Hac enim minima occasione oblata, dęmonibus, & diris deuouent eos, quibus nocere desiderant; nec modò sola deuotione, sed imprecatione hominum capiti, agris, fortunis perniciem inuehunt: quia adest Magistellus ad talia officia paratissimus, qui ea occultè, & diligenter exequitur, quæ ipsi euenire desiderant: vt apertè testantur Summi Pontifices in suis constitutionibus contra hos magos, & maleficos editis: Innocentius VIII. *Constit. Summis desiderantes*. Leo X. *Constitut. Honestis potentium votis*, & Adrianus VI. *Constit. Dudum, vti nobis*, quos sequuntur Theologi S. August. *lib. 8. de Ciuit. Dei cap.* 19. S. Isidorus *lib. 8. Etymolog. cap. 9.* S. Thom. *in 2. d. 7. & 8.* Alphonsus Castr. *lib. 2. de iusta hæret. punitione cap.* 15. Ioannes Nider *in Formicario*, Nicolaus Iaquerius *in flagello hæreticorum*, Syluest. verbo *Maleficium*, & Doctores Mallei malef. 2. *par. quæst. cap.* 15. Consentiunt iurisperiti omnes *in L. eorum C. de malef. & mathem.*

§. VI.

VEl fortè huiusmodi leonum dentes gulosas indicant istorum comessationes, in quibus edunt non vsitatos humanis conuiuijs cibos, sed pecudum morticinia semi cruda, sanie, sanguine tabe defluentia, putridaquè discerpunt, deuorant, & degluttiunt, quæ præ molestia necesse est confestim expuere, vt non homines, sed carniuoræ feræ videantur: vt referunt Delrius *lib. 2. Disquis. magic. quæst.* 16. Guaccius *in Compendio malef.* & Auctores Mallei. *5. Gula.*

Vel insatiabilem demonstrant bonorum cupiditatem, qua plures sic ardent, vt non alio impulsu Deū bonorum omnium auctorem deserant, & ad dęmonis castra conuolent, quam ampla opum pollicitatione, per quam Mammon Deus ille diuitiarum pertæsos diutinæ egestatis attraxit. *Nam qui volunt diuites fieri*, ait Paulus 1. Timoth. cap. 6. *incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli*, cui venalem exponunt animam. Vnde ab illo irretiti sic aperto ore diuitijs inhiant, vt exsaturati non possint, parati semper, omnes opes, possessiones, agros, vineas, domos, gazas, vniuersamquè supellectilem deuorare, aliorum totam substantiam quantumuis amplam, & pinguem deglutire; & totius orbis thesauros tanquam offam, & cibum eis congruentem in ventris penetralia recondere: quia nouo semper appetitu viscera irrequieta torquentur, quæ vento implentur inani, scilicet, spe, & vacua expectatione opum consequendarum; nec tamen exsatiantur, quia opes illæ toties promissæ numquam sperantibus exhibentur. Quarè de his auaris Ouidius *Amorum lib. 2. Elegia* 10. canit, eorum stultitiam deridendo. *6. Auaritia.*

Quærat auarus opes, & quę lassarit eundo
Aequora periuro naufragus ore bibat.

§. VII.

SIc loricis ferreis teguntur indicantibus inuincibilem eorum obstinationem, quæ nec Deum timet scelera prohibentem, intentantem sceleratis minas, pęnasquè grauiores de maleficis sumentem in eorum oculis, vt ipsi aliorum malo perterriti conuertantur. Nec homines reueretur sanctissimis legibus vetantes sortilegia; & seueriore ignis supplicio sortilegos coercentes. Nec scinditur compunctione tot criminum, quibus in voraginem omnium impietatum demergitur. Nec flectitur precibus illorum, qui de eorum salute soliciti ab æternæ perditionis tramite ad iustitię semitas eos reuocare conantur. Nec mouetur lachrymis innocentium, & innoxiorum hominum, qui opera malefica diuturnis languoribus detinentur. Nec cedit minis, aut verberibus, quibus adigitur suas fascinationes repercutere, & tollere, quas intulit incantationes. Nec delinitur promissis rogantium, vt si quid operis alicui malo sine peccato conferre potest, id non grauarè faciat; nec gratis locaturam beneficia; sed in impietate immobilis, in nequitia obstinata, in iniquitate obfirmatissima stat, & perseuerat, quasi malefici non humanum, sed ferinum, & ferreum cor in pectore circumgestent; idcirco 577 *7. Obstinatione.*

ait

ait S. Isidorus lib. Ethymol. *Obstinatus dicitur: quia pertinax est, impudenter tenax, & quasi omnino tenax*

§. VIII.

578 ALis feruntur strepentibus, & edentibus sonum, quale emittunt currus properantes in prælium, quæ sunt symbola ardentis affectus, quo dæmonibus obsequuntur. Siue per aera properandum sit ad nocturnos cætus; siue ad alia loca deueniendum, in quibus maleficio inducenda sunt mala; siuè quid aliud præstandum ex ijs sceleribus, ad quę ex condicto tenentur, incredibili diligentias in omnibus parent tum a dęmone agitati, tum propria ducti malitia: cum nihil in vita respirent, quàm cædes, exitia, calamitates, quasi in vltimum totius orbis exitium coniurarint. Quare huiusmodi malitia rectè definitur à Cicerone *lib. 3. de Natura deorum, versuta, & fallax ratio nocendi*. Et verè; Nam Diuus Bernardus *super Cantic. serm. 39.* ait: *Habet malitia currum suum rotis quatuor consistentem, feritia, impatientia, audacia, impudentia. Valdè enim velox est currus iste ad effundendum sanguinem, qui nec innocentia sistitur, nec patientia retardatur, nec timore frænatur, nec pudore inhibetur. Trahitur autem duobus admodum pernicibus equis, & ad omnem perniciem paratissimis, terrena, seù diabolica potentia, & seculi pompa. Porrò pręsideat his duobus equis auriga duo, tumor, & liuor. Tumor quidem pompam, liuor potentiam agit*. Hæc Bernardus.

8. Malitia.

§. IX.

579 DEniquè caudam gerunt, scorpionum more aculeatam, quæ typum gerit exitus formidabilis operationum maleficarum. Nam sicut scorpionis cauda semper in ictu est, vt loquitur Plinius, & continuò parata ad quaquauersum eos venenato stylo confodiendos, quos assequi potest; ita omnis actio maleficorum semper ad certum tendit exitium eorum, qui vel auxilium petituri ad eos accedunt: vel eorum consilio, & operationibus delectantur. Delinitos etenim varijs prætextibus, puta, curiositate naturæ secreta penetrandi; futura contingentia præsciendi; res admirandas coram conspiciendi; aut desiderio scientias comparandi naturales, acquirendi diuitias, recuperandi pristinam sanitatem, siue seriò, siuè ioco, siuè consultò, siuè per accidens fiat; tandem in leges suas incautos trahunt: ac velut inescatos sic labe sortilegij quauis occasione, & euentu inficiunt, vt facillimè corpore, anima, & facultatibus eos perire, experientia demonstrat.

9. Crudelitate.

§. X.

QVarè nullum genus hominū maleficis iniquius reperitur, qui præter horrenda apostasiæ, idololatriæ, hæresis, athæysmi, blasphemiarum, sacrilegiorum, homicidiorum, incendiorum, & infanticidiorum facinora, seipsos superbiæ, auaritiæ, luxuriæ, maledicentiæ, gulæ, hypocrisis, omniumquè vitiorum sordibus inquinant. Digni, qui tam iniquè, & inhumane erga seipsos gerentes, grauioribus supplicijs iudicio diuino, ecclesiastico, & humano plectantur. Quos, vt omnium hominum perniciosissimos, vitare Paulus Apostolus dilectum suum Discipulum Timotheum admonet *epist. sua 2. ad eum* scribens *cap. 3. Hoc autem scito, quòd in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa: erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis, quàm Dei: habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem abnegantes. Et hos deuita*: Videas in hac sententia apostolica prædicta magorum, ac maleficorum omnia vitia, quæ ex amore proprio, tanquam ex fonte, & radice cuncta procedunt: ideò primò dicit: *Erunt homines seipsos amantes*: Ex amore proprio originatur superbia, ideò subdit, *elati, superbi*: Auaritia, *cupidi*: Luxuria, *incontinentes* Hypocrisis *habentes quid speciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes*: Ira, seù maledicentia, *sine pace, criminatores*: Gula, *voluptatum* (, idest, ciborum, & aliorum delectabilium *amatores magis quàm Dei*. Obstinatio, *proterui*: Malitia, *scelesti*: Crudelitas, *immites, sine benignitate*: Blasphemia, *blasphemi*: Hæc autem de maleficis propriè intelligi, colligitur ex sequentibus ipsius Pauli verbis: *Ex his enim, ait, sunt, qui penetrant domos, & captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis* (nempè sagas) *quæ ducuntur varijs desiderijs: semper discentes* (nempè artem magicam, & maleficam) *& nunquam ad scientiam veritatis peruenientes*: vt latè demonstratum est supra *huius disput. à num. 44. & sequent.* Et sequitur; *hi resistunt veritati homines corrupti mente*: En hæresis. *Reprobi circa fidem*: en apostasia à fide. *Mali autem homines proficient in peius, errantes, & in errorem mittentes*: scientiam magicam, & maleficam, quæ idololatriam, cæteraque continet abominanda crimina, discentes, exercentes, & docentes. Ideoque non mirum si etiam vocentur *ingrati, sine affectione, & proditores*: quia non tantùm iniqui sunt in seipsos, vt ostensum est; sed etiam in suos; vt patebit in sequenti articulo.

ARTICVLVS II.

In Suos.

QVamuis magna sit vis humanitatis, magna necessitas sanguinis, multumque valeat parentum, & affinium communio, qui arctissimis naturæ vinculis colligantur, vt portentum, atquè monstrum certissimum sit, esse aliquem humana specie, & figura, qui tantùm immanitate bestias vincat, vt quos cognatione, aut affinitate coniunctos habet, eos violare audeat: Cum etiam feras inter se partus, atquè educatio, & natura ipsa concilient; tamen tale est maleficorum virus, vt sese effundat in omnes; immò in eos ipsos, qui illis naturali glutino copulantur, cum eos suorum scelerum, & malitiæ volunt esse participes. 580

Naturā violant malefici sibi coniunctos faciendo participes suarum.

§. I.

AN non eiusdem conscio optant, quos maleficorum numero adijciunt? Nam cum inexplebilis sit sathanæ auiditas, qui nihil tam habet in votis, quà longiùs extendere imperij sui fines, & cumulatiorem hominum turbam suæ subijcere dominationi, non cessat vrgere maleficos, & continuè obtundere, vt eos ad suorum cætus adigant, in quos potestatem habent. Quare solent miseri ministri,

1. Culparum dū illas maleficorum coetu aggregāt Imperio. Persuasionibus.

nistri, vt magistrorum suorum gratiam aucupentur quotquot ex liberis, & parentibus possunt, bonos, & malos impellere ad nomen dandum militiæ diabolicæ. Pater filium nondum puberem deducit ad nocturnos cętus, addit animos pauenti ad insolita spectacula, retinentem dæmonibus offert in pignus obsequij, & iuratæ fidelitatis; inuitum ad sacrorum omnium abiurationem solicitat; minisque, & promissis vertendo veru, assandis carnibus, alijsque inferioribus ministerijs sathanici conuentus renitentem adhibet. Aut si fortè vegerioris sit ætatis, maiorisquè solertię ad nuptias cum dæmone succuba contrahendas inuitat. Et miser filius diabolicis iam destinatus obsequijs solemni ritu inter huius farinæ homines obseruato inusitatam vxorem accipit; & cum ea insolita venere, varioque concubitu horrendis spurcitijs deinceps se contaminare consueuit. Mater filiam quasi ad consanguinei sponsalia domo abductam, monitamquè ne ad vllum rei aspectum forundet, ijsdem conuenticulis infert; oblatamque Lucifero tradit in eius verba iureiurando adigendam, nouo militiæ signo in fronte notandam & stuprandam ab eo ex dæmonibus incubis, quem ipsis in sponsum destinare placuerit, qui lepidi adolescentis formam assumens post celebratas nuptias nouam nuptam educit a turba, & in vicinum nemus deductam solo oppressam init, hortante matre, & sæpiùs exemplum præbente, dum coram a suo incubo ipsa quoquè comprimitur. Parentes pusiones, nepotes, & alios, qui per imbecillitatem alieno imperio sunt subiecti, multis illecebris delinitos; sed inscios rerum clam abducunt, & quasi ad festiuos cætus inuitant, qui ab ephebis dæmoni consecrati in eius obsequio, crescente ætate, & malitia per totam vitam perseuerant: vt pluribus exemplis probat Remigius *lib. 2. c. 2. Dæmonol.* Et hoc voluit significare Apostolus illis verbis: *in errorem mittentes*, idest, filios, & filias, consanguineos, & affines in eadem maleficiorum crimina inducentes, & impellentes. Quarè maleficia, sortilegia, incantationes, sceleraquè magica, quasi hęreditario iure a progenitoribus communicata exercentur á filijs, qui sæpiùs patribus nequiores euadunt: vt experientia quotidiana probat in ijs, qui á Iudicibus condemnantur. Nam ferè semper edicti deprehenduntur ab ijs parentibus, qui antea eiusdem criminis pænas luerant. *In quam enim familiam Sathanas semel pedem intulit, inde vnquam nisi ægrè retulisse auditus est*, testatur idem Remigius *loco citato*.

Vnde maleficia hæreditaria.

§. II.

581 QVòd si parentes aliquo pietatis affectu commoti, sibi coniunctos eximere velint à talibus miserijs, quas dæmoni obsequentes patiuntur, non ideo desinunt esse in illos iniqui. Nam si eos maleficorum numero aggregare detrectant, sæpiùs præcipiente magistellulo in eos sæuire coguntur v.gr. Dum venenatam alicui potioné parant quam in eos eius infundere non possunt: aut pulueres ab eo acceptos irrito conatu in aliquem spargunt, dæmon, qui nihil deperire sinit, similem prædam ab eis extorquet, quam ipsi pendere tenentur, vel in seipsis: vel in filiis, vt promissi non impleti intolerabilem vexationem rediman. Quare multoties necandæ prolis necessitatem incurrunt, dum exactori infernali satisfacere cupientes, medicatas potiones innoxiis propinant, & é corpore prodigiosis infirmitatibus distorto, miseram animam educunt. Quod pluribus exemplis probat Remigius *lib. 2. c. 13. Dæm.* Nec solùm tàm dura præcepta in compensationem mali omissi ab infernalibus tyrannis imponuntur; sed etiam in experimentum fidelis obsequii, cuius sæpiùs malefici fidem dant: vt idem Auctor *lib. 2. c. 1.* exemplo luculento commonstrat cuiusdam Petronii armentarii, quem succuba Abrahel, vt simile periculum subiret, ad filii vnici horrendam impulit cædem.

2. Parentum, dū eis dæmonium inferunt. In compensationem mali omissi.

In experimentū fidelitatis.

De vtraque participatione prædicta loquitur Dauid *psal. 105.* dicens: *Immolauerunt filios suos, & filias suas dæmonijs:* en culpas, quarum malefici volunt suos esse participes, *& effuderunt sanguinem innocentem filiorum, & filiarum suarum, quas sacrificauerunt sculptilibus Chanaan.* En pænas, quibus eos affici procurant. Et ne putarentur extranei, annotat Arnobius, priùs dixisse: *Effuderunt sanguinem innocentem*; posteà addidisse: *filiorum suorum, & filiarum suarum*, quorum salus in humana conuersatione dulcissima est, vt illis non parcerent; pro quibus pii parentes etiā interfici non recusant. Eodem modò patrem filius: matrem filia; maritum vxor de medio tollere præcipiuntur, vt nihil tàm frequens sit inter maleficos, quàm mutuis parentum cædibus communia naturæ, & legum iura violare; ferasque ipsas immanitate superare, quibus sceleribus quid malitia, & iniquitate grauius excogitari potest?

SECTIO III.

Iniustitia.

TErtius malignantis dæmonis impetus fertur in homines, quos modis omnibus insequitur, vt antea dictum est. Quam multam persecutionem 582
malefici imitari volentes, se vltroneos offerunt seruos, & milites, qui sub tali ductore contra illos implacabile bellum gerunt: vt Ioannes videtur innuere, cum apocalypticas locustas dicit fuisse similes equis paratis in prælium. Quis bellatoris iniusti typus equo expressior? Animal est hinc humile; hinc superbum; otii impatiens, & laboris: illò tumidum, hoc deiectum: nunc impetuosum, nunc ignauum: nunc audax, nunc trepidum: hinc culicum metuens, & vmbrarum, hinc dominum spernens, & in discrimen trahens: aliquando obsequiosum; audit enim stimulos, si currendum est: pedem figit, si sistendum: sequitur, si latendum: aliquando contumax, & insolens tali pernicitate, vt calcaribus vrgendum, fræno domandum, labore iniquo, turpi carcere, ac graui seruitio superandum sit, sed semper ad bella paratum; Patitur enim ferro armari, fræno frænari, duris stringi fasciis, nodis, & fune vinciri, ferro calceari perfusa clauis vngula, & ferratum ferre vectorem, sub quo quamuis se prohiberum gerat; tamen obsequitur in iis, quæ belli sunt: excitatur ad sonum tubæ; & morę impatiens terram pede terit; spumam fræna mordendo spargit: validos spiritus emittit e naribus: hinc, & indè caput, & colla contorquet: belliquè signum expectans arrectis auribus adstat: parumper progreditur: modò retrogradirur: modo girat in orbem quasi animos, & vires ostentet, specimenque edat obsequii, quod sessori solet impendere, dum illum ad libitum gerens, & ipsum suo modo pugnat, hostesquè quasi notos morsibus, & calcibus petit. Verè in iis maleficorum mores exprimens, qui sub dæmone sessore tanquam equi indomiti contra homines bella mouere non cessant. Sicut enim Christus in Apostolis, tanquam in equis mysti-

Tertius impetus diaboli contra homines.

Hunc malefici tanquā equi diaboli imitantur.

mysticè sedens, totum peragrauit orbem, vt eius habitatores ad salutem adduceret teste Abacuc in Cantico c. 3. *Viam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum.* Ita dæmon maleficos tanquam equos agitans, & ipse orbem circuit, vt eius accolas perdat, atquè in extremum ducat exitium. Hi namquè superbia tumentes, frementes ira, furentes odio, malitia turgidi, fallaciæ artibus instructi, venenis, pulueribus, & potionibus noxijs armati; sed magis de dæmoniaca ope confisi spirant minas, & cædes, sanguine delectantur, calamitatibus gaudent; nec aliud optant, quàm sessoris imperium, vt homines summa cum iniustitia tùm Viuentes: tùm Mortuos adoriantur; sicut sequentes articuli declarabunt.

Persequendo. Viuentes Mortuos.

ARTICVLVS I.

In Viuentes.

583 QVis viuentium poterit esse tutus ab impetu malignantium maleficorum, qui sibi ipsis non parcentes, exteros intactos, & immunes esse non sinunt; sed suis sortilegijs summa cum iniustitia exagitant? Si enim iustitia reddit vnicuique quod suum est: teste Vlpiano *L. 10. ff. de iustitia, & iure.* Superiori reuerentiam, & obedientiam, quarum altera cordis, altera corporis est: Æquali consilium, quo ignorantia eruditur, & auxilium, quo infirmitas iuuatur. Subiecto custodiam, vt possit cauere peccatum, & disciplinam, vt quod minus cauit, minimè maneat impunitum: Nonnè summa iniustitia est persequi indiscriminatim superiores, æquales, & inferiores, vt faciunt isti ad aliorum exitium nati? Nam potestate scorpionum quaquauersum caudam mouentium; & ex omni parte spicula contorquentium accepta omnibus cuiusuis sint conditionis hominibus in bonis fortunæ, corporis, & animi nocent modò aperta vi, modò occultis insidijs.

Malefici in omnes iniustitiam exercent

1. Homines.

§. I.

Prælatos

SI prælati sunt, quorum est aduersum lupi rugientis insultus tueri dominici gregis oues Christi sanguine dealbatas, ipsi ex Ecclesiæ ouili eas subtrahunt, & subtractas huic insatiabili lupo tradunt deuorandas, dum suis artibus dementatos fideles, & in numerum sagarum, & maleficorum coaptatos sathanicæ adiiciunt seruituti. Nec tantum suas à Prælatis oues surripere tentant; immò in ipsos Prælatos, Episcopos, & Pontifices sua concinnare maleficia non verentur: quod probant exempla relata à Sprengero *par. 1. Mallei malef. quæst. 7. vbi* ait: Vetulam quandam tres successiue Abbates in quodam Monasterio non solùm maleficiasse: sed etiam interemisse; & similiter quartum dementasse; quod ipsa publica voce fatebatur; nec verebatur dicere: *feci, & facio, nec desistere poterunt à meo amore.* Idem refert de quodam Cardinali Germano Legato Apostolico, qui cum Roma Germaniam proficisceretur, fuit in itinere maleficio affectus. At cum ingrauescente morbo remedia naturalia nihil proficerent, accessit ad eum quædam vetula, quæ per maleficii destructionem se illi sanitatem obtulit collaturam; quo facto, pristinæ restitutus fuit valetudini. Nequè hic sistit maleficorum iniustitia; sed in ipsosmet Pontifices summos suos audet tendere laqueos. Sic Crespetus *lib. de odio sathanæ disc. 10.* narrat, cum esset Auenioni, se vidisse cultrum parieti infixum, quo de sententia Iudicis excoriatus fuerat quidam magus, eò quòd sic pungendo ceream imaginem Pontificem Max. de medio sustulerat. Sed nonnè hoc nostro Æuo hi diaboli humanati Summum Pontif. Vrbanum VIII. fælic. recordat. per maleficia, licèt incassum, è medio tollere tentarunt? Sed Deo illum protegente, & ab eorum insidiis præseruante, ipsi iniqui dira, & dura morte tanto sceleri debitas persoluerunt pænas.

§. II.

SI Sacerdotes: Simulata sanctitate deludunt incautos, qui ad votum eorum in sacro missæ sacrificio ecclesiasticis precibus publicis, & priuatis, oblationum acceptatione, veneratione sanctarum imaginum, solemnibus processionibus, administrationibus sacramentorum, aliisque sacris officiis insolitas, profanas, ridiculas, superstitiosas, & sæpè damnatas adhibent cæremonias. Nec tantùm animæ nocent isti diaboli partiarii; sed etiam corpori: quod confirmant exempla à variis auctoribus relata; sed præcipuè à D. Gregorio *lib. 1. Dialogorum*, & à Seuero discipulo S. Martini *lib. Dialogorum*: quorum vnicum referam de quodam presbytero Bohemo a dæmone obsesso: Hic Pontificatu Pii II. Romam adiit, vbi in Ecclesia Sancti Petri ante columnam Domini dæmon fuit exorcismis coniuratus, vt ab illo exiret: at nihil proficiebat Exorcista, nisi quòd dæmoni voces, clamores, & vlulatus emittendi locum dabat; qui tamen eum vexare desinebat, cum Exorcista ab exorcismis legendis desistebat: & ipse sacerdos à rebus sacris peragendis se abstinebat, qui narrauit, se à dæmone acriter tantummodo vexari, & ab vsu rationis alienari, cum missam celebrare se parabat: aut loca sacra visitare contendebat; qui post multa tormenta a dæmone perpessus, tandem à quodam pio, ac deuoto Episcopo à dæmoniaca tyrannide fuit ereptus, & integræ sanitati restitutus. 584

Sacerdotes.

Nec silentio est præterendum, quod anno 1647. dum Tusciæ aliquot diebus moras traherem, audiui à quodam Sacerdote cuiusdã Religionis Theologo, & Concionatore de seipso, quod iam antea etiam ab aliis audieram. Loci, & Religionis nomen taceo. Iste mihi enarrauit, se per octennium fuisse à dæmone obsessum: primo cum biennio grauissimas sustinuit afflictiones, quas à causis naturalibus procedere putabat, nec vmquam de maleficio cogitauerat. At cum semper in deteriùs declinaret, nec medicamina aliquid proficerent, consultus fuit, vt Exorcistam accerseret, qui exorcismis illam infirmitatem probare studeret: qui vix initium dedit, quòd ecce dæmon illius ægritudinis, & afflictionis se prodidit auctorem, qui per annos sex continuos illum variis molestiis, & torsionibus afficiebat: nunc viscera eius torquebat: nunc caput: modò stomachum: modò brachia, cæteraquè corporis membra affligebat, ac dilaniabat: sæpiùs voces insolitas emittebat: frequentiùs ad desperationem inducere: nunc è fenestris, vel locis altis se præcipitare: vel aquis se submergere suadebat: qui tandem diuina miseratione adiutus per quendam peritum Exorcistam Senensem fuit totaliter à dæmone liberatus, Deo vouens se toties imposterum Exorcistæ munere perfuncturum, quoties sibi à suis superioribus fuerit demandatum.

Sic

Sic, anno Domini 1660. Alzani ad me confugit quidam Presbyter Diœcesis Bergomensis maleficio affectus, quem dæmon impedire conabatur, ne missam celebraret, perturbando eius phantasiam, caput nimis aggrauando, manus, & brachia ita debilia, ac rigida reddendo, vt nisi cum maxima difficultate hostiam consecratam, ac calicem eleuare posset. Quare vix eum in fide, ac confidentia in Deum instruere cœpi, quòd statim dæmon se prodidit totius mali executorem, qui cœpit clamare, ac dicere, quòd illum Presbyterum interimere volebat, ac me pugnis impetere; veruntamen me tangere nequiuit; nec Presbyterum, quamuis cingulo, quo cingebatur suffocare conaretur, offendere valuit, qui à me per præcepta et facta in nomine Iesu coram Superiore nostro Prouinciali, ac Fratribus illius Conuentus genuflexus coactus fuit caput demittere super terram, deponere cingulum, ac tandem Presbyterum deserere, nec amplius illum molestia vlla, aut vexatione quacumque afficere contendit.

§. III.

585 SI Reges, & Principes, Imperia, & regna publicis calamitatibus, belli, famis, & pestis vastare satagunt, quibus horrendas edunt hominum strages; & multa sine numero mala; eademque malitia dominorum temporalium ditiones tempestatibus, incendijs, aquarum inundationibus, longa siccitate, grandinibus, pruinis, popularibus morbis, alijs diris exitijs deuastant. Nec tantùm imperia, & regna infestione suis maleficijs; sed ipsosmet Reges, & Principes è medio tollere nituntur. Huiusce veritatis memorabile est exemplum, quod referunt Cosmus Philiarchus Theologus Florentinus, *lib. 3. par. 2. de off. Sacerdotis cap. 8. in primo præcepto*, & Binsfel. *Comment. in Tit. C. de malefic. & Mathem. in L. Multi quæst. 3. ex Hectore Boethio lib. 11. Histor. Scotiæ*, qui attestatur in tota Scotia esse notissimum.

Reges, & Principes.

Duffus Rex Scotiæ noctu sub perpetua vigilia decumbens in sudorem sine modo soluebatur, corpus lenta conficiebatur tabe effecto simillimum, hærebat cutis rigida, venas, neruos, & qua forma, & sicut ossa essent humana ostendens, & tamen medici ea omnia signa sanitatis inueniebant. Obortus est rumor incerto authore, Regem à quibusdam mulieribus maleficiatum esse, quę apud Forres oppidum Moranię manebant. Rex statim sub specie ineundæ pacis inter eum, & coniuratos Moranos, mittit qui veritatem inquirant, missi Forres adiere, & arcem ingressi, quæ adhuc erat in Regis fide Denonaldo arcis præfecto, quare venerint, exponunt: quo audito quidam miles, qui erat in arcis præsidio, significauit Denonaldo quandam meretricem, cuius mater erat sortilega, dum blandiusculè eam tractaret, locutam ei fuisse de Regis infirmitate, & morte: erat tunc illa meretrix in arce, quæ tormentis exposita veritatem aperuit. Denonaldus in ipsa nocte milites ad sortilegarum ædes mittit, qui vnam veneficarum simulacrum ad Regis Duffi imaginem ex cera confectum ligneo veru affixum ante ignem torrentem: alteram carminibus recitatis liquorem quendam fundentem sensim supra statuam inuenerunt: ductæque cum simulacris in arcem, interrogatæ dixerunt; dum simulacrum igni adhibitum torreretur, Duffum Regem in sudorem solui; carminibus autem recitatis, perpetua teneri vigilia: & ad liquescentem ceram macie confici; consumpta cera mortem Regis continuò secuturam: Ita se dæmones docuisse; & ad facinus exequendum à Moranorum primoribus conductas: Simulacrum effractum fuit, & eadem nocte Rex absque sudore quieuit, & postridiè redeuntibus viribus, ita sanitati restitutus est, ac si nulla antea valetudine antea fuisset detentus, Sagæ viuæ crematæ sunt.

Non absimile narrat Petrus Tholosanus *in Syntagmate iuris vniuersi lib. 34. cap. 11. ex Gaguino lib. 7. histor. mutata Philippi Huttini* de Rege Franciæ, ac maiore Principe Carolo, quibus intentata fuit similis mors ab Enguerrani Marignani vxore, vt eum e carcere, quo sine spe euasionis detinebatur inclusus, liberaret: Paiuoto quodam malefico; & Claudia muliere ad id facinus opem ferentibus. Qua re cognita suspensus fuit Enguerranus; Paiuotus, Claudia, & vxor Enguerrani flammis consumpti. Sic Karolo IX. Regi, ac Henrico Duci Guisio simili maleficio mortem machinatos esse, narrat Crespetus *lib. de odio Sathanæ disc. 10.* At in hac re memoria, ac laude dignissimus fuit Philippus quòdam Rex Francorum qui, vt refert Ioannes Gerson *in 1. par. in tract. de erroribus circa artem magicam in littera O*, cum perciperet de quadam cerea imagine, quam dicebant baptizatam, aut execratam taliter nomine suo; quod ea destructa Rex moreretur: Rex fide plenus, videbimus, inquit, si potentior erit dæmon ad perdendum me, quam Deus ad sanandum, & hæc dicens, ceram proiecit in ignem.

§. IV.

SI belli duces: Subitaneo, & panico terrore nebula interposita, præstigiosis coruscationibus visum hebetantibus immissis, eorum perturbant ordines, euertunt acies, profligant exercitus; atquè numero, robore, & arte præliandi superiores in potestatem hostium tradunt. Sic vrbes, & arces obsidentibus expugnandas præbent, murorum euersione; bombardarum incantatione; pulueris tormentarij incendio; extructione pontis è nube condensata in murorum arcis summitatem attingentis; numerosum equitum, & peditum in armis aureis effulgentibus apparitione; alijsquè modis quicquid in contrarium nitantur obsessi. Sic armorum aciem hebetant, perturbant milites, eosquè in fugam conuertunt: aut ita reddunt immobiles, vt nec vltra progredi, nec retrò pedem referre possint; atquè ita eos exponunt hostium gladiò periméndos. Quorum omnium exempla habentur supra *num. 146. & 163. disput. 1.* Neque his tantùm technis belli duces isti diaboli asseclæ insequuntur; Verùm alijs maioribus molestijs, & quandoquè etiã 586

Belli duces.

morte ipsa eorum corpora afficere contendunt. Hanc veritatem probant exempla duo relata à Delrio *Disqu. mag. lib. 3. par. 1. sect. 3.* Scribunt Zonaras *tom. 3.* & Glycas *par. 4. Annal.* Simonem Bulgarorum Ducem Crobatis bellum intulisse; molestum id erat Romano Lacapeno, sed accessit ad eum Ioannes quidam Astrologus pariter, & magus, cui nunciauit, vt aliquem mitteret, qui caput statuæ supra Xerolophum locatæ amputaret, quod illa statua Simoni esset fatalis: misit ille, truncatur statua, notatur hora, nec diù post compertum, eadem hora Simonem in Bulgaria ex stomachi dolore interijsse. Aliud simile legitur apud Cedrenum; & apud Ioannem Curopalatem *historia sua fol. 24. Veneta edition.* de quodam Ioanne Morocharzario Theophili Imperatoris præceptore hæretico, & mago ad Patriarcharum Constantinopolitanum euecto; Hic, cum natio perfida, & dura (*Bulgarorum*) in Romani Imperij fines excursionem fecisset, tribus freta ducibus, huiusmodi consilium dedit: fieri debere malleos tres æreos ingentes, & viris manu promptis tradi, cum his se accessurum noctu ad statuam quandam tricipitem, quæ in Euripo Hippici olim iam stabat: fecit, accessit, iussit, validè singuli singula capita percuterent, vt in terram quasi vna plaga decuterentur, ipse laica veste indutus, ne deprehenderetur, magica quædam verba submurmurat, & vim statuæ omnem adimit: ex tribus illis duo fortissimis ictibus duo statuæ capita deiecerunt, tertius remissiore manu tantùm inclinauit, nec totum auulsit caput reliquum. Eiecere similem duces illi experti sunt euentum. Namque in eorum exercitu vehementi seditione, & hinc orta pugna intestina duo duces cecidere, tertius ampla, non tamen lethali plaga sauciatus cum exercitus reliquijs domum se recepit.

§. V.

587 *Magistratus, & Iudices.* SI Magistratus, & Iudices: Illos cæteris omnibus libentiùs appetunt, eò quòd gentem maleficam pœnis, ac supplicijs persequuntur; & cum in eorum manus deueniunt, pertinaci silentio omnia quæstionum tormenta ferendo superant; aut si loqui lubeat, nihil contra se pronunciant; eò quod vel corporis duritie: vel animi obfirmatione equulei, ac trochlearum dolores ferunt: vel se indolentes faciunt, & insensibiles etiamsi quæuis suppliciorum genera adhibeantur. Vnde artem arte deludentes ab ipsis etiam inuitis libertatem distorquent; & eam aliquandò alijs in carceribus detentis, & vinculis eorum ope ereptis tribuunt. Quod probat Delrius *lib. 3. disquis. magic. p. 1. q. 5.* dicens *cum Parisijs annos triginta degerem, fama publica ferebat, famosum magum (quem sæpe egomet vidi) nomine Magistrum Gonnam, cum propter facinora varia ad laqueum damnatus fuisset, sic illusisse iudicibus, vt pro ipso viderint appensam patibulo primi Præsidis mulam. Nihil affirmo, sed hoc famam dispersam sæpè audiui: certè illo iudicio superuixit.* Hæc Delrius, sed apertiùs confirmat hoc quotidiana experientia: Licèt enim plures apud iudices malefici, vt varijs criminibus obnoxij deferantur; pauci tamen pœna mortis, vel alio grauiori supplicio damnari conspiciuntur. At quod deterius est, quandoque etiam ipsosmet iudices maleficiis, ac diris tormentis appetere conspiciuntur. Notum illud, quod refert Cumanus Episcopus de illo Iudice, qui volens experimentum facere, an ea, quæ vulgo de magis circumferuntur, vera essent, facta conuentione cum muliercula, & egressus ex vrbe ità verberibus à dæmonibus exceptus fuit, vt postea decima quinta die cum alijs comitibus vltimum diem obierit, quod non paucis accidisse refert Ananias *lib. 4. de nat. dæm.* Veruntamen hoc accidere tantùm illis asseuerat, quos auaritia excæcat, quos trahit ambitio, quos crudelitas, vel vindictæ amor agit; qui curiositate adducti perperam multa designant, hos, ait, crebrò sic à dæmone excipi, & impeti, vt aliquando necem non euadant. Qui enim Deum præ oculis habentes rectè, ritèque suo funguntur officio, pietate, fidei firmitate, iustitiæ zelo, & maxima in Deo, & præcipuè in Sanctissimo nomine Iesu confidentia suffulti hi peculiare a Dei protectione illæsi conseruantur: vt latiùs probaui supra *disput. 1. num. 105. & sequentib.* & latissimè infra *tom. 2. disp. 4.*

§. VI.

SI Doctoratus prærogatiua insigniuntur: fictis reuelationibus, visionibus extaticis, dæmoniacis suggestionibus, & alijs artibus in speciem sanctis, & miraculosis deceptos sæpiùs in grauissimos errores trahunt; aut ità suis præstigijs implicant, vt in iis se ignaros, vel cæcutientes fateri cogantur. Quinimmò multos sub prætextu vt sapientiores, ac potentiores vniuerso appareant, sæpiùs ad scientias perniciosas, chyromantiam, metoposcopiam, astrologiam iudiciariam, necromantiam, artem magicam, & maleficam, cæterasque abominandas, ac diabolicas artes pertrahunt. Hoc apertè constat per Guilhelmum Edelinum Doctorem Sorbonicum Magistrũ in Theologia, de quo Iaquerius *in flagello fascinariorum*, & Monstreletus *par. 3. Chronic.* plura tradunt. Is fuit Prior S. Germani in loco, quem vocant Galli en haye & ante fuit Monachus S. Augustini, & priùs etiam aliorum ordinum: Vnde ex hac istius Doctoris inconstantia euenit, quòd in varias incidit hæreses, quas postea ipse spontè confessus est: deinde se in cultu dæmonis cum pluribus alijs complicibus reaheer, & pluriès conuenisse, dæmonem quandoque in forma hominis: quandoque in forma hirci apparentem coluisse, sibi Deum, & fidem catholicam, Beatamque Virginem, & Crucem se abnegasse, patefecit; asserendo etiam, quomodo a dæmone, dum in ipsius sectam fuit introductus, sibi demandatum fuerit, vt in posterum diabolicum augere dominium, & æterni imperij dilatare confinia, alijs prædicando, rationibus, & argumentis eius sequelam suadendo, velis, remisque contenderet. Huic affinis est magus ille, de quo supra *n. 507. & 546.* & alibi sæpiùs; qui cum in studijs philosophiæ, & legis vtriusque versaretur, essetque subtili ingenii acie valdè præditus, altiora, & secretiora addiscendi desiderio flagrans, cum quibusdam viris doctis, sed hæreticis, magis, & maleficis continuè conuersabatur, quorum doctrina magica, arte malefica, moribus pessimis imbutus, vt quæ theoricè didicerat, practicè experiri, ac suo appetitui facere satis valeret, quod sine dæmoniaca ope præstare nequibat: eorum rationibus, & argumentis apparentibus, ex varijs hæreticorum, necromantium, & aliorum impiorum auctorũ libris, & scriptis desumptis abstractus, & illectus dæmoniacæ tandem seruituti totum se deuouit, & vt tali patrono se fidelẽ seruũ, & affeclã exhiberet, iam iuris vtriusq. doctoratu insignitus, iisdẽ rationibus, & argumentis apparentibus alios seducere satagebat. Vnde mihi sæpiùs repetebat illa verba Diui Pauli *Rom. 12. Non plus sapere, quã oportet sapere; sed sapere ad sobrietatẽ*, quia commitebat, *plus scire volui, quã oportebat, nã mirũ, si multis difficultatũ nexibus videar*

im.

588 *Doctores.*

implicatus, quos euadere, & contrarium mihi ſuadere, hoc opus, hic labor. Sed vtinam alios non habuiſſet eiuſdem farinæ ſocios. Audiui enim à quodam Religioſo fide digno, alium iuriſperitum prædicti magi fidelem Achatem ante ſemeſtre ad Sanctiſſimæ Inquiſitionis tribunal fuiſſe delatum, quod mulierem quandam nobilem maleficio intereniſſet; idcircò extra illius diœceſis limites fuiſſe deportatum. En quomodo magi, & malefici Doctores, ac Sapientes in diabolicam adigere ſeruitutem moliũtur, & in æternæ damnationis baratrum detrudere contendunt!

§. VII.

589 SI verò medicinam profitentur: Rident eorum conatus in morborum curationibus; eò quòd temerè diuerſa adhibent remedia, irritiſque pharmacis priſtinæ ſanitati reſtituere conantur infirmos, quos ipſi maleficijs affecerunt, inſignemquè eorum famæ maculam inurunt, dum imperiti ab alijs iudicantur. Huius veritatis luculenta exempla refert Ioannes Fernelius Medicus excellentiſſimus *lib. 2. de abditis rerum cauſis cap. 16.* quæ ſupra retuli *diſput. antec. num. 453.* à quibus non ſunt diſſimilia, quæ adducit Codroncus tum de ſua propria filia: tum de alijs *in lib. de malef. ac morb. malef* ad quæ remitto lectorem. Nunc placet inter multa, quorum fui teſtis oculatus, duo tantùm audire.

Medices

Primum: Quædam puella decennis nomine Catharina filia cuiuſdam Ciuis Taruiſini an. 1648. menſe Ianuarij, cum e gymnaſio domum permearet, inopinanter cecidit in terram: & ecce non, niſi maximo labore, ac difficultate ingenti reſurgere potuit, ac domum peruenire: toto enim corpore contremiſcens, clauſis dentibus, & ore, manus, & brachia, crura & pedes ita habens diſtractos, & diſſolutos, vt ad naturalia munia obeunda impotens effecta videretur: noctu verò voces brutis non abſimiles emittebat: os eius, & dentes non niſi cultris ad alimentum ſaltem liquidum pro corporis nutritione intromittendum aperiri poterant. Accitus ſuit Medicus, qui epilepſia, aut apoplexia laborantem exiſtimauit: varijs per menſem vſus eſt remedijs, & præcipuè ignem adhibuit; ſed omnia incaſſum; nullum enim naturale remedium proficere comperiebatur, quin ſemper puella deteriùs ſe haberet. Mater tandem quendam ex noſtris Religioſis Exorciſtam pium, ac deuotum aduocauit, qui exorciſmis, & orationibus cepit dæmonem impetere; & tunc puella aliqualiter meliùs ſe habuit; quæ enim non poterat ſuis conſiſtere pedibus, ſeipſa ſine vllo adiutorio ſtare cæpit. Ex quo talem infirmitatem à dæmone prodeuntem exiſtimans Exorciſta, admonitus, me poſt triduum illùc profecturum, dixit parentibus, vt ſuſtinerent modicum in applicandis remedijs naturalibus, donec eò perueniſſem. Illùc appulſus vnà cum prædicto Exorciſta puellam inuiſi, & more meo priùs inſtructis parentibus, & puella pro captu ſuo, quæ benè audiebat, & oculis aſpiciebat, vt crederent in poteſtate ab Eccleſia tradita Exorciſtæ ad dæmones effugandos, & confiderent in diuina clementia, ac bonitate, & in virtute Sanctiſſimi Nominis Ieſu; præcepi dæmoni, ne impediret omnes eius potentias ſenſitiuas tam exteriores, quàm interiores, nec non vegetatiuas, vt omnia ſua liberè poſſent obire munia. Sic ſigno crucis munitis capite, fronte, ore, gutture, brachijs, manibus, & pedibus; tunc illicò incedere per domum, manibus ſe ſignare ſigno crucis, ore loqui, orationes, quas illi recitandas impoſui, deuotè, & clara voce enunciare, panem, vinumquè benedictum manducare, & bibere; cæteraſquè operationes naturales naturaliter exercere incæpit: quæ poſtea biduo ſequenti à Matre, & conſanguineis ducta ad Eccleſiam Fratrum noſtrorum, Superiore, ac pluribus Fratribus Conuentus præſentibus antè Altare Sanctiſſimi Nominis Ieſu ſepiùs aduerſus dæmonem factis, ac repetitis à me præceptis, vt ab ea exiret, nec ampliùs ei noceret; tandem diuino fauente Numine à dæmone totaliter libera extitit.

§. VIII.

ALterum huic affine accidit Venetijs eiuſdem anni pridiè calendas Iulij. Stephanus de Conuerſis à Peſaro vir ætate 33. annorum vitriarius ad me acceſſit tertia die Auguſti, qui mihi enarrauit: cum die prædicta Iunij vnà cum duobus ſuis ſocijs in ſua moraretur officina, alter eorum carbone in terra circulum pinxit, in quo deſcripſit hominis caput cum paruo pileo, pennis exornato: alter verò interim quædam verba ſubmurmurabat incognita: tunc dictus Stephanus quodam impulſu ductus, & quaſi coactus fecit, & ipſe figuram ſui capitis in medio circuli; deindè ijdem ſocij dederunt illi bibere vinum, quo hauſto illicò conturbata ſunt omnia viſcera eius, & torquebantur quaſi à canibus lacerarentur, nec ſine mora inſanire cæpit, & loquens, vt mente captus, ac delirio affectus ſuum pugnis, ac colaphis caput percutiebat, ac furijs agitatus hùc, illùc diſcurrebat, & extra vrbem quinque milliaria aufugit; ſed videns hominem ſtrictum habere gladium, timuit ab illo occidi; ideò retrogreſſus domum redijt, omnia ſubuertens, ac confundens. Accerſitus ſuit Medicus, qui eum vt inſania, ac delirio laborãtem validiſſimis purgare cepit pharmacis, ſanguinem emittere, ſuper caput imponere pullos columbrarum, vt ſolent delirio laborantibus; & cum quandam ei dediſſet medicinam ex pinguedine viperæ confectam, quia timebat etiam illum veneno affectum; tunc ægro videbatur, totum habere corpus viperis, ac ſerpentibus repletum, quæ omnia eius membra dilaniarent; ſic quibuſcumquè adhibitis remedijs, numquam tamen conualeſcebat. At cum haberet lucida interualla, quibus ſuam cognoſcebat indiſpoſitionem ad me fuit adductus; ſic priùs eo inſtructo in fide, & dæmoni facto præcepto, ſi adeſſet, vt ſe manifeſtaret; illicò magnis clamoribus ſe totius mali inuentorem, & auctorem prodidit; ideòquè cum tunc non eſſet tempus opportunum, vt poſtera die, ad me rediret, ſtatui; qui vnà cum ſuis conſanguineis, & amicis regreſſus coram Patre Vicario Conuentus, diuina clementia, ac bonitate opitulante in virtute SS. Nominis Ieſu fuit à dæmoniaca tyrannide liberatus. Et licèt diebus ſequentibus adhuc

aliqualem à dæmone passus fuerit molestiam, quia modicæ erat fidei; attamen iterum à me instructus, ac nouis benedictionibus munitus totaliter à dæmonis vexatione liber euasit. Videas ex his, quomodo magi, & malefici in Medicos iniustè se gerant, eorum conatus dæmoniaca ope deludentes, dum illorum pharmaca, ac medicamina vana, inutilia, & inania reddere conantur?

§. IX.

590 *Artifices* QVòd si artes exercent mechanicas; quàm variè eorum opera labefactent, quis enunciet? Ædificant domos, aulas, & palatia; sed ruina, aut incendio absumuntur. Nauigant; sed horrendis iactantur tempestatibus: vel inglomeratos aquarum vortices demerguntur. Arant, & semina mittunt in terræ sinum; sed cęlum æneum non dat pluuias: aut liquidum nimias dat: terra arescit, aut diluitur; seminum humor hauritur; sata potredine marcescunt; etsi cęli, terræquè beneficio debitum sumunt incrementum, antequam ad maturitatem perueniant, grandine, alijsquè intemperati aeris iniurijs reijciuntur. Hortos colunt, & vineas; sed turgentes arborum, & vitium gemmas pruinæ decoquunt. Aurigant bigis, & carro vehuntur; sed tardis, aut claudicantibus equis, & bobus; aut subito terrore percussis, iugumquè excutientibus: aut præ lassitudine taliter fessis, vt semineces cadat. Equitant pompaticè; sed violenter detruduntur in terram, & præcipites deijciuntur in foueas, vbi collisione corporis intereunt: aut crure perfracto pro mortuis domum referuntur. Dolant ligna, sed securis alto vulnere tibiam aperit. Ferrum tractant candens; sed incautè ex forcipibus excidit; manumquè, aut pedem absumit. Deniquè laborant varijs artibus; sed rigent digiti, manus dissoluitur, brachium assuetum denegat officium; maximoquè artificis damno opera relinquenda, & lecto incumbendum. Quæ omnia maleficos ope dęmonum sæpè suis incantationibus præstare, experientia docet.

§. X.

591 *2. Mulieres.* SImili iniustitia mulieres vexant, dum perturbata phantasia exosos reddunt maritos: vel philtris amatorijs affectos auocant; & aliò transferunt: vel muliebri arctatione, sortilegisquè ligaminibus steriles in perpetuum reddunt: aut ad tempus impediunt generationem: vel prægnantium abortum procurant: vel parturientes exsecto vtero, & repugnato fętu doloribus conficiunt, vel lactantes exugunt, & desiccant, ita vt ablato lacto fętum perire necesse sit, vel lacte abundantes secretò mulgent, ne lac nutriendo posioni sufficiat. Quarum omnium plurimæ ad me accesserunt prædictis affectæ maleficijs, quæ post perfectam in fide, ac fiducia in Deo instructionem vt plurimùm optatam sanitatem sunt assecutæ. Quod patet etiam ex iure canonico *in titulo de frigidis, & maleficiatis. & 33. q. 1. cap. Si per Sortiarias*, & Constitut. Innocentij Octaui. *Sane nuper*. Sic tenent communiter Theologi *in 4. sentent. dist. 34.* & Canonistæ *in titul. de frigidis, & malefic. & in d. 33. q. 1. cap. Si per sortiarias*. Auctores Mallei *1. p. q. 8* Petrus Binsfel. *de Confess. malef. quæst. p. 1. concl. 6. & in Epist. dedicat.* Delrius *disquis. mag. lib. 3. p. 1. q. 4. sect. 3. & 8.* & communiter omnes, qui de malef. tractant.

§. XI.

ET nè quid malitiæ desit, pueros lethaliter insequuntur: Hos in vtero interimunt ope dęmo- 592 *3. Pueros*
niaca: aut recenter natos occidunt: aut in altum eleuatos dęmoni offerunt, & consecrant, aut infixa in cerebelli sutura acu necant, aut detrahunt cuni ignibus concremandos, aut in fluentem demergendos, aut in suos cætus asportant, aut pronos in culcitram sternunt, & sic extinguunt, aut introrsus demittunt laxatis fascijs, vt agitatione contra se magis astringant, aut candentes carbones cunis superinijciunt: aut manu quasi adblandientes, & caput demulgentes maleficio inficiunt, aut puluere venenoso consperso morbis ignotis afficiunt: Sic quædam mulier Bergomi mihi enarrauit se dum suum reliquisset infantulum in lectulo summo mane dormientem, & è cubiculo recessisset post modicum tempus rediens ad cubiculum inuenit in lectulo solummodo fascias ita benè conuolutas, ac si illis infans esset præcinctus, quod naturaliter fieri non poterat, & infans totus niger effectus subter lectulum mortuus decumbebat. Hoc Doctores etiam mallei maleficarum exemplo confirmant *in 2 p. q. 1. cap. 13.* vbi narrant, in Diœcęsis Basiliensi, & oppido Dan, maleficam obstetricem incineratam, quæ confessa est, se vltra quadraginta pueros enecasse. Et Nicolaus Iaquerius *in flagello hæretic. fascinar. cap. 15.* attestatur, in Gallijs repertum fuisse suis temporibus Magum Baronem, qui clam iugulasset circiter viginti pueros, vt de eorum sanguine quendam librum conscriberet in obsequium dæmonum, qui deprehensus fuit, & publicè pœnam tantis sceleribus debitam persoluit. Quare tanta est maleficorum malitia, & iniustitia, vt omnis conditio, omnis ætas, omnis sexus eorum vexationem, & molestiam sentiat, quæ ingrauescit, & malis fit cumulatior; cum (vt superius varijs locis ostendi) morbos cognitu, & curatu difficillimos, ipsamquè mortem corporibus inferunt: animos ad amores improbos, odia intestina, similesquè motus prouocant; spirituum dementia, deliramentis, & illusionibus turbant; totum hominem transformant, transportant, fascinant, incantant, dæmoni obsidendum tradunt; nec aliqud in hominibus, mulieribus, pueris, & puellis, animantibus, arboribus, plantis, & elementis intactum relinquunt, vt illos communes hominum hostes, pestes orbis, naturę monstra, horrendaque mala iure possimus appellare: sicut etiam naturæ peregrinos vocat Constantinus Imperator *in C. de malef. & mathem.* dicens: *Multi magicis artibus vsi, elementa turbare, vitam insontium labefactare non dubitant, & manibus accinctos audent ventilare, & quisquè suos conficiat malis artibus inimicos. Hos, quoniam natura peregrini sunt, feralis pestis absumat. Natura*, inquam, *peregrini: quoniam*, ait Binsfel. *Comment. in dictam legem, vita humana insidiantur; & non solùm aliena i sed etiam quasi propria, dum proprios nonnumquam infantes, qui sunt portio sua substantia, occidunt: dæmonibus consecrant, vt dictum est supra: aliquando corda eorum comedunt: aliquando autem igne in pulueres, quibus ad nefandos actus abutuntur, redigunt. His accedit, quòd destruunt ea, quæ ad conseruationem humanæ vitæ necessaria sunt. Quare meritò ea pœna, quæ hic decernitur, sunt digni, vt scilicet bestijs tradantur ad dilacerandum.* Si ergo magi, malefici, & sagæ tot mala & damna inferunt vniuerso, tot iniustitias aduersus homines, mulieres, & pueros in bonis animæ, corporis, & fortu-

nę

næ committunt, quidni damnorum restitutioni erunt obnoxij? Quis ibit inficias?

ARTICVLVS II.

In Mortuos.

§. I.

593 TAntus semper fuit habitus mortuorum corporibus honos, vt nihil fuerit antiquius; nihil sanctius humanioribus totius orbis nationibus, quàm illis iusta persoluere, & pia liberalitate inuicem decertare, quænam maioribus impensis eorum exequias celebraret. Pretiosis namquè vnguentis delibutos aromaticis aspersos pulueribus, auro, ostroquè contectos, pompatice varijs adhibitis cæremonijs iuxta cuiusquè ritum efferebant: multis lachrymis, frequenti eiulatu, lugubri lamentatione initis, pullisquè vestibus abeuntes honorificentissimè prosequebantur, depositos in sepulchris, multa, & bona in eorum requiem precantes, terra sculi tegebant, & magnificentissimis pro sua quilibet facultate monumentis erectis, atquè caementis tumulis eorum memoriam immortalitate donare nitebantur, vt testantur Cicero 2. *de legib. & pro Quint. & pro Cluentio*. & Plinius *lib*. 8. *cap*. 42. Quod etiam hoc nostro æuo in morte Pontificum, Imperatorum, Regum, Principumquè, & aliorum virorum virtutibus, ac rebus egregijs illustrium seruari in comperto est. Ideò in cadauera sæuire: aut sepulchra violare, quæ tanquam sacra ab omnibus habebantur, nefas; & maximè à christianis, qui augustiori ritu, sanctioribus cæremonijs, locisquè sacratioribus defunctorum corpora efferre cõsueuerunt: vt potè qui illa sepulchris, & cæmeterijs inferunt, in puluerem quidem humano more soluenda; sed iterum diuina virtute suscitanda. In huiusmodi autem delinquentes, vel deportationis: vel mortis pæna statuta in viliores *L*. 3. §. *aduersus ff. de sepulchro violato*, & posteriore iure in vtriusquè speciei euocatores a Constantino lethale supplicium sancitur. *L. qui sepulchr. C. eod. tit. & L. Multi C. de malef. & Mathem*. & in lege canonica a Bonifacio VIII. *in Extrauagante de Sepulchris quæ incipit. Detestandæ: excommunicantur omnes, etiam Pontifices exenterantes mortuos ad eos conseruandos: aut eos in frusta, seu membratim concidentes; aut in aquis coquentes, vt ossa carnibus denudata deferant, & sepeliant in alio loco: & qui hæc fieri iubent: & absolutio Papæ reseruatur*. Canonis autem huius materia vt notat Caiet. *in verbo, Excommunicatio cap*. 70. est crudelis inhumanitas in cadauera humana. Ad cuius pœnam incurrendam quæ conditiones requirantur, legas Gregor. Sayrum *Thesauro casuum conscientiæ lib*. 3. *cap*. 30. *num*. 2. Angel. *verbo, excommunicatio* 5. *casu* 35. Antonin. 3. *par titul*. 15. *cap*. 64. Syluest. *verb. excommun*. 7. *num*. 79. *excommunicatione* 41. Tabien. *verb. excomm*. 7. §. *Secundus*. Nauarrum in *Manuale cap*. 27. *n*. 105. *vers Decima nona*, Sebastianum Medic. *par*. 2. *summa titul*. 9. *quæst*. 78. *num*. 134. & communiter summistas vbi *de Excommunicat*. At maleficos omnem humanitatem, & pietatem exuisse asserendum est, qui non solùm hæc iusta non soluunt; sed summa iniustitia, & detestando sacrilegio ad vsus sortilegos cæmeteria profanare, aperire sepulchra, & mortuorum eruere cadauera, non verentur.

Honos semper habitus mortuis.

Hunc violant magi.

§. II.

QVis tale facinus credat, si coram Iudicibus vnanimi sagarum, & maleficorum confessione authenticè facta non veniret testatum? 594
Tanta enim est dæmonis malitia, & tam ingens eius in homines odium, vt omnibus ludibrijs humanam naturam afficere quærat; nec indigniora, & miseriora inuenire possit, quàm per homines suæ tyrannidi mancipatos reliquias hominum exhumare; & ijs maiori cum dedecore, atque contumelia in ipsorum perniciem abuti. Hoc illorum ministerio perfecit antiquitas, cum is esset ritus infamis sortilegorum vatum, qui animabus euocandis vacabant, exhumata torquere cadauera; & certis carminum incantamentis ad colloquium impellere, in quibus non animas loqui; sed dæmones procerto credendum est. Quod à Nerone, Pisone, & Iuliano, alijsquè sæculorum euentus, fortunas, & casus curiosè, & sacrilegè sciscitantibus factitatum fuisse, tum sacri, tum profani testantur auctores. Ea fortè causa fuit, cur Larissę in Thessalia cadauera mortuorum peruigili, & diligenti custodia seruarentur: nimirum, ait Apulæius *lib*. 2. *de Asino aureo*. ne sagæ mulieres, quibus ea regio abundabat, illa contumeliosè demorsicarent: præsegminaquè ad exitiales viuentium fortunas conuerterent. Hoc idem modernis temporibus præstat per eosdem necromanticos, qui cadaueribus inuigilant recèns funere obrutis, & humo conditis. Nocturno namquè tempore ea refodere, & exhumare solent; præsertim si quæ sunt vel supplicijs interfecta, & affixa patibulis: vel cæde aliqua indigna, & inhonesta perẽpta: vel abortu ante perfectionem, & integram formationem egesta, quasi in ijs maior vis, & potestas contineatur: vt testantur Plinius *lib. de sacrificijs cap. de vero cultu*, & Psellus *lib. de dæm*.

1. Cadauera eruendo.

More.

Antiquo

Moderno

§. III.

HÆc autem exhumata corpora laniando, discerpunt, & aliquando ex detracta eorum cute membranulas adaptant, quibus barbaros, & ignotos characteres inscribunt; ijsquè postea vtuntur ad ea, quæ maximè cupiunt consequenda. Aliàs membrum aliquod resecant, pedes, manus, vertebras; costas, & id generis alia: vel cerebrum, epar, fel, iecur, & intestina, quæ desiccant, & rebus amaris; puta, lupinis, fuligini, feli, bubulo, ad ingratiorem saporem immiscent: vt plurimum integra cadauera alia in cineres, vel elixa in massam reducunt; & in magicos vsus conuertunt. Quod & Baptista Porta Neapolitanus *lib*. 2. *magia naturalis* obseruauit sua ætate factum. Cum in cineres ariditate abeunt, vrendis nemorum arboribus, & interficiendis segetibus, vitibus, & satis in ventos cum execratione spargere solent. Cum in massam friabilem adhibitis, & commixtis quibusdam alijs coalescunt: scopas illiniunt, quibus insidentes illicò in sublime feruntur, & in loca à magistellulis condicta deportantur. Vel potionibus immiscent, quibus ad certam eorum, quos peremptos volunt, viuunt perniciem. Qua de re Agrippa, Petrus de Abano, & Picatria tres damnatę magiæ proceres plura, quàm e re hominum sit, præcepta reliquere. 595

2. Adhibendo ad maleficia.

Hoc pluribus probat exemplis Remigius *lib*. 2. *cap*. 3. quem eo libentiùs in testem adduco, quòd 596
in Lotharingia cognitor publicus ex iudiciis capitalibus nongentorum hominum, qui sortilegii crimen

men intra annos quindecim in eo Ducatu capite plectuerunt, multa referat, quibus adhibendam esse fidem, nemo negabit. Inter quæ illud in proposito notandum venit, maleficos non solùm cadauera in vsus magicos conuertere; sed aliquandò brachia resecare in vsum nocturni luminis: si cui fortè veneoatam potionem infundere: aut quid similis facinoris perpetrare velint. Ait enim capite citato, à se repertos magos, qui ex duobus cadaueribus ab ipsis ex cæmeterio Guermingensi erutis dextrum brachium resecauerunt, cuius extremi digiti flamma sulphurea, ac violacea tantisper ardebant, quoad maleficia intentata perficerentur; quibus absolutis, flammaque extincta, tam integri, illibatiquè remanebant, quàm si lumine fomitem nullum adipe præbuissent idquè quoties opus erat, repetitum fuisse ab istis facinorosis hominibus cum eadem digitorum incolumitate.

§. IV.

QVod confirmat Delrius *lib. 3. disquis. magic. par. 1. q. 2.* lepida, & festiua historia, quam hic in honestæ voluptatis gratiam lectoribus apponere placuit.

In Leodiensis ditionis oppido, cui nomen est Huyo (vt quidam) vel Dinanto (vt alij) ad commune diuersorium duo fures noctu venerunt, qui se à via admodum fessos simulabant: cœna sumpta negant se cubitum aliò ituros; sed importunè admodum pernicaci instantia tandem abs caupone impetrant, vt liceat ad ignem in culina somnum capere. Interea ancilla domus, cui non satis isti peregrini placebant, absconditè clanculum per foramen quoddam conspicit, quid acturi. Noctè in tempesta videt è marsupio manum abscissam mortui depromere, & digitos mungere: tum ad motos igni incendere: omnes lumen recipere, vno excepto: id verò tanquam insolitum fures iterati sæpius tentabant, & flammam admouebant, sed frustra semper. Tum eorum vnus, quid tum, ait, si vnus duntaxat in domo vigilet? & affixa ad caminũ manu quatuor digitis velut candelis obscura flamma coruscantibus, domo egressi, noto sibilo socios aduocant ad prædam. Puella subsequitur egredientes, & ianua reuoluta, domo excludit. Indè erumpit in herilem thalamum, inuenit omnes altum adeò stertere, vt nulla vi possent euigilare. Interea fures per fenestram quandam se dirigebant in domum, occurrit ista, & scalis deturbat. Instabant tamen, & alium moliebantur ingressum: hæc luminis memor, & suspectione hãc esse soporis domesticorum causam, omnes digitos exsufflat, vt lux emortua, dormientes experrecti ad clamorem accurrunt, & domo proclant manifestarios, qui post aliquot dies capti, facinus confessi fuere.

Claudat hanc disputationis partem tam grata narratio, cum satis superquè constet, maleficos esse diabolicos homines fœdere, societate, & ministerio, & diabolos humanatos impietate, iniquitate, & iniustitia: vt ex eorum moribus iuxta duplicem illam relationem, de qua superius *num. 49.* omnibus innotescit.

PARS TERTIA.

Quanti sint.

QVamuis facilè sit vnico verbo definire, quanta sit veneficorum virtus. 597
(De illa enim quantitate virtutis, non molis, aut numeri loquimur) ex communi Theologorum regula, quam refert Petrus Binsfeldins *dub. 2. concl. 3. Quæcumquè possunt dæmones, possunt etiam magi, & malefici eorum opera*, eum fusiori oratione in secunda disputatione declarauerim, quæ sit potentiæ, & voluntatis diabolicæ virtus; ex qua colligere licet, quænam maleficis competat. Attamen, quia illa regula non est vsquequaquè vera, cum multa possint illi, quæ istis sunt impossibilia: Inuestigandum est in hac tertia parte, quantam hæ infernales locustæ acceperint potestatem; quam similem esse potestati scorpionum terrestrium docet Ioannes: etsi non tantam; cum scorpiones terræ homines, & vegetantia possint veneno necare; locustæ verò inferni: vt prosequitur idem dilectus Domini Discipulus, læsionem, aut mortem inferre non valent hominibus, qui habent signum Dei viui; aut fæno, & omni, quod viride est super terram; sed solum lædere mensibus quinquè eos, qui tali nota non insigniuntur. Et quia omnes magicæ operationes, prout ad quatuor magiæ generaliter sumptæ species: Diuinationem, Vanam obseruantiam, Magiam Specialem, & Maleficium reuocantur, scientiam ac potentiam vel speculatiuam: vel practicam maleficorũ spectant. Ideo primò de speculatiuis: Secundò de Practicis eorum operationibus duplici capite disputabitur. Ex quibus quid sciant, & possint: seu quanti sint in scientia, & potentia manifestum fiet.

Regula Theologorum quæcum. que possunt dæmones, possunt, & malefici

Intelligenda li mitatè

Ideò videndum quanti sint. In scientia quoad speculatiuã In potentia quoad practicam.

CAPVT I.

Quoad Speculatiuam.

TOta veneficorum scientia, & vniuersa specula- 598
tio duabus magiæ latè sumptæ speciebus cõcluditur: Diuinatione, scilicet, & Vana obseruantia, quæ sunt species superstitionis. Nam cum *Superstitio sit vitium secundùm excessum virtuti Religionis oppositum*: vt docet Augustinus *lib. 2. de doctrina christiana cap. 18. & 20.* & post eum D. Thom. *2. 2. q. 92. art. 1.* Per illam homo solet excedere: Vel quia Deum non debito modo colit: Vel quia creaturam modo colit indebito. Primum fit, cum Deo Optimo Maximo cultus defertur aut falsus, aut superfluus. Falsus si colitur cæremoniis Iudæorum, turpium admixtione in diuinis officijs; mutatione materiæ: aut formæ sacramentorum; alijsquè huiusmodi, quæ ex suo genere sunt peccata lethifera. Superfluus. Non quod Deus vero cultu nimium coli possit: vel maiore, quam dignus sit (omnis enim cultus; quem creatura ei exhibere potest, infinitè eius dignitate minor est) sed quia assumuntur alia,

Scientia speculatiua maleficorum continetur. Diuinatione. Vana obseruantia.

alia, quàm deceat, quæ ed illum honorandum oon sunt idonea; ideò est excessus non respectu dignitetis diuinæ; sed respectu eorum, quibus coli debet: putà, si variantur cæremoniæ eb Ecclesia præscriptæ; aut præter eius vsum religio ponitur in ijs rebus, & circunstantijs v.g. numero, situ, colore, in quibus constituenda non est. Secundum accidit tripliciter, primo si cultus adorationis summæ Deo debitus creaturæ exhibeatur. Secundò si eb ille queratur notitia rerum occultarum, & futurarum, quæ à Deo solo haberi potest. Tertio si ei tribuatur actuum directio, quæ fieri debet à Deo, vt eb eius cultu requiritur: Ideò quatuor superstitionis species assignantur e D. Thoma ex mente Augustini. Superstitio indebiti modi colendi Deum: cum falso, aut superfluo cultu honoretur. Idololetria. Diuinatio: & Vena obseruentie: cum triplici illi modo creature honoratur, vt Deus. Et quia magi, & malefici Deum verum ebnegantes, dæmonem pro Deo habent: vt ante monuimus: diuinosque honores ei ferre non verentur; nihil mirum, si idololatria peccantes, diuinationibus etiam, & vanis obseruantijs vacent; totamque suam notitiam, & cognitionem maleficam à dæmone haurient: siuè Diuinatricem: siuè obseruatricem: vt sequentibus sectionibus comprobabitur.

Ideò. Alia est Diuinatrix. Alia Obseruatrix.

SECTIO I.

Diuinatricem.

599 Rerum occultarum, & futurorum contingentium notitia triplici modo eb hominibus acquiri potest: Prophetia, Coniectatione, Diuinatione.

Tripliciter acquiritur notitia rerum occultarũ, & futurarum contingentium. 1. Prophetia, quæ est à Dei inspiratione.

§. I.

Prima à Deo semper infunditur. *Est enim, vt diffinitur à Cassiodoro præfat. in psal. diuina inspiratio rerum à nobis procul distantium euenta, immobili veritate, & maxima eum certitudine prænoscens, atquè denuncians.* Sed breuiùs à Ioan. Francisco Pico *de prænotion. Est diuina illustratio, qua res intellectus humano absconditæ certitudinaliter prænoscuntur.* Nam quis hominum quantauis sit ingenij acuminosa subtilitate præditus: vel abstrusiore Dei consilia, & mysteria fidei indagere; vel rerum ex libere hominum voluntate dependentium euentus futuros præcognoscere potest ebsquè diuine reuelatione: cum horum omnium cognitio solius Dei sit? quia ed perfectam eorum cognitionem certitudinalem necesse est, res futuras contingentes cognosci tanquam præsentes, quod soli Deo conuenire, certum est, cui nihil absconditum, distans, præteritum, & futurum: sed omnia nota, intima, & præsentie.

Quarè, vt ab hominibus dignoscantur, necesse est, vt ille, in cuius æternitate, & infinita notitia patent, suo influxu, instinctu, & illuminatione ea manifestere dignetur, eut per Angelos, qui ordinarij sunt secretorum diuinorum nuncij: aut per illustrationem intellectus, qui immedieto Dei operantis influxu, vel coniuncto concursu phantasiæ cooperantis eleuatur. Quod dum fit, homines; quibus propheticum lumen impertitur, sic mente illustrantur, & voluntare afficiuntur, vt aperte cognoscant, & firmissimè credant, Deum esse soæ reuelationis auctorem; atquè intimo sapore discernent certissimè, vt ait D. Greg. *lib. 4. Dialogor. cap. 48.* se non humanis somnijs, aut diebolicis fraudibus illudi; sed diuinis splendoribus, & lumine prophetico, quo clarè futura cernuntur, illustrari; vt euentu semper prædictioni correspondente postea comprobatur, vt latè docent Beatus Vincentius Ferrerius *tractatu de vita spirituali cap. 11. & 12.* Ioan. Gerson *tract. de probatione spirituum:* Cardinalis Turrecremara *in præfatione Defensorij reuelationum B. Birgittæ.* Henricus de Firmarie *lib. de quatuor instinctibus:* Ægidius Carlerius *par. 1. sporta fragment. in princip.* Hieronymus de Ferrarie *in Compendio reuelat.* Ioan: Franciscus Picus *lib. vlt. de prænotion.* Ribadeneyra *lib. de tribulatione cap. 15.* Franciscus Ribera *lib. 3. vita de Iesu cap. 2.* Ioannes de Horosco *de vera, & falsa prophetia,* & Delrius *lib. 4. Disquis. magic. cap. 1. quæst. 1. 2. & 3.*

§. II.

Secunda est coniectatio, quæ ex disciplina, & obseruatione humana, eique ex prudenti causarum, signorumue consideratione procedit. Cum 600
homo solers præsentia ordinat, præteritorum recordatur, & futura præuidet: quæ sunt tria officia prudentis sagecitatis; vt docet Aristoteles *6. Ethic. 7.* Dum præsentia trectet in consilio res adhibet, bona, malaquè discernit, secernit cognitum ab incognito; noxie, & vtilia segregat; & quæ deligenda, aut fugienda sunt, intuetur.

2. Coniectatione quæ est ab humana obseruantia.

Prudentie etenim, cum *sit recta ratio agibilium*, vt definit Arist. *loco cit.* tanquam oculus quidam mentis vndequaquè lucidissimus ostendit, quid facto opus sit in quelibet occesione; modumquè, & ordinem tribuit ijs, quæ facienda esse iudicet. Dum præterita reuocat in memoriam, illa cum præsentibus confert. Et ex ijs, quæ eliès euenere, conijcit, quid futurum sit. Ex quo etiam rectè versum illum ex 1. *Homeri libro* vsurpabimus.

Qui scit præterita, ac præsentia, postquè futura.

Quem Virgilius vertit ed hunc modum.

Quæ sint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.

Duo namque sunt, quæ prudentiæ habitum fingunt, quorum alterum est mens disciplinis, & cognitione munita. Alterum spectacule, & negotia partim seipso pertim elio modo percepte; quie nequè is, qui rationibus, ac acquisitis contemplationibus enimum exercet, satis idoneus est ad prudentiem; Neque ille, qui talium animi ornamentorum nihil consecutus, in multis elijs rebus experiendo versetus est. Prior enim ad singularia perpendende cæcum habet animum. Alter in vniuersalium contemplatione nihil videt; ideò vt præsentie ritè dirigantur, necesse est & rationem pristinas speculetiones generales delineentem, & experientiem singuleria proponentem conuocare, vt ex ijs maturo consilio agitetis rectè tùm publica, tùm priuete facta regantur: ità eruditè ostendit Archytas Pythagoræus *in lib. de viro bono, & felice.* Vndè prudentia multerum memoria rerum, & plurium vsus negotiorum vocitatur. Ex præteritis, & præsentibus insimul iunctis colligit, vt plurimum, quid sit futurus euentus rei, de qua agitur; & vt dicitur: *Perendinum ventum perdiscit.* Vt ille, qui computendo pertibus coniunctis, totum ex istis resultans colligit. Nam etsi humanarum rerum status continuis quatiantur motibus; & vniuersæ mundi res certo quodam fluctuantis fortunæ impetu agiteri videantur; tamen certa est in his ratio, quæ à prudentioribus perspicitur, ex qua futura dijudicentur; ambigue discernuntor; eruuntur latentia: & contingentia probabiliter conijciuntur. Nam quò

magis

magis prudentia pollent, eò certiùs coniectant: vt res non tàm præuidere, quàm diuinare videantur. Hinc est, quòd coniectura illa tam certa vaticinium, & diuinatio dicitur, non solùm in profano adagio: *Qui benè conijcit vatem hunc perhibeto optimum.* Sed etiam in Prouerbijs sacris *cap. 16. Diuinatio in labijs Regis in iudicio non errabit os eius.*

§. III.

601 TErtia, scilicet, Diuinatio procedit à dæmone, quæ iuxta D. Augustinum *lib. 2. de Doctrina christiana cap. 20. Est vsurpatio prægnoscendi futura ex pestifera quadam hominum, & dæmonum societate.* Nihil enim est, quod antiquus Dei æmulus tantopere affectet, quàm aliquam diuinitatis speciem futura annunciando præseferre; & homines, qui ei pacto, & societate coniunguntur ad rerum futurarum contingentium præcognoscendo euentus, impellere, vt ad illorum vota diuinando Deus ab ipsis reputetur. Quare futurorum prænotio, & diuinatio diuinatis imitatio dicta est, & qui ea prænoscere norunt, Dij censendi sunt iuxta illud *Isaiæ 41.* supra relatum: *Annunciate quæ ventura sunt, & dicemus, quòd Dij estis vos.* Nihil est enim, quod hominem tàm ardenter exoptent, hi præcipuè, qui curiositate ducti: aut ambitioso occultarum scientiarum studio incitati sagacis ingenij motus sequuntur, quàm eorum, qui posterioribus seculis, & subsequentibus annis circa fortunæ bona, liberos, cæterosque euentus incognitos vnicuique reseruantur, cognitionem assequi. Ideò omnia scrutantur, vt in eam deuenire possint. Quod cernens dæmon, illorum votis lubens obsequitur, promittendo propheticam prænotionem, atque vatidicam scientiam, non futurorum modò: sed etiam præsentium, & præteritorum, quæ captum intellectus creati aliquo modo præterfugiunt. In quo manifesta est diuinæ gloriæ vsurpatio, cum Deo soli, non dæmonibus, aut hominibus competat omnia illa cognoscere. *Nemo nouit*, inquit Paulus 1. Cor. c. 2. *quæ sunt Dei, nisi spiritus Dei, qui in ipso est.*

3. Diuinatione, quæ est à dæmonis impulsu.

602 Quarè prima notitia ad Prophetas pertinet, qui, ait Petrus *2. epist. c. 1.* spiritu sancto inspirante loquuntur. Secunda ad viros sagaces, qui sapienter de omnibus coniectant. Tertia ad magos, & maleficos: qui dæmoniaco spiritu afflati præsentia manifestare, præterita referre, & futura prædicere valent: quia illorum speculatiua cognitio circa diuinationes tantùm extenditur, quantùm dæmonis scientia pertingit, cuius dimensiones *parte 1. secundæ disputationis* latè prosecuti sumus; Ex quibus scientiæ diuinatricis latitudo peti potest. Sed quia omnis diuinatio fundatur in pacto explicito: aut implicitè cum dæmone inito, ideò in Explicitam, & Implicitam diuiditur: sinè in eam, quæ fit per expressam dæmonum inuocationem: Et eam, quæ sine tali inuocatione expressa, sed tacita peragitur: vt sequentes articuli declarabunt.

Et diuiditur. In Explicitam, & Implicitam.

ARTICVLVS I.

Explicitam.

603 EXplicita diuinatio explicito pacto fundatur, & cum expressa dæmonis inuocatione: Vel conceptis verbis, & formis ab ipso institutis, quibus malefici, & incantatores vtuntur: Vel signis determinatis, & pactis quibusdam à maleficis peragendis à dæmone constitutis in tesseram suæ opis, & efficientiæ.

Diuinatio explicita quomodo fiat.

Hæc autem multos complectitur modos, prout dæmon diuinæ reuelationis modos imitando, variè inuocari, & respondere consueuit.

Quibus modis Per

§. I.

SOlemnis in lege veteri diuinorum responsorum modus erat, cum Deus in publicis necessitatibus à Iudæis trepidantibus interrogabatur, & de propitiatorij medio edebat oracula. Nam cum in templo Ierosolymitano nihil esset augustius arca fœderis, dicebatur super illam sedere in aureo propitiatorio desuper extenso; & ex eo tanquam ex solio Maiestatis Pontifici sciscitanti diuinam voluntatem suam sensibili voce manifestare consueuerat. Quem morem diabolus imitabatur, dum ipse per idola celebriora in templis erecta: vt Iouis Dodonæi, Ammonis, Apollinis Delphici, Clarij, Delij Sminthæi, Veneris Gazensis, & aliorum antiquitùs responsa fundebat. Itemquè per tripodes, pelues, quercus, & reliqua supellectilis diabolicis institutis seruientis vasa, ex quibus voces diuersæ prodibant: vt tradunt S. Theodoretus *lib. 10. de curan. Græc. affection.* Cælius Calcagni *lib. de oracul.* Iulius Sirenius *lib. 9. de Fato.* Leloyerus *lib. 4. de Spectris: Marcus in vita S. Porphyrionis Gazensis Episcopi,* Iamblicus *lib. de Myster,* Plutarchus *lib. de defectib. oraculi,* Pomponatius *lib. de Incantat.* Aponensis *in sect. 30. Problem.* Leuinus Lemnius *lib. 2. de occulta natura* Fernelius *lib. 1. de abditis rerum causis.* Codroncus *lib. 2. de morbis maleficis cap. 8.* Natalis Comes *lib. 6. cap. 10.* & Psellus *lib. de mysterijs Aegyptior. c. 21. & 26.* Licet aliqui dixerint ex peculiari quadam loci illius è terræ exhalatione, quæ fanaticos efficiat, prouenire.

Idola

§. II.

HVnc alius non minus celebris apud Iudæos subsequebatur, cum Pontifex superhumerali, seu rationali iudicij duodecim splendidis, & pretiosis lapidibus intertextis graui, & venerando indutus sacras illuminationes, & perfectiones recipiebat a Deo, & receptas populo consulenti fundebat: Vel minores Sacerdotes Ephod Sacerdotale sibi applicantes, fiebant ad diuinas illuminationes aptiores, quibus cæteros perficiebant; vt eruditè notarunt Tostatus, & Lipomanus *in Exod. c. 28.* Franciscus Ribera *in lib. 3. de templo c. 12.* Nic. Serarius *Thesib. de Infann. Sacerdotibus.* Similis inueniebatur apud Gentiles, cum idolorum Sacerdotes à dæmone afflati post litaras multiplices hostias, & peractas lustrationes aliasquè sathanicas cæremonias obseruatas, indicabant, quid in propositis dubijs esset agendum, de quibus S. Isidorus *lib. 8. Ethymol. cap. 9.* Rabanus *lib. de magorum prastig. c. 1.* Gratian. Iuo & Burch. *in Decretum 26. q. 3.* 605

Idolorum sacerdotes.

§. III.

SIc vtriquè Sacerdotes tum Dei, tum dæmonis futura ex sacrificijs conijcientes annunciabant, quamuis diuersimodè. Illi enim offerentes hostias Deo viuo, & vero, cum de rebus grauioribus maiestatem eius consulebant, aliquando suas orationes acceptas esse signis externis experiebantur. Vt cum 605

Hostiis immolatis.

sacri-

sacrificante Helia ignis de cælo dilapsus boues oblatos, ligna, aquam circumquaquè per altare effusam, mirantibus cunctis, absumpsit. Isti verò solicitè obseruabant victimam cum producebatur, sistebatur ad aram, attrectabatur ab aruspicibus, & vinum infundebatur. Solicitiùs verò post litationes, & immolationes, cum exta, iecur maximè considerabant, in quibus operante dæmone apparebant aliqua signa, & motus insoliti, ex quibus futuræ rei quæsitæ euentus agnoscebatur. Ideo arioli vocati, teste Isidoro *loco citato*, propterea quòd circa aras idolorum nefarias preces emittebant, funesta sacrificia offerebant; ijsquè celebritatibus dæmonum responsa accipiebant: Haruspices verò, seù Gazareni: quia prima diuinatio erat ex viuæ adhuc victimæ obseruatione, dum producebatur, dum ad aram sistebatur, attrectabatur, & vinum ei infundebatur: vt docet Hieronymus *in Esaiam cap. 47*. Quod ad Haruspicium reuocandum, de quo genere diuinationis posteà.

§. IV.

606 *Vates, & pythones.* NEc absimilis erat modus ille, qui fiebat per Prophetas diuersis temporibus à Deo missos ad eius mandata proponenda, & ea annunciandà, quæ antè eo inspirante cognouerant. Quem etiam apud suos imitabatur Dei simia per vates pythonicos, seu pythios, ventriloquos, aliosquè abrepticios, obsessos, extaticos, & fanaticos homines, qui extra se rapti, & motu, sensuquè priuati futura enunciabant, voce ex imo ventre prodeunte, & dæmone sub pectore infra cutem se manifestante; vt docent Origenes *lib. 7. contra Celsum*, Chrysost. *in 1. ad Cor. c. 12.* Oecumenius *in c. 16. Actor.* & Cælius Rhodiginus *lib. 8. cap. 10.* Ideo ventriloqui dicti à ventre, ex quo vox prodibat: sicuti pythones vocantur à sciscitando, a quodam Euryclè sic obsesso iuxta Suidam, & Aristoph: vel ab ipso dæmone obsidente, ac loquente. At quandoquè etiam per vmbilicum futura enunciabat. Aut, si mulieres erant per partes pudendas. *Dignum sane ex tali numine* ait Origenes *loco citato*.

§. V.

607 *Figuras & symbola.* VOcibus Prophetarum iungendus est alius responsionis diuinæ modus, qui fiebat per symbola, figuras, & enigmata sensibiliter oculis Prophetarum, & Sacerdotum oblata, per quæ diuina voluntas significabatur. Hæ namquè species non solùm in imaginatione eorum formabantur, sed etiam exhibebantur potentiæ visiuæ; vt ex signis exterioris affectionis in interioris signati agnitionem deuenirent. Cuius modi æmulator existens dæmon etiamnum hodie, dum occulta patefacit, figuras ostendit varias in igne, aere, aqua, terra, ligno, lapide, ferro, annulis incantatis, phialis vitreis, pelui aqua pleno, dum varijs immittuntur characteres, speculis politis, chrystallis, cribro forcipibus, imposito, securi palo infixa, alijsquè modis, de quibus postea; qui omnes ad expressam diuinationem pertinent, quando conceptis, & expressis verbis inuocatur dæmon.

†††

1

§. VI.

HIs adde somnia, quibus aliquando diuina placita quærebantur: vt probatur ex illo Saulis Samueli *1. Regum cap. 28.* alloquentis, & reddentis rationem: Quare illum suscitauerat, nempe, quia Deus eum exaudire noluerat, neque in manu Prophetarum; neque per somnia, quibus modis deficientibus tanquam ordinarijs, ad extraordinarium suscitationis confugere coactus fuerat. Et in Scriptura sacra multa somnia referuntur: non ex speciebus in anima reconditis: vt volunt Platonici: Non ex affectibus, & cogitationibus: vt dicunt Macrobistæ: Non ex imaginatiua, vel phantasia componente, & diuidente: vt sentiunt Auerroistæ: Non ex constellationibus, vt putant Astrologi: Non ex vaporibus, & prauis corporum humoribus, & affectionibus, vt tradunt Medici, qui inter se etiam dissident, volentes aliqui ipsa prouenire ex corporis plenitudine, alij ex inanitate ipsius, alij ex antecedentibus curis, vt notat B. Gregor. *lib. 4. Dialog. cap. 48.* & Pererius aduersus superstitiosas artes *lib. 2. circa medium*: Neque tandem ex dæmoniacis fallacijs procedentia; sed immissa à Deo, modo terrente, & turbante hominem: vt Abimelech, & Laban: Modò hortante, & incitatore ad ardua subeunda; vt Gedeonem, & Machabæum. Aliquandò docente, & monente, vt Ioseph, & Magos. Aliquando reuelante mysteria, sicut Iacob, & Danieli: Alias præmonstrante futuram alicuius gloriam, vt Ioseph, & Mardochæo: Alias largiente spiritum propheticum, vt Salomoni, & alijs. *Numer. 12. Ioel. 2.* Quæ vt diuina, & à diuino spiritu emanantia, sunt amplectenda, & obseruanda. 608 *Somnia.*

§. VII.

SImili modo apud antiquos dæmon per somnia consulebatur ab ijs, qui primo in vigilia illum inuocabant, præmittebant ieiunium, templa adibant, certo modo, & ritu se componebant ad somnum, & dormiebant in pellibus cæsorum animalium, vt responsa acciperent. Vnde Virgilius: 609 *Ab Antiquis obseruata.*

Pellibus incubuit stratis, somnosquè petiuit.

De quibus videndus est Cælius Rhodiginus *lib. 27. antiquarum lectionum cap. 14.* & Macrobius *de somnio lib. 1.* His ità compositis apparere solebat dæmon, varijsquè illusionibus deludere dormientes. Quibus quis non videat plures diuersis temporibus sæpiùs illaqueari, dum illis versipellis hostis somnia dormientibus insidiosè immittit, vel ad perturbationes animi ciendas, vt libidinem, iram, odium, vindictam, desperationem; vel ad occultorum, aut futurorum contingentium significationem; de quibus verum est illud Sapientis Eccles. 34. *Multos errare fecerunt somnia, & exciderunt sperantes in eis*; vt reipsa probarunt, qui super matrimonio ineundo statuam Veneris Gazensis consulentes, à dæmone decepti in somnis, vt refert Marcus historicus testis oculatus, tale contraxerunt matrimonium, quòd postea inter eos fieri diuortia; aut ægro, tristiq. animo simul cohabitare, necesse fuit. Plures alios refert Delrius *lib. 4. Disq. mag. c. 2. q. 6.* qui per somnia delusi fuere. Hinc immeritò hæc diuinatio (quæ & onirocritia dicitur) per somnia à dæmone immissa, vt illicita, & abominanda à Deo detestatur, ac prohibetur. *Leu. 19. Nec obseruabitis somnia* & *Deut. 18. Nec inueniatur in te, qui lustret filium suum &c. & obseruet somnia*. Qui enim ex somnijs siuè à dæmone immissis, siuè ex naturalibus causis ortis futura diuinat contingentia, quæ pendent à libero *Quomodo illicita.*

arbitrio, vel à diuina prouidentia, vt mortem futuram alicuius, belli victoriam, inimicorum extinctionem, cuiusdam submersionem, suffocationem, capitis obtruncationem, ad dignitatem erectionem, vel alterius cuiuscunque fęlicem, aut tristem euentum, & certo, infallibiliter euentura credit, prout in somnio vidit, grauissimè peccat, vt mox dicetur in fine huius articuli: cum non constet ex quadam illuminatione animi, qua Deus mentem sic illustrauerit, tale somnium à Deo, vel ab eius Angelo bono fuisse immissum.

§. VIII.

610 *Licita est obseruatio somniorum, quę procedunt à causa naturali.* Non est tamen denegandum, somniorum ex naturalibus causis procedentium eatenus licitam esse obseruationem, & interpretationem, quatenus causæ naturales effectibus causæ suæ coniunctis sunt adequatæ: si causa certa, & effectum certum producat, somniorum prædictio certa erit; si causa probabilis, & probabilem producit effectum, prædictio probabilis erit; si fortuitò, fortuita, & fallax. Ideò si somniorum causam attendimus naturalem, duplicem inuenimus, aliam intrinsecam somnianti, alteram extrinsecam eidem.

Intrinseca. Intrinseca vel est anima, quæ dicitur causa animalis, aut (vt quidam loquuntur) moralis. Vel est corpus, quod vocatur causa corporalis, & ab alijs stricte loquendo naturalis. Intrinseca animalis est, quando somnia obueniunt de rebus, quibus cogitatio vigilantis valdè fuit intenta iuxta illud Salomonis *Eccl. 5. Multas curas sequuntur somnia.* Quæ enim in vita frequentiùs homines vsurpāt, cogitant, curant, & vident, quæque sæpiùs agunt vigilantes, ea in somnis sic illis vt plurimùm eueniunt. Ex quibus somnis siue bonis, siue malis potest quis obseruare, vt in posterum studia, exercitationem, locutionem, conuersationem, vitamque suam meliùs, & securiùs instituat.

Corporalis verò causa intrinseca nascitur à præsenti dispositione, ac temperamento corporis, quod vel inedia exhaustum; vel crapula repletum; vel humore aliquo nimis prædominante ægrescit: vel alio interiore vitio laborat. Exindè vel pacata, vel turbida, vel multiformiter varia somnia nascuntur. Quibus enim prędominatur humor sanguineus, idest, sanguis est copiosior, rosas somniant puniceas, crocum, hortos, conuiuia, choreas, complexus, aerem; volatum, & lęta omnia. Phlegmatici, mare, aquas, balnea. Cholerici, colores flauos, rixas, pugnas, occisiones, vulnerationes, incendia. Melancholici, fumos, caliginem, tenebras, vagationes per loca sola, nocturnas oberrationes, tetra spectra, mortes, tristiaque omnia. Quibus vesica humore plena, somniant de lacubus, fluuijs, imbribus, & somniando nonnunquam impluunt ipsi super stratum. Quibus dominantur sinceri, purique succi, putant in somnis volutari se inter odoratos; suauesque flosculos. Contra in sordidis cęno, cloacis, cadaueribus versari sese, quorum in corpore humorès fętidi, putridiquè coaceruantur. Quibus viscido humore affectæ, obstructæ sunt partes cerebri posteriores, illi comprimi, ac suffocari sibi videntur in somnis, quem morbum *incubum* latini vocant. Vndè Arist. *de somno, & vigilia* ait: *Si somnia sunt ex his, quibus componimur: tunc sunt signa sanitatis: vel infirmitatis secundum earum differentias.* Hinc Medici huiusmodi somnijs non parum iuuantur ad dignoscendam corporis dispositionem. Qua notitia vsus est Hippocrates *de insomnijs*, & præcipuè Galenus, *lib. de præsagio, quod ex som. ducunt*, scribit quendā, cum somniasset alterum crus sibi factum lapideum, mox ea corporis parte paralyticum extitisse.

Extrinseca vero somniorum causa naturalis est vel aer ambiens, vel impressio, siue influxus corporum cælestium; à quibus dormientis imaginatio, seù phantasia mouetur: exem. gr. Somniatur quis esse in aqua; quia aer, vel cælum influens est in proxima dispositione ad pluuiam, vel somniatur comburi: quia aer ambiens est calidus, & humiditate expers, vel cæli influxus est calidus, & siccus. *Extrinseca.* Sicut enim corpora cælestia suo in materiam corpoream influxu varias formas lapidum, metallorum, plantarumque gignunt: sic influendo in phantasiam, quæ organis corporeis est immersa, posse è cælestibus corporibus produci, vel saltem excitari, & componi species imaginabiles effectui à corporibus illis cælicis promananti conformes, non est denegandum: Quam veritatem sustinent Azorius *Sum. tom. 1. lib. 9. c. 17.* Suarez *to. 1. de Relig. lib. 2. de super. c. 13. n. 6.* Sanchez *Decalogi lib. 2. c. 38. n. 49.* Ant. de Sousa *Aphor. Inquis. lib. 1. cap. 30. n. 5. & 6.*

§. IX.

Vltimus modus diuinationis expresse fiebat certa verborum forma, certis carminibus, descriptisque circulis, figuris, literis, aut characteribus à 611 *Per Mortuos*
dæmone mediatè, vel immediatè acceptis, ferè semper adhibito sanguine per homines mortuos à Magis ficte suscitatos. Nam cum per mortuos viuis apparentes Deus suam voluntatem sæpiùs notam faciat; vt ex scripturis, & ecclesiastica probatur historia: hoc dæmon æmulatus solet per mortuos suscitatos eo modo, quo supra docui *disp. 1. n. 33.* sua promere oracula, resque occultas, aut futuras prænunciare. Quod diuinationis genus *necromantia* vocatum apud Gentiles summoperè viguit. Fueruntque quondam apud varias gentes loca eius vsu nobilitata, in quibus a defunctis oracula, & responsa petebātur, vt Auernus campaniæ locus, & Thesprotum in Epiro, in quibus manes ab inferis ad Superos vi magici carminis (irrito licet conatu) accersebantur. Insuper, vt ex Apuleio docet August. *lib. 10. de Ciuit. Dei cap. 9.* In Boetia Amphiaraus: In Africa Mopsus. In Ægypto Osiris: alibi Gentium Æsculapius vbique euocati apparebant. Nasomanas propria oracula apud sepulchra parentum mansitando captasse, ex Heraclide refert Tertullianus *lib. de Anima.* Et Celtas apud virorum fortium busta eadem de causa obnoctasse, Nicander affirmat. Et modo nullum diuinationis genus tàm est in vsu, quam ciere dæmones, qui se defunctorum parentum animas simulant: quò faciliùs inserant animis hominum profanos Gentilium errores. Sic enim nostri generis hostis viuis mortuorum terrorem incutit, vt eos tanquam sibi notos, & terrificos varijs superstitionibus placare studeant; Aut tanquam beneficos, & sibi amicitia, atq. necessitudine coniunctos superstitiosè diligant, & colant; Aut tanquam beatas animas nō humanis modò; sed etiam diuinis honoribus prosequantur. Sic facit, vt homines putent, animas post mortē habere corpora, in quæ migrare, seq. trāsformare ad libitū possunt; & ita inspirat errorē pythagoricū de transmigratione animarū, quo fides christianæ resurrectionis labefcit. Sic persuadet, infernū non esse carcerē perpetuum, quo liceat aliquādo egredi; nec adeò graues, & perpetuas esse pęnas inferni, sicut asseritur. Vel similes opiniones falsas, quas facilè in hominum mentes instillat, cum se simulat esse animam parentis, cognati, aut amici defuncti. Quis enim non credat libentiùs,

& prom-

& promptiùs ijs, quos diligit, & a quibus se diligi putat, quàm dęmoni, quem quisque naturaliter horret? Hanc veritatem testantur D. Augustinus *lib. 10. de Ciuit. Dei cap. 11. à medio.* D. Chrysostomus *homil. 29. in Matthæum,* & alij supra relati *disput. 2. n. 362.* ad quos remitto lectorem. Exemplis probat Crespetus *lib. de odio sathanæ disc. 13. in fine.*

§. X.

612 AD hoc genus diuinationis referendus est ritus magicus eorum, qui petunt à dęmone, vt respondeat per caput asininum mortuum super prunas assum, vt prisci Germani solebant: aut caprinum, vt Longobardi: de quibus D. Gregor *lib. 7. epist. 7. & in Dialog. lib. 3. cap. 26. & 28. & hom. 1.* pertractat: aut per caninum, cui in toto corpore nullus sit pilus niger, staturæ mediocris, sicut hoc anno 1648. dum hæc scribebam, fecisse quandam anum Venetijs audiui ab ijs, qui canem apprehenderant rotum nigrum, & sine vlla macula: vt ipsa præceperat: cuius caput abscissum ei tradiderunt, quod ipsis præsentibus super prunas assauit, nonnullis interim admurmuratis verbis ad remedium præstandum, vt ipsa aiebat, quo posset dominum illius domus, vbi hæc peragebat, ab oculorum ægritudine liberare. Aut tandem per humanum caput à dęmone huiusmodi expiscantur prædictiones: vt plures hodiè, qui illa craniomantia vtuntur.

In his verò septem modis ad occulta, & futura præcognoscenda (qui omnes, sicut & alij similes ad dęmonomantiam, & necromantiam reuocantur) graui Deum iniuria affici, certum est. Nam sic cum eius hoste perpetuo inimico societas, & ei tribuitur, quod proprium Dei est, nempè, futura præcognoscere; quod fieri non potest, nisi in diuinæ Maiestatis contemptum cum tacita blasphemia, & euidentissimo periculo apostasiæ a Deo, & damnationis æternæ. Huic namque crimini vt plurimùm, imo ferè ordinariè alia crimina sunt coniuncta (de quibus à Confessarijs, & Iudicibus diligentissimè sunt interrogandi ij, qui pacto explicito dæmoni sunt addicti) nempè Idololatria: quando dæmonem adorant coltu soli Dei, & cæremonijs ad ipsum solum ordinatis. Vel Idolodulia, quæ contraria est virtuti duliæ, qua coluntur Sancti; cum illum adorant solo Sanctorum cultu propter excellentiam suæ naturæ, & scientiæ ad habendum illum propitium. Apostasia: quando expressè abnegant Deum, Christi humanitatem, eius fidem: renunciant Baptismo, Confirmationi, ac cæteris sacramentis; eaquè conantur in se quibusdam cæremonijs extirpare. Blasphemiæ in Deum, in Christi humanitatem, in Beatam Virginem, in Sanctos omnes. Sacrilegium: cum in suis incantationibus abutuntur rebus sacris, & interdum oleo sancto, & sacra Eucharistia. Luxuria: quando se cum dęmone nefariè commiscent. Hypocrisis sacrilega, si intentio sit ad conciliandam opinionem Sancti, aut Prophetæ. Scandalum: si ex hoc sequatur diuinatio, & inductio aliorum ad credendum diuinata; & iuxta illa operandum. Damna proximorum in bonis animæ, corporis, & fortunæ: & alia abominanda crimina, de quibus tota secunda huius disputationis parte latè pertractaui. Sed potissimùm hæresis, vt confirmant Suarez *tomo primo de religione lib. 2. de superstitione cap. 8. à num. 22. vsque ad finem,* Lessius *de iustitia, & iure lib. 2. cap. 43. dubitatione 5. à num. 27. vsque ad 30. & cap. 44. dub. 4. num. 27.* & Sanchez *tom. 1. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 38. num. 26.* cum credunt, diabolum non subituram pęnas æternas: aut non esse damnatum, & miserum: & eos, qui ipsi adhærent, non esse damnandos: Vel ipsum aliquid posse absque Dei permissu: Vel quod sæpiùs euenit in his diuinationibus, si diuinando crediderunt, dęmonem futura contingentia, quæ à libero pendent arbitrio: vel à diuina prouidentia, certitudinaliter præscire, ac prænunciare posse, quia si sic: tunc sunt hæretici excommunicatione prima in Bulla Cęnæ Domini lata contra hæreticos ligati. Hoc enim modo quantum est ex se, tollunt libertatem à libero arbitrio; & voluntati, quæ libera est, imponunt necessitatem; quæque soli Deo competunt, dęmoni attribuunt. Quo errore quid peius? Ratio dictat. Nam sicut voluntas humana non est determinata ad vnum; sed manet semper libera ad diuersos, & contrarios actus producendos: sic euentus futurus ab ea procedens semper est indeterminatus, donec actus fuerit productus. Similiter diuina Prouidentia necessariò necessaria, & contingenter contingentia euenire sinit, teste August. *lib. 7. de Ciu. Dei c. 30. Res, ait, quas condidit, sic administrat Deus, vt eas sinat proprios motus agere. Vnde sicut res se habet ad esse, ita se habet ad cognosci,* teste Aristotele, idcirco quæ necessariò eueniunt possunt à creatura certitudinaliter præcognosci; sed quę contingenter, non nisi contingenter, & indeterminatè præcognosci queunt. Nam si certitudinaliter possent præcognosci, certitudinaliter euenirent: sic contingentia non essent contingentia, nec à libero arbitrio prouenirent; vel si prouenirent, liberum arbitrium nō esset liberum, quod implicat contradictionem. Solius ergo Dei est, huiusmodi futura contingentia certitudinaliter præscire, cuius oculis omnia nuda sunt, & aperta, cum omnia præterita, & futura illi sint præsentia, vt dicitur infra *n. 613.* cum ipse solus nouerit corda hominum: vt ait Apostolus *Act. 1. Rom. 8. & Hebr. 4.* Sic quæ pendent à Deo nemo nouit, nisi ipse Deus: vt ait idem Apost. *1. Cor. 2. Nemo nouit, quæ sunt Dei, nisi spiritus Dei qui in ipso est.* Quare dum isti diuinatores credunt, dęmonem certitudinaliter præscire, & prænunciare posse effectus pendentes à libero arbitrio, & à diuina Prouidentia, tollunt ab eo libertatem; & quod solius est Dei, dęmoni patrono suo ascribere non verentur; illumque vt Deum omniscientem, ac sapientissimum suspiciunt, & venerantur iuxta illud *Isaiæ c. 41. Annunciate quæ ventura sunt in futurum, & sciemus, quia Dij estis vos.* Quo quid Deo iniuriosius, ac Reipublicæ Christianæ perniciosius?

ARTICVLVS II.

Implicitam.

IMplicita diuinatio continet inuocationem tacitam, tacitoque pacto fundatur, & diuiditur in Augurium, & Sortilegium. 613 *Diuinatio implicita diuiditur in Auguriũ & Sortilegium.*

Prima capitur ex sola inspectione dispositionis quarundam rerum absque alia hominis actione: cum aliquis quærit medijs indebitis, hoc est, à diuina Prouidentia ad hoc minimè institutis, cognitionem soli Deo reseruatam. Nam hoc ipso, quòd vanitates illas obseruat, tacitè velle censetur edoceri à dęmone, qui se huiusmodi obseruationibus libenter immiscet.

§. I.

§. 1. Augurium capitur ex

HÆc autem inspectio dispositionis rerum, quæ Augurium dicitur, vel Auspicium: vel etiam Augerium, seù Auigarium; considerat in eis vel motum, situm, & numerum: Vel voces, cantus, & sonos: Vel figuras, colores, lineamenta: seù tot, tantisquè modis, vt ferè nihil fit in orbe, ex quo aliquam non hauriat diuinationem.

Astris cæli

Ex cælorum astris, & maximè planetarum ortu, occasu, coniunctione, oppositione, varioquè aspectu inter se, tum ad stellas fixas Genethliaci iudicant de vniuscuiusquè constitutione naturali, conditione vitæ, matrimonijs, honoribus, opibus, infortunijs, inimicitiis, prælijs, exilio, carcere, morte, alijsquè casibus humanis prout causantur à benignis: aut malignis constellationibus. Quod an iustè, licitè, vel illicitè faciant, mox infrà dicetur *n.619. & sequent. & n.622. & seq.*

Igne

Ex igne Pyromantici, seù Pyroscopi prosperos, aut infœlices euentus præcognoscunt, si ignis in vnam coeat pyramidem, aut variè dispergatur: si silet, aut crepitat: si splendet, aut obscuratur: si extinguitur, aut incalescit; si calor eius intensus est, aut remissus: si ascendit, aut flectitur: si faces citò comprehendit, aut lambit: si fumum spissum emittit, aut rarum: si assurgit tricuspis, & his similia: vt docet Glycas ex Theodoreto, & Sousa *lib. 1. c. 46. Aphor.*

Aere

Ex aere similia rimantur Aeromantici, obseruando, cum tonitru longiorem, aut breuiorem; acutum, aut obtusum sonum edit: fulmen ad leuam fertur, nubes diuerso colore, cursu, forma, tempore agitantur: spectra insolita in equitum, armorum, & animalium forma apparentia: & fulgetra conspiciuntur, quæ iuxta illorum mentem diuiduntur in bruta nulli rationi innixa, & prorsus vana, & fatidica, quæ rursus sunt, vel auxiliaria, vel consiliaria, vel pestifera: de quibus Plinius *lib. 2. cap. 52. 54. & lib. 23. cap. 2.* S. Thom. *2. 2. q. 95. art. 3.* Torre *tot. de Geomantia*, & Pictorius *de Magia cap.* 10. & Sousa *lib. 2. cap. 45. Aph.*

§. II.

Aqua

EX aqua quid non diuinant Hydromantici? Ex tribus lapillis protectis, gyrisquè se trifariam amplexantibus. Ex ictibus annuli de filo suspensi, & vasculi latera continentis ictibus pulsantis. Ex colore, sono, motu, agitatione, & circumuolutione. Ex spontaneo motu, cum pronunciatis carminibus efferuescit: sic Veneris plerasque mulieres ad cognoscendum, an aliquis sit maleficio affectus, ponunt super caput infirmi mappulam plicatam, & super eam vasculum aqua plenum, quæ si spontaneo motu ebulliat, diuinant, ægrum esse maleficio affectum, & aquam in Euripum, seu canalem proiiciunt: vt eam euanescere audiunt ab ipsis ægrotis, quibus talia fuerunt adhibita. Ex guttula pariter olei immissa in aquam, in qua tanquam in speculo mira cernuntur. Ex nominibus inscriptis in pillulis, & in eam coniectis. Ex cera, vel plumbo liquatis, & instillatis aquæ guttatim, & figuris inde ortis se coniectare futura iactant De quibus S. Thom. *2. 2. q. 95. art. 3.* Antonius Sousa *lib. 1. cap. 44. Aphorismorum*, & Delrius *disqu. magic. lib. 4. cap. 2. q. 6. sect. 3.* Si verò huiusmodi motus, vel actus fiunt in vino; aut in vasculis vino plenis dicuntur Oenomantici, vt docet Azorius *lib. 9. Institut. moral. cap. 14.*

§. III.

EX terra Geomantici per varias punctorum protractiones, diuersasquè figuras se occulta 614
inquirere, & futura præcognoscere profitentur: vt tradit D. Thom. *loco cit.* & Torre ibi *de Geomantia*: Sousa *loco cit. cap. 43.*

Terra

Mixtis, & artificiatis

Ex mixtis, & artificiatis Katoptromantici producunt sua specula, in quibus diuersæ imagines post fusas ad Deum preces apparent, si puero impolluto offerantur: aut mulieri grauidæ vsquè ad certum mensem: quæ omnia repræsentant, de quibus fit consultatio: Hi ab alijs dicuntur Captromantici, seu Capnomantici. Chrystallomantici sua vascula chrystallina: Gastromantici suas phialas aqua plenas cum cereis accensis, ac vocibus obmurmuratis partim intellectis, partim non intellectis. Dactilomantici suos annulos ad certam cæli posituram. Parthenomantici achaten in potu haustam ad explorandam puerorum, & puellarum virginitatem. Clidomantici suam clauem cartulis inscriptis circundatam inscripto nomine furis, & sacræ scripturæ libro alligatam, digitisquè virgineis sustentatam, cuius rotatione furtum indicare putant, susurratis quibusdam verbis. Coschinomantici, seù Coscinomantici suum cribrum per forcipem suspensum, & deieratione facta, seù adiuratione per ignota verba. Libanomantici thure igni addito felicem, vel abominandum coniectant euentum. Axinomantici securi, vel ascia affixa trunco, filoquè suspensa perpendiculi more sub alicuius nomine, culpæ alicuius reum agnoscunt, & ex motu significatur, innocensnè, an reus sit: Alij dijudicant idipsum ex prædictarum motu in aquam proiectarum. Ceromantici facta euocatione ceram per ignem in aquam decidere faciunt, vt dictum est numero præcedenti. Tephramantici ex cinere, additis exorcizationibus, & literis in ipso cinere scriptis, quæ in verba coalescant, suas diuinationes exhauriunt. Tiromantici ex caseo. Onomantici, qui & Arithmantici, seù Arithmomantici prædicunt mortem aut vitam ægrotantibus, prosperam, vel aduersam fortunam, consideratis primis literis proprij nominis cum suis numeris, die lunæ, aut solis, dictorum numerorum additione, & subtractione, ac residuo totius subtractionis, & hoc fit per rotam, quam Pythagoræ vocant. De his legantur Azorius *lib. 9. Institut. moral. cap. 14.* Sousa *lib. 1. Aphor. c. 56.*

§. IV.

EX herbis, & plantis, & fructibus Botanomantici, verbenæ, saluiæ, lunariæ, tamaricis, 615
seu myricæ folijs, & ramusculis consignant quærentium nomina, & quæstionem agitatam, atque ab eis furis, vel rei futuræ cognitionem petunt. Chapnomantici grana sesami; vel papaueris nigri in ardentes prunas iniiciunt; & indè surgentem fumum obseruant. Critomantici ex tritico, & ordeo ea, quæ ab alijs ignorantur, enunciant. Dafnomantici ex lauri folijs cum fragore obstrepentibus. Sycomantici fici folium pro basi suæ diuinationis habent verbis necromanticis folium hoc imphiltratum. Ità Azorius *loco citato*. Sousa *Aphor lib. 1. cap. 46.*

Herbis, & plantis

Piscibus

Ex piscibus Icothiomantici, precibus quibusdam additis, sumpta esca suas perficiunt diuinationes; vt antiquitùs in Dina fossa, & in fonte Apollinis apud Miras, & apud Syrrhum vicum fiebat: qua diuinatione vsi sunt Polydamas bello Troiano, &

Ti-

Tiresias Thebanus: vt referunt Cælius Rodigin. *lib.7. c.20.* Plinius *lib.9.cap.36. & lib.32.cap.2.* & Plut. *lib. de industria animalium.*

Auibus. Ex auibus Augures tanta, & tam varia præcognoscebant siuè occulta, siuè futura, vt nulli ea diuinis apud veteres ipsis æquari viderentur: cum ob omissum augurium Romani P. Claudij, & Lucij Iunij bello Punico primo; & Flaminij bello Punico secundo clades accidisse putarint; vt tradunt Cicero *lib.1. de diuinatione*, Festus *in Puls*, *& in ostentum*, Polybius *lib.1.* & Valerius Maximus *lib.1.c.4.* Illi vero suas prædictiones sumebant ex garritu, volatu, & tripudio auium, quarum aliæ funebres; aliæ clauiæ: aliæ arculæ, aliæ remores dicebantur. Diligenterque notabant, si negligerent cibum; si auidè depascerentur; si aliqua grana ex rostro deciderent, & terram ferirent. Quem sonum puls edebat cadendo: Ex quibus vel secundos, vel sinistros euentus prædicebant: vt referunt Gellius *lib.6.c.6.* & Plinius *lib.10.cap.13.& 18.* Idcircò dicitur Augurium, quasi Auigurium: seu Auigerium, vel Auigarium: quod nuncupatur etiam Auspicium. Nec est alia differentia, nisi quod Augurium dicit cognitionem habitam per auditum: Auspicium vero per visum; vt docet S. Thom. 2.2. *q.95. art.3. & 7.* Torre, & Sousa *lib.1. Aphor.c.49.* cum vtrumquè denotet Augurum Prænotionem, quorum stultitia refellitur ab Vuimpina *lib. de diuinatione cap.3.4. & 10.*

§. V.

616 *Quadrupedibus* EX quadrupedibus Auspices seù Augures etiam suas prædictiones aucupabantur, quæ auspicia pedestria vocabant, & sumebant ex lupis, leonibus, simijs, canibus, arietibus, asinis, capris, vulpibus, mustellis, vt probatur à Tiraquello *ad Alexandrum ab Alexand. lib.5. cap.3.* Sed præcipuè ex animantibus, quæ in sacrificijs offerebantur, vt antea dictum est. Vndè Haruspicina nomen accepit. Non enim ab obseruandis horis dicitur, vt dicunt quidam; sed ab haruga veteri vocabulo, quod iuxta Donatum, hostiam significat.

617 *Hominibus.* Ex hominibus quid prædictionum non hauriunt ea homine nascente, crescente, viuente, & mortuo isti homines ariolores? Si nascitur? Omphalomantici per nodos vmbiculo adhærètes conijciunt quoties puerpera; & quid postmodum paritura. Amniomantici ea colore rubicundo, liuido teguminis, & inuolucri, quo caput infantis, quasi galeatum tegitur, fortunam eius ariolantur; de cuius vanitate legendus Leuinus Ziricæus *lib.2. de occult. natur. mirac. cap.8.* Si crescit: Onychomantici, seù onimantici ea vngue pueri impolluti oleo, ac fuligine illinito, & solem versus obuerso, ac varia repræsentante prædicunt. Si viuit: Chyromantici ex inspectione linearum in manibus. Pedomantici ea signia pedum. Nothomantici ea dorso: Spatulamantici ex lineis, & signis in scapulis, seù armo repertis. Metoposcopi ea vultus, & frontis lineamentis. Physionomici ea totius corporis statu, & dispositione futuros euentus enunciant. Si moritur Antropomantici ex hominum occisorum fibris, visceribus, aluisquè dissectis mulierum grauidarum; aut puerorum corpusculis suas prædictiones rimantur. Hac vsus est diuinatione Heliogabalus, monstrum, non homo: vsus etiam Iulianus Apostata, qui grauidarum aluos eàsecabat: vt Antiochiæ, & Carris deprehensum, testantur Cedrenus *in Annal.* & Theodor. *lib.3.c.21.& 22.* Aliæ innumeræ superstitiones includentes pactum cum dæmone, quæ fiunt per verba, characteres, ac res aliquas naturales applicatas ad curationes, & effectus mirabiles dignosci possunt, cōsideratis regulis à S.Th. traditis 2.2. *q.96.* quas latè exponit ibidem Raphael de la Torre per multas disputationes. Sed & nos latiùs de his disputabimus infra *tom.2. disput.1. in fine.* Ferè autem omnes prædicti diuinationis modi si concurrat aliqua ex illis conditionibus positis supra *n.603.* ad diuinationem explicitam sunt reducendi.

§. VI.

HI autem omnes prædictionum modi, de quibus latè Azorius *lib.9. Institut. Moral. à cap.12. ad 24.* & Delrius *lib.4. disquis. magic.* non æqualiter; sed alij iustè: alij licitè: alij illicitè exercentur. Certum enim est, vt bene Lessius docet *lib.2. cap.43. dub.7. de superstitione*, hæc omnia non inspici tamquam causas, aut effectus euentuum futurorum. 618 *§. 2. Quomodo exerceatur.* Non vt causas. Nullus enim Chyromanticus, aut Haruspex illas sic accepit, & intellexit. Quam enim vim habere possunt in tales euentus? Non vt effectus; quia illa euentus præcedunt; sed vt signa instituta, & directa ab eadem causa, à qua prædicti euentus proueniūt. Quare iustè, licitè: aut illicitè exercentur, prout vel à peculiari directione diuina: Vel à causa sola naturali; Vel à dæmone procurante proueniunt.

Iustè. Si certum sit, aut etiam probabile, aliqua signa prouenire à Deo; vel à singulari eius Prouidentia dirigi ad aliquid præsignandum; iustum est, ex illis prædictionem capere. Sic Iris signum est non amplius delendi mundi per aquas *Genes.9.* Columba deferens ramum oliuæ virentibus folijs signum erat, Deum esse placatum, & exhaustas aquas diluuij. Exercitus visi in aere inter se pugnantes, & Cometes in forma gladij apparens super vrbem Hierosolimam, signa erant venturæ cladis per Reges Græcos tempore Machabæorum: & vltimi excidij status iudaici tempore Titi, & Vespesiani. Quarè iustè prædictio ea illis capi poterat; cum Deus hæc ita instrueret, vt talia significarent; & videntes occultè inspiraret ad impendentia mala præcauenda: vt in *lib.2. Machab.c.5.* & ea Iosepho *lib.7. de bello iudaico* refertur. At rarissimè talia signa videntur; & superiora, quæ tam multipliciter ex creaturis capi diximus, ad hanc speciem referenda non sunt. Si tamen daretur aliquid simile præcedentibus, & certò constaret ex diuina procedere Prouidentia, quis non concedat, iustè ea illo futurum aliquod bonum, aut malum euentum conijci, cum ad hoc fuerit à Domino præmonente institutum?

§. VII.

SI verò huiusmodi signa, vt naturalia inspiciantur, licitum est ex illis prædicere omnes euentus, 619 *Licitè* qui ab illis vt à causa naturali proueniunt: aut ab eis sequi solent. In huius naturalis coniectationis classem refero quæcumque causis naturalibus verè *Ab* innituntur; vel saltem eas non improbabiliter omninò prætexunt: cuiusmodi sunt agricolarum, pastorum, nautarum, architectorum, medicorum, chiromantarum, metoposcoporum, physionomorum, astrologorum, & astronomorum.

Astronomus. Astronomi enim, quorum scientia astronomica innititur vniuersalissimis veris, & incommutabilibus principijs, ac velut theorica, idest, speculatiua agit in vniuersali de astris, videlicet de eorum quantitate,

re, mensura, distantia, de situ, motu, & cursu, de aspectibus, de eclypsi, de polis, de hemispherijs, de circulis excentricis, & concentricis, de epiciclis, de retrogradationibus, de accessibus, & recessibus, & de alijs similibus ad astra, & eorum motus pertinentibus, licitè possunt ex siderum aspectu, & motu futuras Solis, aut Lunæ eclypses, ac cæteros vniuersales illos artis suæ euentus iuxta canones suæ scientiæ certè prænunciare; quia ad horum inferiorum effectus contingentes non se extendunt; nec ad conclusiones de fide, ac de moribus descendunt; nisi tamen vel supputatio, vel instrumenta eos fallant: vt docet Delrius *lib. 4. disquis. mag. c. 3. q. 2.*

§. VIII.

620 *Astrologis.* ASTrologi verò, quorum astrologia est veluti praxis respectu theoricæ astronomicæ; quia agit de astrorum effectibus, influxibus, ac proprietatibus, licitè possunt ex astrorum, ac planetarum cursu, motu, & statione varia coniectare secundùm ea, circa quæ versantur. Si enim respiciant syderum reuolutiones, licitè possunt aeris salubritatem, annonæ pretium, puta, abundantiam, vel caritatem, tempora ad plantandum, seminandum, & scindendum apta, ventos, tempestates, terræmotus, pestilentias naturales tàm in hominibus, quàm in iumentis, & alia id generis naturalia prænunciare: vt testatur Thomas Garzonus *in sua Plazza vniuersali*, vbi de Astronomis, & Astrologis *discursu 39.* dummodo hæc necessario euentura non prænuncient; sed contingenter, & cum formidine oppositi. Si autem hominum natiuitates considerent, licitè hominum inclinationes bonas, aut malas coniectare possunt, & dicere, se suspicari hunc, vel illum puerum fore talem, & ad talia vitia, aut virtutes inclinatum: & isti appellantur Genethliaci. Si tandem attendant electiones: quid in singulis rebus consultò, & vtiliter faciendum, quid omittendum, quando ædificandum, quando nauigandum, equitandumue, quando egrediendum, manendumuè domi; denique quando, & quibus locis singula facienda, licitè coniectare possunt, si tantùm dicant, se æstimare, quòd res bene sit cessura, & re vera animo suo non plus tribuant, quam verbis præseferunt. Quod in omnibus his tribus modis valdè est notandum. Hæc fusè docet Conradus Vuimpina *lib. de Fato, & alio opere de Superstitione lib. 2. c. 7.* Ratio; quia propter consideratos euentus similes ad similem astrorum posituram sæpè subsecutus licet nobis æstimare, suspicari, & metuere similia. Neque vllum peccatum in hac obseruationis cautione versari, quæ est portio quædam prudentiæ, & ideò secundùm se bona, quis non videat?

§. IX.

621 *Physionomis, Metoposcopis, Chiromantis.* PHysionomi, quorú scientia pars est philosophiæ naturalis, ex corporis dispositione, & membrorum habitudine, & proportione: sicut & Metoposcopi, & Chiromantici, quorum scientia continetur sub physionomia; ex vultus, aut manuum dispositione, proportione, ac lineamentis, animi affectus, ingenium, corporis temperiem bonam, aut malam, & variam inclinationem licitè prænunciare possunt; cum ex his possint probabiliter dignosci: vt docet Sanchez *tom. 1. in præcept. Decalogi lib. 2. cap. 38. num. 42.*

Medicis. Sic Medici ex eisdem valetudinem, morbos, crisim bonam, vitam longam, aut breuem: prauas, aut rectas affectiones coniectare solent: vt latè tradunt Hippocrates *lib. de prognost.* Et in eum Comment. Galeni, Aristoteles sæpè *in Problem.* Celsus *lib. 2. de Medicina*, & horum sequentes vestigia Franciscus Picus *prænotionibus lib. 3. cap. 7.* & Vuimpina *lib. de signis c. 8. & à c. 13. vsquè ad 21.*

Agricolis, & cæteris. Sic Agricolæ, Pastores, Nautæ, & Architecti tempestates, ventos, serenitatem, pluuias, frigus, & similia ex astrorum, & planetarum statu, ex volatu, aut cantu auium, cursu, pastu, & motu insolito piscium, aut animalium probabiliter coniectare, ac licitè prænunciare valent. De quibus multa rei rusticæ scriptores: Plinius *lib. 2. natural. hist. c. 40.* & ibi Michius: Vuimpinas loco citato, Seneca *lib. 5. Natur. quæst.* Valesius *de sacra philosophia cap. 30. & lib. 2. de signis c. 5.*

§. X.

SI autem illa signa nec à Deo instituta sunt: nec vt naturales causæ euentuum inspiciuntur, illicitum est, & superstitiosum ex illis sumere prædictionem. 622 *Illicitè.* Quod toties fit, quoties ex aspectu syderum, volatu auium, animalium motu, herbarum applicatione, lineamentis manuum, & corporis forma secundùm regulas Astrologorum, Mathematicorum, Genethliacorum, Planetariorum, Physionomorum, Metoposcoporum, Chiromanticorum, & aliorum huiusmodi sortilegorum quis iudicare præsumit de futuris à causa libera dependentibus: vt de ortu puerorum, & natali die, de vniuscuiusque hominis statu, conditione, vitæ cursu, honoribus, diuitiis, matrimoniis, sobole, salute, morte, itineribus, certaminibus, inimicitiis, carceribus, cædibus, variis discriminibus, alijsque prosperis, & aduersis casibus, & euentibus humanis. Vel etiam de præteritis, vt quinam sint huius parentes: cuius fortunæ fuerit: quis furtum, vel homicidium commiserit, &c. Ratio prima est, quia signa ista illos euentus naturali modo non significant: cum neque sint illorum causæ, neque illorum effectus: neque vna cum illis ab aliqua causa communi pendeant; neque ex directione diuinæ Prouidentiæ oriantur; ideo sequitur illos euentus ab eis ex directione, & institutione dæmonis significari; quia talia signa instituit, & euentum significatum interdum procurat, vt mentes hominum superstitione, & curiositate implicitas quocumque lubet, impellat: vt docet Augustinus *lib. 2. de Doctrina christiana c. 24. Illi spiritus*, inquit, *qui decipere volunt, talia procurant cuique, qualibus eum irretitum per suspiciones, & consensiones eius viderint.* Et paulo ante: *quæ omnia tantùm valent, quantùm præsumptione animorum*, (idest anticipata opinione) *quasi communi quadam lingua cum dæmonibus fæderata sunt, quæ tamen omnia plena sunt pestiferæ curiositatis, cruciantis sollicitudinis, mortiferæ seruitutis: non enim quia valebant, animaduersa sunt: sed animaduertendo, & signando factum est, vt valerent: & ideò diuersis diuersa proueniunt secundùm cogitationes, & præsumptiones suas.* Cum enim diabolus videt, ista credi, dat operam, vt eueniant, vel videantur euenire, vt homines in hac pestifera opinione confirmet. Secundo si huiusmodi futura contingentia ex astris, vel cæteris alijs signis certò præsciri possent, tolleretur libertas humani arbitrii: Nam si certò præsciri possent, hoc foret, quia actiones illæ ab astris, vel ab illis signis, & non ab arbitrii libertate penderent; sicque desinerent esse futura contingentia: implicat autem contradictionem, certò aliquid huiusmodi prædici, & tamen hu-

huiusmodi libera, siuè contingentia esse. Tertiò repugnat mysterijs Christianæ fidei, quia sic stellis, & huiusmodi signis subijcerentur, & deducerentur ea astrorum situ, vel influxu: si enim Christus, & omnia opera eius ab astrorum influxu, & motu, vel ab alijs huiusmodi signis prouenissent, quo quid absurdiùs? Talia enim mysteria à libero Dei decreto dependebant solo. Deus enim, vt constituit, sic etiam potest cælorum cursus, & omnium creaturarum motus, & naturam immutare; ideoque Christiana religio cælis superior est censenda. *Confessio enim eius super cœlum, & terram:* ait Propheta *psal.* 148. Repugnat etiam dignitati diuinæ gratię, quæ vincit naturam. Et repugnat diuinæ legi, quę talia vetat sic obseruari, vt mox dicetur. Et repugnat nostrę mentis, & consilij dignitati, qua cunctis rebus corporeis sumus præstantiores, & sublimiores.

§. XI.

623 *Ideò prohibetur Iure* Quare non sine causa Astrologia iudiciaria, Chiromantia, Metoposcopia, Necromantia, Physionomia, & quælibet alia ars, vel scientia perniciosa, prout per illas huiusmodi diuinatores futura contingentia, siuè à libero arbitrio, siuè à diuina prouidentia emanantia, certò præscire, & prænunciare se iactant, tum iure diuino, tum ecclesiastico, tum ciuili prohibentur.

Diuino Diuino: Leuit. c. 19. *Non augurabimini, nec obseruabitis somnia.* Et infra: *Non declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid sciscitemini, vt polluamini per eos* & c. 20. *Anima, quæ declinauerit ad magos, & ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi mei, &* Deuteron. 18. *Nec inueniatur in te, qui lustret filium suum, aut filiam ducens per ignem: aut qui ariolos sciscitetur, & obseruet somnia atque auguria: nec sit maleficus, nec incantator: nec qui pythones consulat, nec diuinos: aut quærat à mortuis veritatem: omnia enim hæc abominatur, Dominus.* Deinde subdit: *Gentes istę, quarum possidebitis terram, augures, & diuinos audiunt: tu autem à Domino Deo tuo aliter institutus es.* Vbi per augures intelliguntur Astrologi, vt docent Hebræi, & colligitur aperte ex Isaiæ c. 47. vbi Chaldęos, ac Babylonios reprehendens, illis multa mala propter multitudinem maleficiorum suorum, & duritiam incantatorum vehementem ventura prænuncians ironicè dicit: *Stent, & saluent te augures cæli* (id est astrologi cæli) *qui contemplabantur sidera, & supputabant menses, vt ex eis vera prædicerent.* Vbi etiam insinuat Propheta Ieremia *cap.* 10. ex astris non posse calamitates bellorum, & euersiones regnorum prædici: *A signis cæli nolite metuere, quæ timent gentes: quia leges populorum vanæ sunt.* Quia futurorum omnium euentuum, qui à diuina prouidentia, vel à libero arbitrio pendent, soli Deo reseruatur certa præcognitio, qui solus ipse est, cuius oculis omnia nuda, & aperta sunt: & ad intimas hominum cogitationes penetrat, & consequentes eorum actiones intuetur: solus ipse, qui vocat ea, quæ non sunt, tanquam ea, quæ sunt, omnia præsentia, & ante oculos posita habet, solus denique omnia, & singula quæcumque totius temporis decursu, & sæculorum ætatibus futura sunt, ab omni æternitate nouit, & admirabili prouidentia dispo suit, quæ non modò humanæ mentis imbecillitas ignorat; sed nec dæmones ipsi præsentire possunt. Dum ergo dicti Astrologi, Chiromantici, ac cæteri diuinatores, & arioli ea astris vel alijs signis prę-dicta futura contingentia certitudinaliter prænunciare audent, quod solius Dei est, sibi, vel dæmoni, cuius ope illa prænunciant, tribuere, nemo est, qui ambigat.

§. XII.

Ecclesiastico iure prohiberi quis non videat, cum Concilia, & Canones P.P. grauissimis pœnis præstitutis artes huiusmodi perniciosas damnent? Longum foret, verba ascribere: loca indicabo *c. illud. c. illos. cap. sed & illud.* 26. *q.* 2. *c. igitur* 26. *q.* 3. *cap. non liceat.* 26. *q.* 5. *cap.* 2. *de sortilegijs.* Concilij Tridentini Index *lib. damnat. Regul.* 9. & plenissimè Sixtus V. Pontifex Max. *Bulla sua contra Astrologos* 1 quæ incipit: *Cæli, & terræ,* quæ anno 1631. alia Constitut. Vrbani VIII. quæ incipit: *Inscrutabilis:* roborata fuit extensiuè ad alia cum grauioribus pœnis. 624 *Ecclesiastico.*

Ciuili. Ciuili etiam iure condemnatur huiusmodi diuinatio *lib.* 2. *C. de maleficis, & Mathem. l. Mathematicos C. de Episcop. audientia,* quibus & ars interdicta, & codices incendio, & vtentes damnantur exilio; sed morte plecti iubentur prædicti diuinatores *L.* 5. *C. eodem* his verbis: *Nemo Aruspicem consulat, aut Mathematicum* (per Mathematicum ibi, & passim alibi in iure pro solo astrologo, seu genethliaco intelligitur) *Nemo Ariolum. Augurum, & vatum praua confessio conticescat,* Deinde subdit: *Sileat omnibus perpetuò diuinandi curiositas: Etenim supplicio capitis ferietur, gladio vltore prostratus quicumque nostris iussis obsequium denegauerit.*

Damnant eam communiter (vt omittam origenem, & Eusebium *lib.* 6. *de Præparat. Euang. cap.* 9.) Patres orthodoxi Basilius *homil. in Gen.* 6. *& serm. in Princip. Prouerb.* D. Chrysost. *in cap.* 2. *Matth.* D. Ambr. *lib.* 4. *Hexam. cap.* 4. D. August. *lib.* 2. *de Genesi ad literam cap.* 17. *& lib.* 2. *de Doctrina Christiana à cap.* 21. *& lib.* 5. *de Ciuit. Dei aliquot primis capitibus, & homil. in psal.* 61. D. Gregor. *homil. de Epiphania.* Lactantius *lib.* 2. *Diuinar. Institut. cap.* 17. Ioannes Salisberiensis *lib.* 2. *Polycratici capit.* 19. *&* 24. *&* 26. 625 *Damnatur à Patribus.*

§. XIII.

Damnant communiter Theologi tum veteres, vt D. Thom. 2. 2. *q.* 95. *ar.* 5. S. Bonau. *in Centilo quio,* D. Antoninus 2. *par. tit.* 12. *cap.* 1. §. 6. Petrus de Tarantasia, Richar. Paludan. Gabriel, Maior *in* 4. *sent.* Guilhel. Parisiens. *tract. de legibus.* Tum recentiores Ioannes Picus Mirand. & eius Nepos contra Bellancinum patrui libros defendens, Ioannes Franciscus Picus *lib.* 6. *de Prænot.* Iulius Sirenius *lib.* 9. *de Fato à cap.* 29. item Ciruelus Darocensis Theologus Philosophus, & Mathematicus *lib. de superst. par.* 2. 3. Michael Medina *lib.* 2. *de recta in Deum fide cap.* 3. Benedictus Pererius *lib. integro de diuinat. astrolog.* & nuper late, ac distinctè noster Ignatius Lupus *Comment. in Edictum S. Inquisitionis par.* 3. *lib.* 18. *per totum.* *Theologis.*

Iurisconsultis. Eandem condemnant, Iurisconsulti tam canonistæ, quàm legistæ, Ioannes Andreas, Abbas, Ancharanus, Anianas *in cap. ex tuarum de sortil.* Turrecremata *in d. cap. illos & in summa de Eccles.* Albertinus Rosatus *in voce Sortilegus,* Troilus Maluetius *tract. de sortibus par.* 1. Bald. Salycetus, & alij scribentes *in ll.* 2. *&* 5. *C. de malef. & Mathem.* & Petrus Binsf. fusè in *dictis legibus.* Grilland. *de sortileg. q.* 3. *num.* 8. *& q.* 9. *quæst.* 11. *num.* 16. Petrus Leloyhe-

loyherius *lib.3. de spectr.cap.9.* Ioannes Horoscus Episc.Guadixiensis *lib.2.de vera & falsa prophetia cap.29.*

Eodem modò illam damnant cuncti Philosophi Medici Historici, & Poetæ rectè, & catholicè sentientes, quos videre licet apud Delrium *disq.magic.lib.4.cap.3.q.1.*

§. XIV.

§. 3. Quid sit sortilegium, & quotuplex.

626 SEcunda diuinationis implicitæ species est sortilegium, non latè sumptum pro omni specie superstitionis; sed strictè pro illa, quæ sortium vsu perficitur: cum aliquid eo fine agitur, vt eius euentu spectato innotescat aliquid occultum. Ad hoc autem necessarium est, vt sortibus sua significatio imponatur, siuè vt præcedat aliqua conuentio inter partes (si inter plures aguntur) vel homini secum: quid vnaquæquè significare, & quam vim habere debeat. Et sic variè iuxta vniuscuiusquè institutum ab hominibus exercentur: nempe talibus ofellis, pilulis, schedulis albis, aut nigris, scriptis, vel non scriptis, vel diuersis signis adnotatis, & in vrnam coniectis; ex qua postea a sortientibus extrahuntur: Vel bacillis ligneis ex vna parte decorticatis, ex altera vestitis in altum proiectis, & ex casu sortem dantibus: vel aperto libro Homeri, Virgilij, & quod peius Euangeliorum. Quæ omnes sortes quoquomodo fiant, ad tres species iuxta tres fines consulentibus propositus, reducuntur. Nam sunt, aut Diuisoriæ, aut Consultoriæ, aut Diuinatoriæ.

§. XV.

Diuisoriam.

627 DIuisoriæ sunt illæ, quarum indicio quæritur: quid vnicuiquè tribuendum sit, & licitè exercentur in rebus plerisquè, si euentus expectatur à casu, vel à speciali Dei prouidentia: ver. gr. In diuidendis bonis communibus, hæreditatibus, & alijs rebus externis, quæ aliter distribui commodè non possunt. *L. Si cum ambo ff. de Iudicijs. L. Si duobus. C. communia de legatis. L. Si qui sunt ff. familia Herciscundæ* & confirmat Augustinus *in Psal. 30. concione 2.* & refertur *26.q.2.c.1.ibi: Sors non aliquid mali est.*

In pœnis sumendis, cum ex indulgentia Principis, aut Ducis non omnes rei, sed ex eis aliqui castigandi sunt: quod in militia est praxi receptum, quia alia ratione hoc dirimi nequit. Sic Turrecrem. *26. q.2. in summa num.2.* Lessius *de iustitia, & iure lib.2.c.43.dub.9.num.58.* Delrius *lib.4. disquis. magic.c.4.q.1.* Sanchez *tom.1. in præcept. Decalogi lib.2.c.3.num.60.* qui benè hoc limitant intelligendum, quando par est sortientium culpa: quia aliàs iniqua esset sortitio quoad minus nocentes. Quando tamen non constat de persona, quæ delictum commisit, nullatenus licet sortibus eam indagare; quia præter diuinationem ibi admixtam, & periculum puniendi innocentem, si sors in ipsum cadat: aut reum non legitimè probatio eius delicto.

§. XVI.

IN functionibus, vbi de honore, vel periculo agitur; & quotiescumquè non apparet ratio, cur alter alteri in aliquo præferri debet. Sic licent hæ sortes inter æque pauperes, quorum eleemosyna eroganda est: vt docent August. *lib.1.de Doctrina Christiana cap.28.* Syluester *verb. Superstitio quæst.9.* Suarez *tom.1.de Religione lib.2.de superstitione c.12. num.17.* Sic tempore pestis, aut persecutionis Ecclesiæ, quando disceptatio fuerit, qui parochi, aut clerici, aut religiosi manere debeant in loco persecutionis, aut peste infecto, vt reliquis subueniant, nec aliter commodè his hæc componi valet, sortibus diuisorijs eligere: Ita D. August. *epist. 180. ad Honoratum*, D. Thom. *2.2.q.95. art.8* & ibi Caietan. *dub.1.* Archidiac. *26.q.2.cap.1.num.1.* & ibi Bellamera *num 3.* Hostiensis *eod.cap.finali num.2.* ibi Antonius in fine. Abbas *num.3.* Anchar. *num.3.* Ananias *num.3.* Marianus Socinus senior *num.27.* Turrecrem. *26. q.2. in summa n.2. & 6.* & D. Antoninus *2.par.tit.12.cap.1.§.9.* Caietanus *summa, verbo sors*, & alij infra citandi. Idem prorsus dicendum est de Medicis, & alijs ministris necessarijs ad temporales ægrorum necessitates. Similiter inter ministros mittendos ad loca infidelium, dummodo inter æque idoneos ad tale munus obeundum mittantur sortes: vt mox dicetur.

§. XVII.

IN officijs inter sæculares distribuendis, seù in electionibus ad officia sæcularia sortes mittere, 628
nemo est qui ambigat; quia nullibi id reperitur interdictum: vt præter citatos auctores numero præcedenti, sentiunt Rosella *verb. sortilegium ante numerum 1.in fine*, Angelus *verbo sors num.2.* & ibi Tabiena *quæst.5. numer.6* *Armilla numer.1. & in fine*, Sayrus in claui regia *lib.4.c.5.num.20. & 21.* Azorius *tom.1 Instit.moral.lib.9.cap.21.q.vnica verf. At verò in electionibus*, Toledo *lib.4. summa cap.15. numero vltimo*, Emanuel Sà *summa verbo sortes, num.1.* Martinus Delrius, Suarez, Lessius, Sanchez *loco sup.cit.*

Non licet tamen in electionibus etiam ad officia sæcularia inter dignos, & indignos sortes mittere, poterit enim sors cadere indigno contra bonum commune, & rectam Reipublicæ administrationem; & esset peccatum mortale: ideò vt liceant hæ sortes, debent mitti inter solas personas eo numere dignas, & capacitate pares: vt communiter sentiunt omnes præfati Doctores.

In officijs autem, ac dignitatibus Ecclesiasticis distribuendis sortes adhiberi nunquam licet: quia id interdicitur *c.finali in §. de sortilegijs*, vbi generaliter, & indefinitè sic dicitur: *Sortis vsum in electionibus perpetua prohibitione damnantes, & cap.1. verbo mali 26.q.2.* Felinus *cap. licet causam ad finem de probationibus, & c.Capitulum num.21. versic. Et pro doctrina*, de rescriptis: Suarez, & omnes DD. supra citati de quibus videas late Sanchez loco citato *num. 57 in fine, & num.71. & sequentibus.*

Præ-

§. XVIII.

PRædictæ autem sortes, quas licitas diximus, facillimè possunt vitiari.

1. Ratione falsæ existimationis, aut malæ intentionis: vt si quis ab astrorum influxu sortem sibi feliciter casuram expectaret.

2. Si euentus expectaretur à fortuna, quasi Dei prouidentiam non agnoscentes.

3. Si expectetur demonis mouentis manus extrahentium sortes auxilium, vel si sortes eo inuocato mittantur, aut præuijs aliqua eius promissione, aut prædictione; sed hæc spectat ad magiam.

4. Si in alijs peccetur contra iustitiam distributiuam, vt si in electionibus ad officia mittantur sortes inter dignos, & minus dignos, vt dictum est supra.

5. Si violetur alia ratione iustitia commutatiua, vt si res in sortem exposita non sit sortientium, sed aliena; nec adsit domini consensus: Similiter si sortes mittantur inter eos; qui non habent par ius ad rem illam, vel si excludantur aliqui habentes par.

6. Si interueniat abusus rerum sacrarum, aut scripturæ sacræ, puta si vtantur libris euangeliorum, aut rebus sacris cum maxima irreuerentia ad mittendas sortes; tunc esset peccatum mortale.

7. Tandem non debet expectari diuinæ voluntatis manifestatio extraordinario modo, aut per aliquod signum. Hoc enim esset tentare Deum, vt benè Delrius *lib. 4. Disquis. mag. cap. 4. quæst. 1.* & Sanchez *loco citato num. 70.* Vel etiam, vt ait Suarez *eodem c. 12. num 16.* spectaret ad sortes consultorias, de quibus dicetur sequenti numero.

§. XIX.

629 *Consultorium.* COnsultoriæ sunt illæ, de quibus in obscuro negotio consilium diuinum requiritur, vt sciatur quid agendum. Regulariter verò sunt illicitæ; & ideò sub anathemate interdicuntur *cap. Sortes. 26. quæst. 5.* nisi inspirante Deo, sicut de electione Saulis, & Matthiæ Apostoli, vel deficiente humano consilio fiant. Quia velle sine necessitate Deum peculiari modo suam voluntatem manifestare, pertinet ad Dei tentationem, qui non promisit se has sortes temperaturum. Vndè non solùm vanum est credere hanc esse Dei voluntatem, quam sortes indicant; sed etiam periculosum; nè dæmoni detur ansa malè credulum hominem decipiendi. Idcircò hunc vsum meritò reprehendit Augustinus *epist. 119. cap. 20.* & Leo IV. *ad Episcopos Britanniæ*. habetur *cap. Sortes. 26. quæst. 5.* *Sortes*, inquit, *quibus cuncta vos vestris discriminatis Pœnitencijs, quas Patres damnauerunt, nil, quàm diuinationes, & maleficia esse decernimus; Quamobrem volumus illas omninò damnari, & inter christianos vltra nolumus nominari; & nè exerceantur, anathematis interdicto prohibemus.*

§. XX.

630 *Diuinatorium.* DIuinatoriæ sunt illæ, quibus futuri euentus requiruntur. Sed hæ sunt semper illicitæ, cum *cap. 1. de sortileg. & 26. quæst. 5. cap. sortes, cap. peruenit, cap. si quis clericus, 3. cap. contra 18. cap. Episcopi 12.* sortilegia, sicut aliæ diuinationes, & incantationes prohibeantur. A quo enim expectatur earum moderatio? An à Deo? At nunquam promittit, se sortes temperaturum ad occulta, vel futura præcognoscenda. An à casu? Sed sic nihil præsignare possunt. An à cælo? At sic actiones humanæ ab eo penderent. An ab anima humana ad hoc potestatem sufficientem habente? At hoc vnum est ex magiæ fundamentis. Ergo à dæmone, qui tacito quodam pacto, & consensu inuocatur, tùm vt sortes regat, tùm vt effectum præsignatum procuret. Ex illo namquè totam suam scientiam speculatiuam diuinatriceio hauriunt Malefici, & Maleficorum Consultores.

SECTIO II.

Obseruatricem.

OBseruatrix Maleficorum scientia meritò obseruantia vana vocatur. Obseruantia; quia 631 *Quid sit vana obseruantia.* iuxta D. Thomam *2. 2. quæst. 6. art. 1. & 2.* medijs inutilibus, & à diuina Prouidentia, aut natura minime constitutis aliquem procurat effectum. Vana, quia vel illum non assequitur; vel si assequitur, plus nocumenti, quàm commodi ex eo refert: cum illud commodum in rebus corporeis acquirat, & nocumentum in spiritualibus patiatur. Quamuis autem magiæ superstitiosæ speciem constituere non videatur; quia si adhibeatur ad præcognoscenda futura, non differt à diuinatione. Si ad aliquid mirum, & insolens perficiendum, non differt à magia speciali. Si verò ad aliquod damnum inferendum, non differt à maleficio. Attamen, quia *Quomodo diuidatur in species Artium, Sanitatum, Euentuū* Doctores communiter vanam obseruantiam, tanquam speciem particularem constituunt, dicamus, omnes, vt ex D. Thoma colligitur, ad tres obseruantiæ species, Artium, Sanitatum, & Euentuum, esse reducendas: vt tribus articulis sequenter declarabitur.

ARTICVLVS I.

Artium.

§. I.

CVm omnes homines naturaliter scire desiderent, vt monet Philosophus *Metaph. lib. 1. materie cap. 1.* & inter ea, ad quæ afficiuntur, ar- 632 *Dæmones sub specie scientiæ decepit. Primos, & Posteros homines.* dentiùs artes disciplinæ, & scientiæ primatum teneant; præsertim si ingenij subtilioris acumine à natura donati ad altiora addiscenda curiositatis ingenitæ calcaribus prouocentur; nihil mirum si à dæmone omnium artium, & scientiarum notitiam promittente, sæpiùs illudantur. Si enim Eua prima hominum Mater ab eo facilè decepta fuit sub emeotitis, & speciosis illis promissionibus: *Eritis sicut Dij scientes bonum, & malum:* nonnè illius posteri diabolicis fallacijs magis obnoxij sub simili sponsione faciliùs decipientur, præsertim cum ad optatam illam notitiam consequendam nihil agendum sit, quod pietatem redolere non videatur? *Ad illā consequēdam inuenit, & per magos tradit. Artem.*

§. II.

Notoria.

IDeò Artem notoriam inuenit, quæ est ratio assequendi scientiam infusam per quædam opera pia, inspectiones figurarum, & similia vana, & inefficacia adminicula. Hanc autem per suos ministros, nempe per maleficos, ac magos tradit, qui diuinarum, & humanarum rerum cognitionem breuissimo tempore sine præceptore, sine studio, sine lectione, auditione, aut labore aliquo, diuina inspiratione comparandam pollicentur: modò certæ designatæ ab eis cæremoniæ adamussim obseruentur: vt sunt generales totius vitæ confessiones; frequentes sacræ Eucharistiæ perceptiones; indictorum ab Ecclesia ieiuniorum rigidæ obseruationes, & aliorum voluntariæ susceptiones, diebus præsertim Veneris, quibus non nisi pane, & aqua vesci liceat: septem psalmorum (quos vocant pænitentiæ) aliarumquè precum recitationes. Quæ omnia per septem septimanas obseruanda; & eo tempore recedendum ab omni sæcularium negotiorum tumultu. Tum recitandæ aliæ præscriptæ preces; certæ figuræ adorandæ septem primis diebus nouilunij oriente Sole: & quotidiè certis horis designatis. Denique peractis ter his ritibus per tria nouilunia eligendus dies, quo se candidatus ille magis deuotum, pium, & recipiendis inspirationibus accommodatum sentiat: Vt hora tertia solus sistat in templo, vel oratorio, vel in medio agri, vbi flexis in solo genibus, manibus, oculisquè in cælum sublatis ter primum versiculum Hymni, *Veni Creator Spiritus*, pronunciare debet. Quo facto asserunt hi sathanici ministri, hominem statim tàm grandi scientia impleri, vt ipsemet tantam sui mutationem tàm subitò factam obstupescat, eoquè ritu, subiungunt, Salomonem, Prophetàs, ipsosque Apostolos tàm citò scientiam eminentem, naturalem, propheticam, & apostolicam consecutos.

§. III.

633 HVic arti similes sunt aliæ, quas vocant, Artem paulinam, Artem spirituum, Artem angelicam traditas, vt dicunt impostores, & sacrilegi nugiuenduli, à B. Paulo in extasi constituto: aut ab Angelis in assumpti corporis forma apparentibus. Sed has omnes artes esse magicas, sacrilegas, & superstitiosas imposturas, patet ex eo, quod hæ cæremoniæ vim illam non habent: nequè à Deo (si hoc esset, id Ecclesia non ignoraret) nequè à natura rerum, quæ adhibentur, ergo à diabolo, cui infundendi subito animę habitus scientiarum potestas tribuitur. Quod solius Dei esse, docet Augustinus *lib. 10. de Ciu. Dei cap. 9.* ex ipso testimonio Porphyrij. Atque per tales adorationes figurarum, & precum oblationes inuocatur dæmon: vt experientia comprobatum fuisse in quibusdam sibi notis testatur Ciruelus *lib. de superstitione p. 3. cap. 1.* qui huic arti vacantes à diabolo per turbinem in aera sublcuati, & terra, mariquè raptati, miseram deinceps vitam duxerunt. Quare merito ars illa notoria anno 1320. fuit damnata Parisijs, Contra quam prædictus Ciruelus loco citato, Ioannes Baptista Segnius *de vero studio christiano c. 8. & 9.* & Delrius *lib. 3. p. 2. q. 4. sect. 2. disq. mag.* scripsere. Tali arte instructum fuisse illum puerum, de quo supra disp. 2. n. 287.

Paulina Spirituũ Angelica.

ARTICVLVS II.

Sanitatum.

§. I.

QVia *sanitas maximè diuinum est, longèque blandissimum condimentum*, vt illam vocat 634
Plutarchus *in salubribus præceptis. Et hic felix dicendus, qui corpore sanus est, animo autem eruditus.* Quod aliàs Thales interrogatus acute respondit apud Laertium *lib. 1. cap. 1. Nihil tam frequens est apud homines, quàm omnibus vijs amissam quærere sanitatem: quia se infelices, & miseros putant, quandiù aliqua infirmitate detinentur.* Ideòque ad vanam sanitatum obseruantiam libenter declinant, quæ toties fit, quoties ad hominum, vel animalium morbos curandos, sistendum sanguinem, mitigandos dolores, recuperandam valetudinem, vitam conseruandam, & vitandos casus fortuitos, signa inania, circunstantiæ vanæ, & cæremoniæ inutiles adhibentur.

Ad sanitatem tuendam aut acquirendam diabolus adhibet signa

§. II.

HÆc autem signa sunt in duplici genere. Alia spiritualia. Alia naturalia. Spiritualia sunt in multiplici differentia: puta, verba sacra, opera pia, imagines, & reliquiæ Sanctorum, Euangelium D. Ioannis, & similia, quæ ex se bona, & sancta sunt; sed superstitiosa, cum eis adijciuntur inutiles circunstantiæ, tanquam necessariæ ad effectum, qui ab vtentibus prætenditur. Vel applicantur ad ea peragenda, quæ nullo modo Spiritus sanctus, & Ecclesia intendunt.

Spiritualia.

Naturalia etiam multa sunt: vt annuli, characteres, sigilla, figuræ, verba conceptis formis expressa, lustrationes, ablutiones, stillationes, immersiones, nudationes, alligationes, circundationes, inscriptiones, gyrationes, diuisiones, dimensiones, aliæque actiones innumeræ, quæ certa die, & hora; oriente, vel occidente sole: certis verborum formulis, certisquè circunstantijs vanis, ridiculis, sacrilegis peraguntur: vt docebimus infra cum de Curatione diabolica disputabitur, ad quam obseruantia vana spectat, cum eadem sit cum illa.

Naturalia.

§. III.

VSus verò horum omnium, cum sit superstitiosus, iure prohibetur. Illa namque talem effectum, qualis speratur, producere non possunt, nequè ex se vt causæ naturales, neque ex institutione diuina. Quare cum sperari non possit ab illarum vi naturali, aut supernaturali, consequenter à dæmonibus expectatur, quibus hæc sunt signa operis peragendi. *Ad genus*, scilicet, superstitiosum, *pertinent*, inquit Augustinus *lib. 2. de doctrina Christiana c. 20. relatus in iure, in cap. illud. 26. quæst. 2. omnes ligaturæ, atque remedia, quæ Medicorum quoque disciplina condemnat, siuè in præcantationibus, siue in quibusdam notis, quas characteres vocant: siuè in quibusdam rebus suspendendis, atquè ligandis quodammodo non ad temperationem corporum; sed ad quasdam significationes, aut occultas, aut etiam manifestas, quæ mitiore nomine physicam vocant:*

Quæ iure prohibentur.

vt

vt non superstitione implicare, sed natura prodesse videantur, sicuti sunt, &c.

ARTICVLVS III.

Euentuum.

§. I.

635 EO progressa est humana superstitio, vt nihil ferè accidat, aut occurrat fortuitò, ex quo sibi, vel alteri aliquid læti, aut aduersi non coniectet; & indè actiones moderetur. Cui ominosæ obseruationi tribuisse Romanos, Cicero *lib. de Diuinatione*, & Valerius Maximus *lib. 1. cap. 5.* testantur. Græcos, & Ægyptios, Pausanias in Achaio, & Theophrastes in Characterismis, Syros, historia Regum *lib. 3. cap. 20.* Omnes, experientia quotidiana. Ita enim glisciт in hominum communi conuersatione, vt omina ex quibuslibet rebus petantur, sensibilibus, Insectis, vegetabilibus, & fortuitis actionibus. Canis latrauit, alius ater ædes intrauit, noctua assibilauit, coruus crocitauit, lepus viam velut transuerso saltu diremit, lupus, capra, aut alia animalia in itinere visa, ambulantibus duobus amicis iunctim lapis, aut porcus interuenit, anguis per impluuium de tegulis cecidit; salinum euersum, vinum diffusum, egredienti domo virgo, monoculus, claudus, gibbus occurrerunt; dextera, vel sinistra auris sonitum edidit spontaneum: ingredienti iter calceus ruptus, sedens crus cruri imposuit, conuiuantes sunt numeri pari; quis de mane domo egrediens pedem offendit, calceos induens sternutauit. Hæc & similia pro homine fausti, vel infausti successus habentur. Vnde Tibullus Poeta *lib. 1. Eleg. 3.*

Superstitio humana ex omnibus rebus omina sumet.

O quoties ingressus iter, mihi tristia dixi
Offensum in porta signa dedisse pedem.

§. II.

636 SEd omnia vana esse, & profana, atque ab omnibus euitanda probant Chrysostomus *homil. 21. ad Populum Antioch.* August. *lib. 2. de Doctrina Christiana cap. 20.* & communiter Sacri Doctores. Quod ipsa ostendit ratio. Nam cum omnia nullam certam, & determinatam causam habeant, & omninò dependeant à casu, non possunt talia significare, qualia ab ominantibus colliguntur, contrariosque patiuntur significatus; Et ideò sine mortiferi peccati labe ab hominibus exerceri nequeunt, nisi ignorantia, & bona fide excusentur. At quia hic superstitionis modus diuinationi affinis est, nec ab ea differt, nisi quòd in diuinatione homo signa, vndè diuinet, & notitiam futurorum de industria quærat; In hac verò obseruatione illa non quærat; sed capiat coniecturam ex ijs, quæ fortuitò accidunt ad directionem operationum, non est opus ea prolixiùs prosequi, cum præcedenti sectione satis superque de diuinatione actum sit, & pateat euidenter tum ex superioribus; tum ex ijs, quæ dicenda sunt tomo 2. disput. 1. par. 2. quàm fallax, noxia, & diabolica sit tota scientia speculatiua maleficorum, diuinatrix, & obseruatrix occultorum, & futurorum contingentium siuè cum inuocatione expressa dæmonum fiat; siuè cum tacita perficiatur.

Sed vana, & superstitiosa Ideòque prohibita.

CAPVT II.

Quoad Practicam.

637 QVàm abominanda est omnis malefica operatio; cum ipsi Magiæ professores illam detestari consueuerint, suam practicam tribuentes non superstitiosæ magiæ, cuius fætus est maleficium; sed magiæ naturali, cuius occulta virtute suas perfici operationes asserуerant. In hoc enim conueniunt practica magia naturalis, & practica superstitiosa; quòd vtraquè rebus vtatur externis; sed illa tanquam causis naturalibus aptis ad varios producendos effectus: ista verò tanquam causis moralibus, hoc est, vt signis ex pacto destinatis ad opem dæmonis implorandam. Quarè, nè in magiæ practicæ artis omnium nationum calculis condemnatæ rei deprehendantur, omnia sua occultæ virtutis naturalis imagine contegere conantur, vt sub specioso velamine latitantes, impunè sua maleficia exercere valeant.

Magi suā practicā magia naturali tribuunt.

At facilè est, fucum animaduertere, & absconditam reuelare abominationem. Verum namque est, magiam naturalem per se malam non esse; sed laudabilem, si ritè exerceatur. Attamen experientia magistra probatur, illam esse valdè periculosam, cum ingenia humana curiosis, & inutilibus rebus implicet: curiositatem se explicare volentem adaugeat; & sensim sine sensu adauctam introducat ad superstitiosam; inquantum Dæmon, qui rebus humanis semper inuigilat, & indesinenter incumbat decipiendis hominibus, facilè se immiscet sub specie occultæ operationis naturæ; vt quod præstigijs agitur, totum occultæ virtuti naturalis causæ tribuatur. Et insuper videmus hos physicos magicos in suis operationibus res quidem naturales adhibere, sed vel insufficientes: vel inutiles ad prætensos effectus eliciendos. Ideòque adiungere quædam signa, quibus ex pacto dæmon allicitur ad ea perficienda, quæ ipsi fieri desiderant. Vndè concludendum est, illos non physicam; sed superstitiosam magiam profiteri; eorumquè operationes non naturali, sed diabolica virtute perfici, vt meritò dixerit Augustinus *lib. 8. de Ciuit. Dei cap. 19.* omnia miracula magorum doctrinis fieri, & operibus dæmonum.

Sed perperā, cū procedat à superstitiosa

Hæc autem superstitiosa magia cum duplex sit, seù potiùs duplicem habeat finem: Vel ostentationem, aliudvè commodum suum, aut alienum, & sic vocatur magia specialis. Vel aliquod damnum alijs inferendum, & sic nominatur maleficium, aut veneficium, quæ sunt duæ distinctæ species magiæ generaliter sumptæ. Ideò dicendum, totam maleficorum practicam Aut esse Magicam: Aut Maleficam; quarum vim sequentes sectiones declarabunt.

Quæ duplicem finem habet iuxta quem illa practica diuiditur In Magicā, & Maleficam.

SECTIO I.

Magicam.

Opera magica interdũ miracula vocãtur.

638 TAnta est magiæ specialis vis, vt admiranda eius opera non modò Ethnici, sed etiam Theologi interdum miracula vocent; eò quòd consuetum naturæ ordinem prætergredi, nec nisi naturali diuinæ virtutis ope perfici videantur. Hoc ipsi Magi asserunt, dum miraculorum editionem sibi vendicare non verentur, cum glorientur, se omnia ad libitum posse peragere; atquè nihil esse tàm arduum, quod non sit in sua potestate positum. Ideò a Iamblico *lib. 1. de Myster. Ægyptior. cap. 1.* Deorum pedisequi appellati quasi admirandis operibus Deorum vestigia subsequantur. Hoc exemplo probatur maleficorum Ægyptiorum, qui, vt refertur in Exodo, dæmoniaca ope nonnulla fecerunt in speciem non dissimilia eorum, quæ à Moyse virtute diuina perficiebantur, dum virgas suas in serpentes conuersas, aquam mutatam in sanguinem, & ranas subito productas Pharaonis, & aulicorum eius oculis subiecerunt.

Non tamen sũt miracula.

639 At certum est, miraculorum operationem totam excedere dæmonum, & maleficorum potestatem, quæ sanè se extendit ad opera verorum miraculorum simillima existimatione hominum, eò quod nec ea ipsi facere nouerint, nec intelligere valeant quando facta sint, vt benè aduertit S. Thom. *1. par. q. 110. art. 4. ad 2.* Non tamen ad vera miracula, quæ in operante potentiam arguunt infinitam, qualis non reperitur in Magis; sed in Deo, *qui* teste Dauid *psal. 71. & 135. facit mirabilia magna solus.* Alioquin nec suam Christus Diuinitatem efficaci argumento probaret, dum Iudæos in incredulitate obstinatos suis conuincit miraculosis operibus *Ioan. 20. Opera, quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc testimonium perhibent de me. Et si mihi non vultis credere, operibus credite, vt cognoscatis, & credatis, quia Pater est in me, & ego in Patre.* Sic enim manifesta erant, vt post talem, & tantam Diuinitatis probationem illorum incredulitas excusari nullo modo posset, vt ipse subiungit cap. 15. dicens; *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent.* Nec Ecclesia veritatem Christianæ fidei sufficienter assereret; dum illam tot miraculis quasi veris diuinæ potentiæ sigillis obsignatam, & firmissimis supremæ virtutis fulcris innitentem proponit; Perirent namquè illa sigilla, & fulcra nutarent, si ab alio quàm ab omnipotente rerum omnium Conditore, miracula patrarentur, vt benè testantur Alexander Alens. *1. par. quæst. 45.* S. Thom. *1. par. q. 110. artic. 4. & q. 114. artic. 4.* S. Bonau. & alij Doctores *in 2. sentent. d. 7.* Benedictus Pererius *de magia lib. 1. cap. 8.* Binsf. *de Confess. malefic. quæst. par. 1. concl. 1.* & habetur *in cap. Nec mirum 26. q. 2.* ex D. August. *lib. 3. c. 8. de Trinit.* Quare asserendum est, vniuersam maleficam potestatem quantumuis magnam miracula edere non posse, mira peragere posse. Quorum Alia sunt Vera: Alia Apparentia: vt sequentes articuli demonstrabunt.

Sed mira quarum Alia sũt Vera, Alia apparẽtia.

✠✠
✠

ARTICVLVS I.

Veram.

§. I.

Mira maleficì facere possunt.

SI malefici ferè omnia efficere possunt vt plurimùm quæcumque dæmones perficere valent, vt communis Theologorum sententia affirmat, in confesso est, Deo permittente, & dæmone adiuuante, eos verè posse mira præstare: cum mirabilium operatio potentiam dæmoniacam non excedat. Nam cum in omnibus creaturis, quæ vniuersa mundi machina continentur, siuè esse simplex, siuè vegetatiuum, siuè sensitiuum, siuè rationale possideant, plurimæ sint miræ, & occultæ virtutes, dæmones, qui tanquam sagacissimi indagatores omnes explorant, illas vt potè notissimas diuersissimè temperant, & applicant iuxta vniuscuiusque Sympathiam, & dispathiam; atquè ità mirabiles, & inusitatos effectus producunt stupentibus cæteris hominibus, qui opera Diuinitatis esse existimant: quia illorum virtutes, causas, & modum, quo inuicem applicantur, & temperantur, ignorant. Quarè eorum respectu verè mira sunt, & mira putantur, quæ à malignis spiritibus fiunt, quibus non deest potestas ad illas virtutes modo, & tempore debitis applicandas, & temperandas siue per motum localem, siuè per alterationem operentur: vt supra *p. 2. disput. 1.* late probatum est. 640

Quæ differunt 1. Ab operibus miraculosis Dei, & Sanctorũ

Hæc autem mira, quæ ab ipsis, vel maleficis fiunt, maximè differunt a cæteris mirabilibus, quæ vel ab omnipotente Deo, vel ab operante natura procedunt. Nam si ea conferas cum miraculosis operibus, quæ à sanctis diuina virtute producuntur, maximam inesse intercapedinem inter vtraquè deprehendes.

§. II.

Quãtum ad opera ipsa.

OPera à sancti peracta verè miracula sunt, quæ in tribus omnem naturæ vim, & potestatem excedunt: In quibus excessus naturæ creatæ reperitur.

1. Vel in eo, quod peragitur, quale nullo modo natura facere potest; cuiusmodi est: Duo corpora esse simul in eodem loco, eodem tempore, & se inuicem penetrare: vel idem corpus esse in pluribus locis simul, & semel: vel corpus humanum euadere impassibile, & immortale.

2. Vel in eo, ex quo, aut in quo res fit: vt ex nihilo producere aurum, arborem, & quamlibet aliam rem: Dare vitam mortuo: & facultatem videndi cæco nato largiri.

3. Vel in modo, ordine, aut alia circunstantia, alijsue rebus, cum quibus omnibus naturaliter opus illud fit ver. gr. Infirmum subitò sanare languentem, & ex ligno producere serpentem. In ijs enim tribus miraculorum gradibus sancti ope diuina freti mirabilia multa peregerunt: vt ex sacra, & ecclesiastica historia abunde probatur.

Ope-

§. III.

Quantū ad operationes.

OPerationes à maleficis factæ dicuntur miracula dupliciter. Primò, quia rara, eo modo, quo inuenta noua, & artificiosa opera, qualia fuerunt illa Architæ, Archimedis, S. Alberti Magni, quæ prima disputatione commemorauimus, miracula vocitantur, non absolutè, & per se; sed respectu hominum, qui ea vocant miracula, quorum causas ignorant, & quæ sunt ipsis inusitata; quoniam ea maximè admirantur, vt testatur Petrus Binsf. *tr. de Confess. malef. quæst. par. 1. concl. 1.* Secundò, quia verorum miraculorum sunt simillima, & opera miraculosa à viris sanctis diuina virtute peracta imitantur: ver. gr. Ex ligno producere serpentes, sanare ægrotos, illuminare cæcos, producere aurum, & arbores, & dare vitam mortuis. Attamen vera miracula non sunt, cum naturæ cancellos non prætergrediantur; neque virtutem agentium physicorum excedant: vt benè docet Seraphicus D. S. Bonauent. *in 1. d. 42. q. 3.* Possunt namque malefici producere serpentem ex ligno, sed non immediatè: sanare languentem, sed non subitò: illuminare cæcum, sed non cæcum natum: producere aurum, & arbores; sed non ex nihilo: pro breui tempore dare vitam mortuo; sed fictè, vel illusoriè; Denique verè miracula secundi, & tertij ordinis imitari per productiones cum tempore factas in subiectis dispositis cum rerum naturalium applicationibus; sed non illa, quæ in primo gradu supremum locum obtinent. Etsi aliquid simile tentant, totum opus apparens est, & prestigiosum. Idem dicendum de alijs secundi, & tertij gradus, si per motum localem, aut alterationem produci non possint: aut si possint, cum volunt aliquid subitò ex nihilo, & immediatè producere: aut regredi a priuatione ad habitum; Nam tunc omnia erunt phantastica, & simulata; & ideo nec vera, nec solida, nec diuturna.

§. IV.

Quantū ad operātes.

QVod mirandum non est: cum Sancti virtute diuina operentur: Malefici vi naturali, aut dæmoniaca. Illi sanctitate, & iustitia sint insignes: Illi flagitiis, & sceleribus infames. Priori inuocatione diuini Nominis, signo crucis facto; aut recitatis quibusdam sacris verbis: Secundi adiuratione dæmonis, exhibitis signis ridiculis, superstitiosis, & execrandis. Sancti, vt Deum honorent, Ecclesiam ædificent, & homines iuuent in corpore, & anima: Malefici, vt scelera committant, veritatem peruertant, falsitatem persuadeant, gloriam, honores, & diuitias aucupentur: vt initio disputationis primæ demonstratum est. Quare facilè vera miracula à falsis discernuntur, si hæ differentiæ diligenter obseruentur.

§. V.

641 SI verò hæc diabolica mira magorum cum miraculis naturæ comparentur, certis quibusdam indicijs facilè ab illis discernuntur: Nam certum est, pertinere ad magiam dæmoniacam. 1. Si operatio illa naturalem facultatem excedant: Vel quia res adhibita non habet vim sufficientem ad hunc effectum producendum. Nam si quotiescumque & à quocumque sine alijs cæremonijs applicantur, suum effectum producit, certum est, effectum esse naturalem: Si verò non sit proportionata ad talem effectum, nec illum producat, nisi ab aliquo singulari, certo tempore, certisque obseruationibus applicetur, meritò iudicatur esse magicus. Vel quia effectus non potest procedere nisi à causa intellectu prædita; & tamen ab inanimata expectatur: v. gr. à statua responsum certis precibus, & cæremonijs absurdis de rebus occultis postulare, quod euidens est magicè fieri. 2. Præterea si effectus producitur in re multum distante. Nam etsi inter scholasticos dissidentes hæc quæstio agitur: Vtrum res possit immediatè agere in passum a se distans, nihil in medium operando; & tam agens, & patiens debeant se contingere secundùm contactum quantitatiuum: an sufficiat tactus virtualis, eò quòd res, in quam agitur, seù quæ actionem respicit, sit intra spatium illud, ad quod se vis agentis extendere potest; tamen in hoc conueniunt, agentia naturalia non posse agere in quantumlibet distans; certamque habere spheram suæ actiuitatis, extra quam impossibile est ipsis, suam protendere actionem, alia maiorem, alia minorem secundùm virtutem, & dignitatem, quam vnumquodque in admirabili creaturarum serie obtinet. Ideo ille effectus meritò magicus esse censetur, qui a causa procedit nimium distanti, Quod clarius patet, cum eadem causa propiùs, vel proximè applicata non agit, tamen agit in distans maximum. 3. Insuper, si ad effectum producendum aliqua apponuntur, quæ ad illum non pertinent, quibus tamen tota operis efficacitas tribuitur: vt sunt verba ignota, falsa, absurda, characteres, & figuræ variè efformatæ, obseruantiæ dierum, horarum, stellarum, situs corporis, & quorundam rituum, qui absurdi, superflui, & indifferentes merito iudicantur. Hæc enim omnia vt plurimùm effectum ostendunt à malo spiritu procedentem. Sunt tamen aliquæ obseruationes dierum horarum, stellarum licitæ. De quibus legas infra *tom. 2. disp. 1. num. 221. & seq.* Ibi enim latissime omnia, quæ de his superstitionibus scitu sunt necessaria, explicantur.

2. Ab operibus mirís à Natura productis.

§. VI.

HIs, & aliis huiusmodi signis effectus magici à physicis discernuntur, in quibus, vt sapienter monet Delrius *lib. 2. q. 5.* duo extrema solicitè euitanda sunt. Alterum, nè in iis disquisitionibus temerè omnia effectus naturales esse credantur. Hac enim Veterator antiquus astutia vt plurimùm vtitur, neque in suis operibus concinnandis naturalia quædam admiscere, vt totum opus naturale reputetur; vt practice probabitur *tomo 2. disp. 2. & 3.* In quo plurimi multoties hac vana specie decipiuntur. Alterum, nè temerè omnia vt magica condemnentur. Nam vt docet Augustinus *lib. 21. de Ciuit. Dei c. 4. & 5. Rerum naturalium vires, & analogia cum illorum effectibus sæpius nos latent, & multis partibus nostram scientiam superant.* In quo falluntur multi multa operanti dæmoni tribuentes, quæ sapientiores, & doctiores nouerunt ab occulta natura procedere. 642

In iis discernendis duo obseruanda.

Ex his constat, eandem esse rationem de operibus veris maleficorum, & dæmonum; eodemque modo à diuinis, & naturalibus esse discernenda: cum quicquid possunt dæmones, possint ferè vt plurimùm malefici ex pacto; & ideò quæ supra disput. 2. de potentia dæmonum in veris effectibus producendis demonstrata sunt, eadem de potentia magica hic dicimus esse censenda.

A R-

ARTICVLVS II.

Apparentem.

§. I.

643 Quàm aptè magi, & malefici sophistæ, & circulatores appellantur: cum eorum mira, et si cum maxima spectantium admiratione peracta, mera sint præstigia, somnia, & sensuum ludificationes. More etenim dæmonis, cuius præsidio operantur, cum nec motus localis, nec rerum naturalium applicatio in suis actionibus iuuare possunt ad prætensum effectum vere, & realiter eliciendum, solent confugere ad circulatorias deceptiones, quibus mira simulata, & apparentia tantùm, hoc est, non talia reuera, qualia videntur, producere consueuerunt.

Magi quando præstigys vtantur

Horum autem falsitas ab iis deprehenditur, qui studiosi veritatis, amatoresquè virtutis famam gerunt mentem. Nihil enim est, quod ità mentis humanæ aciem ad dæmoniaca opera quantumuis subtilibus inuolueris obtegantur, agnoscenda acuat, quam veritatis, & virtutis amor. Nam veritas falsi calliditatem, virtus vitii latentis insidias manifeste reuelant in iis præstigiosis maleficorum actionibus, in quibus hæc duo germano vinculo colligata reperiuntur.

Quomodo fiant.

§. II.

1. Sine veritate

Falsum illucescente veritate se prodit, quæ hæc mira neque vera, neque diuturna, neque vitalia: sed apparentia, phantastica & vana esse demonstrat. Quid veritatis potest esse in iis, quæ sola sensuum illusione à dæmone peraguntur. Nam vel oculos fascinat, dum illos vario situ modò eleuat: modò deprimit: modò humoribus inficit, ex quo res aliter, quàm sint conspiciuntur: vt contingit in ebriis, & furiosis. Vel obiectum mutat, quod celeriter agitat, subitò occultat, variè collocat, diuersimodè separat, latenter conglutinat, & certa dispositione proponit oculis: vt faciunt circulatores. Aut aliquid ea aere format rei, quæ tunc aliter apparet, circumponit. Aut ipse tale fictitium corpus sub variis formis assumit. Aut impedit, nè species obiecti ad oculum deferantur, vel saltem pars media perueniat. Aut medium aliqua qualitate spissat, condensat, rarificat, aliisquè modis tùm potentiam visiuam: tùm imaginationem perturbat: tùm mendaci specie sensibus illudit humanis; vt quæ facta minime sunt, à deceptis facta putentur: vt ritè tradunt Valentia *in 1. par. disput. 4. quæst. 2. punct. 2.* & Molina *1. par. q. 3. art. 4.*

§. III.

2. Sine stabilitate.

Quid stabile reperitur in sola rerum apparentia, quæ visa statim euanescit, nec permanere potest, nisi quandiu durat fascinatio? Idem enim spectatoribus contingit, quod dormientibus. Vident se in obscura caligine positos, & horrendis tempestatibus actos, dum cælum, salum, solum confuso ordine misceri videntur, & statim cernunt inductam serenitatem. Adstant cætibus conuiuantium, assident mensæ exquisitissimis dapibus, delicatisquè ferculis oneratæ, lautæ, opiparè regijs delicijs, & apparatu splendidissimo se excipi putant; sed paractis epulis, quę momentò tolluntur, & fame cruciante sentiunt momentaneam fuisse hanc voluptatem. Errant in densissimis nemoribus, & per loca inuia vepribus obsita obsidentur à serpentibus, draconibus, & monstris insolitis quasi deuorandis somnino pauore consternati, nec fugere valent, nec latitare. At pauor statim soluitur, cum soluto præstigio se vident in securo positos. Hortorum areas lustrant, atq. obambulantes varias arbores fructibus onustas, luxuriantes herbas, flores suas opes explicantes, fontium riuos scaturientes, cantillantes oues, naturę, & artis in eodem opere concertantium mirabilia attentis oculis considerant; sed tantales horti in fumum, & auram euanescunt. Mirantur Regem pompaticè incedentem veste fulgente aurea, principibus stipatum viris, & magnam aulicorum turbam post se trahentem: aut famosos belli duces, quales Hectorem, & Achillem fabulæ Poetarum fingunt acriter decertantes, dum alter alterius fugat exercitum modò terrestrem, modò naualem cum horribili hominum strage; sed cessat statim admiratio, cum omnis illa pompa, totusquè bellicus apparatus instantaneè perit; Quia mira maleficorum sunt momentanea somniorum spectacula.

§. IV.

Quid vtilitatis in tot vanis, & inutilibus operationibus magicis, quę per summam ludificandorum oculorum peritiam à ministris sathanę peraguntur? vt sunt: Volare per aera: In igne volutari: Transformari in columnas, & in animalia quęquè: Duas Iani facies assumere: In terra tanquam in aqua adnauigare: Gallis gallinaceis in rheda vehi: Patinas, & vasa ab vno extremo ad aliud trahere, & inuisibiliter in mensa locare: Cartam ab alio ex toto fasciculo clam extractam in manu extrahentis manentem noua inducta forma immutare: Arbusculum in mensę medio producere: In aulam inducere flumina inundantia: Gallos paleam quasi trabem trahentes: serpentes saltitantes; & cursitantes, feras venatorias: Fronti aliorum cornua ceruina adijcere, & ramosam frontem repaculis ferreis illaqueare, transformare conuiuantium manus in pedes boum, & equorum vngulas, ne patinas attingere valeant: Hominem vndequaquè sanguinem ex hiantibus vulneribus emittentem caponere, qui mox sanus sistitur: Epistomio, seu terebello frontem perforare, & foramine omnis generis vina educere. Hominem iactare in aera, eius membra discerpere, & ea recollecta adunare: Lanceam qua parte minatur exitium aut acutos gladios in ima viscera condere: Currum onustum fęno cum equis, & agitatore absorbere, aliaque similia edere, quę à magis præstigiatoribus exhibentur. Nonne hęc phantastica, momentanea, & vanissima esse, veritatis virtuosę splendor demonstrat?

3. Sine vtilitate

§. V.

644 Sic virium in iis magicis tenebris latitans in apertum educit, dum docet hęc mira non modò fine soliditate, seu veritate stabilitare, & vtilitate, sed cum summo spectantium damno sępius exhiberi, atquè ad infidelitatem, scelera, & magiam ipsam pertrahere spectatores.

Cum spectantium damno, quos trahunt.

Annè

1. Ad Idololatriā. Annè infidelitatem apparentia magorum præstigia introducunt, cum veræ fidei miraculosis operibus opponuntur? Sicut enim Ioannes, & Mambres Moysi restiterunt, virgas in angues, & aquam in sanguinem diabolica ope mutantes, & Pharaoni, atquè eius aulicis persuaserunt, obstinato animo mosaycæ resistere legationi veris miraculis confirmatæ; ità in nascentis Ecclesiæ primordijs ex hæreticis plures magica arte præstantes: vt fuere Simon magus, & Apollonius Thyanæus, alijquè inferni emissarij, dum infirmis sanitatem, cæcis visum, paralyticis motum, ipsis etiam mortuis vitam restituere videbantur, apostolicæ prædicationis tot veris miraculis confirmatæ vim eneruabant; & spectatores in incredulitate detinebant. Sic posterioribus sæculis visi plures, qui vt suos errores contra catholicam fidem insolitis operibus stabilirent, suis neophitis præstigio dementatis Christum Dominum, Sanctissimam Deiparam, Angelos, atquè Beatos in Maiestate visibiliter apparentes, & errores illos docentes, ostendebant, quos dæmones fuisse transformatos dubitare non licet. De quibus legendi sunt S. Clemens Romanus *lib. 2. Recognit.* S. Irenæus *lib. 1. c. 51. & 24.* Eusebius *lib. 2. Histor. c. 50.* S. Epiphanius *hær. 27* Seuerus Sulpitius *in sacra histor. lib 5.* Glycas *par. 2.* & Apulæius *de asino aureo lib. 1.* Similiter in finibus sæculorum, cum vltima Antichristi persecutio contra Ecclesiam suscitabitur, tam ipse filius peccati, quam eius pseudoprophetæ tot prodigia, & portenta tam insolita daturi sunt, vt in errorem etiam electi inducendi essent, ait Christus Dominus *Matth. 24.* nisi omnipotentis Dei manus auxilio confirmarentur.

§. VI.

2. Ad Peccatū. Annè ad scelera prouocant homines illusionibus eorum affectu temperatis illi mendaciorum concinnatores, quando se vnicuiquè obsequentes exhibent ad illa proponenda, ad quæ vehementi alicuius passionis impulsu feruntur? Nam si quis diuitijs inhiat, ei thesauros in profundissimis montium cauernis absconditos, & à canibus, aut alijs monstris solicite custoditos reuelant, quò, dum penetrare, & custodes abigere tentat, cadentis terræ mole obruitur: vt testantur Theuetus *L. prima. C. de thesau.* & Cedrenus *lib. 8. Cosmogr. cap. 1.* Si æstuant libidinibus, elegantis formæ mulierem in speculo ostendunt, cuius amplexibus potiri liceat; vel dæmonem in lepidæ puellæ speciem transformatum, & ad omnes spurcitias exercendas paratum introducunt: vt tradunt Cassianus *Collat. 8. c. 51.* August. *lib. 4. de Ciuit. Dei cap. 27.* & plurimis exemplis probat Binsfel. *de Confess. malefic. par. 1. quæstionis concl. 5. dub. 1. ex D. Gregorio lib. 2. Dialog. cap. 2. Vincētio in speculo historiali in vita S. Basilij Magni i Cæsario lib. 3. seu dist. cap. 8. Sozomeno apud Tripartitam lib. 8. c. 1.* Si obscenis spectaculis delectatur, in frequenti hominum cætu efficiunt, vt quotquot adsunt mulieres vestibus se nudent, & quæ natura tegenda docet, oculis obijciant. Sicque tripudiare non desinant, quandiu in media aula accensa lucerna certis insculpta characteribus ardet, de quibus latè Delrius *lib. 2. q. 8. & 9. Disq. magic.* Si spirat iniurias, & cædes in hostes, vindictæ ministros proponunt paratos; modò annuat omnibus modis iniurias prætensas. Et ità similibus vitijs laboranti mendacibus somnijs solatium afferre simulant, vt in atrociora deuoluatur.

§. VII.

De ijs portentosis operationibus plurimi ad magicas artes comparandas pelliciuntur, qui ad *3. Ad Magiam* insolitos patentes effectus, & iniqua curiositate ducti occultas causas, quas ignorant, inuestigare satagunt. Et quia vltroneos nanciscuntur magistros, qui obsequium se præstare dæmoni putant, cum aliquem numero maleficorum adijciunt, libenti animo se tradunt discipulos magicis artibus imbuendos: vt ritè tradunt August. *lib. 10. de Ciuit. Dei c. 9.* at clariùs *lib. 5. de Doctr. Christiana cap. 25. & 23.* & Guilhelmus Parisiensis *in lib. de legibus*. Vel si horrore sceleris ab illa societate nefaria auertuntur, saltem ipsius operibus participant, cum ea peragunt, quæ a magis, & maleficis impetrantur; quamuis certò sciant, eos esse ministerijs dæmonum addictos: vt dicetur infra *tomo 5. disput. 1.* Cauent enim solicitè, vt talia præstigia præstare possint, nè nomen Dei inuocent; signum crucis etiam inopinatò efforment; Sacerdotes adeant, templa ingrediantur; reliquias sanctorum, aut sacra amuleta gerant, & quod simile pietatem redolens exequantur. Similiter punctuatim obseruant, quæ in mandatis dantur, cum varijs execrationibus, & iuramentis se obstringunt, nunquam se secreta reuelaturos, & sic si non magi, saltem magorum, & maleficorum fautores, & socij euadunt. Quare optimè Paulus *2. ad Thessal. 2. de mendacibus signis, & prodigijs* loquens docet: illos solos circumueniri, qui charitatem veritatis non receperunt, vt salui fiant, idest, veritati consentire, & acquiescere nolunt, quæ a Deo, qui charitas est, & procedit, summa sanctorum charitate annunciatur, & virtutum regina charitate comitata semper incedit. Namque in pœnam virtuosæ, & christianæ veritatis repudiatæ peruersam doctrinam, & falsa dogmata amplexantur, mendacijs, & falsis miraculis persuasi, mittente eis Deo operationem erroris, vt non credendo veritati; sed consentiendo iniquitati, condemnentur.

SECTIO II.

Maleficam.

At non sufficit dæmoni infernales symmistas superstitiosam exercere magiam in suam, & 645
aliorum vtilitatem; aut delectationem; adhuc vult sibi fieri satis alijs exercitationibus, quæ in damnum *Malefici cum dæmone concurrunt ad maleficia.* generale multorum; aut exitium particularis alicuius cedant: vt sunt illæ, quæ a practica malefica assignantur. Cum enim nihil tam habeat in optatis, quam maleficijs homines, & creaturas inficere, non sinit suæ malitiæ ministros a malis inferendis vnquam cessare; sed eos vsquequaque vrget, & prouocat ad noua, & maiora exitia quoquomodo concinnanda.

Multa namquè ipsi licent, cum malefici consensus accedit, quæ soli non permitterentur; quia necesse est ad maleficium aliquod perficiendum, vt *Dæmon vt causa efficiens, & proxima Maleficij, vt causa moralis remota.* vterquè conueniant, & tanquam causæ partiales coniungantur ex pacto ad vnum, eundemquè effectum producendum, Homo, qui parum potest, concurrit ad actum suas vires superantem, tùm dæmonem inuocando, vt adsit, & volitum maleficium exequatur: tùm externa aliqua peragendo, quę sunt aut signa inuocationis: aut instrumenta damni, & maleficii. Dæmon, qui multum potest, si à Deo liceat,

cat, excitatus, & inuocatus prosilit ad signum à malefico exhibitum; & statim optatum producit effectum; ita vt alter sit causa remota, & moralis, quæ consensu, & voluntate concurrit, cum non possit physicè, & naturaliter attingere proximè talè effectum, qui eius potestatem excedit: Alter causa proxima, & efficiens, quæ immediatè concurrit ad efficientiam actus malefici, de quo præuio consilio in nocturnis conuentibus: aut secretis communicationibus inito mediis assignatis dæmon, & maleficus conuenerunt.

Incitati à malitia. Dæmoniaca. Propria, & Aliena.

Quare aptè Ioannes locustas inferas tanquam equos paratos ad prælium nocendi potestatem habentes repræsentat. Malefici etenim, qui laxiorem à Domino licentiam accipiunt, quia sunt in statu tum benefaciendi, tum malefaciendi, cum sollicitè actionibus diabolicis tanquam calcaribus vrgentur ad maleficia, non secus ac feroces equi à sessoribus agitati grassantur in homines omnis ætatis, sexus, & conditionis; & eò grauiorem inferunt stragem, quo & propria, & aliena voluntate feruntur. Propria, quæ, cum corruptissima sit, & malitiam diabolicam imitetur, nihil optat tam ardenter, quam inferre mala; nec in aliquo delectatur, nisi cum horribilem edit hominum carnificinam. Aliena, eorum, puta, qui superbia tumentes, ardentes luxuria, auaritia æstuantes, & ira perciti eos impellunt ad maleficia procuranda, quibus suam impleant, & exatient cupiditatem. Quid ergo mirum, si & diabolicis; & propriis, & alienis sollicitationum motibus violenter impulsi, tanto impetu properant in prælium contra homines, quos vexant maleficiis Somniferis, Amatoriis, & Hostilibus? Nam ad hæc tria genera omnia reuocantur; vt sequentes articuli declarabunt.

Quę maleficia reuocantur ad. Somnifera. Amatoria. Hostilia.

ARTICVLVS I.

Somniferam.

§. I.

646 QVàm salubre consiliũ Christus Dominus *Matthei* 24. proponit, cum monet, vigilandum esse, & iugiter excubandum, ne fur domum perfodiat, & dormientes, inopinantesquè opprimat. *Furem enim*, ait ibi S. Hilarius, *ostendit Zabulum ad detrahenda ex nobis spolia peruigilem, & corporum nostrorum domibus insidiantem, vt en incuriosis nobis, & summo deditis consiliorum suorum, atquè illecebrarum saeculis perfodiat. Paratos igitur esse nos conuenit, & orationum assiduitate detentos omnibus præceptorum suorum operibus inhærere.* Et quidem tutissimæ sunt illæ vigiliæ, quas Deus nostris precibus, & operibus bonis inuitatus vt pro nobis agat excubias contra vigilantem inimicum, qui non modò per se suis consiliis, & illecebris; sed etiam per suos magos, & maleficos diuersis incantationibus homines adoritur, dum somno naturali somnum diabolicum superinducit, & arctissimis somni vinculis decumbentes detinet, vt illos diris suis artibus obruat, nisi dormituri antè implorauerint Dei omnipotentis auxilium aduersus omnes tenebrarum principis, & ministrorum eius insidias.

Vigilandum contra insidias dęmonum, & maleficorum somnum inferentium.

Quia.

§. II.

QVas difficiliter vitari posse patet ex eo, quod de nocte in obseratas domos, & clausa cubicula tenebriones illi ignota facie dilabuntur. Solet enim eorum magistellus, sicut variis confessionibus sagarum constat, quas refert Remigius *lib. 2. cap. 4.* eos, qui emerito multorum annorum spatio plurimis maleficiis fidem suam probauerunt, tanquam veteranos milites certis infernalis militiæ præmiis, Imperatorum more donare, nempè, se in alienas formas immutandi, & ædes penetrandi potestate, quasi authoramento diuturnę seruitutis, & fidelitatis. Hac accepta facultate in mures, locustas, feles, & alia pusilla animalia transformati, vt putant, per quasuis angustias nullo negotio viam sibi faciunt, & intromissi pristinæ formę denuò restituuntur, si velint (sed hæc fiunt eo modo, quo dictum est supra *disput. præcedenti num. 295. & seq.* & præsertim *num. 300.*) Tum ad eos accedunt, quibus moliuntur interitum, artus eorum omnes illiniunt, in os potiogem aliquam infundunt, atquè malo carmine, certisquè ritibus somnum inducunt, vt nulla vi possint euigilare, vt sic securiùs destinatum opus ipsi peragere valeant. 647

1. Difficiliter euitantur

§. III.

HÆc autem soporatio iis sathanæ ministris facilis est, siue narcoticis, siue diabolicis remediis vtantur, cum vtraque somnum arctum, atquè diuturnum conciliandi habeant facultatem. Nam multa sunt, quę sola vi, ac potentia naturali, si infundantur, vel admoueantur, non soporem tantùm, sed stuporem, torporemquè aduersus vehementissimos quosquè cruciatus inducunt; vt lolium, solanum, mandragora, papauer, & similia, quę Chirurgi non ignorant, si quando ab humano corpore membrum absquè doloris sensu resecare desiderant. Sed plura, & perfectiora norunt dæmones; Nulla enim virtus in rebus natura editis eos latet; sed perfectissimè omnia simplicia ad consopiendos homines apta nouerunt, quę ipsi posteà maleficis indicant, vt ex illis insimul temperatis suas potiones somniferas elicere possint. At viribus naturæ non egent, qui siue illius rei aduentitiæ, atquè externæ adminiculo tanta possunt, qualia in operationibus eorum quotidianis conspiciuntur. Scitis enim somnum immittere valent, & soporem conciliare quędam adhibendo non vt causas naturales; sed vt symbola, & signa ex instituto ad dæmonis opem inuocandam. Quis namquè credat excitandi somni facultatem habere characteres magicos, lucernas sulphuream flammam euomentes, pedes, & manus mortuorum prius oleo diabolico inunctas, partes aliquas humani cadaueris: vt spinam dorsi certis locis appensam, cadauerum abortione egestorum, & igne elixorum pinguedinem, faces excantatas, & de certi generis lychno, & quadam pinguedine compositas, quæ fumum emittentes, *Nebulam somni* vocatum, præferuntur accensæ: vel domi relinquuntur, cum aliquod maleficium operandum est. Et tamen his omnibus vtuntur, vt soporem inducant, quamuis hæc omnia ex pacto tantùm efficacitatem habeant. Huiusmodi somnum, facile est credendum immissum fuisse illi Adolescentulæ, de qua, supra *disp. 2. num. 287.* 648

2. Faciliter conciliantur remedijs. Naturalibus, ac Diabolicis. 2.

Quis

§. IV.

649 QVis verò explicare queat, quot facinora hi noctambuli homines ijs naturalibus, & dæmoniacis telis armati in perniciem omnium moliantur.

3. Crebrò adhibentur Ad. Vtilitatem propriam.

Si homines è cubiculis, mulieres è lecto geniali ad conciliabula malefica auolare desiderant, ne quid quotidianæ, & nocturnæ consuetudinis desideretur, per incantationes domesticis somnum inducunt. Illiniunt namque inguine somnifero vel aures; vel enleitram: vel pallium; & sic soporem excitant, ex quo alij facile excitari non possint, vt exemplis probat Remigius *lib. 1. cap. 12.* Et mihi enarrauit anno Domini 1649. Venetijs quædam N. Mulier à dæmone incubo possessa tunc vidua, quòd dum etiam viueret maritus, ac cum illo decumberet in lecto dæmon illum ad tam arctum somnum inducebat, vt eam comprimentem nullatenus ipsum audiret.

Si à Iudicibus deprehensi tanquam veneficij sontes, silentio tormenta, & pænes superare volunt, virtute characteris in pereaigua lamina, aut certa exarati soporem aduehunt tam altum, vt nec ab excitantibus Iudicibus, qui varijs interrogationibus veritatem eruere volunt; nec à torquentibus carnificibus, quorum augetur barbaries, dum se deludi conspiciunt, nec ab acutissimis doloris equuleis, qui intima viscera penetrant, vllo pacto excitari possint; vt accidit in quodam Benigno, qui Danorum Reginæ Consiliarium occiderat, de quo idem Auctor *lib. 2. cap. 4.* sed nos latiùs infra *tom. 2. disput. 1. num. 140.*

§. V.

Aliorum damnū.

SI tutò volunt alienas opes inuadere, penetrare domos, scrutari supellectilem, & quæ libet, secretis tollere de medio latrocinijs, modò inunctos digitos, manus, aut pedes alicujus patibulati accendant: aut partem cadaueris certo loco appendant, intrepidè parietes effodere, & domos euertere possunt; cum domestici omnes graui sopore immergantur: vt duobus, & lepidis exemplis, quorum vnum supra *num 596.* retulimus, ostendit Delrius *lib. 3. par. 1. quæst. 2. disquis. magic.*

Si castæ alicuius matronæ, aut puellæ pudicitiam adulterijs, libidinibus contaminare statuunt, & post importunas solicitationes post dona frequenter oblata, post crebras visitationes, aliaquè amoris incentiua frustra adhibita vim facere deliberant; accensa priùs face obscurum ducente lumen in cubiculo, audacter ad prædam inuolant: clamet quantum voluerit vim patiens mulier, & vim vi repellere tentans, domesticorum opem imploret, nihil proficit, omnes consopiti, & mortuo similes aures non habent, nec ab alio, quàm à Deo auxilium expectare potest, qui sæpissimè castitatis integritatem admirabili modo contra petulantium, & fætentium hircorum impetus tuetur, & protegit: vt memorabili exemplo idem Delrius *loco citato* demonstrat.

Deniquè si tollendi è cunis, aut è matrum sinu pueri: si aliquis veneno appetendus, somnus ijs maleficis artibus aduocatur, quo ita matres corripiuntur, vt non sentiant sibi filios eripi; nec alij suis faucibus infundi venenum, etiamsi firmiter, & validè os illis deducatur, ne potionem agitatione excludant, aut lecto violenter deturbentur. Tanta est enim venenati poculi vis, & operationis dæmoniacæ virtus, vt nec clamoribus, nec vellicationibus, nec agitationibus quibuscumque expergefieri possint. Quare salubriter æterni consilij Angelus cuiquè suadet vigilare contra latentes ipsos fures, & antequam lecto decumbat, preces, orationesquè præmittere, quibus se in Dei præsidium, & totelam commendet, vt tota nocte possit in Dei protectione morari, & pacifico somno gaudere, frustra obnitentibus somniferis malefactoribus.

Nisi orationibus præueniātur.

ARTICVLVS II.

Amatoriam.

FOrmidandum instare nobis aduersarium ex eo maximè liquet, quòd dæmon, si quandoque ipsi a Deo permittitur, non solùm in bona extera, & in omnia corporis membra grassandi potestatem habet; sed etiam in ipsam animam, quam varijs passionum motibus exagitat, maximè cum excitat æstus libidinis, & ardentes Veneris faces accendit, animosquè pudicos ad impurum amorem tam validè flectit, vt non amare, sed furere videantur; præsertim cum malefici suis philtris, & amatorijs poculis aliquem prouocant ad amandum; tunc enim vires omnes adhibent, vt maleficia amatoria suum sortiantur effectum. 650

Dæmon homines excitat ad libidinem per philtra, & pocula amatoria.

§. I.

FAcilè hanc dæmoni quis posset negare facultatem. Sed illi eam tribuit sacræ scripturæ inuiolabilis auctoritas, dum *Osea. 4.* hostem humani generis vocat spiritum fornicationis, qui potest incendere hominem ad libidinem, & explicat Cassianus *Collat. 7. cap. 32. Incentores, ait, libidinum, atquè luxuriæ, quosdam spiritus esse Propheta commemorat: spiritus,* inquiens, *fornicationis decepit eos: & fornicati sunt à Deo suo,* & *Nahum 3. Propter multitudinem fornicationum meretricis speciosa, & grata, & habentis maleficia.* Quod de maleficijs amatorijs rectè interpretatus est Franciscus Ribera. Quorum etiam apud Baruch. *in epistola Ieremiæ 6. vers. 42.* mentio habetur his verbus: *Mulieres circundatæ funibus in vijs sedent succendentes ossa oliuarum, cum autem aliqua ex ipsis attracta ab aliquo transeunte dormierit cum eo, proximæ suæ exprobrat, quod ea non sit digna habita, sicut ipsa, nec funis eius diruptus sit.* Per quas funes rectè intelligi posse maleficia amatoria, quibus homines ad libidinem accenduntur, & quasi impelluntur ad peccata carnalia, nemini est ambigendum.

Probatur auctoritate Sacræ scripturæ

Idem Patres asseuerant S. Irenæus *lib. 1. cap. 9.* S. Greg. Nazian. *orat. 29. in laudem Cypriani:* S. Gregor. Roman. *lib. 1. Dialogorum cap. 4.* S. Epiphan. *lib. 1. tom. 2. contra hæres. Ebionit.* Arnobius *lib. 1. contra Gentes,* & S. Hieronymus *lib 3. comm. in epist. ad Ephes. cap. 6.* qui docet, aliquos esse dæmones amoribus, & amatorijs canticis seruientes: vt *in Nahum 3.* tribuit maleficijs, & incantationibus, quod faciunt homines amare ea, quæ odisse debuerant: & detestari ea, quæ amare tenebantur.

Patrum.

§. II.

Theologorum.

THeologi vno ore talem admittunt potestatem: vt S.Thom. D.Bonauent. *in 4. sentent. dist. 34.* quos Petrus de Palude ibidem, Alphonsus à Castro *lib. 2. de iusta heretic. punit. cap. 15.* Auctores Mallei Malefic. *prima par. quæst. 5,* Michael Medina *lib. 2. de recta fide in Deum cap. 7.* & moderni omnes sequuntur.

Legum.

Idipsum confirmant leges, quæ sub grauioribus pęnis pocula amatoria vetant, *L. Constantiniana. Eorum. C. de malef. & mathem. L. 3. §. Adiectio. ff. ad Legem Cornel. de Sicarijs. & L. Si quis aliquid. §. Abortionis: aut poculum amatorium. ff. de pęnis.*

Iurisprudentium

Hoc approbat Iurisperitorum in dictas leges vnanimis sententia: Alberticus *in Rubric. C. de haeretic. num. 0.* Azo. *in titul. de malefic. & mathemat.* Bonifacius de Vitalinis *in tract. de maleficis*: Godefridus *in L. Eorum C. de malefic. & mathem.* Angelus ibi. Grillandus *de sortilegijs quæst. 3. & quæst. 12.* Oldradus de Ponte *in consil. 210. incipit: Regularis habet traditio.* Panormitanus *in cap. In tabulis, de sortilegijs num. 4.* Ioannes ab Anania ibidem *in Rubrica*, Petrus Ancharan. ibidem *in cap. ex tuarum; & in lib. 6. de Heretic. cap. Accusatus. §. sane.* Hostiensis *in Summa, de Magistris §. quum scientiam.* Franciscus Squillacensis *de fide Catholica cap. 9.* Sed latè Petrus Binsfeld. *Comment. in titul. de malef. & mathem.*

§. III.

Philosophorum.

PHilosophi, & alij naturæ indagatores dum talem virtutem quibusdam rebus naturalibus attribuunt, quæ eò ampliùs reperitur in dęmone id testantur: vt Aristoteles *lib. 2. Historia Animalium cap. 14. & lib 9. cap. 17.* Plinius *lib. 8. c. 42. & lib. 32. cap. 4.* Marsilius Ficinus *lib. 13. Theologia Platon.* Cęlius Calcagninus *integro opere de Amatoria magia*, & plures alij quos citat Tiraquellus *13. lege connubiali.*

Poetarũ.

Poetæ idem indicant, qui fictionibus vera multa admiscent: vt Virgilius *in Pharmaceutria.* Ouidius *in suis libris heroidum*, Theocrit. & Propertius.

Magorũ confessionum.

Magorum confessiones, in quibus vsque ad mortem perseuerarunt, quarum plures Grillandus *de sortilegijs q. 3. n. 15. & q. 5. n. 2. refert*, idipsum probant.

Experientia.

Ipsa tandem testatur experientia in pluribus, quos Ecclesiastici, & profani Scriptores referunt: vt in puella adducta ad S.Hilarionem, de qua postea, apud S.Hieronymum. in Iosaphat, & Pheduda apud Damascenum, *in vita Barlaam, & Iosaphat.* In Iustina, & Cypriano apud Nazianz. & Nicephor. In Basilio pseudomonacho, & moniali apud S. Gregorium. In Marco Antonio Triumuiro apud Plutarcum: & in alio, de quo Cleodanus apud Lucianum.

§. IV.

651 MOdus autem, quo huiusmodi maleficia amatoria componuntur, traditur à Grillando *de sortileg. loco citato*, vbi ait: *Fieri vel intra: vel extra corpus. In corpore per cibum, & potum, siue esculenta, & poculenta, in quibus res sacra: vt hostia consecrata, aut non consecrata, sed notis magicis inscripta frequenter admiscentur:* vt ipse probat exemplis. *Extra corpus per aliquas mixturas compositas ex herbarum folijs, radicibus, reptilibus, metallis, plumis auium, membris animalium, capillis, vnguibus, aut vestimentorum fragmentis, quę adhibitis certis ligaturis in tunica maleficiandi inuoluuntur, & consuuntur: vel sub puluinari, aut lecti inuolucris: aut sub limine ostij domus, aut alio loco, per quem maleficiandus transiturus est, abscondantur.* Hæc ille.

Modus assignatur compositionis philtrorum.

Quorum effectus est promouere Ad 1. Perturbationē.

Hæc autem dum fiunt, varios in homine operantur effectus. Sic namque eum ad amorem prouocant, vt sæpiùs pro amore perturbationes, insaniæ, & mors ipsa adducantur.

Quasnam in toto homine perturbationes sentiant, qui philtris, & poculis amatorijs à maleficis vexantur, testantur excitati humores, irritatum semen, membra incalescentia, flatulentia inducta, pruritus, & calor in corpore æstuans, perturbata imaginatio, concitata phantasia, memoria inuoluta, intellectus obscuratus, voluntas crebris, & importunis suggestionibus solicitata, dæmone exteriùs operante per varia pharmaca, quæ vel naturaliter vim habent illos motus producendi: vel tanquam signa conuentionis applicantur, & interiùs certante per varias tentationum illecebras, æstusquè libidinis, quibus miser homo ad desideria carnalis copulæ quasi inuitus trahitur: vt liquet ex facto monialis illius, de quo Gregorius *lib. 1. Dialog. cap 4.* quæ incantata à Basilio Monacho febricitare incæpit, & vehementer anxiari, magnisquè vocibus cum stridore clamare: *modò moritura sum, nisi Basilius Monachus veniat.* (Is erat in magicis artibus insigniter exercitatus) *& ipse mihi per sua curationis studium salutem reddat.* Quod cum Equitio Abbati relatum esset, verbo solo monialem curauit, & Basilium expelli præcepit è Monasterio, qui postea à Populo Romano igne crematus est.

Sic Venetijs anno 1648. Quædam Adolescentula filia cuiusdam Mercatoris ætatis suæ anno 17. cum vehementer diligeretur à quodam prædicti Patris sui famulo, is, vt optata Adolescentula carnaliter frui valeret, ad quandam Sagam confugit, cuius ope eam maleficio amoris affecit, quæ statim nocturno tempore clamare cæpit dicens: En morior, nisi mihi concedatur in lecto concumbere cum famulo nostro, *qui in eadem domo, sed altero cubiculo dormiebat. Accurrerunt ipsius Parentes eam reprehendentes, & admirantes super his, quæ dicebantur à filia iam modestia satis prædita. At illicò dęmon, qui eorum ancillam possidebat, famuli crimen patefecit, qui sine mora è domo aufugit, postera autem die ego rogatus accessi, & interrogata Adolescentula: an voluntariè prædicta verba protulisset, quæ respondit, se inopinanter sensisse sibi cor aduri amore erga famulum; phantasiam, & imaginationem turbari, intellectum obscurari, ac confundi, voluntatem crebris, & importunis suggestionibus sollicitari, interiùsque per vehementem libidinis æstum ad desiderium concumbendi cum famulo quasi inuitam trahi, ita vt se abstinere non posset, quin clamans dicta verba proferret. Quibus à me auditis, statim admonita, ac suauiter correpta genuflexa ante Crucifixi imaginem omnia sua peccata detestari cæpit, ad Deum confugit, ac tandem post nonnullos fidei, ac fiduciæ in Deum actus elicitos à quocumque maleficio, Deo adiuuante, ac præceptis à me contra Dæmonem formatis, perfectam coram me consecuta est sanitatem.*

Sed

§. IV.

2. *Insaniam.* SEd vlterius progreditur philtrorum vis. Non enim solùm turbat maleficiatos, sed insuper crescente perturbatione in insaniam eos præcipitat; vt videtur in puella, de qua Hieronymus in vita Hilarionis. Hanc cum Iuuenis Gazensis deperiret, idest, vehementer amaret, & tactu, iocis, nutibus, sibilis, & cæteris huiusmodi, quæ solent morituræ virginitatis esse principia, nihil proficeret, Memphim perrexit, & anno elapso magicis artibus instructus ab Æsculapij vatibus rediit; atquè subter limen domus puellæ quædam tormenta verborum, & portētosas figuras in æris Cyprij lamina sculptas defodit. Illico cępit amore insanire Virgo, & amictu capitis abiecto rotare crinem, stridere dentibus, inclamare nomen adolescentis; magnitudo quippè amoris eam in furorem verterat. Perducta ergo à parentibus ad monasterium S. Hilarionis ei traditur, vlulante statim dæmone, & confitente: *Vim sustinui inuitus sum abductus, quàm benè Memphim somnijs homines deludebam. O cruces, ò tormenta; quæ patior. Exire me cogis, & ligatus sub limine teneor. Non exeo, nisi me adolescens, qui tenet, dimiserit.* Tunc senex: *Grandis*, ait, *fortitudo tua, qui licio, & lamina strictus teneris. Dic, quare ausus es ingredi puellam Dei?* *vt seruarem*, inquit, *eam virginem. Tu seruares*, ait Sanctus, *proditor castitatis? Cur non potiùs in eum, qui te mittebat, es ingressus? Vt quid*, respondit, *intrarem in eum, qui habebat collegam meum amoris demonem:* sicque hæc confitens à Sancto fugatus est.

Quod antiquis etiam notum testatur Ouidius *lib. 2. de Arte amandi.*

Philtra nocent animis, vimque furoris habent.

Et Iuuenalis *Satyra 6.*

Hic magicos affert cantus. Hic Thessala vendit
Philtra, quibus valeant mentem vexare mariti.

Vnde philtrum communiter vsurpatur pro genere veneni amorem, & insaniam inferentis.

Huiusmodi maleficio affecta fuit anno 1655. Isei Brixiensis territorij quædam Adolescentula, cui quidam Iuuenis aduena iniquus, ac pessimus relaxandi animi gratia, ac solatium socijs exhibendi quosdam tradiderat fructus verbis blãdis eam alloquens, quæ statim ac tales fructus manducauit, tota perturbatione referta in insaniam prorupit, ac post illum adolescentem currere cœpit clamans se morituram, nisi cum eo carnaliter copularetur; quo recedente cum suis socijs à tali vico, & nauiculam ingrediente, dicta Adolescentula vsque ad lacus ripam illum prosecuta insaniens, quasi animam exhalans super terram strata volutabatur. Demum Bergomum coram me adducta ab huiusmodi maleficio, Diuino fauente auxilio totaliter libera recessit.

§. V.

652 TAndem eò crescit malefica vis, vt post perturbationes, & insanias, furiosam mortem inferat. Sic Eusebius Chronico testatur, Lucretium
3. *Mortē ipsam.* Poetam primò dementatum, deindè furoris impatientia seipsum interemisse. Plutarchus in Lucullo refert, illum simili arte in furorem actum, & postea interemptum. Caligulam potione amatoria à Cęsonia porrecta interijsse, narrant Iosephus *lib. 21. Antiquit.* & Suetonius in Caligula. Idem de Federico Duce Austriæ Rege Romanorum electo, & a Ludouico Bauaro victo, testatur Cuspinianus. Quarè iura ciuilia pęna mortis afficiunt illos, qui talia pocula amatoria quomodocumque sint composita, cæteris præbent: vt constat *L. Si quis aliquid ex metallo §. qui abortionis ff. de pœnis*. Bartolus ibidem Grillandus *de sortilegijs. q. 12.* & Menochius *lib. 2. de arbitr. Iud. qq. cas. 358.* si ex eis mors sequatur, & etiamsi mors non sequatur, modò quis arte magica animum hominis ad illicitum amorem attraxerit: vt probant citati Grillandus *quæst. 11. num. 7.* Petrus Gregor. Tholosanus *in 3. par. Syntagmatis iuris vniuersi lib. 34. cap. 12. num. 11.* & Menochius *lib. dicto casu 388. num. 5.* Etsi enim hodiè puniantur extraordinariè ad Iudicis arbitrium, si mors non interueniat. Olim tamen pœna relegationis, aut damnationis ad metalla mulctabantur: vt testantur præfati DD. apud Binsfeldium *Comment. in titul. C. de malef. & mathem. in L. Eorum. quæst. 3. conclus. 4.* vt videas, quàm noxia sint illa philtra, & maleficia amatoria, ex quibus tanta mala oriuntur.

§. VI.

IN ijs verò duo sunt diligenter obseruanda. Alterum, quòd licet quædam naturalia vim habere dicantur amorem conciliandi, & commouendi animos ad libidinosas actiones: vt Hippomanes, quod est caruncula quædam, quæ in pulli equini fronte consurgit, quam euulsam, & in puluerem cōuersam ad amorem concitandum efficacissimam esse, tradunt Aristoteles *de natura animalium lib. 6. cap. 22.* Plinius *lib. 8. hist. natural. cap. 42.* & Seruius *lib. 3. Georgicorum in illud Virgilij.* 653 *Non tamen voluntatē potest.*

Hinc demum Hippomanes vero quod nomine dicunt Pastores.

Non tamen tantam illis inesse facultatem, vt in hanc personam potiùs, quàm in illam aliquem cōpellant; sed tantùm in genere venereos motus excitare posse. Quòd si quis in aliquam personam determinatam propensiorem amoris violentiam sentiat, hoc non ex vi rerum naturalium; sed ex dęmoniaca operatione procedit, inquantum dæmon cum Malefico ex pacto concurrit ad amorem in illa persona procurandum, in cuius perniciem signa diriguntur; dum ex vna parte maleficus philtrum applicat, & poculum præbet dæmonem inuocando, atque maleficiatum sæpiùs adit, cum res naturales illum perturbare incipiunt; & artibus, quibus solent homines, & mulieres capi, instanter vrget ad aliquem diligendum, cuius miras profert laudes, & amoris reciproci vehementiam extollit. Dæmon verò ex altera parte ad philtri signum interiùs operatur efficaciori actione; & absente, aut præsente malefico assidue maleficiati phantasiam, & memoriam mouet exhibendo personæ species varias, propter quas amore digna videtur; & illas, quæ reddunt indignam, & exosam, subtrahendo. Vnde præda ab vtroquè exteriùs, interiùsquè quæsita, & lacessita facile in nassam cadit. 1. *Determinare*

✠✠
✠

§. VII.

2. Cogere

ALterum: in ijs operationibus magicis quantumuis efficacibus numquam voluntatem, & liberum arbitrium cogi. Nam etsi diabolus possit mouere corpus, turbare phantasiam, & medijs sensibus internis, & externis in intellectum cogitationes immittere; tamen non sic mouere voluntatem potest, vt in suo actu cogatur: quia implicat contradictionem, illam esse liberam, & tamen quoad actum suum interiorem cogi: vt docet D. Bonauentura *in 2. sent. dist. 25. par. 2. q. 5.* & tenent communiter Theologi. Si quid enim vult, ex hoc, quod libera est, liberè vult; & si aliquid vult, voluntariè vult. Si autem cogeretur, aliquid seruiliter vellet, & inuitè vellet, & sic simul, & semel actum haberet liberum, & seruilem, voluntarium, & inuoluntarium, quod est impossibile. Ideò totum, quod facit veterator ille, est, liberum arbitrium allicere, & libidinis pabulum ministrare per concupiscentiæ motus, & cogitationes occasionaliter immissas modo, quo *disp. 2.* explicauimus *n. 269.*

Idcircò si quis per maleficium inductus moueatur ad aliquam mulierem concupiscendam, eamquè in sponsam ducendam, matrimonium tenet, nec potest dirimi: quia licet ibi fuerit inductio, non tamen ibi fuit coactio. Actus enim voluntatis, quo præstitit consensum, fuit liber, quod sufficit ad validitatem contractus.

Quare si quid philtra, & maleficia amatoria operantur, non prouenit ex eo, quòd voluntas cogatur; sed à spontanea maleficiati inclinatione, qui dum à diabolo importunis solicitationibus, & tentationibus acrioribus agitatur, incipit incalescere in amorem illius, cuius gratia fit maleficium, nec à cogitationibus, alijsquè libidinis irritamentis abstinet, donec pleno, & voluntario consensu ad effectum deuenerit, quod maleficio prætendebatur. Distinguendum est enim inter motus concupiscentiæ, & actiones voluntatis. Nam dæmon illos motus etiam in nolentibus excitare potest; illas verò actiones imperare non valet, nisi in liberè volentibus, qui tyrannicè eius dominationi omninò subiecti, numquam eius mandatis, & solicitationibus obstant; sed liberè, & præcipiti ad malum voluntate proficiunt in peius. Ideò qui coactionem voluntatis causantur ad excusandas excusationes in peccatis, mentiuntur; cum tota dæmonum, & maleficorum cohors cum suis philtris, & poculis amatorijs contra illam præualere minimè possit.

§. VIII.

654 HInc à Confessarijs, & Iudicibus diligentissimè sunt interrogandi istorum maleficiorum concinnatores, quid in conficiendis hisce maleficijs intenderint: quis eorum fuerit finis, quam fidem habuerint in rerum, quibus vsi sunt, applicatione.

Si dæmon simpliciter inuocatus fuerit ad tentandum viri, vel mulieris pudicitiam secluso pacto expresso cum dæmone; secluso etiam abusu sacramentorum, vel sacramentalium, aut verborum sacræ scripturæ: ac demum seclusa inuocatione dæmonis per verba deprecatiua, sed inuocetur verbis imperatiuis, licèt grauissimum sit peccatum superstitionis, non tamen sapere hæresim, sentiunt Clarus in *§. Hæresis. verb. successiuè*. Oldradus *Consil. 210.* Glos. Archid. Gemin. & Canonistæ *in cap. Accusatus. §. Sanè extra de Hæreticis lib. 6.* Pegna *in direct. Inquisit. par. 2. comm. 68.* & plures alij relati à Diana *par. 4. tract. 7. Resolut. 10. vers. sed oritur, folio mihi 206.* & nuper Carena *de officio S. Inquisit. tit. 12. §. 7. num. 48.* & Ignatius Lupus *comm. in Edict. S. Inquisit. par. 3. lib. 19. art. 2. diff. 1.* Ratio est, quia non tribuitur dæmoni, nisi quod ei conuenit: Ipsius enim proprium est tentare, & ad peccata animos flectere iuxta illud Matthęi, *& accedens tentator*. Contrarium tamen sustinet Anton. Diana *loco cit.* probans, inuocare dæmonem etiam verbis imperatiuis esse sortilegium hæreticale: eo quòd pertinet ad societatem dæmoniacam exigere a dæmone spontè concurrente consilium, fauorem, aut quoduis officij genus, siue exactio fiat deprecando, siue imperando, plures Auctores pro se adducit, nempè Simanc. August. Homobon Spineum, & alios quorum rationes videre licet apud Dianam loco citato. Quę opinio videtur magis rationi consentanea.

Si autem in illis maleficijs concinnandis dæmonem expresse per modum adorationis inuocauerint: Vel ab eo expetierint, & expectauerint aliquid, quod soli Deo facere conuenit; etiamsi non fuerit per modum adorationis, apertam sapiunt hęresim: quia tribuitur creaturæ, quod soli Deo debetur.

Si verò crediderint, maleficia, aut dęmonem posse alicuius viri, vel fæminę cogere voluntatem ad amorem inhonestum, vehemens est hęresis suspicio, & si de veritate instructi, acquiescere nolint, tanquam heretici sunt habendi: vt rectè tradit Binsfeldius *Comment. in 7 tit. C de malef. & mathem. quæst. 5. concl. 4. in leg. 4.* quia credere, hominis voluntatem à dæmone, aut malefico efficaciter cogi ad amandum aliquem, vel aliquam: hæresis est aperta; cum repugnet libertati à Deo nostrę voluntati inditę. Si enim voluntas à dæmone cogitur ad aliquem amandum, iam non est libera, vt supra diximus, nec in manu consilii sui, secundùm Iesum filium Sirach *Ecclesiast. 15. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui.*

Si tandem in hisce maleficiis operantes abusi fuerint Sacramentis, vel sacramentalibus, aut verbis sacrę scripturę, redduntur de hæresi suspecti: vt tradunt Panormitanus *in c. 1. de sortileg ex Glossa, lib. 6. de Hæreticis c. Accusatus. §. sanè*. Carena cum aliis ab ipso citatis *in tract. de modo procedendi in S. Tribunali tit. 12. §. 5. num. 31.* Ratio clara est. Sapere enim hæresim nil aliud est, quam fortem præbere hęresis suspicionem. Quis autem ad tam abominabilem vsum res sacras adhiberet, nisi aut effectum habere existimet; aut illius esse momenti iudicet; & sic contemnat mysteria nostræ salutis? quæ, an sapiant hæresim, quisque æquus rerum diuinarum æstimator facilè animaduertet. Sed de his videas, quæ ponuntur *tomo 2. disp. 1. num. 49. & seq. & 53. & sequentibus.*

ARTICVLVS III.

Hostilem.

SI nihil tutum ab hoste, qui omnes nocendi vias parat; quot modis, putas, sęuit in homines furens eorum inimicus, qui nomine Abaddon, Apollyon, & Exterminator re, & facto talem se exhibere desiderat, generalia in bonis animę, corporis, & fortunę exterminia inducendo, hostilibus, aut damnum inferentibus; aut aptis inferre: aut ideò adhibitis, vt inferatur, dum actu, potentia, intentione hominem à facie terrę exterminare: seu vt explicat 655

Dæmon per maleficia homini nocet.

plicat S. Antonius à Padua ser. 24. extra terminos vitę æternę hominem ponere conatur? Non vacat, multiformis malorum artificis multiplices maleficiorum referre dolos, & modos; at cum de eis aliquid dicturi simus disputatione sequenti: sat est nunc, vt ex vngue leonem dignoscamus, si aliqui recenseantur, qui ad inferendum triplex illud damnum reuocantur.

§. I.

1. In Anima. PRimò animum maleficijs aggrediuntur, dum errorem in intellectum, in voluntatem odium, in memoriam obliuionem inducunt: vt ex superiori articulo facile colligitur. Nam si hoc naturalia pharmaca possunt, ita vt eorum virtute homo fiat stupidus, crudelis, otiosus, obliuiosus, & misantropos, dum organa spiritualibus operationibus à natura destinata læduntur, turbatur sanguis, humores aduruntur, frigus inducitur, & corporis temperamentum mutatur; vt videtur in ijs, qui lycantrophia laborant. Quid non facient, si a malefico tanquam signa dæmoniacæ inuocationis applicentur? Nonne dæmon totam operationem generalem rerum naturalium in certum effectum, & circa certam personam dirigere poterit de suo addendo efficaciorem actionem, quæ tanta in potentijs, & facultatibus animæ potest, quanta disputatione secunda explicauimus? Sic homo aliàs sanæ mentis perturbata phantasia, errore aliquo singulari laborabit, & laxatis cerebri rotis circa rem particularem delirium patietur: aut odio alium in præsentia prosequetur, quem in absentia affatim amabit, dæmone ob oculos ponente imagines, ob quas impetum totis viribus faciet in eum, si forte accedat, tanquam in oblatum malum multis deformitatibus, turpitudinibus, & horribilibus monstris pictum apparens. Huiusmodi maleficio sæpe solent affici nouelli coniuges.

Sic anno Domini 1658. ad me confugit quædam nouella sponsa à Coloneo territorij Bergomensis, quam cum sponsus vellet amplecti, quamuis eum vehementer diligeret, illicò odio erga eum ita afficiebatur, vt nec illius præsentiam, & eò minus tactus sustinere posset, qui quidem sponsus prius maleficio ligaminis fuerat affectus, sed à Deo media mea instructione, ac benedictione liberatus erat. Itaquè dicta sponsa ad me vna cum sponso confugiens, post debitas instructiones, & actus fidei elicitos tandem perfectam sanitatem est assecuta.

Simili maleficio eodem anno sponsus quidam, ac sponsa ipsius a Buccaleone propè Bergomum affecti fuere, qui simul concumbere nequibant; ac licèt se inuicem diligerent, attamen se sufferre nequibant: bis à me fuerunt benedictionibus muniti; at cum perfectam liberationem non essent assecuti, præcepi, vt vna cum illis coram me venirent eorum parentes, quibus præsentibus, ab eisque vnà cum filijs simul desponsatis fidei, ac fiduciæ in Deũ actibus elicitis à quocunquè maleficio liberi recesserunt.

Aliquando etiam huiusmodi maleficio affecti suorum omnium penitus obliuiscuntur, quasi nunquam in mentem venerint, omnesquè tanquam inimicos habent: quæ omnia causantur à maleficio hostili; vt Codroncus *lib. 3. de morbis maleficis cap. 8.* exemplis ostendit. Quibus perturbationibus in anima fuit affectus Stephanus ille vitriarius de quo supra sub *num. 589.* qui omnes quotquot videbat, vt inimicos suos metuebat, idcirco hùc, illùc discurrebat, nesciens vt profugus, quò se diuerteret: qui dixit mihi, tunc hoc se firmiter in mente habuisse, infra vnius mensis spatium se procul ab hominum consortio, vt animal irrationale in medio agri moriturum.

§. II.

2. In Corpore. SEcundò atrociora in corpus moliuntur maleficij deuouendi, ligaminis, abortus, disiccationis lactis, & venenarij. Nam vt hæc distinctiùs pateant.

Demonem do. Dæmonem in brutorum, vel hominum corpora sola imprecatione immittunt. Sicut enim Dei ministri particulari eius instinctu aliquando malefactoribus imprecantur, vt alij diuinæ vltionis actibus terreantur: sicut Helias quinquagenarijs Centurionibus: Elisæus pueris irridentibus: Paulus Elymæ, Hymenæo, & Alexandro: ita Ministri Sathanæ eius impulsu solent maleficijs alios prosequi; & sic execrari, vt confestim tabe lenta, aut violentis motibus: aut alio interitu pereant ab obsidente, aut etiã possidente dæmone. Quod pluribus exemplis Remigius *lib. 2. cap. 9. & 10. dæmonolatriæ* confirmat. Quibus vnicum ego addam cuius anno 1648. mense Augusti fui testis oculatus. Dum enim Venetijs quendam adolescentem nomine Iulium de Taxis a dæmone obsessum exorcizarem, mihi a dæmone sciscitanti; cur huiusce adolescentis corpus esset ingressus; respondit dæmon: *Quia missus sum a N. malefico* (nomine malefici prolato,) *vt post multas vexationes huic adolescenti inflictas tandem illum è medio tollam; sed nunc video, quòd mea me fefellit opinio*. Immediate namquè a me de exitu illi imposito præcepto, per virtutem Domini nostri Iesu Christi, & fidem ipsius Adolescentis fuit ab eo totaliter expulsus. Vbi videas quomodo dæmon per imprecationem malefici in dictum Adolescentem immissus fuerat, sicut & alius in sororem illius Iustinam, vt eam è medio tolleret, quæ pariter diuino opitulante Numine à dæmoniacis vexationibus libera permansit.

§. III.

SÆpiùs huiusmodi diaboli asseclæ viros male afficiunt, genitalium languedine, retractione, 657
absconsione, subtractione, castratione, seminis exsiccatione, infrigidatione, & spirituum vitalium ad membra generationis prohibitione. Quorum duo tantùm referam exempla inter plures, qui ad me accesserunt sanitatis gratia consequendæ.

Ligado. *Alter fuit quidam de Barillis Bergomas, qui anno Domini 1653. ligatus maleficio sibi facto à quadam muliere meretrice, ne vllam posset ducecere vxorem, timens, quòd eam omnino derelinqueret, sic affectus fuit genitalium languedine, cuius virgam cingulo strinxerat, quòd nullo modo ad matrimonij vsum se aptum amplius sentiebat. Idcirco Adm. Reu. P. Ignatius Lupus felic. recor. vir doctus, & pius eum fuit hortatus, vt pro huiusmodi maleficio destruendo ad me confugeret; qui cum ad me peruenisset, præceptis probaui, an verè esset ligaminis maleficio affectus, qui statim conturbationem in stomaco, ac in renibus velut circulum frigidissimum sensit. Quo male-*

ficio

ficio cognito, ad actus fidei, ac fiduciæ in Deum eliciendos instruxi, & ad propositum firmum se numquam carnaliter aliam, quàm propriam vxorem cognoscendi, vxoremque ducendi ad euitanda peccata carnalia, ad generandam prolem, eamque in lege Dei, & Ecclesiæ, ac bonis moribus educandam induxi. His ab eo peractis protestationibus à maleficio ligaminis liber euasit, vxorem duxit, filios genuit, ac monita sibi à me tradita adimplere studuit.

Alter quidam Iuuenis à Martinengo Diœcesis Bergomensis eodem anno vxorem ducere volebat, cum qua iam sponsalia celebrauerat; sed quidam homo Patri sponsæ dixit: quare vis nubere filiam tuam viro virilia non habenti? Quo à Patre sponsæ audito, confestim cum sponso querimoniam fecit, eò quòd vellet filiam suam in vxorem ducere, & tamen instrumentis ad vsum matrimonij necessarijs careret; qui respondit, se talibus instrumentis benè munitum esse, quæ cum Pater sponsæ videre peteret, ipse posita manu, vt virilia tangeret, ac patefaceret, ecce ea non inuenit; qua de re territus intra se cogitabat, quomodo hoc esset; quapropter dum corde, ac mente dubius permanebat, ac mestus incedebat, sibi virilia grandia habere videbatur, quę dum tangere, & aspicere tentabat, statim totaliter se abscondebant, ac nihil inueniebat. Quod narrans Patri sponsæ vnà cum eo Bergomum ad me perrexit, qui ab huiusmodi maleficio perfectè liber euasit.

§. IV.

658 Simili modo prædicti diaboli partiarij mulieres afficere solent muliebrum locorum arctatione, obseruatione, dilatatione, matricis indignatione, & concubitus horrore.

Sic anno 1650. Venetijs quidam Iuuenis duxerat in vxorem Adolescentulam, cum qua quindecim mensibus iam habitauerat, ac virga genitali laborauerat, vt matrimonium consumaret, numquam tamen potuit vas mulieris penetrare; quod enarrans admodum Reu. D. Francisco Salas suo Parocho presbytero virtutibus claro, ipse ad me accessit, omniaque patefecit. Idcirco ab vtroque coniuge requisitus saluberrimis documentis eos instruxi, sacris benedictionibus muniui, demumque præcepi, vt omne remoueret in vsu matrimonij impedimentum. Quibus peractis à quocumque maleficio liberi permanserunt, ac imposterum filios genuerunt.

Vtrosque etiam coniuges quandoque afficiunt impotentia coeundi, odio reciproco, impedimento contactus, cohærentia mutua canum more, varijsque modis, de quibus supra *disp. 2. num. 177.* de potestate dæmonis tractatemus, quorum plures huiusmodi maleficijs affecti ad me confugerunt Bergomi, Venetijs, & alibi, quos referre nimis longum esset, & tædiosum. Nunc sufficiat scire, quòd huiusmodi maleficia præstant prædicti homines diabolici nunc ad dies aliquot, vel annum, ac tempus determinatum, aut perpetuum aliquando solis verbis: aliquando ligulæ nexu; ità vt qui poterit coire cum vna, non poterit cum illa, quam amat. Et quamuis se potentem sentiat, tamen cum vult actum matrimonialem exercere, statim elumbis, & elanguens recedere cogitur: vt latè tradunt Paludanus *in 4. dist. 34. quæst. 2. art. 3.* Petrus Gregor. *in Syntaxe artis mirabilis tom. 1. lib. 7. c. 7.* Auctores Mallei malef. *1. par. quæst. 8.* & Binsfeldius *tract. de Confessionib. malef. par. 1. quæstionis concl. 6.* & communiter Theologi *in 4. dist. 34.* Canonistæ *in tit. de frigidis, & maleficiatis, & dist. 33. q. 1. c. si per sortiarias.*

In quibus maleficijs dæmoniacis ministri non contenti ligamine, aliquando virilia omnino per præstigia adimunt; vt Sprengerus in Malleo *par. 2. quæst. 1. cap. 7.* & Remigius *dæmonolatriæ lib. 2. c. 5.* exemplis probant. Vndè procedit sæpè matrimoniorum dissolutio, quando maleficium per triennium durat: vt habetur *in c. laudabilem & c. litteras tuas extra de frigid. & maleficiatis*; tunc enim maleficium censetur esse perpetuum non respectu diuinæ, aut dæmoniacæ potestatis; quia incompertum est, Deum, & dæmonem omnia maleficia posse auferre; sed respectu humanæ virtutis, & potentiæ: quia opere humano minimè auferri potest: vt clare docet noster Lupus *par. 3 Comment. in Edictum S. Inquisit. lib. 20. dist. 8. art. 2. diffic. 3.* & latè Tostat. *q. 90. in c. 19. Matth.* Sed videas infra tom. 2. disp. 3. in fine.

§. V.

INsuper mulieribus vterum gerentibus abortus: 659
vel vehementissimos partus dolores mittunt. *Abortū*
Quod fit vel poculis abortionis; de quibus habe- *procurando.*
tur *L. si quis aliquid. §. qui abortionis ff. de pœnis, & L. prægnantem eodem ff.* Vel solo afflatu: vt exemplo cuiusdam Catharinæ metensis confirmat Remigius *lib. 2. dæmonolat. cap. 7.* Vel absconsione lacertæ subter limen domus. Et sic Niderius *lib. vlt. formicary* refert, quendam maleficum dictum Staldelein in oppido Boltingen Lausanensis diœcesis illo modo septem infantes abortiuos cuiusdam mulieris necasse; ibemquè præstitisse in fœtosis pecoribus, quarum nulla toto illo tempore viuum partum ediderat; sublataque lacerta tam mulieri, quàm pecoribus fœcunditatem fuisse restitutam.

§. VI.

PRæterea lac mulierum ità desiccant, vt etiamsi maturos edant partus; tamen eo illo semper carent, quorum plures sæpiùs ad me accesserunt, quę iuxta eorum fidem sanitatem a Deo consecutæ sunt. 660 *Lac desiccando.*
Idemque operantur in fæmellis animalium; immò in vno grege toto vaccarum, quæ ita desiccantur, vt nihil penitus casei reddant; etsi antea lacte abundarent copiosissimo; vt duarum maleficarum exemplis confirmat Grillandus q. 6. Et vt malefacientes de maleficio viuant, sæpiùs ope dæmonis lac ex alienis vaccis mulgent, & ad se attrahunt. Infigunt enim gladium in pariete, & vrceum inter crura tenentes, manusquè ad mulgendum apponentes suum inuocant magistellulum, qui huiusmodi ministerijs exhibendis semper intentus rumas pleniores vaccarum mulget; & per illud instrumentum, vel epistomium lac versat in vrceum. Aut vtres ad anatis similitudinem ex corio consuunt, qui spontè sua vacui abeunt; aut in pratis pascualibus collocantur, donumquè pleni redeunt, totum hoc dæmone operante. Quod ex Sprengero, & Balduino Rousico *Medico venutiense epist. 50.* probat Delrius *lib. 3. disq. mag. p. 1. q. 3. sect. 3.* Qui eadem arte frumentum ex horreis traduci efferis ex Ioanne Bee-

zio Carmelita *Preceptorio ad 1. precept. Exposit. vlt. cap. 7.*

§. VII.

661 TAndem miseros homines varijs ægritudinibus vexant: dolore capitis, dentium, pectoris, stomachi, ventris, renum, membrorum debilitatione, neruorum attractione, carnis tumefactione, hydropisi, paralysi, ipsaque morte: vt latè prosecuti sumus *disput. precedenti à num. 302. & sequentibus*. Quæ efficiunt Venefici vel causis naturalibus, venenis, intoxicationibus, herbis, alijsque rebus sibi à dæmone exhibitis, vt dicetur infra *disput. 4. huius tomi à num. 733. & sequent.* vel dæmone ipso operante illis rebus vt signis tantùm à maleficis adhibitis. Hæc enim omnia Deo permittente, & dæmone operante posse maleficos probatur ex Augustino *lib. 10. de Ciuit. Dei*, & refertur *in c. Nec mirum. §. magi 26. q. 5. & serm. 107. de tempore, & in lib. de Diuinatione c. 6.* Iure vtroque ciuili, & pontificio, & contestata omnium nationum experientia.

Toxicando.

§. VIII.

662 TErtiò post perturbatas animas, & læsa corpora in bona fortunæ grassantur; præcipuè per incendia, quæ excitant in domibus deponendo gladium, hastam, scipionem, linteolum, quo inuolutæ sunt minutiæ quædam instar fæni dissecti, aliaquè id generis ignis, & caloris expertia; ex quibus postea flamma prorumpens inextinguibilis citò ædes absumit, quicquid domestici in contrarium nitantur; vt certissimo exemplo cuiusdam Ianæ Nigræ Armacurianæ confirmat Remigius *lib. 2. cap. 13.* Vel à dæmone ollam plenam ignitis carbonibus accipiendo, quam in domos, pagos, & oppida inuertunt, vt breui tempore consumantur. Sicut oppido Schiltaco in Heluetia intra horam igne consumpto accedit: vt referunt Erasmus in *Epistolis*, & Lycosthenes *in Prodigijs*. Ex incendiis colligere licet, quid possint in tempestatibus, grandinibus, diluuiis, aliisque publicis calamitatibus excitandis; Cum circa bona externa omnia possint malefici; quæ dæmonem posse *parte secunda disput. 2.* demonstrauimus. Concurrunt enim cum dæmone, qui potest huiusmodi Meteorologica in perniciem hominum Deo permittente, excitare; & quando sic concurrunt perinde est, acsi ipsi facerent, ipsisquè imputatur ad culpam: Nam *qui per alium facit, per seipsum facere videtur. c. qui per alium de reg. iur. in 6. & L. quod iussu alterius ff. eod.* Quia sic paria sunt, aliquid per se, vel per alium facere. *L. idem eorum. §. 1. ff. quod cuiusquè vniuersitatis nomine. L. hoc non iure. §. 1. ff. de reg. iuris. & L. si damnum ff. eod. tit.*

3. In bonis fortunæ.

§. IX.

663 HInc iuremeritò huiusmodi criminosi detestantur *in c. Nec mirum 26. q. 5. Magi sunt, qui vulgo malefici ob facinorum magnitudinem nuncupantur: hi sunt, qui permissu Dei elementa concutiunt.* Quæ verba Isidor. *lib. 8. Ethymolog. cap. 9. ponit*, & L. *multi*: verbo, *Elementa turbare*. Ad huius Constantii, & Iuliani Cæsar. legis mentem accedit Innocentius VIII. in sequenti Bulla, in qua omnes prædicti tribuuntur effectus magis, & maleficis.

Sane nuper, inquit, ad nostrum non sine ingenti molestia peruenit auditum, quòd in nonnullis partibus Alemaniæ Superioris, nec non in Moguntinen. Colonien. Treueren. Salzburg. & Bremen. prouinciis, ciuitatibus, terris, locis, & diœcesibus, complures vtriusque sexus personæ propriæ salutis immemores, & à fide catholica deuiantes cum dæmonibus incubis, & succubis, ac suis incantationibus, carminibus, & coniurationibus, alijsque nefandis superstitionibus, & sortilegijs, excessibus, criminibus, delictis, mulierum partus, animalium fœtus, terræ fruges, vinearum vuas, & arborum fructus, nec non homines, mulieres, pecora, pecudes, & alia diuersorum generum animalia, vineas quoquè, pomeria, prata, pascua, blada, frumenta, & alia terræ legumina perire, suffocari, & extingui facere, & procurare: ipsosque homines, mulieres, iumenta, pecora, pecudes, & animalia dictis tam intrinsecis, quàm extrinsecis doloribus, & tormentis afficere, & excruciare, ac eosdem homines, ne gignere, & mulieres, ne concipere, virosquè, ne vxoribus, & mulieres, ne viris actus coniugales reddere valeant, impedire: Fidem præterea ipsam, quam in sacri susceptione Baptismi susceperunt, ore sacrilego abnegare: Aliaquè quàm plurima nefanda, excessus, & crimina, instigante humani generis inimico, committere, & perpetrare non verentur, in animarum suarum periculum, Diuinæ Maiestatis offensam, ac scandalum plurimorum: &c.

Sequuntur Theologi. S. August. *lib. 8. de Ciuit. Dei cap. 19.* Isidorus *loco citato* S. Thomas *in 2. d. 7. & 8.* Doctores Mallei malef. *2. par. q. cap. 15.* Syluest. in *summa verbo maleficium*. Ioan. Nider *in formicario*. Alphonsus Castrensis *lib. 2. de iusta hereticorum punitione cap. 15.* Nicolaus Iaquerius *in flagello hereticorum*. Consentiunt Iurisperiti, Bartolus, Angel. Aro. Salycet. Godefrid. *in L. Eorum C. de Malef. & mathem.* Bausf. ibi Bonifacius de Vitalinis *in tract. de maleficijs in cap. de sortileg. & Mathe.* Ioannes ab Anania *in cap. 1. de Sortileg.* Paulus Grill. *lib. 2. q. 6.* Petrus Gregor. Theolosanus *in Syntagm. iuris vniuersi cap. 11. num. 12. & cap. 12. lib. 34. par. 3.* Vlricus Molitor Constantiensis *in Dialogo ad Sigismundum Archiducem Austriæ cap. 1.* & cæteri omnes *in L. Malef. C. de malef. & mathem.*

Conclusio Disputationis tertiæ.

ECce beneuole Lector, quinam, quales, & quanti sint dæmonum emissarij, qui quasi locustæ spirituales è puteo inferni prodeuntes, totius orbis incolas scorpionum more suis maleficiis persequuntur; & ideo sunt causa eorum efficiens ministerialis. Fer modo sententiam, ad quem spectet, Theologum Exorcistam, an Medicum horum infernalium ministrorum vim, & potestatem in veneficiis concinnandis agnoscere; atquè de illis iudicare. 664

Malefici ergo sunt causa efficiens ministerialis maleficiorum

An putas veneficiorum notitiam ad Medicum pertinere? Sed quomodo ad eorum cognitionem peruenire poterit, cum hæc à dæmone, & malefico tanquam causis insensibilibus, seù modo minus sensibus obuio cooperantibus perficiantur? Et medica ars tota versetur circa humani corporis fabricam; atquè in conseruanda, aut restituenda sanitate obseruatis causis sensibilibus, & physicis remediis occupetur; ideòquè hæc in eius obiectum cadere non possint, totumquè huius scientiæ subiectum longis interuallis superent? Vndè si Medici causam illam ignorant, etiam illorum effectuum naturam ignorare, necesse est. Ex quo sequitur, talem notitiam maleficiorum ab illa causa ipsis ignota pro-

Quæ cùm ab ipsis procedant vt à causis insensibilibus

Non ad Medicũ pertinere eorum cognitionem statuitur.

ta prodeuntium ad ipsos non pertinere; cum iuxta suppositionem initio huius libri factam, perfectã alicuius rei cognitio sine perfecta causarum ipsius agnitione haberi non possit.

Constat ex sacrã de modo Medicis ignoto.

Et certè, si huiusmodi mysticæ locustæ ex inferno prodeunt; si ab Angelo abyssi suscitantur, & gubernantur; Si mores habent diabolicos, non humanos, coronis aureis, muliebribus comis, dentibus leonnis, alis perstrepentibus, loricis ferreis, & caudis aculeatis designatos; Si veneficis artibus quasi opaco fumo Ecclesiæ splendorem, & puritatem densissimis tenebris obuoluere videntur; Deniq. si dæmone duce, quasi milites infernales potestatem nocendi ipsis traditam suis maleficiis in homines, & cæteras creaturas exercent, quis non videt, de his iudicare non posse, nisi eos, quibus claues abyssi, & scientiæ traditæ sunt?

Gerit illas Christus, vt ipse in admirabili forma initio Apocalypsis apparens, asserit; *& Habeo*, inquit, *claues mortis, & inferni*. Gerunt & Angeli, qui eas ab ipso Domino acceperunt: vt refertur à Ioanne, qui cap. 20. *Vidit vnum ex spiritibus beatis descendentem de cælo habentem clauem abyssi, & catenam magnam in manu sua*. Gerunt etiam Ecclesiæ Ministri, quorum capiti supremo dictum est: *Tibi dabo claues regni cælorum*, & consequenter carceris eius infernalis. Gerit denique diabolus: vt idem testatur cum ait: *A se visam stellam de cælo cadentem in terram, cui data erat clauis putei abyssi*.

Potestate.

Sed Christus, vt Iudex: Angeli, vt spiritus administratorii: Ecclesiastici, vt ministri: Diabolus, vt tortor, & carnifex. Si ergo à Christo Supremo Iudice diabolo tanquã carnifici potestas permissiua concedatur maleficos quasi infernales locustas suscitãdi: cuius erit illorum personas, mores, & persecutiones agnoscere, & de iis diiudicare, nisi iustitiæ diuinę ministrorum, quales sunt ecclesiastici viri, qui in sacra scriptura toties Angeli vocitantur, & si non natura, saltem ministerio Angelos referunt.

A Medicis aliena.

An clauem huiusmodi Hippocrates, Galenus, Auicenna, aut alii medicæ scientię antistites acceperunt, vt hæc omnia reserare possint? Voluẽ illorum libros, scrutare omnem substantiam eorũ, medicamque supellectilem perquire diligenter, & vide, quo loco disputent de magorum, & maleficorum politia, qua siue à dęmonibus, siuè ab aliis maleficis gubernantur: De illorum subordinatione, colligatione, & conspiratione vnanimi in tantã vtriusquè sexus multitudine: De triplici vinculo, quo dæmoni colligantur, fęderibus, societatibus, & ministeriis: De triplici similitudine, qua impietatem, iniquitatem, & iniustitiam in suis actibus sectantes diabolum referunt. Denique quid sciant diuinando, coniectando, obseruando: quid possint, non sua, sed ope dęmoniaca freti in suis maleficiis somniferis, amatoriis, & hostilibus: quid velint, cum tot scelera artibus, & operationibus variis, & inauditis publice, & priuatè moliuntur. Nusquam gentium illos reperies hæc, & similia ventilantes, cum medicę scientię vires, & oculos longis interuallis pręteregrediantur.

Et certè quamnã possent eius professores è principiis physicis, ex quibus totam suam hauriunt cognitionem, tot maleficiorum reddere rationẽ, qualia quotidie visuntur, & nos fieri supra commemorauimus? Et quomodo probare possent vi naturali, industria, aut artificio hominum tot, & tanta perfici, quanta certo, & indubitato experimento à magis, & maleficis pręstari videmus, quę ad causam supernaturalem inuisibiliter operantem referre necesse est?

Hęc verò omnibus patefacere ad Ecclesię Catho- 665
licę ministros, & Theologos Exorcistas pertinet; qui clauem scientię antiquis mosaycę synagogę legisperitis primitùs concreditam, vt dicitur *Lucę 11.* Sed potiori iure ipsis consignatam acceperunt. Illi etenim ex sacrę scripturę oraculis, sacrorum conciliorum decretis, sanctorum Patrum dogmatibus, sacræ Theologię certissimis regulis de maleficiorum operationibus, tanquam de re theologicę scientię subiecta disputantes, docent: quomodo maleficia à maleficis tanquam à dæmonis cooperatoribus & causis efficientibus oriantur; atquè omnia enucleatè suis conclusionibus manifestant, quæ ad plenam, & perfectam talium causarum efficientiũ notitiam consequendam requirantur.

Ad Theologos ergo Exorcistas pertinet.

Quare desinant isti ministeriorum ecclesiasticorum vsurpatores, hanc sibi prouinciam assumerẽ; nec iudicare audeant de maleficijs, qua parte à Veneficis ope dæmonis perficiuntur. Si enim ad illos causarum maleficarum notitia non pertinet, nec etiam effectus maleficiorum notitia spectabit; cum ad vniuscuiusquè rei plenam notitiam deueniri non possit, nisi per absolutam eius causę cognitionem. Iudicent de causis morborum sensibilibus, vt ars medica docet. Non vsurpent iudicium ferre dẽ causis insensibilibus: vt sunt dęmon, & maleficus, qui modo minime sensibus peruio operantur; atquè ita vocati ad inuisendos ægrotos, si illos morbo videant agitari, cuius causam ignorant, & quam suorum dogmatum, & principiorum vi deprehendere non valent, motusquè obseruent insolitos, qui non ab operãte natura; sed aliundè prodire comperiant, agnoscant dęmonem operatorem, & maleficum cooperantem insensibili modo, qui ab ipsis non percipitur: nec sibi clauem abyssi assumant, quæ dum ab ipsis tanquam Medicis contrectatur, nec claudere, nec aperire valet.

Ad quos Medici mittere debent maleficio affectos.

Ideòque ægrotos ad Theologos Exorcistas Diuinę scientię clauem gestantes, remittant, vt iuxtã potestatem ipsis à Domino Nostro concessam claudant, & aperiant. Claudant, opificem dęmonem, & eius cooperatores cohibendo, & omnem eis aditum pręcludendo ad maleficia concinnanda; Aperiant, remedia ecclesiastica adhibendo, quibus omnis potestas dęmoniaca quantumuis occulta aperitur, manifestatur, & soluitur.

DISPV-

DISPVTATIONIS IV.

DE REBVS NATVRALIBVS,

Vt funt cauſa Maleficiorum.

	Partes.	Capita.	Sectiones.	Articuli.	
De rebus naturalibus, vt funt cauſa maleficiorum.	1. Animatis.	1. Rationabilibus.	1. Naſcentibus.	Per Naturam.	1.
				Per Temperamentum.	2.
				Per Caſum.	3.
			2. Viuentibus.	Per vim cogitationis.	1.
				Per vim verbi.	2.
				Per vim viſionis.	3.
				Per vim tactus.	4.
			3. Mortuis.	Per partes ſolidas.	1.
				Per partes eiectitias.	2.
				Per partes addititias.	3.
		2. Irrationabilibus.	1. Senfitiuis.	Perfectis.	1.
				Imperfectis.	2.
			3. Vegetatiuis.	Domeſticis.	1.
				Peregrinis.	2.
	2. Inanimatis.	1. Sacris.	1. Sacramentis.	Baptiſmi.	1.
				Sacræ vnctionis.	2.
				Euchariſtiæ.	3.
			2. Sacra Scriptura.	Hebraica.	1.
				Latina.	2.
			3. Suppellectili ſacra.	Templorum.	1.
				Clericorum.	2.
				Laicorum.	3.
		2. Profanis.	1. Naturalibus.	Attritis.	1.
				Solidis.	2.
			2. Artificialibus.	Annulis.	1.
				Imaginibus.	2.
			3. Mixtis.	Generatis.	1.
				Ingeſtis.	2.
				Retentis.	3.
				Egeſtis.	4.

DISPVTATIONIS IV.

DE REBVS NATVRALIBVS,

Vt sunt causa Maleficiorum.

SVMMARIA.

QVARTA Classis Medicorum illos continet, qui res naturales in maleficiis, vt causas physicas, non vt morales, & signa adhiberi putant; & ideò curari posse credunt remedijs naturalibus.

Contra quos aliàs probabitur tomo 2. cum de Curatione physica sermo erit. 667.

Modò ostenditur, illas applicari à dæmone, qui, etsi sine medijs naturalibus maleficia operari possit; tamen illa vult adhiberi.

Vel vt causas naturales, quarum nouit apprimè vires, applicationes, & effectus. 670.

Vel vt causas morales, quas applicari vult, causa, modo, ac fine diuersis. 671.

Quod duabus partibus Disputationis demonstratur in rebus naturalibus animatis, & inanimatis.

Pars I. Animatis.

Opinio maleficorum est, omnia in mundo esse animata.

Probatur apparenter scripturarum locis, Patrum auctoritate, ac placitis varijs Philosophorum, ac Poetarum. 675.

Refellitur ecclesiasticis sanctionibus, Patrū oraculis, thelogicis cōclusionibus, ac rationis vi. 667.

Satisfit obiectionibus maleficorum, quibus sua opinio nullo modo fauet. 677.

Asseritur omnia animata esse vel Rationalia: vel Irrationalia.

Iisque vti maleficos ostenditur Rationabilibus, vel Irrationabilibus, in duobus sequ. Capitibus.

Caput I. Rationabilibus.

Grauiora damna sunt illa, quæ inferuntur à seipso, vel à suis; ideò miser est homo, qui patitur à maleficis, & à seipso Nascente, Viuente, & Mortuo, vt sequētes sectiones demōstrabūt. 678.

Sectio I. Nascentibus.

Nihil innoxius pueris secundùm dictum Christi, ac D. Petri. Nihil, quo libentius malefici vtantur, quàm eorum corpusculis. 679.

Ideò quæritur: An aliquid venefici insit in rebus à Natura, vel Temperamento, vel Casu, in tribus sequentibus articulis.

Articulus I. Per Naturam.

Videtur vis venefica omnibus inesse per naturam, quia malefici omnibus vtuntur. 680.

At falsum esse demonstratur, quoquo modo homo cōsideretur in esse naturali, vel morali. 681.

Articulus II. Per temperamentum.

Dari veneficum temperamentum probatur à contrario, & ab experientia in hominibus, mulieribus, & animantibus.

Hæc opinio reijcitur rationibus, ac praxi maleficorum. Satisfit obiectis.

Articulus III. Per Casum.

An inuolucra fetus vim habeant veneficam. 686.

Asseritur à magis, & maleficis.

Refellitur ratione, auctoritate, & experientia.

Concluditur, hæc omnia adhiberi vt signa. Et probatur maleficorum praxi.

Sectio II. Viuentibus.

A viuentibus plura mutuantur malefici; immò à seipsis, sic exigente dæmone, vt semper parati sint ad maleficia concinnanda. 690.

Ideò quæritur, an homines, & malefici seipsis habeant vim veneficam ad morbos inferendos vel Cogitatione, vel Verbo, vel Opere visiuo, aut tactiuo, vt quatuor articulis patefiet.

Duplex

Articulus I. Per vim cogitationis.

Duplex cognitio in homine, scilicet, intellectualis, & imaginaria. Vis primæ secundùm Auicennam. Vis secundæ in corpora propria, vicina, & remota. 691.

Ex quo infertur per vtramque maleficia causari posse.

Refellitur illa opinio varijs rationibus. 696.

Primò ex parte hominis secundùm potentias illas, secundùm species, obiecta, & actiones.

Secundò ex parte rerum secundùm obedientiam naturalem, ac moralem.

Ideò stabilitur, nullum vi intellectiua, aut imaginatiua ad immutationem corporum remotorum agere posse.

Quod etiam probat Christi Domini dictum: Et experientia ipsa.

Si talis homo reperiretur, potestatem superaret humanam, & angelicã: & æquaret diuinã. 697.

Ex quo infertur, maleficos sola cognitione, & imaginatione morbos inferre non posse.

Articulus II. Per vim verbi.

Vis vocis, ac verborum alia est naturalis in Hominibus, Animantibus, & Insensibilibus. Alia est magica, cum malefici imperant, depellunt, deprecantur, inuocant, diuinant. 699.

Probatur vim magicam talem non inesse in materia vocis: nec in forma verborum: nec in impressione facta: nec in audientibus

Concluditur, dæmoniacam esse, & tali vi vti illos, qui dæmoni astricti sunt pacto expresso, vel tacito. 701.

Articulus III. Per vim Visionis.

Mira, quæ visu perficiuntur in Serpentibus, Auibus, Animantibus, Hominibus, Mulieribus, ac Fascinatoribus. In quibus alia fiunt virtute naturali: alia diabolica. Ideò declaratur, quid per visionem fieri possit naturaliter, vel diabolicè. 703.

Naturaliter quoad animam ad communicanda bona, vel mala: quoad corpus ad inferenda mala.

Non sola visione qua visio est; sed à spiritibus, & vaporibus noxijs ex oculis prodeuntibus. 704.

Diabolicè ad mala inferenda Hominibus, bestijs, & vegetantibus. 710.

Nam naturaliter fieri non posse probatur, quoquo modo visio fiat.

Sinè per radiorum emissionem ex eorum origine, multitudine, motu, actione, & effectu.

Sinè per specierum introsusceptionem, cum hæc procedere non possint ex Hominis natura, vel astro naturali: vel temperie: Nec ex oculis videntibus: Nec ex obiectis visis: vel actione oculorum: aut speciebus receptis. 711.

Ideò concluditur, diabolicè fieri. Et duplex statuitur: altera naturalis: altera malefica.

Articulus IV. Per vim Tactus.

Experimentis probatur, maleficia tactu inferri posse.

Reijcitur quædam opinio; cum obstet ratio ex parte malefici; tactus, actionis, obiecti, & mali. 713.

Concluditur hæc maleficia à demone fieri.

Sectio III. Per mortuos.

Mortuorum cadaueribus vtuntur Medici ad beneplacitum, & malefici ad maleficium adhibendo eorum partes Solidas, Eiectitias, & Addititias, vt sequentes articuli demonstrabunt. 716.

Articulus I. Per partes solidas.

Partes corporis solidæ aliæ sunt simplices: aliæ compositæ.

Vtræquè in maleficijs adhibentur. 717.

Vel vt causæ naturales, sed rarissimè.

Probatur veritas ex parte malefici: ac maleficæ operationis.

Vel vt causæ morales, & signa maleficij, & hoc sæpissimè.

Quod varijs confirmatur experimentis.

Articulus II. Per partes eiectitias.

Quę sint partes eiectitię corporis: Et cur mortuis tribuantur.

Quomodo adhibeantur in maleficijs: componantur modo sordido: & agant virtute dęmoniaca. 719.

Articulus III. Per partes addititias.

Quænam sint partes addititię à natura, & ab arte.

Quomodo hæc applicentur, & agant. 721.

Caput II. Irrationabilibus.

Materiam maleficiorum malefici mutuantur ab irrationabilibus Sentientibus, ac Vegetantibus: vt sequentes sectiones demonstrabunt. 723.

Sectio I. Sensitiuis.

Deus res sensitiuas hominis imperio subiecit.

Quomodo hoc imperium traditum sit à Deo: acceptatum à dæmone; & agnitum à sensibilibus. 724.

Dæmon illas in hominem suscitat per peccatum,

ac per maleficia, in quibus ipsis vtitur, siuè Perfectis: siuè Imperfectis: vt sequentibus articulis notum fiet. 725.

Articulus I. Perfectis.

Dæmon, & maleficus sensitiuorum perfectorum vires congerunt in maleficijs; vt probatur s.. auibus, piscibus, & animantibus.
Ex quibus varia desumunt, quę ibi recēsētur. 726.

Articulus II. Imperfectis.

Imperfecta sensitiua in maleficijs adhibentur, nempè, insecta varia alata, & terrestria: reptilia, & serpentes: & animantia ex putredine orta. 730.

Sectio II. Vegetatiuis.

Deus omnium vegetantium notitiam homini dedit. 733.
Homo illam perdidit sua culpa; ideò damnum patitur à seipso: & ab alijs; præcipuè qui vegetabilibus, & herbis ad malefaciendum vtuntur tum Domesticis: tum Peregrinis: vt sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Domesticis.

Domestica vegetantia diuiduntur in Arbores, Frutices, & Herbas.
Hæc verò applicantur vel vt causæ naturales: vel vt causæ morales.
Quod de singulis probatur varijs exemplis. 734.

Articulus II. Peregrinis.

Peregrina vegetantia sunt quæ nascuntur vel in locis syluaticis: vel remotis.
Vtrisquè vtuntur malefici vtroquè modo. 737.

Pars II. Inanimatis.

Deus in rebus inanimatis, & per illas mirabilia sapè operatur in statu naturæ, & gratiæ.
Exemplis probatur. 738.
Hoc dæmon æmulatur, dum in maleficiorum structura ipsis vtitur ad effectus producendos tum naturales realiter: tum supernaturales apparenter, siuè sacris: siuè profanis: vt duobus Capitibus demonstrabitur. 739.

Caput I. Sacris.

Dæmon rebus sacris libenter abutitur. 740.

Vt | *Deo grauiorem iniuriam inferat.*
| *Incautos, & simplices decipiat.*
| *Saluti suorum consulat.*
| *Hominibus in pænam noceat.*

Et sic maleficijs vtitur tum Sacramentis: tum sacra scriptura: tum suppellectili sacra: vt sequentibus sectionibus notum fiet.

Sectio I. Sacramentis.

In Ecclesia nihil augustius Sacramentis. 741.
Assignatur ratio.
Et tamen ijs malefici abuti non verentur. Præcipuè Baptismo, Sacra vnctione, & Eucharistia; vt sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Baptismi.

Baptismus Fidelibus dignè accedentibus est fons vitæ: Maleficis est fons mortis, dum illius aqua abutuntur ad incantationes. 742.

Articulus II. Sacræ vnctionis.

Vnctio sacra fidelibus confertur variè in Baptismate, Confirmatione, & Extrema vnctione. Et quare.
His rebus abutuntur malefici ad inferendas corpori infirmitates, & excitandum in anima amorem impudicum. 743.

Articulus III. Eucharistiæ.

Eucharistia inter Sacramenta, vt sol inter planetas eminet. Ideò illa potiùs malefici abutuntur.
Vel Hostiam non consecratam sumendo ex altari, eamquè variè applicando. 745.
Vel Hostiam consecratam diuidendo, conterendo, & reducendo in esum, aut potum.
Vel super prunas comburendo.
Vel venenatis animalibus præbendo.

Sectio II. Sacra Scriptura.

Nihil sanctius in Ecclesia Eucharistia, & S. Scriptura.
Ex vtroque latere Altaris codices reseruabantur. 748.
Malefici ijs abutuntur. Et sacra scriptura siuè prolata: siuè scripta hebraicè: vel latinè: vt sequentes articuli manifestabunt.

Articulus I. Hebraica.

Magia cabalistica literis hebraicis enucleandis intenta à q uibusdam reputatur.

Mysti-

Vt	Myſtica, & ſolis doctis probabilis.
	Generalis omnes aliàs ſcietias cōplectēs. 749.
	Diuina à Deo ipſo, non Hominibus tradita.
	Efficaciſſima ad mira peragenda.

Reÿcitur varÿs rationibus, tanquam procedens vel à dæmonibus: vel à delirantibus hominibus. 751.

Conceditur dari Cabalam piam, & ſanctam oretenus traditam, vel ſcriptis exaratam, quæ eſt amplectenda.

Hanc deturpant magi varÿs modis.

Articulus II. Latina.

Malefici ſacra ſcriptura abutuntur; præcipuè in ſuis amuletis, quorum vſus à diabolo introductus eſt. 757.

Apud	Gentiles in ſuis faſcininis.
	Iudæos in ſuis philacterÿs.
	Chriſtianos in ſuis breuibus.

In quibus ſunt ſacræ ſcripturæ ſacrilegæ profanationes.

Sectio III. Suppellectili ſacra.

Suppellectili ſacra malefici abutuntur, qua complectitur ea, quæ pertinent. 759.

Ad	Templorum ſanctitatem.
	Miniſtrorum Eccleſiæ vſum.
	Fidelium pietatem excitandam.

Vt tribus articulis patefiet.

Articulus I. Templorum.

Suppellex ſacra templorum in incantationibus à maleficis adhibetur, nempè, Crux, & Crucifixi effigies. Imagines Dei, & Sanctorum. Reliquiæ ſanctorum, ac Vaſa ſacra. 760.

Articulus II. Clericorum.

Si venerabilis fuit amictus Sacerdotum veteris Teſtamenti: venerabilior eſt apparatus veſtium ſacerdotalium presbyterorum noui Teſtamenti. Iis malefici abutuntur in Miniſterÿs exhibitis, & in incantationibus eius ope factis. 764.

Articulus III. Laicorum.

Suppellex ſacra laicorum ea continet, quibus pietas fidelium excitatur, & fouetur, vt Aqua ſancta: Panis ſanctus: Agnus Dei: Cæreus paſcalis: Candelæ benedictæ: Palmæ conſecratæ, Thus: Oleum, Vinum, Sal. Quæ omnia à maleficis profanantur. 766.

Caput II. Profanis.

Si dæmon rebus ſacris abutitur, eò magis profanas violat, ſiuè ſint Naturales, ſiuè Artificiales, ſiuè Mixtæ, vt ſequentes ſectiones declarabunt. 767.

Sectio I. Phyſicis.

Res phyſicę inanimatę aliç ſunt elementares, aliæ Mixtę.

Quę à maleficis labefactantur, dum in ſuis compoſitionibus veneficis applicant vel terras varias, vel metalla, aut ſcorias, vel ſpiritus minerales, vel mineralia, vel colores, aut lapides, vel gemmas, aut ſimilia. 768.

Et hęc omnia aut Attrita in pulueres, aut Solida in maſſa, vt ſequentes articuli demonſtrabunt.

Articulus I. Attritis.

Difficile eſt agnoſcere, quęam res atterantur à maleficis ad ſuos pulueres conficiendos, aut vnguenta componenda. 769.

Deſcribuntur pulueres malefici, ac vnguenta maleficia,

Vtriſque malefici vtuntur dupliciter; ſcilicet, occultè, & efficaciter.

Occultè	Infundendo in cibum, & potum.
	Corpori applicando.
	Leuiter in veſtes ſpargendo. 771.
	Virgę medicatæ applicando.
	Spargendo per dęmones ipſos.
	Diſſeminando in itinere.

Varÿs exemplis approbatur. 772.

Efficaciter in Hominibus, beſtÿs, & pecudibus, tamen determinato tempore.

Articulus II. Solidis.

Res naturales ſępiùs ſolidę applicantur à maleficis. Et quare.

Quando; Tempore nocturno, vel diurno. 776.

Loco ſecreto, vel publico. Quod experimentis comprobatur: præcipuè in ligularum innodationibus.

Sectio II. Artificialibus.

Artificialia alia ſunt operariorum, alia maleficorum. 780.

Vtraque adhibentur in ſortilegÿs. Et quia innumera ſunt, de duobus nobilioribus, & efficacioribus maleficorum operibus probatur, nempè Necromanticis Annulis, & Imaginibus in duobus ſequentibus articulis.

Articulus I. Annulis.

Explicantur dicta diſputatione 1. num. 21. circa annulos. Et quæ ſit maleficorum ſententia de eorum

eorum virtute, & forma. Et quænam eorum praxis.

Nec omnia meras esse nugas, probatur rationibus. 781.

Quia
- *Cæli causæ sunt vniuersales.*
- *Nihil influunt, præter lucem, & motum, ex quibus calor procedit.*
- *Non habent figuras nisi fictitias.*
- *Magnitudine sunt immensæ.*
- *Vires à magis affectas non debent.*

Concluditur, effectus annulorum, si qui sunt, procedere à dæmone. Vt praxis ipsa magis ostendit.

Articulus II. Imaginibus.

Imagines magicę alię Astronomicæ: aliæ Necromanticæ. 786.

Quomodo necromanticæ formentur ad amorem excitandum: diuitias acquirendas, infirmitates immittendas.

Vel absconditę in lectis, aut domo infirmi: vel reseruatæ apud malificum.

Ex quibus concluditur, illas non naturali virtute; sed ope dæmoniaca agere.

Sectio III. Mixtis.

Dęmon mixtis vtitur in maleficijs, dum res naturales, & artificiales inducit in corpora: aut ex corporibus educit. Circa quæ datur opinio eorum, qui hæc omnia apparentia tantùm putant & per experientiam comprobant, nec non eorũ, qui veras, & naturales species esse concedunt, sed eyci apparenter tantum asseuerant. 789.

Non est negandum, tales materias veras esse, & verè è corporibus emissas: vt probatur testimonio Doctorum: & experientia ipsa.

Ideò cum sit prodigiosissimum malefici opus, quæritur in quatuor articulis quomodo illa Generantur, Immittantur, Retineantur, & Egerantur.

Articulus I. Generatis.

Plura in corpore humano generari uirtute naturali probatur Medicorum auctoritate, & experientia in longa infirmitate detentis, & in graui uulnere fatigatis. 793.

Ideò non omnes talium rerum eiectiones ad dæmonem referendæ sunt.

Maiora à dæmone generari posse, prbatur ex eius natura spirituali, scientia magna, & potentia maxima, ideò ope dæmoniaca.

Sed quia ex rebus illis egestis multa sunt, quę naturaliter generari non possunt in corpore humano, ideo quæritur quomodo illa ingerantur.

Articulus II. Ingestis.

Triplici modo res solidæ in corpus immitti possunt. 796.

Primò per extensionem, & occlusionem pororum.

Probatur similitudinibus.

Reycitur, quia supponit incredibile.

Satisfit probationi contrariæ.

Secundò per diuisionem eorum, quæ ingerenda sunt.

Probatur ex potestate, & imperio dæmonis in creaturas, & ex creaturarum obedientia.

Tertiò per carnis uulnus citissimè apertum, & consolidatum, per quod materia dura immittitur. Probatur, & explicatur Medicorum exemplo in chirurgicis operibus. 798

Conceditur in partibus carnosis hoc fieri posse.

Difficillimè in angustioribus, & subtilioribus.

Confirmatur exemplis hic modus.

Articulus III. Retentis.

Mirum non est, si illa retenta dolorem inferant, ut exemplo ostenditur. Mirandum uerò, quomodo agant ad malefici placitum; & contineantur in uentre. 806.

Articulus IV. Egestis.

Natura mirabilis in noxiorum emissione.

Probatur exemplis memorandis. 803.

Dæmon admirabilis in emissione rerum maleficarum, quæ eisdem modis fit, quibus immissio.

Fatendum est, has emissiones, & immissiones fieri; etsi modus comprehendi non possit.

Opinio Auctoris circa prædicta. 805.

Conclusio Disputationis quartæ.

Dæmon uult ad maleficia concinnanda, maleficum concurrere, ac res naturales applicari. 807.

Circa rerum applicationem, & maleficium curandum. Aliæ sunt partes Medici; Aliæ Exorcistæ.

De quibus rebus Medicus iudicare debeat. 808.

Quomodo iudicare ualeat indirectè.

Exorcista quomodo de maleficij iudicet directè.

Probatur ratione sumpta à rebus sacris, & profanis, ac experientia. 809.

Conclusio generalis Tomi I.

Concluditur, maleficorum cognitionem ad Theologum, non ad Medicum pertinere. 812.

Quia Medicus non nouit eorum causas Deum, dæmonem, maleficum, res naturales vt sunt causæ maleficiorum.

Theologus Exorcista maleficia cognoscit speculatiuè ex scientia philosophica, ac theologica: practicè ex signis externis. 813.

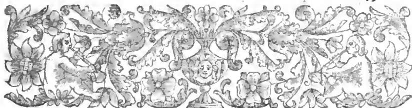
Exorcistas theologos sequuntur plures ex medicis de maleficijs tractantes. 817.

Speculatiuè ex
- *Causis sanitatis, & ægritudinis.*
- *Medicinæ principijs.*
- *Theologiæ dogmatibus.*

Ideò fatentur ad se non pertinere maleficiorum cognitionem, ac curationem.

Practicè, dum morbus inchoatur, augetur, perseuerat. 821.

DISPV-

DISPVTATIO IV.

DE REBVS NATVRALIBVS, VT SVNT CAVSA MALEFICIORVM.

667 *Aliqui Medici res naturales in maleficijs vt causas physicas, non vt morales adhiberi putant.*

VPERIORIBVS disputationibus pro virili digessimus ea, quæ Deum, Demonem, & Maleficos spectant; modo elucubranda veniunt ea, quæ ad res naturales in maleficijs adhibitas pertinent; quod præsenti disputatione prosequemur ob quosdam Medicos, qui etsi maleficos admittāt, & maleficia ab ipsis confici fateantur; tamen in morbis maleficis cognoscendis, & curandis se ingerere solent; eo quod remedijs naturalibus curari posse opinantur. Dum enim vident res naturales a maleficis in morborum curationibus adhiberi, quas tanquam causas physicas, & non morales agere putant, etiam ipsi rebus naturalibus vtuntur in curationibus maleficiorum, pluraque pharmaca suis libris inserunt, quæ tanquam efficacia; & humano generi saluberrima commendant, & extollunt.

Ideò credunt curari posse remedijs naturalibus.

§. I.

HOrum principem Galenum constituo, qui circa maleficia ancipitem, & dubium se præbuit, vt eius scripta testantur. Primo namque Hippocratem secutus magicis artibus, & incantationibus nullam adhibuit fidem: vt patet *in 6. Simpl. Medic.* & potissimùm *in lib.* 10. vbi scribit: *Ridiculum esse vocata pathophia medicamenta constringere, & vincere aduersarium, vt in iudicio nihil possit eloqui: aut grauidæ abortum facere: aut nunquam deinceps concipiat, efficere.* Quibus verbis indicat maleficia taciturnitatis, impedimenti coitus, & abortus. Sed posteà longo vsu, & experientia edoctus vim incantationum, & artium magicarum confessus est; & vere esse, fieriq. docuit *libro de Medica Homeri tractatione. Nonnulli,* inquit, *putant incantationes anicularum fabulis esse persimiles, quemadmodum ego diù existimaui; temporis autem processu ab ijs, quæ euidenter apparent persuasus sum vim in ipsis inesse. Nam in percussis à scorpione adiumentum sum expertus, nihil autem minus etiam in ossibus gutturi infixis, quæ incantatione statim expuebantur, ac multa præclara singulæ habent excantationes, cum institutum consequuntur.* Ita *lib. 2. ad Glauc.* extollit artem magicam, vt eam, quæ possit celerrimè, & perfectè affectus curare. Docens enim curationem scirrhi: *Multæ,* inquit, *sunt partes iam planè curatæ, conuolutæ, quæ hoc curationis modo membrum dimouendo perfectè sanatæ sunt, vt ferè magicum opus videretur.* Si ergo agnoscit morbos magica arte curari posse, fateri etiam debuit, posse immitti, quos tamen remedijs naturalibus curari, putauit, vt refert Alexander Trallianus *lib. 9. ver. gr.* annulo ex ære cyprio confecto, & digito gestato. Quod etiam probatur *ex lib. 3. Medicamentorum facilè parabilium,* quem plures Galeno ascribunt. Nam caput 189. inscribitur: *Ad veneficia, & præstigia.* In quo docet, Caridion, & Latum, cuminum Zochij radicem plurimum valere, & hæc suffita dæmones abigere.

§. II.

DVcem hunc eximium multi eius sectatores sequuntur, qui de maleficijs disse- 668

rentes, plura assignant remedia naturalia, puta radices, herbas, lapides, ossa, & huiusmodi generis medicamenta, quæ expellendorum demoniorum, curandorumquè maleficiorum vi pollere, asserunt. Tales sunt Ioannes Mesue, Marsilius Ficinus, Hieronymus Cardanus, & alij plures; Ad quorum classem reducuntur quotquot Medici a catholica fide extorres hæretica labe respersi sunt. Illi etenim, ne cogantur Ecclesiæ potestatem, & eius ministrorum auctoritatem super dæmones, & dæmoniacas operationes confiteri, toti sunt in remedijs naturalibus assignandis. Et quia vident hæc minus opportuna huiusmodi maleficijs dissoluendis, addunt, ad Deum confugiendum esse; numquam tamen ad Ecclesiam, aut ecclesiasticos viros, nè contra seipsos sententiam ferre videantur. Contra quos omnes aliàs disputabimus cum in tomo 2. de Curatione naturali proloqui dabitur. Ibi enim ostendemus, hæc omnia non posse virtute naturali expellere dæmones, & maleficia soluere. Sufficiat modò demonstrare, has res naturales vt causas in maleficijs applicari ab humani generis hoste; qui etsi homines sine remedijs naturalibus diuersimodè lædere possit; illa tamen adhibere consueuit, dum malefaciendo operatur, vt sic creaturæ omnes superæ, mediæ, infimæ, nempè, dæmones, malefici, & Res naturales in maleficijs concinnandis vnanimi conspiratione cooperari videantur.

Dæmon, malefici, & res naturales in maleficijs cooperantur.

§. III.

669 PRimum molitur sua sola potentia, cum sagæ metu, ne deprehendantur, rem aggredi nolunt: vel se eam expedire non posse pro voto putant, totamquè executionem ipsi committunt; tunc enim ad votum ipsarum solus rem perficit; & subita violentia damnum hominibus infert. Cuius subitaneæ operationis memorandum narrat exemplum Nicolaus Remigius *in sua dæmonolatria lib. 2. cap. 10.* de quadam saga, quæ memor iniuriarum pridem acceptarum contubernalem Ioannem Bannum Argentoratum bigis proficiscentem deuouit, & execrata est. Ex quo nedum imprecari desierat, cum miser è curru, in quo sedebat præceps tanta vi deiectus est, vt illicò exanimatus iaceret, integro nihilominus toto corpore, nec vlla sui parte læso, aut vulnere sauciato; vndè vno momento illi interclusam animam, interceptosquè spiritus à dæmone fuisse, credibile est. Similia plura refert *à cap. 10. ad libri finem*, quibus apertè monstratur, spiritum inuisibilem latenter, & inuisibiliter seipso damna, & cædes inferre, nullo sui relicto vestigio.

Sine medijs naturalib.

§. IV.

670 SEcundum vt plurimum præstat in ordinarijs maleficijs, in quibus exequendis ferè semper vult res naturales à veneficis adhiberi: Vel vt causas naturales: Vel vt causas morales maleficij.

Cum medijs naturalib., quæ sunt vel causæ naturales, quarum notit.

Causæ naturales sunt omnes illæ res, quæ nocendi vim à natura inditam habent, & naturaliter agunt in eum, cui vel ingeruntur interius; vel exterius applicantur. In confesso namquè est, illum non semper præstigiosè, sed sæpiùs verè, & realiter operari; præcipuè cum infirmitates, incendia, tempestates, & id generis mala excitare desiderat. Quod duobus modis facere consueuit. Altero per motum localem, de quo supra disput. 2. multis egimus. Altero per alterationem actiua passiuis applicando, qui modus ipsi facillimus est. Nouit enim rerum omnium, quæ vniuerso mundi ambitu continentur, vires, sympathias, antipathias omnibus ignotas, ipsi notissimas; & ideò illas seligere solet, quæ optatum effectum producere possunt. Si perturbationes in animo excitandæ, & morbi in corpus immittendi, scit, quæ res naturalis phantasmata commouere, turbare imaginationem, insanias, & deliria causare valet, quæ humores vitiosos agitare, inquinare spiritus animales, detrudere neruos, & generare paralysim, epilepsiam, febres phreneticas, cæterasque infirmitates. Nouit, quomodo aptè applicari debeant; cum optimè sciat, quid vniuscuiusquè valetudini noxium, aut commodum sit: quo loco, tempore, circumstantijs debeant adhiberi: qua arte corporibus, vel secundùm totam suam substantiam: vel secundùm ipsarum partem spirituosam, & maximè efficacem clam ingerendæ sint: quænam morbum, & dolorem in aliqua corporis parte determinata, alijs læsis, alijs illæsis excitent; cum multa sint venena, quæ à tota substantia habent facultatem lædẽdi aliquam partem, vt Medicis est manifestum. Nouit deniquè vbinam locorum lateant illæ, quibus opus habet; & eas vndecumquè, & quocumquè vult, maxima facilitate, & celeritate asportat, & applicat; earumquè virtutem auget, vt earum auxilio illa peragere queat, quæ solius naturæ operatio numquam efficeret. Nam tunc agentia naturalia sumit, vt instrumenta. Instrumenti vero conditio est, effectus non tantùm naturali suæ virtuti æquales; sed longè excellentiores, & facultati agentis principalis, à quo mouentur, respondentes, producere, vt docet August. lib. 2. de Genes. ad lit. cap. 17. Vndè sicut securis, quæ in se virtutem habet secandi duntaxat, potest quatenus instrumentum est periti fabri, à quo scitè mouetur, statuam elegantem: aut mensam artificiosam perficere. Et calor natiuus, qui est in humano semine, quà calor est, valet calefacere, rarefacere, segregare, & condensare, potest quà instrumentum est animæ, ossa, neruos, & carnem generare; ita causæ naturales, quæ secundùm communem naturæ cursum natæ sunt, aliquos particulares effectus producere; possunt alios edere suis viribus præstantiores, si à dæmonibus applicentur, qui illis tanquam notis instrumentis vtentes

Vires.

Applicationes.

Effectus.

Qui applicat tãquam instrumẽta

tes quoad substautiam, modum, vel celeritatem admiranda operantur: vt eruditè docet Delrius disq. mag. lib. 2. q. 8. pag. 106.

§. V.

671 HÆc tamen numquam naturæ cancellos effugiunt: aut excedunt causæ vim naturalem. Insunt enim reuera hi effectus in ipsis naturalibus agentibus eo modo applicatis, qubus dęmon applicando nihil confert præter conditionem, sine qua effectus isti non producerentur. Licèt namquè vi rerum naturalium applicatarum vtatur; operatur tamen potissimum per modum artificiosum. Vndè in ijs admirandis productionibus nec sola actiuitas rei naturalis secundùm se debet attendi; nec sola quoque secundùm se dęmonis applicatio; sed ambo simul, idest, vis naturalis applicata à dæmone secundum quod causa instrumentalis ijs operationibus est res applicata; causa verò principalis ipse dęmon applicans. Tunc enim naturaliter effectus producitur, cum vtriusquè causæ coniunctæ non superat facultates. Quare dæmon illas omnes rerum proprietates, virtutes, & potentias naturales perspectas habendo, cum vult mala inducere, ea iubet à maleficis adhiberi, quæ naturalem habent actionem in ordine ad effectus, quos producere intendunt; & sic applicari venena ad interficiendum, herbas ad sanandum, pulueres, & vnctiones, ad malefaciendum. Quæ omnia a dæmone iubente, & Malefico operante ritè composita causæ verè reales, & physicæ illarum ægritudinum sunt, & appellantur; eo quòd alicui passo applicata propriè, physicè, & ex natura sua habent vim attingendi effectum, quem producunt, videlicet, causandi talem ægritudinem.

Et ideò causæ naturales sunt maleficiorū.

§. IV.

672 CAusæ verò morales maleficiorum sunt res illæ, quæ virtutem non habent ex se producendi tales effectus, quales dæmon, & malefici intendunt; atquè applicantur, non vt causæ physicæ, & reales ægritudinum operatione malefica immissarum; sed vt causæ morales, vel saltem causæ, sinè quibus non: vt potè signa, & symbola externa, quibus positis maleficus dæmonem inuocat; & dæmon ad malefici placitum operatur. Cum enim Deum in hominibus studeat æmulari, signis mirificè delectatur.

Vel Causæ morales.

Deus propria ductus bonitate signa quædam sacra (sacramenta vocamus) ad salutem humani generis instituere dignatus est, quæ secundùm Scotum *in 4. d. 1. quæst. 4.* sunt veræ, & propriæ causę instrumentales morales gratiæ, non physicæ, idest, non ex sua vi naturali; sed ex virtute principalis agentis, seu ex diuina institutione. His verò ità assistit, vt quoties administrantur, toties gratiam dignè suscipientibus infundant; illosquè spiritualibus donis sanctificent iuxta propriam cuiusque institutionem. Ità dæmon eius æmulus coniuratus pro sua multiplici nequitia vult ad hominum exitium promouendum, salutemquè euertendam sensibilia signa instituere, quibus ita semper assistit, vt quoties à malefico adhibentur, toties, nisi à Deo impediatur, peragat maleficium, de quo ambo ex pacto conuenerunt. Solet enim cum illo pactum inire, vt quandiu ligatura, ver. gr. sic annodata fuerit: vel quid tale defossum sub limine: aut talis imago igni applicata, tandiu talis persona sit maleficiata: aut qui tali porta domum intrabunt, vel exibunt, tali dolore corripiantur; non quòd illa vim habeant ex natura sua, & per se producendi, & attingendi noxios illos effectus; sed quòd ex pacto dæmonem ad illos producendos inuitant, & disponunt.

Quare ab illo adhibentur.

Vnde non sunt signa certa, & infallibilia, qualia sunt sacramenta; sed falsa, & deceptoria, quia inuocatus non semper adest, & multoties Maleficum irridet, nec vult ad votum illum audire: vel quia non potest: vel quia non permittitur: vel quia sic lubet.

Quàm vane.

§. VII.

ILla tamen apponi vult, cum aliquid ab eo eius minister postulat; vt sicut Deus in sacramentis colitur; ità ipse in maleficijs honoretur. Quod Augustinus *lib. 21. de Ciuitate Dei cap. 6.* aptè docet ijs verbis: *Dęmones*, inquit, *alliciuntur per varia genera herbarum, lapidum, lignorum, animalium, carminum, rituum, non vt animalia cibis; sed vt spiritus signis, inquantum, scilicet, hæc eis exhibentur in signum diuini honoris, cuius ipsi sunt cupidi.* Alliciuntur autem diuersi dæmones diuersis signis secundum quòd diuersis vitijs ipsorum magis conueniunt. Vnde malefaciendo non operantur etiam pluries inuocati, nisi pacti signa ponantur: res, nempè, sensibiles, puta, cortices, herbæ, plantæ, plumæ, ossa, capilli, & id generis quisquiliarum, vt hac ratione malefici suam exhibeant seruitutem, debitumquè testentur obsequium. 673

Quo fine

Ex quibus arguitur insignis dæmonis malitia; qui cum seipso solo maleficia perficere possit; tamen & consensum hominum petit, & insuper rerum naturalium applicationem nō vnius, aut alterius singularis; sed omnium, quæ in vniuersa creaturarum serie reperiuntur, cum omnibus vtatur: Vel Animatis: Vel Inanimatis, aut vt causent, aut vt significent, sicut duabus huius disputationis partibus declarabitur.

Quæ causæ omnes sunt.
Alia Animata.
Alia Inanimata.

PARS PRIMA.

Animatis.

§. I.

675 *Opinio maleficorum omnia esse animata.* SI magicarum artium professores, executoresque maleficiorum audire velimus, nihil est inanimatum, omnia sunt animata, mundus, & ea, quæ in mundo videntur. Vt enim detestandas suas operationes plausibili prætextu contegere possint, & suam scientiam curiosis hominibus faciliùs commendare, vanum hoc commentum excogitarunt: *Probatur.* vel potiùs a Platone, & platonicis sectatoribus, qui fuere magi, vel magorum fautores, mutuum acceperunt; quo asserunt, mundum, singulasque eius partes anima intelligente esse animatos, quæ & ipsis vitam tribuat, & vi intelligendi, atque sentiendi potiatur. Quod vt confirment, non solùm vtuntur horum Philosophorum sententia; sed etiam Patrum testimonijs, qui cælo animam, & spiritum tribuere videntur; Immò sacræ scripturæ auctoritate, quæ illis adaptat ea, quæ sunt animatorum: vt videre, audire, fugere, lætari, clamare, respondere, & id similia. Neque Poetarum figmenta respuunt, quibus tanquam inuolucris subtilioribus hoc commentum propositum fuisse asserunt. Nam volunt vnamquamque istarum animarum naturalium duplicem habere vim. Vnam intelligendi: Alteram animandi. Primo modo vocari nomine masculino; secundo modo nomine fæminino; & ideò ab istis Philosophis mysticis nomina Deorum, & Dearum inuenta, quibus illas animas secundùm vtramque insignirent. Sic Iouem fulminatorem, & Iunonem nihil esse aliud, quàm animam aeris: Phaetuntem, & auroram animam ignis: Neptunum, & Thètym animam aquæ: Plutonem, & Proserpinam animam terræ: Nouem musas animas nouem cælorum: Saturnum, Iouem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium, Lunam nomina septem planetarum, & ità de cæteris. Ideóque cum tales Dij, aut Deæ ab ipsis inuocantur, non vocari dæmones; sed animas stellarum, & elementorum, quas dicunt bonas esse virtutes à Deo per mundum distributas in ministerium, & vtilitatem eorum hominum, qui ritè illis vti nouerunt: multisque epithetis, & elogijs illas honorant, dum Saturnum exemp. gr. vocant patrem Deorum, dominum temporis, arcanæ contemplationis auctorem, vitæ, & mortis custodem, ostensorem absconditorum, & dominum altum, magnum, sapientem. Et Lunam nominant Dianam, Lucinam, Proserpinam, Hecatem, reginam cæli, elementorum dominam, rectricem mundi, calcantem tartarum, & similia.

§. II.

AT quis non videat sub philosophico, & magico tegumento latentem inimicum, qui vt cultus supremus vni Deo debitus creaturis mundi tribueretur, hominibus 676 *Reprobatur.* hanc opinionem inseruit meritò à Synodo V. Constantinopolit. anathemate damnatam, his verbis. *Si quis dicit, Cælum, & Solem, & Lunam, & Stellas, & Aquas, quæ supra cælos sunt, animatas quasdam esse, & materiales virtutes, anathema sit.* Reiectam a Patribus, vt a D. Hieronymo, qui *in Epist. ad Pammachium* illam inter Origenis errores recenset. Reprobatam à Theologis, & a Facultate Parisiensi in famosis illis articulis anno 1498. editis contra magicam superstitionem. Et rationi ipsi repugnantem. Nam si elementa, & omnia sunt animata, ergo habent animam vegetantem, sentientem, intelligentem, & liberam. Vegetantem: Si enim habent animam sentientem, vt isti supponunt, debent habere vegetantem, quæ sentienti subseruiat, & sanguinem, aut spiritum illarum functionibus suppeditet. Sentientem, vt dicunt, & per consequens debent habere organa suis figuris, & temperamentis distincta, cum sensio non possit esse sine organo conuenienti: vt Aristoteles *lib. 2. de Anima* probat; & omnia, quæ sentiunt, clare demonstrant. Intelligentem, vt est eorum opinio, ergo saxa, metalla, plantæ, animalia, prædita erunt scientia, sapientia, arte, prudentia; tenebuntque logicam, physicam, metaphysicam, cæterasque disciplinas. Liberam; Nam si res illæ sunt intelligentes, erunt liberi arbitrij, ergo iustæ, vel iniustæ, beatæ, vel miseræ, in via, aut in termino. Sed si omnia elementa animata sunt, quid fiet, dum partes eorum separantur à toto: vel post separationem iterum ei vniuntur? An vnam habent solùm animam: an plures? Si vnam solùm, ergo quando pars aliqua separabitur à toto, perdet animam, & denuò vnita perditam recuperabit, & sic assiduè elementorum partes morientur, & resurgent. Si plures, ergo quot erunt partes in elemento, tot erunt animæ; & cum sint innumerabiles partes in aqua, aere, terra, innumerabiles quoque esse animas concedendum erit? Quibus quid absurdius?

§. III.

NEc fauet scriptura, quæ in suis locutionibus figuratiuè loquitur: vt benè do- 677 *Obiectis satisfit.* cet S. Damascenus *lib. 2. de fide orthod. c. 6. Nullus etiam,* inquit, *cælos, aut luminaria arbitretur animata; inanima enim sunt, & insensibilia; Quare in scriptura dicit: Lætentur cæli, & exultet terra; Angelos, qui sunt in cælo, & homines, qui in terra ad lætitiam vocat. Nouit enim scriptura Prosopo-*

pcia

pæia vti, & de rebus inanimis tanquam animatis differere: vt mare vidit, & fugit, &c. Addamus etiam, illam vti metaphoris, hyperbolis, & metonimijs; atquè aliquando iuxta opinionem hominum loqui. Idem dicendum de Patribus, qui simili phrasi cęlo animam, & spiritum tribuere videntur, aut loquuntur de anima assistente, non informante, quæ nihil aliud est, quàm Intelligentia motrix cæli: vt explicar D. Thomas 1. *p. q. 70. art. 3.*

Nec fauent maleficis.

Quarè perstrepere desinant isti nugatores Magi cum suis fictitijs animabus, quæ etiamsi darentur, parum tamen iuuare possent magicas operationes. Si enim bonæ sunt, quomodo cooperari vellent vanis, noxijs, & malignis eorum operibus? Si malæ, quid opus est, ad illas confugere, cum in ijs dęmones paratissimi sint? Si alligatæ suis corporibus, quomodo possunt rebus humanis interesse, & effectibus magicis influere, nisi per lumen, & influentias, quæ ad hæc mira præstanda non sufficiunt: vt argumentatur Lessius *lib. 2. de iust. & iure cap. 44. de magia, dubit. 2.*? Quod si in aliquo iuuant, hoc est artem magicam, eiusquè abominandas actiones ementitis opinionibus tegere, & dæmoni Diuinitatis æmulo fauere. Qui si non veras, vt Deus, saltem fictitias animas introducere vult; & veterum cupidus clamat, vt alter Rex Sodomiticus: *Da mihi animas, cætera tolle tibi*; non vt illis benefaciat; sed detractas in interitum peccati, postea in infernalis gehennæ baratrum præcipitare possit.

Asseritur, e animata esse. Vel Rationalia. Vel irrationalia. Eisquè vti malefices demonstratur.

Itaquè reiectis ijs fantasticis magorum, & maleficorum commētis, dicamus iuxta commune Philosophorum placitum, res animatas, Alias esse Rationales: vt homines, qui animam rationis compotem gerunt, atquè ab ea viuificantur: Alias esse Irrationales, nempè animalia, & plantas, quæ animam habent sensitiuam, & vegetatiuam; atque vtrisque tum Rationalibus, tum Irrationalibus vel vt causis, vel vt signis dæmonis ministros ad maleficia vti: sicut duo sequentia capita declarabunt:

CAPVT I.

Rationabilibus.

Grauiora damna quæ inferuntur homini. A suis. A seipso. Ideò miser, qui ope maleficorū petitur à seipso.

678 QVamuis omnia damna quacumquè parte inferantur, semper grauia sint; illa tamen grauiora esse in confesso est, quæ fiunt à proximis; vel oriuntur ab eo ipso, qui illa patitur. Etenim si vtendum esset magica opinione superiùs refutata; vel saltem prosopopæia, alte ingemiscere arborem diceremus, dum à securi deijcitur; sed altiùs edere gemitus, cum ex suis ipsinsmet ramis securi manubrium ministrauit. Et dolere auem sagitta transfixam; sed eo magis, cum è suis pennis sagittæ peonas addidit. At sine metaphoricis locutionibus asserere possumus, illius sortem esse deplorandam, qui cogitur baculum tradere, quo vapulet, ensem præbere, quo feriatur, manum admouere, cuius vi confodiatur; ideoquè miserum esse hominem, qui tot damna quotidie à maligante dæmone patitur per ipsos homines; imo per semetipsum, & sua. Cum nihil fere sit in homine siue Nascente: siue Viuente: siue Mortuo, quo malefici non vtantur ad eius exitium vel causandum: vel significandum: vt totidem sectionibus demonstrabitur.

Nascente. Viuente. Mortuo.

SECTIO I.

Nascentibus.

Nihil innoxius pueris.

QVid pueris nascentibus innoxius, qui omnis doli expertes, quia expertes rationis à Christo Domino *Matthæi* 10. in exemplum sanctitatis proponuntur omnibos, qui regnum cælorum intrare desiderant, quasi conditio puerilis statum eorum præfiguret, qui ætate viri, pueri moribus, & quasi modo geniti infantes, vt loquitur Petrus, rationabiles sine dolo lac concupiscentes, & in eo crescentes in salutem progrediuntur in via Dei, quousquè in beatam sanctorum sortem admittantur? Et tamen inter homines quinam magorum, & maleficorum magis patiuntur insidias, quàm pueri, quibus enecandis studio perenni laborant nunc in prægnantibus fœminis abortum procurando: nunc enixarum fœtibus acus in caput infigendo: nunc opprimendo iacentes in cunis: nunc penetrando domos ad eos furto tollendos, vt ex corpusculis elixis, assatis, combustis, varijsque modis liquatis, aut in massam redactis, suos venenarios pulueres, & mortifera vnguenta conficiant, quibus tot maleficia in hominibus, animantibus, vegetabilibus, cæterisquè operantur. Quasi nulla sit res in rerum natura, quæ maiori virtute ad malefaciendum, & quoquomodo nocendum prædita sit, quam pueri corpus, quod tàm solerti diligentia quæsitum illi secreti homicidę tot modis ad omnium creaturarum exitium applicant. Ideo videndum est: An aliquid veneficij lateat in puerorum corporis, Vel à Natura: Vel à Temperamento: Vel à Casu: quod sequentibus articulis disputabitur. 679

Nihil frequentiùs adhibetur in maleficijs, quam eorum corpora.

Ideò quæritur: an in eis aliquid veneficij insit. A Natura. A Temperamento. A Casu.

ARTICVLVS I.

Per naturam.

§. I.

Videtur inesse.

ET quidem pueros ex proprietate naturæ vim aliquam maleficam obtinere videtur, eò quòd malefici indiscriminatim ex omnium corporibus suos eliciant pulueres: ideòque indistinctim omnibus insidiantur, vt ea tollere possint. 680

Si enim virtus venefica in quibusdam tantummodo pueris latitaret, hos præ cæteris eligerent. Cum ergo omnibus indifferenter vtantur, quis non videat, ipsorum sententia, hanc in omnibus naturalem inesse facultatem?

Falsum tamen est. Sinè homo consideretur.

At falsissimum est, illos omnes ex proprietate naturæ venefica vi affectos esse. Nam si hanc à natura adepti essent, omnibus hominibus data esset; cum proprietates naturales omnibus insint, naturamquè ipsam consequantur. Quamuis enim pro diuersa regionis temperie: aut vario genere, & educatione dissimili homines solertiores, & agrestiores: subtiliores, & obtusiores; ferociores, & humaniores nasci contingat; & ex accidenti alius

Hh 2 alio

alio promptiorem, & viuaciorem naturam nanciscatur; tamen omnes ijsdem proprietatibus naturam consequentibus dotantur, quę non magis in vno, quàm in alio reperiuntur. Ex quo fit, vt si aliqui hac virtute malefica à natura præditi essent, idem de omnibus necessariò censendum esset.

§. II.

681 *1. In esse naturali*

QVo quid absurdius? Ad quid enim hoc à natura omnibus datum esset, quouis eos modo in vtroquè esse consideres?

Si in esse naturali, quomodo natura, quæ se cæteris animantibus, imò omnibus orbis creaturis tam gratam, & beneficam ostendit; vicemquè gerit piæ, & beneuolæ matris, tam dirè se haberet in hominem, propter quem cętera sunt generata? Nec se matrem, sed sæuam, & ferocientem nouercam exhiberet gratias naturales homini denegando, quas alijs profuse concessit. Cum cæteris hanc intimis medullis procliuitatem indiderit, vt nulla sit vel minima res existens, vegetans, & sentiens, quę sua non quęrat conseruationem: ad quam tuendam omnia, quę necessaria videbantur, siuè contra interna dissidia: siuè contra externa nocumenta abundè ministrauit; atq. ipsa in eo semper intenta esse videtur, vt vnaquæquè seipsam conseruet, & sibi simile procreet, quo saltem in indiuiduis, & singularibus proprietas specierum propagetur. Homini verò parauerit exitium, nec eius conseruationi; sed destructioni per naturalem illam venenandi facultatem consuluerit: quasi homo sit aliquis naturæ peccantis, & nocentis error, quem subirò tollere de medio necesse sit: siuè commune aliquod malum, in cuius penetralibus sui ipsius ruinæ principia condenda sint, eò quòd diù stando sibi semper noxius, alijs innoxius esse non potest, quis autem hoc audeat asserere? Ideò fatendum est, non reperiri in hominibus veneficæ huius virtutis, actionisq. principia; cum nihil, quod destruat eorum naturam, à natura oriri valeat; quia virtutum, & actionum illarum principia in nobis inserta sunt, quæ sunt connaturalia, hoc est naturæ conuenientia. Frustra namquè esse dedisset, si non daret etiam conseruationem: vt ritè probat Leonardus Vairus *de Fascino libro 3. cap. 6.*

§. III.

682 *2. In esse morali.*

SI verò in esse morali homo consideretur, cum ex communi Philosophorum effato, & omnium nationum sententia sit ad ciuilem societatem natus, in qua alter alteri non obesse, sed prodesse debet: vt eruditè, ac Sapienter Seneca testatur *de benef. lib. 4. cap. 18. Hominem*, inquit, *non vnguium vis, nec dentium terribilem cæteris fecit; nudum, & infirmam societas munit. Duas enim res dedit ei Deus, quæ cæteris obnoxium, validumquè facerent, scilicet, rationem, & societatem.* Quomodo cum cæteris aliquam consuetudinem contrahere posset, si esset a natura venenatus? An non esset amandandus inter aspides, & serpentes, qui ideò cum cæteris animantibus conuenire non solent; quia innato veneno illis contrario infecti mortem inferunt præsentissimam? Quare cum natura eum fecerit socialem, ei etiam omnia tribuere dignata est, quæ ad mutuam cum alijs familiaritatem exercendam necessaria erant, omniaquè auferre, quæ sociali bono obicem ponere videbantur. Nam *qui dat formam, dat* (formaliter, aut naturaliter) *omnia consequentia ad formam*: ait Aristoteles 8. *physic.*

ARTICVLVS II.

Per Temperamentum.

§. I.

SEd dices, hanc veneficam facultatem non esse quidem omnibus infantibus datam ratione principiorum essentialium speciei; sed quibusdam duntaxat singularibus ob prauum indiuidui temperamentum per accidens à natura intentum. Quod aliquam verisimilitudinem præseferre videtur. 683 *Dari temperamentum veneficam. probatur A Contrario.*

Cum enim contrariorum sit eadem disciplina, cur non dabitur prauum aliquod temperamentum, quo quis infectus alios qualitatibus venenosis inficiat; cum iuxta Medicos detur quoddam temperamentum æqualitatis, ex humorum, & qualitatum actiuarum ad pondus æqua mixtione resultans, quo homines iustitialiter in suis complexionibus temperatis mira perficiunt; Eoquè Christum Dominum fuisse præditum; atquè huius vt miracula perfecisse, velint Fulginas Medicus, magiquè huius opinionis, seù potiùs blasphemiæ sectatores, quales sunt Agyppas, Paracelsus, & Conciliator differentiarum XX.

§. II.

ET quidem reperiri homines quosdam taliter intemperatos, qui per insensibilem alterationem: vel vaporem aliquem occultè emixum alijs noxij, & infesti sunt, testatur Plinius, dum de Psillis, & Marsis loquitur *lib. 7. c. 2. & 15.* qui odore serpentes fugant, & exitiali viru corporibus eorum ingenito ita soporant, vt illos impunè lacessere possint. Mulieres verò, quotidiè experimur, menstruis laborare, quo tempore, vt asserit idem Auctor, & post illum plures, eorum accessu musta acescunt, exuruntur hortorum germina, tactę fruges sterilescunt, moriuntur insita, fructus arborum decidunt, speculorum fulgor hebetatur, aluei apum emoriuntur, æs, & ferrum corripiuntur rubigine, & canes gustato illo humore in rabiem aguntur, morsusquè insanabili veneno infigunt. Ita animalia insecta, & reptilia multa morsu, anhelitu, tactu varios morbos, & mortem ipsam inferre solent: vt aspides, bufones, reguli, totquè reptantium anguium genera. Eadem tabifica virtus in herbis lapidibus, & mineralibus deprehenditur, quæ solo attractu venena fundunt, & inferunt necem. Cur ergo non dabitur idem in quibusdam hominibus; cum non sit inconueniens, vt illi, qui cum omnibus creaturis superioribus, & inferioribus sunt quodammodo omnia per participationem cum animalibus, vel alijs rebus in aliqua proprietate conueniant? Esto tales rari reperiantur; habeanturquè pro monstris: cum ea, quæ per accidens, & præter naturæ intentum fiunt, raro eueniant. 684 *Ab experientia.*

§. III.

AT commentitium est, talem facultatem in quibusdam asserere; cum nullus sit, qui tali temperamento potiatur. Concesserim, quidem, per- 685 *Regitia*

fectis-

fectissimum, & ad pondus, vt dicunt, fuisse Christi temperamentum. Cum enim eius sacrosancta humanitas non ex virili semine compacta fuerit; sed ex purissimo intemeratæ Virginis sanguine: nec humana operatione, quæ tot erroribus obnoxia est fabricata; sed formata Spiritus sancti virtute, cuius perfecta sunt opera; non est negandum, eius complexionem fuisse omnibus numeris, partibus absolutam; quamuis falsissimum sit, & impiè assertum, per illam fuisse patrata miracula, quæ ab Euangelistis referuntur. Cum certum sit, illa ab eius omnipotenti virtute processisse.

§. IV.

1. Rationibus. ATtamen tale quid in cæteris hominibus reperiri superuacaneè asseritur; cum nulla sit generatio, in qua humorum, & qualitatum inæqualitas non reperiatur ob inæqualem tum viri, tum mulieris constitutionem, actionem, & circunstantias, quæ vnam, & alteram consequuntur.

Si Psyllis, & alijs hominibus virus exitiale ingenitum est, nullo pacto à natura nascitur; sed à dæmonum auxilio procedit. Incantationibus etenim huiusmodi homines fretos fuisse, satis ex Plutarco, & Plinio colligitur. Vel acquiritur hominum industria, vt probat filia illa venenata, quæ impunè venenis vtebatur, eò quòd ab infantia huiusmodi assueta cibis, temperamentum venenosum, virusque diffundens in alios contraxerat: de qua Aristoteles scribit *de Regimine Principum ad Alexandrum Regem*.

Si mulieres menstruo laborant, hoc naturæ tribuendum est, quæ illas tanto sanguine abundare voluit, quantum alendo fætui sufficere posset; qui sanguis superuacaneus in ijs, quæ vterū non gerunt, statutis temporibus excernitur sine noxia qualitate, si sanæ sunt, & benè temperatæ; imò ad complures morbos curandos ex aliquorum Medicorum sententia valet. Vitiosus verò, & exitialis est in eis, quę permixtum vitiosis humoribus emittunt: & hoc est menstruum impurum, & venenosum. Quare non ex instituto naturæ; sed ex accidenti exitialis est; & ita mulieres vim maleficam a natura non sortiuntur.

Si cum animalibus, plantis, lapidibus homo communicat secundùm esse, viuere, & sentire; non tamen sequitur, omnes omnium illarum rerum proprietates in eo reperiri. Cum enim specie differat; quod vni inditum est, alteri potest esse denegatum. Et sicut ratione speciei illa communicatio ipsi conuenit: ita conuenirent illæ proprietates, atquè adeò omnibus hominibus communes essent; quod falsum esse, concedunt isti, qui asserunt, quibusdam singularibus conuenire; nec tamen possunt dare, & determinare qualitates illas indiuiduas, quæ hoc naturaliter supposito tribuant: vt disputant Codroncus *lib. 5. cap. 4. de morbis veneficis*, & Leonardus Vairus *lib. 3. de Fascino cap. 6*

2. Praxi maleficorum. Quare non ex proprietate temperamenti tabifica virtus in puerorum corporibus inest: nec ob talem proprietatem singularem quæruntur, & applicantur à Magis. Si enim ratione temperamenti noxij elicerent pulueres venenarios, vnguentaquè mortifera, illos solos ex pueris seligerent, qui tali temperamento præditi essent; sed quia omnibus vtuntur, cuiuslibet sint complexionis, perspicuè ex sua praxi demonstrant, se non ratione temperamenti; sed ob aliam causam puèrorum corpora in maleficijs adhibere.

ARTICVLVS III.

Per Casum.

§. I.

FOrsitan si ministri sathanæ à naturæ, aut temperamenti proprietatibus in nascente puero aliquid expiscari non possunt; saltem hoc præstant ex ijs, quæ accidentario ipsi venire contingit: ver. gr. inuolucris natiuitatis. Nam fœtus materno in vtero tribus membranis inuoluitur; & ex illo egrediens variè se expedit à vinculis à natura superinductis. In ordinario etenim partu disrupta prima membrana, quæ à Græcis Chorion dicitur a nobis Secundinæ, post eius egressum eijcitur. In extraordinario autem duæ, quarum prima Agarides à farciminis forma: secunda amnios à mollice ita foras erumpunt cum fœtu, vt facies, & caput infantis quasi galeatum appareat. Hanc membranam Galli Coiffæ, Belgæ Galeam appellant. Ex cuius tegiminis colore rubicundo, aut liuido fortunam infantis aniculas ariolari supra retulimus *numer. 617. disput. 3.* 686 *An inuolucra fœtus vim habeant maleficā*

Mirum verò quantum insanient circa illud inuolucrum malefici, qui ex eo suos pulueres venenarios conficere solent, & mira promittere ijs, qui illud continuè gerunt. Hos etenim faciunt in bello inuictos, in pace fortunatos. Vnde antiquitùs multa pecunia à Romanis causidicis emebatur, qui se illo ad causæ victoriam multùm iuuari arbitrabantur, vt testatur Lampr. *in vita Diadumeni*.

§. II.

AT quid in istis inuolucris visitur nisi Hinc solicita naturæ cura, quæ aduersus extraneos casus fœtum tutatur in vtero, & carneis illis fascijs obuoluit, vt securiùs in matricis lectulo conquiescat. Ideòque hæc omnia egrediente puero tanquam inutilia eijcit? Illinc deploranda hominis conditio, qui mundum ingrediens tam obscenis cunis reponitur, & tam putridis tegumentis vndiquè contegitur, quæ solo visu nauseam pariunt, & horrorem; vt non sine causa inter celebriores mortalium miserias Iob nasci de muliere recensuerit? Qooad verò vires illas naturales aptas tot prodigiosis effectibus producendis, ariolorum esse commentum ostendit Leuinus Lemnius Ziricæus *lib. 2. de occultis naturę mirac. cap 8.* Et experientia sæpè testatur, infantes huiusmodi pelle inuolutos, & superstitiosos illam pro amuleto gerentes nihil minus assequi, quàm quod isti pollicentur: vt patet de illo, quem supra retuli *disp. 1. num. 154.* 687 *Nudum habere probatur*

§. III.

QVarè statuendum est ad huius sectionis conclusionem, illa omnia, quæ ex puerorum corporibus à maleficis desumuntur, non esse causas naturales maleficiorum; sed signa, quibus dæmon ad malum perpetrandum inuocatur. 688 *Concluditur, omnia, quæ desumūtur ex corporib. puerorū, signa esse maleficij*

Quod praxis ipsorum plusquam sufficienter ostēdit. Non enim galea infantili vtuntur, prout a nascente detracta est; neque cutem, aut membranam pueri, aut animalis abortiui simpliciter adhibeot, *Probatur*

sed

sed vtramquè præparatam in forma rotonda, aut quadrata verbis incantatiuis, & coniuratiuis spirituum, certisquè incognitis characterum signis, quibus dæmones inuocantur, deturpant; abscondunt sub sacrato lapide, super quo missas celebrari procurant: baptizant sub nomine personæ maleficiandæ cum aqua Baptismatis, & cæremonijs coosuetis; deindè in puluerem redactam super personas malefaciendas aspergunt: vt docet, & exemplis probat Paulus Grillandus *tract. de Sortileg. c. 3.*

Quæ omnia manifestè probant, chartas has virgineas, vt vocant, non e natura; sed à dæmone suam sortiri operationem.

§. IV.

689 PAri modo vnctiones ex infantium pinguedine conficiunt, non quorumcumquè; sed eorum præsertim, qui abortiui eijciuntur: aut moriuntur sine Baptismo; asseruntque hanc pinguedinem, (*quam vocant pinguedinem pagani secùndùm eundem Grillandum cap. 6.*) habere mirabilem virtutem. Quasi vero caro pagana aliquid possit plusquam christiana: aut Baptismi aqua tollat vim illam prodigiosam, quæ à natura donatur; & non potiùs hęc omnia à dæmone procedant, qui talibus signis mirificè delectatur. Cum enim videat Christum Dominum familiari aspectu, benedictione speciali, & amore præcipuo pueros prosecutum fuisse; & asseruisse, illorum esse regnum Cælorum; nihil tam habet in delicijs, quàm modis omnibus in illis suũ explere odium; & ideò si baptizati sunt, conatur per maleficos saltem vitam illis corporalem eripere, & corpus flammis absumptũ redigere in puluerem. Si verò non sunt baptizati, gaudet illis Beatitudinis aditum intercludere in æternum, qui aliàs salutaribus Baptismatis aquis regenerandi erant in filios Dei, & hæredes regni cælestis. Ideòquè eorum carnes lixari, ossa comminui, & in puluerem, & vnguenta redigi iubet; vt tàm gratis signis appositis maleficia gratiùs operetur.

SECTIO II.

Viuentibus.

690 A viuentibus plura malefici mutuantur, quibus cæteris noceant. Non opus est longioribus expensis in ijs quęrendis, quæ ad rem faciunt, cum omnia penes se habeant, per quæ excidia, exitiaquè inferre possint. Nam ea est dæmonis ars, omnibus vti, quæ in viuente homine sunt, vt alijs mortem afferat; totumquè hominem taliter afficere, vt totus veneno, & mortifera labe imbutus videatur. Ne si venenis ex cæteris rebus confectis negotium maleficum seopet perficiendum esset, malefici eorum penuria; vel propinandi difficultate aliquam imperata adimplendi malefecia excusationem causarentur. Quare, vt eos inprimis ad veneficia paratos, instructosquè habeat à cogitantibus, loquentibus, & operantibus maleficia prodire facit; ideòquè examinandum: An sola naturali virtute: An verò dæmoniaca, morbi, morsquè ipsa inferantur, dum isti sathanæ cooperatores Cogitatione, Verbo, aut Operatione maleficia exercent: seù an ista adhibeantur vt causę: vel vt signa: quod sequentes articuli explicabunt.

An homines, & malefici vim habeant veneficum.

Dum morbos, & mortē inferunt Cogitatione. Verbo. Opere.

ARTICVLVS I.

Per vim cogitationis.

SIcut homo duplici sensu præditus est, sensitiuo vno, intellectiuo altero: ità duplex in eo cogitatio: alia intellectualis: alia imaginaria deprehenditur, quarum summam esse virtutem ratione animæ Philosophi naturæ indagatores vnanimiter asserunt. 691

Duplex in homine conditio. Intellectualis. Imaginaria. Vis prima.

§. I.

PRima secundùm Auicennam omnipotens est. Libro namque de Anima *sect. 4. cap. 4.* censet, intellectui benè disposito, & supra materiam eleuato talem inesse vim, vt res cunctæ, quæ materia constant, cælestes, & terrenæ, simplices, ac mixtæ illi obedire teneantur. Ad hoc vero requirunt quidam, vt anima humana in magnum exardescat desiderium. Tunc enim volunt, illam sufficientem habere potestatem ad imprimendum verbis, scripturis, imaginibus virtutem aliquam, quæ naturaliter efficax sit, & energiam habeat ad desideratum effectum producendum; cum in his rebus adest quędam proportio ad hunc effectum, quæ in eo significando sita est: ver. gr. Si quis velit alteri inferre noxam, putant adhibenda esse verba, vel signa, quę illam designent, Si concitare ad amorem, aut odium etiam externis proportionatis vtendum. Quæ si in imaginibus, & alijs rebus inanimis locum habent, quid in homine? Cum enim anima informetur humana, alterius similiter animæ humanę intensè operantis effectus conuenientiùs, & efficaciùs recipere potest; cum in eo plures reperiantur dispositiones.

§. II.

SEcunda maxima, & mira solet efficere in corpus ipsius imaginantis; quia imaginatio, dum retractat species obiectorum sensu perceptorum, & voluit rerum sensibilium simulacra, potentiarum appetitiuarum varias affectiones, amoris, odij, timoris, iræ, tristitiæ diuersimode mouere, & excitare comprobatur, quæ hominem sic afficium, vt statim calore, frigore, pallore, rubore, exiliendo, torpescendo, efferendo, similiaquè faciendo corripi se sentiat; Ideòquè omnia potest in corpus imaginantis, quæ naturalem habent coordinationem cum imaginatione: vt sunt causare motum localem in dormientibus, cæterasque alterationes, & omnia, quæ illas consequuntur: vt docet D. Thom. *3. par. quæst. 13. ar. 3. in add. 3 & lib. 3. contra gentes c.* 103. Rationi experientia suffragatur, quæ quotidiè in Noctambulis cernitur. Hi namque per imaginationem sopitis sensibus mira faciunt, docent, hortantur, canunt, surgunt: peritè natant in fluminibus; summa ædificiorum fastigia intrepidè conscendunt, & in eis ambulant, cæteris trepidantibus, qui hæc intuentur: feruenter: & clamosè concionantur; componunt versus omnibus numeris absolutos: de negotijs grauioribus colloquuntur: & varia in domo agitant, vt illos non dormientes, sed vigilantes, & serio, prudenterquè satagentes existimes. Quã veritatem testantur Franciscus Suarez *disp. 18. Metaph. sect. 8. vers. 28.* Conimbricenses *in 7. Physic. c. 2.* 692

Vis secũda in corpora. Propria. Vicina.

sic.t.2.q.3.ar.7. Valentia *2.2.disp.6.q.13.punct.2.* Vairus *lib.2.de Fascino cap.3.* & alij.

§. III.

693 Addunt nonnulli hanc imaginariam virtutem, non solo corpore imaginantis contineri; sed extra se porrigere, & corpora non tantùm propria, sed etiam aliena recipsa, & vere immutare posse. Quod verum esse, asserunt, si vicina sint, & arcta quapiam coniunctione, & contactu imaginanti copulata; atquè ad agentis alterius corporis affectionem recipiendam valdè disposita. Hoc sustinent apertè D. Augustinus *de Apibone agens lib.18. de Ciuit. Dei c.5.* D. Hieronymus, Tollatus, & Benedictus Pererius *in cap.30. Genesis.* Michael Medina *lib.2. de recta in Deum fide c.7.* Alphonsus Mendoza *in quodlibet q.9. Positiua.* Plinius *lib.7.cap.12.* Andreas Laurentius *hist. Anathom. lib.9.c.20* Marsilius Ficinus *lib.13. de Theologia Platonica,* Valesius *Med. lib. de sacra Philosophia cap.11.* Galenus, & Thom. Morus Martyr *carmine lepido apud Pererium loco citato,* Hieronym Torquemada *in Horto florum.* Heliodorus *Æthiop. histor. lib.1.* Columella *lib.8.* & Calpurnius Poeta *Eglog.2.* Quod probant ex ijs, quæ in fœtibus accidunt, dum in materno vtero concipiuntur: aut aluntur. In concepto namque hæc est fœminarum natura, vt quales in extremo voluptatis æstu aut mente cogitauerint: aut perspexerint, si tunc imaginationi occurant, talem sobolem procreent. Quia *anima*, ait S. Isidorus *in vsu venereo formas extrinsecas intus transmittit, earumquè satiata typis rapit species earum in propriam qualitatem.* Videt mulier Ioannis Baptistę Cameli tegimine induti imaginem: aut villosi Vrsi formam, hispidum, & hirsutum parit filium. Occurrit vacanti liberis procreandis æthiopis simulacrum, puerum nigrum more æthiopico coititur. Species animalis cuiusdam se offert eius phantasiæ, animantis mores enixus infans præfefert. In hominibus verò quid non operatur imaginatio, cum idipsum in animantibus præstet; vt sensibiliter docent Iacob Patriarchæ pecora variegata, ordinarijsquè auium, & bestiarum fętus, qui in pauonibus, gallis, & leporibus colore parentibus similes gigni solent.

§. IV.

694 Post conceptionem verò, dum puer alitur, & debitum acquirit augmentum, maternæ imaginationis dispendia sentit: vt quotidie videmus in plerisque pueris, qui ex intensa matris gerẽtis imaginatione varijs maculis, & notis asperguntur. Patet vxor ad insolitæ rei alicuius occursum, infans postea externatis oculis maternum pauorem ostendit.

Videt inopinatò cadauer deforme, filium cadauerosa facie enititur. Auet cerasa, botros, poma, pira, aut quid simile edere, quod ei non conceditur; horum fructuum notas enixus puer ab vtero baiulat. Est enim fœtus, quandiù materno clauditur vtero, pars matris, & facilè varias eius impressiones recipit. Verùm, cur non in matris, sed prolis potiùs ea parte corporis, qua se tetigit mater apparet maculæ impressio? Dico, hoc mirum non esse. Si quidem facta in matre ingenti quadam phantasia, & appetitu quorumdam, anima ex ijs, quæ in corpore sunt, proportionale aliquid mouet, præcipuè in sanguine: ex quo cum nutriatur fœtus, nihil prohibet, signa quædam eius alimenti ità affecti in eo remanere, præsertim coloris; propter quod ea signa rubentia ferè omnia sunt, & exustionem aliquam in sanguine factam ostendentia. Fortasse autem, & figura cupitæ rei ostenditur, quod in eo proportionali anima etiam figuram mentiatur. Et vt plurimùm hoc in ea parte corporis, qua tunc, dum ardenter illam rem auebat, se ipsam tetigit. Forsan, quia ibi per tactum matris fuit sanguis aliqualiter alteratus, & ex illo proportionali a vehementi apprehensione, & animæ applicatione moto exustus, & quodammodo illius rei concupitæ similitudine imbutus, qui dein ad fœtus partes alendas, & nutriendas accurrens, in fœtu, non in matre maculæ illæ enatæ conspiciuntur. Ita etiam testatur Hieronymus Fracastorius *lib. de sympathia, & antipathia rerum cap.23.*

§. V.

Nec hic sistere putant quidam huius potentiæ imaginatricis virtus. Fertur namque (aiunt) longissime in corpora remotiora, quæ pertingere, & afficere potest; & sic fulgura, & pluuias e cælo deducere, res loco mouere, sanare, fascinare, & similia peragere: vt docet Auicenna *lib. de Anima loco cit.* quem sequuntur Paracelsus *lib. de imaginibus,* Andreas Cataneus *lib. de mirabilium effectuum causis,* Pomponatius *lib. de Incãtamentis c.3. & 4.* & alij. Qui tamen non conueniunt in explicando modo, quo tales operationes ad extra ab illa potentia peragantur. Alij enim hoc fieri volunt solo animi imperio, Auicenna, Fulginas, & Augerius Ferrer. *lib. 2. method. 11.* Alij per spiritus ex corpore vi imaginationis expulsos (Paracelsus, Pomponatius loco citato, & Sibyllanus c.8.q.3.) Alij per certos quosdam radios (Alchindius *lib. de imaginibus*) quos ipsi comminiscuntur, quasi spiritus imaginationi deseruiens non secus ac rationale quoddam sidus in quaslibet res pro intensæ illius facultatis voluntate influxus salutares, vel perniciosos effundat. Quorum opinio quam sit à veritate aliena mox dicetur *num. sequenti.* 695

Quare cum tanta sit vtriusquè cogitationis intellectiuæ, & imaginariæ potestas, quibusdam videtur, hac via, nempè, desiderio vehementi intellectui, vel imaginationi addito, Veneficos amorem, odium, valetudinem, ægritudinem, & maleficia inferre posse; eo quòd corporis spiritus ea, qua est qualitate affectus, ad imaginatiuam deferatur; per quam qualitatem aer inficitur, & corrumpitur, contrahiturquè maleficium iuxta imaginantis voluntatem.

§. VI.

At imaginaria hæc esse commenta, facilè demonstratur, cum neutra vis talis insit in homine: vt intellectus, aut imaginationis virtute in extera, & longinqua corpora agere, atquè illa immutare valeat; alias non homo, non Angelus; sed Deus, aut Deo æqualis reputabitur. 696

Quid facultates intellectus, & imaginationis possunt extra hominem quouis modo considerentur? Nam in vtraquè interuenit potentia, species, obiectum, & actio, quæ quomodo odia, morbos, mortem ipsam in alijs excitandis virtutem habere possunt?

1. Ex potentijs namquè solis, & simpliciter acceptis talia prodire non valent: cum intellectus, & imaginatio absquè specie, & actu intelligendi, & imaginandi non plus efficere possint in vigilante, quam

Vtrumq.

Remotiora.

Ideò per vtrumq. causare malefica, aliqui putant.

Reijciuntur illa opiniones rationib.

1. Ex parte hominis.

quàm oculus clausus in dormiente; nec alia vi prædita sint, quàm intelligendi, & imaginandi: non autem corpora immutandi.

2. Species etiam huiusmodi effectus producere non possunt: Cum enim non sint res ipsæ veræ, & viuæ; sed tantùm rerum verarum, & viuentium similitudines, & simulacra, quid aliud possunt, quàm res, quarum sunt effigies, repræsentare, & sese spectantibus, & meditantibus offerre? Quomodo ergo extra agere, & in alijs edere possűt huiusmodi actiones? An poterunt aliquid in alieno corpore, quod non possunt in proprio? Sed ità poterit etiam species equi equum gignere, & species caloris ab vno imaginati algentem alium ab eo remotum calefacere. Sed quid absurdius?

3. Si vero obiecta sunt remotiora: vel anima agens in intellectu, & imaginatione talia perficit cõtactu: vel non. Nõ contactu; quia corpora maximè distant, ergo sine contactu. At illa, quæ sine contactu agunt in infinitam distantiam agere possunt: cum in naturali actione interualli mensura solùm ratione contactus requiratur; ergo anima in infinitam hanc distantiam agere poterit: & per consequens erit infiniti vigoris, quod est absurdum.

4. Deniquè per actum intellectionis, aut imaginationis nec maleficium, nec aliud quidquam in externis corporibus fieri posse, probatur ex eo, quòd vtraquè actio est immanens in eo, qui intelligit, & imaginatur, ideòq nullã imprimere potest qualitatem rei distinctę; quod esset necessarium, vt in eam agere posset. Nam radij illi ex imaginatione prodeuntes iuxta Alchindij placitum nulli sunt. Spiritus, si aliqui dantur (, vt aiunt Pomponatius, Paracelsus, & Sibyllanus) planè debiles existunt; nec prætergrediuntur sinum vtriusquè potentiæ: Aut si extra progredi audent, facilè ab aere corrumpuntur. Species verò habent solùm vim repræsentandi, vt dictum est. Quare nulla datur talis virtus ex parte hominis.

§. VII.

697 NEquè etiam in rebus dispositio ad illius receptionem reperitur. Nam quamuis cogitationes siuè intellectiuę, siuè imaginariæ possint concitare spiritus, humores, aliaquè similia, quæ sunt ipsi substantiæ animæ præsentissima, & naturalem ad illam subiectionem habent; non tamen idem asserendum est de rebus externis, in quibus non reperitur similis subiectio, & obedientia ad illam, etiamsi desiderio vehementi ferantur. Nam talis obedientia aut est naturalis: aut moralis. Non naturalis; cum creaturæ corporalis, & spiritualis ne vnius quinquè speciei vlla sit naturalis subiectio, nisi ratione actionis, & passionis propter quas id, quod imbecillius est, fortiori cedit. Ideò cum neque homines sic agere, nec res naturales sic pati valeant, sequitur nullam inesse intellectui, aut imaginationi virtutem ad corporum remotiorum immutationem. Non moralis: Nam certè si aliquis hominum tali virtute præditus reperiretur, qualis ab istis scriptoribus asseritur, non pro homine habendus esset.

2. Ex parte rerum.

Quis enim vnquam inuentus est tam potens, qui solis, & puris intellectus, & imaginationis actibus, siue naturaliter, siuè moraliter ciere tempestates, excitare ventos, imperare aeri, commouere pluuias, grandines, ventos, aues de cælo detrahere, serpentes educere è latebris, feras è cauernis attrahere, ægrotos sanare, sanis morbum, & mortem immittere potuerit. Cum iuxta Domini dictum *Matth. 5. & 6. Nemo possit capillum album, aut nigrum facere. Et ad staturam suam cubitum vnum adijcere valeat?* Nam si homo rem ità coniunctam mutare non potest, quomodo poterit rebus externis vires effectrices imprimere?

§. VIII.

IMmò plusquam Angelus reputandus esset, humanam, & angelicam superans facultatem. Nam si intelligentiarum separatarum mirandas operationes consideres, certum est, illas naturalium agentium medio, & interuentu produci. Non enim pluuiæ ver. gr. tempestates, & terremotus excitantur ab Angelis solo actu intellectus, & voluntatis; sed per applicationem virtutis, quæ naturaliter perficit motus locales, & varias alterationes, ex quibus ista procedunt; ergo multò minus hoc præstare valebit hominis cuiusquè anima, quæ naturę nobilitate, & efficacitate virtutis Angelo inferior est, nisi illum Deo assimiles. Si enim tàm potens homo daretur, fatendum esset, parem & similem esse humanam, & diuinam potestatem. Dei namquè mira potentia in hoc elucet, quòd res omnes intelligendo, & dicendo produxit. *Dixit*, ait Dauid psal. 32. *& facta sunt, ipse mandauit, & creata sunt.* Et sicut dicendo, ab eo facta sunt, dicendo pariter ab eo possunt immutari. Quoniam omnia seruiunt ei; ipsaquè insensibilia ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum faciunt verbum eius. Ideo æqualis erit intelligentis, aut imaginantis hominis virtus, si suis intellectionibus, & imaginationibus aliena corpora immutare, alterare ad placitum poterit; nec aliquod in ijs corporibus tali virtuti impedimentum obstabit; cum ipsa sint obedire disposita. & tantum imperium reuereri. At non imaginationis perturbatæ sunt commenta?

698

Quare asserendum est, maleficos sola cogitatione, & imaginatione maleficia perficere non posse, alijsquè immittere sanitatem, aut ægritudinem; neque hoc vnquam à dæmone institutum fuisse, qui res naturales, & signa sensibilia in maleficijs adhiberi iubet, vt maleficus ijs externis applicationibus suum reijcetur obsequium;

ARTICVLVS II.

Per vim Verbi.

§. I.

QVanta sit vocis, verborum, & carminum vis, norunt omnes orbis creaturæ, quæ summoperè illa afficiuntur. Hæc enim in hominibus omnia perficit, vt ait Plutarchus, dum peritus orator modo sermonis elegantia, & lepore: modò contortis, vibratisquè sententijs regit auditorum animos, eosquè flexanima acrimonia, & lenitate temperata delinitos versat, quò vult, torpentes excitat, exhilarat tristes, rigidos demolcet, solatur afflictos, sæuientes sedat, pacat tumultuantes, ac velut tubæ sonitu percussos flectit ad iram, misericordiam, amorem, odium, cęterasquè passiones; atquè ad arma, tripudia, iocos, & similia; Etiam inuitos irritat, & cogit; & præsertim si conueniens actionis, & pronunciationis ratio compositis verbis accedat. Hæc in animantibus suauem exercet dominationem, dum ferocitate deposita Pastoris loquentis subsultando sequuntur imperium; & eò luben-

699

Vis naturalis vocis, & verborũ.

Iubentiùs, & errantia in pascuis concentu dulciore mulceantur. Nec illa solùm; sed in auibus, quarum aliquæ velut lusciniæ, & cygni cantum quasi quadam disciplina suæ artis exercent: Aliæ inuitante sonora voce ex aere in terrá spontè decurrunt. Hęc deniquè ipsis insensibilibus quasi auritis sensum imprimit. Quod antiqui fabularum Concinnatores Orphęo modulatiore lyrę sono saxa mouente significare voluerunt, ac si homini ad certos modulorum numeros loquenti, vel canenti cætera omnia eloquentiæ, & musicæ virtute affecta parere cogantur.

§. II.

700 SEd eius energia magis sentitur in verbis, & carminibus magicis quocumquè modo à maleficis proferantur.

Vis magica.

1. Si imperando loquuntur, tota natura (vt ipsi credunt) subsistit, quasi parata obsequi, animi ad diuersas passiones impelluntur; corpora afficiuntur diuersimodè; tauri mitescunt; latrantes canes acquiescunt; arbores humano more loquuntur: plantæ subito è terra erumpunt; mouentur statuæ; deiiciuntur montes; colles attolluntur; aquæ subsaltant; ædificia ruunt; petræ, & saxa scinduntur; parietes locum dant; terra tremit, & quiescit; sidera ipsa videntur cursum abrumpere; nihilquè est tam distans, quod statim non persentiat imperantium potestatem: vt latè supra disputatione præcedenti prosecuti sumus.

2. Si verò depellendo verba faciunt, eum noxia, & molestia volunt abigere, quid non præstant in omnibus? Videas subitò fugari potentissimos exercitus; solui obsidiones; incarceratos liberari; sanari infirmos: recedere feras in antiqua latibula, mures, locustas, sciniphes, cænomias, & alia insecta infesta agris expelli, nubes dissipari, abigi tempestates, & similes cessare publicas calamitates.

3. Si deprecando deuouent: siccantur flumina, agitatur mare, turbatur aer, excitātur incendia, grassantur morbi, inducuntur infirmitates, & mala immittuntur. Deuoti verò subitò paralysi, apoplexia, epilepsia, conuulsionibus, aliisquè morbis insolitis corripiuntur; pueri ægrotant, puellę conficiuntur macie; vterum gerentes abortum faciunt; homines sæuis doloribus cruciantur.

5. Si inuocando aliquid à superis petere videntur, omnia statim obtinent; fæcunditas terræ, serenitas aeri, mari tranquillitas redditur; fætę liberè pariunt; arentia virescunt; infirmi sanantur; pluuiæ agros irrigant: calores desiccant nimias humiditates; & bona omnia certatim videntur fluere in eos, quibus benè precantur.

5. Deniquè si prophetādo aliquid effantur: præterita obsoleta, & è memoria hominum elapsa penitus reuocant; præsentia occulta reuelant: futura incognita predicunt: absconditos thesauros pādunt, furta detegunt: prosperam, aut aduersam fortunam augurantur; & hæc omnia faciunt determinatis quibusdam verbis, certisq. carminibus, quibus consequenter maximam inesse virtutem diceres necesse est. Ideòquè nihil mirum, si malefici, quos volunt, inficiunt, dum vocem etiam obmurmurando emittunt; præsertim si verbis, & vocibus tanta efficacia præditis vehemens accedat desiderium: sicut se expertum esse fatetur Horatius dicens:

Quantum carminibus quæ versant, atquè venenis
Humanos animos, has nullo perdere possunt
Nec prohibere modo.

§. III.

AT vndè tanta vis in paucis, & simplicibus verbis? Esto ijs naturali virtute homines perturbentur, ipsaque animalia commoueantur, immutatis animis, & corporibus. Quod mirum non est: cum ipsa notionum, & rerum, quæ significantur, intellectio, suauis verborum pronunciatio, vocisquè grata moderatio hoc præstare possint. Ingeruntur enim per sonos moderatos, vocesquè significatiuas, conceptus, species, & signa rerum, quæ ab intellectu apprehensa, varia repræsentant inducentia ad gaudium, tristitiam, odium, & similes passiones; ità vt vis illa non in simplici sono, aut vocibus nudè prolatis sita sit; sed in rebus, quæ per illa verba significantur. 701

Prima naturalis est, & innoxia.

§. IV.

ATtamen quomodo seipsis solis præstare possunt hæc, quæ supra commemorauimus à maleficis fieri? Nam quæ virtus eximia in his verbis continetur, cum ab ipsis pronunciantur, qua possint tot, & tanta patrare? 702

Secunda diabolica, & perniciosa.

1. An inest in materia vocis, seù in spiritu, qui ex thorace per asperam arteriam in larynge effingitur? At vim aliam habere non potest, quàm cæteri corporis nostri halitus, qui dissipantur facillimè statim atquè extra corpus emittuntur. Et si quid expiratio haberet virtutis, eandem sub quacunquè artificiali forma retineret; ideò non referret, quibus verbis maleficus vteretur; immò ne verbis quidem opus foret; sola enim efflatio satis esset effectui producendo; quæ tantò magis esset efficax, quantò vbertius effunderetur.

2. An residet in forma verborum significatione, & ratione signi? At illa nihil iuuare possunt: cum nihil in vocibus ponant; sintquè denominationes extrinsecæ ab institutione hominum dependentes. Insuper malefici vtuntur quibusdam verbis, formulisque tam obscuris, & barbaris, vt illa nec ipsi intelligere valeant.

3. An in impressione aliqua ab anima facta in illis signis? At si aliqua imprimeretur uirtus in uerbis, statim cum uerbis euanesceret; nec posset hærere diù, & diù operari, cum signa magica diutissimè uim habeant.

4. An in audientibus vis dispositiua aliqua dabitur? At verba illa ab ijs non intelliguntur, vel quia barbara: vel quia absentes, aut distantes sunt ab ijs, qui illa proferunt: vel quia intelligentia carent; & tamen longinqui æque, ac propinqui; absentes æquè ac præsentes: animalia æquè, ac homines; immò inanimata veneficium ex verbis experiuntur: vt latè tradit Franciscus Vallesius *de sacra Philosophia cap. 3.*

§. V.

QVarè sequitur, totam illam vim non naturalem esse; sed dæmoniacam atq. à dæmonibus procedere, qui verba illa tanquam pacta, signa, & conuēta adinuenerunt, vt faciliùs male credulos homines decipiant, deceptisq. imposturam faciant. Et per cōsequens illos omnes, qui conceptis ijs verbis vtuntur ad huiusmodi producendos effectus; eaq. consequenda, quę ipsi desiderant, pactum habere cum illis tacitum, aut expressum. Et quamuis plu-

Ideò verba illa sunt signa maleficiorū.

res tale pactum ignorantes ijs verbis vtantur; tamen hæc mira perficiunt; quoniam is, cui primò dæmon hæc verba dictauit, ea lege illa imperrasse, existimatur; vt quicumquè ijs vteretur, tacito Sacramento, & fædere censeretur obstrictus. vt eruditè docet Leonardos Vairus *lib. 2. de Fascino c. 11.* & Codroncus *lib. 2. de morbis veneficis*. Vndè ex omnes verborum formulæ tanquam è dæmonia officina prodeuntes reijciendæ sunt, quicquid prima fronte speciosæ pietatis præseferant, vt fusè explicabitur infra *tom. 2. disp. 1.* com de Curarione superstitiosa pertractabitur.

ARTICVLVS III.

Per vim Visionis.

An visu maleficia perficiant.

703 DVo sunt, de quibus inter opera humana meritò dubitari potest: Vtrum illorum vi maleficia perfici possint, Visus nempè, & Tactus. Miraenim videndo (ea quæ tactum pertinent, sequenti articulo discutienda relinquentes) tum ab hominibus: tum ab animalibus fieri, omnibus incomperto est.

§. I.

Mira, quæ per visum fiunt.

TRita sunt, quæ vulgò circunferuntur: Basiliscum inter serpentes solo intuitu obuios quosque interimere; & Testudinem visu oua excludere: Gallum inter aues spirituoso obtutu leoni terrorem incutere; de quibus Ananias *lib. 4. de natura dam.* Nicand. *in Theriac.* Dioscorid. *lib. 6.* Plin. *lib. 8. & 28. cap. 4.* Solin. *cap. 30.* & Mercurialis *lib. 1. de venenis cap. 21.* Galgalum aspiciendo sanare ictericum: scribunt Plinius lib. 40. cap. 11. Plutarchus *lib. 5. Symposiacon, cap. 7.* & Heliodorus *lib. 3. Hist. 2. Æthyop.* Inter animantia lupum homini priùs à se viso adimere vocem, & ingerere raucedinem; vt testatur D. Ambrosius *lib. 7 in Luc. cap. 10.* Ioter homines Tybios Ponti accolas in oculorum altero geminam gerentes pupillam tabe conficere illos, quos aspiciunt. Inter mulieres, vetulas nocere pueris. Menstruatas per aspectum specula maculare. Lippas nocere oculorum intuitu. Et inter vires, & mulieres, plures, quos fascinatores vocant, sola visione, & aspectu non modò hominibus; sed & animantibus, arboribus, & segetibus ipsis damna inferre: omnium Historicorum, Poetarum, & Physicorum libri referunt: Ita Fauent. *aduersus impios Athæos disp. 1. cap. 9. num. 153.*

Ex quibus infertur, videri aliquos naturaliter maleficio afficere homines posse, quos maligne, aut malitiosè aspexerint. Ex oculis etenim radij, quidam, & spiritus, seù effluuia emittuntur, qui veluti iacula quædam, & sagittæ deferuntur ad corda eorum, quos aspiciunt; nullaquè interposita mora totum corpus inficiunt perniciosis qualitatibus, quibus morbi, vel mors ipsa causantur. Tali virtute venefica præditos fuisse refert Plinius *lib. 7. cap. 2.* homines cuiusdam familiæ apud Tybios, Ponticos, Triballes, & Illyrios, fæminas Stychias, quæ vocantur Pythiæ, & quotquot duplices pupillas habent; præcipuè si vetulæ prouectioris, & senescentis sunt ætatis.

§. II.

SEd io his omnibus alia virtute naturali: alia vi dæmoniaca fieri certum est; ideòquè hæc adinuicem solicitè secernenda sunt; ne quod ex vna procedit, alteri tribuatur. Omissis namquè ijs, quæ de testudine, gallo, & lupo dicuntur, quæ ad hanc tractationem non pertinent; quia testudo oua respicit, non fouendi; sed custodiendi studio: vt dicunt Naturales. Gallus Leonem terret non ex oculis, sed ex naturali antipathia, vt docet Ananias *lib. 4. de natur. dæmon.* quam Lucretius explicuit his versibus: 704

Quid in eis insit naturaliter.

Nimirum quia sunt gallorum in corpore quædam
Semina: quæ cum sint oculis immissa Leonum,
Pupillas interfodiunt, acremquè dolorem
Præbent, vt nequeant contra durare feroces.

Simili antipathia videas buffone hiante, quasi coactam miro cum eiulatu mustelam se eius ori deuorandam inserere. Cum verò Lupus hominem respicit, à micantibus eius oculis, & formidabili aspectu timor obuio incutitur, timore sanguis ad cor fugatur; sanguine fugiente frigus membris inducitur, & frigus sequitur totius corporis alteratio, vndè raucedo, & vocis impedimentum: vt testatur etiam Delrius *disq. mag. lib. 1. c. 3. q. 4.* Ijs inquam omissis, dicendum est, maximam in oculis vim sitam esse ad communicandas animi, & corporis ægritudines.

Quod Animæ.

Anima namquè, eiusquè mores ita in eis conspiciuntur, vt iutemeritò illam dixeris in pellucidis ijs corporis partibus sedem fixisse. Si gaudet hilarescunt: Si tristatur, hebetantur: Si pauet, turbantur: Si molestia afficitur, effundunt lachrymas: Si dilatatur, subrident: Si arctatur, languescunt: Si irascitur, tumescunt: Si quiescit, tenirtuntur: Si meditatur, hærent, & apertè nihil cernunt; ità vt varijs affectibus, qui io illa exurgunt, correspondere videantur. Quarè prout benè, aut malè est affecta, per illos, quasi per affines, & ministros non solùm seipsam exteriùs refert; sed etiam in aliorum penetralia per ipsorum etiam oculos iosinuat, & miro modo in eis intimè operatur sua bona, & mala communicando.

§. III.

PRimom sensibiliter fuit in modo, quo in animis hominum vel generatur amor: vel tristitia dissipatur. Nam nemini dubium est, amoris initia, & incrementa ex visu nasci; & interna incendia, quæ ardent illi, qui liberiore oculo feruntur in obiecta incentiua libidinis, ex mutuo aspectu excitari, & foueri. Si enim Richardo *distinct. 1. quæst. 12. quodlib. 3.* credendum est, solo aspectu, imagine mediante, passio primùm interiùs concitatur, sesequè oculis insinuat, & qualitatem ad lasciuum amorem allicientem eis inserit; suntquè viri, & mulieres, quibus illicium illud, seù qualitas attractiua inest in oculis per modum qualitatis perpetuæ, & immanentis. Alijs verò durante passione amoris duntaxat: seù quandiù illi ipsi concupiscunt, & amant: vt patet io quibusdam mulieribus, quæ etsi deformiores sint; tamen oculum habent ita illecebrosum, vt aspectu plures in suum amorem pelliciant, quàm aliæ, quæ longè pulchriores; noo tamen illos sic mouent: quia hac nociua efficacia cum passione transeunte prędirę non suot. Hinc diffluere, colliquescere dicuntur amantes, cum in mutuo aspectu siuè lumen, siuè fluxus, siuè quid aliud, quod illos cōficit, 705

In Bonis

cum

cum permixta dolori; vel, vt ipsi dicunt, dulci amara voluptate ex ipsorum oculis exit. Neque enim ex auditu, aut accessu ità afficiuntur, ac visu reciproco, quo se penitùs sauciari fatentur; cum passione amoris perciti actiùs oculorum aciem intendunt, & ignea lux illa splendidior redditur: atquè personæ amatæ decorem, & venustatem adauget. Non quòd solo aspectui hic effectus præcisè tribuendus sit; sed interiori libidini, quæ per attentiorem aspectum rei conuenientis, & pulchræ excitatur; cum visus non sit causa; sed occasio quædam alterationis; vt rectè discurrit Vairus *lib. 2. de Fascino cap. 9.*

Sic inconfesso est, nihil tam exhilarare tristem hominem, quam oculum hilarescentem, qui sua alacritate, decore, & venustate, quasi splendentibus radiorum spiculis densas melancholiæ tenebras, quæ illum occupant, paulatim dissipat; & in eius animam alacrem lucem infundit, quæ per eius passiones semper insinuata diffunditur, gratoquè progressu dilatatur: vt videre est in illis, qui gratia hac illecebrosa à natura donati, sola aspectus decentia, oculorumquè venustate cæteros ad hilaritatem prouocant; quod efficaciùs præstant, si conuersationis decor accedat. Et sic ex ijs duobus vides animam in oculis sedentem sua cæteris bona communicare.

§. IV.

706 *In malis* SEcundum experimento compertitur, dum anima noxia quadam passione agitatur; tunc enim noxium pariter esse eius intuitum patet in inuidis, qui quotiescumquè inuidia tabescentes liuidos oculos in aliquem defigunt, animi simul venenum vibrant, & quasi iaculis virulentis visum confodiunt, ac vulnerant. Cum enim aer nobis circumfusus per oculos, nares, halitum, aliosquè meatus ad profunda penetret; & ex qualitatibus exteris eo secum interat; qualisque insfuxerit, talem etiam nobis halitum ingerat, dum aliquis liuore percitus alium intuetur, circumstantem aerem qualitate noxia replet, ac proprium spiritum acerbitatis plenum in eum ità contorquet. Spiritus autem, vt potè subtilis ad spiritum vsquè & medullas ipsas peruadit, variequè iuxta cuiusquè dispositionem nocet. Quod in similibus passionibus violentis locum habet, in quibus homo suas affectiones per oculos quodammodo in animas eiaculat: vt satis præclare, ac luculenter explicat Heliodorus *Æthiopica histor. lib. 3. ex Plutarcho lib. 5. Symposiacon cap. 7.*

§. V.

707 *Quoad corpus.* PAri modo corporis ægritudines per oculos communicantur. Solo namque intuitu lippitudinem, à Græcis ophthalmiam dictam, contrahi experientia docet. Cum enim hunc morbum patientes aliquem aspiciunt, eum lædere solent, quæ læsio maximè contingit, quando aspectus est mutuus. Idemque dici potest de ijs, qui peste, veneno, putridis humoribus, corrupta complexione, aut aliquo vitio interiori laborant. Nam nemo negar, huiusmodi humoribus venenatas, & noxias inhærere qualitates, quæ spiritibus vitalibus communicantur; eosquè plus, minusuè iuxta maiorem, aut minorem infectionem inficiunt. Hi vero spiritus, dum attentiùs aliquid animus meditatur: aut acriori applicatione imaginatio intenditur, vehementius incitantur, & excitati viam quærunt, eamquè quærentes perueniunt ad oculos, ex quibus, dum simul cum visione erumpunt, per aerem proximum effluunt, suum virus effundunt, & viciniores partes inficiunt; quæ deinde remotioribus contagiosam luem communicant, donec perueniat ad eum, qui inficiendus est; in cuius oculos tanquam in partes teneriores se spiritus ille noxius insinuat, & deindè in partes penetrat interiores. Vnde si mutuus sit lædentis, & læsi aspectus, grauior noxa corporibus infertur: quia ex oculis directis ad oculos infixos secundùm rectam lineam infectio illa deriuatur. Ideoque efficaciùs agit in aliud corpus, quod citiùs eius venenatam percipit vuo, si ei vicinius esse contingat. Immutatio namquè illa citiùs fit in corpore propinquo, quàm in longè distanti; quia spiritus isti, qui sunt aliquantulum graues, vt potè humiditate aquea pleni virtute naturali expelluntur; & ideo non possunt in longum tendere, nisi magna vi potentiæ expulsiuæ propellantur, quæ nec in oculo inest; nec, si inesset, sufficeret: quia vis illa noxia resistentia medij facillimè commutatur.

§. VI.

QVod locum habet, si propinquum corpus ad recipiendam corruptionem illam sit dispositum. Nam si talis dispositio in illo non reperiatur, ij spiritus nullo nocumentum inferre queunt. Cum enim sint substantiæ calidæ, & humidæ, & corpora quædam subtilia; in certos vapores resoluuntur, qui si ferantur in corpus solidum, frigiditate superficiei corporis solidi, & circumstantis aeris condensantur; atque visibiles effecti subtilia corpora apparent: vt contingit in speculo, quod menstruata intuetur. Si vero deferantur in corpus tenerum, ei facillimè adhærent: vt videtur in infantulis, qui ob naturalis habitus teneritudinem citiùs ab his spiritibus noxijs ex oculis infectorum hominum prorumpentibus in discrimen vitæ incidunt. Aut in adultis, qui dum ab oculis infirmis aspiciuntur, se lædi putant, aut timent. Imaginatio enim, & timor, quibus corripiuntur, non solùm eos disponunt ad noxias illas qualitates recipiendas; sed etiam morbos contagiosos excitant, qui posteà oculis lædentibus tribuuntur. Hanc veritatem sustinent Alexan. Aphrodisæus in *Problemat.* & Aristoteles *Problemat. 20. sect.* (nisi dicas, hunc ex vulgi sententia locutum) aperte est D. Thomæ *1. part. quæstione 117. artic. 3. ad 5. 2. & 3. contra gentes cap. 103.* quem Ferrar. ibi & Ægidius Columna *contra errores Philosophorum*, & alij sequuntur. Et probant non malè exemplis Richardus *d. quæst. 13.* & Abulensis *parad. 4. q. 16.* & alijs locis. 708

§. VII.

EX quibus colligitur, immutationes illas, quæ siuè in anima, siuè in corpore ab intuentibus fiunt, non fieri ipsa, quà visio est; sed à spiritibus, & vaporibus noxijs, & putridis, qui concomitanter cum visione ex oculis exeunt, ex quorum globis subtiliores, sed pauci progrediuntur: Cæteri plures ex concauitatibus orbium, seù angulis, vndè lacrymæ, lippitudo, & alij praui humores inter palpebras, & tunicam candidam stillant, qui omnes spiritus non pertinent ad potentiam visiuam; sed ad tactiuam, quæ per applicationem, & contactum 709

operatur. Et illis per calorem, vel humorem nocent; sæpiùsquè alios habent coniunctos ex ore, & naribus simul cum expiratione prodeuntes, qui à corde longè plus, & citiùs emittuntur; & cum sint calidiores, & inflammatiores, efficaciori contagio illos afflant, ad quos perueniunt: vt patet in ijs, qui graui morbo phtisi, lepra, aut peste laborant, qui non visu, sed halitu, aut contactu accedentes inficere consueuerunt. Et ideò constat similem infectionem visionem non esse; sed vaporũ prauorum extramissionè, quæ ex sordidis, & male affectis corporibus, tanquam ex palude quadam limosa exhalare solent. Et dum ad oculos sanos deferuntur, ipsos inficiunt; nequè maleficium dicendum esse; sed contagionem: quæ à pluribus fascinatio physica, & philosophica nominatur; sed translatitiè per quandam analogiam latè sumpto vocabulo. Nam propriè à Francisco Vallesio sic definitur: *Fascinatio dicitur passio oculis illata, & concepta, profecta ex quadam animi affectatione maligna eius, qui intuetur.* Impropriè verò: *Omne contagium ore, halitu, naribus, affricatione membrorum illatum.* Quo sensu non Doctores solùm, sed etiam Patres fascinationis nomen vsurparunt.

§. VIII.

710 *Quid diabolicè insit, quoquomodo visio fiat.*

HOc à natura oculis inest. At maiores eius vires adduntur à Dæmone, cum malefici solo intuitu mala inferunt, quibus homines tabes conficiuntur: pueri marcescunt: emoriuntur equi; pecudes lacte destituuntur: languescunt segetes: & ipsa insensibilia immutantur.

Hic etenim nostri generis hostis illorum oculis quasi instrumento vtitur ad lædendum, sicut testatur S. Basilius *hom. de inuidia*. Nam ex pacto inito inter ipsum, & maleficum, quoties maleficus aliquem veneno inficere vult: eoquè animo illum aspicit, toties dæmon statim virus eiaculatur, humores commouet, & soluit continuum, vt ad eius nutum varias ægritudines inferat. Et certè hæc omnia naturæ operantis virtute fieri posse, quis credat qualemcumque opinionem velit amplecti ex his duabus, quæ circa modum videndi inter Philosophos ventilantur?

§. IV.

Sinè per radiorũ emissionē

NAm si placitum sequatur Platonicorum, qui Platoni in Thimæo adhærentes, asserunt visionem fieri per radiorum immissionem, & hominem cernere aliquid emittendo: vt sequi cogitur, qui veneficos sola vi visionis maleficia perficere asseuerat.

1. Quomodo illa omnia concedi poterunt; cum Theologorum, & Peripateticorum verior longè, & securior sententia obstet, qui probant visionem fieri per introsusceptionem speciei obiectum repræsentantis; & fictitiam esse illam radiorum emissionem ostendunt? Ex quo infertur, potestatem videndi potentiam esse passiuam, non actiuam, quæ alterari, non alterare queat; & mira illa extra producere, quæ isti homines lincei ipsi tribuunt.

2. Quomodo spiritus illi, & radij ex oculis exeuntes continua eorum effusione non exhauriuntur, & necem hominibus afferunt? Cum enim exteriùs continuè prorumpant, eorum corpora languida, & imbecilla reddi, & tandem interire necesse est; quod tamen non euenit, cum ex magna, & longa inspectione oculus quidem, ac vis visiua debilitetur, & corpus nullam virium imminutionem patiatur. Vel si immoto corpore exhauriuntur: quæ est illa vis, quæ nouam materiam semper suppeditat?

3. Quomodo egredientes ex oculis ad corpora veneno afficienda perueniunt; atquè ad determinatum hominem? An motu naturali? Sed quis eos ad rē visam comitatur? Quis impedit, ne flantibus ventis ab eorum impetu dissipentur: aut absumantur ab excellenti calido, vel frigido? An morali? Ergo virtuti corporum obediunt, vt certum, & determinatum potius hominem, quàm quemlibet sine discrimine obuium lædant; & ipsi consequenter rationis participes sunt, corporis virtuti parendo; dum singularem illum, & non alium petunt.

4. Quomodo tam exiles spiritus nulla interposita mora quoscumq. volunt, fascinant, & interimunt, si naturaliter agunt: cum natura non nisi multo tempore, multisquè dispositionibus præuijs suos operetur effectus?

5. Denique quomodo viuus humor vno intuitu tàm diuersæ speciei res, segetes, plantas, animalia, homines naturaliter interimere potest: cum in naturalibus rerum actionibus illa, quæ hominibus nocent, arboribus, & segetibus non afficere, conspicuum sit?

Quarè non radiosis maleficorum oculis; sed dæmonum operationi veneficia attribuenda sunt. Solent enim nefarij isti homines pacisci cum eo; vt quos liuidè; vel iracundè aspexerint, ijs statim perniciem inferat.

§. X.

QVod etiam suadet altera opinio, qua asseritur, visionem fieri per specierum introsusceptionem. Hac enim posita, vndenam maleficium videndo, & aspiciendo solùm naturaliter perficiet? 711 *Sinè per specierũ introsusceptionē*

1. Num ex hominis ipsius, vel natura? Sed eo modo in cunctis hominibus eundem effectum pareret; cunctiquè essent fascinatores; quod non datur. Vel ab astro prædominante in eius ortu? Sed omnes illa eadem hora nati fascinatores essent, quod est absurdum. Vel à temperiei, & substantiæ dissimilitudine? Sed inter res eiusdem speciei tanta substantiæ pugna, ac dissimilitudo esse nequit. Non enim Basiliscus Basilisco, Vipera Viperæ, sed homo homini, & animalibus nocet, cum quibus nulla interuenit vehemens naturæ antipathia: nec differentia specifica, quam differentia temperamenti sequatur.

2. Num ex oculo? At duas solùm actiones sortitus est. Alteram motricem, quæ illi cum multis alijs communis est. Alteram visoriam, quæ illi particularis est ad rerum differentias ostendendas. Vndè ergo habet illam vim venenandi, & interimendi, quasi ad alias res abolendas, & exterminandas sit procreatus?

3. Num ex obiecto? At si aliquid incommodi, vel læsionis ex parte illa oritur, nulli inferrentur, nisi oculis ipsis: vt fit, quando excellens obiectum (ver. gr. solis radius) illis offertur, quod sensum corrumpit.

4. Num ex actione videndi? At hæc est immanens, qua finita nihil in obiecto superest: vt poste cui nihil accessit; vel in illud transiuit.

5. Num ex specie? At res non est, sed rei vestigium, & simulacrum, quod omnis actionis est expers; & tantummodò visum ad videndum excitat. Quæ etenim qualitas visibili speciei inesse posset actiua, aut passiua, quæ ad modum quatuor natu-

ralium

ralium qualitatum alterationem pariat: cum nec calida, nec frigida: nec sicca, nec humida sit formaliter, aut effectiuè. Sed nec virtualiter id efficere tantùm poterit, vt res, cuius est species; videatur non extra videntem; sed in eius oculo. Ergo ex dæmonum actione, & prauitate maleficorum, qui ex inito cum illis pacto visu mala inferre nouerunt. Quam veritatem aperte docuit Aristoteles *2. de generat. & 1. de Anima*, quem sequuntur Themistius, Alexander, & omnes recentiores. Nec non quidam egregij Medici Iulius Schaliger *de subtilit. exercit. 349.* Fraciscus Vallesius *Sacræ philosophia cap. 68.* Codroncus *lib. 2. de morb. venef. c. 5.* Bochelius *lib. de Philtris c. 3.* Ac Patres, ac Theologi, D. Hieronimus, D. Chisostomus, S. Anselmus, ac Theophilactus *in illa verba D. Pauli ad Galatas cap. 3. Quis vos fascinauit, non obedire veritati.* D. Thom. *1. par. quæst. 117. art. 3.* Richardus *quod lib. 3. quæst. 12.* Abulensis *in Genesim cap. 21. à q. 13. vsque ad 19.* Haliacensis Cardinalis *in Perspectiua*, Ciruelus *par. 3. de Superstitione c. 5.* Vairus de Fascino *toto fermè libro 2. & 3* Delrius *lib. 2. Disquisit. magic. par. 1. quæst. 4 sect. 3.* Laurentius Ananias. *lib. 4. de natura dæmonum*, & Andreas Laurentius *lib 11. hist. Anatomica quæst. 1.*

§. XI.

712 EX quibus colligitur, duplicem fascinationem distinguendam esse: Alteram physicam, *quæ nihil aliud est*, quàm *virulentum contagium oculis, ore halitu, naribusquè effusum aerem inficiens, & afficiens accendentes variè pro varia cuiusquè dispositione*. Alteram diabolicam, *quæ est perniciosa qualitas arte dæmonum illata, ob tacitam, vel expressum hominis cum eis pactum*. Ad primam referenda esse illa, quæ de Basilisco, seu Regulo, de menstruatis, vetulis, lippis, Tybijs, alijsquè qui truces oculos habent, circumferuntur. Ad secundam illa, quæ de incantationibus segetum, plantarum, animalium, & hominum à maleficis factis enarrantur. Atquè ideò omnes illos obtutus fascinatorios, maleficosquè aspectus non esse causas naturales; sed signa tantùm maleficiorum: quod notæ in oculis fascinantium huiusmodi deprehensæ satis ostendunt, in quibus ambobus: vel in eorum altero effigies auis, equi, buffonis, pedis leporis cernitur; qua tanquam stygmate sathanas sua mancipia insignire consueuit.

ARTICVLVS IV.

Per vim Tactus.

§. I.

713 QVi maleficia per contactum naturaliter perfici posse asserunt, experimentis multis id probare conantur: torpedinis sarisfia ictæ manum, lacertosquè piscatoris stupore afficientis: hyenæ vmbræ contactu canes obmutescere facientis: Magnetis ferrum trahentis: fidium agninarum lupinis iunctarum dissilire cogentium: pennarum aquilæ alias pennas absumentium; aliorumquè, quorum *capite primo disput. 1. n. 22.* meminimus. Ex quibus inferunt, nihil prohibere, quin alicuius hominis contactus sit noxius: & per illum morbos inferat, abortus faciat, similiaque naturaliter operetur.

Probatur, maleficia tantùm naturaliter inferri posse.

At receptis ijs omnibus experimentis, vt veritati consonis (etsi de quibusdam meritò dubitetur) dicimus, illa omnia procedere ex vi maxima effusionis occultarum qualitatum, & latentis in rebus naturalibus consensus, & dissensus, quem sympathiam, & antipathiam dicunt: de quibus latè discurrit Hieronymus Fracastorius *lib. de Sympathia, & antipathia à cap. 5. vsquè ad 11.* Nec valere consequentiam, si à brutis ad hominem argumenteris. Nam homo homini specie similis est, nec naturalis antipathia in eadem specie locum habet; sed in vna respectu alterius differentis. Insuper hæc venefica proprietas non toti hominum speciei conuenit; Non enim omnes malefici sunt; sed quibusdam singularibus: cum hæ naturales proprietates in tota cuiuslibet rei specie; & in indiuiduis solùm reperiantur. Omnes namque torpedines stuporem causant, cum feriuntur, & sic de cæteris. Ideoque has similitudines nihil prorsus roboris habere ad probandum, solo contactu maleficia naturaliter inferri posse.

Reycitur hæc opinio.

§. II.

714 ET certè obstat ratio siuè attendas maleficos tangentes: siue tactum ipsum: siuè actionem contactus: siue tangendum, & maleficiandum: siuè mala immittenda.

Stabilitur opinio contraria.

Maleficus enim si propria facultate alijs mala posset inferre necesse esset, vt ipse priùs tali morbo laboraret. Nam certum est (vt benè probat Vairus *lib. 2. de Fascino cap. 10.*) aliter morbos per contactum contrahi non posse, vt experientia demonstrat, iuxta quam videmus corpora sana nunquam alijs infirmitates immittere; sed illa solùm, quæ peste, veneno; contagiosis febribus, & huiusmodi infirmitatibus detinentur: vt rite testatur Fracastorius *libro de Contagione à cap. 3. vsquè ad finem*, & communiter Medici, *vbi de contagiosis morbis*. Vndè pestis tempore noxam aliorum conuersationem, & decumbentium accessum fugere solemus. At istod hominum genus, cum sanum sit; tamen medio contactu alijs veneficia infert. Ideòque talis infectionis causa ad alium, quàm ad hominem referenda est.

Tactus verò quomodo tam noxia qualitate veneficandi præditus est, qui homini à natura datus est, non ad perniciem; sed ad salutem animalis. An qui in seipso salutaris est, cæteris noxius? Sed quam virtutem aliam naturaliter habet, quàm tangendi? Si enim noxia illa inficitur, cur priùs non necat ipsum hominem, cui inest? Illa namque, quæ suo contactu cætera qualitate praua afficiunt, illam in seipsis habere debent: vt videmus in ijs, quæ marcescere consueuerunt; cum fructus fructui adhæret. Sic etenim aliena caliditas, & humiditas, quæ sunt euaporationis principia commiscentur, & pomum putridum contactu putredinem, qua marcescit, adhærenti pomo communicat.

§. III.

ACtio insuper contactus diuturna esse debet, vt per illum possit contagium contrahi; Nequè enim sanus ex contactu languentis infirmi protinùs inficitur; sed opus est, vt corpora diù adhæreant, & medio impuro calore, & sudore tabifico, qui mali vehicula sunt; coniungantur. Nam sic prauæ dispositiones paulatim in alienum corpus introducuntur, & pedetentim contagiosæ qualitates communi-

municantur. At in maleficis contactibus aliter se res habet, in quibus ex leuissimo contactu etiam solius vestis exitiales, sæuissimique morbi ab alijs contrahuntur, aliquando statim ac nulla interposita mora, ac si fierent per præsentaneum venenum: aliquando tardiùs, & ad tempus à malefico volitum, & præfixum, quæ omnia arguunt aliam causam à naturali contactu.

Præterea exitiales effectus patiuntur quotquot ab ipsis maleuolo tanguntur animo, & non alij. Si ergo tactus naturaliter exitiosus est, cur non æqualiter agit in eos omnes, qui tanguntur? Et quare ijs duntaxat noxius est, quos maleficus perdere desiderat? An non certissimum est argumentum, exitium non ex propria tactus natura sed aliundè procedere? Etenim si hoc illi naturaliter inditum esset, quotquot tanguntur, læderentur, ipso etiam nolente malefico.

§. IV.

715 DEniquè si mala illata consideres, alia causa à malefici tactu quęrenda est. Neque enim omnia per infectionem communicantur; sed varia diuersimodè, prout corpus à corpore differt; natura à natura, & nutrimentum à nutrimento. Aliud enim arboribus nocet, quod non obest animalibus. Aliud animalia infestat, quod hominibus parcit. Aliud homines ferit, quod mulieres non tangit. Aliud mulieres vexat, quod pueris innocuum est: vt testantur Lucanus Poeta, latè Fracastorius loco citato *cap. 8. de Analogia contagionum*, & apertè experientia. At per maleficorum contactum omnia mala aduehuntur in segetes, arbores, animalia, homines, mulieres, pueros, & puellas.

Quare concludendum est, mala illa ab alio, quàm malefico generaliter in omnes effundi, nempè à dęmone, qui iuxta pacta, & conuentiones initas ad qualemcumquè malefici tactum illos adoritur; & ad eius voluntatem interiùs, vel exteriùs torquet. Quod arguunt obseruationes, & ritus, quibus vtuntur, dum maleficiandos tangunt, nempè, inuocato dæmone: vel mysticis quibusdã vocibus pronunciatis: seù submurmurando prolatis; aut sæpiùs adhibita virga incantata, qua vti solent, cum periculum est, nè in facinore deprehendantur, si sua manu illud patrarent: vt pluribus exemplis probat Remigius *lib. 2. cap. 8. Dęmonol.* Quod videas rationi iunctam esse experientiam. Quarè omnes illi contactus non causæ; sed signa sunt maleficiorum, quę ad eorum exhibitionem per maleficum factam à dęmone perficiuntur,

SECTIO III.

Mortuis.

716 ETiam mortuos in viuentes sæuire malefici volunt, dum ex ipsorum spolijs plurima mutuantur, quibus maleficia inferunt, vt superius varijs exemplis comprobatum est. Quamuis enim ad curandos corporis morbos petitissimo euentu à Medicis, & Pharmacopolis multa adhibeantur, quę ex humano corpore, eiusquè humoribus, & eiectionibus desumuntur; & ita humanus sanguis, mumia, & alia huiusmodi in pharmacorum compositionibus misceantur; tamen, cum hæc omnia fiant per applicationem virtutis naturalis, & ad finem curationis infirmorum à nemine condemnantur, sed legitimè exercentur. At malefici, dum ijs rebus vtuntur, non eo fine procedunt; nec eo modo operantur; cum non curent, quænam sit vnicuiquè à natura indita virtus; sed quærant tantùm præcipienti dæmoni satisfacere, qui illa frequentiùs in maleficijs adhiberi iubet, vt quodammodo viuentes, & mortuos simul ijsdem criminibus inuoluat; consciosquè faciat omnium scelerum, quæ in hominum, & creaturarum exitium perpetrare consueuit. Quare hæ omnes corporis humanæ applicationes tanquã diabolicæ meritò reijciuntur: vt magis patebit, si tribus articulis consideremus: Quomodo Venefici per cadauerum partes Solidas, Eiectitias, & Additias malefici operentur.

Mortuorum cadaueribus vtũtur.

Medici ad beneficium.

Venefici ad maleficium.

Adhibendo partes Solidas, Eiectitias, Additias.

ARTICVLVS I.

Per partes solidas.

PArtes corporis solidæ sunt membra eius ex prima humorum conditione procreata, quorum alia sunt simplicia: alia composita. Simplicia sunt ea, quæ constant ex similibus, & partes habent homogeneas, seù quorum quælibet particula est eiusdem rationis, & naturæ cum toto. Composita sunt ea, quæ ex dissimilibus constantur, & partes habent heterogeneas, seù naturæ diuersæ. Prima sunt ossa, cartilagines, nerui, venæ, medulla, caro, sanguis, pinguedo, cutis. Secunda, caput, brachia, manus, pedes, humeri, spina, pectus, & cætera membra officiaria, quæ varie ab Anatomicis diuiduntur. 717

Quæ sũt partes solidę.

§. I.

HÆc autem omnia à maleficis adhibẽtur in suis prauis operationibus: Vel vt causæ naturales: Vel vt morales, seu signa diabolicæ conuentionis.

Vt causæ naturales rarissimè. Quantus enim quisquè eorum est, qui omnium illarum partium aut salutares: aut noxias proprietates nouerit: cum ista hominum fex ex ignoranti populorum turba vt plurimùm adueniat; paucique inter eos scientia physica polleant, ad vires cuiusquè corporis membri dignoscendas, & ritè applicandas; atquè ij non physicis, & medicis operationibus vacent; sed magicis exercitationibus occupentur, quæ circa illas cadauerum exhumationes, dissectiones, elixationes, & applicationes horrenda praxi versantur? Fateor ex ijs adustis, lixatis, variequè decoctis huiusmodi homines eligere suos pulueres, & vnguenta? atquè vtraquè facultate aliqua naturali, noxia, aut salutifera prædita esse. At illa non extrahuntur à qualibet parte singulari, vt singillatim iuxta cuiusquè virtutem confecta, posteà debitè alicui particulari morbo sanando; aut inferendo applicentur; sed cõfusè ex omnibus insimul assis, aut lixatis educuntur, & omnibus malis inferendis: aut sanandis indifferenter applicãtur. Et quãuis fortuitò quibusdam adhibeantur, nihil tamen noxij in eis operãtur, nisi in ijs, quibus maleficus nocere desiderat. Quæ infallibiliter arguunt in talibus rerum applicationibus, per quæ maleficia causantur, aliam adesse virtutem, quàm naturalem, dæmoniacam, nempè, per quam ad illarum rerum, tanquam signorum ex conuentione institutorum applicationem, à diabolo perficiuntur.

Quomodo adhibeantur.

1. Vt causę naturales.

§. II.

718 ET quidem vt signa conuentionis apponi in ordinarijs operationibus probant euidenter exempla supra relata *disput. 3.* Necromanticorum, qui ea hominis caluaria rerum occultarum, aut futurorum contingentium notitiam aucupantur; & eorum, qui, vt impunè possint dormientibus venenatas potiones infundere, alienas domos penetrare, & diripere supellectilem, spinam dorsi humani suspendunt: vel manus, aut pedis articulos certo priùs vnguento delibutos accendunt: aut scopas pinguedine humana illiniunt, vt illicò ij insidentes sublimè efferantur; & in loca dissita deportentur. Quis enim vnquam ne per somnium putauit, vim aliquam inesse caluariæ ad occulta patefacienda: aut futura prædicenda? Quasi vero os nudum, frigidum, siccum sensu, intelligentia, & propheticà cognitione donatum sit. Sensu, vt verba interrogantis audiat: Intelligentia, vt illa comprehendat: Prophetia, vt illis per oracula satisfaciat. Quis credat vnquam, suspensam spinam, aut digitos ardentes alicuius patibulati tam profundum posse domesticis omnibus inferre soporem, vt nulla arte, neque vllis vellicationibus excitari valeant, quandiù feralis illa faa ardet, qua extincta dormientes vltrò excitentur? Nonnè flamma illa sulphurea, & violacea, qua lucent, dum perficitur, & absoluitur latrocinium, digitique illi tàm integri, & illibati restantes, quàm si lumini fomitè nullum antè præbuissent; deniquè opus illud cum eadem digitorum informitate toties repetitum, quoties necesse est, ostendunt in ijs non naturam; sed dæmonem operari? Quis tandem inducere poterit in animum, humanam pinguedinem, & vnguentum ea cadaueribus extractum, atquè scopis applicatum virtutem illis communicare, hominem sublimè efferendi, sustinendi tantum pondus; in locum determinatum transportandi? Quomodo enim virtute naturali res grauis insensibilis, & irrationalis poterit peragere, quæ scopæ istæ perficiunt, dum seipsa, & hominem efferunt in altum, nec statim cadunt; sed per aera volitant; neque fortuitò feruntur; sed in illum determinatum locum, ad quem magi, & cæteri malefici conuenerunt; quasi non res grauis, sed leuis ad modum ignis: non deorsum cadens, sed vi innata more auis se efferens: non casu delata, sed consilio, & deliberata voluntate, tanquam Angelus quo vult, pergat, & opportunè proficiscatur; sicquè virtutem existentium, sentientium, & intelligentium rerum tam potens vnguentum insimul consequatur? Quare sequitur, illa omnia non causas esse naturales maleficiorum; sed signa conuentionis à maleficis adhibita, vt ad illorum positionem iuxta fœdera diabolus operetur: vt latè probat Delrius *disquis. magicar. lib. 3. par. 1.* sparsim Grillandus *tr. de sortilegijs* pluribus locis, Remigius, Guaccius, Auctores mallei, & alij.

2. Vt signa maleficij.

ARTICVLVS II.

Per partes Eiectitias.

§. I.

SIcut ad compositionem corporis humani quatuor elementa concurrunt; ita ad eius vegetationem quatuor consimiles humores conuenire, certum est, videlicet, sanguinem, choleram, phlegma, & melancholiam (vt communis Medicorum schola profitetur) ex quibus sanguis est calidus, & humidus; cholera calida, & sicca: Melancholia frigida, & sicca: phlegma frigidū, & humidū. Primus aeri: secūdus igni: tertius terræ: quartus aquæ assimilantur. Et quia vnus ex illis, qui magis abundat, cæteris dominatur; cæterique inter se contrarijs qualitatibus pugnant, quæ vario superueniente cibo augentur, fit, vt multi humores in corpore generentur, quos velut nimis abundantes: vel vt noxios natura ejcere satagit per septem vel nouem meatus, quos sagaci prouidentia varijs in locis aperuit, vt vbi particulariter ad indiuidui conseruationem operatur, ibi portæ pateant fæcibus ejciendis. Quas partes latè vocabulo sumpto nominamus, & corporibus mortuis attribuimus; quamuis à viuentibus solùm secernantur, quia ab illis separatæ tanquam partes mortuæ reputantur (Parcat Lector, si hæc, quæ honestæ, & pudicæ aures vix tolerant, effari tentamus.) Ad hoc enim artibus diabolicis, maleficijsque sceleribus describendis iuxta suscepti operis intentum cogimur; & vt Hilarij verbis vtar: *In integrum vitio vertimur alieno.* 719

Quæ sint partes eiectitia corporis.

§. II.

DIcamus ergo (cum bona venia) corpus humanum ad instar antiquæ Iudæorū Piscinæ quinque porticibus esse instructum ad superfluas aquas, limumque in fundo generatum euacuandum; & maleficos ad omnes stare; atquè expectare naturæ operantis motum, vt eiecta colligant: & collectis non ad aliorum salutem procurandam; sed ad inferendos morbos vtantur. Nam cum suos pulueres, & vnguenta componunt, & potiones suas conficiunt, sanguinem, muscum, sputa, semen, vrinam, menstruum, & aurium, podicisque eiectiones illis immiscere solent. Et hæc omnia alijs rebus permixta, certisquè verbis condita, in cibum, & potum præbere ijs, quibus maleficium inferre volunt; præcipuè cum aliquem ad amorem prouocare desiderant. Constat enim ex multorum confessionibus, has immunditias misceri poculis amatorijs: vt refert Delrius *lib. 3. par. 1. sect. 3. disquis. magic.* & confirmat Sprengerus *par. 1. quæst. 7. Mallei malef.* qui refert, vetulam, quandam tres successiuè Abbates in quodam Monasterio non solùm maleficiasse; sed etiam interemisse; & similiter quartum dementasse. Quod ipsa publica voce fatebatur, nec verebatur dicere: *feci, & facio: nec poterunt à meo desistere amore: quia tantum de meis stercoribus comederunt*, quantitatem per extensum brachij demonstrando. Ex quo colligere licet, ex vngue Leonem iudicando, quid de cæteris mixturis sentiendum sit. 720

Quomodo in maleficijs. 1. Adhibeantur.

§. III.

2. Componantur. IN quibus dæmon talem se gerit, qualis à Spiritu Sancto in scripturis vocitatur, nempe, *vt spiritus immundus, & Behemot*, idest, plures bestiæ. Nam hæc meritò nomina illi conueniunt, non solùm quia in genio, & moribus impurum est, vt eius actus, studiaquè testantur; sed etiam quia sordibus, & exteriore immunditia delectatur. Si enim corpus humanum inhabitat, in illis partibus receptum frequentiùs habet, quæ vti in naui sentina sordes, & excrementa recipiunt: vt aliàs faciebat *in* Pythonissis, & ventriloquis. Si ex aere, concretisquè vaporibus corpus aliud sibi format, suam præsentiam in eo semper insigni aliquo fętore indicat. Si suis munera, aut epulas præbet, illa solent esse è fimo, & stercore: istæ è morticinijs pecudum. Si maleficos in suum ministerium vocat, mulieres squallidas fortunarum tenuitate viles, vt plurimùm, & ætatis sordibus obsoletas eligit, quas præterea ad sordes, & immunditiam edoctas habet, & ad portieus corporis naturales adstare imperat, vt ea eis immunda quæque colligēdo, suis pulueribus, vnguentis, & potionibus immisceant.

§. IV.

3. Agant QVænam autem *in* his rebus vis naturalis reperire datur, quàm noxia, malefica, & efficaa ad valetud*in*em debilitandam, morbos inferendos, & doijciendos de statu mentis: aut de vita tollendos eos, qui illas in cibo, aut potu sumunt; cum eorum ingredientia sint admodum periculosa, vt satis constat absquè singulari cuiusquè demonstratione? Et quomodo semen, menstruum, & stercora amorem excitare, & insolitos effectus producere valent, qui à maleficis ipsis tribuuntur, nisi diabolus intercederet, & ad huiusmodi signa ardentis libid*in*is faces accenderet; aliaquę extraordinaria operaretur? Quæ ampliùs probare non decet; cum ijs mouendis spurcitijs vacare non liceat, nisi maleficis, & scarabæis.

ARTICVLVS III.

Per partes Addititias.

§. I.

721 ADdititias partes, lato loquendi modo, vocamus omnia illa, quæ humanis corporibus ad eius ornamentum, aut munimentum à *natura*, vel ab arte adiiciuntur, quæ ad hunc locum quasi res mortuæ dum resecantur, reuocari debent. Natura namque interiùs operans duo præcipuè ipsis confert, nempè vngues, qui in digitorum extremitatibus prodeunt, & pilos, capillosquè, qui in capite, genis, & aliis partibus corporis nascuntur. Vtrique verò crescunt per introsusceptionem humorum, & fumositatum; atquè non parum decoris, & roboris homini conferunt. Qui si illis careat, deformitatem non mediocrem circumfert: vt patet in iis, quibus castratione, vel infirmitate caluicies superinducta. Ars verò exteriùs operans vestes varię formæ adinuenit: Alias necessarias, quibus humana nuditas tegitur, corpusquè munitur contra calorem, frigus, pluuiam, & cætera aeris incommoda: Alias conuenientes, quibus iuxta vniuscuiusq. conditionem homo super induitur, & externis indiciis suam dignitatem ostentat.

Quæ sint partes addititiæ.

§. II.

HAs verò addititias corporis partes maleficis inseruire quis credat, nisi hoc quotidiana experimenta probarent? Dum enim Venefici alicui exitium parant, vel ad amorem excitare prætendunt, maximè expetunt vnguium præsegmina: vel capillos: seù crines, vel fasciam, ligulam aut aliud quid minimum vestimenti, quo corpus eius tangere consueuit. Cuius veritatis luculentum exemplum mihi enarrauit meus Lector admodum Reuerendus P. Ignatius Lupus auctor. Commentar. in casus reseru. Bergom. & in Edictum S. Inquis.

Quomodo 1. Applicentur.

Tres homines Bergomates diabolicis facinoribus addictos illius quondam Simonis Presbyteri in tota Lombardia vt magi insignis noti sectatores se cognouisse mihi asseruit, qui sibi inuicem consuluerunt, à dæmone insimul vnicuiquè sui mille nummos aureos petituros, nec non pro omnibus simul quandam Adolescentulam valdè pulchram, quam deperibant, vt ea ad concupiscentiæ effrenatæ satisfaciendum pro velle abuti valerent. Hoc inito consilio, dæmonem simul inuocauerunt, qui eis apparens omnia præstiturum promisit, dummodo, & ipsi animam suam illi traderent, sed priùs aliquam capillorum, seù crinium partem illius Adolescentulæ, quam concupierant, habere studerent, quos super altare in nemore domui Adolescentulæ rusticanę proximiore erigendum reponerent, vbi omnibus ad sacrificium ipsi dęmoni exhibendum paratis, ac thus offerendo ipsum vt Deum adorarent. Illi promptè dęmoni animam obtulerunt, ac citissimè omnia pręstare studuerunt. Quare domum Adolescensulę adeuntes, eam enixè rogauerunt, vt sibi crinium, seù capillorum suorum particulam aliquam tribueret, quę post repetitas excusationes, tandem eorum petitione se velle annuere simulans, stabulum ingressa ab vna Vacca pilos abscindens, eos illis obtulit, qui existimanses esse ipsius crines gratias ei exhibentes lęti recessere, & ad nemus proximum profecti, ibi altare exstructo, candelis supra candelabra accensis, vestes induti sacerdosales thuribulo fumigante dęmonem inuocauerunt, quem sine mora super altare apparentem adorauerunt, qui statim vnicuiquè eorum mille nummos aureos super altare deposuit. Sed ecce illa Vacca, cuius pilos Adolescensula absciderat, magno impetu à stabulo egressa cursu citissimo aduenit, ac cornibus, pedibusque ac dentibus in illos Magos insiliens modò vnum, modò alium sauciabat, nunc altare destruendo, nunc candelabra, ac cętera euersendo: quo rumore à vicinis incolis audito festinanter accurrerunt, qui huiusmodi spectaculum, hominesque vestes Sacerdotales indusos cernenses eos Reuerendissimo P. Inquisitori Sancti officij denunciauerunt, qui statim missis satellisibus eos comprehendit, carceribus mancipauit, tandemq. ad triremes deportari mandauit.

En videas quomodo Dæmon capillis, seù crinibus vtitur ad sua maleficia concinnanda; & qua arte Ado-

te Ado-

te Adolescentula eorum artem delusit?

Aut si nihil huiusmodi nancisci queunt, epistolam, aut aliquid de domo eius: vt docent Delrius *lib. 3. part. 1. quæst. 3. Disquisit. Magic.* & Grillandus *de sortileg. quæst. 3. num. 23.* Ex iis namquè quisquilijs suorum sortilegiorum materiam mutuantur, quasi vis quædam efficax in eis insit. Quam etiam maiorem esse asseuerant, si hæc omnia ex corporibus supplicio affectis, & in malam crucem sublatis depromantur. Quibus tantam virtutem tribuunt ad incantationes, vt indusijs, & panniculis eorum putridis, quibus in patibulis aliqualiter teguntur: immò ipsis carnificinæ instrumentis, restibus vinculis, palo, ferramentis communicatam velint. Et ideò illa tanquam potentissima ad actiones maleficas solicitè quærere, & studiose adhibere consueuerunt.

§. III.

2. Agant

AT quis credat vmquam hæc præsegmina, vestium frusta, & instrumenta supplicij aliqua naturali virtute prædita esse ad huiusmodi effectus producendos, quales sunt: excitare amorem, & odium: victoriam consequi in ludo; fortunatum esse in commercijs; certas infirmitates immittere; & id generis alios; Et non potiùs agnoscat malignantis dæmonis insultus, qui ad malefaciendum talia signa imponi iubet, vt sic illudat hominibus? Sicut & hominum excæcationem, qui ab eo persuasi res tàm horrendas tantis pollere virtutibus: illas secum deferre non verentur, quas aliàs contrectare formidarent? Nec opus est, hæc aliis argumentis comprobare; cum scipsis hanc veritatem, res ipsæ demonstrent. Atquè ità ex superioribus patet, nihil esse in rebus animatis ratione prædìtis; hominibus, nempè, quouis modo consideratis, quo malefici vel vt causa: vel vt signo sortilegii abuti non deprehendantur: vt de Irrationabilibus etiam capite sequenti comprobabitur.

CAPVT II.

Irrationabilibus.

Materiã maleficiorum Venefici mutuantur ex Irrationabilibus.

723 EX irrationabilibus animatis tanquam ex abundanti promptuario, & copioso penu suorum maleficiorum, ac sortilegiorum materiam Veneficos depromere, omnes eorum confessiones probant; confirmantquè auctores diuersis exemplis, quibus satis superquè constat, eos non semper simplicibus uerbis, aut imprecationibus maleficia perficere; sed quampluribus rebus sæpiùs uti, quæ morbi, necnon certissimam causam præbeant ijs, quibus ita constituerint, uel ut causæ naturales, uel ut signa dæmoniacæ operationis. Hæc autem tùm ex Sensitiuis; tùm ex Vegetatiuis mutuantur: ut duabus sectionibus declaratur.

Sensitiuis, & Vegetatiuis.

✠✠
✠

SECTIO I.

Sensitiuis.

Deus res sensitiuas homini subiecit.

724 MAgno certè bonitatis argumento, & insigni amoris indicio Deus in nascentis mundi primordiis primum hominem paulominùs ab Angelis minoratum gloria, & honore corouauit: cum illum constituere dignatus est super opera manuum suarum, & sub pedibus eius creaturas omnes sensu, & motu præditas; quæ uel tolluntur in aera: uel perambulant semitas maris: uel mouentur, & repunt super terram, subiecit, ut diuinæ potentiæ consortem, & participem faceret. Vide enim, quomodo uniuersale hoc tradatur, & acceptetur imperium. Traditur à Deo & uerbo, & facto Verbo infallibili cum ait *Genesis 1. Dominamini piscibus maris, & volatilibus cæli, & vniuersis animantibus, quæ mouentur super terram.* Quo omnes, & singulos sentientium creaturarum ordines expressit, vt nullus subiectionis exemptionem præsumeret. Facto admirabili, & prodigioso; cum formatis cunctis animantibus terræ, & vniuersis volatilibus cæli, adduxit ea ad Adam, ut uideret, quid uocaret ea. Nam quid mirabilius, quàm immensam auium, piscium, & animantium multitudinem, non obstante plurium antipathia, congregare, congregatam quasi communi concordia hominis dominationem subire, uolentem adducere, & adductam in Adami potestatem tradere, ut ad libitum nomina, officia, mandata cunctis imponeret? Acceptatur ab homine, qui unicuiquè nomen imponit, & imprimit quasi signum, & characterem potestatis. Domini etenim est, seruis, & ministris iuxta cuiuscumquè ingenium, uires, & facultates nomina assignare: ut norit, quomodo eos compellare debeat, cum illorum opera uti uult. Et illi singulari nomine compulsi ad eius exequenda mandata se promptos exhibeant. Quod præstare non poterat nouus ille princeps sine subditorum notitia, non generali tantùm; sed etiam singulari, qua uniuscuiusquè naturam, essentiam, operationem, proprietates specificas, & indiuiduas perspectas haberet. Et certè quomodo plenum in eos posset exercere dominium, qui singulos sigillatim non nosset? Quomodo conuenienti nomine uocitare, nisi singulorum quidditatem, & consequentes proprietates probè calleret? Nec refugiunt irrationales isti subditi eius parere mandatis, ut Moyses satis indicat iis uerbis; *omne, quod vocauit Adam animæ viuentis, ipsum est nomen eius.* Quid enim significant, nisi reciprocam dominationis acceptationem factam ab animalibus, cum nomen, & onus impositum susceperunt, ut se futuros imposterum subditos obsequentes testarentur in iis, quæ ab homine poterant imperari ad sui, & alienam, uel utilitatem, uel uoluptatem?

Dæmon illas in hominem suscitat.

725 Sed mirare summam infernalis hostis malitiam. Ab initio namquè coronam homini detrahere, & gloriam, atquè honorem auferre satagit: dum illum impellit ad rebellionem contra Deum; quod facilè assequitur. Postquam enim per peccatum homo insurrexit in Deum, vniuersa sensibilium natura insurrexit in hominem, & subditi, qui antea ad nutum obsequebantur in eius exitium unanimiter cõspirarunt. Quod eloquenter testatur D. Chrysostomus *tom. 1. in Enarrat. in Psalmum tertium* his verbis: *Quandiù Adam purum seruauit vultum ad imaginẽ Dei, bestiæ et tanquã serua parebant, quandò verò vultu fœdauit inobedientia, non agnoscentes Dominũ,*

tanquam alienum eum odio habebant. Et modò infensissimus hic hostis nihil non agit, vt præter generalem persecutionem, quam omnes creaturæ sensibiles, & quotquot vagantur aues in aere; pisces natant in aquis; bruta, & reptilia mouentur in terra, tanquam ministri conuitati in hominem suscitant; & etiam singulares hostilitatis actus exerceent, cum illo, suisque ministris Veneficis concurrendo ad maleficiorum executiones. Ideòquè ab vnaquaque suas vires nociuas mutuatur; & omnes in maleficijs adhiberi, imperat: Siuè hæ creaturæ sensibiles Perfectæ sint: siuè Imperfectæ: vt totidem articulis palam fiet.

Siue, Perfectas, Siue Imperfectas

ARTICVLVS I.

Perfectis.

726 *Dæmon, & maleficus seu ... fit: norū perfectorū vires in malefic. congerunt.*

QVò ibo à *spiritu tuo*, ait Dauid *Psal. 138. & quò à facie tua fugiam? Si ascendero in cælum, tu illic es. Si descendero in infernum, ades. Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris: etenim illùc manus tua deducet me: & tenebit me dextera tua*. Sed quò ibit homo a spiritu nequam dæmonum, & maleficorum? Si enim feratur in aera, aues cæli suscitant. Si maria penetret, pisces, quasi tot acies congregant. Si terram perambulet, struunt exercitus animalium, & omnium sensitiuarum creaturarum, quæ perfectæ vocantur; eò quòd communi maris, & fęminæ concursu generentur. Insimul vires congerunt, quas vnus indicat, & alij applicant in maleficiorum executionibus. Quis enim indicare aptiùs potest, quàm subtilis naturæ indagator, qui illius secreta cuncta rimatur, & penetrat? Quinam accuratiùs applicare, quam effectati ministri nequitiæ, qui nullam nocendi ansam prætermittunt?

§. I.

727 *Auium.*

EX auibus multa mutuantur, vt ait Grillandus *tract. de fortil. cap. 6* quibus maleficia concinnant. Nam dæmones, qui sæpiùs in Scriptura aues cæli vocantur: vt Matth. 13 *Et congregantur*. Apocal. 19. *ad carnes regum, tribunorum, fortium, equorum, liberorum, seruorum, pusillorum, & magnorum deuorandas*, gaudent ex auibus ea depromere, quæ vel causæ; vel signa sunt mali, quod hominibus inferre desiderant: Modò ab ijs, qui carnibus vescuntur: Modo ab illis, quæ grano, & semine reperto pascuntur: Nunc à syluestribus, quæ deserta frequentant; & quærendi sibi victus difficultatem libertatis amore compensant: Nunc à domesticis, quæ domicilijs delectantur, & herili mensæ assuescunt: Aliquandò à rapacibus, quæ acuto visu, incuruato rostro, & adunco vngue cæteris insidiantur: Aliquandò ab aduentitijs, quæ proprio tempore abeunt, & redeunt: Aliquandò à Simplicibus, quæ plurarum diuersitate oculos, & vocum varietate aures demulcent. Sed vt plurimum ab illis, quas deformes facit, vel vorax edacitas, vel importunus strepitus, vel salacitas libidinosa, vel monstruosa forma, vel nocturnus volatus, & vlulatus, vel fuliginosus. & pullus color, vt ab herodijs, miluis, passeribus, anseribus, anatibus, filicus, picis, vpupis, coruis, nicticoracibus, noctuis, & vespertilionibus. Atquè vt appareat, non propter naturales earum virtutes ab ijs rebus subsidium quæri; sed vt signa pacti, & maleficæ conuentionis applicari, vt plurimùm cristas, vngues, rostra, & plumas in maleficijs adhibent; quibus vel nullam, vel minimam vim inesse compertum est, quorum plurium fui testis ocularis. Sic narrat etiam Codroncus *lib. 1. cap. 8. de morb. venef.* in culcitra propriæ filiæ maleficio affectæ, inuenta signa maleficij, cineres, nempè grana coriandri, frustum carbonis, & ossis defuncti; prætetea quasdam plumas ità quibusdam filis artificiosè insertas, vt pileo (vt moris est) applicari facilè possent. Quibus omnibus sacro igne combustis, infirma conualescere cæpit.

§. II.

EX piscibus similiter, vt asserit idem Grillandus loco cit. alia conquirunt maleficijs adhibēda, nempè, oua, pellem, dentes, squāmas, branchias, pinnas, caueas, ossa, vt proprijs oculis vidi. Quod confirmat quoq. idem Codroncus. Nam post restitutam filiæ sanitatem, cum iterum infirmaretur, lectulo denuò explorato, inuenta fuere alia instrumenta, scilicet, frustula duo nucis siccæ, & ossis albi; nouem, vel decem ossa piscium, quæ erant fabricata instar pectinum, quibus capita pectuntur cum quibusdam corollis mira arte fabricata ex varijs rebus paratis; ijsquè omnibus igni traditis per Exorcistam absque naturali remedio filiam iterum conualuisse. Lucifer namq. qui tanquam Cete grandia apud *Iob c. 40. & 41.* describitur, dum in procelloso huius mundi pelago imperiosam tyrannidem exercet in homines, ijs ad maleficiandum libenter vtitur, quæ à natatilibus, & piscibus depromuntur, vt signa, & significata conueniant. 728 *Piscium.*

§. III.

EX animantibus deniq. materiam maleficiorum congerunt. Tum ex domesticis, puta, bobus, equis, ouibus, asinis, mulis, arietibus, capris, porcis, hircis. Tum ex syluestribus, ceruis, apris, leporibus, cuniculis. Tum ex feris, vrsis, lupis, leonibus, hyænis, à quibus mutuantur ea, quæ ad propositum malum inducendum naturaliter conducunt: vel quæ ab imperante dęmone adhiberi iubentur, vt testatur Grillandus *tr. de fortil. c. 5.* Ab ijs enim desumunt cerebrum, cor, fel, pulmonem, hepatem, splenem, iecur. Ab istis oculos, aures, palpebras, ora, labia, linguam. Ab alijs cornua, dentes, vngulas, ossa, pilos, cutem. A quibusdam cranium, caudam, costas, pectus, collum, pedes, seù anteriores, seù posteriores dextros, & sinistros. Ab alijs carnem, pinguedinem, sepum, adipem, medullam, coagulum. Ab alijs arterias, venas, neruos, chartilaginem, vesicam, matricem, testiculos, membra genitalia. Deniquè sanguinem, vrinam, sperma, stercus, mucum, spumam, saliuam, humores excrementitios; & si quid aliud aduentitium in eis reperitur, vt Hippomanes, quod triplex est. Plantula quędam Archadiæ, teste Theocrito *in pharmaceutria*. Virus, quod stillat ab inguine equæ cupidæ, de quo Propert. *lib. 4. in lenam quandam cecinit.* 729 *Animantium.*

Consuluit striges nostro de sanguine & in me
Hippomanes fata femina legit equa.

Et pellicula, quæ reuellitur à fronte pulli equi recens editi, cuius odor equas in furorem adigit, teste Aristotele *lib. 6. hist. anim. cap. 18.* & Plinio *lib. 8. c. 42.* Hæc virtus, vt volunt magi, præcipuè in maleficiis amatorijs enitet, vt probat factum Cæsoniæ, quæ vt Caligulæ amorem sibi conciliaret, hoc ei potandum porrexit; sed præter spem ipsi mortem accelerauit, vt narrant Iosephus *lib. 11. Antiquit.* & Suetonius *in Caligula*

AR-

ARTICVLVS II.

Imperfectis.

§. I.

730 *Imperfecta adhibentur à maleficis vt ſunt:* SEd frequentiùs ab animalibus imperfectis malefici petunt ea, quæ ad propoſitum veneficium conducere videntur: Vel vt ſunt cauſæ: quia certiſſimum eſt, noxias, & virulentas qualitates plures, & efficaciores in imperfectis, quam in perfectis reperiri. Vel vt ſigna: quia ſicut perfecta ſunt opera Dei, qui bene omnia fecit: ità dæmonis, qui malè omnia facit, imperfecta; ideòquè mirè imperfectis delectatur.

Inſecta Et primò inſectis ferè vtuntur; vt teſtatur Grillandus *tract. de ſortileg. cap. 7.* Videas enim in omnibus maleficijs araneas, erucas, pulices, ſicadas, bruchos, cantharides, culices, pediculos, ſcabrones, ſcarabæos, cynphes, veſpas, tineas, formicas, limaces, muſcas, locuſtas, papiliones, multipedes, lumbricos, grillos, ſanguiſugas, ſcorpiones; atquè eorum oua, aculeos, teſtas, alas, membra nunc integra: nunc trita: nunc in puluerem redacta adhiberi. Sic Iana quædam apud Remigium *lib. 2. c. 7. dæmonolatr.* cum ſera iam nocte animo volueret, quomodo pænas expeteret à vicina quadam, à qua iniuriam paſſa erat, præſtò adfuit dæmon ſub ſpecie felis, qui iuſſit ei, vt limacis teſtam in puluerem comminueret, & eo illius veſtem aſpergeret, quod cum factum fuiſſet, miſera vicina in obſcuro ſtabulo reperta vnà cum pecudibus eo ſimiliter puluere aſperſis interijt. Vt ſcias ſimilibus pharmacis non ineſſe vim aliquam certam vel nocendi, vel ſanandi; ſed dæmonem pro ſua poteſtate ea omnia latenter efficere. Eadem Iana, cum illo puluere mulierem aliam abundè aſperſiſſet, membra eius leui morbo debilitauit; & poſt aliquot dies eodem puluere reſperſam ſanauit. Non enim eadem res ad tam repugnantia naturaliter inſimul efficax eſſe, poteſt.

731 *Reptilia* His addunt ſerpentes, cæteraquè venenoſa reptilia, viperas, regulos, colubros, ſtelliones, ſalamandras, lacertas, aſpides, baſiliſcos, ceraſtes, iaculos, ſitulas, tarantas, ex quibus venena extrahunt; carnes lixant; dentes, aculeos, pelles, oſſa ſeparant in vſus maleficos. Vndè aliquot ſerpentium exuuium ferè ſemper in iis applicari ſolet. Cum enim ſint miniſtri ſerpẽtis antiqui in ſuis operationibus noxiis ſerpentum adminiculis gaudent, vt poſtea num. 746. Exemplo probabitur relato ab Auctoribus Mallei malefic. *par. 2. quæſt. 1. cap. 12.*

§. II.

732 *Animãtia ex putredine orta.* DEniquè animantibus, quę ex putredine oriuntur, vt talpis, ſoricibus, muribus, ranis, ſed præcipuè ruberis, & bufonibus in ollis incluſis vti delectantur, ſicut exemplo à Codronco *lib. 3. cap. 6.* relato probatur de quodam Iuuene in oppido Sangeminianenſi Hetrurię, qui adeo perdite mulierem veneficam adamabat, vt formoſam alioqui, & honeſtam vxorem vna cum filiis relinqueret; & cũ pellice ſuorum immemor vitam couſquè traduceret; donec vxor de maleficio monita cum eo conſecuiſſet, clàm maleficij inſtrumentum perquiſitum, inuenit ſub lecto bufonem olla incluſum conſutis oculis, quo arrepto, & ſolutis, poſtea igne concremato confeſtim vir ſuorum recordatus, tanquam à ſomno ſurgens ad vxorem, & filios reuerſus eſt. Prędictis omnibus imperfectis animantibus vtuntur magi, & malefici; imo dęmonis ope ea ſępe producunt, vel quę hinc inde in varijs locis ſunt conſperſa, congregant, & coarcentant, illa mouendo in locum deſtinatum, vt ſeminibus, plantarum, & arborum floribus nocumenta inferre, ac terræ fructus diſperdere volunt: vt probatur ex ſcriptura *Exodi 7. & 8. Fecerunt malefici per incantationes ſuas ranas, & ſerpentes.* Quod ſuſtinent communiter Patres, & Theologi. D. Hieronymus, Lyranus, Dionyſius Carthuſianus, & alij in *cap. 8. Exodi* Auguſtinus *lib. 3. de Trinit. cap. 9.* Alexander Alenſis *in 2. par. quæſt. 43. membr. 2.* Magiſter ſent. *in 2. d. 7 in fine* D. Bonauent. & alij ibidem. S. Thomas *1. par. quæſt. 114 artic. 4.* Guilhel. Pariſienſ. *in lib. de Vniuerſo par. 3.* Binſf. *Comment. in Titul. C. de malef. & mathem. quæſt. 9. in L. eorum.* Ad eundem effectum facit Pſalm. 77 *Et dedit ærugini fructus eorum: & labores eorum locuſtæ &c.* Et deindè ſubiungit: *Immiſſiones per Angelos malos.* Hoc etiam varijs exemplis probat Nicolaus Remigius ex proceſſibus iudiciarijs collectis, ac relatis *lib. 1. cap. 21. dæmonol.* Quæ confirmantur a Binſfel. *loco citato concluſione 3. & 4.*

SECTIO II.

Vegetatiuis.

SIcut ſingulari amoris indicio Deus in mundi primordijs omnium ſenſitiuorum dominationem 733 Protoplaſto tribuere voluit; ità admirabili prouidentia diſpoſuit ipſi conferre omnium vegetantium plenam, perfectamque notitiam, qua proficua ſeligeret, vitaret noxia, & omnibus tutò iuxta qualitates inditas vteretur. At quia homo ſua culpa gratuitis ſupremæ bonitatis donis ſpoliatus hanc notitiam perdidit; & modò laborat incredibili rerum naturalium ignorantia: ſæpiſſimè in dignoſcendis vegetabilium qualitatibus; & ijs ab alijs diſcernendis hallucinatur; nec vires ipſarum niſi labore improbo, ſummo ſtudio, experimento multiplici, & longo temporum interuallo exploratas habere poteſt. Quarè multoties grauia patitur damna tàm à ſeipſo cum pro pharmaco toxicum ſumit, & grauiſſimas infirmitates, ipſamquè mortem incurrit, dum ſanitatem conſeruare, & vitam tueri deſiderat; quàm ab alijs, qui vegetantium adminiculo varijs, & occultis modis ipſi nocere conſueuerunt. *Homo amiſſa vegetabiliũ notitia damnũ patitur à ſe, & ab alijs.*

Inter quos malefici tanquam coniurati hominum hoſtes primas obtinent. Hi namquè cum aliquem adoriuntur, vt ei morbum, aut mortem inferant, herbas, & vegetabilia in maleficijs applicant, à quibus ſe tueri homo non valet; quia noxias eorum proprietates ignorat; nec damna per applicationem illata animaduertit: quia occulto modo ab iſtis concinnatoribus adhibentur, qui à dæmone omnia naturalia probè callente edocti, omnibus vegetabilibus vtuntur; non ſolùm iuxta qualitates innatas; ſed etiam ad magiſtri inſtitutum, nempe Vel vt cauſent: Vel vt ſignificent malum inferendum. Quod tùm in Domeſticis: tùm in Peregrinis duobus ſequentibus articulis demonſtrabitur. *Præcipuè à Veneficis, quo ipſis vtũtur. Tum Domeſticis. Tum Peregrinis.*

ARTICVLVS I.

Domesticis.

§. I.

734 DOmestica vegetantia, seù plantæ generaliter diuiduntur in arbores, frutices, & herbas. Arbores sunt plantæ ramosæ, & surculosæ cum caudice simplici, quæ altiùs à terra surgunt: vt malus, pirus, ficus, cerasus, morus, & cætera. Frutices plantæ ramosæ assurgentes caudice multiplici à radice: quales arundo, hedera, & cætera. Herbæ plantæ, quæ foliatæ sine caudice quidem, sed cum caule crescunt; & semen caule, aut surculis seruot: vt plantago, vrtica, caulis, porrum, & cætera. Quæ omnia maleficiorum materiam veneficis administrant, dum tanquam causæ; aut signa ab ipsis applicantur.

Quænam sint vegetātia domestica.

Quomodo applicentur, Vt Causa.

Causæ sunt: cum Arbores virtutes noxias infundunt, quæ latent in radicibus, caudicibus, caulibus, ramis, surculis, folijs, fructibus, corticibus, lignis, matricibus, seù medullis, humore, liquore, lacrymis. Frutices innatas proprietates transfundunt per calamos, culmos, mucrones, radices, fibras, capillamenta, crura, vertebras, fructus. Herbæ agunt suis thyrsis, stolonibus, surculis, neruis, corticibus, venis, carne, medulla, adipe, comis, capite, alis, sinu, geniculis, lateribus, strijs, crænis, folijs, flore, cæterisque partibus.

Vt Signa

Signa verò sunt; cum ad nocendum applicantur; non quòd ex se noxiam aliquam proprietatem habeant; sed quia dæmon ad eorum applicationem prætensum à malefico malum peragere consueuit; atquè itá vtroquè modo naturali, & morali vegetabilia in maleficijs operantur.

§. II.

735 QVod constat experimento in arboribus frugiferis non solùm in ijs, quorum noxij sunt fructus, & natiua qualitate morbos, & mortem inferre valent: sed etiàm in proficuis; vt testatur pluribus exemplis Remigius *lib. 3. cap. 5.*

Comprobatur experimento

In fructibus.

Cuiusdam Cathinæ Gillotiæ insignis maleficæ sua manu poma, pruna, aliaque esculenta præbentis ijs, quos vel maleficia debilitare; vel sanitate donare cupiebat. Libro 2.cap.7. *Alterius veneficæ Barbelmæ Rayel medicatum pyrum in via deponentis, quasi id è viatoris pera fortè excidisset, quo imprudenter à quodam Ludouico, à quo iniuriam passa erat, sublato, ac gustato, statim graui morbo correptus, vix præ dolore domum pedes se referre sustinuit.* Libro 2. c.4. *Cuiusdam Claudij Gerardi, qui à Blasia saga inuitatus vt vnà secum ad focum pauxillùm sederet, & ex pomis ibi recenter coctis ederet; cum vnum accepisset, tanto ardore eius volæ manui adhæsit, vt alteram ei excutiendo statim admouere cogeretur; verùm dum id facit, vtræquè sic conglutinantur, vt videretur in vnam coaluisse. Clamanti præ dolore, & ferè insanienti, dum alter aquam versat ardori restinguendo, alter manus instrumento diuidere frustra conatur: occurrit Blasia, qua subridente, & tantisper brachium demulcente, pomum excidit, sedatus est dolor, & manus liberè vt antea suum exercere officium continuauit. Deniquè* lib. 3. c. 3. *refert, Stephanum quendam Nonachum, qui frustra solertiam Medicorum tentauerat, vt se à triennali morbo liberaret; cum ariolos conuenisset, à malefica pyrum accepisse, quod illa comedere, iusserat; sed cum silicis instar durum, & planè ferreum ei contactu videretur; nec posset illud morsu diuidere, iubente striga, cæpisse illud paululum attrectare, donec sensit non sine admiratione emolliri; acsi benè coctum, conditumquè fuisset, & in lanæ mollitiem abire, tum illud deuorasse, etsi gustu insuauissimum; & statim illi stomachum tanto ardore flagrare cæpisse, quanto vix maiorem candentes carbones excitare potuissent.*

Quale pygrum tàm enim durum, tam molle, tam efficax in natura datur, si dæmonis operatio non intercederet?

§. III.

SEd quid circa huiusmodi exempla referenda immoror? Nonnè continuis experimentis hanc veritatem probant Exorcistæ, dum ab obsessis, vel maleficiatis eorum cruciatuum exordia perquirunt? quibus euentibus pluribus relictis, vnicum tantùm considerare sufficit à me relatum infra *tom. 2. n. 539.* cuius fui testis oculatus.

§. IV.

HOc idem probatur in herbis, quas dæmon præbet, & malefici applicant ijs, quibus nocere cupiunt; vel in occultis locis abscondunt: vel humi spargunt; vt dum cæteri supergredientes salui, & incolumes euadunt, soli maleficiandi necis, vel morbi certissimam causam incurrant iuxta malefici voluntatè sic referente Remigio *lib. 2. c. 3. 4. & 8.* 736

In Herbis.

Perrina quædam saga, dum vlcisci cupit iniurias à contubernale illatas, à quo egregiè vapulauerat, à dæmone herbam accepit, qua sterneret iter, per quod ille transire debebat. Quod cum factum fuisset; & ille insidiarum ignarus eum locum esset supergressus, solus in morbum incidit, quem mors posteà subsecuta est. Alia repulsam passa à pistore, cum herbas papiro inuolutas à dæmone accepisset, easquè sparsisset in porticu domus, statim miser pistor cum vxore, & filijs morbo corripitur; nec conualescit, donec aliæ herbæ clam ab illa venefica cubili submissæ sunt. Alia limini cuiusdam herbam à dæmone acceptam subdit; & statim supergrediens eius vxor exsiccatur lacte in mammis arescente, ex qua penuria infans interijt. Quædam alia, quæ silicis manipulum à dæmone acceperat per eam viam spargendum, quam filia eius inimica frequentiùs inibat, vt illam perderet; cum vereretur, nè illud infortunium alios etiam læderet, qui eam viam ingrederentur, iubente dæmone, vt quiesceret, sola filia ex omni vicinia illàc itando, morbum contraxit. Eadem, cum Castellani cuiusdam sedem herba perfricuisset, valetudinem eius miserrimè afflixit, non aliorum, qui ante, & post eum in illa sedissent,

§. V.

In Seminibus. SImile videtur in granis, & seminibus & experientia probant illi Exorcistæ, qui huiusmodi maleficiorum signa perquiri iubent. Exemplo confirmatur ab Auctoribus Mallei malefic. *par. 3. q. 1. cap. 12.*

Vxor quædam vnius ex ministris Arciducis, quæ ob magam increpatam, cum dolores, & punctiones horribiles in omnibus corporis membris, calorem in capite immensum, quasi igniti carbones ei continuo superfunderentur; & pustulas sanie repletas à planta pedis ad verticem pateretur; super ostium stabuli peciam panni albi inuenit, in qua inclusa erant semina, legumina, & grana quędam alba ad modum pustularum, quæ corpori eius inerant, cum ossibus serpentum, & aliorum animalium. Quibus igne consumptis in momento pristinam sanitatem recuperauit.

Vt ex ijs videas, maleficos, & sagas ijs vegetabilibus vti tanquam signis maleficij; & hac arte illos adoriri, quibus calamitatis aliquid struere, ac moliri peroptant.

ARTICVLVS II.

Peregrinis.

§. I.

737 *Peregrinis herbis malefici vtuntur nempè 1. Syluaticis.* ARbores, & herbas peregrinas voco illas, quæ vel in locis syluaticis: vel in remotis nascuntur. Vtrisquè enim maleficos vti certum est. Et primas quidem adhibent (: vt salices, sicomoros, fagos, quercus, abietes in arboribus) earumquè glandes, baccas, dactilos, gallas, nuces, fructus, flores, & folia. Vel inter herbas absynthium, aconitum, cicutam, coloquintidam, helleborum, vtramquè mandragoram, marrubium, napellum, orpinum, scamonæam, semperuiuam, trifolium, scolopendriam, quæ vim necandi naturalem habent. De quibus mentio fit in *l. 3. §. adiect. & sequ. ff. ad legem Corneliam de sicarys, & veneficis.* Et plura testantur exempla, quæ vt notissima omittere lubet: cum passim legantur apud Auctores.

§. II.

2. Remotis. SEcundas verò nobis ignoras à dæmone accipiunt qui vt est spiritus perambulans vniuersam faciè terræ, herbas colligit in locis remotioribus, quas nouit ad maleficum opus efficacioris esse virtutis. In comperto enim est, plures plantas in quibusdam terræ plagis sub certis cæli constitutionibus, & citiùs crescere, & præstantiores vires accipere, quàm si alibi colatur: vt in partibus orientalibus, Ægypto, Palestina, Persidè, in quibus simplices herbæ nascuntur, quæ sunt virtutis mirandæ; quas dæmon hinc affert; eò quod in partibus occidentalibus non reperiantur; easque suis ministris præbet: vt pluresex ipsis iuridicè examinati Doctori Grillando asseuerarunt; sicut ipse testatur *tractatu de sortileg. cap. 6.*

§. III.

SEd non semper vt causæ naturales applicantur; sed cum signa sint sæpiùs, ad quorum præsentiam dæmon varia exitia infert. Ea verò in maleficis operationibus applicari iubet: vel herbas, radices, folia, capillamenta, & id generis vegetantia, quasi ex extraneis locis aducta prębendo. Quod facile persuadere potest in iis, qui herbarum differentias ignorant: vt sunt ferè omnes malefici rudes, ignari, & certissimè credentes ea, quæ à magistelulo afferunt: Vel in locis maccssis, puta, in summitatibus montium, cauernarum penetrabilibus, absconditis aquarum finibus, desertis, & solitudinibus summo labore conquiri, imperando; vt sic miseris inferni mancipijs illudat. Quibus nihil concedere solet eorum, quæ ab ipso postulantur; nisi illos, & varijs animi illusionibus, & intolerandis corporis fatigationibus conficiat. *Sed vt signis ma-lefic.*

PARS SECVNDA.

Inanimatis.

TAnta est diuinę Potentię magnitudo, vt eius ipsa sine sensu inanimata persentiant: dum in illis, & per illa in vtroquè statu mirabilia operatur. 738 *Deus mira perficit in rebus, & per res inanimatas*

1. In statu natura In statu quidem naturæ quid creaturæ non moliuntur, cum iubente Deo maiora vsitatis operationibus audeant? Cælum irrequieto motu totam terræmassam gyrans, & ambiens quiescit. Sol obscuratur, stat, retrocedit. Luna mobilis immota manet. Sidera orbibus suis fixa cadere videntur. Ignis sursum ascendens vergit deorsum, nec comburit. Aer suas modò excitat, modò serenat tempestates. Mare tumentes fluctus demittit. Flumina cursum diuidunt. Fontes antiqui arescunt, & noui fluunt. Ascendunt montes, descendunt campi, & opposito motu agitantur. Deniquè grando, nix, glacies, spiritus procellarum faciunt verbum eius, Vndè D. Hieronymus *lib. 1. Comment. super illa verba Matthæi cap. 8. Surgens imperauit ventis, & mari*, ait: *Ex hoc loco intelligimus, quòd omnes creaturę sentiant Creatorem. Quas enim increpauit, & quibus imperauit, sentiunt imperantem, non errore hæreticorum* (& magorum, vt supra docuimus in hac disputatione num. 9. & sequentibus) *qui omnia putant animantia; sed maiestate conditoris, quæ apud nos insensibilia, illi sensibilia sunt.*

2. In statu gratia In statu verò gratiæ nobiliora, & augustiora operantur. Cùm enim ex diuina institutione applicantur, tales producunt effectus, qui totam superant naturæ actiuitatem. Aqua, quæ carnem tangit, animam abluit; & non solùm tollit externas corporis sordes; sed etiam internas animi maculas, quas originale peccatum induxit. Panis verbo operatorio consecratus in Christi corpus conuertitur abeunte substantia, remanentibus accidentibus,

quæ

quæ ad modum substantiæ subsistunt, & operantur. Oleum per externa membra languentis effusum; & intus in absconditas animę facultates penetrans, peccata, morbosquè depellit: vtramquè restituit sanitatem; & luctantem cum motte, & dęmone Christianum athletam victorem facit. Sacri Diuinę scripturæ characteres, in quibus quicquid docetur, veritas: quicquid præcipitur, bonitas: quicquid promittitur, felicitas est: quia Deus in ea loquens veritas est sine fallacia, bonitas sine malitia, felicitas sine miseria, latentem continet energiam. Venerandis imaginibus, vasis sacris, & ecclesiasticæ suppellectili sua non deest virtus, quæ prodigiosis effectibus quotidiè comprobatur: quia ex Diuina applicatione vniuersa creatura eleuat se supra se; & ordinarijs naturæ viribus prædita à Potentia Diuina vim mutuatur insolitam, per quam hæc mira perficiuntur.

739 Quod Dei æmulus, & hominum hostis imitari volens; vt aliquam Diuinitatis similitudinem, & speciem præseferat, in maleficiorum structura, inanimatis vtitur. Vt quod Deus summa bonitate in vtilitatem hominum præstat; hoc ipse insigni malitia in eorum perniciem exequatur. Nam illa applicat: aut applicari præcipit Aliquando ad eos producendos effectus, qui illorum, vt potè causarum naturalium virtuti congruunt: Aliquando ad ea peragenda, quæ insitas à natura vires omnimodè supergrediuntur. Non quòd ad talia opera producenda eorum virtutem naturalem eleuare possit: cum hoc solius sit Creatoris; sed vt eleuare videatur: & sic æqualem cum Deo obtinere potestatem ad eorum applicationem, occulte producendo illud, quod apparet exteriùs produci ab inanimatis. Et sic rebus siuè Sacris: siuè Profanis vtitur: vt sequentes capituli demonstrabunt.

Hoc tamen æmulatur, dũ in maleficijs illis vtitur.

Siuè Sacris, Siuè Profanis

CAPVT I.

Sacris.

740 DÆmon sacris libenter abutitur. Hoc præstat: quia sic grauem omnipotenti Deo iniuriam facit. Cum enim nihil sit ei antiquius, quam ea, quę ad eius cultum, & honorem pertinent, omnibus vijs labefactare, nihil est tam sanctum in rebus diuino ministerio dedicatis, quod profanare non studeat; vt ea, quæ ad Dei gloriam instituta sunt, in eius contumeliam cedant. Et eadem via, qua creaturis maleficum damnum infertur, Creatori iniuria grauis irrogetur. Insuper hoc modo simplices credentium animas suis fallacijs irretire consueuit. Cum enim sint ad Dei cultum procliuiores, in superstitionis errorem faciliùs inducuntur; quia sortilegia sub speciosæ sanctitatis tegmine abscondita detegere nesciunt; & ea putant honesta, & licita, quæ sanctitatis deuotione fouentur. Præterea sic ministrorum salute consulit, cum prodigiosarum sanitatum, quæ eius opera fiunt, suspicionem alio à suis transfert; nè si illorum beneficio morbus leuatus videretur, idem existimaretur ab eis ante illatus veneficio. Deniquè his sortilegijs ea, quæ salutem hominum spectant, ad eorum exitium applicat, accedente diuina permissione, quæ sæpiùs ipsi conceditur in peccatorum vindictam, & peccantium punitionem, maximè Sacerdotum, & Clericorum, qui res sacras non ea, qua decet animi puritate, castitate corporis, & externa reuerentia tractant; sed ad eas perficiendas, quasi ad opera sæcularia peragenda, horrendis scelerum maculis, & fætentibus carnis spurcitiis accedere non verentur. Ideò hoc modo Sacrilego Sacramentis, Sacra scriptura, Suppellectili ecclesiastica in sortilegijs, & incantationibus abutitur: vt sequentes Sectiones declarabunt.

Cur dæmon sacris abutatur in maleficijs.

Vt Sacramentis, Sacra Scriptura, Supellectili sacra.

SECTIO I.

Sacramentis.

QVid augustius in Ecclesia Sacramentis à Christo Domino institutis, quę tali nomine nuncupantur: quia sub tegumento rerum corporalium Diuinam virtutem latenter eorum operantem effectum contegunt. Et per materiale elementum extrinsecùs suppositum oculis, inuisibilem gratiam digne accedentibus conferunt. *Dum caro abluitur, vt anima emaculetur. Caro vngitur, vt anima consecretur. Caro signatur, vt & anima muniatur. Caro manuum impositione adumbratur, vt & anima spiritu illuminetur. Caro corpore, & sanguine Christi pascitur, vt & anima de Deo saginetur*, ait Tertullianus *lib. de Resurrectione carnis*. Vnde & Scotus *in 4. senteat. dist. 1. quæst. 2. art. 2.* Sacramentum in genere definiens ait: *Est signum sensibile gratiam Dei, vel effectum Dei gratuitum, ex institutione diuina efficaciter significans, ordinatum ad salutem hominis viatoris.* Et tamen horribili profanatione hæc sacrosanta mysteria à maleficis assumuntur: dum suas concinnant incantationes; maximè Sacramenta Baptismi, Sacræ Vnctionis, & Sanctissimæ Eucharistiæ: Quod totidem articulis patefiet. 741

Nihil augustius sacramentis.

Iis tamē malefici abutuntur præcipue. Baptismo, Vnctione sacra Eucharistia

ARTICVLVS I.

Baptismi.

§. I.

NOn immeritò sacri Baptismatis sacramentum fons, vitæ à fidelibus nuncupatur: quia accedentes melioris vitæ nouitate reformat; & priùs in peccato mortuos viuentes iustitię donat. In quo si consideretur solummodò quod corporeus aspicit sensus, elementum fluidum conspicitur, corruptioni subiectum, quod corpora solùm lauandi potentiam obtinet; sed si virtus spiritus sancti per consecrationem Sacerdotis accedens inspiciatur, non solùm corpora: verùm etiam animas diluere, & spirituales sordes spirituali potentia amouere dignoscitur; itá vt in vno, eodemquè elemento insit, & quod corporis sensus attingat mutabile, atquè corruptibile, & quod fides sola conspiciat, nec corruptioni, nec vitæ discrimini obnoxium. In proprietate humor corruptibilis, in mysterio verò virtus sanabilis, Elementum superficies tenus lauans, virtus autem vitalis sanctificationis; & quod immortalitatis est interiùs purgans. Comple- 742

Baptismus fons vitæ fidelibus.

plectitur vtrumque definitio tradita à Scoto *in 4. sent. d. 3. q. 1.* dum ait: *Baptismus est ablutio hominis aliqualiter consentientis facta ab alio in aqua simul verba certa cum intentione debita proferente, significans efficaciter ex institutione diuina ablutionem animæ à peccato.*

§. II.

Malefi-cis fons mortis. Sed maleficis, cæterisquè sathanæ ministris fons est mortis, & interitus sempiterni, quando horribili abusu, & sathanico sacrilegio eius aquam sumunt ad suas incantationes conficiendas. Non enim eis sufficit, cum se dæmonum ministerio primùm deuouent, suscepto in Ecclesia vero Baptismati renunciare, & fictum aliud, simulatumquè inferni baptisma suscipere; nouumquè nomen sibi imponere; & nouos eligere execrandi baptismatis susceptores: vt ante monuimus *disput. 3.* Insuper bufones, imagines malefica arte confectas baptizare: vt dicemus postea, quasi in fictis illius baptismatis collationibus vis aliqua insit; sed etiam veri Baptismatis aquam suis potionibus, pulueribus, inguinibus, signisquè maleficis admiscere gaudent; vt testatur Grillandus *tract. de Sortileg. c. 5. num. 3.* & ex eo Delrius *lib. 3 par. 1. quæst. 3. Disquis. magic.* Non quòd virtutem baptismalem huiusmodi mixtis conferre possint, quæ non recipitur nisi ab hominibus dignè dispositis; sed vt applicatione elementi cæteros viuificantis, mortem inferant ijs, quos perire volunt. *Dum illo in venefi tys abutuntur.*

ARTICVLVS II.

Sacræ Vnctionis.

§. I.

743 Eadem sacrilega impietate oleo Sancto vtuntur; aut quo infirmi in extremis positi: aut quo infantes recenter baptizati: aut quo fideles adulti ab Episcopis inunguntur, & confirmantur. In ijs enim tribus Sacramentis à Christo Domino institutis vnctio sacra confertur, vt debilibus robur, formidolosis audacia, fatigatis requies, & prostratis fiducia dimicandi tribuatur. Et certè si mundus procelloso, & varijs acto tempestatibus mari: aut periculo certaminis assimilatur: sicut proprium nautarum est, dum sulcant æquora, nauem reslgare, vela resarcire, quicquid vetustate corruptum, aut procellis dissipatum restaurare, perlustrare litora, portum quærere diligenter. Militum verò, dum aduersus hostes visibiles dimicant, augere animos, resumere vires, in medias ruere acies, & confugere ad munita præsidia, vbi mederi vulneribus, artus reficere, necessitatibus prouidere valeant, vt iterum redeant in campum acriùs bellaturi: Ità Christianis in hoc procelloso mundi oceano nauigantibus, & certamen quotidianum in spirituali virtutum stadio ineuntibus opus est ad Ecclesiam, tanquam ad tutissimum portum, & inexpugnabilem arcem confugere, vbi sacramentorum ope requiem, robur, vires, & animos comparare possint. Ideo cum hanc tempestuosam nauigationem, & certamen fortè ingrediuntur, statim Baptismi oleo inunguntur. Progredientes vlteriùs inter procellas, & acies, balsamo sacro confirmantur. Iam portum, & prælij finem attingentes extrema vnctione roborantur: vt in nautarum morem cantato celeusmate: aut ad modum victorum iopæan triumphali repetito, coronam assequantur æternam. *Cur fantes ira Vnctio cōfertur in Baptismate, Confirmatione, extrema vnctione*

§. II.

Et tamen diabolica impietate malefici his sacris vnctionibus abutuntur, non ad beneficia, sed ad maleficia: non ad robur excitandum; sed ad infirmitates inducendas: non ad vitam prorogandam; sed ad inferendam horribilem mortem ijs, quibus hanc sacramentorum materiam applicant, quam suis incantationibus, & sortilegijs admiscere non verentur; vt idem testatur Grillandus cap. 5. Et quasi non sufficiat nocere corporibus, animis damna inferunt; dum ijs materijs sacramentalibus abutuntur ad impurum amorem in hominibus, & mulieribus excitandum. Quod idem Auctor *cap. 10.* confirmat exemplo. 744 *In vnctionibus abutuntur malefici ad nocendum Corporibus, & Animabus.*

Nec dum est annus elapsus, inquit *quòd vidi Romæ casum ipsū euenire in facto, vbi duæ mulieres impudicę cum oleo Sācto Baptismatis, ac Chrismatis unxerunt sibi labia dicentes quædam turpia verba ad formandum sortilegium; deindè osculabantur viros, à quibus amari cupiebant, asserentes, quòd illud sortilegium, & obseruantia operabatur maximum effectum quoad inungendam dilectionem in corde vacuo. Nihilominus vidi ambas castigari per vrbem, & mitratas in loco quodā publico notissimo turpiter dehonestari.*

Hactenus ille; qui cap. 3. refert, illas cum labia inungerent, hæc verba dixisse: *Fides abrenuntio tibi*, & cum labijs sic inunctis deosculatas fuisse viros, à quibus diligi peroptabant; sed experimento fallaci.

Sic anno Domini 1639. dum in quodam pago diœcesis Brixensis concionarer, ac priuatim quandam mulierem satis læsæ famæ hortarer, vt vitam suam mutaret in melius; Vere, dixit, alias se vitam duxisse incontinentem, & lasciuus deditam, dum in iuuentute sua Brixiæ commorabatur: præcipuè dum quendam sacerdotem iuuenem canonicum deperisset, ac cum illo carnaliter commisceri ardenter exoptaret, vt enim suis posset facilè satisfacere votis, se ad quandam confugisse sagam, quæ præcepit, si vellet suum consequi desiderium, oleum sanctum, quo morientes inunguntur, assumeret, ac illo posito super ignitum ferrum interim quædam sæpius repeteret verba. Quod impatiens amatrix, vt obtineret, quotidiè omnes vicinæ inuisebat infirmos, ac benè attendebat, si cui fortè extrema vnctio adhibenda foret. Quarè cum tandem hoc cuidam administraretur sacramentum adstitit diligens mulier tum infirmo inseruiēs magna charitate simulata flagrans, tum sacerdoti administranti humiliter suum exhibens obsequium, qui globulos illos bombaceos, aut lineos, aut laneos, quibus membra infirmi, oleo sancto inuncta absterserat, in pollubrum deponens, sagax fœmina presbytero incogitante, & inaduertente illos ferè omnes furtim sustulit, & in linteolo inclusos domum repentè detulit. At cum serò esset, nec tempus huiusmodi opus peragendi opportunum sibi videretur, in quoddam parietis foramen reposuit, vt postera die quicquid inseruerat malefica, adimpleret; sed noctè sequenti (vt ipsa credidit)

à mu

à muribus fuerunt deuorati: vel aliò transportati: sed de his omnibus (subiunxit) se pænitentiam egisse. Quod vtinam pro bono suo perfecisset.

Hæc est vna ex illis, scilicet Mater, de qua *tom. 1. num. 444.*

ARTICVLVS II.

Eucharistiæ.

Eucharistia cæteris eminet sacramentis.

745 SIcut sol cæteros orbium cælestium planetas splẽdore lucis, caloris ardore, & virtutis efficacia superat; ità sanctissimum Eucharistiæ mysterium inter sacramenta, quibus Ecclesia decoratur, reliquis eminere dignoscitur. Cum non solùm gratiam significet, & conferat; sed etiam ipsum auctorem gratiæ Dominum nostrum Iesum Christum incomprehensibili modo verè, & realiter sub speciebus panis latitantem; atquè innumerabilibus bonis dignè accedentes, dum seipsum præbet in æsum, replenrem, contineat. Quæ est ratio, cur dæmon eius hostis infensus huic admirabili sacramento prę cæteris iniurias, & contumelias inferre; eoquè potiùs, quàm aliis abuti, tentet. Quod variis modis in maleficiis, & sortilegis operationibus præstat.

Ideò malefici libentiùs ea abutuntur.

§. I.

Enumerantur modi abusus.

PRimò iubet aliquandò malefico, hostiam nondum consecratam sumere; & post sacrilegos ritus obseruatos, ea vti ad amorem conciliandum. Quod factum probat illius, qui, vt refert Grillandus *tract. de sortileg. c. 3.* cum vnam accepisset, descripserat in ea verba satis turpia: tum illam altari imposuerat, hoc est, super nudo lapide sacrato; sub linteamine tamen altaris absconditam: & per quendam Sacerdotem (quem vocat: *totundę* conscientiæ) super ea quinque missas curauerat celebrari, additis quibusdam orationibus ad eius propositum compositis, tum sumptam diuiserat in duas partes; quarum alteram pro se reseruauerat: alteram tradiderat personæ maleficiandæ, vt cum illa indissolubili amoris vinculo colligaretur. Idem ostenditur attentatum à quadam impudica muliere (*apud eundem Grillandum*) in cuius cophinis repertæ fuerunt duæ hostiæ verbis quibusdam sanguineis inscriptæ, vt illas altari mulieri traderet, quam impudicè vir quidam amabat.

§. II.

SEcundò eiusdem dęmonis iussu sacrilegi ministri crescente malitia sumunt etiam hostiam consecratam: vt notat Glossa *in c. Accusatus. §. sanè de hæretic. in 6.* & testatur idem Grillandus *eodem loco* de quibusdam sortilegis, quorum vnus ad similem amorem mulieris excitandum Sanctissimam Eucharistiam in duas partes diuiserat; & harum vnam sumpserat, verba turpia, & nefanda pronunciando: alteram minutatim contritam, & in puluerem redactam amasiæ miserat, vt in cibum, aut potum sumeret.

Tertiò maiori impietate aliquando ad eundem effectum super prunas comburẽdam exponunt. Quod confirmat miraculum à Thoma Bossio *de Notis Ecclesiæ lib. 14. cap. 7.* recitatum, de quadam muliere.

Hæc anno 1273. Ausidi in Piceno, cum venerabilem Eucharistiam in Ecclesia recepisset, nec deglutiuisset, seruatam secum domum detulit, vt illa vteretur ad amorem mariti per veneficia conciliandum; atquè super prunas in tegula repositam proiecit. Quo facto (mirabile dictu) apertissimè in carnem conuersa est, & cæpit sanguinem latè emittere, qui cohiberi non potuit, quamuis irrito conatu mulier cinerem, puluerem, terramquè apponeret. Cuius rei attonita sacram Eucharistiam, & tegulam cum carne, & sanguine linteo inuoluens stabuli propinqui stercoribus infodit; vbi per septem annos latuit, donec crescentibus ibidem miraculis, & muliere reuelante, Sacra Eucharistia, caro, & sanguis intacta reperta sunt, quæ post tanta temporum spatia in eodem statu hactenus perseuerant.

§. III.

DEniquè quod horribile dictu, & insigne diabolicæ malitię facinus, Sanctissimam Eucharistiam bufoni priùs suo ritu baptizato deglutiendam exhibent; aut illam cum venenatis animalibus in ollis includunt, vt sua maleficia hostilia, aut amatoria perficiant. Quod Sprengerus stupendo exemplo confirmat *p. 2. q. 1. c. 12.* 746

Quædam mulier post sumptum Sanctissimum Sacramentum, illud ore extractum panniculo inuoluit; tum præcipiente dæmone proiecit in ollam, in qua bufo erat inclusus; & illam vnà cum aliis maleficis instrumentis in quodam stabulo prope horreum domus occultauit. Quod facinus sequenti die manifestatum est hoc modo. Mercenarius quidam illàc iter faciens vocem infantis eiulantis audiuit, quæ tantò distinctiùs personabat, quantò propiùs accedebat ad illum locum: in quo, dum putat infantem ab aliqua meretrice subtumulatum fuisse, rem ad Præsidem defert, cuius ministri ab eo missi, & in insidiis positi, obseruare cæperunt: an aliqua mulier ad hunc locum veniret, & sic auctorem facinoris, & infanticidij, vt putabant, detegerent. Quod dum faciunt, ecce malefica veneuis ollam extraxit occultè, & sub pallio abscondit: Quæ deprehensa, & quæstioni, torturæquè exposita facinus suum confessa est.

Quibus sceleribus quid atrocius excogitari potest?

§. IV.

HIs addo, quod nuper mihi narrauit quidam Religiosus fide dignus, nempè, se anno 1647. audiuisse à quodam Iuuene suo familiari, qui arti magicæ deditus erat, se inter alia opera, quæ ad malum inferendum: vel ad sua optata consequenda præstabat, sub pedibus suis intra calceorum soleas, particulam hostiæ consecratæ in contemptum tanti Sacramenti sic a dæmone iussum, & instructũ detulisse, qui eodem anno vnà cum alio fratre suo maiori eiusdem perniciosæ artis professore extra illius diœcesis confinia deportatus est.

Hinc Parochi, cæterique Sacerdotes, si quandoque huiusmodi de magia: aut maleficio suspectis Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum administrare contingat, diligentissimè obseruare debent, &

cauere,

cauere, ne hostiam consecratam subter, sed supra linguam suscipiant: vel si immediatè post susceptionem manus ori imponant, vt extrahant: aut quid simile præseferant: vt quo meliori modo possunt, tam execrabile, & nefandum impediant sacrilegiũ.

SECTIO II.

Sacra Scriptura.

748 *Sacra Scriptura dignitas.* NOn sine causa in Ecclesijs duo erant antiquitùs secretaria à dextro, & à sinistro latere hapsidis posita; in quorum altero sacra Eucharistia: altero Diuinæ Scripturæ codices asseruabantur: vt Sanctus Paulinus *Epist. 12. ad Seueram Sulpitium* in Nolana à se erecta Basilica fecisse refert versibus in fronte eorum affixis.

A dextra hapsidis

Hic locus est, veneranda penus, qua conditur, & qua
Promitur alma sacri pompa ministerij.

A sinistra verò eiusdem

Si quem sancta tenet meditandi in lege voluntas.
Hic poterit residens sacris intendere libris.

Nihil enim vtroquè sanctius, & sacratius in Ecclesia reperiri potest: cum sacra Scriptura reuelet mysteria, fidem fulciat, spem erigat, excitet charitatem, vitia propellat, virtutes promoueat, doceat veritatem, conuincat hæreses, ignorantes illuminet, reducat errantes, saucijs medeatur, languentes corroboret, animet pusillanimes, peccantes arguat, pœnitentes purget, iustos sanctificet, & vnumquemquè in doctrina salutis erudiat; & tamen malefici suo more sacrilego in suis incantationibus abutuntur prolata, & scripta modò Hebraicè: modo Latinè: sicut sequentes articuli declarabunt.

Illa abutantur malefici prolata. & scripta Hebraicè, Latinè.

ARTICVLVS I.

Hebraica.

§. I.

749 *Quidam hebraicã Cabalã laudant vt scientiam* QVamuis nonnulli vanitatis magis, quàm veritatis studiosi magiam cabalisticam sacræ scripturæ hebraicis literis enucleandis intentam multis laudibus, & encomijs extollant, quasi scientiam Mysticam, Generalem, Diuinam, & efficacissimam; tamen asserendum est, illam si non dæmonum fœtum, saltem hominum somniantium inventum esse.

Mysticã. In hoc mysticam esse, aiunt: vt refert Pererius *lib. 1. de magia cap.* 10. atquè ideò ingenijs sublimioribus dignam: quòd non more aliarum disciplinarum, quæ ab hominibus edocentur, suam doctrinam rationibus, elenchis, & disputationibus tractet; sed illam sub certis numeris, figuris, & symbolis in scriptura contentis tradat. In qua, vt ipsi volunt, singulæ literæ, figuræ, nomina, elementa, apices, lineæ, puncta, accentus, spiritus, eorumque formæ, & omnia etiam, quæ in ea sunt minutissima profundissimam quandam, & abditissimam ingentium rerum significatricem doctrinam suo sinu complectuntur.

§. II.

GEneralem verò, eò quòd vniuersam philosophiam diuinam, humanam, naturalem mysticè, & symbolicè contineat; ita vt nihil de Deo, & eius essentia, existentia, perfectione, operatione quæri: nihil de hominis natura, esse, viuere, operari, tàm quoad spiritum, quàm quoad animam, & corpus, eorumquè potentias, facultates, connexiones, productiones, actusque vegetatiuos, sensitiuos, rationales disputare; nihil de omnibus, & singulis creaturarum speciebus, indiuiduis, differentijs, inclinationibus, motibus, propagationibus inuestigare: nihil deniquè de rebus omnibus, quæ in vniuersa mundi machina conspiciuntur, inquiri possit, quod sub ijs literarum sacrarum voluminibus non lateat; & ab occultis scientiæ cabalisticæ Doctoribus non edoceatur. *Generalem.*

§. III.

DIuinam autem scientiam esse prætendunt, non humanam, vt potè non traditam à mortalibus; sed à Deo immortali, qui illam primùm Moysem docuit, cum in Synai montis cacumine inter nubes caliginosas, procellas insolitas, fumantem ignem, tubæ sonum, & tonitruum perstrepentium fragores, legem scriptam, & cabalam non scriptam; sed illam digito in tabulis exaratam; istam sacro ore, auribus, & cordi audientis traditam consignauit. Quam tantus Doctor postea commendauit, non literarum monumentis; sed oretenus; & illam suos assistentes spiritu Dei plenos edocuit, qui tantam scientiam deinceps per quam veluti manuum traditionem, & receptionem posteris tradiderunt. Ideòquè dictam esse Cabalam hebraice, quod latinè idem est quod receptio. Atque ità à prioribus oretenus edoctam, & à posterioribus auditione sola receptam, memoriæquè commendatam vsque modo post tot sæcula conseruatam fuisse. *Diuinã.*

§. IV.

TAndem ità in suis operationibus efficacem esse contendunt; vt asserere non vereantur eum, qui hanc magiam cabalisticam optimè teneat, omnia præsentia scire, omnia futura præscire, omnibus orbis creaturis imperare; vt ei obedire cogantur, & omnia quantũuis insolita posse perficere: vt patere, aiunt, in Moyse, Iosue, Elia, Elisęo, ceterisq. clarioribus antiquę legis hominibus; quos huius scientię vi perfecisse, asserunt, quę in scripturis miracula referũtur. Quia, vt ipsi volunt, voces hebręę, quibus cunctę res in mundi primordio ab Adamo vocatę fuere singularẽ vim habẽt ad mira peragenda, vt potè, quę rerum omnium substantias, qualitates, & proprietates exprimant. Quocirca, cum ijs nominibus se appellari sentiunt, confestim se vocanti subijcere; & in eius obsequio se totas addicere, mordicus asseuerãt. Quam scientię cabalisticę virtutẽ non solùm sacrarum literarũ prolationi tribuunt; sed etiam scriptioni; cum literę hebraicę aptè concinnatę pergameno chartę, aut tabulis æneis, argenteis, & aureis imprimuntur. Sic testantur D. Thom. 2.2. q. 95. a. 8. Ioannes Baptista Segnus *de vero studio christiano cap. 7.* § *de arte Cabalistica* & Philippus Faber Fauent. *aduersus impios Atheos disput. 1. cap. 11. num. 236. & sequentibus.* 750 *Efficacissimam*

§. V.

751 AT quis non iure meritò rideat tales nugas, & ingeniorum portenta? Vndè enim habent isti boni viri in vocibus hebræis per se sumptis, plura, & maiora latere mysteria, quam in græcis, aut latinis? Quomodo probant, in lingua hebræa reperiri voces, quę omnium rerum naturas singulares, infimas differentias, & minimas proprietates exprimant? An illa vberior est, & significantior græca, aut latina, aut alijs quibuslibet, in quibus certum est nullum esse nomen, quod simul alicuius rei substantiam, differentias, proprietates genericas, specificas, & indiuiduales aperiat? Sed qua via constare hæc omnia poterunt, vim illam in vocibus, & characteribus hebraicis reperiri; cum certum sit, alios esse characteres hebræos, qui nunc extant, quam qui olim fuerant ante captiuitatem babylonicam: vt testatur D. Hieronymus *in Prologo galeato*, qui literas hebræas, quibus nunc vtimur ab Esdra post captam Hierosolymam, & restauratum templum inuentas fuisse, docet. Nam si hæc vis in prioribus characteribus inerat, nonne ipsis pereuntibus euanuit? nisi fortè per canalem in posteriores literas fluere, visa fuerit ab istis Doctoribus oculatis? Insuper quomodo vim illam res omnes naturales sentire, & nosse poterunt? Isto illam homines norint. An etiam ad animata nostra illa perueniet; & indè ad vegetantia, arbores, & herbas progredietur? Aut fortè etiam ad inanimata, & insensibilia, Solem, Lunam, Astra, Elementa deueniet, quibus in hoc casu non solum aures, & sensum; sed etiam intellectum tribuere necesse erit?

Reijcitur hæc scien- tia varijs rationib.

§. VI.

752 QVæ si concedantur, & omnia naturalia audiant hebraicas illas voces. An eorum vi, & latenti virtute sic afficientur, & mouebuntur, vt loquenti pro eius arbitrio parere; & quæcumquè ille vult, facere cogantur? At quomodo illorum verborum prolationem audire, & ei obedire poterunt, non dico insensibilia, quæ motu: non vegetantia, quæ sensu: non bruta, quæ ratione carent; sed ipsi etiam homines motu, sensu, & ratione præditi; cum iuxta istorum sententiam reconditissimam illam vim, & efficaciam vocum hebræarum paucissimi intelligāt; nec nisi qui in illa aut longo tēpore exercitati tandem eius abscondita penetrarunt? Qui si reperiantur, cur isti Cabalistici peritissimi non imperant cælis, solem non sistunt, non diuidunt maria, flumina non siccant, totumquè mundum non commutant? Cur isti Iudæorum Philosophi primores, qui nedum hanc scientiam sibi arrogant; sed etiam contendunt super alios edoctos esse, vi illius saltem à se durissimum seruitutis iugum, quo mille supra mille quingentis, & septuaginta circiter annis oppressi tenentur, non excutiunt? Cur per huiusmodi scientiam ad imperia, & regna non se eleuant? Probent se hoc fecisse; aut de facto edant huiusmodi potestatis specimen, vt illus quasi redi- uiuos Moyses, Iosuas, Elias, Eliseos, cæterosque Prophetas suspiciamus. Quasi vero Sanctissimi illi viri virtute Cabalæ, & non potentiæ diuinæ ope miracula perfecerint!

Quare dicendum est, totam illam scripturæ cabalisticæ prolationem, & applicationem tanquam infulsam, ridiculam, & abominandam ab omnibus reijci debere: vtpotè à Necromantia, seù à magia dęmoniaca nil prorsus differentem; & per consequens à spiritibus malis dęmonum, aut somniantibus delirantium hominum ingenijs adinuentam. De hac loquitur Decretum S. Inquisitionis Romæ, quo damnantur omnes libri ad Cabalam pertinentes.

Concluditur, illā à dæmonibus, vel delirantibus hominibus adinuentam esse.

§. VII.

NEc tamen est denegandum, dari Cabalam piam, & sanctam, quæ vocatur Arithmantica: sicut prior impia, & diabolica appellatur Themantica; prout eam diuidit Garzonus in Platea vniuersali discursu 29. Hæc autem pia, & sancta *est reuelatio rerum altissimarum sub mysterijs absconditarum*, vt tradit Pererius *contra artes superstitiosas l. 1. cap. 10.* Garzonus loc. cit. & Baptista Signa *de vero studio christiano cap. 8.* Apertiùs autem describitur à Ioanne Pico Mirandulano *in Apologia q. 4. Cabala*, inquit, *est expositio, & intelligentia legis diuinæ datæ à Deo Moysi cum manifestatione multorum mysteriorum, quæ sub cortice literæ continentur*. Est enim opinio Rabbi Eleazar, Rabbi Moysis de Ægypto, Simeon Belangis, Rabbi Ismael, Rabbi Iodam, Rabbi Inachinam, & aliorum quamplurium (inquit Ioannes Picus) ex sapientibus hebræorum, & etiam Doctorum legis christianæ, Moysem accepisse duplicem legem à Deo in Monte, scilicet, litteralem, & spiritualem: Moysem autem ex præcepto Dei scripsisse litteralem. Spiritualem autem ex præcepto Dei non scripsisse; sed solum 70. senioribus, & sapientibus communicasse oretenus; atquè eis pręcepisse, vt sic solis sapientibus successoribus oretenus traderent successiuè. Ex hoc autem modo tradendi per successionem istam scientiam adeptam fuisse nomen Cabalæ, vt supra diximus; Vndè scientia Cabalæ est idem, quòd scientia receptionis, seù traditionis. 753

Conceditur dari Cabalā piam, & sanctam

Per manus tradita.

§. VII.

FVerunt autem hæc mysteria & secreta deindè tradita litteris, & scripta ab Esdra eo tempore, 754
quo hebræi à babylonica captiuitate restituti fuerūt per Cyrum, & sub Zorobabel instauratum templum. Quare Esdras, qui fuit præfectus Synagogæ, postquā legem Moysis scriptam reparauit, & vetus contexit testamentum, voluit etiam vt illa secreta Dei eloquia, quæ vsquè ad illud tempus scripta non erant, scriberentur: quia propter captiuitatem non poterant seruare illum ordinem tradendi illam doctrinam per manus; & dubium erat, ne amnuitteretur, nisi scriptis mandaretur. At quia erant 70. seniores, quibus hæc doctrina communicata erat, ordinauit, vt in 70. libris scriberetur, qui tamen non nisi sapientibus communicarentur. Quos libros Ioannes Picus multa impensa se conquisiuisse asserit: quia hæbrei hos libros nostris latinis communicare nolunt.

Scriptis exarata.

Hos autem libros, ait Picus, omnia fidei nostræ cōsona continere, & esse valdè vtiles ad hebræos de eorum perfidia in Christum conuincendos; quia fuerunt Dei ore tradita; & à Iudæis ante mortem, & aduentum scripti: Quo tempore nulla passione ad viciandam, vel corrumpendam ipsam veritatem moueri poterant. Quos libros interdum (vt notat idem Picus) citant maximè in explicandis diuinæ scripturæ sensibus Doctores Sancti, & pręcipuè D. Hieronymus. Nec est dicendum, hos libros esse Talmud, quia isti totaliter sunt contra Christum. Et præterea Talmud post mortem Christi plusquam 150. annis fuit compositum.

Hæc

§. IX.

755 *Quę est amplectanda.*

HÆc verò pia Cabala, si datur, vt tenet Ioannes Picus, cui se subscribunt Faber Fauentinus *aduersus impios Athæos disput. 1. cap. 11.* Pererius *contra superstitiosas artes lib. 1. cap. 10.* Baptista Signa loco citato, & nuper Ignatius Lupus *Comm. Edicti S. Inquisit. par. 3. lib. 15. dist. 1. artic. 2. diffic. 1.* non est reijcienda; sed tanquam doctrina a Deo tradita maximè est amplectenda modò vt talis ab Ecclesia sit prius approbata. Hac enim illustrati fuerunt Apostoli: vt testatur S. Lucas cap. 8. ibi: *Vobis datum est nosce mysterium Regni Dei: cæteris autem in parabolis.* Hæc quoquè nobis promissa fuit illis verbis: *Dabo vobis os, & sapientiam, cui non poterunt contradicere omnes aduersarij vestri.* Luc. 21. Item illis verbis: Matthæi 10. *Cum steteritis ante Reges, & Presides, nolite cogitare, quomodo, aut quid loquamini; dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini.* Quod sæpiùs in Martyribus, & Confessoribus adimpletum esse, in comperto est. Quæ prout est à Deo reuelante vocatur reuelatio: vt verò ab vno homine in alium recipitur, nomen Cabalæ, idest, receptionis sortita est.

Hanc, quidam sentiunt, vt tradit noster Lupus *loco citato*, Theologorum eminentium, scilicet, spiritu, & scientia corruscantium propriam esse; sed verius dicendum, solius Ecclesiæ Catholicæ Romanæ esse propriam, quæ cum à Spiritu sancto edoceatur, in nullo errare posse, nemo est, qui ambigat. Respectu verò particularium dico; Si aliqui nonnulla diuinorum mysteria occulta se nosse arbitrentur: hi examinandi sunt: an talia mysteria diuinæ scripturæ, doctrinæ euangelicæ, ecclesiasticis sanctionibus, Patrum testimonijs, rectæ rationi, ac bonis moribus sint consona: aliter vt suspectæ huiusmodi reuelationes sunt habendæ, & prorsus ab Ecclesiasticis, vel catholicis viris reijciendæ.

§. X.

756 *Hanc magi deturpant varijs modis.*

SEd hanc Cabalam piam, & sanctam siuè oretenus traditam; siuè scriptis exaratam à Magis, ac Maleficis inficiari quis non videat? Non enim eis sufficit, impiam illam primam, & diabolicam adinuenisse, qua se mirabilia patrare posse, sibi persuadent; verùm & hanc piam, & sanctam maculare, & conspurcare satagunt, dum varia mysteria occulta de Deo, de Christo, eius vita, passione, & morte per traditionem à sapientioribus Magis, ac Maleficis se oretenus recepisse profitentur: sicquè Dei nominibus hebraicis siuè ore prolatis, siuè scriptis: vt El, Eloym, Sabaoth, Eloa, Elium, Esercheye, Sothaij, Adonai, Ya, Agla. Thetagramaton, & alijs pluribus, simul cum dęmonum nominibus, vt Belial, Beelzebub, Sathana, Behemot, Asmodæo, Leuiathan, alijs prorsus vanis, & ridiculis incognitis vnitis tum ad varia concinnanda maleficia: vt ad sanitatem ægrotis, siuè maleficio affectis conferendam: tum ad cęteros optatos effectus consequendos abuti, ex varijs Magorum, & Maleficorum confessionibus experientia desumpta, comprobatur. Quo quid Deo iniuriosus, & Ecclesiæ Catholicæ perniciosius?

ARTICVLVS II.

Latina.

§. I.

SEd non ea sunt peritia ordinarij sathanæ ministri vt scripturam sacram lingua hebraica pronunciare, & hebraicis characteribus scribere sciant, qui nedum huius idiomatis prima elementa nouerunt, cum ferè omnes, qui artes maleficas; & incantationes profitetur, sint prorsus illiterati. Sat sibi esse putant, si latina verba vtcumq proferre, & exarare possint. Certum namque est, hos sacrilegos in suis fascinationibus, impolturis, coniurationibus, & curationibus sacrę scripturæ, verba adhibere; atque ijs admiscere plurima blasphematoria, insulsa, absurda, ignota, & nihil significantia. Tum illa omnia simul inscribere in suis amuletis, quibus vel mala inducere, vel auferre consueuerunt: vt latè demonstrabitur *tom. 2. disput. 1.* 757

Malefici sacra scriptura latina abutuntur, pręcipuè in suis amuletis.

§. II.

Quorum vsus introductus est demonis ope. apud Gentiles Iudęos Christianos.

SIc, dęmone pręcipiente semper sibi simili, magicę istę exercitationes apud Gentiles, Iudęos, & Christianos introductę fuere. Gentiles quidē, & maximę Romani soliti erant puerulis de collo suspendere res turpiculas, ne fascinarētur; & alia amuleta ex diuersis materijs compacta gestare contra varias infirmitates, quibus sanandis, vel impediendis mirificam virtutem tribuebant. Quem morem, sicut & cæteras idololatriæ superstitiosas cæremonias à Græcis mutuati fuerant: apud quos sua periapta, & periamata maximè commendabantur. Iudæi sua gestabant philacteria, diuinum præceptum perperam interpretātes. Cum enim *Deuteronomij 6.* diceretur: *Eruntquè verba hæc, quæ ego pręcipio tibi hodie, in corde tuo, &c. & ligabis ea, quasi signum in manu tua; eruntquè, & mouebuntur inter oculos tuos.* Ipsi plura ex varijs scripturæ locis verba congesta membranis inscribebant; quas gestabant circumuolutas in fronte; & sic à malis omnibus se immunes esse opinabantur. Christiani obsoletum illum ritum sacrilegæ antiquitatis renouare non verentur, dum ad maleficiorum præscriptum suis vtuntur amuletis, quæ breuia vocant, & illa de collo suspendunt, brachijs alligant, vestibus inserunt; aut alijs modis circumgestant, vt à febribus, alijsquè infirmitatibus liberentur.

§. III.

HÆc autem si lustres, videbis continere multa Dei nomina hebraica, gręca, latina, crucibus intertexta. Nomina insuper Angelorum Sanctorum, non illa nota, Michaelis, Gabrielis, Raphaelis; sed alia incognita, Tubuelis, Raguelis, Simthelis, Adimis, Tubua, & similia: Vel triū Regum Gaspar, Baltasar, Melchior cū certis versiculis. Pręterea verba à Christo in cruce pendente prolata, quæ non atramento solùm; sed sæpiùs sanguine infirmitatem patientis ascribuntur. Insuper versiculos ex psalmis Dauidicis variè desumptos, & simul consutos. Deniquè centones textus euangelici, quibus adduntur verba consecrationis: aut alia ex canone missę mutuata cum 758

Ideoquè vt sacrilegus, & profanus reijcitur.

inutilis ecclesiasticarum precum relationibus. Quę omnia quatenus verbis sacris miscētur suspecta esse: vel si addantur aliæ vanæ obseruantiæ, sacrilegā esse diuinarum scripturarum profanationem, nemo dubitat; & nos latiùs probabimus, cum de Curatione dæmoniaca, vbi de verbis significatiuis loqui dabitur.

SECTIO III.

Suppellectili Ecclesiastica.

759 *Malefici abutuntur suppellectili sacra.* SI illa omnia, quæ speciali consecratione diuini cultus obsequijs deputantur, singulari reuerentia tanquam quid diuinum contrectari debent: quid dicendum de maleficorum impietate, cum illis omnibus abutuntur, quæ quoquo modo diuinis, & ecclesiasticis ministerijs destinata sunt; & pertinent ad vniuersam supellectilem ea omnia complectentem, quæ Vel ad Templorum sanctitatem, & ornatum conducunt: *Templorum, Ecclesiasticorum, Fideliū.* Vel Ministrorum Ecclesiæ vsibus destinantur: Vel Fidelium omnium pietati excitandæ, atquè fouendæ inseruiunt? vt sequentes articuli manifestabunt.

ARTICVLVS I.

Templorum.

§. I.

760 *Suppellex templorum à maleficis profanatur.* QVàm acceptus Deo, & hominibus venerabilis sit templorum ornatus; & quantùm ad diuinum honorem, atquè ad mortalium salutem conferat, antiqui, & noui testamenti monumenta testantur. Sed quàm dæmoni sit exosus, probat horrenda profanatio, quam per maleficos exercere non cessat; tam ea, quæ cultui diuino in templis dedicata sunt, ipso iubente incantationibus, & veneficijs à suis ministris applicantur.

Cruces. Ordiuntur a Cruce, quæ ex antiqua praxi ritu ecclesiastico erigitur primò in his locis, in quibus fideles templa ad Dei gloriam, & sanctorum honorem instruere parant: cum sit victoria Christi, perditio diaboli, infernorum destructio, cælestium confirmatio, clauis paradisi, lignum vitæ æternæ, infidelium mors, vita iustorum, mortuorum victoria, & spes viuentium: vt testantur Origenes *homil. 6. in Exod. & alijs locis*, Drogo Hostiensis *ferm. de Sacram. Dominicæ crucis* Beatus Laurentius Iustin. *ferm. de exaltat. sancta crucis*. S. Ephrem Syrus *ferm. de cruce, & lib. de Panit.* S. Leo *fermon. 8. de Passione*. S. Martialis *in Epist. ad Burdegalenses c. 8.* Landulphus Cart. *de vita Christi, vbi de Passione Domini*: & vt loquuntur communiter Patres.

§. II.

761 *Crucifixi effigies.* IDem præstant in Christi de cruce pendentis effigie. Crucifixus etenim per crucem peccata deleuit, destruxit mortem, vitam introduxit, dedit gratiam, gloriam acquisiuit, reserauit cælum, infernum confregit, terram sanctificauit, beatificauit Angelos, sanctificauit homines, subegit dæmones, principatus, & potestates expoliauit, palàm triumphans illos in semetipso: vt Paulus testatur scribens ad Coloss. c. 2. Vndè eius effigies consummato templo in medio eleuatur: vt docet Lactantius *carmine de Passione Domini*, in quo Christum alloquentem ingredientes, & ad compassionem suæ passionis excitantem introduxit his verbis:

Quisquis ades, medijquè subis hac limina templi,
Flecte genu, lignumquè crucis venerabile adora.

Quare, & cruci, & Crucifixo insidias inferre conantur, non solùm insultu publico, vt antea vidimus *disputat. præcedenti*, dum sacras cruces deijciunt, calcant, in frusta redigunt, inijciunt in flammas: aut sclopo eiaculato glandes plumbeas igneas immittunt; sed etiam occulto impetu, nempe, sub specie sanctitatis: cum nihil sit tam frequens apud maleficos, quàm Crucis, aut Crucifixi alicuius particulas applicare ijs, qui aliqua infirmitate vexantur. Vndè si in confinijs sit aliqua crucis, aut Christi Crucifixi imago, quæ à fidelibus honore speciali colatur, aliquam eius particulam ad infirmi salutem necessariam esse, contendunt; vt sic paulatim illam annihilare, & discerpere valeant. Et cum tales desunt, ijs vtuntur, quæ in promptu sunt: quas iubent, vel immitti in aquas; vel foueri in cubiculis: vel in locis obscenis collocari. Sicquè in suis amuletis, quæ febricitantibus, aut alio modo laborantibus tradunt, frequentissimas cruces apponere consueuerunt.

§. III.

TVm conuertuntur ad sanctorum imagines, quarum venerandum cultum semper in Ecclesia 762 *Imagines Dei, & Sanctorum.* obseruatum ipsis summè displicere omnium ministrorum infernalium sacrilegæ profanationes satis superquè demonstrant. Hæretici in locis, ad quæ fanatica eorum rabies pertingere potuit, omnes Dei, Sanctissimæ Virginis, Angelorum, & Sanctorum repræsentationes pictas, aut sculptas iconoclastica impietate, & furore diabolico sustulerunt, demissa sæpiùs dæmonis effigie. Dum enim Diui Michaelis dæmonem calcantis: aut Sanctæ Genouefæ candelam tenentis, quam folliculatius dæmonculus extinguere tentat: aut alterius ex Sanctis draconem infernalem catena ligatum tenentis imagines deturpant, aut deturbant, intactas diaboli figuras relinquunt. Similiquè zelo sculptas Christi vltimam cænam cum discipulis celebrantis statuas deijcientes, ludę simulacrum conseruāt: vt neotericos Caluinistas fecisse, refert Delrius *lib. 3. par. 1. q. 7. sect. 1. Disquis. magicar.* Ad demonstrandum, se spiritu diabolico, & proditorio agitatos Christo, & Sanctis eius illudere. Ita malefici, cum timore magistratus non cohibentur, instigante eodem dæmone imagines Sacras Christi, & Sanctorum omnibus contumelijs afficiunt; sed quia timore corripi sæpiùs non audent illas publica profanatione violare, assumpta religionis specie occultis sacrilegijs conspurcant, quando illas ob diuersos fines maleficijs applicant: ver. gr. si arescente præ nimia siccitate terra à populis pluuia desideretur: suadent, sanctorum Martini, Vrbani, aut alterius statuas in aquas, & fontes immergere. Vel iubent, illas vrticis, & spinis supponere, alta fouea abscondere, collocare in locis obscenis, aut sordidis animalium stabulis sub prætextu repellendæ sterilitatis: aut inducendæ fertilitatis, ait Grillandus *cap. 10. tract. de sortilegijs*.

Quòd

§. IV.

763 *Sanctorū reliquia.* QVòd si imaginibus ità abutuntur, quomodo, putas, eos se gerere in Sanctorum reliquias: cum eodem Grillando auctore *capitibus 5. & 10.* particulas ossium, carnis, neruorum, capillorum, vnguium, vestium, & similium suis maleficis esculentis, & poculentis immiscent. Aut etiam rebus profanis, immundis, & horribilibus, puta, semine humano, menstruo muliebri, stercoribus animalium, atque alijs spurcitiis. Ideòque sacrariis insidiantur, vt aliquas nancisci possint; In quo præfecti sollicitè vigilare tenentur.

Vasa sacra. Denique Baltassaris Regis more sacra vasa profanant: in hoc peiores: quòd ille vasa aurea, & argentea à Nabuchodonosor Ierosolymis asportata, ad vsum domesticum iussit afferri, vt in celebri conuiuio cunctis Regni optimatibus exhibito illis tanquam poculis ad hauriendum vinum vteretur. Isti verò vasa ecclesiastica, aut eorum partes, & frusta ad sortilegia, & incantationes adhibeant; quibus earum creaturæ infertur. Vt Iacobeia illa equina apud Remigium *lib. 1. cap. 2.* quæ aspergillo lustrali Petroniæ cuiusdā filię, cui amicū inuidebat, grauissimum morbum, & non multò post mortem immisit.

ARTICVLVS II.

Clericorum.

§. I.

764 *Ministri nouæ legis antiquis venerabiliores in sais vestibus.* SAnctitatis amictos zona gloriæ circumcinctos, stola gloriosa circundatos, & vasis virtutis coronatos fuisse antiquos Sacerdotes testatur Ecclesiasticus *cap. 45. & 50.* cum de Aaron, & Simone filio Oniæ loquitur: Eò quòd mitra lamina aurea fulgente, rationali Iudicij, lapidibus duodecim radiante, superhumerali auro, hyacintho cocco, & purpura intertexto, aureisque tintinnabulis in gyrum ornato, & tunica linea splendente induebantur. Quæ potiori iure de Sacerdotibus nouæ legis dici possunt, qui augustioribus ministeriis destinati, non typicè, & vmbratilis; sed verè Sanctitatis indiciis amiciuntur, cum amicto, alba, cingulo, manipulo, stola, planeta, & alijs sacerdotalibus, aut pontificalibus ornamentis induti ad altare sacrum accedunt: quod non taurorum, aut vitulorum sanguine rubet; sed corporis, & sanguinis Christi, sacris pallis, & corporalibus obuoluti incruenta oblatione splendescit.

§. II.

765 *Quas profanant, dum illas adhibent. 1. In ministerijs diabolo exhibitis* HÆc tamen sathanas profanare non erubescit; cui placet iis vti ad exitium hominis, quibus immunus Deo cultus offertur. Vult enim in suis congregationibus, vt ait Grillandus cap. 3. à Maleficis reddi expressum adorationis cultum per solemnia sacrificia; in quibus paramentis, luminaribus, orationibus, & alijs huiusmodi rituum diuini cultus imitantibus vtuntur. Quod probat mulieris Aquitanæ confessio relata à Florimundo de Raymundis Consiliario Burdegalense *in suo libro de Antichristo c. 7.* quæ coram Iudicibus fassā est, in his sathanicis conuentibus, quibus ipsa sæpiùs interfuerat, missæ simulacrum exhiberi; & illum, qui illam peragit, casula nigra, cui nulla crux inteata, vestiri: loco hostiæ orbē ex rapa tinctum fuligine eleuari; & omnes ad illam eleuationem clamare: *Magister adiuua nos.* Sic venenatos pulueres perfici, sortilegijque ministeria distribui. Idem enunciarunt aliæ striges, asserentes, ad has impietates peragendas cum maiori dæmonum applausu sacras vestes sæpiùs è sacrarijs furto à maleficis auferri; atque in ijs diabolicis ministerijs peragendis adhiberi.

§. III.

2. In incantationibus. EAsdem profanant in suis incantationibus. *Nam,* vt ait Grillandus *cap. 5. tract. de sortileg. capiūt frustula quedam indumentorum Sacerdotalium, aliorumque pannicalorum benedictorum, quibus sacra mysteria celebrantur: sicut camiscia, purificatory, corporalis, tauicella, manipuli, amictus, lapidis sacrati, mappæ altaris, patinæ, sudary, calicis, & similium, atque ità omata, vel istorum partem admiscere solent in sortilegijs amatorijs, adhibitis etiam nefandissimis precibus, & diabolicis verbis, ad turpes libidines actas tot sacramentorum & aliorum sacrorum perpetrantes abusum.* Hæc Grilandus. Quæ etiam profanationes in cæteris maleficijs locum habent. Non enim maior est ratio, cur in amatorijs potius, quam in veneriarijs, hostilibus, cæterisque adhibeantur.

ARTICVLVS III.

Laicorum.

§. I.

AD suppellectilem sacram laicorum ea omnia pertinent, quæ ad pietatem excitandam, & 766
fouendam non solum personis cultui ecclesiastico *Quæ sit* dicatis; sed omnibus omninò fidelibus in Ecclesijs *supellex* proponuntur: qualia sunt: Aqua Sancta præ fori- *sacra* bus templorum intrantibus exhibita: Panis bene- *Laicorū.* dictus, qui Eulogiarum more in aliquibus locis diebus dominicis non communicantibus distribuitur: Cereæ formæ orbiculares, quas Agnos Dei vocamus propter Agnum in vna facie impressum. Cereus paschalis sabbato sancto in honorem Christi resurgentis solemniter consecratus: Candelæ ad Sacrum hypapanthe, seù Purificationis festum benedictæ. Palmæ, & oliuæ in dominica, quæ Palmarum vocatur, ad significandum triumphantis Christi Domini ingressum, & victoriā de hostibus reportatam, solemni ritu sacratæ, cæteræquè res; ver. gr. thus, oleum, vinum, sal, cera, benedictionibus ecclesiasticis expiatæ, & cultui diuino, vsuiquè fidelium destinatæ. Quibus maximas inesse virtutes, alias ostendemus; cum de maleficiorum Curatione diuina, & Ecclesiastica proloqui dabitur.

§. II.

HÆc verò ad vsum profanum, & diabolicum sortilegiorum, & maleficiorum transferri, & applicari à sacrilegis sathanæ ministris, testatur Grillandus *eodem cap. 5. supra citato:* cum illa, sicut cætera sacra alijs maleficialibus rebus admiscent; vt quod in vtilitatem Christianorum consecra-

tum

tum est, in eorum ruinam cedat. Atquè ita ex superioribus euidenter apparet, dæmonem extrema malitia rebus omnibus sacris abuti; nihilquè esse tàm Sanctum in ecclesiastico cultu, quod suo, & suorum ministerio violare, & profanare non tentet.

CAPVT II.

Profanis.

Dæmon rebus profanis abutitur

Siuè Physicis. Siuè Artificialibus. Siuè Mixtis.

267 SI infensus humanæ naturæ hostis tam audax est in rebus sacris per suas incantationes violandis, quid non tentabit in profanis, quæ eò potiùs sathanicæ dominationi subduntur, quòd, sicut priores, non sunt speciali dedicatione diuinis consecratæ obsequijs? Ideò per illas res atrociora molitur in hominum perniciem, quoquomodo illis, vel vt physica virtute pollentibus: vel vt signis ex composito institutis vtatur. Quod magis patebit, si modum, quo illas in maleficijs applicat, consideremus: Siue sint Physicæ: Siuè Artificiales: siuè Mixtæ: vt totidem sectionibus explicabitur.

SECTIO I.

Physicis.

Res physicæ inanimatæ in maleficijs adhibentur

768 RErum naturalium, seù physicarum inanimatarum aliàs esse elementares, alias mixtas; & vtrasquè à maleficis labefactari, certum est. In ijs namquè sortilegis compositionibus adhibent modò terram albicantem, rubescentem, flauam, friabilem, leuem, ponderosam, pinguem, macram, varij saporis, odoris, & efficaciæ. modò metallorum genera septem, videlicet, aurum, argentum, æs, electrum, stannum, plumbum, & quod domat omnia, ferrum. Aliquando scorias ex eis prodeuntes: aut eorum composita: vt auricalcum, lithargirum, chalcitem, calcantum, pondium, antispondium, anthimonium. Aliquando spiritus minerales, nempè sulphur, auripigmentum, seù arsenicum, sal armoniacum, & mercurium, seù argentum viuum omnium mineralium transformationum medium potentissimum. Nunc mineralia, quæ media corpora sunt inter corpora, & spiritus, qualia sunt: alumen, atramentum, vitrum obsianum. Nunc colores varios, cerusam, vermilionem, cinabrum, minium, ochram, sandaracum, sinopidem, purpurissum, cæterosquè natiuos, aut fictitios. Sæpiùs communium lapidum, & saxorum frusta, calcem, gypsum, tophum, silicem, cotem. Sæpiùs frustula marmoris varij generis, gagatis, carillæi; & vt plurimùm magnetis; immò (quamuis rariùs) gemmas, & lapides pretiosos: Virides; vt smaragdū, iaspim, topasium, prasium, chrysopassium. Rubros: corallum, onicem, sardonicem, succinum. Purpureos, ametistum, saphyrum, hiacynthum, cyanæam. Candidos, margaritam, galactitem, silenitem, cimediam. Nigros, achathem, egicillam, pyritim. Varios, oppalum, olcam, mitridalem. Chrystallinos, galiceam, ceraunium, itidem, dracontidem, & id generis alios. Nihil enim intactum relinquunt, quo iubente dæmone non abutantur vel vt causa: vel vt signo. Et hæc omnia applicant: aut Attrita: aut Solida; sicut sequentibus articulis palam fiet.

Aut Attrite. Aut Solide.

ARTICVLVS I.

Attritis.

QVamuis solis inferni candidatis maleficiorum mysteria pateant; & difficile sit agnoscere, ex quibus rebus pulueres, & vnguenta conficiantur; quorum vi, aut infirmitates: aut curationes inferunt; cum ipsimet eorum distributores hoc sæpiùs ignorent; & tàm pulueres, quàm vnguenta a suis magisterulis malefica instrumenta in suis generalibus conuentibus iuxta cuiusquè officiū administrantibus accipiant: vt testatur Petrus Binsfel. *Comment. in Titul. C. de malef. & mathem. L. Eorum quæst. 6. concl. 2.* Attamen si ex petitorum confessionibus, & illorum apparentia aliquid liceat suspicari, hæc omnia ex supra relatis rebus admixtis varijs herbis, ossibus, aquis, vinis, oleis, cæterisquè liquoribus venenatis conficiuntur. 769

Difficile est, res attritas agnoscere, quibus à maleficis pulueres & vnguenta conficiuntur.

§. I.

qualitas puluerū.

PVlueres namquè alij sunt atri: cinericei: alij rufi: alij albi coloris. Primi præsentissimam necem afferunt. Secundi morbum faciunt. Tertij leuem infirmitatem inducunt. Quarti malum tollunt, & pro medicina applicantur; ità vt hæc pharmaca suis sic officijs, & viribus solo colore distinguantur: vt refert Remigius *lib. 1. dæmonol. cap. 2.* qui tamen optimè notat, vires illas non ex diuersitate coloris, vel alijs qualitatibus emanare; sed ex dæmonis voluntate pendere.

Quod probat ex eo, quòd. Primò idem puluis oppositos operatur effectus, cum ille, qui est albi coloris, si à striga ista respersus fuerit, medicinam facit, & sanitatem affert. In alterius verò strigis potestate infirmitatem, & morbos grauissimos causat. Secundò Cineritius, qui vulgo morbum non lethalem inducit; necandi tamen vim habet, vbi primùm à Veneficis post datum sathanicæ militiæ nomen vsurpatur. Tertiò omnes illi pulueres impunè à Veneficis contrectantur. Quamuis enim virus habeant, quod certissimum corpori venenum infert per conduplicata etiam vestimenta penetrabile; attamen nuda eorum manus sine noxa illos tangit, spargit, distribuit: ità vt tuti, & illæsi maneant, dum pestem in alios transmittunt. Quartò immò ab omnibus alijs gestari; & attrectari possunt absquè vllo nocumento, statimac sortilegi in vincula coniecti societati dæmonis renunciarunt. Quintò deniquè in eo solùm agunt, quibus malefici nocere desiderant, vt statim dicemus. Ex quibus omnibus apertè constat, quidquid fit in puluerum illorum aspersione, latentis dæmonis ministerio fieri; & sub minutula illa arena intus grassari eum, qui ad huiusmodi signorum applicationem operatur. Ideòquè colores illos non tàm esse diuersos, ne in venenorum delectu malefici hallucinentur, & decepti vnum pro alio sumant: quàm vt pactorum fides declaretur, & promissionum veritas elucescat: Et sic tales pulueres non causas esse; sed signa maleficij.

§. II.

IDem dicendum de vnguentis, quorum alia sunt alba, alia rufa instar bituminis, in quibus permixtæ 770

Qualitas vnguentorū

mixtæ metalli micę, & simul luteæ, candidantesque guttæ interlucent: vt exemplo idem Auctor ostendit *lib.1.c.3.* Mariæ Albertæ, & Catharinæ Præuotiæ, quæ maleficij damnandæ, cum rogarentur mala sua venena, si quæ fortè domi reliquissent, indicare; ne alicui illis vita functis fraudi esse possent; idquè statim fecissent; allatæ sunt a Perquisitoribus ollæ duæ fictiles, in quibus tale vnguentum bituminosum visebatur: Quæ colorum diuersitas, diuersarum rerum, quæ in illorum vnguentorum compositionem veniunt, varietatem arguit; quam etiam signis ostendit. Nam si hæc in flammas injectas, fulgorem, strepitum, nidoremque edunt, atque emittunt, qualem nulla res alia edere, atquè emittere potest.

Quomodo vtrisquè vtantur 1. Occultè sex modis.

771 Vtrisquè autem tàm vnguentis, quàm pulueribus malefici, & occultè, & efficaciter vtuntur. Occultè quidem: quia insidiosissimis rationibus venena illa puluerarìa, & vnguenta spargere, & applicare nouerunt; dum manus puluere plenas, & inguine illitas habent, vt eorum vsus sit magis expeditus, & ad omnem occasionem parati in promptu habeant, quo nocere possint. Hoc autem præstant: Aut infundendo in cibum, & potum: Aut corpori applicando: Aut leuiter etiam in vestes ipsas spargendo: Aut virgæ medicatæ applicando: Aut per dæmones spargendo: Aut in itinere disseminando, quo transituri sunt, quibus exitium intentant. Ijs sex modis ad dæmonis nutum illa dispensant: vt exemplis ab eodem Auctore petitis probare licet.

§. III.

772 *Primo modo Nicolæa Morelia cum venenum dedisset cuidam coquo Dynastæ eius pagi, quē incolebat; ac morbus tantum mortis expers esset secutus, & ob id durissimè à dæmone vapulasset, coacta fuit damno grauiore eum afficere, & in eius culinam aduolare, vbi potionem, quæ dum fortè coquo parabatur ad sanationem, & in mortario miscebatur, mortifero puluere à nemine conspecto inspersit; vnde non post miser coquus extinctus est* lib.2.dæ non.c.9. *Huic affine accidit anno* 1645. *(nomen vici, ac diœcesis reticeo, quia sic expedit.) Quædam mulier satis læsæ famæ, dum tempore æstiuo per agrum transiret, vbi Colonus quidam paleas metebat, & sitienti certam dedit potionem, quam secum in cucurbitula deferebat, qui aquam bibere sitim extinguentem opinatus, statim amaram, ac viscosam esse potionem animaduertit; ideòquè à potu desistens mulieri dixit; quid est hoc tam amarum? quæ ait, nil aliud esse, quàm aquam tinctam; sed eccè illicò conturbata sunt omnia viscera eius, ac torqueri, lacerariquè cœperunt, cor puncturis affligi, quadam febri insolita nullum seruante periodum laborare; accessit ad me, qui dum benedictionibus sacris eum muniebam, melius se habebat; sed post aliquot horas iterum ijsdem cruciatibus afficiebatur; Ad eum accessit illa vetula etiam non requisita, quæ se velle eum ab ægritudine liberare asseruit: ideòque præcepit, vt vestimenta sua inuerteret, ac baculo percuteret: quia sic infirmitas recederet. At ego prohibui, ne faceret: cum hoc remedium nec a Deo, nec ab Ecclesia, nec à natura vllam prorsus vim habere posset. Quæsierunt parentes signa maleficij, quo tempore statim mulier illa accurrit quærens, quid facerent. Inuentis signis fuerunt à me igne prius benedicto combusta; & interim ægrotus (vt mihi enarrauit) maximos sustinuit cruciatus, & ferè sensibus fuit destitutus; ita quòd è lectulo, quo decumbebat, amplius surgere non potuit; sed semper proficiebat in peius. Sibiquè videbantur viscera igne ardentissimo continuè flagrari, sitisquè vehementissima illum affligebat; nec tamen aquam frigidam poterat libare: & quicquid aptum erat siti extinguendæ, funditus abhorrebat. Varia à Medico fuerunt adhibita remedia: vt medicinæ euacuantes, vomitoria, pulueres cor roborantes, & cætera huiusmodi, sed omnia incassum. Cum tandem miser iam morti esset proximus, Sanctissimis Sacramentis Confessionis, Eucharistiæ, ac Extremæ vnctionis munitus à parentibus, qui ex veneno ab illa muliere propinato moriturum existimabant, res fuit ad Iudicem delata, qui statim missis suis satellitibus mulierem captam carceribus mancipauit: Quo facto, illico ab ægroto maleficiato sitis ardor, anxio, dolores, torsiones, punctiones, cæteraque afflictiones totaliter recesserunt; ac post paucos dies pristinæ restitutus est sanitati.*

Vbi videas quid operentur huiusmodi potiones venenariæ, nempè, ad votum dæmonis, qui cessat agere ad maleficiorum placitum, cum ad manus Iudicum deueniunt: vt latius ostenditur infra *tom.2. disp.1.*

§. IV.

Secundò Nicolæa Stephana Sanpaulina Dommartinense Castrum pestilentia repurgans, peracto opere, vt diutius remanere posset, Castellani vxorem placuit morbo aliquo distinere, nec mora adstans ad fores cubiculi sub prætextu reconcinnandarum collaris strophij plicaturarum, quas disturbatas esse dicebat, adducta per speciem officij ad collum manu, solertissimè excussit in eius dorsum micas aliquas pulueris venenati, quem digiti tegebant. Ex quo illicò mulier membrorum horrore, & maximis doloribus correpta est. Remigius. Lib.3.c.3. *Eodem modo Alexia Drigæa vltimum maritum, dum dormiret, interfecit.* Lib.1.c.3. 773

Tertiò Benedictus Drigæus vestes inficiendo, cui vellet, mortem inferebat lib.2.cap.8. *Et Alexia Belhoria neglecta ad epulum, ad quod tota vicinia in natiuitate filij viri equestris conuocata erat, non aduertentibus qui asportabant, venenato puluere puerum aspersit, & necauit* lib.1.c.2.

Quartò Franciscus Fellæus, Margarita Vuarnia, & aliæ striges, dum virga, seu ioco obuios feriunt homines, quos perditos volunt, varijs infirmitatibus cruciant. Ibidem *idem Auctor.*

Quintò Martha Margelatia Brindensis etiam absens per dæmonem suum mortifero puluere Nicolaum Carpentarium conspersit. Lib.2.cap.9.

Sextò Rosa Gerardina Stephanum obertum populatem suum in mortem congessisse fassa est; cum eius limen tali puluere horis antelucanis conspersisset lib.2.cap.8. *Eumquè sortilegorum morem in facinore deprehendi timentium esse, recitat ibidem Odilla Boncuriana, venenatum puluerem in*

via

via disseminandi, per quam transituri sunt illi, quibus aliquid calamitatis moliuntur.

§. V.

774 *2. Efficaciter.* EFficaciter verò his pulueribus, & vnguentis vtuntur. Nam, vt plures maleficæ apud eundem asseuerant *lib. 2. cap. 8.* nunquam hoc frustra contra aliquem tentant; præsertim si illud à dæmone iussæ sunt facere. Ideòquè non solùm hominibus ijs modis conatu numquam irrito nocent: vt exempla superiora commonstrant; sed etiam pecudibus: vt alijs exemplis ad eodem Auctore relatis ibidem comprobatur.

Certis hominib. & bestiis. Quæ tamen ità peragunt, vt sparsus puluis non quibuslibet, qui illum contrectant, aut attingunt, morbos, aut necem inferat; sed ijs tantùm, qui à maleficis designati dæmoni indicantur.

Ità apud eundem Hubertum quædam Buxeriana, vt iniurias à municipe illatas vlcisceretur, vaccas quinquè, quarum prouentu se, suamquè familiā sustentabat, veneno tollere statuit. Nè tamen in facinore deprehenderetur, si illud sua manu, aut vnga patraret; cum persuaderetur à suo magistellulo venenato puluere pascua conspergere ad quæ frequentior pecoris erat appulsus; verebatur tamen striga, ne lues ad vniuersum pecus, cui volebat parcere, perueniret: promisit dæmon intra eum quinquè vaccarum numerum futuram omnem noxam; idquè euentus comprobauit nam illæ solæ ex omnibus perierunt.

Certo tēpore. Immò iuxta Grillandum *cap. 3. de sortileg.* venefici ità pulueres, & vnguenta temperant, vt morbus, aut mortem non statim afferant; sed intra determinatum spatium decem, aut viginti dierum, mensis; aut trium, aut quatuor mensium, prout ipsi volunt: sicut ex multorum confessionibus didicisse se asserit. Quod ratio suadet: cum hæc omnia maleficia arte præcipuè, & industria dæmonis componantur, & dæmoniaca virtute operentur.

§. VI.

775 HInc diligentissimè obseruandum, maleficia per huiusmodi venena illata difficillima esse ad curandum: & quandoquè ampliùs nullo modo, nisi per miraculum Dei curari possunt: vt testatur Binsfeldius *Comment. in Titul. C. de malef. & mathem. in L. Eorum quæst 6 concl. 5.* Ratio est: sicut mala aliquando ità periculosa, & inueterata sunt, vt nulla arte medicorum curari queant: ità etiam ob diuturnitatem maleficia hominis naturam, vel aliquod organum, aut membrum internum, puta os paruum, neruum, musculum, particulam hepatis, pulmonis, lienis, & cętera huiusmodi ita alterare, destruere, ac corrumpere possunt, vt impossibile sit ea curare. Non arte naturali; quia subiectum non est ampliùs dispositum ad suscipienda remedia naturalia: Non dæmoniaca, seù malefica virtute; quia cum maleficus curet cooperante demone, qui impedimenta sanitatis remouere debet medijs naturalibus: si ob diuturnitatem omninò natura destructa sit: vel membrum, aut organum aliquod corruptum, non poterit dæmon remedium afferre, nec à tali morbo ægrorum liberare: quia dæmonis potentia vires naturæ creatæ non excedit. Hinc sępissimè audimus, quando incantatores, & malefici interrogantur, & consuluntur de morbis illatis (quod nullo modo fieri deberet) eis quandoquè respondetur: quòd nimis tardè veniant. Nec tandem potestate ecclesiastica, quia hæc tantùm ordinatur ad dęmones eijciendos è corporibus obsessis, ac locis infestis, ac maleficia destruenda, quandiù durant; At quando natura totaliter destituta est, vel aliquod organum, aut membrum est corruptum, non ampliùs durat maleficium; quia dęmon non est ibi pręsentialiter, nec potestatiuè; sed remanet tantum effectus maleficij, nempè malum per maleficium a dæmone illatum; quod cum per vires naturæ, ac potentias creatas sit irreparabile, à solo Deo, qui omnia potest, per miraculum reparari potest.

ARTICVLVS II.

Solidis.

§. I.

SEd non semper à maleficis res naturales, seù physicæ in suis incantationibus atteruntur, & 776 *Quari res physica solida applicantur.*
rediguntur in pulueres; aut in vnguenta liquantur: cum sæpiùs solidæ applicentur: vt varij lapilli, saxorum frusta, calx, arena, arenatum, carbones, seù prunæ extinctæ, cineres, puluis, sabulom, bacilla, lignorum frusta, claui, acus, paleæ, & alia id generis instrumenta: quæ præcipuè adhibentur, cum ad eos, quibus paratur exitium, facilis non datur accessus: aut maleficium in longum tempus protenditur. *Quando* Tunc enim Venefici solent solidas diabolica ope hominibus infestandis diurno, & nocturno tempore applicare. Diurno quidem occultè ad illos accedendo absquè eo, quòd ab alijs videantur. *Quo loco* Nocturno verò præeunte dæmone, & ianuas, fenestrasquè reserante, petendo lectulos absque strepitu; & res maleficiales abscondendo in puluinaribus, culcitris, ceruicalibus: aut in vestimentis, pileis, & cingulis nullò aperturæ relicto vestigio. Vel illas occultando sub liminaribus ostiorum, puteis profundioribus, animalium stabulis, aut alijs locis obscurioribus, in quibus minus suspicio viget, talia latitare: vt sic longiori tempore maleficia perseuerent; & personæ maleficiatæ diù crucientur.

§. II.

VTrumquè experientia approbat. Primum quidem: quia in culcitris, & lectis infirmo- 777 *probatur experientia.*
rum ea reperiuntur, quæ sunt instrumenta maleficij, quibus ablatis, aut combustis, quandoquè sanitas restituitur: vt inuenta fuisse refert Codroncus *lib. 1. cap. 8. de morb. venef.* in lectulo filiæ. Vincentius Cattarius *2. par. de Medico, & eius officio*, in lectulo Sororis. Menghus *c. 14. Fustis dæmonum* in lecto cuiusdam nobilissimę Viduę apud Regium. Et alterius pueri nobilis apud Bononiam. Ab his inter multa, quorum fui testis oculatus vnicum non dissimile referam.

Anno Domini 1644. Ciuedini Vallis Calepinæ vici diœcesis Bergomensis quædam mulier ancilla cuiusdam Dominæ Gandinensis vitæ probitate, ac morum grauitate perillustris; fuerat affecta maleficio, ità vt in stomacho, capite, brachijs, cęterisquè ferè corporis membris varios sustineret cruciatus

cruciatus

ciatus, ab hera sua fuit coram me adducta, quæ diligenter examinata, ex signis certis cognito maleficio, tunc antiquorum Exorcistarum sequens morem, præcepi heræ, vt maleficij instrumenta diligenter perquireret; quæ sine mora inquirens, inuenit in culcitra frustum casei, aliud saponi, clauos, varia grana, tres, aut quatuor pecudis costas cum aliquibus carnis coctæ reliquijs costis adhærentibus, acsi nuper ex eis carnē dentibus deuorassent: aliaquè plura vana, & ridicula. His igne benedicto combustis, solitis adhibitis exorcismis partim conualuit; sed non in toto; adhuc enim in capite ingentem quandam grauitatem cum vehementi dolore sustinebat. Tunc, vt accuratè etiam ceruical perlustrarent, iussi: & egomet adfui, dum talia peragerent: in qua magna sabuli, nec non seminum cucumerum quantitas fuit inuenta; sabuli facillimè capitis grauitatem, seminum verò dolorem ex instituto dæmonis significantium: quibus combustis, orationibusquè ecclesiasticis ad Deum directis, pristinam consecuta est sanitatem.

§. III.

778 Hinc toties inculcant antiqui Exorcistę eorum lectulos, puluinaria, & culcitras expurgare, quos subest suspicio maleficio affectos esse: vt ipse Menghus in ijs rebus exercitatissimus præstare solebat, cum ad tales infirmos consolandos vocabatur. Secundum etiam patet experimentis: cum sæpiùs huiusmodi signa in stabulis, & puteis reperiuntur; sicut in facto accidit Comiti cuidam Vuestratiensi, de quo Auctores Mallei Malefic. p. 2. q. 1.

Hic enim, cum elegantem, & nobilem duxisset vxorem per tres annos matrimonium consumare non potuit; donec didicit à Concubina, vetulam quandam ipsum maleficio affecisse; & in signum ollam certas res maleficiales continentem in putei media curia palatij existentis fundum immisisse; vt quamdiù ibi remaneret, tandiù impotentia duraret. Qua olla sublata, concrematisquè rebus illis potentia deperdita Comiti, gaudente Comitissa, restituta est.

779 Sed hoc clariùs, & manifestiùs apparet in ordinarijs ligaminibus, per quæ matrimonio coniuncti ad actus coniugij frequenter inidonei fiunt. Ad hoc enim inter infinitos ferè modos, quibus vtuntur malefici, hic ordinarius est: Ligulam prolatis quibusdam verbis, nectere; quæ quamdiù sic innodata remanet, impedit, operante dæmone, ne mulieres viris: aut viri mulieribus debitum coniugale reddere possint; quamuis ad id omni conatu enitantur. Idem dicendum de laminibus æreis, & pluribus simili materia compactis, magicisquè characteribus inscriptis, quæ quamdiù sub domorum liminibus, stabulis, agris, alijsquè locis defossa, & abscondita perseuerant, tandiù maleficium perseuerat. Ex quibus videas, res naturales tùm attritas, tùm solidas in sortilegijs ab incantatoribus adhiberi.

SECTIO II.

Artificialibus.

Tanta est malitiosa dæmonis versipellis industria, vt nihil ferè sit in rerum natura, ex quo 780
materiam maleficarum operationum non assumat. Non enim rebus solùm naturalibus, & physicis vtitur; verùm etiam artificialibus, quæ duplicis sunt generis. Nam alia fabricantur ab operarijs mercede conductis: Alia à maleficis nequitia compulsis concinnantur.

Artificialia Alia operariorum, Alia Maleficiorū.

Prima sæpiùs in sortilegijs adhibentur; vt videtur in facto mulieris illius, de qua Delrius *lib. 6. cap. 2. sect. 1. quæst. 3.* quæ cum impudicè versaretur cum viro quodam, a quo se postea derelictam videbat. Vt illatam sibi, vt putabat, iniuriam vlcisceretur, incantationem fecit super seram clausam, quam in puteum quendam misit, & clauem similiter in alium puteum; & sic illum reddidit impotentem ad matrimonij consummationem, quod cum alia muliere legitime contraxerat.

Vtraquè adhibita in maleficijs.

Secunda etiam ab illis frequentiùs adhibentur, vt constat experimento. Sed quia vtraquè ferè sunt sine numero; quis enim tot variorum operum modos, qui ab operarijs, & sortilegis perficiuntur, valeat enumerare? omissis alijs omnibus, de duobus solùm totidem articulis disserere lubet, nempè Annulis, & Imaginibus, quæ inter artificialia Maleficorum opera nobiliores partes tenere, & efficaciori pollere virtute, ipsimet concedunt, qui illa fabricāt.

Præcipuè Annulis & Imaginibus.

ARTICVLVS I.

Annulis.

§. I.

Virtute cælesti magos mira posse perficere in 781
prima disput. de Deo *n. 21.* Hermetem Trimegistum *apud Augustinum lib. 8. de Ciuit. Dei c. 23.* ex duplici fundamento censere, docuimus; atque adeo videri posse illos ad certum stellarum situm annulos, & imagines vim ad aliquos effectus producendos fabricare. Quod ex annulis Apollonij Thyanæi, Gygis, & aliorum; atquè auctoritatibus Marsilij Ficini, & Francisci Victoriæ *Relect. 12. de Arte magica* verisimiliter insinuauimus. Non tamen ea fuit mens nostra illud approbare; vt inibi scripta satis apertè demonstrant. Multò minus Magorum, & Maleficorum sententiam, & praxim confirmare, qui suis annulis, characteribus, & sigillis miram vim inesse contendunt.

Declaratur nostra sententia circa annulos.

Hæc est eorum sententia. *Vultus cælo inferiores iuxta Ptolomæi axioma vultibus cælestibus subiacere; atquè ità vrsos omnes, canes, scorpiones, pisces, & huiusmodi animalia, quæ terræ, marisquè finibus aluntur, esse subiecta vrsæ, cani, scorpioni, piscibus, & cælestibus animalibus. Nullam esse imaginem stellarum, & constellationem, quæ in cælis ab Astronomis collocātur, cui peculiaris efficacitas nō inhæreat ad producendū aliquē effectum insolitum. Planetas, & stellas in terrestres imagines influere, si auro, argento, gemmis, & cæteris metallis imprimantur in sympathia quadā naturali*

Explicantur magorum 1. Sententia.

rerum inter se similium; inquantum hæ figuræ adamussim inuicem coaptantur. Vnicuiquè metallorū speciei. vnicuiquè ætati hominis; vnicuiquè qualitati inducendæ: vnicuiquè corporis mēbro, & parti singularē planetam præsidere; & eius figuram, si illi metallo appositè inscribatur, mira perficere. Tādem metallicos annulos hac figura insignitos, & ad debitū cęli, stellarum, & constellationū situm fabrefactos vim ab illis excipere; & per illam mirabilium peragendorum potestate pollere.

2. Praxis. Huic sententię similis praxis accedit, quæ talis est: *Cum aliquid perficere volunt, metallū planetę illi conueniens sub eiusdē planetæ dominio sumunt. Tum quosdā characteres, & imagines insculpunt. Aliquādo in fronte: aliquando in tergo: modò læua, modo dextera manu: nunc capite deorsū: nunc sursum efformato. Demq. ad certum illum cęli sitū annulum fabricant, in quo putant recipi corporis cælestis influxus, & virtutem. Iisquè sic fabricatis se insolita peragere posse iactando asseuerant.*

Hanc doctrinā pręter Ptolemęū sustinent Aphrodisęus, Porphyrius, & alij Platonici: Ex recentioribus Pomponatius, Ficinus, Dulcis, & Antonius Mizaldus *in Centur. memorabil. c. 3. q. 1.*

§. II.

782 Sed has iactabundas assertiones nugaces esse, quis non videat? Cælum namque causa est vniuersalis, & indeterminata, quæ vniuersalem, & indeterminatam virtutem omnibus sublunaribus impertitur, per quam indirectè tantùm, & mediatè particularibus agentibus cooperatur. Nec potest immediate cum causis particularibus ad agendū concurrere. Ex quo sequitur, cum in vnam partem corporis, aut alterius rei influit, etiā non posse, quin simul in alijs influat. Vndè non valet ijs imaginibus vim illam singularem, & admirabilem tribuere; sicut nec cæteris rebus; quæ si viribus singularibus inter se differunt, non illas à cælo mutuantur, quòd vnam, eandemq. qualitatē omnibus imprimit, & vnaquæq. pro sua facultate actiones viribus cōuenientes exercet; sed illas à seipsis possident; quia vniuscuiusq. naturæ singulari insunt, vt testātur Ant. Mirand. *l. 22. singul. cert.* Georg. Venet. *Cant 1 lib. 2.* Veracruc. *l. 1. Meteor.* Valesius *de sacr. Phil c. 31.* Medina *lib. 2. de recta fide in Deum c 5.* Buecaferreus *in 2. de cælo.* Qui omnes asserunt, cælos, & astra in hæc inferiora nullos habere influxus præter lucem, & motum; vel potius influentias quidem agnoscunt à motu, & lumine realiter distinctas: per quas non calorem (hunc enim motu, & luce producunt) sed alias elementorum qualitates etiam gignunt, quarum in rerum corporearum temperamentum vis est aliqua. Sed adducor, hāc potestatem certis limitibus coerceri. Nam si res inanimas, mixta, ac viuentia imperfecta, quando nascuntur, ex putredine, gignunt, hoc fit per accidens, scilicet, quādo particulares causæ materiam sic disposuerunt, vt sit semen aptum viuentis, tunc enim huic temperamento cæli, & astra suo influxu maiorem calorem largiūtur, & illud perfectius reddunt. Si verò ad perfectionem viuentium generationem concurrunt, hoc tantùm fit, causam particularem eiusdem speciei cum re genita coadiuuando. Quo sensu sol, & homo hominem gignunt. Si autem aliquid in excitandis affectionibus, & inclinationibus tribuunt, hoc agitur mediante corporis dispositione, & temperie, quas affectiones sequi solent; Ideòquè non illa excitare; sed non nihil inclinare

Vtraquè tāquam nugax reijcitur varijs rationibus.

salua arbitrij libertate dicuntur, vt habetur *16. q. 5. cap. Non licent Christianis.* confirmat Glossa, & sustinet Scotus *in 2. sent. dist. 14. q. 3.* Vndè ergo cæli, & astra hanc virtutem expiscantur? Aut quomodo illam annulis, & imaginibus astronomicis, cæterisquè artificialibus tribuunt, cum illa careant?

§. III.

Sed supponamus, cælos, & sydera aliquam virtutem excellentem possidere: quomodo illam imaginibus, annulis, cæterisquè artificialibus cōmunicare possunt? Cum enim actio, & passio in illis tantum rebus reperiantur, quæ ad idem genus pertinent, vt docet Arist. *1. de Gener. & Cor.* & nos latè explicamus infra *tom. 2. disp. 1. & 2.* Sequitur, corpora naturalia in artificialia, quatenus artificialia sunt, agere non posse. Et ideò non cęlos influere in has imagines astronomicas: cum nulla sit illarū cum cęlo neq. secundùm naturam, neq. secundùm motū, neq. secundùm qualitatem conuenientia. Resq. naturales, sicut sine figuris tales influxus recipere non valent; ita nec posse, cum figuris insigniuntur. 783

Et certè quid, vel ad influxus recipiendos, vel cōmunicandos possunt figuræ cęlestes, quæ sunt planè fictitiæ, & quædam entia rationis à Philosophis excogitata, vt stellas adinuicem inter se distinguere possent? Quia enim tam hebes vnquam inducat in animum, veros esse in cęlo leones, canes, vrsas, serpentes, scorpiones, pisces, capricornos; & quod magis mirum est, crateres, coronas, naues, casiopæas, pegasos; & non potiùs credat, hæc tantum ab Astronomis imaginari, qui certis stellarum numeris hæc nomina ad placitum imposuerunt, vt certa, & distincta de illis posset haberi notitia? At figuræ fictitię, & imaginariæ nullam habere virtutem certum est: quia *non entis non datur actio, aut passio*; ideòq. nec effectum producere, nec influxus recipere à cęlo, imo nec ab ipsa arte; cum ordinem solùm, compositionem, & figuram tribuat, quæ agendi principia esse non possunt, vt diffusè explicabitur infra *tom. 2. disp. 1. num. 294. & sequentibus.*

§. IV.

Demus tamen ijs assertoribus, omnes stellas, & constellationes hac insolita non carere virtute, & singulas habere vim illā mirificam ab ipsis excogitatam, constans est, & indubitata Mathematicorum, & Astronomorum sentētia stellas, maximè quæ oculis ampliùs patent, magnitudine, & amplitudine totam terræ vastitatem superare. Quod cum certum sit; quomodo ingentium siderum virtus in tam paruam, & singularem figuram, qualis est annuli, coarctari, & restringi poterit, vt etiam per alias res plurimas, nedum tali insignitas, diffundatur? 784

Demum quis tales siderum, & imaginum vires, sympathias, actiones, & passiones ijs assertoribus reuelauit? An aliquis de cælo demissos venit ad illos annuncians hæc mysteria? Certè asserere non audebunt. An forte didicere à Chaldæis, Ægyptijs, Platonicis, & alijs, qui hæc figmenta suis scriptis inseruerunt? At quis hæc istis enunciauit? Et quibusnam acceperunt; Primò cum, qui annulum habuerit Lunæ impressum effigie, votorum compotem fieri? Qui Veneris, amabilem, Qui Martis, inuictum? Qui Solis, opulētum? Qui Iouis gratum? Qui Saturni fortem? Qui Mercurij sapientem? Secundo si fuerit insculptus Cancer, Scorpio, & Piscis, eū procliuē esse ad iniquitatē, leuitatem, mendacium? Si Virgo, Taurus, Capricornus, religionis amplectendæ auidum? Si Gemini, Libra, Aquarius, amicum fidum, legum tena-

tenacem, & concordiæ studiosum fore? Si aries, leo, vel sagittarius, gratum, & gratiosum omnibus? & id generis dogioata, quibus tota astronomica, & astrologica scientia, praxisque taoquam fundamentis innitur?

§. V.

Concluditur effectus annulorum, si qui sunt procedere à dæmone.

785 QVare concludendom est, hæc omnia meras esse nugas. Et si aliquando talium annulorum & characterum vsuo effectus aliquis insolitus sequatur, vt conteodunt illorum fabricatores, non aonulis, & imaginibus tribuendum esse; sed dæmoni, qui ijs operationibus hoc mentibus conatur inserere, cum hæc symbola, vt signa maleficij apponuntur. Quod magis confirmatur ex ritibus tum superstitiosis, tum sacrilegis, qui in horum annulorum structura adhibentur. Superstitio est, quando talis effectus desideratur, in tergo figuræ characterem inscribere: si contrarius, in fronte sigillum capite modò deorsum, modò sursum fodere. Characterem aliquando dextera, aliquando leua manu exarare. Sacrilegium est, hos annulos Angelis, & Sanctis Gabrieli, Raphaeli, & Zachariæ tribuere. Blasphemia, dum hosce Sanctos fingunt nefarie magicis initiatos. Et summa impietas, illas imagines, & annulos baptizare, exorcizare, consecrare, aut potiùs execrare; vt faciunt illi astrologomagi, qui à Summis Pontificibus Sixto V. *constit. Cæli, & Terræ Creator.* ab alia Vrbani VIII. roborata, quæ incipit: *Inscrutabilis,* refelluntur: *Et c. Non liceat. 26 q.5.* Burcardo *lib.10. c.3. ibi.* & Iuone *part. 11. c.40. in c. eodem.* à Patribus D. Basilio *in Hexameron,* Tertulliano *lib. de Idololatria ante mediam.* Theologis D. Bonauentura *1. par. Centiloqu.* D. Thoma *2.2.q.96.a.2. lib.4. contra gentes c.104. & 105.* Ioanne Gersone *in 1.p. in tract. de erroribus circa artem magicam* Syluestro *verb. Superst. q.10.* Ciruelo *de superstit. par.3.* Conrado Vuimpina, Vairo, Anania, & alijs. Iurisperitis Martino de Arles *lib. de superstitione,* Grillando *de sortilegijs c.5.* Oldrato de Ponte *consil. 210. incipit: Regularis habet traditio,* & Medicis Codronco *lib. 3. de morbis veneficis c.1.* Bokelio *lib. de Philtris c.8.* ab ijs omnibus iure meritò reijciuntur.

ARTICVLVS II.

Imaginibus.

§. I.

Duo genera imaginũ

786 IMaginum, quibus superstitiosi, & sacrilegi homines vtuntur, duo sunt genera: vt docent Laurentius Anania *lib. 4. de natura dæmonum c.11.* & Binsfeldios *Comm. in tit. C. de malef. & Math. in L. Multi q.3.* Aliæ Astronomicæ, siue Astrologicæ appellantur, quæ ex astrorum conficiuntur aspectu, & ex cœlorum iofluentijs pendent, nec ad rem confetunt, nisi ex pretiosa materia, auro, argento, & gèmis conficiantur, diùquè corpori adhæreant, de quibus modò non loquimur; cum idem de illis iudicium ferendum sit, vt de annulis astrologicis. Aliæ necromanticæ vocantur, quæ in vili, vel nobili materia, neglecta syderum obseruatione, cuduntur, & sine contactu corporeo, qui annulis necessarius est, suum consequuntur effectum.

787 Hæ verò, vt ait Grillandus *trac. de sortil. c.3.* à maleficis ad sacrificiorum loca portantur, vbi certis ceremonijs nostras adumbrantibus cum quibusdam verborum formis, quas referre non permittit honestas, in nomine Beelzebub baptizantur, tum pollulante malefico à dæmone effectum, quem personæ repræsentatæ inferre desiderat, igni composito adhibentur.

Quomodo necromanticæ formentur, & adhibeantur.

Si excitando amori dedicentur, completis sacrificijs, & adhibitis nefarijs precibus prolatisq. turpibus verbis, illas ad ignem malefici admouent: suum pectus aperientes, & rogantes, vt quemadmodum imago hæc igne cõsumitur, & liquescit, eodẽ modo cor mulieris talis, aut talis viri amore ardeat.

Ad amorem.

Si ad lucra, diuitias, honores, & id generis commoda delineentur, capsis ligneis, aut phialis vitreis includuntur reseruandis ab ijs, qui talia consequi desiderant, vt probant Paredrius phiala inclusus Aduocati Burdigalensis, & Vitunculus Mandragores ater; & situ pædoreque obsitus, longo capillitio; sed imberbis capitulæ in modum landapilæ efformatæ obserratus cuiusdam Belgæ Licentiati. De quibus Delrius *lib.4 c.2.q.6 sect.4. disq. magic.*

Ad lucra.

§. II.

Ad infirmitates.

SI ad infirmitates diuturniores, acutosquè dolores immittendos concinnentur: Aliquando supponuntur lectibus, aut puluinaribus, & culcitris includuntur, vt patet ex eo, quod refert Hieronymus Menghus *in fuste dæmonum c.14.*

Quædam mulier nobilissima, cum in Ciuitate Regij anno 1575. incurabili morbo detineretur: nec minimum sentiret solatium ex tot remedijs, quibus ex Medicorum præscripto vtebatur, iubente dicto Patre Mengho, lecto, in quo iacebat ægrota, expurgatus est; in quo cunctis admirantibus inter alia instrumenta maleficialia imago ex plumis miro modo ad instar hominis fabricata, & omnibus membris, capite, brachijs, manibus, pedibus, cruribus ex eadem materia aptata reperta est: qua sublata, infirma statim salutem recuperauit.

Aliàs in aliqua domus parte absconduntur: vt accidit in oppido Ijsburg, vbi, sicut narrat Sprengerus *Malleo tom.1. par.2. q.1. c.12.*

Mulier quædam ventris dolores intensos, & acutissimas torsiones patiebatur à latere sinistro versus dextrum: & vice versa, quasi duo gladij essent pectori infixi. Nec sanari potuit, donec sortilego quodam maleficium detegente, super limen ostij domus in quodam foramine reperta est imago cerea in longitudine vnius palmi vndiquè perforata, & ex aduersa per latera duas acus habente ad modum, quo infirma puncturas sentiebat; quam ibi alia mulier malefica reposuerat.

Sed sæpiùs domi a maleficis reseruantur, vbi lento igne torrentur: Vel gladij, ensis, & acus puncturis perforantur: vt eodẽ tẽpore, quo ministri diaboli similes actus exercent, persona repræsentata torqueatur. Hoc confirmat memoranda Duffi Scorotũ Regis historia apud Boethum *l.11. rerum Scoticarum,* qui longo morbo detẽtus iteratos cũ doloribus summis sudores patiebatur, quo tempore in extremis Regni finibus cerea eius statua à duabus maleficis ad ignẽ torquebatur, vt fusè descripsimus *supra disputat. 3.* Ad has imagines reducendæ sunt illæ figuræ, quæ carbone, vel alio colore in terra, vel in pariete describuntur, vel ad mortẽ inferendam, vel saltem infirmitatem grauem inducendam; vt illa, de qua supra *disput. 5. n.139. in fine.*

§. III.

788 EX quibus omnibus plusquam manifestò constat has omnes imagines non naturali virtute; sed institutione, & operatione dæmoniaca suos effectus sortiri, ideòque non causas esse; sed signa maleficiorum, quæ ipsis mediantibus perficiuntur. Quod testatur Vniuersitas Pariensis *in articulis determinatis contra superstitiones in art.* 21. his verbis: *Quod imagines de ære, plumbo, vel auro, de cera alba, vel rubea, vel alia materia baptizatę, exorcizatę, & consecratę, seù potiùs execratę secundùm prędictas artes, & sub certis diebus, habent virtutes mirabiles, quæ in libris talium artium recitantur.* Error in fide, & philosophia naturali, & Astronomia vera. Cuius articuli sensus est, quòd tales res, & imagines ex natura sua non habent naturalem vim ad effectum; sed effectus sequitur ex ministerio dæmonum. Quam veritatem sustinent Ioannes Gerson *loco citato*, Alphonsus Castrensis *lib. 1. de iusta hæreticorum punitione cap. 15.* Auctores Mallei *1. p. quæst. 5.* Cosmus Philiarcus *lib. 3. par. 2. de off. Sacerdotis cap 8. in primo præcepto.* Syluester *ver. maleficium.* Iuristæ Salycetus, Angelus, & alij *in L. Multi. C de malef. & Mathem.* Martinus Arles, Grillandus, Oldratus de Ponte, Binsfeldius, & alij omnes supracitati.

SECTIO III.

Mixtis.

789 NOn cessat his maleficijs supra relatis sæuire satanica malitia, quæ ad atrociora mala hominibus inuehenda progreditur; cum mixtim res tùm naturales: tùm artificiales quantumuis magnas, & solidas ad suorum placitum in vitorum, & mulierum corpus immittunt. Videas enim sæpiùs maleficio affectos per os, aut aliam corporis partem eijcere ossa, pannos, setas, cornu lucernæ, capillos glomeratos, lanuginem, lapides, ligna, saxa, frusta vitrorum, acus, cultros, clauos, & alia ferramenta; imò serpentes, lacertas, & similia. Quod plures fieri posse non credunt: quia ista vel per œsophagum: vel per anum, aliamuè corporis partem absque illius vulneratione, vel sensibili saltem læsione transire nequeant. Ideò duas opiniones circa tales immissiones, & emissiones commenti sunt.

Mixtis dæmon vtitur, cum res naturales, & artificiales aut immittit in corpora: aut ex eis emittit.

790 Prima est hæc: Omnia, quæ euomuntur, & eijciuntur, non esse species vere naturales: sed apparentes tantùm; totumquè, quod in istis eiectionibus agitur, dæmoniaca ope præstari: atque ità esse meras illusiones ab hominis hoste confictas. Quod ex eo probant: quia si illa biduum, aut triduum reseruentur (vt se reseruasse, asserit Grillandus, qui huius opinionis est *lib. 2. de sortileg. q. 3. num. 27.*) omninò liquescunt, & in sua forma pereunt. Ex quo argumentum opinandi desumunt, hæc non esse naturalia: quia si talia essent, in sua pristina forma remanerent, nec corrumperentur, maximè ferrum, & lapides propter naturalem eorum duritiem.

791 Secunda res illas tanquam veras species, & naturales agnoscit; non tamen vult illas verè, & realiter ex corporibus reijci; sed dæmonem in ipso vomitu, vel detectione aliundè cito, & inuisibili modo delatas ità immiscere, & abscondere, vt cum vomitione, & alijs excrementis eductæ esse videantur. Si enim agyrtæ, & præstigiatores circumstantium oculos ita perstringunt, vt sibi ferrum in iugulum adigere, lanceam in ventrem condere, pectus ense transuerberari videantur, Quid dæmon non poterit suis illusionibus, quas peragere nouit, & cautiùs, & subtiliùs?

Vtraque certè illarum opinionum probabilis est: 792
& has eiectiones à præstigiatore infernali his duobus modis fieri, non est à ratione alienum. Quia tamen multorum diligenti, & oculari inspectione compertum est, similes materias verè è corporibus excitas, & emissas, & postea multis mensibus, & annis integras conseruata fuisse, infirmi est intellectus, in eis, quę multis ad sensum patent, omnia ad deceptionem referre; ideò veras esse species naturales credendum est: accedente maximè plurium Doctorum testimonio, qui sic experientia ipsa edocti censuerunt, sicuti egomet diù seruaui lapides, & alia, de quibus infra.

Hoc autem cum sit inter omnes à sortilegis morbos illatos prodigiosissimum, & insigne maleficæ actionis opus, videndum, quomodo illa in corpore Generentur, immittantur, Retineantur: & Egerantur: vt sic totius operationis series totidem articulis elucescat.

Ideò quæritur, quomodo Generentur, Immittantur, Retineantur, Egerantur.

ARTICVLVS I.

Generatis.

§. I.

EX ijs supra relatis pluta, ver. gr. glomos pilo- 793
rum, capillos, lapillos, oscilla conchylia, generari naturaliter posse consentiunt Galenus *lib. 2. ad Glaucum.* Celsus *lib. 5. cap. 6.* Ætius *lib. 16 c. 100.* Leuinus Lemnius *lib. 3. de occultis naturæ miraculis cap. 40.* Alexander Benedictus *lib. 2. & 3. Anatom.* Antonius Beniuenius *lib. de admirandis morborum causis cap. 3. 18. 24. 94.* Et ipsamet experientia docet, in multis, qui vel longa infirmitate detenti, vel graui vlcere fatigati talia foras emittunt, quæ intra ex praua humorum corruptione; & ex vlcerum putredine coaluerunt; atquè in malè affecto stomacho, & vitiosis renum regionibus, alijsquè corporis viscerum sinibus generata sunt. Patet in calculo laborantibus, aut ijs, qui diutiùs nodosam tulere podagram similibus morbis detenti fuere: ex quorum ventriculo lumbrici, renibus calculi, articulorum iuncturis lapilli, & calx, alijsquè corporis partibus similia post acutos dolores, & duras torsiones prodeunt. Idemque accidit in sordidis vlceribus, ex quibus teste Leuinio *loco citato*, vngues, pili, testulę, ossiculi, lapidum fragmenta sępissime eruuntur. Quarè non est prudentis viri, nequè boni christiani, vt vult Binsfeldius *Comment. in Titul. C. de malef. & Mathem. quæst. 7. concl. 2. in L. Eorum* statimac tales eiectiones fiunt, illas in dæmonem referre, & attribuere maleficio: cum natura mira operetur; quæ ideò diabolica opera esse censentur; quia eorum causa, & modus, quo peraguntur, ignoratur.

Pluta in corpore vi naturali generantur.

§. II.

794
QVòd si hæc naturæ laborantis decursu in intimis corporum recessibus generari possunt; quanto magis si dæmonis accedat operatio; qui, cum sit substantia spiritualis, & spiritus quan-

Materia virtute dæmoniaca.

quātitatis corporeę expers, ex sua insita vi in quodlibet corpus se inuisibiliter insinuare: humores vitiosos exagitare: noxios spiritus excitare: potentias corrumpere: facultates inficere; meatus obstruere; instrumentorum structuram soluere, partium vnitatem separare: putredinem inducere: & ex illa res varias compingere, coagulare, & ad libitum efformare potest. Quod facile est illi, qui scientia, & potentia tantum valet, quantum valere integris disputationibus demonstrauimus. Et qui sciens, & potens est multa per motum localem efficere, etiam rebus naturalibus vti potest; ex quarum applicatione talia in locis ad hoc aptis formari consueuerunt. Scit enim admirandas rerum facultates ignotas hominibus sympathiam, antipathiam, & modum, quo applicari, & temperari debent, vt optatum consequatur effectum.

795 *Sed plura sunt, quæ generari non possunt; ideoq. ingeruntur* Sed quia multa sunt ex his rebus egestis, quæ naturaliter in corpore humano ex aliqua putrefactione generari nequeunt. Quis enim inducat in animum, cultros, forcipes, clauos, & huiusmodi artificiosè facta, ex putrefactione posse prodire; atquè calorem naturalem in intimis ventris recessibus metalla gignere, humores ad certam artificiosam dispositionem coagulare, & fortuitò laboriosam opificum industriam in talibus concinnandis immitari? Ideò dicendum est, talia in corpus ingeri eo modo, quo sequenti articulo declarabitur.

ARTICVLVS II.

Ingestis.

§. I.

796 *Tribus modis hæc solida in corpus immittuntur* TRibus modis has res solidas, & quantitatiuas in corpus humanum à dæmone immitti posse putant Doctores; Ex quibus Lectoris erit eum eligere, qui ipsi magis arriserit.

Primus Primò per extensionem, & occlusionem pororum; qui ita dilatantur ab illo, vt hæc duriora inseri possint. Rursumquè ijs insertis ita clauduntur, vt huiusmodi hiatus nullum postea vestigium remaneat. Sic aiunt, qui hunc modum approbant post Paracelsum primum eius inuentorem *lib. de occulta Philosophia*: Fulminis radium poros vaginæ penetrare, ferrumque, & ensem liquare sine eiusdem vaginæ læsione. Eademquè ratione manum, quæ in profundum aquæ lapidem recondit, dum retrahitur nullum signum relinquere, quo via discerni queat, per quam lapis in aquam penetrauerit.

Attamen hic modus à pluribus reprobatur, vt à Binsfeldio *Comment. in Titul. C. de malef. & math. in L. Eorum. q. 7. concl. 4.* & Delrio *lib. 3. par. 1. q. 4. sect. 6. disquis. magic.* eò quòd supponat, Vel dari penetrationem corporum, quam à Deo solo perfici Philosophi melioris notæ contendunt; Itá vt res illæ solidæ, crassæ, & duræ corpora, & dimensiones corporeas penetrent. Vel ingentem quandam pororum dilatationem etiam in partibus corporis non raris, quam incredibilem asserunt: quia pori itá angusti sunt à natura, vt præter tenuissimum liquorem, & sudorem, nullam substantiam solidam emittere, nec sine insigni læsione, & cutis, carnisque scissione crassas, duras, solidasque materias admittere valeát.

§. II.

NEquè huic sententiæ fauent allata similia, quæ dissimillima esse paret. Fulmen etenim, cum sit subtilissimum, & tenuissimum, ea naturali virtute præditum est, vt nō eodem modo omnem materiam lædat: quia lapides, ferrum, æs, & similia, quæ ob duriciem ei resistunt, consumit, dissipat, conterit. Tenera verò, mollia, rariora, & quæcumquè sunt cedere facilia, sine læsione transmittit: vt videtur in homine ab ipso percusso, cuius ossa nullo vulnere externùs apparente contrita remanent. Et in crumena integra, & in nullo læsa, etiamsi pecunia intus conflata, & consumpta sit, vt tradunt S. Isidorus *lib. 13. Ethymolog.* Seneca *lib. 5. & 6. naturalium quæst.* & Plinius *lib. 2. hist. natural.* At res illę maleficæ, quę spissæ, duræ, & solidæ sunt, minime possunt seipsas per poros insinuare. Itá aqua, quæ liquida est, humida, tenuis, fluitans, cuiusuis rei cedens loco, apta est vi sua statim coire, & reuniri, aliud solidum corpus admittere, & educto subito coadunari; quod de corpore humano dici non potest. Cum enim sit solidum, non diuiditur sine sensu, & dolore: nequè sine longiori remediorum applicatione coniungitur. Vnde concludunt, imaginarium esse, & à naturali ratione alienum, talem pororum extensionem comminisci; Quærendus ergo talis modus, qui fit.

§. III.

SEcundò per diuisionem eorum, quæ ingerenda sunt. Asserunt enim Syluestri Prieratis sectatores, dæmonem res solidissimas diuidere, & comminuere in partes minutissimas, etiam instar pulueris; tum illas sic in minuta quantitate sensim immissas, & ingestas iterum vnire, & compingere; atque in pristinam formam, & molem restituere; idque tam cito, & subtiliter, vt astantium oculi talem operationem ob nimiam eius subtilitatem, & celeritatem aduertere nequeant; & itá putent eas res integras immitti; quia diuisionem, & compositionem aduertere non potuerunt. Hoc autem illi promptum esse facere probant ex imperio, quod, Deo permittente, in naturam, & res naturales exercet. Si enim potest (modo non prohibeatur à superno Numine) valles in mirandam altitudinem excitare: montes in profundissimas voragines deijcere: sistere fluuiorum impetum: arbores, & vegetantia producere, ac fere omnia, quæ in hoc mundo inferiori continentur: vt testatur Remigius *lib. 3. c. 1. dæmonol.* sursum, deorsum vertere; cur non poterit instrumenta illa solida integra diuidere: diuisa reunire; maxime cum videamus ferrum igne emolliri, liquefieri, & denuò in pristinum rigorem indurescere sola vi qualitatum, quas imbecillis hominum manus administrant? An non poterit citò facere, quod faber ferrarius tardiùs præstat: cum certum sit, illum vigere scientia, & potentia incomparabili; posseque facillimè, citissimè, & efficacissimè, sicubi opus est, actiua naturalia applicare, quæ ad prætensum effectum producendum cōducere nouit. Et sic ferrum, stuppam, ossa, lapides, setas, & alia, quæ sua quantitate excluduntur, pro nutu coarctare, extenuare, in atomos imminuere, & rursus vbi sunt immissa, priori figuræ restituere? 797 *Secundo*

§. IV.

798 TErtiò per carnis vulnus citissimè apertum, & consolidatum, per quod materia dura introducitur. Dicunt etenim; qui hunc modum compererunt, vt Binsfeldius *in suo Comment. loco citato conclusione 6.* dæmonem suæ subtilitate scientiæ, & potentiæ virtute homini somnum profundissimum immittere posse: vt Medici, & Chirurgi facere consueuerunt, cum naturalibus, & soporiferis herbis, vel poculis eos sopore demergere satagunt, quibus aliquod membrum abscindere decreuerunt; vt soporati dolorem non sentiant. Tum sopore immisso, & adempto doloris sensu; scissione carnem diuidere. Quod eò melius nouit, quanto Chirurgos omnes, & Medicos peritia superat. Et post factam sufficientem carnis diuisionem, materiam duram, & solidam immittere. Dehin alijs naturalibus, & efficacibus remedijs breuissimo tempore vulnus consolidare; ita vt nulla cicatrix, vel vestigium incisionis relinquatur. Si enim hoc Medici, & Chirurgi possunt; inter quos illi, qui in arte medica, & chirurgica sunt peritiores, perfectiùs vulnera curant, & minorem cicatricem relinquunt: Cur hoc non præstabit dæmon, qui præter innatam medicinæ peritiam, si qua ad hunc effectum vtitur, tardam, & debilem operationem supplere potest.

Tertius.

§. V.

799 QVi modus, etsi facilis in partibus carnosis appareat; eò quòd nullo negotio dilatari, & consolidari queunt: est difficilior in orificio stomachi, gutture, arterijs, & alijs organis; quæ cum angusta sint, non dilatantur, aut comprimuntur, nisi ad naturales functiones; tamen nec illud vltimum absolutè impossibile est. Nam licèt modus, quo fieri potest, sit nobis incognitus: nec sciamus, quænam sint medicamenta ijs consolidandis, & reuniendis idonea: non tamen dæmonis notitiam fugiunt, qui sua vi, & rerum naturalium virtute, hæc absolutè præstare potest.

Ita Sennel Armentaria anno 1586. morti adiudicata fassa est, se in summum pedem cuiusdam Philippi pistoris os è coxa vaccina inseruisse; cum priùs admota piscis spina vulnus fecisset, quod deinde callo obductum est. Sic Margarita Ienina, cum filium proprium dormientem, & ad dormiendum altiùs vnguento illinitum vinum assare vellet, fato aliquo impedita testam humi repertam lateri filij inseruit, facto priùs vulnere, quod coaluit in momento; vndè etiam videntibus multis erupit post multorum mensium vexationem.

Quæ duo exempla à Remigio *lib. 2. c. 4.* referuntur. Sed claudat hunc articulum moderna historia illorum instrumentorum, quæ anno Domini 1664. nec non duobus sequentibus annis proprijs oculis vidi, manibus tetigi, ac diù apud me retinui, ac conseruaui, non fictitia, nec tantùm apparentia, sed physica, vera, ac naturalia ingesta in corpore cuiusdam Adolescentulæ de qua infra in fine articuli 4.

Hæc coram me ducta à R. suo Parocho, ac Confessario, medio suo iuramento mihi enarrauit, quod dæmon sub specie, ac figura cuiusdam Iuuenis violenter immiserat intra vuluam ipsius plures lapides diuersarum specierum, ac variæ magnitudinis, aliqua ossa longa, ac crassa, atramentum sutorium, nonnulla vitra, paruum sclopum ex claue, & ligno compositum longitudine vnius palmi, Cuspides, acus, & alia instrumenta, quæ varijs temporibus infigerat inde ius ventrem vsque ad stomachum, eique maximum dolorem afferentia, quæ postea per præcepta dæmoni à prædicto Presbytero, vel à me facta iterum è vulua egressa sunt sanguine madefacta, quæ omnia mihi tradita sunt, ac diù conseruaui. Simili modo alia adolescentula eius conterranea mense Maij 1666. ad me confugit asserens se vehementi affici morbo laterali acuto: qua prius à me in fide erga Deum instructa præcepi dæmoni, si fortasse ipse talem dolorem efficeret, illicò cessaret, vel foras emitteret materiam (si qua esset) talem dolorem producentem quo præcepto facto statim materia illum dolorem efficiens à latere descendit in vterum, deinde exiuit è vulua ipsius, & cecidit in terrâ vagina ferrea mucronis pugionis, quam diù apud me seruaui, quæ non erat genita in ventre, sed ab aliquo pugione extracta, ac per vuluam in ventrem ingesta.

ARTICVLVS III.

Retentis.

§. I.

HÆc autem quoquomodo ingesta summum maleficiatis inferre dolorem, clarius est, quam probatione indigeat, dæmone præsente specialiter operante, qui grauissimos, quos vult morbos, acerbissimosque cruciatus & propria vi, & auxilio rerum naturalium excitare potest. Hoc probat desperati Agricolæ mors, de quo Ioan. Langius *lib. 1. epistolarum epist. 38.* Hic enim Vlricus Neusesser nominatus, cum crudelibus dolorum tormentis circa alterum hipochondrium conficeretur, subito clauum ferreum sub illæsa cute apprehendit, quem Chirurgus illuc balneator nouacula excidit; non cessantibus ob id doloribus, sed in dies magis incrudescentibus, miser, vt se ab eis liberaret, arrepto cultro sibi guttur abscidit. Post mortem in dissecto ventre lignum teres, & oblongum, quatuor ex chalybe cultri partim acuti, partim instar serræ dentati, inuolucrum capillorum instar globi, & duo ferramenta aspera palmæ longitudinem excedentia repetta fuere. 800

Mirum non est, si hæc retenta dolorem afferant.

§. II.

SEd non mirum, si talia dolorem afferant: Mirum verò, quod illata, & tamdiù retenta agant, & dolores excitent quandiù, & quantum maleficus voluerit. Quod ostendit factum Zabernensis, de qua Auctores Mallei *p. 2. q. 1. c. 13.* Hæc tempore puerperij in lecto iacens nocturno tempore vidit accedentem ad se maleficam obstetricem cum alijs duabus, & dicentem, se velle in eius intestina aliqua immittere, quorum dolorem post semestre tantùm sentire inciperet. Quo dicto, & ventre manu tacto, statim ad manus contactum puer- 801

Mirandum, quo modo … Agant

pera

pera sensit sibi extrahi viscera, & ea interre, quæ oculis discernere non poterat. Post quæ sana, nullumquè dolorem sentiens sexto mense finito viscerum tortura illam euadens, acutissimis agitaur cruciatibus, a quibus ope Sanctissimę Virginis liberata, ossa, ligna, spinasque rosarum longitudine vnius palmæ, aliaquè innumera emisit per posticum: Vndè pristinæ sanitati restituta est.

§. III.

802 NEc minus mirandum, quomodo tot, & tanta in angusta ventriculi concauitate contineri
1. Continea ntur queant: vt videtur in facto cuiusdam Catherinæ Gualteris Louaniensis, quod refert Cornelius Gemma *post calcem libri 2. Cosmocrit.*

Hæc cum libamenti frustulum à coætanea acceptum comedisset, in morbi symptommata prorsus prodigiosa incidit; post cuius mensem: octauum expit eijcere, quæ sequuntur. 1. Anguillam viuam crassitudine polliculari, & sesquipedali longitudine, quæ triduo ante sonum argutum, & tenuem edere audiebatur. 2. Ingentem aquosi humoris copiam humano lotio non absimilem. 3. Pilos copiosissimos numero digiti longitudine, quales annosis canibus euelluntur. 4. Materiam pullulentam instar saniei, vel stercoris columbini, aut anserini; & in hac colluuie frusta lignorum, & membranarum tenuia rudimenta. 5. Aliam materiam nigram, vt carbones, attramentum, vel sepiæ succus cum pilis copiosis. 6. Purum sanguinem tam atrum, acsi anthimonio tinctus fuisset humor cum pilis atrocioribus, & liuidioribus, tam virulentum, & crassum, limoquè simillimum. 7. Membranæ frusta tanquam ventriculi partes, & quasi tunicas crassiores, carnosas, lentas, & duras; inter quæ tria præcipuè fragmenta duorum palmorum amplitudinis cætera longitudine, forma, & inæqualitate superabant. 8. Lapides ferè innumeros, solidos, angulosos, inæquales specie, & magnitudine; & aliquando calce obtectos, varièquè coagmentatos; inter quos vnum cum duplicis castaneæ mole librandum. 9. Magnam ligni portionem pollici longitudine, & crassitie. 10. Tandem os triangulare foris solidum, intus cauum, & spongiosum, articulos osseos digitorum, acus, & rotulas variæ formæ, & magnitudines, pilos, lapides, & vitri, atquè æris portiunculas.

Quæ omnia quomodo in ventriculo puellæ 15. annorum contineri poterant: cum, teste Gemma, nullus in ventre tumor, nulla in toto corpore inflatio exteriùs appareret? Vt non minus admiratione digna sit talium in ventre retentio, quàm immissio, aut egestio. At circa hæc quid ego sentiam, dicam in fine sequentis articuli.

ARTICVLVS IV.

Egestis.

§. I.

INter plurimas sollicitæ naturæ de hominis, & vniuscuiusquè indiuidui salute, conseruatione operationes, vna ex præcipuis est superfluorum, & noxiorum electio; in quibus propulsandis sæpiùs vltra vires aliquid tentare videtur; cum res solidas ad intra susceptas: aut quouis alio modo formatas mirabiliter egerit. 803 *Natura admirabilis in noxiorũ electionibus.*

Quid enim magis admiratione dignum, quàm quòd Ambrosius Paręus Christianissimorum Regum Galliæ Chirurgus *lib. 2. cap. 17.* vt testis oculatus narrat.

Camerarius quidam, cum imprudens graminis spicam fortè deglutiuisset; atquè ea in pulmonis substantiam per tracheam penetrasset; post multos dolores perpessos sensit obstetricantis naturę beneficium, quæ spicam transuersis pulmonum lobis illæsis, tum integris costarum musculis, & membranæ eas succingente incolumi, integram camerarius eiecit.

Prædones quidam ruri fortè repertum opilionem coegerunt, semipedalem cultellum, cui corneum erat manubrium crassitudinis pollicularis in fauces ingerere, qui per sex menses in ventre hominis maciè confecti retentus, tandem in inguine se ostendit; vndè extractus, & euulsus est. Hæc Paræus.

His tertiam narrationem Remigius lib. 3. c. 1. dæmonol. *addidit de Morione quodam Ducis Rohannis in Britannia Gallica, qui ensis mucronem digitos tres longum per os in fauces adegerat, quẽ duodecimo post die per anum egessit. In quibus quis non obstupescat, videre delicatum operantis naturæ motum, quo spicam, cultellum, & ensis mucronem per tot tenuissimæ, & subtilissimæ substantiæ intestina, tot sinus tortuosos, spiras multiplices, & gyros conuolutos, atquè implicitos foras adegit?*

§. II.

QVòd si natura hoc suis viribus, quid dæmon sua virtute, rerumquè naturalium applicatione poterit in egerendis instrumentis maleficialibus? Certè eò prodigiosiora operari valet, quo potestate, & industria omnes homines superat; vt non sit ei difficile ea per os, aut posticum proferre, quæ intus generantur, immittuntur, & retinentur: ea nempè ijs tribus modis egerendo, quibus illa ingerere antea commemorauimus. 804 *Admirabilis dæmon in emissione rerũ maleficarũ.*

Sic anno Domini 1647. Romæ quidam Iuuenis à dæmone obsessus pluries Ecclesiam Sancti Francisci Transtyberim deuotè visitauerat, se Deo Clementissimo, ac seraphici Patris intercessioni humiliter commendans, maximoperè confidens, per merita, ac preces huiusce gloriosi Dei Athletæ è dæmoniaca tyrannide, ac vexatione se facillimè euasurum: nec eum sua fefellit opinio; Nam quadam

Dæmon ergo vult ad maleficia concurrere.

meu ad eorum consummationem & maleficium, hominem consentire, & res naturales applicari: vt sic creaturæ omnes superæ, mediæ, infimæ in opus malesicum conspirare vnanimiter videantur.

Maleficiũ & Res naturales applicari.

In quibus applicationibus obseruandum est, opus maleficum, veneno, alijsque rebus naturalibus compactum periculosius esse eo, quod est tantùm signum, & symbolum conuentionis: quia naturalia naturali modo applicata secundùm actiuorum, & passiuorum proportionem tàm in bonis, quàm in malis suum sortiuntur effectum, puta organum aliquod corporeum corrumpendo, ex quo necesse est mors sequi, vt dictum est *n. 775. huius disputat.* & tunc sanari nequeunt, nisi miraculose ab eo, qui Marci vlt. de omnibus in eo credentibus dixit: *Si mortiferum quid biberint, non eis nocebit*. Non autem ab applicatione Crucis, Reliquiarum, & Sacramentalium: quia naturalium rerum cursum non impediunt. At ratio diuersa est in alijs maleficijs, quæ sæpiùs destruuntur virtute sacrarum rerum: vt postea demonstrabimus, cum de Curatione diuina erit sermo.

§. II.

Circa rerum applicationem, ac maleficium curandum. Aliæ partes Medici, Aliæ partes Exorcistæ.

DE rebus autem sic applicatis, cum iudicium ferendum est, & de maleficio curando agitur: Aliæ sunt partes Medici: Aliæ Eaorcistæ Theologi, qui coniunctim vocari debent: vt circa illas decernant, quid facto opus sit iuxta cuiusquè professionem.

Medicus, qui de rerum naturalium proprietatibus, actionibus, vi, & efficacia vnicuiquè ad suos proprios, & naturales effectus producendos à natura ingenita disputat, sententiam ferre debet, an naturalis virtus insit huic minerali, auripigmento, alumini, ijs herbarum radicibus, folijs capillamentis, ijs auium rostris, vnguibus,
808 plumis, ijs animalium ossibus, pellibus, intestinis, ijs oleis, vnguentis, puluertbus, quæ in lectis, culcitris, vestimentis, aut domibus reperiuntur eorum, qui maleficio affecti sunt, naturaliter inducendi talem morbum, quo hic vir, aut mulier illa laborat. Et an vi operantis naturæ solida, puta, acus, lapilli, ossa ea eorum ore prodeuntia in corporibus generari, in ea immitti, in eis retineri, & ea eis egeri valeant. Hæc enim, & similia prout sunt causæ naturales naturaliter applicatæ, & naturalem operantes effectum, ad Medici cognitionem pertineot, qui circa physicam eorum actionem tanquam de re arti medicæ subiecta determinat, quæ, qualis, & quanta naturaliter esse possit. Et ideò, cum talia reperiuntur, in quibus subest suspicio maleficij, ipsi offerri debent, vt ea scientiæ medicæ conclusiooibus iudicet. Ao à tali re naturali huic personæ, vel loco naturaliter applicata, talis effectus, qualis videtur in infirmo, vi naturæ, & physica operatione oriri possit.

De quib. rebus Medicus iudicare debeat.

Quomodo Medicus iudicare valeat indirectè

Quòd si rem huiusmodi, quæ maleficij causa esse putatur, censet ex artis medicæ præscripto, non habere à natura virtutem inducendi huiusmodi morbum, qualem maleficiatus patitur: tunc negatiuè fert sententiam, & indirectè iudicat esse maleficium. Cum enim iuxta scientiæ medicæ regulas directè declarat: ea hac herba, ver. gr. aliauè simili re morbum hunc naturaliter non posse procedere, indirectè asserit, illum aliundè supernaturaliter prouenire. Et cum causam naturalem non habeat, habere sopernaturalem, dæmonem, nempe, opus maleficum perhcientem.

§. III.

EXorcista verò Theologus, cuius est iudicium 809
ferre de omnibus effectibus, qui à causis naturalibus procedere non queunt; sed necessariò à causis supernaturalibus, puta, à Deo, Angelo, Dæmone producuntur: iudicat de his rebus naturalibus, noo inquantum applicantur, vt causæ physicæ physicum producentes effectum; sed inquantum adhibentur, vt causæ morales, seù signa diabolicæ operationis, qua ad talis signi positurani malefieium perficitur. Cum enim conspicit, earum vi naturali morbum, qualis in viro maleficiato depreheoditur, induci oon posse: infert, illas vim habere moralem; vt signa maleficij, ideòquè iudicat, huoc morbum refereodum esse, noo ad res naturales, a quibus huiusmodi effectus oriri non potest; sed ad dæmonem operantem; qui positis à malefico talibus signis iuxta conuentiones inter ipsos factas, occulta vi maleficiatum hoc morbo afficere, & vexare non cessat, quandiù signa tali modo posita permanent. Et ideo directe iudicium fert de maleficio, quod Medico non conuenit, qui absolutè ad iudicium directum de illo ferendum iudex incompetens dici potest.

Quomodo Exorcista iudicet de maleficijs.

Directè.

§. IV.

HÆc conclusio manifesta ratione probatur. 810
Nam illæ res naturales, quæ à maleficis adhibentur, sunt vel sacræ: vel profanæ.

Probatur ratione desũpta à rebus Sacris.

Si sacræ, ver. gr. quæ ab aqua Baptismatis, oleo, balsamo, Eucharistia, Sanctorum reliquijs, imaginibus, suppellectili ecclesiastica desumuntur: aut consistunt in verbis sacræ scripturæ, varijs crucis signis, nominibus Dei, & Angelorum, diuersa forma, idiomate, & charactere exaratis: certum est, hæc omnia Theologici esse iudicij, non medici; Et ideò ad Theologos, non Medicos spectare, circa res has sacras definire: An institutione diuina, aut ecclesiastica vim habeant ad talem effectum, qui in maleficiato apparet, producendum: Ideòquè Medicos se immiscere non posse in iudicio ferendo, cum maleficium ijs rebus sacris perficitur, & continuatur. Quod ità clarum est, vt probatione non egeat.

§. V.

Profanis

SI verò res illæ profanæ sunt: vt sunt eæ omnes, quæ institutione, & vsu diuinis, & ecclesiasticis ministerijs non deputantur: adhuc patet, Medicum de maleficio non iudicare, quoquo modo res illæ in hoc facto malefico considerentur. Nam si signa sunt tantùm maleficij; nec naturalem, sed moralem habeant virtutem ad morbum maleficum inducendum, quis non concedat, hoc posito, ad Theologum Eaorcistam pertinere de ijs iudicare? Cum etiam non agant vi physica, sed dæmoniaca; & effectus morbi non procedat a causa naturali, sed præternaturali, ad eum spectat de illis rebus, & eorum effectibus iudicare, ad quem eorum causæ iudicium pertinet. Atqui Theologi est, non Medici, iudicare de dæmone ad illorum signorum posituram operante vt causa præternaturali

apprimè imbuantur, quàm sacro huic muneri vacent; ne ex defectu scientiæ prolabantur in intolerandos errores cum ecclesiastici ministerij contemptu, & generali omnium scandalo, si dęmonem occultè operantem non deprehendant: aut circa morbo malefico affectos non rectum iudicium ferant.

§. III.

814 QVod certè difficillimum esse, nemo negabit, si consideret: Hinc quanta sit dæmonis maliciosa potentia, dum varijs artibus, efficacibus modis, & versutijs subdulis sua opera côcinnat, & mala innumera non cessat in orbem inuehere; quę vix, ac ne vix quidèm a nobis homoncionibus agnoscuntur. Illinc quàm periculosū de morbo malefico iudicare, qui sępiùs, si signa externa considerentur, à naturali discerni non potest; ideò Medicis, & Theologis disputationis ansam prębet, dum quisquè eius cognitionem sibi vendicat. Ex quo aliquando nimis frequenter accidit, vt qui Theologię sedulo, ac præcipuè doctrinę de dæmoniacis operationibus, nec non de ægritudinum naturalium causis operam non nauarunt; nec aliā circa maleficia notitiam sunt assecuti, quam tenuem, & vmbrę similem: qualem, scilicet, hauserunt ex libris, qui de maleficijs tractant; cū de quocumquè morbo obuii cuiusquè infirmi iudicant, transeunt de potentia ad actū; quas enim in libris infirmitates legunt à dęmone causari posse, eas semper ab illo inductas existimant; & possibile pro facto reputantes, quot vident infirmos, tot maleficiatos credunt. Quarè dum cæcutientes isti Exorcistæ cæcos infirmos ducere contendunt, seipsos, & alios in foueam præcipitant.

§. IV.

815 AD quos cauendos errores Ecclesiasticę disciplinę consultum foret, si nullus exorcizandi, & maleficia soluendi munus aggrederetur, qui priùs Episcoporum vel suorum Superiorum mandato non esset ad id præuio examine tam circa scientię sufficientiam, quàm vitę probitate legitimè approbatus.

Quòd si tales errores in ecclesiasticis viris reperiuntur, multò magis inueniuntur in Medicis, qui quasi cæci iudicant de coloribus, & tanquam surdi sonos discernere tentant, cum circa maleficia sententiam ferunt. Dum enim omnis eorum discursus est ab vna causa naturali ad aliam causam naturalem, modo istam, modò illam; & non nisi raro, aut nunquam a causa naturali ad causam præternaturalem, ea, quæ veneficio diabolico tribui debent, nostris corporum dispositionibus attribuere, & vt morbos à causa naturali procedentes curare solent. Vnde frustra Exorcista ecclesiasticis remedijs eum curare nititur, qui naturali infirmitate laborat. Et Medicus incassum naturalibus pharmacis sanitatem restituere tentat ei, qui præternaturali morbo afficitur: dum is, quem curat Exorcista, Medico sanandus offerri debuit: & ille, cui suam Medicus operam impendit, ab Exorcista curandus est. Vt ex iis videas, quam necesse sit, Exorcistam Theologica scientia probe, & aliquali naturalium causarum ægritudinū notitia ad illud munus rite obeūdum esse imbutum.

§. V.

IN Ecclesia ergo Theologus practicè maleficia cognoscit, dum actu aliquem exorcizat, & curat per exorcismos, ac præcepta dæmoni facta in nomine Iesu, per euangelia, & alia id generis spiritualia, quæ dæmon maximè abhorret; mutationes in infirmis videt insolitas; & sic a posteriori cognitionem eorum nanciscitur ex signis, quæ vt plurimùm à priori habere non potest. Quæ signa ponuntur infra *tom. 2. disp. 4. num. 598. & seq.* 816 *Practicè*

Verùm enim verò, ne hallucinentur Exorcistæ in iudicando aliquem esse obsessum, vel maleficiatum diligentissimè animaduertere debent, ne vnquam dicant, aliquem esse dæmoniacum, vel maleficiatum certitudinaliter, & absolutè, nisi etiam signa habeant certitudinalia, & euidentia; nec probabiliter, nisi probabilia. Alij namquè sunt obsessi, seù maleficiati verè, & realiter: Alij solummodò imaginariè: quia sic esse imaginantur, licet non sint. Alteri nec verè, ac realiter; nequè imaginariè; sed tantummodo apparenter: quia sic alii eos tales reputant: secundi, & tertii numeri sæpius sunt mulieres, quæ defectu menstruorum, humoribus illis matricalibus afficiuntur, & agitantur; nec non qui humoribus melancholicis, & affectibus flatuosis, & hypochondriacis corripiuntur: vel cęteris id generis morbis affliguntur; in quibus eadem fere signa concurrere videtur, quę apparent in obsessis, ac maleficiatis: Idcireò vt aliquid certi Exorcistæ valeant statuere, relictis iis, quæ à vetustioribus Exorcistis adduci consueuerunt, experimentis: De quęrendis signis malefícii: illis côburendis, interim obseruando: Dum quęruntur, si saga sub aliqua apparenti excusatione ad inuisendum patientem accedat: Dum venit, & in prospectu ægroti assistit, si ille afficiatur ingenti molestia, terrore, ac tremore corripiatur, ploret, & morbus altereretur: Dum malefica instrumenta comburuntur, si ægrotus in deteriùs mutetur. His, inquam, omninò posthabitis, vnicum referam signum, quod erit regula, & mensura omnium cæterorum nempè.

Exorcista, maleficii, vel obsessionis eo meliori modo quo potuit, habita notitia, tunc instruat obsessum vel maleficiatū, si capax sit rationis, & instructionis: si non est capax, instruat parentes eius, vel illius curam habentes; vt sciant, & credant firmiter, Exorcistam ex ordine Exorcistatus ab Ecclesia potestatem habere, dæmonibus imperandi, vt destruant maleficia hominibus inducta, & recedant, & exeant à corporibus obsessis: ideòquè sicut dęmones nô possunt resistere potestati diuinæ: ita nec potestati ecclesiasticę, quæ immediatè à Deo procedit, & dependet; idcircò non poterit dęmon repugnare, & contradicere pręceptis Exorcistæ. Quare si dęmon aderit in corpore patientis, statim se manifestabit.

Genuflexo ergo ægroto (si potest) ante pedes Exorcistæ: Exorcista sedens veluti Iudex aspectu graui, voce horribili, & maxima diuini auxilii, & specialis eius concursus confidentia fretus animo audaci. In nomine Sanctissimæ Trinitatis, & in nomine, ac virtute Domini Nostri Iesu Christi, vt Christi, & Ecclesiæ publicus minister præcipiat dæmoni (si adest) siuè vnus sit, siuè plures, vt sine mora illos moueat humores, illosquè causet dolores, ac cruciatus in ægroto coram Exorcista, quos solitus est mouere, ac causare, absente illo. Tunc si patiens erit obsessus, aut maleficiatus, credat mihi Exorcista, si ipse credit, veram esse, & non fictam suam potestatem, quam habet ex ordine Exorcistatus, statim ægrotus aliquam faciet mutationem; nam vel melius

se habebit dæmone fugiente; vel iisdem coram Exorcista afficierit cruciatibus, quibus in absentia eius affligi consueuit. Tunc autem Exorcista immediatè eodem modo dæmoni imperabit, vt à tali cesset vexatione. Quod vtiquè dæmno, si aderit, præstabit. Et hoc dæmoniacæ præsentiæ, & operationis sathanicæ signum erit euidens. Sic practicè Exorcista deueniet in obsessionis, & maleficij cognitionem, quam antea speculatiuè assecutus fuerat.

§. VI.

817 *Ex reiſtus Theologos sequuntur plures Medici de maleficijs tractantes.* THeologos Exorcistas sano, & salubri consilio sequuntur plures ex Medicis, qui de maleficijs, & veneficijs tum speculando: tum practicando tractant, non tam ex Medicinæ placitis, quàm ex theologiæ sacræ dogmatibus, à quibus didicerunt: Quæ sit Diuinæ Prouidentiæ in malis permittendis admirabilis ratio, modus, dispositio: Quanta sit dæmonum, & spirituum inuisibilium scientia, potentia, malitia in hominibus vario modo vexandis; sed præcipuè per veneficia: Quænam magorum, & maleficorum cum diabolo colligatio ad maleficia concinnanda: Quàm efficax sit applicatio rerum naturalium, vt sunt signa maleficij: Aliaquè ad perfectam maleficiorum, & eorum differentiarum, causarum, specierum, effectuum, rationum; quibus infliguntur, remediorum, quibus curantur, & signorum, quibus dignoscuntur, cognitionem necessaria. Vt iure merito illos non Medicos; sed Theologos, seù potiùs Medicotheologos dixeris; vt qui ex puræ Theologiæ latebris veritatem haurientes; & eam sanis medicinæ aquis admiscentes, ex vtrisquè fontibus contemperatam doctrinam Lectoribus propinant.

§. VII.

818 *Speculatiuè.* SI speculatiuè de maleficijs disputant, fatentur ingenuè, malefici operis cognitionem non esse medicinæ; sed theologicæ scientiæ. Docent etenim, *Medicinam esse scientiam, qua humani corporis dispositiones noscuntur ex parte, vndè sanatur: vel à sanitate remouetur; vt habita conseruetur, & recuperetur amissa.*

Extausis Sanitatis, & Ægritudinis. Sanitatis verò, & ægritudinis quatuor causas assignant: Materiales, quæ sunt subiectum tum propinquum; vt membrum, aut spiritum; tum longinquum: vt humores, & eis longinquiora elementa. Efficientes, quæ sunt conseruantes, aut permutantes humani corporis dispositionem; vt aerem, aquã, esum, potum, euacuationem, retentionem, motum, quietem, somnum, vigiliam. Et alterationes in diuersis anni temporibus, regionibus varijs, artibus, & moribus; alijsquè rebus, quæ humano corpori superueniunt, atquè ipsum tangunt: siuè sint: siuè non sint contra naturam. Formales, quæ sunt complexiones, & virtutes, quæ post eas eueniunt, & compositiones. Finales deniquè sunt operationes. Iis addunt causarum morbos facientium abolitionem à contrarijs fieri: quia contrariorum contraria sunt medicamina; & pro diuersis morborum causis, eorum etiam medicationes ex rebus naturalibus, simplicibus, aut inter se compositis, puta, mineralibus, herbis, radicibus, ossibus, & corporibus solidis, liquatis, lixatis, & in massam, oleum, pinguedinem redactis sumendas, & conficiendas variari debere.

Ex quibus colligitur, Medicos nihil aliud per se considerare, præter humanum corpus ex parte vndè sanatur: vel à sanitate remouetur; Et hoc secundùm causas planè sensibilex, & corporeas, quas per medicationes similiter sensibiles, & corporeas tollere debent; & per consequens, cum de morborum cognitione agitur, illos nullam aliam causam cognoscere posse, præter quatuor elementorum, humorum, partium similium, & instrumentalium symmetriam; vel ametriam: seù moderationem, & immoderationem, quarum illa sanitatis, hæc ægritudinis sunt causæ intrinsecæ. Insuper regimen in comestione, & potu: electionem aeris: euacuationem, & retentionem: motum, & quietem corporis: mutationes ætatum, regionum: cæteraquè ex rebus externis extrinsecùs aduenientia. Cum verò ad curationem proceditur, illos nihil aliud nosse, quàm medicamina apponere contraria; & ea iuxta diuersas morborum causas variare, quæ à rebus sensibilibus, & corporalibus desumunt, nempè sanguinem emittendo, purgantia pharmaca adhibendo: victus rationem, vel alia huius generis remedia assignando: pensatis priùs debitè causis tum externis, tum internis, quas à sensibilibus indagare consueuerunt.

§. VIII.

VNdè sequitur, maleficiorum cognitionem, & curationem ad eos pertinere non posse. Non 819 *Fatetur ad se nõ pertinere maleficiorum cognitionem, & Curationem.* cognitionem; quia causam habent tam intrinsecam, & extrinsecam, quàm procreantem, & sanantem extra naturam corporum: nempè, dæmonem, & veneficum, qui in causando sunt insensibiles; eò quòd neuter per se quoad modum causandi cadit sub sensu, vel phantasmate; ideòquè illorum notitia per principia scientiæ medicinalis haberi non potest, quæ non fertur extra naturam corporum; totamque haurit à sensu, & phantasmate cognitionem; morborumque causas exquirit à sensibilibus, non autem ab insensibilibus, quales sunt dæmones, eò quòd à naturali philosophia sua fundamenta mutuatur. Nõ curationem: quia maleficia aliquo contrario curari non possunt: vt Medicis mos est, suas curationes operari. Cum enim iuxta Aristotelis doctrinam, *substantia nullum contrarium aduersetur:* & ità dæmoni, qui est illorum causa spiritualis, & insensibilis, nihil sit contrarium; ideò medicaminibus, & manualibus operationibus expelli; aut impediri non potest.

§. IX.

QVarè Medici illi Theologi ex suis etiam medicinæ principijs fatentur totam dæmoniaci operis cognitionem, & curationem medicinæ fines prætergredi; vt Ioannes Fernelius vir sanè doctissimus, qui ad mentem Codronchi tàm disertè, & luculenter egit de morbis veneficis, & eorum causis, differentijs, & effectibus, vt omnes antiquiores, & recentiores Medicos facillimè superarit, & meritò à quolibet studioso, ac christiano scientiæ medicæ professore sit audiendus. Ille etenim has affectiones aptissime transnaturam nuncupat: eo quòd causam arti medicæ non obsequentem obtineant. Hoc ipsum sæpissimè idem Codroncus in medicina peritissimus docet, repetit, inculcat in suis libris de veneficijs, in quorum præfatione hoc omnibus notum esse voluit, cum dixit: *Quid igitur mirum, si plerique doctissimi Medici veneficos morbos cum causam extrinsecam tum procreantem, tum sa-* 820 *Ex medicinæ principijs.*

nan-

nantem extra naturam corporum possideant, ignorare cogantur; nec vllam opportunam medicinam adhibere possint? Hæc ille.

Ex Theologiæ dogmatibus. Sed hanc veritatem luculentiùs, & certiùs afferunt ex Theologiæ dogmatibus, quæ idipsum clariùs edocet: vt potè quæ diuinorum, dæmoniacorum, & maleficorum operum causas effectus, differentias certissimè manifestat: vt patet in ipso Codronco, qui filiæ maleficio affectæ edoctus experientia cæpit, relicta communi Medicorum incredulitate, quærere libros huius professionis, inquit ipse *lib.* 1. *cap.* 8. eosque legere, & eis fidem adhibere (: Nota verbum *Ex quibus, peritoquè Exorcista cum multa didicerim, & in multis ægrotantibus obseruauerim, libenter laborem suscepi alijs opitulandi studio. Inter alios autem auctores, quos mihi legere contigit, fuit Claudius Gallluardus interpres sacrarum literarum peritissimus &c.* Quare ex Theologorum sententia in his libris loquitur, vt in præfatione protestatur dicens: *Quid sint veneficia*, inquit, *pro Philosophorum sententia aperiam, quorum rationibus examinatis, atquè reiectis, Theologorum vestigia secutus meam sententiam afferam.*

§. X.

821 *Practicè.* SI verò practicè de maleficijs tractant, seù potiùs maleficio vexatis opitulari vocantur, vt moris est, cum cæteros ægrotos inuisere solent, exequuntur ea, quæ sunt partium Medici, non quæ Theologos spectant.

Non enim intollerandum quorundam Medicorum errorem sequi volunt, qui si semel alicuius ægroti curam susceperint, & cæperint ei præscribere remedia, quæ ad eius sanationem conducere videntur; etiamsi latentem dæmonem postea deprehenderint, eò quod in tollendo morbo laborant incassum, irritaque sunt omnia pharmaca, quę ab ipsis adhibentur, nolunt tamen fateri maleficium; sed in pharmacorum vsu assignando, & remedijs naturalibus applicandis perseuerant: erroresque errori adijcientes, non cessant ægrotum à dæmone vexatum eo modo curare velle, quo sanandus esset, si infirmitate aliqua à causa naturali proueniente corriperetur: quasi è re sit, suum honorem in errore perseuerando tueri; quem labefactari, atquè insigni nota deturpari putarent, si cessarent ab errore, qui tandem cum ipsorum summo dedecore omnibus manifestatur.

Quam obstinatam in malo perseuerantiam Medicotheologi iure merito damnant sua praxi contraria. Nam cum tales infirmi ipsis offeruntur Primo omnia morbi symptomata, seù quæ præter naturam eueniunt, omnesque possessionem, obsessionem, aut maleficium patientis actus, attenta, exacta, & iusto pondere librata meditatione considerant, & obseruant. Tum illa principiorum Medicorum normam, & artis medicæ regulas examinant. Indè quibusdam experimentis quænam sit causa latens, explorant; & cum inusitatos effectus, motusquè insolitos deprehendunt, qui a naturali causa ortum habere non possunt; huiusmodi sanandis infirmis non se amplius immiscent; sed illos ad Theologos Exorcistas, & Ecclesiæ Ministros remittunt, ad quos sciunt, talium morborum cognitionem, & curationem pertinere. De his inusitatis effectibus agitur tom. 2. disp. 4. num. 603.

§. XI.

QVare post obseruatos illos effectus (qui etiam Theologoexorcistis maleficijs dignoscendis inseruiunt (& debita experimenta, ex quibus ægrotos maleficio vexari comperiunt; atque ita latentem causam, & præter naturæ vires operantem deprehendunt; ministros Ecclesiæ vocant: vt se fecisse in veneficio filiæ *loc. citato* Codroncus testatur. Vocato enim perito Exorcista, qui signa maleficij in lectulo, in quo ægrota iacebat, inuenta, benedicto igne combussit; atquè exorcismos, & alia sacra remedia adhibuit, per quæ sine alio remedio naturali, non semel; sed ter ob varijs temporibus reiteratum maleficium sanitas filiæ restituta est: vt idem *cap.* 8. *lib.* 2. fusiùs narrat. Quam praxim in alijs infirmis obseruasse ex hoc actu satis conijcere licet. 822

Quamobrem hi omnes Medicotheologi tum ex philosophiæ, & medicinæ axiomatibus; tum ex principiis doctrinæ sacræ de maleficiis disputantes; & de Exorcistarum cōsilio suam operam in iis morbis maleficis exhibentes, Deo gloriam, Ecclesiæ honorem, hominibus officium, ægrotis beneficium tribuunt; & sibi meritum, nomenquè apud Deum, & homines comparant. Atquè ideo non tàm Medici, quàm Exorcistæ theologi funguntur officio; & in Theologorum numero computari debent.

FINIS PRIMI TOMI.

ALEXICACON
REV. PATRIS
FR. CANDIDI
BROGNOLI.

ALEXICACON
DE MALEFICIIS,
AC MORBIS MALEFICIS CVRANDIS.
TOMVS II.

Quatuor continens disputationes varias Curationes explicantes, ac describentes, quibus huiusmodi morbi sanari queunt.

Quæ sunt | DIABOLICA. NATVRALIS. MORALIS. DIVINA.

Quarum executio, qua ratione ab Exorcistis, & qua à Medicis speculatiuè, & practicè adimpleatur, statuitur cuiusque in fine.

AVCTORE

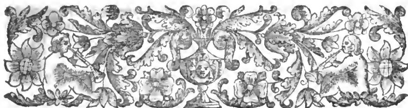
R. P. F. CANDIDO BROGNOLO
BERGOMENSE
Ordinis Minorum Reformatorum Concionatore, S. Theologiæ Lectore Generali.

VENETIIS, Apud Io: Baptistam Cataneum, M. DC. LXVIII.

SVPERIORVM PERMISSV, AC PRIVILEGIO.

IN TOMVM SECVNDVM
PRÆFATIO.

TSI varia, & multa in vniuerso huius mundi theatro homini sese offerant bona, quorum incredibili desiderio singulis ferè momentis fatigatur, ingentiquè ad illa comparanda solicitudine accingitur; attamen inter omnia primarium locum obtinet commodus corporis status actiones suas probè obeuntis, & sanitas in plurimos annos prolunganda: quæ quia tamdiu conseruari dignoscitur, quamdiù à morborum siuè naturalium, siuè præternaturalium puta, maleficialium, violentia alieni: nec non à dæmonum, aliorumquè eius assecl arum iniquorum iniurijs liberati sumus;hinc in totius primi tomi decursu de maleficiorum, ac morborum veneficorum causis, à quibus sanitas tollitur, disseruimus. Verùm, sicut in arte medicinæ non sufficit, morborum causas agnoscere, & de eis subtiliter disputare; sed insuper opus est, debita parare remedia, & illa ægrotantibus adhibere, vt perfectam curationem consequantur; ita in Exorcistico ministerio prçter speculatiuam causarum,quibus maleficæ infirmitates inducuntur, cognitionem, necesse est, Ecclesiasticum Ministrum scientia practica ornatum esse, per quam nouerit: quibus modis curandæ sint; & illi, qui eorum viru infestantur, liberandi. Ad quid enim tota theoria causarum maleficarum, quam superiori libro proposuimus, si non assignetur, & modus eas auferendi; vt illis sublatis noxij pariter tollantur affectus, & maleficio affectis optata sanitas restituatur? Quarè post disputationes de quatuor causis, quibus maleficia, & malefici morbi dignoscuntur, lubet, de diuersis curationibus disputare, quibus huiuscemodi infirmitates sanari possunt. Et

quia Aliæ ope dæmonum: Aliæ vi rerum physicarum: Aliæ cessatione pactorum maleficorum: Aliæ auxilio diuino perficiuntur; Ideò placet, hunc tomum in quatuor secare disputationes.

In quarum	Prima	De Curatione	Diabolica	tractabimus
	Secunda		Naturali	
	Tertia		Morali	
	Quarta		Diuina	

vt sic Alexicacus noster post educta è latebris infernalia monstra, doceat: quomodo Herculea claua edomanda sint; & post reuelatas veneficarum infirmitatum causas, apollineis poculis sanari posse demonstret.

DISPV-

DISPVTATIONIS PRIMÆ
DE CVRATIONE DIABOLICA.
DIVISIO.

Curatio diabolica.

Partes.	Capita.	Sectiones.	Articuli.	
1. Magica	1. Abominanda.	1. Ex parte agentis.	Dæmonis.	1.
			Malefici;	2.
		2. Ex parte medij.	Sacrilegi.	1.
			Superstitiosi.	2.
		3. Ex parte finis.	Impij.	1.
			Noxij.	2.
			Scandalosi.	3.
	2. Intoleranda.	1. In Exercentibus.	Viris.	1.
			Mulieribus.	2.
			Pueris.	3.
		2. In Addiscentibus.	Publicè.	1.
			Priuatim.	2.
		3. In Fauentibus.	Directè.	1.
			Indirectè.	2.
		4. In Requirentibus.	Immediatè.	1.
			Mediatè.	2.
2. Superstitiosa.	1. Quoad Causam.	1. Internam, seù proximam.	In Grauioribus.	1.
			In Leuioribus.	2.
		2. Externam, seù remotam.	In Cognoscitiuis.	1.
			In Operatiuis.	2.
	2. Quoad Modum.	1. Verbalem.	Significatiuum.	1.
			Non significatiuum.	2.
		2. Operatiuum.	In Actionibus.	1.
			In Motionibus.	2.
		3. Obseruatiuum.	Temporis.	1.
			Ominum.	2.
	3. Quoad Effectum.	1. Physicum.	A causa naturali.	1.
			A causa supernaturali.	2.
		2. Hyperphysicum.	A Dæmone dæmoniaca virtute operante.	1.
			A Malefico agente dæmonis virtute.	2.

DISPVTATIONIS I.

DE CVRATIONE DIABOLICA.

SVMMARIA.

Curatio diabolica per dæmones, & maleficos eius ministros perficitur. In qua dæmon inuocatur aliquando Expresse: aliquando Tacitè.

Ideò curatio diabolica alia Magica: alia Superstitiosa: vt duabus partibus declarabitur. n.1.

Pars I. Magica.

Curatio magica sanitatem confert remedijs diabolicis.

Sub hac comprehenduntur immutationes corporum, & effectus mirabiles. quare Abominanda, & Intoleranda: vt duobus Capitibus manifestabitur. 2.

Caput I. Abominanda.

Antiqui curationem diabolicam prædicant licitam vtilem, & diuinam. 3.

Aliqui ex Christianis eam licitam profitentur. 4.

Pomponatius, qui non distinguit inter remedia naturalia, & magica.

Paracelsus, qui hortatur Medicum edoceri à sagis: & ægrotum vti remedijs magicis.

Sed hæc curatio est illicita, & abominabilis quoquo modo consideretur siuè ex parte Agentis: vel Medij: aut Finis: vt tribus sectionibus patefiet.

Sectio I. Ex parte Agentis.

Praxis abominabilis est ex parte agentis siuè Primarij dæmonis: Siuè Secundarij malefici: vt sequentes articuli manifestant. 5.

Articulus I. Dæmonis.

Dæmonis opera omnia tendunt in hominis perniciem. 6.

Ideò in curationibus magicis possibilia peragit: & impossibilia tentat per præstigium. Sed omnia inuitè præstat. 8.

Probatur multipliciter: quia 1. differt curationem. 2. imperat difficilia. 3. se coactum præbet. 4. morbum non tollit, nisi maleficus transferat vel in alium. vel in seipsū. 5. nō tollit maleficiū dæmonis inferioris, nisi difficulter. 9. & seq

Articulus II. Malefici.

Malefici in curationibus magicis æquiparantur actioni diabolicæ: quia similes sunt potentia, ac voluntate. 16.

Potentia ob multas causas impeditur. Exemplis probatur.

Illarum causarum impedientium vanitas ostenditur.

Ordo in illis curationibus manifestatur.

Voluntate dicuntur similes: quia in ipsa dæmoniacæ malitiæ coniunguntur. 20.

Ideò multi sanitatem restituunt. Exemplo comprobatur.

Sectio II. Ex parte Medij.

Tota actio magicæ curationis dæmoniacam manifestè arguit malitiam. 21.

Ideò abominanda ex parte medij Sacrilegi, ac Superstitiosi: vt sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Sacrilegi.

Malefici in suis curationibus medijs vtuntur sacrilegis: quia violant Personas sacras: Loca sacra: ac Res sacras; ideò sunt excommunicati excommunicatione lata sententia Summo Pontifici reseruata. 22.

Exemplis comprobatur. 23.

Articulus II. Superstitiosi.

Media magica curationis sunt superstitiosa: quia in eis fit excessus in cultu veri Dei: & falsi Dei. 26.

Probatur ratione, & experientia.

Sectio

Sectio III. Ex parte Finis.

Quid, & qualis sit bonus finis: Ex quo aliquod opus bonitatem sumit. 28.

Tota malefica curatio mala est: quia maleficorum finis est Impius, Noxius, ac Scandolosus: vt sequentes articuli manifestant.

Articutus I. Impij.

Finis maleficæ curationis impius: quia in suis curationibus malefici homines à Deo auertunt; ac tollunt cultum, quem Deo homo exhibet actibus interioribus, nempè deuotione, & oratione: & actibus exterioribus, videlicet, adoratione, sacrificio, & inuocatione. 29.

Hos pietatis actus per maleficos curatores dæmon deturpare satagit sinè interiores, sinè exteriores. 32.

Articulus II. Noxij.

Finis magicæ curationis noxius, & damnificus ipsis Curatoribus: vt probatur auctoritate S.Scripturæ: ac Iuris canonici. 33.

Similiter noxius est ijs, qui curantur, quos dæmon seducit per sanitatis oblationem: fidem eorum labefactando: eam in se transferendo: ac maleficis maiorem deinceps malefaciendi ansam præbendo. 34.

Articulus III. Scandalosi.

Finis magicæ curationis scandalosus. 37.

Curator magicus monti cadenti comparatur: quia dum alios curat, fit in scandalum eorum, & in dedecus christianæ Religionis; quod maximè Deo displicet. 38.

Ideò qui talia agunt maximo digni sunt supplicio. 39.

Caput II. Intoleranda.

Iudicia Dei, & hominum sunt diuersa. Et quomodo. 41.

Magica curatio toleratur ab aliquibus Iuristis.

Non toleratur à Deo: neque ab Ecclesia: sed punitur in Exercentibus, Addiscentibus, Fauentibus, ac Requirentibus: vt quatuor sectionibus demonstrabitur.

Sectio I. In Exercentibus.

Exercentes magicas curationes grauiter puniuntur. 42.

Qui sub nomine maleficorum comprehenduntur.

Omnes magicæ actiones eodem iure puniuntur in Exercentibus Viris, Mulieribus, Pueris: vt sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Viris.

Viri peccant non propter infirmitatem, vel ignorantiam; sed per malitiam. Ideò grauiter puniuntur pœnis statutis à Iure diuino. 44.

Ratio fauet, quia pœna commensuratur culpæ, cuius grauitas sumitur à dignitate personæ, & ab ipso multiplici offensionis modo. 46.

Puniuntur etiam à Iure canonico excommunicatione nemini reseruata. 47.

At quia malefici sunt vel hæretici, vel suspecti vehementer de hæresi, sortilegia eorum non sunt leuia; sed atrocia, & grauia, quia sunt vel hæretica, vel hæreticalia. 48.

Quid sit factum hæreticum. 49.

Obiter quid sit hæresis.

Quid sit factum hæreticale. 50.

Factum hæreticum est ex parte operis, vel operantis maleficum expectare à dæmone, quæ soli Deo conueniunt. 52.

Factum vel hæreticum, vel hæreticale Deum abnegare, abuti Sacramentis, Sacramentalibus, rebus sacris, verbis S.Scripturæ, & Symbolo Apostolorum.

Factum vel hæreticum, vel hæreticale est dæmonem adorare adoratione latriæ, vel duliæ. 54.

Sortilegium hæreticale ex parte operantis est, cum maleficus petit à dæmone, quæ non excedunt eius facultatem. 55.

Ex parte verò operis, cum intercedit abusus Sacramentorum, Sacramentalium, rerum sacrarum, verborum S.Scripturæ, Symboli Apostolorum.

Factum vel hæreticum, vel hæreticale, baptizare imagines; vel pueros rebaptizare; vel sacra conculcare: vel alia huiusmodi perpetrare. 56.

Magiam exercentes vel sunt hæretici: vel vt hæretici habentur; ideò subijciuntur excommunicationi Bullæ Cœnæ Domini saltem in foro exteriori, quando non est error in intellectu. 57.

Malefici de hæresi conuicti, si pertinaces, & impœnitentes sint, traduntur curiæ sæculari. 59.

Quid sit tradi curiæ sæculari.

Malefici ex corde pœnitentes recipiendi sunt ad pœnitentiam, exceptis quatuor casibus; de quibus, vel aliquo eorum malefici conuicti non sunt recipiendi ad misericordiam in Decretis Summorum Pontificum. Sic etiam si sint hæretici, sed pœnitentes duntaxat in ipso tabulato, vel post sententiam conuertantur. 62.

Prædicti malefici pœna mortis sunt multandi. 64.

Probatur auctoritate legum, & Iuris prudentium.

Immò viui comburendi, si impœnitentes sint.

Quæ pœna probata est iure diuino, canonico, ciuili, & consuetudinario. 65.

Ideò commendandi Principes, ac Iudices, qui tales criminosos ignis pœna puniri iubent. 66.

Quare Iudices Prouincias ab hisce malefactoribus purgare debent. Secùs facientes sunt rei culpæ & restitutionis damnorum. 68.

Nec vlli suffragatur dignitas personæ.

Arti-

Articulus II. Mulieribus.

Citiùs ad maleficia feruntur mulieres. 70.
Quas à pœnis excusant quidam earum aduocati.
Eorum excusatio refellitur.
Pœnæ pro viris maleficis statutæ ampliantur ad mulieres, quia non sunt odiosæ, sed fauorabiles Reipublicę ob conseruationem: bonis Ciuium moribus ob exemplum, ipsis maleficis: & sagis ob conuersionem. 71.
Expressè de sagis puniendis, fit mentio apud Canones, Pontifices, & Doctores. 72.
Quidam sagarum patroni eas è numero maleficorum eximere student.
Huiusmodi exemptio Sagis est infructuosa, quia sunt hereticę, & apostatę censendę. 73.

Articulus III. Pueris.

Pueri videntur immunes à flagitijs, & consequēter à pęnis. 74.
Experientia contrarium docet, cum plures maleficijs vacent.
Quid sentiendum de pueris impuberibus. 75.
Quid de proximis pubertati.
Quid post annum 14. completum. 77.
Iudices quomodo se gerere debeant in huiusmodi casibus.

Sectio II. In Addiscentibus.

Dęmon vbique plures instituit discipulos, qui non sunt tolerandi, sed puniendi, siuè addiscant Publicè, siue Priuatim, vt duobus articulis patefiet. 79.

Articulus I. Publicè.

Olim plures fuerunt Scholę, quibus à Magistris Magia discipulis publicè tradebatur. 80.
Quorum etiam plures hoc nostro æuo sunt, qui scientijs vanis, ac diabolicis incumbunt in conuenticulis secretis, & in nocturnis cętibus. 81.
Quas artes detestatur, ac puniri exercentes iubet ius canonicum, ac ciuile. 82.

Articulus II. Priuatim.

Magi, ac malefici, vt securiùs suas valeant tradere Instructiones, priuatim plures seducere tentant, Ignorantes per signa exhibita in verbis, & rebus, sapientes per libros, & scripta: 83.
Huiusmodi libros, & scripta Valens Imperator iussit diligenter perquirere, & concremare. 84.
Testis oculatus est D. Ioan. Chrysostomus.
Hoc nostro æuo valdè inoleuit apud corruptam iuuentutem predictus abusus, dictorum, nempe, lectio librorum. 85.
Quæ prohibetur iure pontificio, excommunicatione nemini reseruata.
Si verò copulatiuè concurrant quatuor sequentes conditiones, tunc legentes, vel retinentes sunt excommunicati excommun. Bulla Cœnæ Domini. 86.
Prima conditio, vt liber sit Auctoris hæretici.
Secunda conditio, vt vel contineat hæresim, vel de Religione tractet.
Quid sit continere hæresim, ac de religione tractare. 88.
Tertia conditio, vt scienter vel legantur, vel retineantur. 89.
Quarta conditio, vt fiat absquè licentia Papæ, qui solus potest hanc licentiam dare. 90.
Predictos libros vel legentes, vel retinentes in foro fori præsumuntur hæretici, & vt hæretici sanctissimæ Inquisitionis tribunali sunt denunciandi, ac puniendi. 91.

Sectio III. In Fauentibus.

Virus artis magicæ, ac maleficæ magis diffunditur ob magorum, ac maleficorum plures fautores, qui duobus modis eis fauere dicuntur, scilicet, omittendo, vel committendo, vt sequentes articuli demonstrabunt. 93.

Articulus I. Omittendo.

Magis, ac maleficis fauent omittendo.
Alij ex officio. Et isti sunt. Iudices, qui negligunt eos punire.
Quinam sint Magorum, ac Maleficorum Iudices.
Quando eos punire spectet ad Iudices Ecclesiasticos, vel ad Iudices sæculares. 49.
Quando detur præuentio.
Episcopi, Inquisitores, & eorum Ministri non punientes magos, maleficos, & sagas gratia amoris, vel odij, vel lucri, aut alterius commodi, vt eorum fautores habentur. 96.
Et si præfati Rei sint hæretici, vt hæreticorum fautores censentur.
Excepta causa vitandi scandala, vel ignorantia, quod sint tales. 97.
Principes, ac Domini temporales, si iam ab Ecclesia moniti, negligunt punire magos, & maleficos hæreticos, vt hæretici præsumuntur. 98.
Si verò requisiti omittunt eos inuestigare, & capere, sunt suspecti de hæresi, & tenentur ad restitutionem damnorum.
Alij ex Edicto S. Inquisitionis. 100.
Hi ex charitate tenentur magos, maleficos, & sagas denunciare. Secùs facientes sunt excommunicati ex Edicto S. Inquisitionis, Iure canonico, ac constitutionibus pontificijs.
Ratio dictat.
Ex varijs indicijs sagæ, ac malefici sunt denunciandi. 101.
Aliqui defendunt, sagas esse denunciandas à socijs, qui eas interesse ludis diabolicis viderunt.
Secùs tamen est censendum ex praxi supremæ Romanæ Inquisitionis.
Si saga socias denunciet de his, quæ vidit patrare extra ludos, eius denunciatio sufficit ad inquirendum. 105

Si

Si maleficus, vel saga audiatur loqui cum dæmone sunt denunciandi.
Alia indicia, per quæ malefici, ac sagæ sunt denunciandi.
Omnes quicumque sint vel tacitè, vel expressè dæmonem inuocantes de iure nouo sunt denunciandi.
Filij, Filiæ, Parentes, & Consanguinei tenentur denunciare magos, maleficos, & sagas.
Ratio dictat. 108.
Distinctio Moderni Auctoris de duplici genere sagarum refellitur.
Ad denunciationem magorum, maleficorum, & sagarum, & eorum, qui de hæresi sunt suspecti, non est præmittenda fraterna correctio; 111.
Omnes exercentes operationes, quæ aliquo modo sapiunt hæresim, de iure nouo sunt denunciandi: dummodo illa actio inuoluat inuocationem dæmonum, vel peccatum mortale. 113.

Articulus II. Committendo.

Magis, Maleficis, & Sagis fauent committendo qui de facto illis auxilium ferunt. 114.
1. Defendendo verbis, litteris, scriptis, opere: vt quidam Aduocati, & Procuratores, qui fidei Inquisitoribus maximè se opponunt: ac dici possunt Magorum, Maleficorum, ac Sagarum defensores.
Quando sint puniendi.
Quanam pœna percellantur Aduocati, & Notarij, cum auxiliantur Magis, Maleficis, & Sagis. 118.
2. Consulendo, vel auxiliando. 119.
Probatur auctoritate Conciliorum, Pontificum, Canonum, & Canonistarum.
3. Laudando scienter, serio, ac dolosè apud Principes, & Iudices. 120.
4. Relaxando vt quandoque faciunt Principes, Magistratus, & Iudices: Qui grauissimè Deum offendunt, & maximum Reipublicæ Christianæ damnum inferunt. 122.
5. Impediendo directè, vel indirectè. 126.
Quinam dicantur impedire directè. Et à quo puniri possint.
Quinam dicantur impedire indirectè. Probatur exemplis.
Inter hos connumerantur aliqui Superiores ob certas leges subditis suis impositas. Ratio talium legum refellitur. 129.
Pius V. ne subditi impediantur à denunciatione, Constitutionem edidit, ne per quinquennium post denunciationem possint à Superioribus molestari. 131.
Exorcista ritè sua munere fungentes sunt velut oculi officij S. Inquisitionis. Quare sic dicantur. 133.
Prælati Religionum statuta promulgantes, quibus officium sanctæ Inquisitionis directè, vel indirectè impeditur, vel debilitatur, vel retardatur, sunt nuncupandi vel Magorum, vel Maleficorum, vel Sagarum, vel hæreticorum fautores: ac suspecti de hæresi censendi. 134.
6. Occultando directè, vel indirectè. 137.
Quinam dicantur occultare directè, vel indirectè.
Quomodo suspecti de hæresi sint dicendi.

Sectio IV. In Requirentibus.

Homines plures, quia nimis intenti sunt saluti suæ corporali, spreto Deo ad dæmonem confugiunt, ab eo auxilium requirentes alij Immediatè: alij Mediatè: vt duobus articulis patefiet. 138.

Articulus I. Immediatè.

A dæmone immediatè quærunt auxilium, qui cum eo pactum habent expressum. 139.
Qui illis opitulari videtur in infirmitatibus; sed imperfectè: & in necessitatibus, cum ad manus Iudicum deueniũt, & ad torturam trahuntur. Quibus, nè sua fateantur delicta, auxiliatur per maleficium taciturnitatis.
Quomodo tale maleficium componatur.
Varijs modis dæmon silentium in eis causare solet, qui recensentur. 140.
Quibus pœnis sint obnoxij prædicti ad dæmonem confugientes. 145.
Prædictum maleficium impediunt alij illicitè per quandam à terra eleuationem, & in carcerem deportationem, &c.
Alij licitè per vestimentorum expoliationem, abrasionem capillorum, ac remedia ecclesiastica. 147.

Articulus II. Mediatè.

Requirunt mediatè à dæmone auxilium qui ad maleficos recurrunt, vt maleficium soluant. 150
Hoc licitum probat Aureolus. Probat à simili.
Eius opinio reprobatur vt falsa, erronea, & sibi contraria. 151.
Præfati criminosi puniri iubentur iure diuino, canonico, & ciuili. 157.
Nec carent culpa qui per accidens ad maleficos recurrunt. 158.
Hoc licitum esse sentit Remigius extorquendo vi, ac verberibus.
Hæc opinio refellitur; quia periculosa est, & erronea, vel non sufficienter explicata.
Licitum est, inducere vel blandis verbis, vel minis, vel verberibus lenibus, cum probabiliter credimus hoc facturum licitè. 161.
Hoc testantur Theologi. Sed cautela debita adhibenda.
Mens Auctoris circa hoc declaratur. 164.

Pp Pars

Dæmon non tantùm accurrit, dum expressè à magis adiuratur; sed etiam dum tacitè ab aliis inuocatur. 165.

Quibus opitulatur per superstitiosam curationem. Quæ distinctè dignoscitur, dum inuestigatur eius Causa, Modus, & Effectus in tribus sequentibus capitibus.

Caput I. Quoad Causam.

Curatio superstitiosa cognoscitur ex notitia Causæ siuè Internæ: siuè Externæ: vt duabus sectionibus patefiet. 166.

Sectio I. Internam, & proximam.

Sicut dæmon vt causa interna, & proxima malum operatur in homine: ita pariter vt talis causa sanitatem confert inuocatus in curatione magica expressè: & in curatione superstitiosa tacitè. 167.

Tantumque se exhibet concurrere in necessitatibus Grauioribus, ac Leuioribus: vt sequentes articuli demonstrabunt.

Articulus I. In Grauioribus.

Dæmon per suos Magos, Maleficos, & Sagas proponit homini remedia grauiora, ac difficiliora. 168.

1. *In infirmatibus grauioribus: vt exemplis probatur.* 169.
2. *In necessitatibus vrgentioribus tradens certos ritus, instrumenta quædam, & characteres quosdam, quibus ad sanitatem consequendam vti necesse est.* 170.
3. *In difficultatibus obscurioribus, quæ maximè tenent Iudices, nè valeant à magis, & maleficis veritatem extorquere.* 171.

Quos adiuuat varijs modis, vt taciturnitatis maleficium soluere queant.

Qui omnes vt superstitiosi refelluntur.

Articulus II. In Leuioribus.

Dæmon vt honorem aucupetur ab hominibus, eis accurrit inuocatus. 133.

1. *In ægritudinibus leuioribus pellendis, etiamsi res applicata sit inutilis, & vana. Nam his vanis vtuntur, vt vera fidei fundamentum destruatur.*
2. *In maleficijs arcendis. Varij adducuntur modi.* 175.
3. *In gregibus custodiendis.* 176.

Huius superstitio ostenditur; & exemplo comprobatur. 177.

Sicut dæmon est causa interna, & propinqua sanitatis conferendæ: sic homo est causa externa, & remota; qui seipso ea operatur, quæ à dæmone præscribuntur. 179.

Cuius ope vtitur siue ad Cognitionem: siue ad Operationem: vt sequentes articuli demonstrabunt.

Articulus I. In Cognoscitiuis.

Homines natura scire desiderant, maximè quæ ad sui ipsius conseruationem spectant. 180.

Ideò cum infirmantur aliqui, vt sciant, an ægritudo sit naturalis, vel diabolica, superstitiosa quædam capiunt experimenta.

Ex
- *Plumbo liquato infuso in aquam.* 181.
- *Ablutione corporis cum decoctione verbenæ.* 182.
- *Columbo per medium scisso ægroto applicato.*
- *Pennis gallinæ nigræ positis sub ceruicali.* 183.
- *Ægroti indumento: & alijs pluribus.* 184.

Ad cognoscendas striges dum sua libertate fruuntur: vel dum ad manus Iudicum deueniunt, varia sumunt experimenta. Et recensentur. 185.

Quæ omnia vt vana, ac superstitiosa refelluntur.

Ad inueniendafurta, & occulta scienda. 190.

Alij vtuntur phiala plena aqua cum certis alijs caeremonijs. Quod sortilegium hæresim manifestam sapit.

Alij certis numero lapillis ad fluentem aquã. 192.

Alij certo numero candelarum cum quibusdam alijs ritibus.

Non est tamen superstitiosa ars inueniendi aquam adhibita virga falicea, vel amigdalina. 194.

Articulus II. In Operatiuis.

Quemadmodum in cognoscitiuis, ita in operatiuis superstitiosa dicitur curatio, cum quis vtitur medijs ad consequendam sanitatem, quæ ex se nullam habet vim ad huiusmodi effectum producendum. 195.

Vnde quidam aiunt, licitum esse tollere maleficia per vana, & superstitiosa.

Cui opinioni Scotum adhærere sentit Daniel Sennertus Medicus: sed falsò, & immeritò hoc ei ascribi ostenditur.

Nec officit quicquid dicit Sprenger in Malleo. Non enim Scotus docet per vana, ac superstitiosa licitum esse tollere maleficium. 196.

Caput II. Quoad Modum.

Quamuis modus superstitiosæ curationis innumerabiles formas comprehendat; attamen omnes reduci possunt in tribus sectionibus ad Modum Verbalem, Operatiuum, & Obseruatiuum. 198.

Sectio II. Verbalem.

Plures diaboli fautores multa naturalibus superstitiosa receperunt: vt Arabes, Cabalistæ, Iudæi recentiores, ac Magi omnes.
Quorum fundamenta sunt friuola, impia, & vana. 199.
Veritas est, nulla vocabula vim habere naturalem vel sanandi morbos, aut vulnera: vel depellendi alias noxas. Siuè eorum Modum attendamus Significatiuum; Siuè non significatiuum: vt sequentes articuli manifestabunt. 200.

Articulus I. Significatiuum.

Quidam sentiunt voces significatiuas significare Primariò per influxum cælestem. Secundariò per hominum impositionem. 201.
Quorum opinio refellitur vt erronea.
Referuntur variæ verborum formulæ superstitiosæ, sed non eo rithmo, ordine, & idiomate, quo sunt pronunciandæ. 202.
Aliæ plures formulæ continuè à dæmone adinueniuntur, ac suis affectis traduntur distribuendæ. 203.
Quæ omnes vt superstitiosæ pluribus rationibus reprobantur.

Articulus II. Non Significatiuum.

Maior stultitia, verborum formulis nihil significantibus vti. Quas omnes esse superstitiosas in comperto est. 205.
Harum plures, sed imperfectæ describuntur.
Sed vt prorsus vanæ, ac ridiculæ refelluntur ratione, auctoritate Canonum, & exemplo. 206.
Quare prædictis formulis vtentes vel sunt hæretici, vel de hæresi vehementer suspecti. 209.
Quomodo in vsu rerum sacrarum possit esse superstitio, vel tentatio Dei. 210.
Ostenditur, quomodo non potest esse superstitio in illa oratione ab Auctore composita, quæ incipit: Oratione da recitare, o portar seco, &c. 212.

Sectio II. Operatiuum.

Summus Vniuersi artifex suæ ostendit ordinem sapientiæ in suis operationibus. 214.
Quem conatur imitari dæmon varia opera adimplere præcipiens suis affectis; ad quæ accurrit etiam tacitè inuocatus.
Quæ præcipuè in duobus articulis demonstrantur in Actionibus, & in Motionibus.

Articulus I. Actionibus.

Variæ actiones transeuntes institutæ à dæmone, vt per eas sanitatem conferat. Quænam sint.
Eorum aliquæ describuntur; & vt superstitiosæ refelluntur. 215.
Aliæ actiones recensentur, in quibus interuenit Abusus Sacramentorum, Sacramentalium, Rerum sacrarum, Verborum Sacræ Scripturæ, Orationis Dominicalis, Symboli Apostolorum, & similium. 216.
Quæ vt superstitiosæ, sacrilegæ, & hæreticales reijciuntur.

Articulus II. Motionibus.

Varij membrorum corporis motus in curatione interueniunt, qui omnes cum sint ex dæmonis præscripto, procul dubio sunt superstitiosi. 217.
Exemplis comprobatur.
Huiusmodi motiones superstitiosas multi exercent hoc nostro æuo; quorum nonnullæ describuntur. 218.
Alij similibus motionibus superstitiosis vtuntur, quæ superstitiosæ ostenduntur; imò etiam hæreticales, si interueniat abusus Sacramentorum, vel cæterorum, de quibus supra. 220.

Sectio III. Obseruatiuum.

Sicut Deus suam manifestauit clementiam instituendo sacramenta: suamque patefecit sapientiam varia tradendo præcepta, ex quorum vel obseruantia, bona; vel transgressione mala futura coniecturaliter prænunciantur. 220.
Sic dæmon præter remedia verbalia, & operatiua, quibus se clementem conatur ostendere; vt etiam se sapientem prodat, varia tradit præcepta secundùm modum Obseruatiuum, Temporis, & Ominum: vt sequentes articuli patefacient.

Articulus I. Temporis.

Non est superstitio observare tempora, quibus herbæ sint colligendæ: ligna succidenda: ac mare nauigandum.
Sed est superstitio: 221.
1. Cum obseruatur vnus vel hebdomadæ, vel mensis, vel anni dies, quà talis. Vel certa hora diei, quà talis hora.
2. Cum adduntur circunstantiæ inutiles: vel non approbatæ orationes.
Constat ex Iure canonico.
Adducuntur exempla à Petro Breslayo, & ab Alexandro ab Alex. 223.
Ex dierum in faustorum superstitione emanarunt dies critici. Quid sint. 224.
Quando superstitiosi: quando non.
Quas obseruationes aliæ sequuntur populares ad negotia peragenda, nempe. 225.

Obseruatio
- Diei S. Pauli. Quando dicatur superstitiosa.
- Primorum duodecim dierum Ianuarij.
- Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ. 226
- Festi Sancti Stephani.
- Annunciationis B.V. Mariæ. 227.
- Diei Parasceue.
- Festi S. Mariæ Magdalenæ.
- Diei lunæ. 229.

Has vanas obseruantias vt supestitiosas detestantur
Diuus Paulus ad Galatas.
Sanctus Ambrosius ibi. 230.
Theologi omnes. 231.
Aliæ adducuntur dierum vanæ obseruantiæ.
Ad sanitatem consequendam: ad fures inueniendos: ad nonnulla futura præscienda. 232.
Inter has superstitiones non est connumeranda obseruantia partus octimestris, quem minimè vitalem esse, ferunt. Nec anni climacterici, quem homini lethalem esse dicunt. 233.
Ratio cur partus octimestris nequeat viuere. 234.
Ratio cur anni climacterici lethales dicantur, quæ eadem est de Criticis diebus. 235.

Articulus II. Ominum.

In omine homo signa futurorum sumit. 236.

Ex
- Nomine, ac voce. 237.
- Iis, quæ fortuitò domi accidunt. Exemplis probantur.
- His, quæ extra domum, seu in via euenire solent. 239.
- Sonitu aurium. 240.
- Actionibus varijs. 241.

Prædictæ omnes vanæ obseruantiæ, vt superstitiosæ damnantur in iure canonico.
Ratio dictat. 242.
Aliquando tamen dicta, vel facta hominum talia sunt, vt diuino impulsu aliquid futurum præsignificent. 243.
Aliquando etiam actiones irrationalium.
Aliquando per ipsa insensibilia.
Aliquando ex Comato sydere. 244.
Quid sit. Et quomodo formetur.
Quid prænuncient naturaliter, ac supernaturaliter.

Caput III. Quoad Effectum.

Cum effectus nobis sint notiores, ac priores ipsis causis, facilè deuenitur in cognitionem superstitiosæ curationis, si ipsius in duabus Sectionibus contemplemur Effectum siuè Physicum: siuè Hyperphysicum. 248.

Sectio I. Physicum.

Effectus naturalis est ille, qui non excedit causarum creatarum vires. 246.
Quæ, & quot conditiones requirantur ad physicam actionem.
Sæpiùs dæmon multa operatur per causas naturales; ideò curatio superstitiosa potest esse etiam quoad effectum physicum siuè procedat à causa naturali: siuè à causa supernaturali: vt sequentes articuli demonstrabunt.

Articulus I. A Causa naturali.

In physicis effectibus multa sæpiùs admiscentur, quæ illos superstitiosos reddunt. 251.
Alij vtuntur remedijs occultis citissimè operantibus licèt naturalibus. Quomodo peccent. 252.
An sint A Magistratibus permittendi. 253.
Alij solo contactu sanant morbos.
Huiusmodi curationes naturales non esse, probatur. 254.
Obijcitur de quibusdam mirabilibus. Respondetur obiectioni.
Potest Deus concedere, vt aliqui vel odore, vel tactu, aut habitu sanare possint aliquos morbos. Constat de masculo septimo loco nato, ac de Regibus Galliæ. 256.
Quid de Rege Pyrrho contactu morbos sanante.
Quid sentiendum de Salutatoribus, seu Ensalmadoribus. 258.
Alij vtuntur remedijs externis certis, ac definitis. 259.
Quarum curationum varij sunt modi, in quibus interueniunt orationes quædam: Frusta panniculi linei aqua intincta: Frusta indusij sanguine madefacta: Puluis aluminis adusti. Et id generis. Quæ non videntur sufficientes causæ naturales ad sanitatem conferendam.
In quolibet tamen remediorum prædictorum est aliquid, quod naturaliter aliquantulum iuuare potest. 262.
Formulæ verò verborum adhibitæ per modum deprecationis sunt licitæ, adhibitæ verò vt formulæ necessariæ, & vt signa infallibilia talis effectus sunt superstitiosa. 264.

Prædi-

Prædicta ergo remedia, quia continent plura vana, mutilia, & superflua, ideò sunt superstitiosa. 265.

Articulus II. A Causa libera, nempè, Dæmone.

Dæmon etsi præstigijs quandoque homines fallat; Aliquando tamen veros producit effectus denominatos 266.
Vel prodigiosos, prout respiciunt causam artificialem, nempè, dæmonem agentia naturalia præparantem.
Probatur exemplo. 268.
Vel physicos, prout respiciunt causas naturales naturaliter operantes. Probatur à simili de dæmoniacis.
At quia illicitum est, à dæmone auxilium petere, dicti effectus ope dæmoniaca producti sunt superstitiosi.
Quid agendum à Magistratibus, ordinarijs locorum, & Inquisitoribus, cum huiusmodi Curatores sibi occurrunt. 272.
An inter hos effectus connumerandus sit sanguinis fluxus ex cadaueribus occisorum coram reo. 273.
Et virum indicium esse possit ad torturam.
Consultius erit Indicibus se abstinere ab huiusmodi indicijs.
Examinatur quidam effectus à formicis alatis productus in territorio Bergomensi, qui naturalis non esse probatur. 276.
Nec præternaturalis à dæmone, Ergo à Deo supernaturalis esse conuincitur.
Ratio congruentiæ sumitur à proprietatibus formicarum: quæ aptissimè videntur præsignare actiones Præcursoris, qui colitur in loco, vbi tales effectus producuntur. 278.

Sectio II. Hyperphysicum.

Effectus hyperphysici dicuntur omnia opera à Deo operata tum in veteri, tum in nouo testamento.

Vel per — *Seipsum.* / *B.Virginem.* / *Angelos.* / *Sanctos omnes.* 279.

Sed quia aliqui effectus hyperphysici etiam sunt à dæmone; ideò curatio superstitiosa potest esse quoad tales effectus, siuè procedant à dæmone dæmoniaca virtute operante: siuè à malefico eiusdem dæmonis virtute agente. 280.

Articulus I. A Dæmone dæmoniaca virtute operante.

Dæmon seipso multos præstat effectus, qui humanas superant vires. 281.
Quorum vnus est, qui procedit ex applicatione facta in loco distanti.
Eius superstitio ostenditur rationibus.
Obijcitur de Sympathia. Satisfit obiectioni. 283.
Sic expulsiones nubium factæ à certis hominibus certis ritibus; Quorum iactantia conuincitur dupliciter.
Ita expulsiones insectorum quadam arte factæ. 285.
Eorum praxis superstitiosa ostenditur.
Simili superstitione affecta est litis, quæ instituitur inter dæmonem, & maleficum volentem se ad Deum conuertere. Probatur validissimis rationibus. 286.
Huc referuntur effectus immunitatis à varijs periculis. 288.
Quæ omnia superstitiosa esse demonstrantur varijs rationibus. 289.
Ità superstitiosi sunt illi effectus, qui dicuntur euenire ex rebus naturalibus, quæ tamen non habent vim ad illos producendos. 290.
Errant Medici, & Exorcistæ talia asserentes.
An Galli cantus strigarum dissipet conuentus. 292.
Qua ratione possint dæmones odisse galli cantum.

Articulus II. A Malefico virtute demonis agente.

Dæmon, vt suos honoret asseclas, multa præstat per ipsos, quæ effectus hyperphysici appellantur. 294.
Huc referuntur effectus prouenientes ab imaginibus astronomicis. Quid de his sentiat Caietanus. 295.
Eius positionis fundamentum, vt superstitionum fuit prius confutatum à D.Thoma. 296.
Rationes ipsius Caietani nullius esse valoris ostenduntur. 297.
Illa conformitas figuræ ad astrum nihil conferre probatur.
Quare vsus talium imaginum vt superstitiosus condemnatur à Pontificibus, Canonibus, Patribus, Theologis, Canonistis, ac Iurisperitis. 299.
Idem de annulis asseritur, quibus dicitur dæmon alligari, quod superstitiosum ostenditur. 300.
Sic ille motus annuli, quo pulsantur horæ, vt effectus superstitiosus reprobatur. 301.

Concolusio Disputationis.

Concluditur, curationem dæmoniacam esse abominandam, & intolerandam, ideò detestandam, ac sollicitè fugiendam. 302.
Nec spectare ad Medicos: quicquid afferant nonnulli Medici, qui pro naturalibus multa superstitiosa receperunt. 303.
Præcipuè Paracelsus, qui varia superstitiosa tradit.
Eius errores reffelluntur. 304.
Nec ad Exorcistas spectare vllo modo: licèt fortasse hoc assereret quidam Felix Malleolus, qui varijs vtebatur formulis superstitiosis. 306.

Quæ

Quę omnes erroneę esse ostenduntur.
Multi huic similes sunt hoc nostro æuo, qui à dæmone sępiùs decipiuntur. 307.
Quod prouenit ex interrogationibus factis dæmoni iuxta exorcizandi regulas ab antiquis Exorcistis in suis exorcismarijs traditas. 308.
Quibus Exorcista se ignarum prodit.
Prædicta ergo curationes vt illicitæ, ac superstitiosæ reprobantur. Ideò ab Exorcistis, Medicis, ac quibuscunquè abominandæ, atque fugiendæ. 310.
Ad cognoscenda opera superstitiosa assignantur. 311. & seq.
Regulæ tres pro Medicis.
Regulæ sex pro Exorcistis.

DISPV-